

ŽIVOT

Časopis pro veřejné otázky současnosti,
náboženství, kulturu a politiku • Ročník
XVII. • Řídil Fr. Formánek • Nákladem
spolku »Život« v Praze • 1935

ČLÁNKY

Arcibiskupové a biskupové republiky československé: Poselství episkopátu ČSR. katolíkům z I. celostátního sjezdu katolíků ČSR. 145.

Branimír Avala: K pěstění kulturních styků československo-jihoslovenských. 147.

Dr. Šimon Bárta, biskup: Za služebníkem Božím. 113.

Dr. Jan Bartoš: Kluk na posvícení. 208.

— Miláčkovi našich čtenářů. 133.

— Spisovatelé spiritualisté z okruhu Brezinova. 55, 72.

Bořivoj Benetka: Jest habešská otázka hlavním problémem? 221.

— Krvavé masopustní úterý v Praze L. P. 1611. 38.

— Křesťanská láska k bližním. 252.

— Nedomyšlenost lotrinské restaurace. 161.

— O jednom zapomenutém vlastenci. 8.

— Památce prvního biskupa litoměřického. 218.

— Paní Polyxena z Lobkovic. 100.

— Plzeňský vlastenec Josef Vojtěch Sedláček. 26.

— Po I. katolickém sjezdu v Československu. 146.

— Poslání katolického sjezdu. 129.

— Pravá cesta křesťanské výchovy, sv. Ludmila. 194.

— První novodobý křesťanský sociolog. 70.

— Václav Vratislav z Mitrovic. 264.

— Vilém z Rožmberka. 86, 141, 162.

— Vynikající žena katolické reformace kněžna abatyše Žofie. 82.

— Zbožná fundátorka německobrodského gymnasia. 173.

— Židovský mučedník v Praze. 52.

— Žil dr. Nosek životem zvláštním? 117.

Rud. Beran: V parlamentní úsporné komisi. 114.

Dr. Lojze Bereč (Lublaň): Právo národních menšin v konkordátech. 95.

Vilém Bitnar: Benediktin Alkuin v české literatuře katolické. 73.

— Kanovník a poslanec František Světlík šedesátníkem. 260.

— Msgre Antonín Melka šedesátníkem. 177.

— Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka. 87, 106.

— Vyvrcholitel buditelského díla českého kněžstva. 5.

— Životní dílo Františka Reyly. 44.

P. Silv. Brait O. P.: Náboženská síla odstředivá a odstředivá. 131.

— Někdy je lépe býti psem... 164.

— Povinnost katolíků k obecnému společenství. 159.

— Theologický rozbor dnešní hromadné nevěry. 213.

R. M. Dacík O. P.: Útěk před Bohem. 43.

Dr. Josef Durek, kaplan v Litomyšli: Z mých vzpomínek na dra Noska. 125.

Dr. Frant. Cínek: Velehrad víry. 237.

P. Ludolf F. Czermin O. Praem.: Co zklamalo. 195.

Dr. František Formánek: Mladá Itálie. 170.

Dr. Funczik: Neriešená otázka národného školstva. 172.

Dr. Metoděj Habáň O. P.: Reformní snahy ve výchově. 176.

F. V. Habětín: Dněprostroj. 15.

— Jest Lenin — jest i Bog. 27.

— Dvojitá tvář SSSR. 61.

F. Vondráček-Habětín: Sovětská cesta k demokracii. 84.

— SSSR — země neustálých změn a překvapení. 139.

E. St. Herbníč: Košická gotika. 267.

— Návrat k náboženským hodnotám obnovou světového poriadku. 241.

— Význam Lacordairovej osobnosti pre francúzsky katolicizmus. 139.

Vim van Heugten: Ministr Marchant obhajuje svoji konverzi. 136.

Jiří Hlava: Není omluvy pro nespravedlivou válku. 178.

— Odborové organizace, mládež a tisk. 269.

— Potřeba organizační jednoty v lidové straně. 233, 247.

Frant. Maria Horák: Netuctový člověk. 56.

— Vděčnost chudých. 120.

— Z mého deníku. 34, 52, 70.

Karel B. Hroch: Deo gratias za velké dny katolického sjezdu. 158.

— Mladí v práci. 236.

— Několik snímků z našeho školství. 209.

— O prvé místo. 169.

— Ústa spravedlivého. 131.

Antonín Hruža: Lístek do pohřebního věnce ministra m. sl. dra Františka Noska. 126.

Jos. Chudáček: Ústřední sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy. 51.

Jan Janoušek: Dr. Nosek a mládež. 122.

Antonín Kindl: Ke školské otázce. 220.

J. Krlín: Dr. F. X. Novák a inteligence. 94.

— Dva návrhy pro katolický sjezd. 36.

— Encyklika Pia XI. „Ad catholici sacerdotii fastigium“. 273.

— Katolické školství ve Francii. 58.

— Katolické školy v Německu. 77.

— Náboženská otázka v Německu. 9.

— Vůdce katolických misí. 22.

Alojz M. Macek: Kto zabývá na svojich predkov, zabývá na seba... 65.

J. V. Majcé: Dr. Anton Korošec. 257.

Dr. J. O. Martinovský: Atomy a elektrony. 103.

— Kolonizace na účet našich lesů? 133.

— Molekuly a atomy. 68.

— Trochu kritiky a o zlaté střední cestě i rasové teorii a praksi. 12.

Mayr-Harting: Vděčná vzpomínka. 115.

Vojtěch M. Müller: Lacordaire. 105.

Ant. Novák: Katolíci v odboji. 203.

— Politici hráči. 275.

Josef Papica: Jen kuriosita pro amatéry? 244.

Giovanni Papini: Honba na rasisty. 97.

Dr. Josef Pelikán: Několik slov o farních archivech. 138.

L. Peřich: Křesťanský politik. 118.

JUDr. Jaroslav Pipek: JUDr. František Nosek československým ministrem pošt a telegrafů. 115.

K. Reban: Po katolickém sjezdu: Co bude se školou? 202.

Ant. Remeš: Věrný kamarád. 114.

Rainer Marie Rilke: Dopis mladé ženě. 278.

Josef Řezníček: Exerciční hnutí v českých zemích, jeho potřeby a prostředky. 102.

— Několik vzpomínek na dra Noska. 127.

A. D. Sertillanges O. P.: Doba a požadavky doby sv. Tomáše Aquinského. 2.

Univ. prof. dr. Otto Schilling: Je křesťanská morálka pasivně otrockou-židovskou morálkou, která robí dobro za odmenu? 42.

— Totálně náboženstvo a totální stát. 104.

Dr. Walter Simon: Návrh na samosprávu sudetských Němců. 274.

Dr. Fr. Škacelík: René Descartes či Tomáš Akvinský? 245.

— Základy katolické politiky. 189, 205.

Bedřich Směkal: Islam ve Španělsku. 223.

— Po lipanském jubileu. 10.

— Spor o tradici hostýnskou. 50.

E. Stach: Co je so slovenským katolicizmom a inteligenciou. 259.

Jan Středa: Existuje problém československý? 230.

Fr. Světlík: V parlamentě. 114.

Dr. J. Svítal-Kárník: Čech a Slovák — Čechoslovák? 37.

— Jdeme dál! 81.

Ludvík Šafránek: Kinematografie a katolíci. 181.

Dr. Viktor Šauer: Ještě o vlivu lesů na podnebí. 152.

— Mají lesy vliv na podnebí? 66.

— O rasismu a antisemitismu. 246, 266.

— Vnitřní kolonizaci proti krizi. 49.

— Vůdci a vůdci národa. 183.

— Vyhledky marxismu. 21.

— Význam událostí v Řecku. 276.

Cyril M. Šíma O. P.: Svobodná vůle Boží a lidská. 7.

Antonín Šorm: Výstavy Lidové akademie uspořádané na podnět dra Františka Noska. 123.

Václav Tichý, arcib. vikář a farář: Vzpomínky na JUDra Františka Noska z Poříčí nad Sázavou. 124.

P. dr. Jan Ev. Urban O. F. M.: Živá víra jako podstatná síla vytvářející lidský život. 150.

Msgre Fr. Vaněk: Dr. František Nosek v hospodářských otázkách. 118.

Dr. Bedřich Vašek: Jsme po sjezdu — co teď? 157.

— Katolická akce sociální. 201.

— Náboženská situace v proletariátu je neutěšená. 237.

— Politika a mládež. 208.

— Politika modloslužbou. 251.

— Příprava mládeže pro politiku. 214.

Karel E. Vlček: Moderní poesie a čtenář. 250.

Dott. Marko Weirich: Hořké problémy našeho cukru. 217.

— Nezaměstnanost v Německu a Říšská banka. 54.

— Politické a hospodářské sblížení mezi Itálií a Jugoslavií. 179.

— Pšenice jako barometr světové hospodářské krise. 25.

- Rakouská obchodní politika a Československo. 40.
- Roosevelt mezi Scylou a Charibdou. 148, 160.
- Úsvit nové doby: převrat XX. století ve znamení kříže. 279.
- Zlatý blok s ptačí perspektivy. 99.
- Zpět k merkantilismu? 68.
- Žluté nebezpečí. 234.
- Univ. prof. dr. Frant. Zehentbauer: Náboženstvo a právo. 3.

*

- Akr.: Historie na scestí. 6.
- alm—: Fašismus a ženská otázka. 83.
- Fašistická milice. 107.
- O daních v Itálii. 57.
- Řídí se Itálie v Africe podle britského vzoru? 159.
- A. S.: Ve sněmovně. 119.
- bka—: Potřebujeme propagandy v katolickém světě. 163.
- B. V. Nový křesťanský naučný slovník ukončen. 220.
- c.—: Hospodářské oživení USA předzvěstí lepších časů? 216.
- c—: Nová ústava Indie. 182.
- Před revisí ottawské dohody? 238.
- Dr. H.: Pravda vítězí. 61.
- E. St.: Katolická církev v dnešných dnech. 72.
- J. G.: Charita a mládež. 219.
- J. H.: Biskupové ze zákopů. 130.
- Co stojí „malá“ válka? 160.
- Kultura slova ve veřejných projevech. 224.
- Loquerisne lingua latina? 193.
- Muž, jenž obrátil Gemelliho. 222.
- Oslava prvního výročí pádu Bastily. 146.
- Pierre L'Érmitte, pornografie atd. 174.
- Ztrnulá tvář českého politického nacionalismu. 135.
- J. K.: Autorita papežství ve světě zesiluje. 142.
- Boj o školu v Německu vyvrcholuje. 134.
- Boj proti kněžstvu v Německu. 231.
- Dva pohřby. 94.
- Gil Robles, politický vůdce katolíků španělských. 229.
- Hákový kříž proti kříži Kristovu. 165, 175.
- Hrůzy mexického pronásledování katolíků. 253.
- Je nutno poznat duši katolicismu. 140.
- Kardinál Bourne zemřel. 11.
- Katolíci a politika. 243.
- Kulturní boj v Německu. 222.

- Naděje v Petra. 204.
- Návraty do Církve. 181.
- Není vše skončeno. 163.
- Oliveira Salazar. 207.
- Paul Bourget zemřel. 277.
- Prázdné kolébky. 222.
- Sociální týden v Angersu: Pokoj Kristův spravedlností a sociální láskou. 164.
- Van Zeeland, belgický ministerský předseda. 215.
- Velký den našich salesiánů. 210.
- Za ty, kteří musejí zemřít. 71.
- J. M.: Otázka kněžských kandidatur v příštích volbách. 24.
- le—: Bůh pracuje za nás. 85.
- O naše menšiny. 136.
- Mäs—: Pokles církevního školství na Slovensku a Podkarpatské Rusi o pětinu. 59.
- Mpa (Bělehrad): Balkán — vývoj sociální. 108.
- Listy z Balkánu. 140.
- Otázky českých menšin v cizině. 153.
- Proč se nemohou dohovoreti. 137.
- Sinus: Náboženství sociálně neutrální? 244.
- Řk.: Mluva svědků Božích. 242.
- Zv.: Promoce dra Noska 19. února 1910. 128.

B Á S N Ě

- Karel E. Vlček: Část dětských chvil. 4.
- Jarní zem. 98.
- Odchod. 180.
- Schody. 28.
- Smělci. 147.
- Zrno. 175.
- Život. 121.
- Echo z Habeše. 155.

R Ů Z N Ě

- Dohoda o kooperaci spolků Katolické akce v Čechách. 249.
- Dr. František Nosek, křesťanský optimista. 196.
- Dr. Štorch-Marien žaluje. 13.
- Dřevo či uhlí? 13.
- Duchovní činnost a duch času. 262.
- Chaos měnových názorů. — Boj o zlatý blok. 78.
- Jak vznikla Pax Romana? 88.
- JUDr. František Nosek †. 93.
- Krekovo výročí. 261.
- Na okraj boje proti evangelické církvi v Německu. 35.

- Nový sociální kodex. 15.
- O katolické filosofii v Polsku. 192.
- Pohanské poblouznění v Německu. 80.
- Politik, jenž nepochopil změnu časů. 193.
- Poslání svatého Františka z Assisi. 122.
- Problém oddlužení. 14.
- Prof. dr. Jan Nep. Hejčl zemřel. 28.
- Předpoklady sjednocení církví. 59.
- Slib katolické mládeže belgické. 191.
- Stíny pastorače v menšinách. 60.
- XVI. kongres Pax Romana v Praze a Bratislavě. 180.
- Výhledy. 33.
- Z deníku Elisabeth Leseurové. 232, 265.
- Z matriky arciděkanského úřadu v Chrudimi. 128.
- Z mládí dra Frant. Noska. 128.
- Ze světa mladých. 268.
- Zvýhodnělá syndikalizace. 1.

P O Z N Á M K Y

- František Maria Horák: „Odcírkevněný“ Kristus. 16.
- Alfons Nečásek: Program Golgoty. 88.
- Návštěva Lavalova ve Vatikáně. 17.

P Ř E H L E D Y

- Život náboženský. 18, 29, 46, 62, 74, 89, 109, 143, 153, 166, 183, 197, 210, 225, 238, 253, 270, 281.
- Život kulturní. 90, 109, 143, 154, 166, 185, 198, 211, 226, 239, 254, 271, 282.
- Život hospodářský a sociální. 155, 167, 185, 198, 211, 226, 239, 255, 271, 282.
- Život politický. 91, 110, 143, 155, 168, 199, 211, 240, 272, 283.
- Co život dal. 18, 30, 47, 63, 75, 91, 111, 144, 156, 187, 227, 240, 272, 283.
- Zrcadlo. 29, 62.
- Z knih a časopisů. 20, 31, 48, 64, 76, 92, 111, 156, 187, 200, 212, 227, 240, 256, 284.

C I T Á T Y

- Le Fur. 140.
- Ernest Hello. 142.
- Aristoteles. 144.
- Svatý Tomáš Akvinský. 149.
- Svatý Ignác z Loyoly. 149.
- Irský biskup Brown. 181.
- Svatý Jeronym. 231.
- Pius XI. 243.
- Ch. de Costen. 263.
- Svatý Augustin. 277.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Karel E. Vlček, Vilém Bitnar, Cyril M. Šíma O. P., Bořivoj Benetka, J. Král, Bedřich Smékal, Dr. J. O. Martinovský, Frant. Maria Horák. — Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 31. ledna 1935. Ročník XVII. Číslo

1-2

Zvýhodnělá syndikalisace.

Jako ve všech oborech, tak zejména také v pivovarnství způsobila aplikace liberálních zásad hospodářských velkou devastaci. Úžasná konkurence vedla jednotlivé pivovary k tomu, že se velmi mnoho angažovaly poskytováním zápůjček jednotlivým výčepníkům, takže souhrn těchto zápůjček, nyní převážně dubiosních, činí okrouhle asi 700 milionů Kč. K jakým hospodářským absurditám taková nezřízená konkurence vede, ukazuje nejlépe to faktum, že v nedávné době jeden z pivovarů najal na českém západě za 16.000 Kč roční činže malý hostinec, který vyčepuje 160 hl do roka. Pripadá tedy na jeden vyčepovaný hektolitr maličkost, 100 Kč, což vedle ostatní režie znamená neklamně, že výsledky hospodaření v tomto hostinci musí být beznadějně ztrátové. Jiný takový povážlivý zjev v industrii pivovarské je to, že jednotlivé pivovary bez rozumného ohledu na odbytovou možnost snaží se vystupňovati co nejvíce roční produkci. To má potom za následek, že se pokoušejí získati odbytiště pro své pivo i ve vzdálenostech neúměrně velikých, čímž zase jen narůstá naprosto nezdravým způsobem režijní položka dopravních výloh. Zúčastněné pivovary jsou si v celku této situace vědomy a proto také „Ochranný svaz pivovarů“ započal s jednotlivými skupinami jednání o tom, aby se pivovary dohodly mezi sebou o stanovení výrobního kontingentu a o odbytových rayonech a mimo to, aby ustaly pro budoucnost s dalším financováním jednotlivých výčepníků. Podle dosavadních proposic mělo by být pro budoucnost přípustno poskytnouti jenom nějaký příspěvek na inventář a pod., nikoliv však poskytovatí hotové zápůjčky vůbec.

Svého času byla zavedena, jak známo, tak zvaná konjunkturální daň z piva, a to tenkrát, když cena chmele a ječmene velmi podstatně klesla, prodejní cena piva však zůstala nezměněna. Ohledně cen pivovarských surovin nastal nyní opět proces opačný, a tu pivovary přišly s požadavkem zvýšení cen piva. Zvýšení ceny piva nelze vládě, která je k tomu po zákonu oprávněna, dobře připustit jednak z toho důvodu, že to byla zase nepříjemná zdražovací složka, stlačující obecnou životní míru, jednak proto, že by toto zdražení znamenalo další pokles konsumu a tedy také pokles spotřební daně pивní. Pivovary, aby nemusily zdražit, přišly na vládu s požadavkem, aby jim z výnosu konjunkturální pивní daně refundovala 14, 16

a 20 Kč z hl, podle toho, jde-li o obyčejné pivo výčepní, ležák anebo pivo exportní. Jak tomu při podobných jednáních bývá, byly i zde nasazeny na počátku jednání vyšší požadavky, jisto však je, že by při průměrné refundaci 6—7 Kč na 1 hl piva pivovary také už nemusily zdražovat. Při celkové výrobě 7 a půl milionu hektolitrů jde tu o takovou okrouhlou částku 50.000.000 Kč, kterou státní správa finanční principiálně je ochotna obětovati, aby nemusilo dojít ke zdražení piva, při čemž ovšem žádá, aby buď úsporami anebo z nějakého jiného aktivního zdroje tento úbytek pro státní pokladnu byl zase vyrovnán.

Jako zásada vysloveno však při tom, že tato refundace 6—7 Kč na 1 hl bude poskytnuta jenom oněm pivovarům, které v rámci Ochranného svazu pivovarů navzájem se dohodnou o všech výše zmíněných podmínkách, zejména tedy o tom, že přistoupí na kontingentování výroby, stanovení obvodů odbytu a neposkytování zápůjček. Pivovary, jež se nedohodnou, zmíněné bonifikace prostě neobdrží, nebudou však také smět zdražiti pivo.

Při různých příležitostech upozorňujeme na to, jak dřívější zásady naprosté hospodářské svobody a volnosti čím dále tím více zanikají. Neděje se to ovšem podle jednotného schématu. V peněžnictví vytvořily zákony velmi účelnou organizaci, ve které akční svoboda všech zúčastněných je velmi omezena, aby pro celek mohl být zachován pořádek. Otázka hospodářství obilního řešena monopolem, tedy zase formou úplně odlišnou a ohledně pivovarnství vytváří si život zase jiné metody, které s ostatními prostředky mají jenom to společné, že znamenají pro jednotlivce zásadní omezení ve prospěch celku, ale také ochranu vlastní existence. Ve věci je to naprosto správné, použije-li se k reglementujícím zásahům se strany státu právě té formy, která pro potřeby konkrétního problému je nejúčinnější. A poněvadž by bylo prostě nemožno, aby nějaký státní orgán uspokojivě vyřešil nesmírnou spleť prostupujících se otázek industrie pivovarské, ukládá se pivovarskému průmyslu, aby věci ty vyřešil si dohodou, stát pak sám slíbenými výhodami už jaksí jenom dostrkává k uzavření dohody ty podniky, které by bez této hospodářské hrozinky neměly dosti solidaristického chápání celé otázky.

Doba a požadavky doby sv. Tomáše Aquinského.

Často jsou popisovány tyto počátky XIII. století, kdy horoucí síly a zmatení duchové mohli na dlouho zmásti myšlení a civilisaci křesťanskou. Můj spolu-bratr P. Maudonnet v díle¹ skoro klasickém vylíčil mohutný obraz této doby.

Hluboce křesťanský byl náš západ. Byl jím v jádru, neboť křesťanství předcházelo jeho utváření, bdělo nad jeho kolébkou, vybudovalo jeho zřízení a živilo jeho myšlení ze vši mízy naučné, vzdělané věky podle Evangelia. Jedinečným pokladem těchto časů bylo toto vlastnictví nauky životní, v níž by nepocho-pení civilisace v zmatku chtělo vidět temno. Zajisté, i této době hrozila krise jinak důsažná a rozhodná, nežli krise XVI. století, kterou přivodily podobné příčiny. Jako vždy šlo o pokrok, ale rozvoj zřízení jako růst živoucích se neděje bez nebezpečí; pochybení, obrát lze nazvat sejitím s cesty, a ve společnosti ještě neustálené, vzhledem k nauce, úplně v základu, ale nevyrovnané, nedokonale pojaté u obecných základů lidského myšlení a lidské zkušenosti, tehdy sejití s cesty mohlo být osudné.

V čem byl rozvoj? Jako za časů Mirandolových a Erasmových bylo to volání antiky. Po stezkách dávno křesťanských, ale blížeji a odborněji po stezkách jednak arabských a židovských, jednak alexandrin-ských filosofie a řecký duch zaplavoval křesťanství. Byl to vánek oživující, než měnil se v cyklon, který ostatně v sobě skrýval v téže atmosféře prvky pod-nětné i skutečné jedy.

Aristoteles byl nový bůh. Ve školách našly vášnivé stoupence, hotové strhnout všechny hráze, jeho spisy, zvětšené tendencními poznámkami, které ani jim nestačily, ale které byly s to, aby v svém výlučném naturalismu a v určitých, zvláště hrubých omylech svedly křesťanskou inteligenci.

Tímto hrozila zkáza i nauce Boží. Ježto Bůh Aristotelův je nastíněn v dvanácté knize Metafysiky několika jemnými tahy, ale dvojsmyslnými. S mnohou blahovůlí — Tomáš Aquinský zde dojde na poklady — lze dokončit tyto tahy v harmonický obraz, ale jak chudý! Ani není přesně zjištěna osobnost božská, ani Prozřetelnost ani není postřehnuta tvůrčí svoboda. Bůh je konečná příčina: je rovněž příčinou účinnou? To zůstává temné, není-li to otevřeně popřeno.

A stejně tak je tomu s duší. Pro Aristotela je duše čímsi vyšším hmoty, jest „oddělená“, s „výšin“ přichází do rodícího se těla jako „dveřmi“. Ale zda je tento příchod skutečným darem? Je-li něčím jedinečným myslící duše? Je tedy každý člověk si jist pro ni vyšším životem skutečně vlastním, který překonává smrt? Jsme — a až pokud — odpovědni? Vzněty mravní jsou jen čímsi přácím, nebo předmětem úvahy, nebo řádem, tak jak lze říci: Bůh je Bůh a svědomí je jeho prorok? Toto vše je nejisté, nejasné a dvojité. U vykladačů, a zvláště arabských, se toto vše obrací ve smysl nejhorší.

Zajisté nyní se zapomíná cítit křesťanský, avšak mají se za aristotelisty, za stoupence Averroese, Avicenny, Avicembra, Maïmonida. Právě také na určitých školách vyvracejí ve jménu „Filosofa“ a jeho svůdců nejlépe vymezené a nejzákladnější these katolické nauky. Stvoření světa v čase, řízení boží, nebeské otcovství, duševní jedinečnost duše a její nesmrtelné určení, svobodné rozhodnutí a mravní odpovědnost jsou části světa věčného, kteréhosi abstraktního Boha, zaujatého řízením svého díla, jedinečného Intelktu, jedině nesmrtelného v přímém determinismu fysickém a psychologickém, vylučují-

cím činnost odpovědnou atd., atd. To je věda. A protože vždy v takovém prostředí nelze útočit na víru křesťanskou zpřímá, ježto na ní spočívají ústavy a jejím jménem se děje i vyučování, naleznou se obojetníci, kteří vyvolají jednoho dne opovrhlivé protesty svatého Tomáše. Bez pochyby! Víra je pravá! Nevyracíme to. Ale my mluvíme jako filosofové. Filosoficky možno říci *tak*, křesťanský lze tvrdit *onak*. Jiné východisko, jiné řešení. Jiná nauka, jiné zásady. Již se rozlišuje, jak to vše bude rovněž vážně činit Jules Soury mezi pracovní a modlitebnou. („Oratoire et laboratoire.“)

Dvoji protilehlé nebezpečí se skrývalo v tom pro křesťanskou inteligenci: nebezpečí z neuznání a nebezpečí z úniku. Bylo těžké odmrštit výzvu tak cennou, kterou nalezla antická moudrost, a mít, nebo jen zdánlivě mít proti sobě lidský rozum. Ale rovněž ustoupit před silami oživenými pohanstvím a pýchou a otevřít cestu nejškodlivějším bludům, což to nebylo smrtelné?

Jediné řešení: přijmout objevující se novinky a obrátit je; uchopit se podezřelého daru a přeměnit jej v čisté bohatství. Namísto, aby ze všech jedinečná soustava lidského myšlení byla odmítána bázlívou prozíravostí, odíti ji v křesťanskou moudrost tak, že se vyloží, přehledně, zamítne, dokončí a rovněž naplní, což se stalo dílem svatého Tomáše.

Než takové řešení, zdánlivě jasné naráz, nejdříve se vůbec neobjevovalo. Obsáhnouti ji a uskutečnit ji bylo skoro totéž. Bylo mnohem snadnější protestovat, prudce odporovat a uchylovat se v opačné pojmy.

Proti hnutí aristotelskému a racionalistickému se stavěl velice mocný mystický proud, vyvozený od sv. Augustína a sv. Bernarda, proniknutý z valné části františkánskou duchovostí, pod tímto názvem velice ctihodný, ale který se dával rád uchvátit věrou až k opovržení rozumem a vědou, které prakticky popíral svéprávnost, metody a zásady. Na této straně byl Aristoteles podezřelý a podezřelí s ním byli ti, kteří zamýšleli vnést do theologie své postupy dialektické a své these. S hrůzou bylo odstraňováno, což vyplývá samo od sebe, veškeré nejzazší pátrání. Ale jinak bylo pozorováno s napiatou nedůvěrou vše, co se týkalo obrodného hnutí, které zdánlivě hrozilo staré víře.

Když je možno pít u pramene jistoty, nač tolik hledání a jemných odůvodňování? Ničemu jinému neslouží tento pyšný rozum, než aby pomátl duše, aby dával zbytečné otázky a kladl pochyby tam, kde víra přináší uspokojení, aby zároveňrazil cestu heresi a schismatu. Nescházel jmen k citování, když byli označováni nadšenci škodlivých novostí, ješitní myslitelé, které nezdržovala nijaká autorita, které unášel jejich racionalismus tak daleko, že se naskytl otázka, kde je jejich křesťanství, kteří se podjímali zkoumat i tajemství a vše propátrat, i když to byla slova Boží.

Tolik bylo učiněno, aby tato otázka po vztazích rozumu a víry se stala nevyřešitelnou. Duchové, jako Anselm, zde ztroskotali. Velký urovnávatel mystiky a filosofie, stejně pohotový v disputaci i schopný ve vzývání, nemohl zjednat uklidnění. Zracionalisovaný mysticismus a racionalistická theologie útočily ve stínu. Míjely, aniž zpozorovaly toho, kdo se dokazuje tomu, kdo věří, dogma ke vědě, ježto tím, že neupozorovaly toto a zvláště že na to neupozornily, v niveč více méně obracely jedno nebo druhé. Zatemňovaly otázky, místo aby je osvětlily. Rády uváděly v pochyby, co se vymykalo zkoušení a odmítaly veškeré důkazy i tam, kde důkaz je očividný. Jak možno otevřít cestu přes všechn tento zmatek?

¹ R. P. P. Maudonnet. Sigerde Brabant et l'averroïsme latiu au XIIIe siècle.

Církevní vrchnost váhala v rozličném směru zne-
pokojená, nejistá, zda odmítnout rozvoj, uchvácený
křičícími bludy, které z Paříže a z fakulty svobod-
ných umění hrozily získat veškeré křesťanství.
Úzkost jim skýtala nejisté prostředky. Žádné roz-
hodné odsouzení, vyjma bludů, které se odsuzovaly
samy, ale prozatímní zákazy, stud, povrchní očeká-
vání zlepšení, které se neukazovalo.

Kdo se dívá této poděšenosti? Čistý rozum byl
vždy pro nábožnou duši obávané nebezpečí. I za je-
ho cenu, úplný to obraz a nejbližší nám, zdánlivě,
jako absolutno osobně duše se skloní, zapomíná,
uniká pyše a dostačujícímu rouhání.

Nebe se zahaluje v odlesku bledého a vznešeného
světa.

Středověk byl věřící, ale také byl nový, plný mizy
a jednoduchosti, náchylný stejně k hrubosti jako
k jemnosti, ve vratké rovnováze a s upřílišněnou
zvláštností v neobvyklém. Jsa zvyklý na vřelé atmo-
sféry víry byl vržen náhle do studeného podnebí filo-
sofie; najde v sobě dostatek síly k odporu? Nebyla
by špatně řízená krise růstu stálým neduhem? Měl
zapotřebí, aby byl uchován. Nemohl být rozdrčen.
Když čekáme na krásné dny, co činí jiného, než při-
vlastnit si prozatímní rysy.

A pak tento Aristoteles, čím byl konečně, musí se
vyvozovat všeobecně abstrakta z těchto viditelných
výstřelků. Je to spolupracovník? Nebezpečný přítel?
Snad hrozný nepřítel? Bude třeba se podívat. Kdy-
by konečně byl sám. Ale okolo velikého příchodního
jde jeho průvod. Všichni ti Arabové, židé a jejich
duše oddané mu skládají umělou svatozář, kde jeho
vlastní světlo mizí. Za každou cenu je nutno pře-
dem zbrotit, hájit věrný zástup. Papežství, bezpo-
chyby v lítosti, tak o tom rozhodlo. Dvakrát byl
Aristoteles zakázán jako „autor“ v úvodu do vyučo-
vání, nebylo to prokletí. Nic nebránilo používat po-
tají autora klasického, proskribovaného. A ostatně
byl zakázán jen způsobem časným. „Až do té, než
bude přehlédnut,“ pravilo se. Ale kdo jej tedy bude
přehlížet?

Ve vrcholnou hodinu, kdy se probouzí k životu
ducha svatý Tomáš, otázka nebyla již zcela nedotče-
na. Albert Veliký byl přišel. Pojal úkol, že „podá
dílo Aristotelovo srozumitelné latiníkům“, a po-
statu jim přiblíží. Čile se hnal do práce. Ale byl v při-
liš mnohém zaujat. Jeho způsob byl trochu povrchní.
Přícházal a přecházel přes problémy, aniž je vyčer-
pal. Jeho výklady byly místy zmatené. Jeho textové
doklady byly neúplné, zahalené v pochybné převody,
v kterých se hemžily podezřelé glosy. Jsa obdařen
mohutným duchem, ale horoucím, a zvláště encyklo-

pedicky byl spíše Albert Veliký shromažďovatel lát-
ky než budovatel. Zkrátka nebyl tím, ačkoliv měl ne-
smírné osobní znalosti, vysoce ceněné, kdo mohl uká-
zat cestu svému věku a přinést Církvi jistotu.

Mnohem dříve v čase velký předchůdce se zjevil,
jehož jméno bylo Abélard. Vynikající v disputaci,
přemožen nezbytností podání víře výzbroj rozumo-
vou a takto dosáhnout vstupu do filosofického světa,
rozhodl se zřídit nápravu pro budoucnost, než v té-
že době učinil, čeho bylo zapotřebí, aby ji zneuctil.
Odvážný i geniální, neměl jistoty. Jeho výstřelky, po
pravdě řečeno, vyvolané vášnivými mystiky, zne-
hodnotily jeho postavení i jeho metody. Ostatně
i v tom, v čem vynikal, zanechal jen náčrtky.

Na skutečného dělníka se tedy stále čekalo.

Lidstvo čeká stále. Každé době jeho života odpo-
ovídá příprava, úkaz, růst, pak krise, a jest třeba, aby
vše počalo znova. V obratu náboženských dějin se
naleznou rovněž vyvolené postavy, kde se prozřete-
lně ukazují nové síly. Podle odůvodnění jejich úvo-
dů, poznání teprve až potom, mohlo by se říci, že
jejich síly září nazad a zatím září kupředu s nepře-
konatelnou mocí.

Takový je jedinečný a nade všechny přirovnání
případ Evangelia, než jsou ještě jiné příklady v této
souvislosti.

Po prvé lze spatřit v třetím a ve čtvrtém století na-
ší doby široké úsilí pojaté těmi, které nazýváme Sva-
tými Otcí, aby uvedli v harmonii křesťanskou nauku
s vznešenými troskami myšlení antického, totiž z do-
by jeho úpadku, aby byla znovu nalezena tato myš-
lenka a jimi osvojena s hlediska svrchované sousta-
vy. M. Aimé Puech ve velikém a krásném díle, Dějiny
literatury řecko-křesťanské, podal o tomto ucelený
obraz.

Ale doby mijely. Zmatené události se překonaly.
Intelektualita se očistila, pak se znovu vzchopila.
Dlouhé období zmatených a neklidných pohybů,
úrodný chaos vyústil do věku svatého Ludvíka, jenž
vyžadoval a zasluhoval široké obrody. Hodina žhou-
cí, hodina zmatku a hodina naděje, kdy v očistěném
řešení starých studií padne nový krystal. — Aristote-
les! Jedinečný filosof! Ano, ale je při tom sázka, je ne-
snáz ho používat. Vše není řečeno, když je dílo hoto-
vo. „Je třeba,“ praví Nietzsche, „rány náhody a ne-
známa — řekněme Prozřetelnosti, aby vyšší člověk,
v němž dlí vyřešení problému, se dal do díla ve vyvo-
lené době, aby, možno-li tak říci, vybuchl.“

Také vybuchl. Na radu výšin, kterých zkoumal, svo-
bodná spolupráce, klidná vášeň odpovídá. Obtíže se
poddávají, vystupují, ježto byly stejně žádány a pro-
tivníci mohou jen odhalit triumf. *Přel. K. V.*

Univ. prof. Dr. Frant. Zehentbauer.

Náboženstvo a právo.

Keďže dnes veľarazy povstávajú mylné mienky o pôvode práva
a o tom, až pokiaľ siaha jeho vliv a pretože v súvislosti s právny-
mi otázkami veľa sa hovorí o krvi a rase a o bezvýhradnej právo-
moci štátu, je celkom časové uvažovať o základných právnych
otázkach z kresťanského stanoviska. Z tých pohnutí uverejňuje-
me tento článok.

Abý sme porozumeli a najlepšie vystihli podstatu práva, pre-
debežne musíme odpovedať na otázku, ktorá zneje: Komu patrí člo-
vek? Patrí človek predovšetkým sebe a potom spoločnosti a či
najprv spoločnosti a potom až sebe? Protináboženské filozofické
smery a názory na svet doby prítomnej i minulej nevedeli si dať
radu s problémom „človeka“. Keď berieme do úvahy ľudskú
osobu ako nositeľku práva, vzťah medzi človekom a právom
priniesol so sebou najrôznejšie odpovede. A jednako správna odpo-
veď na túto otázku má pre právo ďalekosiahly význam. Rakúsky
všeobecný občanský zákoník (A. B. G. B. § 22) celkom správne
hovori: Už nenarodené dieťky od doby svojho počatia majú nárok
na ochranu zákona.

V súvislosti s týmto vynorí sa otázka: Čo je osoba? Kedy hovo-
rime o osobe? Každý spoločenský útvar sa skladá konečne zo
živých ľudských jednotiek, z individuí, z ôsob. Individuum v
smysle spoločenskej, morálnej a právnej filozofie je psychofyzic-

ký celok, svet pre seba, mikrokozmos. Pojem „individualita“
scholastickej stredovekej filozofie preniesol Leibniz do novodobej
filozofie. Individualita vo význame niečoho svojrázneho a jedineč-
ného, keď to berieme vo filozofickom zmysle, kladie rozumovú
bytosť do osobnosti. Boëthius ju jednoducho nazýva: „Persona est
naturae rationalis individua substantia.“ Byť osobou značí byť
substanciou, byť pre seba, spočívať v sebe, ovládať seba. Preto
najdôležitejšími znakmi osobnosti sú: Vlastný účel, uvedo-
melosť, ovládanie seba, vlastná moc, ale tiež sebaurčenie a zodpo-
vednosť za seba. — Osobnosť je bytostnou základňou i najmen-
šieho a najslabšieho človeka. Nadanie, genialita, síla netvorila
osobnosť. Tiež dieťa, ktoré sa ešte nestálo pánom seba (sui iuris),
alebo človek menejcenný majú charakter osobnosti.

A teraz späť ku otázke: Komu patrí človek predovšetkým? Či
patrí najsamprv sebe? Je autonómny? Autarktický? Asocialný?
Antisocialný? Z pozitívnej odpovede na tieto otázky vychádza
prehnaný individualizmus, ktorý sa neblaho osvedčil v nábožen-
skom, štátnom a hospodárskom živote, v morálnej a právnej filo-
zofii a zapríčinil v týchto odvetviach života a filozofie úplný rož-
klad. Tento nesprávny individualizmus prevedený dôsledne do ži-
vota vedie ku úplnej anarchii. Fr. Nietzsche a Max Stirner prišli

ku takým dôsledkom teoretickými úvahami: predovšetkým Max Stirner vo svojej knihe: „Der Einzige und sein Eigentum.“

Komu patrí človek? Patrí najprv spoločnosti? Z pozitívnej odpovede na túto otázku vzniká prehnatý universalizmus, komunizmus a bolševizmus, ktorý úplne znehodnocuje jednotlivého človeka a nechá ho i s jeho právami a osobnosťou zaniknúť v štáte. Dľa toho názoru jednotlivý človek sa stáva osobou predovšetkým v štáte a pomocou štátu: bez štátu vraj nie je žiaden človek človekom. Každé právo vraj vychádza zo všeobecnosti, zo spoločnosti, zo štátu a jednotlivec má len toľko práva, koľko mu ušetrila spoločnosť. Z takej predstavy povstáva absolutizmus, omnipotencia štátu, nárok štátu na celok.

Jaká je teraz správna odpoveď na otázku: Komu patrí najprv človek? Odpovedať nie je ťažko: Človek nepatrí najprv ani sebe ani spoločnosti ani štátu, ale človek patrí predovšetkým Bohu, svojmu Pánovi. Tu musíme brať všetko v doslovnom smysle. Boh je náš Pán, my sme jeho poddaní. Stojíme pod nadvládou a zákonom božím. Tento vzťah nespočíva len v človekovej úlobe, že sa k Bohu obracia v prázdnej chvíli, keď je dobrej náladu alebo vo veľkej núdzi: človek má svätú povinnosť, aby sa podriadil nadvláde Boha, svojho Pána, svojím rozumom, slobodnou vôľou, všetkými svojimi silami a celým svojim postavením prv než by myslel na seba a na spoločnosť. Tieto poznatky nie sú teologickými úvahami, ale majú veľkú dôležitosť pri otázke vzniku práva. Lebo kto uzná nad sebou Boha ako svojho Pána, tým sa stáva svojím vlastným pánom. Boh totiž dal človekovi právo na osobnosť, stvoril ho ku samostatnosti a dal mu zvláštne právo, ktoré zodpovedá prírode človeka. Každý človek prináša si so sebou na svet právo, ktoré dostal od svojho Tvorcu a žiadna moc na svete mu ho nemôže vyrvať. Teraz keď človek poznáva zákon boží, je samozrejmé, že vlastný zákon človekov je bodom, z ktorého sa vychádza; je stredobodom, ale tiež neprekročiteľnou hranicou každého vonkajšieho života. To je theistický, jedine správny názor o práve. Človek je síce čiastkou celku, ale čiastkou, na ktorej spočíva celok: samostatným, v sebe uzavretým členom celku. Človek zostáva i keď je členom, svojím vlastným pánom. Nikdy nemôže byť len členom. Človek žije vlastný život, má svoje vlastné presvedčenie, svoju vlastnú vôľu, svoje vlastné svedomie. Človek nie preto koná činy, že ho k tomu strhuje celok, ani nie z mechanického zvyku, ale jedná z vnútorného, voľného popudu: jedná, ako hovorí Sväté Písmo preto, že mu to kaŕže svedomie. Svedomie chráni človekovi i jeho blížnym prirodzené právo a tiež ho varuje, aby seba nepovažoval za otroka i keď niekedy vykonáva otročké služby. Z toho následuje, že dľa theistického názoru právo nie je pухou abstrakciou ľubovoľne odvodenou z ľudského ducha, ani prázdnu formou, ani mŕtvym pojmom, ale realitou, ktorá má svoj základ v mysliacej a chcúcej ľudskej nature, t. j. v mravnej ľudskej prirodzenosti, ktorej pôvodcom je Boh. V tomto metafyzickom vzťahu rozumom obdareného človeka k Bohu máme hľadať základ pojmu „právo“.

Co je teraz toto právo? Filozoficky uvádzajúc právom je vzťah, ktorý je medzi právnym subjektom a právnym objektom. Posledným základom týchto vzťahov je Boh, ktorý stvoril celý viditeľný svet a človeka postavil za pána prírody. Zo stránky človeka tieto vzťahy sú nárokmi. Človek sa narodil na tento svet s právnymi nárokmi. To vyplýva už z jeho prirodzenosti, že rozumom obdarený človek prináša si so sebou na svet právne nároky voči svojím rodičom, blížnym, voči nerozumným tvorom: právne nároky na slobodu, majetok, spravodlivosť, pravdu, vernosť atď. Toto právo, ktoré spočíva v prirodzenosti rozumného človeka, je božským právom, ktoré sa všeobecne označuje ako prirodzené právo. Je iustum naturale. Toto prirodzené právo je založené na ľudskej prirodzenosti na dvojaký spôsob: buď tak, že sa javí ako naprosto nutný a bezpodmienečný požiadavok rozumnej nature (principia primaria), alebo tak, že sa javí ako odvodené z najvyšších princípov rozumovým úsudkom. Sú normy, ktoré už v sebe majú nutnú platnosť pre všetky časy, pre všetkých ľudí a to ešte pred vydaním jakéhokoľvek štátneho zákona a ktoré chránia najdôležitejšie prejavy života nielen ako mravné normy, ale majú sa rozumieť v právnom smysle ako „právo“. Aj nový cirkevný zákoník znovu zdôrazňuje toto „ius naturale“ v právnom smysle (c. 6, n° 6; c. 27; c. 1638 § 1; c. 1068 § 1). Teda pod prirodzeným právom rozumieme pojem oných práv, ktoré nevyhnutne vyplývajú z ľudskej prirodzenosti samé od seba z čiastky ako evidentné zásady, z čiastky ako práva logicky odvodené z prvých.

Mnohí juristi so svojím vodcom Bergbohmom (Jurisprudenz und Rechtsphilosophie) vyhlásili také prirodzené právo za bezpredmetnú fikciu, za protiklad pojmu práva, jako fantastické právo, ktoré nikde neplatí a pre vedu nemá žiadnej ceny, jako neurčitý, bezobsažný, z filozofických mienok, mravných názorov a politických prianí vytvorený myšlienkový systém, ktorý je v protive s vedeckým smýšľaním. Bez toho, aby sme sa púšťali do kritiky Bergbohmových názorov, spomíname len úsudok Josefa Kohlera (Rechtsphilosophie 1917, s. 53), ktorý snáham a nauce Bergbohmovej pripisuje len natolik význam, že nimi sa ukázala úplná nemožnosť právného pozitivismu. Boj proti prirodzenému právu ovšem historicky sa dá vysvetliť, keď uvážime, jaký spotvorený obraz nám skreslili o prirodzenom stave Hobbes a Rousseau. Také prirodzené právo, jaké si vymysleli títo dvaja mužovia, si toho zaslúži, aby bolo od základov vykorenené.

Dôvod, prečo juristi zavrhlí prirodzené právo, bol tiež ten, že vraj prirodzené právo postráda výkonnej moci: právo bez moci je vraj len prázdne meno bez reality: ba dokonca právo je vraj len disciplinou výkonnej moci. (Ihering: Der Zweck im Recht.) Len výkonnou mocou podopretý zákon vytvára pojem práva. Dľa takého poňatia výkonná moc patrí ku podstate práva. Keď že len štát

predstavuje výkonnú moc a silu, ktorá núti k záväzkom tak dľa tejto mienky len v štáte je právo a len on ho môže mať. Dľa toho štát je tvorcom každého práva. Co je vlastne s výkonnou mocou? Krátko rečeno, výkonná moc nikdy nemôže patriť k podstate práva. Výkonná moc je fyzická, náhodilá, brutálna skutočnosť, ktorá nemá nič do činenia s duchovne záväzujúcou normou, akou je právo. Často hovoríme o porušených, nohami pošliapaných právach a tým dosvedčujeme, že práva ešte i vtedy majú svoju platnosť, keď na nich ide fyzické násilie. Povýšiť výkonnú moc na podstatu práva nie je nič iného než zmeniť otázku práva na otázku moci, nie je to nič iného než vydať právo ľudskej ľubovli a odobrať mu rozum a svedomie jako najistejšie jeho podklady: značí to tiež, že právo je len natoľko právom, nakoľko je pri ňom moc: značí to tiež vložiť právo do vonkajších foriem, ktoré nemajú nič do činenia s presvedčením a morálkou. Ovšem, právo potrebuje ku svojej ochrane a ku svojej úplnosti štátnu moc, ale samé právo je na nej nezávislé. Scholastická filozofia vyjadruje tieto myšlienky krátko a jasne týmito slovami: vis non pertinet ad essentiam, sed ad integritatem iuris. — E. v. Hartmann vo svojej „Phänomenologie“ uvádza pádne dôvody oproti názoru, že by výkonná moc tvorila podstatu práva.

Omyl, že výkonná moc patrí ku podstate zákona, vedie nás svojimi dôsledkami k radikálnemu, pravnému pozitivismu, dľa ktorého to, čo prikazuje zákon, je vždy aj správne. Právny pozitivistá vidí v štáte stelesnenie práva, nezná žiadneho nespravodlivého zákona, keďže každé právo je založené na štátnej norme. Štát je verejným svedomím a on aj oslobodzuje svojich poddaných od ich osobného svedomia. Každý odpor proti zákonom, ktoré snád osobné svedomie považuje za nespravodlivé, sa považuje za neprípustný. Avšak faktá právnych dejín úplne vyvracajú tieto pochýbené názory. Prirodzené osobné, rodinné a majetkové práva vždy vystupujú bezprostrednou a elementárnou silou oproti štátnej moci, keď táto vládne nespravodlivo a despoticky. Nespravodlivé zákony jestvujú. Len vtedy má to nejaký význam o nich hovoriť, keď prirodzené práva predstavujú skutočné právo, lebo ináč nikdy by sme neschvaľovali neposlušnosť voči pozitívnemu zákonu. Sú práva, ktoré jestvujú ešte pred štátom a vecne i časove predchádzajú vydaniu každého štátneho zákona. Ihering hovorí (Der Zweck im Recht): „Cieľ individua v tomto živote je jeho prvou otázkou a v ňom spočíva prazárôdok práva. Subjektívne právo je najstaršie a najviac bije do očí — nie právo jako také, ale jeho právo. Právny pojem každého vecného majetku zahrňuje v sebe poznatok, že ľudská prirodzenosť to schvaľuje“: či snád štát ustanovil toto účelné určenie? „Prívátne právo“, tak hovorí Dernburg (Lehrbuch des Privatrechts), „pramení v myšlienke, že individuu jako takému patria práva.“ Štát riadi tieto prívátne práva, ale ich nevynášiel, zabezpečuje ich, ale ich nevytvoril. Na tom spočíva **relatívna samostatnosť prívátneho práva** voči štátnej moci. Lev XIII. prirodzeno — právny charakter majetku odôvodňuje predovšetkým činnou prácou človeka a s ňou súvisiacou kauzalitou: Jako každá príčina má svoj účinok, práve tak ovocie práce pripadá jako oprávnený majetok tomu, kto vykonal prácu. Preto ľudstvo vždy našlo v prirodzenom zákone odôvodnenie pre súkromné vlastníctvo.“ Pius XI. hovorí vo svojej encyklike „Quadragesimo anno“, že človek je starší než štát, že rodina je pred štátom a že každá spoločnosť je len podriadeného významu.

Prirodzené právo, ktoré je pred štátom, pri vzniku štátu sa k nemu drúži a prepožičiava mu právnú moc. Tento prirodzený

Karel E. Vlček:

Časť dětských chvil,

na které dávno jsme zapomněli,
jen část, jen nepatrný díl,
tak rádi bychom znovu prožít chtěli!
Jak těžko dnes
svůj stromek vánoční si postavíme do srdce.
Jak tehdy těšil, i když jej stavěli jini.
Ne, tak čistě a srdečně již nikdy se nevezmem za ruce.
Proč? Kdo koho z hříchu viní?
Proč letos nesmál ses,
když do nového roku zdrav jsi vstal?
Budík tě ukrutně vzbudil?
Jindy jsi vyskočil a vřdycky ses smál.
Proto, by celý rok šťastný byl a čerstvé rány celil.
— — Proč květy nejčistších radostí
časem se přikryjí smuteční černí?
Za story průhledné proč mlha hustá se věsí?
Nebyli sobě jsme věrni?
Vůně, jež po svátcích do duší zadýchá,
dlouho ať vytrvá v duši, v níž neklid byl.
A ze zapomenutých dětských radostí,
jež pro nás s něhou chystala,
kež aspoň malý, nepatrný, znovu prožijeme díl.

zákon siahá až k Tvorcovi lidské prirodzenosti. Teda štát a štát-na moc nemajú základu v evolúcii ani v revolúcii, ani v „Contract social“, ani v majorite tých, ktorí uzatvárali sociálny pakt, ale len v ľudskej prirodzenosti. Tomu zodpovedá aj prirodzené právo, t. j. ustanovenia, požiadavky a oprávnenia, ktoré sú nezávislé od meniaceho sa obsahu zákonov a ktoré sa ťiahnú zákoníkmi všetkých štátov. Je však tiež prirodzené právo v štátoch, t. j. sú nezmeniteľné právne požiadavky, ktoré dávajú základ ľudovému právu, bez ktorých teda o ľudovom práve je nemysliteľná. O tomto prirodzenom práve hovorí Cicero, že ho nemožno od-

strániť ani nič z neho odobrať: o jeho platnosti nemôže rozhodovať ani usnesenie senátu ani hlasovanie ľudu: to isté je v Ríme ako aj v Athénach, je pre všetky národy a časy. Aristoteles nazýva právo *δικαιον φύρικον* — prirodzený zákon, zatým čo ľudský zákon volá *δικαιον νομικον*. Sv. Tomáš nazýva toto právo zúčastnením sa ľudskej prirodzenosti na večnom zákone (participatio legis aeternae in creatura rationali). Keď ľudia riadia svoje zákony dľa požiadavkov tohoto prirodzeného práva, sú vykonavateľmi božskej vôle a tak si zaistia aj božie požehnanie.

Preložil E. St.

Vilém Bitnar:

Vyvrcholitel buditelského díla českého kněžstva.

K 70. narozeninám biskupa Antonína Podlahy.

Ve vědeckém a literárním díle zesnulého pražského světícího biskupa a děkana svatovítské kapituly, Msgr. ThDr. Antonína Podlahy, tak rozsáhlém a všestranném, musí být uznáván a hodnocen nejen obrovský přírůstek dokonale zpracované látky hned v několika oborech kulturního snažení českého národa, ale i jeho vyšší, etický význam. Podlaha je skvělým dovršitelem uvědomělé obrozenské práce českých katolíků stavu kněžského v oblastech, které by na škodu celkové národní kultury zůstaly krajinami nedobadanými. Význam Podlahův tkví po výtece v geniální jednotlici myšlenky, která z něho učinila dobudovatele mystické katedrály české kultury, takového claudelovského Petra z Craonu. Podlaha vyvrcholuje staleté barokně gotické snažení české národní duše.

Podlaha viděl totiž v obrození českého národa cíl, kterého ani starší, dávno již vymřelé generace českých katolických kněží, ani generace mladší, přebírající po nich ideální dědictví, dosud nedosáhly, ale k němuž nutno dojít, aby úplně obrozený národ mohl si zase stanovit cíl nový. Kvasem, který zcela pronikl náboženský, umělecký i národní život českého lidu, byl ideál katolického obrození, jak jej vytvořila slavná epocha barokní v sedmnáctém a osmnáctém věku, která své živné šťávy brala z katolické gotiky předreformací. Za tímto ideálem spěchali již před Podlahou obrozenští kněží všech generací, i těch, z kterých povrchní nátěr doby zdánlivě učinil josefínské osvícence.

Nebylo tedy Podlahovi obrození pouhou vrcholnou periodou ve smyslu chronologickém, ale květem na lodyze, sbírající své šťávy z celého tisíciletého kulturního nánosu českého života národního. Proto s počátku instinktivně, později pak uvědoměle počal Podlaha pracovat na poznání, osvětlení a rehabilitaci příslušného u nás „temna“, proto již jeho prvotiny z doby studia bohoslovného obírají se námětů protireformacními. Jeho přednášky opíraly se již tehdy o materiál původní a jaké byly hodnoty, vysvítá z fakta, že jako novosvěcenec byl již spolupracovníkem pražského Musejníku, kde doplňoval slavnou „Rukověť“ Jirečkova, a že ve „Věstníku Královské české učené společnosti nauk“ mohl jako mladický kaplan otisknouti vědecky již zcela vyhovující edici Hammerschmidova spisu „Historia Pragensis“.

Touto knižní prvotinou zahajuje Podlaha 1891 svoji činnost ediční a literárně historickou, která se zabývala o Koniáše a knihy jím utrácené, o jesuitské hry dramatické, o poklady kapitulní knihovny hradčanské, o jednotlivé vzácné rukopisy starší české literatury, jež pečlivě přetiskoval. Vyvrcholením této jeho činnosti jsou velká soupisová díla rukopisů knihovny metropolitní kapituly pražské a rukopisů archivních, která byla odbornou kritikou přijata s netajeným nadšením. Také jeho rozsáhlé práce z bibliografie české katolické literatury náboženské, jeho redakční činnost v „Obrázkové Revui“, v „Českých Květech“, v „Časopise katolického duchovenstva“, jeho iniciativní vedení obou pražských „Dědictví“ a řízení „Českého Slovníku boho-vědného“ neseny jsou jednotnou snahou doplnit a dokončit realisaci dávných tužeb obrozenských českých vlastenců.

Těsně s touto činností, po výtece literárně dějepisné, souvisí Podlahova srdečná a otevřená snaha stát se apologetou českých jesuitů. Zajímá se o styky Petra Kanisia s naší vlastí, o misie Kašpara Diriga v horách krkonošských, překládá a doplňuje veliké dílo Bernarda Duhra, shrnující bajky o jesuitách, píše četné nekrology jesuitských pracovníků a recenze knih, jesuity vydaných, líčí poměry na jesuitských panstvích, vyšetřuje pohutky, jež vedly české jesuity k práci literární, a doplňuje dějiny jesuitských kolejí českých i moravských. Podlaha stal se tím prvním českým rehabilitátorem jesuitských akcí rekatolisačních, dávno před zásahem Josefa Pekaře, což dlužno konstatovati vzhledem k některým tvrzením málo informovaných našich pracovníků.

Zcela ve smyslu svého pojetí národního obrození pracoval Podlaha i v jiných oborech, aby snesl a doplnil vše, co ještě nebylo sneseno, co zelo mezerou a co případně hrozilo zánikem. Aby nejen snesl, ale i srovnal, utřídil, vyloučil, vysvětlil a obhájil vše, co potřebovalo těchto intervencí ducha zaníceného, laskavě obzíravého, současně však kritického. Je to na příklad i jeho účast v české bibliotice, pojímané v obrozenském duchu Durychově a Procházkově, jenž na přelomu věků osmnáctého a devatenáctého počal „z lásky vlastenecké a pro obecné dobro svých milých krajanů“ vydávati nový překlad Písem svatých v ryzi češtině. Podlaha studoval pomocné vědy biblické, psal o řeckých pře-

kladech Písma svatého Starého zákona, překládal vědecké dílo Vigourouxova o nejnovějších objevech biblických v Palestině, Egyptě a Assyrii, sestavil středoškolské učebnice dějin zjevení Božího Starého i Nového zákona, knihu biblických dějin pro školu i dům, napsal život Ježíšův k obrazům Schumacherovým, přeložil Panholzovu malou i velkou dějepisu biblickou. Bibliotické snahy svoje vyvrcholil slavnou edicí nových překladů Písem svatých, které pro jeho „Dědictví Svatojanské“ vypracovali vzácní znalci Starého i Nového zákona, universitní profesoři Jan Hejčl a Jan Ladislav Sýkora. Monumentální svazky této edice oslavily svým dokončením tise, ale výmluvně před desítky roky Podlahovy šedesátiny. Ale Podlaha nepřestal na tomto vydání, a po několika letech zahájil nové vydání těchto překladů pro široké vrstvy lidové. Dokončení edice se již nedomáhal.

V probuzenském duchu věnoval se Podlaha i studiu a ediční činnosti v oblasti h a g i o g r a f i e. Je to především slavný a svými kořeny v samy hlubiny české duše rostlý k u l t u r a l n í v a c l a v s k ý, jemuž věnoval již od mladosti pozornost zanícenou. Psal o památkách po svatém Václavu, o jeho hrobu a ostatcích, o jeho účte v památkách uměleckých, o zbroji a zbraní, o svatovlácké kapli, od roku 1924 otiskoval nepřehledné bohatství materiálu z bibliografie a ikonografie svatováclavské, sledoval stopy kultu v cizině, od roku 1927 zahájil publikování bohatého místopisu svatováclavského, až posléze všechn svůj čas věnoval přípravám k milénii svatováclavskému 1929. Veliký je podíl Podlahův i v rozšíření k u l t u r a l n í s v a t o j a n s k é h o. Počal o přezírání světců zpovědního tajemství psát sám mnoho statí historických i apologetických, vydal spolu se Šittlerem „Album svatojanské“, Stejskalovi pak vydal dvojsvazkový spis o Janu Nepomuckém v „Dědictví svatojanském“. Se stejným zájmem a s vroucí oddaností píše a vydává díla i studie o kulte ostatních českých patronů, o svatém Vojtěchu, svatém Prokopu, svaté Ludmile, o kultu svatovítském i svatojiřském. Všiml si i takových vzácností, jako je legenda o svaté Orosii, domněle českého původu a v několika publikacích obsáhl i vývoj českého k u l t u r a l n í s v a t o j a n s k é h o s l o v e m i o b r a z e m.

Těsně k hagiografii přimyká se Podlahova činnost h o m i l e t i c k á, teprve po smrti vydaná péčí Jana Lebedy, dosud ve dvou svazcích. I tady jeví se Podlaha býti především horlilem účty českých patronů. První svazek obsahuje řadu cenných řečí o svatém Václavu i jeho kultu, svazek druhý řečí o světcích i blahoslavencích, Cyrilu a Metodě, Ludmile, Mladě, Vojtěchu, Prokopu, Janu Nepomuckém, Norbertu, Klementu Hofbauerovi. Sem náleží i jeho činnost ediční, literárně historická a bibliografická. Podlaha zajisté vydal nám první podrobný soupis veškeré literatury homiletické, vydal staré kázání a napsal mnoho statí o zjevech starého českého kazatelství.

Vycházeje z účty k svatým patronům a věrozvěstům Cyrilovi a Metodějovi, Podlaha pojal již záhy do svého životního programu péči o rozvoj u n i o n i s m u. Sám psal o časových otázkách, spadajících do této důležité oblasti, nabádal jiné k spolupráci a účastnil se velehradských sněmů. Jeho řeči o sjednocení Slovanů na poli náboženském a o unionismu, jako zjevu moderní doby, vzbudily velký ohlas. Monumentálně myšlený byl Podlahův pokus o vydávání odborné revue unionistické, realisovaný v jeho „Slavorum litterae theologiae“, ale znemožněný vypuknuvší válkou. Přes to je brázda, vyoraná na tomto poli, velmi hluboká.

Podlaha byl ovšem také církevním historikem velkého formátu, zejména pro dobu rekatolisační. Po dvacetileté přípravě přikročil 1917 k vydávání svých dějin pražské arcidiecése, jež pokládal za čestný dluh českých kněžských historiků doby obrozenské, jimž v své řadě náleželo vypsatí obnovu katolické církve v zemích koruny svatováclavské. K tomuto obsáznému dílu, přervanému smrtí učencovou, připojil dvě velmi cenné pramenné sbírky českých dějin církevních. Latinské „Editiones archivii et bibliothecae metropolitani capituli Pragensis“ od roku 1905, sbírka, v níž mimo řadu vzácných rukopisů vydal i své jedinečné biografické přehledy „Series praepositorum“. Roku 1908 připojil k ní obdobnou českou „Sbírku pramenů církevních dějin českých století 16. až 18.“. Soupis studií a statí o námětech české historie církevní je počtem nepřehledný a volá po souborném vydání.

S obzvláštní láskou pracoval Podlaha v oboru dějin umění v ý t v a r n é h o. Mocným popudem k této soustavné činnosti byla mu „Národopisná výstava československá“ v Praze, na kte-

ré spolu se Šittlerem a Karlem Procházkou shromáždil výkvět českého umění církevního. Doplniv materiál takto shromážděný, jal se Podlaha vydávat památky církevního umění v podobě nádherných alb a později monografií. Obohatil tak českou literaturu výtvarnickou o album svatojanské a svatovojtěšské, o lorentánský poklad v Praze, o poklad svatovítský, o knihovnu kapitulní v Praze. Monograficky zpracoval obrazy mariánské v Čechách ze století 14. až 16., sochy a skulptury mariánské v Čechách od dob nejstarších až do století šestnáctého, metropolitní chrám svatého Víta. K těmto vědeckým publikacím přidružily se záhy ceněné katalogy, průvodci i almanachy. Teprve budoucí badatelé docenili sběratelskou práci, jevíci se mimo řadu jiných sbírek látky i v soustavném otiskování „materiálů k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v Čechách“, ukládaných do „Památek archeologických“.

Jakousi synthesisu církevních dějin a dějepisu výtvarnictví nutno spatřovati v Podlahově bohatém zpracovávání místopisu. Je to nedocenitelná sbírka „Posvátná místa království českého“, v které podal dějiny a popsání chrámů, kaplí, pozvátných soch, klášterů a jiných pomníků katolické víry a náboženství. Když se 1893 sešla archeologická komise a vytkla si za úkol vydati soupisy památek historických a uměleckých v jednohlavých politických okresích českých, pracoval v ní Podlaha nejpilněji. Vydal řadu svazků, vyčerpávajících látku okresů sedlčanského, milevského, mělnického, rokycanského, příbramského, karlínského, česko-brodského, vinohradského, benešovského a kralovického. Z doby sedmnáctého věku vyvážil vzácnou publikaci Willenbergových „Pohledů na města, hrady a památné stavby království českého“. Tato díla doprovodil Podlaha svou bohatou a cennou bibliografií místopisné literatury, zařazenou do jeho monumentální „Bibliografie“.

Podlahův význam zasahuje mocně i do obecných českých dějin literárních. Jsa žákem Josefa Jirečka, který jej záhy zaslavil do pracovních metod, napsal Podlaha množství studií a statí, množství doplňků životopisných a knihopisných, kterými

pokračoval v díle svého mistra. Nelze si dnes představit třeba studium barokové literatury bez znalosti díla Podlahova. Svou „Bibliografií české katolické literatury náboženské“ vytvořil pak základ ke každé práci o literárních dějinách hnutí katolického.

Korunou této sběratelské, literární, vědecké a iniciativní práce stalo se dobové svaťovítské dóm v Praze. Je to historický fakt nedostížitelného významu celonárodního. Myšlenka, dostavěti velechrám do roku 1929, naplnila Podlahu odvahou, rovnající se bohatýrským počínům z doby kvetoucí gotiky a rozkvětu baroka. Již jako dítě pražské plnil svou duši poesii vznešeného torsa. Ze staropražských dojmů dětství nic mu neutkvělo tak hluboce v mysl, jako tak často viděný pohled k Hradčanům a k chrámu svatovítskému. Díval se na mohutnou věž jako na samostatný chmurný týn, viděl chrám se zelenavou střechou oživenou třemi vízkami, a mezi věží i chrámem ohromné, prázdné, hrotilé okno, jakoby obrovský zbytek nějaké zříceniny. A když na sklonku teskných podzimních večerů rudý zásvit dohasínajícího dne zjevil se v otvoru zejícího okna, jehož oblouk tím černěji rýsoval se na obzoru, nevýslovný smutek zaplavoval srdce jinohovo. Záhadná ta budova zdála se mu býti obrazem dějin drahého národa, ve svém vývoji podřátého, a horoucí přání zrodilo se již tehdy v duši Podlahově, aby smutná ta silueta změnila se v útvar výsostně krásy. Podlaha později seznal úchvatný gotický sen Karla Čtvrtého, poznal barokní visí Tomáše Pešiny z Čechorodu a vstoupil do řady těch, kdož se odhodlali tyto skvělé sny realizovati.

Bůh dal, že se ten vzácný člověk dočkal dostavby dómu, že při oslavě tisícího výročí mučednické smrti svatého Václava odevzdal svatyni svému národu, že mohl s kazatelnou ukončeného týnu promluvit k svému českému lidu slova prorocká. Tímto činem nejen že vyvrcholil epochu buditelských snah českých vlasteneckých kněží, jak bylo tužbou celého plodného jeho života, ale tímto monumentálním gestem ukázal současně i další velký cíl národní naší práce: renesanci svatováclavského katolicismu v osvobozeném národě československém!

Historie na scestí.

Nemyslím tu historii, která jest jako věda pěstována, ale tu, která jest jako věda podávána. Vždy, kdykoliv mluvíme o vědě, myslíme tím vědeckou pravdu, která jest anebo aspoň má býti odleskem Pravdy věčné.

V loňském ročníku Vychovatelských listů ukázal Dr. V. Šauer, jak je vědecká pravda ve středoškolských učebnicích dějepisu nestoudně bita v tvář, a bylo by mu podniknouti daleko nevděčnější práci, kdyby měl posvětit na pravdomilovnost učebnic dějepisu pro měšťanské školy, jejichž nová vydání začínají se po této stránce znamenitě reformovati k horšímu.

A přece ještě s nimi není spokojen E. Štorch, který v 8. čísle Školských reform prokládá proti Pekařovi, že je potřebí dějepis vysvobodit ze zajetí historických fakt. Z toho prý, že před stoletími omezení, fanatičtí, zaostali mnichové zapisovali sňatky panovníků a jejich válečná lupičství, nenásleduje ještě, že se i dnes máme spokojiti dějepisem sňatků a válek. Dějepis historických faktů nehodí prý se člověku moderně orientovanému a zejména prý se nehodí do školy. Krvavá Kosinova kniha Velikáni našich dějin prý se dokonce kupuje do našich škol v nových a nových vydáních. (Karla Maye prý vyhazujeme, ač vyniká nad Kosinu.) Jaká prý to zvrácenost.

To nejsou daleko všechny líbeznosti, jimiž autor častuje t. zv. oficiální historii, jak prý nám ji nabízí „konservativní“ universita. Nabízí místo ní historickou beletrii: *Čakový Jirásek, Winter a j. dají čtenáři jejich historických povídek a románů vic dějepisného vzdělání pro život nežli umorné dření z nezábavných učebnic*. Školní dějepis prý se musí podobati beletrii a čím nižší stupeň, tím více, a místo těch dusících fakt historické vědy, která se do školy nehodí, nabízí historická fakta, hodná učení, uvažování a zapamatování tohoto druhu:

Pračlověk se podobal zvířeti, ale vynikal nad ně vzpřímenou postavou, řečí a užíváním nástrojů. Společnost párová.

Všechna světová náboženství mají krásné, mravné učení.

Ani jediné náboženství se neudrželo v původní čistotě.

Křesťanství národové nezachovávají ani jediného přikázání božího.

Církev používá náboženství, aby vládla lidu.

Domnělá zaostalost, omezenost a fanatičnost středověkých mnichů byla těmito objevy ovšem daleko překonána a každý nepředpojatý badatel historický, ano i člověk, který historickým badatelem není, ale měl někdy příležitost nahlédnouti do těch mnišských záznamů, potvrdí, že se přece z těch záznamů dá více užitečného vybrat než z téhle vědy člověka dvacátého století, který v sobě cítí povolání k reformě dějepisného vyučování.

Zajímavé je i to, že dokud naše historická věda byla náboženskému duchu nebo řekněme raději hned katolicismu nepřátelská, nikomu ani nenapadlo, aby nebyla ve škole tak tradována. Když však jest nyní vědecky zjištěna hodnota katolicismu, pokládá se na jedinou takovou historii za nebezpečnou školu, zapomíná se na znění ústavy, které se s té strany někdy tak hlasitě ozývá, a místo historie se zdůrazňuje historická beletrie.

University ovšem pak nemohou vyhověti ideologii takových reformátorů, a je nutno se jejich práci v zájmu pokroku vyhnout. Vrcholem ironie pak je, že se při tom volá po hlubším smyslu dějin a po porozumění jejich vývoji a vedoucím ideím. Jak může rozumění historií, pronikání k podstatě historického vývoje a chápání jeho vedoucích idejí ten, komu chybí jasné porozumění historickým faktům? Vždyť právě tato fakta značí jako mezníky jednotlivé etapy toho vývoje a jednotlivé ideje se v nich nejen obrazy, ale i vyvrcholují.

K pochopení vývoje a skutečného života idejí je tudíž potřebí hlouběji nahlédnouti do dějin, nikoliv do historické beletrie a naprosto už ne do novin, jejichž pisatelé krotí historická fakta podle svých nápadů, jimž oni sami říkají stanoviska. Wellsovo zpracování dějin světových tu může býti spíše příkladem odstrašujícím, než hodným následování. Komu pak stačí k porozumění historií taková „věda“, měl by

mlčet, nikoliv vystavovat ani odiv své nepochopení historie a jejich úkolů v životě a ve vzdělání vůbec.

Ostatně v prostředí, kde by byl správný pohled na historii vžitý, by se takové fantastické nápady nemohly zrodit, ale u nás, kde se leckteré učebnice dějepisné do nedávna valně nelišily od beletrie a kde se vydávají takové historické čítanky, ve kterých

jsou tak hojně zastoupeny historické romány, jako v Dějepisné čítance pro nižší třídy středních škol, není to zjev neobvyčejný, ale je zároveň výstražný. Tím výstražnější, že se tu mluví o reformě dějepisného vyučování a reformování je u nás nemoc velmi silně infekční, k níž je převážná většina našich školských kruhů velmi málo imunní. *Ákr.*

Svobodná vůle Boží a lidská.

Ukážeme si na malém příkladě, kolik světla může poskytnouti znalost a aplikace pravd metafysických (žádná totiž pravda zjevená nemůže odporovat pravdám rozumovým, neboť pocházejí z jednoho Intelktu) v objasňování poměrů vůle člověka k vůli Boží, a to jen v rámci přirozena na základě filosofické nauky sv. Tomáše o Prvním Hybateli a příčinách účinných. Jen na pevném základě pravd poznanych v řadě přirozeném možno bez nebezpečí přikročit k pravdám nadpřirozeným.

Je známa všeobecná platnost principu: co jest pohybováno, jest pohybováno od jiného. Pohybováno pak může být jen to, co jest možno být pohybováno, a jen potud, pokud je v možnosti, a to jen od toho, co je, a pokud je v uskutečnění, neboť pohybovat znamená přivést něco z možnosti k uskutečnění, a to může učiniti jen nějaké jsoucno v uskutečnění. Jestliže však i to, od něhož jest pohybováno, jest rovněž, a třebaž opět pohybovavým pohybováno, nelze v řadě příčin závislých na sobě samých postupovati do nekonečna. Tedy jest nutno dojít k nějakému prvnímu pohybojícímu, které by nebylo od jiného pohybováno a jím všichni rozumějí Boha (Summa Iot. 2. čl. 3.). Rovněž tak je tomu v řadě příčin účinných (z nichž vychází nějaký pohyb), neboť ve všech příčinách účinných, podřazených, první je příčinou prostředního a prostřední posledního a rovněž je nutno stanovit nějakou příčinu účinnou první, kteroužto všichni nazývají Bohem (S. Iot. 2. čl. 3.).

Příčina účinná vůbec vlastní se na příčinu účinnou první, která něčím pohybuje silou vlastní a je naprosto nezávislá na jiných příčinách, sama pak je příčinou všech příčin účinných druhých a jejich účinností. Příčina účinnosti první jest, jak bylo řečeno, jedinou první příčinou všech příčin, jest sama od sebe, svébytná a proto i svá činnost. Může být příčinou nějakého jsoucna, pokud je čini něčím (simpliciter), t. j. má moc tvůrčí. Všechny příčiny druhé závisí na příčině první svým bytím, pokud jsou něčím, a proto i svou činností (neboť jaké je bytí, taková i činnost). Přes to jsou pravými příčinami svých účinků, ne ovšem stejnojmenně s příč. I., jak hned uvidíme, nýbrž silou přijatou od příč. I. V přijaté schopnosti příčiny druhé není a nemůže být síla tvůrčí (ta nemůže být sdělována tvorům), proto nemůže být příčinou nějakého bytí, jsoucna, nebo i skutků, nýbrž že nějaké jsoucno již existující je takové. Nikoliv tedy že vůbec to jsoucno nebo ten skutek je (pokud je nějakým jsoucnem odlišným od možnosti), které aby bylo muselo být příčinou první z pouhé možnosti převedeno do uskutečnění (simpliciter), skutečně napřed indiferentního a v moci příčiny druhé je započaté uskutečnění přivést a usměrnit k skutku takovému nebo takovému. Tak se může říci, že příčina první je příčinou všech činů konaných, neboť vše se koná její bezprostřední silou. Proto působení Tvůrce se dotýká i podstaty věcí i působení příčin druhých. Ze pak něco jest učiněno z druhé příčiny (tvora), nevylučuje, že Bůh bezprostředně ve věcech působí, pokud totiž jeho síla přímo přivádí příčiny druhé k činnosti a k uskutečnění jejich účinků, neboť „žádná schopnost tvora nedosáhne svého účinku, leč pomocí síly Tvůrce“ (II. Sent. dist. I. qu. I. a. 4.). „Příčina druhá nemůže působiti svůj účinek, nepřijala-li schopnost a činnost příčiny první“ (De Verit. qu. 22.), neboť jsoucno stvořit nemůže a bez něho též nemůže nic dělat.

Schopnost posledního činitele není schopna svého účinku nezávisle, jen ze sebe, nýbrž skrze sílu nejbližšího vyššího, a síla tohoto je rovněž od vyššího; a tak síla nejvyššího činitele je schopnou účinku sama ze sebe jako příčina bezprostřední. Tentýž účinek pak je celý od Boha a celý od nižšího činitele, od obou bezprostředně, avšak od každého jiným způsobem, jako i „tentýž účinek se přisuzuje nástroji a hlavnímu činiteli také celý“ (III. C. Gent. cap. 70.). Ú nástroje je ta závislost ještě větší; kdežto příčina druhá může po prvním předhybu, uvedení ve skutek, činnost, sama pokračovati v započaté činnosti, příčina nástrojová v celé své činnosti jest nepřetržitě závislou na příčině jiné, které slouží a již je hýbána k účinku, jehož sama jest úplně neschopna. Ale přece i tu se může říci, že ten účinek pochází celý od hybatele (jehož je síla) a celý od nástroje (mediatione suppositi), bez něhož by vykonán nebyl; rovněž jakost účinku jest od nástroje. Piši já, ale piši perem, jen to, co chci, ale jen tak, jak mi to pero piše.

Tak vidíme, že vše, co jest pohybováno, jest pohybováno od jiného, a ten pohyb (nebo aspoň předhyb), jímž příčina vyšší sděluje svou sílu nižší, již možnost jejich je uváděna v uskutečnění, se nazývá fyzická premoce. Nazývá se fyzická na rozdíl od morální, jež působí zevně, ukazováním cíle, lákáním a pod.; ta dává dispozice k pohybu fyzickému, může působit pouze na to, co jest již v uskutečnění, nikdy však sama nemůže možnost převést v uskutečnění, k tomu je třeba skutečného impulsu fyzického,

a poněvadž to nesmí být násilí, neboť jednáme o schopnostech přirozených, tedy z popudu účinného, v níž n i h o. To jest tedy premoce fyzická a nikoliv násilná, nikoliv „hůl, či nějaká jiná fyzická věc“.

Vše, co dosud bylo řečeno o příčinách účinných, bylo už vlastně řečeno o člověku s jeho svobodnou vůlí (příč. II.) a o pomoci Boží jako příčině I. Člověk není sám od sebe, není své bytí, z nutnosti, ale z nahodilosti (cuius essentia distinguitur ab existentia), proto není ani činný sám od sebe a vše je v něm stále ještě v určité možnosti (solus Deus est actus purus). K životu, vůbec k pohybům životním dostává člověk jen jednou premoce — počětím; jeho řízení se již děje zákonem životním, ale nikdy nesmí, ani na chvíli, přestat úplně, to by byla smrt, ze které se už k životu přivést nemůže. Vůle však častěji přestává úplně jednat a musí častěji znovu být uvedena do chcení; ať už se tak děje přímo nebo nepřímo (v přítomnosti jejího objektu — dobra, dobrým nápadem, okolností, připomínkou a p.), vždy se tak děje z vůle Boží (quia nihil praeterfugit causalitatem causae prima).

Proto nemůže ani překročit sobě vymezené hranice příčiny druhé, i když ho pozorujeme jako hotového člověka v existenci. Říkáme sice: on pracuje, on chce a pod., a je to pravda, můžeme tak mluvit, ale aspoň jednou musíme proniknout hlouběji a uvědomit si, zda to koná úplně absolutně sám, naprosto nezávisle, nebo jen jako příčina druhá. Člověk nemůže být ani vteřinu nezávislým na Bohu, nemůže nejmenšího skutku vykonat sám bez pomoci Boží, jako se nemůže zachovávat („zachovávaní je totiž stále tvoření“, S. I. qu. 104 a. I.), jako nemůže stvořit nejmenší věc ani skutek, jako nemůže mít poznání, kterého by nepřijal.

Nemůže jednat, než s pomoci Boží podle schopností sobě propůjčených; avšak pro svůj vyšší stupeň účastenství na životě Božím — rozumem a proto i svobodnou vůlí (neboť „kdekoli je rozum, jest i svobodná vůle“, S. I. qu. 59. a. 3.) liší se ode všech nižších tvorů, kteří vykonávají své účinky jen vnějším vykonáváním (executive), jsouce jen pasivně hýbání přírodními zákony nebo instinktem ke svému cíli. Člověk je taky hýbán, jinak by nebyl schopen něco vykonat, avšak jeho činnost je v tom, že může ten pohyb regulovati, řídit k účinkům, jakým chce, a to s plným uvědoměním sebe i té svobody, rozumně, vědomě a dobrovolně, ovšem jen v mezích toho pohybu, nikdy ne proti a nikdy ne bez něho, vždy k cíli, vždy k dobru, ale jakými chce prostředky, jakým chce způsobem. I tuto schopnost má od Boha. Tvůrce ve své moudrosti neučinil tvorstvo jen mrtvé, slepé, bezmocné, ale dal mu i tu možnost a činnost, že samo může být příčinami, a to „ne z nedostatku Boží síly, ale z nevyčerpatelnosti jeho dobroty, v níž chtěl sdělit věcem svou podobnost i v tom, aby byly příčinami jiných věcí... a v tom se také jeví krása pořádku stvořených věcí“ (III. C. Gent. cap. 70.). A nečiní pak násilí jejich činnosti, nýbrž nechává je jednat tak, jak jednají, jakou moc jim dal, ba právě to v nich působí. „A když připojíme, že Bůh jediný je svá síla a že je v každé věci, ne jako její podstatná část, ale jako uchovávací ji v bytí — následuje, že on bezprostředně pracuje v každém pracujícím, nevylímá ani činnosti a vůle přírody.“ „Dokud tedy má věc bytí, dotud musí Bůh v ní bytí přítomen podle způsobu jejího bytí“ (S. I. ot. 8. čl. I.).

Člověk má přirozené schopnosti, proto jako každá přirozená věc musí být determinována k jednomu, a sice rozum k poznávání pravdy, vůle k chcení poznání dobra. Svobodná vůle je schopnost rozumu a vůle.

Tyto schopnosti jsou vždy v možnosti k pravdě a dobru, ne však vždy a stále v činnosti; do té musí být uvedeny. Nejsme stále v aktu chcení něčeho, nýbrž v možnosti k mnohým. Jako smysly vnímají jen to, co na ně právě působí přímo, fyzicky, svým specifickým rozruchem prostředí, tak i vůle ke každému svobodnému úkonu musí být v možnosti k tomu úkonu převedena od vyššího svobodného chcení v uskutečnění, čímž se stává schopnou svobodného, rozumem řízeného činu chcení a dokonání. Bůh ve svobodné vůli působí, že vůbec svobodně jedná a se rozhoduje, a že dosahuje svých účinků. „Ani Bůh však nemůže svobodně vůli činit násilí, neboť pojem svobody a násilí si odporuje. Může však učinit, že vůle svobodně se rozhodne k tomu, co on chce“ (I. II. ot. 6. čl. 4.—ot. 9. čl. 4. a čl. 6. k 3.—ot. 109, 112 a mn. j.).

„Násilí může být jen původu vnějšího, a když odporuje vnitřní přirozené náklonnosti. A tak není nutno rozlišovat svobodnou vůli a činnost Boží, protože výsledek je možný jen z obojího zároveň, tak jako není rozdílné, co je z druhé příčiny a z první příčiny, neboť Boží prozřetelnost působí skrze činnosti druhých příčin“ (S. ot. 23. čl. 5.). A je-li ta druhá příčina chybná, není divu, že účinek je rovněž chybný; chyba je ovšem v příčině druhé, ne v první.

„Přes to však vůle jako taková, t. j. svobodná, zůstává svobodnou, pravou příčinou svého pohybu, poněvadž člověk svobodnou vůlí sám se pohybuje k jednání. Není však v nutnosti svobody, aby to, co jest svobodné, bylo první příčinou sebe, jako se nevyžaduje, aby to, co je příčinou druhého, bylo jeho první příčinou. Bůh tedy jest první pohybuji příčinami přírodními i svobodnými. A jako nebere příčinám přírodním, tím že je hýbá, možnost přírodních účinků, tak ani hýbáním příčinami svobodnými neodnímá jim svobodu skutků, neboť on působí v jednom každém podle jeho vlastností... Ale v pojmech pohybu přírodního i svobodného, t. j. dobrovolného, jest společné, že jsou původu vnitřního“ (S. I. II. ot. 6. čl. 1.).

Z toho tedy plyne, že jest jediný princip každého svob. celého skutku: Bůh skrze člověka, nebo člověk skrze Boha; ne: Bůh sám něco a člověk sám také něco. Je celý výkon od Boha a celý od svob. vůle stvořen. Oběma bezprostředně, poněvadž tvoří spolu jeden princip činnosti, ale každý jiným způsobem; vůlí bezprostředností činitele (mediatione suppositi) a od Boha bezprostředností síly, kterou je schopnost a náklonnost vůle aplikována k činnosti jí odpovídající. To je ona síla Božího umění (vis divinae artis) všechno působící, která nemůže býti propůjčena žádnému tvorů jako jeho vlastní, nebo jako trvale mu propůjčená, „leč by mu bylo dáno, aby byl principem všeho bytí“ (De Pot. qu. 3. čl. 7. ad 7.).

Vůle v každé příležitosti k dobrému, v každém pokušení musí jednat, musí nezbytně něco chtít: buď sloužit Bohu, spravedlivě jej uznat Pánem, zachovávat mu věrnost, chtít Dobro nejvyšší a zahrnout vše, co se staví mezi Boha a něj, nebo chtít sloužit sobě a své pyšné sobeckosti, chtít dobro chvilkové lákavého hříchu, jenž však navždy nemožnosti dosažení Dobra nejvyššího (nesmíluje-li se nad hříšníkem Bůh).

Schopnost vůle je tedy v přítomnosti každého dobra pozdvižení do aktu chtění, ale poněvadž zde na zemi nejsou dobra univerzální, úplná, zcela uspokojující přirozenou tendenci vůle, nýbrž jen částečná podle stupně účastenství na Dobru nejvyšší, nemají být chytěna pro sebe samy, jako cíl, nýbrž podle vztahu k nejvyššímu jako prostředky k němu. Odklon od tohoto přirozeného řádu rozumem poznávaného, chtění a ulpení na menších dobrech, proměnlivých, smyslových jako cíli, je odvrácení se od Dobra neproměnitelného, je zlo — hřích. Absolutní zlo, jako nějaké jsoucno neexistuje, neboť všechno, co je, je stvořeno od Boha a je dobré. Zlo je nedostatek dobra, zlo jako takové je nicota, nemůže být poznáno, poněvadž není pravdou, nemůže být proto ani chytěno. Vůle je schopna chtít jen dobro: opravdové nebo zdánlivé, částečné; jako to už je její vinou nebo zásluhou, když na radu nebo varování rozumu se přiklání, pohnuta premocí k tomu nebo onomu.

Člověk bez pomoci Boží nemůže ani hřešit, pokud totiž činí ten hřích jako nějaké dobro (i když tím způsobem, za těch okolností zakázané) a pokud je ten hřích něco, nějaké jsoucno nebo skutek, neboť jakékoliv jsoucno nezbytně pochází od prvního jsoucna, a vše, co je v uskutečnění, pochází od něčeho v uskutečnění, které se vždy odvozuje od prvního, totiž Boha, jenž je uskutečnění svou bytostí (actus per essentiam). Hřích se nazývá jsoucno a skutek s nějakým nedostatkem (chybou) a ten je z příčiny stvořené, totiž svobodné vůle, pokud pochybila v řadě prvního činitele. Proto příčinou té chyby není Bůh, ale svobodná vůle; jako kulhání je vinou křivé nohy, ne však chybou síly, ačkoliv každý pohyb, jehož je příčinou, je chromý. A podle toho je Bůh příčinou skutku v hříchu, žádným však způsobem hříchu samého, poněvadž není příčinou toho nedostatku, defektu. (S. I. II. q. 79. a. 1., 2 et a. 1.)

I v tom vidět tu bezmocnou pýchu člověka, jenž „s úžasem se chvěje“ před tím, „že je naproste nic a každým dechem odvislý na jeho všemocné libovůli“, když vlastně ani hřešit nemůže bez pomoci Boží. Neslyší, že jen jediný je Jahveh — Jsoucí; nerozlišuje schopnost od činnosti; sám z něčeho nic se přivádí do aktu chtění, máje oko stále, a co chce, vidí, máje ucho stále, a kdy chce, slyší, máje vůli, stále chce, máje rozum, od narození je tak moudrý, když Boha a jeho činnost a péči v sobě nevidí; proto vše dobré připisuje sobě a pečlivě si zapisuje. Rovněž v pečlivé evidenci chová důkazy lidské svobody, že může jednat i proti vůli a milosti Boží, vždyť „když nejedná proti, to znamená, že nemůže, že není svobodn“. A tak je na lidské libovůli odvislý zas Bůh, jehož si k své samostatnosti, chce-li, přitáhne jen v řadě nadpřirozeném. Což, dobrá vůle by tu už byla, ale rozum se dá asi hůř převést z pouhé možnosti k logickému myšlení! A co zmůže ten lidský kůň na moři, vždyť táhnou — loď? Quod movetur ab alio movetur by se snad v moderní době dalo lépe popřít vlastním pohybem aeroplánu nebo parolodi? Či i tam je třeba roztočení vrtule nebo zapálení jiskry? Přemýšlejme, třeba vynalezem perpetuum mobile...

Jen hluboké intelektuální proniknutí pravdy, poznání a uvědomení si pravého poměru Boha a člověka může být základem pravé pokory, která nebude jen chvilkovým zachvatem citovosti, diktována přesně vedeným inventářem svých nepodařených skutků, nýbrž skutečným uznáním nejvyššího Pána a Dárce všeho dobra, bez něhož nic nemůžeme. Tomisté se nelekají důsledků pravdy, jen když jsou vyvozeny z pravdy a logicky správně, jinak

malá chyba v principech vede k těžkým chybám v důsledcích. Ale vytýkat tomismu důslednost již samo svědčí o úchylice, v níž důslednost není předností. Ale tomismu důslednost je cti, proto také nemusí nikdy svou nauku retušovat, Písmo citovat jen s poznámkami, z Otců vybírat jen něco, koncilium uklouznout kontradikcemi, aniž musí utíkat se jen k lidové mluvě.

Na pevném základě nezviklatelných pravd principů: Bůh je první Hybatel, První Příčina, člověk je příčina druhá, jen premocí fysickou schopná své činnosti, možno bez rozporů a bez hludů pohlížení na vzájemný poměr milosti a člověka v řadě nadpřirozeném. Není-li člověk sám ze sebe něčeho pozitivního schopen v řadě přirozeném, tím méně v řadě nadpřirozeném. Milost pak účinná, z vnitřní své podstaty (člověk přirozený nemůže učinit něco nadpřirozeně účinným), jest ono nadpřirozené pohybování, kterým se doplňuje schopnost svobodného jednání v rozumném tvoru osvicením rozumu v poznání pravého Dobra, pravého poměru a ceny jiných dober, a uzdravením, posílením vůle. Nadto se vlévá od Boha nové bytí do duše, dává nová síla schopná vyšší činnosti, přesahující přirozené síly svobodné vůle, světlo vyššího poznání v rozumu a síla silnější lásky ve vůli, a to na způsob stálého stavu, jako jsou všechny vlité ctnosti. Ono hýbání, jímž Bůh působí na účinek svobodné vůle, již upravené skrze lásku, jest mocnější než sama vůle člověka ospravedlněného. Spojuje nejen všechny schopnosti rozumné duše, ale i nadpřirozené vlohy, jimiž se schopnosti zdokonalují a povyšují v řadě činnosti, se skutky spasitelnými a život věčný záslužnými. To je ona síla, kterou rozumný tvor jedná jako nástroj prvního činitele k bytí v milosti a slávě, kterou Bůh v nás uskutečňuje svá božská předurčení, volaje ty, které předurčil, ospravedlňuje ty, které povolal a oslavuje ty, které ospravedlnil. *Cyril M. Šíma OP.*

Bořivoj Benetka:

O jednom zapomenutém vlastenci.

Před sto lety básník Karel Vinařický vložil do elegie na smrt P. Josefa Černého tolik přátelského a upřímného bolu, že ještě dnes čtenář, zabloudivší na stránky sedmému ročníku Časopisu pro katol. duchovenstvo, neubrání se zájmu o toho, jehož smrt Vinařického tak dojala.

Kdo byl ten P. Černý a čím si zasloužil lásku Vinařického? Marne bychom jméno jeho hledali v seznamu duchovních hodnostářů. A přece nezaslouhuje toho zapomenutí, jaké uložil nános století na jeho jméno.

Hoříckému stavkáři Černému narodil se 3. září 1785 syn, který po studii gymnasiálních ve slezské Křesavě přišel na filosofii do Prahy, kde byl také 22. srpna 1810 vysvěcen na kněze. To jsou stručná životopisná data, jež doplníme několika kaplanskými štacemi (Žehuň, Hořice, Chlumec). Doma viděl jen práci a proto jako kněz nikde se jí nevyhýbal. Svědčí o něm hořícký děkan Alojs Hanl, že „horlivost v úřadu kazatelském a nemírné namáhání v privátním vyučování mládeže, jednak u generála p. hrab. Karla Kinského, jednak u měšťanů chlumeckých, působily naň tak škodně, že souchotin v dýchavici dostal! Nebyl P. Černý nikdy znamenitého zdraví a tak, když choroba se nelepšila, dal se r. 1821 pensionovati, ačkoliv to neznamenalo složiti ruce v klín. Setkáme se s ním v Hořicích, později jako fundatista Trágerovský přišel do Jičína, aby od roku 1826 zakončil v Praze. Jakmile se mu zdálo, že zdraví se lepší, přijímá od arcibiskupa Chlumčanského administraturu u Karmelitů na Hradčanech, kde 18. prosince 1834 zemřel. Tato stručná životopisná data postačí, abychom k nim mohli připojit důkazy, že i tělo slabé, nemocí zkrúšené přece může v sobě tajiti znamenitého ducha, byt i s velmi skromně vymezenou drahou pozemského života.

Byl vlastencem a jako kněz dovedl českému národu sloužiti. Všechn svůj čas, pokud nebyl zaneprázdněn kněžským úřadem, nebo nemocí upoután na lože, věnoval studiu. Zájem jeho budilo vše, co se týkalo české vlasti, české řeči a české literatury. Nezůstalo ovšem pouze při zájmu. Proto setkáme se v časopise pro katol. duchovenstvo s jeho články z dogmatiky, liturgiky i historie, do nichž ukládal řeči opravdu mistrně stavěnou výsledek svých prací. Nebyly to vědomosti povrchní či snad leckdes nasbírané a bez ladu a skladu snesené. V každém pojednání opírá se o vlastní důkladnou přípravu, aniž by to ubíralo co srozumitelnosti podání. Když r. 1829 až 1830 uveřejnil pojednání o církevních dějinách ruských (krátká zpráva o ruské církvi) až do zrušení patriarchátu, ukazuje na neblahé následky rozkolu a nebojí se právě v té době ukázati na sliny caesaropapismu. Roku příštího tiskne v časopise pojednání z dogmatiky, obranu samospasitelnosti církve, v níž dokazuje proti námitkám protestantů (které tehdy, zejména od r. 1817, tvořily hlavní bod jich protikatolických polemik), že „učení toto nikoliv oněch útržků a útoků nezaslouhuje, kteréž se nám až potud tak nelaskavě čínil“. (Pojednání z r. 1831.) O zpěvu a církevní hudbě otiskl v ČKD. 1833 „Krátkou historii zpěvu a hudby při službách Božích“, čímž chtěl vlastně získati zájem a pochopení pro církevní hudbu a zpěv. Pojednání vlastně obrací se v prvé řadě na venkovské učitele, v jejich rukou byly církevní zpěv i hudba. Proto

Náboženská otázka v Německu.

K vánočním svátkům vydali arcibiskupové a biskupové němečtí pastýřské listy, které zřejmě napovídají, že v Říši prožívají katolíci chvíle veliké úzkosti. „Biskupové stojí na stráž“, volá úctyhodný vratislavský arcibiskup, kardinál Bertram, mluvčí o nebezpečí novopohanství. Slovo: katakomby rovněž čteme v některých listech. Mládež je vyzývána, aby za všech okolností zachovala věrnost Církvi a její viditelné hlavě. A před svátky v Altoetingu kardinál Faulhaber před 60.000 muži a jinochy odsuzoval Rosenbergovo pohanství, v Kolíně n. R. učinil tak před 40.000 ženami a dívkami kardinál Schulte. Ze všech těchto hlasů lze usuzovat, že německým biskupům a katolíkům vůbec neběží o politiku, nebo o centrum, politickou stranu, nýbrž o náboženství a o Boha. Že Německo je ve varu kulturního boje, který jest ovšem odlišný od boje vedeného železným kancléřem Bismarckem, a řekneme hned, že je těžší.

Za Bismarcka byli uvězněni mnozí biskupové, kněží i věřící laici, ale Církve mohla svobodně vésti boj tiskem, na schůzích i v parlamentě, jak dokazuje případ neohegemonického Windhorsta a jiných jeho spolubojovníků. Dnes katolíci nemají svého tisku, dovedně je vykopávána propast mezi pastýři, kněžími a věřícími. Dr. Goebbels, jehož nazývá jeden francouzský list „satanským“ duchem, zatlačuje Církve do sakristie a zbavuje ji vši svobody. Jde tedy o to, a v tom je skutečně ďábelský úmysl, oddělit věřící od kněží a izolovat je v chrámech. Při tom je zakázáno úderníkům dořknouti se nějak kněží, aby si nemohli naříkat, že jsou mučedníky.

Bylo by lze uvést mnoho dokladů této metody, spokojím se jen s jedním, jenž je však nad jiné výmluvný. V Kolíně n. R. dal zná-

stavi jim před oči slavnou minulost, aby tak hudba kostelní dosáhla dřívější dokonalosti a slávy, jaké se druhdy ve vlasti těšila. V Praze zřízena škola, kde se učí mládež zpěvu a školní čtení od nej přednějších mistrů pražských (Tomášek, Triebensee, Weber, Vitásek a Pixis, vyučují se varhanní hře. Tím i venkovský kostel dostane zase dobré varhaníky, kteří seznámení s požadavky liturgického zpěvu a hudby, přispějí k dosažení onoho stupně dokonalosti a slávy, jaké se toto umění ve vlasti české dříve těšilo.

I neuplný výčet prací v Časopise ukazuje, že pravdu měl přítel jeho V. Zahradník, napsal-li o něm: „Nebyl z počtu těch, kteří se v dospělém věku učili přestávajících, nýbrž, co mu koli od úředních povinností a zaměstnání času zbývalo, vynaložil k zpytování, čtení a spisování“. Jako upřímný vlastenecký kněz snaží, upravuje a tiskne taková pojednání, která neměla zůstat jen uschována v Časopise, nýbrž svou časovostí, dobrou češtinou a při tom pečlivě volenými větami mělo každé pojednání získati pozornost čtenáře předkládanému předmětu. Proto ta rozmanitost látky, aby stále nové a zajímavé mohlo uchopiti zájem čtenáře a upoutati jeho pozornost.

To byla jedna stránka jeho péče o Časopis. Ovšem bez odběratelů a jiných spolupracovníků těžko by se Časopis žilo. P. Černý sám doporučuje, povzbuzuje nové odběratele, zaslané příspěvky posuzuje, opravuje, zajímavé věci sám překládá a upravuje. Knižně vydal Život sv. Panny Terezie (1830) a překlad Mendelsohnova Faedona, v němž ukázal, že znalost a obratnost, v jakou dovedl v české roucho obléci cizí dílo, nikterak není pozadu za vybraným jazykem, takže plným právem bylo slyšeti o tomto díle jen samou chválu bez zbytečného podkořování a pochlebování autoru.

Nezapomněl však v Praze ani na své venkovské přátele. Posílá jim české listy, v nichž zrcadlí se ušlechtilá jeho duše a čistá, spanilá láska k vlasti. Ač téměř více churav než zdrav, spíše chud než bohat na časně statky, byl stále dobrý, jasně myslící, příjemný společníkem a přítelem bratrského srdce, jak svědčí jeho přátelé. Zasvětil svůj život církvi a vlasti neznal oddechu a odpočinku. Všude, kde bylo potřeba pomoci chudým, utěšiti zarmoucené, prokázati lásku a dobrotivost, všude tam bylo možno zastihnouti P. Černého a přece neoschlo černidlo na jeho peru, neusadil se prach na jeho psacím stole. Oddechem po práci doma bylo mu navštívení chudé, povzbuditi zmalomyslné a při tom ještě pracující pro vlast, neboť nikdy nemyslel, že by pro ni příliš mohl pracovati.

Tak asi možno charakterisovati činnost P. Černého ve službách, jimž zasvětil svůj život. Pochopíme bolest, která opanovala srdce přátel, když rozneslo se po Praze a rychle i po české vlasti, že 18. prosince 1834 dokončil svůj život. Slavný pohřeb dne 21. prosince vystrojil mu spolu s konventem strahovským kanovník Pěšina a za hojné účasti duchovenstva a mnoha českých literátů uložil jej u nohou jeho příznivce opata Pfeifra.

Tak skončil krátkou poměrně životní pout kněz, jemuž slabé tělo, stále nemocí soužené, nebránilo pracovati skutečně na národu roli dědičce. Neboť i zde byl úhor, který bylo nutno zkypriti, upravit a teprve potom osázeti ušlechtilými, dobrými a užitečnými díly. Je to příklad, který i dnes nelze minouti bez povšimnutí. Proti vyvolávání lásky k vlasti oddané službě národu, proti předstírané službě církvi její zvelebování v české zemi, co dnes může býti žádoucnějšího a záslužnějšího?

mý vůdce hakenkreuzerský, Grobė, tento rozkaz: „Uraží-li někdo katolického kněze, okamžitě ho vyhostím ze strany.“ Za několik hodin po vydání tohoto rozkazu svolal Grobė vůdce jednotlivých oddílů k tajné poradě, na které mluvil takto: „Strana nemá zájmu na kulturním boji. Nesmíme však zapomenout, že naším cílem jest ohroziti víru, abychom vytvořili jedině náboženství Strana doporučuje největší ohleduplnost ke kněžím; chce všude zůstat v nejužším styku s kněžími, prefekty a podprefekty kor gregaci. Chtějte na nich, aby hlasovali, nepřemlouvají je, bídou-li protestovat. Stačí nám, známe-li jejich citění. Mnozí z nich nebudou mít ostatně odvalu k oposici. Jsou dosti omezeni, aby sami zadrželi šňůru, na které budou pověšeni.“

Tato metoda je jistě pro katolíky velice nebezpečná, a jí nabývá moderní kulturní boj nové tvářnosti. Nejde totiž jen o vyhnutí katolíků, o zničení katolické Církve, nýbrž i zavedení nového náboženství. A tím má být národní socialism, jenž nahradí každé jiné náboženství, jako nedokonalé a nevyhovující německému národu. Rosenberg, který je hlavním hlasatelem toho nového náboženství, přímo praví: „Každý národní socialista, který si oblékne hnědou košili, přestává býti katolíkem, protestantem, členem, cíkve německých křesťanů. Je výlučně jen bojujícím členem veliké německé rodiny“. Dr. Goebbels nemluví jinak, když praví: „Nejsme ani katolíky, ani protestanty, jsme Němci. Když jsme dovedli převést hnutí přes hrozná léta pronásledování, máme právo na přesvědčení, že toto hnutí je náboženské.“ Není ani třeba dávat, že podvůdce nezůstává za svými vůdci. V „Oberschwaebiger Anzeiger“ byl uveřejněn 30. ledna r. 1934 tento článek: „Vyznáváme úplnou totalitu národního socialismu. Welanschauung — světový názor — nepřipouští žádného kompromisu. Nejen může, nýbrž musí býti nesnášlivým.“

Rosenberg a po něm ostatní hlásají nové, t. zv. pozitivní křesťanství, bez dogmat, nezávislé na církvích. Na kursu, který bývá uspořádán v srpnu pro protestant. bohoslovce, bylo dokonce řečeno, že v osobě Hitlerově se objevil mezi Němci Spasitel, že Hitler jest zosobněním Krista. A profesor filosofie na lipské univerzitě, zavrhuje modlitbu k Bohu a svatým a světicím Božím, dkládá: „Není již na čase, abychom se modlili k veliké matce, matce Germanii, abychom umístovali její obrazy v našich chrámech a uctívali ji květy a svícemi?“

Tyto názory nejsou snad výplodem jen několika chorobných mozků. Jsou denně pronášeny na nesčetných schůzích a kursec. Píše se o nich stále v novinách. V kolonách pracovních jsou překládány mládeži jako dogma. Je to tím horší, že v Německu je zakázán každý jiný tisk, a tak lid nemá z velké části možnost učiniti si jasno v těchto otázkách tak významných. Ovšem nejhorší při tom je, že v duchu tohoto novopohanství je vychovávána mládež od útlého věku. „Budeme pečlivě dbáti toho, pravil pruský prefekt k mládeži, aby byla vychovávána ve vojenském duchu, ne v duchu kteréhokoli náboženství. Vírou německé mládeže je jedině víra v Německo. Bůh chce, abys ty, mladý německý muž věřil v Německo a jeho nesmrtelný život. Hitler žije dnes, žítí a na věky.“ Vidíme jednu věc: Rouhání jest předpokládáno jak základní princip nového náboženství, a to je hrozné.

Mládež, sdružená ve straně, jest vychovávána v této nové náukě. Revue „Westland“ uveřejnila 26. května r. 1934 proklamaci „Studijního kroužku severské mládeže“, proklamaci, která má 27 článků. Je to skutečné uznání víry německé mládeže a vpadá takto: „Věříme v ustavičné zjevy vznešené věčnými vikony račy, krví a půdou. (Čl. 2.). Věříme, že smysl života jest v jádření božských sil severské račy, které jsou v nás skryté. (Čl. 7.). Věříme v nesmrtelnost severské račy v dědicích této račy a v věčnosti severské duše, jako sílu božskou na zemi a ve vesmíru (Čl. 9.). Mravní zákon, který je v nás, vyžaduje zápas, abychom uchovali, rozmnožili a sjednotili německou raču na zemi. (Čl. 11.) Takováto nauka zavrhuje totálně každé křesťanství, přijímaj z něho nanevšle jen to, co se jí hodí. A tato nová nauka se opírá o vědu. V „Zeit und Weg“, časopisu národně-socialistických křesťanů, bylo to jasně zdůrazněno: „Nová jednotná Němců musí býti založena na novém pojetí světa, poněvadž křesťanství ve svých nynějších formách nemůže již splnit úkol, jímž jsou pověřeni vůdci národního sjednocení... Církve nám přinesla zárodky egalitářského myšlení, a proto trpíme důsledky tisíciletého zločinu, spchaného na Německu. Tisnění cizím duchem, byli jsme vyvrženi ze světa... Musíme znovu vytvořiti ztracenou jednotu, pravověrně germánskou, jednotu víry, kultury a politiky.“ Ještě rouhavě mluví k mládeži její ústřední orgán, „Nordland“ ve 13. čísle. August Hoppe, tiskový šéf tiskové kanceláře Hitlerovy mládeže praví: „Německá mládež XIX. stol. může žít bez hříchu, a tudíž i bez milosti... Uvědomujeme si mythem krve, že období křesťanství již přeshlo, a že bude nahrazeno vírou v krev a raču.“ „Chceme všechno rozpoutat do boje až do vyhlazení proti křesťanství. Němci, vymaněte se z vlivu cizích farářů, kteří vás chtějí přenechat vykořisťování židy. Veleňte se do útočné gardy německé revoluce, vymaněte se ze židovsko-křesťanských předsudků hříchu, zbožnosti, lásky k nepřítelům... Budtež prokleti zbožností a charitou“, píše jiný list německé mládeže. (Cit. v „Liberté fribourgske“, 28. srpna 1934.)

Že se vůdce nespokojují jen tiskem, nýbrž v duchu těchto nauk jest vychovávána i mládež v kursec, je nejlépe patrné z příspěvků jednoho posluchače, uveřejněných ve švýcarském listě „Hochwacht“. Ředitel kursů jim vykládal nauku národně-socialistickou těmito slovy: „Národní socialism jest náboženství, nov

jediné pravé náboženství krve, země, severského ducha a arijské duše. Je třeba, aby vyznání katolické a protestantské, která dosud existují, co nejdříve zmizela, nebo, nechtějí-li se sama rozejít, aby byla zakázána státem. „Jen dokonalý idiot bere vážně konkordát s Římem. Kdo dobře vidí, ví, že národní socialism a křesťanství jsou nesmiřitelnými nepřáteli.“ Tyto nauky vyznávají i učitelé, podle nich učí děti ve školách. Tak od malička se dostává německé mládeži do krve jed.

Nemůže ani překvapit, že katolíci biskupové odsoudili tyto nauky pověstným společným pastýřským listem, vydaným 7. června r. 1934. Vyvrátili je, vyvodili z nich důsledky a varovali před nimi věřící, hlavně ovšem mládež. Je třeba říci ke cti katolické mládeže, že uposlechl svých pastýřů, a že se mnozí dali raději zavřít do koncentračních táborů, než by zradili církev. 30. června byl zabit vůdce katolické mládeže německé, dr. Probst, ještě s několika jinými čelnými předáky katolické mládeže. Svazy mládeže vlastně dnes neexistují, ale mládež je věrná. Mezi těmi 60.000 muži, kteří poslouchali kardinála Faulhabera v Altoefingu dne 8. září r. 1934, největší část tvořili mladí lidé. V Kolíně 30.000 dívek a 15.000 žen poslouchalo kázání kardinála Schulteho, odsuzujícího novopohanství. 9. prosince v Trevíru 15.000 mladých lidí se svým biskupem pronášelo slavnostně vyznání víry a obnovovalo křestní slib. „Byl to den, napsal biskup mládeži 13. prosince, věrnosti, milosti a radosti.“ Vládě ovšem jsou nemilé tyto projevy a sám Goebbels ostře vystoupil proti trevírskému biskupovi, obviňuje ho, že přeměňuje kazatelnu v politickou tribunu proti národním socialistům, úplně prý necháváje na pospas bezbožníky.

Ještě jedna věc jest krásným svědectvím věrnosti katolické mládeže: Někdy se tolik horlivě nezúčastnila poutí do mariánských svatyní, jako nyní. Když jí zakázali spolkovou činnost, veřejné projevy, shromažďuje se na poutních místech, často na těchto, která dlouhá léta byla v zapomenutí, zapadlá kdesi v lesích. Mládež, již vzali spolky, nemohli a nemohou vzít modlitbu a důvěru v Boha a Pannu Marii. Když jí odejmuli vlastní listy, odebírá „Kirchenblatt“. Tak „Katholik“ z Mohuče získal za měsíc nových 30.000 předplatitelů, a „Junge Front“ jest již vydáván v nákladu 200.000 výtisků.

Každý ví, co znamená pro církev činnost charitativní a „Caritasverband“ německých katolíků byl a je dosud organizací, která zasluhuje úctu. Která získala Církvi velké jméno i mezi protestanty a spojovala věřící. Nuže, dr. Goebbels si předsevzal tuto organizaci zničit. Jak si při tom počíná? Jako v XVIII. stol. zednáři chtěli ranit církev, zavádějící filantropii, tak zavádí Goebbels filantropii národně-socialistickou. Neděli co neděli jsou pořádány sbírky na dobročinné účely. V tisku se úmyslně mlčí nebo znehodnocuje charitativní činnost Církve katolické a každá činnost katolíků na charitativním poli je znemožňována. Ve dnech 25. srpna až 2. září byl uspořádán po celé Říši týden národně-socialistické dobročinnosti. Plakáty představovaly sv. Martina, jak si rozděljuje s chudásem svůj plášť a pod tímto obrazem byla napsána slova: „Socialistové se staň skutkem! Vstup do národně-socialistické strany!“ Vůdce skupin hitlerovské mládeže dostali z ústředí strany tento příkaz: „Rozkazuje se zaslati ústředí hned zprávy, tisky, letáky, týkající se nějak katolické charitativní činnosti. Rozkazuje se zaslati pod přísahou písemně všechny doklady o propagandě osobní. Rozkazuje se všimati si zvlášť důkladně všeho, co bude prosloveno v kázáních o katolické charitě.“ Jaké má toto udavačství cíl, netřeba ani dodávat.

Ze všech těchto faktů jest zřejmo, že katolická církev prožívá v Německu bolestné pronásledování. Katolíci jsou propuštěni ze státních úřadů. Tak v Koblenzi byli propuštěni 4 katolíci ředitelé škol, poněvadž byli členy Centra. V Bonnu byl v dubnu r. 1934 ve státních úřadech již jen jediný katolík, který musil odejít v říjnu. V Porýní, oblasti většinou katolické, není starostou ani jeden katolík. Byli zavražděni Pabst, Schmidt, Clausener, četní profesori theologických ústavů byli zbaveni místa. Netřeba ani dodávat, že mnozí z nich odešli, aniž, třeba po 30leté službě, dostávají haléř pense. A veřejně se vykládá, že po sárském plebiscitu bude odňat plat všemu kněžstvu. A to kněžstvo jest krásné ve svém heroismu, majíc příklad v biskupech. A jest i věrně episkopátu, ačkoliv leckdy neschvaluje jeho počínání. Hitler

mluveno vulgárně — episkopát německý napálil konkordátem a několik měsíců se zdálo, že jej úplně oslabil. Ostatně hitlerovci činili vše, aby rozšířili mezi lidem a biskupy nedůvěru a pomohla jim i hodně brožura, vydaná ve Švýcarech katolickým knězem s názvem: „Svatý Ambrož a němečtí biskupové“. Ale, jak svědčí poslední události a čísla „Kirchenblattu“, jest již důvěra mezi klerem, lidmi a biskupy obnovena. „Ať s námi dělají, co chtějí, říkají kněží o nynějších vládících německých. Ať nám vezmou naše platy, ať nás pošlou do koncentračních táborů, ať nás zastřelí, půjdeme přímou cestou.“ A jest známou věta kardinála Bertrama: „Šel bych rád do vězení, ale nechtějí mne tam.“

Katolíci tvoří v Německu třetinu obyvatelstva, dvě třetiny tvoří protestanti a nevěrci. Daří se protestantismu lépe? Na tuto otázku je třeba rovněž odpovědět, když mluvíme o náboženském vývoji v Německu.

Vševládným mužem v protestantské církvi je biskup Müller, který má u Hitlera naprostou důvěru již z dřívějších let. Müller byl polním knězem, protestantským ovšem, a sloužil v Královci. Tehdy, a bylo to v letech, kdy byl Hitler vládou pronásledován, Müller se k němu veřejně hlásil, přijímal ho, seznamoval s důstojníky. On ho i uvedl ke generálu Bombergovi, nynějšímu šéfu říšské armády. Müller jest věren Hitlerovi a jsou oprávněná slova, která proměsíl: „Wir sind eine auf Tod und Leben verschworene Gemeinschaft.“ Když bylo třeba, obětoval Hitler i biskupa Jägera, kterému byl též za mnohé zavázán. Müller má nepřátele v pravověrných protestantských pastorech, jakým jest Niemoeller, Koch, Harnisch a jiní, dříve též nadšení bojovníci za Hitlera. Ostatně protestanté byli dříve velkou většinou nadšenými národními socialisty. Byla toho příčinou jednak nenávisť k Centru, ale ještě více k sociální demokracii, která svým tiskem a svým protináboženským stanoviskem a programem vyprazdňovala protestantské modlitebny a odváděla a odrhovála věřící od pastorů. Proto vítali vítězství Hitlerovy strany, o které mají jistě nemalou zásluhu. Události po úplném vítězství Hitlerově ovšem znamenaly pro věřící pastory trpké zklamání. A tak dnes existují v Německu tři veliké skupiny protestantské: konfesionální, Říšská církev vedená Müllerem a Glaubensbewegung Reventlow. Prvá má nyní hodně věřících, druhá, známá pode jménem „církve německých křesťanů“, má hodně členů, ale málo věřících opravdových, a třetí nemá křesťanů žádné.

Všecky tyto církve měly utvořit jedinou evangelickou národní církev. 29 protestantských a kalvinských církví a 900 různých sekt měly vytvořit veliké těleso a již se zdálo, že se tento plán uskuteční. Ale prvou překážkou bylo jmenování Müllera biskupem, kterému se vytykala malá inteligence a malá víra. Rozšířil se boj. V jednu pravověrní pastoři s Niemoellerem v čele vyobcovali Müllera z církve. Hitler se zastal Müllera a pravověrní pastoři byli jeden po druhém zbavováni míst, takže dnes jest přes 1.000 pastorů suspendováno. Tak v Sasku třetina a v Prusku čtvrtina protestantských far jest neobsazena. Žijí z peněz, docházejících ze Švédska a mají daleko větší svobodu, než katolíci kněží. Mohou pořádati přednášky, i kritizovat veřejně novopohanský směr, což se ovšem u katolických kněží přísně stíhá.

Několik událostí v posledních měsících nasvědčovalo tomu, že ohrožení křesťanství sblíží poněkud protestantism s katolicismem. Hlavně pro tento názor mluvil otevřený list pastora Thielena papeži, v němž prosil Velekněze, aby svým zásahem zachránil křesťanství před novopohanstvím, které se v Říši šíří s udivující rychlostí. Nasvědčovalo by tomu i posílení „Hochkirche“, která se netají svými sklonky ke katolické liturgii, ke katolické nauce a mírněji posuzuje třeba i dogma i o neomylnosti papežské. Ale mnoho jiných okolností mluví proti tomuto sblížení a sotva se lze nadíti, že sjednocená evangelická církev by byla menším nepřitelem katolicismu než rozptýlené lutheránské a kalvinské sekty.

A tak katolická církev v Německu zase jediná bude hájit věcnou pravdu křesťanskou, neporušenou lidmi. Zvítězí-li konfesionální protestantská církev, bude mít v ní nepřítel a zvítězí-li Müllerovo hnutí, bude mít i v něm mocného nepřítel, poněvadž ateismus nikdy nepřál, nanejvýš a nebude přát pravé Církvi Boží. Ale tato zvítězila ve všech bitvách a nebude poražena ani v té bitvě, kterou nyní bojuje v Německu.

J. Král.

Bedřich Smékal.

Po lipanském jubileu.

V roce právě uplynulém bylo oslavováno pětisté výročí bitvy u Lipan. Přirozeně ve chvílích vzrostlého zájmu o brannost národa byl položen důraz na vojenskou stránku oslav, ale nebylo lze zcela potlačit nepříjemný pocit, že není jasno, co se vlastně oslavuje na lipanské bitvě. Historický význam bitvy je — jak se téměř souhlasně uznává — v tom, že učinila konec nepořádku v zemi a svévoli polních vojsk. V tomto smyslu však sotva byly myšleny oficiální oslavy. Dříve se přijímala verze, že Lipany jsou příkladem pověstné české nesvornosti, ukázkou, jak Češi šli proti Čechům a výsledkem takovýchto úvah

bývala lítost nad tou nešťastnou stránkou naší národní povahy a napomenutí ke svornosti všech stran. Nešťanný divák a zvláště cizinec by však těžko pochopil, že na tom vzájemném pobití můžeme oslavovati českou vojenskou zdatnost. Zbývala by ještě možnost oplakávat polní vojska poražených Táborů a Sirotků — to mohl činiti Eneáš Silvius, který ve své duši humanistické nedovedl upříti těmto bojovníkům, s tváří ošlehanými vichry i dýmem táborů, rysu velikosti skoro ďábelské — ale naprosto to nesluší Janu Slavíkovi, vytrvalému obdivovateli všech revolucí.

Mezi ním a Pekařem, který nazývá Lipany šťast-

ným dnem našich dějin, stojí poněkud kompromisně Rudolf Urbánek. Ten ve svém díle „Lipany a konec polních vojsk“ (Melantrich, Praha 1934) řekl snad věcně nejvíce k tomuto jubileu. Jak je u Urbánka zvykem, začíná od Adama obsáhlými předpoklady a věnuje pak hodně místa vysvětlení vzniku stálých polních vojsk. Tvůrcem jejich byl vlastně Žižka, když se oddělil i od strany tábořské (patrně nebyla dosti radikální pro tohoto neúnavného válečníka) a založil si roku 1423 vlastní stranu (v podstatě z Orebských). Dal jí pevnou organizaci zápisem všech účastníků, který je zároveň Žižkovým válečným řádem. Nástupce Žižkův, Prokop Holý, užil pak tohoto strašlivého válečného stroje — polních vojsk — k ofensivě, podnikaje zhoubné vpády, t. zv. rejsy, do okolních zemí. To bylo novum Prokopovy doby proti časům Žižkovým. Od pojetí Pekařova v „Žižkovi a jeho době“ se liší Urbánek tím, že uznává pověstnou Žižkovu výpravu do Uher r. 1423 (to by byla první rejsa) a Pekařovo zamítavé stanovisko je mu něčím, quod est demonstrandum.

Prokop Holý pokusil se také o to, co se do té doby nepovedlo — potříti domácí katolíky, aby husité mohli předstoupiti před koncil s holým faktem, že země je nábožensky jednotná a vymoci pak závaznost kalicha pro celé Čechy. Urbánek se příliš zahleděl na následky, které mělo náboženské rozdělení pro náš národ v pozdějších stoletích, ale nehledá počáteční rušitele náboženské jednoty v husitech. Byl by ochoten jednotnosti národa obětovati tu silnou katolickou menšinu, která se přes všechny pohromy v Čechách udržela a právě v letech 1433 — 1434 ukázala svou schopnost k životu tvrdošíjnou obranou Plzně, kterou polní vojska marně obléhala. Urbánek nedovede zapříti svého neuspokojení, že husité vůči katolíkům neužili tlaku ještě brutálnějšího a že se tím jejich násilný záměr zkrátka nepodařil.

Kardinál Bourne zemřel.

Smrt primasa katolické Církve v Anglii, arcibiskupa westminsterského, kardinála Bourny zarmoutila netoliko katolíky v Anglii. Hlas veškerého tisku — největší list „Times“ rovněž — zněl ve smyslu, že Anglie ztrácí syna, který patřil k největším, a to není malá chvála v národě, který má mnoho vynikajících lidí ve všech oblastech činnosti. Uznání Bournovi jest i uznáním katolické Církvi a zároveň ukazuje, jak se v posledních padesáti letech změnil soud anglikánského národa na Církev.

Bourne byl jmenován biskupem v 35 letech a primasem Anglie v 50 letech. Westminsterské arcibiskupství mělo po obnovení katolické hierarchie v Anglii Piem IX. veliké arcipastýře: Maninga, Wisemana, Vaughana a Bourne byl jejich důstojným nástupcem. Od Maninga byli arcibiskupové westminsterští populární v hlavním městě. Maning svým mohutným zásahem do známé ohromné stávky přístavního dělnictva upozornil anglický svět na fakt, že Církev katolická v boji chudých proti nemilosrdným zaměstnavatelům staví se ve jménu spravedlnosti a charity na stranu vykořisťovaných. Tím zásahem byla netoliko rozšířena úcta k nejvyšší hlavě Církve v Anglii, nýbrž i odstraněny mnohé předsudky proti Církvi. Autorita katolické hierarchie stále rostla, díky osobnostem i práci, která byla konána. Když po Vaughanovi byl jmenován arcibiskupem Bourne, byl již i v anglikánské hierarchii přátelštější a spravedlivější názor na ducha katolické Církve. A je ke cti Bournovi, že Církev nejen nepozbyla svého jména, nýbrž naopak je posílila.

Anglikanism po slavném Oxfordském hnutí se potácel stále více. Pravda, již nad slunce jasněji dokázal Newman, že totiž jediné Církev římskokatolická je pravověrnou pokračovatelkou primitivní Církve křesťanské, jako by vrazila klín do těla poprotestantštělého anglikanismu a způsobovala bolest, která se dobou stále více jitřila. Vysoká Církev — High Church se klonila a kloní ke katolicismu a má stále větší počet přívrženců. V inteligenci lze rovněž znamenati touhu po jistotě, kterou nedovede dáti anglikanismus. Bourne znal dobře tento stav a zvýšil činnost „Catholic Fruth Society“, společnost pro šíření víry katolické,

Vrcholem Urbánkovy knihy je výpásání samé bitvy u Lipan, hlavně po stránce vojenské. Na tom nás může zajímat nejvíce okolnost, že vybraný oddíl zvíkovského purkrabího Mikuláše Krchlebcce, který měl za úkol vylákat Táboř a Sirotky z vozové hradby, se skládal z katolíků. A nikdo nemůže upříti obdivu jejich odvaze a ukázněnosti, že jejich zdánlivý útěk, jímž obelstili nepřítele, se neproměnil v útěk skutečný ani v plné palbě tábořské a sirotčí dělostřelby. Katoličtí bojovníci tedy rozhodli lipanskou bitvu. Pro jejich spojení z husitské šlechty a Pražanů je ostatně charakteristické, že není nic známo, zda byly v jejich čele nesený archy s Tělem Páně. Nebylo v nich toho ducha tábořského, přesvědčeného o svém vyvolení, jenž činil si Boha rouhavě vůdcem i na kořistných výpravách.

Předností Urbánkova díla je, že své líčení prokládá často původními pramennými výroky, čímž nabývá solidní objektivnosti, ačkoliv naopak právě proto se nemůže rovnati umělecky vybroušenému slohu Pekařovu. Proti němu se zdá sloh Urbánkův šedivějším a bezbarvějším. Věcně není mezi Urbánkem a Pekařem rozdílů tak podstatných, jak by se zdálo. Urbánek sám to konstatuje, když mluví o t. zv. tábořské demokracii. Jde o jemné odstíny slovní, způsobené tím, že každý z prestižních důvodů trvá právě na své formulaci. A to je konečně to nejpotešitelnější, že střizlivý postoj vůči husitství, vzdálený na hony bombastických řečnických frází, je mezi vážnými pracovníky všeobecný. Urbánek k zničení tábořských a sirotčích vojsk u Lipan má tu výhradu, že tento řez byl předčasný. Husité prý si měli hrozbu polními vojsky vymoci mnohem větších ústupků na concilu, než byla kompakť. Ale co zmohou takové úvahy proti skutečnosti, že celá země už byla syta řádění vojenských rot a trpělivost jí došla dříve, než basilejská jednání byla skončena.

byla jím vybavena tak, že mohla konat úspěšný apoštolát. Podporoval všechny akce, které umožňovaly rozšíření apologetických a filosofických děl. Zakládal školy, nejen obecné a střední, nýbrž dal i podnět před 3 lety k založení akademie, jež je vlastně v zárodku katolickou universitou. Zasahoval svými hlubokými pastýřskými listy a svými řečmi do všech ožehavých problémů doby a řešil je. Byl přesvědčen, že katolicism jediné tehdy zvítězí v Anglii, která je již po čtyři století odtržena od Říma, když nebude tvořiti ghetto, nýbrž sroste úplně s národem. Sám svou láskou dával všem zářící vzor, který nutil k napodobování. Jako bývalý žák nesmrtelného kardinála Merciera znal vliv myšlenky na vývoj života a užil ho. Jeho seminář měl nejlepší profesory a tak kněžstvo arcidiecése svou inteligencí snadno vítězilo nad anglikánským klerem, kterému mimo to schází opravdové nadšení a obět.

Ovšem, každá obroda musí začít od maličkých. Proto Bourne tolik a tolik zdůrazňoval nutnost katolické školy a na všech katolických sjezdech se jí obíral. Nespokojoval se však jen průměrem, nýbrž chtěl, aby tato škola svou úroveň předčila školu laickou a dosáhl toho do té míry, že mohl před několika lety na základě přísného a svědomitého šetření prohlásiti, že katolická škola je vzorem a mohl pro ni dosáhnouti nejen uznání, nýbrž i podporu od státu. V „Catholic Truth Society“ a v katolických sjezdech měl i on, i veškeren episkopát anglický nejlepšího pomocníka ve svém počínání i zápasech. V inteligenci, ať to byl Belloc, Chesterton, Martindale a j. a j., kteří ho zbožňovali, poněvadž je chápal a dovedl si jich vážit, měl spolubojovníky nad jiné oddané. Dovedl je sjednotit a tak všude tato jednota s milovaným arcipastýřem prorážela a vítězila. Tento fakt není maličkostí a jen hlubokým biskupům se daří to, co se podařilo Bournovi v Anglii nebo Mercierovi v Belgii. A nebyl by hodným nástupcem Maningovým, kdyby neměl zájmu o problémy sociální. Jeden z posledních pastýřských listů se jimi důkladně obíral na základě papežských encyklik a celá veřejnost jej přijala s uspokojením.

Činnost arcibiskupa Bourny by byla neúplnou, kdyby nebyl

důrazně vytčen ještě jeden bod: myslím jeho práci pro unii, sjednocení katolické a anglikánské církve. Za války nejednou z anglikánských řad se ozval hlas po sjednocení všech křesťanských církví, aby jednotou jejich byla zastavena hrůza válečného běsnění a připravován mír. Kardinál Mercier po skončení světové války po dlouhých poradách s kardinálem Bourne svolal malínské konference. Dnes již se poněkud ví, co vykonaly, i jak se o jejich úspěch přičiňoval Bourne. Jsou známy jeho listy ke kněžstvu a věřícím před oktávem modliteb za sjednocení církví, který připadá na leden. Pobožnosti, jež nařídil v celé arcidiecési. Kongresy, jichž se účastnil a na nichž mluvil o unionistickém problému.

Dr. J. O. Martinovský:

Trochu kritiky a o zlaté střední cestě i rasové teorii a praksi.

„In dem Maße, als die Rassenforschung fortschreitet, sollte man immer wieder aufs neue die praktischen Maßnahmen prüfen, um im Einklang mit den Ergebnissen der Forschung zu bleiben.“
(Hermann Muckermann, „Kind und Volk“.)

Někteří rasoví extrémisté němečtí ve svém nacionálním romantismu volají po vzkříšení „germánské rasy“, míníce tím nezřídka rasu nordickou. Chtějí ji zrestaurovat tělesně i po stránce duchovní. Moderní Germán byl by zase vysoký, dlouholebý blondýn, modrých očí, smělý, statečný, panovačný, dobyl by celé Evropy, zámoří, uctíval by Wodana, zbaviv se všeho, co není výplodem nordického mozku.

Po stránce biologické je to nesmyslné. Nordická rasa dnes ve své čisté podobě neexistuje. Jsou nepochybně národové, v jejichž žilách koluje hojně krve nordické rasy (Švédové), ale o žádném z jejich příslušníků nelze s určitostí říci, že představuje čistokrevného zástupce nordické rasy. Míšení i u nich bylo a je silné. Dle zákonů dědičnosti pak i míšenec může mít vzhled příslušníka čisté rasy, při tom však může v sobě uzavíratí utajené i znaky jiné rasy, které se mohou projevit teprve na jeho potomstvu.

Mluví pak o umělém jakémsi vypěstování či zrestaurování původní nordické rasy, je biologický nonsens, ignorující zákony přírodní. Především dnes nikdo neví, jak původní nordická rasa vypadala. Dále rasa není naprosto nic stálého. Je to dynamický útvar, který, ať už si jej definujeme jakkoliv, stále se mění. I kdyby nebylo nastalo míšení původní nordické rasy s rasami jinými, dnes už by tato rasa vypadala nepochybně jinak, než jak byla ztělesněna ve starých Germánech. Dnes jsou zcela jiné podmínky životní, než když staří Germáni bloudili pralesy severoevropskými. Na tyto měnící se podmínky byla by duše příslušníků čistokrevné rasy musila reagovat, jako na ně reagovala duše míšenců. Je-li tudíž rasa přes duši nepřímo funkcí životních podmínek, je nesmyslné chtít přetvářet rasu přízrůsobenou nynějším podmínkám na rasu hodící se pro život před dvěma či více tisíci lety. Tím méně ovšem je možné zrestaurovat rasu, která byla mnohonásobně prokřížena. Promíšením nastaly zcela jiné podmínky vnitřní v dědičném základě. Ten pak nepochybně zcela jinak reagoval na měnící se životní podmínky, než jak by to byla učinila rasa čistá. Cesta zpět je biologicky nemyslitelná, a to i tehdy, kdyby se staré podmínky vrátily. Řekové mohou říkat, že jsou potomky starých Řeků z doby klasické, honosí se jejich díly, Němci mohou být hrdí na odvahu a bojovnost starých Germánů, kteří poráželi i římské legie. Je to psychologicky zdůrazněno a když to člověk nezbavuje rozvahy, může to být i prospěšné, ale domnívat se, že po dvoutisíciletém přerušení možno dnes navázat na Arminiovy hordy v Teutoburském lese, je směšné. Toto mínění by bylo lze mír-

mu. Tisk Vysoké Církve velice často se dovolával jeho slov, aby posílil ve svých řadách práci za unii.

Všechna tato práce, láska, již hořelo jeho srdce, obětavost vpravdě příkladná, mladistvost neumenšující se stářím zjednaly mu sympatie v celé Anglii i za hranicemi. I my máme pěknou vzpomínku na kardinála Bourna z r. 1929, kdy při miléniových oslavách svatováclavských dlel v Praze, již byl rozradostněn, tento arcipastýř svým životem, svým dílem, svou pastýřskou činností zvýšil prestiž Církve v Anglii nesmírně a učinil tak pro unii veliký kus práce. R. i. p.

J. K.

ně nazvatí záviděníhodným romantismem, kdyby za ním v Německu nestála celá státní moc a kdyby knihy v tom smyslu psané nebyly oficiální četbou německé mládeže. Je to neuvěřitelné poblouznění v zemi, kde biologie tolik kvetla.

Mohlo by se snad namítnouti, že vývoj nejde tak rychle a že nějaké tisíciletí ve vývojovém procesu ještě mnoho neznamena. Nemylně se! Příklad Ameriky je tu velmi instruktivní. Dnešní Američané jsou potomky Evropanů. A kdo by chtěl dnes popíratí veliký rozdíl mezi Evropanem a Američanem, který se zvlášť výrazně jeví v charakteru. A jak jinak ten rozdíl vysvětliti než prostředím a míšením. A i po stránce tělesné je vliv amerického prostředí až překvapujícím způsobem rychlý, jak dokazuje F. Boas. Tak na př. index lebeční, dle jeho výzkumů, se u židovských dětí mění už v první generaci v Americe narozně. Kdežto u dětí evropských židů činí 83, u dětí, které se narodily krátce po příchodu rodičů do Ameriky, činí už jen 82 a v pozdějších generacích klesá až na 72. Studia Matiegkova potvrdila totéž, pokud se týče průměrné výšky těla, kde američtí Slováci jsou průměrně vyšší než naši. Třebaže mnohá data třeba bráti s různými výhradami, silný a rychlý vliv prostředí je nepochybně dokázaný.

Je rasové pomíšení neprospěšné?

Nadhozená otázka je velmi složitá, především proto, že jde o stránku tělesnou a duševní. Dovodil jsem v předešlém článku, že je nevhodné míšení ras příbuzenských vzdálených, kdežto promíšení ras příbuzných může přinést značný prospěch. Ilustraci nám opět podává Amerika. Tam, kde se mísily rasy arijské (Unie), vzniklo zdatné obyvatelstvo, které kulturně dostoupilo značné výše. Tam však, kde se mísili Evropané s domorodci nebo s černochoy (středoa jihoamerické republiky), zůstali míšenci značně pozadu za prvými.

Tolik se zdá jisto, že míšení příbuzných ras není neprospěšné (ač-li ovšem není některá z nich degenerovaná tělesně, nebo mravně pokazená), ba někdy může přinést i značný zisk, neboť chytí za každou cenu udržet rasu v její čistotě může znamenati někdy to, co zootechnikové nazývají „přešlechtěním“ rasy, jež vede rovněž k úpadku.

Proto rozumní rasoví badatelé nikdy míšení a priori nezavrhovali, jmenovitě nezavrhují nynější stav, který míšením vznikl. Při tom ovšem radí k veliké obezřetnosti tam, kde by novým rasovým míšením národ utrpl. Cítoval jsem v motu článku „Evropské rasy arijské“ slova Eugena Fischera, předního eugenika a rasového badatele německého, který za největší štěstí německého národa považuje, že krom rasy nordické chová prvky jiných ras. Na tomto místě chci citovati ještě slova Hermanna Muckermanna, jiného proslulého eugenika německého. V díle „Kind

und Volk“ napsal: „Immerhin läßt sich so viel sagen, daß die Rassenmischung, die das deutsche Volk als solches aufbaut, unendlich viel Wertvolles enthält, das wir ohne Verachtung der andern nicht nur hochschätzen, sondern in seiner Eigenart herzlich lieben. Es ist daher durchaus begründet, daß wir alles tun, um unsere Heimrassigkeit zu erhalten und zu pflegen. Ich wiederhole daher meine so oft schon ausgesprochene Forderung, unharmonische Eheschließungen mit Fremdrassigen abzulehnen, den Zustrom Fremdrassiger an den Grenzen sorgfältig zu prüfen und im Aufbau unserer Kultur, zumal in der Erziehung unserer Jugend und in der Formung von Literatur und Kunst und in allem, was unserer Heimat und unserem Volk ihr Gepräge gibt, nichts zu dulden, was die Züge im deutschen Angesicht verformt.“

Muckermannova slova může podepsati každý biolog, jemuž není lhostejný osud národa. Vědecky jsou

zdůvodněna a eticky bezvadná. A to je konec konců jakési universální měřítko v těchto věcech, jež musí přijmouti všichni nepředpojatí lidé.

Muckermann je římskokatolickým knězem a býv. jesuitou, takže jistě není v jeho názoru ničeho, co by bylo v rozporu s názorem Církve. Ta cení člověka podle jeho nesmrtelné duše, která je ovšem naprosto stejnocenná u míšence, kterýchkoliv ras, jako u příslušníka čisté rasy, ať už je tělesná schránka jakákoliv. Nicméně tam, kde křížením hrozí tělesný a morální úpadek, buď se sama Církev stavěla nebo staví proti, a stát a národ, chránící morálně bezvadnými prostředky svůj duševní a tělesný fond, najde v ní jistě vydatnou pomocnici. Nemravnými prostředky a brutální mocí nesmí však žádný stát a národ pracovat. Tu stojí Církev vždy na straně utlačených, ať už jde o příslušníky vyznání jakéhokoliv.

Dřevo či uhlí?

Celková dřevní produkce u nás činí ročně 17 milionů m³. Úplně je pro nás ztracen export do Maďarska, které svoji potřebu obstarává nákupy dřeva z Rakouska a Rumunska. Dřevo jako surovina může být od nás prodáváno jediné do Německa, poněvadž dřevo, jako jiné podobné suroviny, které při velkém objemu mají jenom malou cenu, větších výloh tarifních prostě nesnese. Ve formě speciálního řeziva může naše dříví proniknouti ještě do

Anglie. Naproti tomu ve formě celulosy a papíru snese dopravu i na trhy Severní i Jižní Ameriky.

Naše správa státních lesů a statků na Slovensku snaží se poslední dobou s jistým úspěchem o to, aby místo dražšího uhlí bylo používáno lacinějšího palivového dříví bukového, zejména také při vytápění lokomotiv některých místních drah na Slovensku. Ze naděje, které v tom směru se chovají, mají určité opodstatnění, ukazuje nejlépe tato přehledná tabulka:

Srovnání cen palivového dříví bukového (rozřezaného a rozštípaného), uhlí kamen. a uhlí hnědého se zřetelem k jejich výhřevnosti.

FRANKO VAGON:	Cena 100 kg paliv. dříví bu- kového:	100.000 tepel. kalorii přijde na:	Cena 100 kg kam. uhlí:	100.000 tepel. kalorii přijde na:	Cena 100 kg hnědého uhlí:	100.000 tepel. kalorii přijde na:
BRATISLAVA	Kč 14.—	Kč 4.—	Kč 27.—	Kč 4.16	Kč 21.50	Kč 6.15
ŽILINA	Kč 12.—	Kč 3.43	Kč 24.—	Kč 3.69	Kč 22.50	Kč 6.43
ZVOLEŇ	Kč 12.—	Kč 3.43	Kč 26.—	Kč 4.—	Kč 23.50	Kč 6.72
KOŠICE	Kč 12.50	Kč 3.57	Kč 27.—	Kč 4.16	Kč 25.50	Kč 7.28
UŽHOROD	Kč 11.50	Kč 3.29	Kč 28.—	Kč 4.30	Kč 27.50	Kč 7.85

Ceny rozumějí se při vagonových dodávkách spotřebitelům. Výhřevnost palivového dříví bukového obnáší přibližně 3.500 kalorií/kg, u kamenného uhlí průměrně 6.500 kalorií/kg, u hnědého uhlí průměrně asi 3.500 kalorií/kg.

Dr. Štorch Marien žaluje.

Nakladatelství Aventinum, založené drem Štorchem Marienem, bylo po několika let největším českým podnikem. Ze skromných začátků na Žižkově rychle vyrostlo ve veliký podnik, knihkupectví bylo skvostně zařízeno, totéž lze říci i o výstavní síni, časopis „Rozpravy Aventina“ stál opravdu na výši. A po několika letech se to všechno zhroutilo. Dr. Štorch se ocitl v konkursu, sklady jsou rozprodávány a Dr. Štorch ve spisku „Žaluji“ trpce účtuje.

Aventinum se rodilo v době t. zv. konjunktury. Vydávalo se velké množství knih, hlavně přeložených a někteří nakladatelé na nich vydělali slušnou částku peněz. Ovšem nesmí se zapomenout na jednu věc velice závažnou: vydávalo se mnoho knih špatných, bezcenného braku, často mravně závadných, vypočítaných na nejnížší pudy lidské. Tyto knihy se četly a nezušlechťovaly čtenářů. Dr. Štorch-Marien chtěl vydávat knihy hodnotné, vědecké, umělecké, v pěkné úpravě, domácích autorů i cizích a vydal jich velké množství. Možná říci, že je chrlil. Byl i spravedlivým ke spisovatelům a překladatelům. Ale nevydržel tempo a ztroskotál. Ve svém spisku viní jednak krizi, jednak 4 lidi, kteří mají „zásluhu“ o jeho pád: věřitele, ručitele, jednoho zaměstnance a advokáta. Jest možno věřit dru Štorchovi, ale myslím, že příčin pádu je více. Hlavní z nich bych viděl v upřílišněné své touze, jakési,

byť ušlechtilé ctižádostivosti, překonat kulturně vše, co zde bylo, vybudovat prostě jedinečný podnik svého druhu. Přátelé, jichž měl víc, než je zdravé, ho podněcovali a on neměl dosti vnitřní vyrovnanosti a síly, jichž je třeba, aby ideál nebyl pokřiven. Nedovedl přemoci ani sebe, ani druhé. Scházela mu moudrost, obozřelost, ukázněnost, které jsou nezbytné u podnikatele. A tak se stalo, že množství nebylo pozhnáním pro jeho úmysly, naopak brzdou. Mohl a měl to včas pochopit, ale záliba ve vlastním díle byla příliš veliká. Pravda, pro české poměry bylo neslýchané, aby najednou v dokonalé úpravě vyšlo 15 svazků Flauberta, ale byla to zbytečnost, vysvětlitelná sice, ale těžko ospravedlnitelná. Buď sebeláska nebo neukázněná láska k věci musila ubít podnik. Dr. Štorch špatně počítal, ale příčina jeho nedokonalého počítání je právě v tom, co jsem výše řekl. Velká díla jsou budována jen pomalu, často s bolestí, obětmi, nepochopením. Tak rostlo třeba Herderovo knihkupectví a nakladatelství v Německu.

Dr. Štorchovi a i jiným ublížila i krise i nová nakladatelství, třeba „Melantrich“, které pohlcuje vše, ale v jejich úpadku nesmíme zapomenout na psychologické momenty. Třeba hledat příčiny nejen ve světě vnějším, nýbrž v sobě samém. Tak je tomu dnes všeobecně. Je třeba budovat jiným způsobem.

Vyrovnejte laskavě nedoplatky předplatného.

Problém oddlužení.

Při této otázce ani tak nepřekvapuje, že si z toho někteří udělali volební šiboleť a nyní s ním obcházejí, přidávajíc notnou dávku demagogie. To jsou ti, kteří vědí určité a jasně, že se oddlužení tak, jak je slibují, nedá prostě provést. Více by mělo překvapovat, že se ještě někdo najde, kdo tomu věří. Je přece tak prosté uvědomit si, že proti každému dluhu, který by se měl škrtnout, stojí na druhé straně stejně vysoká pohledávka, jejíž majetková hodnota musela by se tedy také škrtnout. Při tom je dokonale lhostejno, jde-li o dluhy soukromé v užším slova smyslu, anebo o výpůjčky u peněžních ústavů. Mnohému hlasateli hesla oddlužení nedělá také obtíže, že by podle jeho propozic nedalo se provést vlastně jen u zemědělců a nechce chápat, že stejným právem také zadlužení příslušníci jiných stavů mohou výhody slibovaného oddlužení vindikovat pro sebe. Z čeho a odkud stát měl by vzít prostředky na provádění oddlužení v té formě, jak je slibováno, to už nadšeným hlasatelům oddlužení nepůsobí vůbec žádných starostí.

Pokud se díváme na věc s reálného hlediska, tak je samozřejmo, že by stát nemohl složitým, po léta se vlekloucím zjišťo-

časům dřívějším. Zbývalo by ještě opatření úhradu scházějících 200 milionů Kč. Hotovostí stát nemůže tak učinit, a tu snad dala by se věc provést v ten způsob, že by bylo vydáno potřebné množství 2% vyvazovacích obligací s umořovací lhůtou 20letou. Pro lepší názornost zařazujeme zde přehlednou tabulku č. I, z níž je patrné, jak asi by se jevil problém u některého peněžního ústavu, který by v době provedení tohoto opatření měl asi 10 milionů vkladů.

Při provádění úpravy způsobem zde naznačeným musil by stát rozpočtově opatření v prvním roce na zúrokování vydaných vyvazovacích obligací 4,000.000 Kč a na úmor 10 milionů Kč, dohromady tedy 14 milionů Kč, což by se ještě v rámci dosavadního rozpočtu dalo provést. Roku následujícího bylo by to už dvojnásob více, tedy 28,000.000 Kč, třetího roku 42,000.000 Kč, až v roce desátém dosáhlo by to plných 140 milionů Kč, z čehož by 40 milionů Kč připadlo na zúrokování a 100 milionů na umoření vydaných vyvazovacích obligací. Jak patrné, dostouplo by to také velmi značných částek. Zatím ovšem odpadal by zase úrok z umořených titrů a snižovala by se také částka na umoření vy-

Tabulka č. I.

		Kč	%	Výnos Kč	%	Výnos	%	Výnos
S T A V	vkladů	10,000.000	4·2	420.000	4·2	420.000	3·7	370.000
	zápůjček	10,000.000	6	600.000	5	500.000	5	500.000
Brutto výnos				180.000		80.000		130.000
Provozní manko po snížení úroků				ze zápůjček plných		100.000		
				také ze vkladů již jen .				50.000
Státní příděl 2% vyvazovacích obligací umořitelných ve 20 letech				nominale				100.000
				kurs hodnoty				50.000
Provozní ztráta peněžního ústavu po celkové úpravě vůbec								—

váním teprve vyšetřovat, zda a do jaké míry v konkrétním případě nese dlužník nějakou vinu na svém stavu. Jediný věcný požadavek, který v této otázce lze vznést, je ten, aby stát se své strany ulehčil dluhové břímě, pokud politikou svojí, zejména měnovou, způsobil, že dluhy staly se tíživějšími nežli dříve. Toto řešení musilo by se ovšem objektivně vztahovat na všechny dluhy, a musilo by býti přímočaré bez jakéhokoliv ohledu na individuální okolnosti, za kterých dluh vznikl. Připustíme-li tedy základní thesi, že stát svojí deflační politikou způsobil, že dřívější dluhy staly se tíživějšími, pak vypadají z úvahy všechny dluhy kontrahované v roce 1930 a v letech následujících, poněvadž ty byly už sjednávány za nynějších hospodářských podmínek a v dnešních zhodnocených penězích. Ohledně dluhů starších snad by se mohlo říci, že se staly tíživějšími oproti dobám dřívějším asi o jednu šestinu, o kterou by stát snad měl dluhy tyto zase ulehčit. Na zaplacení těchto dluhů se strany státu není ovšem ani pomyslení. Kdybychom všechny dluhy takto v úvahu přicházející vyčíslili jenom částkou 40 miliard Kč a kdybychom žádali splacení šestiny se strany státu penízem přibližně necelých 7 miliard, stane se nám okamžitě jasným, že to náleží prostě do říše nemožností. Dlužníku lze však pomoci nejen splacením kapitálu, nýbrž také ulehčením úrokového břemene. A to snad by mohla býti schůdná cesta. Předpokládáme-li při zmíněných 40 miliardách dluhů průměrem 6proc. úrok, pak činí celková úroková povinnost dlužníků 2.400.000.000 Kč ročně. Když by úroková povinnost dlužníků všeobecně byla snížena se 6 na 5 proc., ušetřilo by se tím dlužníkům 400.000.000 Kč ročně, kterýžto peníz ovšem oprávněným věřitelům, ať soukromníkům, ať peněžním ústavům musil by nějakým způsobem býti nahrazen. K úhradě této scházějící částky 400 milionů Kč snad by mohli všeobecně přispěti vkladatelé, pokud se týká věřitelé vůbec snížením svých úrokových sazeb o 1/2 %, což by znamenalo, že souhrn věřitelů přinesl zde souhrnu dlužníků ročně obět 200 milionů Kč. Snížení úrokové míry, není-li příliš, jako v tomto případě, kde jde o pouhou 1/2 %, je pro věřitele daleko přijatelnější, nežli stálé obavy před nějakou redukcí jeho kapitálových pohledávek. Ale i to ovšem předpokládá, že by věřitelé, resp. vkladatelé musili mít mravní jistotu, že na dohlednou dobu bude už s těmi redukcemi úrokové míry ze vkladů definitivně konec, dokud snad v budoucnosti tvorění nových kapitálů neumožní poskytování zápůjček za lacinější peníz, tedy za nižší úrokovou míru. Zde máme tedy na mysli, že v budoucnosti by mohla úroková míra býti redukována přirozeným vývojem, zatím co nyní v otázce oddlužení máme ještě na mysli zásah umělý. Leč i přes tuto umělou povahu zásahu do úrokové míry ze vkladů je přijetí takové redukce úrokové pro věřitele snazší, nežli redukce kapitálová, zejména když si uvědomí, že nižší výnos úrokový je značně vyvážen větší vnitřní hodnotou jeho pohledávky, která vývojem doby stoupá oproti

daných vyvazovacích obligací, až by průběhem 30 let celá věc z rozpočtu státního zase vymizela.

Vývoj mohl by býti příznivější, oddlužení pro stát méně nákladné a trvání celé akce časově kratší, když by v budoucnosti došlo zase k hojnějšímu tvoření nových kapitálů a tedy také stoupání celkového stavu vkladů u peněžních ústavů, které byly by původně postiženy provedením redukce úroků ze zápůjček. Čím rychleji by vklady stoupaly, tím rychleji vyrovnala by se utrpená ztráta a tím dříve také ukázaly by se další nové přebytky, jak vyplývá z dat níže uvedených, přehledných tabulek č. II a č. III.

Tabulka č. II.

		Kč	%	Výnos Kč
S T A V	vkladů	12,000.000	3·7	444.000
	zápůjček	12,000.000	5	600.000
Brutto výnos				156.000
Oproti původnímu brutto výnosu				180.000
Povozní manko už jen				. 24.000
Státní příděl 2% vyvazovacích obligací umořit. ve 20 letech podle potřeby				nominale 24.000 až 48.000
				v kurs. hodnotě až 24.000
Provozní ztráta peněž. ústavu				—

Způsobem právě uvedeným jeví se nám problém oddlužení, při čemž ovšem není řečeno, že by v politické praxi nedošlo k jinému řešení, ovšem méně věcnému. A v tom právě spočívá nebezpečí celé věci, že by se otázka řešila spíše s hlediska libivosti po stránce politické předvolební agitace, což by zase musilo mít za následek, že by po krátké době trvání bylo vše přivedeno ad absurdum. Při tom není potřeba se domnívat, že by snad komukoli scházela dobrá vůle řešiti věc tak, aby třeba všem zadluženým bylo odpomoceno v trudném jejich postavení. Jenom že na to musil by stát mít buď nějaké pohádkové poklady, anebo tak velké roční rozpočtové přebytky, že to prozatím na dohlednou dobu zůstává mimo hranice reálného smýšlení. Formálně vyrovnaný rozpočet našeho státu na rok 1935 je po stránce příjmové nadhodnocen o nějakých 600 až 700 milionů Kč. K tomu se druzí velká otázka, vrátíme-li se zase k pravidelnému umořování stát-

Tabulka č. III.

		Kč	Výnos Kč
S T A V	vkładů	15,000.000	555.000
	zápůjček	15,000.000	750.000
Brutto výnos			195.000
Oproti původnímu brutto výnosu			180.000
NOVÝ PŘEBÝTEK			15.000
Státní příděl 2% vyvazovacích obligací umoit. ve 20 letech podle potřeby	nominale		—
	v kurs. hodnotě		—
Provozní ztráta peněžního ústavu .			—

ního dluhu, což by si vyžádalo dalších 500 milionů Kč, na které v dnešním rozpočtu není pamatováno. Máme zde neodkladný problém sanace bratrských pokladen, která si vyžádá při nepečlivější úpravě celého problému se strany státu oběť asi 90 milionů Kč ročně. Máme mimorozpočtové výlohy na zbrojení vzhledem k celkové evropské situaci, právě tak jako pro nutnou obranu státu naprosto nezbytné a nesmíme zapomínat, že bude

také nutno rozpočtově vyřešit otázku učitelských platů konečným rozhodnutím o tom, kdo vlastně tyto platy definitivně pone. Na trvalo je přece nemožno, aby státem byly zálohovány do-savadním vydržovatelům škol. Vše to dohromady znamená problém okrouhle nových 2 miliard Kč, které nyníější a každá budoucí vláda našeho státu bude musit opatřovat nad dnešní rozpočet.

Ze se to nedá dělati trvale úvěrovými operacemi ať ve formě krátkodobých anebo dlouhodobých zápůjček, je jasno i každému finančnímu laikovi. Sáhnutí pak k jiným metodám opatřování peněz, tedy k umělému rozmnožování oběživa inflací, přece jenom značná většina odpovědných činitelů v našem státě nikdy se neodhodlá, majíc jasně na mysli všechnu tu hospodářskou devastaci, kterou takový postup nezbytně s sebou přináší.

Tím více nutno litovat, že myšlenka oddlužení nekriticky a neodpovědně vznesena byla do širokých vrstev národa, kde mnohý předlužený upíná své poslední zoufalé naděje k tomuto heslu a nepozoruje, že to opravdu není nic víc, než pouhé stěblo, unášené proudem, ve kterém on sám už se potápí. Tato bludická oddlužení nad močalem hospodářské katastrofy zavádí dlužníka stále dál a dál, a on nedbá už rozumné rady, aby se vrátil na pevnou půdu skromnějších poměrů, aby zlikvidoval nesnesitelné břemeno svých dluhů a snažil se na skromnějších základech budovat novou svoji existenci.

Kdo se tedy nedal ještě plně oslepit leskem agitacíního hesla oddlužení, mohl by čísti nad jeho branou varovný, ale pravdivý nápis:

Lasciate ogni speranza
voi, qui intrate.

Nový Sociální kodex.

Fribourgská unie, založená velkým kardinálem Mermillodem, ustoupila r. 1920 Malinské unii, založené kardinálem Mercierem. Shromažďovala učené katolické sociology, kteří měli dvojí cíl: Studium sociálních problémů ve světle katolické nauky a sdělování výsledků tohoto studia pracovníkům na sociálním poli. Po čtyřleté práci navrhl kardinál Mercier, aby výsledky úvah byly sebrány a trvalo plná tři léta, než vyšlo první vydání Sociálního kodexu, Code social. Vývoj událostí pokračuje v posledních letech velice rychle, J. Sv. Pius XI. vydal dvě významné Encykliky, Casti conubii o manželství a Quadragesimo anno o otázce sociální a bylo tudíž nutno doplnit Sociální kodex. Stalo se tak a před nedávnem vyšlo druhé, rozšířené vydání pod názvem: Code Social Esquisse d'une synthése sociale catholique. Vydáno nákl. Mezinárodní unie pro sociální studia, založené v Malině 1920. Frs 6. — Jak je viděti z nadpisu, neběží o nějaké sociologické dílo, nýbrž o synthésu sociální nauky Církve, o zákoník, v němž po způsobu paragrafů jest podáno základní učení Církve v otázce sociální.

Bylo třeba tohoto vydání, neboť, jak známo, Encyklika Quadragesimo anno a jiné významné projevy J. Sv. Pia XI. zdůraznily silně určité otázky, jako třeba problém stavovský, problém soukromého vlastnictví, a zároveň rozšířily názírání na otázku mzdy. Kdežto v prvním vydání bylo uveřejněno 143 článků, je jich ve druhém 179 v 7 kapitolách. Rozdělení je takovéto: Život rodinný, občanský, společnost odborová, život hospodářský, soukromé odbory, život mezinárodní, život nadpřirozený. Je samozřejmo, že

ani tímto rozšířením není vyčerpána látka, ale nicméně je podána zdařile syntesa, která je dokonalá. Byly doplněny paragrafy, týkající se soukromého vlastnictví, o jeho individuální a sociální povaze, o legitimitě mzdy, o individuálním a sociálním charakteru práce, o mezinárodní hospodářské spolupráci a j. a j. O soukromém vlastnictví praví Kodex, že jest oprávněno svým cílem. Jest výbornou pobídkou k práci. Má jistou hranici, omezení, totiž že statky tohoto světa mají sloužit potřebám všech lidí. Bohatství jednou získané tvoří jakýsi společný fond, z něhož každý člověk, plnící řádně svoji povinnost, má právo čerpat část nezbytnou ke svému životu a životu svých. Vlastnictví neslouží tedy jen držitelům, nýbrž musí býti brán zřetel ke společnosti lidské. Vlastník je však i povinen užívatí vlastnictví spravedlivě a ctnostně. To znamená, že užije z něho, čeho sám potřebuje pro sebe a své a ostatek dá k dispozici bližnímu, buď ve formě almužen, nebo v různých podnikcích, čímž ostatním se umožní práce. Jest lépe, aby jmění nebylo hromaděno v rukou jednotlivcových, čímž je bráněno i zahálce i nestřídmému užívatí vlastnictví. Stát bude hledět, aby vlastnictví nebylo koncentrováno, nýbrž bylo spravedlivě rozděleno. Bude zkrátka pomáhat každému k získání nějakého vlastnictví. Bylo by třeba si všimnout i článků o otázce stavovské, korporativismu politickém a hospodářském, o problému oběživa, peněžní krise, o kterýchžto věcech jest zaujímano přesné stanovisko. Vrátime se k nim později. Zatím jen upozorňujeme na tento Kodex všechny naše pracovníky, to tím spíše, že často v zásadních bodech, jako otázce stavovské, tápou ve zmatcích.

Dněprostroj.

Dněprostroj patří k několika sovětským pojmům: největší nejen na území Svazu, t. j. Sovětského svazu, ale na celém světě. Dněprostroj jest jedním z idolů, které staví dnešní vládní systém v sovětském Rusku jako ukázkou své způsobilosti vládnouti, tvořiti. Dnes jest v Sovětském svazu mnoho pojmů: největší na světě a sovětský občan, který nesmí mítí Boha, klaní se prozatím horlivě pojmu největší a nejsilnější. Klaní se všemu velkému a mlčí. Jest oslněn v zemi vládnoucího materialismu obrovským rozsahem hmoty a díla. Dněprostroj byl jedním z těchto pojmů a my přijdouce — lépe řečeno dovezení na místo, složili jsme mu podobnou poklonu.

Taras Bulba, hrdina našich mladických snů, nepoznal by Dněpra rodného. Dněpr nehučí v peřejích. Tato opěvovaná řeka kozáckých písní — jdeť cestičkami svého mládí po jejich krásné přitažlivosti — točí největší generátory na světě. Veleťok zmlkl a došuměl — tato řeka odvádí svoji zbujující sílu na elektřinu, vyrábí železo, aluminium a věci pro lidi.

Rusové jsou hrdí na tuto přehradu a elektrárnu a pyšně vykládají, že je dílem jejich lidí, jejich inženýrů, strojů a snů. Jen 6 amerických specialistů, jako Cooper, Johnston atd., bylo poradci při stavbě. Projekt přehrady byl vypracován již r. 1921 v Moskvě 120 ruskými inženýry. Na přehradě pracovalo 67.000 dělníků, posledním rokem 42.000. Tito lidé vyzkoušení na takovéto stavbě byli posláni, aby stavěli podobnou přehradu na Volze. Náklad na postavení přehrady a elektrárny obnášel 320 mil. rublů čisté investice. Amortisace obnáší 6 proc., až bude celá elektrárna v proudu.

Je zajímavé lednové dopoledne. Je vlastně přes 20 stupňů a myslíme si, že mrazy polevíly, neboť z Moskvy, když jsme vyjeli, šel

za námi mráz 34 stupňů. Náš vlak, než jsme dojeli, měl 10 hodin zpoždění. Stroj se porouchal, zima jest největší brzdou, lidé na stanicích a u strojů nejsou takoví jako československý muž okřídleného kola. Doprava jest největším problémem ruského hospodářství a od ní všechno závisí. Sníh nám chroupal pod nohama, tváře rudly, když jsme docházeli k přehradě. Mlha se na chvíli protřhla a viděli jsme hráz betonu, která zadržuje vodu do výše téměř 40 metrů. Nad přehradou jezdí po betonových sloupech hráze jeřáb, aby mocí kdož ví kolika set koní vytáhl železný rám, který vyplňuje každý díl přehrady a zadržuje za sebou nesmírný sloupec vody.

Po cestě, na níž jsou položeny koleje na tramvaj, či na jeřáby, kdož to v té zimě, kdy bolí jazyk zimou, aby se venku ptal, ví, jede koník a nejobyčejnější sáně, které jsem na světě viděl. Jaký kontrast! Snad ten člověk svítí doma loučí. Uprostřed stepi, kde před několika lety byl největším předmětem větrný mlýn, stojí dnes největší elektrárna na světě.

V ústřední budově správy elektráren přijal nás inž. Alexandrov, vedoucí muž podniku. Jest to suchý muž, slabý hlas a opatrně našlapování na špičky, pedantská gesta při ukazování na mapě připomínaly mi našeho učitele fyziky, když nám na lišícím ocase a skleněné tyči ukázal výrobu elektřiny. Tento ruský muž vykládal nám, ukazoval nám největší elektrárnu na světě, kterou řídí a opatruje.

Délka Dněpru obnáší 2.200 km. Z toho bylo uprostřed řeky 90 km nesplavných pro peřeje, které jako 9 prahů ležely v řece. Nyní jest celá řeka v délce 2.200 km splavná od Černého moře do Smolenska a nafta, benzin jdou nahoru po řece, dole dříví, obilí a všechno, co dává ukrajinská země.

Dnes Dněpr žene elektrárnu, mající 9 turbin po 90.000 koňských silách, t. j. 600.000 kilovat. Proud rozesílá se na dálku, nebo se spotřebuje pro místní průmysl, t. j. výrobu hliníku a železa. Nyní probíhá řekou 1.800 m krychl. za vteřinu, na jaře v době jarních vod až 25.000 m krychl. za vteřinu. Přebytková voda přehradou jest upotřebována na zavlažování stepní půdy. Celá vesnice byla zatopena a přestěhována na nové místo a nazvána Novým Kičkasem. Byli to němečtí kolonisté, nebo lépe řečeno jejich potomci, kteří přišli o půdu zaplavením přehradou.

Budova elektrárny sedí pod hrází na pravém břehu, svítí čistotou, jest vytápěna vzduchem, vracejícím se z chlazení turbin. Celý úsek elektrárny jest obklopen drátem. Kam se podíváš, uvidíš vojáka s bodákem. Takový objekt, jako je Dněprostroj, jest nutno chrániti především před zlými domácími lidmi. Jest jich pravděpodobně mnoho, neboť v každé továrně, kde jsme byli, uviděli jsme mnoho stráží, ať již policejních nebo vojenských. Sovětský průmysl jest ve znamení vojenské ochrany.

Všude, kam pohlédneš, ať je to samotná elektrárna nebo kontrolní síň či rozváděcí zařízení, vše jest podle posledního slova techniky. Kolem elektrárny jest ještě vše rozkopáno. Stále se staví. V samotné elektrárně pracuje 9 generátorů. Z toho 7 jest hotovo, ale nemá odběr na proud, který by vyrobily, 2 se dodě-

lávají. Stavba hráze trvala 4 roky, elektrárny 7 let. Kdyby tato elektrárna byla budována v jiném státně, stála by prý 300 mil. dolarů, zatím co celý podnik až dosud vyžádal si nákladu 320 mil. rublů. Jest třeba tomu věřiti, neboť tak levně jako v sovětské Rusku se nikde nestaví, ale také v této zemi jest nejmenší životní úroveň, nejnižší mzdy a zboží oproti našemu nejdražší, neboť stát, který buduje takové velkolepé věci, jest jediným a hlavním výrobcem všeho zboží a vybírá daně právě drahým zbožím, levnou mzdou každého, kdo je u něho zaměstnán. Také u nás bychom mohli postavit takové velkolepé podniky, kdyby náš drobný občan souhlasil, aby podobný způsob zařízení společnosti byl u nás zaveden a neúprosně, důsledně prováděn.

V elektrárně dnes pracují 4 turbíny, každá po 62.000 koňských silách. Spotřeba však činí pouze 150.000 kw. Budování okolních továren se opozdilo a praví-li se, že tento podnik má nejlevnější elektřinu na světě, t. j. půl kopějky platí tento výpočet jen při plném chodu celé elektrárny a čím dále se opozdí dobudování elektrárny a přiléhajícího k ní průmyslu, tím pochybnější bude výpočet výnosnosti celého Dněprostroje. Dnes po dokončení nazývá se tento kolos Dněprogres, t. j. Dněprovskou státní elektrickou stanicí a Dněprostroj znamenal tuto stanicí ve stavbě, čili strojeniju.

F. V. Habětinek.

P o z n á m k y

„Odcírkevněný“ Kristus.

Nedávná, poslední revoluce ve Španělsku byla rozsahem i trváním malá, ba, velmi malá, zato však byla tím větší svými hrůzami, násilnostmi a ukrutnostmi. Od 30 zavražděných, umučených kněží přes dvacet o zrak připravených dětí policejních úředníků, od vydrancovaných obcí po vypálené kostely — to všechno byly hrůzné zvěsti, které jsme slyšeli o několikaleté, na malé území omezené revoluci ve Španělsku.

*Na jednu událost z poslední revoluce španělské je nutno obzvláště upozorniti. Bylo to v Bembibre v okrese leonském, kde bylo jakési ohnisko povstání a kde revolucionáři řádili snad nejhůř. Tam bylo po vyhlášení revoluce zničeno prostě vše, co je-
jim stoupenecům se nezdálo a nelíbilo a samozřejmě byl zničen, vypálen i místní kostel. Vše, co v něm bylo, vzalo za své v plamenech, jen veliká socha Božského Srdce Páně byla zachráněna. Než povstalci kostel zapálili, vynesli z něho onu sochu, postavili ji na náměstí před kostelem na rychle upraveném podstavci a na krk jí upevnili nápis: „Rudý Kriste, tebe my máme v úctě, neboť ty jsi náš!“*

Je to věc, s jakou a podobnou se tak často, velmi často setkáváme v životě. Není to nic nového, ona snaha, rozdělit, rozdvojit Krista a Jeho Církev. Na první pohled je sice zřejmo, že prostě není přirozenějšího spojení nad ono Krista a Církev, která je Jeho životním dílem. Jeho velikou láskou, Jeho vlastním, dále, až po naše dny a až do skonání světa žijícím Čelem.

Před hořícím chrámem zachráněná socha Kristova — zachráněná těmitěž lidmi, kteří kostel zapálili — to vše nutí k přemýšlení. A hledáte-li důvody k tomu, proč se tak stalo, pak je jich celá řada, o nichž vás poučí nejen Španělsko a jeho revoluce, ale denní, všední zkušenost u nás.

Á první hned — to jsme my sami. Kolikrát jsem slyšel stinné a velmi stinné vzpomínky na kněze nebo na lidi na exponované katolických místech. Je to zvláštní, a přece je to při tom všem, pomýšlíme-li na to, že kněz nebo exponovaný katolík šíří slova věčné pravdy, vlastně samozřejmě, že z myslí lidských vyprcháávají vzpomínky na kdekoho z mládí, jen vzpomínka na „velebného pána“ je věčně, řekl bych až do hrobu svěží. Á po této, ze životní praxe vypovídající zkušenosti vítám tak vroucně snahu ndp. arcibiskupa pražského, který chová to vroucí přání, aby náboženství ve školách v prvé řadě učili kněží a aby všechny pražské řehole zaspěly své síly školám, poněvadž jde o něco, co po letech a desetiletích

bude ještě rozhodovati o tolika duších. Á stejně, jak jsem slyšel stinné vzpomínky, k nepřitovnění víc jsem slyšel jasných vzpomínek. Á nejednou jsem slyšel, když šlo o rodinu kdys terorem odpadlickým ohroženou, že ji pro nás zachránila vzpomínka na kněze, který dávno již se rozpadl v hrobě. „Byl tak nesmírně dobrý k nám dětem,“ slyšíte z úst dámy s věncem stříbrných vlasů.

Ále stinné stránky se využívají, a velmi využívají. Kterýsi bývalý, dnes již na věčnosti dlicí čl. ministr měl velmi smutné vzpomínky na Prozetelnost Boží k vůli tomu, že jako dítě nedostal nové kalhoty. Co rozhodovalo o jeho duši. Á stejně jako vlnivé slovo po desetiletích ještě vrhá požehnané své reflexy, stejně zlé slovo páse zhooubné své dílo. Á tím více má se to se špatným příkladem. Zapomíná se prostě na to, že Církev svatá pozůstává ze dvou částí, z božské a lidské. Á že ona lidská část nikdy, nikdy nebude obrazem toho, co tak rádi bychom viděli. Že zklamání za zklamáním si podají ruce, ba, že budou i chvíle odporu u toho, který není vychován k tomu, aby dále zíral, než pozemský obzor toho dovoluje. Á ten, kdo jen pod zorným úhlem pozemskosti na vše se dívá, u toho je to tak samozřejmé, že zapaluje a zavrhuje Církev, aby Krista zachránil. Mea culpa, mea maxima culpa je naše odpověď na to i pobídka k tomu, abychom tak žili a tak jednali, aby v nás všichni viděli a poznali Krista! Bude-li tomu tak, pak jen omylem najde se ruka, která by chtěla zapáliti naše chrámy.

Než — vina není jen na naší straně. Dábel rád uprostřed nás. Jsou lidé, kteří o Kristu mají svoje vlastní, víc než prapodivné představy. Do omrzení jsem na schůzích v prvních letech popřevratových slyšel bajky o „Kristu, prvním socialistovi“. Za nejvznešenější postavou světových dějin skrývali vyznavači Marxovi svoji ubohost a jalové šlágry, aby získali široké vrstvy lidu. Á když se u nás uhnilidili komunisté, pak tentýž Kristus byl schůzovým šlágrem jako první komunista. Revolucionáře nadělali z něho ti, kteří — „odcírkevnili Krista“. Á zapomněli na to, nebo nechtěli o tom věděti, že takový Kristus nikdy nebyl!

Prožili jsme dobu „národního“ křesťanství. Kdysi, po stáletích, budou onu dobu počítati za jednu z nejsmutnějších našich dějin. Budou se chytati za hlavu, kde tehdy byl rozum v českém národě. Stejně hnusná a směšná to byla komedie, jakou nyní provádějí s poněkud ovšem větším důmyslem než naši „náboženští reformátoři“ ve Čřeti řiši, kde chtějí mít

Krista arijského a severského původu, i u nás, aby Kristus jako „hlava náboženského hnutí“ mohl býti na svém místě, měl býti čechoslovákem. A zatím Kristus nemohl býti Církvi přetvořen na národního hrdinu!

Národního hrdinu z Krista chtěli mít již „anno dazumal“ židé, a proto, poněvadž jim nechtěl býti, musel před veleradu, musel býti poplíván, umučen, ukřižován.

Římané — ti z Krista chtěli mít otroka státu. A Církev toho nedopustila. Proto ji pronásledovali. A kdyby tak mnohý moderní státník otevřenýma očima se dovedl zadívat na svoje plány, pak by seznal, že jedná stejně pošetile jako státníci dávno zašlých věků.

Byly doby, kdy tak četní reformátoři se snažili obroditi Církev, ale nikdy neměli před duševním svým zrakem Krista živého, ale vždy „odcírkevněného“, historického na místě Krista našich dnů, Krista vlastní fantasie a nikdy ne Krista, který v dějinném vývoji svého mystického Těla, Církve svatě, novým formám dává život, nové krásy odhaluje, nové proudy milostí otevírá.

„Odcírkevněný“ Kristus. Jsem na dovolené, mluvím s věčím inteligentem. A hrůza mne pojímá nad tím, jak víc než sebe modernější malíř si dovedl ve své duši zkreslit obraz Krista. Vracím se do Prahy.

Mluví o nejběžnějších věcech všedního života i o Kristu a žasnu, jak je to možné, že p. X. a p. Y. mají tak nemožné představy, tak pro inteligenta často směšné představy o Kristu. Jakou ubohou figurku si nadělali z Krista, Světla světa. „Odcírkevnili“ si Krista. A to je základní a zásadní chyba české inteligence včerejší a to chřadne česká inteligence dnešní. Zapomínalo se, že „odcírkevněný“, po svém způsobu „upravený“ Kristus je něčím neživým, nedokonalým, — nemožným. Že Kristus je možný jen takový, jak nám Jež podává Církev.

My hlásíme se k Církvi proto, poněvadž se hlásíme ke Kristu. Církev je našim Kristem. Od Církve se odpoutati je pro nás proto nemožné, poněvadž se Kristus od Církve odloučiti nedá a poněvadž my se od Krista odloučiti nechceme a nemůžeme. My sami sebe tvoříme, formujeme dle Krista a ne Kristus podle nás a dle našeho dobrozdání a dle našich choutek. A proto je nemožno a nemyslitelné, a bylo tomu tak vždy, zreformovati cokoliv tím, když staneme mimo Církev a proti ní bojujeme, nýbrž jen a jedině potom, zůstáváme-li v Církvi a pracujeme-li jako pokorné její děti pod jejím praporem. A že tuto samozřejmou pravdu nepochopili, proto tak strašně zbloudili ti, kteří v Bembibre pálili kostel, zatím co zachránili sochu Božského Srdce Páně, zbloudili všichni, kteří „odcírkevnili“ kdykoliv v dějinách Krista...

Frant. Maria Horák.

Návštěva Lavalova ve Vatikáně.

Mínulý rok byl celý zachmuřelý a v denním tisku jsme snad denně četli zprávy, které vzbuzovaly dojem, že každou chvíli vypukne válka. Dnes snad lze říci, že nebezpečí je zažehnáno. Zbrojí se sice na všech stranách, ale všude jest vyvíjeno i veliké úsilí o zachování míru. Ke konci roku se událo několik věcí, které naději na mír jen posilují a jistě z nejvýznačnějších zjevů v tomto ohledu byla návštěva francouzského ministra zahraničních věcí, Lavalova, v Římě, při které došlo i k audienci tohoto zástupce francouzské vlády u papeže. Styky Francie s Vatikánem byly před válkou velice napjaté. Republika vedla boj proti Církvi, který vyvrcholil zákonem odluky Církve a státu, konfiskací církevního jmění a vypovězením řádů a kongregací ze země. R. 1903 navštívil prezident Loubet Řím, aniž ovšem učinil návštěvu Veleknězi, což bylo pokládáno ve Vatikáně za urážku. Stav napětí trval do světové války, ale během válečných let bylo pozorovat již obrát, který byl ještě patrnější po roce 1918. Prvorozená dcera Církve hledala cestu k Matce a našla ji. „Svatá jednota, l'union sacrée“, která byla heslem francouzských vlád za války, byla sice poněkud porušena v poválečných letech, ale skutečně byla stále příkazem, a tento příkaz přinášel ovoce. Francie poslala svého vyslance do Vatikánu, k významným církevním slavnostem, jako bylo třeba svatořečení Johanky z Arcu, posílala zvlášť své zástupce a Vatikán zapomínal na dřívější křivdy. Bylo ostatně pozorovat ve vládách francouzských upřímnou snahu o nápravu minulých přehmatů. Briand, který na počátku století hájil předlohy o vypuzení řádů a kongregací ze země, r. 1929 se přičinil o to, aby ten zákaz byl zmírněn a některým kongregacím byl povolen návrat do země. Přátelství se stále více utužovalo a bylo konečně stvrzeno návštěvou Lavalovou, audiencí u svatého Otce, která trvala přes hodinu.

Předcházelo jí několik událostí, které ji dodávají zvláštního významu. J. Sv. Pius XI. mluvil před svátky ke sboru kardinálů o míru, Laval, odjížděje do Říma, prohlásil novinářům, že jede „hájit křesťanskou civilisaci“, Mussolini v pařížském listě „Le Figaro“ uveřejnil interview o poměru Církve a státu, kterýžto interview byl skvělou apologií poslání Církve. A ne-

lze ani opomenout řeč, kterou 1. ledna proslovil francouzský vyslanec u Vatikánu, Ch. Roux, a v níž nejen vzdal chválu misionářům, nýbrž i spojil v jedno úsilí Církve a Francie o zachování míru a křesťanské vzdělanosti. Toto všechno bylo znamením snahy Francie žít se Svatou Stolicí ve stycích co nepřátelštějších a návštěva Lavalova tuto snahu zdůraznila před celým světem. Tak ji chápal i světový tisk, který mluvil o blízkém jednání o konkordát mezi Svatou Stolicí a Francií, zdůrazňuje současně úspěch vatikánské diplomacie před vyjednáváním Francie s Německem.

Nelze zamlčet ani jinou příčinu, stojící v pozadí této shody Svaté Stolice s Francií, a jest významným fakt, že k návštěvě došlo na počátku roku, ve kterém Francie vzpomíná velikého výročí: před padesáti lety byly na Montmartru zahájeny celodenní adorace a od té doby nepřehledné množství věřících se modlilo ve dne v noci v této národní svatyni za návrat Francie k Matce Církvi. Pro nás, kteří víme o mocném působení modlitby, je návštěva zástupce francouzské vlády, kterou sám Pius XI. nazval ve svém proslovu k francouzským novinářům vevýznačnou, darem za lásku. Ale jistě by tato návštěva nebyla uskutečněna, kdyby vedle tohoto duchovního působení se neuplatňovala jiná ještě stránka: práce francouzských katolíků v oblasti filosofie a vědy. Zde bylo vykonáno tolik práce, že dnes větší část inteligence francouzské jest hluboce věřící. A není prostě možné, aby toto zmohutnění ducha nemělo vliv na vývoj státních událostí. Ať nadává „L'Action Française“, ústřední orgán francouzských royalistů, sebe více, ať vytýká Vatikánu, že jest nedůstojno, aby „volnomyšlenkář“ Laval byl přijat s takovými poctami, vždycky zůstane na výsost důležitým fakt, že návštěva byla přímo připravena prací katolických učitelů, profesorů, universit, vědecké činnosti. Když se s tohoto hlediska díváme na Lavalovu audienci u papeže, pak je nám více než zdvořilostním aktem a máme právo soudit, že, jak napsal list francouzských katolíků „La Croix“, znamená pro Francii nové období, podobné přátelskému soužití Francie se Svatou Stolicí ve středověku.

O katolickou universitu v Rakousku. V Solnohradě existovala katolická universita od r. 1622 do r. 1810, kdy byla zrušena. Ovšem katolíci němečtí usilovali stále o její znovuzřízení a na katolických sjezdech v Řezně r. 1849, Münsteru r. 1852, ve Vídni r. 1853 a v Linci r. 1856 opět a opět byla zdůrazňována její nutnost a konány přípravné práce pro její otevření. Ale dříve než mohla být krásná myšlenka uskutečněna, došlo k rozdělení Rakouska a Německa a myšlenka byla na nějaký čas pohřbena. V Rakousku však se jí biskupové stále obírali a r. 1884 založili spolek, který měl v programu opětné otevření solnohradské university. Letní kursy, které byly v Solnohradě před válkou pořádány, hodně napomáhaly tomuto plánu, a nepřijít světová válka, katolická universita v Solnohradě by již existovala. R. 1922 při oslavách třicetého výročí založení university kancléř Msgr. Seipl přislíbil pomoc vlády a jeho nástupce Dolfuss vypracoval již zákon, jehož schválení zmařila jen jeho smrt. President Miklas však nezapomněl na universitu a 7. srpna minulého roku byl schválen zákon a předložen k vyjádření Svaté Stolici. Ježto nelze počítati s podporou katolických Němců z Říše, bude vysoká tato škola budována po částech. Z fakulty filosofické budou letos zahájeny přednášky na katedře filosofické a filologické a budou je konati prof. Filosofického ústavu, který založil Msgr. Seipl. V dalších letech budou zřizovány katedry pro historii, germanistiku, matematiku a j. Pak bude založena fakulta právnická a ostatní. Jako minulá léta, budou i letos uspořádány v Solnohradě letní kursy, a sice v době od 6. do 25. srpna. Úvodní přednáška bude pojednávat o katolicismu a protestantismu. Kurs bude rozdělen ve tři cykly: v prvním bude studována mystika, ve druhém církevní a kulturní dějiny rodící se západní křesťanské civilizace a ve třetí filosofie práva. Mystice bude věnováno 45 přednášek, mimo ně budou v seminářích čteny a vykládány texty mystických spisovatelů. Historii církevní bude rovněž věnováno 45 přednášek mimo tři přednášky o sv. Augustinu, Benediktu, Germánech, Slovanech a Západu. V třetí sekci bude rovněž 45 přednášek. Přednášet budou universitní profesori rakouští, švýcarští, němečtí, francouzští a polští.

Připravuje se katolická universita v Brasilii. Před několika lety byl v Rio de Janeiro založen Instituto Catholico de Estudos Superiores, který pořádá stále vhodné přednášky o náboženství, filosofii, sociálních vědách, biologii atd. Průměrný počet posluchačů je 180 až 200. Na návrh prvního kongresu katolického vychovatelství v minulém roce byla ustavena zvláštní komise, která se zabývala stanovením zásad a plánu k založení katolické university v Riu. Podle zákonů a platné ústavy mají katolíci nárok na to, aby školy až do nejvyšších tříd byly prochnuty duchem katolickým. Komise proto žádá, aby byl zvolen stálý výbor, který by ve srozumění s biskupy a zástupci vlády šířil myšlenku katolické university v celém státě. Kromě obvyklých fakult byla by při universitě také vysoká škola žurnalistická.

Národní modlitba Spojených států. President Spojených států Roosevelt schválil národní modlitbu Spojených států „Our Nation's Prayer“. Je to modlitba, kterou složil katolický kněz a básník P. Francis C. Young a kterou od dob presidenta Hastिंगse každý americký president „schvaluje“. Modlitba je složena tak, že je přijatelná všem vyznáním v Americe. Je veršovaná a zní v překladě: „Ó Pane, toužíme po svatém míru. Proto společně se svými statečnými vůdci modlíme se k Tobě, aby nás Tvá všemocná ruka chránila a řídila naši krásnou zem. Chceme ohněm lásky roztavit meče lidí a z jejich ocele vytvořití nejjemnější pera, jimiž, milovaný Bože, naše naděje a náš cíl, chceme zvětšiti pověst naší staré slávy. Naši otcové zemřeli pro nás mečem; naši drazí obětovali pro nás život. Ó Pane! Dej nám nezištná srdce, jako oni je měli, abychom byli jejich hodnými a věrnými dědici. Řiď naše myšlenky k svatému konání, dej, aby láska panovala mezi vyznavači každé víry. Prosíme Tě, můj nás

ve své bdělé ochraně. Prosíme o Tvoji pomoc v našich modlitbách, ó Pane, Amen.“

Největší deník španělských katolíků. V našich poměrech bude se čísti jako pohádka rozvoj vybudování největšího španělského katolického listu „El Debate“ v Madridě. Má nyní náklad 200.000 čísel denně. Nová budova tiskárenská a vydavatelstva má 7 poschodí a je dokonale technicky moderně vybavena. Velká rotačka může tisknouti najednou 64 stran. Je to druhá rotačka v Evropě co do komfortu a velikosti. V sazárně pracuje 23 sázecích strojů, všechny místnosti v budově jsou spojeny vzduchovou poštou. Redakce má v prvním poschodí silnou radiostanici. V Paříži je vybavena informační služba. „El Debate“ má elektrický dálkopis, kterým obsluhuje 32 katolických venkovských listů. Redaktoři jsou většinou sami mladí lidé. Šéfredaktor je 30letý laik. Kromě početné a dobře vybavené redakce je tu v domě ještě samostatná novinářská služba pro katolický žurnalistický dorost. Má letos asi 60 posluchačů. V budově je kaple, aby všichni zaměstnanci mohli v neděli ráno ve 3 hodiny po noční službě jíti ještě v domě na mši sv., aby snad nezaspali. Tak časná mše sv. povolena zvláštním privilegiem. Kromě deníku vychází v tomto podniku několik týdeníků, mnohobarevný společenský týdeník, humoristicko-satirický list, časopisy pro mládež atd. Od Nového roku má „El Debate“ večerní vydání „Yá“, určené ke kolportáži po ulicích. Když se zadíváte na naše poměry, tak skoro malomyslníte.

Statistika kleru v Rakousku. Dr. J. Gurtner vydal brožurku „Der Säkularklerus und die religiösen Orden“, z níž vyjímáme tuto statistiku. V Rakousku jest 4.658 světských a 2.764 řeholních kněží, z nichž působí v duchovní správě 4.181 knězů. V arcidiecési vídeňské připadá na 1 kněze 2.985, v diecési sekavské 1.517, v Burgenlandu 1.381, v linecké 1.271, v St. Pölten 1.176, v Korutanech 1.017, v solnohradské 882 a innsbrucké 797 duší. Od r. 1918 stoupl počet kandidátů duchovního stavu o 95,3 %. Řádů a kongregací jest v Rakousku zastoupeno 98, o 5 více než r. 1919. Celkem je tam 25.644 řeholníků a řeholnic ve 1.398 klášterech a ústavech. Řeholníků je 6.813 ve 275 klášterech, řeholnic 18.831. Za rok 1934 bylo vystavěno v arcidiecési vídeňské 30 kostelů.

Katolicism v Anglii. Podle statistiky, uveřejněné v „Catholic Directory 1934“, jest v Anglii 2.321.117 katolíků. Kněží je 3.299, o 117 více než v r. 1932, řeholních kněží 1.685, o 40 více. V roce 1934 bylo vystavěno v Anglii 36 chrámů a kaplí, takže je tam dnes 2.277 katolických svatyní. Konverzí bylo za poslední rok 12.206, za posledních deset let 121.156. Jedním z nejvýznamnějších obrácení je obrácení Needhamové, která jest považována za největší anglickou skladatelku a pianistku. Zvláštní pozornost zasluhuje zpráva o rostoucím úsilí „Vysoké církve — High Church“ o sjednocení s katolicismem. Stále přibývá anglikánských duchovních, kteří vidí záchranu víry ve sjednocení s katolicismem.

Almanach italských katolíků. Již po desáté vychází almanach italských katolíků, „Annali dell' Italia Cattolica 1930“, lir 6. Jeho cílem je podati katolíkům přehled náboženského života v posledním roce, ukázati, co bylo vykonáno v Katolické akci v různých oblastech, ať na poli čistě církevním, nebo sociálním, kulturním atd. Čteme o katolicismu a jeho výbojích v celém světě o J. Sv. Piu XI., o Piu X., jehož sté výročí narození připadá na červen letošního roku. Dále jsou tam články o nezdaru odzbrojovací konference, o „Dile kongresu“, o slavném italském sociologu minulého století G. Toniolo, o idealistické a thomistické filosofii, o racismu a nazzismu, o stavovském státu, o liturgickém hnutí, o katolickém románu a j. a j. Je tedy obsah ročenky skutečně bohatý a poučný a týká se velice ožehavých problémů současné doby. V nejbližších dnech vyjde i nákladem Typografie vatikánské „L'Annuario Pontificio“.

C o ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Zprávy ze sekretariátu katolického sjezdu. Uveřejňujeme pokyny pro 50proc. slevu normálním vlakem. Účastníkům Prvního celostátního sjezdu katolíků ČSR, kteří nastoupí cestu do Prahy v době od 20. do 30. června a cestu zpět od 27. června do 15. července normálními vlaky podle jízdního řádu, povolilo ministerstvo železnic 50proc. slevu jízdného v kterémkoliv třídě vlakové. Tato sleva platí jen na sjezdové legítimace, které vydá Přípravný sjezdový výbor. Při vzdálenosti nad 200 km lze použít i spěšného vlaku nebo rychlíku. Pro účastníky ze zahraničí, kteří se prokáží mimo sjezdové legítimace také cestovním pasem, platí tato sleva pro rychlíky bez omezení kilometrové vzdálenosti. — **25proc. slevy pro jízdu autobusy ČSD** na všech silničních autobusových linkách, pokud tyto linky nevedou v celé své délce souběžně se železnicí, poskytuje se na sjezdovou legítimaci 20proc. sleva z normálního jízdného, platného na příslušné lince. Tato sleva bude poskytnuta, zakoupí-li si účastník při nastoupení jízdy jeden celý a jeden poloviční jízdní lístek. — **Účast ciziny na sjezdu.** Na schůzi komise pro tisk a propagandu bylo sděleno, že se připravuje z Belgie na sjezd početná výprava, která přijede zvláštním

ním vlakem. Rovněž ve Francii, Rakousku a Polsku jeví se čilý zájem o sjezd. Výpravu amerických krajanů organizuje Msgr. Fr. Jemelka, kanovník olomoucký a Dr. Hynek Dostál, redaktor ze St. Louis. — Pro organizování účastníků sjezdových ze Slovenska byla utvořena v těchto dnech v Bratislavě na Svoradově filiální kancelář sjezdového sekretariátu.

Proces proti katolickému spolku v Říši odvolán. Je známo, že v listopadu r. 1933 byl zahájen proces proti významnému katolickému spolku něm., „Volksverein für das Katholische Deutschland“ a proti jeho předsedovi, bývalému kancléři dru V. Marxovi, který stál zároveň v čele politické strany katolické „Centra“. Byli obviněni z korupce významní členové spolku, jako P. Brauns, který byl dlouhou dobu ministrem práce, bývalý ministr „Centra“, Stegerwald, poslanec Lammers, prof. Dessauer, býv. poslanec, dále generální ředitel „Volksvereinu“ P. Van der Velden a advokát Kohlen. Jak oznamuje „Frankfurter Zeitung“, bylo nyní řízení proti nim zastaveno, ježto se neshledalo nic trestného. Ale hlavní bylo, že katolický tábor byl postaven do špatného světla, a o to výdcky jde těm různým hlasatelům nové osvěty.

Výmluvný obrázek. Poslední číslo slovenského časopisu „Nového Svetu“ přináší zajímavý obrázek, při jehož shlédnutí je nám poněkud smutno. Obrázek představuje místnost na hlavním nádraží v Mnichově, přeměněnou v kapli a v ní v neděli ve 4 hod. ráno slouží kněz nejsvětější oběť pro věřící, kteří chtějí prožít neděli v horách. Nad hlavami přítomných zahlédáme lyže. Je smutno z toho, že u nás se nikdo nestará o odjíždějící do hor, ač by snad nebylo obtížné získat od povolaných úřadů jednu místnost na Wilsonově nádraží a tak četní katolíci prožívají neděli beze mše svaté.

Růst a práce katolického učitelstva. Výbor zemského spolku katolického učitelstva v zemi Moravskoslezské konal schůzi, která prokázala růst a čilou práci katolického učitelstva. Bylo konstatováno, že do spolku se hlásí stále noví členové. V poslední krátké době bylo přijato na 50 členů. Také činnost v odborech je čilá a nových odborů přibývá. Předsedové odborů budou o velikonočních prázdninách mít zvláštní pracovní schůzi, kde budou projednány stavovské i školské otázky. Výbor podá příslušným činitelům zpracované návrhy rámcového zákona k § 119 ústavy, zákona učebnicového a zákonů, které by upravovaly otázku modlitby a náboženských úkonů ve škole. Také bylo obšírně referováno o potřebě nového zákona o úpravě školské správy, k němuž katolické učitelstvo podá také připomínky. Bylo pojednáno o revisi učebnic a revisi osnov občanské nauky a výchovy. Cíl život se jeví mezi katolickým učitelstvem v Čechách. Organizace katolického učitelstva nezapomínají ani stavovských zájmů a učinily v tom směru příslušná opatření. Zejména poskytují rady a pomoci při opatrování míst. Aby byl katolickému občanstvu umožněn stálý styk s katolickým učitelstvem, podává jednatel moravskoslezského zemského spolku ochotně pokyny a rady učitelům i občanstvu, pokud se zvláště týká obsazování míst nebo jiných školských otázek. Dotazy adresujte jako dosud na redakci Věstníku katolického učitelstva, Hodslavice.

Vážné starosti Španělska. Španělsko se jen těžko vzpamatovává z převratu a chyb, kterých se dopustily předcházející vlády, neklid v zemi je stále značný a projevuje se hlavně v tomto měsíci. Krise, o které se již dlouho hovořilo, byla sice na čas zažehnána užší spoluprací s agrárníky, a otázka rozpočtu visí stále nad vládou jako Damoklův meč. Rozpočet za minulý rok byl totiž pasivní vysokou částkou 591 mil. peset, a uvažíme-li, že i rozpočty let předcházejících byly pasivní částkou 1.679 mil. peset, pochopíme strach před poklesem valuty, a zároveň obtíže vlády, chce-li uskutečnit různé sociální i agrární reformy. President Zamora, který se ujímá nyní se vši energií otěží a snaží se o zavedení řádu a pokoje v zemi, snaží se vyvést říši z nejistoty, jednak přísným dodržováním zákonů, jednak změnou konstituce, čímž mají být připoutány pravicové strany ke spolupráci co nejúžší. Změna konstituce, tvořená ve dnech uvolněných vášní, jest nutná, to si dnes ve Španělsku uvědomuje každý, kdo miluje svoji zemi. President nařídil utvoření komise, v níž zasedá z každé strany jeden člen, a ta má vypracovati přesné návrhy do té doby, aby nová konstituce mohla vstoupiti v platnost 9. prosince 1935. Běží o změnu článků, týkajících se poměru vlády k vládě, pravomoci provinciálních vlád, spravedlnosti a poměru státu k Církvi. Zamorra myslí, že do té doby, než bude moci býti nová konstituce odhlasována, vláda bude mít naprostou většinu, takže věc bude snadno uskutečněna. Tato naděje jest oprávněna. Sami radikálové začínají nahlížet, že je nutná spolupráce s katolickou stranou Roblesovou a s agrárníky. Skupina monarchistická se dá rovněž získat, ačkoliv se zatím staví i proti Roblesovi, jemuž vytýká slabou obhajobu práv katolické Církve, ovšem neprávem, i proti vládě. Ale vláda, která zrušila již četné dřívější zákony proti soukromému vlastnictví a ostře postupuje proti rozvrtným živlům, ukazuje tolik dobré vůle, že se jí snad podaří — a bylo by si toho přát — spojit všechny hlavní strany pro lepší budoucnost země.

Hospodářská krise v číslicích produkce železa. V roce 1929 bylo vyrobeno v Československu 16 a půl milionu q železa a v roce 1932 už jenom 4 a půl milionu q. Oceli vyrobeno roku 1929 22 milionů q a v roce 1932 jenom 6 a 3/4 milionu. Mírné zlepšení nastalo v roce 1934, kdy železa bylo vyrobeno 6 milionů q a oceli 9 milionů.

Hluboký pokles naší produkce cukerní jeví se zřetelně v těchto číslicích: Počet cukrovarů se 191 redukován na 116, při čemž největší podiv způsobuje, že redukce tak velkého počtu cukrovarů provedena byla poměrně hladce, bez nějakých větších otřesů, zejména také na poli sociálním. Zde se velmi dobře osvědčila tuhá organizace cukerního kartelu, bez něhož by vyřešení tohoto problému nebylo bývalo možné. Celková naše cukerní produkce před krizí byla okrouhle 13 milionů q, z čehož se vyváželo průměrně 9 milionů q cukru. Celková roční produkce cukerní klesla do roku 1934 na pouhých 5,160.000 q cukru a z toho vývoz na pouhých 1,750.000 q. Osevní plocha řepy cukrové redukována byla postupně s 310.000 ha na 120.000 ha. Tato redukce osevní plochy cukrovky v souvislosti s hlubokým poklesem cukerního exportu jsou národohospodářsky i obchodně politicky nejdůležitějšími momenty při celé otázce cukerní. Nejen odborným lidem, nýbrž zejména i nejširší veřejnosti konsumentské bylo známo,

že exportní cukr v cizině byl prodáván za peníz značně levnější, než kolik musil platit tuzemský konsument. Znovu a znovu ozývaly se hlasy, doporučující vzdáti se prostě nerentabilního exportního obchodu, aby tuzemský konsum ve vysokých cenách tuzemských nemusil vyrovnávat pasivum zahraničních obchodů cukerních. Světová obchodní krise byla těmto tendencím hodně příznivá a odtud politika omezování osevní plochy cukrovky, redukce celkové výroby cukerní a zahraničního vývozu. Tyto metody nenalezaly nikterak souhlasu obecného. V čele těch, kdož zastávali hledisko opačné, býval zejména ministerský předseda Dr. Švehla, jenž zastával zásadu, že bychom se měli s cukerním exportem tlačit na zahraniční trhy za každou cenu, abychom získali za tento exportní artikl co nejvíce zahraničních devis pro své národní hospodářství. Vedle toho zdůrazňoval zejména, že redukována osevní plocha řepná bude věnována produkci pšeničné, čímž se redukuje, po případě učiní úplně zbytečným dovoz zahraniční pšenice. Leč my na importu zahraniční pšenice máme proto veliký zájem, že za dovoz tohoto artiklu, ve kterém nejsme soběstační, mohli bychom kompensando vyvážeti své průmyslové výrobky. Byla to jistě koncepce dobře promyšlená a zdá se, že vývoj událostí dává jí plně za pravdu.

Podnikatelský (samosprávný nebo autonomní) systém u železnic záleží v tom, že se celý provoz rozloží na jednotlivé služebny, které si potom spravují své rozpočtové přídíly úplně samostatně, jsouc vázány přispívat na centrální režii. Dosáhne-li taková osamostatněná služebna nějakých úspor racionalizační služby, nebo větším výkonem personálu, má nárok na tyto úspory, o které se potom dělí se železniční správou. 40 procent dostane železniční správa, 2 procenta vyrovnávací fond, kdyby služebna v budoucnosti stihly nějaké ztráty, a zbytek rozdělí se mezi zaměstnance služebny. Pokusy s tímto způsobem správy započaly byly roku 1931 ve skladě tiskopisů na Smíchově a ve Vrutkách, pak ve výrobně jízdenek v Praze a v celé řadě odborů pro udržování tratí. Výsledky těchto pokusů byly zkoumány zvláštními komisemi, které v celku dospěly k názoru, že pro některé obory železniční správy naznačenými pokusy podán důkaz, že by bylo možno správu drah tímto způsobem vésti. Personál ukazoval při tom k té důležité okolnosti, že se pěstuje smysl pro samostatnost a odpovědnost, že se tvoří prostředí škýtající radost z práce a podobně. Vyskytly se ovšem také námitky, zejména odborových organizací, že zvýšenou výkonností pracuje se k tomu, aby nebyly přijímány nové síly do železničního podniku a pod. Zajímavé je, že agitace proti zavádění podnikatelského systému u drah dosáhla i toho, že další pokusy s tímto systémem měly vůbec býti zastaveny a vše zase ponecháno při starém. Přesto však podařilo se toto nebezpečí odvrátit a pokusy s podnikatelským systémem, zejména také s jeho rozšířením na další služebny, budou konány dále.

Střípky. Nejlepší vzpomínku ze všech katolických listů k 15. výročí vzniku československé sekty přinesl olomoucký „Našinec“. Otiskl totiž velkopáteční církevní modlitbu za bludaře. Je to účinnější, než plamenné protesty a články. — Jeden moravskoslezský knihkupec dostal v těchto dnech dopis, kde mu anonym sděluje, že když si před lety u něho kupoval knihu, že se knihkupec zmýlil o 20 Kč, a že on, maje nedostatek peněz, jej na to neupozornil. Nyní, když se jeho situace zlepšila, posílá mu peníze i s úroky zpět. V obálce bylo 30 Kč. — Časopis „Zlín“ přinesl dosud neznámý rukopis Havlíčka, a to poznámky k almanachu Lada Niola z r. 1854. Nejzajímavější citát: „Jak najdu v básni patrný důkaz, že skladatel nic nemyslí, nýbrž jen mlel hubou nebo perem, již ji odsuzuji, a to právem. Básník, dle mého nezvratného mínění, musí býti rozumná hlava a ne trouba.“ — Redakce jistěho listu dostala zasluku veršů a essayy pro list. V doprovodném listu se odvolával autor na to, že už vyšla jedna jeho kniha tiskem. Redakce dlouho neodpovídala, a když přišel kdosi intervenovati, dostal odpověď: „Je řada literátů, jejichž největším životním neštěstím je, že našli brzy nakladatele.“ — Nacionalismus stal se výbornou nálepkou na nádobu s vyvětralým a zksytlým programem. T. zv. sjednocená fronta zakládá titěrné organizace a referuje o nich jako o světové události. Tak jsme se dočetli: „Jednotná fronta nacionálních číšníků na pochodu“. Snad se dočkáme ještě sjednocené kávy ve sjednocených hrncích. Založte také sjednocenou frontu nacionálních tanečních mistrů, aby nacvičili ten volební „čardáš“. — V městě Alexander ve státě Indiana v USA. byl odsouzen 16letý Edward Foster k originálnímu trestu. Vyloupil se dvěma kamarády obchod s koloniálním zbožím a soudce se zřetelem k jeho mládí, dal jím na vybranou, buď budou po dva měsíce sedět v polepšovně, nebo že po tužé dobu musí denně chodit pěšky v okruhu 24 mil. s nákladem 20 liber cihel na zádech. Obžalovaní přijali druhý trest a nosí cihly. — Vídeňské noviny zaznamenaly velký úbytek židovských lékařů v Německu. V r. 1932 bylo jich 6.488, t. j. asi 13 proc. všech říšskoněmeckých lékařů. Během roku vystěhovalo se a uprchlo za hranice 578 židovských lékařů, to je asi 1.10 proc. Před 90 proc. židovských lékařů zůstalo v Říši, 3641 jich je vyloučeno z výhod nemocenských pokladen a odkázáno na soukromou praxi. — Rychlý postup zaznamenává v lidové straně jeden předák, který v r. 1920 kandidoval na agrární, r. 1925 na Práskově kandidátce, r. 1928 jmenován hned za lidovce členem zemského zastupitelstva a r. 1935 sedí už v presidiu strany v Čechách, zatím co desítky osvědčených a starých pracovníků jsou odstrčeny.

POŠLETE NÁM ADRESY SVÝCH ZNÁMÝCH!

Veliká obec 107.000 vkladatelů
projevila již svoji důvěru

Lidovým záložnám a raiffeisenkám

neboť u nich uložila **335 milionů Kč vkladů**. Této důvěry si plně vážíme. Chceme ji udržet a upevnit. Přispějte i vy k dalšímu rozvoji našich záložen, svěřte jim své vklady a staňte se členy.

Ústřední záložna lidová v Praze • Svaz hospodářských družstev čsl. v Praze

Adresa: PRAHA II., SPÁLENÁ UL. 15. Telefony 43711, 43831, 45669.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Dr. Jozef Matzke: Manželství v pravěku. Přirozené právo manželské podle svědectví etnologie. Nákladem vlastním. Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské. Olomouc, 1934. Autor na základě bohaté a dobře přeštudované odborné literatury vel'mi zdarilým způsobem podává v prvej části svého díla přirozené právo manželské a názory evolucionistické, potom v druhé části svého díla skúma uplatnenie sa tohoto přirozeného práva manželského v pomeroch prakultúry národov, poťažne dôkazmi z tejto prakultúry vzatými vel'mi pádne zavracia evolucionistické názory o manželstve a poukazuje na nesprávnosť týchto názorov. Dielo svedčí o tom, že jeho autor dôkladne zná normy přirozeného práva manželského a predpisy pozitivného kanonického manželského práva, ďalej že sú mu dobre známe tak sem sa vzťahujúce výskumy etnologických badateľov jako aj správne a nesprávne manželsko-právne theorie, ktoré v cudzozemsku a u nás zvláštne v novšej dobe vznikly. Na základe svojej dôkladnej pripravenosti autor svoju thezu dobrým rozdelením látky, jasne a stručne podáva. Dokáže, že manželstvo nie je dielom ľudským, že ono nezakladá sa na vôle ľudí, že ono nevzniklo a nevyvinulo sa postupom času vlivom rôznych životných podmienok a pomerov, leč že manželstvo je ustanovizňou samým Stvoriteľom určenou a založenou, že ono teda nachádza sa v prirodzenom poriadku jako postulát ľudského života. Skúmaním spoahlivých svědectiev etnologie autor rad radom dokáže o evolucionistických teoriách manželstva, že ony postrádajú vedeckého podkladu a že sú len výtvormi fantázie. Vel'mi pozoruhodná je polemia autora s profesorom drom Vackom, ktorému dokáže, že svoje názory o manželstve zostavil bez ohladu na normy přirozeného práva a že práve preto tieto jeho názory sú nesprávne a v praktickom živote škodlivé. Hoci autor svoje dielo napísal prísne vedecky, preca je ono tak zostavené, aby okrem odborných kruhov mohlo zaujímať aj širšiu verejnosť. Keďže otázka manželstva v našej dobe je vel'mi časová, čo dokazuje, že nedávno aj sám pápež Pius XI. považoval za potrebné svojim okrožným listom „Casti connubii“ upozorniť na správne učenie o manželstve, preto žiaducné je, aby dielo autora u nás čím viac čitateľov dostalo do rúk. Pre našu katolícku literatúru dielo autora je ziskom.

želstvo je ustanovizňou samým Stvoriteľom určenou a založenou, že ono teda nachádza sa v prirodzenom poriadku jako postulát ľudského života. Skúmaním spoahlivých svědectiev etnologie autor rad radom dokáže o evolucionistických teoriách manželstva, že ony postrádajú vedeckého podkladu a že sú len výtvormi fantázie. Vel'mi pozoruhodná je polemia autora s profesorom drom Vackom, ktorému dokáže, že svoje názory o manželstve zostavil bez ohladu na normy přirozeného práva a že práve preto tieto jeho názory sú nesprávne a v praktickom živote škodlivé. Hoci autor svoje dielo napísal prísne vedecky, preca je ono tak zostavené, aby okrem odborných kruhov mohlo zaujímať aj širšiu verejnosť. Keďže otázka manželstva v našej dobe je vel'mi časová, čo dokazuje, že nedávno aj sám pápež Pius XI. považoval za potrebné svojim okrožným listom „Casti connubii“ upozorniť na správne učenie o manželstve, preto žiaducné je, aby dielo autora u nás čím viac čitateľov dostalo do rúk. Pre našu katolícku literatúru dielo autora je ziskom.

Dr. Funczik.

Do školních knihoven:

Sborník kontroverzí díl III. Co je v Bibli? Nutné na obranu proti těm, kteří drze tvrdí, že katolická věrouka odporuje naší ú-

stavní listině a vědeckému badání. Vydalo Lidové knihkupectví v Olomouci.

Ze Státního nakladatelství: Hostáň: **Děti u novostavby.** Ilustroval F. Procházka-Pauker. Cena Kč 3.80. Pokrovská-Valenta-Alfa: **Vůdce Sedova.** Dobrodružná cesta kapitána Voronina v polárních krajinách. Za 8 Kč. A. Majer: **Mladý chemik.** Učebnice chemie a mineralogie pro II. a III. tř. měšť. škol. Za 10 Kč. J. Vacek: **Měřictví a rýsování pro měšť. školy.** Díl II. Za Kč 7.70. V. K. Arsenjev: **Stopař Děrsu Uzala.** Román plný dobrodružství. Za 14 Kč. Hostáň: **Afrika.** Za 5 Kč. R. Kipling: **Knihy džunglí.** Upravil Flos. Za Kč 5.50. J. Průcha: **Na dračích.** Hrst rozmarných příběhů a pohádek. Za 8 Kč. Prof. Dichtl: **Zoologický slovníček.** 24. svazek sbírky „Osnovy a prakse“. Za Kč 4.50. A. Růžicka a K. Kryšpín: **Příručka pro učitele kreslení na měšť. škole.** Za 9 Kč. K výzdobě škol a veřejných místností: **„Nástenné vlastivědné obrazy“** ze Státního nakladatelství po 8—12 Kč. Již přes 50 kusů. Pro kreslení: **Náčrtníky kresebné výchovy s předtiskem.** Velmi pěkné dílo a laciné. K tomu sešity bez předtisku a Kresebné deníčky. Ze Státního nakladatelství. — **Z Kobrova nakladatelství:** v sešitech **Země alpské a Brouci a motýlové.** Výborná díla a svrchovaně zajímavá. Výhodné předplacení. *Cvič. uč. K. Hroch.*

ODBĚRATELE A ČTENÁŘE prosíme o omluvení, že s vydáním prvního čísla jsme se opozdili. Náhradou vydáváme toto dvojčíslo. - Příští číslo vyjde pravidelně 10. února 1935.

Redakce a administrace „Života“.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Viktor Šauer, Krlín, Dott. Marko Weinich, Jivoj Benetka, F. V. Habětínek, Karel E. Vlček. — Zrcadlo. — Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 12. února 1935. Ročník XVII. Číslo

3

Dr. Viktor Šauer:

Vyhlídky marxismu.

Marxismus ve své podstatě je víra v pozemský ráj, který prý přinese socialisace. Je přirozené, že nositelé hnutí socialisačního nemohou celkem býti držitelé výrobních prostředků, a že proto se teoretické socialismu obraceli vždy k průmyslovému dělnictvu. Aby však dělnictvo mohlo socialisaci uskutečnit, musí být početně silné, neboť jinak by nepřekonal očekávaný odpor vlastníků.

Za časů Marxových tvořilo dělnictvo jen v Anglii vyšší procento v celkovém počtu obyvatelstva. Evropský kontinent byl naprostou převahou zemědělský, ale kromě Turecka všude bylo vidět, jak rostou stále nové průmyslové podniky a s nimi i vrstva dělnictva. Též pozoroval Marx, jak racionalisovaná velkovýroba utlouká řemeslnické malovýrobce, jimž na konec nezbyvá, nežli uchytit se v průmyslu. Jako se děje nyní, když obuvníci a majitelé koželužen jsou rádi, vezme-li je do svých služeb Baťa, tak industrialisace a soustřeďování výrobních prostředků (čili koncentrace kapitálu) byly neklamným znamením, že na jedné straně bude přibývat dělnictva a na druhé pak ubývat vlastníků. A až bude mít proletariát dostatečnou početní převahu a uvědomí si svou sílu, tehdy nastane „poslední rozhodný boj“.

V desíletích po Marxovi industrialisace pokračovala a v mnohých státech se převrátilo stavovské rozvrstvení obyvatelstva. Do světové války nabylo obyvatelstvo průmyslové převahy nad zemědělským v zemích: Británii, Spojených státech severoamerických, Belgii, Německu, Švýcarsku, Slezsku, Čechách, po válce ještě ve Švédsku a na Moravě. Ve Francii se počet dělnictva téměř vyrovná počtu rolníků, v Holandsku tvoří zemědělci malý zlomek celkové populace, ale valná její část se zabývá obchodem. Tento vývoj byl příznivý Marxovým předpovědím a marxisté ve svých vidinách už spatřovali, jak všichni svět je pokryt továrnami. Vtom světová krize zarazila další industrialisaci a dokonce mnohé podniky odbourala. Spolu s tím byl zaražen vzrůst průmyslového dělnictva a dokonce jeho počet zmenšen. Nezaměstnaní pak jsou kategorií pro sebe, neboť nekladou na první místo svých přání socialisaci, nýbrž živobytí, pročez pro marxismus jsou více méně ztraceni.

Krátkodobé hospodářské krise se vyskytovaly i dříve, a první, u nás zaznamenaná, se udála r. 1847. Šlo o krizi v textilu. I ona byla způsobena racionalisací, totiž dosti překotným budováním továren, což mělo v zápětí nedostatečný odbyť vyrobeného zboží. Dělníci, z práce vysazení, srocovali se a rozbíjeli stro-

je, obviňující je ze své nezaměstnanosti. Krise dosti rychle pominula. Byla překonána rozšířením konsumu, neboť venkovské obyvatelstvo, které si dosud vyrábělo látky po domácku, jalo se dávat přednost zboží továrnímu. Byla to tedy vnitřní spotřeba, jejíž zvýšení odstranilo nezaměstnanost. Je ale patrné, že nynější krise nemůže už býti překonávána na účet podomácké výroby, poněvadž ta už neexistuje, kromě na Podkarpatské Rusi a v některých končinách Slovenska.

Otázka, zdali bude překonána nynější krise, má pro marxismus životní význam. Množí se už pesimistické hlasy v tomto směru. Lze uvést:

A) Nynější krise je vlastně krisí států, kde industrialisace pokročila už tak, že nefolíklo zásobuje vlastní konsum, ale i vyváží za hranice. Tento vývoz je stále zmenšován ztrátami zahraničních trhů, které postupně opanovávají domácí národní průmysly. Před válkou bylo světové hospodářství uspořádáno podle principu dělby práce. Jedna skupina států dodávala plodiny a suroviny, druhá pak tovary. Po válce se ale industrialisuje všechen svět a dělba práce mezi státy přestává. Půjde-li tento vývoj dál, bude na konec každý průmysl odkázán jen na své státní území a přebytečné podniky nezbude než odbourat.

B) Trvající racionalisace, totiž nahrazování práce lidské prací strojů, vede vůbec ke snižování zaměstnanosti a bude mít za následek, že nevznikne silná vrstva dělnictva ani v těch státech, které se teprve industrialisují.

Krise přeindustrialisovaných států je tedy neprekonatelnou a spíše se bude zhoršovat, neboť pro příští doby lze očekávat ještě další ztráty zahraničních trhů. Dnes se ještě mnoho dodává do Číny, ale to přestane, jakmile tam bude obnoven pořádek a vybudován vlastní průmysl, který dnes je jen v Šanghaji. Bohatství Číny je ohromné, na př. zásoby uhlí se odhadují v takové výši, že ji stává na první místo na světě. Využije-li svých přírodních sil, stane se za krátko předním průmyslovým státem světa a pak může Evropa počítat i s její konkurencí na svých vlastních trzích.

Existující průmysly jsou tedy odsouzeny k restrikci, ale to ještě neznamená, že je zastavena industrialisace vůbec. Nelze apriorně vylučovat, že se strojívala velkovýroba nezmocní ještě těch odvětví, kde se dosud vyrábí řemeslnicky. Po válce Baťa téměř zlikvidoval stav obuvnický, konfekcionářství ohrožuje živnost křeččovskou a nábytkové továrny stolaře. Zdá se však, že se na tom industrialisace zastaví. Jejím

dalšímu postupu brání už nyní výhody, které má proti velkovýrobě malovýrobce. Mám na mysli kvetoucí autosprávkárnu, jejíž majitel ale odmítá raději nově se hlásící zákazníky, nežli by najal dělníka. Má totiž pochyby, jestli by se mu rozšíření podniku rentovalo, neboť by byl zatížen zvýšenými daněmi a platy na sociální pojištění. V podobné výhodě je maloročník před statkářem, neboť si s rodinou stačí na obdělávání svého pole, kdežto statkář je odkázán na placené a pojišťované síly.

Tyto skutečnosti ukazují, jak je ztěžována industrialisace a koncentrace výrobních prostředků a pokud jde o pozemkový majetek, musí následkem podmínek docházet spíš k jeho drobení. Ve Spojených státech bylo takovéto drobení znamenáno už déle před válkou. Počet akrů zemědělské půdy, připadající průměrně na jednoho vlastníka, byl stále nižší. Sem náležel též vývoj ve staré Spartě. Jak známo, během staletí stále klesal počet plnoprávných Sparťanů. Plnoprávným byl ten, kdo se účastnil společných sysitíí a arci na ně přispíval. Drobením majetku byli ale Sparťané čím dál více zbavováni možnosti přispívat.

V lidských dějinách lze tedy znamenat majetkové koncentrace, ale též majetkové drobení. Také období konjunktury, ale vedle nich období krise a budiž podotčeno, že krise trvaly vždy mnohem déle, takže konjunktury bývaly výjimkou. Z vyloženého plyne, že marxistické představy o industrialisaci bez mezí a bez konce jsou nedomyšlené.

A že socialisace nemůže vůbec způsobit ráj na světě, to ukáže, všimneme-li si populačního problému. V minulém století se obyvatelstvo Ruska téměř zdasaferonásobilo a je pochopitelné, že následky takového růstu v budoucnosti by nemohlo překonat žádné majetkové vyrovnávání.

V posledních letech se hodně mluví o hospodářském plánování a levicové listy je vychvalují jako etapu na cestě k socialisaci. Přihlédneme-li k věci blíže, zjistíme, že nejde o nic podobného. Vykládá se, že plánování znamená zavedení pořádku do výroby třeba pod státním nátlakem. Víme, že výrobci jsou přiváděni do tísně nadvýrobou a spojeným s ní ztíženým odbytem a cenovým podbíjením. Kdo mluví

o plánování, má tedy na mysli odstranění nadvýroby a zabezpečení existujících podniků a tím i výrobců. Není pochyby, že prvním krokem k tomuto zabezpečení mohou být jen zakazy nových podniků. Podle levicových úmyslů má stát bdít i nad tím, aby se existující podniky neoslabovaly vzájemnou konkurencí, čehož se dosáhne rayonováním odbytišť a kontingentováním výroby. Klesne-li ještě odbyť, pak se o úbytek mají podniky spravedlivě rozdělit. Nastane tedy věk solidarity, kdy se zájemci zřeknou výbojů na úkor druhého, a pravděpodobně se i smíří s menšími zisky. Přece však o jejich existenci bude postaráno, kdežto ti, kteří zatím zaměstnání hledají, ať jako zaměstnanci či jako podnikatelé, budou beze všech těchto výhod.

Je dějinnou ironií, že strůjci tohoto plánování nemohou dosud přijít na jméno cechům, ačkoliv věci, které navrhují, nejsou v podstatě ničím, než cechovními institucemi. Nezáleží na tom, že se budou krýt novým názvem, ať jako kartely či syndikáty. Cechy ve svých počátcích, totiž v gotických dobách konjunktury, byly v jádře našimi živnostenskými společenstvy. Jak se konjunktura horšila, jaly se „plánovat“, totiž vymohly si ustanovení, že řemeslo nesmí provozovat nikdo, kromě toho, kdo byl přijat do cechu. Vyšlo z toho, že do cechů přijímali mistři jen své syny. Zajistili tak existenci sobě i svému rodu a často si drželi i tovaryše. Ti však byli odsouzeni tovaryšit doživotně. Když od doby barokové do minulého století konjunktura opět stoupala, byla postupně rozbíjena i cechovní vázanost. Rozbíjeli ji ti, kdož byli cechovníctvím poškozováni. Jak patrné, bude chystaným plánováním zaváděna i dědičnost povolání. V dobách konjunktury si může každý vybírat zaměstnání podle svých zájmů a přání, kdežto doby tísně nutí, aby se každý uchýlil tam, kde je ještě živobytí, a synové budou tedy přejímat zaměstnání svých otců. To bylo už v historii několikrát, také v posledních stoletích císařství římského.

Je však jasné, že zahajované plánování není žádným pokrokem, a to, proč levicové listy horují, je podle běžné terminologie reakce. Zbývá nyní starost o ty, které plánování nechá, tak říkajíc, na dlažbě. Jak těm pomoci, o tom příště.

J. Král.

Vůdce katolických misíí.

V katolické Církvi byly misie vždycky ve veliké úctě, poněvadž je jí nade vše po všechny věky spása nesmrtelných duší. Kristův příkaz apoštolům: „Jděte do celého světa a učte všechny národy!“ má stejnou váhu dnes, jako před 500 nebo 1.000 lety a jako ji bude mít po 500 nebo 1.000 letech v budoucnosti. Ale tento příkaz nabývá někdy zvláštní důraznosti zabarvením doby a vývojem událostí. Je tomu tak právě v poválečných desíletích, v nichž se podivně zmítají národové, v nichž se světem valí vlna revoluce, a i ti národové, kteří až dosud si neuvědomovali plně dosahu svého bytí a poslání, volají po soběstačnosti, chtějí se vymanit z cizího područí a chystají se i na výboj proti ostatním. V Indii, Číně, Africe jsou sváděny ustavičné boje různých kmenů proti cizím vládcům. Evropská civilisace není jim již neznámou věcí, osvojili si ji znamenitě, ovšem v jejím založení racionalisticko-materialistickém a, jak se zdá, budou jednou mstít její lež a blud. A právě tyto poměry, toto vření připravují katolickým misíím zvlášť významné pole činnosti. Aby ty husté masy žlutých nebo černých národů se nestaly metlou pro celý kulturní svět, aby jejich vývoj se dal jen ve směru kladném, aby zkrátka civilisace jejich pochopila duši pravé vzdělanosti, o tom v mnohém mohou rozhodovat právě misionáři. Proto je problém misionářský po světové válce tak složitý a závažný. Proto zasluhuje Velekněz Pius XI., jenž je zván „papežem misijním“, uznání, neboť nejučinněji pracuje pro pokoj ve světě a záchranu pravé kultury. Zbudováním každé nové apoštolské prefektury, ba každé nové misijní stanice přibývá světu a lidstvu ochránce.

O misíích se mnoho mluví a píše, ale dosud scházelo souhrnné dílo, které by nám ozřejmilo a ukázalo, co bylo dosud v misíích vykonáno a jak se v nich pracuje. Nyní konečně bylo takové dílo vydáno. Je to opravdové monumentální práce: *Guida delle missioni cattoliche*, vydaná nákladem Unione Missionaria del Clero in Italia, Roma, Via Propaganda 1c, lir 50. — Bylo připravováno velice dlouho, a již v Milostivém létě r. 1925 kdy byla ve Vatikánských zahradách uspořádána veliká misionářská výstava, jejíž část byla později uložena v misijním muzeu v Lateráně, bylo rozhodnuto pracovat na definitivním díle o misíích. Bylo skutečně vydáno několik objemných děl, jednotlivé misionářské fakulty při katolických universitách sbíraly potřebný materiál a při Kongregaci pro šíření víry byla zřízena zvláštní komise, jež byla pověřena shromáždit všechny materiál, aby dílo bylo, pokud možno, úplné. Devět let se sbírala data, všechny misijní oblasti, apoštolské prefektury i diecése byly vyzvány ke spolupráci. Kongregace pro východní věci, která rovněž má

na starosti četné misie, přiložila též ruce k práci. Na počátku minulého roku bylo již uloženo v Kongregaci propagandy tolik látky, že by jí neobsáhlo ani několik svazků. Celý rok byl věnován k jejímu zpracování a i doplnění, neboť „Průvodce katolickými misemi“ měl podati přesný obraz o stavu misí v červnu r. 1934. (Všecky statistiky, které jsou dále uveřejněny, podávají přehled stavu v r. 1934.) Myšlenka vydání Průvodce náleží kardinálu Van Rossum, který byl tehdy prefektem Kongregace pro šíření víry, uskutečnil ji jeho nástupce kardinál Pietro Fumasoni-Biondi, který napsal „Průvodci“ i předmluvu, v níž vykládá nutnost jeho vydání. V posledních desíletích misie zázračně vzrostly, praví, a dva Veleknězi mají hlavní zásluhu o tento vzrůst, Benedikt XV. a Pius XI., kteří mohou býti právem zvaní misionářskými papeži. Celý katolický svět uposlechl jejich výzvy k lásce k misím a tak lze nyní mluvit o misijním rozmachu katolické Církve. Ukázat pravou podobu tohoto gigantického hnutí má právě „Guida delle missioni cattoliche“.

A	Přírůstek katolíků				Úbytek katolíků			Počet katolíků	Pokřtění v nebezpečí smrti	Katechumeni
	Křty zdravých		Přistěhovalci	Přibyl z jiných důvodů	Zemřelo	Vystěhovalo se	Ubylo z jiných důvodů			
	dospělých	děti								
Zemědělý:										
Asie	129.235	258.704	21.174	9.053	164.268	48.655	94.466	7,010.094	382.374	580.700
Afrika	249.841	241.077	21.655	26.117	123.711	31.038	28.030	4,945.665	123.210	1,937.587
Amerika	3.223	75.691	6.806	11.742	29.189	8.215	21.185	2,916.730	907	7.979
Evropa	41	32.411	1.733	757	15.934	1.384	301	900.527	90	87
Oceanie	26.665	54.065	5.298	9.816	26.481	10.285	1.435	2,148.221	5.541	87.683
Celkem .	409.005	661.948	56.666	57.485	359.583	99.577	145.417	17,921.237	512.122	2,614.036

Dílo jest rozděleno na 5 oddílů. Prvý se nazývá: Řím a misie, který zpracovali Msgr. G. Monticorre, archivář Propagandy a Dr. Dindinger O. M. J., její bibliotekář. Jest v ní pojednáno o papežích a jejich lásce k misím od počátku Církve sv., důkladněji se píše o díle posledních čtyř papežů, Lva XIII., Pia X., Benedikta XV. a Pia XI. a připojena je Encyklika nynějšího papeže o misích „Rerum Ecclesiae“ a důležitý jeho List apoštolským vikářům a prefektům v Číně. Dále je čtenář informován o misijní organizaci Církve, jednotlivých kongregacích a jejich historii, o apoštolských delegacích, prefekturách a nunciaturách. Druhý oddíl: Oblast misionářská, byl zpracován hlavně Drem B. Casellim, šéfredaktorem korespondence „Agenzia Fides“, dnes nejdokonalejší tiskové kanceláře, pokud běží o misie. Tento oddíl přináší statistiky z 500 církevních oblastí. Byly zpracovány P. Ed. Gurkinem M. M., redaktorem „Agenzia Fides“. Celkem je svět rozdělen na 20 velikých misijních území. Kdežto v dřívějších příručkách bylo jednáno souhrnně o každém, bylo nutno pro rychlé rozšíření misí v tomto století rozdělit statistiky na jednotlivé, a sice menší oblasti: tak jsou zpracovány celkové statistiky Západní Asie, Střední Asie, Indie, Jihozápadní Asie atd. atd. V poslední části oddílu jsou uvedeny statistiky z Evropy, Bulharska, Dánska atd. atd. Třetí sekce se mi zdá nejkrásnější. Jest v ní psáno o činnosti našich misionářů: O kongregacích a řádech v misích činných, o kněžích i bratřích laických a ctihodných sestrách. Jaká to nádherná řada, z níž mluví láska, obět, nadšení! Prostá čísla vykazují superioři jednotlivých řádů, ale jakou podivuhodnou činnost zahlédáváme za těmi chrámy a kaplemi, školami, obecnými, středními i vysokými, za těmi nemocnicemi, sirotčinci, útulky pro zestárlé atd. atd. Nevím, zda je některá statistika tak krásná jako právě tato. Ve čtvrtém oddílu je pojednáno o misionářské spolupráci, a sice o Díle kongregace pro šíření víry, o Díle svatého dětství, o Papežském díle sv. Petra Apoštola, o Misionářské unii kleru, o Díle proti otroctví. V poslední části se mluví o vědecké činnosti misionářů.

B	Kněží		Bratři-laici		Řeholnice		Katechisté	Učitelé	Bohoslužebná místa	
	cizí	domorodí	cizí	domorodí	cizí	domorodí			chrámy pro více než 400 lidí	pro méně než 400 lidí
Zemědělý:										
Asie	5.052	4.216	1.661	1.593	7.008	13.167	22.442	34.374	5.123	19.284
Afrika	3.539	281	2.022	371	8.037	1.982	44.886	22.216	2.421	22.442
Amerika	954	182	395	132	1.339	1.148	1.781	1.771	521	1.159
Evropa	287	689	295	177	1.997	1.382	21	112	309	587
Oceánie	2.812	16	2.049	60	14.030	465	5.017	3.614	1.886	2.505
Celkem . .	12.644	5.384	6.422	2.333	32.411	18.144	74.147	62.087	10.260	45.977

Misionáři nejen nesou Slovo Boží pohanům, nejen šíří mezi nimi pravou křesťanskou vzdělanost, nýbrž i často jsou jedinými prameny poznání o obyvatelstvu určitých krajů, dosud neznámých ostatnímu světu. Přicházejí do neznámých zemí a svou láskou a obětavostí si po letech získávají přichylnost lidí, mají možnost proniknout v jejich život, v jejich zvyky, poznati dokonale jejich řeč. Tak misionáři jsou nejlepššími a nejsvědomitějšími pracovníky ve vědě poměrně mladé, o ethnologii, a jejich studie, ať již vydávané ve vědecké revui „Anthropes“, nebo v jiných časopisech misionářských, nebo konečně jejich vědecká díla jsou nejceněnějšími příspěvky a přínosy ethnologie. Literatura, kterou právě misionáři vydali o životě, zvycích, řeči, náboženství primitivních národů, je tak obsáhlá, že by zabrala velice mnoho stránek tohoto listu. A právě tato vědecká práce misionářů je velice důležitá. Je známo, že evolucionistická škola, která s takovým rámcem v minulém století vstoupila do života, byla potřena v zásadních bodech právě výzkumy mi-

C	Výchova kněží a jejich pomocníků v misiích.												Školy			
	Velké semináře		Malé semináře		Noviciáty pro pomocníky		Noviciáty sester		Pro vzdělání katechetů		Pro vzdělání učitelů		obecné		střední a vyšší	
	domy	stud.	domy	stud.	domy	stud.	domy	stud.	domy	stud.	domy	stud.	domy	žáci	domy	stud.
Zemědily:																
Asie	62	3.247	179	7.920	24	340	162	1.952	185	4.498	80	3.336	11.340	593.602	1.274	162.846
Afrika	29	748	80	3.080	17	116	38	352	279	9.151	96	4.439	17.642	932.529	1.370	80.917
Amerika	2	147	5	118	1	25	8	130	10	156	9	164	1.299	110.977	255	22.953
Evropa	6	296	8	336	1	9	11	108	—	—	3	128	181	25.231	64	10.430
Oceanie	8	479	14	594	9	281	48	926	29	1.017	33	1.138	3.173	287.738	602	60.648
Celkem	107	4.917	286	12.048	52	771	267	3.475	503	14.822	221	9.205	33.635	1.950.377	3.565	337.794

sionářů, takových Schmidtů a j., kteří nad slunce jasněji dokázali, že u všech primitivních národů je monotheism původním náboženstvím. Že vývoj se nedál, jak se dříve myslelo, od polytheismu k monotheismu, nýbrž naopak. Misijní kongresy, které se konají obyčejně v Lovani, a na nichž se scházejí misionáři z celého světa, přináší vždycky tolik nových věcí, že ethnologie se může z této práce misionářů jen a jen radovat. Zájem misionářů o tuto stránku byl vždycky značný, ale Lev XIII. má největší zásluhu o to, že v poslední čtvrtině minulého století se tolik vystupňoval. Nesmrtelný Velekněz, který daleko viděl, poznal správně, jakým nebezpečím je zneužití vědy proti pravdě. Aby toto nebezpečí zmenšil, otevřel Vatikánské archivy. A i misijním řádům a kongregacím uložil, aby vědecky těžily pro apoštolát pravdy ze vznešené práce, která je jejich životním povoláním. Ze všechny uposlechly hlasu Otce, mohl každý poznati z misionářské výstavy, která upoutala nejen snesenými předměty, jichž bylo veliké množství, nýbrž i jeho rozříděním, přesnými statistikami, mapami, plány a pod. Dnes všechny kongregace v misiích se mohou pochlu- bít hodnotnými vědeckými pracemi svých misionářů. Jesuita Lincet byl největším přírodovědcem v Číně,

D	Charitativní ústavy a nemocnice												Tiskárny	Časopisy	
	Lékaři	Opatrov- níci	Nemocnice		Polykliniky		Leprosérie		Sirotčince		Útulky pro staré lidi			Počet časopisů	Náklad
			domy	počet lůžek	domy	vyšetřování	domy	počet malomoc- ných	domy	počet sirotků	domy	počet členů v útulcích			
Zemědílý:															
Asie	165	787	293	18.109	1.325	11,773.021	33	5.722	1.073	66.995	253	10.645	81	164	304.675
Afrika	30	281	267	9.470	1.074	11,662.898	59	5.548	617	30.675	132	4.664	50	64	86.239
Amerika	4	36	53	1.759	130	147.104	4	331	92	3.920	14	520	24	49	48.184
Evropa	5	8	51	3.295	7	43.285	—	—	67	1.855	11	238	4	27	47.260
Oceanie	7	51	107	3.668	278	958.570	12	1.178	126	9.545	18	1.601	16	42	208.555
Celkem . . .	211	1.163	771	36.301	2.814	24,584.878	108	12.779	1.971	112.990	428	17.668	175	346	694.913

Kongregace Slova Božího má Schmidty, Šebesty a j., františkánští misionáři vydali významné dílo o Přední Asii, obláti Panny Marie naučili poznávat arktické kraje atd. atd. Tato činnost misionářů přispěla hodně k tomu, že i v očích protestantů nebo anglikánů stoupli katoličtí misionáři a misijní činnost Církve. V posledním oddílu „Průvodce“ je podáno mnoho dokladů o velké práci misionářů na vědeckém poli.

J. Sv. Pius XI. pronesl nedávno tato slova: „Má duše nemůže mít pokoje při pomýšlení na miliardy lidí, kteří neznají Ježíše Krista, a přál bych si, aby moje úzkost byla hlasatelkou činu.“ Hle, misionáři, kteří odpovídají nejdůstojněji té úzkosti Otce všeho křesťanstva. Národové, kteří dávají misionáře, kteří podporují nejvíce misie, takové Irsko, Holandsko, Belgie i Francie, rostou i nábožensky v pravdě. My jsme snad na místě nejposlednější. Je třeba znáti toto mohutné dílo katolické Církve, Matky naší drahé. Je třeba je milovat a jemu pomáhat. Vybral jsem několik statistických dat, která jsem vložil do svého článku, a dá-li Bůh, vrátíme se k mnohému ještě, aby co nejvíce našich čtenářů poznalo monumentální stavbu misiích.

Otázka kněžských kandidatur v příštích volbách.

Ve všech politických stranách, samozřejmě že i v těch, které stojí na zásadách křesťanského názoru světového, zbrojí se na letošní volby a vedle papírových polemik v novinách a vyrábění agitačních hesel, sestavují se kandidátní listiny. Na řeči, že volby budou až na podzim, nikdo nic nedá. Každá strana chce mít za sebou jednu z největších etap předvolební práce: sestavení kandidátek. Znamená to střídavě uvažovat, vybírat a také krotit někdy neoprávněné chutě různých těch skupinek ve straně, a uhájit přední místa kandidátek pro ty nejschopnější (a někdy také: vedení strany nejmilejší). U stran, tak zvaných katolických, přistupuje při sestavování kandidátek kromě jiných hledisek hlavně příkaz Svatého Otce, aby počet kněžských kandidatur

v roce 1925 nebyl zvětšován. Chceme upozorniti na zajímavý zjev.

Počet zvolených kněžských kandidátů v roce 1925 a 1929 byl stejný: 12 kněží v poslanecké sněmovně a 9 v senátě. Podle politických stran byli ze zvolených kněží: v parlamentě 5 lidovců (Šrámek, Roudnický, Rýpar, Světlík, Stašek), 4 luďáci (Hlinka, Grebáč-Orlov, Onderčo a Tiso), 2 něm. křesť. sociálové (Fritschler a Petersilka) a 1 maď. křesť. soc. (Dobrzensky); v senátě 4 lidovci (Kavan, Reyl, Valoušek a Žiška), 1 luďák (Buday), 1 republikán (Kroiher), 2 něm. křesť. soc. (Hilgenreiner a Feierfeil) a 1 maď. křesť. soc. (Richter). Tento počet 21 kněží v Národním shromáždění ztenčil se smrtí na 19. Zemřeli lidový senátor probošt Valoušek a maďarský senátor, farář Richter. (Tento byl

mimochodem více Němec, jak Maďar a zvolen na společné kandidátce maďarských křesť. sociálů a spíšských Němců.) K tomu- to úbytku kněžských mandátů v důsledku úmrtí (nástupci obou zemřelých jsou nekneží) přistupuje další možnost tohoto úbytku — resignací. Je známo, že nový kroměřížský probošt, bývalý valašskomeziřížský děkan, senátor Ed. Kavan nehodlá více kandidovat s ohledem na své zdraví, tolikaletou neúpornou práci podryté. (Teprve nyní se zotavuje po dlouhé nebezpečné nemoci.) Jako rekonvalescent prohlásil sen. Kavan, — který dovedl vždy říci pravé slovo v pravý čas a který bude naší delegaci jistě chybět, — že kandidovat nebude. Podobný úmysl má i královéhradecký senátor, probošt dr. Reyl, který stejně se zřetelem na své zdraví netají se tím, že v příštích volbách kandidovat nebude. Dosavadní stav kněžských mandátů snížil by se tak na 17. Nepočítáme prozatím s resignacemi na mandát u jiných kněží, i když se o nich hodně mluví. Uvažujeme fakta.

Záleží na rozhodnutí Svaté Stolice, bude-li při povolení dalšího kandidování kněží do Národního shromáždění brán zřetel k numeru clausu kněžských mandátů z r. 1925 (resp. r. 1929), nebo zda bude rozhodovati dnešní stav na konci zasedání sněmoven, t. j. 19. Není také vyloučeno, že Svatá Stolica sníží sama počet kněžských kandidatur ještě pod tuto mez. Zde pro nás platí: Roma locuta...

Bedlivý pozorovatel vývoje v politických stranách postavených na křesťanských zásadách nemůže přejít bez povšimnutí skutečnost, že vykonávání mandátů kněžími omezuje se vlastně jen na tytéž osoby a že nepřicházejí do Národního shromáždění již noví kněží, kteří by vyrostli z jiné generace, než je ta tak zvaná zakládající a budovatelská a jí nejbližší generace. Nejmladší kněží v parlamentě a v senátě jsou dnes padesátníci rok nebo dva méně

ně nerozhodují. Ještě zajímavější, ale vpravdě nutné je, že v dnešních těžkých dobách a pastoračních obtížích obrací se v mladším kleru zřetel v ý h r a d n ě k duchovní správě, ke Katolické akci, k vedení spolků kulturních, vzdělávacích a zvláště mládeže. Pokud se uplatňují mladí kněží v politickém životě, je to na místech, kde laických pracovníků, vyspělých a schopných, dosud není. Jinak náš klerus, podle mého pozorování, začíná se stahovati z politického vedení na místa rádců a morálních vůdců laických politických pracovníků, jimž jsou oporou, a to je stav, který Církev označuje za žádoucí. Reaguje na to i drobný lid, který starší kněžské pracovníky a kněze-poslance, zaslouživší se o rozvoj hnutí, docela rád přijímá na místech, které v životě a na kandidátkách zaujímají, ale jinak dbá na to, aby jako noví vedoucí osobnosti přicházeli v úvahu vyspělí laici. (Nedávno v jedné župě při sestavování kandidátek vyhrál starší kněz-poslanec proti příliš mladšímu knězi v poměru hlasů 80 : 20 procentům.) Těž mladší kněz prohrál v dalším hlasování oproti staršímu laiku.

Zvláštní vliv bude mít na sestavování kandidátek do příštích voleb zásada: Mladí vpřed! Dostane se v některých stranách více, v jiných méně zastoupení mladším složkám strany, i za cenu riska, že křesťan list bude mít snad přednost před schopností, přičemž však nastane často mezera u generace, která má dnes asi 36—46 let. Tuto generaci nazval kterýsi bolestín, že je to generace „obětovaná“. Není, myslím, na místě toto označení, protože generace tvoří celek. Zvláště však byl by nemístný takový povzdech v ústech kněží, kteří v p o l i t i c e jsou jen proto, aby splnili své poslání: vésti a bránit katolický lid, vychováti mu schopné vůdce, kteří by jej vedli a bděli nad tím, aby politická hnutí katolíků řídila se ve všem zásadami náboženství, křesťanské spravedlnosti a lásky. Čeká nás ještě tolik práce...

J. M.

Dott. Marko Weirich:

Pšenice jako barometr světové hospodářské krise.

Zavedením obilního monopolu u nás nepozbyl světový trh svého významu pro naši zemi, i když okamžitě ztratil bezprostředního vlivu na náš trh v ohledu obchodním a konkrétním: nediktuje nám to jen dobrý rozum, abychom přes tuto izolaci si všimnuli a informovali bedlivě o všem, co se kolem nás ve světě děje, ale také smysl pro prozíravost, jelikož bychom mohli jinak propást vhodnou chvíli k opětovnému připojení se k světovému vývoji. Mimo to nás světový trh obilí může zajímati i mimo obor obilní, totiž jako ukazovatel světové hospodářské krise vůbec.

V tomto ohledu velmi názorně to vyjádřil americký delegát generál Murphy na mezinárodní obilní konferenci v Londýně roku 1933, že totiž světová hospodářská krise a obilní krise představují jen dvě strany stejného problému. Známý francouzský národohospodář univ. prof. Bertrand Nogaro tento snad příliš shrnutý výrok přivlekl nedávno na správnou míru, aniž by však význam tohoto tvrzení podceňoval, ba naopak doporučoval všem k bedlivé úvaze. Krise má také jiné příčiny, než v odbytových obtížích chlebového obilí, ale přece prof. Nogaro uznává, že odbytová krise jest jedna z největších příčin světové krise.

Význam obilí pro světové hospodářství vyniká zvláště z cenové škály, kterou Nogaro sestavil. Skutečně v této škále zaujímá obilí svou světovou spotřebou druhé místo. Spotřebu obilí odhaduje na více než 1 miliardu q. Cenou je předstihuje pouze uhlí. Když se ale k obilí připojí oves, žito a ječmen, ustupuje pak uhlí na druhé místo. Těsně na to následuje kukuřice, dále jako druhé topivo petrolej, pak bavlna a ovčí vlna. Kdyby se však k těmto surovinám přidal jateční dobytek (který není předmětem světového obchodu), následoval by ihned po obilí. Další plodiny představují už jen menší cenové hodnoty, takže není divu, že cenový spád roku 1925 a zvláště r. 1929 vážně porušil rovnováhu mezi kupní silou zemědělského a městského obyvatelstva. Ve Spojených státech amerických prý bylo dokázáno, že kupní síla zemědělství se snížila s 12 miliard r. 1929 na 4 miliardy dolarů r. 1932.

Po prozkoumání zemědělských trhů na světě zjistíme u všech plodin, ať je to obilí, cukr, káva, vlna anebo kaučuk, abnormální zásoby ve skladech. Připisuje se to všeobecné nadvýrobě, vzato jen relativně; tato nadvýroba se vykládá totiž jako následek podspotřeby, tedy jako současný následek a příčina světové krise. Je to sice pravda, ale nemůže to platit u obilí, a zvláště ne u pšenice, která je charakteristická právě svou neelastičností, jelikož její spotřeba zůstane nezměněna i při všeobecném ochuzení.

Trh pšenice má některé zvláštnosti, kterých si musí být vědomi všichni, kteří chtějí léčit celou světovou hospodářskou krizi. Jedná se o trh, který je skutečně všesvětovým, poněvadž mnohé země nejsou naprosto soběstačné, zatím co jiné ho vyrábějí nad vlastní spotřebu. Těch zemí, které se stávají různými zásahy soběstačnými, je málo, a jsou to, celkem vzato, spíše výjimky. Druhou zvláštností světového obilního trhu je skutečnost, že vykazuje stálou a pravidelnou roční produkci. Neúrody nejsou skoro nikdy všeobecné, i když v jednotlivých zemích výnos žní podléhá

často velkým výkyvům v obojím směru. V posledních letech byl výnos žní kolem 1 miliardy metrických centů, od r. 1929, vyjma malých změn, obnáší kolem 1,2 miliardy metrických centů. A při tom nutno pamatovati, že tento náhlý vzestup má svou příčinu v jedné náhodě, totiž ve světové válce. Zatím co národy se bily na evropských bojištích, vzrostly přes noc osevní plochy na ostatních pevninách, takže po válce opětným zařazením Ruska a dunajských států do světového hospodářství představuje obilní výnos nadprodukcí, kterou trpí celý svět.

I spotřeba obilí jest celkem stálá. Naproti podspotřebě skoro ve všech evropských státech máme zase vzrůstající spotřebu na dálném východě, takže zrovna jako výroba, tak i spotřeba se vyznačuje od několika desetiletí celkem velkou stabilitou.

Nicméně však máme dnes nadvýrobu. Přes to, že máme co dělati s opravdu světovým trhem, podléhají přece výrobní náklady všude velkým výkyvům, a jsou v každé zemi jiné. K tomu přistupuje ještě ta neblahá politika skladování americkým Farm Boardem a kanadským Wheat Poolem. Tímto se zvýšily ceny, které neodpovídaly situaci na trhu, podnítila se v nevhodné chvíli výroba a jakmile překročily zásoby ve skladech určitou výši, byl cenový spád neodvratný. Je to právě tak zvaná valorizační metoda, která všude sklídila jen neúspěchy, a jak uvidíme dále, i restriční metoda, totiž omezení osevní plochy, nepochodila prozatím mnohem lépe. Zrovna tak neblahé byly vládní zásahy u dovozních a vývozních států, totiž celním zvýšením u prvních a povolením výrobních a vývozních premií u druhých i tam, kde se jednalo o nejvíce privilegovaných výrobců.

V souhrnu poukazuje prof. Nogaro na to, že máme co dělati se světovým trhem, jehož podstata, jinak úplně normální, byla v první řadě zfalšována událostí, která ležela mimo dosah trhu, totiž světovou válkou, a pak v druhé řadě byla zkreslována dílčími, nepřemýšlenými a vzájemně si odporujícími zásahy státní a soukromé iniciativy. Teprve londýnská konference z r. 1933 začala se zabývatí podstatou obilního problému, kterému se věnuje od té doby stálý výbor, jehož výsledky, prozatím malé, mohou mít postupem času i vliv na celou hospodářskou situaci, jelikož výrok generála Murphy má ve větší své podstatě pravdu.

Jak jsme viděli, jest obilí dosti spolehlivým barometrem světového hospodářství, i když se ho použije ve správné míře podle prof. Nogary. Tak může nás zajímati dnešní stav světového obilního hospodářství, abychom se mohli přesvědčiti, jestli i tento ukazovatel nám může udati pozvolné zlepšení situace, jako ostatní statistická data, která skoro všem (vyjma ovšem světový obchod)¹ naznačují zlepšovací tendenci.

Podle statistických dat není ještě obilní krise u konce; lze z nich však vyvoditi, že r. 1933 a 1934 představují dlouho očekávaný obrat na světovém obilním trhu.

¹ Index světového vývozu ve zlatě, počítaný na základě let 1925—1928 = 100, sestoupil (podle Národohospod. obzoru) s 37 v 1. čtvrtletí 1933 na 35, v 3. čtvrtletí 1934.

Právě uveřejnil znalec Broomhall data o stavu světových obilních zásob, jejichž postupné zmenšení v minulé době bude velkým ulehčením pro celou obilní hospodářství:

	v tisících bušlech
1. XII. 1929	553.370
1. XII. 1930	541.010
1. XII. 1931	541.360
1. XII. 1932	525.790
1. XII. 1933	501.060
1. XII. 1934	471.620

Když při tom přihlížíme i k menším světovým úrodám v poslední době, které vedou právě k pozvolnému, ale stálému stoupání cen obilovin, není přeháněno tvrdit, že stojíme skutečně před léčením celé zemědělské krise. Jistě stojí za úvahu fakt, že v nynějším období VII. 1934—VI. 1935 Spojené státy americké budou po prvé nuceny dovážeti obiloviny následkem prudkého sestupu obilní výroby o 45 % v minulém období 1933—34.

Zvláště palčivý, po celé trvání krise, byl speciální problém pšenice. I světový trh pšenice však ukazuje různé náznaky zlepšení. Znamý znalec Dr. Gerhard Schacher v jedné své studii o možném obratu pšeničné krise došel k tomuto názoru na základě anglických statistických dat, která doplnil údaji Mezinárodního zemědělského ústavu v Římě.

Pro pšenici jest r. 1934 kulminačním bodem krise, t. j. obratem k sestupující tendenci. K 1. srpnu každého roku páčily se zásoby pšenice takto:

	(v tisících anglických quarterů)		
	1934	1933	1932
USA	32,5	45,2	45,2
Kanada	25,4	27,4	17,0
Argentina	10,0	6,0	8,2
Australie	7,5	4,4	5,0
Anglie	1,9	1,5	1,4
Evropa	17,5	6,2	1,5
Různé	4,2	3,8	3,9
Celkem	99,0	97,5	82,2

Jak vidět, vyšel ze Spojených států amerických a z Kanady už před celkovým rekordním stavem 1. VIII. 1934 impuls k zlepšení, totiž k zmenšení zásob (následkem omezování osevní plochy a neúrody). Tento velký úbytek byl však na druhé straně vyvážen zvětšením zásob Jižní Ameriky, Australie a zvláště Evropy, takže celkový obraz se podstatně nezlepšil. Zvláště v případě Evropy, kde osevní plochy byly podstatně zvětšeny, tyto větší zásoby byly výslednicí autarktické politiky, rozšíření osevních ploch a zmenšení spotřeby chleba, která vedla k tomu, že se lidový konsum přeskupil na jiné potraviny.

Ze statistických odhadů produkce pšenice na r. 1934 je zřejmo, jak tendence k zmenšení výroby přešla ze Spojených států amerických a Kanady i na ostatní země, zvláště na Evropu. Na severní polokouli máme přesná data:

		(v milionech quarterů)		
		1934	1933	1932
Evropa		184	216	186
USA.		62	66	93
Kanada		35	34	55
Severní Afrika		16	13	16
	Celkem	297	329	350
Rusko		115	128	105

Z jižní polokoule máme prozatím jen odhady:

	1934	1933	1932
Argentina	30	35	—
Australie	135	175	212

K tomu můžeme však už připojit poslední data uveřejněná právě Mezinárodním zemědělským ústavem v Římě, která podávají stejný obraz:

	1934	1933	1932
	(v milionech q)		
Evropa	411	476	406
Světový výnos	901	988	1015

Jak vidět, vykazuje nyní po Americe i Evropa menší výnos.

Potřeba dovozních států (v milionech quarterů) je taková:

	1934/35	1933/34	1932/33
Evropa	27	19,5	26,5

Anglie a Irsko	29	30	29,5
Mimoevropské země	16	15	21
Celkem	72	64,5	77

Zvláště potěšitelnou je okolnost, že vývozní přebytky se po prvé v krizi zmenšily, a na druhé straně nová spotřeba dovozních států vykazuje sestup. Tyto dvě skutečnosti jsou i podstatným znakem běžného období 1934—35. Tak americké zásoby jsou úplně vyčerpány, Rusko nedisponuje už vývozním přebytkem a bude asi nuceno dokonce dovážeti a dunajské státy nemohou už přispívat pro spotřebu západní Evropy. Zvláště vzrůstající spotřeba dálného východu umožňuje, že dosavadní stav vývozu pšenice může být udržen na stejné úrovni.

Z celkové situace tedy se dá vyvodit, že náběh k zlepšení světového obilního trhu tady je, a že následkem toho nastane i obroda celého světového hospodářství, jelikož tímto by uvolnila se podle Murphyho a Nogary jedna z největších příčin světové krise. Jisto jest, že tato slibná obroda by povedla k zesílení zemědělské kupní síly, která, jak jsme viděli, zaujímá nejdůležitější místo podle cenové hodnoty světové spotřeby, a tímto také k zlepšení světového průmyslu a zvláště zaměstnanosti.

Bořivoj Benetka:

Plzeňský vlastenec Josef Vojtěch Sedláček.

Když roku 1803 kanonie Tepelská zakládala v Plzni — ústav filosofický — pečovala o to, aby profesori na filosofii této byli vybráni co nejpečlivěji. Proto stolice matematiky byla předurčena tehdejšímu ještě studentu Josefu Sedláčkovi. Seznal totiž jeho učitel rhetoriky, tepelský praemonstrát Miesner, že má zvláštní vlohy pro matematiku a proto jej získal za člena řádu (do kláštera vstoupil 1805) a plzeňský ústav za jeho budoucí působisti. Tím také bylo rozhodnuto o celé jeho životní dráze. Neboť Plzeň stala se mu druhým domovem, jemuž sloužil s láskou a obzvláštní oddaností.

Koncem února (24.) tohoto roku uplyne 150 let, kdy čelákovickému mydláři Sedláčkovi se narodil syn Josef. Otec jeho sám ztrávil několik let na studiích a proto už od dětství si přál, aby se i jeho synu dostalo pečlivého vychování. Jak bývalo zvykem, v té době téměř ustáleným, ujal se nadaného chlapce tamější katecheta P. Jan Vorlíček a připravil jej pro studii: naučil chlapce základům němčiny a latiny, bez nichž nemohl by pomýšlet na studii. Smrt otcova (1796) ohrozila tento plán. Sirotek měl se přidržeti doma při řemesle. Oblékl si modrou zástěru, zelenou čepičku narazil na ucho a pýšil se před vraty oteckého domu jako hotový pán. Katecheta však se nevzdal svého úmyslu; promluvil s matkou a ta, provdávši se záhy, aby udržela živnost, svolila, aby syn odešel do Prahy. Byl přijat ke karmelitánům za vokalistu, rok navštěvoval školu malířskou pod učitelem a ředitelem kostelní hudby Křtířem Trenklerem a podrobiv se na hlavní týnské škole zkoušce ze tříleté normální třídy, vstoupil na sklonku XVIII. stol. (1799) na malostranské gymnasium. A zase se opakovala stará historie studentika příslého z venkova. Záhy Sedláček vykázal výborný prospěch, neboť výborná paměť byla podporována unavitelnou pilností. Vždyť jako rodilý Čech musel překonávat všechny obtíže, jaké se mu stavily v cestu nedokonalou znalostí vyučovacího jazyka — němčiny. Kondice, jimiž se přizpíval, nikterak nemohly jeho prospěch ohrozit, takže jako žák humanitní (poslední, šesté) třídy pod profesorem Carolim dosáhl první odměny, jaké se tehdy udělovaly: čestný peníz.

Dotkl jsem se již toho, jak tepelský premonstrát Miesner získal Sedláčka pro svůj záměr, aby totiž přednášel na plzeňské filosofii. Dokončiv studia matematiky a fyziky, pokračoval už jako člen kanonie (Vojtěch) v bohosloví a koncem roku 1810 nastoupil v Plzni svůj profesorský úřad.

Tento obvyklý běh příprav skončil v Plzni. Mladý profesor dostal se k vytyčenému cíli a nyní bylo na něm, aby ukázal, že nezklamal naděje Miesnera, který později se stal v Plzni dozorcem studia filosofického. Horlivost, jakou se vyznačoval na studiích, neopustila jej ani v Plzni. Škola nepohlila všechnu jeho neúnavnou pilnost, takže zbýval ještě čas i na zdokonalení se ve svém vědním oboru, nezapomínaje při tom ani na veřejnou činnost v městě, které mu poskytl pohostinnou střechu a druhý domov. Přítel jeho, prof. dr. J. Smetana, takto jej charakterizuje v posmrtní vzpomínce v Časopisu katol. duchovenstva (1836, I.): „Co jednou za dobré uznal, toho se celou duší uchopil, nebem i zemí pohybuje, aby cíle svého došel. Ticho všedního života mu bylo odporné, tu tesklivým, ba malomyslným se ukazoval, až se naskytla příležitost, kde by co básník nebo vlastenec nebo lidumil vystoupiti mohl. Tu znovu obživl, oči jeho jiskřily, mohutná prsa se dmula, oudy hmotné rychle se hýbaly a hlasem stentorovým deklamoval ohnivá slova básní svých, které v rychlosti sepsal, kdykoliv toho chvíle žádala.“ Bystrý postřeh soudníka poví více než neúplné naše dohady. Ostatně celá činnost P. Sedláčka potvrzuje tuto charakteristiku. Pečoval o stu-

Jest Lenin - jest i Bog.

Často vynořuje se otázka, zda ruský lid zůstal ve svém nitru oddán myšlence křesťanské, zda nejen ve svém srdci, ale i ve svém domově zjevně ctí Boha. Mimořádnou náhodou získal jsem odpověď na tuto otázku v sele Rohaň, nedaleko milionového Charkova, v sele, které bylo nám ukázáno jako vzor kolektivní vesnice. Předsesta kolchozu zavedl nás po seznámení se s dílem kolchozu do domu brigádníka, t. j. předáka jedné z pracovních skupin kolchozu, který byl přemíován za dobrou práci m. j. gramofonem. Jeho domek již zvenčí prozrazoval pečlivou ruku hospodáře i hospodyně. Vstup do nízkého stavení o dvou místnostech, jako kuchyni a světnice, již od prvního kroku ukazoval čistotu, kterou jsme si nevykládali jako čistotu propagační.

Instant při vstupu do hlavní místnosti upoutal naši pozornost levý kout, v němž pod sebou visely 3 velké ikony. V pravém rohu světnice visel obraz Lenina. U dveří nalézala se velká pec, kde na lavičce seděla suchounká babička. Obrací se na babičku a chťe-

je k ní pronést přátelsky několik slov, pravil jsem: „To je, babičko, váš koutek?“ a ukazoval na ikony, a obrací se k muži, „to je koutek váš?“, poukazuje na Lenina. Babička tiše pronesla: „Jest Bog, jest Lenin,“ a muž začal spílati staříčké ženě. Jeho mladá žínka chvěla se při naslouchání prudkého rozhovoru, který se rozpoutal. Mladý muž, obrací se k nám, pravil, že babička si musí nechat svoje řeči, že prý jí jest známo, co pro mužiky vykonala sovětská vláda. On, obrací se s důrazem k naslouchajícímu komisaři, tvrdil, že skoncuje i s ikonami. My Čechoslováci jsme byli překvapeni, jakým hrubým způsobem mluvil se starou babuškou, a musil jsem jej prosit, aby se na ni nezlobil a laskavě uvážil, že náboženství a sověty jsou a mohou být dvě věci naprosto neprotichůdné. Zdůraznil jsem, že mne obrazy svatých a Lenina v jedné místnosti a rodině velmi zajímaly, zejména jako redaktora katolických listů. Babička i mladá žena byly zaraženy tvrdým rozhovorem a pravděpodobně tím vším, co v takových případech asi následuje. Upozornil jsem jedovatě muže, že bude dobrým sovětským mužikem, kolchozníkem, vyznamenaným brigádníkem, nebude-li proti ikonám, ale uklidil-li svůj železný větrák na obilí ze dvora, kde je na něm 40 cm sněhu.

Myslím, že tento případ znamenitě osvětluje skutečnost, jakým je asi ruský lid v ohledu náboženském. Lid nemá možnosti svobodně projevit vůli a citění. Nemá také možnosti bez administrativních následků doznati se, že ta cerkev, kterou jsme viděli vybitou, s ulámanými kříži na zvonici i bání kostela, byla by mu stále domem božím a nikoliv skladištěm na obilí. Má-li lid ve svých domech ikony, jistě by při svobodné vůli měl i zvony na svých chrámech, kdyby celý systém veřejné správy chrámy nezavřel a nerozlil zvony na jakési stroje. Zavření jednotlivých chrámů stávalo se, jak sovětská literatura praví, vždy na přání celé vesnice. Jistě že, jak nám právě příklad sela Rohaň ukazuje, nestalo se tak po svobodném projevu celé vesnice, ale po nátlaku více nebo méně důrazném. Zdá se, že církevní organizace pravoslavné církve jest rozložena úplně, neboť proti ní šly orgány administrativy, nesměla se bránit protipropagandou, nesměla postavit tisk proti tisku atd., přesto že zákon stanoví svobodu náboženského přesvědčení. Na vesnici zůstávají stále silné vlivy pravoslavné církve. Ikony, které visí v domech kolchozníků, svědčí o tom, že lid sovětských a kolchozních hospodářství by navštěvoval chrám Páně, měl svého popa. Lid by pracoval podle nových metod, ať již společenského uspořádání a nových poznatků zemědělské vědy, aniž by obě věci: náboženství a sověty, si odporovaly. Okolnost, že sovětská literatura, tisk (uvádíme jen soubor N. Amonosova: Kolchoznyj stroj i religija — Kolchozní zařízení a náboženství, vydanou Centrálním sovětem svazu bojujících bezbožníků) přináší doklady o vzrůstu vlivu církve, sektářství mezi venkovským obyvatelstvem a jsou znepokojeny nejen existencí, ale šířením se projevů duchovního života na ruské vesnici, ukazuje, že boj trvající 17 let proti všemu náboženskému na ruských pláních není skončen. Je to boj zbytečný a na konec marný, neboť vede se proti základům podstaty člověka. Již dnes zakřikují bezbožníci objevující se hlasy o zbytečnosti boje s náboženstvím. Není třeba být snílkem, ale jen tvrdým realistou a vyčkávati klidně okamžiku, až boj proti náboženství bude zastaven a ideologicky obratně odůvodněn nový postup, jako se stalo v celé řadě jiných případů. Mladí jsou vychováni tvrdě protinábožensky. O náboženství vypráví se jen nejčernější povídky. Přijde doba, kdy hodnoty náboženské a duchovní vůbec získají zase zájem a ocenění, neboť M a š i n a - B a a l sovětského svazu, která nyní panuje na celé šestině světa, poláme se a zůstane po ní prázdnota a dým po spálených hodnotách. Ani traktoru, ani kombajně (stroj zároveň žnoucí a mlátící), letadlům zasévajícím lány, nebo Dněprostroji ikony nevadí a stálý boj bezbožníků sevední, jak již nebezpečně nabyl šablony. Stížnosti v novinách, že komunistická mládež účastní se těchto duchovních projevů ruského člověka, jsou jasným svědectvím, že protináboženská výchova a propaganda tvoří jen prázdnotu. I v mladých tím vyrůstá formulace, že jest Bog — jest Lenin. Vývoj jest zřejmý: v sovětské literatuře množí se upozornění na případy, že „sektáři“ zdůrazňují, že sověty a náboženství nemusí a nejsou pojmy protichůdné. Prozatím jest to názor potíraný, ale vymohla-li si armáda omezení protináboženské agitace ve svém středu, aby se věnovala jen svému vojáctví, lidé pětiletky nebudou se sytiti neustále jen pohledy zpět, třístiti se bojem, který nic nevytváří, když sami jdou vždy jen dopředu a chtějí být oceloví zevně i niterním svým životem.

F. V. Habětíněk.

denty otcovsky. Vlidnou přátelskou radou nejednoho na pravou cestu přivedl.

Rok 1816 dvojnásob jest v jeho životě významný. Dosáhl totiž doktorátu filosofie na Vysokých školách pražských a byl získán pro vlasteneckou činnost. Aby potvrdil svoji charakteristiku Smetanou načrtnutou, jakmile se dal získati pro lásku k jazyku mateřskému a české literatuře, stává se mezi nejoddanější její horlilce. Připusťme, že tu hrál úlohu jistý rys jeho povahy, který mu bránil, aby, může-li státi v čele, stál vlastní netečností někde vzadu. Na poště dostal náhodou do rukou české vídeňské noviny, nahlédl do nich, přečetl si básničku a rázem se s ním stane změna: učitel, pěstitel vědy a dobrých skutků podlehnou kouzlu mateřské řeči. Snad to byla jeho samolibost, jež poznala, že není ještě tak jista svým vítězstvím, aby nebylo třeba dohánění aspoň na tomto poli. Proto Sedláček dnem i nocí (jak píše v Muzejníku J. J. Marek) pilně čítával, aby co nejdříve mohl tento nedostatek nahraditi. Opravdu: záhy není horlivějšího vlastence nad něho. Již příštího roku přednášel na ústavě řeč a literaturu českou, rozněcoval v srdcích svých posluchačů plamen vlasteneckého nadšení, který žiliv sám ve svém srdci. Jako šířitel českých knih na sta jich mezi studenty rozprodal, rozpůjčil, ztratil. Nařiká si, že se podporováním české literatury zakrvalcel. Neboť ta k o v e vlastenectví nemůže nikdy skončiti jinak, než s hmotnými obětmi.

Od svého učitelského úřadu obrátil, jak jsme už se toho dočkali, svoji pozornost ke všemu, co by mohlo prospěti vlasti i Plzni, v jejichž zdech trávil více než čtvrt století.

Od padesátých let XVIII. věku nebylo v Plzni české školy. Normální škola byla německá a teprve neúnávněmu přimlouvání Sedláčkovu se podařilo vymoci na plzeňském magistrátu zřízení třídních škol, v které zanedlouho se shromáždilo na 400 žáků, vyučovaných česky. Pro ty nejmenší děti podařilo se Sedláčkovi zřídit v Plzni mateřskou školu. Ovšem ani to se neobešlo tak hladce a bylo mu bojovati s mnohým předsudkem a nepochopením, ale dosáhl přece svého. Jako horlivý vlastenec pamatoval i na jinou vlasteneckou činnost. Postavil se mezi horlilce, stojící u kolébky českého národního musea, povzbuzoval vlasteneckou činnost i v okolí plzeňském (ve Spáleném Poříčí založil čtenářskou besedu), získává údy museu. Vydává roku 1818 báseň Na Plzeň shrnuje v poznámkách řadu historických dat o městě, i o jednotlivých měšťanských rodech. V předmluvě pak, věnované svým žákům a všem obyvatelům Čechům, podtrhuje význam a nutnost výchovy mládeže v českém jazyku: Aby se tehdy zastaralé a jizlivé ono zlé, kteréž již okolo 200 a více let jazyk národní a tudyto i Národ sžíralo a hubilo, z kořene vyvrátilo — zapotřebí jest, aby se outlá česká mládež pravidelně a důkladně v dobré češtině cvičila — nebo opovrhování svého jazyka pochází jen od ničemné, špatné a povrchné jeho znalosti.

Tato jeho vlastenecká horlivost, ohotná sdíllost a srdečná přítulnost získala mu mnoho čteníků mezi vlastenci, přátel mezi učenci a příznivce mezi šlechtou vlasteneckou činnou. Na sklonku jeho života polevil ve své vlastenecké horlivosti, ale ten, kdo nahlédl do jeho celého života, nalezne i pro to omluvu. Příjmy jeho daleko neodpovídaly výdajům. Proto mu přišel vhod každý zlatník, který si vypsál dopisováním do rozmanitých německých listů. Ovšem dlouho se tyto vyzískané groše neohrály v jeho kapsě. Ta byla jenom přestupní stanicí mezi pokladnou německého a českého nakladatele. Snad právě zde nenašel pochopení v české společnosti, která si tuto jeho spolupráci v německém tisku vykládala v jeho neprospekch a u něho, který tak citlivě reagoval na své okolí, to vzbudilo hodně trpkého zármutku.

A přece když dne 2. února 1836 skončil, šlo se na jeho nad obyčej slavný pohřeb vzdor bláznivé nepohodě množství lidu všech vrstev. Bolest a smutek Plzeňských, s jakým doprovázeli svého čestného měšťana na hřbitov ke svatému Mikuláši, vycházely z vděčných srdcí. Snad příštího roku, kdy bude vzpomínáno jeho smrti, snad aspoň tehdy splatí Plzeň dluh svému horlilci nejen na poli vlasteneckém, ale i horlivého podporovatele a budovatele rozmanitých dobročinných ústavů.

Prof. Dr. Jan Nep. Hejčl zemřel.

5. února zemřel náhle profesor bohoslovecké fakulty v Olomouci, překladatel Písma svatého, Dr. J. Hejčl. Narodil se ve východních Čechách v Žamberku r. 1868, gymnasium i bohosloví studoval v Hradci Králové, kde byl vysvěcen r. 1891 na kněze. Jako kaplan působil v Čermné, obci nábožensky i národnostně smíšené, odkud byl poslán r. 1897 nezapomenutelným biskupem Dr. Brynchem na vyšší theologická studia do Frintanea ve Vídni. Po dvou letech byl tam promován na doktora theologie a byl ustanoven v kněžském semináři hradeckém profesorem exegeze a biblistiky. S úspěchem působil v tomto svém povolání, přerušovaném jen cestami do Svaté země a jinam, do r. 1909, kdy byl jmenován řádným profesorem bohoslovecké fakulty v Olomouci, kde zůstal až do své náhlé smrti.

Život dra Hejčla byl velice plodný a jeho vědecké dílo je velice rozsáhlé. Od r. 1900, kdy začal psát, do r. 1935, kdy mu vypadlo pero z ruky, napsal veliké množství studií vědeckých, ale i mnoho článků pro širší vrstvy, z nichž některé později sebral a vydal ve zvláštních knihách „Do města Davidova z města Eliščina“, „Ke svatyni Kananejské“ a j. Ve svých článcích, psaných pro lid, měl cílem nejen pobavit, nýbrž hlavně chtěl strhnout čtenáře láskou k Písmu a krajům, v nichž se odehrává mohutná historie židovského národa. Živě a barvitě líčí jednotlivá města a krajiny, které dobře znal ze svých cest, a jejichž minulost odhaloval svým bystřím pohledem na základě četných vykopávek a studií, které znal velice svědomitě. Svědomitost a poctivost jsou ostatně charakteristickými známkami tohoto učenice, který si byl vědom neproniknutelné velikosti látky, již si zvolil, i úsilí, které třeba vynaložit, aby ji poněkud zvládl. Toto vědomí ho nutilo, aby na „Biblické škole“ v Jerusalemě, řízené dominikány, poslouchal přednášky slavného biblisty Lagrange, Vincenta a j., aby probádal různá musea evropská, skrývající památky z dávné historie Východu, aby prožil několik měsíců na filosofické fakultě v Berlíně, kde přednášel slavný učenec světového jména Delitzsch a j. Všechna jeho práce, množství studií bylo však přípravou k dílu, které zůstane největší slávou a nejkrásnější památkou po dru Hejčlovi, k tlumočení Starého Zákona do českého jazyka.

Když byl r. 1912 pověřen tímto velice těžkým úkolem, měl za sebou již 20 let vědecké práce, neboť již v semináři jako bohoslovec se se zvláštní láskou obíral studiem Písma svatého. V r. 1927 bylo toto mohutné dílo ukončeno, „Dědictví Svatojanské“ vydalo celý Starý Zákon v překladu Hejčlově. Je to pomalu celá knihovna, praví o něm dr. Arne Novák v „Lid. Novinách“, obdivuje se práci, již bylo třeba vykonat, aby do české vzdělanosti a českého jazyka byly vtěleny výtečky badání katolické bohovědy poslední doby, a sloupům poznámek, doprovázejících text, a dodává: „V učeném olomouckém orientalistovi, který hloubal důmyslně o problémech rytmu biblické prózy, zvláště v listech svatého Pavla, byl ukryt i kus básníka světového pohledu a literatura proto by neměla dopustit, aby jeho předčasný skonu želelo pouze katolické bohosloví.“ Je to zasloužená chvála a uznání vědci, který celý svůj život dal do služby svaté vědě. Každé knize Starého Zákona předdeslal vyčerpávající úvodní studii, zasvěcující čtenáře do proudění doby, jejích zvyků, důvodů k sepsání, ocenění. Dovolává se soudy četných exegetů a znalců starých dob a svatých knih, aby, pokud je to ovšem možné, rozřešil vážné problémy, s nimiž se setkával na každé stránce. Často pod několika řádkami textu, znamenitě přetlumočeného, jsou celé sloupce poznámek, výkladů, které mají usnadnit chápání a pochopit, co je často jen slovem vyřčeno. Když jen letmo prolustujeme několik svazků Hejčlova vydání ve „Svatojanském dědictví“, budeme a musíme se obdivovat nesmírné erudici, píli, inteligenci učenice, který se snažil proniknouti co nejhlouběji, seznámen s nejnovější literaturou, přece tak obsáhlou, když běží o exegezi Písma. Snažil se při tom, aby řeč, do níž přeléval nádhru původního textu, byla opravdu čistá a důstojná. Když dokončil svůj překlad Starého Zákona, se stejnou radostí se vložil do studia apoštolských listů, hlavně sv. Pavla, jejichž převod do naší mateřštiny vzbudil zaslouženou pozornost i u těch, kteří nemají rádi učenice-kněze.

Dr. Hejčl byl knězem, který chápal vznešenost svého kněžského

ho poslání. Byl si vědom, co znamená denně při oběti nejsvětější pozdvihování Těla Páně, a čím jest Eucharistie nejen pro kněze, nýbrž pro svět vůbec. A tak pozorujeme u něho, jak současně s vědeckými studiemi se rodí studie i díla o Eucharistii, dr. Hejčl mluvil o ní s nadšením na přednáškách kněžím i lidu. Svatá liturgie a její střed, nejsvětější oběť mše svaté, byly stálým předmětem jeho studia, badání, rozjímání. Vydával liturgické texty na jednotlivá období církevního roku, které jsou rozšířeny po celé zemi. A jak by ten, kdo miluje Eucharistii, nemiloval Pannu Marii? K její cti přeložil „Mariánské hodinky“. On i tlumočil text „Hodinek za v Pánu zesnulé“. Byla to vyčerpávající práce, ale dr. Hejčl měl ještě při tom čas na činnost v četných spolcích. Jako člena „Velehradské akademie“ a „Matice cyrilometodějské“ bylo ho vídati na unionistických sjezdech velehradských, vždycky se radujícího z každé činnosti, která přibližuje k uskutečnění touhu milionů, aby „všichni jedno byli“. Účastnil se i práce v „Pedagogické akademii v Olomouci“ a v jiných spolcích, přinášeje vždy nové a nové podněty a sám napomáhaje k jejich provádění.

Bůh ho povolal na věčnost v plně tvořivé síle, mnoho věcí zůstává nedokončeno. Ale tento kněz splnil čestný úkol, který mu byl svěřen Prozřetelností a celý národ, hlavně ovšem katolíci s vděčností musí vzpomenout na toho, který mu umožnil čísti Písmo v čisté mateřštině. R. i. p.

Karel E. Vlček:

Schody

Do výši dálek
Celý se ponořit
Za cílem jít
Kdo by se zalek'

Kdo čekáš nahoře na další poutníky
Nehleď již dolů smrtelnou závrať
Spása jen s výšin do duše zavlá Ti
Kdo zdola jdeš nečítej bílé milníky

Neděs se temnot a blesků neboj se sférických raket
Raději zavaž si oči Jak slepec hmatej A nepřestaň jít

A předtím ze srdce vypleň bludiček tajemný mámivý típyt
Vyvrhni slávu a krásu a bleskový svit ztlacených plaket

Na odpočívadle

Neboj se velikých ztrát
Svět má své statečné i svoje padlé
A máš-li lilie — jež s sebou nes — již zvadlé
Hleď svěžest do nich nadýchat

Na odpočívadle

Nezůstaň stát
Nepadni zpět
Strašný je pád
Kdo s výšin slét'
Kdo silný jsi stále jdi výše a dál
A aby zemlení na cestě neupadli
Zní pro ně hlas toho kdo dříve již nahoře stál
Vytrvej Jseš-li již unaven opři se o zábradlí

A všechny cesty trnité i široké všechny se jednou nahoře spojí
Všichni lidé se jednou poznají Ponesou na prsou viny neb neviny
šit

Jen chvíli však budou spolu Pak bude tábor jen dvojí
Ti jedni budou ztraceni a druzí věčně věčně žít

Uvaž si dobře kam jednou chceš jít — Nebude možno zpět se
navrátit

P O Š L E T E N Á M A D R E S Y S V Ý C H Z N Á M Ý C H I

„**Mláď potřebuje zralosti.** Jen stykem s dospělými se utváří mladý člověk. A utváří se nejen obdivem starších, nýbrž i odporem k nim. Z toho odporu mají staří strach. Ten odpor je nejtěžším problémem výchovy. Generace starších mu hledí uniknouti buď tím, že mládež odmítá a zlehčuje, anebo — co horší jest, že mládež lichoť. Jsou rodiče, kteří myslí, že nejlépe vychovají děti, když jim budou dělat kamarády. Jsou učitelé, kteří myslí, že nejlépe učí, když s žáky diskutují. Takoví rodiče a takoví učitelé nedávají dětem nic víc, než jim mohou dáti jejich kamarádi. A tak mladí vyrůstají bez otců a bez učitelů — duševní a duchovní sirotci.“

Dominik Pecka v 6. čísle „Jitra“.

Frater Jeronym Savonarola. „Není věru mnoho postav v dějinách Církve, o něž se tak rozchází mínění jednotlivců, jako je Frater Jeronym z Ferrary. Protestantismus v něm vidí svého předchůd-

ce a hlasatele odboje proti Římu (jaká to ironie!), sv. Kateřina dei Ricci a svatý Filip Neri mu dávají gloriolu svěťce a modlí se k němu; mnozí historici v něm vidí schismatického mnicha a exaltovaného kazatele, jenž lpí na svých viděních proti úsudkům Říma, kdežto jeho řeholní bratři kongregace svatého Marka skládají církevní hodinky k jeho počtce a nepřestávají doufat, že i na zemi se mu dostane oslavení, jehož se mu jistě dostalo v nebesích.“

P. Reginald Dacik O. P. v doslovu k překladu Savonarolova kázání „Čiňte pokání“ (Edice „Krytál“).

Není zralosti časů. Neví se, k jakému těžišti budou v nejbližší budoucnosti tíhnout věci lidské a proto život na světě stává se hanebně prozatímním. Všechno, všechno, co se dnes děje ve veřejnosti i v soukromí, až na pár částí několika věd, jest prozatímní.

José Ortega y Gassch: „Vzpoura davů“.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Nová zvonková hra na Svaté Hoře u Příbramě. Proslulé poutní místo Svatá Hora nad Příbramí doznala v posledních letech pronikavých oprav a změn. Plných 12 let se již opravuje tato chloubka českého národa. Opraveny budovy, svatyně, obrazy, sochy, ambity i nárožní kaple; a loňského roku 1934 pořízeny krásné nové velké zvony pro svatohorskou basiliku a upraveno prostranství před hlavními portály, vedle jiných menších oprav. Jedna z posledních nápadných a nákladných prací jest pořízení nové zvonkové hry na Svaté Hoře. Myšlenka tato vznikla již při dodání nových zvonů počátkem loňského roku. Tyto zvony jsou velmi zdařilé jak výtvarně, tak hlavně hudebně. Bylo by třeba pouze tuto zvonovou soustavu rozšířiti a doplniti vhodnými zvony dle udané písne. Děk vzácnému pochopení a štědrosti obětavých dárců bylo možno uskutečniti tento smělý plán již během jednoho roku. K stávajícím již zvonům ulity ještě 4 nové zvony. Všecky zhotovila odborná firma zvonářská p. Rudolfa Pernera v Čes. Budějovicích-Suchém Vrbném, a vykazují dle kolaudační listiny, po zjištění Mgr. Dr. Hugo Doskočilem, rektorem bisk. semináře v Hradci Králové, našim nejlepším kampanologem, vzácnou, téměř matematickou přesností volených tónů. Ještě v posledních dnech minulého roku zvony na věži upevněny a upraveno vedení. Zvony jsou totiž spouštěny elektrickým pohonem pomocí vhodného elektromagnetického mechanismu. Celé zařízení jest vynálezem zvonářovým, a jedinečně dosud ve svém druhu vůbec. Za melodii zvolen refrén světoznámého svatohorského Zdrávasu, na slova: „Buď nám milostivá, oroduj za nás, Panenko Maria!“ Velebně a majestátně tlumočí od Nového roku 1935 nové zvony tento pozdrav a prosbu k Matce Boží celým podbrdským krajem. Celková váha zvonů (všechny 8) obnáší téměř 67 q zvonoviny. Stroj je spojen elektrickým vedením s hodinami na věži. Jakmile odbijí hodiny, zapne se samočinný stroj, který uvede v činnost všechny zvony. Od 6 hodin ráno do 7 hod. večer odbijejí zvony každou hodinu udanou melodií. Zvláštností této zvonové hry jest, že melodie není tvořena jednoduchými prostými tóny, nýbrž že jest zesilována harmonickými akordy, které velmi přesně a účinně provázejí základní nápěv písne. Slavné svěcení nové zvonové hry, která má pro Svatou Horu a její historii, a pro svoji jedinečnou zvláštnost i pro celý národ nemalý význam, bude pravděpodobně až o letošních svátcích velikonočních. Podrobné zprávy, s pamětními krásnými nápisy nových zvonů a s mnohými obrázky, přináší 2. číslo časopisu: „SVATÁ HORA“. Tento nejrozšířenější mariánský měsíčník vychází letos jako XIV. ročník ve velmi ladné úpravě i bohatém obsahu a je odborně redigován; obsahuje vedle přesných zpráv o svatohorském ruchu poutavé a praktické články, povídky, básně, seznamy zaručených vyslyšení na přímluvu svatohorské P. Marie, a přemnohé obrázky, všechny zcela původní, jakých jinde nelze nalézt. Loňský ročník na př. přinesl vedle svých téměř 300 stran textu ještě 160 zvláštních obrázků. Časopis zasluhuje vřelého doporučení a velmi hojného rozšíření, neboť celý jeho výtěžek je věnován na další opravy Svaté Hory. Předplatné pak vzhledem k jeho bohaté výpravě jest vskutku velmi nízké, pouhých 10 Kč na celý ročník. Vřele doporučujeme všem čtitelům Matky Boží svatohorské a přátelům Svaté Hory. Přihlášky možno učiniti na: Administraci časopisu „SVATÁ HORA“, Příbram-Svatá Hora.

O svatořečení dvou anglických mučedníků. Kongregace obřadů za předsednictví J. Sv. Pia XI. jednala o svatořečení dvou blahoslavených mučedníků anglických, kteří vydechli na popravišti před

400 lety, bl. Jana Fishera, kardinála, a Tomáše Mora, kancléře Jindřicha VIII. Fisher, kněz hluboce vzdělaný, věrný pastýř a milující otec věřících, nemohl schváliti suverenity ve věcech víry, kterou si přiklí Jindřich VIII. Stihl ho trest smrti. A když vystupoval 22. června r. 1535 v Londýně na popraviště, zpívaje žalmy a děkuje Bohu, pojednou obloha, pokrytá mraky, jako by se otevřela pod papský slunečními, které dopadly na tvář mučedníkovu právě ve chvíli, kdy recitoval slova: „Přistupte k němu a budete osvětleni.“ Zpívaje Te Deum, kladl hlavu na špalek. Tomáš Morus zastával tytéž zásady jako kardinál Fisher. Byl kancléřem, jehož Jindřich VIII. měl velice rád. Byl slavným humanistou, k němuž měl úctu i Erasmus Rotterdamský. Byl chloubou oxfordské university, jejímž byl nejlepším žákem. Žil v rodině i ve veřejnosti jako muž hluboké víry. R. 1532 podal demisi jako kancléř, poněvadž nesouhlasil s rozvodem Jindřicha VIII. a s tím, že se dal prohlásiti parlamentem nejvyšší hlavou anglické církve. Byl uvězněn a jeho trpělivost připomíná první mučedníky křesťanské. „Jsem věren králi,“ pravil před soudem, „a denně se za něho modlím. Ale zákon parlamentu, pro který jsem byl odsouzen, odporuje přímo zákonům božským a církevním. Žádný světský panovník nemůže si přisvojiti nejvyšší moc, která přináležejí jediné Svaté Stoli.“ Umíraje, dovolával se svědeckví lidu, že umírá v katolické Církvi pro katolickou Církev. „Tak zemřel,“ píše Harspsfield, „nejčestnější a nejnevinější muž, jehož měla ta doba, jemuž bych se chtěl podobat.“ Je pravděpodobně, že ona blahoslavení budou svatořečeni v červnu.

Potřeba náboženské jednoty v Anglii. Anglikánská církev se v posledních letech vážně snaží o sjednocení různých církví anglických, ale zdá se, že se jí to příliš nedaří. Má sice 12.715 duchovních, ale jenom 3.634.480 věřících, o 17.944 méně než v předcházejícím roce. Křtín bylo 391.373, o 14.696 méně. Náboženský život není příliš vřocí, čímž se mnohé vysvětlí. Úsilí o sjednocení hlavních církví má vzpružit vnitřní život, který trpí právě nejednotou víry. Jde o troji věc: o dohodu mezi oficiální anglikánskou církví a sektami nonkonformistů, o dohodu mezi anglikanismem a presbyteriánskou církví skotskou, a konečně o sjednocení s protestantskou církví finskou. Shromáždění biskupů i duchovních vypracovávají plány a usnesení jsou dosti volná. Naproti tomu jsou laici daleko konservativnější a řeklo by se, že více chápou dosah nauky. Oni též znemožňují dohodu. Jak je z toho vidět, laici poroučeji a duchovenstvo a pastýři poslouchají. O dohodě mezi církví anglikánskou a sektami nonkonformistů se začalo vážně jednat na konferenci Lambethské r. 1920, r. 1925 bylo jednání přerušeno a navázáno zase až r. 1930. Studovalo se, jak by žily jednotlivé církevní obce v případě dohody. O otázkách nauky se tedy nemluvalo, jako by byly zbytečné. Nonkonformisté přijmou a uznají anglikánskou hierarchii, proti níž jejich zakladatelé vedli ostrý boj, a kterou prohlašovali za dílo ďáblovo. Anglikáni zase přistoupí na to, aby bylo v jedné diecési více biskupů, a aby několik biskupů bylo vybráno mezi nonkonformisty. Věřící tedy budou mít pastýře, věřící něco jiného než oni, nebo dokonce něco úplně opačného. Každý si tedy zvolí pastýře podle vlastní chuti. Ovšem toto lze sotva nazvat unií. Hierarchie i kněžstvo přistoupily na toto řešení, laici a parlament, který má ve věci důležité slovo, se dosud nevyjádřili. Jednání o jednotu mezi církví anglikánskou a presbyteriánskou je teprve ve stavu počátečním. Presbyteriáni neuznávají biskupů, ani nemají svěcených kněží. Přijmou existenci anglikánské hierarchie? A jak budou hledět anglikáni na duchovní, kteří nemají svěcení? Veliké naděje na dohodu nejsou. Pokud se týče třetí dohody, lze říci zatím, že to bude stejně obtížné. Finská církev je lutheránská, její kredo se podstatně liší od kredo anglikánského. Zdůrazňuje myšlenku spasení jedinou vírou. Dříve neměla biskupů, nyní má biskupy, ale posvěcené. Biskupem se stává pastor tím, že jeho spoluduchovní na něho vkládají ruce. Navrhuje se, aby anglikánští biskupové se účastnili těchto „svěcení“ a tak jaksi potvrdili jejich platnost. Finští lutheráni by mohli obcovat anglikánským bohoslužbám a anglikáni by mohli přijímat z rukou pastora, který nemá kněžského charakteru. Byla by to podivná jednotu, kdyby byla uskutečněna!

Prezidentem Katolické akce v Rumunsku je ministr Valerian Pop. V Rumunsku tvoří katolíci silnou menšinu, náboženský život se začal utěšeně vyvíjet od r. 1700, kdy byla ujednána dohoda s Římem, po níž byly zakládány katolické školy, z nichž hlavně vynikalo gymnasium v Blaži. Katolíci inteligenti se zúčastnili aktivně veřejného života, a nejednou vláda byla jimi řízena. Tak St. Pop, J. Maniu, Al. Vaida Volvod řídili po několik let osudy země. Ale katolíci měli velkého nepřítele v pravoslavné hierarchii, která se několikrát pokusila omezit svobodu katolické Církve a v posledních letech vyvíjí zvláště intenzivní úsilí v této práci, která jistě není ve prospěch země. Katolíci se ovšem brání, založili Svaz sjednocených Rumunů (Agru) a několik jiných spolků. Duši prvního je V. Pop, nyní ministr a prezident Agru. Již loni v Kluži mu byly na sjezdu v přítomnosti králově učiněny velké ovace, rovněž i letos byla jeho volba přijata katolickými Rumuny s netajeným uspokojením. Pop je pro svou náboženskou opravdovost i nebojnost a inteligenci velice oblíben i v řadách pravoslavné hierarchie, která nejednou hájí jeho směrnice proti pravoslavné hierarchii.

Katolicism v baltických státech. Od IX. st. byly evangelisovány severské kraje. Reformace zničila tam však katolickou církev úplně a teprve v posledních desetiletích začíná tam katolicism dobývat půdy. Ovšem pokatoliceň se děje jen velice zvolna. Jaký je tam stav nyní? Finsko, Estonsko, Lotyšsko a Litevsko se po světové válce osamostatnily. V Litvě je katolíků většina, v ostatních státech mizivá menšina. Tak ve Finsku ze 3,495,000 obyv. je 98 % protestantů, kdežto katolíků je jen 1,400, t. j. 1 na 3,000 obyv. V Estonsku je katolíků 3,000 z celkového počtu 1,125,000 obyv. Luteránů je tam 92 %. V Lotyšsku je 1,920,000 obyv., z toho 430,000 katolíků, t. j. 25 %, 58 % je protestantů, 9,08 % pravoslavných a 5,19 % židů. V Litvě je katolíků 2 miliony z celkového počtu 2,422,000 obyvatelů. Litva má diplomatické zastoupení u Svaté Stolice, s níž sjednala i konkordát. Estonsko a Lotyšsko jsou rovněž zastoupeny u Vatikánu, Lotyšsko sjednalo i konkordát r. 1922. Jediné Finsko závisí na kongregaci Propagandy. Apoštolský vikariát byl ustaven r. 1920 a je svěřen misionářům Srdce Páně ze San Quentin. Oficiálním náboženstvím je tam lutheranism, ostatní náboženství mají svobodu kultu. — Podobný stav jest ve státech skandinávských. Ve Švédsku, které přivedl ke

katolicismu v IX. st. sv. Ansgar, je ze 6,162,000 obyv. jen 4,000 katolíků. Protestantů je 99,8 %. Vláda svou intolerancí znemožňuje téměř katolickou propagandu v zemi. Před osmáctým rokem není nikomu dovoleno přestoupit do Církve katolické. Do státních a městských úřadů nesmí být přijat katolík. Švédsko tvoří apoštolský vikariát, svěřený švédským kněžím, jimž pomáhají jesuité, dominikáni a salesiáni. Sester tam působí asi 100. V Dánsku je katolíků 24,500 ze 3,590,000 obyv., tedy 0,7 %. Od r. 1849, kdy byla zákonem přiznána všem vyznáním svoboda, se život katolíků zlepšil. Dánsko tvoří rovněž apoštolský vikariát. Island, který dostal samostatnost, r. 1918, má apoštolskou prefekturu od r. 1923. 99,7 % obyv. jsou protestanté, katolíků je pouze 30. V Norsku je katolíků 2,750 z 2,831,000 obyv. Prvá farnost byla zřízena r. 1845. V posledních letech bylo tam mnoho konversí význačných osobností, mezi nimiž třeba jmenovati na prvním místě slavnou spisovatelku Sigrid Undsetovou, vyznamenanou Nobelovou cenou.

Kvetoucí misionářská kongregace. Před 120 lety založil marseillský biskup Msgr. De Manzenod misionářskou kongregaci Oblátů Panny Neposkvrněné. Její růst je podivuhodný. Ke konci roku 1934 čítalo 4,995 členů, z nichž má věčné sliby 4,509. Kněží je z nich 2,300, bratří laiků 1,003, bohoslovců a studujících je 1,206. Ze 446 noviců 342 bude kněží a 104 bratří laiků. Mimo to, je v jejich školách 2,355 studentů, z nichž jistě budou mnozí kněží. V misiích pracuje jich nyní mnoho, nejvíce na Ceylonu a pak v polárních krajích severoamerických, kde jsou jedinými misionáři, a jsou schopni udivujícího heroismu. Jest jim svěřeno 13 církevních oblastí, z nichž je 6 apoštolských vikariátů, 2 diecése a 5 apoštolských prefektur.

Katolický tisk v Americe. Únor je ve Spojených státech věnován propagandě katolického tisku. National Catholic Welfare Conference sebrala při té příležitosti četná data a vypracovala statistiku katol. tisku, již uveřejnila ve svém věstníku „Catholic Action“. Podle ní je vydáváno ve Sp. st. 310 periodických katol. časopisů v nákladu 7 mil. V anglické řeči je jich 223. Deníků je 9, z nichž je jen 1 anglický. Každá diecése má svůj katol. týdeník. Poněvadž je katolíků přes 20 mil., je ještě hodně těch, kteří neobírají svého tisku a propagace je jistě na místě.

C o ž i v o t a

Jubilea našich měst. Po městu Třebíči, které letos slaví 600. výročí svého založení, přichází jiné moravské město, Valašské Meziříčí, které vzpomene letos 550. výročí svého trvání. V létě bude na oslavu jubilea uspořádána v Meziříčí jubilejní výstava práce a kultury 550 let města.

V Německu nezaměstnanost stoupá. Mnozí u nás zvykli si už dávat vždy za vzor — Německo. Tak tomu bylo i v otázce řešení nezaměstnanosti. Německo prý věc vyřešilo ideálně a nezaměstnaných stále prý ubývá. Zatím i oficiální německá statistika ukazuje, že za měsíc leden 1935 přibýlo v Německu nových 369,000 nezaměstnaných. K 31. lednu 1935 mělo Německo — podle oficiální statistiky 2,973,000 nezaměstnaných. Přitom hospodářská situace jest v Německu taková, že vláda jen stěží opatřuje prostředky právě na tuto položku státní péče a státní prostředky pro nezaměstnané jsou stále snižovány. I diktatury tedy mají své těžké starosti a stejné problémy hospodářské a snad ještě komplikovanější než demokracie.

Bolševici se bojí Dostojevského. Státní nakladatelství v Moskvě ohlásilo úplné vydání děl slavného romanopisce Dostojevského, který zemřel v Petrohradě r. 1881. Ale v tisku se proti tomuto zámeru ozvali bolševičtí kritici a žádají, aby některá díla umělcova nejen nebyla vydána, nýbrž aby byla zničena. Pálí je asi nejvíce román „Běsové“, v němž autor v nádherné vísí poslal hrůzy budoucího bolševismu. Spisovatel komunistický, Zaslavskij, pravil o této knize, že je satirou sovětského režimu, z níž protirevoluce čerpá doklady proti komunismu. Bolševici mají vůbec potíže se staršími spisovateli, z nichž mnozí, a ne ti nejmenší, jsou na indexu.

Princip zvýhodnění syndikalizace nalézá dosti sympatií, jak o tom svědčí další stadium ve vyjednávání o otázkách pivovarských. Dospělo se už k zásadnímu dojednání o tom, že by celý stát rozdělen byl na čtyři výrobní oblasti, a to: Prahu, ostatní Čechy, zemi Moravskoslezskou a Slovensko s Podkarpatskou Rusí. Všechny pivovary v jednotlivých oblastech dostaly by příkazný produkční kontingent, který by byl pro Prahu a ostatní Čechy vyměřen podle průměru skutečné výroby za léta 1930 a 1933. Na Moravě pak a na Slovensku podle průměru roku 1933. V Praze a v Čechách bere se průměr roku 1930 v úvahu z toho důvodu, že tenkrát produkce některých pivovarů byla větší než v roce 1933, a má tedy přihlednutím k průměru roku 1930 býti vzat zřetel na dřívější lepší situaci těchto pivovarů. Přijetí tohoto měřítka je nejen rozumné, nýbrž také naprosto spravedlivé vůči všem zúčastněným. Je-li v některém odvětví nezbytné nutno produkci redukovat, pak je každému jasno, že to má postihnout všechny poměrně. Vleká obtíže při redukcii výroby umělých tuků vyplývají především a hlavně z toho, že nebylo šetřeno této samostatnosti, že produkce umělých tuků nebyla takto přímočaře

redukována o stejnou kvotu u všech podnikatelů, nýbrž že zde dáno na uvážení ústředních úřadů, o kolik má býti výroba redukována. Ze takového postup chová v sobě nebezpečí politického ovlivňování i nebezpečí svodů k favorizování některých podniků se strany jedné a k utlačování jiných ze strany druhé, je samozřejmo. Nelze pochybovat o tom, že industrie umělých tuků, vidouc nezbytnost, byla by se také se sebou dohodla, sotva však na principu jiném, nežli na základě poměrné redukce. Doba trvání nové úmluvy v oboru pivovarském sjednává se na šest let, a to tak, že pivovary, které převedly svůj kontingent, budou muset platit Kč 10.— za každý převedený hl, pivovary pak, které nedostoupí výše svého kontingentu, dostanou Kč 10.— za každý hl pod výrobním množstvím. O výši této bonifikace, pokud se týče o výši penále, ještě se vyjednává. Zajímavo je, že do celé otázky úpravy pivovarské industrie vnesena byla také otázka zkrácení pracovní doby na 40 hodin, v kterémžto směru jak podnikatelstva, tak i dělnictvo projevil zásadní souhlas. Leč také otázka nezaměstnaného mladého úřednictva byla projednávána a v rámci zvláštní akce projevil kompetentní činitelé zásadní souhlas přijmouti nově do zaměstnání 8—10 % nynějšího celkového stavu pivovarského úřednictva. Při celkovém počtu 2,000 pivovarských úředníků šlo by zde o umístění asi 160—200 mladých lidí.

Těžba uhlí působí starostí nejen u nás, nýbrž také zejména v Anglii. Zástupce Anglie na mírové konferenci po světové válce jistě netušil, k jakým komplikacím dojde v anglické uhelné těžbě, když jménem svého státu dal souhlas k tomu, aby Německo bylo vzaťo Horní Slezsko a se svými bohatými doly kvalitního hornoslezského uhlí přikázáno Polsku. Polsko v těchto revírech těží velmi vydatně svými levnými hornickými silami a zorganizovanější výborně dopravní službu zmodernizovanými drahami z Horního Slezska až do baltického přístavu Gdyně, vytlačilo anglické uhlí úplně ze severských států, zejména Švédska, Norska a Dánska. Pod tlakem těchto událostí bylo v Anglii upozorňováno na to, že Anglie má ještě namnoze zaostalý způsob těžby uhelné a že by se konkurenci polské mělo čeliti racionalisací anglické těžby. Naproti tomu však prof. Schmahlenbach ukazoval, že také v průmyslové racionalisaci vládne určitá obdoba zákona o klesající výnosnosti půdy. Ukazoval na to, že ruhrská pánev je opravdu zracionalisována, přes to však, že těmto zracionalisovaným podnikům daří se velmi zle, protože je tíží velké břemeno úrokové z investovaných kapitálů, což v době krise je ještě horší. Pod tlakem uhelné krise anglické dosazena byla r. 1925 tak zvaná královská uhelná komise, již postaven v čelo sir Herbert Samuel, která měla čtyři členy, čtyři náhradníky a jednoho tajemníka. Komisi této uloženo, aby do 5 měsíců vyšetřila stav uhelného průmyslu anglického, hlavní příčiny jeho nesnázi a speciální obtíže některých uhelných oblastí. Podle obdoby této uhelné komise anglické pomýšlí se také u nás na dosazení podobné uhelné komise s podobnými úkoly, a to tak, aby v čele jejím byl nestranný uhelný od-

borníků, a v komisi samé, která by také byla jenom asi čtyřlenná, byli zastoupeni jednak těžaři, jednak osazenstva. Úkoly komise byly by obdobné jako úkoly komise anglické a k vyřešení jejich měla by se také stanovit lhůta velmi krátká. Úkol, který komisi čeká, není nikterak snadný. Stačí jediný malý příklad. Jakmile státní dráhy učinily pokus nakupovat uhlí bez ohledu na jakékoliv zájmy jiné, leč jen se zřetelem na soukromé zájmy podnikatelské, ukázalo se ihned, jak dalekosáhlé sociální a pak také politické důsledky by mělo, kdyby dráhy přestaly kupovat na Slovensku uhlí handlovské anebo u nás kladenské. Přes všechny úsporné snahy musejí tedy státní dráhy i nadále kupovat méně úsporné uhlí z určitých revírů, poněvadž by jinak provoz některých dolů musil být vůbec zastaven. Při jednání o dosazení výše zmíněné uhelné komise došlo k zajímavému konstatování, že stát jako majitel uhelných dolů dostal se zájmovou svojí sférou úplně do oblasti soukromých zájmů těžařských. Stát, pokud je majitelem dolů, a pokud podle zákona podnikového má tyto doly spravovat podle zásad soukromého podnikání, ocitl se v situaci úplně stejné, jako kterékoliv soukromé těžařstvo. Onen odbor ministerstva veřejných prací, který má právě na starosti státní uhelné doly, přicházel by tedy pro komisi v úvahu jen jako jiní soukromí podnikatelé. Širší zájem státu na problémech uhelné těžby musil by být v komisi reprezentován jiným orgánem, než právě zmíněným odborem ministerstva veřejných prací. Mimo-
děk tu vzpomínáme encykliku Quadragesimo anno, kde mezi jiným upozorňuje se na to, že moderním rozšiřováním působnosti státu i na taková odvětví činnosti, která státu vlastně nenáleží, stát vlastně sestoupil se svého prestolu a dostal se do okruhu zájmů, nad kterými je povolán výsostně rozhodovat.

Střípky. S demokracií v našich politických stranách musí to být nějak pošpatnělé, když i orgán nejdemokratičtější — protože největší — agrární strany volá po demokracii uvnitř stran, jež musí být základem demokracie ve státě. („Venkov“ 9. února.) — V jednom našem peněžním ústavě mají na dveřích, jež otevírají se jen jedním směrem, orientační tabulky: „Tlačít“ a „Táhnout“! Samozřejmě, že první nápis vítá klienty do ústavu přicházející a nesoucí své úspory k uložení. Do tomto úkonu musí zákazníci, odcházející, vyhovět druhému příkazu. Podobné nápisy na dveřích mají v Praze také v jednom jídelním automatu. Ale zde to jest obráceně. Když se přichází musí se „táhnout“ a teprve při odchodu „tlačít“. — Praha dorostla na světové město a obáváme se, že ani Státní statistický úřad není o tom informován. Třeba proto upozorniti na zajímavou studii v „Poledních Lidových Listech“ z 9. února 1935, kde se dokazuje, jak mladí voliči mají v Praze většinu. Podle této zprávy „po posledním reklamačním řízení je 21letých voličů ve Velké Praze 563.272, 24letých 534.245, 26letých 503.982.“ Na nešťastí statistika ona dále nepokračovala; dospěli bychom jistě k pozoruhodným objevům. Ale i tak bylo zjištěno, že v Praze jest voličů ve věku do 26 let celkem přes půldruhého milionu, čili že Praha musí mít nejméně 3 miliardy

obyvatel. Tak to vypadá, když staří páni za každou cenu chtějí lichotit mladým. — Na někoho působí se statistikou, na jiného zase tituly. Do těch jest vůbec dnes shánka a mnozí lidé raději vidí, když místo jejich skutečného či domnělého zaměstnání, parádě v novinách jen titul. A u některých titulů, třeba se skutečnosti znamenají totéž, jsou zavedeny ještě různé odstíny, jako na příklad bývalo u starých rakouských, císařských, dvorních, tajných a skutečných radů. Tu by se doporučovalo, aby místo dlouhého popisu celého titulu užívaly se jen zkratky, ale ryze české, jako na př.: „Jeho Skutečnost“. — V katolickém tisku, když jde o věc, kterou červený tisk prohlásí za věc „svrchované národního zájmu“, často se stanou věci zcela nekřesťanské. Tak v pražských „Lidových Listech“ jsme četli o emigrantech, kteří u nás požívají práva asyly, aspoň takového, jako po převratu požívali někteří dnes katoličtí redaktoři v jiných stranách a listech, že nejlépe by bylo tyto chudáky „vzít za límec a vyhodit“. Ten radikální hrdina se nepodepsal, snad z obavy, aby jednou snad také nepotřeboval ještě právo asyly. Nehledě k tomu, že takové stanovisko, jež k emigrantům — i když jsou to židé — jest nekřesťanské, není to ani oportunní, když měří se jinak emigraci ruské, polské i bulharské. A nejtřapnější jest, když pak socialistický list doporučuje, aby vyvedeni byli na základě tohoto doporučení katolického listu — katoličtí kněží španělští a němečtí, kteří se k nám utekli. A copak říci o takovém klášteře, kde novicmistrem jest — říšský Němec. — Ale stejně dochází v tomto tisku i na vlastní lidi. Sobotní „Lidové Listy“ otiskly článek „České město žaluje“. Líčí se v něm nespravedlnost, kterou snížením výrobního kontingentu umělých tuků firmě Otta v Rakovnici postiženo bylo toto starobylé město, které mimochodem bylo jedním z prvních, kde vznikala československá církev. Ani ten zákon o umělých tucích prý není tak špatný, jako to rozdělení kontingentu. Tam prý jest největší vina, že český průmysl, česká města jsou zkracována ve prospěch německých koncernů a německých měst. Třeba jen konstatovati, že ono nešťastné provádění zákona o umělých tucích a rozdělování výrobního kontingentu umělých tuků spadá do příslušnosti — ministerstva obchodu, jehož správu vede dnes týž muž, který jest současně předsedou vydavatelstva časopisu „Lidové Listy“. Opravdu, jaká objektivnost! — V katolických listech volá se po katolickém školství, katolické výchově, burcuje se katoličtí rodiče, aby bránili náboženskou výchovu a výuku na školách atd. Zastráčí však jen při slovech, která znějí přímo tragicky, když čteme v Úředním listě republiky Čsl., že jediný spolek, který měl za úkol o tyto věci pečovat, se rozešel. Spolek „Sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy“ — předseda Dr. Karas — již neexistuje.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Sociální ročenka. Ústředí křesťanských odborových organizací v Praze vydalo ročenku, která jest výbornou praktickou příručkou sociálně-politického zákonodárství. Zkušená ruka odboráře a redaktora Josefa Nepraše dovedla vybrati ze spousty materiálu ty nejnutnější a nejdůležitější věci z práva pracovního, pojišťovacího, z pracovního soudnictví, takže každému odborářskému pracovníku jest ročenka dobrým rádcem. Odborný obsah jest doplněn přehledem všech sociálně-politických zákonů a nařízení až do doby nejnovější, jakož i

praktickým adresářem. Z uspořádání jest patrné, že jest úmyslem v příští ročence podati opět podrobnější přehled jiných ustanovení z pracovního práva. Dlužno rozhodnutí to jen vítati, protože o tyto věci jeví se v naší veřejnosti poměrně malý zájem. Letošní Sociální ročenka a příští její ročníky mohou vykonati zde kus dobré propagace.

Výborný náboženský časopis. Nemůžeme si stěžovati u nás na nedostatek náboženských časopisů. Jest jich snad až příliš mnoho a

při tom není dosti dobře rozdělena jejich působnost. V poslední době dochází v četných těchto časopisech aspoň k tomu, že vyhraňují se jejich speciální úkoly a že, což jest zvláště potěšitelné, zdvíhají se jejich úroveň. Zde třeba zaznamenati zvláště vzestup časopisu našich Františkánů: Serafinského praporu. V posledních ročnících znamenitě byla zlepšena vnější úprava listu a postupně se zdokonaluje i stránka obsahová. Minulý ročník dává pak již právo nazvati Serafinský prapor jedním z nejlepších našich náboženských časopisů. Jest

Přikládáme do tohoto čísla složenky a prosíme o vyrovnání předplatného, jež činí Kč 30 na celý rok.

ADMINISTRACE „ŽIVOTA“
Praha II., Spálená ulice číslo 15.

**Zkuste
čajový margarin
Sana.**

**Je denně čerstvý a
hodisev ýborně do
těsta a na vaření.**

VYRÁBÍ
SANA AKC. SPOL., PRAHA II.

Veliká obec 107.000 vkladatelů
projevila již svoji důvěru

Lidovým záložnám a raiffeisenkám

neboť u nich uložila **335 milionů Kč vkladů**. Této důvěry si plně vážíme. Chceme ji udržet a upevnit. Přispějte i vy k dalšímu rozvoji našich záložen, svěřte jim své vklady a staňte se členy.

Ústřední záložna lidová v Praze • Svaz hospodářských družstev čsl. v Praze

Adresa: PRAHA II., SPÁLENÁ UL. 15. Telefony 43711, 43831, 45669

opravdovým vůdcem v duchovním životě a dává každému, kdo touží po duchovním růstu i prostém poučení, bohatství myšlenek. Každé číslo tohoto výborného měsíčníku obsahuje několik náboženských článků, úvah i drobných pokynů, že při pečlivém čtení vystačíti lze s nimi opravdu celý měsíc. List řídí s kruhem spolupracovníků, mezi nimiž čteme velmi známá jména, P. Braita, pí B. Dlouhé, P. Klementa, P. Minaříka, Dr. Vyskočila, kvardián pražského konventu bratří sv. Františka Dr. Jan Urban. Administrace jest Praha II., Jungmannovo nám. 20. Roční předplatné Kč 12.—.

Šalomounova Velepíseň. V edici brněnského Akordu vyšla Velepíseň Šalomounova v novém překladu Dr. Josefa Hegra. Překladatel, dnes po smrti prof. Hejčla nejlepši náš biblista, dal si velmi záležeti na své práci a doprovodil ji kritickými poznámkami i alegorickým výkladem.

Emil Żegadłowicz: Budějovické louky. Nadšený propagátor slovanské kulturní spolupráce a hlasatel myšlenky československo-polského dorozumění Jan Kárník-Svítíl přeložil pro nakladatelství Vyšehrad sbírku básní polského autora Emila Żegadłowicze

„Budějovické louky“. Drobné básně lyrické i popisné jsou proluty láskou k naší zemi, k níž poutá autora i svazek pokrevný. Matka Żegadłowiczova byla totiž původem z Čech, právě od Českých Budějovic. Verše plynule a ukázněně připomínají zvláště v některých básních dikci Erbenovu. Překladatel splnil svůj úkol dokonale a náleží mu dík za to, že ukázal naší veřejnosti dílo tohoto opravdového přítele našeho národa. Lze těšiti se nadějí, že přátel takových máme v Polsku více a že dalším prohlubováním kulturních styků mezi nimi a námi přece jen jednou pomine ono nepochopitelné vzájemné si odcizení obou slovanských národů. — Knížečka jest velmi pěkně vypravena a úvodní slovo překladatelsko seznámí čtenáře jak s osobou autora, tak i s jeho vztahy k našemu národu. — Vydal Vyšehrad v Praze, cena Kč 9.—.

Pro školní knihovny.

Z Grafické Unie v Praze. Velmi pěkné dílo pro elementárku „Dílna maličkých“ od Šteinhíbla, 55 stran textu a 83 listů, částečně barevných se vzory. Časopisy: Kalivoda: „Obč. n. a výchova pro střední a pro vyšší

stupeň“, vlastivědné časopisy: „U nás“, „Náš domov“, „Naše vlast“. Zinsmeisterových „Postupů prací žákovských“ v kreslení vyšel další díl pro 6. post. ročník. Ještě lépe je vypraveno „Kreslení pro střední stupeň“ od Štvánové a Šturma. Vychází také v sešitech. Brožurky: „Buď připraven!“ (poučení o obraně proti leteckým útokům) a „Stavba bezmotorových modelů“, vhodné pro starší hochy. Pro učené časopis „Po práci!“. Pro měšť. školy „Německá čítanka“ díl IV. od Bláhové-Šturma.

Ze Státního nakladatelství pro vlastivědu i k výzdobě školy pěkné obrazy: „Nástěnné obrazy vlastivědné“ (poslední Vranovská přehrada na Dyji). „Trojdílná čítanka pro obecné školy, díl 3.“ podle nových osnov. Pěkně vypravěná.

Kobrovo nakladatelství: Velkého díla „Republika Československá“ vyšel 3. svazek: „Země Moravskoslezská“. Obsahuje 127 ilustrací v textu a 135 obrazových příloh. Široce a velmi poutavě popisuje kraje a města druhé země naší republiky a těží z bohaté literatury i denního tisku. Doporučujeme! Cvič. uč. K. Hroch.

Toto číslo jest o 12 stranách. - Bylo vydáno 12. února. - Příští číslo vyjde 25. února. 1934.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Frant. Maria Horák, J. Krlín, Dr. J. Svítal-Karník, Bořivoj Benetka, Dott. Marko Weirich, Otto Schelling, R. M. Dacik O. P., Vilém Bitnar.
— Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. února 1935. Ročník XVII. Číslo

4

Výhledy.

Jarní zasedání Národního shromáždění jest svoláno na den 5. března t. r. Zdá se, že dosud převládá usilovná snaha, aby zákonodárný sbor našeho státu vyžil úplně dobu, stanovenou mu ústavou. Jenom rozkol ve vládním táboře mohl by způsobiti, že by se volby konaly na jaře nebo počátkem léta. Dle novinářských zpráv bylo docíleno v koalici dohody buď úplné, neb aspoň zásadní v nejdůležitějších osnovách hospodářských. Také některé osnovy politické, mezi jinými zvláště registrace stran, mají prý již souhlas koalice. Na pořad zasedání jarního přijdou, nenastanou-li ještě v poslední chvíli změny, osnovy mléčné, sanace samosprávy, některé zákony finanční, osnova o stabilizačních bilancích, daň z vodní síly, úprava poplatků převodních, novelisace zákona automobilového, 40hodinový pracovní týden a regulace živočišné produkce.

Již výpočet osnov buď úplně nebo aspoň zásadně dohodnutých ukazuje, že koalice jest odhodlána jíti do voleb s ukázkou skutečně vykonané dobré práce pro stát i občany. Řada chystaných zákonů jest totiž taková, že jejich účinek se projeví okamžitě. Bylo by také politickou chybou jíti do voleb bez nějaké osvěžující injekce, ve formě účinných zákonů hospodářských. Tato injekce spojená s rozsáhlou akcí investiční může býti tím účinnější, že bude nasazena národnímu hospodářství v době jarní, kdy již samo normální pulsování hospodářského života vykazuje vzestup. Bude-li stát vhodnými opatřeními rázu veřejného působení ve stejném směru, mohla by se v létě dosáhnouti i špička nové konjunktury. Nebylo by to nic neobvyklého, poněvadž taková mezikonjunkturální vlna projevila se již ve státech západních, hlavně pak v Anglii. Občanstvo republiky, které jest nuceno nyní mysliti převážně hospodářsky, mohlo by kvitovati tuto snahu vládní příznivou reakcí při volbách. Nebylo by proto dobře prováděti volby dříve, než se blahodárné účinky akce státní projeví markantně.

Všechny vládní osnovy jsou sice výsledkem dohody a spolupráce všech vládních stran, nicméně vidíme, že se při nich nejvíce uplatnil vliv strany republikánské, která dovedla znamenitě využiti dané situace a politické slabosti stran ostatních.

Na jeden zjev nutno v této souvislosti jasně ukázati. Vůdci politické republikánské strany, ministr Dr. Hodža a úřadující místopředseda strany Rudolf Beran, bez jakéhokoliv popudu vnějšího oznamovali slavnostní formou „urbi et orbi“, že republikánská strana jest demokratická. Ministr Hodža dokonce prozradil, že bylo konstatováno v agrárních kruzích o diktatuře, že by nemusela býti zelená, jak si někteří radikálové republikánské strany přáli. Jest dnes nejen jasno, ale zcela jisto, že v agrární straně byla

před určitým časem rozebírána otázka, zda by neměla tato strana se skupinami tak či onak jí afilovanými opustiti nynější formu parlamentní demokracie a usilovati o demokracii regulovanou, což vlastně jest jen krycí jméno pro diktaturu. Svého času i Beran i Hodža mluvili frazeologií hodně podobnou frazeologii totálních stran ať v Německu neb v Itálii. Na konec, a to dlužno s povděkem konstatovati, zvítězila „selská opatrnost“ nad „plánováním“ republikánů městských. Sedlák má vždy raději vládu de facto, než aby ji opustil pro touhu vlády absolutní de jure. Rozhodující kruhy republikánské strany uvážily, že by nemusela býti jejich vláda úplnější v nějakém jiném systému totálním, než jest nyní, kdy při hlasové malé převaze nad kteroukoliv jinou stranou mají daleko větší podíl na moci ve státě.

To, co prohlásil o demokracii a diktatuře Dr. Hodža i Beran, že republikánská strana jest (nyní) rozhodně pro demokracii, bylo s psychologického hlediska zcela vysvětlitelnou zpovědí a vyznáním, aby nadále nemohl nikdo stranu obviňovati, že snila o jiné formě státní než demokratické.

Byla doba, kdy tak zcela jisto nebylo, že republikánská strana nepůjde cestou nějakého dobrodružství. Zdá se, že se dostavilo ulehčení i ve straně republikánské, jak to bývá i u hříšníka, když se upřímně vyzná a hříchů svých lituje. Bylo by divné, kdyby republikánská strana nevyužila této příležitosti prakticky v tom, že věrnost demokratická musí býti jí honorována zvýšeným vlivem v předlohách, jež mají se státí zákonem v posledním období zasedání.

Když se díváme na chystané osnovy s hlediska zájmů státu, tu nemusí nám vystoupiti na prvním místě před oči mínění, že těmito předlohami bude zesílen politický vliv republikánské strany. Nejdůležitější osnovy, o něž se jedná, jsou totiž takového druhu, že se jimi mění hospodářský řád platný již po staletí. A tu musí býti každý připraven, že první zkušenosti nové cesty (monopoly) nemusí býti nikterak příjemné a politicky mohou dokonce škoditi svým iniciátorům. Hospodářský řád z jedné formy do druhé nepřechází bez těžkých otřesů a bolestí. Proto bude jistě řada pokusů nepodařených, než starý systém (volná nabídka a poptávka) bude nahrazen systémem jiným, t. j. regulovaným hospodářstvím. Jest proto krajně nespravedlivé, ba naivní, když někdo vyčítá, že některá opatření (monopol obilní) mají poruchy a chyby. Jest dobře, že na přeměně nového hospodářského řádu spolupracují u nás různé ideové směry. Výsledek proto nebude tak jednostranný, jaký by určitě byl, kdyby přeměnu prováděla pouze jediná totální strana.

Pod názvem „Národní sjednocení“ vytvořilo se vo-

lební souručenství, skládající se z národní demokracie a skupiny Stříbrného. Toto národní sjednocení nemá svůj pevný program ani ideový, ani hospodářský. Fráze nacionalistická nemůže být při své všeobecnosti nějakým programem. Národní sjednocení jest dítětem pražské ulice a hospody. Spoléhá na fluktuující masu, která svého času patřila k sociálním demokratům a komunistům, jindy k českým socialistům, a nyní, vlivem ideí hitlerovského Německa, mluví proti marxismu a pro nacionalismus, aniž by věděla, co to vlastně jest. Spodní tón této beztvare masy, skládající se silně z vrstev mladších, jest nespokojenost, která pramení z hospodářské tísně nynější doby. Soudíme, že ze slepence, který tvoří „národní sjednocení“, nemůže vzniknouti hnutí, jež by mohlo silnějším způsobem mít vliv na politiku ve státě. Naopak, zdá se nám, že přispělo spojení Hodač-Stříbrný značně k likvidaci strany národně demokratické. Strana národně demokratická byla hnutím vysloveně buržoasním, stranou nasycených, stranou průmyslu, obchodu, vysoké byrokracie a všech, o nichž platila Horácova slova: „Odi profanum vulgus et arceo.“ Za idol měla Dra Kramáře, který pro hnutí znamenal politický kapitál, kouzlo sentimentálních lidí, litujících jeho odstrčení a stýskajících si na nevděk. Byla hnutím staromilců, velebicích dobu minulou a nerozumějících době dnešní. Několik lidí zneužilo Dr. Kramáře, který svou chorobou i mentalitou jest vyřazen z bezprostředního styku s dnešním životem, že dal souhlas ke spojenectví se Stříbrným. Pro stranu národně demokratickou znamená to kompromitování, které vypudilo z ní nejstarší věrné stoupence liberalismu. Nikdo nemohl posloužit republikánské straně k zakotvení ve vrstvách městských víc, než Hodač svým spojením se Stříbrným. Zdá se nám, že tento čin znamená, že hospodářské vedení státu v různých koncernech, bankách přebírá nyní jiná vrstva, než která je měla až dosud. Dosud to byla vrstva kapitalismu městského, nyní za nepřítomnosti národně demokratické strany ve vládě a pod tlakem vládní síly začíná se tam více uplatňovat kapitalistická vrstva, která tkví více svými kořeny na venkově. Národní sjednocení mohlo by mít nějaký úspěch, kdyby volby byly velice brzy. Bude-li možno ještě ve státě několik měsíců pracovat hospodářsky, pak nevydrží fanfáry, jež nasadilo národní sjednocení.

Způsobem příliš volebním zahájil agitaci také sekretariát lidové strany v Čechách. Jsou pořádány hromadné zájezdy, konají se manifestovní sjezdy s oslavnými a pozdravnými štafetami, v „Lidových Listech“ tištěna jsou hesla „Zhasneme rudou hvězdu nad republikou“, „Proveďte plebiscit o křesťanské

škole“, „Chceme demokracii hospodářskou a demokracii kulturní“ ... bubny víří jako v posledním týdnu před volbami.

Nemyslíme, že tato bitevní taktika jest správná. Hlavně není úměrná charakteru strany, která reprezentuje politický katolicismus ve státě. Metody agitací mají být úměrné ideí hnutí. A tu nemůže lidová strana v amorálnosti programové a v machiavelismu slibů zavádět s jinými politickými stranami, jež nejsou zvláště jako strana lidová vázány přísnými normami křesťanskými. Metody bulvární nejsou vhodné pro stranu politického katolicismu a nad to jsou pro ni zcela neúčinné. Nejlepší přípravou na volby jest začít den po volbách tak, aby politická práce odpovídala křesťanskému smýšlení vrstev, jež tvoří katolický politický tábor. O katolické straně německé, centru, bylo před každými volbami předem známo, kolik mandátů dostane, nepotřebovalo provádět žádnou divokou agitaci. Stoupenci centra věděli, komu budou volit, poněvadž věděli, komu uvěřili. Lidová strana jest stranou vládní více než patnáct let. Nesete tedy odpovědnost za činy vládní aspoň do té míry, že je mohla vždycky tolerovat. Proto jest matením voličstva, když se přejímá fraseologie stran opozičních, hlavně pak kruhů bulvárních. Mohlo by se to pokládati za falešnou hru. Někjaký taktický úspěch nebo spíše naděje na taktický úspěch neměla by ničit klidnou metodu politické práce, jak ji reprezentuje předseda hnutí Dr. Šrámek. Metody, jež se nyní užívají, jsou jakoby převzaté od jiných politických stran. Lidová strana však není pouhou stranou politickou, nýbrž myšlenkovým hnutím, založeným na věrnosti a vážnosti ku pravdě. Každé odchýlení od této cesty musí se vymstít. Dnes také není již doba náboru, jako to bylo před 25 lety, kdy o členství ve straně, po případě o výsledku voleb rozhodovaly hlučné schůze a okázalé fráze, po případě prudké útoky.

Nepokládáme také za zcela přiměřené arangementy ony objednané štafety. Nejsme proti této formě vůbec, někdy její užití může být docela stylové, na př. při nějakém slavnostním sjezdu. Ale oslavné štafety při okresních sjezdech, kde by se měli účastníci poučovat, nejsou úměrné. O svatbách nosíme fábovy a za kloboukem kytice a nikdo se nám nesměje, ale ať si ten fábor a tu kytiku za klobouk vezme někdo v obyčejný pracovní den.

Lidové hnutí jistě vyjde z voleb dobře, ať budou záhy nebo až na podzim. Na jeho stoupence nepůsobí příliš agitace pražských ulic, neb i venkovských měst. Musí si ale zachovat ono výjimečné postavení vážnosti a účty, jež všeobecně požívalo po plných 15 let. Nesmí vstoupiti do arény pusté demagogie.

Z M Ě H O D E N Í K U.

Nesudte, abyste nebyli souzeni. Jak málo lidí řídí se tímto příkazem Kristovým! A kolik lidí nezaleká se ani morální vraždy, když jde o bližního, a svědomí se v nich neozývá.

Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

Pravdivost slov Kristových i starého našeho přísloví seznal jsem nedávno opět z vypravování starého faráře. Stál se farářem v městě, a mezi novinkami, které zavedl, byla i ona, že se umíráčkem zvonílo i sebevrahům. V oné době, kdy se farářem stal, za války, nebyla nouze o zoufalství.

„Vidíte ho, jaké novinky zavádí! K tomu náš umíráček není, aby se jím zvonilo lumpům, kteří se věši nebo tráví! Pěkného pastýře tu máme, to už přestává všecko!“ Tak lál a nadával u kostela občan, který se domníval, že je nejspravedlivější ze všech. A lidé, jak už jsou, nedopustili, aby měl sólo.

Rok nato. Nadávající „spravedlivec“ potácí se do farní kanceláře. Syn se mu oběsil! „Čakový hodný, spravedlivý!“ — „Čedy už nejste proti tomu, aby se

umíráčkem zvonilo sebevrahům, kteří našich modliteb potřebují více než ti, kteří sešli normální smrtí?“ — Zlý pohled poučil faráře, že „spravedlivec“ o této věci nechce debatovati: „Čen můj byl takový hodný, spravedlivý!“

Půl roku nato potácel se na řaru tentýž „spravedlivec“. Druhý syn se mu otrávil. A dva roky nato zvonil umíráček „spravedlivci“, který rovněž sebevraždou sešel se světa.

Do duše byl jsem dojat, když jsem četl zápisy o strašné této tragedii ve farní matrice. A jakoby mezi řádky viděl jsem při tom slova Kristova: „Nesudte, abyste nebyli souzeni...“

A Boží mlýny?

„Zatr.... flandák, sbírá na zvony, já mu na ně nedám ani vřndry. Když je chce mít, ať si je zaplatí sám nebo ať mu na ně dá arcibiskup, ten má peněz jako želez!“ rozčiloval se před několika lety v hornické obci na Ostravsku jeden ze soudruhů. „Já je nikdy potřebovatí nebudu!“

A za týden šel tentýž horník se svěšenou hlavou na

Na okraj boje proti evangelické církvi v Německu.

Přepjatý nacionalismus není nic jiného, leč velká herese — velký protináboženský blud. Staví tělo nad duši, krev nad ducha, přirozeno nad nadpřirozeno, stát nad církev a proklamuje totální stát. Stát — státní *raison* jest měřítkem všeho. Svatokrádežně staví se i nad církevní naukou a morálkou za rozhodčího a soudce.

V § 24 říšského statutu strany nár. sociální praví se to, ovšem zastřeně: „Chceme respektovati a zabezpečiti svobodu všech náboženských vyznání uvnitř státu — pokud neohrožují existenci státu a nepřiči se ethickému a morálnímu citění germánské rasy. Strana jako taková hájí stanovisko pozitivního křesťanství, aniž se tím váže na určité náboženské vyznání.“

Jak krásně to zní a jaká postranní dvířka k zákroku proti církvím se tu otvírají: ohrožuje-li některá náboženská společnost stát, nebo ne; je-li která nauka státu nebezpečná nebo ne; a hlavně co se přiči nebo nepřiči germánskému morálnímu citění — o tom rozhoduje stát. On není proti náboženství — on není atheistický — ale není ani katolický ani evangelický — neváže se na žádné vyznání — on je jen pozitivně křesťanský. A co tímto pozitivním křesťanstvím myslí a rozumí, řekla zcela otevřeně celému světu famosní kniha Rosenbergova: „Mythus 20. století“, kde dí: je křesťanství negativní, to je to, kterému učí Církev katolická, učení o utrpení, bolesti, kříži, kalvarii, hrobu smrti a ponížení, to zamítáme; druhé jest křesťanství pozitivní, jež nám staví za vzor Krista vítěze hrdinu nad smrtí, vzkříšeného, nezdolatelného — to přijímáme — není divu, že Církev musila tuto knihu zakázati. — Ale to je přímo úžasné, jak si národnostní pýcha a přepjatost chce vymalovat Krista podle sebe — a jak si ho chce upravit — jeho historickou, božskolidskou podobu — ke svým propagačním účelům! Smělost, drzost, s jakou dnešní národní socialismus německý promítá do evangelíí své dnešní myšlenky, názory a tužby, nemají sobě rovné. To ani Luther nenakládal s Písmem tak směle, jako jeho dnešní nezvedení synové.

Vpravdě nezvedení. Odvážili se vztáhnouti ruku i na jeho dílo. On zamítl hierarchii, oni chtějí míti říšského biskupa s celým štábem biskupů ostatních. Luther zamítl centralisaci Církve v jedné ruce — v ruce římského papeže, německý stát zrušil prostě smělým zásahem všechno demokratické zřízení evangelických obcí, volby představených a zcentralisoval všechnen církevní systém do područí státu: říšský bis-

kup jest stvůra politické nacionální strany a vedle něho stojí všemocný státní komisař pro církev evangelickou, jenž trestá a sesazuje nepohodlné pastory a superintendenty, jak se mu zlíbí. Jaká to nemesis! Nám katolíkům je to velkým zadostiučiněním za všechny útoky na hierarchii naší sv. Církve. Jak moudré a účelné zřízení, takže národ, který je před 400 lety zavrhl, se k němu vrací, ovšem že v zhoršené formě a přinucen! Vnucují mu je. Ne, aby bylo církvi proti státu ochrannou hradbou vnitřní svobody a nezávislosti, jako je hierarchické zřízení Církvi naší takovou hradbou, na níž si i Bismarkové a Hitlerové a Mussolini rozbíjejí lebky — nýbrž, aby si ubohou církev evangelickou učinili poddanějším nástrojem svého nadvládí...

Tento velký rozdíl bije zrovna do očí v Němcích — jak si totiž vedla hierarchie katolická a jak představení církve protestantské. — Dosazením mladického bývalého soudce ve Wiesbadenu Jägera za nejvyššího komisaře státního nad církví evangelickou zasažena byla církevní svobodě evangelické smrtelná rána. Jäger začal brutálně: odvolal celou řadu dosavadních význačných osob s vedoucích církevních míst, mezi jinými i vrchního superintendenta berlínského, Dibeliuse a prohlásil prostě, že všechnu moc bývalých církevních senátů a rad svěruje svým sekretářům. Věřící lid evangelický pobouřen až do hloubi duše tímto zásahem světské moci v zřízení církevní, a stísněn tlakem poměrů, pod nimiž úpěl, obracel tázavě své oči k svým nejvyšším církevním úřadům. Senátní předsedové spojených církví rokovali právě v Eisenachu. Lid čekal od nich pokynů, útěchy, povzbuzení. Ale z Eisenachu neodvážil se nikdo pronésti slova..., bylo by věru bývalo třeba k tomu hrdinské mučednické odvahy — koncentrační tábory byly pohotově.

A odvážil se německý stát sahati na svobodu katolické Církve, zvláště na právo výchovy a vedení mládeže a j. a biskupové na svých konferencích nemlčí; mnichovský kardinál Faulhaber nemlčí, protestuje slovem, tiskem, dá se i napadati, na životě ohrožovati, a lid katolický není bezradný. Má příklad, vzor, slovo, útěchu, směrnice ve své hierarchii. Proto vidíme, jak katolický lid pod tímto vedením ještě pevněji se semknul — místy i k projevům a poutěm několika desítek tisíců, — kdežto na straně evangelické lid, nemaje vůdce — a nemoha býti pro tiskovou ne-svobodu poučen o významu věci, stál dosti stranou, považuje boj svých duchovních proti nátlaku státní-

*jaru objednatí pohřeb pro svého synáčka-miláčka. Vyjednal všechno, a než odešel, vytáhl z kapsy bankovku, umazanou od černých hornických rukou: „Velebný pane, vezměte tu stovku, je to můj dar na nové naše zvony. Pán Bůh mne potrestal, první z celé far-nosti je potřebuji já pro svoje dítě...“ A slzy stékaly po drsných jeho lících... **

Nevěř lidem ve všem, ani když tebe objímají, ani když v jejich očích vidíš slzy!

Kněz, kterému nyní již jde na osmdesátku, vyprávěl mi o nejdojemnějším pohřbu, ba nejstrašnějším, kterého se zúčastnil — a přece bylo těch pohřbů za jeho kněžského působení tisíce a tisíce!

Pochovávali matku dospělých dětí. A nad hrobem to bylo bédování, to bylo slz a nářků! A když hrobníci rakev již chtěli spustiti do hrobu, tu vrhly se děti na rakev: „Maminko, maminko, my vás nepustíme, co si tu počneme bez vás!“, kvílely. A rakev pod nárazem těl se zakolísala, vzala převahu, dutě zazněl její pád na dno hrobu, víko odskočilo a z rakeve vypadla — nahá mrtvola mrtvé matky. Poslední košili jí svlékly,

*své matce, „zarmoucené“ její děti, než rakev zavřely, jen aby si vůbec nic nevzala do hrobu... **

A proto, poněvadž je tolik falše, tolik i — bidáctví v lidských slzách, připadají mi pohřební řeči tak strašně nechutné. U nás místy, pod vlivem asi protestantských pastorů, jsou zavedeny „pohřební řeči“ kněžské nad hrobem. Což o to, pastoři jsou v tom mistři, dnes právě jsem slyšel, že zdejší pastor ³/₄ hodiny mluvil o posledním protestantském pohřbu na místním hřbitově, ale co kolikráte mluví? Má pohřeb nějaký človíček, který za celý svůj život nikomu neučinil nic dobrého, od něhož vlastní žena a vlastní děti dostávaly jen bití a kopance místo peněz a jídla, a co chudák kněz, chváliti nemůže a haněti nesmí?

Kterýsi pan farář, takto velký „pfifikus“, sdělil mi svůj recept pohřebních řečí: „Víte, já jen zcela krátce, nanejvýš tři minuty. Měli-li pozůstalí toho nebožtíka nebo nebožku opravdu rádi, pak se již naplakali dost, a neměli-li, pak jsou rádi, když je po všem!“ A nemohl jsem mu nedáti za pravdu.

Frant. Maria Horák.

mu jen za takový nějaký kněžský spor — a valem opouštěl svou církev, přidává se k stoupencům „německého“ křesťanství.

Ovšem že to byl lid asi takový, jako u nás ta část „věřících“, která odpadla.

Věřící — nevěřící; „vyznavači“ evangelia, kterého však neprovádějí a kterým nežijí. Co však zůstalo, bylo ve víře pevně a podle ní živo. Říšský biskup Müller byl uznán nejdříve a nejpočetněji tam, kde byl protestantismus (jako víra) už mrtev. V provinciích severoněmeckých a v pruských krajích, kde se pro něho a jeho novou sjednocenou německou církev rozhodli v převážném počtu, je ze 100 věřících protestantů jen 21, kteří ještě přijímají večeři Páně; kdežto v jižních krajích německých (Bavorsku, Badensku, Württembersku... a p.), které se vzpíraly připojit se k státní církvi, je jich více než 45 ze sta. Jak poučné!

Přes to však, že nejvyšší vedení církve evangelické nestálo v tomto úporném a se strany státu brutálním boji na té výši jako konference hierarchů Církve katolické, jsou nicméně mezi protestantskými duchovními v Německu vzácné charaktery. Takový „Not-

bund“ evangelických duchovních správců, takový protestantský biskup Dr. Mabreus, taková dva berlínská faráři Niemöller a Jakobi a ušlechtilý Bodelschwingb, jenž zvolen církevní volbou za prvního biskupa říšského, musí ustoupití vnucenému Müllerovi a Jägerovi a odchází se svého místa s významným odůvodněním: „že pokládá za nedůstojné, aby se o svou duchovní biskupskou moc dělil se státním komisařem — laikem“. Ti všichni a celá řada jiných jsou hrdinové, praví „duchovní“, kterým jest poslán každé církve čisté, duchovní, nepřístupné politickým vlivům, a její zřízení něčím posvátným, čeho se stát dotýkat nemá a nesmí. V církvi nesmí se vnášet princip světského zřízení státního — ani takový ne, jaký se uplatňuje v dnešní říši a snad i na čas osvědčuje: „vůdci“ ji chtějí nuceně podrobit tu právě Lutherovu církev, která si pokládala za největší vymoženost, že se vymkla, „osvobodila“ od vůdce — Kristem Církvi daného — papeže. Dej Bůh, aby tito šlechetní duchové mezi protestanty — domyslili. Doufejme, že velké jejich utrpení, které jest opravdu tragické a vši soustrasti hodné, nebude vytrpěno nadarmo!

Dva návrhy pro katolický sjezd.

Již jen čtyři měsíce nás dělí od I. celostátního katolického sjezdu, a poněvadž lze právem mít za to, že již sjezdový program je do podrobností propracován, i když nebyl dosud uveřejněn, platí má slova spíše některým řečníkům a pak komisím, které budou během sjezdu řešit jednotlivé problémy. Snad by bylo možno stanovit v nich směrnice pro akci v dalším mezsjezdovém pětiletí.

Prvá myšlenka může být vyjádřena větou: Kristus ve velkoměstě. Druhá ve větě: Musí být vynaloženo co největší úsilí na prohloubení lásky ke sváté liturgii. Obě tyto myšlenky jsou velice časové, ba možno říci, že nad ně není časovějších.

Když na počátku třetího desetiletí tohoto století francouzský jezuita R. P. Lhande začal uveřejňovat svoje první články a proslovoval prvá kázání na téma „Le Christ dans le banlieu — Kristus na periferii velkoměst, byli katolíci francouzští poněkud udiveni, ale brzy se vzpamatovali a byli nadšeni návrhy Lhandových. Říkal: Chybou práce katolíků bylo, že, ač milují dělníka, zapomínali na periferii z velké části dělnictvem obydlenou. Apoštolát všech složek Katolické akce musí být orientován ve smyslu ochrany periferie. Nemluvil a nepsal nadarmo. Mládež ve známých Equipes sociales předsevzala si za hlavní bod svého programu působení na periferii. Denně odjížděli mladí nadšenci se svými obrázky a přednáškami za brány Paříže, vzdělávali mládež i starší, radili jim, pomáhali jim a připravovali cestu knězi, který přicházel za nimi. Po několika letech mohly být již zřizovány v těchto oblastech, které se zdály úplně podrobené komunismu a marxismu, svazy katolické mládeže dělnické, jociisté a jocičky, a tam, kde dříve pro několik tisíc dětí nebylo ani kaple, stojí dnes krásné chrámy. Pravda, Lhande našel v arcibiskupu pařížském, kardinálu Verdierovi pastýře, který pochopil, co znamená kostel pro předměstí. Po vzoru Paříže si vedou i ostatní průmyslová města a tak mohutní řady katolického dělnictva.

V Německu současně s P. Lhandem — a byl to hlavně Schönnenschein, nezapomenutelný sociální pracovník mezi mládeží — řešili katolíci problém pokřesťanění periferie velkoměst. Na katolických sjezdech bylo o něm vždy jednáno a poslední katolický sjezd, konaný r. 1932, byl výhradně věnován tématu: Kristus na periferii. Po válce se rychle množilo obyvatelstvo ve městech průmyslových a velkoměstech. Pro miliony lidí, přistěhovavších se do průmyslových středisek, znamenalo to přesazení, přerování kořenů, nové zvyky, nový život, novou mravnost. Čas-

tokrát tito přistěhovalci tvoří proletariát, který potřebuje co nejvíce lásky matky Církve. Lidé, kteří byli dříve zvyklí na střed v chrámu, stáli v novém životě, v němž střed tvořily dělnické domy. Náboženství bylo odsunuto, nová víra byla jim dávána. A tak za krátkou dobu byly periferie čtvrtěmi, které lze nazvat oblastmi pohanskými nebo oblastmi pro misie.

I u nás pro desetitisíce dělníků na obvodu velkých měst neznámá křesťanství a Evangelium vůbec nic, ale socialismus jest jim vším. V těchto městských čtvrtích je současně nejsilněji propagováno a nejlépe zorganizováno tak zvané bezbožské hnutí. Před několika dny byly v denním tisku uveřejněny stať z časopisu, určeného dětem proletářských bezbožných rodičů, a nad těmi ukázkami se musilo srdce každého věřícího člověka sevřít bolestí. Na dítěti lze nejlépe vidět otfájející morální bídu periferie velkoměsta. Bída hmotná, která je na obvodu měst větší než ve městech samých, jest úrodnou půdou pro bídu mravní a znamenitou pomůckou různým svůdcům, jichž je dnes všude víc než dost. Všimněme si dále manželských rozvatů, mravního úpadku mládeže a pochopíme hned, jakou máme povinnost k periferii. Liberalistický svět a kapitalisté nepomohou. Boháč často dá několik tisíc za psa a na psa, ale neudělí almužny. To jsou ostrá, ale pravdivá slova.

V Praze se pracuje pro ty opuštěné. „Dílo blahoslavené Anežky“, které zasluhuje co největší podpory všech, františkáni a jesuité starají se o to, aby nové čtvrti měly svatostánek. Ale tyto instituce a řády nesmějí zůstat ve svém počínání osamoceny. Dne 8. prosince byl položen základní kámen ke kostelu v Kobylisích, u něhož má být postavena salesiánská oratoř. Salesiáni jsou nejspíše schopni konati to, co může změnit tvářnost osady, obydlené dělnickým a částečně nezaměstnaným lidem. Ndp. arcibiskup Dr. K. Kašpar, jak mi bylo sděleno, bude napomáhat ze všech sil k uskutečnění tohoto projektu. Tedy budou zachraňovány děti, což je velice důležité. Sjezdové komise, sociální a pro mládež, jimž oběma běží o dělnickou třídu, by měly tuto otázku učinit středem svých úvah předsjezdových a při sjezdu vypracovati přesné návrhy jako resoluce, které by sjezd přijal a které by musily být uskutečňovány. Myslím totiž, že i u nás, jako v Německu, Holandsku, Anglii a jinde, resoluce sjezdu, kterého se zúčastní episkopát, sjezdu, který je nejdůstojnějšími pány biskupy svolán, budou závaznými a budou ukládat stávajícím organizacím povinnost starat se o jejich realizaci.

Abych mluvil konkrétně: Komise se usnese, aby

bylo doporučeno všem katolickým spolkům a organizacím, nebo aby jim bylo uloženo pomáhati salesiánům k vystavění oratoří na periferiích měst. Nebo aby bylo doporučeno zřizování svazů katolické mládeže dělnické. Tato resoluce bude stručně a věcně doložena a objasněna. Oba dva návrhy jsou velice časové. Mládež miluje sport, salesiáni dovedou tu žádost znamenitě ukojit a při tom vzdělají duši dětí a mladých lidí. I katoličtí učitelé by mohli vřele podpořiti tuto akci. A naše Všeodborové sdružení křesťanského dělnictva, chce-li vykonávati apoštolát mezi dělnictvem, musí nezbytně pomýšlet na organizování mládeže dělnické.

Pokřesťanění velkoměst má jedinečnou důležitost pro pokřesťanění celého národa a státu. Dnes více než dříve jsou velkoměsta a města vůbec u nás nositeli bacilů do těla celého národa a nejlépe budeme tudíž léčit rány, jimiž trpí současný svět, když se přičiníme o ozdravení měst. To musí býti prvá naše starost, na kterou přirozeně nesmí zapomenout sjezd.

Druhý můj návrh se týká liturgické obrody. Sjezd, který má jádrem programu pokoj, mír, má v rozšíření lásky ke svaté liturgii nejvěrnějšího pomocníka. Eucharistie, nejsvětější oběť a láska k nim jsou nejlepšími zárukami pokoje vnitřního jak jednotlivců, tak celku. Ostatně nemůžeme zapomínati na to, že výchova — a na tu musíme klásti důraz, vždyť ji musíme začínati své obrodné dílo v národě — má v Eucharistii a mši svatě záruku zdatu. Svatý Don Bosco, jeden z největších vychovatelů, které měl svět, založil svůj systém na zásadě: Setrvání ve ctnosti u jiného nebo dívky je podmíněno vírou a zbožností. Je tedy třeba navésti dítě žít v milosti Boží. Bude v ní žít, bude-li ve stálém styku s Bohem. A k tomu, praví tento veliký světec, nejvíce napomáhá Eucharistie a mše svatá. Naše mládež, sdružená v SKM — Sdružení

katolické mládeže, chápe tuto pravdu a stává se pro to naší nadějí v budoucnosti.

V Praze, v benediktinském klášteře v Emauzích, byl již dvakrát uspořádán Liturgický týden za malé účasti a za naprostého opomenutí kleru, který se ho nezúčastnil. A přece tyto liturgické týdny tolik znamenají pro náboženskou obrodu v zemi. Všude, v Německu, ve Francii, v Itálii, jsou ustavičně pořádány tyto týdny a právem řekl jeden znalec francouzského života, že bez Solesmes (benediktinské opatství, které má velikou zásluhu o obrodu liturgie vůbec, ne jen tedy ve Francii) by nebylo náboženské obrody mezi francouzskou inteligencí, obrody, která zasahuje blahodárně již i do vrstev lidových. Tedy nemá-li se stát I. celostátní sjezd katolický jen manifestací, působící na krátkou vzdálenost a dobu, musí rozlišit mezi katolickým lidem lásku ke mši svaté, k liturgii. To neznamena jednu přednášku, sebe nadšenější, nýbrž soustavnou práci, vydávání bohoslužebných textů, konání přednášek atd. atd. SKM, které neopomíjí liturgie, by mohlo v dohodě s emauzskými benediktiny vypracovat minimální program na příští pětiletí. Benediktini vydávají již texty, nedávno vyšly obrady svatého křtu, přeložili misál, budou pořádati, jak ujistil J. M. ndp. opat Vykoukal, další liturgické týdny. Mají zkušenost řádu, krásnou tradici a opravdovou lásku k liturgii. A jsem přesvědčen, že by nic lepšího neviděli rádi, než kdyby mládež roznášela jejich lásku po celé zemi. V sekci katolické mládeže by mohly býti vypracovány návrhy, jež by sjezd schválil a k jejichž realizaci by katolíky zavázal.

Uvedl jsem dva návrhy, které mi připadají zvláště důležitými pro červnový sjezd a jsem přesvědčen, že jejich uskutečnění by hodně přispělo k prohloubení náboženského života v našem státě a k blahu nesmrtelných duší, k čemuž musí sjezd pracovat.

J. Krlln.

Čech a Slovák - Čechoslovák?

Cím naléhavěji nás znepokojuje osudné obklíčení nepřátelským živlem německým i maďarským za očividné nepřízně nynějších vládců varšavských, tím úžeji se musí semknouti Čech se Slovákem. To je nejnaléhavější příkaz opatrnosti, hledící k sebezáchově.

Přitom je v poměru československém stále otevřená otázka, vzájemný vztah nepřiznivě jitrící — zda jsme *jediný* národ, či národy *dva*, sobě sice nadmíru příbuzné, ale přece jen samostatné. Ze Slovenska se na tuto otázku odpovídá převážně takto: My, Slováci, jsme národ samostatný, kdežto z Čech se na Slovensko volá neúnavně: Jsme jediný národ československý. Lonského jara se o této takřka rodinné záležitosti rozepsal také přední publicista z levice, a v jeho stati čteme tato moudrá slova: „Pan Dr. Čiso ve své pražské přednášce opakoval, že jsme národy dva. Nechceme proti tomu polemizovat pro dobu přítomnou, neboť jednak je to věc učenců, aby to podle objektivních znaků rozhodli, jednak *kdyby* Slováci měli vůli býti samostatným národem, byli by jim, i kdyby všechny objektivní znaky mluvily proti tomu.“ Proti správnému soudu Peroutkovu ozval se z téhož tábora v červenci ministr Dr. Déter mnohem autoritativněji v tom smyslu, „že je tu *jeden* národ československý se dvěma rovnoprávnými a rovnocennými větvemi, českou a slovenskou“.

Nebude na škodu, když si proti ubezpečování učenců i politiků, které se z Prahy vytrvale ozývá, povšimneme, jak o věci soudí samo Slovensko, nejvýše faktor v tomto dilemmatu, či podle Peroutky: *mají-li* Slováci *vůli* býti národem samostatným či *nikoli*.

Nechybíme, budeme-li v té příčině za oprávněné mluvčí Slováků považovati slovenské spisovatele jako duchovní výkvět národa, a vyslechneme-li několik

souhlasných projevů, pro něž Praha a s ní většina Čechů má doposud hluché uši.

Napřed kousek retrospektivy, která by svědčila pro národní jednotnost. Víme, že starý Jos. M. Hurban, když bylo Slovákům nejhůře, prohlásil: *jedno jsme*. Víme, že i mnohem později Andrej Hlinka tímže argumentem se bránil proti Maďarům. *Hviezdoslav* za maďarského útisku prosil, aby v Čechách se ustalo s výčitkou: Proč jste se odtrhli, vyzýváje k obapolné lásce v důvěře, že ona „svarí raz i naše jazyky“. Týž poeta na sklonku života a v ohromující radosti nad osvobozením Slováků a vznikem společného státu smířoval se ochotně se splnutím obou větví v jeden národ, ač ani v něm nevyhasla víra,

že Božia vôľa rozmar nenie,
že dnes svoj výtvor zadusí,
v ňomž včera mala zalúbenie —
Boh nevyvádza pokusy,

rozuměj, básník se vzpírá uvěřit, že by bylo souzeno slovenštině a slovenské osobitosti zahynout v české záplavě, ač byl hotov i k největší oběti v zájmu celku.

Pro naši thesi důležitější je kredo *Svet. Hurbana Vajanského*, protože k jeho programu se hlásí většina současných slovenských spisovatelů i literárního dorostu. V cyklu úvah o národní kultuře, jež s názvem „Nálady a výklady“ vyšly v XI. svazku spisů Vajanského, čteme na str. 224 toto dogma: „Slovenský národ je prastará, do predhistorickosti siahajúca individualita etnografická.“ V dalším rozebírá počátky i rozvoj národního vědomí na Slovensku a na konec prohlašuje slavnostně: „Čo nedáme si premeniť nijkému forumu, to je nami konštatovaná individualita slovenského národa, nasnášaný a nastrádaný v ťaž-

kých okolnostech jeho duchovní kapitál a sváté, prascipci nepodliehajúce právo na typický, vlastný, samobytný a oddelený národný život." Táto slova nebola mierená len do Budapešti, nýbrž už tehdy stejným dílem do Prahy.

A pro toto své přesvědčení, hlásané s ohnivostí horlivého vyznavače, byl Vajanský u nás neoblíben, ba krutě nenáviděn, zesměšňován jako publicista a umělcován jako básník. Pražští „Časisté“, s jejichž metodami nesouhlasil, prohlásili ho za nepřitele Čechů, jakým nikdy nebyl, a slovenští „Hlasisté“ jim při tom sekundovali.

Dnes mladí Slováci odsuzují nespravedlivé útoky, jimiž Vajanský byl bezohledně napadán, volají, po jeho umělecké rehabilitaci a otevřeně se hlásí k jeho názoru o samostatnosti slovenského národa. (Viz článek „Vraťte nám Vajanského“ v Eláně roč. III., č. 2.)

Jestliže by se někdo přece domníval, že Vajanský zdůrazňoval samostatnost Slováků jako národa z jisté zaujatosti proti Čechům z království, jež považoval za úplně prosáklé realismem a neznabožstvím, nemůže totéž namítati proti H. Maróthy-Soltésové, jejíž dílo „Proti prúdu“ bylo u nás nadšeně přijato dokonce i Časisty, ona sama pak mezi Čechy našla vždy otevřenou náruč dobrých přátel. A jak se vyslovila tato všemi vážená a spravedlivá paní do záhady československého poměru? Rozepsala se o něm obsírně v 42. roč. Slovenských Pohladů, kde na str. 80. najdete její svědectví: „Naše slovenské svojstvo je sice úzké a malé, ale zaň sme už konali, čo v ťažkých pomeroch z našich sil vystalo, a v tom zápase oň s Maďarmi tak prilnuli sme k nemu i všetko usilovanie upreli sme na jeho zvelebenie, že nemožno nám je cítiť za inšim, ako Slovákmí.“

Josef Škultéty, učený badatel slovenské minulosti a po převratu profesor bratislavské university, celý lopotný život věnoval obraně Slováků proti maďarizaci, při čemž jako vydatnou pomoc uznával posilování slovenského vědomí českou kulturou, hlásaje při tom vytrvale národní osobitost Slováků. Považuje své soukmenovce za zakladatele i dědice říše Velkomoravské, kteří se po jejím ztroskotání tisíc let odlišně vyvíjeli v uherském státě, i když kulturní vlivy vzájemně z Čech na Slovensko i naopak pronikaly a v několika obdobích i působily trvale. Na obhájení svébytné minulosti a národní individuality vydal Škultéty po převratu dvě směrodatné publikace, „Sto dvadsaťpäť rokov zo slovenského života“ (Turč. Sv. Martin 1920) a „Nehaňte ľud môj!“ (tamtéž 1928). V obou knihách proti českému překotnému nivelizačnímu náporu s hlubokým přesvědčením mluví o slovenském národě, jehož nejurčivějším atributem je slovenská řeč. Při tom stojí pevně na půdě Československé republiky, kterou také se vši rozhodností hájil slovem i perem proti maďarským intrikám.

Na velkých národních slavnostech r. 1926 přijat byl jednomyslně slovenský manifest, prohlašující neshodovavé: „Jedni sme a naveky budeme v snahe duchovne i hmotne povznášať svoj slovenský národ.“

Však už rok před tím Martin Rázus cítil se nucen veřejně obhajovati slovenský nacionalismus jakožto hnutí eminentně státotvorné. Jeho přímým podnětovatelem byl krátkozraký centralismus pražský, ženoucí Slováky, v nových poměrech těžko se orientující, střemhlav do oposice. Při tom není pochybnosti, že by slovenský lid ohromnou většinou byl uvázl v lécích komunistů, nebýt hlasatelů slovenského národního uvědomení, jakými byli mezi katolíky Hlinka a mezi evangelíky Rázus. Praha se na ně ovšem zlobí, protože pro jejich tvrdé lebký nemohla Slováky tak sjednotit a pokrokově obrodit, jak si horoucně přála. Snad se kdysi ocení, že oni dva tvrdohlavci s hrstkou svých věrných zachránili Slovensko před záplavou českého beznabožství, marxismu a materialismu.

Rázus celou svou literární práci a celou vášnivou bytostí bojuje za právo na vlastní, samostatný rozvoj slovenského národa — ve společném státě s Čechy.

Svoje názory obsírně projevil vedle novinářských článků, hlavně v románě „Svety“, který byl u nás téměř umlčen, ač Slovensko zkonsumovalo už dvě vydání, umlčen proto, že v něm Rázus tepe hříchy centralistické administrativy a hájí slovenskou oposici ústy jednoho ze svých hrdinů: „Ja nehlasam nenávisť, ako mi pripisujú. Len spravdliivosť! A keď

Krvavé masopustní úterý v Praze L. P. 1611.

Masopustní úterek L. P. 1611 (15. února) trvale jest zapsán v dějinách obnovujícího se katolického života pražského krví mučedníků. Vpád Pasovských do Čech a do Prahy byl vítanou zámlinkou nekatolíků, vystrašených vzrůstající činností katolíků, aby krvavou lázni zchladili nadšení, jakým tehdy se ožývaly katolické kostely. Zejména kostel u P. Marie Sněžné, kde již sedm let Františkáni kázali a jak plné kostely ukazovaly, nekázali a neburocovali marně. Proti nim proto se soustředila zášť a nenávisť těch, kdož snad o deset let později žádal za toleranci, ačkoliv sami vyškrtli podobné slovo ze svého slovníku.

Tehdv byl klášter osazen 17 mnichy, pod vedením P. Jil. Smouta z Mechelen (Malin) v Belgii. On i ostatní spolubratři (zejména znamenitý kazatel P. Bedřich Bachštejn, vikář kláštera) zdáli se příliš nebezpečnými, proto při první příležitosti měli se odstraniti, umlčeti. Zámlinkou byl nezdařený přepad pasovských kornet, vniknuvších do Starého města, ale marně hledajících záchranu proti pražskému ozbrojenému lidu. Tím, že chtěli se upevniti v klášteře Emauzském, jenom umožnil utvrditi podezření, že tam jest pro ně vše připraveno. Lid, vydrážděný pokřikem „Vzhůru na kuklíky“, vrhl se na kláštery. Táhl přes Vyšehrad, kde téměř k smrti ztýrali děkana Petra Linteo z Pilsenburku, vydrancovali kostel a táhli na Emauzy. Tam došlo k novému drancování a loupení, při němž padly za obět drahocenné památky výtvarného umění a bohoslužebné knihy staroslovenské. Stejný osud stihl i kostel na Zderaze. Odtud už táhlo se třemi proudy: na Karlov, družni na klášter sv. Anežky, ostatní pak vybrali si minoritský klášter u sv. Jakuba. Skupina, ženoucí se na Karlov, měla v čele berolonského měšťana Matouše Hovorčovského z Kolivé Hory, obklopeného kohortou ozbrojených sedláků třebovských. Vyloupivše a zpustošivše augustiniánský klášter a kostel tamější (za obět jim padl opat i převor spolu s bratrem Ondřejem Kobrem), táhli s bohatou kořistí na klášter františkánský. Jak si tam počínali, dovídáme se ze zprávy Hada z Proseče: „Po dokonání toho tu v těch klášteřích, přišli k Materi Boží Sněžné na Nové město mnoho set osob, majíce s sebou korouhve. Tu ihned na klášter udeřili, jej vytloukli a dostavše se do něho, kde kterýho napadli, mordovali. S nimi ne jako křesťan s křesťanem, ale jako s nejuhlavnějším pohanem zacházeli. Prosby, klekání, ani žádná lahodná slova, ba ani žádná přimlůva nic nepostačila, neb kdokoli za ně se přimlůval, s těžkostí s celou hlavou odešel.“

Před klášter přitrhlo na 70 lidí ozbrojeného ručnicemi, meči, dýkami, halapartnami, palcáty, kopími a železnými bičiky, jichž jízda uživala k obraně. Použili však také řeznické žiročín, okovaných kyjů, vidlí a cepů. Tak vyzbrojeni vybili a vyvrátili klášterní vrata a prodrali se do kláštera. Řeholníci, zabývající se svou denní prací, netušili, co jim hrozí. Sice slyšeli příliš často hrozby, ale nenapadlo jim, že už se našla vhodná příležitost vyhrůžky proměnit ve skutek.

Vniknuvšimu davu ze všech konců sehnané lůzy nejdříve padl do drápů stařeček, klášterní kuchař, bratr Křištof, který nedávno přišel do Prahy a před třemi dny předpověděl konventu, že všichni stanou se obětí krvežíznivé nenávisť svých nepřátel. Dříví, které si nesl do kuchyně, zkapalil krví, utlučen a ubit.

Druhoh obětí se stal klerik Klemens, který vyšel na chodbu, jakmile klášter byl porušen nezvyklým rykem a divokými kletbami. Tím dostal se přímo do náručí svých vrahů, pod jejich ranami vypustil duši. Toto krvavé dílo přece jen některé zarazilo, ale jich přimlůvy za řeholníky nevynesly přimlůvcím nic jiného než hrozbu podobného osudu.

Vrahové vrhli se do kostela a kaple P. Marie, aby tu drancovali a loupili. Sakristián, P. Jan Martinez, který právě dokončil mši sv., vida, co se stalo, spěchal, aby zachránil aspoň svaté hostie v ciborii a monstranci před zneuctěním. Sotva však vzal cibor a rukou, už tu byl dav zvlíčen chátř, který se na něho vrhl. Nerovný boj, mezi knězem a luzou skončil pro kněze smrtí. Marně mu sice ciborium rvali z rukou, marně mu zasazovali rány do hlavy a rukou. A když mu přece kalich vyrazili z rukou a sv. hostie se vysypaly na zem, tu kněz téměř už bezduchý, zakryl roztroušené hostie svým zkrvaveným tělem. Ale vrahové se vrhli na bezduché tělo, rozsápali je a šlapajíce po hostiích, rouhavě vykřikovali: „Jak chatrný ten Bůh papeženců, že se nohama šlapati nechá! Ba věru slabý, že nás ztrestati nemůže!“

Potom se rozprchli po klášteře, slídíce po kořisti i po mniších. V nemocnici našli staříčkého, těžce nemocného kněze P. Šimona. Stačila rana kyjem do hlavy a když druhý vrah vrazil mu meč do břicha, byl za několik okamžiků zase jeden Františkán odpraven.

Ve sklepě našli bratra Jana, kterého vyvlékli se slovy: „Pojď sem, uděláme tě mučedníkem!“ a spolu s P. Bartolomějem Dala-

nahnú nádobu na jednu stranu, já ju musím na druhú. Jinak by sa obsah musel vyliať. A keď stavajú dom na jednom krýdle z dobrého, na druhom ze slabého materiálu — musím kričať, bo sa pre to darebáctvo ten dom raz srúti.“

Slovenský nacionalizmus podľa Rázuse není ničím umele vyvolaným, nýbrž vyvěrá samočinně z instink-

masonim, kterého našli u oltáře při sloužení mše sv. a přivlékli si ho na chodbu, oba ubili.

Jiní našli v kapliče P. Marie v prvním poschodí kláštera klečícího jáhna Jeronyma, hraběte Aresio z Milána. Zde totiž očekával svoji smrt na stupních mariánského oltáře, proklán býv ze zadu mečem. Dost bodných a sečných ran urychlilo mučednickou smrt mladého hrdiny.

Těžko popisovali orgie a mučení, které luza prováděla nad mrtvolami ubitých řeholníků. Bylo by třeba péro máčeti v krvi mučedníků a truchliti nad hrůzami, jež stěží jen možno připsati zběsilosti a rozvážnosti, vybičované krutou nenávistí. Ale přece jsou o těch ukrutnostech zápisy, nad nimiž srdce trne hrůzou.

Ostatní řeholníci snažili se dostat se z dosahu drancující a loupící sebranky. Ale ta zpozorovala jejich úmysl, vidouc, že se mnši chtějí ukrýti před nimi na půdě kostela, odkudž uchýlili se do vísky, nedávno dostavěné. Poděšení, nevytáhli za sebou žebřík, po němž ovšem snadno vrahové se k nim dostali a dorážejíce na ně kopími, meči i cepy, tři z nich zabili: klerika bratra Jana, kucháře bratra Emanuela a laika v noviciátě Antonína. Zbylí čtyři chtěli se zachrániti útekem po střechu kostela. Ale byli zpozorováni a myslivec Jakub Roboch sestřelil dva ručnicí, třetího jenom poranil (byli to podjáhen Kašpar, klerik Jakub, bratr laik Didak). Ale i ten dostal se do rukou nepřátel a byl doslova rozsekán a svržen dolů. Poslední vikář kláštera P. Bedřich, proboden kopím a svržen dolů na nastavená kopí. Krví mučedníků zbrocena střecha i zdi kostela; ještě po stu a dvanácti letech si ukazovali krvavé stopy tohoto krvavého masopustního úterka. Mrtvoly staly se obětmi nejhnusnějšího zneuctění, pohozeny jsou celě tři dny na ulici.

Tak podstoupilo čtrnáct synů svatého otce Františka mučednickou smrt za Krista. Jediný fortýnýr Jan spasil se útekem do sousedního domu. Představený kláštera P. Jiljí Smout byl spolu s bratrem Jindřichem na cestě do Vídně a jediné této náhodě děkovali za zachování svého života.

Dokončivše své krvavé dílo, vrhli se vrahové na drancování. Oběti se staly nejen oltáře a sochy, obrazy a posvátná roucha a nádoby. Nešťitili se ani vloupání do hrobek v kostele, kde mrtvoly olupovali. Na mářách byl právě vystaven Ferdinand z Donína, kdysi nejvyšší hofmistr král. Českého. Oloupili a zhanobili i jeho mrtvolu. Snad to měla býti pomsta za jeho neopatrná slova, kdysi pronesená, že by prodal poslední kabát, kdyby mohl dostati z Čech všechny nekatolíky.

Masopustním rejmem dokončili svoje krvavé dílo. Obloženi do posvátných rouch a do hábitů ubitých mnichů, běsnili po chodbách klášterních. V podvečer nato, ani nesvléknuvše této podivné mumraje, vyhrnuli se lotřiči do ulic a hospod, kde hýřili a pro katolíky vymýšleli ty nejhorší posměšky a potupy. Tak se skončilo krvavé masopustní úterý a Popeleční středa našla v kláštere a kostele i kolem nich zohavené mrtvolky, rozbité a zničené donedávna ještě ozdoby kostela i vzácné knihy klášterní knihovny.

Tepře v sobotu byly mrtvolky pohřbeny do společného hrobu v křížové chodbě. Tak byli s očí odklizeni sice ti, kdož položili svůj život za Krista, ale to neznamenal, že tím jest zaspána pod zemí i jejich památka. Ještě leželi zneuctění, pohozeni v kláštere a kolem něho, když Prahou se nesla zpráva, dosvědčovaná velkou řadou svědků: za noci po umučení osvětlil se vybitý a vyloupený klášter i kostel a o půlnoci, kdy řeholníci obvykle zpívali hodinky, zazněl z kape P. Marie chorální zpěv, jako by dva sbory střídavě zpívaly žalmy. Po mnoho nocí světla i zpěv viděli a slyšeli sousedé, ba celá Praha. Tehdy se v Praze nemluvalo o ničem jiném, než o tomto podivuhodném zázraku, jímž Bůh oslavil své mučedníky. A nejen takto se jim dostalo označení obětí za víru. Záhy šířily se zprávy o jejich oslavení a bratři zřídili zvláštní slavnost k jejich počtí.

Už tento letný pohled na mučednickou smrt čtrnácti řeholníků od P. Marie Sněžné odhaluje před námi bídu, v jaké se ztápěl tehdy český národ. Výbuch, v němž se projevila taková nenávist ke všemu mníškému (což bylo identické s katolickým), ukázal, co jest tu nenávisti, která hledá jenom průchod k bezmeznému pomstě za to, že katolíci počínali zvedati hlavu, že vylézali ze svých úkrytů a nebojácně vyznávali Krista.

Proto mučednická smrt františkánských mnichů byla vykoupením za ty, kdož ve své malosti nedovedli postaviti se cele za svoji víru. Byla však probuzeno svědomí katolíků, byli vyburcováni a skutečně od té doby nastal i obrat mezi nimi. Oběť proto nebyla marná a jistě by se k a t o l i c k ý národ nejlépe očistil z této potupné vzpomínky, kdyby se mu podařilo dosíci postavení těchto Božích bojovníků na oltáře českých chrámů. Neboť i v této době jest nutno, aby zářily odtamtud vzory statečnosti a hrdinného se obětování pro Boha po celé české zemi. Nemáme tolik statečných mužů, abychom mohli pohnouti vzory, které nám řád sv. Otce Františka tak krásně staví před naše oči. Bořivoj Benetka.

tivní potřeby: využít se plností národního života, Slovákům tak vzácného. Česká centralistická agitace proti němu byla a je marná, žene jen vítr do žhavého popele. Slovensko se chce zachrániti hospodářsky, kulturně i jazykově — to je důvod i obsah slovenského nacionalismu. Když kolem r. 1925 vybuchl živelnou silou, pražská vláda ho nedovedla získat pro sebe — proto vzplanul proti ní, centralisující a zanedbávající Slovensko, ale nikoli proti českému národu. Nepřičetné, protičeské výroky některých popřevratových Slováků, odchovaných maďarskou školou v nenávisti proti českému národu, na tom ničeho nezmění.

Se stanoviskem Mart. Rázuse v této příčině do slova souhlasí *Andrej Hlinka*, jak to zřetelně vyjádřil slovy: „My Slováci chceme žít a máme vůli žít svým, samobytným národním životem. My sme samobytným národem a my ním zostaneme, lebo Boh stvoril našu dušu a len človek otrokár by nám ju chcel urvať.“ (Cit. z knihy „Trvalé svetlá“ od T. J. Gašpara.)

Pro samostatnou slovenskou národnost mluví také z plných plic mluvčí mladší slovenské obce spisovatelů, *Čido J. Gašpar*, za svou literární činnost roku 1933 vyznamenaný státní cenou.

V jeho článku „*Čriedenie duchov*“ (Sloven. Pohľady 1932) se dočítáme: „Slovensko je hladné! Je to hlad duchovný po svojtážnom nacionálnom živote a hlad fysický po chlebe, po hospodárskom a sociálnom zotavení. Slováci už nechcú a ani nebudú viac nikomu za močku tancovať.“ Toto odmítnutí míří do tábora zuřivých sjednocovatelů, Slováků i Čechoslováků vládou štedře obmyšlených, „kterým sa pošťastilo so svojim pokrokárstvom vyskriabať sa nahor, ako žabe na orech“. Dále prohlašuje, že mladí slovenští literáti bojují „z horúcej lásky o lepší osud pospolitosti (rozuměj československé) a o jej nejdražší poklad — republiku“. Ale základem bratrské shody Čechů a Slováků může být jen spravedlnost. Proti těm, kdo z důvodů vědeckých odmítají slovenský nacionalizmus a mermomocí vnucují Slovákům jednotnou národnost československou, odpovídá za stejné smýšlející, že „*nijaká veda, nijaká teoria nemôže byť zálarom ich životnej vôle*“.

Týž spisovatel na jiném místě (Elán 1932) velmi příkře odsoudil působení generace Hlasistů, jejichž herbenovský směr by „Čechoslováci“ na Slovensku znova chtěli uplatňovat. „Mladá slovenská kultura v hlasistickéj ideologii vidí práve toho starého Solnesa, ktorý jej nežičí a preto s ním sa chystá v turnej.“ A tou ideologií Hlasistů, kterou Gašpar zavrhuje, je Šrobárem a jeho druhy prohlašovaná méněcennost slovenské literatury, podléhání kultuře české a odpor proti katolictví. I na jiných místech (Elán IV.) Gašpar opakuje, že mladí spisovatelé slovenští jsou odhodláni zápasit za „nehatený vývoj obom národem“ a požadují „absolutnú volnosť slovenskému duchu“.

Stejnou píseň hude *J. C. Hronský*, renomovaný románopisec, ve svém článku „Spisovatelia a národ“ (Elán III. roč.). Prohlašuje tu především, že pravými vůdci slovenského národa byli a jsou více spisovatelé než politici, a že současní slovenští spisovatelé rozhodující většinou jdou za Štúrem i Vajanským. Proto „zmohutnenie Štúrovho odkazu nezadrží nik, ak len nie katastrofa, ktorá by však musila zničiť všetko“. Také Hronskému je cílem všeho snažení „plnoprávnost nášho národa slovenského“.

V táboře rozhodných stoupenců slovenského nacionalismu vidíme také *Jana Jesenského*, významného bojovníka a barda československých legií za světové války. V básni „Slovenčina“, uveřejněné r. 1932 v Sloven. Pohľadech, žaluje, že jeho mateřština má státi jen jako „slůžtička u parádných dvier s uzlíkom na ruke“.

Básník *Jan Šmrek*, redaktor „Elánu“, který o kulturní vzájemnost československou má nesporné zá-

sluhy, ozval se proti českým výtkám nového separatismu takto (Elán IV., č. 2): „Čo sa vlastne deje? Na Slovensku vyvrcholuje duchovný proces, ktorý je prirodzený a samozrejmy u národa, uvedomivšieho si konečne v plnej miere svoju výše tisícročnú existenciu. Slovenským národom po stáročiach driemoty konečne živelné zalomcovalo vedomie, ktoré v ňom tak vytrvale a neúnavne burcovali práve jeho spisovatelia.“ Jejich práce měla vysoký cíl: „Vzbudit k životu a k dôstojenstvu slovenskú národnú vôľu.“ Z toho odvozuje záväzek pro nynější generaci: „Preto slovenský spisovateľ pokladá si dnes za povinnosť: postaviť sa na obranu ducha, ním vyvolaného.“ Také Šmrek se tu hlásí mezi rozhodné bojovníky samostatného nacionalismu slovenského.

Chcete slyšet také hlas nejtalentovanějšího člena mladé generace, autora jména už téměř světového? Nuže, zde je credo *Mila Urbana* (Elán IV. č. 3): „Slovenský spisovateľ musí vyhľadať medzi tými svetovými prúdmi také prúdy, ktoré nás vyniesu z dnešného vlnobití záujmov nepoškodených a ktoré nám zaručí všetky práva na samostatný život.“ A kus dále praví: „Čo tu môže objavovať a umelecky násobiť, ak nie to, čo slovenský národ produkoval a produkuje.“

V této konfrontaci vyznavačů národní víry nelze opominout ani básnického projevu *Andreje Žarnova*, jenž ve své knížce „Stráž pri Morave“ (1925) projevil se jako stoprocentní slovenský nacionalista tak vášnivě, že censor zkonfiskoval valnou část jeho filipik, obhajující právo vlastního kmene na samostatnou národní existenci.

Vyslechněme ještě mínění *Andreje Mráze* a především jeho výtku namířenou za Moravu (Elán IV. č. 10.): „I vyslovení analfabeti in puncto znalosti slovenských věcí na české straně trůfají si autoritativně soudit slovenskou minulost a přítomnost.“ Ale chybují i čeští učenci, nechťejíce se — ve službách politiky — smířiti se stavem věcí, podmiňným staletým vývojem. I Andrej Mráz je přesvědčen, že „Slováci svojou minulosťou, podmienkami svojho života a kolektívnym svojím povedomím *tvoria národný celok*“. Toto vědomí vykrystalisovalo definitivně v pokolení Štúrovců — ale česká věda to stále prohlašuje za tragický omyl slovenského vývoje. Proti tomuto směru české vědy, upírajícímu Slovákům národní svébytnost, četli jsme už výše rozhodné odmítnutí Gašparova.

Máme-li se navzájem správně chápat a cenit, musí nastat, co Mráz považuje za nezbytné, „aby českí lidé bezvýhradně směřili sa i s jestvováním spisovnejslovenčiny, i so všetkými samostatnými slovenskými kulturnými snaženiami a teda i s tým, že slovenský duchovný život nemôže podliehať a byť usmerňovaný českými želaniami.“

Za nejlepší prostředek k vzájemnému pochopení pokládá Mráz slovenskou literaturu. „Sprobovať treba Čechom skrze ňu vniknúť do slovenskej životnej problematiky.“

Nuže, podle uvedených zde hlasů nejvýznamnějších spisovatelů minulého i současného Slovenska nechť čtenář sám posoudí, není-li tu už splněna podmínka, kterou formuluje Peroutka slovy: „Kdyby Slováci měli *vůli býti samostatným národem*, byli by jím, i kdyby všechny objektivní znaky mluvily proti tomu.“

Zdá se, že doba není příhodná k splývání přibuzných kmenů ve větší celky, jak to bylo obvyklým zjevem počátkem středověku. Hlasy, požadující samostatný národní rozvoj, ozývají se právě také z Jugoslaviie, kde Slovinci ústy spisovatele Josipa Vidmara určitě prohlašují svou vůli, setrvat při své národní individualitě.

Jaké z toho plynou důsledky?

Tvrdošíjným potíráním slovenského nacionalismu docílili bychom jenom nevítaného odcizení. Tisícileté odloučení způsobilo divergentní vývoj. Ponechme další budoucnosti, zdali společný stát úzkým stykem a bez násilí neobráť směr vývoje v konvergentní. Až do převratu odcizení mezi Čechy a Slováky bylo veliké. Nehledě k hrstce zanícených slovákofilů styky Čechů s Amerikou byly stokrát živější než se Slovenskem za uherskou hranicí. Dnes nastává vzájemné prolínání všemi směry. Sblížíme se očividně, aniž by tomu překážel slovenský nacionalismus. Neškodí ničemu, pokud Slováci stojí pevně na půdě republiky a jsou svorně odhodláni hájit za každou cenu svobodný rozvoj ve společném státě československém. Utvrzujeme je v tom spravedlností k jejich oprávněným požadavkům, bez malomocné žárlivosti na jejich dlouho zakopaný a radostně objevený poklad, podnětný slovenský nacionalismus. A nezapomínejme, že jeho živá náboženská složka znamená trvalé posílení křesťanského ducha v republice, povážlivě infikované bezbožným leninismem. Dr. J. Svitil-Karník.

Dott. Marko Weirich:

Rakouská obchodní politika a Československo.

Rakousko skončí rok 1934 po mnohé stránce velmi příznivě. Podle anglického hospodářského týdeníku *The Economist* měl Římský pakt, uzavřený dne 17. března 1934, rozhodující vliv na *zvýšení obrátu zahraničního obchodu* proti loňskému roku, tak ve svém čísle ze dne 9. tohoto měsíce přináší tuto statistiku rakouského zahraničního obchodu:

v milionech angl. liber šterlinků			
I.—VIII.			
	1933	1934	
Dovoz	28,32	28,26	— 0,06
Vývoz	18,93	21,16	+ 2,23
v tisících q			
Dovoz	69.486	68.390	— 1.096
Vývoz	26.137	33.140	+ 7.003

K tomu můžeme přidati i celkovou statistiku za rok 1934, která potvrzuje tendenci prvních osmi měsíců:

v milionech rak. Schillingů
rok 1934

Dovoz	1154,2
Vývoz	863,0
Deficit	291,2

což je nejmenší deficit, který Rakousko zaznamenává od světové války, a naproti r. 1933 tento deficit klesl o 82,2 milionů Schillingů, t. j. o 22 procent. Celkový obrát zahraničního obchodu se zvětšil proti r. 1933 o 94,4 miliony Schillingů. Samozřejmě tento pokrok posílil nemálo celkovou platební bilanci Rakouska.

Další událost r. 1934, která dopadla kladně pro rak. hospodář., je *sloučení Wiener Bank Vereinu a Niederösterreichische Escomptegesellschaft v známý Creditanstalt*, které bylo provedeno v květnu r. 1934 za pomoci Národní banky. Bankovní kapitál v Creditanstaltu byl zvýšen tímto z 142 na 167 milionů rak. Schillingů, z nichž 97 milionů jest kontrolováno tuzemskem, to jest státní pokladnou a Národní bankou a zbytek cizími majiteli. Je to největší bankovní

fuse, kterou Rakousko kdy vidělo. Finanční účastí Niederösterreichische Escomptegesellschaft byly převzaty Rakouskou průmyslovou úvěrní společností.

Třetí světly bod rakouské hospodářské politiky bylo přizpůsobení bilance Národní banky k faktické posici *Schillingu*, který byl znovu stabilisován na nižší kurs. V dubnu 1934 byla Národní banka rakouská oprávněna vládou revalorisovat své položky v zlatě poměrně ke skutečnému kursu *Schillingu*, a to v poměru 100 zlatých *Schillingů* = 128 *Schillingů*. Tato revalorisace vynesla čistý zisk 30.7 mil. *Schillingů*, z nichž 20 milionů bylo věnováno bankovní reorganizaci.

Celý ten vývoj se děl přes dvě velké vnitropolitické bouřky a nezastavil se při nich ani v nejmenším. Co zasluhuje však pro nás, Československo, zvláštní pozornosti, jest soustavná obchodní politika, kterou provádí Dr. Stockinger v šlépějích Dra Dollfusa. Bylo to patrně vidět i při posledních obchodních jednáních s rakouskou delegací v Praze, postup, který můžeme ještě doložit i jinými příklady Rakouska.

Rakouská obchodní politika vzala si za úkol *postavit*, jak to řekl Dr. Dollfuss, *dovoz do služeb vývozu, jinými slovy kupovat od zákazníků*. Pojmově mohou být o tom rozličné názory, a to velmi negativní: může se poukázat na to, že tou cestou, t. j. vlastně bilaterálními obchodními smlouvami, přes okamžité úspěchy se dojde k zúžení obchodního obratu vůbec, že přece *stará zásada, že je nejlépe koupit nejlacnější a nejlepší zboží, sama vyrovnala obchodní bilance* na všechny strany a je touto novou zásadou systematicky odstavěna na škodu všech stran. Bohužel této zásady se přidržují dnes skoro všechny státy, a mezinárodní poměry nedospěly ještě tak daleko, aby došlo k mezinárodní, evropské spolupráci na tomto poli. Zvláště Rakousko, které se pokládá spolu s Maďarskem ve střední Evropě za chudou zemi, nemůže jinak, naopak provádí tuto politiku velmi soustavně, jak ihned uvidíme.

Především stačí krátký přehled o obchodních stycích mezi Československem a Rakouskem:

	v tisících Kč		
	Náš dovoz	Náš vývoz	Aktivum
1933	298.517	721.890	423.373
1934	325.028	770.112	445.084

Kdybychom však vzali v úvahu 20proc. devaluaci Kč, pak by se naskytl jiný obraz, totiž pokles dovozu a vývozu ve prospěch Rakouska. Na tom však zde nezáleží, *Rakousku vadí toto stále, velké pasivum obchodní bilance*. V Praze mohli naši vyjednávači rakouské delegaci na základě dokladů Národní banky vyložit, že naproti tomu *naše platební bilance s Rakouskem nejenom rakouské pasivum vyrovnává, nýbrž dokonce vykazuje pasivní obnos 60—70 milionů Kč v náš neprospěch*. Z našich platů učiněných r. 1934 do Rakouska a obnášejících 1030 milionů Kč připadá na zboží jen 325 milionů Kč, na cizinecký ruch 130 milionů Kč, na pojištění a zajištění v Rakousku 24 milionů, na pense a alimenty 198 milionů, na dividendy a tantiemy 123 milionů atd. Očekává se, že rakouská delegace po svém návratu do Rakouska předloží tyto výsledky vládě. O tom poví další vývoj jednání.

Dnes můžeme si však všimnouti všeobecné mentality, která vládne mezi rakouskými vývozními kruhy, a vůbec konkrétních možností zásady, která jest „leitmotivem“ rakouské obchodní politiky. Uvidíme, že stojí za to, *bedlivě sledovati přání a úmysly i s druhé strany, a nejen situaci posuzovati podle úzkého bilaterálního hlediska Rakousko-Československo*.

Dosud, byla zdůrazňována v Rakousku spíše nutnost podporování průmyslového vývozu. V minulé době lze však upozorňovat, že rakouská obchodní politika *hodlá rozšířit i vývoz zemědělských výrobků*,

jako másla, sýra, o dřevě ani nemluvě, a mimo to i vývoz dobytka. Zvláště se to týká chovných koní norského plemene a dobytka na chov a na porážku alpského plemene z Pinzgau. V dřívější době vývoz rakouského dobytka směřoval do balkánských států a částečně i do Německa. Dnes se tento vývoz zúžil na mizivou částku, takže tím rakouští národohospodáři vysvětlují i částečně těžkou situaci rakouského zemědělství, zvláště v horních Korutanech.

V rakouských kruzích se uznává dobrý účinek římského paktu, zvláště pokud se týče vývozu dřeva jak s hlediska množství, tak u Maďarska i v ohledu cenovém. V této spojitosti jest však zajímavé uvést statistiku vývozu dřeva, kterou uveřejnila bělehradská Politika (15. ledna), a z které je naopak vidět, že vlastně přes římský pakt vývoz dřeva z Jugoslaviie do Itálie se zvětšil na úkor Rakouska:

Vývoz do Itálie v tunách:

	1933	1934
Rakousko	247,000	252,000
Jugoslaviie	250,000	387,000

To jen mimochodem. Proti vzrůstu vývozu dřeva na rakouské straně se však uznává, že *se římský pakt neprojevil dost příznivě, pokud se týče vývozu zemědělských výrobků*, zvláště dobytka a mléčných výrobků. Proto Rakousko hledí při nových obchodních jednáních pamatovati i na přání alpských zemědělců pro větší odbyť koní, hovězího dobytka, ovcí jakož i mléka a mléčných výrobků. A to jsme u bodu, který se nás Československa přímo dotýká. Rakouští národohospodáři poukazují s toho hlediska na možnosti s Německem, Československem a Polskem.

V Berlíně totiž jsou v proudu jednání pro širší obchodní smlouvy s Rakouskem. Německo vyváží podle ceny do Rakouska mnohem více než Rakousko do Německa. Dosavadní pokusy o lepší vyrovnání této bilance však selhaly následkem přísných dovozových restrikcí zavedených německou vládou. Teď chce to Rakousko řešiti způsobem, který se může velmi citelně odrážeti i v obchodních stycích s Československem. Rakousko totiž potřebuje mnoho uhlí, a dovaželo je dosud hlavně z Československa a Polska. Československo nemůže odebírat více zemědělských výrobků, jsouc v tom ohledu velmi bohatou zemí, Polsko teprve nepřichází v úvahu, poněvadž naopak dodává hojnou měrou samo zeměaky a dobytek do Rakouska. I kdyby tyto země zvýšily zakázku rakouských zemědělských výrobků, nemůže to mítí valného významu pro rakouské alpské krajiny.

Naproti tomu Německo si přeje rozšířiti svůj vývoz uhlí do Rakouska, a tak rakouští národohospodáři poukazují na tuto novou možnost *přenéstí objednávky uhlí z Československa a Polska na Německo a tak docílití žádoucího zvýšení zemědělského vývozu do Německa*, tím více, že i dopravní podmínky by byly mnohem výhodnější. Co by to znamenalo pro československý vývoz, je na bílé dni.

S rakouské strany, kde se nasazují všechny páky pro zvýšení vývozu velmi systematicky, *sleduje se však velmi bedlivě i samotná československá obchodní politika a hledí se z ní odkoukati, co se odkoukati dá*. Rakouský postřeh pro naši obchodní bilanci může nás zajímati i proto, poněvadž přece ukazuje, že i my se můžeme chlubití pěknými výsledky, nad kterými se Rakušanům sbíhají sliny. Samozřejmě rakouská obchodní politika věnuje zvláštní pozornost stykům s okolními státy. 69 % rakouského vývozu směřuje do okolních států a obchod s Německem, Polskem, Rumunskem, Jugoslavií, Československem a Maďarskem je pasivní v částce 252,4 milionů S, zatím co obchod se Švýcarskem a Itálií jest aktivní pro Rakousko v částce 59,5 milionů S. Jak se však i s rakouské strany výslovně uznává, toto passivum se hodně vyrovnává cizineckým ruchem, který je z těchto států vesměs velmi čilý.

Ā ted' bylo s rakouské strany sestaveno velmi zajímavé porovnání rakouské a československé obchodní bilance, při čemž Rakušané se na nás dívají tak, jako se dívá chudý na bohatého. I tato psychologie má svůj vliv při jednání. Z toho přirovnání přišli na věci, které i nás dosti překvapují a ukazují byť i částečný úspěch naší obchodní politiky. Podáme zde tento statistický obraz, ve kterém jsou udány procentuálky z celkového vývozu:

	Vývoz	
	Rakouska	Československa
do okolních států se Švýcarskem a Itálií (i střední Evropa)	69,— %	54,— %
západní Evropy	12,7 %	18,8 %
norských států	3,3 %	6,— %
Ruska	0,8 %	0,7 %
Balkánu	2,4 %	5,6 %
Celkem do Evropy	89,2 %	85,— %
do Asie	5,— %	2,9 %
do Afriky	2,2 %	1,5 %
do Sev. Ameriky	1,6	7,3
do Střed. a Již. Ameriky	1,6	1,9
do Austrálie	0,2	0,4

Na jedné straně je vidět, že u Rakouska vývoz do Asie a Afriky představuje větší část celkového vývozu než u nás, do Střední a Jižní Ameriky poměrně stejnou část, ale co zaráží Rakušany, jsou okol-

nosti, které, jak doufají, představovaly by i pro Rakousko nové možnosti vývozní expanse.

Především každého překvapuje, že účast vývozu do západních států evropských na celkovém vývozu je mnohem větší u Československa, která vznikla tím, že účast *Holandska a Belgie je dvakrát tak velká* než u rakouského vývozu. Pro Rakušany je však skutečná sensace v nepoměru u vývozu do Severní Ameriky, kam směřuje 7,3 % čl. vývozu proti jen 1,6 % rakouského vývozu. Rakouští národohospodáři se dovolávají zde přímo československého příkladu, který potvrzuje, že je dokonce možno docílití aktiva v obchodu se Spojenými státy americkými, kde Československo proti deficitu předminulého roku docílilo aktiva r. 1934:

	Vývoz	Dovoz	
	(v milionech Kč)		
1933	428	464	— 36
1934	494	355	+ 139

zatím co Rakousko proti passivu 44.1 milionů S do USA. má jen 12.2 milionů S vývozu.

Jak je vidět, rakouská obchodní politika jest velmi čilá a rozhlíží se po všech možnostech a příkladech, aby také dosáhlo ještě dalšího zmenšení passiva obchodní bilance, a to na úkor těch států, s kterými má passivní obchodní bilanci. Tentokrát chce toho docílití zvláště na úkor Československa. Další výsledek našich jednání s Rakouskem dokáže, v jaké míře se našim vyjednavacům povedlo zabránití tomu nebezpečnému přeskupení u rakouských obchodních styků.

Otto Schelling:

Je kresťanská morálka pasívne otrockou ~ židovskou morálkou, ktorá robí dobro za odmenu?

V dnešnej dobe z rozličných strán sa prudko utočí na kresťanskú morálku: vlastne keď to chceme dôkladnejšie povedať, vynášajú sa na svetlo božie staré, obnovené námietky. Kresťanskej morálke v smysle Nietzschovom vytýkajú otrocký spôsob myslenia, hovorí, že pestuje „zbabelú poniženosť“, pripisujú jej výlučne alebo jednostrane pasívny charakter, ako keby zdôrazňovala a cenila len pasívne cnosti, ako keby len obeť a utrpenie boli opravdu mravne cennými: kresťanskej morálke zavzlievajú, že súc ovlivňovaná židovskou morálkou, ktorá robí dobro za odmenu, koná skutky len pod zorným úhlom nádejnej odmeny alebo obávaného trestu.

Tieto výčitky a námietky, ako sme poznamenali, nie sú vôbec nové. Keď bol Rím v dobe svätého Augustína pred viac než 1500 rokmi barbarmi vydobytý a zrušovaný, keď hrozila skutočnosť, že pýšny „večný Rím“ sa pomíne, niektorí rímski dôstojníci dľa mena kresťania, ale v srdci ešte pohania, začali sa sťažovať na kresťanstvo a obviňovali ho z prítomného nešťastia. Taká morálka, hovorili medzi sebou, ktorá na to mieri, aby ľudia urobila poddanými a priviedla ich ku trpezlivosti, musí vraj zoslabiť i vojsko a preto ľahko ho premôže výbojnejší nepriateľ. Veľký Augustín odpovedá na to vo svojom slávnom diele „O meste Božom“: Oné námietky vznikajú z nepochopenia a z nesprávneho vykládania Reči na Hore. Pán síce prikazuje: „Keď ťa niekto uderí po pravom lici, nadstav mu aj ľavú“; i apoštol Pavel káže v Ježišovom smysle snášať trpezlivo bezprávie, ale dľa výkladu svätého Augustína a celej kresťanskej tradície sú to len požiadavky správnej morálky myslenia, a preto kresťansky smýšľajúci človek musí byť vždy vo svojom srdci správne myšlienkově oriento-

vaný a takým musí aj zostať, nech sa stane čo chce. To sú mravné myšlienky a motívy, ktoré musia naplňovať a riadiť kresťanské srdce: avšak človek kresťanského smýšľania vo svojom živote musí postupovať a jednať so zreteľom na skutočné pomery ako to hovorí rozum. Sudca musí mať v srdci vždy lásku k bližnému, ktorá je ochotná šetriť a odpúšťať, ale musí tak postupovať, ako to vyžaduje ohľad na všeobecné dobro. Vodca musí byť, ako Augustín krátko a pekne vyjadruje: *bellando pacificus*: keď je treba, chopí sa meča, ale v srdci má lásku pokoja. A práve tak i panovník musí mať v srdci myšlienku lásky i keď jeho úrad a povinnosť mília ho niekedy ku prísnejším opatreniam. Či snáď v skutočnosti kresťanská viera prekážala Karolovi Veľkému byť veľkým panovníkom, vodcom a spravodlivým sudcom? Keď by sa bolo vždy hľadalo na tento význam Horskej reči, jako ho podáva Augustín, Tomáš Ákvinský a celé kresťanské podanie, bolo by ľahko zamietnuť námietky protivníkov tak jako výtky Machiaveliho, ktorý urážlivo smýšľa a hovorí o svätom náboženstve, že vraj jeho zásadami, ktoré vedú ku trpezlivému snášaniu krívd a k poniženosti, by nebolo možné spravovať žiaden štát.

Čo sa týka predovšetkým cnosti poslušnosti, kresťanská viera nežiada slepú podriadenosť, ale jako píše apoštol Pavel, *rationale obsequium*, rozumnú službu a poslušnosť. V smysle kresťanskej tradície svätý Tomáš definuje zákon ako *ordinatio rationis*, rozumný príkaz. Tej istej mienky bol aj Tertulian. To isté hovoril aj veľký filozof Aristoteles, ktorý bol učiteľom kresťanských filozofov, keď definoval zákon jako rozumný výrok spojený s výkonnou mocou. Tým sú vlastne povedačky o otrockej poniženosti a

zbabelej otrockej morálke odbité. Je síce pravda, že kresťania sa chránia pohrávať si so slovom „revolúcia“, ale tiež nijako neuznávajú absolutizmus. Akonáhle by sa niečo žiadalo, čo je proti rozumu a svedomiu, prestáva pre nich povinnosť poslušnosti, keďže oni viac poslúchajú Boha ako ľudí a preto je pre nich cudzou otrocká, zbabelá poddanosť.

Tým je v podstate už vyvrátená aj druhá námietka, ako keby sa kresťanská morálka vyčerpávala temer len v obetiach a boľastiach. Prv než by sme bližšie objasnili túto námietku, chceli by sme predložiť protivníkom pre nich trochu trápnu otázku: Koľkí z nich už preštudovali katolícke dielo, pojednávajúce o morálke, aby sa dozvedeli, aké je kresťanské stanovisko o poradí cnosti vo všeobecnosti a zvlášť aké poradie zaujíma cnosť trpezlivosti? Sv. Tomáš Akvinský v diele pojednávajúc o morálke, vykláda celý problém obsírne a dôkladne. Jako sa to má nazvať, keď odporcovia kresťanského stanoviska bez toho, aby sa o tom dôkladnejšie poučili, neprestávajú predkladať svoje neodôvodnené obvinenia s apodiktickou istotou?

Počujme o tom hovoriť veľkého teologického učiteľa sv. Tomáša: Základ a koreň ľudského dobra (humani boni) je rozum. Rozhodujúci princíp cnosti je preto bonum rationis, dobro rozumu. Keď vychádzame z tejto základnej myšlienky, vtedy je to prirodzené a správne, že poradie cností sa určí „secundum quod in iis maius bonum rationis relucet“: cnosť stojí tým vyššie, čím viac sa v nej javí dobro rozumu, sila, energia a jej podstata. Preto rozumnosť je prvá mravná a prvá kardinálna cnosť, lebo ňou je spravovaný a riadený aj sám rozum: ona zaisťuje nám správny úsudok a postup v jednotlivom prípade. Na druhom mieste kardinálnou cnosťou je spravodlivosť, na treťom zmužilosť a na štvrtom miernosť, ktorá zahrňuje v sebe zdržanlivosť a čistotu. Spravodlivosť je pred zmužilosťou, pretože je nútna jak vo vojne, tak i v dobe pokoja: zmužilosť zase predovšetkým vo vojne. Pri spravodlivosti ide tiež o rozumnú slobodnú vôľu, ktorá každému dáva to, čo mu patrí. Pri zmužilosti ide len o úpravu smyslových požiadaviek a síce tam, kde hrozí nebezpečie života, zatým čo miernosť tam riadi smyslové požiadavky, kde prichádza do úvahy udržiavanie ľudského pokolenia a jednotlivca pri živote pokrmom a nápojom. Zmužilosť má opäť prednosť pred miernosťou, bo tu rozum a vôľa musia prekonať väčšie ťažkosti. A toto všetko je dľa zásady: čím viac energie vynaloží rozum, aby si osvojil nejakú cnosť, tým táto stojí vyššie. Teda nie shovieavosť a obeť, nie pasívny element mravnosti prepožičiava cnosti prednosť, ale o tom rozhoduje vynaložená duchovná energia.

Ā teraz už môžeme určiť aj poradie trpezlivosti. Cnosti, hovorí Tomáš, smerujú k dobru, lebo cnosť napravnúje človeka a jeho činy. Preto tým vyššie musí stať cnosť, čím viac a čím bezprostrednejšie vedie človeka k dobru. Avšak človeka vedú k dobru bezprostrednejšie tie cnosti, ktoré svojou podstatou tvoria dobro (quae sunt constitutiva boni). Iné cnosti iba odstraňujú z cesty prekážky dobra. Medzi cnosťami, ktoré tvoria dobro, tá stojí vyššie, ktorá človeka upevňuje vo väčšom dobru a preto vyššie stoja: viera, nádej a láska než múdrosť a spravodlivosť. A podobne medzi cnosťami, ktoré odstraňujú prekážky dobra, prirodzene tá je hodnotnejšia, ktorá odstraňuje väčšiu prekážku. Viac sa oddialuje od dobra strach pred smrťou, alebo rozkoše, než jakékoľvek nepohody života, ktoré odstraňuje trpezlivosť. Ā preto trpezlivosť nijako nie je najznamenatejšia a najcennejšia cnosť. Nie len že stojí za vierou, nádejou a láskou, ale tiež za spravodlivosťou, ktorá človeka priamo upevňuje v dobru a podobné za zmužilosťou a miernosťou, pretože tieto cnosti musia prekonať väčšie ťažkosti. Opakujem: o pozadí cnosti rozhoduje duchovná energia, ktorú vynaložil rozum a nie pasívny element cnosti.

A konečne ešte posledná námietka. Odporcovia kresťanstva vykopali tiež starú výčitku ziskuchtivosti, ako keby kresťania robili dobro len pre odmenu tak ako veľa razy Židia v Starom Zákone. Svätý Augustín aj túto námietku už vyvrátil nakoľko za hlavný rozdiel medzi mravnosťou židovskou a kresťanskou menuje protivu: timor et amor. V Starom Zákone prevláda motív strachu, v Novom Zákone láska — detinská láska k Bohu. Teda čo chceme a o čo sa snažíme keď robíme dobro a keď odporujeme pokušeniam? Chceme sa prítúliť čím bližšie k Bohu. Vieme, že človekovi nič neosoží, i keď by celý svet získal, ale na duši by utrpel škodu. Naším cieľom je Bohu žiť, Boha milovať a tak nateraz morálne a potom skutočne byť s Ním spojení. Ā keď náš rozum osvietený vierou tento cieľ poznáva a srdce ho s vrúcnosťou prijíma, keď my k tomu cieľu spejeme nie abstrakciami filozofa alebo sofistu ani nie bez zreteľu na skutočnosť, či tá naša snaha je ziskuchtivosťou? Zaisťte, my pri konaní dobra myslíme aj na odmenu, ale sme ďaleko od toho, aby sme robili dobro len pre odmenu, t. j. pre vlastné, ziskuchtivé ciele. Kto si kresťanskú myšlienku odmeny takto predstavuje, prekrúca ju, a kto ju vedome prekrúca, má v úmyslu zatieniť myšlienku a diskreditovať pravdu. Kresťansky smýšľajúci človek robí dobro tak, jako to náš ľud správne myslí a hovorí: Pre Boha, z lásky k Bohu. — Ā to je najkrajší a najväčší motív. *Preložil E. Št.*

Útek před Bohem.

Max Picard napsal podivuhodně hroznou knihu: Die Flucht vor Gott. Je to jedinečné zhodnocení dnešní doby, pro niž se nehodí žádné slovo tak jako útek od Boha. Autor proniká svým bystrým zrakem až k nehlubšímu nitru dnešní doby a ukazuje, jak celým svým životem demonstruje útek od Boha. Tento útek je přímo stavem dnešního lidstva. Není ničím ojedinělým, nýbrž všeobecným, zatím co duch víry se stává jen majetkem jednotlivce.

Útek před Bohem není věcí novou; ale způsob, jakým se uskutečňuje dnes, je rozhodně nový. Člověk vždy prchal před Bohem, ale dnešní útek se liší od každého jiného. Dříve byla víra obecností, měla přednost přede vším, co je jednotlivé, byl tu objektivní svět víry. Naproti tomu útek od Boha se odehrával jen u jednotlivého člověka a mohl dospět jen tak daleko, že jednotlivec se odloučil od světla víry, přičemž si musel vytvořit sám možnost útěku, jestliže chtěl utéci. Dnes je tomu naopak. Víra jako objektiv-

ní vnější svět je porušena. Jednotlivec se musí v každém případě propracovat k víře tím, že se útekem odpoutá od světa, neboť dnes na místě víry je útek objektivním světem. Tak jako se musel dříve člověk namáhat, aby unikl Bohu, tak musí dnes vynaložit všechny síly, aby před ním neutíkal, protože ve světě se všechno změnilo v podobu útěku.

Je to myšlenka, kterou vyjádřil už před několika lety Maritain v díle S. Thomas d'Aquin, že totiž dnes nabývá křesťanství nové formy, protože to, co bylo dříve majetkem celku, stává se majetkem jednotlivce, kdežto myšlenka odklonu od Boha, která znamenala heresi, a tedy osamocenosť, odloučenosť, odtržení od druhých, stává se dnes věcí obecnou.

Myšlenky Picardovy jsou nesmírně originální, působí však někdy zvláštní melancholií na čtenáře. Jeho bystrý pozorovací talent proniká veškerou dění moderního života a všude vidí, jak, bohužel, dnešní pokrok, jenž by měl spět k Bohu, který je věčným živo-

tem, věčným pohybem a věčným klidem zároveň, od něho prchá. Všude možno pozorovat jen útěk, celý dnešní život je jediným stavem útěku před Bohem. Celý moderní život je jakoby personifikovaným útekem od Boha.

S touto myšlenkou pozoruje autor jednotlivé oblasti a způsoby lidského života a jeho projevy. — Kino je mu dokonalým útekem. Jako vzory jsou kina rozhozena na všech stranách, aby se lidé učili, jak by co nejlépe utíkali. Postavy na plátně jsou uzpůsobeny jen pro útěk svou neskutečností, netělesností. Jako člověk, jenž spěchá, odkládá vše, co by mu překáželo, tak postavy v kinu odložily kdesi svou přítěž těla, spěchají samy na plátně od něho, jen obrys jejich těla je vidět; mnohdy zůstanou na okamžik stát a ohlížejí se úzkostlivě, jako by je někdo pronásledoval. Je to jen hra, napodobují pouze úzkost, nikdo je nemůže doběhnout... Zdá se nám tu, jako by už vlastně nebylo lidí, jako by tu byly jen jejich stíny, které po sobě zanechali, jako by ony utíkaly na místě skutečných lidí, kteří sedí před plátnem a pozorují stíny na plátně, zdají se pouze jako postižení, přichycení, aby dokonaly klam, když skuteční lidé již dlouho utekli.

Tento hrozný útěk možno pozorovat v nejružnějších obměnách ve všech odvětvích lidského života. Je přímo zorganizován podivuhodným způsobem, takže mu neunikne žádný úsek lidského dění. Ale není to útěk radostný; bolest svírá duši čím dál tím více, je to útěk plný úzkostí, jako ostatně žádný útěk není rozkoší. A proto není divu, že člověk oddaný tomuto útěku nedovede stále jen utíkat, nedovede stále jen myslet na útěk, který se mu stává čím dál tím více protivným. Potřebuje něčeho, co by bylo docela odlišným od tohoto útěku, něco, co by bylo nad ním, co by mu hrozilo, ale zároveň se na něho usmívalo, potřebuje něco nebeského. Cítí čím dál tím více tuto potřebu duše, ale bojí se obrátit tam, kde by se mu dostalo náležité odpovědi. Skutečného Boha, jakožto něco docela jiného, nesnese, neboť on ničí vztah jedné věci k druhé a jen jedno je tu pak možné: vztah věci k Bohu. Ale pak přestává útěk. Proto člověk nechce, aby Bůh byl něco zcela jiného, neboť pak by brzdil útěk.

Člověk tedy potřebuje něco jiného, ale takového, co by podporovalo jeho útěk. A to nalézá v umění, zvláště v umění zobrazovacím. Je něčím jiným již tím, že existuje ve sféře zvláštní, zcela pro sebe, je něčím odlišným od skutečnosti. Dílo, které si člověk vytvoří, je něčím novým, samostatným a takto dává člově-

ku zdání něčeho jiného, po čem touží jeho duch, unavený stálým útekem.

Podobně se utíká štvaný člověk k literatuře. A můžeme tu pozorovat nesmírný rozdíl, jaký se jeví mezi světem víry a světem útěku v pohledu na literaturu. Ve světě víry je básnické dílo suverenním a pojímá v sebe vše, co tu bylo před ním, takže člověk, odezíraje od této suverenity, nemůže, nedovede ani myslet, že by před tímto básnickým dílem bylo něco jiného. A při této jednotě nemůže člověk nemyslet na jednotu, jaká musí být mezi ním a Bohem, jenž je jediným, k němuž všechno směřuje. V dnešním světě, jenž je ve znamení útěku od Boha, je tomu zcela jinak. Automatický mechanismus literatury spočívá v tom, že po jednom díle následuje druhé, protože předešlé neřeklo dosti, takže následujícímu zbývá ještě mnoho říci, že věc v jednom díle byla řečena neúplně, jen částečně, takže je nutné nové dílo, a tak to jde do nekonečna. Tak na příklad naturalismus se zmocnil jen vnější situace člověka, ale tak demonstrativně, tak přehnaně, že musel přijít expresionismus, aby ukázal, že je tu také nitro.

Život moderního člověka je tedy útekem neustálým. Člověk utíká, ale nad ním je někdo, jenž utíká ještě více než on a proti němuž je osobní útěk tak ubohý. Proto se o něj nestará. Můžeme tu myslet na slova svatého Augustina: Kam půjde tento, když uteče před tváří Boží? Obrací se sem a tam, jako by hledal místo svého útěku... Kam půjdeš, kam unikneš? Jestliže chceš od něho utéci, utíkej k němu. K němu utíkej, vyznává se, nikoliv od něho, skrývá se. Skrýti se nemůžeš totiž, avšak vyznati se můžeš. — To je však právě to, co nechce slyšet dnešní člověk.

Knihy je velmi zajímavá, čtete ji s napětím, ale na konec se vám možná znechutí svým přílišným pesimismem. Když čtete, že mimo tento útěk zdá se, že není vůbec lidí, že člověk existuje jen potom, pokud má účast na tomto útěku, takže člověk žije a zatím co žije, utíká, je vám jaksí smutno a zdá se vám, že na zoufání je vždy dosti času. Křesťanská naděje je silná a nedá se přemoci sebevětšími neúspěchy. Jestliže snad dnešní obraz křesťanství je značně rozdílný od obrazu, jaký nám skýtal středověk, není křesťanství samo sebou slabší. Jeho životní míza nevyschla a nevyschne a nevysuší ji nikdo a nic. Jestliže neovládá dnes svět tak, jako dříve, ovládá tím více a hlouběji jednotlivé duše. Mohutný rozmach náboženského života dnes ve všech dílech světa je toho jistě známkou.

R. M. Dacík O. P.

Životní dílo Františka Reyla.

K 70. narozeninám prelátovým.

Vysoký církevní hodnostář, slovatný učenec, vážený politik a dokonalý člověk, Jeho Milost kapitulní probošt a prelát, universitní docent a senátor Msgr. Dr. František Reyl dožívá se v těchto dnech svých sedmdesátin. Jest jednou z nejadrnějších osobností celého českého katolického světa a vypsati vyčerpávající nárys jeho životního díla znamená promítnouti jeho životem celý vývoj katolického i národního hnutí posledního půlstoletí.

Narodil se dne 20. února 1865 v Josefově, kde jeho otec byl chudým řemeslníkem, živícím četnou rodinu v létě zedničnou a v zimě kamnářstvím. Byl by se stěží odhodlal dáti cíleho synáčka na studie, kdyby mu katecheta a ředitel školy josefovské nemalovali před očima jeho skvělou budoucnost. Tak se dostal na gymnasium v Hradci Králové, kde náležel k nejschopnějším žákům. Studoval neustále s výborným prospěchem a jen proto mohl být přijat za snížený plat do biskupského chlapeckého semináře „Borromea“. To zachránilo jeho studie, neboť již v kvartě zemřel mu otec a od toho okamžiku nastala mu obtížná úloha, aby se sám na studiích udržoval. Přes to vše ukončil v červenci 1885 maturitní zkoušku s vyznamenáním.

Na podzim r. 1885 vstoupil do kněžského semináře v Hradci Králové, kde nejen horlivě studoval, ale zúčastnil se i probouzejícího se kulturního ruchu bohosloveckého tou měrou, že onemocněl a po ukončení druhého roku bohosloví byla by ho těžká plicní choroba málem připravila o život. Přesto silou své vůle

přemohl Reyl i tuto zkoušku a tak po čtyřletém studiu mohl být dne 14. července r. 1889 vysvěcen na kněze.

Mladického Reyla poznali v Hradci jako člověka nadprůměrných schopností a nepustili ho vůbec z biskupského města. Byl ihned ustanoven vikaristou při katedrálním chrámu Ducha svatého v Hradci Králové a nabyl první praxe vypomáháním při manipulační agendě v konsistorní kanceláři. Při tom se stal současně i výpomocným katechetou a druhým exhortátorem při vyšší realce, kde několikrát za nemocného katechetu vyučoval náboženství na celém ústavě až do roku 1905.

Jeho znalosti poměrů využil biskup a záhy ho ustanovil vice-rektorem v chlapeckém semináři „Borromeu“ v roce 1890. Když se tu skvěle osvědčil, jmenoval ho r. 1893 nový biskup hradecký, Eduard Jan Brynych, ředitelem téhož ústavu, kde působil až do roku 1909. Reyl se tu osvědčil jako pedagog vysoké úrovně. Snažil se při výchově středoškolské mládeže, která plnila Borromeum, vyhledávat vždy ono zlaté středce mezi přísnou ústavní kázní a nutnou individuální volností svěřenců. Nebyla to práce vždycky tak snadná, uvědomíme-li si, že již od let devadesátých provozovaly liberální živly soustavnou propagandu mezi studující mládeží. Reyl vychoval tu za devatenáct let úřadování celou řadu mladistvých generací, z nichž vyrostli četní kněží a katolicky uvědomění laikové. Reyl však nepřestával jenom na vychovávání, ale snažil se záhy upravit i prostředí, v němž jeho mládež měla žít. Procestoval celé Rakousko, prošel Německem,

Itálii a Francii, všimaje si nejen poměrů výchovných, ale i zařízení budov seminárních. A tak se stalo, že již od roku 1899 pracovalo se na projektech nové seminární budovy, která byla v roce 1902 dostavěna nákladem téměř půl milionu korun. V této novostavbě Borromea uložil Reyl ovoce zkušeností, získaných na cestách, ale provedl zároveň čin, který ukazoval budoucího sociologa a ekonomu ve světle velmi příznivě. Vypracoval nejen dobrý stavební program, ale musil k němu připojit i stejně dobrý finanční plán k úhradě té doby ohromného nákladu. Uvážíme-li, že kmenového jmění ústavu byl nedostatek, pochopíme snadno, jak obezřetné musilo být hospodářské vedení Reylovo, aby udržel v náležité rovnováze prosperitu ústavu i požadavky většinou chudých chovanců. Reyl vzpomínal později všeho toho ve svých pěkných statích „Jeden rok v novostavbě Borromea“ (1904) a „Padesátiletí Borromea“ (Obnova 1911).

Reyl vyrůstal z lidu a znal tudíž z vlastní zkušenosti jeho životní potřeby. Velmi záhy byl si vědom, že pastýřská činnost kněze musí být doplněna prací spolkovou a jeho organizační úsilí na tomto poli je vynikající. Již jako novosvěcenec vycítil potřebu přímého styku s lidem a počal pracovat v duchu sociální encykliky papeže Lva XIII. Roku 1889 vstoupil do „Jednoty katolických tovaryšů“ v Hradci Králové, v níž záhy stal se předsedou. Vychoval v ní celou řadu uvědomělých jinochů, kteří pak samostatně vystupovali jako čilí pracovníci v katolickém organisování. Reyl smysl i dějiny této práce zachytil v poučné stati „Deset let Jednoty katolických tovaryšů v Hradci Králové“ (1899).

Vedle tohoto tehdy hlavního kádra organisovaných katolíků královéhradeckých nebylo však spolku, u jehož kolébky by Reyl nestál, ať již v Hradci samém nebo v oblasti celé východočeské diecése. Stal se zajisté dlouholetým předsedou dozorčí rady „Všeoborového sdružení křesťanského dělnictva“, jehož centrála byla v Hradci. Zakládal-li se někde v diecési nový katolický spolek vzdělávací, povolán byl do ustavující valné hromady Reyl pravidlem jako hlavní řečník a přední rádce. Reyl věděl dobře, že nejmocnější vzpruhou sociálního úspěchu je praktická křesťanská láska, a proto založil vzájemně podpůrný a dobročinný živnostenský spolek „Charitas“ a stal se jeho předsedou. Stejný zřetel obrátil i k ženám a stal se duchovním rádcem vzdělávacího i podpůrného spolku katolických paní a dívek „Anežka“. Avšak i sdružení české mládeže katolické „Besídka učňů“ nalézalo v něm vždy obětavého příznivce.

Jeho spolková činnost neomezovala se však na zakládání a organisování. Reyl zasahoval do živého také jako řečník. Nutno vytknouti zásluhu jeho řečnických kursů sociálních, jichž provedl několik se zdarem o prázdninách. Ukázal jimi cestu a metodu pracovníkům jiným a vychoval řadu pohotových řečníků, jichž dobře využil rozmáhající se hnutí politické. Úspěch těchto kursů donutil ho později vydati tiskem svůj praktický „Návod k řečnictví“ (1907). Vyvrcholením této činnosti byly katolické sjezdy, pořádané v Hradci Králové. Konaly se tři, v rozmezí stále rostoucích, takže kladly na energii a kombinační i organizační talent Reylov požadavky neobyčejné. Reyl pak zachytil obsah i průběh jejich v publikacích, z nichž zejména „Zpráva o druhém sjezdu“ (1902) a „Zpráva o pátém všeobecném sjezdu“ (1910) jsou výstižným obrazem cenné práce katolíky zde vykonané.

Nebylo divu, že biskup Brynych uznal záhy zásluhu Reylovy na tomto poli a jmenoval ho diecésním předsedou katolických spolků v celé oblasti královéhradecké. Reyl svou praktickou činnost záhy podporoval i literárními pracemi, z nichž uvádím aspoň důležité stati: „O nutnosti spolkového života katolíků“ (1899), „O významu katolických spolků“ (1900) a „Budujte tvrze katolickými spolky“ (1907).

Leč vedle praktického lidového organisátora rostl souběžně v Reylovi i vědecký badatel. Potřebu vědecké výzbroje pro práci duchovní poznal Reyl při psaní své první knižní publikace „Český kněz“ (1892), zejména však při koncipování apologetické brožury „Obrana úcty svatojanské proti doktoru Herbenovi“ (1894). Železnou píli docílil toho, že po důkladném studiu bohovědy složil, již jako ředitel Borromea, potřebná rigorosa s vyznamenáním a promován byl dne 9. prosince 1897 za doktora theologie na Karlově universitě v Praze. Reyl položil tím nejen tvrdý základ k pozdější své vědecké práci sociologické, ale vědomostí svých užil se zdarem v literární i řečnické činnosti apologetické. První očividný výsledek projevil se v ohromném úspěchu jeho studie „O zpovědi“ (1899), jejíž první vydání rozebráno bylo ihned, takže bylo nutno poříditi nový náklad osmi tisíc výtisků, po nichž následovalo ještě třetí vydání (1902). Vědecky rozbíral Reyl „Náboženské názory přítele lékaře“ (Alétheia) (1899) a vydal obrannou brožuru „Církev pronásleduje vědu“ (1900), „Oslava Husova“ (1900), „Blíže k Římu“ (1901), „Papež Lev XIII.“ (1902), „Jubiläum mariánské a Lurdy“ (1904), „Reforma manželství“ (1906), „Svobodná škola“ (1906), „Manželství přirozené a svátostné“ (1906), „Kdo má právo na školu“ (1908), „Čím vlastně jsou starokatolíci“ (1908), „Proti volné škole“ (1908), „Působení církve na poli charity a kultury“ (1910), „Děs o slávě husitských bitev“ (1922), „Legenda bělohorská“ (1922), „Náboženství a škola“ (1922).

Zcela zvláštní kapitolu značí v této apologetické oblasti Reylova činnost polemická, konaná řečnickými i literárními. Reyl odvážil se své doby k činu, který byl v katolických kruzích takřka neslýchaný: jako vědecky dobře připravený debatér vcházel zmužile do schůzí vyložených fanatiků protikatolických, aby tam katolickou věc a její právo hájil i proti nejvýznačnějším osobno-

stem pokrokového světa, jakými byli Masaryk, Drtina a Machar. Často byly takové zásahy spojeny i s nebezpečím, že nevyjde ze schůze se zdravými údy. Ale Reyl měl ony povahové vlastnosti, které odzbrojovaly i zuřivce. Vedle jistoty svou věcí byl vždy mistrným debatérem a při nenávistných výkřících protivníků uměl zachovati naprostý klid. Jeho odpovědi, mírné a taktní, utišovaly bouře tónem, obsažností a logickými závěry. Umělť on vždycky citovat výroky samotných pokrokovců, uměl roztržiti látku sporu, apelovati na rozum a na střizlivou soudnost. Literární zisk z této polemické činnosti představují knihy, brožury a stati: „Církev a škola“ (1907), vzniklá z disputace s Drtinou v Hradci Králové, „Útok profesora Masaryka na církev katolickou“ (1907), „Proti Volné myšlence“ (1907), „Machar a křesťanství“ (1909), „Herbenovy omyly v otázce svatojanské“ (1910), „Žil svatý Jan Nepomucký?“ (1910), „Obrana úcty svatojanské“ (1910). Vyvrcholení této činnosti vidím ve studii „Charakter“ (1912), promlouvající věcně o pojmu a tvorbě úspěšného i důsledného charakteru, o dobře řízené sebevýchově. Klade v ní důraz na význam náboženství při vývoji pevné povahy, všude je znáti, že spisovatel líčí vlastní své zážitky a zkušenosti. Vidíme vyrůstati osobnost, která byla posléze schopna postaviti se tváří v tvář samému Masarykovi, a vzbuditi jeho respekt. Ale také vědecké školení a rozsáhlá erudice jeví se tu v citování Aristotela, Paulsena, Grubera, Smilesa vedle výroků Písma.

Velmi záhy poznal Reyl, že činnost spolková, organizační i vědecky obranná musí být podporována dobře řízenou akcí tiskovou. Stál po boku Brynychově při zakládání týdeníku „Obnova“, jehož první číslo vyšlo dne 22. března 1895. Postavil v čelo redakce své vyškolené lidi, ale sám napsal, zejména v prvních letech množství článků, jež se staly ozdobou listu. Jiným podnikem velkého významu bylo založení knihovničky „Časové úvahy“, jejíž první číslo vyšlo koncem září 1896. Stalo se tak na popud biskupa Brynychy, který provedení svěřil Reylovi. Reyl nejen že věc uskutečnil, ale stal se i redaktorem prvních třinácti ročníků, předav v roce 1910 řízení podnes živé knihovny svému žákovi Karlu Kepplovi. Reyl dovedl opatřiti dobré rukopisy do všech dvanácti čísel, jež pravidelně každý rok vydával, ale nad to napsal sám do četných sešitků cenné práce původní, jež jsou dnes již rozebrány a neustále hledány. Do prvního čísla těchto časových úvah napsal sám instruktivní stať „Náš program“ (1896). Aby tiskové podniky zabezpečil, zúčastnil se Reyl horlivě Brynychova podniku založení Politického družstva tiskového pro diecési královéhradeckou, stav se hned po založení (1898) jeho agilním jednatelem. Jako takový projektoval a provedl i nákladnou stavbu družstevního domu, zvaného Adalbertinum, s moderně zařízenou tiskárnou, který ovšem oťrásl finančním základem družstva, ale moudrou prací Reylovou docílena byla práce zase rovnováha. Jako vždy, podporoval Reyl tiskovou akci i literárně, a z jeho statí i knih zachovávají si svůj význam podnes práce: „Vliv ideje mariánské na denní tisk“ (1905), „Braňme se tiskem“ (1905), „Zrcadlo pokrokového tisku“ (1907), řeč „O tisku“ (1909), „Důležitost katolického tisku“ (1912) a „Zhouba špatného tisku“ (1922).

Sama doba devadesátých let vyžadovala na českých katolících organizační akci politickou. Pro ni nebylo na Královéhradecku vedle Brynychy osobnosti schopnější nad Reyla. Některé své literární práce usměrňoval již koncem let devadesátých politicky, uvažuje „O sociální úloze duchovenstva“ (1898) a vrhaje ostrý pohled na poměry stavu rolnického v obrázku „Dobrodínečkov“ (1898), poučuje „O hnutí křesťanskodemokratickém“ (1899). Vzbuzovalo to záhy nemalý respekt, že Reyl bez zanedbání svých pedagogických i kněžských povinností dovedl se účastniti jako řečník četných schůzí katolických i jiných stoupencův na nejrušnějších místech celé diecése. Stával se záhy hledaným pro schopnost přizpůsobování témat podle časových potřeb, neboť jeho vzdělání uschopňovalo jej doplňovati vědomostí politické i sociální. Když obyčejně při řečnických soubojích se stoupenci protivných stran vycházel jako vítěz, stal se nepostradatelným a vžil velkou sebedůvěru i do katolíků, kteří se obávali angažovati se politicky. Tyto úspěchy umožnily mu založiti Politický klub křesťanskodemokratický pro Hradec Králové a okolí (1900). Odtud lze datovati jeho soustavnou činnost politickou, projevivši se celonárodně po prvé horečným úsilím při volbách do Říšské rady vídeňské (1907), kdy vystoupil jako kandidát poslanectví za městskou skupinu královéhradeckou se slušným zdarem. Také při volbách v roce 1911 vystavoval se prudkým nárazům boje a vysílení z dlouhých schůzí volebních. Proto bylo přijato s všeobecným uspokojením, když v roce 1920 zvolen byl senátorem Národního shromáždění za spojené župy královéhradeckou a pardubickou. A tak zúčastňuje se Reyl již po patnáct let pilně parlamentních prací v důležitých výborech, v plenárních debatách, jsa obávaným odpůrcem svých protivníků. Avšak i mimo senát koná neúnavně veřejné a informativní schůze, řídí okresní i župní organisaci lidové strany v Hradci Králové. Nebyl také z posledních, kdož se přičinili o odstranění různých frakcí katolického hnutí politického a o založení jednotné lidové strany v republice.

Praktickou činnost politickou doprovázel Reyl i pilnou prací v oboru politické literatury. Mimo výše již zmíněných prací vydal ještě črtu „Žaloba vyděděnce XIX. věku“ (1901), sociálně politickou úvahu o liberálním hospodářství „Vznání starého hříšníka“ (1902), národohospodářskou úvahu „Klíč k bohatství“ (1904), po níž následovaly „České státní právo“ (1904), „Kněz a politika“ (1908), „Volby do českého sněmu“ (1908), „Nutnost sociálních oprav“ (1909), „O součinnosti kleru s inteligencí“ (1910 a 1913), „Úkol inteligence v sociální politice“ (1911),

„Sociální a politická práva žen“ (1911), „Vztah rodiny k sociální politice“ (1911), „Požerství“ (1916), „Odkřesťanění stát“ (1919), politiky se týká i vědecké dílo Reylovo „Sociologie v politice“ (1924). Dlužno ještě vzpomenouti zásluh Reylových o vydávání kapesního kalendáře křesťanských sociálních organizací, „Křesťanský organizátor“, jehož redakci vede od roku 1907 Josef Polák, a v němž Reyl otiskl mnoho cenných příspěvků.

Sám jsa jedním z nich, nezapomínal Reyl ani na ocenění velkých mužů katolického hnutí kulturního i politického, napsav řadu životopisných statí. Z nich tu uvádím aspoň „Jan Valerián Jirsík“ (1899 a 1908), „Dapež Lev XIII.“ (1902), „Veliký biskup Brynych“ (1903 a 1922), „Vliv činnosti Josefa Šamalíka na zemědělské kruhy v Čechách“ (1923) a „Václav Rezníček“ (1924).

Roku 1901 světil biskup Brynych Reylovi docenturu sociologie na bohovědném učilišti v Hradci Králové, a odtud počíná jeho soustavné studium vědeckého badání sociologického. Docentem byl Reyl až do roku 1916, jsa zároveň již od 1909 rektorem kněžského semináře. Po odchodu profesora Aloise Soláda stal se neúnavný Reyl ještě docentem křesťanské sociologie na bohoslovecké fakultě Karlovy university. Literárně značí to bohatý přírůstek prací namnoze jedinečných i co do soustředěného materiálu, i co do metody a zpracování. Počíná se řada studií těchto sociální úvahou „Sebevraždy studentů“ (1904), „Pracovní smlouva a spravedlivá mzda“ (1908), „Nutnost sociálních oprav“ (1909), „Charakter sociální otázky“ (1909), a první období vědecké práce ukončuje se úvahou „Úkoly sociální politiky“ (1909), která byla právem prohlášena ze zesílení teore-

tických základů hnutí katolického. Nové období zahajovaly úvahy „Otázka bytová“ (1910), „Organisace svépomoci“ (1911), „Význam rodiny pro lidskou společnost“ (1911), „Poměr individua ke společnosti“ (1912). Ještě před válkou počila bohoslovecká fakulta Karlovy university cenou jednoho tisíce korun jeho konkurenční práci vědeckou „O všeobecných pojmech křesťanské nauky společenské“ a druhé období skončil Reyl vydáním spisu „Jádru křesťanské sociologie“ (1914). Je to kniha krásná, svědčící o velké sčtetlosti a rozhledu autorově, její cena pak zvláště vynikne při porovnání s obdobnými pracemi Neuschlovými. Oceňuje význam křesťanské sociologie, obsažné pojednává o jednotlivci a společnosti a jich vzájemném poměru. Reyl spis uzavírá výkladem o uskutečnění sociálního ideálu praktickou sociologií. Třetímu období vědecké práce Reylovy dominuje ovšem jeho velké dílo „Sociologie v politice“ (1924), jehož spravedlivé ocenění vymyká se ovšem rozměrům jubilejní statí. Nadsip knihy nijak nevyčerpává bohatého jejího obsahu, neboť jedná se v ní i o příčinách sociálního dění vůbec, o jeho strukturu, vývoji, podmínkách a fázích, jimiž prošlo, o dalším dosažitelném vývoji, tedy o celém úkolu křesťanské sociologie vůbec. Připočteme-li k tomu ještě recenze vědeckých spisů sociologických, které Reyl psal do „Časopisu katolického duchovenstva“ a do Podlahovy revue „Slavorum litterae theologicae“, jakož i řadu hesel o sociologii v „Českém Slovníku bohovědném“, jehož byl od roku 1909 spolupracovníkem, získáváme celkového přehledu obrovité životní práce tohoto vynikajícího muže! Ad multos annos!

Vilém Bitnar.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

VŠEM KATOLIKŮM! Počet dosud přihlášených účastníků na sjezd převyšuje veškerá očekávání. Již dnes lze říci, že přes těžké hospodářské podmínky bude První celostátní sjezd katolíků Československé republiky nejmohutnějším projevem dosud v Praze pořádaným. Ubytování a dokonalé technické zorganizování těchto statisíců klade ovšem nesmírné požadavky na pořadatele sjezdu. Proto se obrací Přípravný výbor sjezdový na všechny katolíky, aby již nyní hlásili svou účast, aby ulehčili pořadatelům jejich úkol a aby bylo možno zajistiti všem včas přihlášeným ubytování. — Katolíci, přijďte za hlasem svých biskupů k této historické náboženské manifestaci! Hlaste se již nyní na farních úřadech a u místních sjezdových výborů! Strádejte na sjezd! Pořádejte pomocné akce pro účast chudých z Vaší farnosti! Hlaste nám všude, odkud hodláte vypravit zvláštní vlaky!

Duchovní péče o mládež ve státních fašistických svazech v Itálii. Svátice Stolic, jakmile vyšel nový zákon o předvojenské výchově v Itálii, zasadila se k zajištění pastorece mezi mládeží ve státních svazech o to, aby všem novým skupinám mládeže byla poskytnuta dostatečná příležitost ke splnění nedělní náboženské povinnosti. Ústřední velitelství fašistické milice, jemuž jsou ony organisace podřízeny, rozkázalo nato všem velitelstvím, aby pečovala o umožnění účasti mladých na nedělní mši sv. Všude, kde jsou v neděli dopoledne kursy, musí býti organisovány tak, aby mohli hoši do kostela na mši sv. Kardinál-státní sekretář žádal pak všechny biskupy, aby v duchu naprosté loyality provedli jednání o tom s fašistickými vojenskými úřady.

Katolíci v Německu podle povolání. Sekretář svazu západoněmeckých katolických dělnických spolků, Bernhard Letterhaus, pokusil se o statistiku německých katolíků podle povolání. Katolíků mužského pohlaví, starších 14 let, je v Německu 7.7 mil. Z nich 4.3 mil., t. j. víc než 56 procent, jsou dělníci. Spočteme-li muže i ženy, zjistíme, že dělnictvo z počtu všech katolíků v Říši tvoří 54.6 proc. Na 1.4 mil. katolických mužských obyvatel, t. j. 18.4 proc., jsou příslušníci samostatných povolání (zemědělci, řemeslníci, podnikatelé, svobodná povolání atd.). K zemědělství nutno počítati i příslušníky rodiny, kteří v hospodářství pomáhají, kterých je dalších 378.000, čili 4.9 procenta celkového počtu katolíků. Úředníci tvoří 5.8 proc. (t. j. 440.000) a zaměstnanci 10.5 proc. (přes 800.000). Sociální rozdělení katolíků v Německu není, jak zřejmo, příliš výhodné.

Exercicie pro polskou armádu. Na přání sv. Otce začal polský vojenský biskup Msgr. Gawlina k oživení duchovní péče o vojáky s propagací exercicií pro vojsko. Jako počátek této akce uspořádal a sám vedl exercicie pro všechny vojenské kuráty římsko- i řecko-katolické z celé armády. Nyní budou pracovati exercičním hnutím sami kuráti ve svých úsecích.

Bylo nalezeno „Páté Evangelium“? Nedávno prošla tiskem zpráva, že bylo nalezeno „Páté Evangelium“. Co o tom myslit? Jest známo, že již v apoštolské době, a i později se objevovaly listy, obsahující „slova Kristova“ (logia), mluvící o zářících a pod. Bylo známo „Evangelium židů“, „Evangelium Tomášovo“ a „Protoevangelium Jakubovo“. Hlavně v Egyptě byly v posledních desetiletích nalezeny četné texty takovýchto Evangelii a dopraveny

do „British Museum“ v Londýně, kde byly i nalezeny texty, o nichž se píše jako o „Pátém Evangelium“. Racionalisté měli již dříve starost o páté Evangelium. Známy Gouchoud míní jím Evangelium Marciona, nebezpečného bludaře, vyloučeného r. 144 z Církve. Podle Gouchouda Marcion napsal vůbec první Evangelium a z toho teprve prý vznikala známá čtyři Evangelia. Tomu už dnes nikdo nevěří, ani vážná racionalistická kritika ne. Podle textů, které byly nedávno nalezeny, jde o určité události z Evangelii, poněkud rozšířených o podrobnosti, a lze mít za to, že tento spis se opíral o znění svatých Evangelii, Janova nevyjímaje.

Katolický život belgický na výstavě v Bruselu. V dubnu bude zahájena v hlavním městě belgickém výstava na způsob výstavy ve Wembley a Koloniální výstavy ve Vincennes. A jako na této uspořádali katolíci nádhernou misionářskou výstavu, tak i v Bruselu budou katolíci krásný palác, v němž bude umístěna výstava katolického života v Belgii. Palác vystavěl Lacoste, který staveb i palác pro misionářskou výstavu ve Vincennes. Jsou to tři veliké budovy nad sebou postavené s terasami. Nejvýše stojí kostel, jehož hlavní kupole 23 m vysoká je obklopena 5 menšími kupolemi a 6 věžemi vysokými 50 m a ukončenými kříži. V nejnižší budově je veliký sál pro přednášky, restaurace, v prostřední budou uloženy předměty z katolického belgického života. V kostele budou slouženy mše sv. o nedělích a svátcích. Při vchodu do paláce je kancelář, kde po celou dobu výstavy bude několik sil k dispozici účastníkům výstavy, aby mohly býti podány co nejlepší informace o katolické expozici.

Španělsko, Portugalsko a Svátá Stolic. „L'Osservatore Romano“ uveřejnilo nedávno jména biskupů na uprázdňené stolce ve Španělsku a poznamenalo, že zanedlouho budou obsazena všechna biskupství ve Španělsku. Tato zpráva svědčí zřejmě o tom, že mezi Španělskem a Svátou Stolicí dochází ke smíru. Je totiž jisto, že osazování biskupských stolic je problém vždy dosti ožehavý. Když v Itálii po roce sedmdesátém byla provedena rozlučka Církve od státu, byla právě otázka jmenování nových biskupů nejbolestnější ranou na těle Církve, která byla zahojena jedině moudrým jednáním sv. Dona Bosca, kterého Pius IX. pověřil vyjednáváním za Svátou Stolicí s italskou vládou. Napětí mezi Církví a státem ve Španělsku bylo veliké, ovšem v neprospěch země. President Zamorra a ministerský předseda Lerroux si proto přáli, aby nepřátelství pominulo a návštěva kardinála Pacelliho v Barceloně při návratu z mezinárodního Eucharistického kongresu v Buenos Aires dávala tušit, že dojde ke smíru. Vláda uznala nyní, že majetek jezuitského řádu, vyhnaného ze země, který byl státem zabrán, patří Sváté Stolicí a jest i ochotna pozměnit ty články konstituce, které jsou proti Církvi. Je zajímavé, že tento obrát se děje v době, kdy přišel do Vatikánu nový vyslanec portugalský. Portugalská republika, ustavená r. 1910, přerušila diplomatické styky se Svátou Stolicí, a navázala je opět r. 1918. Její politika od r. 1918 je řízena v duchu tradic katolické země. Při nástupní audienci prohlásil nový portugalský vyslanec u Sv. Stolic: „Nyní lze pozorovati v naší zemi obrátu na všech polích činnosti. Vláda nezapomíná při tomto obrodném díle důležitého místa, které zaujímá katolická víra v srdci každého Portugalce. A nepřeje si jen, aby Portugalsko žilo se Svátou Stolicí v poměrech co nej přátelštějších, nýbrž raduje se z toho, že toto soužití přináší tak krásné ovoce“. Portugalsko předešlo Španělsko ve svém protináboženském boji a na konec poznalo, že jednalo špatně. Španělsko to poznává rovněž, a čím dříve urovná svůj vztah k Církvi, tím bude pro ně lepší budoucnost.

esťanská Liga Dělnická. Na kongresu Francouzských dělnických sekretariátů v Lille oznámil kardinál Liénart založení nové jednice „La Ligue Ouvrière Chrétienne - Křesťanské Ligy Dělnické“. Před 10 lety byla zřízena současně v Belgii a ve Francii jednice křesťanské mládeže dělnické „Jeunesse Ouvrière Catholique“, známá pode jménem Jocisté a nyní je zakládána Liga, rá znamená opět slibný krok v oblasti sociální činnosti francouzských katolíků. P. Lehenbre, sekretář Sociálního sekretariátu v Lille, vyloučil příčiny, které vedly katolíky k založení nové jednice. Dělníci chtějí, jako jocisté, získati své kamarády, kteří sud žijí v organizacích jiných, většinou nekatolických, nebo rotikolických a proto je zakládána Liga, která má vychovati štolskou elitu v řadách křesťanského dělnictva. Jinoši, vyzíející ze svazů katolické dělnické mládeže, budou tvořit zá- d nové organizace a pokračovat v apoštolátě, který konali do- ch dvaceti let. Stanovy byly vypracovány a kardinálem Lié- tem schváleny. Všude se děje tolik pro pokřesťanění národa, u nás pro to není smyslu a hlavně dělnictvo je ponecháváno pospas marxistickým náhončím.

m H. Quentin zemřel. J. Sv. Pius XI., mluvě o nastávající ka- nisaci bl. Fishera, kardinála a Mora, kancléře, kteří před 400 y vykrváceli v Anglii za víru, se zmínil o tom, jakou radost by l Dom Quentin, kdyby se byl dožil kanonisace těchto blaho- vených. Dom Quentin, prvý opat benediktinského opatství sv. onyma v Římě, zemřel několik dnů před čtením Dekretu o ostech bl. Fishera a Mora. Vrátil se z Lovaně, kde měl několik dnásek na universitě, a po dvou dnech se rozloučil s tímto ítem. Byl to muž vědy a Pius XI. si ho velice vážil. Narodil se iaint. Thierry, v arcidiecési remešské, r. 1872 a v 18 letech vstou- o benediktinského řádu. Na kněze byl vysvěcen r. 1902. Vá- a ho hlavně historie a brzy měl takové jméno, že Pius X. ho 1907 povolal do Říma, aby pracoval v komisi pro revisi Vulgáty, ímž prefektem byl benediktin, kardinál Gasquet. R. 1926 vyšel í svazek Genese. J. Sv. Pius XI., který bedlivě sleduje práci o komise, založil r. 1933 opatství sv. Jeronyma, jehož mniši se uují jen práci pro revisi Pisma Svátého, a Doma Quentina jme- val prvým jeho opatem. Vysvěcen byl kardinálem Verdierem, íbiskupem pařížským.

katolická mládež německá nemá práva na život. Vůdce hitlerov- é mládeže německé, Baldur von Shirach, vydal právě knihu er Hitlerjugend Idee und Gestalt“, ve které čteme tato slo- „Konfesišní sdružení mládeže nemá v naší době práva na istenci. Zatím co mladý muž německý touží žít v období ná- ěně-socialistickém v komunitě, v rámci a výchově hitlerov- é mládeže, často bývá od toho zrazen právě sdruženími kato- ké mládeže, která rozvířila ve svých členech ostrý vnitřní íflikt, kterého jim neodpustí žádný moudrý vychovatel. Sli- jíce jim budoucí život, odvracejí mládež, aby se dala výhrad- do služeb státu. Všimneme-li si náboženského stavu našeho roda, pak opravdová komunita mládeže se může tvořit u nás

jediné tehdy, až náboženské otázky budou odsunuty stranou, zkrátka až budou zakázány všechny konfesišní spolky mládeže. Hitlerovská mládež se nestará ani o kastu, ani o vyznání, nýbrž jen o rasu. V Hanoveru prohlásil nástupce Baldurův, Lauterba- cher, že v r. 1935 bude boj proti katolické mládeži vystupňován. Zbývá, pravil, jediné rozhodnutí: rozpustit svazy katolické mlá- deže a jejich členy včlenit v řady mládeže národně-socialistické. Německý episkopát je však na strážu a příkaz encykliky je ne- smloouvavý.

O blahorečení Pauliny Jaricotové. Jaricotová byla dcerou boha- tého lyonského továrníka, ale pohrdla jménem a vyvolila si lepší stránku. Od mládí ji poutaly misie, korespondovala s misionáři z Rue de Bac v Paříži a u vědomí důležitosti misionářské činnos- ti Církve toužila založit organizaci, která by pomáhala misioná- řům. Tak založila „Dílo pro šíření víry“, které dnes působí na ce- lém světě. Začátky byly ovšem velice skromné a prvého roku bylo vybráno jen 87 franků, druhého již 300 a dnes ročně docházejí miliony pro misionáře. Jaricotová zemřela r. 1862 a je pochována v Lyoně, kde bylo nyní zahájeno jednání o její blahorečení.

Růst katolicismu v Africe. Podle posledních statistik žije v Africe 4.973.262 katolíků ve 132 misionářských oblastech. Za poslední dvě leta přibýlo 700.075 věřících. Katechumenů je 1.862.532. Ten- to rozmach je zásluhou obětavých misionářů, 3.703 evropských a amerických a 279 kněží domorodých. Reholnic tam působí 9.811, z nichž je 1.896 domorodých. V jižní Africe je katolíků 372.199.

Katolická církev v Japonsku. R. P. Örtle S. V. D. z Nügata zpra- coval přesnou statistiku o současném stavu katolicismu v Japon- sku. Od června 1933 do června 1934 přibýlo 3.000 věřících, z nichž bylo konvertitů 1.690, takže je v Japonsku 103.271 katolíků. Není to mnoho, ale třeba poznamenati, že většinou jsou konvertité z řad inteligence, kteří vstupují do Církve z pohnutek čistě ideálních a z přesvědčení. Proto též pochopíme, proč se menší odpor proti kněžím, kterým bylo dříve vytýkáno, že necítí s ná- rodem a jsou cizinci. Tisk často píše o kulturní, sociální a cha- ritaivní činnosti misionářů s úctou, čímž si vysvětlíme ten ob- rat v nazírání na ně. Loni bývalý ministr Adatsi v jedné své řeči sympaticky mluvil o mučednících, jejichž heroism v ničem ne- zadá heroismu japonskému. O školách katolických mluvil rov- něž velice uznale. Ve velké lásce jsou kontemplativní řady a návštěvy v klášterech trapistů a karmelitánů jsou hojné. Polo- vina katolíků žije v diecési naGasacké, řízené japonským bisku- pem, totiž 54.940 věřících. Japonských kněží je tam 15, cizích misionářů 9. Nejvíce konversí bylo v diecési tokijské, totiž 415, v níž je 14.288 věřících, 15 kněží japonských a 61 evropský. V Koreji, na Formose a na dvou ostatních ostrovech, na nichž žije 35 mil. lidí, je katolíků 147.500. Apoštolský vikariát seoul- ský má 58.643 věřících a 75 kněží, z nichž je korejského pů-vodu 48.

o ž i v o t a l

ad Božího hrobu nemá být kastou. V pařížském „La Croix“ šten byl okružní list latinského patriarchy jerusalemského sgra L. Barlassiny, jako rektora a správce rytířského řádu Bo- o hrobu. V tomto listě se m. j. praví: „Dnešní rytíři pokra- jí v křížových výpravách modlitbou a charitaivní prací. Řád í tak náboženský a misišní charakter. Oba tyto charakteristické y musí být kandidátům řádu jasné před oči postaveny... ílestina nemůže v řádu potřebovat členy, kteří jsou jen čes- ími členy a spokojují se hraním velké role a dožadováním prv- íh míst na slavnostech. Palestina potřebuje daleko více aktiv- ívojáků, kteří vědí, že jen na cestě obětí a námahy lze dosíci e... Řád Božího hrobu nesmí mít nic společného s kastou, ímí být uzavřeným kroužkem. Jediné a pouze ti musí být vy- učeni, kdo nejsou praktickými katolíky... Získávání pro řád ísí se především řídit zřetelem ke smýšlení a zásluhám těch, íří opravdu patří k elitě společnosti. Při přezkoumávání žado- í kandidátů o přijetí nesmí být tyto zásady opomíjeny... Za ždovu cenu nutno se vyvarovati rozdělování a tvoření dílčích ízi členy, jaké ani křesťanské lásce, ani zájmům řádu samého odpovídá. Hledání dorostu výhradně v jediné sociální třídě amenalo by zničení vliv řádu a brzdití jeho činnost.“

istýřský list nizozemských biskupů o nutnosti politické jednoty tolíků. Na Hromnice vydali holandsí biskupové společný pas- řský list, jímž připomínají nutnost katolického vlivu na státně- ílitický vývoj Nizozemí, k čemuž lze dojíti jediné silnou katolic- u jednotou. Kdo tuto jednotu lehkomyšlně rozrušuje, není si dom opravdových zájmů lidu. Proti této výzvě biskupů k po- ícké jednotě katolíků postavili se katolíci v národně-socialním íutí nizozemském, vedeném hrabětem d'Ansenbourgem, který se írátil na biskupa roermondského otevřeným listem. Také kato- íká státní strana obrátila se memorandumem na biskupy, v němž íznává politisujícímu kleru státoobčanská práva, ale připomíná, í jejich politická orientace je jednostranná. Strana proto po- dala, aby biskupové udělali konec politisování kněží. (Týká se íeží, sympatisujících s nacionalistickým socialismem.)

Katolický rozhlas v Nizozemí. Letos uplyne deset let, kdy nizo- zemští katolíci přikročili k akci za katolický rozhlas. Tehdy po- nět vyšel od amsterodamského faráře P. L. H. Perquina O. P., který se rozhodl doplnit dosavadní zdařilou činnost nizozem- katolíků (dobře provedené tiskové organizace, vítězný boj o sku- tečně katolickou školu, zřízení dobročinných a sociálních orga- nisací) ještě na poli novém, rozhlasovém. Výsledkem jeho akce íest ustavení K. R. O. (katol. radiový rozhlas, Omroep = roz- hlas), který v roce 1925 začal po prvé vysílati modlitby a zpěvy ze slavné mše sv. z amsterodamského kostela na Spuistraat. Nato následovalo každodenní vysílání (čtvrtek večer) ze stanice Hil- versum. P. Perquin nalezl nejen nadšené pochopení katol. veřej- nosti, ale i velmi dobré spolupracovníky. P. dr. van Koeverden na přání episkopátu vypracoval stanov y zmíněného sdružení po- sluchačů (K. R. O.) a P. A. M. Speet jako sekretář K. R. O. stal se duší podniku. Brzy začal vycházeti týdeník rozhlasový časopis pro katol. posluchače „Katholieke Radio Gids“. Podle tohoto vzoru začali se nizozemští posluchači rozhlasu organiso- vat i v jiné svazy posluchačů, takže celkem jsou dnes čtyři: katolíky (K. R. O.), křesťanský (N. C. R. V.), t. zv. „neutrál- ní“ (A. V. R. O.) a marxistický (socialisté a komunisté, V. A. R. A.). Katolíky a křesťanský (t. j. protestantský) svaz se spo- jili ke spolupráci, podobně jako dva předchozí. Ing. Dubois a sekretář Speet získali dlouhou vlnu (1875 m) a když katol. státní strana vložila do svého programu rozhlasový požadavek, podařilo se jejímu mluvčímu v parlamentě, posl. Suring-ovi, že byl přijat zákon (15. V. 1930), podle něhož dostaly zmíněné čtyři sku- piny rovnoprávnost co do počtu hodin. Zatím ovšem t. zv. Dub- novou akcí (v kostelích čteny biskupské listy, u vrat kostelů i tovarů sbírány příspěvky) docílno na 100.000 přihlášek ke K. R. O. Katol. rozhlas má p a d e s á t hodin týdně pro sebe: úterý (celý den), čtvrtek (do 14 hod.), sobotu a neděli. Ročně vynaloží K. R. O. 180.000 zlatých na rozhlas. Zřízením dvou sta- nic (Hilversum a Huitzem, tato silnější, vlna 1875) dochází k roz- dělení vysílání na čtyři období, v němž každý svaz při vysílání silnější stanici (po čtvrt roce) se střídá. — Katolíkům nejnebez-

Veliká obec 107.000 vkladatelů
projevila již svoji důvěru

Lidovým záložnám a raiffeisenkám

neboť u nich uložila **335 milionů Kč vkladů**. Této důvěry si plně vážíme. Chceme ji udržet a upevnit. Přispějte i vy k dalšímu rozvoji našich záložen, svěřte jim své vklady a staňte se členy.

Ústřední záložna lidová v Praze • Svaz hospodářských družstev čsl. v Praze
Adresa: PRAHA II., SPÁLENÁ UL. 15. Telefon y 43711, 43831, 45669

pečnější jest t. zv. „neutrální sdružení“, bohatě dotované nacionalisticky vyhraněnými kapitalistickými vrstvami. Leč ani tak nemohou škodit, neboť o katol. rozhlas je dobře postaráno.

Akce, která poškozují stát a jeho dobré jméno. Co by asi řekl seriosní cizinec, kdyby si přečetl v insertech, vývěskách na skle výkladů různých těch peněžních ústavů nebo i v barevných reklamách v elektrických drahách podtrhované oznámení, které v různé obměně zní: „Naprostá mlčenlivost o vkladech vůči finančním úřadům!“ Vypadá to, jako by naše úřady vpadaly loupeživě do úspor a že nejvyšší předností a známkou chytrosti je připravit stát, náš vlastní stát, o daně a poplatky. Toto líčení státních úřadů jako nepřijemné kontroly a vrchnosti, kterou nutno obezpečit, podporují bohužel i některé seriosní noviny přinášením insertů, na příklad tohoto znění: „Chraňte dědice svého jmění. Zabezpečte si značnou úsporu na daních. Poradíme Vám. Zn. Svědomitě 0121.“ Nevím, co bude radit inserent v Lidových Novinách těm, kteří budou dělat testamenty, aby stát, který potřebuje každý haléř, přišel o zákonné příjmy. Snad, aby rozdali před smrtí majetek a „ušetřili“ dědice placení dědické daně. Zakladatel onoho listu prý to tak svého času udělal. Nelze však nepřipomenouti, že nestačí v člancích horovati pro službu státu a národnímu duchu a v insertech radit v neprospěch státu.

Střípky. V brněnských elektrických je reklamní nálepka: „Jen jednou umíráte a kupujete pomník, proto kupte umělecky cenný a moderní od Laušmana, Brno.“ Chybí ještě u toho snad dodatek:

„Ceny pro P. T. nebožtíky kartelované,“ protože se utvořil kartel výrobců náhrobních pomníků v ČSR. — Když začínala revue „Na hlubinu“, dostalo se první číslo až do Štýrského Hradce na výměnu jednomu tamnímu katolickému časopisu. Žádný z kněží v klášteře neuměl tam česky a tak si vzpomněli, že fráter-zahradník býval v Čechách na vojně. Tak mu dali přezkoumat titul a výsledek jeho šetření pak se objevil v recenzi, že v Olomouci vychází revue „Na hlubinu“ (d. i. De profundis!). — V říšskoněmeckých novinách jsou inseráty na sladovou kávu a k tomu tento text o Kneippovi: „Jak byl šťasten, že svou KATHREINERovu „pravou Kneippovu sladovou kávu“ dělal z německého sladu, ze sklízně německých sedláků. Tenkrát mu málokterý rozuměli, dnes však to všichni cítíme, že Kathreinerova káva chutná nám tím více, když si vzpomeneme, že pochází z domácí půdy.“ A při tom se mnoho balíčků této výborné kávy naplní dobrým českým ječmenem. Ta asi chutná dvojnásob. — Ještě jedna z Německa. Berlínský soud soudil jednu občanku a podstatu trestného činu shrnul v rozsudku takto: „Ostentativně si zacpávat uši konečky ukazováčku (proč ne lokty?) na veřejné ulici, když mluví říšský kancléř Hitler do rozhlasu, je přestupek, schopný vážně poškodit veřejný pořádek.“ — Jazykové, možná zlomyslné, rozšiřují zprávu, že kdesi vítali jednoho civilního hodnostáře a neříkali mu omylem — vinou novinových zkratk — ani Vaše Skutečnost, nýbrž „Vaše Existence“. Lapsus linguae? — Nejlepší zbrání v politice je vtip. Na Hané teď neříkají stoupencům politických novomanželů Hodače a Stříbrného jinak než „Národní sročení“.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Historický místopis země Moravskoslezské, díl II.: Znojemský kraj, díl III.: Brněnský kraj. Sepsal dr. Lad. Hosák, vydává Společnost přátel starožitností čsl. v Praze XIII., Třebízského ul. 3. — Dílo, rozpočtené na devět svazků, jde poměrně rychle kupředu. O jeho metodickém založení referovali jsme již při prvním svazku, třeba nyní dodat, že od 2. svazku nastalo doplnění v tom, že dějiny vedeny jsou až do doby přítomné a zaznamenávají tak na př. změny v pozemkové reformě a j. Pro první orientaci na obálce uvedený abecedně jednotlivé statky. Dílo celé psáno jest svědomitě, přesně citovány jsou prameny a archivní sbírky, v přísném výběru podána k jednotlivým panstvím literatura. Je to důsledná revise starších monografií, čímž poslouží se každému,

kdo má zájem o některé místo a odtud vyjde také s informací, zda a kde o čem bylo již psáno. Dějiny hradů, zámků, klášterů, kostelů budou jistě vítanou pomůckou jednotlivcům, zvláště pak knihovnám a turistům, nehledě k odborné práci vědecké, kde tato syntesa byla dlouho již žádána. Knihy můžeme doporučit zvláště farním úřadům a našim čtenářům. Cena sv. II. Kč 25.—, III. Kč 40.—.

Dr. Fr. Robenek: Velkomoravská metropole. Kroměříž 1934. Autor pokusil se především podat nové náměty k její lokalitaci. Poukazuje především k tomu, že přehlíželi jsme prameny slovenské, bulharské, a že neznámili jsme se s dějinami Uher před příchodem Maďarským, ani pak v dalších dvou

stoletích a tím ušlo nám, že maďarská kultura dlouho byla napájena kulturou slovanskou; a to i v křesťanství, kde na př. sv. Vojtěch cestuje Slovenskem, zašel i do bývalých částí Velké Moravy, t. j. do Uher a tam pokřtí syna Gejzova Štěpána. Štěpán byl podle Robenka vychován ve školách slovanských. Podle různých pramenů klade Robenek velkomoravskou metropolí daleko na jih, snad až do Stoličného Bělehradu, vycházejí z předpokladu, že Velká Morava sousedila přímo s říší byzantskou. Náměty Robenkovy jsou jistě smělé a bude třeba, aby jejich oprávněnost prokázal dalšími studiemi. Pak by mu náležela veliká zásluha pro objasnění nejstarších dějin, nejen moravských, ale především i slovenských a uherských. —jp—

Toto číslo jest o 16 stranách. - Bylo vydáno 25. února. - Příští číslo vyjde 10. března 1935.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází dle 5. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Viktor Šauer, Bedřich Smékal, Jos. Chudáček, Bořivoj Benetka, Fr. Maria Horák, Dott. Marko Weirich, Dr. Jan Bartoš, J. Krlín, F. V. Habětíněk. — Zrcadlo. — Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. března 1935. Ročník XVII. Číslo

5

Dr. Viktor Šauer:

Vnitřní kolonizací proti krizi.

Čím dál je zřejmější, že zahajované plánování nemá nic společného s opatřováním práce nezaměstnaným ani s ožiováním výroby. Dnes je už jisto, že horlivé plánování bijí se toliko za podniky, které dosud pracují a že cenou za jejich záchranu má být právě opuštění nezaměstnaných. Bylo od počátku podezřelé, že plánovači nešli ven s ničím konkrétním, ale nyní je tomu už rozumět. Proskakují už první zprávy o zákazech nových podniků a dokonce i o potížích, činěných závodům, které chtějí obnovit zastavenou výrobu.

Nedůvěra v obnovení konjunktury je arci oprávněná. Opakováním devalvace nelze si vypomáhat na trvalo, protože konkurenční státy mohou příklad napodobovat a dumpingem ohrožení mohou se bránit zákazy dovozu. Těž provádění nouzových prací má svůj rub. Vyžadují náklad, který se opatřuje z podstaty a zajisté lze v nich pokračovat jen potud, pokud podstata nebude strávena. Takovýto smysl a takové konce bude mít i Rooseveltovo ožiování výroby. Z amerických rozpočtů známe, jaké obrovské deficit má na svém protiúctu Rooseveltův režim, který nemůže skončit než krachem. Je marné udržovat křevovitě průmysly, které jsou zbytné.

Ve státech, jsoucích nyní v krizi, rostlo do poloviny minulého století stále procento průmyslového obyvatelstva a zemědělců poměrně ubývalo. Industrialisace činila zrovna skoky po válce, kdy svět vyčerpával své zásoby. Ve Francii odtékaly do průmyslových měst nejen populační přebytky venkova, ale i zemědělství vlastníci. Departement Cotentin se vylidnil z jedné třetiny a na mnohém rozcestí stály tabule s oznámením: Village à vendre — vesnice na prodej. Lze chápat, že takovýto vývoj musel jednou skončit, neboť pro koho pracuje a z koho žije průmysl než z obyvatelstva neprůmyslového? Proto, aby mohl průmysl růst, musí přibývat jeho neprůmyslových konsumentů.

Těž v Čechách se projevoval vývoj: na jedné straně růst průmyslových měst, na druhé vylidňování venkova, hlavně jihočeských okresů. Tento proces, nazývaný urbanisací, byl už tehdy označován jako nezdravý.

Souhrnně vzato, vidíme, že příčiny krise jsou několiké, totiž: 1. racionalisace, 2. soběstačnostní politika a industrialisace, po případě konkurence zahraničních států, 3. vylidňování venkova. První příčina vede jen ke snížení zaměstnanosti, nikoliv však výroby, neboť ta se jí zlevňuje. Druhé dvě příčiny vedou k poklesu obojího. Proti postupu racionalisace

a proti soběstačnostním snahám druhých států je vláda celkem bezmocna, zato může sahát do vývoje populace na venkově. Nikoliv zákazy stěhování a podobným znevolňováním, nýbrž tvořením nových usedlostí. Takovouto vnitřní kolonizací se docílí dvojího: jednak najde bezpečnou obživu mnoho lidí, jednak se zvýší počet spotřebitelů průmyslového zboží a ožije se výroba ve městech. Půdu potřebnou ke kolonizaci mohou poskytnouti: 1. státní statky, 2. pasivní zbytkové statky, 3. lesy.

Že by kolonizací svých statků stát získal, o tom není pochyby. Dnes se na státní statky doplácí, což by odpadlo po jejich rozdělení a nadto by tu vznikli noví poplatníci. Kolonisace státních statků je vlastně jediným prostředkem, jak je učinit aktivními. Jako kolonisté by mohli přijít v úvahu v první řadě státní deputátníci, a co by zbylo, rozdělilo by se mezi ostatní uchazeče.

Kolonisace na zbytkových statcích má možnosti dosti rozsáhlé. Podle Statistické příručky RČS. činí jejich celková výměra 196.905 hektarů, jejich počet 1.972, mezi nabyvateli je osob fyzických 1.600, osob právnických 372. K osobám právnickým náleží i zimní hospodářské školy a jak se v jejich režii hospodaří, ukazuje případ z Olešnice na Moravě. Tam v r. 1930 nechali obilí na poli tak dlouho, až vypršelo, a sklízeli po mnoha nedělích jen vymoklou slámu. Rolníci měli arci obilí ve stodolách zavčas. A k té liknavosti má hospodářská škola v Olešnici ještě inženýra! Rozdělením zbytkových statků na usedlosti po osmi hektarech by vzniklo 24.613 hospodářství a počítáme-li s pětičlennými rodinami (descendenty i ascendenty), uživilo by se na nich 100.000 lidí.

Nemalé kolonizační možnosti nabízejí pastviny ve východních zemích našeho státu. Kdo jede drahou z Košic na Jasín, vidí, jaké zaujímají rozlohy. Kdo by se pustil na silnici, shledal by, že dále od železnice je tomu nejinak. Všechna širá nížina Potiská není než směsí střídajících se rolí a pastvin. V Komárenské nížině na jižním Slovensku se obraz opakuje. Důvodem k udržování pastvin není snad jejich neúrodnost, nýbrž setrvačnost v hospodářských zvyklostech. Pastviny jsou totiž obecními pastvisky, kam se vyhání nejen skot, ale i východní vysokonoží ve pří. Vším způsobem zaručují pastviska gazdům bez námahy jistý důchod, ale po přeměně na role by vynášela více a poskytla výživu desetitisícům rodin.

Úplně pustý kraj je na východě při některých řekách. Kdo jede na jaře drahou z Čopu do Užhorodu, razí si polovinu cesty jezerem. To jezero je rozlité

Latorica. V souvislosti s tím se lidé vyhýbají zaplavovanému území a sotva je v něm nějaký les. Jaké však ohromné plochy dobré zemědělské půdy by se získaly, kdyby se Latorica regulovala a sevřela hrázemi! U řek, tekoucích v jazykovém území maďarském, vykonaly to uherské úřady už před válkou. Tisa, která předloni zničila Vylok, ohrožovala všechno po vší délce svého toku s roční pravidelností a nadto ještě překládala koryto. To však přestalo po vybudování hrází. Naprosto bezlidný je rozlehlý kraj při soutoku Ondavy, Laborce, Uže a Latorice, z nichž vzniká Bodrog. Jde o rovinu jako stůl, po které se snadno rozlije voda z mělkých říčních koryt. Proto tam roste jen les vedle močálů, které svou malárií ohrožují širé okolí. Po vybudování hrází by bylo možno založit zde několik vesnic.

Pokud jde o lesy, umožnilo by jejich vykácení takové osídlení, že by předstihlo i známou německou kolonizaci ze XIII. století. Z celkové plochy pokrývají lesy:

v Čechách	30.19 %
na Moravě	28.82 %

ve Slezsku	34.92 %
na Slovensku	33.84 %
na Podk. Rusi	50.06 %
z ČSR celkem	33.19 %

Toto lesní bohatství je takové, že nás staví procentně mezi evropskými státy na čtvrté místo po Švédsku, Finsku a Rusku. Je i zbytečné, protože po omezení vývozu do Maďarska není na dřevo odbytu.

Kolonisaci za oběť by arci nepadly všechny lesy. Velká jejich část pokrývá hory, které se nehodí pro osídlení a kde musí zůstat i z jiných důvodů, totiž aby zadržovaly svahovou prst a regulovaly odtok v řekách. I z rovinných lesů se mnohé uchovají. Místy se totiž vyskytují písčiny, svým původem diluviální přesypy, které se nedají zužitkovat jinak než pro borové lesy. Sem náleží jihomoravský hvozd Důbrava. Můžeme počítat, že takových nerubatelých lesů je u nás většina. Ale i tak se najdou mnohé, jejichž půda bude nalezena schopnou pro přeměnu v role.

Ze všeho plyne, že půda, vhodná pro kolonizaci, může dobře krýt spotřebu.

Bedřich Smékal:

Spor o tradici hostýnskou.

Vypravování o zázračném zachránění lidu moravského před Tatary na Sv. Hostýně na přímluvu Panny Marie se stalo od r. 1932 předmětem prudkých vědeckých sporů. Toho roku totiž uveřejnil v Čes. čas. histor. V. Flajšhans svůj objev, že tvůrcem této zbožné tradice je Bohuslav Balbín, který ji po prvé uvádí 1665 ve svém spise *Diva Montis Sancti*. Od něho ji převzal Jiří Krüger (*Crugerus*) v *Sacri pulveres* 1669 a v definitivní podobě tradici tu ustálil Beckovský v *Poselkyni starých příběhů českých* 1700.

Podle Flajšhans se zázrak hostýnský zrodil v Balbínově hlavě a předlohou mu k tomu byla událost z roku 1663, kdy na Moravu vpadli Tataři, vedení tureckými důstojníky a placení tureckými penězi, aby poplenili země císařovy. Moravané vedení zemským hejtmánem hrabětem Janem Rottalem, jemuž patřilo panství bystřické pod Hostýnem, uchýlili se na tuto horu a opevnili se ve valech tamějšího předhistorického hradiska. Tak se uchránili před nepřátelským nájezdem, neboť Tataři se na horu neodvážili. Pod horou byly také nalezeny turecké peníze a hroby padlých.

To prý byl jeden podnět Balbínův. Druhým podnětem mu bylo podivuhodné vítězství císařského vojska vedeného generálem Montecuccolim nad Turky u sv. Gottharda na řece Rábě při štyrských hranicích. Bylo to 1. srpna 1664 v pátek před svátkem P. Marie Sněžné, jejíž přímluvě bylo vítězství přičítáno. V Olomouci byl od starodávna chrám zasvěcený rovněž P. Marii Sněžné na památku vítězství Jaroslava ze Šternberka nad Tatary u Olomouce (Flajšhans nyní uvádí, že vítězství toho dobyl vlastně Zdeslav ze Šternberka nad Kumány 1253 a nikoli Jaroslav nad Tatary 1241).

Balbín prý prostě položil do r. 1241 události, které se zběhly 1663–64, čili posunul je nazpět o více než čtyři století. Taková tradice dodala Hostýnu proslulosti jako poutnickému místu v zájmu cizáckého majitele panství hrab. Rottala, jehož zpovědníky ostatně byli jesuité z koleje kroměřížské. To je zhruba výklad Flajšhansův, který s naprostou samozřejmostí předpokládá u Balbína úmyslný podvod.

Jisto však je, že Hostýn byl posvátným místem již za dob dřívějších. Ani Flajšhans nemůže popřít, že zázračný pramen pod vrcholem hory hostýnské byl znám již před Balbínem (připouští, že od XVI. stol.), konaly se k němu poutí (v průběhu sporu jedna zpráva o poutích z 1625 odpadla) a na vrcholu hory byla

stará kaple, třebaš slavně neposvěcená („antiquum templum non consecratum“). Když bystřické panství koupil hr. Rottal, dal na Hostýn přenést zázračný mariánský obraz z Olomouce r. 1655 (tedy několik let před 1663) a počet poutníků od té doby vzrůstal. Proč to vše a proč právě na Sv. Hostýně? Jaký by to mělo smysl, kdyby se k Hostýnu navázala stará tradice?

Dr. Aug. Neumann, prof. Cyrilomet. fakulty v Olomouci, přinesl pak celou řadu dokladů o větším stáří tradice hostýnské, než je rok 1663. Jsou to (mimo jiné) hlavně úřední referáty bystřických farářů konsistoří olomoucké z 1672 a 1691, kde se uvádí, že Hostýn jako poutní místo je přes 400 let staré a souvisí s tradicí o bojích s Tatary. Flajšhans o tom svědectví mlčel a dodatečně se je pokusil znehodnotit. Za vpádu polských kozáků 1620 bylo totiž město Bystřice p. Host. vypáleno a zpuštěno. Kdo prý by uvěřil, že „nevzdělaný uherský kněz (poslaný tam jako katol. farář) u těch vyděšených žebráků našel 400letou tradici mariánskou“ (ČCH. 1934, str. 539). Flajšhans předpokládá úplný chaos majetkový, právní i myšlenkový, stav divokosti takřka primitivní, aby nemusel uznati závažnost úředního svědectví. Přece ani ten „nevzdělaný uherský kněz“ nebyl by se mohl odvážit tvrdit své církevní vrchnosti něco o 400leté tradici, kdyby byl Hostýn poutním místem starým teprve několik desetiletí. Do r. 1663 snad paměť olomoucké konsistoře přece sahala! Ovšem Flajšhans mluví ležerně, že tehdejší katolický kněz „na nějakém století nesešlo“ (ČCH. 1934, str. 540).

Dr. Neumann uvádí také relaci rektora kroměřížských jezuitů z r. 1641 a 1642, kde se mluví o procesích na Hostýn „Scythici Tamerlanis memoria insignem“. Není to jistě doslova myšleno na pověstného Tamerlána z poč. 15. stol., neboť o dějinách asijských říší neměli u nás přesných zpráv — údaj chce jen říci, že se týká vpádu kočovných hord v některém z minulých století. Flajšhans však se chytil slovního znění relace a využil jí k výsměchu Neumannovi, který operuje takovými „tatarskými zprávami“. Je to tím snadnější, že Neumann někdy v zápalu polemiky přestřelí, přihodí se mu lapsus, na který lze pak ukazovat: „Ejhle, jak povrchně pracuje, ani latinsky nezná...“ atd.

Nejzajímavější fáze sporu se rozvířila o datum vydání Balbínovy knihy *Diva Montis Sancti*, kde je tradice hostýnská po prvé zachycena. Je nutno rozezná-

vati mezi dokončením rukopisu díla a vyjitím tiskem. Plán napsat spis o účtě P. Marie Svatohorské sahá za r. 1658, zpracování do let 1658—63 (viz W. Bobek: Úloha kultu marián. v dějepiscké tvorbě Balbínově, 1931, a týž: Boh. Balbín, 1932). Kniha potřebovala ovšem dvojí aprobace, konsistorní a řádové. Konsistoř si vyžádala referáty od augustiniána P. Josefa (z 15. září 1663) a děkana Crusia (z 2. května 1664). Posudek P. Josefův je tedy téměř o rok starší než bitva u Sv. Gottharda a současný s vpády tatarskými 1663. Řádová aprobace, bez níž nemohl býti zahájen tisk knihy, přišla však až 24. srpna 1664 a dílo vyšlo 1665. Ne tedy 1663, jak mnil Neumann, ač ovšem rukopis byl hotov před oběma událostmi, jež měly býti podnětem k vymyšlení zázraku hostýnského. Flajšhans však proti tomu namítá, že Balbín mohl zcela lehce vsunouti nový zázrak hostýnský do svého rukopisu nebo do korektury, zvláště když v posudku knihy bylo pochvalně vytčeno množství zázraků. Důkazů, že tak Balbín opravdu učinil (na př. ze souvislosti textu) však Flajšhans nezná žádných. Je pochybné, že by se byl Balbín opovážil v knize něco po aprobaci měniti, když tenkrát, jsa z trestu přesazen, nesměl vydati nic bez nejpřísnější censure. A jak rychle a pohotově byla by musela pracovati jeho fantasie, aby vymyšlený zázrak, jemuž dodal stáří 400 let, uplatnil ihned v knize, která byla již v tisku! Balbín byl sice, co se zázraků týče, dosti lehkověrný, ale nebyl historikem tak nekritickým či vlastně podvodným, jak soudí Flajšhans: „Že zaměnil rok 1663 s 1241, to je věc u historika té doby zcela běžná“ (ČCH. 1934, str. 542).

Spor o hostýnskou tradici má pikantní příchuť tím, že se týká pravosti Rukopisů. Jestliže totiž zázrak hostýnský je výmyslem Balbínovým, pak je to důkaz pro podvrženost rukopisu Královédvorského, kde je celá událost hostýnská ze široka líčena. O to šlo

Flajšhansovi a odtud také zájem, který byl celému sporu o Hostýn věnován na schůzích novoapečených obhájců Rukopisů (profesor Vrzalík) i v časopisu Frontě.

Jisto je, že přesvědčivým důkazům o pozdním původu tradice hostýnské by se nikdo nebránil ani z důvodů náboženských. Vždyť kolik pochybných zázraků bylo škrtnuto ze živořopisů svatých zasloužilou prací bollandistů! Vědecká pravda nemůže ani v tomto oboru škoditi. Ale tradice o bojích s Tatary na Moravě v 13. stol. byla v lidu známa a rozšířena od Šternberka přes Olomouc k Holešovu a týkala se jistě také Hostýna. Že byla někdy nejasná a všelijak znetvořená, toho nejlepším dokladem je onen „Tamerlán“. Bylo by však přílišným požadavkem chtít, aby byly o ní zrovna přímé a jasné doklady. I o mnohých jiných událostech jsme informováni velmi kuse a přece jich nikdo nepopírá. A kolik tradic daleko méně doložených si houževnatě udržuje důvěru! Neznamená to zase přísahati na každou podrobnost vypravování, jak je uvádí Balbín. Doba husitství a protestantismu nebyla jistě rozvoji tradice hostýnské příznivá. Teprve rekatolisace země dala jí živnou půdu. V této souvislosti se jeví činnost hr. Rottala i spisování Balbínovo jako obnova tradice napolo zasuté. Balbín je spíše oživovatelem, propagátorem a vykladačem jejím než tvůrcem.

Bibliografie sporu o tradici hostýnskou: Spor začal článkem V. Flajšhans v ČCH. 1932, str. 78 a násl. Co namítal v Lid. listech 19. II. 1933 svatohostýnský superior Fr. Vídeňský T. J., odbyl Flajšhans posměšně v ČCH. 1933, str. 198 a násl. Ale v Hlídce 1933 odpověděl Flajšhansovi dr. Aug. Neumann O. S. A. Flajšhans referoval o článku Neumannově v I. čísle ČCH. 1934, načež Neumann se hájil v Hlídce 1934, str. 162 a násl. i samostatně vydanou brožurkou. Redakci ČCH. podal Neumann své Zasláno, na něž odpověděl Flajšhans v ČCH. 1934, str. 535 a násl. Neumannovými vysvětlivkami v „Našinci“ (též samostatný otisk) byl celý spor — doufejme — ukončen.

Jos. Chudáček:

Ústřední sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy.

V Úředním listě ze dne 13. ledna 1935 čteme toto oznámení: „Spolek Ústřední sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy rozešel se počátkem roku 1933. Předseda Dr. Karas.“

Těchto několik řádek v Úředním listě námi zachvělo. Naskytla se hned otázka, proč se rozešlo Ústřední sdružení katol. rodičů, když přece existuje řada místních skupin, z nichž mnohé dobře prospívají. A tu se nám mimoděk vynořil obraz celé této instituce. Vzpomněli jsme si na nadšení, s jakým bylo toto Sdružení katol. rodičů před 14 lety založeno, jak pěkné stanovy, plné vzácných úkolů, pro ně vypracoval tehdejší kaplan vyšehradský, nynější kanovník, poslanec a předseda lidové strany v Čechách Msgr. Stašek, jak pro toto Sdružení byl založen časopis „Šťastná rodina“, jak vznikaly po venkově odbory a místní skupiny. Cílý život se rozproudil mezi katol. rodiči. Zemřelý p. arcibiskup Dr. Kordač rázem pochopil nesmírnou důležitost těchto sdružení a chtěl v nich shromáždit všechny katolické rodiče, nehledě vůbec k jejich politické příslušnosti. V čelo tohoto Ústředního sdružení byl postaven muž zkušený a velmi vzdělaný, p. JUDr. Jos. Karas, sekční šéf bývalého zemského výboru a senátor čsl. strany lidové.

Tedy byly dány podmínky všeho zdaru. Teprve dlouho po nás provedena byla myšlenka Dra Vilimského z ministerstva školství a zřizována rodičovská sdružení. A nyní malé srovnání: Rodičovských sdružení, jež bych nazval úředními, z nichž mnohá jmenovitě v otázkách péče o dítě velmi dobře působí,

jest dnes podle statistiky ke konci roku 1934 bez několika 8.000 — a mnohem dříve utvořené Ústřední sdružení katol. rodičů v téže době již neexistuje. Maně se naskytá otázka, proč se tak stalo? Jaké jsou důvody.

Jsou splněny všechny ty úkoly, které má Sdružení katol. rodičů? Nejsou snad již lidé, kteří by přestali chápati důležitost křesťanské výchovy? Není snad možno získávat nové členy Sdružení? A celá řada otázek se nám hrne a odpověď na všechny zní: Úkoly sdružení nejsou splněny, tohoto sdružení jest stále svrchovaná potřeba. Vždyť možná i sám předseda Ústředního sdružení katol. rodičů, p. senátor Dr. Karas, mluvil teď na schůzích o potřebě katol. školy a o její nutnosti a o významu křesťanské výchovy.

Tedy veliký kus neupřímnosti: volati po katolické škole a současně nechat zahynout takovou instituci, to nelze dobře dělati. Pan Dr. Karas jest povinen vysvětliti katolické veřejnosti toto své jednání a my máme právo i povinnost jménem svých dětí volati ho k odpovědnosti. Vysvětlení musíme žádati i od vldp. Msgr. Staška, jakožto iniciátora této myšlenky.

Podle našich informací čsl. episkopát v okamžiku pochopil význam sdružení rodičů, převzal tento opuštěný úkol a učinil jej součástí Katolické akce. Věstníkem Sdružení katol. rodičů jest časopis „Neděle“. Při jejím velikém rozšíření bude možno myšlenky křesťanské výchovy a katol. školy dobře propagovati.

Židovský mučedník v Praze.

Na sklonku XVII. století z Prahy rozšiřovala se vzrušující zpráva, o níž potom doma i v cizině byla vydána i celá řada spisů. V Pražském židovském ghetu byl zavražděn židovský chlapec za svoji touhu stát se katolíkem. V srdci syna Lazara Abelesa, židovského obchodníka rukavičkami, vykvetla touha opustit ghetto a přijetím křtu svatého stát se křesťanem.

MLÁDÍ jeho bylo neradostné. Narodil se 6. srpna roku 1682 a již za tři léta otec rozvádí se s matkou, která odchází domů, do Polné a dítě zanechává otci v Praze. Otec oženil se po druhé a když tato manželka mu zemřela, volí si novou družku, s kterou se po několika měsících rozvádí a žení se po čtvrté. Snadno si představíme, jak se mohlo dařit dítěti mezi těmito lidmi, kde nemělo ani tepla rodinného krbu, ani péče, ošetření a výchovy.

Tak vlastně prožíval své rané dětství na ulici. Stýká se s křesťanskými dětmi a pozoruje velký rozdíl mezi životem jejich a svým. Pro ně bylo vždy radostí, když mohly vběhnouti do otevřeného kostela a zde ve své dětské naivitě pomodlit se nějakou tu svou dětskou modlitbičku. Ale co Šimon? Ten tu byl mezi nimi opuštěn, pro něho Ježíšek byl cizí, nebo aspoň cizí pro svět, v němž se to židovské dítě narodilo.

Byla to jistě krása katolické liturgie, která do duše židovského dítěte zasadila první touhu přivinouti se ke Kristu, k tomu dítěti, které jako on vyrostlo v židovském prostředí, které mu bylo tak blízké rodem i srdcem, ale přece tak nedostupno nenávistí těch, kterým byl dán na péči. Proto jakmile mu umožnili obrácení židé (Fanta a Kavka), aby mohl seznámiti se s Otci Tovaryšstva, navštěvuje kolej Klementinskou a projevuje přání, aby byl ve víře katolické vyučován a potom také do Církve křtem sv. přijat. Tehdy byl v koleji P. Jan Eder, který sám mnoho židů obrátil a do lůna Církve přivedl. Proto jakmile se doslechl, že židovské dítě by se rádo seznámilo s křesťanstvím, ochotně se ho ujímá. V pozdějších zprávách a vypravováních dočítáme se nedoložené zprávy, že Šimon již jako dítě v kolébce byl pokřtěn, takže ta touha projevit se i veřejně jako křesťan by s ním rostla od ko-

lébky. Vypravuje se totiž, že dva žáci Klementinské koleje již v říjnu 1682, využívše příležitosti, když kramářka jim šla pro žádané rukavice, dítě pokřtili a tak do duše mu vstřípli touhu po křesťanství. Leč i když odmyslíme si tento legendárně zabarvený moment, chápeme, že opuštěný chlapec toužil aspoň mezi křesťany nalézt to, co domov mu odepřel: teplo lásky. Otec i macecha nemají pro něho laskavého slova. Dítě pláče a stěžuje si, že dostává se mu ran, ústrků. Proto, odkázán sám na sebe, snad tak rychle rozumově vyspívá, že statečně předstupuje před tehdejšího rektora Klementinské koleje, P. Ondřeje Müntznera a prosí, aby zachránil ho z toho prostředí, kde se hubí nejen jeho tělo, ale také duši v jeho duši každá ušlechtilější myšlenka.

Po dlouhých poradách a úvahách rozhodnuto v koleji svěřiti týrané dítě pokřtěnému židu Kavkovi. V přestrojení prchá chlapec v září 1693 z otcovského domu a uchyluje se do rodiny Kavkovy. S počátku Lazar Abeles neshání se po svém synkovi. Snad byl i rád, že zmizel, že se ho zbavil. Ale souvěrci jeho vypátrali, že Šimon se skrývá v křesťanském domě, kde se připravuje ke křtu sv. Pobouření touto zprávou, naléhají na Lazara, který pochází z přední rodiny židovské (otec jeho byl purkmistrem Židovského města), aby konversí chlapcově zabránil na každý způsob a nedopustil, aby taková potupa dolehla na jeho rod. Pod tímto tlakem se Lazar pokusil zmocnit se dítěte. Podplatil Kavkovu služku, aby mu dítě vydala: za večera vylákal Šimona z bytu a jakmile se chlapec ocitl v temném průjezdě, zmocnil se ho, odvlékl do Židovského města.

Doma otec vyhlídl si na dítěti svoji zlost; byl před celou obcí potupen a zhanoben a tak rány dopadaly plnou silou. Zmučeného a týraného chlapce uvěznil v podkrovní světničce, ve studené jizbě, kam mu podávali chleba a vodu v takovém množství, že záhy byl jenom kost a kůže. Když ani to nepomáhalo, neštítel se vlastní otec týrat své dítě tak nemilosrdně, že krvácelo z četných ran. Týrané dítě křičelo a nařikalo, že se sbíhali se všech stran sousedé s dotazy, co se to děje. Ale jakmile zaslechli, že ten umínutý hoch chce se stát křesťanem, nejen otci schvalovali takové „domlouvání“, ale ještě více ho popouzeli, předkládajíce mu hanbu, jaká by na něho byla vržena, kdyby dítě nepřivedl k rozumu.

Leč ani muka, jež dítě zakoušelo, nepomáhala zvrátiti jeho tou-

Frant. Maria Horák:

Z mého deníku.

Přede mnou leží leták. Vydal jej „*Evangelischer Bund zur Wahrung deutschprotestantischer Interessen*“ se sídlem v Ústí nad Labem. A v letáku je ohnivá výzva — vystupujte z katolické Církve, přestupujte k nám! Kristus nezaložil žádnou církev, všechny církve jsou co do vzniku stejně hodnotné a dají se rozdělit na tři veliké skupiny: pravoslavné církve pro Řeky, Slované a Orientálce, katolická církev, která je pro románské národy a protestantské církve, které jediné vyhovují germánsko-norské duši.

A k tomu celé povídání o tom, proč každý sto procentní Němec musí býti v protestantské církvi.

Odkud tyto letáky, odkud nová odpadová vlna mezi našimi Němci na severu a západu Čech, na severu Moravy a ve Slezsku? A dovídáte se, že ruku v ruce s nedávno z trosek nacionálů a hakenkreuzlerů našich vzniklým hnutím Henleinovým kráčí odpadová agitace! Henleinovské schůze vyznamenávají se protikatolickou výbojností. Nedivme se, vždyť Henlein sám od katolicismu odpadl k protestantismu...

A ti, od nichž odkoukal program a taktiku, Hitlerovci v Německu, mají za úkol z nejčelnějších — vyhubiti všecko katolické.

*

Poslyšme jen, jaké „učení“ o Kristu šíří idioti na Správě a na Rýně, kteří se dostali k moci. Kdyby je-

jich učení nebylo k pláči, bylo by rozhodně k smíchu. Mluví z něho celá ta hnusná, proslavená arogantnost prajzácké duše. Cítuji jejich „*Heimdall*“:

„Germánský úředník římské říše byl přeložen do Palestiny, ale zanedlouho žádal o to, aby byl přeložen zpět, a jeho žádosti bylo vyhověno. Za krátkého svého pobytu palestinského získal si lásku Mariinu a poměr jejich nezůstal bez následků. Rodiče Mariiny byli rádi, že se našel starší muž, jménem Josef, který byl ochoten oženiti se s těhotnou Marií. Ježíš dorůstal jako chovanec Josefův a pracoval jako tesař. On zdědil zevnějšek svého otce, duše jeho měla však typické vlastnosti mišenců: neklid, pud k přemítání a sebemučení, do extrémů zacházející idealismus, touhu po vědění, tím vším vyznačoval se Ježíš.

Když dorůstal, nevydržel více ve své domovině; on musel do ciziny, aby viděl a probádal svět; on toužil po takových lidech, jakým byl jeho otec, o němž Maria tak často s obdivem a úctou mluvila, který od samotného Boha byl poslán, aby ji na výsost obšťastnil a pak navždy odešel. Tak šel Ježíš širokým světem. On poznal indické myty, pak řecké. Jeho snahou bylo uvést v soulad arijské a semitské představy. On poznal ojedinelé arijce a seznal, že jsou více vyvolenci než Židé. Kdosi zasvětil Ježíše i do záhad Odyseje a nyní dozrálo v něm rozhodnutí, cele postaviti se za arijství. Jeho přesvědčení měnilo se poznenáhlu v náboženské učení, za které jednal, bojoval a trpěl, a jeho předrážděnost jej konečně nutkala učení svo-

u státi se křesťanem. Statečně prohlašuje, že křesťanem bude. Odmitá modlitební řemínky, což ovšem jen hněv a nenávisť otce zvyšuje. Tělo pokryté ranami, zmučené hladem a zimou, jest už jenom stínem toho chlapce, který si hrával venku s křesťanskými dětmi, který navštěvoval Otce Edera a s takovou dětskou láskou naslouchal vypravování o Ježíškovi, který také narodil se v židovském prostředí, také chtěl nejdříve svůj národ pro sebe získati a za tu lásku dostalo se mu tupení a na konec i kříže. Jistě ve své opuštěnosti v podstřešním svém vězení srovnával svůj život, prosil Ježíška, aby mu dal síly překonat všechny útrapy.

Počátkem příštího roku přišel do Prahy příbuzný Abelesův, Löbl Kurzhandl. Jakmile zaslechl, že Šimon dokonce již byl v křesťanské rodině, sám přikládá nová polena podpichování, sám přikládá i svoji ruku, jen aby to bláznovství z toho ztřeštěného kluka vytloukl i za každou cenu. On po prvé pronáší slova „za každou cenu“. Ale dítě nebojí se ani tohoto nového mučitele; i jemu do očí říká: „Raději zemru, nežli zůstanu židem.“ Odpor rozdráždil Kurzhandla tak, že pln hněvu volá: „Pak také zemřeš, hanbo Izraele a prašivá ovce naší rodiny, v níž dosud nikdy žádný neodpadl od víry!“

Otec popuzován tímto fanatickým příbuzným, zapomínal, že mučí své dítě. Zapomněl se tak dalece, že svoluje k tomu, aby jeho vlastní dítě raději bylo sprovazeno se světa, než aby se stalo křesťanem. Rozsudek měl být vykonán na masopustní neděli (21. února).

Toho dne večer přivlékli dítě dolů do komory za obytným pokojem Abelesovým, kde oba, otec i Kurzhandl, naléhali, aby jim přislíbil, že zanechá už svého blouznění státi se katolíkem a že zůstane věren židovské víře. Jakmile Šimon prohlásil, že židem nezůstane, otec se už neovládl a polenem synovi roztříštil lebku. Nebohý žák vykřikl: „Můj Ježíši Kriste!“ a klesl bezvládně na kufr. Svým výkřikem zpečetil svůj ortel smrti. Kurzhandl se na něho vrhl, srazil mu hlavu přes zadní hranu kufru takovou silou, že rázem mu zlomil vaz.

Abyste zakryli svůj zločin, vrahové tvrdili, že dítě zemřelo na psotník a podařilo se jim dítě pochovati. Sousedé však tušili, jak Šimon asi zahrnul a jeden z nich udal, že vlastní otec umučil své dítě. Když byla mrtvola na židovském hřbitově exhumována,

shledáno, že smrt nastala násilím, zlomením vazů. Proto otec i hrobníci byli zatčeni. Kurzhandl zatím zmizel, proto se vyšetřování vleкло. Lazar se zapřisahal: „Dábel ať mne v povětří roztrhá, udeřil-li jsem kdy hoch!“ Přisahou dokládal, že nevěděl ani o Šimonově přání státi se křesťanem. Nebylo přímých svědků. Věc se zkomplikovala ještě více, když Abeles, usvědčován židovským děvčetem z domu, oběsil se ve vězení na řemíncích svého tefi'ina. Trest stihl přece pravého vraha. Přiznala se totiž Lea Abelesová, že „proto kluka zabili, poněvadž se chtěl státi křesťanem“ a chtěla vinu svaliti se svého muže (o jehož sebevraždě zatím neměla tušení), označila za vraha Löbla Kurzhandla, který byl v Miletíně vypátrán, do Prahy dopraven a zde vyslýchán. Zatím mučedníku Šimonovi byl vypraven 31. března slavný pohřeb. Křest krve ho vnesl do společenství Církve a mučednictví, které snášel pro Krista, zasluhovalo, aby veřejně bylo uznáno. Slavný pohřeb za účasti celé Prahy ubíral se z radnice za zvonění všech pražských zvonů do chrámu týnského, kde po slavném rekviem byla rakev vložena do zvlášť zřízeného výklenku v pravé stěně kaple sv. Kříže. Dodnes možno čísti na mramorové desce tam zasazené, že tu odpočívá oběť náboženské nenávisti.

Kurzhandl na popravišti nejdříve setrval na svém odporu, ale posléze prosil, aby byl pokřtěn, neboť chtěl si tím získati „u Boha milosrdenství a život věčný“, jak prohlásil. Zjistě malý mučedník za něho prosil, aby pro svůj fanatismus netrpěl na věky.

V přítomné době zvlášť třeba vzpomenouti za Šimona Abelesa. Byl obětí náboženské nenávisti. Zatím židé vyšli ze svého gheta a stali se součástí křesťanské společnosti. Leč mnozí zapomněli svého gheta a v domnění, že službou jednomu národu zajistí si dobré postavení, dostali se do nového zajetí, z něhož dnes prchají. K vlastním přišli a vlastní je vyvrhli, jakmile jich nepokřtěbovali. Měli by prositi tohoto židovského mučedníka, aby pro ně u Boha vyprosil milosti oprostí se z předsudků a nenávisti ke křesťanství. I pro ně, a na prvním místě pro ně, Kristus přinesl své Evangelium lásky. I za ně se modlí katolická Církev, aby se přivinuli ke dřevu kříže... Potom už nebudou psanci a vydědenci, ale synové Církve, která dává pokoj, jaký svět dáti nemůže. Šimon Abeles neumíral marně a jeho krev mohla by býti i krví vykoupení za bloudící židy.

je zpečetiti smrtí. Pokud jeho učení se týkalo vzájemného poměru ras, zjevil je jen malému kroužku zasvěcenců, ti však o něm rovněž nemluví veřejně, a tak povstalo potom Zjevení svatého Jana.“

A proti takovým oficiálně šířeným a podporovaným blasfemiím a pitomostem nesmí se katolické Německo s desítkami, ne-li stovkami theologů a katolických filosofů světového jména ani brániti, poněvadž obráncové by putovali do koncentračních táborů, a nemůže se ani brániti, poněvadž německému katolicismu bylo vzato vše — svoboda slova na kazatelně, v tisku, na schůzích, v rádiu. Ba, v listopadu loňského roku vyšlo přísné nařízení o dozoru i při uzavřených duchovních cvičeních. Za chvíli vydá hnědý Adolf ještě nařízení, že při každé znovědnici i při každém loži umírajícího musí státi někdo v hnědé košili a s piklhaubnou na hlavě. V třetí řiši je totiž všechno možné...

*

V kterémsi severočeském hnízdě zatkli před krátkou dobou společnost mladých, která měla svoje sídlo v „extrovně“ místního hostince, a kteří každý vypitý hlt doprovázeli přáním, aby se Hitler měl dobře. Při tom řídili se starogermánskou zásadou: Die alten Germanen tranken noch eins, noch eins, noch eins..., a poněvadž se na světě nic trvale neutaí, nezůstala ani jejich „dojemná“ a mokrá láska k Hitlerovi utajena a četnictvo poskytlo jim možnost, aby nějaký čas vodou připíjeli Hitlerovi zdraví.

To kterýsi český prelát ze zašlých, lepších časů

dychtil také po tom, aby mu „někdo“ připíjel na zdraví. Starodávné koryto na bývalém církevním velkostatku v N. nese nápis:

*„Náš milostpán Otto
postavil koryto toto,
aby koně a krávy
pily na jeho zdraví!“*

*

V lecjakém uličnictví, jako v uvedeném prázdňení čiší a připíjení, vidí omezení hrdinství.

O jiném, zcela jiném hrdinství vypravují anály lékaře z hornického kraje. Kterési noci volali jej k těžce nemocné ženě horníka. Lékař ihned poznal, že jen okamžitá, velmi těžká operace může matce zachrániti život. Vždyť šlo o život matky šesti malých dětí! Ani narkosu nemohl pro rychlost dáti nemocné, která při plném vědomí musela přetrpěti velmi bolestnou tuto operaci. A přes to ani jeden, ani sebe menší výkřik bolesti nevydral se z úst trýzněné matky. Když bylo po operaci, pochválil lékař hlasitě nemocnou za její hrdinství, Ta ale položila prsty na rty a šeptem prosila: „Pane doktore, nemluvte tak hlasitě, ve vedlejší pokojíku spí děti a vy je probudíte...“

Není to hrdinství, tak zcela jiné než jakému naše doba udílí palmu vítězství? A hrdinství mnohem, k nepřirovnání větší a krásnější?

Nezaměstnanost v Německu a Říšská banka.

Před zhroutilím ofensivy práce?

Nejnovější hitlerovské řečnické gesto v Mnichově, které by se dalo jedním slovem vyjádřit: „Fuiť“, co bylo, už nebude, a co bude, to jest jen hákový kříž, dává podnět k přemýšlení. I u jiných diktátorských režimů se předvídal brzký pád hospodářskou katastrofou, a dosud všechny tyto výpočty selhaly. Jak dopadnou prorocství o Německu?

Hospodářská situace Německa je naprosto neprůhledná. Hodně plete oficiální statistika a oficiální výklad. Mnohým pozorovatelům se však nynější vývoj Německa a všechna opatření zdají tak absurdní s hospodářského hlediska, že to nemohou vysvětlit jinak, než tím, že Německo se zařizuje plnou vůlí na válečné hospodářství. Jiní zase odvozují tyto hospodářské cesty Německa, které podle lidských výpočtů musí vésti ke katastrofě, tím, že je to nutný smutný výsledek toho, že Hitler stůj co stůj chtěl dosáhnout závažného zmenšení nezaměstnanosti.

Tak ve svém prohlášení v den druhého výročí hitlerovské vlády Führer se chlubil tím, že splnil dvě třetiny svého slíbeného programu v polovině doby, kterou si k tomu vyžádal. Jak známo roku 1933 mluvil o čtyřlétce. Vztahuje se to na nezaměstnanost, která se skutečně zmenšila očividně dosti zázračně (podle „Reichsarbeitsblatt“ č. 4. r. 1935):

1933	I.	6,013.612		
	II.	6,000.958		
	III.	5,598.855		
	IV.	5,331.252		
	VII.	4,463.841		
	XII.	4,059.055		
1934	I.	3,772.792		
	IV.	2,608.621		
	VII.	2,426.014		
	X.	2,267.657		
	XI.	2,352.662	+	85.005
	XII.	2,604.700	+	252.038
1935	I.	2,973.000	+	369.000 (přibližně)

Tak ubýlo nezaměstnaných od I. do XII. 1933 o 1¼ milionu a od I. do XII. 1934 o 1½ milionu. Přesto, podle oficiální statistiky, Hitler něco přestřelil, úbytek by nebyly dvě třetiny, ale jen 56%. Přece však takový úbytek bije do očí a jest skvělou reklamou hitlerovské vlády, ovšem pouhou reklamou. Skutečnost mluví ještě jinak.

Dobře upozornil Dr. V. Chytil v Národohospodářské Politice (2. II. 1935) na to, že jest třeba rozlišovati dvojí druh nezaměstnanosti: nezaměstnanost ve smyslu sociálním, a nezaměstnanost ve smyslu podnikovém, třeba rozlišovati mezi odstraněním nezaměstnanosti (zvýšením rentability podniků) a mezi opatřením opatření nezaměstnaných; mezi opatřením práce podnikům a tím i nezaměstnaným (i podniky mohou býti nezaměstnané!) a mezi opatřením práce nezaměstnaným, vyřazeným z podniků, mimo tyto podniky. Tímto posledním druhem odstranění nezaměstnanosti se krise neléčí, i když se sociálního hlediska nutno jej vítati jako zmírnění tohoto sociálního zla. V každém případě jest nutno si uvědomiti toto rozlišování, když se vychází ze statistiky o nezaměstnanosti a chce se z toho odvozovati stav situace. To platí zvláště o německém případě, a to velkou měrou.

O tom mluví i číslice: devisové rezervy emisní banky Reichsbank:

1933	I.	922 milionů
	II.	921 milionů
	III.	836 milionů
	IV.	510 milionů
	V.	449 milionů
	VI.	273 milionů
1934	V.	136 milionů
	VI.	76,8 milionů
	XII.	82,8 milionů
1935	I.	83,8 milionů

Z toho každé politické dítě vidí, kdy Hitler nastoupil vládu! Co se stalo? Do dneška hitlerovský režim nacpal do opatření práce (Arbeitsbeschaffung) nic méně než 93% devisového fondu, který před jeho nastoupením vlády obnášel skoro jednu miliardu RM. Mimo to dal do toho i velké částky zahraničních peněz, jejichž kapitálů a úroků nechtěl dáti zahraničním věřitelům. K tomu přišly ještě ty pověstné směňky na opatření práce (Arbeitsbeschaffungswchsel), z nichž podle vlastních údajů Ústavu konjunktury bylo koncem minulého roku v oběhu 2,3 miliard RM, a z toho 1 miliarda u Říšské banky, a 700 milionů u bank. Samozřejmě může tato tvorba peněz býti ještě zvýšena, ale tím se nezískají devisy, a také ne suroviny. Odvážný Dr. Schacht sám už nechce mnoho vědět o těchto směnkách, a pokouší se dokonce zbavit sebe každé odpovědnosti. Tak v jednom interviewu z minulého roku, bylo to v září, prohlásil: „Není v mé moci uvažovati o politických řešeních, jelikož nejsem nic jiného, než účetní říše, a sám mohu jen raditi hospodářskou pomoc a nic víc.“ Ovšem tento účetní sahal do pokladny, z které vyndal okrouhle jednu

miliardu marek. Jak vidět, stará se už o to, aby byl zatčen raději šéf, než účetní, jak tehdy zlomyslní žurnalisté vykládali. V této situaci vláda se snaží jen o to, aby získala času, aby odložila konečné zhroutilí této ofensivy práce o další měsíce. Přece však se předvídá v příštích měsících konečný výsledek této ofensivy: nový vzrůst nezaměstnanosti. Skutečně i shora uvedené číslice naznačují tomuto vývoji. I když přírůstek v prosinci 1934 nebyl tak veliký jako v prosinci 1933, za to je přírůstek v lednu mnohem větší, a v něm už vidí více než saisonní vzestup nezaměstnanosti, tím více, že se objevil i v oborech, které nemají nic společného s počasím. Příští měsíce dokážou, jestli se jedná skutečně jen o „oddech“ konjunktury (Atempause), anebo o všude očekávanou porážku této bitvy o práci.

Podle uveřejnění v Vierteljahrshefte zur Konjunkturforschung, ukončeném ke dni 31. ledna 1935, byl stav Říšské banky takový:

v milionech RM					
		Zásoby zlata a devis	Směňky	Oběživo	Krytí (podle Wirtschaftskurve, Frankfurt)
1932	3./I.	1092,9	3822,9	4407,1	
	30./VII.	894,1	3379,2	3966,9	
	31./XII.	920,1	2982,0	3560,5	
1933	31./I.	922,5	2585,7	3337,9	22,53 %
	30./VI.	273,2	3422,2	3481,8	6,32 %
	31./X.	414,0	3305,3	3571,4	9,0 %
	31./XII.	395,6	3409,0	3645,0	8,5 %
1934	31./I.	383,1	2973,4	3458,4	8,8 %
	30./VI.	76,8	3633,0	3776,7	3,0 %
	31./X.	86,5	3820,1	3822,9	
	31./XII.	82,7	3975,8	3809,7	
1935	15./I.	83,6	3356,8	3563,2	
	23./I.	83,8	3401,9	3428,9	

Z hořejšího přehledu stavu Říšské banky jest nutno upozorniti nejen na — až hrozivě zúženou zásobu devis a zlata a dotyčné zmenšení krytí, které s 22,53 % v lednu 1933 kleslo nyní na 2 %, — ale také na jakost směnkové zásoby. V této zásobě, která v částce 2,5 až 3 miliard představovala normální obchodní směňky, nyní se skládá z 50 % ze známých „Arbeitsbeschaffungswchsel“, na jejichž základě reeskontem Říšská banka vypůjčila peníze, zatím co pravidelné obchodní směňky jsou v ní zastoupeny už jen v částce 1,5 miliard RM. Tento proces, který vede zřejmě k napjatější illikvidaci, působí, že Říšská banka ztrácí postupně kontroly nad stále větší a větší částí oběživa. Na druhé straně nemůže Říšská banka dlouho už vyhověti potřebám peněz a pomohla si v začátku velikým vydáním drobných stříbrných peněz po 5 RM. (které mají cenu 0,50 Pfennig). Není to ve stavu banky zachyceno, a představuje už silný náběh k inflaci.

Ve čtvrtletních sešitech pro zkoumání konjunktury, vedené prof. Wagemannem, a to v posledním čísle 4. IX. ročníku, je tato situace Říšské banky otevřeně přiznána: zastavením transferu splatných splátek a úroků se strany německých dlužníků do ciziny, o kterém rozhodlo Reichsbankdirektorium 14. června 1934, Říšská banka dostala „možnost dotyčnými obnosy disponovati pro poskytování úvěru“. Dále poznamenává, že Říšské bance se jednalo jen o to, utvořiti plynulé úvěrní trhy. Tím se dá vysvětliti celá politika, vedená Říšskou bankou. Vypůjčky se děly skutečně v souvislosti s ubýváním zlata a devis a směňky pro opatření práce nastoupily na místo zahraničních směnek atd. Roku 1934, jak píše dále, Říšská banka byla stále více zařazena do financování opatření práce. Původně sice tyto směňky měly býti uloženy u úvěrních ústavů. Směňky však teď plynou stále více do zásob banky, kde je jich koncem r. 1934 na 2,5 miliard RM.

Minulý měsíc vzhledem k této vzrůstající illikviditě sáhala vláda po bezvýsledných pokusech dostat z ciziny úvěr na suroviny k novým prostředkům. Současně s nucenou konverzí zástavních listů, které místo dosavadních 6 % budou zúročeny na 4½ %, byla uzavřena nová 500milionová Říšská půjčka s 4½ % úrokem s kursem 98½ % a na dobu 28 let, a to se spořitelny. Jaký účel měla tato půjčka, nám poví také zpráva Wagemannova: neslouží než k tomu, aby krátkodobé úvěry pro opatřování práce byly konsolidovány a tím aby Říšská banka byla přiměřeně uvolněna. Půjčka ovšem byla vlastně uskutečněna jen tím, že se sáhlo na podstatu a vklady spořitelny. Z toho důvodu odstoupil i Dr. Kleiner, předseda ústředí Deutscher Sparkassen- und Giroverband, který nechtěl odpovídati za nucené odevzdání podstaty a vkladů spořitelny pro tuto půjčku. Konverze zástavních listů nebyla méně dobrovolná, jelikož nabídku na konverzi bylo třeba odmítnouti vlastnoručně podepsaným dopisem. Celkem řečeno, sahá se právě na střední stav, který vlastně dopomohl Hitlerovi k moci.

Na jak dlouho to pomůže, je jiná otázka. V každém případě se to nedá opakovati. Z přehledu stavu Říšské banky jest vidět jen malý vzestup oběživa. To překvapuje často cizince, ale mimo ztrát

ubývání zásoby zlata a devis a právě vylíčené složení zásoby směnek jsou ještě jiné okolnosti, které nasvědčují tomu, že inflace je už v proudu. Je pravda, že oběživo se zvýšilo posledním rokem jen o málo set milionů marek, nesmí se však zapomínat, že marka má **zvýšenou rychlost oběhu**, každý se jí chce zbavit, a dále máme před sebou **neobvykle velký stav oběhu žirálních peněz**. Tak se zvýšily obraty provozu poštovních šeků, který r. 1934 se zvýšil o 1,2 miliardu RM. a u žira se zvýšily obraty o 2,9 miliard během jednoho roku 1934. Žirální pohledávky se zdvojnásobily o 440 milionů RM. Tak ani s peněžního hlediska nemůže už překvapit **cenové zvýšení zboží**. Veliký aparát nuceného hospodářství jen zdrazuje zboží. Nepomůže na dlouho ani **způsob vypočítání in-**

dexů, kde se hledí držeti je co nejnižší všelijakými umělými zá-
sahy.

Nářky z řad **dělnictva** o stále větším mzdovém tlaku a o stále vzrůstající cenové křivce se ozývají stále hlasitěji. I **střední stav** si začíná naříkat. Neúspěch ve vývozu zneklidňuje i **podnikatel-
ské kruhy**, pokud nepatří k zbrojařskému průmyslu. Už jsou hlasy i pro **zvýšení mezd**. V tomto stavu se asi dojde přece konečně k devalvaci. Aspoň dnes se v Německu volá dost hlasitě po deval-
vací, prý byly dokonce vypracovány **návrhy na 80% devalvací
marky**, která se stala heslem masy na **vyvlastnění kapitálu**. Göt-
bels se stal asi mluvčím této nálady, když nedávno zastřené
oznámil „největší socialistický čin všech dob“...

Dr. Jan Bartoš:

Spisovatelé spiritualisté z okruhu Březinova.

(Zapomenutá kapitola z učebnice.)

Veliký zjev Březinův, jenž rázem povzněsl českou poesii na úroveň světovou, nemohl zůstat bez vlivu na současníky a na generace následující. Nelze tu však mluvit o epigonech, nýbrž jde tu o nové, svě-
rázné umělce, vycházející sice z Březinova umění, do-
spívající však k samostatným projevům uměleckým. Ať píší prózou či veršem, jejich tvorba překypuje ly-
rismem a mluví z ní přesvědčení křesťanského ná-
zoru světového, třebas rozhodně protestují proti
tomu, aby byli nazýváni t. zv. básníky a spisovateli
katolickými. Jsou prostě umělci. Jimi se teprve
splňuje to, o čem snila t. zv. Katolická moderna.

V devadesátých letech minulého století nové proudy v literatuře sdružily své stoupence v t. zv. *Českou
modernu* a podle nich seskupili se i katoličtí básníci
té doby v t. zv. Katolickou modernu. Po prvé na ve-
řejnost předstoupili almanachem Pod jedním pra-
porem, v němž rázem se ohlásilo svými básnickými
příspěvky jedenapadesát kněží, bohoslovců i laiků.
Většina jmen dnes zapadla, ale přece někteří stali se
později ozdobou literatury. Největší slávy z nich do-
šel hned první příspěvatel Jindřich Šimon Baar, stav
se nesmrtelným tvůrcem románu a povídky realistic-
ké z prostředí kněžského a selského. Je tu dále Vi-
lém Bítnar, redaktor známých *Meditací* a pilný lite-
rární historik, básník Sigismund Bouška, nejlepší
znatel písemnictví provencalského, katalánského a
španělského, překladatel nesmrtelné básně Mistra-
lovy *Mirèio*, první opravdový básník náboženské
poesie ve stopách formy Vrchlického, Xaver Dvořák,
filosof Josef Florian, spisovatel Josef Kalus, básník
František Leubner a j. Za redakce Karla Dostála do-
chází k založení pravidelného orgánu, je to *Nový ži-
vot* (1896—1907).

Pohromadě se neudržela Česká moderna, zanikla
i Katolická moderna, ale o českou literaturu nemálo
se zasloužila, vzbudila zájem o písemnictví v kruzích
katolických, upozorňovala v Novém životě na pří-
buzné vynikající zjevy zahraniční, objevovala i nové
výtvarníky, navazovala styky s Juliem Zeyrem, s Oto-
karem Březinou, s Františkem Bílkem a j., přilákala
dorost ze řad studentů.

To vše teprve prováděl do hloubky s náležitým
rozhledem uměleckým a nebojáckým pohledem filo-
sof a spisovatel *Josef Florian*, narozený 10. února
1873 v Staré Říši na Moravě. Jeho hrdé a ideálně za-
ložené duši zprotivily se středoškolské lavice, opouští
profesorskou dráhu, usazuje se v chudé chaloupce
svého rodiště, vypůjčuje si několik korun a věnuje se
literatuře. S počátku tenké svazčky nabývají časem
na kráse i obsahu, vybírají se typy, nešetří se bar-
vou, objevují se staré rytiny a dřevoryty, takže jeho
edice, nejznámější pod jménem *Dobré dílo*, jsou vy-
znamenaný dokonce na mezinárodní výstavě paříž-
ské r. 1925.

Ohromná je řada děl, která se svými přáteli uvedl
k nám většinou po prvé. Jsou to geniální autoři knih
krásného písemnictví, náboženských a filosofických,
jako Bloy, Hello, Carlyle, Maeterlinck, Benson, Bel-

loc, Chesterton, Barbey d'Aureville, Gide, Schwob,
Corbière, Rachilde, Villiers, Péguy, Jammes, Ver-
laine, Maurois, Unamuno, Yeats, Synge, Dymov, Re-
mizov, Norwid, Sherwood, Anderson, Edschmid,
Guardini, Rilke, Papini, Pirandello, Kateřina Em-
merichová a mnoho j. Seznamuje též své čtenáře s no-
vými neznámými malíři: Rosetti, Melchers, Rerich,
Vrubel, Derain, Gogh, Munch, Benda, Váchal, Josef
Čapek a j. Jeho sborníky zvané *Studium*, jindy *Nova
et vetera*, *Kursy*, *Archy*. Překlady ze všech hlavních
jazyků evropských vyznačují se přesností a jadrností,
pečlivě hledána slova, aby netrpěla jazyková čistota.
Tak se *Florián* stává na Moravě strážcem správnosti
jazyka českého. Rád sem zacházel Otakar Březina,
k Florianovi se pouští *Jakub Deml*, vydává tu své
první práce *Jaroslav Durych*, pro něho tu překládá
Jan Čep a jiní. Moravské tiskárny naučil bibliofil-
skému tisku, takže dostávaly objednávky až z Prahy.

Jiným členem této březinovské rodiny je veliký
básník *Jakub Deml*. Není příkladu v českém písem-
nictví, aby spisovatel takových kvalit tak dlouho byl
oficiální kritikou zneuznáván. Narodil se v Tasově
dne 20. srpna r. 1878. Gymnasium studoval v Třebíči,
bohosloví v Brně. Byl kaplanem na několika místech,
až se na konec nepohodne se svými představenými,
vstupuje na předčasný odpočinek a po mnohém pu-
tování usazuje se trvale ve svém rodišti, kam ho
hodlal následovati i jeho přítel Otakar Březina.

Obsáhlé dílo Demlovo obsahuje již přes šedesát
knih. Lze je rozdělit na čtyři skupiny. Především
jsou to jeho nejpočetnější a také nejznámější knihy,
mající podobu deníků a sborníků v užším i širším
smyslu toho slova. Za druhé jsou to poměrně nečetné
básně, pak následují díla vrcholná, konečně velmi
čtené jsou překlady.

Prvá skupina měla už dvacetkrát název *Šlápěje*.
Je to vlastně jistý druh časopisu (viz dnes podobný
Šaldův zápisník!), ovšem nemá sobě rovna v české
literatuře. Bývá doprovázen obrázky, kritikami, re-
feráty, dopisy i jiných osob, přátel. První se obírají
nížem básnickým, jiné obsahují práce přátel, po-
slední slouží nějaké ústřední myšlence, jsou zabar-
veny obranně, leckdes zaujímají hodně místa i pře-
klady a připomínají dávné sborníky *Štítného*. Před-
chůdkyní *Šlápějí* byla rozkošná *Rosnička*, vysoké
úrovně i v veliký sborník *Pro budoucí poutníky a
poutnice*. Údaje rodinné a autobiografické tvoří pod-
statnou část sborníků *Zabajkalí*, *Mohyla*, *Hlas mluví
k slovu*, *báseň v próze*. Sokolstvu je věnována *So-
kolská čítanka*, *Sestrám*, *Tepna* a částečně i *Česno*,
jež obzvláště některými kapitolami dosahuje básnic-
ké výše. Obdiv k Bílkovi obsahuje kniha *Slovo
k Otčenáši*, ohlas slovenského pobytu a slovenské
přírody najdeme v knize *Z mého okovu*, Březinovy
názory a myšlenky zachycuje *Mé svědectví o Ota-
karu Březinovi*, kniha to, jež nejvíce ze všech jeho
sborníků vzbudila odezvy v české veřejnosti. Prav-
du její dotvrzují samostatně vydané *Listy Březinovy*.

Básně Notantur lumina, První světla a pátý svazek Šlépějí dokazují, že sice kráčí ve stopách Březinových, ale co jeho veliký učitel jen naznačoval, jeho žák domyslíl do důsledků. Dědic odkazu Březinova jeví se básníkem křesťanského ideálu, symbolikem svérázným a moderním.

Vrcholem jeho tvorby jsou čtyři knihy: Hrad smrti, Moji přátelé, Miriam a Dílo Felixe Jeneweina. Hrad smrti, jakož i Tanec smrti, Můj očištec a Věštec jsou básněmi o záhadě a radosti smrti, o smyslu života, o radosti věčné. Člověk se má svou ctností dopracovati toho, aby se nebál smrti. Bůh je tím centrem a pevným, nepřístupným, nedobytným a jistým hradem lásky a blaženosti, kam se utíkáme.

Moji přátelé je knížka nevelká rozsahem, ale jedinečná a rozkošná obsahem, je nejpopulárnější. Tě-

mi přáteli jsou květinčky na lukách, na polích i v lese a básník s nimi něžně rozmlouvá. Někdy je to oslovení tak dětsky důvěrné a prosté, jinde musíme se zamýšlet nad náhodnou souvislostí nebo nenadálým spojením, ale po každé je svérázný, nemá v české literatuře předchůdců. Jedinečné kouzlo vane z každé apostrofy, mistrně tu splývá s přírodou křesťanský vzdech čistého srdce básníka mystika. Miriam je knihou čisté lásky k ženě, rozvedené podle Šalomounovy písně a přeplněné moudrostí a biblickými podobnostvými, oslňující mystickým blahem.

Dílo F. Jeneweina je vrcholnou meditací nad obrazy a zároveň skoro objevitelským činem umlčovaného mistra. Sotva se někde setkali dva velcí duchové v takovém pochopení, slovo básníkově namnoze předčí výtvarníka. (Pokračování.)

Frant. Maria Horák:

Netuctový člověk.

Dne 20. února bylo tomu šest let, co naposledy vydechl muž jedinečný přímo, apoštol Berlína, dr. Karel Sonnenschein. Muž tak veliký ve svých činech, tak jedinečný ve svém výboji, v zápasení o spásu duší, o tělesné dobro vyděděných, že Herwigův román „Sankt Sebastian von Wedding“, jehož hrdinou je dr. Sonnenschein, Jaroslav Durych právem mohl nazvat nejkrásnějším dílem katolické literatury poválečné, „knihou, jakou dosud nečetl“. A právem se domnívám, že tentýž úsudek musel a musí mít každý, kdo Herwigovo dílo četl.

Dnešní moje vzpomínky na velikého průkopníka katolicismu v berlínské a brandenburské diaspoře a v Německu vůbec patří jedné stránce povahy dra Sonnenscheina, stránce tak typické pro jeho snažení, práce a úspěchy — dr. Sonnenschein nebyl a prostě nedovedl být tuctovým člověkem, takovým, jak podle šablony tam — onde zavedené měl být, nedovedl jím být, i když sebe více jej do toho nutili, i když sebe více mu hrozili a sebe více jej i trestali. Nejednou jsem viděl stíny ve tvářích mocných tohoto světa i v rouše duchovním, když šlo o toho nebo onoho člověka jim podřízeného, nejednou slyšel jsem povzdech z jejich úst: „Všecko pěkné, všecko dobré, ale!“ A to „ale“ a onen povzdech v nejednom případě platil tomu: „On se vymyká ze šablony naší, on chodí jinými cestičkami, než vžité paragrafy snad po staletí předpisují, on má jiný názor než je onen, který u nás platí na beton!“

Co to bylo povzdechů, co to bylo nějakých „ale“ nad Sonnenscheinem od prvních chvil jeho „přivonění“ k theologii! Dr. Sonnenschein studoval v Římě. A o Římanech je u nás zvláštní názor, s nímž se nikterak neztotožňuji, ale „není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu“. Naprosto ne každý bohoslovec hodí se pro studium v Římě. Vrátil-li se pak z Říma naplněn, ba přecpán ideály a jasnými postavami, které vidí před sebou, i velikými vzory, které v jeho fantasii přímo bují, a vidí-li poměry, do nichž je postaven ve své domovině, pak nutně je všim tím stísněn a zklamán, když se setkává s malichernými názory a obzory, nenajde-li pochopení pro souvislosti a hlubší linie. Již proto, poněvadž je „Říman“, je bílou vranou mezi svými spolubratřími. Domnívám se, že velká většina našich „Římanů“ prodělávala po svém návratu chvíle dosti trpké, a štěstí, dovedli-li se v dobrém slova smyslu přizpůsobit poměrům. Ti „tuctoví“ jistě.

Než dr. Sonnenschein tuctový — nebyl. Měl jsem příležitost mluvit s velikou řadou jeho přátel i spolupracovníků nejen z řad laiků, ale i kněží, a tu jsem slyšel nejednu vzpomínku na to, jak dr. Sonnenschein proti všem přísným a vžitým předpisům římského Germanica odložil rudý talár její a oblékl černý a

místo aby navštěvoval přednášky Gregoriánské university chodíval za vynikajícími lidmi vědy a veřejného života, chodíval na schůze a porady, do knihoven a čítáren. Věc neslýchaná, a co bylo samozřejmější nad to, že s notnými vroubkami, s pověstí „bolševika“, „nespolehlivce“ v roce 1900 jako novokněz se vrátil domů. Než dr. Sonnenschein měl jiné ideály a cíle, než „nahore“ mít dobré oko, „evangelizare pauperibus“, toto heslo, které jsem viděl na primičních obrázcích jeho, mu tanulo před očima jako mladému knězi a rýsovalo se jasněji a jasněji v jeho životních cestách i snaženích pozdějších.

Doma šlo o to, zkrotit netuctového Sonnenscheina, a úkolem tímto byl pověřen farář Metzmacher u sv. Jakuba v Cáchách, známý to postrach všech kaplanů celé diecése, který jako důvěrný přítel tehdejšího kardinála Fischera měl i možnost i moc svoje přání prosadit. Farář Metzmacher „svým“ způsobem držel na pořádek, u něho kaplanů nesměli si tykat, předsedání byly i gláce rukavice pro ně, a to všechno byly věci, pro které netuctový Sonnenschein prostě neměl pochopení, stejně jako neměl pochopení pro to, když od svého šéfa dostal striktní rozkaz, že kázání nesmí déle trvat než osm minut. Než šéf se nedal, on prostě Sonnenscheina uprostřed kázání přerušil, a když k jeho v oné farnosti nezvyklé činnosti přistoučila i činnost veřejná, byl po jednácti měsících z Cách odstraněn a stal se kaplanem v Kolíně u Panny Marie.

Tam jej lid a zejména mládež, které věnoval nejvíce ze své lásky, ctíla, do ohně by byla bývala za ním šla. Koho opět měl proti sobě, byli jeho představení, a když kterýsi sobotní večer, těsně před obecními volbami, nevytrval ve zpovědnici, ale na schůzi tisícové davy uchvátil a nadchl pro program Centra, byl udán a po důkladné úřední písemné výtce arcibiskupa kolínského byl dán za kaplana ke kostelu Božského Srdce Páně. Thrasolt, jeho životopisec, píše o jeho působení v této farnosti na základě sdělení, kterých se mu dostalo od tehdejších jeho spolupracovníků: „Jeho specialita byla již tehdy: do krajnosti činit dobře, rozdat i poslední košili, přátele a známé svoje dovedl zapřáhnouti s největší bezohledností, když šlo o to, některému z jeho chráněnců pomoci, on měl instinkt pro každou skrytou chudobu a přitažlivou sílu pro všechny problematické lidi, byl útočištěm všech, kteří v životě ztroskotali. Na pořádek nic nedbal. K jednomu přišel pozdě v noci, k druhému v sedm hodin ráno, když něco chtěl a potřeboval. Sociální bída naplnila jej přímo vášní, a proto bylo mu dělnictvo tak otrocky věrně oddáno. A dělníci to byli, kteří mne prosili, abych dopsal konsistoři a ji prosil, aby dr. Sonnenschein nebyl v roce 1906 přeložen.“ Stejně dobrý znatel Sonnen-

scheinovy činnosti i povahy, děkan Höningen, uvádí, že dr. Sonnenschein se nevyhýbal sebe vyčerpávající činnosti, než „pravidelně navštěvovati nemocné, přesně choditi do školy, to nedokázal. On byl malicherný v řádných věcech, velkolepý však v mimořádných“. A když se pak do krajnosti zastal italských dělníků, v Kolíně pracujících, a když se plně za ně postavil i tehdy, když byli dohnáni k stávce, tu samotné státní úřady postavily se proti němu a jeho činnosti a kardinál Fischer poslal jej na trvalou dovolenou s podotknutím, že pro takového kněze v duchovní správě prostě nemá místa...

Netuctový dr. Sonnenschein byl jednou provždy hotov s kariérou v duchovní správě...

Dlouho to trvalo, než jej přijali do služeb katolického lidového spolku. Jehož centrála, jak známo, byla v Mnichově-Gladbachu. S láskou, houževnatostí a iniciativností jemu vlastní pustil se tam do práce, stal se velkolepým organisátorem německých katolíků, šel svými cestami, i když sebe více bylo překážek a odporu, vydupal svoje SSS, ale vším tím právem nebo neprávem narazil a musel naraziti u vedení spolků, u biskupů a konsistoří i u státních úřadů, ba, poměry přiosměly se tou měrou, že dru Sonnenscheinovi na kterémisi projevu katolíků v poslední chvíli, když už měl řečniti, kterýsi kněz doručil biskupský zákaz, že v jeho diecési nesmí mluvití... A tak ve zklamání, podezřívání, neúspěších a nenávisti končil druhý životní úsek Sonnenscheinův; on, který se nehodil pro duchovní správu, jak na základě pětileté zkušenosti nad slunce jasněji bylo zjištěno, nehodil se ani pro organisací a sociální činnosti v lidovém spolku německých katolíků, odkud jej po dvanáctileté činnosti v nemilosti propustili... Nikde, ani v politické straně, v Centru, ani v katolickém tisku, ani v hospodářských ani v kulturních ani v charitativních nebo vědeckých korporacích celého katolického Německa nebylo místo pro netuctový formát dra Sonnenscheina, který opuštěn od přátel, s Kainovým znamením na čele stál tu bez místa a v horečce válečné, kdy každý nový den přinesl nové starosti i nové sensace, konečně zapadl. Co také s takovým tvrdošíjným, panovačným člověkem, který neznal odporu, když šlo o jeho plány, který prý vypije víc než čtyři piva, který prý úzkost-

livě nezachová kněžské dokorum a který je neopatrný ve styku s lidmi...?

Do dna musel dr. Sonnenschein vypít kalich hořkosti, a věřím těm, kteří jej dobře znali a kteří mi o něm vyprávěli, že byly chvíle, kdy dr. Sonnenschein celou živelní silou cítil svou opuštěnost, kdy do krve jej zabolelo, že zůstává hlasem volajícího na poušti i mezi kněžími...

Nechci se šířiti o působení dra Sonnenscheina v diaspoře Berlína, o tom pravém divu, jak probudil sebevědomí a víru a lásku statisíců. Je to konečně známo, a k detailům bude možno později se vrátiti. Jen tolik je nutno si předvésti před duševní zrak: jak veliká, obrovská přímo musela býti víra dra Sonnenscheina, tak zcela netuctová, že po všech těch ranách nezakolísal, nezhořkl, nevypřáhl, ale že on, kterého spolubratři v povolání vyhlásili za blázna, se stal apoštolem z největších, kterého naše doba měla! Jak obrovská musela býti a netuctová jeho víra v Boha a v lidi, když dovedl nadchnouti takové zástupy dosud stranou stoících nebo nábožensky odumírajících k velikým obětem pro metv nevyšší... Kdž byly Dušičky v roce 1929, první Dušičky, kdy takřka rok tělo Sonnenscheinovo odpočívalo na berlínském hřbitově, tu bylo na jeho hrob položeno 758 věnců a kytic, počta to, jaké se nedostalo ani papežům, ani císařům, ani presidentům. Jak obrovská musela býti jeho víra, že v záři její a žáru se mohl zroditi Herwigův Sankt Sebastian von Wedding...

A když se chýlil ke konci život dra Sonnenscheina, člověka a kněze, pro něhož nebvlo použití ani v duchovní správě ani v organisacích ani v tisku, poněvadž byl příliš netuctový, tu jeho srdce a jeho rty znaly jen jednu, stále opakovanou prosbu: „Bože, nech mne ještě žítí, já chci ještě pracovati, získati duše, sytiti hladové!“ A den co den musela býti podána správa o jeho, apoštola Berlína, zdravotním stavu Nástupci Petrově a když nad jeho rakví se rozekaly zvony města, které on vyburcoval, tu truchlily nad jeho odchodem statisíce a Boha o smilování nad nesmrtelnou duší Sonnenscheinovou prosil u oltaře dómu sv. Hedviky apoštolský nuncius a nynější papežský tajemník kardinál Pacelli.

Vždyť odešel — netuctový člověk...

O daních v Itálii.

Obdivovatelé Mussoliniho a přivrženci a přátelé fašistické politiky hledají ozdravení našich politických poměrů v napodobování fašistického italského režimu, poukazujíce na to, že tam trvá vzorný pořádek a že Mussolini pozvedl prestiž Italie na tak vysoký stupeň, že se stal Řím střediskem evropské politiky, v němž se sbíhají všechny diplomatické nítky. Jest záhodno poukázat také na stinné stránky tohoto režimu a jakými oběťmi ty výhody jsou vykoupeny. Je to především daňový útisk, jenž se stal v Itálii tak silným, že Mussolini sám řekl ve sněmovně, že ovce (t. j. poplatník) byla již tak ostříhána, že již nelze pokračovat ve stříhání, nechceme-li sedřít s ostříhané ovečky — kůži.

Uvádíme zde několik nejdůležitějších přímých italských daní, jichž má tato země 40. Číslice v závorkách jsou nynější sazby v procentech z odhadnutého výnosu: pozemková daň (58.9 %), daň z příjmu (podle kategorie od 8.1 až do 20.3 %, méně platí pouze sedláci, obdělávající půdu), daň z budov (27.2 %), daň nájemní (5 až 9 %) a obecní daň z průmyslu, obchodu, řemesel a volných povolání (3.6 až 4.5 %). K těmto sazbám se připočítávají různé přírážky, tak na př. za úrazové pojištění v zemědělství (2.2 %) a ve prospěch odborových svazů. K dani z příjmu se pak připočítává progresivní přírážka.

Všeobecná daň obrátová (tassa scambi) doznala za

fašistické vlády různé změny. Nyní se připočítává nadsazba 2.5 %, pro různé zboží až 5 %. Tato daň se platí, kdykoliv zboží jde z ruky do ruky, tedy od dodavatele surovin k výrobci polotovaru, od polotovaru k hotovému výrobku, od továrny k velkoobchodníkovi, od tohoto k detailistovi.

Každá smlouva musí býti úředně zaknihována a podléhá nemalé dani. Úředně neregistrované smlouvy nemají před soudy platnost, dodatečné zaknihování stojí malé jmění, neboť v poplatcích je obsažena pokuta.

Pověstné je italské kolkovné. Jdeš-li na př. na polevku do hostince, připočítává se hned na účtenku kolkovné číšníkem; vyvěsí-li občan oznámení, že má být k pronajmutí, nebo obchodník cenovou oznamku, musí být tato návěští opatřena kolkem. Přesto je kolkovné málo výnosné, neboť fiskus je nucen zaměstnávat celou armádu kontrolních zřízců.

S nelibostí a odporem neslo obyvatelstvo zvláštní městské clo (dazio). Četné protesty přiměly Mussoliniho, aby vyhověl mase. Učinil tak nedávno okázalým způsobem, označiv je jako středověké barbarství. Dav si pochvaloval moudrost svého duce. Sotva se však lid uklidnil, byla zavedena spotřební daň, která zatěžuje spotřebitele mnohem více než řečené „dazio“ a vynáší státní pokladně přibližně o dvě mi-

liardy lir více! Spotřební daní bylo postiženo elektrické světlo stoprocentním zvýšením, za jatečný, do města dovážený dobytek pak se platí podle velikosti kusu od 200 — 600 lir. Spotřební daň na víno je mnohem vyšší než cena vína samého. Od zavedení spotřební daně poklesla značně spotřeba masa a různých nápojů. Fiskus pak uvalil spotřební daň na zboží, které dosud této dani nepodléhalo. Jak vidět, bylo barbarství městských cel důkladně nahrazeno.

Podle výroku samého min. předsedy Mussoliniho v poslanecké sněmovně jest výnos cel dvacetkrát větší než v předválečném období. Na importované zboží se připočítává 15 % z fakturované ceny. Daňové

předpisy jsou rok od roku přísnější. Proti liknavým poplatníkům se postupuje bezohledně. Na protokolovanou firmu se pro nezaplacení daní uvalí konkurs, neprotokolované se odebere živnostenské oprávnění. Odvolání proti předepsané dani je přípustno jen tehdy, byla-li tato daň zaplacená.

Navzdor všem těmto praktikám státní hospodářství v Itálii se končí pravidelným schodkem 4 miliard Kč.

Na konec je však nutno podotknout, že italská vláda pro národ mnoho učinila. Jsou to především krásné silnice, rekonstrukce a úpravy antických památek, vybudování loďstva a letectva a j. *alm.*

J. Krlín:

Katolické školství ve Francii.

„Existence konfesijní školy ve Francii jest opravdovým zázrakem.“ Tato slova napsal Ph. de Las Cases v „La Vie Catholique“ ze dne 2. března 1935. A tato slova nejsou přehnána. Existuje katolické (svobodné) školství v Německu, v Itálii, Anglii, Belgii, Holandsku a jinde a všude na ně přispívá stát (v Itálii dokonce $\frac{6}{7}$), jen ve Francii, v zemi rovnosti, stát nejen nedá na katolickou školu ani haléře, naopak ministerstvo školství činí vše, aby ji zničilo, nebo aspoň co nejvíce ztížilo existenci. Statistika, kterou podávám, dává tudíž plné oprávnění mluvit o zázraku, když je řeč o konfesijní škole.

Od r. 1880 stát nelitoval peněz na zřizování státních, laických škol. R. 1880 činil rozpočet na tyto školy 400 mil., dnes činí 4 miliardy. Školy jsou zakládány i v těch nejmenších vesničkách, ačkoliv v nich již existují školy katolické, a ačkoliv ve školách státních mimo učitele není často ani jedno dítě, nebo je jich jen několik, zatím co konfesijní škola je plná. Zednáři ovšem, kteří mají ve Francii velké slovo, jsou mínění, že bolševický učitel, i když nebude vychovávat děti, aspoň může rozeštvát obec a roztrhnout jednotu rodičů. Proto se utrácí veliké sumy na laické školy, které jsou prázdné.

Státní školy byly zlaicisovány zákonem z r. 1881. Katolíci odpověděli na ten zákon tím, že začali stavět nové školy a r. 1901 chodilo do nich již milion dětí. R. 1904 byly vydány ostré a nespravedlivé zákony proti kongregacím. Řeholníci byli ze země vyhnáni a 13.000 škol bylo zavřeno. R. 1914 před vypuknutím světové války navštěvovalo konfesijní školy 60 % všech dětí Francie. Omezila válka činnost těchto škol? Nikoliv. Poklesl sice počet dětí i učitelů, ale školy trvaly dále přes všechnu nepřítelňobu. Po válce děti přibývalo, ale pomalu se dostavovala krize. Nebyla to maličkost, uvážíme-li, že vydržování katolických škol stojí rodiče ročně přes 500 milionů franků. R. 1930, kdy již stála krize přede dveřmi, navštěvovalo obecné katolické školy 824.000 dětí. A čekali bychom, že v r. 1934, kdy jakoby krize dospívala vrcholu, bude tento počet daleko menší. Stal se však opak. Počet žáků se zvýšil ne o několik desítek, nýbrž o 116.000, takže r. 1934 chodilo do katolických škol 940.000 dětí. Co to znamená, pochopíme teprve tehdy, když uvážíme, že agitace socialistů a různých nevěreckých a zednářských spolků proti konfesijní škole byla vystupňována a nejednou se dala pod patronanci ministerstva školství a státních úřadů. A v téže době vstoupil počet studujících na středních katolických školách ze 100.000 na 180.000 a i na 5 katolických universitách přibýlo posluchačů.

Jest otázka, jak si lze vysvětliti tento nebývalý růst? V době, kdy Jean Macé, svobodný zednář, zakládal „La Ligue de l'Enseignement — Ligu pro vy-

učování,“ která měla šířit vědomí o t. zv. neutrální škole, byla založena — bylo to r. 1868 — „Société générale d'Education et d'Enseignement“. Tato „Společnost pro výchovu a vzdělání“ si předsevzala vésti boj za svobodnou střední školu. Jest známo, že obecné školy bylo katolíkům dovoleno budovat a vydržovat zákonem Fallouxovým z r. 1851. Této Společnosti stál v čele Emil Keller a byla již dosti silná, když Jules Ferry zahájil svůj boj o zlaicisování školy. Měla již dosti znamenitých profesorů, právníků a advokátů, kteří dovedli čelit Ferrymu a jeho náhončím. Tato Společnost se rovněž starala o zvyšování úrovně škol a jejich organizaci. Trvá dodnes a stále úspěšně pracuje. Ačkoliv jejím předním cílem bylo školství střední a vysoké, prospěla nesmírně i školství obecnému právě v době, kdy laicisace sílila. Již r. 1872 založila odborovou organizaci „L'Alliance des Maisons d'Education chrétiennes“, která dnes tvoří syndikát, k němuž patří 500 institucí, nepočítaje v to ovšem ústavy dívčí. Každoročně pořádá kongresy, z nichž se poslední konal minulého roku v Grenoblu. Po r. 1904 byly zakládány svazy katolických učitelů a profesorů, které se po válce sdružily v „Národní federaci diecézních syndikátů svobodného školství“. Tato Federace sdružuje 60 syndikátů z 55 diecézí a čítá 18.000 členů, profesorů z vysokých, středních i obecných škol. Ústředí její je v Paříži, Rue des Saints Pères 76 a jejím předsedou je Msgr Deschamps. V diecésích jsou zakládány zvláštní spolky, které pracují spolu s ostatními, starající se svědomitě o potřeby škol v diecési. Velikou podporou jest jim i Sdružení bývalých žáků konfesijních škol, „Fédération des Amicales de l'Enseignement libre“, která má asi 400.000 členů v 1.650 spolcích, spojených v 17 krajských svazech — Unions régionales.

A jak si počínají katolíci rodičové? Před 30 lety byl založen v diecési belleyské svaz katolických otců a ostatní diecése následovaly toho příkladu, až mohla být uvedena v život Federace, již dnes stojí v čele Jean Guirand. Dnes ovšem tato organizace si všímá hlavně rodin, jejichž děti musí navštěvovat státní školy a pak se stará o vydržování budov. R. 1930 byla založena „L'Association des Parents d'élèves de l'Enseignement libre“. — Sdružení rodičů žáků svobodných škol“, která, ačkoliv zatím organizuje jen rodiče dětí, navštěvujících střední školy, čítá již 60 tisíc členů. Loni Episkopát v rámci Katolické akce založil „Comité national de l'Enseignement catholique“, jehož předsedou je Msgr Richaud, biskup versailský. V tomto Komitétu zasedají předsedové „L'Association des Directeurs et Inspecteurs diocésains de l'Enseignement“, „La société générale d'Education et d'Enseignement“ a „L'Alliance des Maisons d'Education chrétienne“.

Pokles církevního školství na Slovensku a Podk. Rusi o pětinu.

Profesor církevního práva na trnavském semináři Msgr. dr. Emil *Funczik* uveřejnil počátkem měsíce v bratislavské „L'udové Politice“ statistiku o církevním obecném školství na Slovensku a Podk. Rusi. Jeho zkoumání úřední statistiky a vykreslení skutečného stavu školství na Slovensku nenalezlo v novinách a časopisech takového ohlasu, jak je v zájmu věci. Proto v „Životě“, který se také těší pozornosti a oblibě na Slovensku, přinášíme podstatu článku doktora *Funczika*.

Podle statistiky k 1. říjnu 1933 (školská statistika se dělá vždy k 1. říjnu běžného roku a data z 1. října 1934 nejsou ještě publikována) byl stav školství církevního (katolického, řeckokatolického, evangelického a židovského) a obecního a státního takový:

Rok	Ráz školy	Počet		Počet liter. učitelů	Žactva		
		školy	tříd		celkem	z celého počtu	
1921	církevní	2.743	4.240	4.212	346.508	274.205	72.303
	státní	1.031	2.403	2.376	169.190	126.530	42.660
	obecní	102	171	168	13.287	11.421	1.866
	všechny	3.876	6.814	6.756	528.985	412.156	116.829
1933	církevní	2.606	5.727	5.634	323.448	261.065	62.382
	státní	1.988	6.863	6.789	329.210	247.640	81.570
	obecní	308	717	707	38.377	30.574	7.803
	všechny	4.902	13.307	13.130	691.035	539.279	151.756

Roku 1921 bylo na území Slovenska a Podkarpatské Rusi celkem 3.876 lidových škol (na Slovensku se říká obecným školám l'udové, proto na rozdíl od obecních, t. j. obcí vydržovaných, budeme zde všude užívatí označení: lidové školy), z toho církevních 2.743, t. j. v procentech 70.76 a státních a obecních bylo celkem 29.24 procent.

Roku 1933 na podzim bylo všech lidových škol na tomtéž území 4.902, z toho církevních 2.606 — tedy v procentech z celkového počtu už jen 53.16. Za dvanáct let, od r. 1933 zmenšil se počet církevních škol asi o pětinu (o 17.60 proc.) a o totéž vzrostly státní a obecní školy.

V r. 1921 připadalo na jednu církevní školu 1.54 tříd, r. 1934 2.19 tříd, na jednu státní školu 2.33 a r.

1933 už 3.45 tříd, na obecní jednu školu 1.67 tříd a r. 1933 již 2.32 tříd. Počet tříd ve zmíněném intervalu rostl tedy u jednotlivých kategorií lidových škol takto: církevní školy vzrostly o 0.65 třídy, státní o 1.12 třídy a obecní o 0.65 třídy. Velký rozvoj u státních škol ukazuje větší prostředky k rozvoji školství, než mají církevní školy a než obecní.

Úpadek církevních lidových škol je nejmarkantnější při pozorování přesunu žactva. Roku 1921 bylo ze všeho žactva v církevních lidových školách plných 65.50 proc., r. 1933 už jen 46.80 proc., čili úbytek o jednu pětinu. Odpovídá to poměrně úbytku církevních škol.

Zajímavá jsou tato data: V r. 1921 na jednu církevní školu připadalo 126 žáků, na jednu třídu 81 (1), v r. 1933 na jednu církevní školu připadlo 124 žáků a na jednu třídu 57 žáků. U státních škol na jednu z nich připadlo 1921 164 žáků a na jednu třídu 70 žáků, r. 1933 na jednu školu 165, ale na jednu třídu jen 47 žáků. U obecních škol je tento poměr 130 a 77 ku 124 a 53.

Počet žáků připadajících na jednu školu se skoro za těch dvanáct let nezměnil, ale vzrostl počet tříd a to umožnilo, aby měl učitel méně dětí ve třídě nežli dříve.

Dr. *Funczik* svůj rozbor statisticky shrnuje: jak co do počtu škol i žactva, poklesl stav církevního školství na Slovensku a Podk. Rusi za dvanáct let o jednu pětinu. Z celkového počtu lidových škol v těchto zemích je církevních něco málo přes polovici a žactva je v nich již méně než polovina.

*

Z uveřejněné tabulky je dále zřejmo, že na katolických církevních školách ubylo zhruba 13.000 dětí, na evangelických a jiných 10.000 dětí, ty všechny jsou ve školách státních a obecních a ještě přírůstek dětí, který tvoří onu velkou diferenci a přesun žactva.

Ještě na jednu velmi důležitou věc chtěl bych upozorniti. Z tabulky vysvítá, jaký byl nedostatek učitelských sil v r. 1921 a 1933. Roku 1921 na státních školách — počítáme-li jednoho učitele pro jednu třídu — chybělo jen 27 učitelů, na církevních 28 a na obecních jen 3! Celkem bylo tedy neobsazených učitelských míst podle počtu tříd 58. V r. 1933 chybělo však jen na státních školách už 74 učitelů, na církevních už 93 a na obecních jen 10. Celkem nedostávalo se teoreticky 177 učitelů.

Más—

Předpoklady sjednocení církví.

Zenevský biskup Msgr. Marius Besson jest hoden stolce, s něhož katolíkům nejen švýcarským, nýbrž katolíkům celé Evropy šířil nezapomenutelný kardinál Mermillod sociální nauku katolické Církve a připravoval významnou encykliku „Rerum novarum“. Msgr. Besson, který miluje velice jiného velkého svého předchůdce, biskupa svatého Františka Saleského, praktikuje i jeho způsob shovívavosti, jemnosti, lásky, pokud jde o závažný a těžký problém sjednocení církví. Před dvěma lety vydal knihu „Po 400 letech“, která byla nyní přeložena do němčiny a vyšla nákladem Röber et Co. v Luzernu. Je to kniha tak důležitá, že bude dobře, když se poněkud obeznámíme s jejím duchem.

Kniha přináší rozhovory a dopisy dvou mužů, jistě imaginárních, katolického faráře Favra a evangelického pastora Curchoda. Jsou oba lidmi hluboké a opravdové křesťanské víry, milují upřímně svoji vlast a duše, k nimž byli Bohem poslání. Na jedné slavnosti se rozhovořili o hlubokých otázkách víry a jejich listy, které si pak psali jako synové jednoho nebeského Otce všech křesťanů, dopisy, v nichž si sdělují své názory, jak by bylo možno, aby křesťané všichni žili ve svornosti, jsou opravdu, a obsahují, i když to není výslovně vyjádřeno, předpoklady sjednocení křesťanů. Pravda, bez Boží Milosti a bez modliteb není možná jednotu, to je jasné a proto Církev svatá ustanovila zvláštní ok-

távu modliteb za sjednocení křesťanských církví, ale bylo by omylem opomíjeti přirozenou sílu lidského počínání a usilování o jednotu.

„Prvou podmínkou,“ praví Besson, „je, aby všichni křesťané uznali společně své dědictví.“ „Nejsme jen,“ praví pastor, „dětmi téže země, nýbrž jsme i dětmi Otce nebeského, věříme všichni, že kráčíme cestou, jež vede k Bohu. Tak přes všechno, co nás odděluje, máme nesčetné možnosti, abychom se dorozuměli a sešli se.“ V témže duchu mluví i kněz katolický: „Spojuje nás přes všechnu rozdílnost tolik věcí. Máme prakticky přijatelnou toleranci, vzájemnou úctu, svobodu. Vyhýbáme se tomu, co by mohlo poranit... Ale mnozí toho nedbají.“ Ani literatura nedbá často tohoto příkazu evangelické lásky. Mnoho apologetických děl je štirivých a nenapomáhají vzájemné shodě. Mnohý tisk rovněž užívá často výrazů, které seji jen nenávisť mezi lidmi různého vyznání. „Jak je to zarmucující — proč bychom to nepřiznali, že existují katolíci, velice hrdí na svoji pravověrnost, kteří se stavějí ostře proti každému, který nesoudí jako oni sami (často i proti církevní autoritě, které se přece dovolávají), jsou často bez hlubšího křesťanského života, nepřáteli Kříže a nemajíce ponětí o tom, co je pravá láska. Tento pseudokatolicismus nejen nepřináší požehnání Boží, nýbrž brání jednotě, po které toužíme. Náš lid

nechce náboženských bojů a myslíme, abychom zůstali věrni Kristu, nemusíme žít se svým bližním ve válce.“

Ke sblížení je třeba osobního sblížení řádných duchovních, výměny názorů. Ovšem to mohou dělat jen kněží jemní, důkladně theologicky vzděláni. Kteří nechť se obrací na svoji víru druhého. Považují se za syny téhož Otce. „Ačkoliv jsme přesvědčeni, že Kristus založil jen jednu církev, přece víme, že mnozí lidé, kteří vyrostli v protestantismu, mohou být přesvědčeni, že mají ve svém náboženství křesťanskou pravdu, a že dosáhnou spasení, když neopustí svého náboženství.“ Příležitostí ke vzájemnému poznání je velice mnoho. Bible je nejlepším prostředkem ke sblížení. „Pro Evangelium se naši předkové rozdělili,“ praví P. Favre, „Evangelium se opět sjednotí.“ Jsou i hluboké rozpory v náziraní na historii reformace. Bylo by ideálem, kdyby na obou stranách, katolické i protestantské, pracovali vědci s tím úmyslem, nalézt pravdu, padni komu padni. I v oblasti kultu je možno si porozumět. „My katolíci máme podle pobožností, které mají svoje oprávnění a poslání, i takové, které nejsou nutné, a některé

i připadají poněkud dětinskými. Ale protestanti si musí též uvědomit, co je pro katolíky samozřejmostí, že v Církvi jsou určité formy uctívání svatých, ostatků, odpustky, které se neodkládají.“

Lidé jsou lidé, a často chybují. Pastor dozrává, že při studiu života kolem r. 1500 nesetkal se jen s náboženskou vyprahlostí a špatností, ale i s lidmi hlubokého vnitřního života. Ostatně, nádherné katedrály jsou toho nejvýmluvnějším svědectvím. Podobně přiznává i katolický kněz, že našel mezi protestantskými postavami duše hluboké víry. „Bůh,“ praví farář, „mi udělil milost cítit sympatie k těm, kteří nesdílejí naši víru, s vroucím přáním, aby bylo odstraněno rozdělení, jímž trpí naše vlast po 400 let... Žili jsme,“ praví dále pastoroři, „v míru, aniž bychom se zranili, a dáváme tak krásný důkaz, že je možno mít různé přesvědčení a při tom bratrsky si věstí.“ Tato slova, která nejlépe charakterizují ducha knihy a která jsou hlasem biskupa Bessona, jímž mluví katolický kněz, svědčí o upřímnosti, kterou je třeba napodobovat.

Stíny pastorače v menšinách.

—lc—. — Nejednou slyšel jsem bolestné stesky od Čechů, působících na Slovensku, na veliký nedostatek pochopení duchovních správců pro ně a jejich duševní potřeby. Hlínkovským duchem odchovaný farář na Slovensku zavede často raději maďarskou pobožnost, než aby něco učinil pro Čechy bydlící v obvodu jeho farnosti. Tak makavě dává jim najevo, že jsou neradi viděnými hosty, takže propast mezi chrámem a Čechy na Slovensku na mnohých místech jen a jediné následkem této zaujatosti je, místo aby se zmenšila, větší a větší.

Konečně — na Slovensku, pokud v kostele vše nebo většinou je slovenské, není tato otázka, i když ji nesmíme podceňovat, dávno tak akutní jako v pohraničních oblastech naší republiky. Dnes je málo míst u nás, kde by nebyli Češi, a tam, kde do převratu byla naprosto bezvlivná a mizící menšina česká, tam zasedá nyní již několik zástupců českého voličstva v obecním nebo městském zastupitelstvu, a zatím co německého obyvatelstva soustavně procentuálně ubývá, přibývá stejným tempem Čechů. Po staletí umlkl v mnohé svatyni u nás český zpěv, zněl-li vůbec v onom chrámu Páně, a teprv po převratě, a to ne přes noc, ale na velké většině míst tvrdým bojem dosáhli Češi toho, že každou neděli mívají svou českou mši svatou a českou exhortu. Vím ale určitě, že je přece jenom ještě řada míst, kde početně dosti silná česká menšina ani toto málo nemá.

O výmluvy nebo faktické důvody nebývá u duchovního správce nouze. Buď není dostatek kněží, nebo není ve vžitém pořádku nedělních bohoslužeb prostě místa, nebo by Němci toho nestrpěli a nesnesli. Nebo se také poukazuje na to, že s české strany se rovněž nečiní žádné ústupky. Znáám případ, jak exponovaně německý kaplan v kterémsi východočeském městě zuby-nehty se bránil zavedení českých bohoslužeb — farář pro stáří a churavost přenechal totiž všechno jemu. „V Hradci Králové je víc Němců než je u nás Čechů a ti také nemají nic německého a kdyby se tam něco německého zavedlo, tak by Češi vymlátili residenci biskupskou i fary. A přece mají početností svou větší nárok, než máte vy! Dokud tedy v Hradci nebudou německé bohoslužby, nebudou u nás ani české, a jakmile se tam zavedou německé, zavedou se u nás také české!“ Onen kaplan měl pravdu a neměl, poněvadž chybuje-li někdo jiný, nedostává se mi tím dovolení k tomu, abych i já chyboval. Blaho, spása duší musí přece vždy býti a zůstatí jediným zorným úhlem vši kněžské práce a nic, ale pranic jiného nesmí při tom spolurozhodovati.

Ve velké většině míst, kde česká menšina je jakž takž početná, je tedy aspoň jaksi postaráno o pastoraaci českých duší. Ale jen jaksi! Uvádím konkrétní případ: V německém městě s necelými čtyřmi tisíci českých duší je každou neděli a zasvěcený svátek v osm hodin české kázání a mše svatá. Co chtějí víc, řekne snad někdo. Ano, a oni by přece — chtěli víc.

Spousta železničářů má právě v tu dobu službu nebo jdou z ní a nemohou se při nejlepším vůli dostat na onu mši svatou a hlavně na kázání, a železničáři tvoří všude velmi početný kádr našich menšin. Než nejde jen o mši svatou a s ní související kázání. Vžijme se do poměrů, jak fakticky jsou — k neuvěření velké procento katolíků neví, čím mše svatá je, jak nesmírná je její cena! A to nejen katolíků, kteří, jak se lidově říká, Pánu Bohu žádnou ránu nedávají, ale i dobrých katolíků, plnicích jakž takž všechny svoje náboženské povinnosti nebo dokonce i dobře je plnící. Kolik na příklad velmi zbožných duší chodívá den co den na mši svatou, aby se během té mše svaté pomodlili svůj různec a naprosto nesledují a tím méně vžívají a prožívají to, co u oltáře se děje! Ještě tak, že konstatují, že ten velebný pán je rychlý a dobrý pro zimu a onen zase ne.

A ti to věřící velmi si potrpí na jiné pobožnosti. Na májovou pobožnost a májové kázání na příklad dostanete do kostela dokonce i řadu lidí, kteří se tam jen ukáží ještě o vánocích, Velkém pátku, o Vzkříšení a Hodu Božím, velikonočním a o Dušičkách. Na postní kázání a pobožnosti křížové cesty zajde si také tak mnohý Nikodém, který jinak se kostelu vyhýbá, a tu je dána pak možnost ne naslédlymi kázáními, ale hutnými myšlenkami a pevnou, přesvědčivou stavbou důkazů jejich smýšlení pozměnití, je zpracovatí a aspoň částečně získatí.

Vezměte si však poměry v menšinových městech — tam jak rok je dlouhý není české májové pobožnosti a májového kázání, tam není českých postních kázání a křížové cesty, tam bez ohlasu v mateřské řeči Čechů zůstává Svatý týden i Dušičky, tam leží ladem úžasné přímo hřivny, nesmírné možnosti pastorační, nesmírné možnosti k získání odcizených nebo zlostejných českých duší! Od menšinářů vyžaduje se vnitřní vyspělost, aby věděli a chápali, že mše svatá je alfa a omega všech bohoslužeb, kořenem, že je i kmenem a korunou, a zapomíná se na to, že tato vyspělost schází naprosto i druhé, vládnoucí národnosti v městě a ve farnosti, a že to, co u vládnoucí většiny není a marně bych hledal, tím méně mohu hledat u menšiny, z níž každý její příslušník pochází z jiného kouta a z jiné farnosti.

Řekne se: Kdo by to dělal! Na to všechno je málo kněží! Znáám konkrétní případy, že tomu tak není, ale „hlava“ fary rozhoduje s neomylností největší, že se to dělati prostě nesmí. Řekne se — není místa, kde by se to dělalo, ve farním chrámu Páně má „většina“ svoje pobožnosti, tak není místa pro druhý jazyk — a nebývá tomu tak. V jedné farnosti, kde „také to nejde“, jsou tři staré, prostranné kaple po celý rok kromě svátku patrona, jemuž jsou zasvěceny, zavřené, kaple, které přímo nejen volají, ale křičí po tom, aby i v nich se něco „dělalo“. Co však je rozhodující při všem tom, je obyčejně pohodlnost, ničím nezměnitelné přesvědčení, že tak, jak se pastorovalo před sto

lety, že se tak musí pastorovati i nyní a každá novin-
ka že za nic nestojí a pak ale — a to myslím hlavně —
strach před „většinou“. Vždyť by si věřící obstarali
nejednu pobožnost docela sami, bez kněze, v květnu
by si zapěli několik mariánských písní a sami by se
pomodlili lauretánskou litanii, v postě sami by si
vedli pobožnost křížové cesty, ale co by řekli Něm-
ci, kdyby se Čechům dovolilo, aby měli české májové
pobožnosti, české postní pobožnosti, a obráceně, co
by řekli Češi, kdyby se taková neslýchaná věc do-
volila Němcům...!

A zde jsme u kořene věci. Ten, který v pastoraci

má věsti, nechává se věsti malichernými ohledy často
na lidi, kteří nemají nejmenší mravní legitimace k to-
mu, aby se vůbec do něčeho pletli. A výsledek? Hyne
k nespočítání duší, které by se daly o tolik přiblížit
kostelu, Církvi, oltáři, kdyby se s naší strany chtělo,
kdyby se využily možnosti k tomu.

Nejde o jevy ojedinělé, ale hromadné, týkající se
tolika, tolika duší. A byl by to opravdu katolický čin
naší Katolické akce, kdyby těmto poměrům věnovala
pozornost a byla původcem toho, aby autoritativně
bylo zasáhnuo do věcí tak akutní.

Pravda vítězí!

Před třemi sty lety svíral královský absolutismus
jednotlivé národy jak v železné kazajce. Vládcové
jevili velkou chuť vládnouti křesťanům po pohansku.
Vyhraňovali různé teorie před Kristem Pánem, vy-
mýšleli a dávali si vymýšletí nové, aby aspoň na chvíli
podepřeli nohy svých zpuchřelých trůnů.

Bylo to v době, kdy Turci se chystali k dobytí Vídně
a ovládnutí střední Evropy podunajské a znepo-
kojovali ustavičně nynější Slovensko.

Byl někdo v 17. století ve Francii, kdo se odvážil
veřejně a bez bázně říci své mínění proti absolutním
vládcům a jejich metodám?

Byl to filosof Pascal, matematik, fysik a katolík.
Ideálem politickým mu byla vláda lidu a lidí schop-
ných!

Aby tyto dvě složky opravdu úspěšně vládly
v křesťanské republice (!), k tomu stačí dva zákony:
zákon lásky k Bohu a zákon lásky k bližnímu. (Pen-
sées 484). Správně boří Pascal hradby absolutistické
domýšlivosti královské, která by si byla ráda svou
vládu královskou odvozovala přímo od Boha. Pascal
praví jasně, že lidé mají svá dobra časná v držení ni-
koli od přírody, nýbrž z ustanovení lidského.

Má-li člověk bohatství, je to náhodou, má-li krá-
loství, je to rovněž náhodou. „Bůh dovolil společnos-
tem lidským, aby si dávaly zákony a dělily tak časná
dobra; a když tyto zákony jsou jednou dány, je ne-
spravedlivým rušit je.“ (Discours sur la condition
des grands. T. 9, p. 367.)

Není příčiny, aby se vypínali boháči a vládcové
tohoto světa nad chudáky. Pascal vidí u vysokých
i nízkých tohoto světa dva stejné prvky základní,
duši totiž a tělo. — „Co je společným pro všechny
lidi? Duše a tělo, které jsou samy od sebe úplně lho-
stejně k povolání námořníka nebo vévody; neboť
není žádného přirozeného pouta, které by je více
poutalo k jednomu nebo druhému povolání.“ (Ibid.
p. 367.)

Máme tedy vždy mít na vědomí, že nejsme víc než
jiní, i když máme z ustanovení lidského nějakou hod-
nost, třeba královskou; vždyť podstata naší bytosti
je stejná s podstatou bytostí těch posledních chudáků
ve státě; i oni mají duši a tělo. Jsme všichni stejní ve

svém životě stejnými starostmi, stejnými neštěstími
a vášněmi.

Je chybou, když si někdo myslí, že je vyňat z chyb
nízkých vrstev lidské společnosti, když plave v kal-
ných proudech chyb vyšších vrstev; lidé zapomínají,
že právě v tom se stýkají...; vždyť nikdo nevisí ve
vzduchu, oddělen od druhých.

Všichni tlačí tutéž zem a všichni jsou právě v tomto
bodě zrovna takoví jako i ti nejmenší obyvatelé země,
děti nebo tvory nerozumné.

Pravá velikost tedy nikterak nevylučuje styk s li-
dem.

Ve svém dopise královně Kristině Pascal zdůraz-
ňuje sílu ducha a vzdává chválu ženě, která spojovala
vědu, duševní sílu s hodnotní ustanovenou.

Pascal dává vládcům tohoto světa tuto radu: Ne-
vládněte násilím, nejednejte s lidmi tvrdě. Musíme
jednat vždy jako lidé čestní, t. j. v pozemské říši
třeba pohrdati žádostivostí a usilovati o říši lásky.
Pascal nesnesl vlády tyranů. Skvělým způsobem líčí,
že pramenem každé tyranie je sobectví, neboť ty-
ranové mluví takto: „Jsem krásným, proto se mne
mají lidé báti. Jsem mocným, proto mne mají lidé
milovati. Jsem výmluvným, proto mně mají věřiti...
.... Není mocným, proto ho nebudu mít ve vážnosti;
není šikovným, proto se ho nebudu báti.“ — Pascal
hájí tento názor:

„Mnohost, která se nedá uvést na jednotku, jest
zmatkem; jednotka, která není závislá na mnohosti,
jest tyraníí.“

Oslavujeme 85. narozeniny nejvyšší hlavy našeho
státu. Bylo vždy snahou Masarykovou postavití exis-
tenci našeho státu na takové pravdy, kterých nikdo
nemůže upříti! Právo přirozené se nedá upříti, hi-
storické se dá zkroutiti!

Umyslně jsme uvedli některé myšlenky Pascalovy,
francouzského filosofa a matematika, abychom si
připomněli mezinárodní a tedy věčnou cenu podob-
ných výroků českého filosofa a prvního presidenta
naší republiky.

Pravda ve Francii, pravda v Praze! Střezme její
mosty! Tak nám to káže spravedlnost k sobě, k ji-
ným národům a k ctihodnému kmetu na našem Praž-
ském hradě, k T. G. Masarykovi! Dr. H.

Dvoji tvář SSSR.

Pozorovatel z evropských zemí, kde demokratický systém jest,
a zejména u nás, pokládán za nejbližší ideální systém správy věcí
veřejných, pozoruje s překvapením praksi sovětského režimu,
který jest diktaturou jedné třídy, domněle proletariátu. V SSSR.
vidí jen jednu stranu, organizovanou také zcela rozdílně než naše
strany. V SSSR. není možná změna vlády a systému bez re-
voluce, zatím co v Evropě v posledních letech v celé řadě zemí
volební listek provedl takovou změnu jako revoluce (Bulharsko
r. 1933, Španělsko 1932 a 1934), kdy se změnila směrnicí vládního
systému úplně protichůdně. V SSSR. jsou naproti tomu osobní
změny ve vládnoucích kruzích a vrstvách tak časté a osobně pro-
tichůdné, že lidé panující dnes jsou zítra psanci. Také změny
v zásadách politiky, zejména hospodářské, jsou v SSSR. tak čas-

té jako v málokteré zemi. (Sestátnění, NEP, kolektivisace, po-
máhání kolektivnímu hospodářství pomocí soukromého vlastní-
ctví.) Překvapuje také, že v této zemi tak neohebného marxistic-
kého dogmatismu a tuhé státní kontroly jest možná taková široká
veřejná kritika — pokud nejde na z á s a d y státního a spo-
lečenského zřízení — že v této zemi řešení každého problému, roz-
pravy o něm účastní se tak široké vrstvy obyvatelstva, že, jak se
v literatuře státovědecké praví, není žádné podobné období v dě-
jinách, až ve středověku v malých městských republikách a stá-
tech.

Jedním z hlavních dojmů překvapení a protichůdnosti jest dvo-
jí tvář sovětských zřízení a zákonů. Zatím co překrásné zákony na
ochranu dětí působí dojmem vyššího uspořádání společnosti, těž-

ko lze srovnati druhé zřízení GPU a její ostrý postup proti sedlákům-kulakům, nechtějícím dobrovolně vstoupit do kolchozů. Viděli jsme u Moskvě dobře pracující polepšovnu. Bolšev, kde káranec-zloděj z povolení necítí se vyvržencem společnosti, ale pravoplatným dělníkem — jejím členem, kde si odpracuje za krátkou dobu práva občana, tedy zřízení skvěle humánní a zlepšující člověka, ale ihned za ploty této pracovní komuny kopali političtí provinilci za dozoru bodáků GPU kanál do Moskvy-řeky.

Viděli jsme dětské jesle na nádražích, dům dětské knihy — tedy skvělou péči o děti — ale na ulicích nás zastavovali lidé (Moskva a Petrohrad v Torgsinech, v klášteře Lávr v Kijevě), a dělající široké pravoslavné kříže na své chatrně oděné hrudi, dovolávali se našeho svědomí křesťanů (Kuzněckij most v Moskvě, matka mnoha dětí, její zjev byl dostatečně přesvědčujícím o její správnosti). Jak nazvatí sovětský zákon ze dne 23. ledna 1918, provádějící odstavky církve od státu a způsobem tak slavnostním prohlašující:

Paragraf 2. Na území republiky nesmí být vydány žádné místní zákony a nařízení, které by omezovaly svobodu vyznání, nebo zaručovaly občanům výhody a privilegia na základě jejich konfesíonelní příslušnosti.

Paragraf 3. Každý občan může se hlásiti ke kterémukoliv náboženství, nebo k žádnému. Každé zbavení práv v souvislosti

s příslušností nebo nepříslušností k jakémukoliv náboženství se zrušuje;

a porovnání s ním dnešní skutečnost, kdy není možno, aby život náboženský svobodně se rozvíjel. Jak se odlišuje tato skvělá definice svobody svědomí s pronásledováním všech vyznání, která jsou přece § 2 tak svobodně zaručována. Jak nazvatí opatření, kterým se duchovním všech církví upíralo právo na práci (stále ještě upírá) a tím byli vyloučeni ze zásobování (dnes volně) a všech občanských práv (dodnes trvá).

SSSR. jest zemí překvapení, protichůdností a dvojí tváře. Vnější, obrácená k světu, jeví se jako socialistická společnost vedená marxistickou doktrínou a připravená ke všemu, aby zachránila revoluci. Vnitřní svojí tváří jest to země nikoliv cílevědomého plánu společnosti, ale stále experimentující, částečně úspěšně, částečně neúspěšně, ale na základech a předpokladech, které nemají pranic společného s Marxovou doktrínou. Ovšem tato druhá, do ruské skutečnosti obrácená tvář jest mnohem reálnější životu a spíše může se dopracovati v zemi tak špatně spravované carským, tupým a ničemným režimem, zemi zničené prohranou válkou, zdrcenou občanskou válkou, skutečného úspěchu, než chiméry rudých teorií skalního marxismu. Tato druhá vnitřní ruská tvář jest vyjádřena tvrdou visáží Stalinovou, pětiletkou, státním obchodem, kolektivizací, mohutnou rudou armádou, soutěžením a oceňováním individuálního výkonu a do jisté míry i zájmu.

F. V. Habětinek.

Z r c a d l o

Svobodní zednáři. Zednáři se rozmnožili tak, že měli ve všech úřadech převahu. Stalo-li se pak, že svobodný zednář na úřadě o něco žádal, bylo téměř napřed jisto, že pochodí dobře. Mohl spoléhat na hlasy bratří, a tak se často stalo, že muž jinak velezasloužilý byl pominut pouze proto, že nebyl tak řečený zednář. (Pelcl, Paměti, 53 n.)

Vládnoucí vrstvy josefinské éry. A tak lidé přejí nyní císařovi, od jehož vlády si s počátku tolik dobrého slibovali, aby zemřel. Jest ovšem vládny a ve styku příjemný, pln důvtipu a vtipných myšlenek, duch krásný. Takoví jsou také ti, kdož jsou okolo ně-

ho: krásní páni, milovníci šprýmů, chvastalové a nespolehlivci. Takový je Keesz, Kašnic, Meyer atd. Kounic, Kolovrat, Chotek a jiní solidní muži jsou vydáni v posměch a rad jejich se nedbá. Tak je tomu i u vojska. Laudon, Koburk, Hohenlohe byli považováni za invalidy. Nouze donutila císaře, aby je vyhledal, poněvadž přívrženci Laschyho nic nedovedli. Zrovna tak nebude lépe ve věcech politických, dokud nebudou tázáni o radu státníci solidní a dokud nebudou odstraněni větropláši, lidé prodlužení, děvkáři a pisálkové zákonů dobře neuvážených. Všude doutná pod popelem vzpoura, která v Nizozemí již vzplála jasnými plameny. (Pelcl, Paměti, 72. str.)

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

O blahověření Dunsy Scoty. V posledním čísle františkánského časopisu pro filosofii a teologii „Wissenschaft und Weisheit“ jest uveřejněna velká studie o slavném teologu Dunsy Scotovi, o jehož svatověření se jedná. Snad o žádného středověkého filosofa nebyl veden tak ostrý spor, jako právě o tohoto mnicha františkánského, jenž studoval v Oxfordu, přednášel v Paříži, odkud byl vypuzen Filipem Krásným, poněvadž se zdráhal podepsati jeho provolání proti papeži, a zemřel v mladém věku v Kolíně n. R. Jest nazýván „doctor subtilis“. Dlouho bylo o něm šířeno, že byl skeptikem, že byl mužem bez lásky, předchůdcem voluntarismu a imanentismu, jakýmsi „Kantem XIII. st.“. Opak je pravdou. Jeho realism odpovídá úplně scholasticce. Jeho nauka o Panně Marii a o Vtělení byla po staletích potvrzena Církví, když bylo prohlášeno dogma o Neposkvrněném Početí Panny Marie. Jeho nauka o vůli není žádným voluntarismem, jak se s ním setkáváme u některých moderních filosofů. O Bohu učí, že je Láska, nejen příčina a konec vši lásky, nýbrž Láska sama. Bůh miluje nejprve sebe sama, pak sebe miluje v ostatních bytostech, které ho svobodně milují a chtějí býti účastny lásky, které k sobě pozdvihuje a vede k blaženosti. V posledních letech rychle přibývá vědeckých děl, které osvětlují jednotlivé stránky Scotova učení a uvádějí na pravou míru různé a nesprávné názory dřívějších myslitelů o něm.

Ze života německých katolíků. Jak je známo, hakenkreuzleři v Říši vyhlásili v posledních měsících boj konfesijní škole. Na její obhajobu vystoupil 10. února v kázání kardinál Faulhaber. Dosud jsou známy statistiky z Mnichova o zápisu dětí do škol a z nich vysvítá, že počet dětí zapsaných do konfesijních škol se proti minulému roku zmenšil. Všechny děti je v Mnichově 55.707. Z nich bylo zapsáno do svobodné školy 64.45 % oproti 84.29 % minulého roku. Z ostatní části bývalého Bavorska jsou zaznamenávána tato čísla: 64.61 pro konfesijní školu, ostatní pro simultánní státní školu. — Protestantský list „Reichsbote“ sděluje, že v Bavorsku přestoupilo letos 1056 protestantů do Církve katolické. — V Dülmenu byla uspořádána slavnost k počtu Anny Kateřiny Emmerichové. P. Swidberth-Soreth O. P. mluvil o významu této ženy pro současnou dobu. Jejím posláním bylo trpět a obětovat se za ostatní. I dnes potřebuje Církev a národ lidí, kteří utrpením a obětováním sebe by vyprosili lidstvu pozhnání Boží. — Brněnský biskup Msgr Bares, neohrožený pracovník za svobodu Církve, zemřel v Berlíně 2. března. Biskupem berlínské diecése byl od 2. února r. 1934.

Činnost katolíků polských. Po světové válce vyvíjejí polští katolíci ve všech oblastech Katolické akce intenzivní činnost. Vybudovali si podle francouzského způsobu katolickou universitu

v Lublíně, která byla nedávno uznána státem, takže lze očekávat stále rychlejší její vzrůst. Kancleřem university je biskup lublinský. Letos na ní přednáší 45 profesorů 1.000 posluchačům. Nejvíce studujících, totiž 55 %, je zapsáno na fakultě právnické. — Blahodárným byl i počín episkopátu polského, jímž se vychovávají kněží pro polské vystěhovalce. Z Polska odchází ročně mnoho chudých lidí do cizí krajiny, hlavně do Spojených států a do Kanady, a mnozí z nich bez kněží propadali brzy nevěře. Proto byl založen zvláštní seminář pro výchovu kněží, kteří by vykonávali pastorační práci mezi krajanými v zahraničí. Nyní jest v něm 80 bohoslovců a 85 bratří-laiků. Loňského roku odešlo z tohoto semináře 5 prvních kněží do zahraničí. — V posledních letech mohutní v Polsku silně hnutí exerciční, byla založena zvláštní kongregace pro jeho šíření, a hlavně mezi mládeží lze pozorovat stále stoupající počet exercitantů.

Katolicismus ve Spojených státech. Ve Washingtonu a v Baltimoru byly pořádány velké slavnosti k počtu arcibiskupa Johna Carrola, „otce americké hierarchie“, který se narodil před 200 lety. V těžkých poměrech vedl tento primas Církev od úspěchu k úspěchu. — Protestní hnutí v Americe proti hroznému pronásledování katolíků v Mexiku se šíří. Mnozí poslanci a senátoři předkládají ve sněmovnách listiny s podpisy svých voličů, žádají, aby byl z Mexika odvolán vyslanec Spoj. států, který nadržuje pronásledovatelům, a aby vláda energicky zakročila. — Katolíci Spojených států jsou na tom velice špatně, pokud jde o tisk, jejich listů je málo, a ani nestojí na výši. Proto nařídili biskupové, aby byla učiněna velká propaganda pro rozšíření katolického tisku. V Chicagu bylo konáno shromáždění, jakýsi katolický sjezd z celé arcidiecése a bylo zvlášť poukazováno na netečnost katolíků v této otázce, tak důležité pro život jednotlivců i pro apoštolát.

University v Německu. „Statistisches Jahrbuch für die Deutsche Reich“ uveřejňuje statistiku německých vysokých škol v roce 1933 až 1934. Z 25 universit měla nejvíce posluchačů universita berlínská, a sice 10.010, pak mnichovská, 8.334, a na třetím místě lipská. Nejméně posluchačů, a sice 1.801 měla universita v Greifswalde. V letním semestru 1932 bylo všech posluchačů 98.852, z toho 16.210 žen, v zimním semestru 1932—33 studentů 92.601, z toho 17.192 žen. V témže semestru studovalo na německých universitách 4.366, letos jich bylo zapsáno pouze 2.942. Nejvíce posluchačů mají fakulty lékařské v Mnichově, v Berlíně a Lipsku. Celkem studuje na nich 24.000 posluchačů. Katolické bohoslovecké fakulty jsou na 9 universitách, a sice v Bonnu, Vratislavi, Münsteru, Braunsbergu, Erlangen, Mnichově, Würzburgu, Tübingách a Freiburgu. Evangelických theologických fakult je 17. Na 4 universitách jsou obě fakulty, katolická i evangelická. Počet kato-

lických bohoslovců v posledních letech stoupá; nejvíce bohoslovců je v Bonnu, 513, v Münsteru je jich 433, ve Vratislavi 407. Cizinců bylo mezi nimi 55 studujících. Na evangelických fakultách bylo zapsáno 6.641 bohoslovců, z nich 253 cizinců. Nejvíce bohoslovců je v Berlíně, 291.

Změny v Papežské komisi pro Rusko. Břežnové číslo „Acta Apostolicae Sedis“ uveřejňuje motu proprio „De Commissione pro Russia deque liturgicis ritibus slavici libris edendis“, v němž je v duchu změn doby provedena i změna v Papežské komisi pro Rusko. Tato Komise byla založena 20. června 1925 a byla nejdříve autonomní sekci při Sv. kongregaci pro východní Církev a r. 1930 byla osamostatněna. Nyní všichni věřící obřadu byzanco-slovanského a ostatních východních ritů, ať žijí v Rusku nebo jinde, budou podřízeni Sv. kongregaci pro vých. církev. Latinské diecése s klerem i věřícími v Rusku budou napříště podléhati Komisi pro Rusko, která bude přičleněna Sv. kongregaci pro církevní záležitosti v zahraničí, jejíž sekretář bude zároveň prezidentem Komise. J. Sv. Pius XI. chválí Komisi a zvláště vřele mluví o jejím prezidentu biskupu Msgru D'Herbigny. Zároveň nařizuje Motu proprio zřízení zvláštní sekce při Sv. kongregaci pro vých. církev pro ritus byzanco-slovanský.

Z divadla do kláštera. V Paříži v posledních dvou letech vzbudil údiv vstup několika znamenitých hereček do kláštera. Eva Lavalierová vstoupila přede 2 lety ke karmelitkám, po ní tak učinily herečky z Comédie Française, Ivonne Hautinová a Suzana Delormeová, a nyní oznámily francouzské listy, že do noviciátu sester misionářek Královny apoštolů v Lyoně vstoupila Marie Wendlingová, rovněž z Comédie Française.

C o ž i v o t a

Proti zneužívání domnělých výroků papežů při soukromých audiencích. Papež Pius X. v okružním listu k biskupům italským „La Santità di Nostro Signore“ z 28. července 1904 stanovil m. j. pravidla pro katolické sjezdy. Čtvrtý bod, jak jej reprodukuje nyníjší pražský arcibiskup Dr. Kašpar v ČKD. r. 1935, str. 413, praví, že „jest zakázáno odvolávat se na slova, která p r y pronesl papež při soukromé audienci; neboť co papež chce, jest obsaženo ve veřejných listinách.“

Světová výstava katolického tisku bude uspořádána příštího roku na přání Jeho Svatosti Pia XI. ve Vatikáně. R. 1936 bude totiž oslavovat list „L'Osservatore Romano“ 75. výročí svého založení a šéfredaktor tohoto listu De la Torre chtěl při té příležitosti uspořádat výstavu svého listu. J. Sv. Pius XI. projevil však přání, aby se tato výstava rozšířila na veškeren katolický tisk celého světa, nevylímaje ani tisku z krajů misionářských. Papežští nunciové a episkopát byli požádáni, aby usnadnili účast různých zemí, Kongregace pro šíření víry si předsevzala získat misie, takže skutečně možno říci, že výstava bude svého druhu jedinečnou přehlídkou katolického tisku na celém světě. Výstava bude uspořádána ve Vatikáně a bude trvat od dubna do října r. 1936. Pius XI., který si přeje, aby Církev a katolický apoštolát hlásaly lidem věčné pravdy v řeči doby a pomocí prostředků co nejdokonalejších, naléhá, jak je zřejmo z listu, který zaslal předsedovi přípravného výboru hraběti De la Torre, aby výstava podala pokud možno nejúplnější přehled toho, co bylo až dosud vykonáno katolíky v oblasti tisku ve prospěch a pro vítězství věčné pravdy.

Výstava Temna. Vlastenecké, pokrokové i přidružené pololemarxistické noviny otiskly si zprávu, že bude pořádána „výstava Temna“. Kdyby to pořádali lidé vtipní, věřili bychom skoro, že to bude výstava pro návštěvníky katolického sjezdu. Víme, že jest bída o lepší vtip a ráznější gesto. Vše, co dýchá, jest angažováno volbami a tak opravdu jest strach, že výstava zůstane slavností místních veličin. Přiznáváme, že už je nejvyšší čas na uspořádání výstavy katolické reformace. Aby však podobná výstava byla opravdovým souhrnným pohledem, vyžadovala by nesmírné práce průkopnické. Doposud jsou odkryty jen nepatrné zlomky oné doby. Až se podaří soustředit pracovníky podle přesného programu, potom i tato výstava katol. reformace ukáže frázovitost soudobého osvícenství. Samozřejmě, že i katolíci konečně budou musít být katolíky!

Dobry žurnalista zemřel. Zemřelý šéfredaktor „L'Europe Central“, G. Marot (J. Umaskij), může se zařadit do té (skutečně — bohužel — menší) skupiny našich oficiálních a polooficiálních novinářů, kteří své povolání novinářské opravdu brali vážně. Francouzský týdeník jím redigovaný byl opravdu list bez oficiálního zkontrolování. Proto také se mohl pochlibit čímsi, co se jiným podobným listům nestává: byl čten v cizině. Důvody jsou jasné. Neužavíral se žádné spolupráci. Z vlastního podnětu věnoval pozornost i všem speciálně katolickým a staral se, aby cizina byla řádně informována o celém našem kulturním dění. Stávalo se, že domácí tisk (a my máme na mysli i tisk t. zv. katolický) jeho dobré úmysly bagatelisoval; ale to snad jest již údělem každého poctivého novináře v české říši. Proč cizinec by měl mít privilegium? Nyní čekáme, kdo zaujme jeho místo.

O blahorečení P. Arnolda Jansseny. J. E. Msgr Lemmens zahájil koncem ledna informativní kanonický proces o blahorečení P. Arnolda Jansseny, zakladatele kongregace Slova Božího, S. V. D. Tato misionářská kongregace, která byla založena před 60 lety, má nyní 3.870 členů, z nichž 727 kněží pracuje ve 13 misích, hlavně v Japonsku, Číně a v Oceánii. P. Jansson založil i dvě kongregace sester, z nichž jedna sluje Kongregace služebnic Ducha svatého a druhá Kongregace sester Ducha svatého ustavičného klání. V Kongregaci S. V. D. je i náš veliký ethnolog P. Šebesta, který působí právě jako misionář mezi Pigmejci v Belgickém Kongu v Africe.

Úspěchy misionářů v Indii. „Rays of Light“, oficiální list „Catholic Truth Society of India“, uveřejňuje statistiku Církve v Indii. R. 1500 bylo v Indii, Birmě a na Ceylonu 60.000 katolíků, r. 1700 již 800.000, r. 1850 jich bylo 1.093.000, a r. 1935 je jich již 4 miliony. Tedy od r. 1850 do r. 1935 vzrostl počet katolíků o 132 %, kdežto počet obyvatelstva stoupl jen o 39 %. Obyvatelstva je v Indii 353 milionů. Misijních oblastí je 58, o 29 více než r. 1850. Kněží bylo 2.100, dnes je jich 4.225, bratrů-laiků 250, dnes 950, řeholnic 900, dnes 8.700. Před 50 lety v 19 seminářích 400 bohoslovců, dnes v 63 seminářích je 3.100 seminaristů. Katolických škol bylo 1.850 a navštěvovalo je 75.200 žáků, dnes je jich 6.500 s 550.000 žáky. J. E. Msgr Kierkels, apoštolský delegát pro Indii, vydal zvláštní brožuru k 50. výročí založení Apoštolské delegace a v ní vykládá, že právě tisk, školy a charitativní díla mají velkou zásluhu o pronikání katolické nauky do všech vrstev obyvatelstva. Katolická akce, spolupráce laiků na hierarchickém apoštolátě Církve, jest znamenitým pomocníkem misionářů. V nejbližší době bude založena katolická universita, o jejímž vlivu na inteligenci nelze pochybovat.

„L'E. C.“ jest příliš dobrou revuí, aby ji nějaké neopatrné ruce mohly pokazit. Příkladů máme kolem sebe na dosah ruky!

Před omezením dovozu uhlí do Rakouska. Rakouské kuratorium pro hospodářnost vydalo spis o „Rakouském uhlí“, ve kterém zkoumá všechny problémy týkající se uhelného hospodářství v Rakousku, a na konec podává 21 návrhů na povznesení domácího uhlí. Podle tamních statistik r. 1935 byly rakouské uhelné doly zaměstnány ze 72 % celkové výkonnosti. Německo na př. prý vykazovalo jen 57 %, Československo dokonce 45 % celkové výkonnosti. Zajímavé jest také zjištění nepřiměřeného cenového rozpětí u výrobce a u spotřebitele. Tak dostává výrobce jen 21 % obnosu, který inkasuje vídeňský obchodník uhlím. Proto bude třeba podporovat racionalisaci obchodu, která, jak známo, nikdy nedrží krok s racionalisací výroby! Kuratorium obsahuje nesmělý návrh na zmenšení tohoto rozpětí aspoň pro domácí uhlí, samozřejmě se proti tomu namítá, že by tím byla dána prodejní přemíra pro cizí uhlí. V každém případě tento problém naráží na veliký odpor a nesčetné obtíže. Zvláštní problém představuje kamenné uhlí. Rakousko jest horkým bojištěm pro odtý z zahraničního kamenného uhlí. Z toho důvodu požívá Rakousko (aspoň pokud se týče spotřebitele) výhod laciného uhlí, což platí zvláště o polském uhlí, které se tam dováží za skutečných dumpingových podmínek. Předvídá se však brzy uskutečnění evropského kamenouhelného kartelu, k čemuž nasvědčuje anglo-polská uhelná konvence. V tomto případě by došlo k velkému cenovému vzestupu, který bude tím nebezpečnější, čím menší budou možnosti domácí výroby zasahovati do cenového procesu. Proto rakouská politika míří především na povznesení výkonnosti uhelného hospodářství tím, že se mu zaručuje cenová stabilita na dlouhou dobu. Bude ustanoven zvláštní uhelný komisař s dotyčným zmocněním, který bude osobně odpovídati ministru obchodu. Jemu budou podřízeny všechny uhelné korporace, jakož i „rada paliva“. Zamýšlí se také založení „rakouského ústavu paliva“ asi u montánní vysoké školy v Leobenu. Nejdůležitější je návrh, který se nedávno vyskytoval v odborných kruzích pro zavedení povolovacího řízení pro dovoz zahraničního uhlí. Uhelný komisař by byl právě zmocněn podle všech skutkových okolností u spotřebitele povoliti anebo zakázati dovoz cizího paliva, a to od případu k případu. Pro udělení tohoto povolení rakouský dovozce by zaplavil poplatek, jehož výše bude záviset nejen od tun dováženého uhlí, ale také od hospodářských poměrů spotřebitele. Z těchto poplatků mají být hrazeny výlohy spojené s tímto uhelným komisariátem a mimo to opatřeny prostředky pro záahy ve prospěch uhelného hospodářství. Tím se chce zdolat účinně dumping ciziny a připravit se na účinky evropského kartelu a konečně působiti na cenový vývoj a zvláště docílití nutné cenové stability. M. W.

Německé časopisy se loučí... Koncem min. roku byla nucena řada německých časopisů rozloučiti se se svými čtenáři. „Deutsche Zeitung“ byl založen 1. IV. 1896 Friedrichem Langem, který se svými stoupenci opustil Täg. Rundschau a svůj nový list vybudoval na lidový bojový list. Kolem něho shromáždili se na prvním místě ti, kdož vinili Viléma II. z nevděčného a prý krátkozrakého propuštění Bismarckova. A svou bojovnou náladu neopustil ani

pů válce, ačkoliv byl několikrát zastaven. Tolikrát osočovaný a pomlouváný list vydržel to po čtyřicet let bez kompromisů. To jest v novinářském životě opravdu velmi řídký zjev, který v dějinách novinářství se přičítá „D. Z.“ k dobru. O kolika českých listech bude možno totéž zaznamenat? Spíše snad by přiléhala slova velmi vtipně napsaná v knize F. Fönnies: „Kritik der öffentlichen Meinung“: Kdo píše za žold, jde jako jiný žoldák za praporem, který mu dá najíst a skýtá naději na kořist. — „Der Deutsche“, dříve Brünnigův orgán, ke konci pak list Německé pracovní fronty (Deutsche Arbeitsfront), zanikl koncem ledna t. r. — Bka.

Aliter in theoria, aliter in praxi. Tak nějak třeba nadepsati zprávu, poslanou do světa prostřednictvím „Deutsche Presse“, ale doma — zapomenout. Bohoslovská fakulta Karlovy university byla odmítnuta se svým požadavkem (my jsme je j tak e v „Z.“ p o d t r h l i), aby z jejího středu byl vyvolen Rector Magnificus. Přes tuto netaktnost se přešlo k dennímu pořádku. Buď bohoslovci nemá kandidáta důstojného úřadu rektorského (a to neodvážej se říci nikdo!), nebo má a potom n e s m í si toto právo dát vzít. Noviny jsou plné neomalenosti nějakého kantora, který ze své hlouposti (a často nešikovnosti druhých) hraje si na pokrokového matadora. Ale nikde jsme neviděli úvodník, kde by se tepala neochota sboru tak povznešeného nad stranické malosti, jakým má být výkvět české vědy, soustředěný na Karlově universitě. A přece: tu se nebagatelisuje jen onen neznámý nám kandidát, ale to se vlastně dotýká i zakladatele Vysokého učení, Karla, svatě paměti!

Střípky. V brněnské agrární „Svobodě“ dočetli jsme se, že jsou dvě kategorie lidí, kteří v Šardicích chodí do kostela: katolíci a agrárníci. Píše tam dopisovatel, že na úterý odpoledne bylo ohlášeno při misiích stavovské kázání pro muže. „Dostavilo se do kostela 19, pravím devatenáct, katolíků, zatím co ze strany republikánské 49 mužů.“ V Šardicích teď říkají, že tam bylo 49 re-

Publikánů. — Je velmi poučné čísti na začátku roku různá proroctví, jaký nastávající rok bude. Vicepresident a statistik největší životní pojišťovny v New Yorku dr. Louis J. Dublin napsal k novému roku: „Prognosa pro r. 1935 je velmi dobrá. Žádné nepříznivé známky nejsou patrné. Nový rok nebude žádným „rokem chřipky“. Teď si s tím srovnajte, jak řadí chřipka u nás. — Bude se obnovovat ráj na zemi. Podle plánů vlády Iraku a několika londýnských firem má být na místě, kde býval, znovuzřízen biblický ráj. To aby měli bohatí Američané a Johnbullové kam jezdit. Hadů v podobě zábavných podniků tam bude prý dost. — Mezi důležitými věcmi, které otiskuje „Večerník Práva Lidu“ pod titulem „Jestlipak víte, že...“, dočetli jsme se na prvním místě onehdy, že „smradoch, toto zvířátko, které dovede proti nepříteli použít ošklivých, nesmírně čpících látek, nikdy nepoužije této zbraně proti vlastní samičce, je-li samičkou napadeno.“ — V Paříži mají nové povolání, které dosud není koncesované. Jeden nezaměstnaný na to přišel a jiní následují. Dal si totiž na záda ceduli, že za dva franky za hodinu provádí pejsky na procházku a má prý pěkné příjmy. Jeden německý měšťácký list se nad tím pozastavil, že se nikdo na to neptá, zda také oni psi s cizím průvodcem se rádi procházejí. To se jich budou muset zeptat. — V „Českém Kraji“ dovedou podat čtenáři obraz nejdůležitějších věcí opravdu stručně a výstižně. V jednom sedmířádkovém přehledu mají, že v Praze dle Molinari, na první matějské pouti bylo přes 200.000 lidí, druhým náměstkem vinohradského starosty stal se P. Títl a v jugoslávské vinárně koncertuje jugoslávská kapela. — Na stará kolena přichází J. S. Machar trochu k rozumu. Otiskl v „Poledním Listě“ epigram:

Pokrok.

Generace jedna legendy si tvoří,
generace příští přijde a je zboří,
aby své legendy znovu tvořila
a ta přes příští je zase bořila.

Pozdě, ale přece.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Lutherův odkaz. Nakladatel Laichter vydal k výročí Lutherovu objemnou studii prof. Husovy evang. fakulty J. L. Hromádky, k níž jsou připojeny překlady dvou Lutherových spisů: O svobodě křesťanské a Babylonském zajetí. (Stran 402, cena 39 Kč.) Studie Hromádkova se pěkně čte. Hromádka je věřící evangelík a snaží se na Lutherovi najít hodně kladných stránek. Je však na tolik upřímný, že nezatajuje ani těch stinných. Jak dnes smýšlíme my katolíci o Lutherovi? Stavíme se na zásadní stanovisko, že i Lutherovo vystoupení bylo z dopuštění Božího (stejně jako Husovo) a mělo zbystřit pozornost kapitanů lodičky Petrovy, že něco není v církvi v pořádku. Větší poslání bychom vystoupení Lutherovu nepřiznávali, poněvadž jistě i na jeho dílo vztahují se slova Kristova: Každý strom, který nenesou ovoce dobré, bude vyřazen a na oheň uvržen. Každý, kdo podívá se, jak vypadá po 400 letech dílo Lutherovo, přisvědčí nám, že v díle Božím bylo jen zkouškou, kterou se měla jeho církev utvrdit na cestě pravé. Němci jsou založením materialisty. Materialistické bylo i jejich křesťanství (způsob, jakým šířili křesťanství proti Slovanům). Spisovatel Tschuppig ukazuje právem na to, jak Dunaj, Mohan a Rýn, hranice říše římské, nutně staly se hranicí katolicismu (Jihoněmci jsou katolíky) a protestantismu. Proto Luther nemohl pochopit renesanci a vyčítaje Římu světáctví, propadl sám pokušení těla, světa a ďábla a vidí na konec spásu v odevzdání se do hříchu. Ospravedlnění pouhou věrou, zdaž je to něco jiného! Luther nechápal stejně jako Hus, jak velkou cenu má svoboda církve. Obětoval ji bez rozpaků světskému násilnictví, aby jeho stoupenci na konec se dočkali toho, že hlavou lutherské církve je dnes Hitler-katolík. Uvolnil, ba odstranil

církevní autoritu, nahradil ji autoritou Písma sv. — svobodně vykládaného a „svobodou křesťanskou“ ve všem a všude. Protestanti to chválí, poněvadž tím docílili zvnitřnění náboženství. Protestant prý nepolehá na svátosti, na milosti z nich plynoucí jako katolík, nýbrž staví se tváří v tvář Bohu, který je mu nezákonodárcem a Soudcem, nýbrž dárcem milosti. Luther odstranil prostředníka mezi člověkem a Bohem, kněze, a učinil z něj kazatele — dvorního šaška. Světským pánům dal právo reformovat církev a ti ji reformovali podle sebe. Dnes je lutherství v rozkladu. Z náboženství se stala etická necírkevní mravouka nebo filosofie a každý pastor vykládá si Písmo sv. po svém. Dle toho to vypadá. — V Hamburku je (podle sčítání lidu v roce 1933) 394 různých náboženství! Od r. 1925 přibývalo 214 nových, ale zmizelo 123 starých. 16 % všeho obyvatelstva je bez vyznání. Lipsko protestantské má 73 tisíce lidí bez vyznání, kdežto stejné lidnaté Kolín n. R. jen 8.600. V Lipsku je křtěno jen 61% dětí z protestantských manželství, v Kolíně 99,9 proc. dětí z katolických rodin; Lipsko mělo za rok 2320 nemanželských dětí, z nichž bylo křtěno 54%, Kolín měl nemanželských dětí 1090 a z těch bylo pokřtěno 97,7%! K takovým koncům vedlo necírkevní křesťanství, které má také u nás tolik přívrženců (sám pres. Masaryk se hlásí k tomuto pojetí víry). Hromádka píše, že „necírkevní křesťanství je produkt nábožensky úpadkové společnosti, která svůj nedostatek odpovědnosti za náboženský život maskuje koketováním s náboženskou niterností nebo nechuť k náboženské „stádnosti“. Je to neživotné abstraktum, zbarvené trochu estetickou pózou.“ Luther sopil proti „tyranii“ papež-

ské, a nahradil autoritu životní autoritou koženou (Písmem sv.). Odstranil hierarchii duchovní a reformační dílo světil přízni králů a knížat, kteří neměli jiné starosti, než sekularisovat církevní statky. Dílo Lutherovo hyne, někde se již rozpadá. Anglie je na skoku do církve, pravoslavní přijdou také a Německo, které propadá pohanství, najde také cestu do Říma, poněvadž na světě je jen jedna církev, svatá a katolická.

A. Novák.

Dr. F. Vitásek: Fysický zeměpis. Díl I. — Ovzduší a vodstvo. Vydal ve sbírce vysokoškolských rukovětí v Radě spisů přírodovědných jako sv. 2. Melantrich 1934. Stran 288. Cena neudána. — Vitáskovou knihou se dostává našemu vysokoškolskému dorostu dobré učebnice fyzikálního zeměpisu a učitelstvu středoškolskému vhodné pomůcky k prohloubení látky. V rozřídění látky se autor přidržel osvědčených vzorů — učebnice Wagnerovy a Supanovy, dokládaje látku vhodnými příklady z území republiky. V prvé části obírá se autor podnebím, teplotou, pohyby atmosféry, vodstvem v atmosféře, poruchami v ovzduší, klimatu, typy a obdobím. V části II. pojednává o mořských prostorách, o mořské vodě a jejím pohybu o mořích, jezerech, o vodě spodní, o řekách a ledovcích. Přiložen je výborný rejstřík. Také po stránce didaktické kniha dobře vyhovuje svému účelu. Nezabíhá do zbytečných podrobností, neztěžuje použití meziřádkovou citací literatury, z níž uvádí základní díla na konci jednotlivých kapitol. Kniha nahradí cizojazyčné učebnice, k nim bylo třeba našemu vysokoškolskému studentství se uchylovati při přípravě k stát. zkouškám. Grafická úprava knihy je vzorná, výklad doplněn řadou fotografií, schém a diagramů. — Dr. J. O. Martinovský.

Toto číslo jest o 16 stranách. - Bylo vydáno 10. března. - Příští číslo vyjde 25. března 1935

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Fománek. Vychází dne 5. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II. Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěra 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Alojz M. Macek: Kto zabúda na svojich predkov, zabúda na seba... Dr. Viktor Šauer: Mají lesy vliv na podnebí? Dot. Marko Weirich: Zpět k merkantilismu? Dr. O. Martinovský: Molekuly a atomy. Frant. Maria Horák: Z mého deníku. Boživoj Benetka: První novodobý křesťanský sociolog. J. K.: Za ty, kteří musí zemřít. E. St.: Katolická církev v dnešných dňoch. Dr. Jan Bartoš: Spisovatelé spiritualisté z okruhu Březinova. Vilém Bitnar: Benediktin Alkuin v české literatuře katolické. — Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. března 1935. Ročník XVII. Číslo

6

Alojz M. Macek:

Kto zabúda na svojich predkov, zabúda na seba...

(K 150. výročiu narodenia Jána Hollého.)

„Tys', prorok smelý, povstal v zmätku takom a kázals' lásku Slovákov k Slovákom.“
(Zablyskla žiara: Jozef Hurban.)

Uplynutím t. zv. tureckých časov nijako sa pomery pod Tatrami nezlepšili. Pre Slovákov neprestaly ťudné, ba čím ďalej tým ťudnejšie časy. Život bol ťažký. Konec 17. a začiatok 18. stor. bol — možno povedať — kritickým obdobím. V almanachu „Zora“ čítame medzi inými i spomienky hornoravského rodáka, peštianskeho advokáta Jána Hrkľa. Tlumočí slová svojho starého otca o poslednej dobe: „Lúpežník lúpežníkovi otváral dvere; kto bol silnejší, bol spravodlivejší. Dnes nás lúpili Tekelčania,¹ zajtra psohlavci: syna staršieho vzali mi do vojny na cisársku, o rok druhého na kuruckú stranu.“² — „... deda Hrkľovho kuruci zavesili dolu hlavou na konár preto, že ako rychtár dedinský nechcel povedať, kde je dedinská mládež a kde statok. Keď dedinská stráž volala: „Idú kuruci!“, kto mohol utekať a so sebou pobrať niečo, pobrať a utekať do hôr. Hrkľovi v štepanovskej húšti umrela žena i s dieťaťom, ktoré ešte pri prsiach mala. Keď po troch týždňoch povychodili z hôr, dedinu svoju našli vypálenú do základu. Živností nijakej, na poli všetko spasené, pošliapané — ľud padal od hladu ani muchy; z celej obce ostalo nejakých 50 osôb.“³

Také boli časy po vojách husítskych, tureckých, po miestnych povstaniach a po bojoch v záujme vydobytia len akej takej slobody pre ľud. Nepriateľ ľudu na chcel stojiť co stojí dobre mať a za každú cenu vládnúť a ťiť z cudzích mozoľov.

Samozrejme, tým trpeli i duchovné hodnoty. Možno povedať, že nebolo ani tých najzákladnejších predpokladov a i tie najmenšie možnosti a nádeje rozvoja ducha boli už v zárodkoch zdeptávané. Uhorské snemy vynášali od r. 1791 rad-radom zákony v prospech maďarskej reči. V rozličných stoličných inštrukciách pre ablegátov alebo v publicistických prácach sa ozývalo, že „slovanské pohyby sú nebezpečenstvom pre Uhorsko“.⁴

Pomery boli v Uhorsku také, že sám veľký Pavol J. Šafárik bol nútený napísať v N. Sade: „Nemám-li myslí a duchem večne pohrben býti, nezbýva

ničoho nežli toulati se buďto po těch povšechních Vseslovanstva stezkách bez domu a vlasti, nebo utíkat se pohostinu k těm pobratranců polím, nad nimiž dobročinnější slunce svítí...“⁵ A zase v dopise J. Kollárovi: „... co bylo a co nyní jest, i nejsmělejšího ducha ohromiti, i nejpevnější pero nádeje zlámati musí. — O by bylo jen dvanácte Vám rovných mezi otrlými našimi — naše by bylo vítězství...“ Vieme, že Šafárik sa na Slovensku málo zdržoval, lebo jak píše inakedy priateľovi Kollárovi: Niet už pomoci, koniec; niet u mojich miesta pre mňa, musím preč. — A rovnako veľký syn Tatier Ján Kollár ztrávil svoj život preč z domova: v Jene, Pešti a vo Viedni.

Takže Jozef Hurban bol nútený zvolieť:

„Zúfali sami lepší geniovia.
Nade pokladmi Tatry duchovnými;
A čo sa liali, odrodni zradcovia,
Haňba falošná ztriasala vernými;
Keď nie k cudzincom fajšli k iným kmeňom...“
(Zablyskla žiara.)

Právom teda bol nespokojný Jozef I. Bajza s „hnilobou predkov“. „Volal do duše svojím, že národ z prachu pozdvihnúť môže sa len Slovákom rečou! On píše vraj po slovensky, aby Slovákom „videl, že y gého reč k liternému umeň slúžiťi môže“. Od r. 1783 vydával knižky, zorganizoval „Učené slovenské tovarišstvo“, aby duchovná práca slovenská mala ohnisko a mohla sa konať organizovane.“⁶

Slovenská národná vec sa v takých okolnostiach rozvíjala pomaly a ťažko; jedni robili jej všemožné prekážky, iní utahovali sa od nej. Z činiteľov nového života jedni (Bajza) zostarli, druhí (Fándli) pomreli, nových síl nepribúdalo.“⁷

V tejto dobe pred 150 rokmi, keď sa pomaly zdalo, že nad Slovákmí sa slnce skláňa a čoskoro zapadne, dňa 24. marca 1785 uzrel svetlo sveta v Búrskom sv. Mikuláší (na záp. Slovensku) „prorok smelý“, „slovenský patriarcha“, burcovateľ a oživiteľ slovenskej národnej veci, básnik Ján Hollý.

Svoj mladý vek prežíval práve v dobe, ktorá sa v dejinách nazýva slovanskou renesanciou, keď vznik-

¹ Vojenský ľud Tököllyho.

² „Zora“, II., 1836, str. 209.

³ „O Slovákoch“, Jozef Škultéty, 1928, str. 90.

⁴ Tamtiež, str. 74.

⁵ Časopis Č. M. 1873, str. 338.

⁶ O Slovákoch, Joz. Škultéty, 74.

⁷ Ibi — 75.

kaly snahy povzniesť Slovanstvo. Hollý vstúpiac do života — verný svojmu pôvodu sám jediný sa octol na bojišti za slovenskú vec. Keď „sami lepší genovia zúfali“, keď takmer nikto sa neodvážil už hlásiť ako Slováč k slovu — sám plný kremeňovitého zápalu svojho rodu zvolal do slovenskej noci: „Ešte Slováci žijú a budú žiť...“ Janko Kalinčiak napísal v r. 1843 na Jána Hollého báseň, v ktorej hovoril, že do noci slovenskej zadržal spevec: i zablesklo slnce, vstávajú, a všetko ďakuje Hollému, že ukázal pravú cestu k životu.⁸

Isté je: Hollý spiacich, zúfávajúcich, plačúcich pod bremenom nepriateľských náporov, ba už utekajúcich zburchoval, dodal im odvahy, smelosti a získal k práci pre národ v pravom, rozhodnom už okamžiku. Kto vie, čo a ako by sa bolo stalo so Slovákmi, keby niet Hollého energického a odvážneho kroku práve vtedy. Jozef M. Hurban si napísal do svojho denníku v r. 1838: „Hollý má nesmrteľné zásluhy o jisté okresy v Uhřích, k nimž bychom my nikdy snád nebyli pronikli.“⁹

Hollý vyšiel už zo svojho rodiska ako rýdzy Slováč. Za štúdií prekladal gr. a rím. klasikov do reči ľudu, „jakú mu dal Hospodin“. Skladal svoje spevy, písal svoje diela „vo mluve, v jakej ku známemu známym, — brat ku bratovi nesie duše svät, — by spoznali sa bezprostredne sami; — jak nehou matka zvykla šveholiť — do úšiek decku; v mluve, pod Tatrami — jež trysknul zdroj, juž vznešený jich štít — v svet ozýva hen od Svätvíta rána, — i bude ozývať — hej světa do skonania.“¹⁰

Hollý prekladal, vníkol do tajov gr. a rím. klasikov, naučil sa u nich, ako treba pozorovať ľud, ako skúmať minulosť, ako zobrazovať dávnovecosť. Čo sám Hollý vykonal pre slovenský národ, to len s námahami a často nie ani tak dokonale dosiahly iba celé klasické školy u iných i väčších národov.

Hollý sbieral ako usilovná včelka, chodil, blúdil, stopoval ľud, ktorý práve žil a ktorý žil pred tisíc a viac rokmi; študoval kraje, jeho duch poznáním prenikal prítomnosť i minulosť, i podarilo sa mu jedinečným spôsobom zobrazovať dobu predkresťanskú — epochálnu borbu našich slovenských predkov s Germanstvom. („Sláv“, „Svatopluk“.) V jeho dielach máme zachovaný „prvý a podnes najlepši opis Slovenska“.¹¹ Výstižne, priamo umelecky vylíčil účinkovanie slovanských apoštolov v našich krajoch a vrchol-

⁸ Slovenské Pohľady, 1893, 126.

⁹ Sokol, 1862, str. 49.

¹⁰ Ján Hollý, Hviezdoslav.

¹¹ O Slovákoch, Joz. Škultéty, 79.

ný ich triumf nad nemeckými protivníkmi v Ríme dosiahnutím schválenia slovanskej liturgie. („Cyrillo-Metodiada.“)

Kalinčiak hovorí: „V samorýdzej láske srdca svojho azda nikto tak hlboko nepozoroval ľud svoj a s ním tak opravdine necítil“¹² ako Hollý. Výsledky svojho pozorovania: smýšľanie, city, obyčaje, kraje — hoci v antickej forme — no duchom slovenské, pravé slovenské karaktery — podáva. Hollým hýbe láska k Bohu, rodu a prírode a z tejto lásky plynú plody, základné piliere slov. literatúry. Hollý sa najradšie zdržoval o samote v prírode, kde sa mohol shovárať so žblnkotajúcim potôčkom a povievajúcim vetríkom. Tajný šepot prírody, ktorému jedinečne rozumel, ho oduševňoval, odhaľoval dávnovecosť „Slávy“ a dodával nádeje do budúcnosti.

Hollý uviedol slovenskú reč do literatúry. „K rozvoju slovenského jazyka viac prospel Hollý, než všetci theoretici a gramatikári pred ním. On našiel surový materiál, jazyk neohebný, literárne chudobný a v r. 1834 vidíme Hollého narábať s ním samostatne a všetko vyslovovať jasne, úplne, plasticky.“¹³ Hollý svojimi dielami ako prvými literárnymi hodnotami položil základy slovenskej literatúry, reč uvádzal medzi kultúrne vrstvy — do života a stal sa spolu burcovateľom svedomia a národným buditeľom. Opísaním a ospevovaním smelých činov niekdajších slovenských hrdinov nadchol slovenskú mláď, poskytol jej istú národnú hrdosť a hnal do života boríť sa, bojovať a vždy hrdinne stáť.

Hollý svojimi dielami vyburcoval i svedomie ostatných Slovanov. Známe sú slová univ. profesora I. I. Sreznievskijho, Rusa: „Ja bysom šiel i na kraj sveta, aby sam len Hollého mohol vidieť.“ Hollého spisy sa dostaly i do najďalších končín Slovanstva a burcovaly Slovanov k činom.

A dnešný náš život dokazuje, že Hollý dobre videl, jeho nádeje sa splnily.

Ó otče! vodco! veštce, vajdelote!
Ó žrecu, kňaze v službu pomazaný!
Tys' z Methodovho slova príklad vzal:
tou rečou veďte národ v duchu strany,
juž sám Boh v ústach jeho rozviazal.
Reč Tatier nezhyne viac: ducha sílu
Tys' vtlačil jej na pery rumenné;
I vznášame hor' k nebu na obranu,
kdes' i Ty strážcom: že ju vrazi nedostanú!
(Ján Hollý: „Hviezdoslav.“)

¹² Sokol, I., 453.

¹³ Vajanský v Nár. Novinách, XVI., č. 85.

Dr. Viktor Šauer:

Mají lesy vliv na podnebí?

Lidem přemýšlejícím jak ztlumit hospodářskou tíseň je čím dál zřejmějším, že nejvhodnějším lékem bude vnitřní kolonisace. Naskytují se kolonizační možnosti na různých objektech a také na půdě lesní. Ve střední Evropě máme poměrně nejvíce lesů a v Evropě stojíme na čtvrtém místě, hned po státech, mezi něž jsou rozděleny lesní pustiny severoevropské. Přesto myšlenka kolonisace lesů bude snad narážet na námitky, protože ve veřejnosti jsou rozšířeny mylné představy o jejich vlivu na podnebí.

Běžně se má za to, že lesy činí podnebí vlhčím a po jejich vykácení že by nastal nedostatek dešťů, ne-li dokonce pouště. Výrazem tohoto smýšlení byla zpráva, která proběhla na podzim novinami. Přišla až z Ameriky, ze Spojených států, kde loni velmi trpěli suchem. Američané byli jati náhlou obavou, že západní prerie, které se hodí jen za pastviska, šíří se na východ na úkor rolí. Proto kdosi pojal plán, aby se na okraji prerie vysázel široký pás lesa v přesvěd-

čení, že domnělý postup prerie na úrodný východ bude zastaven. Možno však k tomu sdělit, že onen plán nepocházel od odborníka.

Ve skutečnosti les podnebí nedělá, nýbrž sám je na něm závislý. Les roste jen tam, kde je dosti srážek, v Rusku na př. po čáru Kijev-Kazaň. Od té čáry na jihovýchod se šíří obilní step, při Kaspickém jezeře travná step a v turánských rovinách pouště. Kdyby les dělal podnebí, totiž vyráběl atmosférické srážky ve svém okolí, šířil by se vlastní silou a nebylo by stepí ani pouští. Takto je však omezen po řečenou čáru Kijev-Kazaň, kterou nemůže překročit, neboť dále je pro něj sucho. Už při této hranici je degenerovaný a semena, odvádá severáky na jih, nevzejdou. Při Kaspickém jezeře není vláhy ani pro obilí a bylo by marné je tam sít. V turánských pouštích by nevzklíčila ani tráva. Všechny tyto vegetační oblasti závisí na srážkách, kterých ubývá na jihozápad. Aby se mohlo rostlinstvu dařit, musí být srážky vyšší než

vypařování. V Turkestanu se vypařování rovná srážkám a proto je tam poušť. V souvislosti s řečeným možno prohlásit, že ten les na východním okraji amerických prérí nevyroste. Prérie jsou travnou stepí a východnější role obilní stepí a mezi nimi není pro les podmínka. Kdyby se opravdu chtělo podnebí zhoršovat a prérie postupovat do úrodných krajů, nebylo by proti tomu obrany.

O tom, že srážky nesouvisí s lesy, možno se přesvědčit ještě jiným způsobem. Jak známo, nejdešitějšími končinami Evropy jsou její severozáp. státy. Na Anglii připadá vůbec evropské srážkové maximum, totiž ročně 4 m, které spadnou v Cumbrických horách. Při tom má Velká Británie lesů jen necelá 4 %. Nejúrodnější provincie Belgie, totiž Brabant a Henegavsko, mají jen 3 % lesů, Holandsko 6 %, Dánsko 7 %, Norsko 22 % (podle Scobela, Geographisches Handbuch). Československo, které má srážek daleko méně než jmenované státy, má 33 % lesů. Je patrné, že by severozápadní Evropa byla skoro pouští, kdyby bylo pravdou, že lesy dělají podnebí. Ve skutečnosti je však nad Anglií tak oblačno, že slunný den je tam vzácností a v Holandsku je nejínak. Československo, které má lesů několikanásobně více, je proti evropskému severozápadu slunným jihem a srážek má několikanásobně méně. Nezáleží totiž výše srážek na množství lesů, nýbrž na vzdálenosti od oceánu a na směru větrů.

První zprávy o vlivu lesů na podnebí vznikly srovnáváním podnebí krajů lesnatých s kraji bezlesými. Uvidělo se, že první mají nižší roční teplotu, menší tepelné kolísání, bohatější srážky a tyto poměry se chápaly jako následek zalesnění. Je ale patrné, že se zde připisovalo lesům něco, co je následkem jiných činitelů, a že se zaměňovala příčina s následkem. Nejsou bohatější srážky tam, kde je hodně lesů, nýbrž lesy jsou v oblastech, kde je hojně srážek.

Meteorologická pozorování, konaná v Německu, Rakousku a Švédsku, nedávají znát, že by lesy měly pronikavější vliv na podnebí. (J. Schubert: Der Einfluss der Wälder auf das Klima, Meteorologische Zeitschrift, 1900.)

Občas se ještě vyskytne někdo, kdo hlásá opak. Tak Blanford zkoumal dešťové poměry oblasti o 160.000 km čtverečních v ústředních provinciích indických před zalesněním, počatým r. 1875, a po něm. Výsledek byl takový:

Průměrné roční srážky	1869—75	1875—83
v ústředních provinciích	1215 mm	1369 mm
v Indii vůbec	1072 mm	1074 mm

Z dat plyne, že ústřední provincie byly před zalesněním bohatší srážkami o 13 % než Indie vůbec, po zalesnění ale o 27 %. Vlivu zalesnění by tedy bylo lze přičíst 14 %. A. Supan (Grundzüge der physischen Erdkunde) k tomu ale poznamenává: „Nezdá se to úplně jistým, neboť již r. 1874, tedy před zalesněním, počala tam dešťová křivka silně stoupat, a kromě toho je střední míra dešťů v zemi takových

rozdílů, jako Indie, příliš schematická hodnota, než aby mohla vzbudit uspokojující pocit jistoty.“

Vším tím není řečeno, že by lesy byly vůbec bez vlivu na krajinu. Na některých místech vyskytují se písky, které se dají zužitkovat jen jako půda pro les. Takové písky jsou místy v Polabí, na jižní Moravě, v oblasti u Malacek a Stupavy, na vých. Slovensku u Králova Chlumce a na Podk. Rusi u Berehova. Jejich zalesnění je výhodné i po jiné stránce, neboť bez lesního porostu by měl k jejich povrchu přístup vítr a činil by z nich písky létavé, které by ohrožovaly zasypáváním i sousední plodné půdy. Proto takové létavé písky jsou všude v Evropě osazovány lesem.

Nebezpečné by bylo kácet les na horských svazích, o čemž jsou dobře poučení v Dalmácii. Dalmácie bývala pokryta lesy, ale Benátčané, když ji v minulých stoletích ovládali, vykáceli lesy na stavby svých lodí. Následek byl, že větry a přivaly snesly se svahů prst až na holou skálu a nyní je tam zalesnění vůbec nemožné. Město Split, když chtělo zřídit park na svém holém kopci Marjanu, muselo pro každý stromek vydlabat ve skále jámu, prst přinést a přinesenou chránit před odnosem příkrovem z kamene.

Podobné smutné zkušenosti s odlesněním učinili v jihovýchodní Francii. Zde bylo následkem nejen snesení prstí se svahů, ale i zvýšené zkázy od povodní alpských bystřin. Les totiž působí jako regulátor odtoku. Svými kořeny a humosními kyselinami stupňuje větrání skalního podkladu, zvyšuje tvoření prstí a padlím ji kypří. Zkypřená prst jako houba pojme do sebe větší množství srážkových vod, než jak je tomu ve volném kraji. Koruny stromů pak brání slunečním paprskům v dopadu na půdu a spolu s tím se snižuje její vypařování. V lese se proto udrží déle vlhkost než v rolich. V souvislosti s tím jsou lesní prameny trvalejší a průtok lesních řek pravidelnější. Je-li svah odlesněn a po případě ještě prst snesena, pak srážkové vody stekou náhle do řek a zvyšují nebezpečí povodní. V době sucha pak řeky v odlesněných krajích vysychají.

Jako regulátor odtoku nepůsobí arci les sám. Hlavní zásobárnou jihočeských řek v době sucha není ani tak les jako šumavské slatiny. Slatiny pak nevznikají na svazích, nýbrž ve sníženinách, kotlinách, ve vlhkých rovinách a vůbec v místech se špatným odtokem. Jsou-li dány tyto podmínky, vyskytují se i v krajích úplně bezlesých a rovinatých, jako na př. v severozápadním Německu, v jižním Bavorsku a severovýchodním Holandsku.

Přihlížíme-li k tomu všemu, vidíme, že les je jediné zužitkování půd s létavými písky a horských svahů. Odlesnění takových míst je dokonce škodlivé pro okolí. Vyskytují se sice ještě hlasy, že les zvěšuje ve svém okolí atmosférické srážky, ale tato tvrzení jsou pokládána za přehnaná. Vykácení lesů v rovinách, na půdě vhodné k zemědělství, by u nás podnebí nezhoršilo.

Zpět k merkantilismu?

Lesk these o stálém lidském pokroku, i když chceme být optimisty a musíme věřit v ideály, za našich dnů velmi zbledl. Dnes by měli pravdu ti, kteří tvrdí, že dějiny se opakují. Můžeme připustit odlišné okolnosti, podmínky a účely, které vedou svět do určitého stavu, nelze však v mnohých případech zapírat, že někdy přítomnost se podobá až nápadně fázím už dávno minulým.

Všimáme-li si protikladu mezi vývojem poválečného světového hospodářství a XIX. stoletím, pak nikomu neunikne zase překvapující podobnost dneška s merkantilistickým obdobím XVII. a XVIII. století.

Slyšme odborný výklad merkantilismu v Englišově „Národním hospodářství“:

„O zahraniční obchod začala se starati věda a politika teprve po objevu Ameriky, čímž se otevřely nové netušené možnosti této směny. Státy zejména lákalo americké zlato, jehož bylo možno získati vývozem průmyslových výrobků. Zlata potřebo-

valy státy, poněvadž se šířilo peněžní hospodářství, stát se byrokratisoval a organizoval vojsko.

Vytvořila se celá nauka o obchodní bilanci (o poměru vývozu k dovozu), určen požadavek aktivní bilance (přebytku vývozu); odtud požadavek po hodnotném (průmyslovém) vývozu, kdežto dovoz se měl připouštět jen méně hodnotný (suroviny). V souvislosti s tím šla podpora průmyslu a snahy po vzrůstu populace.

Merkantilismus provozoval ráznou národní politiku, vysokými cly a úplnými zákazy (prohibicemi) znesnadňoval dovoz, odměňoval vývoz, arci průmyslových výrobků, zkrátka dělal protekcionismus ochránářství a industrialismus jednostrannou politikou průmyslovou. Tímto duchem byla ovládána věda i politika až do XVIII. století.“

Přes celou hospodářskou teorii, která káže opak, přes všechny škody, které po dějinných a dnešních zkušenostech natropila

politika aktivní obchodní bilance, s úzkostlivým ohledem na poměr vývozu k dovozu. pokračují dnešní státy na této cestě, která konec konců vede k dalšímu zúžení mezinárodního obchodního obrátu, to jest k dalšímu odbourávání světového blahobytu. Kdyby za 200 let národohospodář napsal dějiny naší doby, nemohl by dáti, ovšem s příslušnými změnami, lepší definici o dnešní světové smně, než podal nahoře Dr. Engliš o merkantilismu.

Podle klasického výkladu prof. Engliše podnětem mezinárodní směny je právě různost směnných relací statků v různých zemích, která se jeví v tom, že určitý statek lze koupiti v cizině levněji nežli doma. I zde nám objasňuje tuto axiomatickou pravdu přesná matematická formulace Englišova. Máme-li dvě směnná společností se statky a, b, c, d, e a f s touto relací:

$$\text{Země I.} \quad 2b : \frac{c}{2} : \frac{d}{4} : 3e : f$$

$$\text{Země II.} \quad a : 3b : \frac{c}{2} : \frac{d}{4} : 2e : f$$

Je jasno, že zboží se stejnou směnnou relací nestojí za to vyměnit. Za to však zemi I., která na základě této relace doma by dostala za zboží a jen 2 jednotky zboží b, a zemi II. doma, která by dostala za zboží a také jen 2 jednotky zboží e, vyplácelo by se vyměnit mezi sebou zboží b a zboží e. Pro zemi I. nebude výhodné prodávati zboží b doma, ale do země II., a opačně by to platilo pro zemi II.

Tato zásada je dnes opuštěna a zboží se už nekupuje tam, kde je lepší jakostí i cenou, ale jen tam, kam se dováží vlastní zboží, a to ve snaze o to, aby se dopracovala anebo zachovala aktivní obchodní bilance s každou zemí.

Nebezpečí, která se skrývají v této politice, se projevují už dnes ve stálém zúžení vzájemného mezinárodního obchodu. Rozhodují o tom „vyšší hlediska“, jako: měna, soběstačnost atd., přes to, že po okamžitém úspěchu v dosažení této na minimum s tlačené „rovnováhy“ na dlouhou dobu se objevují takové obtíže, jak vnitřní, tak i vnější, rázu existenčního, že nebude snad jiného východiska, než dátí dojít ke zhroutení hospodářství a budovati znova na zříceninách, jestli se nevzpamatují včas všechny státy.

Mluva číslic je nejjasnější a přesvědčivá (podle nevyrovnaných srovnávacích číslic vypracovaných „Národohospodářským obzorem“; indexy vývozu ve zlatě jsou počítané na základě let 1925—28 = 100):

	ČSR.	Německo	Itálie	Francie	Anglie	USA.	Japonsko
1929	114	126	106	96	99	106	115
1930	90	110	84	82	77	79	83
1931, 1. pololetí	72	94	75	63	54	57	67
2. pololetí	63	86	70	54	45	43	57
1932, 1. pololetí	42	59	48	39	38	37	40
2. pololetí	35	49	47	36	35	30	41
1933, 1. pololetí	30	48	45	35	34	27	41
2. pololetí	31	45	40	36	34	27	41
1934 1. čtvrtletí	30	43	38	35	31	26	43
2. čtvrtletí	32	40	37	34	34	27	41
3. čtvrtletí	35	37	37	33	34	27	48
Říjen	31	36	—	—	34	—	—
listopad	29	37	—	—	30	—	—

Toto nebezpečí bilaterálních obchodních smluv, které hledí jen dosíci toho vyrovnání mezi obchodními bilancemi od států k státu, vyložil velmi názorně Oscar Ebner de Ebenthal z Terstu nedávno ve „Wiener Wirtschafts-Woche“, a stojí to za to, abychom ho zde tlumočili.

Dnes platí heslo: „Kup u zákazníka!“ K tomu účelu mají sloužiti bilaterální obchodní smlouvy a kompenzační úmluvy a myslí se při tom, že touto cestou se dosáhne dalšího oživení a prohloubení mezinárodních směň. Autor uznává, že každý hospodářský systém se musí starati o určitou rovnováhu obchodních a platebních bilancí. Do nedávna se tato rovnováha uskutečňovala ještě přirozeně a automaticky, i když chudší země mohly vyrovnati poměrně veliký dovoz půjčkami. Tento systém vedl pod tla-

kem světové války k nehospodárné formě předlužení těchto zemí. Dnes se půjčky poskytují už jen v úzkých mezích, takže dnes dovoz a platy do ciziny musí býti vyrovnány vývozem a službami. Také dnes by se to vyrovnání mohlo uskutečniti automatickou cestou, avšak s podmínkou, že žádný stát si nevynutí zvýšení vývozu ani poskytování úvěrní výhody anebo úvěrní záruky. Obchod takto odkázaný na sebe by nepřekročil meze rozumného úvěru a výrobci by neprodávali nadzdařbůh, když vědí, že při splatnosti závazky těchto obchodů by nemohly býti dodrženy dlužníky. Dnes tomu bohužel tak není. Tak vzniká nebezpečí, že strach před pasivními platebními bilancemi vede k nepřirozeným situacím, takže konec konců by nebylo jiného východiska než moratorium. Tato okolnost má za následek devisové řízení a kompenzaci prostřednictvím bilaterálních obchodních smluv. Zatím co světová dělba práce vyžaduje mezistátní směnu zboží ve formě vícestranných styků, dnešní hospodářská politika se pokouší nahraditi tento přirozený systém dvoustrannými a přímými úmluvami. Kam to vede, ukáže tato úvaha.

Okolnost, že země A má vůči zemi B pasivní obchodní bilanci, neznamená ještě, že také platební bilance musí býti pasivní. (To dnes každý uznává, ale z politických důvodů každá země zdůrazňuje nad správnou míru pasivní obchodní bilanci). To také ještě neznamená, že by celková obchodní bilance byla pasivní. Řekněme, že země A dováží ze země B 100 a vyváží do země B jen 70. Za těchto podmínek dnes se volá po bilaterální obchodní smlouvě, aby byla dosažena rovnováha obchodní bilance. Jestliže tato rovnováha má býti uskutečněna tím, že země B by musela dovážeti ze země A o 30 více, pak by to bylo možno jen tím, že země B dováží ze země C, D, E celkem o 30 méně. Zde mohou býti různé případy:

1. Celkový obrát by mohl býti přes to nezměněn v případě, že by země B byla pasivní vůči zemím C, D, anebo E, a že by jí hospodářská struktura dovolila dovážeti od A o 30 více. Země A zase sice tímto zvýší svůj vývoz do země B, ale bude dovážeti méně do země C, D a E, jelikož tyto země následkem zvýšeného dovozu země A do země B samy nebudou už tolik vyvážeti do B.

2. Může však nastati případ, a ten je obvyklý, že země B je se zeměmi C, D anebo E aktivní a není s to zredukovati dovoz z těchto zemí z čistě výrobních a technických důvodů a že na druhé straně nemůže do těchto zemí sama vyvážeti více svých výrobků a je nucena udržovati s těmi zeměmi pasivní obchodní bilanci. Tak by země B musela omeziti dovoz z jiných zemí, a to ze země F a G, s kterými je aktivní. Země F a G by si však nedaly líbiti zvýšení jejich pasiva a samozřejmě by omezily dovoz ze země B, což by znamenalo zostřené zúžení celkového obrátu.

3. Může však také býti, že země B vůbec není s to odehrati od země A těch 30 jednotek více, poněvadž její výroba je zařízení na odběr surovin a polotovarů z jiných zemí, anebo proto, že její trh nemůže už přijímati další hotové výrobky. V tomto případě vyrovnání by nebylo možné, než tím, že vzájemné vyrovnání obchodní bilance by se uskutečnilo na základě 70 místo 100.

Mimo to musel by tento systém býti s to znemožniti přirozený tlak hospodářství, tím totiž by se kupovalo od zákazníka a už ne od laciného a kvalitního výrobce, což by vedlo zase k zbytečnému zdražení výroby, což samo sebou musí vésti k dalšímu zúžení obchodu. Vyjma tedy optimálního, a to řídkého, případu, uvedeného ad 1., musí nutně nastati nekonečné zúžení obchodu, z kterého už nikdo nemůže uniknouti. Zapomíná se, že když všechny státy činí stejně, což je vždycky skutečný případ, dostaví se jiné následky, než kdyby tak jednaly jen dvě země mezi sebou. V tom případě není možno vzájemné vyrovnání než směrem dolů.

Hospodářství hledá nové cesty, ale systém bilaterálních obchodních smluv není nová cesta, není pokrok, ale je krok nazpět k primitivnějším metodám. Dnešní kardinální problém není v zúžení, ale v rozšíření obchodního obrátu. Dnešní systém toho nedosáhne. Jediné řešení by byla mezinárodní spolupráce. Je jisto, že siednocení evropského hospodářství je sice ideálem a hubbou budoucnosti, přece však by byla dána možnost mezinárodní organizace ve formě evropské úmluvy k plánovitému zvýšení výroby obchodního obrátu, k organizaci směny a k dělbě nadbytečné produkce.

Dott. Marko Weirich.

Molekuly a atomy.

V domněni, že čtenáře „Života“ bude zajímati moderní názor na složení hmoty, byl napsán tento a následující článek, v nichž jsem se pokusil co nej přístupněji a stručně tento názor vyložit. Čtenáře, již jsou do věci už zasvěceni, prosím, aby odpustili, že místy bude pro ně výklad poněkud suchopárny.

Moderní představa o stavbě hmotného světa je vskutku něčím revolučním ve vědě, myslíme-li takovou revoluci rychlou, až překotnou změnu názorů. Hmoty fysiků a chemiků minulého století dožila se za několik málo let, r. 1896 počínajíc, takové změny v představě vědy, že stěží si lze většího obrátu mysliti. Řada základních vět chemie minulého století byla nejen otřesena, nýbrž i nahrazena zákony, tvrdícími pravý opak.

Jsou to poznatky velmi zajímavé i pro laika ve fysice a chemii, třebaže pro jeho život zatím nemají většího praktického významu. Ale už náznaky, že mohou tyto objevy jedenkrát přinéstí netušený užitek praktický, lákají. Také řada nových pojmů, jimiž se nezřídka hází v novinách, jako elektrony, protony, neutrony, positrony a j., dráždí. Konečně leží v přirozenosti lidské jistá škodolibost, jež se ozývá vždy, když se obrací vzhůru nohama to, o čem nebylo slušné dosud pochybovati; a tato škodolibost má aspoň do sebe tolik dobrého, že vzbuzuje zvědavost: A jak to tedy vlastně je?

A těchto slabostí čtenářových — jež ovšem autor také sdílí — využijeme při líčení, jež nutně musí býti místy poněkud suchopárnější.

Téměř ve všech pojednáních, složením hmoty se obírajících, najdeme v prvních řádkách jméno starořeckého filosofa Demokrita a jeho učitele Leukippa s připomínkou, že tito dva klasičtí matematikové jaksi první na atomovou teorii přišli a první formu jí dali. Hned uvidíme, že jejich zásluhy o moderní atomovou teorii jsou asi takové jako zásluhy ptáků o nejmodernější letadlo. Demokritovi nešlo o to, z čeho je složena hmota, nýbrž on se tázal: „Co vskutku ve světě existuje?“ A docela spekulativně si odpovídal, že svět je nekonečná prázdnota, již poletují nad pomyslením droboučká různotvará tělíška, jež nelze už dále dělit. Ta na sebe narážejí, strkají se, a poněvadž mají jakési háčky, shlukují se ve větší celky. A tímto způsobem se nesou další výklady Demokritovy o atomech.

Při objevení se nové myšlenky bývá záslužným zvykem hledat jí předchůdce. Zásluha je tím větší, čím je takový předchůdce starší. Tak také Demokritovy atomy jsou prý prvním tvarem atomové teorie, jak ji podává moderní fyzika. Nic nevádí, že je mezi oběma podobnost zcela nahodilá, vnější. Demokrit byl možná docela čiperný filosof, soudě podle počtu stran, jež mu různé dějiny filosofii věnují, připisovati mu však zásluhy o moderní atomovou teorii jest nepochybně ukvapené. Možná, že mnozí jeho vrstevníci spekulovali o hmotě na svou dobu ještě lépe než Demokrit, na neštěstí však nepřipadli na to, že by mohla být složena z drobounkých tělíšek a nejsou proto dnes slavnými. Pro vznik a vývoj moderní atomové teorie Demokritova spekulace nepřispěla ničím a dlužno dáti za pravdu Rádovi, praví-li: „Demokrit se jen svezl při této příležitosti jako starobylá autorita.“

Zmínil jsem se o věci obšírněji proto, že toto nedomyšlené hledání „předchůdců“ je zjevem u historiků vědy téměř všeobecným. Kolik na př. možných a nemožných předchůdců má teorie vývojová!

„Moderní“ atomy uvedl na forum chemické anglický fyzik a chemik John Dalton,

jenž jim, usuzuje z různých zjevů při slučování prvků, přisoudil tyto základní vlastnosti: 1. Atomy jsou nejmenší, dále nedělitelné partikule hmoty. 2. Veškerá hmota je složena z tolika kvalitativně různých atomů, kolik je prvků. 3. Atomy jednoho prvku nelze měnit v atomy prvku druhého.

Starší z čtenářů se dobře na tyto základní věty Daltonových atomů pamatují. Byly v různých obměnách proloženy vytištěny v jejich středoškolských učebnicích chemie, jakožto základní sloupky názoru na složení hmoty. Dnes žádná už z nich neplatí. O tom však později.

Skupina atomů zákonitě spolu spjatých je *molekula*. Tuto vyšší jednotku zavádí do chemie Ital Avogadro. Budiž nám tu dovoleno srovnání. Poměr atomů k molekule je obdobný jako poměr hráčů k celému týmu. Základem na př. fotbalové jedenáctky jsou jednotliví hráči, ti však nevystupují jednotlivě, nýbrž v jedenáctičlenné skupině, kde má každý své místo i úkol.

Názor Avogadrův byl pěkně potvrzen proslulým anglickým botanikem Robertem Brownem. Ten totiž r. 1827 zaměřil svůj mikroskop na jemné výtrusy kapradin, jež pozoroval v kapce vody. A tu sledal, že se čile pohybují, sem tam se při tom otáčejíce. Později se ukázalo, že též pohyb jeví i prach, saze a jiné neživé látky, jsou-li jen dostatečně malé. A tak r. 1874 vyslovuje fyzik Carbonelle domněnku, že tato tělíška jsou postrkována molekulami vody, jež na ně narážejí. Pečlivý propočít, jež provedl francouzský chemik Perrin, ukázal, že tomu tak vskutku je. A tak dnes „Brownův pohyb“ (či jak se nověji nazývá „pohyb tepelný“) stal se triumfem fyziky, nejen

proto, že jím bylo dokázáno to, co bylo teoreticky předpověděno, nýbrž podařilo se z něho dovodit další vlastnosti molekul.

Molekuly mají k sobě trojí vzájemný poměr podle trojího skupenství těles. V ledu na př. molekuly vody jsou spoutány vlastní silou přitažlivou tak pevně, že jsou téměř v klidu. Ve vodě nestačí už táž přitažlivost, aby udržela armády molekul pohromadě. Nastává stav, v němž každá molekula se pohybuje, aniž by se dala svými sousedkami nějak zvlášť zdržovati. Při tom však ta volnost není tak veliká, aby se molekuly rozběhly, „kam by se jim zachťelo“, velmi obrazně řečeno. Tento stav však nastává při přeměně vody v páru.

Je patrné, že tu rozhodující úlohu hraje teplo. Ohříváme-li led, dodáváme molekulám vody energii tepelnou, již ony mění v energii pohybovou, osvobozující se jí od vzájemné přitažlivosti. Při dalším ohřívání stoupá energie pohybová, takže molekuly se dávají do pohybu, prchajíce všemi směry. Vzniká zjev, jemuž říkáme napětí plynu. Čím je vyšší teplota takového plynu, tím rychleji se molekuly pohybují. V přehřáté vodní páře dosahují rychlosti až 900 m ve vteřině. Poklička na hrnci s vroucí vodou, jsouc stále víc a více bombardována miliardami molekulových projektilů, počne konečně se nadzdvihovati. Díky této bombardovací schopnosti molekul vody pohybuje se píst v parním válci lokomotivy.

Čtenáře bude jistě zajímati velikost těchto tělíšek, jež svými nárazy na píst v parní komoře uvádějí v pohyb statunové vlaky. Průměr jejich měří 46×10^{-8} mm, což jest 46 stomiliontin mm. Je věru těžko si tuto velikost, či lépe maličkost, představit. Jelikož pak mikroskopem při největším vůbec možném zvětšení postřehneme tělíška teprve asi tisíckrát větší, než jsou molekuly, znamená to, že jich dosud nikdo neviděl a sotva kdy uvidí. Tomuto nepatrnému rozměru jest ovšem úměrná i nepatrná váha molekuly. Molekula vody váží 10^{-22} gramu, což jest 0.000000000000000022 miligramů. Čtenář se udiveně zeptá, jak je možno, aby tato nepatrná a lehoučká tělíška pohybovala těžkým pístem lokomotivy. I to pochopíme, uvědomíme-li si, že na plochu pístu narazí v každé vteřině 14×10^{28} molekul, to je 14 s 28 nulami.

Tak jako existenci molekul dokazuje Brownův pohyb, tak zase existence atomů byla prokázána důmyslným pokusem mnichovského fyzika Laueho. Dříve než čtenáři pokus popíšeme, je třeba malé lekce z fyziky.

Světelné paprsky se šíří přímočaře. Dáme-li jim však v cestu dosti jemnou mřížku, projde jí světlo, ale, vycházejíc z mřížky, změní poněkud svůj směr — ohne se. Aby ohyb nastal, musí býtí volné prostory v mřížce tak malé, jako délka vlny paprsku světelného, nebo jen o málo větší. Čím tedy které světlo má kratší délku vlny, tím jemnější je třeba mřížky k jeho ohybu. Také o paprscích Röntgenových se tušilo, že je to světlo o velmi kratičkém délce vlny. Mechanicky nelze však připravit tak jemnou mřížku, aby se mohly paprsky Röntgenovy ohnouti. A tu připadl Laue na myšlenku, použití jako mřížky krystalů, o nichž se mineralogové domnívali, že mají pravidelnou jemnou strukturu atomovou. I propouštěl úzký svazek Röntgenových paprsků půlmilimetrovou ploténkou, vybroušenou z krystalů průhledného minerálu a vskutku po průchodu nastaly zjevy, jež svědčily o tom, že paprsky byly ohnuty.

Význam objevu Laueova je dalekosáhlý. Po prvé tu bylo experimentálně prokázáno, že hmota není kompaktní masou, bez mezer, nýbrž že je složena z atomů pravidelně rozložených v prostorovou síť, mezi nimiž jsou volné prostory. A později se ještě ukázalo, že také atomy jsou složeny z menších částic a prostor, který skutečná hmota zaujímá, je neuvěřitelně malý, zatím co mezery mezi těmito částicemi jsou veliké.

O tom však až příště.

Dr. O. Martinovský,

Z mého deníku.

Poslední čísla německých katolických misijních časopisů přináší otřásající přímo zprávy o tom, jak celá misijní činnost je ohrožena a podlomena — nedostatkem peněz. Je krize v evropských státech a všechno, co s ní souvisí v pravém slova smyslu, rdouší splnění příkazu Kristova: *Iděte a učte všechny národy...*

Uvádím z celé spousty výkřiků S-O-S jen dva. První je z jižního Santinga:

„Celé vesnice bychom mohli obrátiti, kdyby nám bylo možno zaměstnati více hlasatelů víry. Zatím však pro nedostatek peněz musíme jejich počet ještě zmenšovati.“

Druhý je od apoštolského vikáře puolského:

„... Nedostatek peněz je tak veliký, že jsem musel všechny školy zavřít, všechny katechumenáty rozpustit, všechny katechetisty propustit. Co si však mám počít se 138 sirotky a 29 starci? Já nemohu a nesmím je poslat pryč, vždyť nemají ani rodičů, ani domova, kam by se mohli uchýlit. Bídě by zahynuli a zejména děvčata by utonula v nemravnosti pohanského prostředí. My sami, patnáct misionářů a devět sester, nemáme z čeho žít.“

A při tom takřka každý den zatoulá se na stůl prosebný dopis — tam by potřebovali kostel, tam mají kostel na spadnutí, tam je krísí ohrožena ta nebo ona charitativní instituce.

Řeknete: My katolíci jsme chudáci. Nemáme, není peněz.

I ne, není to pravda. V době, kdy na jednom místě u nás, ne v Číně, tisíce duší se odcizuje a hyne, protože pro ně není kostela, je peněz víc než dosti na věci, které za dnešních poměrů jsou zbytečné. Podtrhuji, za dnešních poměrů. Je-li na příklad „rector ecclesiae“ velmi zvučného jména, který kostel svůj dovedl znešvarit tím, že bez ládu a skladu z něho udělal museum nebo uměleckou síň a tuto jemu libou činnost provozuje dál, pak je to přímo makavé, že místy se náš katolicismus přímo topí v penězích.

* * *

A v nich se topí i naši drazí věřící. Na hřbitově pompésní náhrobek. Těžký, černý mramor. 80.000 Kč prý to stálo. Kousek od tohoto pomníku jiný. V bedně je cosi skryto zrakem. Socha z kararského mramoru, která stála desetitisíce. A ta bedna je na tom všem, aby prý socha nevzala za své v zimních mrazích. Zbytečně, naprosto zbytečně vyhozené peníze. Četl jsem kdysi závěť šlechtice původem, smýšlením i srdcem. Prostý pohřeb si přál, prostou dřevěnou rakev. „Bylo-li posledním ložem mého Pána a Spasitele dřevo kříže, nejsem hoden, aby moje tělo spočinulo v kovové rakvi.“ Prostý dřevěný kříž měli mu postaviti na hrob. „Umíral-li můj Bůh za mne a za spásu světa na dřevě kříže, nemůže býti krásnějšího pomníku nad dřevěný, prostý kříž.“ četl jsem v závěti.

Byl by to apoštolát veliký, krásný a záslužný — i plodný, kdyby se tento názor vnesl do nejširších vrstev lidových, kdyby v souvislosti s tímto apoštolátem vychovávali se věřící v duchu otců a dědů, kteří dovedli při radostných a smutných událostech rodinných pamatovati na potřeby Církve.

Jen mimochodem ještě k tomu: „Život“ se již zmínil o tom, že v Berlíně od války bylo vybudováno 56 nových kostelů a kaplí. V Berlíně musí všechny farní úřady percentuálně podle velikosti a příjmů přispěti na každou berlínskou novostavbu chrámovou. A jde to, a přispívají. Jen mimochodem to podotýkám... V Praze toho není.

* * *

První novodobý křesťanský sociolog.

Český národ před téměř dvěma sty lety (1751) dal vypuštění na svých zdánlivě chorých a odumírajících větvích květů, který postaven na oltáře Církve stal se vzácným klenotem a milovaným vzorem všech, kdož, toužíce sloužiti Kristu, věnují se této vznešené službě s úplnou oddaností a pokorou. Vyslovili-li kde jméno svatého Klementa Maria Hofbauera, ihned se pochopí, že každé slovo chvály a nadšení není ničím proti tomu, čím se tento syn svatého Alfonse z Liguori zasloužil o misionářské dílo v celé střední Evropě, již se stal novodobým apoštolem v dobách pro Církev nikoliv nejpříznivějších.

Podle otce byl původu českého (otec se jmenoval Dvořák a byl rodákem z Moravských Budějovic) a nezapomněl nikdy tohoto původu, jak ještě uslyšíme. Po tmité cestě pekařského učedníka, tovaryše, po šťastné pouti do Říma konečně se uskutěčňuje Hofbauerovi jeho sen: stává se knězem. Nebylo to snadné dosíci toho cíle a nebylo také lehké plnit úřad kněžský tak, jak si předsevzal, slibuje do rukou svého svatého Otce Alfonse kráčet vždy v jeho stopách; vždy a za všech okolností.

Prvou stanicí misionářskou byla Varšava, kde král Stanislav Poniatowski jim sice odevzdal kostel sv. Bennona, ale o ostatní se bylo starati sv. Klementu a jeho spolubratru Kunzmannovi. Domek — jejich obydlí — byl na spadnutí, chleba si získávali vlastní prací a almužnou. Leč kapka po kapce přece jenom dala malý a čím dál tím větší pramének příjmů, takže na konec mohli nejen opravit chatrný kostel, ale mohli si postaviti dokonce i řádový dům. Uplatňovalo se tak jeho heslo: *Date et dabitur*. Jiný jeho výrok z té doby ukazuje pevnou víru, že Kristus neopustí své dělníky na vinici: „Kněz, který věrně, podle svého povolání, žije, neumře hladem. Kdyby na světě nebylo leč jediné chleba, onen kněz by z něho obdržel polovici, aby ji — dal chudému!“ Ve Varšavě zůstal s krátkými pobyty za hranicemi za účelem zřizování řádových klášterů až do roku 1808, kdy pod nátlakem Napoleona král Bedřich August celý konvent odvezl do pevnosti Kystrinu a posléze vypovězení za hranice. Ta dlouhá řada let, kterou věnoval sv. Klement se svými druhy Polsce, možno právem nazvat službou tomuto nešťastnému národu, který v tehdejších svých útrapách měl aspoň bratrské srdce v synech sv. Alfonse, ačkoliv často za všechnu lásku a službu dostalo se jim posměchu, potupy, nadávek. Leč ten, kdo vyšel do světa jako vyslanec Kristův, toto vše snášel s radostí a všechny tyto bolesti věnuje za ty, kdož mu protiventství činí.

Vypuzen z Polska, vrátil se sv. Klement do Vídně, kde se jeho horlivostí naskytl široké pole působnosti. Vídeň topila se v mravním bahně a kalu. Vlastně bychom mohli říci, že zůstala snad vnějšková forma katolická, ale to uvnitř byla ta nejhnusnější hniloba. Duch Josefa II. jako otrava byl v žilách všech, kdož prošli jeho školami, jeho generálními semináři, jeho hnusnou a nemravností prolezlou společností. S kazatelen navoněných abbé promlouvali libeznými frázemi o humanitě, ale o tom, že Vídeň a celé to prostředí topí se v mravní zkáze, žádný z nich s kazatelnou se neodvážil říci. Nejhnusnější netvor austrokatolicismu seděl na prameni víry katolické. To, co podávali josefinští úředníci v kněžských klerikách, nebylo nic jiného, než pokrytectví k lidu i ke kazatelům samotným.

Hofbauer stál zde opravdu jako misionář, mezi nevěřícími. Jeho tvrzí byl jeho kostel, odkud hlásal to, co dávno už vídeňská veřejnost neslyšela: Krista, toho Krista, který ve Vídni byl čímsi cizím, zdánlivě nemožným. A přece: počet účastníků kázání rostl. Kvatembrová kázání byla mu příležitostí k pobídce věřících, aby se modlili za dobré kněze. Tvrdil totiž, že „chce-li Bůh některý národ potrestati, dopustí, aby měl nehodné vůdce“. Koho tím myslil, bylo každému posluchači samozřejmo. Pomalu stával se jeho kostel Uršulinek semeništem Kristovy nauky: prosil i bohatí, neucení i z nejpřednějších kruhů vzdělané Vídně, všichni ti přicházeli poslechnouti si prostí, ale tím nikterak mělká, ba skutečně hluboká kázání tohoto apoštola křesťanské Vídně.

Jako duchovní vůdce Voršilek vynaložil všechny své síly na to, aby kázeň hodně uvolněná se napravila. Dal svým svěcenkám zbraně proti úhlavním nepřítelům kázně: doporučil jim, aby ne-

Je 25 let od smrti vídeňského starosty a zakladatele německé strany křesťansko-sociální, Dra Karla Luegra. „Život“ se před několika lety zmínil o velkorysém jeho plánu, všude na periferii Vídně vybudovati nové kostely a takovým způsobem zameziti zpohanštění Vídně. Plán jeho se — nezdařil. Proti Dru Luegrovi nejvíce pracovali vlastní lidé, kněží i laici. Zášť a závist rozhodovaly. A než aby tohle všechno udělal Lueger, raději ať není vůbec nic!

Nedávno rozepsal se o kostelní akci Dra Noska v „Lidovém hospodáři“ posl. Dr. Jos. Novák. Narýsoval Noskův plán, ale hned k němu dodal, že pochybuje, že by se to vše zdařilo a uskutečnilo. Já také pochybuji. A právem. Kdyby se také všechno zda-

náviděly zahálku, trdnomyslnost, pomluvy, doporučoval sná-
šet ochotně protivenství a jako nejmilejší družku sestru pokoru.

Záhy soustředil kolem sebe družinu mladých mužů, kteří přišli
do Vídně studovat na universitě, ať už bohosloví, či práva nebo
lékařství. Stal se jejich otcem, který pečoval o ně s láskou. Všech-
ten svůj volný čas obětoval této družině. Pečoval o jejich čas,
né blaho, nosil jim domů pod pláštěm jídlo. Každý si mohl
vzít bez rozpaků. Nezapomínal ani na druhou stránku: jeho roz-
mluvy nebyly mravoučnými průpovídkami. Doslova vedl jejich
duše tak, jak si sám přál, aby jejich duše kráčela ve šlépějích
Kristových. Tím se mu podařilo vychovat řadu mužů, kteří po le-
tech byli živými doklady, že duše apoštolská dokáže často i věci
zdánlivě nemožných. Již tím, že zachránil řadu mladých duší,
již tím získal si velikých zásluh. Leč činnost sv. Klementa byla
tak mnohostranná, že se ani nedivíme, slyšíme-li o něm jako
o otci chudiny, horlivém zpovědníku, statečném vítězi nad za-
tvřelými odporovateli Krista, slovem, když to vše shrneme, smí-
me právem říci, že Vídeň tohoto svého apoštolského kněze do-
stala právě v nejvyšší čas. Jeho skutky duchovního i tělesného
milosrdenství jsou ony drahé kameny, které byly zasazeny do
koruny světcovy. Ovšem i ta koruna měla své trny. A ty dal
mu pocítiti tehdejší policejní režim, který v tomto bezbranném
a tichém knězi viděl buřiče a vážné nebezpečí svého panování.
Tehdejší arcibiskup Hohenwart byl příliš oddaným sluhou vlád-
ním, než aby se pro něho exponoval. Když si vzpomene na
onu schůzi konsistoře (1816), již předsedal arcibiskup a kam byl
Hofbauer povolán jako před soudnou stolicí, neubráníme se pře-
svědčení, že ten systém, jaký tehdy Rakousko ovládal, byl nej-
větší nepřítel a hubitel víry Kristovy. Ta scéna stojí za zazna-
menání: Pokorný syn sv. Alfonse vstoupil do sálu, pozdravil a
zůstal stát u dveří. Nepozvali ho dál. Tam stoje, byl podroben
výslechu: Jméno? — Klement Hofbauer. — Rodák? — Z Tasovic
na Moravě. — Jakého jste náboženství? — Tu se již Hof-
bauer neudržel, aby neodpověděl: „Což nevíte, že jsem katol-
ický kněz? Mezi vámi není dobře pobývat. Jdu pryč!“ Obrátil
se a odešel. Mezi touto společností nebylo jeho místo.

Ale když se konsistoř neměla k ráznému kroku proti tomuto
nebezpečnému knězi, chopily se věci úřady. Kancelář Sarau ra-
dil cisaři Františkovi, aby ho prostě vyhnal ze země, že je fana-
tikem, který píše do Říma černě o Rakousku. Tehdy ovšem ještě
bylo těžko vyháněti za hranice vlastní příslušníky a proto hle-
dána jiná cesta k jeho vypuzení. Naskytla se příležitost, když
redemptorista Sabelli, podřízený Hofbauerův, při žádosti o pas
prohlásil, že on i Hofbauer jsou redemptoristy, tedy členy kon-
gregace v Rakousku neschválené. Záminka zde byla. Nad to přý-
se dopouštěl těžkého zločinu proti moci státní tím, že si dopi-
suje se svým představeným, cizincem, tedy cosí, co jest přísně
zakázáno. Dáno Hofbauerovi na vybranou: buď opustí kongrega-
ci, nebo opustí Vídeň a Rakousko vůbec. Jenom díky osobnímu
zášahu sv. Otce Pia IX., který se v rozmluvě s cisařem za Hof-
bauera přimlouval, bylo děkovati, že konečně měl sv. Klement
zajištěn pobyt ve Vídni. Ba dokonce dostalo se povolení pro
kongregaci při kostele „Na nábreží“. Při tomto kostele zřízena
také duchovní stanice pro vídeňské Čechy. Tak Hofbauer na
sklonku svého života vrací se skoro mezi své krajany, kteří byli
svěřeni duchovní správě jeho konventu. Leč není mu dopřáno,
aby aspoň na sklonku života se jim věnoval, neboť už na po-
čátku r. 1820 vážně ochuravěl a 15. března o polední, když k je-
ho loži znělo Ave vídeňských kostelů, odevzdal svoji duši Bohu.

A jak bychom mohli charakterisovati tohoto svatého kněze ně-
jakým moderním, učeným výrazem? Řekneme-li, že byl prvním
moderním křesťanským sociologem, naznačili jsme svoji myš-
lenku, ale tento vymezený pojem nestačí, aby se v něm skryla
mnohostranná činnost prostého sluhu Božího. Jeho sociologie
tryskala ze srdce oddaného Bohu, ze srdce zasvěceného do
lidské společnosti. Neboť jen tehdy možno mluvit o účinném
rozřešení spletitých otázek sociologických, když řešitel jest na-
plněn duchem Kristovým. Hofbauer se nevnucoval bohatým a
mocným, ale také je ze společnosti nevylučoval. Byl apoštolem
chudých a nebohých, ale nebal se vstoupiti do žádného příbytku,
pokud to bylo k dobru jemu svěřených duší. Tak, jak on řešil
sociální otázku, tak, jak jeho sociologie byla stavěna, tak jedi-
né dojde k harmonii mezi dobrem a lidskou společností. Pod
jeho praporem jest vítězství! Bořivoj Benetka.

řilo to, co na konec všechno zhatí, budou stejně při-
činy, jako svého času byly u Dra Luegra. Že to dělá
— Nosek. Dějiny se opakují. I v tom zdánlivě všed-
ním, každodenním... Na které si jakultě ptal prý se
zkoušející profesor kandidáta: „Quid est caritas?“
a dostalo se mu odpovědi: „Inter fratres caritas!“
Snad je to vtip, ale pravda je to na každý pád...

* * *

Škaredá, velmi škaredá anděličkářská aféra pro-
pukla na Liberecku. Čamni lékař agenty a agentka-
mi přímo sháněl „zákaznice“, hlavně ze širšího oko-
lí, až z Německa, a bral těžké, velmi těžké peníze
za svoje nekalé řemeslo. Češtější název pro to je ka-

tanské dilo. Pavel Keller, zesnulý známý spisovatel
vratislavský, nazýval takové pány druhými Herody.

Četl jsem před kterýmsi měsícem velmi mužná,
rozhodná slova v kterém si katolickém dělnickém čas-
opise rakouském. Vzpomínali tam zavraždění kanc-
léře Dra Dollfusse, vzpomínali toho, že se celá věc
s Drem Rintelenem, duševním autorem puče, nějak
podezřele vleče, a tu dodal onen list: Postupujte stej-
ně vůči velkým jako vůči malým! Malé jste střelili a
věšeli a zavírali a před velikým ustupujete? Kdo vů-
bec má ještě věřiti ve spravedlnost, když tohle vidí?

A tento apel na mocné tohoto světa pomohl.

A něco podobného, ba naprosto stejného je s našim
paragrafem 144. Dámy, které mají peníze a mnoho
peněz, „svěři se“ věhlasným lékařům nejzvučnějších
titulů, a ti zjistí s nadmírou moudrosti, že tak zvaná
matka musí býti zachráněna, že je nutná operace, že
se jí musí odniti dítě. Pak se operace provede, zaplatí
notnými tisícovkami a tak zvaná matka vrací se zpět
domů a blýská se jako předtím a je ohniskem „nej-
lepší“ společnosti. Nikdo si ani netroufá, i když zná
celé tajemství jejího „mateřství“, na ni ukazovati
prstem, tím méně slovíčkem neuctivě o ni se vysloviti.
A nejen neuctivě, ale pravdivě. Ty pak, které nemají
peněz, nebo jich mají málo, svěřují se fušerákům ne-
bo i fušerkám, pozbývají sice také svého dítěte, ale
často i zdraví, a pak je obvyčejně honí četníci a poli-
cie a soudy. Kde zůstává zde stejné právo? Kdyby
policie věnovala trochu pozornosti některým ordi-
načním sinim lékařským, některým sanatorii, mu-
sela by veřejnost žasnouti nad tím, na co by se při-
šlo...

Je to něco podobného jako s daňovými revisemi.
Když byly zavedeny, chodili financí na Ostravsku
k posledním ševcům a sháněli se po daňových zázna-
mech, po řádně vedených zápiscích k dani z obratu
atd. K velkým a mocným tohoto světa si netroufali,
tam nesměli. Kdepak, aby někdo kontroloval uhlo-
barona nebo nějakého našeho českého těžkého to-
várníka s tuctem vlasteneckých legitimací v kapse!
Teprve Zajickova aféra, jeho udání, donutily kom-
petentní činitele, aby i zde zasáhli. A ejhle, žeň byla
přehodná. Na pokutách se „zatím“ prý sešlo přes
10 milionů Kč.

Konsulové, bděte a měřte ve všem stejně, malým
i velikým, nepodkopávejte sami autoritu a morálku!
Nezastavte se před vchodem do ordinačních síní a do
sanatorií, nezastavte se před vchodem do sídel moc-
ných tohoto světa!

Za ty, kteří musí zemřít i.

Na Popeleční středu ve chrámu St. Germain
l'Auxerrois v Paříži koná se tento dojemný obřad:
udílení popelce umělcům. Při tomto obřadu, jehož
původ pochází od umělce Willetta, recitují umělci
tuto společnou modlitbu za ty umělce, kteří v tom-
to roce zemrou. Tuto modlitbu složil rovněž malíř
Willette a zní takto:

„Ti, kteří Tě zdraví, Pane, před svou smrtí, jsi Ty
stvořil ke svému obrazu, když jsi stvořil umění.

Ti, kteří rozjímali o Tvém díle a vzdali chválu jeho
kráse, jsou chudí duchem, nenávidějící ďábelské
zlato.

Jsou to artisté, kteří touží po slávě stanouti po
Tvé pravici.

Ti Tě, Pane, zdraví před svou smrtí.

My umělci v temné aréně, v záři zbraní, již jsi nám
udělil před mnohými, kteří nemají ani oči, ani uši,
ale kteří mají ústa, aby na nás křičeli, podléháme-li:
„Pollice verso.“

Ti Tě zdraví, Pane, před svou smrtí.“

Zdaž to není překrásný akt, důstojný umělce, kte-
rý přináší paprsky krásy lidstvu! A zdaž tento akt
nevypadá nespočetné množství rouhání, které někdy
těž pronášejí umělci?

J. K.

Katolícka cirkev v dnešných dňoch.

V 19. storočí katolícka cirkev stala v ohni sústreďných útokov moderných prúdov. Išlo o samotné základy, na ktorých je vybudovaná cirkev: o biblu a o postavu Krista, o ducha, Boha, nesmrteľnú dušu. Robily sa prudké útoky na náboženstvo, mravnosť a popierala sa objektívna platnosť pojmov. Avšak boje boli daromné: cirkev jako vždy. aj vtedy zvíťazila. Zmohla víťazne útok kritickej teológie, ktorá hrozila podkopať základy sv. Písma a tradície: zmohla relativistickú filozofiu, ktorá chcela ľudské rozumové poznanie a mravné chcenie vydať na pospas bezhraničnému subjektivismu. Tiež zlomila vedecký materializmus, ktorý sa snažil vnútiť púta svojho jednostranného svetového názoru a bludných sociálnych náuk celému pokoleniu. *Porazení nepriatelia sú vymluvnými svedkami, ktorí vydávajú svedectvo o duchovných, nezničiteľných základoch katolicizmu.* Veď ktože by bol jasnejšie dokázal existenciu ducha a Boha, než zlomený materializmus? Ktože by bol skvelejší potvrdil nauku cirkvi o substancialnej, nesmrteľnej duši než odstupivšia psychológia bez duše? Ktože by bol dôraznejšie utvrdil v pravde nauku sv. Písma o stvorení človeka, než z kroka na krok ustupujúci evolucionizmus? Moc cirkvi prameniaca z jej vlastnej podstaty je tajuplne bohatá. Ona vie premeniť dravých vlkov v krotkých barankov, zlomyselných tupiteľov v nadšených rečníkov, ktorí hája jej záujmy.

V živote cirkevnom je to práve tak, jako i v živote jednotlivca. Menia sa v nej radosti a bolesti: svetlo vystrieda tmu: raz žiaria v cirkvi mystické chvíľky podobné šťastným okamžikom na hore Tábor, inokedy zase vznáša sa ponad cirkev šero Getsemanskej záhrady. Raz svietí ranný slnečný jas, inokedy tmavé mraky veštiae búrku, vnášajú do nej ťažké dusno. Jeden pohľad do cirkevných dejín potvrdí nám pravdu týchto zmien. Cirkev stojí vždy víťazne jako nepremožiteľná spoločnosť: je neochvejná v najprudších útokoch. Vždy má pevné stanovisko v každej pochybnosti, v každom zmätku. Cirkev je jediný útvar, ktorý stojí „silne a rovno v prúde času“.

Dnes sa vedie vo svete boj o nové syntézy, o nové formy na všetkých poliach. Výskumy, rozklady a analýzy len znervoznily ľudstvo a vniesly do myšlienkového sveta úplny chaos. Veď čože osoží ohromný materiál výskumov sohnany zo všetkých strán, keď mu chýba poriadok a prehľad? Svet očakáva od cirkvi poriadok a formu, lebo prišiel ku tomu poznatku, že formy pre duchovný svet možno najst len u katolicizmu a že len v ňom možno najst opravdivý život

a obsah: mimo cirkev niet pevnej pôdy. *Čo je pozitívny vzťah dnešného vedeckého sveta voči cirkvi.*

Z druhej strany možno badať *vzrast násilných útokov* na cirkev, ktoré ohrožujú tiež i kraje s *prastarou katolíckou tradíciou*. Dnes sa už nevystupuje viac v mene slobody, jako to robieval starý laicizmus za francúzskej revolúcie, ale v mene autority. Túto autoritu reprezentuje absolútny štát, ktorý si osvojuje neobmedzenú moc nad telom a dušou. Nová forma absolútneho, laického štátu ohrozuje pravú, zbožnú slobodu a je novým útokom na cirkev. Dnešný svet nechápe, že *pravá sloboda spočíva práve v spravodlivom obmedzení autority*, nech je ona jakákoľvek, tak jako to cirkev od dôb sv. Tomáša vždy priznukovala.

Boje cirkvi sú často zápasmi oproti silným elementom, ktoré prevyšujú každú ľudskú silu. V prúdoch svetových i cirkevných dejín niekedy aj najbystrejší pápeži nevedeli si dať rady s búrkami. *Dnes je skoro celý svet rozzúrený*; prišla doba, v ktorej aj najlepšia ľudská sila vypovedá službu. Našou najistejšou zárukou a nádejou je sám Kristus, ktorý prisľúbil, že zostane s cirkvou až do konca sveta.

Búrka na Genezaretskom jazeri nás poučuje, že niekedy každé ľudské úsilie môže byť daromné. Strážcovia, ktorí stoja pri stôžiaroch, nemôžu nič iného robiť, len úzkostlivo sa spýtajú jeden druhého: Je ešte ďaleko do rána? Boh dopustí, aby po krásnych dňoch prišla tmavá noc. Nám sa zdá jako i apoštolom, že Kristus spí. On však chce snáď len našu vieru skúšať: niekedy chce ukázať, že nie ľudské sily chránia cirkev, ale božská moc. Niekedy ľudia musia uznať, že nie oni spravujú svet, ale Boh. A Kristus potom zaspí. Zdá sa, že nepočúva na zúfalé výkriky svojich učeníkov. Kristus spí, *ale spánok Boha je mocnejší než bdenie všetkých mocnárov tohoto sveta* v cirkvi i v štáte. Spiaci Kristus v každom okamžiku riadi nesmierny vesmír. Kedykoľvek sa môže zdvihnúť a utíšiť more i vlny.

Na tom istom jazere, kde Pán utíšil búrku, stal sa aj druhý zázrak: Kristus chodil po vlnách. Ustrašeným apoštolom hovoril: „Nebojte sa, ja som to.“ Tiché tabernákulum uprostred rozzúreného sveta je tiež jakoby vznášaním sa Pána ponad padajúce vody a z neho tiež počúvame hlas: Nebojte sa, ja som tu! Či nie je to smiešné, obávať sa nejakého človeka alebo svetskej moci, dokiaľ Kristus je tam? Nech nás povzbudia slová: „Ty jsi Peter a na tej skale vystavím svoju cirkev a brány pekelné ju nepremôžu.“ *E. St.*

Dr. Jan Bartoš:

Spisovatele spiritualisté z okruhu Březinova.

(*Zapomenutá kapitola z učebnice.*)

Každé z těchto čtyř stěžejních děl básnických je krásné svým způsobem, každé má zvláštní námět: v prvé jest to záhada smrti, v druhé se k nám blíží příroda, v třetí se nám zjevuje láska a ve čtvrté nás utěšuje umění. Veliká je řada překladů, výkladů a životopisů, vynikající mistrným překladem (Slavík), potěšující i nádhernou výpravou předních výtvarníků podobně jako díla původní. Je viděti, že vyšel ze školy Josefa Floriana.

V celém svém rozsáhlém díle jeví se Jakub Deml jako bojovník za vítězství pravdy; nejvíce nenávidí lež a přetvářku. Se všech stránek sálá upřímná láska k rodnému kraji, k přírodě i k národu, kterou dovede i proteplít jadrným humorem. Deml je původním zjevem českým, lišící se od Březiny formou, hlub-

ším vědomím pevného cíle a jemnější citlivostí. Jeho dílo chce vědomě vésti lidstvo k Absolutnu. A dosahuje toho typicky českým vkládáním vsuvek, příkladů a zdánlivých odbočení.

Těžce a dlouho se probíjel, nežli byl uznán, nejvýznačnější prosaik dneška spiritualista *Jaroslav Durých*. Narodil se 2. prosince r. 1886 v Hradci Králové, kde jeho otec byl krajinským žurnalistou. Záhy úplně osiřel. Gymnasium studoval v Příbrami, medicínu v Praze. Jest vojenským lékařem v Olomouci. Redigoval časopis Rozmach a Akord. Napsal knihy básní: Cikánčina smrt, Panenky, Zebrácké písně, Balady, Bezkydy, Eva, Té nejkrásnější. Povídky a básně v próze: Jarmark života, Tři dukáty, Cestou domů, Nejvyšší naděje, Obrazy, Tři troničky, Smích

věrnosti, Hadí květy, Kouzelná lampa, Čert a cikánka, Kurýr, Budějovická louka, Valdice, Kdybych, Valdštejnův kraj, Děti a jiné menší soukromé tisky. Dramatické práce: Svatý Jiří, Svatý Vojtěch, Lotr na pravici, Svatý Václav, Štědrý večer, Kvas na Bole-slavi. Díla vzpomínková: Okamžiky z válečných let, Vzpomínky z mládí. Cestopisy: Plížení Německem, Pout do Španělska, Římská cesta. Essaye: Gotická růže, Cesta umění, Váhy života a umění. Kritiky a výklady: Otakar Březina, Ejhle člověk, Jak vykvetla Sedmíkraska. Náboženská rozjímání: Privilegium zpovědi, Naděje katolictví, Zdravas, Královno, Utěšitel nejlepší a jiné. Největší však slávy došel u nás i za hranicemi svými romány: Na horách, Sedmíkraska, Bloudění, Paní Anežka Berková, Píseň o růži.

Od dob Jiráskových nebylo u nás napsáno obsáhlejšího a lepšího díla v oboru historické beletrie. Ovšem úplně jiného pojetí. Durych i v tomto žánrém románě zůstal lyrikem, jeho román je jen rozsáhlou básní. Strídají se tu kaleidoskopicky jednotlivé obrazy této hrozně a záhadně doby, vržené na papír s velikou evokační silou. Představa minula je dokonalá, spojení v celek ponecháno čtenáři jako ve filmu. Básník mocí svého dokonalého slova dramaticky a živě rozehrává všechny stránky svého umění slovesného. Není tu zbytečné věty ani slova. Výsledky desetiletého studia pramenného přetavil básnický duch Durychův v účinné kapitoly. Všeobecné rozpoutání vášní, násilnictví a hamižností u mocí světských i duchovních. Přílehavá díkce, plná drsných slov vystihuje vhodně zchátralost nájemné hrubosti a bezcílnosti, hotové znova zradit pána, jemuž slouží. Jasně osvětlení tehdejších poměrů politických i náboženských. Valdštejn je tu líčen jako hrdina, který dobře ví, co chce; nebojí se císaře, nebojí se prodávných duší. Rázná fakta Valdštejnova jsou oasou uprostřed všeobecné zbabělosti a nejistoty. Nebýtí nemoci, nic by se mu nebyvalo stalo! Císař je ubožák, pouhá zbabělá loutka v rukou nesvědomitých, omezených rádců. A mezi tím obchodem, morem a zradou vykvete rajský zjev nadpřirozené a čisté lásky. Chudá služka je symbolickou nadějí budoucího života celého národa. Toto samotné dílo stačí, aby byl Durych pokládán za velikého našeho spisovatele i s hlediska světového.

Než i ostatní romány, povídky a essaye jsou jedinou oslavou krásy, veliké lásky a chudoby; krása

je bez chudoby nemožná. Umění musí hledat stopy ráje, jež se nejdéle udržely v dívčí kráse. Jeho dílo je oslavou ženy, oslavou krásy, oslavou lásky, oslavou chudoby. Vyskytne-li se symbolika, je nevtrávná a nenásilná; její jemnost vylučuje jakoukoliv tendenci. Mateřská řeč je básníkovi podobou řeči rajske, proto tak úzkostlivě váží každé slovo a pečlivě staví každou větu, takže dosahuje klasické dokonalosti jazykové. Zaposlouchává se nad českým veršem; jeho zásady veršování znějí přímo průkopnický a objevitelsky. Česká rytmika je věc opravdu složitá, český verš není dosud hotov, vyvíjí se. Učitelem mu je Erben.

Mladí spiritualisté březínovští už mají snazší cestu, jak vidíme na *Janu Čepovi*. Narodil se 31. prosince 1902, je úředníkem nakladatelství, překládá francouzské spisovatele a napsal dosud pět knih povídek: Dvojí domov, Vigilie, Zeměžluč, Letnice a Děravý plášť. Je to šťastný umělec, neboť kritika v něm viděla dobrého spisovatele hned od první knihy. Je to jemný pozorovatel života, ukázněný umělec. Je podivuhodné, z jak prostičkých věcí a událostí na vesnici udělá báseň v próze. Klidně hledí smrti vstříc, neboť tento řád shledává dobrým, nevyhýbá se však ani stínům života, má však vřelý soucít se všemi postavami. Lyrická duše, vyprávně klidně a dobře voleným výrazem, ukazuje cestu do dálky za hranice smrti — k Absolutnu. Tím se projevuje jako nadějný žák Březínův a jako příbuzný Demlův a Durychův.

Jan Zahradníček narodil se 17. ledna 1905 v Mastníku u Třebíče. Napsal tři sbírky básní: Pokušení smrti, Návrat, Jeřáby. V první knize se jeví přímý vliv Březínův a možno ho nazvat básníkem smrti, je skličován touhou po ráji jako Durych, i v druhé knize, třebaž zůstává věren na mnoha místech prvním veršům, v touze po Bohu i v pohledu na bolest země projevuje se sevřenější myšlenkou a pevnější formou, aby ve třetí dospěl osobitější výrazu i básnického obrazu a pojetí, zejména v některých básních, jako na př. V srpnu.

Na konec je možno uvést několik čilých básníků spiritualistů nejmladších, seskupených kolem revue *Rád*. Je to František Lazický (Krutá chemie, Kříže), Václav Renč (Jitření), hymnický Josef Kostohryz (Prameny ústí) a jiní. Z těchto všech jmen zná středoškolská učebnice jen Durycha, zmiňuje se však o něm jen stručně a nevhodně ho zařazuje.

Vilém Bitnar:

Benediktin Alkuin v české literatuře katolické.

K 1200. narozeninám.

Na den svatého Albína, 1. března léta Páně 735, pokřtěn byl v biskupském domě v Yorku synáček vznešené rodiny anglosaské, podle středověké tradice benediktinské pocházející ze šlechty northumbrijské. Byl to budoucí apoštol, učenec a básník *Alkuin*, který se stal později středem učené společnosti na císařském dvoře Karla Velikého. Dvanáct staletí dělí nás od této události a přece nepozbyla podnes akutnosti.

Karolinská renesance osmého a devátého věku měla svůj význam i pro utváření poměrů v pohanských kmenech tehdejších Čech, Moravy a Panonie. Karel Veliký je postava obrovitá nejen svými výboji, ale též svými kulturními akcemi, které zasahovaly na samé pomezí českých knížetství a vzrušovaly jistě svobodné vrstvy lidu slovanského. Třináct let po smrti velkého apoštola evropského západu, svatého Bonifáce, pomazan byl Karel na krále Austrasie, aby odtud vedl záhy mocnou akci sjednocení celé říše Franků pod svým žezlem. Již roku 774 překročil Alpy a vložil na svou hlavu korunu longobardskou, brzo nato 778 přešel Pyreneje, aby zatlačil navzdory moc Maurů za řeku Ebro. Pak 785 zlomil moc pohanských Sasů, rozšířil svou říši na východ a jihovýchod, zabezpečil ji markami a konečně o Hodu Božím vánočním v roce 800 dal se v Římě korunovat od papeže Lva III. za císaře! To je jistě pochod triumfální, který určil směr světových dějin na celé tisíciletí.

Císařství ukončilo vření v mladých národech a uklidnilo poměry tou měrou, že se mohla rozvíjet i činnost kulturní charakteru nábožensky křesťanského. Nazývá se *renesancí karolin-*

sko u proto, že použilo řeči i uměleckých prostředků antické kultury, podržíc je však světovému názoru křesťanskému. Vznikla tím kultura nová, od staré pohanské vzdělanosti rozdílná, a označuje se jménem panovníkovým proto, že jeho osobní účastenství ve vstřípení i rozvoji duchovního úsilí bylo rozhodující.

Karel Veliký postrádal z mládí vyššího vzdělání, takže jeho duševní obzor nepřesahoval úroveň drsné francké šlechty. Teprve během bojů s Longobardy, když se octl mezi starobylými pomníky antické vzdělanosti severoitalské, počal souditi o významu lidské civilizace. Obcoval se vzdělanými Longobardy a Italy, jím vojensky přemoženými, a uvědomoval si záhy duchovní moc i převahu, které propůjčuje tisíciletá kultura. Poznal, jak se jí posilují přirozené vlohy člověka a jak teprve vědou i uměním lze upevnit výboje válečné. Karel stal se sám žákem, aby mohl s prospěchem prostředkovati ony vyšší duchovní statky svým národům. Při jeho návratu z Itálie doprovázeli jej učení kněží do francké domoviny, jiní přišli později ze Španěl, z Irska a Skotska, k nim připojili se záhy talentovaní mladí Frankové. Takovým způsobem utvořil se na královském a později císařském dvoře Karlovo onen kruh učenců, jemuž dáno jméno Akademie.

Duší tohoto „učeního stolokruhu“ Karlova stal se záhy *Alkuin*. Po prvé setkal se s ním Karel roku 781 v Parmě a pozval jej k svému dvoru. Požádal jej, aby převzal řízení studií v celé jeho říši. Tak se stalo, že na jaře 782 přišel Alkuin do Frank se svými čtyřmi žáky a zůstal u Karla až do roku 789. Vykonával pro rozvoj vzdělání barbarského lidu tolik, že jej Karel Vel. brzo důtk-

livě prosil, aby se ze svého zamilovaného Yorku k němu navrátil. I přišel Alkuin do říše Karlovy po druhé v roce 793 a stal se 796 opatem kláštera svatého Martina v Toursu, kde počal v klášterní své škole vychovávat jinouchy, určené pro vysoké hodnosti církevní. Byl mezi nimi i pozdější učený opat kláštera ve Fuldě, benediktin Hrabanus Maurus, nazvaný „primus praeceptor Germaniae“. Na něm je znáti nejlépe, jakého účinku uměl dosahovati svou výchovou Alkuin. Znamenalo to velkou a bolestnou ztrátu pro Karla, když Alkuin u vysokém věku, dne 19. května 804 v Toursu zemřel.

Alkuin nebyl jen učeným vychovatelem, ale proslul jako vědecký spisovatel v oborech veškeré tehdejší klášterní církevní vzdělanosti. Psal, počínaje gramatikami, o všem, až i o nejvyšších spekulacích metafysiky a učení o Nejsvětější Trojici. On to byl, jenž ukázal, jak lze starých klasiků užití ve službách křesťanské literatury a vědy, jak možno však zbavit je privilegovaného postavení. Latina, které používal, nebyla skleníkovou květinou, nýbrž stala se v jeho době obecnou, každodenní řečí vědy, literatury básnické, řeči obcovací mezi vzdělanci. To ovšem mělo velký význam pro ovládnutí jazykového chaosu Karlovy říše. Frankové i Allemani, Anglosasové, Irové i Skotí, Vizigoti, Longobardi a Italové, slovanští Srbové i Polabané mohli se lehce porozumět mezi sebou i s dvorem latinsky.

Snadno lze pochopit, co tato nová, středověká latina značila pro kulturu. Lidem se jí otevřela starolatiná literatura, všechno to, co do ní přelilo z kultury starořecké, biblické a patristické. Křesťanským básníkům doby umožnila poznati antickou stylistiku i poetiku, užití jí k bohaté tvorbě církevních hymnů a příležitostných skladeb veršových. Nemenší byl její význam při vytváření prvních společenských středisek doby. Latinsky mluvící dvořané mohli se účastnit rozmluv při dvorní tabuli, kde se předkládaly k rozluštění hádanky, vypravovaly se vtípné anekdoty, zpívaly se písně za hudebního doprovodu, recitovaly se básně. Ale vlivem Alkuinovým vykládány byly i vědecké otázky, předčítány vybrané kusy z vážných spisů, kuly se literární plány a uvažovalo se o kulturních akcích.

To vše vrhalo reflex na život dalších staletí, až do ottonské renesance na předělu věků desátého a jedenáctého, na činnost benediktinských klášterů, když se jejich síť rozprostřela i po zemích České říše středověké. Tímto prostředím, stále se obměňujícím, procházelo dílo Alkuinovo také u nás. Filosofický a pedagogický barok český mohl čerpat obsah díla Alkuinova z vydání pařížského, které pořídil Duchesne (1617), věk osmnáctý měl k dispozici nově vydání řezenské od Forstera (1777). Jak houbavě udržovala se tradice pedagogických zásad Alkuinových, vidíme ze zajímavého zjevu, že ještě v devadesátých letech minulého věku český básník a učitel Xaver Dvořák uveřejnil v „Pastýři Duchovním“ studii „Alkuinovy spisy pedagogické“ (1890), a moravský kněz František Janovský psal o nich v staří „Školství od Karla Velikého až do Luthera“ (Obzor 1908).

Alkuin rozuměl i hudbě a malířství, o nichž psal učené traktáty a jež podporoval objednávkami umělecké výzdoby rukopisů. Pod jeho dozorem vznikaly v klášteře v Toursu miniatury rukopisů bible a liturgických knih. Ale Alkuin byl také znamenitý latinský básník, jehož plody se zachovaly až po dnešek. Jako básník vzbuzoval pozornost českých katolíků již od devadesátých let minulého věku. Byl to katecheta pražský V o j t ě c h

P a k o s t a, významný básník směru lumírovského, který na prahu let devadesátých napsal epickou báseň „Alkuin v Toursu“. Plasticými strofami vyličil Pakosta opata Alkuina ve středu jeho žáků, v klášterní knihovně tourské, která jim vykládá o slavných mužích křesťanského starověku a jak náhle přichází u vytržení z touhy po svém milovaném městě Yorku. Viděl biskupskou knihovnu, již mu světil resignující arcipastýř do správy, uzel rukopisy církevních Otců a učitelů. A náhle rozvíří se mu sín yorcká postavami všech těch velikánů víry i ducha, kteří mu kynou, aby se mezi ně navrátil... Ejhle, jak se naň vlídně usmívají Jeroným, Ambrož, Hilar, Augustýn, Athanázios, Orozius, Řehoř Veliký, Lev Veliký, Bazil, Fulgenc, Cassiodor, Jan Zlatoústý, Aldhelm, Beda, Viktorin, Boethius, jak za nimi v koutě stojí Aristoteles, Cicero, Pompejus a Plinius, jak mu kynou křesťanští básníci Sedulius, Alcimius, Clemens, Prosper, Paulin, Arator, Fortunát, Laktanc spolu s antickými pěvci Vergilem, Statiem, Lukanem a celou družinou gramatiků...

Největší pozornost byla mu však věnována katolickou družinou spisovatelů, soustředěných kolem Bitnarovy revue „Meditace“. Byl to především mladý historik školy Pekařovy A l f o n s N e u b a u r, který na Alkuinův básnický význam upozornil kulturním obrázkem z karlovske renesance „Alkuin“ (1910). Záhy po něm následoval jeho nový mosaikový obrázek z kulturních dějin ranního středověku „Alkuinova družina“ (1911), později ještě jubilejní připomínka „K jedenáctistému výročí smrti Karla Velikého“ (1914), posléze velká studie „Literární Italové ve dvorské družině Karla Velikého“ (1915).

Upozorněn jsa na velkou osobnost benediktinského básníka Alkuina, odhodlal se jiný druh našeho pražského товаришства, Alkuin básník a estetik J a r o s l a v H r u b a n, přeložit některé ukázky jeho latinské tvorby. Vybral si k tomu znamenitý plod, eklogu na počest jara, ztělesněného žežulku. Je to vergilovská skladba hexametrická, zvaná „Conflictus veris et hiemis“, v níž veden pěvecký zápas mladých pastýřů, mezi něž se vmísí mladistvé Jaro a stará Zima. Jaro, ověnčené prvními květy, zazpívá tři melodické verše daktylické:

Přileť k nám, přileť již, žežulko,
rozkošný ptáku ty milý!
Nižádný z hostů nám není tak
v domově vespolek vítán
jako ty, lahodnou píseň svou
skvoucím když zobáčkem zpíváš!

Ale nevrá Zima mu odporuje. Nechť si jen kukačka zůstane kdesi tam v dále a dříve dál v temné slují, přinesla by beztoho jen mučivý stesk po radostech zimy, nutila by nás do polních prací a zvířila živly země i moře. Jaro odmítá takové utrhačné řeči o žežulce a když po delším zápase přidávají se pastýři k němu, je Zima umlčena.

Ovšem že také filosof našel svého vykladatele v mladém dějepisci filosofie Josefu Kratochvílovi, který se k němu častěji vracel v známých svých spisech o „meditacích věků“. Celkem tedy katolická literatura česká nezapomínala na tento kolosální zjev dávno již zapadlých věků románského středověku, a dnes mu touto skromnou statí přináší nový tichý hold!

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Radost v Anglii nad dvěma novými svěťci. V červnu budou prohlášeni za svaté bl. Fisher a Morus, první biskup, druhý kancléř Jindřicha VIII., kteří oba vykrváceli za svoji věrnost Církvi. Radost v Anglii je tím větší, že to budou první svěťci angličtí po 500 letech. Anglie, nazývaná „Ostrovem světců“, jistě má od té doby mnoho svatých osobností, ale okolnosti zabránily, aby byly povýšeny na oltáře. Posledním svatým byl sv. Jan Bridlingtonský, svatořečený v XV. století. Roku 1494 započalo jednání o blahořečení Jindřicha VI., krále anglického, zavražděného v Londýně, jehož hrob v Chertsey jest ustavičně cílem četných poutníků. Papež Alexandr VI. jmenoval komisi, která měla zkoumati záznaky, jež se udály u hrobu Jindřicha VI., ale teprve po dlouhé době mohlo býti jednání skončeno a 23 zázkazů prohlášeno za pravdivé. Pak zemřel prezident komise, arcibiskup Morton a Jindřich VII. nenaléhal na urychlení, poněvadž si přál, aby blahořečení bylo uskutečněno až při svěcení nové kaple ve westminsterské katedrále. Ale zatím Jindřich VII. zemřel a r. 1533 Jindřich VIII. přerušil styky s Římem a zahájil období třístaletého pronásledování Církve. Jednání o svatořečení biskupa Fishera a kancléře Mora bylo velice svědomité, poněvadž byly zkoumány četné námítky, vznesené proti nim se strany anglikánské. Tvrdilo se, že nezemřeli za víru, že se stavěli proti papežství, že Morus neuznával papežskou neomylnost a pod. Ovšem při bedlivějším zkoumání se ukázala naprostá nepravdivost těchto tvrzení. Bl. Fisher, jak uvádí anglický tisk, má dnes v zemi mezi potomky 12 anglikánských duchovních a bl. Tomáš Morus asi 70 potomků.

Novým kamerlingem Církve bude jmenován kardinál Pacelli. Dne 1. ledna bude konati J. Sv. Pius XI. tajnou konsistoř, ve které

bude jmenovati novým kamerlingem katolické Církve státního sekretáře kardin. Pacelliho. Funkce kardinála kamerlinga jsou nejdůležitější, ježto po smrti papežově jest mu svěřeno řízení Církve. V konsistoři bude ustanoveno několik nových biskupství, ale jsou vyvráceny zprávy, že papež bude v ní jmenovati nové kardinály. Počet kardinálů je nyní velice nízký, jest jich jen 51 a většinu mají kardinálové neitalských národností.

Rozšíření Školských bratří. Apoštolát kongregace Školských bratří, založené sv. Janem de la Salle r. 1680, jest opravdu krásný, jak svědčí tato statistika. Od r. 1680 do r. 1900 působili ponejvíce ve Francii. Před revolucí vychovávali ve svých 128 domech 35.700 žáků, bratří bylo 930. Po konkordátu, ujednaném za Napoleona mezi Svatou Stolicí a Francií, činnost Školských bratří velice zmohutněla. R. 1900 ve Francii dosáhla vrcholu, bylo to v roce, v němž Lev XIII. prohlásil zakladatele kongregace za svatého. Dne 7. července 1904 bylo zakázáno Školským bratřím ve Francii vyučovati a velká většina se jich musila odstěhovat. Tak blahodárné jejich působení se rozšířilo rychle do celého světa. V Itálii působí dnes 587 bratří (350 se jich připravuje). V Belgii a Holandsku mají 129 škol, 1.844 bratří a 39.170 žáků. Ve Švýcarech, kde působí od r. 1839, mají rovněž řadu ústavů. V Anglii a Irsku 606 bratří vyučuje v 57 ústavech 8.702 žáků. R. 1857 se usídlili bratři sv. Jana de la Salle ve Vidni, r. 1859 v Bukurešti, r. 1869 v Budapešti a po válce v Polsku. V těchto středoevropských státech má kongregace 357 bratří, 24 domů a 5.423 žáků. Ve Španělsku působí 1.200 bratří, v Německu 232 a vydržují 12 škol. V Československu 92 řeholníků v 7 domech. Ale působení této kongregace sahá i do zemí zámořských. R. 1837 začala pracovati v Kanadě, ve Spojených státech vyučuje 2.584 bratří ve 180 ústavech 61.181

žáků, a mají tam nejen školy obecné, nýbrž i střední, obchodní a průmyslové. Ve Střední Americe ve 20 školách vyučuje 324 bratří 5.961 žáků. V Jižní Americe působí 1.251 bratří ve 105 ústavách, jež navštěvuje 29.681 dětí. Nejslavnější je tam kolej v Buenos Aires. V Australii mají 14 škol, 98 řeholníků učí 2797 žáků. R. 1933 dne 31. provincie byl stav kongregace tento: působila v 64 zemích, vydržovala 1.277 ústavů. 14.106 bratří 57 národností učilo, na povolání se jich připravovalo 4.700. 1293 škol mělo 8.913 tříd a chodilo do nich 313.494 žáků. Různé kursy navštěvovalo 123.306 mladých lidí. Školští bratři působili i v misiích. Tak na Madagaskaru učí 127 členů 3.695 žáků, v Turecku, Řecku a Bulharsku 159 bratří 3.013 žáků, v Egyptě působí 283 Školských bratří, kteří vychovávají 8.406 dětí, v Indii ve 25 školách mají 14.140 žáků, v Indočíně 124 bratří atd. atd. Celkem působí v misiích 1400 bratří, mají 129 domů a 48.000 dětí vyučují. Není to pozhledná činnost?

**Zkuste
čajový margarín
Sana.**

**Je denně čerstvý a
hodise výborně do
těst a na vaření.**

VYRÁBÍ
SANA AKC. SPOL., PRAHA 8.

C o ž i v o t d a l

—bka.— **Bezkonfesní děti.** Dostávají se už následky zvrácených agitací proti náboženské výchově školních dětí. V únorovém čísle Křesťanské revue, která vlivem dra Rádla jest velmi „liberalistická“, dočítáme se slov plných přímo zoufalých rozpaků. Poukazuje se tam na známou situaci na Plzeňsku, kde tisíce dětí jest bez konfese a velké množství dětí katolických jejich rodiče odhlásili z vyučování náboženství. Tím nastala zcela nová situace. A z této situace, vyvolané agitací všemocné strany sociálně demokratické a ochotných pomocníků na školách, se nyní hledá východisko. Dítě jest opravdu bez — konfese. Proto i to „určité kulturně náboženské pojetí“ dáváno všem lidem, i těm, kteří na církve nic nedali, dnes by přišlo vhod. Tím ovšem jsou pravdivá i další slova: „Jak si my dospělí těžko představíme úplnou náboženskou prázdnotu těch mladých lidí!“ Právem se nazývá jich situace nebezpečná. To nové náboženství v občanské nauce a výchově zkrachovalo. Učitelstvo samo se postaralo svou lhostejností, ba nechutí, že se „zmařil nadějný plán popřevratový a předmět se zabil“. Proto autor dotčeného článku hledá náhradu, či vlastně východ z nouze. Chtěl by sestavit zvláštní kombinaci při zkouškách na měšťanky, při nichž by se vyskytlo doplnění „učitelského vzdělání kvalifikací i po stránce teorie a praxe náboženské“. Škoda, že není nikde naznačeno, čím se má toto vzdělání projevit. Těžko asi by se autoru dařilo načrtnouti aspoň základy této křesťanské výchovy odkřesťanění! Nelze uvěřiti tvrzení, že by se to dosáhlo zařazením nového hesla v „proticírkevní program učitelských organizací: Vyučování náboženství dejte do rukou tomu, kdo jediné do školy patří, učitel!“ Stejným právem by se mohlo říci: Vyučování náboženství dejte do rukou rodičů, jimž jediné děti patří! Ale obě hesla jsou v základech pochybená. Ani učitel, ani rodiče nejsou neomezenými pány nad dětmi. Rodiče odpovídají před Bohem a svým svědomím za ně, jako učitelé před svými představenými za řádnou výuku školskou. Už rozdíl odpovědnosti jest patrný: rodiče mají větší odpovědnost, odpovědnost vyššího stupně, neboť svěřena jim duše jejich dětí. Nic na tom nezáleží, že dali se svěsti sami s cesty a brání náboženskou výchově dětí. Vždyť nemohou býti nuceni žádným způsobem k tomu, aby je svěřili náboženské výchově kněze, jak mohou býti donuceni odevzdati je „náboženským“ experimentům učitele? Tím ocitáme se u vážného problému: uznává se **nutnost** náboženské výchovy jako základu výchovy mládeže. Ale cesty, jak ji naléztí mimo Církev, dosud nikdo nenašel. Pravda, jsou tu pokusy, ale ty pokusy stačily, aby rychle přestalo se o nich mluvit. Na druhé straně nutno říci, že jako zavedení povinné „náboženské výuky“ učitelem je neuskutečnitelné (viz důvody svrchu), stejně nelze přejítí do druhého extrému: požadovati církevní výchovu náboženskou jako všeobecně povinný předmět ve škole. Církev má sice právo na všechny, takže s této stránky by nebylo překážky. Leč to, co se praktikovalo z doby katechismů rakouských biskupů (kdy biskupů Brynychovi bylo pražským arcibiskupem vyhržováno žalobami za to, že chtěl zaváděti výchovu náboženskou ve smyslu svého Oltáře), nelze obživovati. Spíše třeba říci: **Každé dítě má právo na náboženskou výchovu.** Tedy i dítě bezkonfesionálních rodičů. A Církev má povinnost mu ji poskytnouti. Leč vůle musí vycházeti z rodičů samých. Nadiktováním výuky, nadiktováním účasti na obřadech a náboženských úkonech včetně přijímání svátostí klesla by celá (církevní) náboženská výchova na známkový předmět a tím se minula cíle. Pro katolické a vůbec opravdu křesťanské rodiče jest záchrana pro duše jejich dětí: **ve škole náboženské.** Tato škola nebyla by ovšem kopií, ani rakouských ani československých škol. Její základ musí spočívat na katolické akci, k níž mohli by se volně připojit i rodiče opravdu nábožensky založené z křesťanských náboženských společností (mám tu na mysli spíše Slovensko než korunní země!). Z katolické akce, vedené episkopátem a zavazující katolíky bez rozdílu politické nebo národnostní příslušnosti, musí vyjít skutečné **hnutí za křesťanský ráz školy.** Dosíci ho možno jen spoluprací rodiny a školy. Křesťanská rodina dá děti pro křesťanskou školu. Do ní může přijít i dítě bez této rodinné předběžné a spolupracující výchovy, ale to nesmí býti ke škodě ostatních dětí. Učitelstvo náboženských škol nesmí se sháněti nahodile. Pro ně je především třeba výchovy. Výchovy k přímému, křesťanskému

charakteru. To nebyl žádný charakter, když změnou režimu v Rakousku se změnil také „charakter“ socialistického učitelstva. Víme, že přemalovaný učitel by začal chodit do kostela (hrát na varhany beztoho neumí!), že by zdravil faráře, ev. snad si k němu v hostinci sedl, tím se duch školy však nezmení. To by byly obilné hroby, před nimiž Kristus varoval! Nerozhodnost ve školské výchově náboženské netrpí, jak patrně, jen dítě bezkonfesionální. Trpí jí daleko více dítě křesťanské, katolické. Právě jemu jest záhadou, že učitel náboženství jest trpěným zlem. Vidí se zkráceno proti dítěti bez vyznání či dítěti sice neodhlášenému z církve, ale „osvobozenému“! Vidí se odstrčeno, deklarováno. Jen křesťanská škola v duchu Katolické akce zachrání mládež. Ne křesťanskými předpisy, ale **duchem.** Učitel sám musí býti křesťanem, aby mohl vychovávat křesťanské duše. Zde by snad jediné pomohla jakási laická kongregace školská, jako na př. mají v Nizozemí. Usměrněním náboženského života učitelova usnadní se jeho učitelská činnost. Leč to již nepatří do tohoto článku!

Odklon od latinské kultury znamená mezinárodní anarchii. Před několika měsíci vydal profesor na Collège de France Etienne Gilson knihu, již nazval: Pour l'ordre chrétien — Pro křesťanský řád. Obírá se v ní studiem příčin, které zavinily nejen odklon Francie od katolicismu, nýbrž uvedly celý veřejný život do stavu, který je málo záviděníhodný. A mezi těmi příčinami uvádí i vyhoštění studia latiny ze škol. Profesor J. Guiraud komentuje tuto Gilsonovu knihu přímo poukázal na to, že je v intencích zednářských loží a volnomyšlenkářských organizací znemožnit mládeži studium latiny, poněvadž tím ji oddalují od křesťanství a od Církve. Vzpomněl jsem si na tyto vývody, když jsem četl přednášku, již nedávno pronesl P. Et. Gillet, generál dominikánů v Paříži, na téma: Opuštění latinské kultury a mezinárodní anarchie. Dokázal, jak opouštění této kultury, silně prostoupené křesťanstvím, přispělo ke zvýšení zájmů osobních a materiálních, což zavinilo sociální a hospodářskou krizi, a jak absence všeobecných ideí, jimž laicism a moderní výchova vypověděly boj, vysvětlují dnešní materiální i mravní rozklad. Latinská kultura, pravil R. P. Gillet, přináší souhrn citů, ideí a zvyků, vycházejících z katolicismu, které dávají člověku vyšší vědomí jeho poslání a ceny jak s hlediska individuálního, tak sociálního. Tato kultura působí na vůli i na rozum. Osvětluje je světlem, který ji dávalo hlavně křesťanství, které hlásá, že všichni lidé jsou bratry, že mají všichni právo na život, ale i právo na spravedlnost a lásku. Moderní výchova se proti tomuto nazírání postavila a dnes je viděti již následky ve vládě nejhlubšího materialismu, oslepení svědomím, rozvrácení rodiny a ve třídinní boji. Tato moderní kultura začíná v renesanční době, která zbavivši vědu toho, co měla v sobě náboženského, zahájila období popohanštění společnosti. Reformace pokračovala svobodným výkladem Písma, a encyklopedisté svým bojem proti zjevenému náboženství ještě prohloubili propast již dosti hlubokou. Toto dílo odkřesťanění nalezlo v hlasatelích laicisace v XIX. st. nadšené přívržence, kteří nadřazující práva lidská právům božským, nahradili zároveň imoralitostí nebo amorálností morálku, anarchií řád, svévolí svobodu. Zatím co klasická kultura udržovala harmonii mezi osobností lidskou a individuem, moderní kultura ji zrušila. Moderní individualismus jest základem různých hospodářských nauk liberalistických a socialistických, které zavinily největší konflikty posledních dob. Lze je pozorovati i v oblasti rozumové a umělecké. Aby prý prospěli modernímu obchodu, odstraňují mrtvé jazyky. Zkušenost ukazuje, co z toho ze všeho vzniklo. Všichni národové trpí tím, že se zřekli latinské kultury a budovali na základech scientismu. Zatím co jim Církev přinesla pomoc ve své spolupráci, zavrhuje ji. Zdaž právě theologové katoličtí nestvořili mezinárodní práva? Ovšem zájem jednotlivcův podřizovali zájmu všeobecnému, a to se musí zase stát, má-li opět nastati řád ve světě.

Poměry ve Španělsku. Zdálo se, že přeměna kabinetu odstraní krizi, kterou bylo již dlouho pozorovati ve španělské vládě. Ale mnoho se to nezlepšilo, což je tím závažnější, že jsou přede dveřmi obecní volby. Je jich již třeba, neboť v městské i vesnické samosprávě vládne hotový chaos, když byly obce před třemi roky

vydány na pospas politickým stranám, které neměly žádné odpovědnosti a hnaly obce svou nesvědčivostí do záhuby. Strany pravice dosáhly v posledních měsících značných úspěchů, ovšem zase ne takových, jakých by byly dosáhly, kdyby byly postupovaly úplně jednotně. Před obecními volbami se opět hodně mluví o jednotě pravicových stran, ovšem obtíže jsou dosti značné a týkají se jak otázek politických a stranických, tak problémů sociálních. Jedna z nich byla před několika dny ostře zdůrazňována pravicovými skupinami protikatolickými a týkala se nařízení ministerstva zemědělství ve prospěch dělnictva úplně v duchu papežské Encykliky. Nesmí se při tom zapomínat na vliv zednářství i marxismu, které využívají všeho vlivu, aby jednotu pravicových stran znemožnily. Ze mají vlivu hodně, je patrné z říjnové revoluce, která byla jimi vyvolána a stála Španělsko přes 5.000 životů a ochromila hospodářský život v zemi, což je tím horší, že již několik let Španělsko těžce zápolí na hospodářském poli. Na počátku března byla uveřejněna bilance zahraničního obchodu a ta je velice zlá, neboť vykazuje deficit 248 mil. peset proti 163 mil. roku předcházejícího. Ještě je dobře, že vláda byla dosti silnou a nepřipustila pokles peněz, což se všeobecně očekávalo. Zkrátka marxistická anarchie přináší ovoce.

Strípky. Staří novináři veteráni libovali si vždycky ve vyzdvihování významnosti projevů v parlamentě a obligátní pokřiky vymřely skoro s nimi. Jsou však zachovány u nás u některých skalních poslanců, kteří myslí, že to je parlamentní tradice. Představte si však, že moderní novinář telefonuje pražské ČTK. z Paříže zprávu o úspěchu řeči ministerského předsedy a m. j. hlásí: „Zejména odstavec Flandinova prohlášení o velkém zbrojení Německa byl provázen slovy: Slyšte!“ Jaký to úspěch! — Jeden orgán nedočkavých mladých kandidátů mandátů, kteří by zapřeli léta za sladkou nadějí, že si na ně vzpomenu aspoň slibem, napsal

plamenný článek k volbám a píše: „Mladí nejsou před volbami na prodej.“ A co po volbách? — Olomoucký orloj je vskutku pečetíhodný. Ještě zajímavější je výklad koncesovaného průvodce který v polehce popisuje jednotlivé fáze zařízení a funkce orloje („co ten orloj umí“) a svůj každodenní výklad končí souasn s doznívajícím kokrháním kohouta: „Tím je program ukončen přispějte... atd.“ Kdyby tak si orloj usmyslil a jednou nějakou písničku přidal, aby ten lidský domýšlivce se nechlubil, že diriguje „tento program“! — Papežská garda bude hrát fotbal. Svýři dostali již od papeže dovolení a bylo jim vykááno pěkné hřiště. — Máme různé kluby, které si hrají podle anglického vzoru a jsou to ubohé společnosti. V Olomouci vznikl klub „Skutečnost“, jehož poslání bude „na fóru, ne příliš širokém a otevřeném formulovat jasné své názory. Klub nebude růst do šířky, nýbrž do hloubky, neboť mu záleží velmi na srdečné a úzké spolupráce duchů příbuzných“. S těmi příbuznými ať si to klub spraví sám ale máme obavy, že neporoste ani do šířky, ani do hloubky, ale do flouščky. Aspoň ten program ukazuje na tlustokožce. — Ser sacechťivost amerického rozhlasového obecnstva vedla až tak daleko, že americký rozhlas nedávno vysílal poslední vzdech umírajícího člověka. — Večerník Národních Listů, dnes orgán národního sročení, začal uveřejňovat román, který ohlásil takto: „Autor, spisovatel Petr Vondrák (pseudonym), předvádí v řadě napínavě vržených kapitol milostné vzplanutí matky a manželky kterou pozdní a proto tím zoufalejší láska k mladému sousedovi postupně zbavuje ohledů na chotě, děti, společnost. K dostání atd.“ Ten autor se stydl podepsat za to „vržení“, ale nestydí se list, v němž kdysi byl výkvět českých spisovatelů a dnes závod s bulvárními listy. To jsou konce! — Tak už ty krepdešiny nejsou moderní a vynalézají se nová označení, jako: „Bělost bídy“, „Bledé žito“, „Sloní dech“, „Molí šed“ atd.

Z k n i h a č a s o p i s

Dr. Jan Bělehrádek: **Obecná biologie**, díl první. Vyšlo jako první svazek v řadě spisů lékařských ve sbírce Vysokoškolských rukověti. Stran 295, 302 reprodukt. textové. Vydal Melantrich 1934. — Bělehrádkova učebnice rází v mnohém směru originální cestu. Utřídění látky je provedeno samostatně a velmi zdařile. Všude vidíš snahu o jasné, přesné a přehledné podání. Látka je vyčerpána. Kniha je rozvržena do tří částí. První je věnována základním pojmům. Autor se obírá v ní klasifikací biol. věd, metodikou biologie, teoriemi života. Druhá část je věnována chemickým, fyzikálním a fyziologickým vlastnostem živé hmoty. Třetí je věnována morfologii a fyziologii buňky a buňce jako stavební jednotce organismů. Na konci každé části je rejstřík vybrané literatury a kniha uzavřena velmi důkladným rejstříkem věcným. Výklad je doprovázen řadou většinou schematických obrázků a velkým počtem diagramů. Výběrem látky a zpracováním výborně splní svůj úkol jako vysokoškolská učebnice. — Dr. J. O. Martinský.

F. M. Pelcl: **Paměti**. (Přeložil a vydal J. Pán.) Praha, u Borového. — Vracíme se k této stostránkové knížce, vydané už 1931. Bylo jasno, že Paměti, přeložené do češtiny z roudnického rukopisu a předložené široké veřejnosti, budou přijaty s rozdílnými city. Zatvzeli citelé josefinského osvícenství uveřejnění přijali s jistými rozpaky. K rozsáhlým Pamětím Fraňka Vaváka (o němž se psalo jako o pokaženém Čechu proto, že svým prostým rozumem nepřidružil se k josefinské reformaci) přistoupil nepatrný sešitek puncovaného osvícence. F. M. Pelcl, který nastoupení Josefa II. vítá s takovým nadšením („Přijď, panovníku, přebývej u nás, buď druhým Karlem IV.“) Budeme tě zrovna tak zbožňovat, jako naši

předkové zbožňovali a milovali Karla IV.“), souhlasí s jeho reformami, raduje se z Josefových zásahů do církevního života (rušení klášterů, zřizování generálních seminářů etc.), ale na konec i on si oddechne, když za rakví osvěceného císaře zapadnou vrata císařské hrobky u Kapucínů. Odpor Pelclův proti Josefu II. vykládá se rozmanitě. Prof. Arne Novák (v ČCH. XXXVIII. 595 a n.) snaží se vyložit nechuť, ba nenávisť Pamětí styky autorovými se šlechtou a názory prý jsou „přímým ohlasem názorů pronášených v domě nosticovském a vůbec mezi opoziční šlechtou českou“. Zdá se spíše, že Pelcl zaznamenal své zklamání, vida, že reformy Josefovy nepřijíždí z jeho ideálních pohnutek a na jednom místě naznačuje důvody: „Při tom měl bohužel zlé srdce. Nemohl snést, věděl-li, že někomu se dobře daří. Zločinci trestu nikdy nezmiřil, zato mu často trest zvýšil (str. 76)“ Historik, který by měl podat ucelený obraz panování Lotringů, nalezl by i zde řadu podnětů k bedlivému sledování doby josefinské. Při tom by se mu často podařilo korigovat názory starších historiků (včetně A. Denise) a prokázat, že cesta českého národa ani tehdy není totožná s nekriticky přeceňovaným osvícenstvím. Vratíme se ke knížce ještě několika citáty. Zaslouhuje, aby nestihl ji osud podobných knih a nerozpadla se ve skladišti nakladatelově.

—Bka.—

Do školní knihovny:

Z Grafické Unie: Nadprodukce dějepisu (Horčíčka-Ledr pro měšť. školu II., Mlčoch pro měšť. šk. I., Kejr pro obecné) neuspokojuje malou odvahou autorů přiznati se k novým názorům Pekařovy školy historické a zbavit se pseudovědecké veteše. Jen Kejr hledá a místy šťastně nalézá oprostě-

ný, gnomický výraz k prostému konstatování fakt. Jinak je úprava hodnotnější a pečlivější nad podání. Zinsmeisterových, „Přístupů kreslení žákovských prací“ vyšel dálejší pro 7. post. roč., obsahující kromě šťastně volených ukávek též práce tvarové i barevně exotické. Milým překvapením je Krejčíkova „Technologie pro jednorozměrné učebné kursy při měšť. školách“. Hutná knížka, ve stručnosti obsažná a hodně názorná

Ze státního nakladatelství: Opravdu šťastným počinem je vydávání nových Početní s názvem „Mladý počtář“ (tentokrát pro 4. post. roč.). Dátek a Trajer tu vytvořili nově promyšlený moderní typ učebnice počtů, těžící z dobrých zkušeností „Početního sdružení“. Slabikáře „Pramen“ vyšel II. díl, obsahující vhodný výběr souvislé četby. Svěráznou příručkou je „Malá vlastivěda“ o Sutnara, Mendla a Tschinkla, plná map, náčrtů a diagramů. Pozornosti zaslouží i nově sešity mluvnické pro 3. post. roč. zpracované na základě dobrých zkušeností s Jungbaurovými sešity ve 2. post. roč. Bylo by podobných sešitů potřeby i pro 1. post. roč. Pro učitele kreslení na dívčích měšť. i obecných školách je určeno přepychově vypravené odborné dílo VI. Konvičky: „Kresebné motivy pro dívčí ruční práce“, obsahující řadu ukávek v jemném provedení Grafické Unie.

Z nakladatelství Kobrova: Vyšel 13. sešit díla „Země alpské“ (Polsko) a 51. sešit díla „Brouci a motýlové“. Obě díla jsou nutná pro každou větší školu a lze je získat vhodným předplacením sešitového vydání

Nakladem časopisu „Tělesná výchova mládeže“: „Tělocvičné besídky“ od Fr. Ryšánka. Dostatek látky k propagačním tělocvičným besídkám žactva všech stupňů.

Cvič. uč. K. Hroch

Toto číslo jest o 12 stranách. - Bylo vydáno 25. března. - Příští číslo vyjde 10. dubna 1935

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

J. Krlín: Katolické školy v Německu. Chaos měnových názorů. — Boj o zlatý blok. Pohanské poblouznění v Německu. Dr. Jos. Svítal-Karník: Jdeme dál! Bořivoj Benetka: Vynikající žena katolické reformace, kněžna abatyše Žofie. Fašismus a ženská otázka. F. Vondráček-Habětíněk: Sovětská cesta k demokracii. Bůh pracuje za nás. Bořivoj Benetka: Vilém z Rožmberka. Vilém Bitnar: Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka. Jak vznikla Pax Romana? — Poznámky: Alfons Nečásek: Program Golgoty. — Život náboženský, kulturní a politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. dubna 1935. Ročník XVII. Číslo 7

J. Krlín:

Katolické školy v Německu.

V únoru byl rozvířen hakenkreuzlery boj proti katolické škole ve prospěch státní, laické školy, a jako důvod k tomu zápasu bylo uváděno, že na katolických školách není zaručeno, že výchova se děje, nebo bude dítě v německém duchu. Je zde opakována námitka, kterou bylo velice často slyšet v Německu ke konci minulého století, v době rozmachu liberalismu a německo-protestantské rozpínavosti. Ovšem rozdíl mezi dneškem a dřívějškem je znatelný v tom, že kdysi nebyly jako škodlivé národnímu duchu zdůrazňovány židovské prvky v Písmě a katolicismu, totiž knihy Starého zákona, a že zásadně byla škola katolická nebezpečná, poněvadž byla katolická, a ne proto, že katolicismus uznává knihy Starého zákona. Tehdejší pangermánské snahy, filosoficky zdůvodňované, nezavrhovaly aspoň křesťanství evangelických církví a bojovníci proti katolicismu i katolické škole vynášeli protestantismus jako jediné odpovídající duchu německého národa. Dnes se vede boj proti konfesijní škole, a sice jménem germánského novopohanství: Křesťanství je protiněmecké, tedy budiž mu znemožněno uplatňovat se nebo mluvit jménem národa a hlavně tam, kde jeho vliv by byl nejvíce pocíťován, totiž ve školské výchově. V XIX. století byli jen katolíci zatlačováni do ghetta, dnes mají tvořit ghetto křesťané vůbec. V tom vězí největší nebezpečí nynějšího boje proti konfesijní škole, a je tudíž přirozeno, že nejen katolíci, nýbrž i věřící protestanté hájí zásadně konfesijní školu, opírajíce se plným právem o 21.—25. par. konkordátu, uzavřeného 20. června 1933 mezi Svatou Stolicí a Říší.

Měsíc únor byl nejvhodnější dobou k vyhlášení boje, poněvadž je to měsíc zápisu dětí do škol. Kardinál Faulhaber, mnichovský arcibiskup, neohrožený arcipastýř, spolu s jinými biskupy vystoupil na obhajobu katolické školy, ale, jak je patrné z výsledků zápisů, počet žáků zapsaných do těchto škol poklesl. Není ovšem třeba nad tím přílišiž bédovat, poněvadž se lze nadíti, že vývoj v Německu, dnes úplně protikatolickém státu, se brzy zastaví, ale nicméně katolíci nemohou ustati v zápasu, který vedou již po 60 let.

Otázka školská byla pro německé katolíky akutní od kulturního boje a byla předmětem jednání četných katolických sjezdů. Weimarská konstituce splnila sice v hlavním přání jejich, ale boj nebyl dobojován, teprve v r. 1928 ve větších státech bylo konfesijní školství postaveno na roven školství státnímu. Konkordát, na jehož zpracování má velkou zásluhu Brüning a ostatní vůdcové Centra, který byl však

uzavřen již mezi Svatou Stolicí a vládou Hitlerovou, znamená splnění požadavků katolických. Zatím ovšem část hakenkreuzlery vůdců nebere vážně znění konkordátu a proto se musil kardinál Faulhaber dovolávat ve svém kázání z 10. února čestného slova Hitlerova.

Jaký byl stav katolického školství před vítězstvím Hitlerovým. „Kirchliches Handbuch“ XVIII. Band, 1933—1934, podává přesnou statistiku z r. 1932. Od té doby se neudály větší změny, takže čísla, dále uvedená, podávají přibližně i nynější stav na obecných školách, ovšem bez Sárska. Katolíků je v Říši asi třetina, bude zajímavé srovnat s tímto počtem statistiku škol v jednotlivých státech:

	Škol	Z nich					Žáků
		evang.	katol.	židov.	simul.	laic.	
Pruské provincie	33.152	23.152	8.723	95	1.220	289	4.681.130
Bavory	7.615	2.002	5.382	—	231	—	937.180
Sasko	2.105	4	28	—	2.073	—	568.203
Virtembersko	2.299	1.404	889	2	4	—	296.444
Badensko	1.709	—	—	—	1.709	—	301.206
Duryňsko	1.559	—	2	—	1.556	1	206.758
Hessensko	997	26	27	—	944	—	168.732
Hamburk	246	—	—	—	246	—	96.996
Meklenburk-Schw.	1.037	1.037	—	—	—	—	77.008
Oldenburk	752	552	198	—	2	—	75.034
Brunšvik	429	420	4	—	—	5	55.724
Anhalt	236	236	—	—	—	—	39.240
Brémy	80	—	—	—	80	—	32.894
Lippe	143	—	3	—	140	—	21.022
Lübeck	40	—	—	—	40	—	13.706
Meklenburk-Strel.	187	187	—	—	—	—	13.572
Schaumburg-Lippe	46	—	—	—	46	—	5.594
Celkem	52.959	29.020	15.256	97	8291	295	7.590.460

Podle této statistiky by na tom katolíci nebyli moc dobře, neboť by neměli ani třetinu škol. Ovšem tento poměr se poněkud změnil, uvážíme-li, že v některých státech katolické školy téměř neexistují, je to hlavně v diaspoře, poněvadž v četných obcích tvoří

katolíci mizivou menšinu a počet dětí nedosahuje čísla, jež vyžaduje zákon pro založení školy. Děti katolické chodí buď do škol evangelických nebo simultánních, v nichž se vyučuje náboženství. Někde jsou ovšem i protestantští rodičové nuceni posílati své děti do škol katolických nebo simultánních. Evangelických dětí, školou povinných, je v Říši 4.560.529 a z nich do evang. škol chodí jen 3.365.357, do katolických pak 24.351 a do simultánních 1.141.867. U katolických dětí jest rozvrstvení takovéto: Děti všech bylo 2.702.004 (u katolických rodičů je daleko vyšší počet porodů než u evangelických) a z nich chodilo do škol katol. 2.294.546, do evang. 64.097 (vesměs v diaspoře), do simultánních 337.022 a laických 6.339. Děti bez vyznání bylo 168.647. V tomto počtu se dělí tedy katolíci s evangelíky padesátiprocentně.

Stejný poměr je v obsazení učitelských míst. Celkem učí na německých školách 190.371 učitelů (141.622 mužů a 48.749 žen), a z nich je 120.870 evangelíků a 63.552 katolíků.

Nejuspokojivější stav pro katolíky byl na školách v království bavorském a hlavně v Mnichově. R. 1920 navštěvovalo konfesijní školy 76,4 proc. a simultánní 23,60 proc. dětí. R. 1928 první 80,51, druhé 19,49 a r. 1933 již 83,05 proc. a 16,95. Zprávy, které uveřejnil německý tisk před několika dny, uvádějí tato čísla o zápisu do škol po propagandě proti katolické škole: Do konfesijních škol bylo zapsáno v Mnichově jen 62 proc. dětí. Tak se stalo, že v Mnichově bylo nyní 15 katolických a 10 protestantských škol přeměněno ve školy simultánní, které za nynějšího stavu vychovávají děti v duchu novopohanském. Již před válkou i za války existovaly tyto školy, ale nebylo třeba se jich tolik bát, poněvadž nepodléhaly vlivu Říše, nýbrž vlivu jednotlivých států Říše tvořících a tyto státy přihlížely ke konfesijním rozdílům obyvatelstva. Náboženství v nich vyučoval katolické děti kněz, evangelické pastor.

R. 1918 přinesl několik novot, které katolíky i věřící protestanty právem znepokojovaly. Sociální demokracie, jež se ujala vlády, prohlásila se pro školu laickou a chtěla ji vybojovat za každou cenu. Ovšem měla proti sobě Centrum, s nímž za daných okolností musila počítat ve vládě a Centrum bylo pro konfesijní školu. V konstituci weimarské bylo konečně rozhodnuto v tom smyslu, že rodičům bylo přiznáno

právo na volbu školy pro děti. Buď budou posílat své děti do škol konfesijních, nebo simultánních, nebo laických, v kterýchžto bylo náboženství nahrazeno laickou morálkou. Všechny tři typy měly stejná práva před zákonem a byly vydržovány buď státem nebo obcí. Záleželo jen na uvědomení rodičů, jaká škola v obci existovala. To byl princip, ovšem záleželo na katolících, protestantech nebo nevěřících, bude-li dodržen. Proto od r. 1918 byl stále veden boj o konfesijní a laickou školu. Katolická organizace školská, v jejímž čele stál bývalý kancléř dr. Marx, a jejíž generální sekretariát byl v Düsseldorfu, shromáždila katolické rodiče za účelem hájení školy konfesijní a dosáhla toho, že školy laické byly všude ve velké menšině. Ba i mnoho socialistických a komunistických rodin posílalo své děti do školy konfesijní.

Mezi sociálními demokraty a přívrženci Centra bylo tedy jasno, jinak tomu již bylo mezi liberály a nacionalisty. Těmto nevyhovovala ani škola konfesijní ani laická, chtěli školu simultánní, v níž by se sice vyučovalo náboženství, ale celkový duch výchovy a vzdělání by byl beznáboženský. Záleželo na učitelovi a třeba říci, že ve většině případech ti to byli indiferentní, takže nebezpečí náboženského zlostejení dětí bylo dosti značné a zvýšilo se ještě, když se nacionalisté ujali vlády. Brzy po nastoupení Hitlerovy vlády vydal ministr Schemm pokyn, aby konfesijní školy byly přeměňovány v simultánní. Ovšem tento pokyn odporoval zněním některých konkordátů, jako konkordátu mezi Bavorskem a Svatou Stolicí, nebo mezi Pruskem a Svatou Stolicí a konečně i konkordátu uzavřeného mezi Svatou Stolicí a Říší a hakenkreuzleři si tedy musili, aspoň na počátku, vésti velice opatrně. Hitler dal laické školy zavřít, poněvadž v nich spatřoval semeníště socialistické a komunistické agitace a po roce vlády mlčky trpěl, aby proti konkordátu bylo agitováno pro školu simultánní, vlastně národně-socialistickou, ve které základem jsou myšlenky Rosenbergovy.

Uvážíme-li, že tyto myšlenky jsou v příkrém odporu ke křesťanské nauce a morálce, pak pochopíme, proč kardinál Faulhaber tak důrazně vystoupil na obranu konfesijní školy. Ovšem katolíkům je tato obrana všeobecně znemožňována a agitace hakenkreuzlerská je tak silná, že lze všude očekávat stav v neprospěch katolíků.

Chaos měnových názorů. — Boj o zlatý blok.

Vášnivý boj mezi teoretiky o měnových otázkách už dávno překročil půdu akademických diskusí a doléhá osudně na celé přítomné a budoucí světové hospodářství. Není to už jen čistě finanční otázka, nýbrž zasahuje hluboce do všech oborů od právního až do sociálního i morálního. Rozhodnouti s morálního a sociálního hlediska o přípustnosti a nepřípustnosti určitých měnových zásahů vyžaduje dnes při spletitém peněžním a vůbec hospodářském organismu nadprůměrnou schopnost nejen pro posuzování etické stránky, zvláště pokud se týče „spravedlivé ceny“, ale také pro plné ovládnutí moderního hospodářského mechanismu. Zde chceme poukázat jen na chaos názorů u měnových odborníků.

Dnes od řešení měnové otázky závisí osud, a to vzkříšení anebo zánik celých národů, ba celých světadílů, a jsou při tom v sázce největší kulturní hodnoty Evropy; tímto měnový problém se vysune na přední místo nejen pro finančníka a státníka, ale také pro moralistu a každého sociálního pracovníka.

Ze není lehké řešení problému o tom, zdali se všech hledisek, a to hospodářských, právních, sociálních a morálních, je správnější udržovati stabilní měnu bez ohledu na změny v cenových hladinách, anebo zdali je správnější udržovati stabilní cenovou hladinu tím, že se přiměřeně mění zlatý obsah měny, o tom svědčí dnešní stav sporů mezi měnovými odborníky jak v teorii, tak i v praxi. Že bez kontroly dovozu a vývozu není možno mít současně stabilní měnu a stabilní cenovou hladinu, je celkem pro každého odborníka jasno, ačkoli, jak uvidíme, i tam došlo ke sporům mezi lidmi, o kterých se nemůže ani v nejmenším pochybovat, že by neovládali hospodářský obor. Při dnešním stavu vědeckého zkoumání však musíme poslední případ vyloučiti, a dnešní boj se točí právě jen o první alternativu: buď pevná měna, anebo stabilní cenová hladina.

Samozřejmě tyto dva extrémy, zvláště v praxi, se v té formulaci

neobjevují, ale v každém případě vidíme na jedné straně zastánce důsledného dodržování pevné měny a na druhé straně zastánce názoru, že měna je třeba měnit, když je nadhodnocena. První máme u tak zvaného zlatého bloku, který dnes, po právě provedení odhodnocení belgického franku, čítá už jen čtyři země: Francii, Itálii, Švýcarsko a Holandsko (o Německu se už nemluví, jelikož se úplně isolovalo svými opatřeními od světového hospodářství a různými druhy marek vykazuje někdy až 70% disažio). Druhá skupina zemí, které opustily zlatý standard, jest představena Anglií na podzim 1931, kterou následovaly všechny země se šterlingovou měnou, pak Spojené státy americké na jaře r. 1933 a konečně devalvovalo Československo, které však v této skupině zaujímá odlišné postavení.

Jestli dnes i u nás, rok po devalvaci, vede se dále spor na vědeckém poli, zdali bylo správně devalvovati korunu (viz skupinu inž. Klimecký, prof. Mildschuh a zvláště poslední článek Jiřího Hejdy v únorovém čísle Národohospodářského obzoru), pak tím urputnější je tento boj tam, kde se jedná teprve pohnouti zlatý blok k ústupu. Mezitím v tomto boji padl zase další pilíř, a to velmi významný, Belgie, která přes to, že je malou zemí, svou výrobou a vůbec hospodářskou výkonností se řadí přímo mezi velmoci.

Co v tomto sporu jak u nás, tak i zvláště v cizině překvapuje, je okolnost, že každý zastánce dokazuje statistickými daty správnost svých názorů: kdybychom chtěli souditi podle těchto dokladů, museli bychom dojít k nesmyslnému výsledku, že každý má pravdu, což není možno. Nemýlíme se však jistě, když tvrdíme, že u každého je zrno pravdy. V každém případě však z této okolnosti vysvítá, jakou choulostivou zbraní jsou statistická data, která podle složení a výběru mohou vésti a vedly už k mylným závěrům (nemluvíme zde o úmyslném zneužívání).

Jak vypadá spor v Československu?

Na jedné straně vidíme duchovního otce čsl. devalvace **prof. Engliše**, který tvrdil, že nynější krize je **převážně** původu měnového. Soudí na to z toho, že pokles byl společný všem cenám, totiž obecný u všech statků. V případě směny dvou statků bylo by těžko říci, nastala-li případná změna v ceně z příčiny na straně zlata anebo na straně statku, jelikož zde změna ve množství výroby může být paralysována subjektivní žádoucností směňujících. Když máme však před sebou více statků, není možno předpokládati, že zázračně u všeho zboží způsobily shodně příčiny tak, že vyvolaly u všech absolutně stejný pokles. Proto také vykládá stoupaní cenové hladiny po světové válce demonetizací v Evropě (odloupnutí měn od zlata a útěk do Ameriky) a její pozdější klesání remonetizací (návrat k čisté zlaté měně a následující nedostatek zlata a zápas o zlaťo, končící jeho zhodnocením. (Viz Světová a naše hospodářská krize, 40 článků z „Lid. novin“, Fr. Borový, Praha 1934.) V cizině zastávají mimo anglické národohospodáře obdobný názor světovými národohospodáři **Irving Fisher**, známý svou indexovou teorií, který sleduje stabilní cenovou hladinu s měnicí se měnou (jeho teorie byly podkladem pro měnové experimenty Roosevelty), a **Nor Gustav Cassel**. Oba dva vsvětlují dnešní deflační zjevy příčinami na straně zlata, že totiž roční dolování zlata stojí daleko za procentuálkou pokroku světového hospodářství, a že proto oběhivo nemůže už uspokojit skutečnou potřebu peněz.

Na druhé straně však máme i my přísné zastánce dodržení měnové hodnoty (inž. Klimecký), který by nanejvýše ještě připustil odhodnocení měny, kdyby příčina krize byla opravdu na straně zlata, ale popírá to, poukazuje na to, že **příčinu jest hledati ve výrobě** a že pokles cen může vycházeti dnes především ze zvýšené produktivity, když při stejném nebo depresevně stoupajícím výrobním nákladu roste počet vyrobených jednotek, takže průměrná cena jednotky zboží je nižší. (Viz jeho článek „Ceny a zlaťo“ v Národohospodářském obzoru, ročník 1934, č. 1.) Dále poukazuje na to, že z toho důvodu, kdybychom v tomto případě odhodnocovali měnu, odčítali bychom měnovým zásahem pokles cen a jiné následky hospodářství, které měnou vůbec nebyly vyvolány, dále vvrací názor Englišův o účincích demonetizace a remonetizace zlata, probírá pak nepeněžní vlivy na ceny, jako strukturální změnu světové výroby, která byla zrychlena po válce, pak snahy o docílení soběstačnosti, nebývalou mezinárodní činnost úvěrovou, nerovnováhu výroby se spotřebou (racionalisací), zastavení úvěrů a konečně otázku dluhů, které vznikly v době vysokých cen a poklesem cen zhodnotily. Dochází k závěru, že otázka odstranění disparity cen zůstane otevřena i po úpravě cenové.

Proti oběma se staví prof. Mildschuh (viz Národohospodářský obzor, č. 2, z roku 1934), který prof. Englišovi namítá, že změna hladiny cenové může mít příčinu nejen na straně statků anebo na straně peněz, ale také v třetím případě, a **to úvěrovou inflací anebo deflací** a proti inž. Klimeckému namítá, že nejen výroba, ale **také spotřeba může být příčinou pohybů cen**. Ke konci dokazuje statistickými daty, že tehdy, t. j. před devalvací, Československo **naprosto nebylo neidraňší zemí**, ale že jeho cenová hladina pohybuje se skoro urostřed mezi hladinami ostatních zemí.

Ve výše uvedeném článku z pera Liého Heidv. pod názvem „Dok no devalvací“, hledí tento vyvrátit statistickými daty optimistický názor prof. Engliše o účincích devalvace na naše národní hospodářství. Dochází k výsledku, že vyzkoušené dobré účinky nejsou výsledkem devalvace, ale výsledkem ostatních zdravých finančních opatření vlády, které by se byly dostavily i bez devalvace. Dále že devalvací deflační proces není naprosto zastaven, že naopak i po devalvací musíme počítat s pokračováním deflačního procesu. Při rozebírání československého obchodu poukazuje na to, že i tam devalvace neměla valných účinků, a že dočasně dobré výsledky se musí přisazeti zbrojařské konjunktúře, tedy neměnové příčině, dále abnormálnímu vývozu do Německa, a dokonce neobvyklému velkému zvýšení dovozu v prvních třech měsících po devalvací, který vlastně nůsobil konečnou příznivou aktivní bilanci. Uznává však, že devalvace může být s to usnadnit rovnováhu vnitřních cenových hladin.

V těchto diskusích se nesmí zaměřovati a zapomínati, že vlastní všichni zůstávají věrni zlaté měně, jenom že jedni chtějí na ni působiti za účelem odstranění příznaků dnešní krize, jako by se tímto stisknutím knoflíku daly do pořádku všechny nesrovnalosti dnešního jinak sletitého hospodářství, zatím co druhí při podržení měnové hodnoty chtějí tyto obtíže odstraniti postupně zvláštním zvýšením každého jednotlivého oboru. O inflacionistech zde nemluvíme.

Zvláště v mezinárodních kruzích se vede urputný boj o přípusnost odhodnocení měny, anebo, jak říkají devalvacionisté: o přiznání sobě a stabilisaci měny na stupni skutečné její kupní síly, odnovořující cenovým hladinám, tedy ne odhodnocení, ale odbourání nadhodnocení měny. Nešetří se při tom ani ostrých slov. Vůtká se deflacionistův simplicistický názírání, že všechno vsvětlují jen měnovými příčinami, a z něhož plyne tím větší nebezpečí, že moderní vývoj peněžnictví se stává čím dále tím složitější a dává tímto nekonečnou potravu pro obrazotvornost neškolených, hlouhavých lidí. Dále že **peníze jako měřítel a zachovatelé hodnot mají být stabilní**. Popírájí, že ie dnes **nedostatek zlata**, že naopak se nedevidá větší výroba zlata, a na druhé straně **moderní hospodářský aparát disponuje tolika možnostmi**, aby nahradil onu část kupní síly, která by nedostatkem zlata mohla být ztracena. Právě měnový chaos může vésti k neviditelným účinkům zvláště v mezinárodních platech. Poukazuje se na nadšení lidu pro Roosevelty experimenty, nesmí se však zapomínati, že tak bohatá a velká země je s to zdolat v nejlepším

případě i ty největší škody, a potom že to **nadšení amerického lidu neplatí vlastně měnovým experimentům Roosevelty, ale spíše jeho sociálním zásahům**, kterými chce dohoniti to, v čem Amerika zůstala pozadu za ostatními civilisovanými zeměmi.

Pokud se týče zlata, tvrdí, že **výroba zlata vykazuje zvláště od r. 1930 stoupající tendenci**, a že odchylka r. 1933 byla bez významu, že právě zvýšením kupní síly zlata byla dále povzbuzována těžba zlata a také thesaurované zlato se dostalo na trh (tak v Indii prý z thesaurovaného zlata dostalo se do oběhu na 500 až 700 milionů zlata!). Podle výkazu anglického bankovního domu Montagu vyvíjí se těžba zlata takto:

	Těžba v milionech liber	Přírůstek anebo úbytek k před- chozímu roku
1914	92.9	— 4.6
1923	76.7	+ 15.4
1924	79.3	+ 3.8
1925	79.6	+ 0.4
1926	81.8	+ 2.8
1927	81.5	— 0.4
1928	82.4	+ 1.1
1929	83.2	+ 0.1
1930	88.5	+ 6.4
1931	94.8	+ 7.1
1932	102.5	+ 8.1
1933	102.0	— 0.5

Zajímavý z toho přehledu je fakt, že v letech, kdy následovaly nepříznivé měnové zjevy, výroba zlata ukazovala právě povzbuzující stoupání, poněvadž množství vyrobeného a měnovým účelům určeného zlata zdaleka převýšilo odhady odborníků Společnosti národů.

Nutno ještě přihlížeti k **redistribuci měnového zlata, kde všechna opatření pro rovnoměrnější distribuci selhala**. Jak je dosavadní stav zlatých rezerv u emisních bank nezdravý, ukazuje tento obraz, který jest prý jen výsledkem nezdravé obchodní politiky, vedené všemi státy:

	1933	1934			1935
	30./VI.	3./I.	30./VI.	31./X.	2./I.
milionech (ve švýcarských frs) dle The Economist					
Francie	16.411	15.690	15.070	16.080	16.700
Anglie	2.924	4.800	4.830	4.840	4.850
Spojené státy americké	19.413	20.740	24.000	24.470	24.860
Švýcarsko	1.872	1.988	1.637	1.696	1.910
Německo	230	480	86	103	97
Itálie	—	1.932	1.940	1.767	11.589

Podle toho se dělí na dvě skupiny; jedna hledí zachytiti zlata, co se dá, druhá skupina bezmocně musí přihlížeti k tomu, jak vlastní rezervy zlata odplývají do rezerv ostatních zemí. Zatím co na začátek jen Francie vystupovala jako shěrna zlata, přistoupily k tomu později Anglie, Spojené státy, pak Švýcarsko a Holandsko tak velkými rezervami, že vykazují už nejen nutné předepsané krytí, ale krytí od 75 proc. až 100 proc.

II.

Rozpory mezi zastánci zlatého bloku a deflacionisty vystoupily iasné v nedávném klasickém boji v rámci diskusí v anglickém hospodářském časopise „The Economist“. 5. ledna bylo tam uveřejněno dlouhé memorandum, čítající 12 stran z pera Sira H. Strakosche, předsedy jedné jihoafrické důlní společnosti.

Vychází z vývoje světového hospodářství minulých 5 let, 1929 až 1934. **Světová průmyslová výroba klesla od 1929 do 1932**, kdy dosáhla největší deprese, o 30 %, a od 1932 do 1934 získala znovu polovinu ztracené půdy. Zemědělská výroba zůstala celkem stabilní, takže pokles celkové světové výroby jest kolem 8 proc. Stejně se má **mezinárodní výměna zboží**. Ve zlaté hodnotě je nyní třetina toho, co bylo r. 1929, a v množství klesla do poloviny 1933 o 70 proc., a od té doby vykazuje malé vzpružení.

Dále poukazuje na to, že **před válkou světová výroba vykazovala po více než polovinu století každoroční průměrný přírůstek o 3 proc.**, takže podle toho od r. 1929 do r. 1934 světová výroba měla stoupati o 15 proc., nesmíme však porovnávat dnešní stav výroby, který jest poměrně k r. 1929 vyjádřen indexem 92, k základně 100 r. 1929, ale k základně 100 plus tento přirozený přírůstek o 15 proc., t. j. k číslu 115. **Takto pokles výroby není o 8 proc., ale nejméně o 20 proc.!** — Chceme-li ještě přihlížeti k sociálním účinkům tohoto poklesu výroby, pak musíme bráti zřetel také na přírůstek lidstva, a můžeme se přesvědčiti o tom, jak životní úroveň dnešního lidstva poklesla. Lidstva přibýlo podle starého průměru o 1 proc. ročně, což logicky by vyžadovalo přírůstek aspoň o 5 proc., kdybychom chtěli udržeti výši dosavadní míry. Skutečně však, jak jsme viděli, výroba klesla o 8 proc., takže porovnáváme index 92 s indexem 105 (podle přírůstku lidstva) měli bychom snížení životního standardu nejméně o 12 proc., místo aby se zvýšil o 10 proc., když běheme v úvahu jak přírůstek obyvatelstva, tak i dřívější zvýšení životní míry, takže

skutečný rozdíl by byl nejméně 12 proc. úbytku, plus očekávaný 10proc. přírůstek, t. j. 22 proc. (a to jako minimum).

Do této doby deprese od r. 1929 do 1934 spadá zhroucení zlatého standardu. V září 1931 anglická říše, vyjma Jižní Afriku, odchodnotila svou měnu, brzy ji následovaly všechny šterlingové země včetně Jižní Afriky. Proto Strakosch dělí tento vývoj deprese ve dvě období, jedno před a druhé po opuštění zlatého standardu. Dokud však byl dodržován všemi zeměmi zlatý standard, byla všem společná cenová hladina, jakmile v jedné zemi nastala změna v kupní síle zlata, podle fyzického zákona o spojitých nádobách se postupně vyrovnaly pružné ceny nejdříve a později i nepružné další redistribucí zlata, ovšem při volném mezinárodním obchodu. Jakmile jedna země opustila zlatý standard, pak měla už jiný, odlišný vývoj cenové hladiny a také ostatní hospodářství.

Na základě toho Strakosch pak porovnává statistickými daty vývoj zemí zlatého bloku (Francie, Belgie, Nizozemská a Itálie bez Švýcarska) a zemí šterlingového bloku, z nichž vybírá Britskou říši, Švédsko, Dánsko a Kanadu, a porovnává podle statistik Společnosti národů jejich index velkoobchodních cen, průmyslové výroby, zaměstnanosti a insolvencí. U všech těchto indexů (které znázorňují grafickými křivkami) překvapuje okolnost, že od doby odloučení od zlatého standardu, t. j. od r. 1931, pokračuje u zlatého bloku dosavadní zhoršení k nejnižšímu bodu světového hospodářství r. 1932, zatím co v tomto období u šterlingového bloku zhoršení se zpomaluje, a po novém povzbuzení světového hospodářství v r. 1932 zlatý blok se zlepšil jen o tolik, že dosahuje bodu, ke kterému došel librový blok v nejnižším bodě r. 1932, mezitím co librový blok r. 1934 se očividně zlepšil s velkým náskokem proti Zlatému bloku.

Zatím porovnání indexu mezinárodního obchodu dopadá pro země obou bloků stejně, takže v tom ohledu měnový experiment zůstal bez ozvěny, což nasvědčuje tomu, že u zemí librového bloku měnový zásah působil jen vnitřní konjunkturu. Proto jest v zájmu všech zemí, ať patří ke kterémukoli bloku, aby byla obnovena mezinárodní výměna zboží a služeb.

Strakosch líčí ztroskotání měnové a hospodářské konference v Londýně r. 1933, jelikož se nemohli dohodnouti o podmínkách pro měnovou stabilizaci, a ptá se, zdali dnes stojí za to, aby librový blok se rozhodl k měnové stabilizaci se zeměmi zlatého bloku. Dochází k požadavku, že stabilizaci měn musí předcházeti stabilizace celkových cenových hladin, totiž dosažení rovnováhy cenových hladin, která se projevuje v tom, že výrobní náklady jsou pod křivkou cenové úrovně, takže ponechají podnikatelům jistou ziskovou marži. Dosáhnouti této rovnováhy jest klíč k obnově. O tomto problému však existuje dosud mylný názor, vycházející ze starého předsudku, jako by peníze představovaly samy sebou skutečný statek. Peníze přece nejsou s to uspokojiti naše denní potřeby, a mají cenu jen potud, pokud dávají majiteli jen nárok, který může nyní anebo později uplatnit tím, že je vymění za věci, které jsou skutečnými statky. Jestliže však změni

ceny, pak změni se také všechny smluvní závazky, což má při poklesu cen neblahý vliv na dluhy (podnikatele atd.).

Když ceny klesají, hrozí porušení rovnováhy, poněvadž výrobní náklady jsou složeny z pružných, ale i nepružných položek. Pružnými jsou ceny surovin (které v Anglii) představují jen 50 % výrobních nákladů, zato nepružné položky těžce se dají zredukovati, jako mzdy, platy, daně, sociální příspěvky atd. Zemědělství má zvláště silné nepružné položky ve výrobních nákladech. Pokles cen v těchto letech byl tak silný, že šel pod křivku výrobních nákladů. Za předpokladu, že r. 1928 byla rovnováha, porovnává Strakosch tyto cenové „nůžky“ mezi zeměmi obou skupin. Podle jeho statistik máme zde opět společné zjevy pro země dotyčné skupiny. Tak u zemí zlatého bloku rozpětí mezi indexem velkoobchodních cen a indexem životních nákladů (kterým pisatelé nahrazují nevypočitatelný index výrobních nákladů, jelikož má stejně tolik nepružných položek a vyjadřuje stejnou tendenci) se stále rozšiřuje, zatím co u zemí librového bloku po rozevírání nůžek od okamžiku odloupení od zlatého standardu toto rozpětí zůstane stabilní a naopak se blíží ke křivce indexu životních nákladů (t. j. výrobních nákladů). Tak u hlavního zástupce zlatého bloku, Francie, obnáší toto rozpětí, vyjádřeno procentuálkou indexu velkoobchodních cen v poměru k indexu životních nákladů 72 %, zatím co u Anglie obnáší jen 15.

Země zlatého bloku chtějí dosíci nutné rovnováhy deflací, a to tím, že zredukovat výrobní náklady (mzdy, platy, úroky atd., atd.), aby se tato křivka aspoň trochu blížila k velkoobchodním cenám. Tento proces jest však podle Strakosche beznadějný a velmi bolestný, poněvadž moderní výrobní náklady obsahují čím dále tím více nepružných položek, díky stále větší úvěrní potřebě moderního podnikání, a že snížení kupní síly obyvatelstva jen zostřeje výrobní podmínky. Také možnosti deflačních prostředků pomalu budou vyčerpány, tím více, že v západní civilizaci důchody nemohou jíti pod určité minimum.

Jiná cesta jest dána tím, že se zvyšuje hladina velkoobchodních cen tak, aby zase přesahovala křivku výrobních nákladů a tak zase ponechala podnikání nutný zisk, a k tomu účelu Strakosch radí k 60% devalvací, a až po devalvací bude dosažena rovnováha, pak teprve budou moci přikročiti země librového bloku k stabilizaci měn, a na základě toho spolupracovati na postupném uvolnění celních barikád. Tato stabilizace však vyžaduje také spolupráce Spojených států, které by byly blízké k této rovnováze, avšak tomu nejvíce brání kodový systém NRA. A Německo zase vůbec nic nedělalo, naopak znehodnotilo sice měnu (což je vidět ze stoupání vnitřní cenové hladiny a z disažia různých druhů marek), ale zabránilo svými opatřeními, aby toto znehodnocení mělo zdravý bilancující účinek a omezilo jeho účinky jen na určité druhy obchodů.

V čísle ze dne 12. ledna ozval se první odpůrce jménem zlatého bloku, jistý L. B. Angas, který poukazuje na to, že požadavek Strakosche, stabilisovati měny, potom co cenové hladiny se vrátily k rovnováze, znamená opuštění zlatého standardu, kte-

Pohanské poblouznění v Německu.

Rosenberg může býti spokojen, neboť našel dosti lidí v národě, kteří jsou nadšeni starogermánským pohanstvím. Pravda, jsou to většinou protestanti, ale i mezi katolíky je dost jeho přívrženců, což je zaviněno tím, že katolický tisk nemá téměř možnosti potírati bludné názory hlasatelů novopohanství. Far-ní věstníky tak sice činí se vši energií, ale jsou za to trestáni jejich vydavatelé, listy jsou zastavovány, noví „proroci“ mají všechny prostředky k šíření svých ideí. Co dělají, je bláznovství, ale je to skutečnost. Uvedu několik případů z tisku, které to plně dokazují.

V Německu jsou uzavírána tak zvaná „německá manželství“, v úmrtních oznámeních čteme o těch, kteří opustili tento svět, že „zemřeli v patření na německého Boha“. Jako u nás i v Říši hledají dívky ženichy a hoši nevěsty pomoci inserátů v novinách a není řídkým toto nabídnutí k sňatku: „Mladý německý pohan, hledá pohanku“, nebo „pohanská německá blondýnka hledá druhá pro celý život“, či „protikřesťanský německý nacionalista třicetiletý hledá družku stejně smýšlející“. Jsou oznamována i narození dětí v tomto stylu: „Ohlašujeme narození své dcery, již bylo dáno jméno Pohanka.“ Módním jménem v novopohanských rodinách je Heindrun.

„Katholischer Kirchenblatt“ berlínské diecése píše o jedné slavnosti mládeže v Poesneku v Duryňsku. V evangelickém kostele všechny symboly křesťanské víry byly nahrazeny hakenkreuzlanským křížem

a prapory hitlerovské mládeže. Za doprovodu varhan byla zpívána píseň přísahy věrnosti národně-socialistickému hnutí. Potom byly čteny básně vůdce Hitlerovy mládeže, Baldura von Schirach a mezi nimi tato báseň: „Bůh není na starých cestách. Křesťani vystavěli své katedrály, my generálské svatyně v Mnichově.“ Jeden jinoch potom přednášel a pravil doslovně: „Hitler si musil dobýt svoji vítěznou korunu a jeho boji, trvající 15 let, byl jedinečnou křížovou cestou. On nad všechny věci lidské a příliš lidské, nevyjímaje vyznání, nás shromáždil ve společenství smrti (Gemeinschaft des Todes), poněvadž viděl a prožil Boha jako Stvořitele krve a země germánské. Proto chápeme, že pravda Kříže není historickým faktem, ale že Bůh v Adolfu Hitlerovi nám dobyl nového svědomí. Hitler je dnes soudcem Germanie na místě Božím.“ Nemysleme, že tak mluví jen hloupí kluci, které lze snadno získat. Na universitě v Münsteru pronesl řeč o pomoci chudému studentství školní rada Reimpel, a v ní děl: „Hitler vzal chléb, požehnal jej, rozlomil a dával učedníkům, aby jej rozdělili národu.“ Nedieme se potom, že v časopisu „Der Deutsche Geaube“ se vyskytl návrh, aby se počítala léta ne od narození Kristova, neboť „to je zvyk, na němž nám již nezáleží. My v naší německé víře nesmíme přispívat k tomu, aby Kristus, byť i jen v historických datech, byl stavěn neodvratně ve střed dějin. Říkejme prostě: „Před a po změně éry.“ Není třeba ani dokládat, že za tím slovem: éry má ještě stát slovo: Hitlerovy. Ovšem byla by na místě otázka, zda ta éra začíná narozením Hitlerovým, nebo poblouzněním jeho nadšených ctitelů.

rý právě Strakosch doporučuje jako světovou měnu. Přece stabilitu cenového indexu jest možno uskutečnit jen manipulací měny. Strakosch doufá, že bude moci zajistiti stabilitu cenových hladin; jak chce jí však dosíci, když existuje na 30 různých bankovních systémů? Pokud zůstane při té roztříštěnosti, není možno mít současně pevnou měnu a pevné cenové hladiny, leda že by se zavedla kontrola dovozu a vývozu. K tomu návrhu poznamenává Edgeworth jiným článkem, že mezi dilemmatem: pevná měna anebo pevné ceny, by bylo východisko, manipulovati měnu jen v mírných mezích. Pro ten experiment scházejí zkušenosti, ale podle autora by byl uskutečnitelný.

V čísle ze dne 19. ledna promluvil jménem zlatého bloku dále nejmenovaný, který vyvrací především některé statistické údaje Strakoschovy, zvláště ohledně nezaměstnanosti, kde poukazuje na to, že nezaměstnanost je tíživější v Anglii; vyjadřuje-li se procentuálkou obyvatelstva, Anglie by vykazovala 5 %, zatím co Francie jen 1¼ %, a i kdyby se uznala nedokonalost francouzské statistiky nezaměstnanosti, nanejvýše jen dvakrát tolik, což jest stále pod anglickým datem, Švýcarsko má jen 2½ %, Holandsko a Belgie mají nejhorší, a to 4 %, avšak stále za anglickým případem.

Autor dále útočí na rafinované porovnání cenových hladin mezi různými zeměmi obou bloků. Popírá, že pro Francii se může vztít r. 1928 jako rok rovnováhy, a vycházejí z r. 1913, který nepopíratelně byl nejbližší k rovnováze mezi velkoobchod. cenami a výrobními náklady, vypočítává pro Francii rozpětí pro r. 1934 na 40 % a nikoliv 72 %, a pro Anglii na 36 %, takže skutečný rozdíl mezi Anglií a Francií by obnášel jen 10—12 %. Skutečně se všude uznává, že francouzský frank jest nadhodnocen v poměru k anglické libře o 10—15 %.

Konečně autor odmítá rázně návrh devalvace a tvrdí, že není naprosto nutné, i když uznává větší porušení rovnováhy u zlatého bloku. Nutno respektovati zvláštní sociální stavbu jednotlivých zemí. Mimo to statistika nezachycuje všechny snahy, které pracují k dosažení této rovnováhy.

Není bez významu, že tendence k zlepšení pokračovala u zla-

tého bloku jen s malým poklesem na podzim r. 1934, a zlatý blok jistě by se zúčastnil stejně i bez devalvace dalšího vzestupu světového hospodářství, tím více, že se očekává stoupající těžba zlata pro příští desetiletí, takže lze očekávati stejně stoupání cenové hladiny; jsou už náznaky pro to, že tento vzestup dokonce už začal, a tím že úkol dopracovati se rovnováhy bude i pro zlatý blok usnadněn. Autor však uznává stanovisko Strakosche, pokud se staví proti autarkickým snahám, že horuje pro měnovou stabilizaci jako předpoklad pro zrušení obchodních restrikcí, a že uznává zlatý standard jako nejlepší měnový mechanismus.

V čísle ze dne 16. února jiný nejmenovaný spolupracovník listu hledí dáti do souladu hledisko Strakosche o příčinách porušení rovnováhy v cenových hladinách a hledisko zastávce zlatého bloku. Dochází k závěru, že Strakosch má pravdu jen pokud se týče zemí librového bloku, zatím že se mylí, když bere r. 1928 jako rok rovnováhy pro Francii. Také země librového bloku však musí se teprve dopracovati této rovnováhy a také jen snížením výrobních nákladů. Pro Francii zrovna tak nezůstane jiná cesta než tato, t. j. pokračování na cestě deflační. Devalvace zlatého bloku by znamenala nejen katastrofu pro všechny jeho členy, ale také pro librové a dolarové země.

Z tohoto přehledu vzájemně si odporujících názorů vyplývá choullostivost měnové otázky a nejistota v názorech odborníků. Zůstane jistě i nadále aspoň theoreticky sporné, zdali cesta devalvace měny jest správná, ale proti tomu může se klásti pochybnost, zda zlatý blok jednal správně, že důsledně netrval na zásadách zlatého standardu, t. j. volného mezinárodního obchodu, který podle fyzického zákona o spojitých nádobách mohl zajistiti vyrovnání cenových hladin zlatého bloku s ostatními zeměmi.

Dnešní situace povede asi k devalvaci i u zemí zlatého bloku, až na Francii: bude to železná nutnost. Československou devalvací vyvodily se jen důsledky z nynější a budoucí situace. I v záporném případě musí býti naše devalvace považována za správnou aspoň s praktického hlediska. Je to velkou zásluhou prof. Engliše, že dnešní vývoj včas předvídal. Opožděná devalvace by byla horším zlem a bolestnějším.

Dr. Jos. Svitil-Karník:

Jdeme dál!

(K poměru česko-polskému.)

Naše Morava od sta let je důležitým ohniskem trvalých a účinných sympatií k národu polskému. Soucitný ruch, jaký rozvinul se na Moravě po obou polských povstáních minulého století, krásně nám vypsal Fr. Táborský v úvodní kapitole své vzácné knihy o Arthuru Grottkerovi (vyd. Slovanský ústav v Praze 1933). Byla to zejména vydatná pomoc polským vězňům nebo uprchlíkům — vyznamenaly se tu Brno, Olomouc, Telč i Tišnov — a potom výmluvný mluvčí těchto sympatií Vincenc Furch, básník neprávem zapominaný, který polskému utrpení věnoval celý cyklus verzů a v nich s nehledanou prostotou dovedl velmi vřele uhodit na pravý, bratrský tón.

Ó, zaspívej mi, Polko, polskou píseň,
zvuk polský je mi sladký jako med,
i rozumím já, co jest polská tíseň,
i vím, co tají tvého oka hled;
ó Polko, drahý jest mi národ tvůj,
národ slovanský jest i národ můj.

R. 1863 za mohutného povstání polského vychází v Brně překlad znamenité knížky polské „Večery pod lipou“, populární dějiny polské slávy i hoře z básnického pera Luc. Siemińskiego. Překlad odůvodněn programovými slovy, dle nichž je třeba „vedle svých znáti též dějiny ostatních Slovanů, a předně přebohaté a poučné děje a zápsy nejbližšího nám kmene, bohatýrského národa Polského, jenž žije a umírá pro kochanou Ojczyznou a ustavičně krváčí za svobodu zlatou, za svatou volnost“. Potom přišel veliký podnik, dvousvazková „Slovanská poezie“, kterou vydal v Brně r. 1874 a 1878 Frant. Vymazal. V této rozsáhlé anthologii účastnilo se překladů z polštiny 11 Moravanů, a byli to zejména odchovanci Sušilovi, vlastenečtí kněží Vlad. Šťastný, Václav Kosmák a hlavně Josef Soukup, který sem zdaleka tlumočil Brodzinského idylu Věslav, jež odtud přejata byla do znamenité Bartošovy „Malé slovesnosti“ a plných třicet let se četla v našich středních školách. Z této družiny byl také moravský básník Jan Ev. Nečas, jehož překlady básníků polských, od Mickiewice až po Miriama, vycházely napřed v Kobrově Ústřední knihovně, velmi rozšířené mezi studentstvem let sedmdesátých a osmdesátých, a potom v Praze u Vilímka. V těch i pozdějších letech nacházelo polské básnictví ochotné přístřeší v moravských časopisech, zejména ve Vesně, a polská prosa v Besedách slovanských, vydávaných v nákladu Barvičové. Současně už otvírá své sloupce polské kultuře také Lutínovův Nový Život — a v jeho slépech pokračuje soustavně a neúnavně olomoucká Archa, i když o velkém a záslužném díle polonofilů seskupených kolem tohoto čtvrtletníku „pokroková“ Praha nechce nic věděti.

Do česko-polské vzájemnosti velmi účinně zasahuje také Československo-polský klub v Brně, který právě v těchto dnech vydal

počet ze svého desetiletého působení sborníkem „Jdeme dál!“ Obsahuje příspěvky české i polské. Vyznavači slovanské vzájemnosti s obou stran se tu sešli, aby i z dnešního rozkladu a nepohoditelné politiky varšavské vlády obhajovali nutnost dobré shody česko-polské. „Nechceme zrazovat své ideály,“ píše zasloužilý předseda klubu, Dr. Maxm. Kolaja, v úvodním slově, neboť „je jisté, že ideu, již sloužíme, schválili již nejednou nejlepší duchové obou národů a že ji schvalují jistě i nyní všichni myslící lidé.“ Proto odhodlaně jdeme dál i po neschůdné cestě za česko-polským sblížením. Stejně vyznívá i zpráva o dosavadní činnosti, podaná jednatelem Dr. Ad. Kellnerem: „Klub zůstává věren své myšlence v pevném přesvědčení, že chvilková nedorozumění přejdou a naše kulturní práce sblížovací přinese v budoucnosti ovoce. Připravovati lepší, byť ještě daleký zítřek, toť náš úkol a cíl!“

Ze tří básnických projevů, slovansky laděných a bratrsky vroucích, jsou dva polské, Zeğadłowiczův a Madejův, třetí český Ad. Gajdoše. Škoda, že nebyl zařazen také jímavý „Český žalm“ Ant. Klášterského z letošního Zvonu, velmi účinně tlumočící českou bolest nad trapným rozporom obou slovanských sousedů, s naší strany sotva zavineným.

Hluboko zabral svou úvahou velký znalec antické kultury a učenec světového jména, Tad. Želiński. Tento věhlasný profesor varšavské university začíná podobnostmi. Stojí-li za severního větru na mostě nad Vislou, máš zrakový dojem, že řeka plyne směrem ke Krakovu. Ale je to jen zdánlivé, je to klam. Pod těmi drobnými vlnkami říční hladiny trvá v hloubi slabý a mocný proud k Baltickému moři. Tak je tomu dnes s poměrem česko-polským. Zdánlivě obrací se v Polsku všecko proti Československu — to působí vítr od Berlína. Zatím dole, v duši národa, valí se mocný a široký proud slovanského vědomí, jehož směr je právě opačný. V dalším rozebírá Želiński význam slovanské myšlenky, která po pádu ruského útlatu musí zvítězit i mezi Poláky. A slavně prohlašuje: My Poláci a Čechové jsme vpravdě národy bratrskými, protože vzájemně uznáváme společnou matku, Slovanstvo. Končí přáním, aby „severní vítr“ přestal mrazivě vanout na poměr obou národů.

Krásně promluvil krakovský architekt, prof. Artur Romanowski: „Prožili jsme společně mnoho radosti ze vzájemného sblížení, a že nyní došlo k nedorozumění, to není nikterak důvodem, aby byla zničena vznešená idea. Nevýhnutelnost dějinného poslání musí nám býti posilou ducha, musíme se dále a výtrvale snažiti o svornost v Rodině. I kdyby se nám sestra s cizincem zasnoubila a i kdyby to zasnoubení třeba 10 let mělo trvat, víme, že k tomu manželství nedojde, neboť povahy snoubenců jsou rozdílné. Vráti se tam, kde její rodný domek, tam, kde ještě nezahynula láska k vlasti, kde žije bratrství a pocit, že je třeba svornosti v Rodině.“

Velmi vážně se zamyslel nad českopolským problémem nadějný slavista pražský **Dr. Karel Krejčí** v článku „**Budeme psát dějiny českopolské nenávisti?**“ Tento autor znamenité knihy „**Polska literatura ve věrech revoluce**“ (Praha, Orbis 1934) načrtl přede-
dem v hlavních rysech děje tisíciletých styků obou národů a dále usuzuje takto: „Mezi Čechy a Poláky po náhlém vzplanutí přátelství rychle se přechází ve vyčítavou nenávist, většinou ne-
uměrnou tomu, co ji způsobilo, a zase naopak. **Jistě mnoho příčin je v národních povahách**, které ve vhodných chvílích se doplňují a splývají v dokonalou harmonii, jindy na sebe narážejí a prudce se odpuzují. . . . Z Čech přišlo do Polska křesťanství s celou ná-
boženskou kulturou středověku, z Polska razila si cestu do Čech plnost života a kult krásy období renaissancního. Poláci učili se u nás drobné práci národní, plánovitosti a vytrvalosti a osvě-
žovali za to romantickým vzletem naše umění a vnášeli revoluční elán do našeho boje politického. Oba národy touto výměnou hod-
not získávaly a velmi mnoho by mohly získat i v budoucnosti. Ten-
to krásný soulad obvykle mizí, když národově, resp. jejich mluvčí a reprezentanti, přestanou uvažovati o tom, čemu by se u sou-
seda mohli naučiti a tím prospěti sobě samým, a počnou zduraz-
novati to, čím nad nej vynikají, zvenčující při tom jeho nedo-
statky. **Kdybychom chtěli proniknouti až na kořen česko-polských sporů, většinou bychom asi jako jejich prapříčinu našli vzá-
jemnou revnivost.** Uslechli si spolupráce k prospěchu obou náro-
du se pak mění v šitélé závození, jenž prostředkem bývají da-
leko častěji silná slova než skutky, snana o společný pokrok
přechází v nezaravou touhu vyvýstít se na úkor druhého. To trvá
obyčejně tak dlouho, až nesváru využije někdo třetí, a pak již
bývá těžko chyby napravit. — Všichni ti, kteří mají dobrou vůli
učiti se z minulosti, musejí bedlivě zkoumati příčiny, prubě a
zejména následky těchto minulých sporů. Musejí také bedlivě
studovati povahové rozdíly obou národů, hledati v nich však to,
co vzájemným doplňováním obema národům prospěje, ne to, co
je žene do nepotrebných a zhoubných zápasů.“

S úradky Dra Krejčího možno souhlasit do písmene, proto je
cituje také obsírně.

Náš osvědčený přítel **Kazimierz Kierski** z Poznaň přispěl do
sborníku vitaným odmítnutím maďarské propagandy v Polsku.
Ism Polákum, kteří sympatie k Maďarum odouvouňují starým
přislovím „Polak, Wegier — dwa bratranki“, připomíná, že slovo
Wegier (Uher) znací toliko státní příslušnost, nikoli národnost,
že tu míněn **Slovák**, uherský poddaný, nikoli Maďar, s kterým se
Poláci vůbec nemonou domluvit. V dalším uvádí historická fakta,
ze kterých vysvitá, že sice desetileté panování Maďara Sferana
Bátoryho znamená pozechnané období polského státu, ale naproti
tomu nelze zapomenout, že **Rakocy** nepratelsky napadl Polsko
v jeho veliké tísni za vpádu švedského, a už tenkrát se svědským
Karlem Gustavem stroju plány na roztržení polského státu. Tricet
let pote král Jan Sobieski, stojí jako obnávce křesťanství u Ví-
dne, utkal se na bitevním poli s Maďary, kteří za vůdcovství Teke-
lyno cinně pomáhali Turkům.

Kierski rozhodně odsuzuje požadavek Maďarů i polských ma-
ďarů po společné hranici polsko-uherské, která by znamenala
novou krivdu a nové těžké jarmo pro Karpatské Rusy i pro Slo-
váky — a novou hanbu celého Slovanskva. Proto také odmítá Kier-
ski všechny revisionistické choutky Maďarů jako neoprávněné a
vyzývá Poláky, aby maďarské úlisnosti nevěřili a jejich podliza-
vosti se nedali „obalamuci“.

Moravskoostravský **Dr. Fr. Král** v jubilejním pozdravu pře-
svědčivě odmítá výtku, jako by všecka práce českopolských spol-
ků byla marná. „Jsem přesvědčen, že převážná většina nás, pra-
covníků o československo-polskem sblížení, zůstane i nadále věr-
na té ideji československo-polské spolupráce, ktere sloužíme již
tolik let a tak oddané, že se nedá zmásti ani znechutiti přechod-
nými spory, jichž jsme právě svědky... Každý, kdo bojuje za
nejakou ideu, musí počítat s překážkami a dokonce s obětmi,
mnohdy velmi bolestnými, ale nesmí nikdy a za žádných okolností
zraditi svůj ideál a ztratiti víru ve vítězství.“

Brněnskému Špilberku, druhy žaláři politických vězňů ital-
ských a polských, věnovány jsou dva články, český od **Zd. Hájky**,
polský od **Frant. Bloňského** z Krakova. Oba končí výzvou, aby
oběť polských vězňů na tomto místě jejich utrpení byla důstojně
oslavena trvalým památníkem, který bohda se stane novým pou-
tem českopolského bratrství.

Plamenným manifestem pro shodu českopolskou je polská stať
Pavla Kriebelta, který za třicet let svého života mezi Čechy se
přesvědčil, že naše účinná láska k Polákům má hluboké kořeny
v živelném našem slovanství. Cesty národů jsou mnohdy jiné než
cesty jejich státníků. V našem případě musí a musí nadejít chvíle,
kdy Češi a Poláci v pocíivém dorozumění podají si bratrské
ruce k trvalé součinnosti.

O tom, „proč jdeme dál“, uvažuje také člen mladé polonofilské
generace **JUC. Jan V. Mládek** v pěkné stati, kde praví mimo ji-
né: „Ministři at si sblížíjí státy, předmětem naší péče je souru-
čeství národů.“ Velkou nadějí pisatele je „zřetelně se již rýsu-
jící vnitřní přerod Polska — jeho demokratisace. Ona bude zna-
čit v Polsku uvolnění celé řady základních hodnot, jež žijí již
delší dobu v českém národě... Vývoj polského národa vynese
na povrch společenství hodnot a způsobí, že blízkost jazyková
bude posilována řadou jiných hlubokých pojitků.“

Pisatel těchto řádků přispěl do sborníku oceněním polonofil-
ského díla **Jana Ev. Nečase**, který v letech sedmdesátých a osm-
desátých svými dobrými překlady z polštiny a osobními styky
s vynikajícími Poláky mnoho vykonal pro kulturní vzájemnost
českopolskou. Proto nebudiž zapomináno tohoto „horlivého oráče
na tvrdém i vzdorném úhoru, jehož zkyprnění a obsévání jest ne-
dostředného dosahu pro jasnější budoucnost a mocenskou váhu
Slovanskva, zárukou naší bezpečnosti a pečeti evropského po-
koje“.

Tímto vlastním kredem končím referát o významné publikaci
Československo-polského klubu v Brně, která vším právem za-
slouží si dbalé pozornosti celé naší veřejnosti. **Jdeme dál** — a své
čtenáře prosím, aby v zájmu veliké ideje slovanské i českého
katolictví šli s námi.

Bořivoj Benetka:

Vynikající žena katolické reformace, kněžna abatyše Žofie.

Starobylý klášter panenský u sv. Jiří na hradě Pražském může
se pyšnit řadou vynikajících žen, které uchýlivše se do samoty
k oddané službě Kristu, vahou své osobnosti vystupují z rámce
určeného jim prostorami kláštera, když toho vyžadují zájmy a
prospěch Církve či národa. I na sklonku tak zvaného zlatého
věku (pojmenování, mimochodem řečeno, spíše romantické než
oprávněné!) a na počátku bouří stavovských a důsledku jich
katolické reformace abatyši panen svatojiřských byla vynikající
žena, která nejednou přinášela svoji pomoc, podporu a lásku
v těch rozbouřených dobách. Byla to **Žofie Albínka z Helfenburka**.

Dětství své prožila ve stínu pětileté růže, v jichž službách byl
její děd Václav, kancléř domu Rožmberského, který zejména
panu Vilému prokázal valných služeb, jež mu na konec vynesly
nejen značné jmění, ale i povýšení do stavu vladýckého s při-
domkem z Helfenburka. A jako otec, i synové sloužili pánům
vladařům na Krumlově. Otec Žofin drahná léta pobyl ve Vla-
ších na studiích, dosáhnuv tam i hodnosti doktorské. Navrátil
se domů, vstoupil po příkladu svého bratra Jana také do služeb
pana Viléma. Oženil se tehdy, ale netěšil se dlouho štěstí man-
želskému. Žofii (vedle ní tu byli čtyři synové, Václav, Křištof,
Jan a Abraham), bylo osm let, když jejich paní máteř navždy
zavřela oči a sirotky zanechala péči otcově. Ten se rozhodl, že
vstoupí do stavu duchovního, k němuž už dávno lnul a v němž
chtěl uplatnit své nevšední vědomosti a obsáhlé zkušenosti. Tak
díky svému vzdělání i mocné přímluvě pana Viléma nejen do-
sáhl kněžského svěcení, ale i vysokých hodností. Roku 1574 byl
zvolen biskupem olomouckým, ale za měsíc po slavném nasto-
lení rozloučil se s životem a byl pochován v katedrále olo-
moucké.

V šlépějích otcových kráčela i dcera Žofie. Sirotka vzaly si
na péči panny v klášteře tišnovském, mezi nimiž zůstala až do
jednaadvaceti let, kdy měla se provdati. Při zasnubkách zlomil
prý se jí prsten zasnubní, podávaný panem ženichem a tu ne-
věsta, pokládajíc to za pokyn, aby ve sňatek nevstupovala, za-
snoubila se Kristu a zasvětila se životu řeholnímu.

Rozhodnuvši se vstoupiti do kláštera, přijala roucho řeholní
v nejstarším panenském klášteře českém u sv. Jiří; složila tam
do rukou abatyše **Judity z Eibenstola** slib roku 1587. Tehdy
klášter byl dosti sešlý a domácí poměry náboženského života
českého zajisté i sem vrhaly své stíny. Panna Žofie byla přímo
předurčena vytrhnouti klášter z bída vnitřní i vnější. U svých
spolusester získala si záhy lásku a oddanost, neboť byla pannou
ozdobenou i vynikajícími mravy, i energií a bystrým rozumem.
V ní plně se zachytily všechny duševní přednosti otce i děda.
Ty ji už roku 1592 postavily po bok abatyši jako převoryši a na
počátku sedmnáctého století (1600) vstupuje na stolec abatyše
svatojiřské, posvěcený tolika slavnými předchůdkyněmi, aby po
plných třicet let byla jeho vynikající ozdobou. Doba jejího du-
chovního panování patří mezi nejpohnutější v dějinách české
říše. Události politické nezůstávají bez vlivu ani na dějiny klá-
štera svatojiřského a právem možno říci, že čestně se řadí k těm
nejpřednějším abatyším tohoto slavného kláštera. Již jména bla-
hosl. **Madry, Anežky** či **Kunhuty z rodu Přemyslova**, stačí, aby
se nám abatyše Žofie ukázala jako důstojná dědička a slavná
obnovitelka této duchovní tvrze zbožných dívek českého ná-
roda. Převyšují klášter valně sešlý, zdola se důkladných oprav.

Fašismus a ženská otázka.

Péče o matky a děti — Organizace žen podle věku — Dopolarovo.

Vedoucí zásadou a cílem fašismu jest veliká, mocná a celým světem respektovaná Itálie. Život občanstva, ať veřejný nebo soukromý, jest veden naznačeným směrem a fašistická diktatura rtěluje obyvatelstvu svoji vůli propagandou všeho druhu, tiskem, slavnostmi, poukazem na antickou hrdinnou minulost. Právo upravovat chod svých myšlenek samostatně, tedy ne podle vládní vůle jest považováno za demokratickou bajku a tudíž nepřipustné. Pro fašistické velmocenské cíle jest předpokladem početné

Chodby klášterní dala vydlážditi, chrám obnoviti a ozdobiti a pro jeptišky vystavěla veliký nový chór, sahající do polovice kostela. Dodnes rodiný erb Albínů z Helfenburka, umístěný v presbytáři nebo v choru vedle erbu kláštera, připomíná nám její péči o budovu klášterní. Ale obrátila svoji pozornost i k majetku klášternímu: vyplatila statky klášterní a obezřetnou péčí dosáhla, že klášterní příjmy zase mohla obracet k bohumilým účelům, které právě v té době přímo tloukly na bránu klášterní.

Povstání zasáhlo i klášter. Jako mnohým jiným klášterům oděli direktori r. 1619 i klášteru u sv. Jiří zboží klášterní, aby je obrátili na vydržování vojska. Leč to nestačilo. Ti, kdož byli za statky klášterní opatřováni, žoldnéři stavovští, neopomenuli jediné příležitosti, aby nedali poznati dcerám sv. Otce Benedikta svoji vojáckou surovost. V obširném listě kněžny abatyše ke králi Ferdinandovi II. (1623) jsou obsaženy všechny ty útrapy a příkoří, s nimiž pokora a tichost panen stěží mohly zápasiti. Ovšem vítězství Ferdinandovo přineslo vysvobození ze špatného nakládání, ale jen statečnosti a ráznosti kněžny Zofie děkoval klášter, že byly mu navraceny statky kláštera vládou direktorů odňaté. Připojila se roku 1622 k akci katolických ústavů, požadujících navrácení rozchváceného zboží. Podařilo se jí opravdu, že statky kláštera, ocitnuvši se v rukou stoupenců povstání, zase obrátily se k původnímu svému účelu.

A jak statečně hájila zájmy kláštera, ukazuje zajímavá epizoda, zachovaná nám v listě, adresovaném roku 1628 panu Vilému Slavatovi z Chlumu a Košumberka. V něm pětadesátiletá kněžna slovy ráznými protestuje proti porušení privilegií a svobod klášterních kanovníkem Platejsem a jinými hodnostáři. Ti jménem arcibiskupovým vykonali prohlídku v klášteře, v níž abatyše viděla zneuctění starobylého kláštera i konventu v očích lidí, kteří právě by z této prohlídky mohli souditi, jako by se tam dělo cosi nerádného. List podobného obsahu, hájící práv kláštera, adresovala i kardinálu Harrachovi. Takové ženy tedy zrodila ta menšina katolická! Statečné, zbožné a hrdinné.

Dvakrát za jejího panování mohla uplatniti ono slavné privilegium kněžny-abatyši u sv. Jiří: korunovati české královny. Roku 1616 byla to Anna, manželka krále Matyáše, a za dvacet let později manželka Ferdinandu II., Eleonora. Zejména tato druhá korunovace v plném tesku a nádheře vykonaná připadá nám jako vyvrcholení poslání abatyše Zofie Albinky z Helfenburka. Ona, dcera olomouckého biskupa a jedna z českých panen, vkládá korunu na hlavu české královny, manželky vítěze bělohorského.

Když v prosinci roku 1630 skonala, uložena po bok svých velkých předchůdkyň. Zapadl nad její rakvi kámen z červeného mramoru, na němž jest patrna její postava s knížecí korunou a rouškou na hlavě a v ruce má berlu a knihu. V rohu náhrobku možno spatřiti erb vladků Albínů z Helfenburka, který sice přetrvá jen tři generace, ale zanechal po sobě právě v kněžně Zofii svůj nejlepší květ.

Když vkročíme do kostela sv. Jiří, maně se rozhlížíme, čekajíce, že odněkud z nadzemských výšin zazní opuštěnými prostorami panenského kůru zbožný zpěv panen benediktnek. Leč to jest spíše přání, než co jiného. Česká země jest studená naší lhostejností, aby z ní mohly vypučeti květy oddaných dcer sv. Otce Benedikta, a my oddáváme se příliš službě efemérním myšlenkám, než abychom stáli o obnovení slavné minulosti právě této svatyně, v níž ukryty poklady českého národa. Národ žene se za jinými hesly a tak zbožné panny dosud marně orodují za obnovení svého samostanu. Leč i ten červený mramor se pohne, aby polovypuklá postava kněžny abatyše vrátila se životu.

silný národ, tělesně i duševně zdravý a vlastenecky vychovaný lid. Proto v Itálii pod ženskou otázkou se především rozumí materství a dětství. Fašistický stát ukládá povinnost ženě rodit, kterážto povinnost se ženám stále připomíná. Roku 1926 prohlásil Mussolini slavnostně, že na prahu druhé polovice tohoto století, to jest roku 1950, vzroste obyvatelstvo Itálie na 60 milionů duší. Zda se však, že se Italky příliš nesnaží, aby splnily uloženou povinnost. Sčítání lidu v Itálii roku 1921 vykazovalo 38,7 milionů obyvatelstva, roku 1931 41,1 milionů. To jest vzrůst o 6,1 procent. Je to nejnižší procento, vyskytnuvši se v Itálii vůbec od let, kdy se koná sčítání každých deset let. V předcházejícím období 1911 až 1921, které zahrnuje válečná léta, přibýlo 6,8 procent. V posledních letech se vzrůst obyvatelstva vlivem hospodářské tísně značně zpomalil. Půjde-li to dále tímto tempem, nebude mít Itálie roku 1950 60, nýbrž pouze 46 milionů duší.

Péče o matku jest v Itálii vzorná. Vláda zřídila četné porodnice, útluky, prázdninové osady a účelné vybavené zdravotny. Režim stará se dokonce i o to, aby každé italské dítě narozené za hranicemi, bylo uchováno vlasti. Tak na př. Francie považuje děti cizinců narozené na jejím území za francouzské občany. Tomu cíli italská, proti Francii poněkud zahrocená vláda tím, že dopravuje zdarma italské ženy, budoucí matky, do vlasti, dává jim premii ve výši 100 lir a poskytuje novorozenatům bezplatnou péči.

K řešení ženských problémů v rámci fašistického názoru byl založen v každém městě a v každé dědině „Ženský svaz“ (fascio femminile). Svaz má především výchovný účel. Vede ženy k tělesné a mravní čistotě, budí jejich vlastenecké city a propaguje fašistickou nauku, zejména populační. „Jsme proti pohodlnému životu,“ řekl Mussolini, když byl vyzván finským filosofem, aby vyjádřil jednou větou smysl fašismu. Rečených svazů jest v Itálii přes 4.000.

Skupinám dospělých jsou přičleněna sdružení malých od 7 do 12, a mladistvých od 12 do 18 let. Malých organizovaných děvčátek je téměř půl milionu, dospívajících přes 100.000. Vstup do fašistické organizace není povinný, ale úřady přihlížejí k tomu, aby každé dítě do organizace náleželo.

Mladá ženská generace jest oproti dřívějším shovívavým metodám přidržována energicky k zdravotnictví, zejména k vydatnému používání vody a mýdla. U každé skupiny jest zřízeno ambulatorium, které kontroluje zdraví, vývoj a život dospívajících dívek. Práce ambulatorii jest doplňována sborem ošetrovatelek, které navštěvují domácnosti chudých vrstev, radí dívkám a ženám ve všech otázkách a bdí nad bezvadným životem ženského dorostu.

Pro ženy výdělečně činné a především pro osamělé jsou všude pokračovací školy, zvané „dopolavoro“, kde lze bezplatně používat čítárny, knihovny, poslouchat rozhlas, shlédnout biograf, zúčastnit se kursů tanečních, dramatických, pro analfabety a ženské ruční práce, zdarma se učit zpěvu atd. Fašistická vláda snaží se podcnyti i volný čas obyvatelstva a dáti mu národní náplň.

Ku provádění velkorysého fašistického programu jest zapotřebí učitelských sil. Jejich výchova děje se ve třech odděleních, a to pro domácí práce, sociální činnost a výchovu výrobních a zemědělských pracovníků. Největší péči věnuje vláda zemědělským pracovnícům, protože spásu v krizi očekává Itálie od návratu k hroudě.

Proto také úřady potírají všemi prostředky urbanismus, to jest přelidňování velkých středisek. Přesídlení do měst jest dovoleno pouze na základě policejního, pádně odůvodněného dobrozdání.

Do rámce sociální činnosti náleží především propaganda pro zvýšení porodů. Ženské komise dohlížejí na plnění mateřského úkolu jsou vybaveny bílými stuhami, které se věší na dveřích bytů, kde se narodilo dítě, což jest považováno za vyznamenání. Ženy fašistického 13. roku (1935) nepřihlížejí již k tomu, aby si udržely štíhlost a útlost boků. Italská matka má mít — jak duce sám řekl — robustní boky.

Nadšení pro strohou výchovu není u italských žen všeobecné. Mimo materství se nevěnuje jiným úsekům ženského života tolik pozornosti jako v jiných zemích, ačkoliv, podle názoru vedoucích osobností mezinárodního ženského hnutí, by úprava ženských povolání přispěla rovněž k všeobecnému vývoji. Dnešní žena touží po materiální nezávislosti a po duševním zadostiučinění z povolání. Těže na př. nesou italské ženy reformu ministra osvěty Gentile, jenž vyloučil ženy z ředitelství škol a vyučování ve vyšších třídách.

Velký počet žen zapsaných do Svazu setrvává v něm pouze pro výhody, ač jinak snad nesouhlasí s fašistickým programem. Než pravé smýšlení nelze pochopitelně snadno zjistit. Jisté je, že výchovný řád fašistický má mnoho světlých stránek. Pro ženy, které za dřívějšího režimu byly zvyklý činnosti v širším kruhu, znamená ovšem nynější řád omezení. Od konce minulého století dokázaly ženy ve svých spolcích a institucích, že mají smysl a pochopení pro velké problémy a byly a jsou zejména na jihu Itálie spolehlivými šřitelkami i náboženských zásad. Za války pak se osvědčily ve službě milosrdenství, vyvěrajícího z živé víry v Boha.

—alm—

Sovětská cesta k demokracii.

Sovětské Rusko, oficiálně Sovětský svaz, jest celou šestinou světa, a jest to země nesmírných možností, země, na niž musíme a budeme vždy pohlížeti s bdělou pozorností, nenenávidějící ani neobdivující nekriticky, ale přejíce, aby záhy vykristalisovala v pevné jádro. Je to země, v níž se daří jen jedné politické straně jako nositelce řízení státních záležitostí, kde jen vůle nepatrné částky, bolševiků, vládne 160 milionům. Je to země, kde se dnes daří skvěle traktorům, elektrárnám, Dněprostrojům, továrnám a průmyslovým kolosům vůbec. Lidem se však dosud v této zemi dobře nežije. Přejeme si, aby této zemi dostávalo se stále a pokud možno co nejdříve nejvíce pevnosti, vyrovnanosti a lidského režimu, který by mohl v každém okamžiku spoléhat na oddanost, práci, nadšení, na srdce, hlavy a ruce všech svých občanů, a nikoliv obávat se jejich nohou. Její bezpečnost, síla, rozkvět jest přímým našim zájmem a proto všichni Čechoslováci uvítali změny v sovětské ústavě, jak je ohlásil Molotov, předseda rady komisařů, na posledním sjezdu sovětů v Moskvě. Konal se právě v okamžiku, kdy jsme opouštěli tuto zem, pro jejíž traktory, továrny, elektrárny a skvělou rudou armádu mám jen obdiv a nadšení.

Sovětská konstituce byla vyhlášena r. 1923, v době, kdy skončily boje s intervencí, povstáními a kdy stát byl v plném zápasu za svoji socialistickou formulaci. Tato ústava nese všechny prvky diktatury bojující skupiny. Skutečnost, že sedlák byl živlem nespolehlivým, jest vyjádřena článkem 9. ústavy, stanovícím:

Kongres sovětů svazů socialistických sovětských republik jest složen ze zástupců měst a městských sovětů, volených na základě 25.000 voličů na jednoho poslance a ze zástupců venkovských sovětů, kde na jednoho poslance připadá 125.000 voličů.

Změny, které přijal VII. sjezd sovětů dne 6. února 1935 v Kremle a doporučil je k provedení zvláštní ústavní komisi, jsou následující:

- a) další demokratizaci volebního systému tím, že nerovné hlasovací právo jest zaměněno rovným, nepřímé přímým a veřejné tajným hlasováním;
- b) jasnějšího vystižení sociálně-ekonomického základu tím, že by ústava byla přivedena v soulas s nynějším stavem třídních sil v SSSR. (vytvoření nové socialistické struktury, zničení kulačstva, t. j. silných sedláků, vítězství kolchozního zřízení, zesílení socialistického vlastnictví jako základu sovětské společnosti atd.).

V druhém odstavci svého usnesení doporučil sjezd vytvoření ústavní komise a článkem

3. nejbližší řádné volby orgánů sovětské vlády ve Svazu SSR. provést na základě nového volebního řádu.

Dřívější ústava z roku 1923 znala jen volby nepřímé, nerovné, sedlák byl občanský znehodnocen, volilo se nejdříve do výkonného výboru sovětů místních, tyto zase do oblastních, místních republik a dále do sjezdu sovětů. Volby byly veřejné, t. j. hlasovalo se zdvižením ruky. Podle staré i nové ústavy mají volební právo aktivní i pasivní všichni pracující starší 18 let, s výjimkou všech, kteří byli vykořisťovateli za dřívějšího režimu nebo jeho služebníky (bývalí policejní agenti, úředníci, četníci, dále popové atd.). R. 1934 jest jen 2,5 % občanů zbavených volebního práva, kruh osob zbavených volebního práva se stále menší. Molotov ve své řeči dále uváděl:

Sověty, t. j. rady dělníků a sedláků, byly a zůstanou základem našeho režimu. Ale co jest nejlepšího v parlamentarismu, zejména volby přímé, rovné a tajné do představitelských sborů státních se všeobecnou účastí všech pracujících, jak to vyžaduje sovětská ústava, musí býti nyní všeobecně uplatněny v SSSR. Přejem k tajným volbám bude znamenat ještě jednu normu vážného ověření svazku orgánů sovětské vlády s širokými vrstvami pracujícího lidu. Tento způsob voleb může rychleji odhaliti některé slabší úseky v naší práci a svazku s masami. Dále si od tohoto způsobu voleb slibuje: úder plnou silou na byrokratické elementy a bude pro ně důkladným vydejřením z byrokratické dřimoty (vstrjaskoj).

V podstatě a na rozdíl od našeho a demokratického volebního práva jde ne o hlasování, neboť sovětský občan, pokud nepatří v osudné 2,5 % nevoličích občanů, nemůže než jen souhlasiti a ne voliti, neboť k volbám jsou připuštěny jen kandidátky komunistické strany. Jde tedy jen o souhlas, podobně jako ve všech diktaturách, německé, italské, turecké. Přesto však sovětskému režimu velmi záleží na tom, aby každá volba, ať již jde o nepatrné místní nebo větší volby, prokázala co největší účast voličů. Molotov ve své řeči dne 6. února na sjezdu sovětů, otištěné v úředním orgánu „Pravdě“, uvádí:

Cifry ukazují, jak rostl počet voličů do sovětů v posledních letech a jak současně s tím zvětšovala se účast voličů ve volbách. Cifry mluví samy za sebe.

První léta v době přechodu k mírové práci a budování, v r. 1922—23, účast voličů byla obyčejně 40 % všech osob majících volební právo, v selských oblastech nezřídka dosahovala kolem 20—25 %. Potom se situace měnila rok od roku.

R. 1926 počet všech k volbě oprávněných byl 76 milionů obyvatelstva, účast obnášela 51 %, r. 1927 voličů bylo 78 milionů, účast 50 %, r. 1929 81 mil., účast 64 %, r. 1931 86 mil., účast 72 %, r. 1934 již 91 milionů voličů a 85 % účastníků.

Účast voličů ve městech jest vždy větší než na venkově, ale jestli r. 1934 ve městech zúčastnilo se 92 % všech oprávněných voličů, v selských oblastech šlo k volebnímu aktu již 83 % voličů.

Molotov dále uváděl účast žen jako velmi důrazný zjev pro sovětskou vládu a její srůstání s pracujícími, t. j. ruským národem. V srovnání s r. 1926, když ve městech šlo k volbám pouze 43 % všech volebně oprávněných žen, v selských místech účast žen obnášela jen 28 %. V posledních volbách volební účast žen obnášela ve městech 90 %, v selských místech již 80 % žen. Stále stoupá také účast žen v oblastech střední Asie, tedy v místech, kde vládly donedávna koran a jeho předpisy. Na příklad v Uzbekské republice účast žen vykazuje v roce 1926 jen 7,8 %, r. 1934 již dokonce 72 %. Podobná čísla vykazuje každá muslimanská oblast SSSR. Molotov nikoliv bez oprávněné hrdoosti mohl poukázat na fakt, že v celé řadě zemí: Itálie, Francie (do 3. III.), Japonsko, Belgie, Portugalsko, Holandsko, Jugoslavie, Řecko, Brazílie, Argentina neznají volební právo žen. Pro nás jest tento výčet velmi zajímavý, neboť v něm jest řada zemí se socialistickou většinou, bojující se ve své pokrokové linii přiznati volební právo ženám, aby neposílily řady konservativní, které vždy hájily a hájí ženy proti úchylnkám moderního zákonodárství. Molotov uvedl dále, že počet lišenců, t. j. osob zbavených občanských práv, jest stále menší. R. 1934 obnášel jen 2,5 %, t. j. něco více než 2 mil. Proti 91 milionům voličů jest to zlomek, který se stále zmenšuje. Rozhodnutím Ústředního výkonného výboru komunistické strany r. 1931 byly stanoveny podmínky pro obnovení občanských práv kulakům, kteří dokázali ve skutečnosti, že přerušili zápas proti kolchozům a sovětské vládě a zabývají se čestnou prací. Dalšími rozhodnutími CIK. byly ještě usnadněny podmínky o získání občanských práv dětí kulaků.

Volební reforma, která bude vyjádřena ústavou, jest velkým krokem k demokratizaci diktatury v SSSR. Molotov v řeči správně vystihl, že v tu dobu, kdy nově a nově cizí země odstupují od soustavy přímých voleb a nejčastěji zaměňují volby prostým jmenováním, diktováním úředníků-funkcionářů shora až do samotných základů, v SSSR. soustava nepřímých voleb jest nahrazována přímými volbami, ne pouze v nejnižších orgánech vlády, ale i v nejvyšším orgánu sovětské vlády. Zachovávajíc voliči právo, aby mohl svého poslance odvolati z jakéhokoli orgánu, a zabezpečujíc při sestavování kandidátů účast i nestranných (bezpartijních) organizací a pracujících, sovětský systém zavedením přímých voleb vytváří gigantický krok k rozvoji demokratizace země.

A sovětská praxe.

V době naší přítomnosti v Moskvě konaly se volby do městského sovětu, t. j. zřízení slučujícího funkce našeho městského zastupitelstva, magistrátu: pravomoc politickou i samosprávnou. Všechny voličů bylo 2,210.000, účast 96,9 %. Je to značně více než r. 1931, kdy účast obnášela jen 84,4 %. První místo ve volební účasti mají dělníci moskevských továren: průměrně 98,2 %, úředníci a zřizenci (služašči) průměrně 97,5 %. Účast neorganizovaných: hospodyn, pensistů, invalidů, dosahovala celkem půl milionu, studujících přes 100.000, t. j. 94 % a 96 %.

Za poslance bylo zvoleno 2.056 osob, náležejících k 22 národnostem, složených ze všech končin SSSR. Mezi poslanci jest 571 žen, 1341 jest dělníků, 328 zaměstnanců administrativy. Dále jest v městské radě 55 studentů, 21 řemeslníků, 122 hospodyn. Podle stáří — a tento díl statistiky bude velmi zajímavým pro čsl. poměry — jest: 223 poslanců ve věku 18—25 let. Největší skupinu podle stáří tvoří 1083 poslanců ve věku od 26 do 40 let. Nad 40 let jest 750 poslanců. Jako velmi příznačný znak pro sovětský režim, stále se obnovující mladými a novými silami, i když staří, zkušení bolševici zůstávají v čele, jest: 82,8 % všech poslanců bylo zvoleno po prvé.

MLádí jest v SSSR. velmi aktivní v politické práci, ale, jak zřejmo z výsledků voleb do městského sovětu v Moskvě, jeho práce jest oceňována nejen možností agitovati, ale býti na zvolitelných místech na kandidátkách.

Bůh pracuje za nás.

—lc—. My lidé s nepřekonatelně úzkým zorným úhlem stojíme nejednou před překážkami, o nichž se domníváme, že jsou nepřekonatelné. Známe jednoho kněze i laika, který s nejlepší vůlí, ba touhou po práci někam přišel, ale za nějaký čas všeho nechal býti: Zde se nedá nic, ale naprosto nic dělati, zde nikdo stávající poměry nezmění, byl pak jeho úsudek, jeho chabý a slabý, nedokonalý úsudek, a proto nedokonalý, poněvadž vyrostl pod nedokonalým zorným úhlem všeho lidského.

A přece stačí pouhé listování v dějinách národů, stačí dnes s otevřenými očima se dívatí kolem sebe, a tu cítíme tak živě a makavě přímo, jak Bůh sám zasahuje do dějin lidstva, do vývoje národů. Každé poblouznění, každý větší odklon od Krista a tím také od nezměnitelných mravních zákonů křesťanských zaplatil každý národ bez rozdílu těžce a krvavě. Ti, kteří nejuživěji pozvedali svoje zaťaté pěsti proti kříži, ti nejvíce museli pocítiti i trest, a hrob nejedné rodiny a nejednoho národa je výmluvným toho dokladem.

Není však zapotřebí hledati kdesi v šeru minulosti. Stačí pozorovati to, co se děje kolem nás samotných. Tři boží metly, sebevraždy, manželské rozvody a prázdné kolébky nebo systém jednoho, nejvýše dvou dětí, jak zasazují rány, jejichž velikost a hloubku člověk povrchně pozorující ani nechápe.

A tu přichází s cenným materiálem, který snesl z úředních statistik, jeden z nejlepších obránců a propagátorů křesťanství, veliký maďarský tiskový apoštol P. Bangha T. J. a poukazuje na to, jaké rány těmito metlami byly zasazeny katolicismu a jaké jinověrcům. Velmi názorně líčí tento vývoj stav peštské župy, která je nábožensky smíšená a v níž jsou katolíci i protestanté. Je tam ryze protestantský okres Dunavecse, mající naprosto stejné sociální a výdělečné poměry jako okresy sousedící, smíšené nebo katolické, a přece je tam, v dunavcském okrese, k nepřirovnání větší procento sebevražd než v okresích katolických nebo smíšených. V budapeštské župě jsou pak tři venkovské, takřka ryze zemědělské okresy. Životní poměry a podmínky jsou v nich stejné: Félegyháza, Cségléd a Nagyörös. První z nich je ryze katolický, druhý z polovice a třetí má dvoutřetinovou protestantskou většinu. V prvním ze zmíněných okresů, který má největší počet obyvatelů, bylo za jedno desetiletí spácháno 97 sebevražd, v druhém již 165 a v třetím a při tom nejmenším co do počtu obyvatelstva dokonce 201. Podobná data snesl P. Bangha z celého Maďarska a je zajímavé, že průmyslová, katolická, socialismem však již prosáklá města širší periferie budapeštské, jejichž obyvatelstvo je takřka výlučně dělnické, má k nepřirovnání menší procento a počet sebevražd než zamožná venkovská města protestantská. P. Bangha porovnává tu šest měst, vesměs stejně obyvatelů majících, tři katolická a dělnická — Erzsébethfalva s 50 sebevraždami, Kispesť rovněž s 50 sebevraždami a Rákospalota se 35, — kdežto protestantské a zamožné město Mezőtúr při stejném počtu obyvatelů jich má 199, Nagyörös 201 a Szentes dokonce 208. P. Bangha praví: „Dřív se oběsí v Mezőtúru, Nagyörösu a Szentes čtyři nebo pět protestantských sedláků než se otráví dělnice v Kispestu, Rákospalotě a Erzsébethfalvě.“

Totéž, co P. Bangha na základě statistického materiálu zjistil o sebevraždách, totéž dokazuje i o manželských rozlukách. I zde ob stojí katolicismus přímo skvěle. V posledním předválečném roce bylo — nepočítaje smíšená manželství — uzavřeno 73.604

římskokatolických manželství, v témže roce bylo rozvedeno — rozluka manželská byla v Maďarsku uzákoněna již před válkou — 2.156, římskokatolických manželství. Řeckokatolických manželství bylo uzavřeno 16.182, rozvodů bylo 300; čistě kalvínských nových manželství bylo 17.204, rozvodů současně 1528; lutheránských nových manželství bylo 8891, rozvodů pak 487; řecko-pravoslavných — statistika mluví totiž o území předválečného Uherska — novomanželství bylo 25.725, rozvodů 1.634; unitaristických sňatků bylo 357, rozvodů 39 a konečně židovských 6.578 při 468 rozlukách. Statistika dokazuje, že bylo rozvedeno každé deváté unitaristické manželství, každé jedenácté kalvínské, každé čtrnácté židovské, každé patnácté řecko-pravoslavné, každé osmnácté lutheránské, ale teprve každé třicáté sedmé, šlo-li o manželství římsko- nebo řeckokatolické. Nejpevnější oporou státu v podobě zdravé rodiny byli již tehdy katolíci.

Nejpádňější mluva je však ona o přírůstku obyvatelstva. V letech 1830 až 1900 přibýlo katolíků v zemi bývalého Uherska o více než 66 procent, kalvinů přibýlo jen 4.9 procent. V letech 1900—1910 činil přírůstek u katolíků 160.803 duší, u kalvinů v témže desetiletí jen 13, slovy třináct duší! Běře-li se za základ stejný počet lidí, byl přírůstek duší u katolíků 1810krát větší než u kalvinů. A při tom nebyl počet vystěhovalců mezi kalvinů dávno tak veliký jako mezi katolíky.

Tolik pokud jde o Banghovy číslce. Ale nejen jeho statistika přesvědčuje nutně každého o tom, že katolicismus je nejlepší zárukou života a rozkvětu národů, ale totéž nám praví číslce s druhé strany naší republiky, z Německa.

Tam bylo — bez Sárského území — k Novému roku 1935 obyvatelů 65.200.000, z toho protestantů 40 mil. 900 tisíc, čili 61.2 procenta, katolíků 21.200.000, čili 32.5 procent, lidí bez vyznání 2.400.000, čili 3.7 procent všeho obyvatelstva. Ostatní procenta připadají na nejrůznější vyznání. Oproti poslednímu sčítání lidu vzrostl počet katolíků o 4.5 procent, počet protestantů jen o dvě procenta, a při tom jsou katolíci v nesmírné nevhodě, že mají nesmírnou, nepřehlednou a nezpracovatelnou diasporu...

Samo sebou vymírají ti, kteří jsou mimo katolicismus nebo dokonce proti němu. Což — kdyby u nás každý dobře situovaný učitel, jehož žena rovněž učí, úředník a prostě každý jiný, který patří do tábora nekatolického, měl početnou rodinu, měl notný rádek dětí — jaké nesmírné nebezpečí by v nich vyrůstalo pro katolické zítřky! Jak bychom se důvodně museli obávatí toho, jakou početnou i procentuální sílu v našem národě budou kdysi znamenati ti, kteří přímo s mateřským mlékem vdsáli do sebe nenávisť vůči všemu katolickému — a zatím — Bůh pracuje za nás — právě v těchto rodinách je velmi málo dětí, jsou-li vůbec jaké. Český nekatolicismus a protikatolicismus vymírají a vymře sám sebou, neboť páse sebevraždu tím, že v manželstvích jeho zůstávají kolébky prázdné, ba že kolébky jsou něčím, co v inventáři oněch rodin naprosto neexistuje, co nikdy jimi nebylo pořízeno, poněvadž pro ně je to věc nepotřebná, zbytečná...

A za prázdnými kolébkami rozprostírá se širé pole hřbitovní...

Štěstí pro národ, že ve svých řadách má tak velké procento katolíků. Jinak by s vymírajícími nekatolickými a protikatolicky zaujatými rodinami vymřel celý národ.

Vilém z Rožmberka.

Rod Rožmberský počítal se k nejstarším a nejslavnějším v českém království. Jižní Čechy byly doménou jejich vládaření. Odtud nejednou zasahují mocně do českých dějin, opírajíce se o své majetkové vlastnictví i o husté pletivo příbuzenských vztahů k domácím i cizím rodům. A tak se jim, častokrátě podařilo připoutati zájem domácí i zahraniční politiky k pevnému svému sídlu v jihočeském Krumlově.

Rodové zboží rozkládalo se po obou březích Vltavy a zaujímal celý jih. Bylo pravým vladařstvím, udržovaným jako rodinný nedíl nejstaršímu v rodě, a jeho vlastníku nemohl se na roveň postavit žádný z domácích pánů a stěží by se našel i mezi cizími, říšskými knížaty německými, kdo by bohatstvím a slávou svého rodu mohl se postavit na roveň Rožmberkům, odvozujícím svůj původ ze starořímského rodu Ursinů.

Leč bohatství, sláva a lesk moci byly u pánů z Růž vyvažovány rázností, moudrostí, zkušeností, vzdělaností i znalostí věcí veřejných a nad to jako věrní synové Církve statečně sloužili pod znamením kříže, nehledíce na své ztráty a oběti této opravdu rytířské službě přinášené na rodových statcích.

Procházíme-li kraji Prácheňským či Budějovickým, porozumíme, jak panování dovede vtisknouti svůj ráz všem památkám, které dodnes nesou stopy munificence rožmberské. Štědrá ruka Rožmberka klade základy památných chrámů, starobylé brány městské a možno říci, že každý kámen nese, či mohl by nésti vtesaný znak pětিলisté růže. Proto právem možno užití slovního obratu, že kameny tu promlouvají k návštěvníku kraje o slávě a moci tohoto rodu. Leč byly tu ještě jiné obory činnosti, jimiž nositelé červené růže v bílém poli zapisali se trvale v dějinách českého království. Téměř bez výjimky pečovali co nejlaskavěji o dobré hmotné i duchovní lidu poddaného, zakládali a pečovali o ústavy výchovatel-ské i o ty, jež pečovaly o ubohé z milosrdné lásky k bližnímu. Měli na péči rozmach živnosti i obchodu, takže téměř s jistotou bylo možno rozeznati hranici, kde končilo rožmberské vladařství. Kde byla spokojenost, blahobyt a jakési sebevědomí lidu poddaného, tam jistě ještě sahala moc vladařů rožmberských.

Druhá polovina šestnáctého věku hotovila se však zlomit rodový znak nad rakví posledních pánů z Rožmberka, dědiců důstojných té dobré pověsti i slávy, jaká pět století tvořila nejkrásnější ozdobu rodového erbu.

Před čtyřmi sty lety (10. III.) narodil se na zámku Štítorfu v Rakousích předposlední vladař rodu, pan Vilém, jako čtvrté dítě pana Jošta a paní Anny, rozené z Regendorfu. V pěti letech stává se Vilém sirotkem, pobývá nejdříve na Krumlově při panu strýci, kde se mu dostalo základních znalostí ve skládání a čtení liter. Sedmiletý byl dán od pana Petra, svého strýce, do Mladé Boleslavi, aby tu spolu se syny pana Arnošta Krajíře a jedním mladým Šlikem pod učeným preceptorem Matyášem pilně se učil. Leč učení zde bylo nakrátko, neboť už na podzim strýc ho volá k sobě, jelikož prý hrozilo přímoří (nebezpečí morové nákazy) v kraji. Teprve roku 1544 poslán do Pasova k tamějšímu biskupu Wolfgangovi, svému strýci, jemuž se chlapec zamlouval a proto sliboval, že bude o něho otcovsky pečovat, a pokud se dá, tak poctivě vésti, že může už nyní říci o něm, že bude z něho znamenitý muž. R. 1545 zemřel poručník pan Petr a ustanovení poručníci tři, aby do zletilosti paně Vilémovy hájili jeho práv a o zboží rožmberské podle svých sil pečovali. Zatím mladý pán dobře prospíval v latině, v oratorství i v umění a ctnostech, jež ethicam nazývají. Ovšem

i v náboženství naslouchal výkladům biskupovým i u pozdějšího probošta pražského Scribonia. Do té doby spadá také přijetí známého hesla pana Viléma, jež bylo jakési symbolum pro něho: *Σπένδε ὁσπίος*, Festina lente. Pokud se jej držel, vysvitne z dalšího běhu jeho života. Koncem r. 1549 konečně opustil na trvalo Pasov a navrátil se na Krumlov. Byl u biskupa tak oblíben, že tento hned roku příštího zjednával mu přístup ke královskému dvoru, kdež ho osobně presentoval.

V té době poručníci dílem zemřeli, dílem těžce nemocní nemohli se věnovati správě rozsáhlých statků a proto král rozhodl, aby se Vilém jménem svým i jménem svého mladšího bratra ujal vladařství a pánům poručníkům poděkoval, jakž toho starobylý zvyk žádá. Prvním činem mladého vladaře bylo pustiti všechny a všelijaké vězně po všech svých panstvích a mnohým i hrdla daroval i vraždníky na zápis vydav. Tak zahájil své panování.

Ujav se správy domu, oznámil okružním listem purkmistrům a radám, rychtářům v městech, městečkách a na vsích, že zřídil na Krumlově zvláštní úředníky, kteří by za jeho nepřítomnosti vyřizovali všechny věci jemu příslušející jeho jménem, majíce moc každému za spravedlivé učiniti, jako by on sám byl přítomen. K nim také mohou se poddaní obrátiti, kdyby snad úředníku rovnati nebo k místu vésti ne-náleželo, a tu uvedení radové vladařovi (Adam Šudek z Dlouhé, Jindřich Vojír z Protivce, Mikuláš Humpolec z Tuchoraze a kancléř Václav Albín z Helfenburku) nechť jsou konečnými rozhodčími ve všech sporech a záležitostech poddaných.

Roku 1551 zúčastnil se s jinými pány cesty krále Maxmiliána, který jel do Španěl pro svoji ženu a děti. Po rozmanitých dobrodružstvích navrátil se i pan Vilém do vlasti, přinášeje s sebou vzpomínky na Vlasy asi v tom smyslu, že „Vlaši dobře Čechům měšce přetrásli“, a tak i pana vladaře stála ta výprava hodně peněz. Leč za zkušenosti a za viděnou tu jízdu do Janova přes Lince a Innsbruck přece jenom stála. Na oslavu šťastného návratu chtěl pan Vilém uspořádati na Krumlově veselý masopust s dobrou muzikou. Obrátil se proto do Lince s prosbou, aby mu zapůjčili svoje hudebníky. Posel byl odmítnut s výmluvou na krále Maxmiliána, kterého tam čekali. Aby už po druhé nebylo třeba panu vladaři zaopatřovati si muziku v cizím městě, rozhodl se pan Vilém, že si pořídí svůj vlastní sbor hudebníků. Nelitoval nákladu. V Budějovicích dal si poříditi u varhaníka Joachima za 90 kop nový regál s několika mutacemi. Pořídil i jiné hudební nástroje, muzikanty a z Lince aspoň získal pozounáře, který na Krumlově už až do smrti zůstal. Takový asi byl původ krumlovských muzikantů.

Abychom si představili majetek domu Rožmberského, nahlédneme do příznání k berni, které pan Vilém na Třeboni na den sv. Jiljí 1. P. 1552 sepsati dal. „Statek svůj všecken, kteréhož na ten čas užívám, též také nad kterýmž vrchnost jmám, jakožto klášterský, farářský, kaplanský, žádných dluhů sobě nevyrazivše, zač stojí, šacovati dal. A poddaných svých, též i klášterských, farářských, kaplanských šacovati dal. A toto jmám za sumu jednokrát sto tisíc devadesáte a dva tisíce a čtyry sta kop gr. českých. A lidé, poddaní moji, i ti, nad kterýmiž vrchnost jmám, mají ho za sumu dvakrát sto tisíc, osm tisíc čtyry sta čtyrydce a dvě kopě grošův českých.“

Mladý pan vladař pečlivě si hleděl správy rozsáhlých statků, vše chtěl mít v patrnosti, o vše se zajímal. Prováděje rozmanité administrativní reformy, zřídil počátkem roku 1553 úřad se zajímavým posláním. Otevřenými listy totiž oznámil, že zřídil

pojezdného z těchto dvou příčin: 1. Aby se nedo-
pouštělo po vesnicích překupování dobytka, obilí,
mlíčeného a jiných věcí živných, ale aby každý do
městeček v příslušném panství hnál, vezl nebo
nesl na prodej. Řezníci z panství mohli po vsích na-
kupovati. Cizím však to dovoleno nebylo, aby se do-
bytek z panství od žádného nevyháněl. 2. bod kázal
čepování pouze panského piva. Tato ochrana tržních
práv poddanských měst v obměněné formě i dnes
se zdá aktuální.

Téhož roku jmenován pan vladař spolu s Vilémem
Přechem z Čestic hejtmanem Prácheňského kraje.
Volba krále Ferdinanda padla zajisté na dobrého
strážce, jak vidíme z jeho horlivosti o nápravu jistých
poklesků kněžstva, na něž si stěžoval pánům prelát-
ům do Prahy, kteří zvláštním mandátem (14. XI.) ar-
cipřystu Bechyňskému a faráři Krumlovskému při-
kázali, „aby sami na sebe dobrý příklad dadouce, je
(totiž kněžstvo na panstvích rožmberských) k ctné-
mu životu jakož pěkným napomínáním i také trestá-
ním skutečným přidrželi“. Jakmile list došel, dal si
svolati pan vladař kněžstvo k sobě a dal jim zvláštní

artikule, jimiž se měli řídit, a tak svůj život „nepří-
kladný, anobrž rozpustilý“ napravili a se polepšili.

Masopust roku příštího byl ve znamení svateb na
Krumlově. Provdávala se panna Alžběta, sestra pá-
ně vladařova, za pana Jindřicha staršího ze Svam-
berka, kdyžte předtím marně se o ni ucházel hrabě
van Haag, neboť pan bratr prohlásil, že předkové
pánů z Rožmberka neradi svých dcer ven z králov-
ství vydávali. Svatebního veselí zúčastnil se výkvět
domácí šlechty. Mladá paní Svamberkovna stěhova-
la se na Zvíkov teprve po Nanebevstoupení Páně a
v průvodu bylo přes tři sta koní. Tak vyváděli
krumlovští vladaři.

Téhož roku postavena od základu i škola krum-
lovská, která už roku příštího měla dobrou pověst
a hojně žactva, jemuž rektor od učení Pražského do
ní podával.

Již tehdy mladý pan vladař požíval pozornosti od
všech stavů království jako muž vážný, rozumný a
správný. Dokladem byl spor o místo v soudu zem-
ském. (Pokračování.)

Vilém Bitnar:

Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka.

František Žák narodil se v kraji podivuhodném. Na vý-
chodě Čech, na samém pomezí tvrdého německého Slezska je
vyšočina, která jako mys zadírá se svými skalami do těla zněm-
čené broumovské končiny. A tady, na nejvyšším bodě skalního
pahrbku, narodil se Žák v benediktinské myslivně, aby nejtěle-
jší svá léta prožil mezi houževnatě českým, národně uvědomělým
a nábožensky velmi citlivým lidem, jehož původ ztrácí se až v še-
rých staletích pohanských Čech, ozářených pověstmi o Charva-
tech, přijavších za svou kněžnu Přibyslavu, sestru svatého Václava.
Není divu, že mezi tímto lidem, odolavším staletým nájezdům
germanisace, rodil se již z dětství v Žákově český vlastenec, kte-
rým byl po celý svůj pozehaný život.

Avšak nejen lid, také krajina je výjimečná v těch místech,
kde světlo tohoto světa spatřil dne 15. května 1862 maličký
František. Je to proslulá Hvězda u Police nad Metují, a kdo měl
příležitost poznati její půvaby, ví, co asi znamenala pro dítě tak
vnímavé, jakým byl Žák. Kdykoliv vyšel na onen známý balkon
myslivny, uchvácen byl jedinečným pohledem na širý kraj, mi-
zící v modravých dálavách až u horských hřebenů, stojících již
na půdě pruského Slezska. Pod balkonem uzlél závrať budící,
skalnatou, příkrout stěnu, která od myslivny střemhlav padá do
hlubin roviny, jež se táhne odtud až k Broumovu, poslednímu
bodů východních Čech. Tato rovina rozprostírá se před zrakem
diváka jako jasná a přesná mapa, na které vidíte klikatiny potoků,
temné skvrny lesků a hájů, malebné skupiny doškových
střech podkrkonošských vesniček. Je to jímavá podívaná a nepo-
chybují, že se v dětství při denních pohledech rodil již neuvědo-
měle budoucí básník.

Jestliže pohled k Broumovu vtiskoval hochovi rys orlího vzle-
tu, působila druhá strana rodného kraje na hloubku jeho duše.
Vyšel z otcovské myslivny a za malou chvíli již se octnul v bá-
ječném kraji pohádkově utvářených skal. Cesta mezi nimi vedla
do hloubek propastí, strmých a temných. Bylo potřeba prodírat
se příšernými slujemi, aby se mohlo pokračovati v cestě po
úzké pěšině, tulící se k mechem porostlým skalám nad příkrými
hloubkami, na jejichž dně tajemně bublaly ztracené potoky a
prameny a šuměly černé jehličnaté houště. Cosi z hrůz Dan-
tova Pekla dýchalo tam na chodce, který se snažil dostoupiti
vrchole Hvězdy od Police nad Met. A takové dojmy byly takřka
denními dobrodružstvími hochu, sotva odrostlého kolébce. Duše
jeho formovala se mezi těmito dvěma póly krajinné krásy a ne-
divíme se, že v ní počaly záhy již dřímající sny o velikém poslání
budoucího života.

Avšak každému jednou skončí idyla jeho mládí a tak skončila
posléze i romantika dětství Žákova. Byl záhy poslán na studii
do benediktinského gymnasia v Broumově a dokončil je na gym-
nasiu v poněkud méně Lanškrouně. Po maturitě odešel do Prahy,
po které od mládí svého toužil, tak jak po ní toužily všechny
podkrkonošské děti té doby, jako po čarovném, pohádkovém krá-
lovství krásy. Vstoupil tu do arcibiskupského semináře a počal na
staroslavné universitě Karlově studovati katolické bohosloví.
V semináři zastíhl čilý duševní ruch literární, jehož se zúčastnil
s horoucností duše, která mu byla vrozena. V roce 1887 byl vy-
svěcen na kněze, a první jeho štací byla kaplanka v Michli,
z níž se však již příštího roku 1888 odstěhoval na honosnější kap-
lanku Královských Vinohrad. A tu se dočkal v roce 1892 instalace
nového faráře, proslulého učence Ferdinanda Josefa Lehnera.

Jako vinohradský kaplan mohl ukojiti touhy své duše po ši-
rokém světě. Každého roku užil svých prázdnin k zájezdu do ně-

keré z končin Evropy. A tak poznal z vlastního názoru Francii,
Belgii i Německo, zajel i do Dánska a do Uher. Ale ze všech
těch cest nejmilejší mu byla pout do Ruska. Ta zanechala v jeho
duši dojem nehlubší a nejtrvalejší, který se i v jeho literárním
díle projevoval až do jeho smrti.

Cesta na Rus byla příčinou velkého životního rozhodnutí Žá-
kova. Poznav povahu pravoslavlí, uchvácen byl myšlenkou uni-
onistickou tou měrou, že se mu stala takřka zjevením. Čtěl
jí věnovati nejlepší síly své duše, ale poznal, že jeho bohovědné
vzdělání potřebuje prohloubení a doplnění, že způsob jeho ži-
vota musí podřídití nějaké přísné řeholi a usměrniti se tak k ces-
tě za zvoleným cílem. Poznav studijní i životní organisaci Tova-
ryšstva Ježíšova, Žák odhodlal se roku 1898 opustit úřad svě-
tského kněze a vstoupil do jesuitského noviciátu v Trnavě na Slo-
vensku. Představení řádu poslali jej pak studovati filosofii do
Bratislavy, načež bohovědu dostudoval na staré jesuitské univer-
zitě v Inšpruku, která vychovala tolik českých jinochů již od
časů protireformačního baroku.

Konečně dozrál Žák tak, že mu mohl řád svěřiti první duchov-
ní úřady. Celý rok působil jako misionář na Slovensku, odkudž se
navrátil do své milované Prahy, kde po celý jeden rok působil
jako kazatel u svatého Ignáce. Ale ještě jednou musil odtud ven,
aby po celý rok vyučoval češtině na řádovém gymnasiu v Šejno-
vě. Teprve odtud vrátil se zase do Prahy, kde znovu pracoval jako
kazatel a současně i jako profesor náboženství na učitelském
ústavě katolickém. Po mnoha letech poslal jej provinciál do
Hradce Králové, odtud po letech opět odešel do slezské Opavy,
a posléze vrátil se do Prahy, aby v ní zemřel.

Obracíme-li se po stručném vylíčení Žákova života k jeho kul-
turnímu dílu, musíme si předem uvědomiti, že je to výkon rozsáh-
lý a rozmanitý. Žákova živelná životnost neomezila se na jeden
obor pracovní. Jeho zájem rozděloval se neustále a celkem rovno-
měrně mezi vědu a umění, mezi misionářství náboženské a kultur-
ní. Byl stejně významným dogmatikem, apologetikem a homiletik-
em, jako básníkem a hudebníkem. Vzorový kněz dělil se v něm
o čas s profesorem, redaktorem, politickým organisátorem a pě-
veckým sbormistrem, uvědomělý katolík s neméně uvědomělým
českým vlastencem, zabarvený téměř panslávského. A dle toho je
nutno také pozorovati jeho literární odkaz.

Pro básníka a hudebníka Žáka je jistě příznačno, že počátky
jeho literární činnosti vyrůstají ze s o c i o l o g i e a z přílehlých
jí disciplín. Z nejstarších jeho prvotín je právě posudek sociolo-
gického díla známého katolického pracovníka Rudolfa Vrby. Po-
sudek vyšel ve „Vlasti“ roku 1890, a hned na to 1891 přinesl „Ča-
sopis katolického duchovenstva“ jeho práci z oboru církevního
práva a časopis „Obrana víry“ stať z dějin církevních, obě práce
povahy sociální. Od roku 1892 se to již jeho sociálními články
netrhne. Katolíci devadesátých let četli od něho vzrušující vzpo-
mínky na jeho cestu do Francie, kde navštívil závody Harmelovy
ve Val des Bois, četli o katolické žurnalistice francouzské, o Dru-
montově spisu o „židovské Francii“. Českým dělníkům byly ur-
čeny jeho četné sociální „drobnosti z Francie“, jeho „křesťan-
ský socialismus ve skutečnosti“, jeho stať o „zaopatření dělnic-
tva ve stáří“, o socialismu a „pokračovacích školách v pražském
Johaneum“. Žák zúčastnil se roku 1895 i práci pro „Národopisnou
výstavu“, kde s Jirouškem organisoval účast katolických spolků.
Posléze přešel Žák i v pracovní oblast spolků vincenciánských.

Přirozeným vývojem věcí stal se Žák ze sociologa i p o l i t i c-
kým organisátorem, publicistou a redaktorem. Aby svou rozvíjecí

se činnost soustředil, ujal se počátkem roku 1894 redakce časopisu „Obrana víry“, přeměnil ji v list, nazvaný „Obrana“. Učinil ji orgánem populární obrany pravdy a mravů, jeho úvodníky přinášely časové úvahy o otázkách všeho života politického, sociálního i kulturního. Obsah zpestřoval pak množstvím drobných časových zpráv a ukázkami zábavné prosy.

Tato sociální a politická práce byla založena tou měrou hluboce, že vydala ovoce i v knižních publikacích. Bylo to těsně před Zákovým odchodem do jezuitského noviciátu, když vydal knižně svůj autorisovaný překlad francouzského spisu Štěpána Jouvea „Svatý Antonín Toulonský a chléb chudých“ (1898), dílo křesťanský sociální. A politik se v Zákovi probudil ještě častokrát i v období, když již byl jesuitou. Svým časem vzbudil pozornost svým programem českého národa, zladěným s ideálem svatováclavským, jak jej vychytil v knize „Svatý Václav“ (1910). K potřebě katolických politiků vydal spis „Církev a stát“ (1920) a celému národu adresoval plamennou výzvu „Odněmme se!“ (1921).

Rok 1892 zastihl Zák a při počátku literárních prací pedagogických, jež možno dobře přičleniti k oblasti jeho snah všeobecně sociálních. Psal zajiště o problémech „katolické univerzity“, o „katolických a státních školách francouzských“, o „katechismu kardinála Favry“, ale také již o „ruském školství obecném“. Později rozšířil svůj zájem o námět „české dítě do české školy“ a o „školní výchovu charakteru“. Od roku 1893 zaujali jej školští bratři řádu de la Salle, jimž nejen že věnoval řadu statí své výmluvné publicistiky, ale pro něž vůbec pracoval obětavě i prakticky.

Sklon k politice, láska k slovanským bratřím a celou bytost pronikající katolicita přivedly Zák a již roku 1892 i do široké oblasti unionismu. Horoucí Čech tihl v něm nejvíce k obrovskému národu ruskému, jeho láska k pravoslavnému lidu prohloubena ještě cestou na Rus. To vše jaksi předurčovalo Zák a výjimečné činnosti na tomto poli. O mužnosti jeho charakteru

svědčí okolnost, že se při svém zjevném sklonu k Rusům nevyhnul ani ožehavému problému „utlačování Poláků Rusy“, jemuž věnoval jednu z prvních svých statí slovanských. Ale pak šla jedna práce za druhou o ruských otázkách, o poměrech možného sjednocení pravoslavy s katolicismem. V roce 1893 upozornil Zák na mínění kardinála Vanutelliho o Rusku, všiml si již úmrtí vynikajících ruských pracovníků, posuzoval spisy ruských myslitelů. Od roku 1894 prohlašuje se jeho publicistika již o náměty speciálně unionistické povahy, referuje o „situaci pravoslavy“, o tom, „jak piší Rusové o katolicích“, o „ruské odpovědi na papežské encykliky“, o „sjednocení církví“. Do zájmového okruhu přibral Zák i unionistické práce francouzské.

Rok 1895 přivedl Zák a Velehrad, jemuž, jako rodícímu se ohnisku snah unionistických, věnoval odtud neutuchající již zájem. Ten se pak ovšem obracel i k přítuzným stránkám předmětu, Zák všiml si i takových zjevů, jako byla „česká agitace pro pravoslavy“, nebo „jak se stali Čechové na Rusi žijící pravoslavnými“, jež doplnil svými zajímavými „feuilletony z cesty po Rusku“, vycházejícími ve „Vlasti“ (1895 a 1896). Roku 1898 mohl se již Zák odvážit srovnávání stavu církve pravoslavné a katolické a pravidelného posuzování periodických časopisů církve ruské.

Po několikaleté pomlčce vystupuje Zák od roku 1903, již jako jesuita, na vyšší úroveň vědeckého posuzování unionistických otáček. Psal zajiště dobře informované statí a studie o „Rusech na Rusi“ (1906), přehlédl kriticky „vědeckou činnost ruské církve“ (1908) a „ruské polemické spisy v době domongolské“ (1909). Tato činnost vyvrcholila ke konci života Zákova v informativní studii „otázce unionismu“ (1929), kritickou recenzi spisu Sergěje Vilinského o „katolictví a zcirkevňení života“ (1929), přehlednými „vzpomínkami na pravoslavnou církev“ (1930), studiemi „církve a stát na Rusi před válkou“ (1931) a „o hříchu podle pravoslavných ruských bohoslovců“ (1931). Jak vidno, je brázdá, již Zák vyoral na poli unionismu, velmi hluboká.

Jak vznikla Pax Romana?

S prvními počátky úsilí o spolupráci mezi vysokoškolskými studentskými organizacemi setkáváme se už na konci XIX. století. V roce 1887 vytvořili baron de Montenach, člen Société des étudiants suisses a hrabě Albert Mun, jeden ze zakladatelů Association catholique de la jeunesse française, plán mezinárodní studentské unie „Union internationale“. Roku 1888 pozval tehdejší předseda švýcarského studentského svazu hrabě Montenach do Friburku delegáty zahraničních studentských spolků k předběžným poradám o vytvoření mezinárodního svazu. Provedl velkou propagační cestu do Francie, Německa, Belgie, Italie a Rakouska, aby osobně získal organizace k spolupráci. Jeho myšlenka nebyla však tehdy realizována a na dlouhou dobu zapadla.

Mezitím vznikaly jiné mezinárodní studentské organizace. Již roku 1895 vznikl protestantsky orientovaný interkonfesijní Svaz křesťanského studentstva, který při vypuknutí světové války reprezentoval mohutnou organizaci 200.000 studentů a profesorů. Těsně po světové válce tvoří se Confédération internationale des étudiants (CIE), která v principu organizuje všechny studenty bez rozdílu národnosti, náboženství a rasy. Téměř současně akademicky vzdělané ženy vytvářejí Mezinárodní svaz vysokoškolsky vzdělaných žen (Fédération internationale des Femmes diplômées des universités), židovští studenti budují svůj Světový svaz židovských studentů (Union Universelle des Étudiants Juifs). — O něco později se tvoří Mezinárodní svaz vysokoškolských sdružení pro Společnost národů a Světový svaz křesťanských studentských sdružení vytváří Mezinárodní akademickou svépomoc, známou pod jménem Mezinárodní studentská služba (Entrée aide Universitaire).

Bylo to 3 léta po světové válce, kdy katolické studentské organizace tří států, které zůstaly ve válce neutrální, Švýcarska, Holandska a Španělska, utvořily přípravný výbor, jenž vydal provolání ke studentstvu a mladé inteligenci katol. celého světa, aby byl vytvořen jednotný svaz. K spolupráci v nové mezinárodní organizaci se přihlásilo 23 národních svazů. První kongres zástup-

ců přihlášených organizací se konal v roce 1921 ve švýcarském Friburku, kde byly položeny základy k mezinárodní federaci katolických akademiků. Federace nazvána „PAX ROMANA“. K dokonalemu ustavení „Pax Romany“ došlo na příštím kongresu v r. 1922, který se konal opět ve Friburku a kde byla za člena přijata i organizace československá. Ústředí akademického studentstva čsl. v Praze. Příští kongres v roce 1923 v Salcpurku znamená zkonstolidování po stránce organizační. Finančně zajišťl Pax Romanu kongres budapeštský v r. 1924. Po vyřešení finančních otázek mohla Pax Romana roku následujícího v Bologni rozhodnouti se pro stálý generální sekretariát ve Friburku. Další kongresy věnují se již studiu jednotlivých aktuálních otázek. První kongres Pax Romany na půdě slovanské konal se ve Varšavě v r. 1927, jehož organizaci převzalo „Odrodzenie“, svaz polských katolických akademiků. Tu byly ustanoveny další komise, z nichž největší význam pro nás má komise Pro reditu (unionistická). Příštího roku přichází P. R. na půdu anglickou do Oxfordu a Cambridže, kde jednání kongresové je bohaté na historické, filosofické a etické referáty, pronesené většinou vynikajícími profesory oxfordské university. Tohoto kongresu zúčastnila se velmi četná delegace československá a žádala, aby příští kongres Pax Romany byl v Československu u příležitosti Svatováclavských oslav. Poněvadž však španělská organizace zaručovala velkou účast jihoamerického studentstva na příštím kongresu P. R., bude-li uspořádán v Seville, nebylo přání československé delegace vyhověno. X. kongres byl v Mnichově. Po desítileté pouti Evropou vrací se P. R. opět do Friburku, aby oslavila decennium svého trvání. Pak následovaly kongresy v Bordeaux a v Lurdech a v roce 1933 v Lucemburku, kde naše delegace přijala pořadatelsví XV. jubilejního kongresu v Praze v roce 1935. Poněvadž však v roce 1934 místo obligátního kongresu o prázdninách se konala o velikonocích u příležitosti zakončení Svatého roku pouze mezinárodní studentská pout do Říma, bude československý kongres v pořadí XIV.

P o z n á m k y

Alfons Nečásek:

Program Golgoty.

Devatenáct věků uplynulo od oné nejpamátelnější tragedie, kterou dějiny lidstva zaznamenaly. Devatenáct století dovršeno již ode dne, kdy vtělená Láska na svět sestoupivši obětovala sama sebe za lidské pokolení. Syn Boží vykřvácel v strašlivých útrapách tělesných i duševních na potupném kříži, aby zachránil od záhuby duše ubohých tvorů.

Lásku Boží přinesl světu, ji učil lidská srdce. Lásku, jež je základním zákonem celého vesmíru, která

byla prve než svět a která zůstává nejvyšším ideálem všech duší, ať se zákony, názory a poměry pozemské jakkoli mění, která potrvá na věky a přetrvá všechny nauky lidské.

A dnes — 1900 let poté, po všech epochách pokroku a kultury — jak vypadá to dnes na tom našem světě? Obrovská, neslýchaná krise duší národy, společenské řády se otrásají, válečné mraky vystupují na obzoru — hlad, bída, zmatek, zoufalství. Miliony lidí hladovějí, lidé jsou utlačováni, mučeni i vražděni pro své přesvědčení, státy předhánějí se v přípravách nejstrašnějších smrticích a ničících zbraní válečných.

Jak je to možno? Což nedává štědrá ruka Stvořite-

ova, která pečuje o každé ptáče i o kvítí polní, dosti iivotních prostředků pro tvorstvo? — Není snad již rista na zemi pro každého? — Nikoli, zdaleka tomu ak není! Vedle milionů těch, kteří nemají nejnntnějšího sousta do úst, vidíme ničení přebytků plodin, mezování produkce, aby neklesly v ceně. Obilí je dleno, do moře házeno, osevy se omezují, aby se mnoho neurodilo, bursy mají obavy, aby nebyla snad lohrá úroda — ať třeba vedle ubožáci hladem porou. Nemusíme chodit ani do daleké ciziny. I u nás ámožní zemědělci ostentativně ničili a rozšlapávali kurky a zeleninu, zatím co nezaměstnaným odpíali přispěti. Člověk člověku dnes vlkem. Raději přecenění své přebytky rozšlapou, než by jimi nasýtili hladovějícího bližního.

Je snad málo finančních prostředků? Zchudl svět? Právě naopak! Banky a finanční magnáti se přímo lusí zlatem, příjmy jednotlivců dosahují závratných výší, miliardy mizí v bezedných žocích nenasytných kapitalistů — a nezaměstnaným vyčítají i ty žebrárenky, pracujícím stlačují mzdy pod úroveň almužen, nestačící ani k nejbídnější existenci. Zoufalství utišěných otrásá však základy řádů a režimů a marně naží se vládnoucí zachránit se policejním terorem, tupňovaným až k zvěrstvům. Právě ve spatém roce výročním zality byly celé země krví barbarsky mučěných obětí. — Kati, kriminály, zohavené mrtvolý — sou strašným dokladem, jak málo liší se lidstvo dvacátého století od století Neronova.

Bohatec a chudý Lazar — takový je obraz dnešní polečnosti. Trpká, ale výstižná to slova zesnulého ana arcibiskupa Kordače. Jak daleko jsme od ideálu Golgoty — skorem stejně daleko jako pohanský žim, třeba ústy címe Krista!

Svět dostal se v odklonu od Boží lásky do temna, v němž marně tápe po vysvobození. Marně i pošeilé jsou snahy všech dnešních proroků a rádců, dikátorů i vůdců, kteří chtějí bez Boha svět vyléčiti. těch, kteří to myslí skutečně poctivě a ne jen pro vlastní prosněch. Dokud lidstvo nepochopí, že láska Boží, milování člověka pro Boha, našeho společného otce, soucit a obětavost z ní plynoucí mohou býti jedinými silami, které jsou s to uspořádati svět, nebude

lépe. Dokud člověk nezbaví se představ, že svět je jen pro něho, bohatství že je pro jeho osobní zneužívání, nezmění se svět. Teprve pak mohou nastati lepší časy, až si každý uvědomí, že i on, jako všichni jeho spoluobčané, jsou ubohými tvorečky, krátce jen na tento svět postavenými, že vše, co na světě jest, k užitku a potřebě všech jest, jednotlivcům že to jen Bohem svěřeno bývá, pak ustoupí nenávisť lásky a zoufalství naději.

Filosofové, národohospodáři i sociologové lámou si hlavy vymýšlením nových programů, nových receptů na lék chutavému světu. Jen před jedním programem úmyslně zavírají oči. Je to odvěký program Golgoty, tak jednoduchý, ale tak těžký pro nás: Milovati Boha a bližního jako sebe samého. Pomoci potřebnému bližnímu je povinností, ne dobrovolnou zásluhou. Milosrdenství je nutností, nikoli pozoruhodnou výjimkou. Kdybyste věděli, co znamená: Milosrdenství chci a ne obětí!

Není to utopie, ani nemožnost. Tento program můžeme a musíme prováděti každý u sebe i u nejbližšího okolí. Malý byl hlouček učedníků Kristových — a vuvrátíl světovou říši. Duchovní zbraně jsou mocnější, než zbraně ocelové. Ne dýkou a revolverem odstraní se bída světa, ale láskou a soucitem. Každý sebemenší skutek milosrdenství, každý halěť almužny, skývá hladovějícímu, ba i vlidné slovo, povzbuzující sklíčeného ducha, jsou takovými kapkami, z nichž vzejde vláda, očistivší svět.

Nehvíde to rázem. Příliš mnoho je zlých duší na světě, které tomu odvrátí. Příliš mnoho sobectví, požitkářství, bezcitnosti. Ale s pomocí Boží a úsilím dobrých se to zdaří. Musí, protože jiné záchrany není. Tam svět se hne, kam se síla napře.

Devatenáct století hlásá světu kříž s Golgoty program křesťanského socialismu. Jak nedokonalé jsou vedle něho všechny ty lidské — ismy, které jsou jen bezmocnými křečemi chorého lidstva a které se v několika letech přezívají bez úspěšného uplatnění. Program Golgoty přetrvá je všechny a jediné v něm dojde svět klidu a snásy. Na věky zůstanou v íra, naděje je a láska. Největší však je Láska.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Znaky pozitivního křesťanství.

V čísle 7. letošního ročníku münsterského „Katholisches Kirchenblatt“ je otištěno redakci zaslanych deset bodů o pozitivním křesťanství na obranu proti novopohanství. Definice pozitivního křesťanství zní:

„Pozitivní, t. j. opravdový křesťan přijímá zjevení Boží ve svém celku tak, jak nás tomu církev učí. Zvláště uznává:

1. že lidstvo následkem hříchu prarodičů potřebovalo vzkoupení, že Izrael byl Bohem vyvolený a vedený lid, z něhož měl vyjít Vykupitel světa, Mesiáš, že Starý zákon platí jako Duchem svatým vnuknuté Boží slovo;

2. že Vykupitelem světa není nikdo jiný, než Ježíš Nazaretský, podle svého lidského — tělesného původu Žid, jako Bůh-člověk Syn Boha, Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha;

3. že proto nauky Ježíše Krista — jako výlev Boží vůle — platí bez jediného škrtnutí a dodatku. Křesťanský mravní zákon je uložen v desateru Božích příkazů, o nichž výslovně Kristus řekl, že je nepřítel zrušit, nýbrž naplnit, dále v hlavních příkazech lásky a v horské řeči;

4. že tomuto zákonu, určenému pro všechny národy všech dob a všech ras bez rozdílu, všechno je podřízeno: veškerý život veřejný i soukromý, také hospodářský a státní život; že my všichni, děti, dospělí, dělníci, úředníci nebo sedláci, hospodářští vůdci nebo státníci, musíme se jednou před věčným božským Soudcem ze všech našich činů odpovídati;

5. že obzvláště musí veřejný život ovládati duch pravdy a věrnosti, jakož i hlavní příkaz lásky, který vylučuje každou nenávisť a pomstychtivost a nebere jinak smýšlejícímu povinnou úctu;

6. že jest věci a úlohou Kristem založené Církev, a především papeže a jím ustanovených biskupů, bdíti nad hlásáním, čistotou a plněním učení Kristova, že církev musí míti proto svobodu a příslušný vliv ve veřejném životě, aby mohla vykonávat

podle vůle svého Zakladatele Kristem uložený trojí úřad, učitel-ský, kněžský a pastýřský;

7. že výchova dětí není jen věcí rodičů a státu, nýbrž také, a to velmi značnou měrou, úkolem Církev a jejich služebníků; že otcovský dům, Církev a stát jsou tři směrdatní činitelé, kteří určují výchovu a vyučování dítek;

8. že také mládež propuštěná ze školy, v tvrdém boji o život tisíci pokušeními a nebezpečími obklopená, musí státi pod náležitým vlivem Církev; že církevní autorita rozhoduje, ve kterých organizacích a v jakých vnějších formách nebo uspořádáních se tento vliv má uplatnit;

9. že po tom všem boj proti Církví je totožný s bojem proti Kristu; že zúžení práv Církev je poškozováním samého křesťanství a také poškozením státu a národa;

10. že stát a Církev mají největší zájem na vedení lidí ve společné, důvěryhodné spolupráci lidí k jejich časnému a věčnému blahu.“

Katolická církev v číslech. „L'Annuario Pontificio 1935“ uvádí několik zajímavých čísel o stavu Církev. Katolíků na světě je asi pětina všeho lidstva. Papež Pius XI., patriarcha Západu, primas Itálie, arcibiskup a metropolita provincie Římské, je 261. nástupcem sv. Petra. Kardinálů je 51, z nichž 1 byl imenován Lvem XIII., 4 Piem X., 12 Benediktem XV. a 34 Piem XI. Uprázděných míst je 17, poněvadž 2 jsou rezervována pro imenování in petto. Kardinálů-biskupů je 6, kard.-kněží 43 a kard.-jáhnů jsou 2. Stav hierarchie je tento: 10 sídelních a 4 titulární patriarchové, 214 metropolitů, sídel. arcibiskupů 38, biskupů ordinářů 911, tit. arcibiskupů, biskupů, nunciů atd. 688. prelatur a opatství „nullius“ 46, apoštolských vikářů 268, apoštolských prefektů 109 a misií „sui iuris“ 35. Za rok přibýlo 7 nových metropolí, 6 biskupství, 12 apoštolských vikariátů, 5 apoštolských prefektur. Svatá Stolic má své diplomatické zástupce u 35 států a mimo to má 21 apoštolských delegátů bez charakteru diplomatického U Svaté Stolic má své vyslance 32 států.

Křesťanství v Habeši. Dnes se hodně mluví o Habeši u příležitosti sporu mezi Itálií a Habeši a nebude tudíž zbytečným povšimnouti si poněkud postavení křesťanství v této zemi. Podle tradice přinesli do Habeše evangelium sv. apoštolové Bartoloměj a Matěj, ale toto tvrzení není odůvodněno. Pravdou je, že tam proniklo křesťanství teprve r. 340, díky dvěma mladým křesťanům z Tyru, Frumentiovi a Edesiovi, kteří jako vězni si získali přízeň královskou a mohli šířit evangelium. Ovšem, mezi lidy proniklo křesťanství až v V. stol. a přinášelo je 9 mnichů, vypuzených ze Syrie, ježto byli podezřelí z nadřizování bludu Eutycha, který hlásal, že Kristus měl jedinou přirozenost, a to božskou. Tato hereze se stala též náboženstvím Habešanů a králové jí zůstali stále věrni. V XVI. stol. se dostali do Habeše Portugalci a jesuité začali obracet národ na katolickou víru. I král Sisinnios byl jimi získán. Po jeho smrti r. 1632 musili však jesuité Habeš opustit, a ani dvěma kapucínům nebylo dopřáno ztvířet a byli r. 1638 umučeni. Po nich přišli augustiniani, ale i ti musili r. 1797 odejít a teprve r. 1839 se podařilo zakotvit tam francouzským lazareťákům. Dostavila se sice ještě pronásledování, ale katolická církev nebyla již vyhubena. Nyní má Habeš 4 církevní provincie, v nichž žije asi 13.000 katolíků z celkového počtu 12 mil. obyvatel. Z nich 4 mil. lidí vyznává křesťanské učení, ostatní jsou mohamedáni a pohané.

Nejsilnějším řádem jest rodina sv. Františka. Podle nejnovější statistiky čítá 10.725 kněží, 4.781 kleriků, 5.078 bratří-laiků, 1.463 noviců a 8.119 alumnů; k nim třeba přičísti 12.359 řádových sester a milionové (2.218.000) bratrstvo III. řádu.

Z katolického života ve světě. Museum Svaté země bude zřízeno ve Vídni. Jak je známo, při katolickém sjezdu, konaném ve Vídni r. 1933, byla uspořádána výstava cenných předmětů ze Svaté země, které generální komisař P. Hasenöhrl O. F. M. získal. Nyní bude z těchto předmětů utvořeno museum a u něho bude zřízena knihovna, aby bylo umožněno lepší poznání Svaté země. — Před měsícem byl z nařízení úřadů zastaven na čtvrt roku list diecése freiburské „Konradtsblatt“, ježto uveřejnil dopis z Brasilie, v němž bylo napsáno, že jednou budou muset barevní misionáři obracet na víru německé novopohany. Snad úřady po měsíci uznaly oprávněnost této výtky a list může vycházet dál. — V Německu mají hrozný strach z přednášek katolických theolo-

gů. Přednáška P. Przywary, dnes nejhlubšího filosofa německého, byla v Mnichově rozbita hakenkreuzerskými mladíky, a nyní oznamuje „Germania“, že byly zakázány i veřejné přednášky prof. dra Adama na téma: Ježíš Kristus a duch doby, a Hall-sua na téma: Kristus a dějiny. Zákaz byl odůvodněn tím, že prý tyto přednášky patří do kostela, poněvadž se týkají náboženských problémů. — V posledních několika letech odjelo z Maďarska 120 misionářů do Číny a jiných zemí, aby hlásali pohanům zvěst Kristovu. — „Dílo pro ochranu víry a zřizování nových farností v Římě“, v jehož čele je kardinál Marchetti Selvaggiani, vykoupiť v Římě v posledních třech letech parcel v rozsahu 100.000 m² na stavbu nových kostelů a kaplí v Římě. Počet farností v téže době stoupl ze 69 na 83, tři nové chrámy byly vysvěceny v prosinci minulého roku. Toto zvýšení počtu farností odpovídá rychlému rozvoji Říma v posledních dvaceti letech a velkému přírůstku obyvatelstva. — Na počátku března byl vysvěcen farní kostel v Sabaudii, novém městě italském, vystavěném na místě dřívějších bažin. — Pařížský list „Le Jour“ uveřejňuje zajímavou zprávu z poznámek kardinála Merciera, podle níž tento arcibiskup vyjednával s Clemenceaum, aby Svatá země byla dána pod mandát belgického krále Alberta I. Clemenceau slíbil podporu tomuto plánu, s něhož však sešlo, když Clemenceau propadl při presidentských volbách. — Příklad benediktinských mnichů v Buckfastu v Anglii, kteří si sami v několika letech vystavěli kostel i klášter, povzbudil cisterciáky v Chamwood Forest u Leicesteru, kteří se dali rovněž do stavby kláštera a kostela. — Liverpoolský arcibiskup se po svém návratu z Austrálie rozhovořil o rozmachu katolicismu v tomto pátém zemědělu. Tento rozmach je přímo zázračný. R. 1818 první kněz začal tam apoštolát a dnes je mezi 6 mil. obyvatel 1½ mil. katolíků. Působí tam přes 2000 kněží a 30 biskupů. V katolických školách, kterým stát nedává žádné podpory, bylo zapsáno 250.000 dětí. — Růst katolické církve v Indii za posledních 50 let jest rovněž podivuhodný. Před 50 lety bylo katolíků 1.660.000, dnes je jich již 3.950.000. R. 1500 bylo věřících pouze 60.000. Misií je 58, kněží 4.225 oproti 2.100 v roce 1880. V 6.500 školách je vyučováno 550.000 dětí. Od r. 1881 přibýlo obyvatelstva o 39 %, počet katolíků stoupl však o 133 %. — Zakladatelem amerických farních škol byl německý misionář P. Schreider, který se narodil v Německu kolem r. 1700, vstoupil do jezuitského řádu a r. 1740 jako misionář odejel do Pensylvanie.

Z i v o t k u l t u r n í

Velká spisovatelka zemřela. Na svátek sv. Josefa zemřela v Paříži význačná katolická spisovatelka, hraběnka D'Adhémar. Narodila se a byla vychovávána v protestantské víře, od níž se později, hlavně působením P. J. Frémonta, odvrátila a stala se katolíčkou. O svém obrácení píše krásně ve svých knihách: „Mé protestantské mládí“, „Historie konverze“ a „Historie vedení duší“, v níž jsou uveřejněny i listy, které byly vyměněny mezi ní a P. Frémontem v letech 1883—1912. Mimoto napsala životopis matky Marie od Nejsvětějšího Srdce, četné knihy o výchově ženy a pod. Svůj život charakterisovala těmito slovy: „Můj náboženský život je zasvěcen radostem a trpkým bolestem. Je to Tábor a Kalvarie. Nebe, země je jen hlubokým cítem lásky, kterou cítí naše duše k Bohu.“ „Uvěřili jsme lásce“, říkal sv. Jan.

Universita gregoriánská má podle poslední zprávy z r. 1934 až 1935 2068 posluchačů, o 99 více než v předcházejícím roce. Na fakultě theologické je jich zapsáno 1441, na právnické 180, na filosofické 386, na fakultě pro církevní dějiny 37, na misionářské 7 a 17 posluchačů navštěvuje kurs filosoficko-propedeutický. Na této papežské universitě, řízené jesuity, jsou zastoupeni studující z celého světa a jsou mezi nimi i bohoslovci 70 řádů a kongregací. Profesorů je 84. Tato universita náleží k nejlepším vysokým školám v Římě. V poslední době byly konány na ní dvě významné slavnosti: v jedné bylo oslaveno sté výročí narození velkého německého theologa Schebena a na druhé byla vzdána pocta P. Gianfranceschimu S. J., který před rokem zemřel.

Noví členové Akademie francouzské. Na křeslo po H. Brémontovi byl zvolen spisovatel a kritik M. A. Bellessort. Dále byl zvolen známý romanopisec Farrère a konečně J. Bainville. P. Claudel, který rovněž žádal do franc. Akademie, propadl proti Farrèrovi.

Bertram Otto Bardenhewer zemřel. Mgr. Bardenhewer, profesor mnichovské university a znamenitý theolog, zemřel. Svoji vědeckou činnost zahájil po kulturním boji, kdy byl jmenován profesorem bohosloví na universitě v Münsteru. R. 1886 byl povolán za profesora Nového zákona do Mnichova, kde působil do smrti. Jeho největším dílem jsou čtyřsvazkové „Dějiny patristické literatury“.

Eric H. S. Bruce zemřel. Jméno Bruceovo je dobře známo ve vědeckém světě, neboť tento inženýr byl znamenitým vynálezcem a aeronautikou mu věděl za mnohé. Běle Bruce byl i velkým básníkem a jeho „Zpěvy ze Susseu“, „Mystické básně“, „Nové knihy“ a i. a. j., byly anglickou kritikou vysoce ceněny. Bruce studoval v Oxfordu, kde se stal i katolíkem. Měl krásný tenor a užíval ho ke cti a slávě Boží jako zpěvák v kostele. Všude, kam ho zanesl život, zdomácněl brzo v chrámovém choru.

Novopohanské umění v Německu. Po „Witikind“, kteréžto drama vzbudilo ostrý protest německých katolíků, hraje divadla v Říši nové drama s tendencí silně protikatolickou, „Rehoř a Jindřich“ od E. G. Kolbenhevera. Kritika o něm píše jako o „německém dramatu par excellence“. Drama pojednává o známém sporu mezi papežem Rehořem VII. a císařem Jindřichem IV. Tento zápas předvádí autor jako symbol boje mezi Severem a Jihem, mezi Němci a proti nim stojícími národy neněmeckými. Německé listy vyzdvihují zvláště satiru v tomto dramatu, která šlehá papežství a církev katolickou.

Tubilem důležitě přednášky. V „La Libre Belgique“ píše M. H. Carton de Wiart o přednášce, kterou 12. února r. 1885, tedy před 50 lety, proslovil v Lovani známý francouzský vůdce katolického dělnictva Albert de Mun. Tato přednáška měla totiž veliký význam na sociální činnost belgických katolíků. Nejdříve vložil, co udělala v minulých stoletích církev ve prospěch dělnictva a pak si důkladně všiml hrozné situace dělníků v osmdesátých letech minulého století, dělníků, kteří často musí pracovat 12 až 16 hod., avšak se užívají, jsou vyssáváni nemilosrdnými zaměstnavateli. Přinášel otřásatelivé doklady o práci dětí a zneužívání žen, které často jsou ničeny i mravně. Dělník nemá žádnou ochranu proti nemoci, žádné zajištění v případě nemoci, zmrazení nebo stáří. Byty dělníků jsou často nezdavé, špinavé a alkoholism zamožuje a znepravňuje celé rodiny. Práce je ceněna jako zboží, které se prodává, aby bylo z čeho žít. Odsuzoval liberalisticko-materialistický systém, bezuzdnou konkurenci, omezování práv dělníka na život tělesný i duševní. „Pojďme mezi lid.“ volal na konec Albert de Mun, a zapřísahal mládež, aby vložila všechny své síly do boje za lepší budoucnost dělníka. Strhl studenty, a když vsedl do vozu, který ho měl odvézt na nádraží, nadšení jinoši vypráhli koně a triumfálně vezli oddaného bojovníka ulicemi universitního města. A z těch studentů velká část uslechl řečníka, který má nemalou zásluhu o to, že hnutí katolického dělnictva je v Belgii tak silné.

Sociologický slovník. „Dictionnaire de Sociologie“, který vychází v Paříži za redakce P. Jacquemeta, jest opravdu dokonalou učebnicí této mladé, ale důležité vědy. Dosud vyšlo 12 sešitů a třináctý sešit bude zahájen písmenem B. Celé dílo bude mít 120 sešitů, tedy asi 20 svazků. Každé heslo je důkladně zpracováno odborníky, některá hesla dokonce několika. Tak třeba na hesle: Autorita, pracoval Harmiéne, který prostudoval definici tohoto pojmu, theorie o jeho vzniku a katolickou nauku o autoritě. Perreau mluví o zneužívání autority, Folliet o důkazech, Wagner a Boucher o autoritě v armádě, Zamanski o autoritě v podnikání, Prélot o autoritě ve státě a Jung o autoritě v církvi. Jiní autoři studují autoritu v rodině, autoritu otce a matky atd. Celkem je

vykládáno o autoritě na 125 sloupcích. Sociologický slovník bude tak nezbytnou pomůckou pro všechny veřejné pracovníky, kteří často mají co dělat se sociálními problémy.

Katolický tisk v Německu v r. 1934. Minulý rok byl velmi kritický pro noviny a časopisy v Německu v důsledku změněných poměrů a zákonem nařízeného přesného sdělování výše nákladu. Několik velmi starých listů přestalo vycházeti. Z katolických deníků zanikl zvláště „Der Bayerische Kurier“, jehož dědictví jen z části převzala katolická „Augsburger Postzeitung“ s nákladem jen 5.765. Zanikla také „Rhein-Mainische-Volkszeitung“ ve Frankfurtě od 1. března 1935. A sledujeme náklady katolického tisku denního v r. 1934 (v r. 1933 v závorce): „Kölnische Volkszeitung“ 16.459 (18.214), „Germania“ 8.535 (11.000), v neděli 9.322. Ačkoliv má Berlín více katolíků jak Mnichov a Kolín, má jen dva katolické listy: „Germania“ a „Märkische Volkszeitung“, dohromady asi 30.000 odběratelů. To je málo. Zato berlínský náboženský týdeník „Katholisches Kirchenblatt“ má 65.700 exemplářů, mni-

chovská „Katholische Kirchenzeitung“ 24.200, „Katholisches Sonntagsblatt für Breslau“ 84.115, münsterský „Kirchenblatt“ 11.412, „Paulinusblatt“ z Trevíru 73.400. Zde všude náklad stoupl, zato u denních listů poklesl, jako u „Westfälisches Volksblatt“ v Paderborně 34.852 (38.891 před rokem), „Münsterischer Anzeiger“ 29.392 (—), „Bayerische Volkszeitung“ v Norimberce 23.548 (30.250), „Schlesische Volkszeitung“ 20.302 (—), „Badischer Beobachter“ v Karlsruhe 13.310 (16.200), „Mainzer Journal“ 10.045 (10.157), „Deutsches Volksblatt“ v Stuttgartě 10.035 (10.800), „Neues Mannheimer Volksblatt“ 8.800 (9.200), „Neue Pfälzische Landeszeitung“ v Ludwigshafenu 7.750 (8.300), „Pfälzer Zeitung“ ve Špýru 3.155 (3.500) a „Wormser Echo“ 1.800 (2.500). — Katolické časopisy a revue se přes částečný pokles dobře drží: „Hochland“ 7.266 (7.430), „Stimmen der Zeit“ 7.400, „Benediktinische Monatshefte“ 2.100, „Der Graf“ 2.170, „Die Gelben Hefte“ 1.338, „Das Wort in der Zeit“ 2.000, „Die christliche Kunst“ 4.100, „Der deutsche Hauschatz“ 32.600 atd.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Zdravotní stav poslance Dr. F. Noska jest stále vážný. Počátkem února onemocněl posl. Dr. František Nosek chřipkou, k níž však přidaly se plicní komplikace, takže v několika dnech zhoršila se nemoc tak, že budila nejvážnější obavy. A stav ten trvá vlastně dodnes, ačkoliv občas projevují se známky zlepšení. Teprve těžká nemoc ukázala mnohým, jakou velkou a silnou osobností jest Dr. František Nosek. Vzpomínají ho ve sněmovně a jejích výborech a komisích, vzpomínají ho ti, kteří ho nedovedli pochopiti, a vzpomínají ho jeho přátelé ve svých modlitbách. Prosíme o ně i naše čtenáře, aby tak v duchu Noskově a na jeho úmysly vzpomněli ho ve svých modlitbách.

Volby. Měly býti podle přání ministerského předsedy až na podzim, ale jak si přeje jeho vlastní strana, budou ještě na jaře. A bude tak lépe, neboť v tom ovzduší, které se dnes vytvořilo, nelze už nic kladného udušlati. K vypsání voleb má dojíti hned po velikonočních a jako nejpravděpodobnější datum voleb uvádí se 26. květen pro volby sněmovní a 2. červen pro volby zem. a okres.

Z a h r a n i č n í

Edenovy cesty. Anglický ministr Eden, pomocník Simonův v zahraniční politice, navštívil Varšavu, Moskvu a Prahu, aby se přesvědčil o názorech na otázku východního paktu a zabezpečení evropského míru. Přes anglickou stručnost a zdrženlivost přece jen vyšlo najevo, jaký výsledek Edenovy cesty měly. Jest spíše negativní než kladný. Eden se dověděl, co Polsko a Německo nechťejí, ač by raději byl slyšel, co chtějí. I tak však jest zjištění to ziskem, neboť Evropa ví, na čem je. A bude musiti se podle toho zaříditi. Zdá se, že to nebude nic jiného, než jakási nová svatá Aliance, která bude izolovati Německo od ostatní Evropy. Polsko nebude moci pak držeti se při Německu, které jest přece jen jeho nejbližším a nejpravděpodobnějším nepřitelem a bude musiti zařaditi se do soustavy evropské bezpečnosti. Pronásleduje-li Polsko stále ještě příznak nešťastného dělení Polska a konec jeho svobody, vzpomínka stejně bolestná jako pro nás jest Bílá hora, bude musiti jej odstraniti přimknutím se k těm, kteří chtějí chrániti obecný mír na západě i na východě. Polsko má historické rozhodnutí před sebou. Zdá se, že jest si toho vědomo i veřejné mínění polské, které dnes daleko kritičtěji si všímá německých aspirací na polské části Horního Slezska a těžkého osudu polské menšiny, zůstávši v Německu. Gdansk i Klajpeda ukazují pak Polsku zcela zřetelně pravou tvář Německa, jež dnes jest ještě imperialističtější, než bylo Německo císařské. V této změně polského veřejného mínění lze pozorovati i ur-

čitě zlepšení v poměru k nám. Že Eden zalovil si po Varšavě i u nás, ačkoliv, zdá se, že v původním plánu to nebylo, svědčí o tom, že ve Varšavě se musilo mluvíti i o nás, stejně tak asi jako Dr. Beneš byl Edenem dotazován na náš poměr k Polsku a celé východní otázce. Tyto dni počínající konference ve Štřeše má přinést vyjasnění. Pak má otázka německého zbrojení přijíti i do Ženevy, kde ovšem kromě všeobecné kulaté formulky se nic nevynalezne, čím by evropský mír byl pojištěn. To záleží dnes na velmocích a jednotném jich postupu, na tom, zda uzavrou Alianci k ochraně míru a udržení řádu v Evropě.

Volby v Jugoslavii konají se za úplné roztržičnosti vlády i opozice. Ministerský předseda Jevtič staví sice všude své vládní kandidátky, tyto jsou však jen ad hoc a podkladem jejich není politická strana. Proto také i z vlastní bývalé strany vládní tvoří se pro volby opozice, která však nemá mnoho vyhlídek. Lépe jest na tom opozice vedená Mačkem, která především reprezentuje značnou část Chorvatska a nespokojené radikální živly srbské i bosenské mohamedány. Dr. Korošec odmítá kandidovati na Jevtičovu listinu, ale dal pravděpodobně tichý souhlas k tomu, aby kandidovali na vládní listině někteří jednotlivci z bývalé strany lidové, jako Dr. Gosar a j. Ti mají prý zajištěno 10 mandátů. Jiná skupina, a sice ta nejradikálnější, reprezentovaná Dr. Natlačenem, jde opět s Mačkem, jehož vyjednávače Dr. Korošec odmítá. Vyhlídky skupiny nejsou však na Slovinsku nějak skvělé. Do voleb mají jíti také socialisté, kteří mají však naděje jen ve městech. Na venkov jejich agitace ještě nezasáhla.

Rusko se vrací do evropského společenství. Napětí mezi Německem a ostatní Evropou vyvolalo zájem o Rusko. A Rusko jako by již čekalo na tento okamžik, ochotně zve a vítá evropské státníky, oplácí jim návštěvy a ujišťuje svoji mírumilovností. Isolace 18 let, v níž Rusko žilo, poučila je, že komunismus není exportním zbožím pro Evropu a že pro Rusko i pro Evropu bude výhodnější, když budou si vyměňovati věci skutečně hmotnější a materialističtější než jest historický materialismus. Proto Rusko dávno již suspendovalo kult třetí internacionály a ponechávalo komunistické strany v jednotlivých státech jejich osudu. Konec německé komunistické strany poučil pak ruské bolševiky, že evropský komunismus jest přece jen papírový a že jest škoda do něho investovati. I doma ostatně sověty v podstatě změnily svoji strohou komunistickou ideologii, začínají uznávati soukromé vlastnictví, polevíli v protináboženském boji a snaží se pomalu přeměňovati diktaturu v demokratický režim. Nelze ovšem již dnes zjistiti, zda tyto změny jsou trvalé a opravdové, ale v zájmu evropského i světového míru jest si přáti, aby tomu tak bylo. Obavy, že Rusko to nemyslí s Evropou a s přátelstvím k ní upřímně, myslíme, že jsou bezpodstatné, neboť Rusko právě potřebuje míru ještě více, než Evropa.

C o ž i v o t d a l

O zastoupení Holandska u Svaté Stolice se přimlouvá list holandských katolíků „De Maasbode“. Holandsko zřídilo legaci ve Vatikáně r. 1915 ve svět. válce s odůvodněním, že se to děje jen po dobu válečnou. R. 1921 byla legace prohlášena za trvalou, ale r. 1925 se podařilo socialistům a histor. křesťanům (protestantům) zvítěziti v parlamentě návrhem na zrušení této legace. „De Maasbode“ navrhuje zřízení legace z důvodů národních, dovozuje, že i protestantská Anglie je zastoupena ve Vatikáně, poněvadž podle názoru jednoho významného anglického diplomata „legace u Svaté Stolice hájí základní zájem britské říše“. „Jako Holanďani,“ praví list, „se tážeme, proč nejsme tam, kde chtěly býti Německo, Anglie, Francie. Kde mělo svého zástupce i carské Rusko, a kde, jak pravil Briand, hledalo vždy i sovětské Rusko styky. Nostra lex agitur. Je to holandskou věcí a proto musí tato otázka zajímati celý holandský národ.“

Japonsko a Habeš. Habeš jest výpadní branou tohoto asijského státu na hranicích Evropy. Proto jest třeba míti stále pozorně před očima dynamiku habešského problému. U nás po převratě cestovatel Němec upozorňoval na význam Habeše pro naši koloniální (či chcete-li vystěhovaleckou) politiku. Jeho slova za-

padla, ač právě tehdy mohla přinést nám velké hospodářské zisky: místo egyptské bavlny bavlnu vlastní ch kolonistů rekompenzando za čsl. průmyslové výrobky. Tehdy jsme nebyli nebezpečni habešské politice; spíše vítanou protihavou expansi italské, sledující zařaditi Habeš do své chudobné koloniální državy! Dnes ovšem jest situace jiná. Japonský obchod strhl na sebe více než 50 % importu habešského. V dovozu b a v l n ě n ě h o zboží dosahuje 4/5 celého kvanta! (Zde právě byly naše možnosti!) Italský export má se k japonskému jako 3 ku 100! Habešský „hospodářský patriotism“ cítí se bezpečněji, pěstuje-li hospodářské styky s mocností, od níž jej dělí Indický oceán a tak geopoliticky daleko méně nebezpečnou než snad by byl některý stát (velmoc) z blízké Evropy s příp. koloniálními državami v sousedství. Japonský vliv vlastně začal zřizováním bavlníkových plantáží, které řízeny Japonci, staly se první cestou k hospodářskému (možná že i politickému) ovlivňování Habeše. Spoutáním hospodářského života habešského docílila japonská expanzivní politika toho, že evropská konkurence byla stlačena na minimum, či vlastně potlačena úplně. Nyní ovšem politický tlak Italie snaží se stlačit vliv japonské hospodářské a politické expanse

na nejmnozejší miru. Pokud se to Itálii podari, jest otazkou. Hrouževnatost Japanu a strach Habeše (a prý i vliv dovedných agentů z Německa, spolupracujících s japonskými exponenty!) budou tvrdým oríškem k rozlousknutí i silné pěsti Duceho! Nám ovšem unikly velké hospodářské možnosti, jež stěží se dnes dají znovu získávat.

Výstrahu před Liğou za lidská práva uveřejňují biskupové církevní provincie Cambrai a varují před členstvím v ní s poukazem, že ukázala svoji pravou tvář mlčením k porušování nejzákladnějších lidských práv v Mexiku.

Střípky. U dnešních novin stalo se zvykem, že dopisuje kdekdo. Četníci, učitelé, tovaryši atd. přizívají se popisováním mordů a katastrof v kraji. Podle toho také vypadá ta čeština. V přerov-

ském „Obzoru“ je zpráva začínající: „Stav zraněného pana Arnošta Freunda, syna majitele velkořezníka...“ — Ve Znojmě se stal případ, že rodiče věznili na půdě plicně chorého syna a soudní referát o tom nadepsali v pokrokovém „Pozoru“: „Středověký případ ve Znojmě.“ Ba ne, to je novověký, protože ve středověku o nemocné pečovali, přes tehdejší vědecké nedostatky, velmi obětavě, řídíce se příkazem křesťanské lásky. Dnes jsou takové případy, jako se stal ve Znojmě, v novinách nejméně jednou týdně. — Ještě k té češtině v novinách. Zmíněný „Obzor“ nadepsal zprávu o požáru: „Dva domy v Přerově padly popelem.“ Až dosud popelem domy jenom „lehaly“. — Je příšerný způsob přehazování přívlastky podstatných jmen podle libosti, jak se to v poslední době houfně děje. Ve volebním provolání agrární strany je věta: „Zesnulý velký náš Švehla...“ To zní jako „Palacký František českého národu dějepisc velký náš.“

Z k n i h a č a s o p i s ů

Do školní knihovny.

Matas: Aritmetika pro I. tř. stř. škol. Nákladem Grafické Unie 1935. — Kniha sepsaná podle nových osnov z praxe pro praxi. Autor šťastně při výkladu postupuje přihlížeje neustále k praktickému životu, čímž dobře vyhovuje primánům, jejichž zájem pro životní čísla vhodně povzbuzuje a udržuje. Novum je užívání desetinné čárky. „Matematické desatero“ lépe by se hodilo po úvodu, ježto stránka vnější úpravy jest ve vyučování matematiky otázkou stěejní. Knížku lze vřele doporučit. Dr. V.

Konecký: Fysika pro II. roč. uč. ústavů. Nákladem Unie v Praze 1935. — Učitelské ústavy jsou těžce postiženy málo vhodnými knihami pro matematiku a fysiku snad v důsledku častých hlasů, domáhajících se zrušení tohoto typu škol. Nutno proto s povděkem kvitovat, že Unie začíná vydávat pro uč. ústavy Fysiku prof. Koneckého, jejíž první díl, obsahující mechaniku, a astronomii, právě vyšel. Mile překvapuje dobře

volený postup výkladů a grafická úprava knihy s hojnými obrazy. Rada vhodně volených příkladů zakončuje jednotlivé partie. Tuto okolnost nutno zvlášť zdůraznit, poněvadž dosud tohoto cenného materiálu bylo těžce postrádáno. Některé partie ovšem bylo možno zpracovat jinak (Citlivost vah.). Přesto bude kniha jistě zaváděna na četných ústavech a jest si jen přáti, aby ve vydávání dalších dílů bylo rychle pokračováno, neboť řada partií z optiky a nauky o elektřině volá již dávno po revisi.

Dr. V.

Ze státního nakladatelství. Vydán byl velmi pěkný obraz pana presidenta republiky, který sluší doporučit k výzdobě školních i spolkových místností. Vyšla „Oficiální harmonisace státní hymny československé pro smíšený sbor“ (60 hal.). Velmi pěkná je brožurka „J. K. Tyl“ s četnými obrázky. (80 hal.) Pro pražské žactvo se hodí brožurka „Ptáci v Praze a okolí“, vydaná ve sbírce „Osnovy a praxe“ (2.80 Kč). Návštěvníkům Prahy bude vítána skvěle vypravená

knížka: „Zvířata v ZOO“ s mnohými fotografiemi (5 Kč).

Z Grafické Unie. Autor velmi pěkných čítanek slovenských „Otčina“, o kterých jsme zde před časem referovali, vydal v Grafické Unii výběr nejkrásnějších slovenských pohádek pod názvem „Poklad“. Jde nejen o krásný dar P. Přidavka slovenským dětem. Myslíme, že kniha pečlivě vypravená prorazí si cestu i do všech škol českých, aby již u nejmenších dětí budila porozumění pro lahodnost slovenštiny a pro krásu slovenských pohádek. Ilustroval M. Benka, Cvič. učitel K. Hroch.

Výroba hodinových pouzder a kovových ozdob na dámské šaty. Zlacení, stříbření a chromování provádí levně

V. S C H W A R Z,
výroba hodin, pouzder
PRAHA I., U Radnice 12.

Založeno 1892.

Založeno 1892.

EMAILOVÉ NÁTĚRY

OPRAVA NÁTĚRŮ VE VILÁCH, BYTECH atd. provádí se levně a v nejkratším čase.

ordinačních síní pp. lékařů, nemocnic, sanatorií a ŽELEZNÉHO NÁBYTKU, SPECIÁLNÍ NÁTĚRY CELULOIDOVÉ, STŘÍKACÍ, stěn i nábytku, provádí se zárukou speciální podnik pro ochranné nátěry

VÁCLAV PAZDERNÍK, PRAHA-STRÁNSKÉ čp. 775, „ZBOROV“

Český koncesovaný závod pro VODOVODY - PUMPY - HROMOSVODY JOSEF WACHAUF,

Praha-Vinohrady, Mánesova 45

Veškeré opravy do oboru spadající vyřizují rychle - levně - spolehlivě.

Vlastní výroba čerpadel značky RUSTON-WACHAUF pro veškeré účely.

PÁNSKÉ A DÁMSKÉ ODĚVY nejlevněji a v nejlepším provedení dodá vojenský a civilní krejčí KAREL MICHL, Praha I., Karlova ul. 58.

TĚSNĚNÍ OKEN A DVEŘÍ

„Klotilda 2½“ hermet. těsnídko do oken, dveří, knihoven, výklad. skříní atd. ve 32 provedeních proti vnikání dešť. vody, zimy, hluku, sazí, hmyzu a váleč. plynů. „Kawox“, nefluč. větrací zařízení, vzduchotechn., „Rozant“ filtr k přečištění vzduchu, nepropust. okna a dveře pro zasedací síně, hovorň., lékař. ord. a p. Nepetrž. telef. a kanc. služba od 7—20 hod. v prod. kanc., Praha II., Václavské nám. č. 67. Vedle pomníku sv. Václava. Telefon 30062. Truhlářské práce pro vily a obchodní místnosti.

PRACOVNÍ PLÁŠTĚ, dámské a pánské sportovní obleky, kabáty atd., jakož i veškeré prádlo dle míry dodá **J. V. PTÁČEK, PRAHA II., Sokořská 46.**

Moderní čalounické práce, čalounický nábytek všeho druhu

ED. TŘEBÍN,
čalouník-dekoratér.

Záclony - Rolety - Portiéry - Závěsy - Veškeré dekorace - Lepení tapet - Kladení linolea a plstě na podlahy.

Praha - Smíchov, Komenského ul. č. 34.

Telefon 46106.

Nejhospodárnější topení pro veškerý průmysl, ústřední vytápění, jakož i větší kuchyně atd. jest nesporně naše

PATENT. TOPENÍ NAFTOU

Zaručeně: žádný kouř více, žádný popel, žádný zápach, žádné saze, o 20—40 proc. levnější než uhlí.

Tisíce dobrozdání a zařízeníých závodů dosvědčuje každému pravdivost tohoto tvrzení. — Rozpočty zdarma.

BOUČEK ANT., PRAHA XIII., Chodovec 43

Toto číslo jest o 16 stranách. - Bylo vydáno 10. dubna. - Příští číslo vyjde 25. dubna 1935.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

JUDr. František Nosek †. — J. Krlín: Dr. F. X. Novák a inteligence. — Dva pohřby. — Dr. Lojze Bercé: Práva národních menšin v konkordátech. — Giovanni Papini: Honba na rasisty. — Karel E. Vlček: Jarní zem. — Dott. Marko Weirich: Zlatý blok s ptáčí perspektivy. — Bořivoj Benetka: Paní Polyxena z Lobkovic. — Josef Řezníček: Exerciční hnutí v českých zemích, jeho potřeby a prostředky. — Dr. J. O. Martinovský: Atomy a elektrony. — Un. prof. Dr. Otto Schilling: Totálně náboženstvo a totální stát. — Vojtěch M. Müller: Lacordaire. — Vilém Bitnar: Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka. — Fašistická milice. — Balkán - vývoj sociální. — Život náboženský, kulturní a politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. května 1935. Ročník XVII. Číslo

8-9

JUDr. FRANTIŠEK NOSEK †

* 26. IV. 1886.

† 17. IV. 1935.

V předvečer Zeleného čtvrtku zesnul v Pánu Dr. František Nosek, člen Třetího řádu sv. Františka a poslanec Národního shromáždění, naplniv v krátkém čase věci mnohé. Den ode dne jeví se zřejměji, jak těžkou ztrátu utrpělo katolické hnutí odchodem Dra Noska. Byť však zemřel, žije dále mezi námi svým příkladem. „Zemřel učitel a vůdce“, těmi slovy loučil se se zesnulým jeho duchovní vůdce a zpovědník P. Dr. Jan Urban z řádu sv. Františka, když promlouval nad rakví vystavenou před hlavním oltářem kostela Panny Marie Sněžné. A do gotické výše a krásy tohoto překrásného kostela rostl obraz osobnosti Noskovy, kreslený prostými slovy, pronesenými v jediné pohřební řeči nad prostou černou rakví, v níž zahalený v režné roucho řehole sv. Františka odpočívaly tělesné ostatky neúnavného apoštola ideálů františkánských. Bývalý ministr, poslanec prvního ústavodárného a dalších dvou zákonodárných shromáždění republiky odchází s tohoto světa jako chudý řeholník.

Učitel a vůdce! Učil nás všechny opravdovosti života, učil dívat se k podstatě věci a nezůstávat jen u jejího zdání, snažil se, aby křesťané byli opravdu křesťany. Učil a vedl především svým vlastním životem. Stíhán utrpením a bolestí, ztrátou těch nejdrazších, nepochopením a zaujatostí, neztrácel naděje a radosti práce, již znovu a znovu se chápal. Nenaříkal, nestěžoval si, dává tak příklad křesťanské vyrovnanosti. Učil křesťansky žít a vedl svým vlastním příkladným životem. Po celý život dovedl však být i opravdovým učitelem, rozdává z darů ducha a rozumu, svěřených mu Pánem. Kolik bylo těch přednášek a promluv, počínaje Českou Ligou Akademickou, v organizacích mládeže, studentských a různých našich katolických spolků až po řeči v politických organizacích lidových a projevy parlamentní? Myslím, že nikomu by se nepodařilo již je spočítati. A všem dovedl něco říci, pro každého bylo v jeho řeči nějaké poučení. Takových učitelů a vůdců národ potřebuje tím více v těžkých dobách, v jakých žijeme.

Jeho metody učení nemohly být ani dosti dobře chápány. Bylo to něco zcela odlišného, než čemu jsme byli zvyklí a čím žije svět. Chtěl, abychom se dívali na všechny věci především s hlediska věčnosti a pravého křesťanství, aby každý, i ten nejobyčejnější skutek všedního života byl v souladu s vůlí Boží, aby praxe katolického života jednotlivců i celků byla v naprostém souhlase s teorií - naukou katolickou. Upozorňoval, že není to snadné, ani rychlé, že třeba stále přemáhati hmotu a stále bojovati o ideál lepšího člověka, dobrého křesťana. Nelichotil, ale chtěl být spravedlivý. Proto nejdříve dovedla ho chápati mládež, jeho, který přece jen byl věkem od ní vzdálen. Katolická mládež česká ztratila v něm svého nejlepšího učitele.

Dr. František Nosek byl osobností, které i odpůrci katolického hnutí si vážili a nám ho záviděli. Dal českému katolickému snažení nový ráz, velký formát, takže čeští katolíci nemusili již se ostýchat a na všech polích národního i kulturního snažení mohli soutěžit s ostatními.

Osobnost Dr. Františka Noska znamená nové období v organizačním životě českých katolíků. Otvíral nové obzory, stavěl nové základy katolické práce. Odešel od díla započatého, nedokončeného, ale práce, kterou vykonal, jest již sama o sobě dílem velikým.

Jest na těch, kdož zůstali, aby dílo dokončili.

Dr. F. X. Novák a intelligence.

Dne 4. dubna zemřel v Opavě, nedaleko místa svého zrození, Moravské Ostravy, dr. Fr. X. Novák, autor několika významných děl, duše nad jiné ušlechtilá a krásná. Z jeho 76 let, které mu Bůh dal prožít, bylo 51 zasvěceno svatému kněžskému povolání, práci pro spásu nesmrtelných duší. Ostravský rodák přišel vlastně na Moravu jen zemřít, celý život, nejdříve jako řeholníka a pak po vystoupení z řehole jako světského kněze, prožil v Rakousku, hlavně ve Vídni a pak v Čechách. Jen kratší dobu po světové válce se zdržoval na Moravě. Ale miloval upřímně zemi, v níž spatřil světlo světa a Morava svými kněžími mu zachovala věrnost.

Celým životem dra F. X. Nováka, životem velice plodným v každém ohledu, proniká jedna touha: touha po apoštolátu poznáním. Přijímaje kněžské povolání se vši odpovědností, chápal od počátku, od r. 1884, kdy byl v Čes. Budějovicích biskupem Schönbornem vysvěcen na kněze, že jeho místo je tam, kde pravdy víry jsou hájeny vědou, filosofií, což ostatně pochopil dobře i prozíravý tehdejší provinciál redemptoristů, Němec sice, ale řeholník spravedlivý, který ustanovil mladému nadšenému knězi za působení výchovu kněžského řádového dorostu a umožnil mu studium bohosloví i složení doktorátu na vídeňské universitě. Lásky k vědě, která bývá často okrasou synů ctných venkovských rodin, poutivých a nezkažených, jež tímto způsobem se stávají kvasem společnosti, byla u bohoslavce a pak kněze Nováka rozněcována ještě okolnostmi a dobou, ve které vyrůstal. Konec minulého století — v jeho „Dámětech“, dosud nevydaných, které právě pročítám, a v jeho rozmluvách to častokrát bylo zdůrazňováno — byl ve znamení klanění se vědě. V XIX. století udělala veliké pokroky, neutešené přímo, a lidé, vnitřně rozpoltění a nespokojení, hledali ve vědě spásu. Od ní čekali ráj na zemi a v ní měli i největší zbraně proti víře a proti Církvi katolické. Ovšem naděje, kladené ve vědu, zklamaly, a Novák to často mohl pozorovat i ve styku s inteligencí, celou duší lpějící na vědě, i ve zpozděnicích, která se zanedlouho stala osadou právě té inteligence, která příliš sázela na vědu, již chtěla nahradit náboženství. Maje správné ponětí o vědě a o filosofii, věděl dobře, že jsou ony samy bez viny na tom zneužití, a že Církev, která je v držení pravdy věčné, nikdy nezavrhovala poznání, ba naopak podporovala vědu a umění jako pomocník pravdy. V universitní knihovně vídeňské, v níž bylo veliké množství časopisů všech kulturních národů, poznával jasně, že Církev právě v době, která se od ní odvracela — v letech pozitivismu, evolucionismu a scientismu — pod záminkou lásky k vědecké pravdě, na svých universitách v Ří-

mě, Lovani, ve Francii pěstuje vědu horečně, znal díla a studie řeholníků i laiků z oboru historie, které ukazovaly v novém světle krásu křesťanského středověku, sledoval pilně obrodu thomistické filosofie a nebylo mu tajno, že tato vědecká činnost je nejúspěšnější apologií Církve. V Mnichově, kde se nějaký čas zdržoval a kde bylo soustředěno za vůdce Görresovy společnosti, Hertlinga, vědecké snažení katolíků německých, byl ještě posílen ve vědomí apoštolského poslání vědecké činnosti katolíků. Sleduje ustavičně duchovní vývoj v českém národě a snahy realismu, tušil důležitost myšlenkové průbojnosti katolíků, která byla tehdy nepatrná a chtěl, pokud to bude v jeho silách, uplatnit se v ní svým vědeckým dílem. Často o tom hovořoval se znamenitým universitním profesorem Laurinem, jehož byl žákem, a toto přesvědčení bylo tak opravdové a silné, že každou volnou chvíli věnoval studiu a denně pozdě do noci po dni, věnovaném dětem ve škole, dušim ve zpozděnicích a j. podobným zaměstnáním, vysedával nad knihami. V jeho pozůstalosti jsem nalezl mnoho výpisků z tehdejších dob, a jsou to výpisy z děl největších současných myslitelů, filosofů, právníků, sociologů světových. Svědomitost, která tak šlechetila tohoto kněze, se obrází jasně i v této úmorné činnosti.

Ještě jedna věc ho pudila k intensivnímu studiu: rodící se hnutí modernistické. Dr. Novák měl být a byl i profesorem morálky na řádovém učilišti. Studium problémů katolické mravouky, kterým ostatně zůstal věren až do smrti, jak svědčí trojsovkové dílo o rodině, které je z velké části dokončeno, ho nutně vedlo ke křesťanské filosofii a nespokojil se jen povrchním studiem historie filosofie — dokladem jsou kapitoly věnované filosofii v „Kněžských problémech“ i v „Dohledech do života bohoslavců a kněží“ — nýbrž snažil se proniknout ke kořenům jejím a podávalo se mu to. A nebyl by to kněz, kdyby si nezamiloval exegese. Víme, jak modernism právě v těchto oborech zhoubně zapůsobil. Byl šířen lidmi nesporně hluboce inteligentními a proto byl tím nebezpečnější. Ve Francii i v Německu zasáhl hluboko a bylo nebezpečí jeho rozkladného a ničivého působení i u nás. Budoucnost ukázala, že obavy nebyly nezdůvodněné a Dr. Novák citlivě reagující na každý výkyv životního a myšlenkového dění a znající dobře poměry v Čechách považoval za svoji povinnost před Bohem i před národem pustit se v boj proti bludu. Byl připraven beztoho mým kněžským životem, studiem nejozřejavějších problémů a rozpoznával zřetelně tvářnost bludu i prostředí, do něhož zapadal. Katolické intelligence v Čechách téměř nebylo a bylo by osudným, kdyby propadlo bludu kněžstvo, které mělo

DVA POHŘBY.

V pondělí 8. dubna byl pohřbíván v Mor. Ostravě kněz Dr. Fr. X. Novák, a v pondělí 22. dubna pohřbívali v Praze laika Dra Fr. Noska. Oba dva byli lidé spravedliví a každý na svém poli vykonal pěknou práci. Oba byli hlubocí a láska k Bohu a duším byla zákonem jejich života i díla. V rouše kněžském, které nosil přes 50 let, odpočíval v rakvi Dr. Novák, ve františkánském rouchu terciář Dr. Nosek. Čistý a radostný úsměv, jakoby tušící ráj, kráslil jejich tvář a mluvil o harmonii jejich života a smrti.

Na hřbitově v M. Ostravě do rodinné hrobky, jakoby na srdce matčino, pohřbívali šestasedmdesátiletého kněze. Na hřbitově v Poříčí na Sázavě, posvěcené dechem svatého Prokopa, k ženě a synáčkovi ukládali manžela a otce, Dra Noska. Zemřel velký kněz, pravil kazatel v M. Ostravě, zemřel křesťan Fr. Nosek, děl františkán v Praze. S oběma se přišlo rozloučit mnoho lidí, ale v slzách bolesti z rozloučení jako by byla utajena i radost, že mohou dopřít až na poslední cestě osoby, které byly tak krásné vírou a láskou. Co je to živé, jímž nepřipadá smrt tak hrozná, ba má do sebe spíše cosi uklidňujícího, smiřujícího, jako ten úsměv.

Kdo je přišel doprovodit vedle příbuzných? Většinu krácejících za rakví tvořila mládež, chudí lidé a pak intelligence. Mladí šli naposledy s těmi, kteří tak často chodili s nimi, rozdávali jim z přemíry své lásky slova pravdy, vážné rady a příkladem svého života, mřícího k nadzemským výšinám, jim ukazující správnou cestu životem. Chudí upírali naposledy své zraky k těm dvěma rakvím, jež zakrývaly

kněze a laika, milující chudé, poněvadž jejich Pán byl rovněž chudý, chudým zvěstoval Evangelium z chudých si vyvolil své apoštoly a učedníky a chudé zvláště doporučil Církvi. Chudým rozdávali a byli tak šťastni, že odcházeli na věčnost, nemajíce nic, než to, že milovali Boha a duše. Byla i v tomto směru jednota v jejich životě, jehož známkou bylo rozdávání. Intelligence konečně, zamlklá a smutná, se rozloučila s nejlepšimi ze svých řad, neboť nejlépe pochopila jejich ztrátu v této době. Hle, jeden zajímavý obrázek z pohřbu Dra Noska. Deset dopravních strážníků bylo posláno na Jungmannovo náměstí v hodinu pohřbu, neboť se čekalo velké množství aut, když měl pohřeb bývalý ministr. Ale kdepak auta a boháči na pohřbu poutivého chudého, františkánského terciáře! Do svědomí nejdůrazněji mluví veliký mrtvý. A ostatně nic nebylo tak dojemavého a povznášejícího, jako mladých 60 salesiánských chovanců, ubírajících se před rakví Dra Nováka a mnoho členů katolické mládeže, zahajujících pohřební průvod Dra Noska. Ti ponesou životem odkaz obou mrtvých. Matky, pravil P. Chýlek s kazatelnou, volte své syny a dcery ke hrobu svého rodáka, P. Nováka, vypravujte jim o jeho ctnostech, o jeho lásce k Bohu a Církvi, aby se jim naučili. A stejně mohl mluvit i P. Urban, a i když neučinil tuto výzvu přímo, učinil ji tím, když pravil, že veliké věci učinil Bůh ve svém věrném Dru Noskovi a skrze něho.

Když svatý Don Bosco umíral, plakali jeho duchovní synové a mládež, již byl otcem dobrým a milujícím. „Neplačte,“ děl jim, „budu mocí pro vás udělati více na věčnosti, než kdybych žil.“ A to je i naděje nás, kteří jsme zůstali a doprovázeli na poslední cestě Dra Nováka a Dra Noska.

J. K.

před sebou těžký úkol, zachránit víru v národě a vychovat mu v řádné inteligenci zdárné vůdce. A zůstane navždy ke cti jména dra F. X. Nováka, že na rozhraní dvou století a v prvních letech XX. století jediný velikým a krásným dílem se postavil na obranu pravdy a záchranu kněžstva. Neříkám tím, že on sám bojoval u nás proti modernismu, ale že on jediný velikým a krásným svým dílem „Pohledy“ a „Problémy“ postavil hráz proti vodám modernistického hnutí. A že měl odvahu — není možno zde o tom více mluvit — říci pravdu nahoru i dolů, padni komu padni. A kdyby se to bylo tehdy pochopilo, snad by nebylo došlo k těm bolestným hrůzám úpadku kněžstva po světové válce. Tehdy byl dr. F. X. Novák prorokem a stalo se mu, co se stává lidem, kteří horlí pro záchranu: že byl méně chápán, než zasluhovalo jeho dílo a snažení. Ale promluvil, jak mu velela důstojnost charakteru kněžského.

Slovo inteligence nebylo mu prázdným slovem, ať již šlo o inteligenci ve smyslu abstraktním nebo jako o vrstvu těch lidí, kteří projevují lásku k poznání, myšlení, moudrosti. Jeho dílo i jeho život jsou svědky této čisté a nesmlouvavé jeho lásky. Do posledních chvil svého života, možno říci, nepřestal studovat. Jeho knihovna by dělala velikou čest každému universitnímu profesorovi, byla ustavičně doplňována nejnovějšími díly francouzskými, anglickými, německými. Často mi bylo dopřáno probírat s ním celé hodiny a snad jsem nepoznal člověka, který by tak pronikal k jádru věci a domýšlel. Jeho knihy jsou plny kritických poznámek souhlasu nebo nesouhlasu a spousta jeho zápisníků jest jen domýšlením čteného, nebo korigováním, doplňováním, kritizováním. V posledních letech svého žití, obíraje se ustavičně problémy rodiny a manželství, patří k nejlepším, které napsal. Ostatně i v knize o náboženském vývoji u nás, kterou zde budeme uveřejňovat, je kapitola o vědě z nejlepších. Vracel se k těmto otázkám ustavičně, a myslím, že nejsem daleko pravdy, když řeknu, že ta jeho láska k myšlence, k filosofii, poznání byla z hlavních příčin jeho osamocení mezi klerem. Názor, který tak názorně zastával v „Pohledech“ a „Problémech“, o vědeckém vzdělání kněžstva, zastával i v životě i ve styku s ostatními, hlavně se spolupráci a nepochopení ho činilo až ostrým — někteří říkali, že nespravedlivým, což však není pravda.

Nejvýraznějším dokladem jeho poctivosti vědecké a jeho pracovní metody je dílo, které vydal po válce, nazvané „Církev a stát“. Problém Církve a státu je jistě velice těžký a největší sociologové a právníci a theologové opět a opět se k němu vrací. Dr. Novák se jím obíral již jako mladý kněz a ve své rigorózní práci a v jiné velké práci, která ovšem jest jen v jeho pozůstatosti, a z níž přejal některé základní věty, ho osvětloval s různých hledisek. Ve své práci postupuje přísně logicky, stavi vedle i proti sobě různé názory, sebral materiál — každoročně až do loňského roku prožil několik týdnů ve Vídni, kde celé dny proseděl nad nejnovějšími knihami v universitní bibliotéce nebo v debatách s učenými odborníky — a po několikaletém svědomitém studiu se teprve odvážil dát knihu do tisku. Kolikrát přepracoval jednotlivé kapitoly, y jen on sám. Non multa, sed multum. Ne mnoho knih, ale aby v tom, co vydá, bylo mnoho skryto, bylo jeho heslem, které plnil poctivě jako všechno ostatní. Když před pěti lety měl vypracované první kapitoly díla o manželství, usmíval se každému, kdo mu radil, aby neváhal a vydal je. Četl jsem je s ním, ovšem v podobě úplně změněné

loni na podzim a stěžoval si, jak jsou ještě nedokonale. Stále je doplňoval, znova a znova piloval, non multa, sed multum. Byl pokorně vděčen za každý názor, který mu byl prosloven k některému odstavci, jeho „Zaplať Pán Bůh“ několikrát zbarvilo rozbor, dělal si poznámky. „Nepotřebujeme,“ říkal, „spoustu napsaných knih, ale to málo, které vydáme, musí ve světě ducha něco vážit.“ V tom byla skutečná krása i tvorby i příkladu dra F. X. Nováka, kterou ovšem budou chápati ti, kteří se domnívají, že fráze je větší apologií než dílo. Fráze zapadne, dílo zůstává. Fráze snad počechrá bránci, ale nevytvoří nikdy nic velikého. Pravý apoštolát vykonává dílo. A tím zůstává i to, co dr. Novák napsal a zanechal po sobě jako svoji závěť.

Jaký byl poměr dra Nováka k laické inteligenci? Již ve Vídni měl mezi ní, ať již to byla inteligence německá, ať česká, četné přátele, a tím si i vysvětlíme značný vliv, který měl na nejvyšších místech, a jehož vždy užíval ve prospěch českého národa. A až do posledních let svého života při všech svých zájezdech do Vídne byl mezi katolickou inteligencí vídeňskou jako doma. Skupina soustředěná kolem revue „Schönere Zukunft“ si ho vážila jako otce a nevadilo jí jeho vlastenecké citění české.

A v Československé republice? Měl mezi laiky několik přátel, kteří si ho zamilovali z jeho bojů proti modernismu a zůstali mu věrni. Ovšem, bylo jich málo, neboť takových přátel Nábělků jsme měli velice málo. Za několik měsíců po vystoupení z kongregace Nejsvětějšího Vykupitele v r. 1916, při čemž důležitou roli hrál jeho styk s českými a polskými vojáky ve vídeňských nemocnicích, přišel do styku s mladou českou inteligencí, vyrůstající v České Lize Akademické. Bylo jich tehdy málo, neboť většina ligistů byla v poli, ale ti, kteří studovali v Praze, měli v něm přátele, který nikdy nezklamal. Dodnes si všichni vzpomínají na jeho exercicie, které u některých z nich rozhodly o celém životě. K akademické mládeži přivedl dra F. X. Nováka universitní profesor, kněz veliké síly myšlenkové i mravní, pravý otec Ligistů, dr. Fr. Kordač, a ustanovil ho později, když již byl arcibiskupem, za duchovního vůdce ligistů. Od té doby začíná jeho nejdůvěrnější styk s mladou laickou inteligencí, který nebyl nikdy přerušen, trval až do smrti. A je ke cti bývalých členů České Ligy Akademické, že svými návštěvami a svou láskou mu působili v jeho těžké nemoci radost. A že jeden z nich byl jím samým vyvolen, aby dokončil dílo, které již sám nemohl dokončit.

Dvě věci sblížily mladou katolickou inteligenci, vstupující do života po skončení světové války, s tímto vzácným knězem a přítelem mládeže. Byla to na prvním místě láska k Církvi. Je známo nepřátelství, které v prvních poválečných letech charakterizovalo náš národ a pak úsilí o založení československé církve, které bylo korunováno „zdarem“. Tehdy ligisté nezklamali svým „Životem“, který byl vydáván po válce, svými přednáškami, svým vystupováním hájili Církev vždy a všude. A dr. Novák, když častokrát se vracel z různých schůzí, utrmácen a se slzami v očích, nacházel útěchu mezi akademickou mládeží, která ho milovala upřímně a nechtěla mu způsobit bolest. Nikdy jí toho nezapomněl a jeho láska k Lize a ke studentstvu katolickému vůbec nikdy neochabla. Několikrát mi s radostí vykládal o člosti a činnosti brněnského „Moravana“, který jako by přebíral program poválečné Ligy. Domáhal jim ze svých skromných prostředků, jak mohl a mrzelo ho velice, že letos již neměl, co by jim dal.

Dr. F. X. Novák žil v chudobě a zemřel v chudobě. Žil v chudobě, ale měl rád vážné dílo, hlubokou knihu, měl úctu k myšlence. Byl nesmlouvavý, přísný. Přísný k sobě, starostlivý o druhé. Miloval celým srdcem svůj národ a těžko by bylo možno vypovědět, co vytrpěl jeho nevěrou, jeho bojem proti Církvi a jeho malosti. Zanechává po sobě dílo, které vede k výšinám, dej Bůh, aby to dílo vykonalo mnoho pro duchovní zdraví národa.

Dr. Lojze Bercè (Lublaň):

Práva národních menšin v konkordátech.

Sv. Otce Pia XI. označil kterýsi publicista papéžem konkordátů, chtěje tím zdůraznit tendenci vatikánské politiky, jím určenou, uspořádati co nejdříve poměry církve ke státům konkordáty. Jisto je, že za Pia XI. bylo uzavřeno opravdu velmi mnoho konkordátů.

Válka dala totiž Evropě mírovými smlouvami novou tvářnost, vzniklo dle principu o sebeurčení národů mnoho nových států, s kterými bylo třeba uspořádati poměr církve a státu. Přesuny politických hranic ve spojení s prohloubením národního vědomí vyvolaly do popředí též problém národních menšin. Některým národním menšinám, zvláště těm, které vznikly v nových národních státech, mírové smlouvy již zabezpečily národní práva. Jiné státy, na př. Itálie, nechtěly přijmouti žádných mezinárodních závazků ohledně menšin, odvolávající se při tom na své kulturní tradice, které již dostatečně zaručují, že stát bude ctít práva svých menšin. Vatikán ale přes to

snažil se ve svých konkordátech zajistiti národním menšinám užívání mateřské řeči v kostele bez ohledu na stávající a platné mezinárodní závazky států.

Již z textů konkordátů samých je patrna snaha vatikánské diplomacie při jednáních se státy, zajistiti pastorační v mateřské řeči třemi požadavky: 1. užívání mateřské řeči v kostele, 2. vyučování náboženství v mateřské řeči ve škole a 3. výchova domácího duchovenstva. Úspěch vatikánské diplomacie byl při vyjednávání s jednotlivými státy různý. V tomto ohledu rozhodovaly totiž různé momenty, jako na př. názor jednotlivých států na problém národních menšin vůbec, všeobecné poměry mezi státem a církví ve státě a konečně i samotná energie, se kterou Vatikán vyjednávání vedl. Některé konkordáty neobsahují vůbec žádných ustanovení ohledně národních menšin, jako ku příkladu konkordát s Rakouskem ze dne 5. června 1933. Vatikán v tomto případě nepovažoval za vhodné a nutné, aby od takového režimu,

ako byl tenkrát Dolfussův, který se prohlašoval za katolický, žádal formální závazek, že rakouská vláda bude ctít jazykovou práva národní menšiny slovinské v Korutanech, chorvatské na Gřidišćansku (Burgenlandu) a československé ve Vídni. Události však nasvědčují, oč více byl oprávněn pesimismus národních menšin, než optimismus vatikánské diplomacie. Ašpoň postavení slovinské národní menšiny v Korutanech se v církvi po uzavření konkordátu nikterak nezlepšilo.

Projednávali-li otázku konkordátů, pokud se týče národních menšin, dle časového pořadí, nutno uvést na prvním místě *konkordát s Lotyšskem* ze dne 20. května 1922 (Acta Apostolicae Sedis, XIV.-1922, strana 577), a to v jazyce francouzském uzavřený. Čl. XI. praví: Pro zajištění výchovy lotyšského duchovenstva bude založen diecéšní seminář dle kanonických předpisů pod vedením arcibiskupovým. Vyučovací řeč v semináři bude lotyšská, mimo předměty filosofické a církevní.¹

Další konkordát byl uzavřen s *Polskem* dne 10. února 1925 (Acta Apostolicae Sedis, XVII.-1925, strana 273), ve kterém dle francouzského textu čl. 23. stanoví: V diecésích latinského obřadu není dovolena bez dovolení biskupské konference latinského obřadu žádná proměna ohledně řeči při kázáních, závěrečných modlitbách. Výjimku činí theologické přednášky v seminářích.²

V konkordátě s *Rumunskem* uzavřeným 10. května 1927 (Acta Apostolicae Sedis, XXI.-1927, str. 44) dle francouzského znění čl. XIX. § 3 prohlašuje: Všechny školy řádové a církevní kongregací jsou podřízeny příslušnému biskupu; proto budou oni mít též právo určovat vyučovací řeč. A čl. XX. § 1 výslovně praví: katolická církev má právo vyučovat žáky ve všech veřejných a soukromých školách království; toto vyučování věrouky nechť se koná v jejich mateřském jazyku.³

Konkordát s *Litvou* ze dne 27. září 1927 (Acta Apostolicae Sedis, XIX.-1927, str. 425) zase dle francouzského textu praví v čl. 21.: Biskupové starají se o to, aby všichni věřící byli účastni duchovní pastorace ve své mateřské řeči dle zásad církve.⁴

Konkordát s *Itálií* uzavřen byl 11. února 1929 v *italské* řeči: Čl. 22. praví: Kněží, kteří nejsou italskými státními občany, nemohou být ustanoveni na beneficích v Itálii. Představení diecése a farnosti musí mimo toho ovládat italskou řeč. Je-li nutno, musí jim být přiděleni koadjutři, kteří vedle italské řeči rozumí a mluví též jazykem, který je v dotyčném kraji v užívání, aby konali duchovní pastoraci v řeči věřících dle nařízení církve.⁵

V témže konkordátu v čl. 2. se ustanovuje, že smí být vyhlášky (nařízení, pastýřské listy a všechny vyhlášky týkající se pastorace věřících), které vydává

¹ Originál: Pour la formation d'un clergé letton, un Séminaire ecclésiastique diocésain sera fondé selon le prescriptions canoniques et sous l'autorité de l'Archevêque. La langue employée dans l'enseignement du Séminaire, sauf pour la philosophie et les matières ecclésiastiques, sera letton.

² Originál: Aucun changement à la langue employée dans les diocèses de Rite latin pour les sermons, les prières supplémentaires et le cours, autres que ceux des sciences sacrées dans les Séminaires, ne sera fait que sur une autorisation spéciale donnée par la Conférence des Evêques de Rite latin.

³ Originál: Toutes les écoles des Ordres et des Congrégations religieuses ses sont mises sous la dépendance de l'Ordinaire du lieu; en conséquence, elles aussi jouiront du droit de fixer la langue d'enseignement. — Art. XX. § 1. L'Eglise catholique a le droit de donner l'instruction religieuse aux élèves catholiques dans toutes les écoles publiques et particulières du Royaume; cette instruction religieuse leur sera donnée dans leur langue maternelle.

⁴ Originál: Les Ordinaires veilleront à ce que tous les fideles aient l'assistance religieuse dans leur langue maternelle selon les règles de l'Eglise.

⁵ Originál. Non possono essere investiti di benefici esistenti in Italia ecclesiastici che non siano cittadini italiani. I titolari delle diocesi e delle parrocchie devono inoltre parlare la lingua italiana. Occorrendo dovranno essere loro assegnati coadiutori che oltre, intendano e parlino anche la lingua dei fedeli secondo le regole della Chiesa.

Sv. Stolice, vydávány v jakékoliv řeči. „Vyhlášky biskupů mají být napsány v italské, resp. v latinské řeči; ale k italské řeči mohou církevní orgány dodatí překlad v jiném jazyku.“ Dle toho nesmějí tedy biskupové vydávat vyhlášky v řeči domácího lidu jako originál, dovoleno však je k *originálu* v italské řeči dodatí překlad v jazyce domácího lidu. Podle striktního výkladu konkordátu nesmí překlad cirkulovat samostatně, nýbrž jen současně s originálem v italském jazyku.

Jihoslovanská a německá národní menšina právem považují konkordát s Itálií za nedostatečný. Především nezajistil konkordát vyučování náboženství v mateřské řeči. Dnes žádají úřady i od slovanských kněží, aby vyučovali děti náboženství ve škole v italském jazyku. Docela i gorický arcibiskup Margotti činí nepřímý nátlak na duchovenstvo v témže smyslu. Duchovenstvo setrvává však na dosavadním postupu a vyučuje děti náboženství ve škole v mateřské řeči.

Velmi je pozoruhodné, že konkordát výslovně žádá od slovanských a německých duchovních znalost italské řeči, kdežto italští kněží, kteří se chtějí dostat na slovanské anebo německé farnosti, nemusí znáti mateřskou řeč domácího lidu, nýbrž dostačuje, aby se jim přidělil koadjutor znalý toho jazyka. Tímto je italským kněžím úplně otevřena cesta do slovanských anebo německých krajů.

V původním návrhu konkordátu, který koncipoval Vatikán a předložil italské vládě, zněl článek, týkající se pastorace mezi národními menšinami, takto: „Náboženství v obecných školách v nových provinciích bude konáno v mateřské řeči. V krajích, kde není duchovních slovanského a německého jazyka s italským státním příslušenstvím dostatek, kolik jich vyžaduje potřeba lidu, stát dovolí, aby ordinarius pozval z ciziny s dovolením italských politických úřadů kněze znalé těch dvou řečí, přes to, že nemají italského státního občanství.“ Jak vidno z předu uvedeného, dostalo se tomuto článku při jednání docela nové formy a obsahu, a to na škodu národních menšin.

Konkordát s *Německem* uzavřen byl 20. července 1933, a sice v *německé a italské řeči*. (Acta Apostolicae Sedis, XXV.-1933, str. 389). Tento konkordát uvádí od vatikánské politiky právě „novum“, a sice tím, že Vatikán uznává princip reciprocity ohledně menšinového práva. Mezi jednotlivými státy bylo již uzavřeno více bilaterálních smluv, uplatňujících princip reciprocity. V tomto konkordátu uznal též Vatikán vůči Německu princip reciprocity a v některých věcech šel ještě dále než jednotlivé státy v bilaterálních smlouvách. Sv. Stolice se tudíž zavázala, že při jednáních s jinými státy bude žádati pro německé menšiny tatáž práva v kostele, jaké Německo přislíbilo svým národním menšinám v tomto konkordátě. Vatikán, jako středisko katolické, universální, tedy nadnárodní instituce, nezná vlastních národních menšin, pro které by požadoval reciprocity, jako výměnu pro své koncese jiným, jak je tomu při jednání mezi obyčejnými světskými státy. Jasně je tedy, že koncese reciprocity u katolické církve je tím většího mravního významu a že Vatikán právě německým konkordátem ještě jednou manifestoval hluboké morální ospravedlnění pro požadavek národních menšin ohledně duchovní pastorace v mateřské řeči.

Čl. 29. konkordátu s Německem praví: Katolíci německého jazyka v Německu nebudou v užívání své mateřské řeči při bohoslužbách, náboženství a církevně spolkovém životě užívatí o nic méně práv, jaká jsou právně a fakticky zajištěna Němcům dle rodu a jazyka v korespondujících cizích státech.⁶

⁶ Originál: Religiose Fürsorge für die Minderheiten. Art. 29. Die innerhalb des deutschen Reiches wohnhaften katholischen Angehörigen einer nichtdeutschen Minderheit werden bezüglich der Berücksichtigung ihrer Muttersprache in Gottesdienst, Religionsunterricht und kirchlichem Vereinswesen nicht weniger günstig gestellt werden, als der rechtlichen und tatsächlichen Lage der Angehörigen deutscher Abstammung und Sprache innerhalb des Gebietes des entsprechenden Staates entspricht.

Závěrečný protokol praví k tomuto článku: „Když už je německá vláda ochotna vyhovět požadavkům neněmeckých menšin, prohlašuje Sv. Stolicí v potvrzení principů, kterých vždy zastávala, a to ohledně práv mateřské řeči v pastoraci, při vyučování náboženství a v katolickém spolkovém životě, že bude při budoucích konkordátech s jinými státy dbáti, aby bylo do konkordátu pojata ustanovení hájící práva německých menšin.“

Giovanni Papini:

Honba na rasisty.

Nejostudnější neštěstí německého rasismu jest skutečnost, že jeho původci a šířitelé skoro všichni nebyli Němci.

Obyčejně se mluví o Gobineau, jenž byl opravdu velkým kmotrem velkoněmectví především wagneriánskými dýchánky.

Ale germánský mythus měl za otce člověka latinského zase, starého Tacita. Proficišarský historik chtěl snad nepřímou kárati římskou zkaženost a kreslil severské barbary někdy ideálními barvami a špatně tajenou sympatií. Později stali se obhájci barbarů Gal Salvianus v díle: *De gubernatione Dei*, a Španěl Orosius v díle *Dějiny proti pohanům*.

V moderní době nebyl Gobineau prvním, jenž stvořil legendu o nadřazenosti německé. Měl aspoň dva předchůdce, oba Francouze: hraběte de Boulainvilliers (1658–1722) a De Montflovier (1755 až 1838). Boulainvilliers byl nafouklý šlechtickým výsadami a právy a tvrdil, že pocházejí od franckých (germánských) dobyvatelů, a že jim, jakožto vyšším než porobeným, přísluší absolutní vláda i proti králi.

Jiným největším prorokem pangermánství byl po Francouzi Gobineau Angličan Houston Stewart Chamberlain, narozený v Portsmouthu, vychovaný ve Francii a v Anglii, spisovatel pověstného díla: *Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*, vyšlého 1899, jež dosáhlo svého času podobné popularity, jako má dnes „Mythus“ Rosenbergův.

V této řadě neněmeckých předchůdců rasismu jest dokonce i Ital: Francesco Montefredini, narozený ve Spinazzola (Bari) 1872 a zemřelý v Neapoli 1892, žák De Sanctisův. Podle jednoho jeho „nesmrtelného zákona“ národy stárnou a co se vše velké stalo v Itálii po římské periodě, vděčí prý smíření s čistou a svěží krví německou. Napsal: „S jakou touhou vzhlížím z této mrtvé bažiny k severu, kde se chvěje tolik pokroku, tolik síly v myšlenkách a dílech. Celá společnost, muži i ženy tam jdou obřími kroky...“ Celkem tedy obdivoval, jako rasisté, moderní Německo.

Moderní Německo se může tedy chlubit, že vyhrabalo theorie, prohlašující je za nejvyšší božstvo světa, theorie tří francouzských šlechticů, jednoho šlechtice anglického a jednoho historika za Puglie. Můžeme k nim připojit ještě jednoho Francouze, Vacher de Lapouge, který ve svých knihách: *L'Arien et son rôle social* (1889) a „*Les sélections sociales*“ (1896) tvrdil ke konci devatenáctého století anthropologické divočiny, jež jsou podle Rosenberga novým mythem století dvacátého.

Tedy dohromady: Němci tak málo převyšují ostatní národy, že si nedovedli ani sami vynaléztii teorii, která z nich činí výkvět lidstva a přejali to více méně od spisovatelů většinou latinské kultury.

2.

Všechny národy věřily v určité době svých dějin v božské poslání jim určené: ovládati anebo zachraňovat, spasiti jiné národy.

Židé tvrdili, že jsou vyvoleným národem a že jednou budou všechna pokolení lidská nositi poplatky

Schlussprotokoll. Zum Art. 29: Nachdem die deutsche Reichsregierung sich zu dem Entgegenkommen in bezug auf nicht deutsche Minderheiten bereitgefunden hat, erklärt der Heilige Stuhl, in Bekräftigung seiner stets vertretenen Grundsätze bezüglich des Rechtes der Muttersprache in der Seelensorge, im Religionsunterricht und im katholischen Vereinsleben bei künftigen konkordatären Abmachungen mit anderen Ländern auf die Aufnahme einer gleichwertigen, die Rechte der deutschen Minderheiten schützenden Bestimmung Bedacht nehmen zu wollen.

do Jerusalema. Řekové věřili po Alexandrovi, že jsou určeni, aby civilisovali Asii, Afriku i Evropu; Římané se domnívali, že jsou určeni k tomu, aby ovládali všechny národy; Francouzi z Revoluce se pokládali za politické zachránce feudální Evropy; ruští panslavisté (jako Dostojevskij) byli přesvědčeni, že z Ruska (a zvláště od mužíka) mohla by přijíti duchovní spása světa; Poláci snili za doby poroby o Polsku co Kristu mezi národy, jenž má spasiti své utlačovatele.

Mesianismus jest v různých obdobách společný všem národům: někdy v době slávy, někdy v době ponížení. Nyní tedy přišla řada na Němce. I oni ustoupí s cesty jako ostatní.

3.

Rasisté pitvají různé rasy, jako by ethnologie byla přesnou a určitou vědou jako geometrie.

O jakých rasách chtějí mluvit? Na kolik ras jest rozděleno lidské pokolení? Podle anthropologů se soustřeďují všechny rasy lidské na tři, podle Crawforda jest jich aspoň šedesát.

A nejdříve: existují čisté rasy? Jeden z největších německých moderních historiků, Ed. Meyer, napsal, že jest naprosto jisté, že všechny lidské rasy se stále směšují, že je nemožno je nějak určit, tím spíše že jest dokonalé nemožné nějaké přesné rozlišení mezi nimi. (*Geschichte des Altertums*. Bd. I. § 36.)

Sám Rosenberg, rasistický pěvec Třetí Říše, připouští, že jsou v Německu tři různé rasy, třebaže, ovšem, prvou jest severská, již Evropa opravdu za všechno vděčí.

Ale kde tedy se skrývá anebo kde proudí čistá arijská krev, v jejímž jménu pronásledují tito třeštíci křiklouni Židy a prohlašují nevylečitelným úpadek „ethnické změti“ novolatinských národů?

4.

Mnozí anthropologové snaží se dnes potvrditi Genesi (I. knihu Mojž.), to jest jednotný původ lidského pokolení. Proto se nedá pochopiti, že by byla jedna rasa obdařená božskými výsadami, dokonalejší než všechny ostatní.

Ale i kdybychom chtěli hájiti hypotese více původních kořenů navzájem nezávislých, přece zůstane historická zřejmost, potvrzená ethnografií a anthropometrií o nespočetném a stále trvajícím promíšení ras v posledních tisíciletích. Tato smíšení zeslabila rozdíl, slila krev, rozmnožila různosti, takže jest nehorázností domněnka o čisté rase.

A i kdyby chtěli připustiti za každou cenu takovou čistou rasu, nedala by se z toho vyvozovati naprostá a trvalá nadřazenost. Každá rasa má své poledne a svůj soumrak, období vzestupu a ochuzení a sestupu, někdy ještě období znovuzrození a nového povstání.

A potom kde jest v mezích téže rasy souvislost a a plynulost hodnot? Jeden syn se podaří po otci, jiný se úplně odcizí rodu; genius může zploditi děti pro-

střední; z parku naprosto bezvýznamného může se zrodit duch svrchovaný, tvůrčí. Ať děláme, co chceme, ať vycházíme z které chceme theorie, zbožštění jedné rasy není ničím jiným než žárlivým třeštěním poraženého národa.

5.

Všeobecné dějiny, zkušenost i zdravý rozum i obecné mínění učí, že ve všech tak zvaných rasách rodí se lidé lepší a horší. K tomu faktu tisíciletému i každodennímu mohou se šílení rasisté stavět jen dvojím způsobem.

Buď tvrdí, že geniové jména a krajů italských, francouzských, ruských atd. jsou německého původu — a pak postupují proti dějinám, proti ethnografii i proti dokladům.

Anebo popírají pravost a cenu geniů neněmeckých a jdou proti obecné zřejmosti a samozřejmosti.

Rasisté se uchylují k oběma metodám s výsledkem, jež si dovedeme všichni představit, totiž že utvrzují a potrzují svou nevědomost a něco ještě horšího než nevědomost, totiž nestydatou zlovolnost.

6.

Kdyby bylo pravda, co s drzou tváří tvrdí staří i noví rasisté, totiž že genialita latinských národů ve středověku vděčí přínosu německé krve následkem barbarské záplavy, dokázala by se tím jenom nesprávnost jiné jejich fantasie, totiž že jenom z čisté rasy rodí se vynikající lidé.

Jak to, že nejčistší německá rasa nedala v oněch stoletích genie podobné, jaké měla Francie a Itálie ve století XII., XIII. a XIV.?

Tady je pravdou jedno z obou: buď je plodné smíšení ras, anebo není pravda, že středověcí latinští geniové pocházejí od germánských vetřelců.

V obou případech bije do očí klamnost rasistické romantiky.

7.

K pokoření německé protivnosti stačilo by připomenouti, že mnozí „velcí“ Němci jsou neněmeckého původu, anebo aspoň že měli krev ještě jinou než německou. Chamisso, La Motte Fouqué, Du Bois Reymond pocházeli z nenáviděné Francie; Mendelsohn, Heine i Marx byli Židy, Kant má škotské předky, Brentanové pocházeli z italské rodiny; Nietzsche se chlubil, že má polskou krev; Keyserling má v sobě rovněž jakýsi slovanský prvek.

I sám archimandrita rasismu, Rosenberg, narodil se v Rusku v Estonsku a za války byl vyhnán Rusy jako Němec a Němci jako Rus.

8.

Freudovec by mohl říci a na jistějším podkladě než obyčejně, že dnešní rasismus jest vyvažujícím zjevem. Němci, pohrdaní všemi civilisovanými národy, od konce středověku cítí blahodárné lehtání, že se mohou pokládati za vyšší než jsou všichni ostatní. Jest to slovanská psychologie z Dostojevského „ponížených a uražených“.

Nejstarší projev germánského prvenství: Promluvy k německému národu od Fichte přišel ihned v době, kdy Napoleon přemohl, rozdrobil a podrobil Němce; Mythos XX. století od Rosenberga vyšel několik let po strašném rozkladu německém 1918. Po vítězné válce 1870 byl pangermanismus dílem především Francouzů a Angličanů. (Gobineau, Chamberlain.)

Když prohrají Němci válku, nechtějí věřit svým smyslům: bouří se, nafukují se a prskají proti celému světu.

A protože se nemohou ihned pomstít zbraněmi, přemýšlejí podle svého zvyku o pomstě vědecké anebo filosofické. Německý národ je prvním národem

na světě. Mimo Němce není spásy. Že byli odstrčeni od tohoto díla spásy, jest dílem spojení závistníků a právě i jejich porážka jest protidůkazem jejich božského určení k nadvládě nad celým světem.

Jedinci, aby zapomněli na ponížení, se opíjejí; Germanie v témž případě se opíjí letkvary svých rasistů.

9.

I rasismus jest jenom přestrojením do koží vědeckých omylů a falšovaných dějin — věkovité německé zpupnosti.

Tento zůstatek loupeživých kmenů, jež se ani Bismarckovi nepodařilo sjednotit, stůně stále velikášstvím.

Protože nemají prvotřídních lidí — poslední Němci světového jména jsou Židy: Freud, Einstein — vrhli se na zbožštění celého národa. Každý Němec, již proto jen, že je Němcem, jest částkou Boha, Boha fyziologického a pozemského, jenž je ale podle nich jediným Bohem, jenž existuje. Poslední pomořanský sedláček jest proto pro lepší krev kolující v jeho žilách, obdivuhodnější než genius narozený v Itálii anebo v Rusku. Německý blbeček jest polobohem v inkognito; geniální latinec jest jenom šťastným šarlatánem (jestliže nanejdříve snad nepochází od barbarů).

10.

Rasismus jest, metafysicky vzato, posledním tvorem germánského ateismu: válkou proti Bohu, proti Bohu osobnímu a transcendentnímu věčné filosofie.

Člověk jest božský a člověk německý jest nejvyšším projevem božským a proto jest určen, aby si podrobil bohy nižší a horší, kteří se vtělují do jiných ras. Jsme tu stále ještě u stařeckostí Straussových a Feuerbachových s pangermánským připentlením.

Proto také zahajuje nový útok proti křesťanství a zvláště proti katolictví. Ne již transcendence, ani Bůh, ani viditelná hlava, a především ne Evangelium: Kristus byl jenom anarchistickým Židáčkem, jenž pokazil německou krev. (Někteří nesmělejší z něho činí plavého arijece, jenž ale musí být odříznut od všech svých stoupenců, především od Pavla.)

V jedné písni hitlerovské mládeže můžeme slyšet tyto roztomilé sloky: Časy zašly a zůstali jen kněží, aby urvali duši lidu. Ať už s Římem, neb s Lutherem, učili židovské nauce.

Nyní ale již zašly doby kříže. Sluneční stoupá k

Karel E. Vlček:

JARNÍ ZEM

Své bílé modlitby když všechny se k nebi vymodlila
byla jak bohyně jež přišla na zapřenou
Pod její tváří jarními vášněmi znečištěnou
vyrostla tvůrčí síla

Sluneční oheň očí

nekryté líbá jí tělo

dychtivý dočist

na co se na podzim zapomnělo

O krásách jež teprve na jaře dorostou v krásy

i o těch jež na slunci zrodí

Pod jeho dotekem vstala a růžově povyskočila si

Silná jak smrt a něžná jak nebe

Začala vysílat

modlitby zeleně modlitby vůně a modlitby květů

k tomu jenž jediný život mohl jí dát

a který i v nás život vdechl

Začala rozdávat

celému světu

výšinám kruh. Jsme svobodni konečně, a s Bohem dáme vlasti její slávu.

Svastika, hieroglyfický primitivní znak slunce, má nahradit kříž, prý symbol hanby a ponížení.

Mladí Němci dávají přednost před krví Kristovou, vytloukají za všechny lidi všech ras a všech stavů, krvi severské, již jsou hotovi prolít, aby způsobili krveprolití a podrobení ostatních národů. Pro tento vele-vznešený cíl zapírají Boha na nebi a Řím na zemi.

11.

Ve skutečnosti jest rasismus německým bojem proti Římu. Povstání a vpád Germánů přispěl k rozpadu římské říše. Reformace byla jinou německou vzpourou proti římskému primátu. Ale přes to vše-

chno zůstane v Němcích něco římského: ať již v protestantství, jež se nedovedlo docela osvobodit od myšlenky augustinovské, to jest řecko-latinské; ať v právu nebo v umění, v kultuře, ve které se nalézají hluboké stopy stoletého vlivu Říma, Itálie a Francie.

A nyní poslední odmrštění! Jest popřeno vše, co není německé. Chtějí se vrátit k původní vzdělanosti germánských lesů a odvrhují nejslavnější hrdiny své minulosti. Proti Karlu Velikému kladou pohana Widukinga, proti Goethemu predikanta Schillera.

Němci nemohou snést velikosti, myšlenky, vise, zákona Římského, ať Říma Augustova nebo Říma Řehoře VII. Výstraha těm, kteří by ještě hostili nevím jak nepatrnou ilusi v zapomnětlivém myslícím orgánu.

Il Frontespizio 1934, čís. 12.

Dott. Marko Weirich:

Zlatý blok s ptačí perspektivy.

Doby, ve kterých celní politika států byla pokládána za největší překážku oživení světového obchodu, už minuly, a zdají se nám dnes při nynějším měnovém chaosu přímo idylickými. Dnes dávají všichni na pranýř měnovou politiku, v tom se shoduje kdekdo, jenomže každý rozumí zdravou měnovou politikou něco jiného. Zvláště živý je boj mezi zlatým a librovým blokem: tak první vytýká druhému, že měnovým odhodnocením dal signál k dnešnímu závodění v měnové devalvací, librový blok zase vytýká zlatému, že svým lpěním na strohě zlaté paritě brání konečnému rovnoměrnému urovnání cenových hladin ve všech zemích světa.

Viděli jsme rozmanité rozpory mezi theoretickými zastánci obou bloků, avšak posledním odhodnocením belgického franku theoretický spor se přesunuje na pole praxe a znamená už otevřený boj rozchvěného moře proti stále se užívacímu ostrovu zlatého bloku.

I dnes osud zlatého bloku závisí na další měnové politice Anglie: neobyčejný pokles anglické libry letos na jaře (který překvapil, protože libra kolísá jinak vždycky na podzim následkem většího dovozu surovin) byl vlastně urychlujícím popudem k belgické devalvací, a jest více než pochybné, zdali i ostatní země zlatého bloku by mohly obstát eventuálnímu opakování takového zjevu u anglické libry.

Ze dnes převážně Anglie má vlastní situaci zlatého bloku v rukou, a to pro delší dobu, je zřejmé i z toho, že Spojené státy americké, přes to, že Roosevelt má stále ještě zmocnění k další devalvací dolaru s nynější 59.06 proc. původní parity na 50 proc., nehodlají pro dohlednou dobu vyrovnatí měnový náskok Anglie, zvláště vzhledem k tomu, že Roosevelt chystá velkou konverzi 3 půček, která by byla vážně ohrožena dalším znehodnocením dolaru: jedná se o 5. tranší IV. 4 1/4 % půjčky svobody k dubnu 1935 v částce 1850 milionů dolarů, dále o stáhnutí z oběhu obligací 2 % půjčky kanálu Panama v částce 675 milionů dolarů a konečně o 1. 3 1/2 % půjčku svobody v částce 1900 milionů dolarů k 15. červnu 1935. Jsou zde v sázce veliké obnosy, takže v dohledné době nelze počítati s novým měnovým pokusem Ameriky, tím méně, že nynější zvýšení indexu životních nákladů a zvláště indexu cen požívání se stalo nejaktuálnější politickou otázkou dne, a jest tím komplikovanější, že se předvídá zase podle různých náznaků třetí suchý rok pro americké zemědělství.

Proto se zájem soustředí spíše na další vývoj anglické měny. Nemůžeme se však, když tvrdíme, že na dlouhou dobu, a snad na hodně dlouhou dobu nedojde k žádoucí stabilisaci anglické libry. Po osudném dni znehodnocení anglické libry dne 21. září 1931 očekával celý svět, že Anglie se rozhodne konečně stabilisovati svou měnu. I v anglických kruzích dnes se uznává, že tehdejší odhodnocení bylo působeno nedostatkem zlata. Keynesův názor, že libra byla r. 1925 stabilisována příliš vysoce, už se opouští. Koncem roku 1932 však ústy svých odpovědných činitelů Anglie prohlásila, že „hodina pro anglickou stabilisaci ještě neobdělala“. Stejně prohlášení bylo opakováno koncem roku 1933, a tak i na podzim 1934, když do Londýna zajeli delegáti francouzské Národní banky a amerických federálních bank, aby tlumočili přání po stabilisaci měn. Tak i minule anglický ministr financí opakovale stejné prohlášení a řekl, že libra v dohledné době nebude ustálena.

Toto záhadné nemůžeme dělá mezinárodním finančníkům velké starosti a obtíže, a vysvětluje také divný počin anglické vlády, která svým vyrovnávacím fondem nezasáhla do poklesu libry. Přes to, že tento pokles byl neobvyklý, dal se vysvětlit odlivem kapitálu z Anglie do Ameriky po vyřešení otázky zlaté doložky a prudkým kolísáním několika spekulativních trhů (pepř); pozoruhodným stal se však právě pasivním chováním vyrovnávacího fondu. Proto se tvrdilo, že tento pokles odpovídá čistě záměrem vlády, a z toho nastal rozruch, který přivodil belgickou devalvací.

Jest známo, že ústy tajemníka státního pokladu Chamberlaina v létě minulého roku Anglie postavila čtyři podmínky, za kterých by byla ochotna vrátit se k stabilisaci a k mezinárodnímu zlaté-

mu standardu: 1. takový vzestup cen, aby byla obnovena rovnováha mezi výrobními náklady a prodejními cenami; 2. snížení celních hradeb a překážek mezinárodního obchodu; 3. definitivní úprava válečných dluhů a 4. zamezení kolísání kupní síly zlata. Všechny to podmínky, které Amerika zvláště v 1., 3. a 4. bodě v dnešní situaci svého národního hospodářství nemůže přijmouti.

Stále odkládání stabilisace a kladení nespílitelných podmínek (zvláště pro USA) zdálo se mnohým podezřelé, a nevidí se v tom už jen vytyčení zásadního názoru o otázkách měn a krizi, ale jen zakrývání hlubších a vážnějších příčin. A tak, zvláště se strany zlatého bloku se velmi zlomyslně poukazuje na jednu velkou slabinu anglické „zdánlivé“ konjunktury: Anglie vůbec není s to přikročiti k stabilisaci, poněvadž tato by znamenala více než pravděpodobně veliký „krach“ zlatých dolů. Zlaté doly, tak se to odůvodňuje, mohou býti udrženy na dnešní úrovni jen systémem stále stoupající ceny zlata. Na druhé straně však také zhroucení zlatých dolů by znamenalo zničení několika set bankéřů anglické City, nehledě k mnoha jiným nepřijemným následkům. Mimo to Anglie, která svou elasticitou librou je s to zdolat aspoň částečně dumping japonského yenu, by po stabilisaci byla bezmocná nejenom vůči yenu, ale také proti ostatním odhodnoceným měnám. Současně by z toho vzniklo pro Anglii zdrazení cenové úrovně. Všecky tyto následky by zničily rychle celou „zdánlivou“ konjunkturu Britské říše, konjunkturu, která se zakládá vlastně jen na důmyslné hře se zlatem. Oživení anglického hospodářství počítáno ve zlatě znamená substanční snížení státních dluhů, a tím také celé společnosti a všech soukromníků. Proto není divu, jestliže nejhrošlivějšími zastánci anglické devalvace jsou ředitelé zlatých dolů (stačí jméno Strakosche).

Nechceme se pustit do dalších podrobností těchto názorových sporů, jedno však jest z toho jisto, že stabilisace anglické měny jest skutečně hrozbou budoucnosti, a že proto i ony země, které svými velikými zlatými rezervami by byly s to odolatí vnějšímu nátlaku více než rok, na konec musí podlehnouti devalvační vlně, kterou letos zahájila Belgie — ovšem popudem, který vycházel z Anglie.

Ale i bez ohledu na to, že Anglie pravděpodobně svým chováním přinutí zlatý blok k ústupu, situace v jednotlivých státech tohoto bloku je taková, že otázka dalšího trvání zlatého bloku jest už více méně zpečetěna.

Viděli jsme příklad belgický. Nedávné opětovné kolísání holandské a švýcarské měny už nám dají tušit, že v nedaleké budoucnosti padnou i další pilíře prudkému příboji devalvačních vln. Proto není bez zájmu prozkoumati krátce situaci zbylých členů zlatého bloku nejenom v očích přívrženců, ale také s hlediska odpůrců měnové devalvace.

Pochybovat o dodržení nezměněné parity zlatého platilo r. 1933 v Holandsku ještě jako velezrada. Od minulého roku však šíří se zvláště mezi vysokoškolskými profesory hnutí, které doporučuje 20—40 % devalvací měny, a od února, co anglický tisk nezahaleně tvrdí, že Holandsko bude následkem nynější situace nuceno opustit zlatý blok, a konečně po belgickém příkladu není už pochyby, že se tak stane v nedaleké době. Na jedné straně je pravda, že v technickém ohledu není nejmenších příčin k takovému kroku. Ale hospodářská deprese se nejvíce u žádného člena zlatého bloku snad tak tíživá, jako u Holandska. Nejhlavnější příčinou jest stále zúžení vývozu a k zotavení situace přispívají zvláště platové obtíže a kontingenční politika některých států. I Holandsko jest odkázáno na vývoz jako my. Jeho zúžením nastalo i zmenšení dovozu, z toho se vyvinuly neblahé následky pro obchod, námořní plavbu a zemědělství a konečně nezaměstnanost. Největší argument odpůrců devalvace míří proti účinkům, které by devalvace měla na cenovou hladinu. Holandsko má stálou pasivní obchodní bilanci, takže po devalvací by musela více než dosud zaplatit do ciziny. Kdyby nastalo zvýšení cenové hladiny, pak by mzdy ve vývozních podnicích vykazovaly ihned stoupající tendenci a právě pro ně by výhoda devalvace byla ztracena.

Kdyby však cenová hladina zůstala nezměněna, pak by zase přišli o tu výhodu zemědělci. Spíše se předvídá zdražení a tak i kapitálový útek. **Vláda nevidí jiné východisko než vytváření na deflační cestě,** to jest snížením veřejných břemen působit na redukci nákladů. Novou celní tarifu, která vstoupila v platnost 1. července, zůstal dovoz surovin osvobozen od cla, a polotovary podléhají jen 3—6% clu. Dále byl utvořen fond, ve kterém má být soustředěno rozdělení podpor pro zemědělství. Zvláštní instituce pečuje o organizaci dopravy po zemi a po moři a má zdotati rostoucí deficit drah, který roku 1933 obnášel 28 milionů zlatých. Působí se na snížení činži; velkou konverzí z minulého roku byl snížen úrok vnitřního dluhu, chystají se další práce pro nezaměstnané, kteří ze stálého počtu 300.000 se zvýšili koncem r. 1934 na 414.300, nejvyšší to počet dosud zaznamenaný. Z vládních kruhů se poukazuje na to, že i při tom celková hospodářská situace Holandska není tak špatná; i zde se hraje zase se statistiky: tak prý **index vývozu zlatého bloku** jest 37,3 (1929 = 100), zatím co u Spojených států amerických obnáší nyní 23,8 a pro Anglii 31,7. Zvláště zajímavý je poukaz na to, že zaměstnanost byla podporována i při celé krizi tím, že vzniklo na 100 německých „emigrantských“ firem, které vyrábějí stroje všech druhů, dále precizní aparáty, medicínské nástroje. Tyto firmy konají velké služby i holandskému průmyslu! (Zaměstnávají na 3.500 dělníků.) Také prý obchod s kožíšinami přesídlil částečně z Lipska do Holandska, tedy právě obor, který v Německu byl jedním z nejcennějších aktivních položek obchodní bilance.

Naproti tomu však nesnáze vývozu se setkávají se stále většími obtížemi, poněvadž se řídí právě nejvíce do zemí s odhodnocenou měnou, a to do librového bloku. Dodržení dosavadní měny přece zvýší postupně svůj tlak na celkovou depresi a problematika anglické libry a poslední události zdají se přece konečně působiti i zde. Ale i bez ohledu na to, přívrženci dosavadního zlatého zapominají na velikou koloniální říši Holandska, která už nesnese měnovou politiku mateřské země. Zvláště konkurence japonského yenu, který teď už po třetí automaticky předešel pokles anglické libry, znemožňuje obchod holandských kolonií ve Východní Indii. Na druhé straně ceny surovin, které se tam vyrábějí, místo aby se zvýšily, klesají velmi silně — u kaučuku na příklad o 30—40 % v anglických librách (ve zlatě tedy ještě více!), a to proto, poněvadž jsou i nadále ceněny na anglických světových trzích.

Vedle Holandska je Švýcarsko jedinou zemí, která dodnes dodržuje nejen zlatou měnu, ale také předválečnou měnovou paritu. I zde **technická posice švýcarského franku je silná.** Zlaté krytí jest dokonce větší než oběh a obnáší 139 %. I kdyby se k oběhu bankovek připočetly denně splatné závazky ve výši 642 milionů franků, obnáší krytí stále 95 %. Mimo to nároky, které se kladou na Národní banku, jsou malé, celkem 100 milionů fr. a švýcarský stát nejen že nic nedluží Národní bance, ale má dokonce u ní úvěr. Diskuse skutečně se netočí kolem této otázky, ale spíše kolem stanoviska se širšího hospodářského hlediska. I švýcarský obchod, uznává to i vláda, trpí velikou konkurencí ciziny, a k zotavení bude třeba snížit životní a výrobní náklady. K devalvaci se nechce přikročiti, poněvadž Švýcarsko dováží všechny suroviny bez výjimky z ciziny. Zemědělství není s to živiti obyvatelstvo. Devalvace by znamenala ochuzení nejširších vrstev lidu: nesmí se zapomínati, že na jednu hlavu přijde ve Švýcarsku jedna spořitelni knížka! Devalvace by tedy poškodila nejvíce dělníky a úředníky, a mimo to by přivodila snížení mezd suchou cestou. Pro Švýcarsko prý nezbude než trnitá cesta deflační.

Nicméně však i zde je Achilova pata: není to jen zájem turistického ruchu, který přes zavedení sníženého „turistického franku“ nejvíce trpěl jaksi blokádu odhodnocených měn. Je skutečnost, že právě Angličané a Američané, kteří by museli ve Švýcarsku platit dvakrát tolik než jinde, obcházejí krásy švýcarských hor a hledají nové krásy, což platí zvláště o Rakousku a jiných zemích. **Vlastní Achilova pata švýcarského hospodářství je však jinde, a to v bankovním systému,** na který poukazuje teď zvláště anglický tisk, v čele s „The Economist“ ze 6. dubna t. r. Minulé desetiletí utvořilo ze Švýcarska jakési útočiště mezinárodních kapitálů před panikou nejen pro Německo atd., ale dokonce pro zámořské země. Poslední dobou bylo však vybráno na 33 % vkladů a vista. Všem tomu odolalo však Švýcarsko skvěle. Prospělo mu sice anglické a americké odhodnocení pro splácení vlastních závazků, ale na druhé straně zamrzlé úvěry v Německu a ve střední Evropě působí nový tlak, zvláště na švýcarské banky, poněvadž dosahují vážných obnosů. Z toho důvodu banky jsou nuceny udržovati velké pokladní hotovosti. Tato nutnost, jakož i okolnost, že banky se připravují na další ztráty odhodnocením cizích měn, byla důvodem, že banky snížily dividendy pro rok 1934. Současný veliký pokles bankovních akcí působil však paniku a větší vybírání vkladů u bank. **Skoro 28 % vkladů šesti hlavních bank, což se rovná celkovému kapitálu těchto bank, zamrzlo následkem traseroových moratorií v cizině.** Pomoc Národní banky by však znamenala úvěrovou expanzi, která by nepřišla vhod v době, kdy jest třeba snížit ceny a náklady. Deflace zosiluje vnitřní krizi i nadále a aktivní položky banky prakticky zamrznou, a tak je více než pravděpodobné, že právě výsledkem bankovní krise bude přece jen i odhodnocení švýcarského franku.

Riká se, že **Itálie jest nejslabším bodem zlatého bloku.** Není však jiné země tohoto bloku, který by byl nejméně nervosním po posledních událostech jako Itálie; zajímavá na Itálii je právě skutečnost, že tato její slabost se posuzuje po technické stránce,

Paní Polyxena z Lobkovic.

Mluví se tak často o slabé ženě. Zdá se však, že tato fráze, ničím neodůvodněná, vyšla z úst toho, kdo nikdy nepoznal ženu. Neboť jako mezi muži a muži jest rozdíl v tom, mají-li statečné srdce, či jenom statečnost v ústech, ale v hrudi zaječí srdce, tak stejně možno tvrditi, že jsou ženy, které ukázaly, že i v jejich prsou jest srdce statečné a při tom teplé a docela ženské. A poznáme je nejlépe, když jest postaveno do situace, kde jest třeba statečnosti, odvahy a při tom té laskavé ruky, jakou jenom žena může míti. Česká země nebyla tak šťastná, aby se mohlo o ní říci, že nad ní více svítilo slunce pokoje a míru, než aby se nad ní valily mraky bouře, často spojené s těžkými ranami. A právě v těchto dobách bídy a těžkých zkoušek se ukázalo, že i česká země rodí ženy statečné, o nichž mluví Pismo sv. Nesmíme si je ovšem představovati jako nějaké Palas Athény oděné ve skvostnou zbroj. Jejich statečnost tkví v osobnosti té které ženy, s jakou se dovede postaviti proti všem bolestem a strastem, které přináší život a jeho těžké chvíle.

Za těch dob, kterých ostatně česká země zažila několik, kdy se zdálo, že zmizí království pod kopyty armád, které si dávaly krvavá dostaveníčka zde, uprostřed Evropy, deptající její srdce, právě v této době bouří a národní rozpoltenosti jako slunce nad mraky se vynořuje paní Polyxena z Lobkovic. Zadávali-li se na portréty její paní matky, krásné černooké Španělké, rozené Marie Manriquez de Lara z Mendozy, jak na svém klíně tiskne nebo drží plavovlasé děčko, nechceme věřiti, že je to ona Polyxena, která zdědila po matce sličnost a plamennou víru, po otci, Vratislavu z Pernštejna, moudrost a rodovou podobu. Sever a jih sloučily se v sličné Polyxene v obdivuhodnou harmonii i co do vnější podoby i co bohatosti duševních ctností.

Otec její oblíbil si hrad litomyšlský tak, že stal se skutečným klenotem renesančního slohu a do něho vnesl vzácné obrazy a jiná díla umělecká i uměleckého průmyslu. V tomto prostředí naplněném krásou umění a živou vírou narodila se r. 1566 Polyxena, která záhy stala se miláčkem a později pýchou a ozdobou své rodiny. Vyrůstala uprostřed uměleckého prostředí, naplněného stále novými dojmy, jež dovedl její otec tak pečlivě vybírat pro potěchu svého srdce, že vtisklo se jí trvale do duše. A tak, když rodiče jí zemřeli, sama stává se podporovatelkou umění, jak to prokazovala po celý svůj život, neboť bohata na statky pozemské dovedla je obracet i proměňovati ve věci uslechtilé a krásné, jak sama její duše si žádala a přála.

Byla nejstarší dcerou a už několik let po smrti otce (zemřel r. 1582 na říšském sněmu v Augsbuře, star 52 let) opouští matčinu vdovské sídlo v Litomyšli, aby podala ruku nejmocnějšímu pánu v českém království, panu Vilému z Rožmberka, jako jeho čtvrtá choť. Sňatek mezi dvacetiletou nevěstou a padesátiletým ženichem konal se s velikou nádherou na Pražském hradě, ale to manželství bylo pro paní Polyxenu jen krátkou (pětiletou) epizodou v životě tak bohatém událostmi. Už roku 1592 zemřel pan Vilém bezdětný a odkázal své manželce z bohatých a rozsáhlých statků především zboží roudnické, vedle jiných statků.

Na Roudnici si paní Polyxena přivedla r. 1603 nového choť, pana Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic, který sice nevládl rozsáhlými statky rodovými, ale svým postavením v životě veřejném přece jenom mohl se řaditi po bok panu Vilémovi. Nevěsta přinesla mu věnem vedle svého dědictví oteckého Roudnici a drobné jiné sousední statky a díl Sedlčan, což spolu s dosavadním panstvím chlumeckým, patřícím panu Zdeňkovi, stalo se základem velikého dominia rodu lobkovického.

Manželé pojila především upřímná horlivost ve víře katolické, což prokazovali službou církvi, tehdy u nás do kouta odstrčené. Spojená zboží stala se výspou katolického světa. Tam obnovovány kostely, vyzdvihovány z trosk opuštěné katolické fary a oprava kostelíku sv. Jiří na Řípu, provedená ještě panem Vilémem, doplněna každoročními poutěmi. Svatý Jiří na této hoře, posvěcené vzpomínkami na první záblesky našeho národního života, stal se symbolem úsilí paní Polyxeny, která chtěla také bojovati proti všemu, co české království hubí a ničí.

Bohatství, které obklopovalo paní Polyxenu, tato dovedla podle svého vychování obracet co nejkrásněji v trvalé hodnoty. Kostel Panny Marie Sněžné, po dlouhý čas pustý, spolu se svým chotěm obnovila, zřídila znovu při něm klášter františkánský, zavázavši se tak učiniti, vyprosi-li ji čtrnáct mučedníků tam povražděných u Boha štěstí — potomka rodu. A když se jim po pě-

která zase u obou předcházejících partnerů je bezvadná. Zvláště ztráta zlaté rezervy, která pro rok 1934 obnáší 1540 milionů lir proti jen 367 r. 1933 a 838 r. 1932, bije do očí. Tento rekord stojí jen za velkou ztrátou zlaté rezervy r. 1931, která však tehdy nastala následkem tehdejší úvěrové a librové krise (1600 milionů lir). Proto byla zavedena v prosinci 1934 povinnost odvodu devis, a rostoucí deficit obchodní bilance, který z průměru 1450 milionů lir v předcházejících třech letech se vyšnul zase na 2433 milionů lir, donutil Itálii k vydání dekretu ze dne 19. února, podle kterého má být omezen dovoz na tolik, aby nenastal další odliv zlata z Itálie. **Platební bilance,** která roku 1933 byla asi

liletem manželství narodil syn, Václav František Eusebius, nepomenuli slib svůj splnit.

Zatím nad českým královstvím schylovalo se k oněm bouřím, které vyvolány z vnějšku, zasáhly ovšem nejvíce Čechy samotné. Pan Zdeněk jako nejvyšší kancléř odmítl kontrasygnovat majestát Rudolfov, čímž samozřejmě octl se na černé listině vzburoucí se sestavované na místě nejpřednější. Proto byl povstalcí zbaven úřadu a jenom jeho nepřítomnost na Hradě, když lito tam řádili, zabránila, aby jej nestihl osud svržených místodržících. Ti šťastně vyváznuvše z pádu uchýlili se do domu Pernštejnského, kde paní Polyxena se jich ujala i proti pánům stavům a tak jim život zachovala, neohlížeje se na to, že sama tím proti sobě je ještě více popudila. Proto direktori vzpomínajíce ji a pana nejvyššího kancléře ve zlém, zbavili je statků, ovšem nakrátko. Nezdá se, aby povstání napravil tuto konfiskaci. Když karla se obrátila a Ferdinand stejným způsobem oplácel rebelům, co tu bylo nářku, kolik zoufalství... Neboť lidé rychle zapomínají a ještě rychleji mění se radost v pláč a nářek.

Jest samozřejmě, že vítěz bělohorský (jak nás naučili jmenovati krále Ferdinanda) nebyl nevědčím vůči svým věným. Nedávno předtím španělský král propůjčil panu Zdeňkovi z Lobkovic řád zlatého rouna a po potlačení povstání propůjčuje mu dědičný titul kníže sv. Říše římské spolu s titulem vladaře rodu, jakého důstojenství dosud se těšili jen Rožmberkové a páni z Hradce. Pravdou jest, že po konfiskaci zboží povstaleckého toto bylo často ke koupě za babku. Ale stejnou pravdou jest, že tehdy ještě nedostalo se do rukou cizích, přistěhovalých majetníků. Právě paní Polyxena tehdy skupovala tato zboží, hledíc tak zakrouhlit svoje pansví i v Sedlčanskou, v Tábořskou i ve středních Čechách. Zajisté to byla rozsáhlá latifundia, která se spoila pod mocí paní Polyxeny a pana Zdeňka Popela z Lobkovic. Nehledě však k mnohdy ubohému stavu koupených statků, bylo to vlastně štěstí pro poddané, že dostali se do takových rukou! Neboť bohatství nahromaděné na Roudnici, ať bylo ve zlatě, stříbře, obrazech, či zboží křesťálově, nádherně vykládaném nábytku a uměleckém nářadí, toto bohatství nepovstalo ze slz a bídy poddaných. Bylo tu spíše, aby leckterou slzu osušilo, leckterou bídu zahladilo, neboť paní Polyxena nedovedla jenom je dobře skládati, ale stejně dobře rozdělovati ubohým a potřebným.

Stačí jen nahlédnouti do té velké haldy dopisů dochovaných v archivu roudnickém (vydány Dvorským: Staré písemné památky žen a dcer českých), abychom se přesvědčili, že ta přísná katolička, jakmile uslyšela o bídě a nouzi svých blízkých, stává se skutečnou křesťankou, zapomínající na rozdíly politické a náboženské. K ní, ženě bohaté a vlivné, obrací se dcery a manželky pokutovaných rebelů nebo exulantů, aby jim udělila ze svých zásob, poskytla jim přímluvy a ochrany. Nelze zde nic z toho zachytiti. Stačí říci, že kdokoliv přišel, neodešel bez pomoci, bez příslibu pomoci a mocné protekce. Řekli jsme si, že byla ženou, která byla statečná vůči nepřátelům své rodiny, ale křesťankou ke všem, kdož často v hrozné bídě krvavými slzami u ní hledali poslední záchranu a pomoci. Bůh požehnal jejímu hospodářství a ona měla ruku otevřenou. Tak asi bychom mohli označiti tyto skutky milosrdenství a lásky.

Paní Polyxena trávila svůj život v neustálé činnosti, napravujíc nedostatky duchovní správy na svých zbožích, rozmnožovala statky a prováděla na nich rozličné nové stavby. Hospodaříc rozumně, mohla založiti spolu se svým manželem slávu a bohatství rodu Lobkovicého, jehož předkem byl Mikuláš z Újezda, přijímajíc Chudý na Lobkovicích.

Za vpádu saského i několikaletých návštěv švédských byly statky Polyxeniny pustošeny a loupny, takže už i věkem sklíčená zakoušela tím bolestněji špatné odměny od těch, jejichž spojením (nebo aspoň rodinám) prokázala tolik dobrého. Na sklonku svého života odevzdala rodový majetek synu Václavu Františku Eusebiovi a trvale se chtěla usídliti na Roudnici, kde založila také tiskárnu, což také není špatným dokladem její vysoké duševní vyspělosti. Znepokojována na Roudnici neustálými nepřátelskými vpády, uchýlila se do Prahy, kde vlastnila řadu domů. Tam také zemřela, majíc 76 let věku svého a pohřbena po boku pana Zdeňka v hrobce roudnické.

Hle, to jest jen letmý pohled do života české šlechtičny, vrchovatě naplněného dobrem a krásou. Řada a řada dobrých skutků opominuta, ale jedno možno stále opakovati i v závěru: rod Pernštejnský poskytl Lobkovicům svůj největší poklad. A české království dodnes by mělo s vděčností vzpomínati takové ženy, jakých zvláště dnes ve vrstvách nadaných statky pozemskými bychom těžko hledali. Příčina? Život paní Polyxeny to řekne srozumitelně!

Bořivoj Benetka.

ještě aktivní, byla vyrovnána příjmy z turistického ruchu a námořní dopravy. V roce 1934 platební bilance se stala však pasivní. Jinak působí italské platební bilance stejně obtížně jako u všech ostatních států, zamrzlé úvěry atd. Všechna opatření byla výslovně hlášena jako prostředky k ochraně měny, na které dnes snad jen Itálie trvá tak jednomyslně. A přes to všechno není tam otázka devalvace tak akutní a tak blízká k řešení jako ve Švýcarsku a v Holandsku.

Itálie se liší od ostatních zemí zlatého bloku nejen menší měnovou nervositou (přes občasné disažio 6 % italské liry), ale také jinou okolností: podle indexů průmyslové výroby vypočtených

„Národohospodářským obzorem“ v minulém čísle, Itálie v tomto ohledu patří přímo k zemím librového bloku: Itálie má v lednu r. 1935 93 % (1928 = 100), Anglie 108 %, USA. 81 %, Švédsko 112 %, Norsko 115 %, Kanada 82 %, zatím co země zlatého bloku vykazují průměr kolem 70 %. Příznačný je fakt, že Československo stojí za Itálií a v tomto ohledu se řadí přímo k zemím zlatého bloku s indexem 67,4! Tato vnitřní konjunktura, která vykazuje proto lepší průmyslovou zaměstnanost, jest snad nejlepším vysvětlením, proč Itálie není ještě tak blízká k devalvaci jako Holandsko a Švýcarsko. Ovšem jako by vydržela ve zlatém bloku po eventuálním vystoupení těchto dvou zemí, je jiná otázka. Prozatím Itálie měla po rázném odmítnutí devalvace a inflace jen dvoji alternativu: buď se rozhodnouti k zahraničním půjčkám, anebo přizpůsobiti dovoz vývozu. Itálie se ubírá poslední cestou. Praktické výsledky obchodně-politických jednání ukáží teprve schůdnost této cesty.

Za poslední pilíř zlatého bloku se označuje Francie. Otázka devalvace, která byla opětně rázně odmítnuta Flandinem, který ji pokládal za zbytečnou, vstoupila do nového stadia po belgickém odhodnocení. Zajímavo jest, že ani Flandin už nemluví tak energicky jako dříve o nezměnitelné měnové paritě, jako spíše jen o stabilisaci měny. Nicméně však odpor proti devalvaci se strany vládních kruhů a obecnstva jest stále silný; o tom svědčí zvláště poslední rozhodnutí, dáti do oběhu na 1500 milionů franků zlatých 100frankových mincí. Zůstane však otázka, zdali tyto mince neskončí v punčochách.

Z francouzské strany se poukazuje zvláště na jeden veliký rozdíl mezi Belgií a Francií. Potíže Belgie byly na straně kritické situace bankovního a průmyslového systému, zatím co hlavní obtíže Francie pocházejí od jejího veřejného zadlužení. Co jest dále zajímavé na francouzském příkladě, je okolnost, že právě ty kruhy, které by jinak velmi vřele vítaly devalvaci, a to vývozní podniky, stávají se proti ní z obav před tím, že devalvace by měla za následek další zásah státu do podnikání. Obavy jsou tak velké, že tyto kruhy dávají přednost tomu, aby přišly o eventuální výhody devalvace pro vývoz, než aby došlo k tomuto státnímu zásahu. Problém devalvace oživil také diskusi o cenové otázce. V tomto ohledu se sledují na francouzské straně zkušenosti, které bude mít Belgie po devalvaci. Hlavní mluvčí francouzské devalvace jest Paul Reymond, který popírá, že by opuštění dosavadní měny nebylo sledováno odpovídajícím zvýšením cenové hladiny. Proto belgický pokus má veliký význam pro další vývoj této diskuse ve Francii, která konečně rozhodne o tom, zdali potřeby francouzského vývozního průmyslu přece nenabudou převahy nad obavami státního zásahu. Nicméně i dodnes většina dává přednost odbourání cel před devalvaci. Jisto jest, že belgická devalvace byla vodou na mlyn francouzským devalvacionistům a autorita Reynaudova, který jest označován jako muž budoucnosti, tímto nesmírně vzrostla, i jeho šťastným zásahem do zahraniční francouzské politiky. Dnes každý ví, že i sebe silnější vládní většina v parlamentě, zvláště na měnovém poli, a sebe ráznější dementi ředitelů měnové politiky, mají význam jen pro běžnou dobu, ale jsou velmi vratké, jakmile dojde ke změně vlády. Všude se aspoň otevřeně má za to, že dokonce příští změna francouzské vlády přinese dlouho očekávanou sensaci opuštění zlatého standardu.

Největší chyba v každém případě nastala tím, že zlatý blok nevytrval na důsledném provedení zlatého standardu, a to na volné mezinárodní výměně. Tak se nemohl uplatnit obdobný fyzický zákon o spojitých nádobách a došlo k dnešní veliké diskriminaci cenových hladin mezi zlatým blokem a ostatním velikým světem. Podle prof. Cassela světová cenová hladina se už rovnoměrně vyrovnává ve všech zemích mimo zlatý blok, a leží prý 20 % pod cenovou hladinou Francie, a dokonce 40–60 % pod cenovou hladinou Švýcarska a Německa. Dříve nebo později tato izolace není udržitelná. Další chyby se dopustil zlatý blok tím, že nedovedl oživit zahraniční obchod aspoň mezi jednotlivými zeměmi bloku, protože zůstal dokonce na politice doložky nejvyšších výhod, takže z toho vyjde jasně najevo protiklad této politiky, která neměla sílu vyřaditi ze systému vzájemně poskytnutých celních preferencí země stojící mimo zlatý blok. To vedlo i k pádu Belgie. Dále ztratila měnová autorita Francie tím, že pozbyla svého významu jako hlavní pilíř, který by poskytl ostatním členům bloku zásadní podporu, která jako v belgickém příkladě v rozhodujícím okamžiku úplně selhala.

Zhroutení zlatého bloku, ať se to s theoretického hlediska uznává jako správné anebo chybné, přece zdá se býti jen otázkou železné nutnosti, která dříve nebo později se dostaví. Československá devalvace toto nebezpečí už dávno před rokem správně odhadla; i kdyby se chtěly uznati theoretické námitky proti tomuto činu, i kdyby výhody z toho byly postupem času anulovány devalvací ostatních zemí, je jasno, že takový operativní řez, který, když už takový býti musí, bylo nejlépe provést dříve než později. Tak malý stát jako Československo nemůže ovlivňovati světový běh věcí, i kdyby mělo oprávněné námitky proti světové tendenci. Tato bolest by byla dnes větší než před rokem. Jiná otázka ovšem je, zdali dnešní mezinárodní měnové závodění urovňnou cestu konečné stabilisaci měn, jak se doufá na straně librového bloku, anebo zdali tyto „řezy“ u ostatních zemí nebudou tak hluboké (stačilo by následování belgického příkladu), že československá měna byla by opět „nadhodnocena“.

Exerciční hnutí v českých zemích, jeho potřeby a prostředky.

Kdo z československé veřejnosti, i z t. zv. katolické, dovede plně představit si rozmach exercičního hnutí u nás? Hnutí, které zažehuje na četných místech posvátné ohně nadšení v duších našich bratří všech povolání, věků i pohlaví, aby nejen roztály žárem a byly zkuty v ocelovou pružinu pravidelného života podle Krista, nýbrž aby také potom sdílely své získané a obnovené štěstí s ostatními a stávaly se tak kvasem, který proniká a přetvořuje? Exerciční práce není konána pro vnější podiv, pro okázalost a sebechválu. Je to práce skrytá, nehluchá, ale tím významnější, ježto je to práce pro výchovu dělníků Božích. Na četných katolických schůzích slyšíte i z úst předních osobností větu: „... je velký rozmach hnutí eucharistického, liturgického a exercičního...“. Ale co to znamená práce kněží a někdy i laiků veřejnosti skoro neznámých, to ví jen milý Bůh.

Chceme splnit dluh horlilům exercičního hnutí v Československu a přinést tu situační obrázek — třeba neúplný — rozmachu duchovních cvičení u nás. Počátkem letošního roku začal vycházet v Praze samostatně list pro šíření hnutí exercičního a eucharistického v CSR. „Obrození“, do loňska příloha „Svatohostýnských Hlasů“. Rediguje jej známý exercitátor a vůdce mládeže k eucharistickému Králi, gen. duch. rádce SKM P. Ferd. K. Nesrovnal S. J. Upozorňujeme hned na tento časopis, levný a vyhovující skoro horlilům, kněžím, pořádacím obnovy, a pak i všem, kdož se kdy exercičii zúčastní.

Ve druhém čísle je statistika uzavřených exercičií v Čechách a na Moravě v r. 1934.

Duchovní cvičení konalo	jinochů	dívek	mužů	žen
na Moravě	1483	1679	1059	1746
v Čechách	661	882	61	462
celkem	2144	2561	1120	2208

Konalo tedy v minulém roce duchovní cvičení v českých zemích 8.448 exercitantů, v čem je zahrnuto 415 kněží-exercitantů. Mládež tvoří z tohoto počtu 54.90 %, což ukazuje nejlépe mladou mízu v našem katolicismu. Podle povolání pořádaly se zvláštní duchovní cvičení pro: kněze, učitele, učitelky, laické katechety, varhaníky, dělníky, dělnice, Baťovy zaměstnance, železničáře (část 176), absolventy hospodářských škol, vojenské odvedence, mariánské sodály a sodálky, terciáře, Orly, Omladináře, SKM a čtenáře revue „Na hlubinu“.

Zmíněný exerciční časopis přináší srovnání poměru exercitantů k počtu všech katolíků. V Holandsku připadá na 1000 katolíků 16 exercitantů, v Německu 6 a u nás v českých zemích dosud jen jediný. Toto promíle je připomenutím, že je nutno ze všech sil pracovat pro rozmach duchovních cvičení u nás.

Nesporně velikou aktivitu vykazuje a vedoucí místo v propagační práci pro duchovní cvičení má

exerciční dům v Hlučíně,

o jehož rozkvět především pečují iniciativní, podnikavý a pro exerciční věc nadšeným zápalom horící redemptorista P. Rudolf Schikora se svým neméně obětavým a houževnatým spolupracovníkem farářem Josefem Nejedlým z Vřesiny.

Podíváme-li se jenom na bilanci minulého roku, vidíme, že počet exercitantů hlučinských tvoří plných 20 procent všech účastníků ve všech exercičních místech.

V číslicích je to takové (v závorce stav v r. 1933): v 67 kursech (70) 1619 (1549) účastníků. Průměrně na jedné duchovních cvičení bylo 24 (22) účastníků. Mužů a jinochů bylo 33.1 % (34.4 %), v číslicích 536 (572), žen a dívek bylo 66.9 % (65.6 proc.) v číslicích. Podle diecéšní příslušnosti bylo exercitantů z olomoucké arcidiecése 1063 (1055), z vratislavské 541 (473), z brněnské 7, hradecké 6, ze spíšské 2. Mladších 20 let bylo 18.6 %, od 20 do 30 let 18.4 %, od 30 do 50 let 24 procent.

Udržování exercičního domu v Hlučíně, respektive hrazení jeho ročních schodků je umožňováno prodejem výborných brožurek „Životem“, v poslední době drobných letáček „Posel Pravdy“, různých „Drobných pomůcek pro duchovní správu“.

Potřeba letáček, nazvaných po vzoru tiskovin sektářských „Poslem Pravdy“, pro drobnou agitaci ukazovala se stále zřejměji, ale bylo třeba velkého úsilí, než zakotvily. P. Schikora C. SS. R. z Hlučína píše o začátcích a výsledcích tiskové akce hlučinské šéfredaktoru „Našince“ P. Zamykalovi toto:

„Již před 10 lety, když jsme začali vydávat sbírku „Životem“, poznali jsme, že bude třeba tisknout i laciné letáčky, které by se zdarma rozdávaly těm, kteří nechodí do kostela. To jsme považovali za nutný doplněk naší náboženské literatury. Neboť naše náboženské noviny a časopisy se z 99 procent čtou u katolíků prakticky. Kristus Pán však neřekl: „Opatrujte ty, kteří jsou věrní,“ nýbrž: „Jděte, učte všechny...“ Apoštolát katolické akce znamená dobývání. Naše dosavadní časopisy však nejsou ani co do rozsahu ani co do obsahu k tomu, aby dobývaly duše vlázně.

Cíl jsme měli před očima, ale k uskutečnění byla ještě daleká

cesta. Skoro v každém kursu exercičií jsem prosil účastníky, aby se modlili na tento úmysl a aby byli připraveni k spolupráci. Léta minula. Tu nám asi před 2 roky psal dp. děkan Chalupický z Berouna, abychom vydávali takové letáčky, které by zdarma dal rozdávat u vchodů továren. Pokusili jsme se, vydali jsme čtyři letáčky, ale — pokus se nezdařil. Chyba byla, že letáčky nevycházely ve formě časopisu, a že ještě nebyly dosti laciné. V minulém roce mě zastavil nějaký sektář na ostravské ulici a vnucoval mi své letáčky. Když jsem odmítl, dělal mi kázání, abych zachránil duši svou... Zastydl jsem se a rozhodl se, že začneme s vydáváním podobných letáček. Představený kláštera souhlasil, ano obětoval na agitaci několik tisíc, a tak jsme začali. Napřed na všechny české kněze reklamní letáček, „Veledůstojný pane!“ Výsledek: asi 120 objednávek. Neupustili jsme však od myšlenky. Prvního čísla jsme poslali 50 exemplářů na každou adresu. Pak se to pomalu začalo hýbat. Dnes máme náklad 85.000. První čísla jsme museli znovu vytisknouti, protože byla velká poptávka. Ačkoliv je úspěch pěkný, jsme ještě daleko od cíle. Myslím, že je asi 2.000 českých far. „Posla Pravdy“ posíláme asi do 500! Nejsterilnější z velkých měst je — bohužel — Olomouc. V době po napsání tohoto dopisu se situace v Olomouci změnila. Agitace byla u kostelů provedena. Takové Troubsko má 3.000 duší a p. farář odebírá 1.000 „Poslů Pravdy“ a zdarma je rozdává. V Praze P. Urban se svým laickým apoštolátem objednává na 5.000. Ale do Prahy posíláme ještě mnohem více.

„Životem“ se také rozmáhá. Na 6 milionů brožur jsme vydali, na 5 milionů se jich už rozešlo do světa. Jsou překládány do slovenštiny, němčiny (Lebenshefte), některé do polštiny a maďarštiny. I Chorvaté žádali o dovolení překladu.“

Potud dp. Schikora, z jehož prostých, skromných slov vidíte celou tu houževnatost hlučinských horlilů. Je nutno ještě připomenouti účinný, jimi vydaný „Apoštolský kalendář“, který je praktickou pomůckou pastorační, zvláště se zřetelem k šíření myšlenky duchovních cvičení. Některé ročníky „Životem“, jako VII. r. „Naše světla“ (životopisy svatých) a IX. r. „Šťastné děti“, vyšly jako vázané levné knihy.

Podtržením významu iniciativní práce exercičního hnutí hlučinského nechceme zastínití Stojanův odkaz na Velehrad.

Velehrad je přece vůbec kolébkou exerciční myšlenky u nás. Stačí prolisovat příslušné kapitoly Cinkova díla o Stojanovi, aby se to vidělo. Velehrad zůstane i nadále zdrojem lásky k exercičiím.

Exerciční dům „Stojanov“

v minulém roce viděl ve svých zdech 33 kursů s 2.393 účastníky, t. j. více jak 28 % všech exercitantů toho roku. V počtu účastníků duchovního hnutí Velehrad se Stojanovem vede. Z účastníků bylo 374 jinochů, 135 studentů, 50 akademiků, 222 mužů, 45 učitelů, 176 železničářů, 532 žen, 40 sodálek, 50 terciářů, 464 dívek, 92 studentek, 126 učitelek a 87 kněží. Dobře vybavený Stojanov své poslání velice dobře plní. Ve srovnání s Hlučínem má daleko vyšší účast na jednotlivých kursech, asi 72 osob průměrně na jednom. Aby mohlo být Stojanova co nejvíce využito, pečují se o rozhojnění počtu kursů.

Velehradský Stojanov je ideálním místem pro konání exercičií. Prakticky vybavený dům, krásná vzdušná kaple, dostatečná zahrada, každoročně zvelebovaná, v sousedství basiliky s celým tím pokladem historických památek, s hrotem sv. Metoděje, třeba nenalezeným dosud, s královskou kaplí a v ní s místem posledního pozemského odpočinku apoštola exerciční myšlenky u nás, svatého kněze A. C. Stojana, všude klid, mír a pokoj. Jak ta duše pookřívá! Touhou všech českých katolíků pro věc exerciční zaujatých mělo by být, aby aspoň jednou uzavřená duchovní cvičení konali na Velehradě se Stojanově!

O Stojanov a exercicie v něm pečují zase Cyrilometodějské družstvo „Velehrad“, jehož nenahraditelným faktotem dnes je hradištský katecheta, inspektor P. Jan Mlčoch. Družstvo má práci znesnadněnu tím, že na Stojanově vážně ještě velký statistický stavební dluh. Vedle zvelebování Stojanova a udržování ruchu exercičního musí myslit i dále na úroky a anuity. To reprezentuje ročně úctyhodné obnosy, které pokladník musí stůj co stůj sehnati. Je povinností celé čl. katolické veřejnosti, aby mu bylo pomáháno Stojanův odkaz udržet nejenom neztenčený, nýbrž aby bylo lze tento odkaz stále zvětšovat i jeho duchovní působení vždy více rozšiřovat. Vedle mecenášských darů ta pomoc může se dít také přistoupením za člena CM. družstva Velehrad. Buď pokladník nebo jednatel, horlivý P. Ant. Šuránek, spirituál arcib. semináře v Olomouci, pošlou informace a dodají brožurky o činnosti a potřebách družstva.

Duchovní vedení Stojanova čili exercičií je svěřeno velehradské koleji OO. jesuitů, kteří dle dávné své tradice dodávají exercitátory a všemožně usilují o to, aby Velehrad náš rozkvétal vždy znova.

V dalším chci se omezit v podrobnostech jen na rozmach duchovních cvičení v zemi Moravskoslezské. Až budou k dispozici data o Čechách, vrátím se k tomu zvláštním článkem, protože myšlenka exerciční potřebuje stálé propagace.

Moravskoslezské v r. 1934.

Uvedli jsme výše, že v minulém roce bylo na Moravě celkem 5.967 exercitanců, t. j. 70,6 % všech exercitanců v českých zemích. Exercičních středisek je na Moravě 12. Hlučín a Velehrad jsme již probrali podrobně. Ostatní jsou:

Bludov na severní Moravě, kde v období zimním používá se lázeňské budovy. Bylo tam 6 kursů se 179 účastníky (25 m., 56 ž., 35 jinochů a 63 dívek). Péči o tento dům má po stránce exerciční snazivý kaplan bludovský, P. Fr. Jašek.

Brno. 2 kursy se 103 účastníky (51 jinochů a 52 studentů).

Červenka, kde je klášter OO. redemptoristů. 5 kursů se 43 účastníky (21 mužů, 10 jinochů a 12 Orlů).

Frýšták, v domě OO. salesiánů. 2 kursy s 54 účastníky (20 Orlů, 34 Baťových zaměstnanců).

Chorýň, v býv. mateřinci sester sv. Kříže. 3 kursy s 54 účastníky (15 Orlů, 32 žen, 7 mužů). Tento dům vzal si na starost energetický duchovní správce ústavu hluchoněmých ve Val. Meziříčí, P. Leo Pospíšil. Chorýň jistě stane se exercičním centrem celého Valašska.

Moravec. 7 kursů se 421 účastníky (188 jinochů, 173 dívek, 60 učitelek).

Jimramov. 3 kursy se 133 účastníky (27 žen, 55 jinochů, 51 dívek).

Nová Říše, v klášteře premonstrátském. 7 kursů se 169 účastníky (12 mužů, 116 jinochů, 41 studentů).

Rajhrad, ve velkém mateřinci sester těšitelek. 10 kursů s 555 účastníky (292 dívek, 67 studentek, 125 žen, 38 dělnic, 33 kněží).

Sv. Kopeček, v nové klášterní budově „Norbertinum“ sester premonstrátek. 6 kursů s 297 účastníky (34 varhaníků, 57 žen, 66 Hlubinářek, 27 jinochů a 113 dívek). Exerciční kursy svatokopecké koná a v plné patrnosti vede olomoucký kanovník Dr. Jos. Foltynovský.

Vranov u Brna. 3 kursy s 59 účastníky (26 jinochů, 21 Orlů, 12 kněží).

Kromě toho jsou ještě kursy v Jaroměřicích u Jevíčka (péčí dp. faráře Aloise Koláře) a budou v Pačlavicích na Nezamyslicku.

Je třeba horlitelů pro exercicie.

Ze všech českých diecézí jediná arcidiecése olomoucká může ukázat v práci pro duchovní cvičení mimořádnou aktivitu. Část vřatislavské diecése ovšem s ní. V říjnu 1931 jmenoval olomoucký p. arcibiskup z kněží diecése, u nichž byla naděje, že s celou duší chopí se exercičního apoštolátu, **exerciční horlitele**, kteří se scházejí nyní čtyřikrát za rok za předsednictví metropolitního kanovníka Dra Foltynovského. Je jich 16. V těchto schůzkách podávají jednotliví horlitelé zprávy, návrhy a dotazy, správcové domů exercičních referují o vykonaných a chystaných exercičích, sdělují se zkušenosti z propagace a organizace exercičií, projednává se jejich finanční stránka atd. Pročteme-li si zápisy na př. dvou posledních schůzí horlitelů (konaly se v Přerově) 28. listopadu 1934 a 6. března t. r., máme před sebou jasný obraz, že duchovní cvičení u nás mají své silné kořeny, ale že je třeba ještě více pro jejich rozšíření udělat. Výše vzpomínuté jedno promlve nestačí a nelze se spokojovat ani jedním procentem. Zde musí, příklad olomoucké diecése nalézt ohlas i v ostatních diecézích

v českých zemích. Jednotlivci nejsou orime, ale je nutno práci rozdělit úměrně na více horlivých kněží. Že je možno a nutno vychovávat pomocníky v této akci pro šíření duchovních cvičení z laických exercitanců a zvláště z katolické inteligence, netřeba zvláště zdůrazňovat.

Na příklad důležitou složkou moravských pomocníků jsou olo moučtí bohoslovci, kteří posílají na přerovské schůze také své zástupce. Pomáhají v korespondenci, chystají exerciční film s obrazy jednotlivých domů a pořizují ze svých úspor knihovnu pro exerciční dům na Velehradě. Poskytují tak exercitancům solidní duchovní četbu. Dosud dali Velehradu 200 vázaných knih. Je to nadějný dorost hnutí.

Vrátíme-li se k zápisům z posledních dvou přerovských schůzí horlitelů, pozorujeme množství drobné práce, která nese pak ovoce. My vidíme často jen výsledek, aniž si uvědomíme, jak dlouho se ta či ona věc vytvářela.

Několik momentů ze schůzí:

Exerciční neděle. Rozumí se tím neděle, o které má kázán objasnit význam duchovních cvičení. V září vyjde v Hlučíně obsáhlý kalendář „Ulehčení kněžské práce“, kde bude materiál pamatován i na exerciční neděli (bude jí vždy neděle po svátku sv. Ludmily). Kanovník Msgr. Fr. Jemelka, ústřední tajemník Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, navrhl, aby se otázka exerciční neděle předložila čl. episkopátu k příští poradě, aby byla stanovena všude jednotně.

Duchovní dny v Orlu. Podle usnesení ústř. vzdělavatele Čsl. Orla P. Křenka byli vyzváni všichni vzdělavatelé Orla, aby bu dili ve svých župách zájem o exercicie a aby z toho důvodu v všech jednotách zavedli „duchovní dny“. P. Křenek ukazuje, jak se u členstva, které prošlo duchovními cvičeními, projevuje praktický katolicismus.

Na př. odmítáním konání zábav v sobotu. Stalo se i, že závodníci, absolventi duchovních cvičení, odmítli závodit se členy kteří si nevykonali nedělní náboženské povinnosti. Podle plánů ústř. Čsl. Orla mají všichni funkcionáři a členové vykonat duchovní cvičení do konce r. 1936. Doporučeno, aby se nekonal exercicie podle krajů a spolků, nýbrž prostě podle stavů, na př. ne pro Orlu, nebo Omladináře zvláště, nýbrž prostě pro jinochy Omladina, která je v exercičním hnutí trochu pozadu, dostan exercičního referenta, určeného výborem Jednoty duchovenstv. olomoucké arcidiecése.

Jak umožnit chudším exercicie? Na Velehradě má mládež je-li účastníků aspoň 30, slevu. V Hlučíně spojili apoštolát tis kový s exerciciemi tak, že kdo rozšíří za rok 500 „Poslů Pravdy a pošle za ně peníze, dostane poukázku na bezplatné exercicie konané v nejbližším pro něho exercičním domě. Podobně kd prodá 2.000 brožur „Životem“. Možno počítati, že ročně se takt dostane 500 lidí zdarma na exercicie. Časem vzroste řada vyškolených horlitelů tisku a spolu i horlitelů exercičních. Týdeník „Neděle“ těm, kdo rozšíří 50 exemplářů, poskytne 10 % na exerciční fond.

*

Účelem tohoto článku bylo upozornit na práci pro šíření umožnění duchovních cvičení. Kdo může překročit k dílu, ne meškej! Kdo nemůže poskytnouti obět osobní, nezapomínej na hmotnou podporu exercičního hnutí, zvláště pak na Štojanov na Velehradě, který pořád těžce zápasí s dluhy. Musíme mít horlitele v každé farnosti, aby byli brzy i v každé — rodině! Pro obrození národa je to nezbytné!

Dr. J. O. Martinovský:

Atomy a elektrony.

V minulém článku se čtenáři dověděli, že kus železa, kamene, či čehokoliv jiného hmotného není, čím se býti zdá, totiž kompaktním hmotným celkem, bez mezer, nýbrž je jakýmsi vysoce komplikovaným soustátím molekul a ještě menších jednotek — atomů. Ale ani atomy nejsou — jak se za to delší dobu mělo — poslední stavební jednotkou hmoty, nýbrž opět představují větší či menší společnost ještě drobnějších tělísek. Abychom použili přirovnání, jsou molekuly obcemi, atomy rodinami s příslušníky, s nimiž bychom čtenáře rádi seznámili v tomto článku.

Moderní fyzika a chemie budou slaviti za rok vzácné jubileum. Bude tomu čtyřicet let, co byla objevena radioaktivita. Tímto objevem počíná vlastní podivuhodný rozvoj názoru na složení hmoty.

R. 1896 zjistil francouzský fyzik Becquerel, že z rudy uranové vychází záření, dotud neznámé, jež bylo později nazváno zářením Becquerelovým. Ukázalo se, že lze mezi póly silného magnetu toto záření rozložit ve tři složky. Jedna skupina paprsků ubývá vpravo, druhá vlevo, třetí prochází nerušeně. Z toho však plyne, že první a druhá část paprsků jest hmotné povahy, čili že jsou to částičky hmoty, z nichž jedny jsou kladné, druhé záporné elektricky nabitě. Prvé byly nazvány α - částicemi, druhé - částicemi. Třetí část záření, na niž magnet nepůsobí, bylo nazváno γ - zářením. Jsou to nehmotné paprsky, téže povahy, jako na př. paprsky světelné nebo Röntgenovy.

Když bylo nové záření objeveno, byl hledán intensivně jeho původ. Ukázalo se, že je nevysílá uranová ruda sama, nýbrž prvek dotud neznámý — radium. Šťastnými jeho objeviteli byli manželé Curieovi. Souvislost mezi radium a jeho paprsky vyložili pak an-

gličtí badatelé Rutherford a Soddy takto: Atomy radia (a jiných t. zv. radioaktivních prvků, jichž je známo dnes na 40) tvoří složité, nestálé celky, jež se samovolně rozpadají, vymršťující z svého jádra částičky hmoty, čímž se mění v atomy prvků jiných. Tím okamžikem byly ovšem popřeny základní vlastnosti atomů, jež jim přikl. Dalton, totiž jejich nedělitelnost, neproměnnost. Tato samovolná rozpadová schopnost určitých prvků byla nazvána **radioaktivitou**.

Čtenář jest jistě již poněkud unaven suchopárným výkladem dosavadním. Bude však dobře, když s příkladnou trpělivostí dosavadní bude sledovati i další výklad, z něhož teprve vysvítí vlastní povaha záhadných α , β a γ paprsků.

α - částice jsou úlomky hmoty vyletující podivuhodnou rychlostí — 14.000 km ve vteřině i rychleji. Přes tuto rychlost lze je už tenkou folií papírou zachytiti. Neletí také daleko. Nejvýš 11,5 cm po přímé dráze. Mají dva kladné, t. zv. jednotkové náboje elektrické. (Jednotkovým nábojem nazývá se velmi nepatrné množství elektriny, a sice nejmenší vůbec možné.)

β - částice jsou rovněž úlomky hmoty. Jsou asi 7.400krát lehčí než α - částice. Váží 9.10⁻²⁸ g, t. j. 0, - pak 27 nul a na 28. míst by stála devítka. Průměr je 10⁻¹³ cm. Nejrychlejší dosahují té měř rychlosti světla, totiž 297.000 km za vteřinu. Jsou opatřeny jedním jednotkovým nábojem záporné elektriny.

O γ - záření jsme už řekli, že jsou to paprsky obdobné paprskům Röntgenovým.

Vycházejí-li tyto tři části Becquerelova záření z radia, jsou oř saženy v jeho atomech. Jakým způsobem, to vykládá moderní theorie o složení hmoty následovně:

Atomy všech prvků jsou složeny z dvojího druhu hmotných částic, jež jsou tedy základem veškeré hmoty světové. Jsou to protony a elektrony.

Elektrony jsou totožné se zmíněnými β - částicemi. Není to nic jiného, než náboje záporné elektriny. Tak jako hmota se skládá z atomů, tak záporná část elektriny je složená z elektronů. Tím se ovšem elektrina silně k hmotě přibližuje.

Protony jsou opatřeny jedním jednotkovým elektrickým nábojem kladným. Podle některých badatelů jsou protony s těmito náboji totožné, čili jsou to nejmenší částice elektriny kladné. Z toho ovšem by plynulo, že hmota je jen jakýsi způsob elektrické energie a tím by i zmizela dvojice hmota a energie a zůstala by pouze energie, již by byla hmota jedním druhem, jako jinými druhy jsou světlo, teplo, energie pohybová atd. α - částice pak jsou složeny ze 4 protonů a 2 elektronů. Dva náboje protonů jsou vázány dvěma náboji elektronů, takže celek se jeví nabit dvěma náboji kladnými.

Nejjednodušší atomovou stavbu má vodík. Jeho atom se skládá z jediného protonu, který jako jádro stojí uprostřed atomu a kolem něho jako planeta kol Slunce krouží jediný elektron úžasnou rychlostí, jež předčí rychlost oběhu planet kol Slunce. Toto otáčení je nezbytné, jinak by elektron byl stržen protonem do středu a atomová stavba by byla porušena. Všechny ostatní prvky mají atomy složitější. Představují jakési miniaturní planetární soustavy neméně ovšem podivuhodné než jejich titánské obdoby v kosmu. U nejsložitějšího atomu nehmotnějšího prvku uranu krouží kol jádra hejno 92 elektronů v přísné zákonitosti na vymezených drahách.

Rozměry těchto atomových planetárních soustav jsou nepředstavitelně malé. Nepřesahují 10^{-8} cm. Mezi jádry a obíhajícími je elektrony jsou volné prostory, takže vlastní hmota je vskutku

velmi řídká rozložena. Anglický fysik a astronom Jeans vyjadřuje tyto poměry následovně: Šest prášků vznášejících se po rozlehlé nádražní dvoraně může být obrazem, jak prostor je vyplněn hvězdami, ale spíše je vyplněn ještě méně. A stejně několik vos — šest v atomu uhlíku — poletujících v téže dvoraně, je obrazem, jak je atom vyplněn elektrony; vše ostatní je prázdnota.“ Čtenáři si již zajisté dovedou představit, co vymršťování α a β částic znamená — atom jednoho prvku se tím mění v atom prvku druhého.

V atomech je obsaženo veliké množství energie. Je to jednak elektromagnetická energie unikající při rozkladu atomů v podobě γ záření, jednak pohybová energie α a β částic, jež se posléze mění v teplo. Odhaduje se, že v několika miligramech radia je obsaženo takové množství energie, že by mohla pohnout hodinu motor o několika koňských silách. Tato energie se však uvolňuje velmi zvolna. Gram radia se rozpadá teprve během 20.000 let. Tato pozvolně vyzařovaná energie je ovšem prakticky (ve smyslu technickém) nepoužitelná a nežádáným způsobem se dosud nepodařilo tento výdej urychlit. Nicméně, uvážíme-li, jaké ohromné zásoby energie máme na př. v každém zrnu písku, v každém úlomku bezcenného popela či sazí, nelze se divit, že se horečně hledají metody k uvolnění této energie.

A na konec bychom čtenářům ještě rádi prozradili, že byly minulého roku objeveny další členové atomové rodiny — **neutrony**, jež mají váhu protonů, jsou však bez elektrického náboje, a **pozitrony**, o hmotě elektronů, avšak s nábojem kladným. Někteří soudí že vznikají z γ záření. Dokáže-li se to, pak tu budeme mít příklad přeměny energie (zde elektromagnetické) ve hmotu — důkaz to, že hmota a energie jsou v podstatě totéž. A k tomuto překvapujícímu závěru, zdá se, moderní fysika a chemie dospívá s více stran. Úloha neutronů a pozitronů ve stavbě atomů není dosud úplně jasná.

Un. prof. Dr. Otto Schilling:

Totálne náboženstvo a totálny štát.

Uvedené téma zahrňuje v sebe tri otázky. Kedy možno hovoriť o „totálnom“ náboženstve, v akom smysle o totálnom nároku cirkvi a v akom smysle o tom istom nároku štátu? Pokúsime sa odpovedať na tie otázky celkom jasne bez toho, aby sme príliš ďaleko zabíjali, bez fráz a rečových prikás, ktoré samotnú vec viac zatieniajú než vysvetľujú.

1. Totálny nárok *náboženstva*. Môže byť reč o takom nároku? Keď pod pojmom „náboženstvo“ je zahrnuté pokorné uznanie a detinské uctievanie jedného, osobného Boha, ktorý stvoril svet a všetko, čo je na ňom a v ktorom spatrujeme jak pôvod, tak aj cieľ všetkých vecí, vtedy musíme odpovedať na túto otázku bezpodmienečne kladne.

Čím istejšie patrí stvorenie svojmu tvorcovi, čím viac človek má ďakovať svojmu Bohu za to, čím je a čo má, čím istejšie v ňom žijeme, pohybujeme sa a sme, čím istejšie môžeme myslieť, chcieť a jednať len z jeho sily, tým istejší je totálny, všetko zahrňujúci, nezúžitelný nárok náboženstva, ktorý sa vzťahuje na celé naše myslenie a chcenie, na celé naše počínanie, bytie a život. Kto si takto myšlienkovú odvedie tento nútny vzťah stvorenia ku Stvoriteľovi zo stvoriteľských ideí, nemôže dojsť k inému záveru, než k tomu, že my sme celkom boží, že sme v každom okamžiku závislí od Boha, že sme Mu zodpovední za každý okamih života: v ničom, v žiadnom prianí, v žiadnej myšlienke nemôžeme a nesmieme pred Ním utiecť: za dobro stvorenia sa mu môžeme odvdáčiť len tým, že Mu úplne odovzdáme svoju myseľ a vôľu, že mu venujeme celú svoju podstatu bez jakéhokoľvek zadržania alebo výnimky. Taká oddanosť nie je porobou, tým menej je to nehodným otroctvom človeka k Bohu: to je len pravá sloboda. Veď pravá sloboda je v tom, že človek to koná z lásky k dobru, čo mu káže rozum. Sú činy, ktoré nie sú ani dobré ani zlé samé v sebe, ale keď ich berieme subjektívne, všetky ľudské činy priberajú na seba mravný charakter, keď že pohnutkou k nim sú pre nás rôzne ciele s mravným charakterom, ktorý potom priberá indiferentný čin na seba. Preto platí vo všeobecnosti: všetko, čo robíte, robte preto, že je to vôľa božia: robte to pre slávu božiu.

2. Od totálneho nároku náboženstva ostro sa odli-

šuje totálny nárok *cirkvi*. Aby sme mohli určiť hranice toho nároku, musíme najprv presne určiť *pojmem* cirkvi. Pri určení toho pojmu môžeme brať do ohľadu buď vonkajšiu formu cirkvi, alebo jej vnútornú stránku a cieľ. V prvom prípade definujeme: „Cirkev je viditeľná spoločnosť vykúpených, ktorí spojení vyznávaním tej istej viery a účasťou na tých istých sviatostiach, sú podriadení pápežovi a biskupom.“ Vnútornú stránku viac vyzdvihuje *Möhlér*, keď definuje: Pod cirkvou na zemi katolíci rozumia viditeľnú, od Krista založenú spoločnosť všetkých veriacich, v ktorej pokračuje činnosť rozvinutá za jeho pozemského života o zbavenie hriechov a posvätenie ľudstva a udržuje sa pod vedením jeho ducha v apoštoláte od neho ustanovenom, neprerušiteľne trvajúcim až do konca sveta a vedie v behu časov k Bohu všetky národy.“ Druhá definícia je pre nás preto tak veľmi dôležitá, lebo jasne vyzdvihuje *cieľ* cirkvi a tým aj jej kompetenciu. Cirkev je Kristom ustanovený spásonosný úrad, ktorého úkolom je sprostredkovať milosti vykúpenia všetkým ľuďom. Cirkev spája vykúpených páskou tej istej viery a tej istej lásky vo viditeľnej spoločnosti. V nej musia tieť nepretržite pramene požehnaní: pravda a milosť, ktoré cirkev verne chráni a za ktoré máme ďakovať Kristovi. V nej žije Kristus jako najvyšší kňaz, jako učiteľ, jako kráľ. Teda cieľ a úloha cirkvi spočíva v tom, že sprostredkuje ľuďom večnú spásu, že ich vedie k blazenosti. Cieľ je celkom nadprirodzený a prostriedky zodpovedajúce jej podstate sú tiež nadprirodzené: pravda, ktorú zvestuje, je nadprirodzená: prostriedky milosti majú nadprirodzený charakter.

Z tohoto raz navždy pevne stanoveného cieľa vyplývajú určité hranice, obmedzujúce totálny nárok cirkvi. Jej ríša je na tomto svete, ale nie z toho sveta. Podľa vôle božej z kompetencie cirkvi sa zásadne vylúčujú čiste štátne, hospodárske a svetské záujmy. Cirkev tu smie len natoľko zasahovať, nakoľko je to nutné z ohľadu na dosiahnutie označeného cieľa. Keďby cirkev prekročila túto normu a hranice, vtedy by prešla na cudzie územie. Preto kompetencia cirkvi sa nevzťahuje na čiste hospodárske a politické otázky či už vo verejnom alebo súkromnom živote. Keď teda katolíci sa sdružujú pre nejaký dovolený

svetský cieľ a keď z toho združenia nevzniká žiadne zvláštne nebezpečie pre ich mravný život alebo vieru, cirkev nie je nijako oprávnená, aby tu použila svojej autority. To isté platí o ústave a o vedení štátu. Len za zvláštnych okolností, nakoľko by to vyžadoval ohľad na spásu duší, smela by cirkev i tu účinne a pravoplatne zasahovať. Avšak odhliadnuc od takého prípadu, keby cirkev vynášala predpisy v čiste hospodárskych a politických veciach, nikto nie je povinný ju poslúchať. Samozrejme nemieni sa to tak, ako keby cirkev nemala nijakého slova v otázke prirodzeného mravného zákona a prirodzeného práva. Ako ináč by mohla cirkev viesť veriacich k blaženosti, keby nemohla strážiť a neomylné vykládať aj prirodzený mravný zákon, ktorý sa jednoducho nedá odlúčiť od cieľa, ku ktorému sa ubiera človek? Jakkor náhle prichádzajú do úvahy dobro, zlo, spravodlivosť a láska, povinnosť a hriech, má cirkev právo podať svoje rozhodnutie a úsudok. To je pradávne právo, ktoré jej prináleží. Avšak keď otázka mravnosti vo svetských záujmoch nie je ohrozená, ba ani so záujmami nie je spiatá, tu cirkev nesmie obmedzovať slobodu veriacich. Kompetencia cirkvi je prísne obmedzená ohľadom na cieľ, ktorý je jej určený od Boha. K tomu sa drží ešte ďalšia hranica: je daná v prirodzenom práve. Cirkev sama zo seba nemôže určovať prirodzené právo: ona ho len má chrániť a v pochybnom prípade vykládať. Jednotlivec má určité prirodzené právo na majetok, slobodu, česť a iné dobré: tieto práva nezávisia ani na cirkvi ani na štáte. Cirkev musí si účtiť tieto práva, chráni ich svojou autoritou a háji, keď sú ohrozené. Keby sa stal prípad, žeby cirkevná vrchnosť zasahovala do takých práv bez toho, aby mala k tomu dostatočný dôvod, vtedy nie sme povinní ju poslúchať.

3. A teraz ešte totálny nárok štátu. Možno hovoriť o takom totálnom nároku štátu? V istom smysle možno odpovedať na otázku kladne, v určitom smysle zase nie. U sv. Tomáša najdeme obidve odpovede: na prvý pohľad sa zdá, že odpovede si protirečia, keď ale ich dobre porozumieme, niet v nich vôbec žiadneho protikladu. V prvej čiasťke svojej morálky Tomáš zdôrazňuje (quaestio 96. 4), že jednotlivec je členom spoločnosti a keďže spatrí spoločnosti so všetkým, čo má a čím je, ako to vždy býva tam, kde je reč o vzťahu čiasťky k celku, preto aj sama príroda niekedy urobí škodu čiasťke, aby zachovala celok. A hneď ďalej v tej istej čiasťke morálky Tomáš hovorí (quaestio 21. 4 ad 3): jednotlivec nepatrí štátnej spoločnosti celou svojou osobou: ináč je to s jeho

vzťahom k Bohu: človek je závislý na Bohu so všetkým, čím je, čo môže a čo má.

Kto vie, že Tomáš je neporovnateľným systematikom, skoro najde vyrovnanie medzi týmito myšlienkami. Keď sa berie do úvahy občan ako občan, člen ako člen, vtedy jednotlivec patrí štátnej spoločnosti po všetkom, čím je a čo má: musí byť pripravený, keď to vyžaduje ohľad na všeobecné dobro, obetovať nie len svoj majetok, ale i svoj život. Keď sa berie do úvahy jednotlivec ako človek alebo ako kresťan, vtedy musíme súdiť ináč. Jednotlivec nesmie nikdy spáchať hriech tým, že sa stane neverným, príkazu svojho Boha, aby skôr dal prednosť nespravodlivému zákonu zemského vládcu. Musíme poslúchať viac Boha ako človeka. Tým zreteľne rozoznávame dve medze pro štátnu moc: jedna je vo všeobecnom *dobru*, alebo v sociálnej potrebe. Štát a štátna moc môžu ďakovať za svoje bytie len tomuto cieľu, ktorý majú uskutočniť a len jemu slúžiť: totiž všeobecnému *dobru*: štát smie obmedziť práva občanov len natoľko, nakoľko je to nutné z ohľadu na všeobecné dobro. A ihneď už máme aj druhú medzu, ktorá vyplýva z toho, čo sme povedali: štátna moc nesmie nikdy nič rozkazať, čo by sa protivilo vôli božej: nesmie nič predpísať, čo zakazuje božský alebo prirodzený zákon, nemôže nezakazať, čo je zakázané božským zákonom. *Prirodzené právo* tým značí pre štát a štátnu moc podstatné obmedzenie. Ľudia vedení prirodzeným pudom vytvorili štát nie preto, aby ich nikto nepoškodil v ich prirodzených právach na život, slobodu, majetok, česť, alebo preto, aby boli v týchto právach chránení: a preto len v medziach sociálnej nútnosti musia brať na seba zodpovedajúce obete.

Teda skutočne v určitom smysle je totálny nárok štátu: občan ako taký, člen ako taký je povinný štátnej spoločnosti svojím životom a majetkom, nakoľko to žiada ohľad na sociálne potreby celej spoločnosti. Ďalej tento nárok nesiahá, musí zastať pred svedomím, pre ktoré viac platí vôľa božia než ľudská; musí zastať pred prirodzenými právami, ktoré Boh sveril človekovi. Nikdy nemožno žiadať ani prinášať obeť na účet duše: obeť prirodzených práv možno len vtedy žiadať a prinášať, nakoľko je to nutné z ohľadu na všeobecné dobro. Tieto pravdy aspoň čiastočne už znal pohanský starovek i keď sa o ňom hovorí, že mu vraj bola idea individua s jeho osobnými právami ešte neznáma: veľký filozof Aristoteles pozná dobre prirodzené práva a z druhej strany hovorí o zlých činoch, ku ktorým sa nemôže dať nikto prinútiť i keď by musel preto obetovať svoj život.

Preložil E. St. Hertničan.

Lacordaire.

(K stému výročiu jeho prvej konferencie v Notre-Dame.)

Bylo-li snahou 18. storočia vyhladiť kresťanství ze vzdělaného a myslícího světa, chtěl-li „patriarcha bezbožnosti“, Voltaire, kresťanství zničití a usilovaly-li materialismus, volná myšlenka, realismus, proudy tohoto století, odpavití jakékoliv zjevné náboženství a církevní zřízení, které bylo prohlášeno za kněžský vynález, pak úkolem 19. stol. bylo obnovití kresťanství v celé jeho velikosti, prohlásití jeho svrchovanost, dobrodiní, dáti mu ve všech oborech jeho spasitelnou roli. Našlo se několik geníů a velkých talentů té doby, kteří reprezentovali katolickou ideu a byli jí oživováni. Jejím prorokem a hlasatelem ve Francii byl i velký Lacordaire.

Roku 1802, kdy francouzské kostely byly znovu otevřeny a odevzdány veřejnému kultu, narodil se v Reczy tento velký apoštol, který jednou ony chrámy měl naplnit davy, toužícími po pravdě. Lacordaire, který měl vytáhnouti tolik duší z temnot nevěry a rozohnití je žářem víry, musel sám nejprve zakusit bolestnou opuštěnost duše bez Boha, úzkost myšlenky a srdce bez světla zjevení a útěch kresťanských nadějí. Víru pozbyl brzy na školách, které byly v té době buď nábožensky indiferentní, nebo oreintovány proti víře kresťanské. Atheismus, voltaírovský duch mnohých učitelů otrásl virou jejich žáků. V tomto prostředí brzy Lacordaire ztratil prostotu své duše a víru v Boha své matky. „Ke stolu Páně jsem přistoupil ve dvanácti letech. To byla má poslední náboženská radost, a poslední paprsek světla

duše mé matky padl na mou duši. Brzy mne obklíčily tmy... a necítil jsem Boha ve svém svědomí... V sedmnácti letech odcházal jsem ze školy bez víry a s ohroženými mravy, avšak čestný, upřímný, toužící po ideálech.“ V tomto stavu odchází na právnická studia do Dijonu.

„Zde, jak sám podotýká, mezi dvěma sty studenty, navštěvujícími právnickou školu, se nachází nějaká dvacítká těch, jejichž inteligence proniká dále než civilní kodex, kteří touží po něčem jiném. Bezbožnost vede k nepravostem, zkažené mravy plodí zhoubné zákony.“ Třebaže neměl víru, přece neupadl do radikálního ateismu. „Miluji evangelium, pravil, poněvadž v něm je obsažena nevýslovná morálka; respektuji jeho učedníky, poněvadž jejich vliv na společnost je spasitelný.“ Jeho duše měla touhy, kterým země nemohla zadostučinit. Proto hledal odpočinek v duchovním světě, hledal pravdu s upřímným srdcem. „Jsem unaven životem, píše, mne nic netěší. Nechci však své srdce nechati v hromadě bláta.“

Z Dijonu jako advokát odchází do Paříže s touto trapnou prázdnotou své duše, která však byla počátkem jeho návratu k náboženství. Četba „Ducha kresťanství“ (Génie du Christianisme) od Chateaubrianda, rozjímání evangelia ho hluboce dojmají. Jeho nepokojný rozum hledá, kde by našel pravdu. Ptá se po cíli člověka. Zdá se mu, že rozřešení tohoto problému nebylo dáno filosofií, která je „věčným předmětem sporů“ a jejíž

„vliv na srdce je téměř žádný“. Kde tedy nalézt pravdu? Pravda nutná pro všechny lidi, vždy a všude, nemůže být privilegiem jednoho člověka. Ona musí náležet sociálnímu tělu, které neumírá i přes ustavičnou smrt jeho údů a která existuje po všechna století pro dobro lidstva. A právě tyto nové úvahy sociálního řádu mu ukazují křesťanství jako jediné schopné přinést „řád, spravedlnost, svobodu“. Studuje „historickou zřejmost“, která vyhlazuje naprostou „pochybnost, vdechovanou se vzduchem university“. Přihlašuje se ke katolictví, milost Boží se ho dotýká. „Církev je to, jak řekne později, která učinila „moderní Evropu“, vnášejíc do ustanovení „jemného ducha a harmonii neznámou pohanství“. Církev se svou neporušenou morálkou a dogmaty je mu zárukou jeho Božího poslání. Lacordaire se stává pomalu opět křesťanem duchem i srdcem. Ale ještě ne praktickým. Jsa přesvědčen, že veškeré obrácení se uskutečňuje Boží milostí, žádá ji od Boha, aby dokonala dílo. Bůh této upřímnosti více neodporoval. A Lacordaire se cítí „jistý nepřemožitelnou jistotou“, jeho víra, ztracená po deset let, znovu se objevuje v jeho srdci. Odchází ve 22 letech z advokátské kanceláře, vstupuje do semináře, odevzdává se úplně Bohu.

Lacordaire stává se apoštolem. Nalezené náboženství, které vyléčilo jeho úzkosti, poskytuje mu prostředek odevzdání se Bohu i lidem. V lidstvu své doby je „velká nemoc, která potřebuje, aby on jí přinesl pomoc“ — ve světě „pohroma, složená ze všech neštěstí minulých století“. A snažili-li se velké talenty a geniové poskytnouti své době vše, čeho potřebovala a po čem volala, pak se to uskutečňuje také na Lacordaireovi.

*

G. Goyan napsal: „Revoluce r. 1848 zničila monarchii z roku 1830 a druhá Republika trvá již několik let. Sociální zlo v pravý čas přilákalo pozornost katolických myslitelů. Lacordaire ukázal na rozštěpenou sociální disciplinu v rukou lidí, kteří se chtějí obejít bez Boha“ — a jeho závěr zněl: „Volejme Boha na pomoc!“

První postní neděle r. 1835 Lacordaire vystupuje na kazatelnu v Notre-Dame. Ohromné davy, které naplnily rozsáhlou katedrálu, byly prvními slovy kazatelovými strženy. Předmětem jeho konferencí je Církev. Poukazuje na její spasitelné účinky pro jednotlivce a společnost, co Církev koná ve světě a pro svět, co učinila ze světa; ukazuje na harmonii, která existuje mezi lidskou přirozeností a naukou katolickou.

Originalita této nové apologetiky, která tvoří novou etapu v náboženské historii Francie XIX. stol., kouzlo výmluvnosti „hlubokého přesvědčení, hořícího srdce, lámala hroty všech námitek, odporů, ideí i věcí a vymáhala katolictví svá práva. Proto také musel být aklamován ten, který představoval křesťanství „tak široké, otevřené, sympatické — kde člověk a Bůh, Církev a společnost se opět objaly, aby se milovaly po půlstoleté rozluce; to křesťanství, kde víra a rozum se objímají jako dvě sestry, kde všechny velké věci mají své místo, kde vítězství patří budoucnosti, nebo, lépe, Bohu“, jak praví P. Chocarne O. P.

Ve svém prvním vlastním díle „Pacification religieuse“, knize

boje, ale s hlediska míru, prohlašuje, že hledá „ne to, co dělí, nýbrž to, co sbližuje“; tato kniha obsahuje větu, která vyjadřuje mistrnou myšlenku: „Revoluce povstala prohlášením lidských práv a skončí prohlášením práv Božích.“

Nezapomínejme, že tato obnova apologetického kázání tak, jak je chápal a jak si to přál Lacordaire, byla především určena mládeži, kterou chtěl získat v prvé řadě. Nebyl to Ozanam a jeho přátelé, kteří žádali církevní autoritu o křesťanské vyučování novým způsobem a označili všichni Lacordairea jako „pro-roka nové doby“? Apoštol, o kterém snili, nesměl podle jejich plánů věnovati se jen věřícím, jak to bylo v předešlých stoletích. Voltairovský skepticismus vykonal své dílo, místo věřících byli nevěřící a u těch doutnaly touhy po nových ideách společnosti, svobody, mravní reformy a lidské důstojnosti.

„Ukázati rozbourané společnosti, že Církev je také společností, že se s ní zabývá ve prospěch člověka, reformy, blaha, důstojnosti a svobody; že je božská ve své nauce, zřízení, ve svých účincích, které působí v jednotlivcích a davech, ukázati nevidoucím tuto životnou věc, která se jmenuje Církev.“ To byl program jeho konferencí v Notre-Dame, praví M. Gillet O. P., to bylo také uskutečnění ambicí a přání těch, kteří je vyvolali.

Lacordaire sám se prohlásil za příslušníka této generace, „která žádala od Církve tuto mladost forem a ideí“. Stará společnost zahynula, poněvadž byla bez Boha, a nová trpí, poněvadž v ní Bůh úplně nepanuje. Bez evangelia se rodina boží, svoboda se stává nevázaností, autorita despotismem. Nejpotřebnější čtností společnosti: pokora, čistota a láska je katolicismus a jediné ten je může vytvořit. Těmito myšlenkami smazával všechny nářky a hany, napsané 18. stoletím proti Církvi. Zástupy lidí všech věků, vyznání, mladí i staří, ale zvláště mladí, kteří vyšli ze škol práva a medicíny, řečníci, učenci, vojáci, republikáni a monarchisté, ateisté i materialisté, Paříž a Francie, synové Voltaira, byli zavěšeni na rtech katolického kněze. Vše se podobalo vidění proroka Ezechiele, tomuto rozsáhlému poli suchých kostí, které se pomalu zdaví, berou své maso, dostávají svou barvu a očekávají silný hlas proroka, aby jim vdechl ducha života a učinil z nich ohromné šiky bojovníků.

Slova nového Savonaroly, nového Pavla, který volal: „Jste Francouzové? — Jsem jim také. Jste filosofové? — Já také. Jste svobodní? — Jsem ještě více než vy!“ — zvedala Církev Kristovu z pokolení 18. století, obracela zraky všech k ní, působila nové hnutí zvláště mezi mládeží a akademiky. Konference v Notre-Dame a téměř v té době společnost sv. Vincence z Pauly — víra a láska — jsou prvními výhonky vznešeného stromu, který dnes rozkládá své větve po celé Francii.

To byla jen část práce pravého dominikána Lacordairea, kus působnosti jeho apoštolského ducha. To je jeho apoštolát na kazatelni. Jeho výsledkem byla změna názorů odpůrců Církve, a to už znamená nesmírně mnoho.

Defunctus adhuc loquitur... O Lacordaireovi musíme říci, že třebaže je již mrtve, mluví dále. Mluví o spravedlnosti, nadšení, dominikánské velkodušnosti a cti; o vědě, intelektuálních povinnostech; o víře a lásce. Mluví, povzbuzuje a učí mluvit pro Boha, pro Krista, pro Církev a jejich triumf. Vojtěch M. Müller.

Vilém Bitnar:

Osobnost a dílo jesuity Františka Žáka.

(Dokončení.)

Než již před počátkem noviciátu počal se Žák obírat i pracemi povahy umělecké. Příchod nového faráře, Monsiñora Ferdinanda Josefa Lehnera, na Královské Vinohrady znamenal i v životě Žákově nové obohacení zájmů kulturních. Žák byl Lehnerem získán pro práci na poli cyrilského hnutí hudebního. Básník a hudebník našel v Žákově úrodné pole pro sémě vyšších znětů. Žák účastnil se práce ve vinohradské „Cyrilské jednotě“, o jejíž činnosti psal zprávy do Lehnerovy revue „Cyril“. Smysl životní práce farářovy zachytil v životopisné stati o Lehnerovi v olomoucké revui „Dáš Domov“ (1896). Noviciát a studia na jezuitských učilištích odvedly ho na čas od zpěvu a hudby, ale po návratu do Prahy odškodnil se Žák zvýšeným tempem činnosti. Vešel do styku s celou řadou předních našich hudebních skladatelů, psal pro ně básnické texty a záhy objevila se hojná úroda hudebních skladeb Doušových, Trumpusových, Zapletalových, Řihovského, Lexy, Josefa Wünsche, Novotného, Sychrových, Zelinkových, Sigmundových, Wowesových a jiných. Čestné druží se k nim i vlastní skladby Žákovy, kryté skromně anonymitou autorovou. Jeho činnost skladatelskou však převyšuje neúmorná a živá práce sborníka „Družinské Cyrilské jednoty u svatého Ignáce“, jeho horlivý zájem o všechno konání na poli duchovní hudby a reformovaného církevního zpěvu.

Roku 1896 objevil se ve „Vlasti“ článek „Brunetiére a Berthelet“, jímž se Žák přihlásil mezi literární kritiky. Hned v této prvotině prokázal Žák smysl pro rozbor i synthesisu posuzovaného zjevu. Kritická činnost Žákovy vykazuje mnoho podobností knih všech literárních oblastí. Oceňoval jistě spisy bohovědné i filosofické, historické i literární dějepisné. Upoutal z nich pozornost takový posudek Odvalilovy knihy o francouzském romanopisci Huysmansovi, takový rozbor „Husových světečnických kázání“, stejně jako analýza nových spisů o Šalomounově „Písni písní“, o beletrii Konráda z Bolandenu a o historických povídkách Václava Beneše Třebízského. Žák znalecky uva-

žoval i o tom, „je-li Svatopluk Čech pantheistou“ (1908) a již od roku 1905 obracel zřetel i ke studiu jesuitského baroka. Ocenil staré vzácné dílo jesuity Jana Sleziny, přeložil výběr latinských epigramů velkého národního buditele Bohuslava Balbína (1907), napsal studii o latinských bohovědných spisech jesuity Matouše Linka (1908).

Kdy se bude jednou obírat podrobným soupisem literárního díla Žákovy, bude překvapen mezerou, kterou zjistí mezi roky 1898 až 1905. To je doba plodného odmlčení, jež se vysvětluje Žákovým noviciátem a jeho studii v jezuitském řádě. Jakmile učinil zadost všem požadavkům řádu, vrhl se Žák v pravém slova smyslu hltať do práce spisovatelské. Průprava, již se mu dostalo v této přechodní době, nesla znatelné ovoce.

Jestliže Žákovy činnosti předjesuitská nesla na sobě pečeti úsilí více sociálního, politického a organizačního, období jesuitské zrodilo Žáka učence, který se zrovna houževnatě pokoušel znovu a znovu o zpracování katolické dogmatiky. V české literatuře nebylo nikdy nouze o spisy věroučné, ale byly to buď školské učebnice, vyvrcholivší knihami Josefa Kašpara, nebo v době nejnovější díla učená. Co nám chybělo, bylo zpracování katolické věrouky pro širší vrstvy lidové, přizpůsobené jejich chápavosti, při tom však neopouštějící podklad vědecký. Takové dílo napsati je věc obtížná. Čím populárněji se má vyloučiti tajemství víry, tím žulovější musí být jistota, kterou spisovatel poskytuje přísně vědecké studium bohovědy. Odborná katolická kritika uznala, že Žák při svých pokusech o stvoření takové lidové věrouky byl mužem povoláním. Je zajímavé, jak vtipně počal řešiti tento obtížný problém. Započal jistě tím, že dogmatické náměty vykládal ve věroučných kázáních a konferencích. Celý velký cyklus takových řečí je věnován poučení „O Bohu a jeho vlastnostech“ (1908), později ještě je to osm promluv „O andělich strážných“ (1921). Posledním dílem tohoto druhu je třísvazkový spis „Pán Ježíš Kristus“ (1930),

v němž ve formě promluv podává dogmatiku christologickou, pojednává o osobnosti Páně, o jeho vykupitelství a o jeho životě. Odtud byl jen krok k **monografickému** zpracování látek věroučných, jež Žák zahájil čtyřsvazkovým dílem „O nebi“ (1911), o němž se olomoucký profesor dogmatiky, Richard Špaček, vyslovil, že je to rozprava důkladná a jasná. Patří sem i jeho poslední knižní studie „O eucharistii“ (1933), především však jeho vrcholné a stěžejní dílo, jež pod názvem „Soustavná katolická věrouka pro lid“ vyšla nákladem Svatojanského Dědictví v Praze dosud ve třech svazcích. Svazek závěrečný připravil Žák k tisku ještě před svou smrtí a doufáme, že vyjde již brzo na světlo boží.

Z povahy přísných bohovědných studií, jimž se Žák v jesuitských školách podrobil, vyplynula potřeba uplatnit se i na kolbišti **apologetiky**. Žákoví naskytla se k tomu záhy příležitost, když profesor pražské university, František Krejčí, vydal spisek „Náboženství budoucnosti žádné náboženství“, na který mu Žák ostře a přesvědčivě odpověděl (1905). Potřeba doby nutila Žáka studovat nové proudy vědecké, jak se projevovaly ve spisech přírodovědců Arnošta Haeckela a jemu příbuzných. Výsledek studia objevil se v řadě statí „Zkácená modla“ (1906), jednající o porážce Haeckela Chwolsonem, o vzniku nových druhů morfologických (1908), o pudu či rozumu u zvířat (1908) a o racionalismu (1910).

Do oblasti apologetické nutno zařadit též polemické statí, spadající svou povahou do **mravouky**. Bylo to v roce 1908, kdy profesor František Krejčí vydal svůj spis „Svoboda vůle a mravnost“, na který Žák ihned navázal řadu odpovědí. Žákova brožura „Svoboda vůle a mravnost“ vyšla knižně 1908, v časopisech se pak objevila řada statí, pojednávajících o „rozsahu determinismu a svobodné vůle“ (1908), o „třech námitkách proti svobodné vůli“ (1908), a o „některých námitkách proti svobodné vůli“ (1908). Mnoho mravoučně apologetické látky pak zpracoval v knize „Sedmero hlavních hříchů“ (1909).

Jiným důsledkem vědeckých studií Žákových byla snaha spojit nové křesťanské **asketice**. Prochnut duchem ignáciiovských „duchovních cvičení“ napsal Žák libeznou knížku „O modlitbě prosebné“ (1906), již mu biskup Podlaha vydal ve „Vzdělávací knihovně katolické“. V Podlahových „Rozhledech v oboru vědy, víry a umění“ otiskl Žák 1908 celé cykly rozjímání o člancích víry, o napravování lidských chyb a podobných námětech. V nové úpravě vydal stará praktická rozjímání polského jesuity Mikuláše Lenčického „Chléb duchovní“ (1910). Patří sem i časová duchovní knížka pro vojáky „Bojem k vítězství“ (1914), částečně pak soubor asketických aforismů „Mudroslov“ (1918), věnovaný vyšehradskému prelátu Antonínu Wünschovi. V rukopise zanechal posmrtně vydané kratičké úvahy o modlitbě Svatého Ignáce „Duše Kristova posvěť mne!“ (1935). Vyvrcholením tohoto oboru byla kniha „Asketika, neboli nauka o křesťanské dokonalosti“ (1924), již biskup Podlaha přijal v své recenzi slovy srdečného uznání.

V obor asketiky spadají ovšem i některé kultury, jichž obzvlášť horlivým ctitelům stal se Žák jako jesuita. K nim náleží na prvním místě i jeho úcta k **Nejsvětějšímu Srdci Páně**. Projevila se i literárně záhy vydáním spisku „Malé hodinky k Nejsvětějšímu Srdci Páně“ (1911), projevila se cyklem promluv o tom, jak světci následovali božské Srdce Páně, vydaných pod názvem „Učte se ode mne“ (1912), a posléze celou sbírkou půvabných veršů „Pisničky k Božskému Srdci Páně“ (1921).

Jiným rysem osobní záliby Žákovy byl **kult Jezulátka**, projevovavší se s počátku asketickými statěmi o „vánocích“ (1908), později pak výrazným uctíváním Ježíška poesii. Patří sem sbírka koled „U Jesliček“ (1920), jež vyšla ve dvou vydáních, „Vánoční legenda“, jež se čte v sborníčku „Legendy veršem a prózou“

(1910), několika básněmi v „Lupenech“ (1919). Několik písní o Ježíšku je v „Družinském zpěvníčku“ (1909). V časopisech „Kříž“ a „Maria“ je celá řada veršů i povídek. Vyvrcholením této úcty je „Vánoční kantáta“, ozdobená hudbou Václava Judy Novotného.

V jesuitském období vyskytuje se hned s počátku nová oblast motivická, **Žákova mariologie**. Podniku tehdejšího svatovítského kanovníka Antonína Podlahy, pořadajícího v Praze velkou mariánskou výstavu, zúčastnil se Žák studií „Panna Maria v prozřetelnosti božské“, otištěnou v „Almanachu Mariánském“ (Praha 1905). Kultu mariánskému věnoval se jesuita Žák cílevědomě a soustavně. Aby si svůj úkol usnadnil, založil v Praze roku 1908 revui „Ve službách Královny“, redigovav ji jako „věstník Mariánských družin českých“ od prvního ročníku až do pátého, předav redakci 1912 pro nával jiné práce rukám mladším. V této revui nalezneme dnes soubor krásných prací Žákových, ať již jedná o Lurdech (1908), ať o „korunovací Panny Marie“ (1910), ať o „Panně Marii v Dantově Božské komedii“ (1911), či o „královně svatého Růžence“ (1911), nebo o „královně radosti“ (1912).

Tímto věstníkem připoutal se Žák ovšem co nejtěsněji k českým **Mariánským družinám**, jejichž rozvoji věnoval se až do smrti. I literárně projevila se jeho láska k družiniství statemi časopiseckými, zejména pak knižní publikací „Damátka na třetí sjezd mariánských družin v Praze roku 1910“, v níž uložil práci „U kolébky mariánských družin“, dramatický výstup z roku 1648, nazvaný „Den slávy“ a „Ve šlépějích otců“. Žákova mariologie se projevila i formou **mariánských promluv** „Ave Maria“ (1914), pojednávajících o námětu „neposkvrněného početí“, určených především mariánským družinám. Vyrostly z této půdy i jeho mariánské partie věroučné, a formou promluv historických zpracoval i dějinný „vývoj mariologie do roku 400“ (Hradec Králové 1924). Ovšem že se tato láska projevila i formou četných básní a **písní mariánských**, jimiž se vepsal do srdcí věrných katolíků. Soustředil jich pěkný výběr i ve svém „Družinském zpěvníčku“ (1909).

Vedle činnosti vědecké ozýval se v Žákově stále zřejměji vynikající praktický kazatel. Nejen však jeho činnost na kazatelně, ale také literární tvorba **homiletická** počala se utěšeně rozvíjet. Žák se poučil o umění kazatelském i teoreticky dobře, takže mohl s prospěchem napsat podobiznu chersonského arcibiskupa Innocentiye jako kazatele. Jeho zdatnost v tomto oboru prozrazuje fakt, že mu bylo svěřeno i doplnění proslulých „vlasteneckých homilií“ Rudolfa Horského. V bohaté české literatuře kazatelské zaujímá vůbec místo významné i počtem svých publikací. Po řadě řečí, otiskovaných časopisecky, vzbudil pozornost knižní cyklus dvanácti řečí „Svatý Václav“ (1906), údiv vyvolal soubor 85 řečí a konferencí „O Bohu a jeho vlastnostech“ (1908), jakož i cyklus osmi postních kázání „Sedmero hlavních hříchů“ (1909), o nichž jsem se již zmínil. Roku 1912 zahájil Žák svého druhu jedinečný podnik homiletický, pozůstávající z osmi cyklů, nazvaných souborně „Promluvy“. Během desíti roků uskutečnila se tato práce ve svazcích, nadeapsaných „Učte se ode mne“ (1912), „Výklady o Svatém Písmě“, „Ave Maria“, „Svatá Ludmila“, „Výklad perikop“, „O mši svatě“, „Církev a stát“ a „O andělích strážných“. Usadiv se v Hradci Králové, rozvinul Žák novou činnost homiletickou, již uložil do svazceku „Knihovny Svatého Vojtěcha“. Tam najdeme soubory řečí jeho vlastních i řečí jím redigovaných, jako jsou „Doba po Zjevení Páně“ (1923), „Devítník“ (1923), „Doba postní“ (1923), jakož i májový cyklus promluv „O církvi první tři staletí“ (1925) a mariánský cyklus „Sedm slov Panny Marie“ (1925). Jeho péči vyšly v hradecké knihovně i „Kruh velikonoční“ (1924), jakož i promluvy a přednášky „Manželství“ (1924). I z našeho stručného vypsání je zřejmo, jak hlubokou brázu vyoral jesuita Žák v naší duchovní kultuře!

Fašistická milice.

Jak povstala. — Její poslání.

Když před třinácti lety dosáhl fašismus úspěšným pochodem na Řím svého cíle a Mussolini se ujal vlády, nevědělo se co počítí s „černými košilemi“, to jest pretoriány, kteří se dali do služeb tak riskantního podniku. Benito Mussolini, bývalý sociálně-demokratický předák a chefredaktor bojovného „Avanti“, si však věděl záhy rady. Jako na slovo vzatý znalec davové psychosy patrně předvídal, že nezaměstnaní žoldnéři by se mohli státí nebezpečím vlády a proto již tři měsíce po pochodu na Řím sáhl k nouzovému řešení: vřadil své lancknechty do stálého vojska, ponevadž se prý zasloužili o vlast, poslouživše k vítězství novému světovému názoru. Tak se stala černou košilí oděná milice součástí stálého královského vojska. Tu a tam vypukly v prvních letech spory o kompetenci. Milice byla používána k tomu, aby jako věrná a spolehlivá opora fašistické vlády pomáhala uskutečňovat změny ve smyslu fašistických zásad a

působit na mentalitu obyvatelstva. Že to nebyl snadný úkol, lze si snadno představit; nezřídka bylo používáno drsných prostředků, s oblibou na př. ricinového oleje.

Fašistický miliční sbor neustále vzrůstá; početný stav jeho jest neomezený. Milice italská nedá se srovnávat se švýcarskou milicí, ve které jest zákonem stanovena služba pro muže od 20 do 48 let. Snad by se dala spíše srovnati s anglickou zálohou milice, kdyby nebyla stále doplňována dorostem.

Živnou půdou „černých košil“, jak se milici zkráceně říká, jest mládež. Každoročně v den výročí vstupu Itálie do světové války, to jest 24. května, koná se v celé zemi slavnostní fašistický odvod. Miličníkem může se stát pouze ten, kdo prošel všemi útvary předvojenské výchovy. Již v osmém roce začíná tato průprava ve sboru mladistvých „ballila“, ozbrojeném vzduchovkami. Ve čtrnáctém roce stává se „ballila“

avantgardistou a v osmnáctém pak členem milice a současně vojínem stálého královského vojska.

Současná služba v milici a vojsku činí ovšem hranici mezi oběma útvary mlhavou, takže se nikdy neví, kde končí milice a začíná vojsko. Tím se stává početní stav ozbrojené moci nekontrolovatelným. Číslice nováčků jest sice známa, ale výstup? To je celý k oboráně vlastní vycvičený národ. Vláda to sama přesně neví, neboť není prý zajímavé, kolik lidí koná vojenskou službu, nýbrž kolik je ve zbrani vycvičeno. Fašistická milice, plným názvem Milizia volontaria sicurezza nazionale (MVSN) jest sborem dobrovolníků. Nikdo není sice ke vstupu nucen, ale úřady přihlížejí k tomu, aby každý zdravý kluk dovršivší osmý rok svého života stal se „ballilou“. Kdo se však jednou přihlásil, skládá při vstupu do milice slavnostní přísahu na kázeňský řád, jehož 18. článek je zvláště příznačný: miličník nemá žádných práv, nýbrž toliko povinnosti a zadostiučinění z jejich vykonávání. V osudových chvílích může milice zasahovat buď jako samostatné těleso, nebo v pravidelném vojsku. Nekonečná řada odzbrojovacích porad se již otázkou milice v Itálii zabývala a na otázku, má-li Itálie vojsko nebo milici, bylo odpověděno: vojsko a milici. Nejvyšším velitelem vojska je Mussolini jako ministr

války a vrchním velitelem milice je zas Mussolini jako její zakladatel a organisátor.

Členové milice jsou přiděleni různým veřejným službám. Provádějí na př. kontrolní službu ve vlacích, v přístavech, na poště. Jsou oddíly pro ochrannou službu leteckou, pro vysoké školy, pro lesní hospodářství, pro veřejný pořádek a pro zvláště choulostivé politické úkoly. Miliční sbor jest dnes v Itálii respektován; zejména turisté se obracejí s důvěrou na „černé košile“, které ochotně podávají informace a vycházejí cizincům všemožně vstříc. Proto také návštěvníci Itálie na ně pohlížejí s mnohem větší sympatií než v dřívějších letech, kdy v nich viděli jakýsi druh bubáků a drábů.

Itálie se hrdě přiznává k tomu, že chce býti národem ve zbrani. Mussolini při každé příležitosti prohlašuje, že nová Itálie dává před zbraněmi přednost traktorům a hospodářským strojům, než první povinnosti státu jest zabezpečení míru, neboť na světě jsou národové, jimž neimponuje nic jiného než moc, národové, kteří na mírové výzvy odpovídají jen „non capisco“ (nerozumím). Uhýbání k vůli míru si vykládají jako zbabělost a proto Itálie musí disponovat pro krajní případy železnou mocí, která se vyrovná slavným legiím Césarovým. —alm—

Mpa, (Bělehrad):

Balkán - vývoj sociální.

Tíseň hospodářská, kterou skoro celý svět již po několik let pociťuje, v různých formách, ale hlavně v nedostatku, té nejpotřebnější součástky bytí člověka — chleba, na poloostrově balkánském právě naopak projevuje se krise (asi tak to bylo i zde nazváno) ve velkých přebytcích požívatín, ať již živočišných, či plodinných. Důsledek této „krise“ z přeplnění chleba jeví se zase v naprostém nedostatku všeho toho, co mimo potravu vytváří život kulturního tvora. Tak vyrostla určitá bída ve zjevu sytého člověka, který však postrádá mnohé, co jaksi zemím západu stalo se zcela běžným zjevem jich denního života i v nářku o hospodářské krizi, trvající již léta. Nechceme snad tímto bráti v ochranu právě ten západ s ubohostí, jak se jeví, při pohledu na takový Est End v Londýně s příšernou zanedbaností, řekněme Half Moon Lanestreetu, neb zářící Paříž na konci Montparnassu, ale Balkán dovedl vytvořiti bídu a nouzi zvláštního typu, která nečiní lidi nešťastnými a rozvratnými jedinci společností.

Zatím co západ i střed Evropy spěchá ve svém povrchním vývoji, na Balkáně nevěnuje se příliš pozorností „povrchností“, ať již jest tímto výrazem myšlen kartáček na zuby či zpřístupněná cena mýdla jako prostředku veliké důležitosti v celkovém obrazu hygieny národa. Někdy se zdá, že snad ani není možno dospěti k takovému stupni rozedranosti zevnějšku, jak to vidíme na Balkáně u některých občanů, jichž „oděv“ jest vlastně skladbou roztrhaných cáru různé barvy a jevící známky nečistoty opravdu jedinečné. Každý by se domníval, že takový otrhanec nosí ve svém nitru zášť proti společnosti lidské, smíšenou s hořkostí a zatvrdlostí citovou; ve skutečnosti jest tomu zcela jinak, títo lidé jsou zcela klidnými a rozváznými občany, kteří v prvé řadě dbají jen o svůj žaludek a teplý příbytek pro chladné noci. Sociální vývoj, lépe řečeno plán sociální práce, stojí tu tedy před velikým problémem. Jeho úkol jest těžký; podle pojmů vyspělých názorů vědy, která se nazývá sociologie, mělo by se zde začít od základů; skutečnost ale odporuje plně příkazům názorů vědy jako prostředníka mezi snem a pravdou života. Proto též celý vývoj sociálních opatření omezuje se na větší střediska, kde vyrůstají dispensáře, ochrany matek a kojenců, registrace chorob pohlavních i tuber-

kulosa — zároveň s šířením názorů o nutnosti i výhodnosti čistoty pro zdravou budoucnost státu.

Veliká většina balkánského venkova zůstává „nedotknuta“ vůně lysolu, profylaktických stanic atd. Selský domek na mnoha místech jest ještě společným příbytkem člověka a němé tváře s prostým rozdělením dřevěné přepážky. Že jest zde teplo a zároveň že vzduch neodpovídá ani v nejmenším požadavkům něčeho, co se zove „hygiéna obydlí“, nemusíme ani zdůrazňovati. A přece právě v těchto krajích velmi málo řadí tuberkulosa či jiné choroby, jichž zárodky bují právě za okolností výše uvedeného „pořádku“ zdravotního. Důkladnost teorie osvědčuje se v tomto případě na sto procent — chce se totiž podle thesís o sociální praktické pomoci i zde, ačkoliv nutno předem říci, že jest to práce zdoluhavá, která si snad vyžádá celá desítilétí, než budou zaznamenány první pozitivní výsledky. Těžko proniknouti do hor balkánských s poučnou literaturou, když lid je vesměs negramotný a k tomu značně nedůvěřivý. Bosenké kraje jsou příkladně známy dědičnou příjicí, zvanou zde „freuga“, která se přenáší již po sto let (byla tam zavlečena Francouzi za dob napoleonských válek) a jest nijak neviditelná na postižených (pouze rozbořem krve), projevujíc se pouze občasné paralysou (tabes dorsalis), obrnou páteří neb zrůdností novorozenat. Boj, který zde vedou odpovědní zdravotní činitelé jihoslovanští, naráží skoro na živelný odpor mohamedánského obyvatelstva. Některé kraje v Řecku jsou zase zamořeny dědictvím padoucnice, a tážete-li se po příčinách, odpověď tatáž — dědičné vady.

S tuberkulosou jest veden na Balkáně též neúspěšný boj — boj skoro skrytý, poněvadž nikoho z laiků by ani nenapadlo, že zde mikroby této zákeřné choroby provádějí pravý hodokvas na mládeži i dospělých. Ale tato choroba táhne se podél měst jako průvodní znak odporu Balkánu proti všemu pozápádnění a touhám přiblížit se modernímu tempu života. Jako rostlina přesazená z tepla do zimy, silný a zdravý občan hor balkánských sklání se pod pachem automobilů, kouřem továrních komínů a silou ničivé civilisace. Vzduch přírody nahrazuje zde lidem všechny léky, co jich skýtá farmakologie moderního světa; proto též neradi jdou pracovat do továren a tím

brzdí i rozvoj průmyslu ve státech balkánských. Skoro cítí, že hned, jakmile vyroste továrna, vyroste i nemocnice a u nového kostelíka nový hřbitov...

To jsou tedy velké kontrasty životní na poloostrově balkánském, kde africké vedro léta střídá se se sněhovými bouřemi sibiřskými, mrazem a závějemi, dusícími dopravu obrů, lokomotiv expresních rychlovlaků. S kraji, v nichž potkáte občany, kteří s úspěchem začínají druhé století své pozemské pouti, vedle mrzáčků a zatíženců bez péče a ochrany. Největší kus práce sociálního pokroku děje se zde zase pod znamením Krista. Ať jsou to sirotčince, chorobince nebo ústavy pro úchylné neb mrzáky, vždycky můžete směle počítati, že byly vystavěny velikým kouzlem hřejivé lásky Ježíšova učení. Ale nejenom svým tech-

nickým vybavením tyto útulky lidského milosrdenství mohou se pochlubit, ale čímsi vyšším — trpělivou obětavostí všech, kdož místo bouřlivého života v tanci tužeb po přepychu možností dvacátého století zvolili si úkol plnění velikého zákona — přikázání lásky k bližnímu. A tak, jako se praví v Evangelii, že není možná láska k Bohu, kterého člověk nevidí, necítí-li tohoto citu k svému bližnímu, tak i v životě jednotlivců můžeme pozorovati, že všude tam, kde vyrostla láska k bližnímu v účinnou pomoc, sídlí i pravá víra v Boha a jeho veliká přikázání o životu, který jest nesmrtelným pro ty, kdož plníce zákony jeho plní pravý úkol obrody lidstva, třeba posmívání a zneuznání loutkami žijícími jepičí život světa hmotného!

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Pronásledování náboženství v Rusku. P. Broussaleux shrnul ve své knížce o nynějším pronásledování náboženské ideje v Rusku takto svůj soud: „Bolševismus je novým náboženstvím se svým dogmatem, možno-li tak říci, se svou mravoukou, svým kultem, mystikou a svým nesmlouvavým a nesnášenlivým fanatismem. Jeho dogma prohlašuje božské vlastnosti hmoty, která je principem a posledním cílem člověka a všeho bytí. Jeho doktoři chtějí každému vepsat do srdce: Jsi jen hmota a ve hmotu se obrátíš. Jeho mravouka praví: Jsi jen tělo, krev a smysly a tvé štěstí se uskuteční celé jen na této zemi. Opuštěn od všech zbytečných předsudků, ze kterých ještě žijí slaboši, uživej, vyhov všem svým žádostem. Jediným zlem, proti němuž musíš bojovat, jest utrpení. Byl-li jednou pozemský ráj ztracen, musí býti zase obnoven. Toto náboženství má svůj kult. Lenin je modlou a prorokem, proti němuž nelze mluvit, jemu byl vystavěn chrám a oltář: mauzoleum Leninovo s jeho skutečnou přítomností. Vodí k němu procesí, věří, že on chrání republiku sovětů. Jeho jménem se uděluje milost i chléb. Předseda slavnostem, rudým křtům, rudým manželstvím, rudým pohřbům. Veleknězem je Džužavili-Stalin, skrývající se v Kremlu, všemohoucí a vševědoucí, jehož stín již budit hrůzu. Mystika těchto sektářů má za základ mesiánské poslání ruského proletariátu, jemuž připadá úloha osvobodit lidstvo v duchu zásad Karla Marxe, pod duchovním vedením Lenina a jeho žáků. Stát se stává Prozřetelností, která jediná si osvojuje právo rozdělovati všechna dobra pozemská a zajišťiti individuální štěstí. Ovšem lid musí v tuto moc slepě věřit. Proto bolševismus vyhlásil boj na život a na smrt křesťanství, ať již v jakékoliv formě bylo v Rusku hlášáno. Je zničení víry v Ježíše Krista v duši ruského lidu cílem, nebo jen prostředkem v duchu Lenina a jeho nástupců? Snad jen prostředkem: musí býti zničeno město Boží, aby mohlo býti založeno město komunisticko-materialistické.“ Rusko prožívá gigantický boj předchůdců Antikrista proti Kristu.

Boj proti katolicismu i v Sársku. Soudilo se, že Sársko, nedávno přivtělené k Říši, bude ušetřeno protikatolického boje, poněvadž katolíci, ačkoliv dobře věděli, co podniká hitlerismus v Říši, hlasovali pro připojení. Ale, jak události ukazují, tyto předpoklady byly mylné, a ještě více se zklamali ti, kteří se domnívali, že loyálnost katolíků sárských přispěje ke zmírnění pronásledování v ostatních částech Říše. Hakenkreuzleři se nejen nestali spravedlivější, nýbrž ještě s větší odvahou šíří své novopohanské ideje. Několik zpráv z posledních týdnů, které přináší cizí tisk, to aspoň výmluvně dokazuje. Všemi cizími listy prošla zpráva o zatýkání v klášterech, a to nejen v mužských, nýbrž i v ženských. Ze prý se vyvážely z nich devisy do ciziny, tak odůvodňoval hakenkreuzlerický tisk zásah úřadů, ačkoliv šlo jen o odeslání sbírek na misie, které, jako každoročně, i letos byly uspořádány ve všech katolických chrámech. Kdysi si voltairiánská a combesovská Francie vedla stejně, dnes ovšem smýšlí jinak, a i Němci by se mohli z toho něčemu naučit, kdyby jim v tom ovšem nebránila pyšná zaujatost. Pobouření dále vzbudilo od-

souzení faráře Lefersa na 18 měsíců, kterýžto kněz se stal obětí tří studentů, agentů-provokatérů, kteří k němu přišli o radu, pokud se tuším názorů obsažených v dílech Rosenbergových. Svoji lásku k duši a svoji kněžskou starostlivost zaplatil kněz těžce. V Sársku není sice hnědý teror tak viditelný, ale projevuje se rovněž. Z Kolpingova domu křesťanských tovaryšů v Sarrebrücku byl snát násilím obraz Kolpingův k veliké bolesti katolíků, kteří milují tohoto velikého kněze celým srdcem. Nejvíce byli zklamáni vůdcové Centra a křesťanských dělnických odborových organizací, kteří pobádali členstvo k hlasování pro návrat k Říši. Dostalo se jim za to hodně slibů, které však nyní nejsou dodržovány. Ani jeden z nich neobdržel mandát do říšského sněmu, všechny byly dány osvědčeným národním socialistům. Žádný z nich nedostal místa ve státních úřadech. Syndikáty jsou připojovány k dělnické německé frontě a jejich tajemníci byli sesazeni. Nenávist hakenkreuzlerů odnáší i katolický tisk, který je soustavně odstavován, zatím co oficiálním listem vlády je list socialistický, kterému se dělá velká propaganda. „Landeszeitung“, oblíbený list sárských katolíků, je před zastavením. A katolická mládež, která byla velice silná? Řádí v ní zle agitace hitlerovských svazů mládeže, ubírá jí členy, takže její budoucnost je velice nejistá. J. Sv. Pius XI., který v těchto dnech pravil 1600 německým katolickým jinochům, které přijímal ve slyšení, že žijí ve vážných a bolestných chvílích, se nemýlil.

Důležité jubileum. Na letošní rok připadá významné jubileum dekretu Pia X. „Quam singulari“, kterým papež stanovil směrnic a věk pro první přijímání dětí. Byl to návrat k tradicím prvotní Cirkve, jako je návratem k ní Katolická akce, tolik doporučená nynějším papežem Piem XI. Oboje ustanovení se tak doplňují, že Katolická akce by byla nemožná bez generací vyrůstajících od dětství ve světle svatě Hostie. Dekret Pia X. nebyl přijat všude se stejným nadšením, ale zvolna všude pronikal a dobýval srdci. I u nás můžeme dnes často viděti děti sedmileté často přistupující ke stolu Páně, a jistě by jich bylo mnohem více, kdyby bylo dosti kněží, kteří by je mohli připravit v časném věku k těmto hodům lásky. V některých zemích, jako ve Francii a v Belgii, poslední dobou i v Itálii, jsou založeny a zakládány zvláštní spolky, jejichž členové si předsevzali připravovat děti ke svatému přijímání, a tyto spolky se velice osvědčují. V Německu tato příprava byla silně zdůrazňována ve spolcích rodičů, a pravě, neboť matka jest jistě na prvním místě povolána připravovati své dítě k tomuto významnému kroku. Proto byly pro matky pořádány zvláštní kurzy, v nichž zkušený kněz je učil, jak si vésti při tomto krásném díle. V Německu byla i vydána velice pěkná kniha jedním alsaským jesuitou, nadepsaná: „Maminko, rád bych přijímal“, kterážto kniha je velice vhodná jak pro rodiče, tak pro děti. Byla již přetlumočena do francouzštiny, neboť právě ve Francii je akce pro první přijímání dětí v raném věku velice intenzivní. Dekret „Quam singulari“ byl vydán 10. dubna r. 1910, tedy před 25 lety.

Ž i v o t k u l t u r n í

Potěšitelný kulturní úspěch. Valná hromada Společnosti přátel starožitností čsl. v Praze konala se ve znamení úspěchů v minulém roce 1934. Zjev sám ukazuje, jak i v dnešní době krise soustavou a čilou prací možno docílit nových úspěchů. Se zdarem vydáván Historický místopis země Moravskoslezské, jehož vyšly tři díly; ve vydávání jeho bude se pokračovati, aby v dohledné době bylo vydáno ohlášených všech devět svazků. Současně konány jsou přípravy pro místopis země České, který vydá 16 svazků; místopis Podkarpatské Rusi vyjde asi za dva roky. Po nějakou dobu potíže působí otázka místopisu Slovenska. Na podzim letošního roku vydá Společnost učebnici dějin čsl. umění, kterou píší Dr. Zd. Wirth a prof. Dr. Matějček a která doprovázena bude 150 obrázky. Těž ministr Dr. K. Krofta přislíbil

vydati Dějiny českého sněmu. Časopis Společnosti vzhledem k většímu počtu členů vydáván v 1500 výtiscích. Počet členů se stále zvyšuje, což vidmo z porovnání s r. 1926, kdy bylo členů pouze 180. Jednatelská i pokladní zpráva bez debaty schválena a při volbách nového výboru zvolen jednomyslně výbor dosavadní, v čele se sekč. šéfem Drem Zd. Wirthem jako starostou a prof. Drem J. Pelikánem jako jednatelem. Přednáškou Dra K. Heraina o pražských uměleckých sbírkách v 19. stol. byla schůze skončena. —jp—

Od Oresteje k pašijovým hrám. V předmluvě k překladu Aischylových dramát poznamenal P. Claudel, jak je mylný názor těch, kteří vidí jen radost ve starých řeckých tragediích. Opravdové

Řecko, pravil básník Claudel, je celé zakrvácené. Vidíme v něm slepého Oidipa, mrtvou Ifigenii. Co činí tato veledíla dramatického umění řeckého lidskými, toť jakási hrůza před odpovědí na otázku: Proč je tolik zla a tolik bolesti ve světě? Nedávno se rozmluvila o řeckých tragediích Marie Delcourtová a její úsudek se podobá názoru P. Claudela. Cituje verše Baudelaira („Pane, nejlepší svědectvím, jež můžeme dát o své důstojnosti, je ten bolestný vzlykot, který proniká z věků do věků a zmirá na pokraji Tvé věčnosti“): a praví: Zdaž tento vzlykot neporáží silně z minulosti tragedie řecké? Ifigenie je zabita svým otcem, Agamemnon zabít svou ženou, Klytaimnestra svým synem, Eumenidy pronásledují Oresta. V odpuštění, kterým končí poslední tragedie, jako by byla odpověď Boží odpovědi na mučivé otázky zla a citění křesťanského řádu. Ale světlo starověku pohanského je tak matné, že pravý smysl dostává teprve od světla Kristova. Slovo je jediné skutečným světlem, osvěcujícím každého člověka přicházejícího na tento svět. Kříž zapudil tmu a všude vnesl světlo. Na úzkostlivou otázku starověku Vykoupení dává nádhernou odpověď. Utupení se stává modlitbou, jež otvírá brány ráje. Čteme po „Orestei“ Ghéonovo „Tajemství nalezení svatého Kříže“, nebo „Tajemství mše svaté“, či dramatické básně Claudelovy a pochopíme smutek starověku a radost křesťanského novověku.

Pařížská Schola Cantorum mizí. Tato slavná škola pařížská pro církevní hudbu a zpěv, jejímž posledním ředitelem byl veliký skladatel Vincent D'Indy, prodělávala v posledních měsících krizi, která vyvrcholila v dubnu. Tato škola byla založena r. 1896 skladatelem Ch. Bordesem a jeho dvěma přáteli, A. Guilmantem a Vincentem D'Indy. R. 1900 se usídlila do ulice Saint Jacques a od té doby její sláva stále rostla. Dobrota jejího ředitele, který vykonal pro ni nesmírné dílo, a vysoká úroveň způsobily, že tato škola přivábila i mnoho studujících z ciziny a byla právem považována za nejlepší svého druhu. Letos vše padlo, k moci se dostali lidé, kteří neměli zdravého ducha a výsledkem bylo, že celá správa, která ústav řídila po smrti V. D'Indy, odstoupila a s ní opustilo školu 49 profesorů, které následovaly tři čtvrtiny posluchačů. Mezi profesory jsou uznáni skladatelé světové pověsti, jako L. de Serres, Guyde Lioncourt, Roussel a j. Poněvadž všichni byli přesvědčeni o nutnosti práce v oblasti církevní hudby a z zpěvu, nelenili a hned založili novou školu, již nazvali: „Schola César Frank — Škola Césara Franka“. Tento z největších skladatelů minulého století, autor „Blahoslavenství“, byl učitelem V. D'Indy a název školy je tudíž dobře a pietně volen. Sympatie francouzských katolíků jsou na straně nového ústavu i jejich podpora hmotná, takže hned po nájmu místností na Boulevardu Raspail se začalo vyučovat.

Misionářské umění. Veliká mnichovská revue „Die christliche Kunst“ věnovala celé březnové číslo misionářskému umění. Na prvním místě uveřejňuje studii uznaného odborníka v těchto otázkách, prof. J. B. Aufhausera, autora několika děl. „Máme dovážet do misijních oblastí křesťanské umění evropské?“ táže se, a odpovídá: „Ne! Ani gotika není na vývoz. Taková Čína a Japonsko mají ostatně znamenitou architekturu národní, skvělé dekorativní umění, krásnou ikonografii. Bylo by tedy zbytečné dovážet tam umění z Evropy. Ale ani tam, kde není umění příliš vyvinuto, jako třeba v Africe nebo v Oceanii, není možno otrocky napodobovat evropské umění. Totéž platí i o hudbě církevní a o cho-

rálu, který přece je daleko universálnější, než jiná umění. Divili bychom se střeba, kdybychom poznali hudbu takových černochů, kterou zatím zná Evropa jen po jedné stránce, a to té horší. Historie Církve je nejlepším vůdcem. Ona od pohanů přebírala krásy jejich architektury, dovedla užít i jejich hojných symbolů ve prospěch nového kultu, měla v účte zvyky a stíl všech národů a užila jich ke slávě Boha a k spásě duší. Bůh, od něhož pochází všechna umění, má být opěvován, vzýván, slaven vši uměleckou řečí. Ostatně, každý, kdo viděl r. 1925 misionářskou výstavu v Římě, musí uznat, že často i primitivní národové se rozhovoří v umění krásnou řečí.

Sociální konferenci katolických pracovníků ducha pořádá Svatováclavská Liga v rámci programu celostátního sjezdu katolíků jako zvláštní vlastní podnik v Praze ve Strahovských dvoranech v pátek dne 28. června 1935 s tímto programem: O 7. hod. mše sv. u Karmelitek v Praze IV., Hradčanské nám. O 8. hod. ve Strahovském sále zahájení konference, jež bude trvat asi do 12 hodin, pak oběd a pokračování v konferenci o 14. hod. Slova se ujmou tyto referenti a korreferenti: 1. Dr. Stanislav Berounský na téma: Společenský řád v zemích germánských, zvláště v Německu. 2. Karel Cvachovec (ref.), P. Dr. Urban (korref.): Společenský řád v zemích slovanských, zvláště v Rusku. 3. Jan Brechensbauer (ref.), Dr. Sýkora (korref.): Společenský řád v zemích románských, zvláště v Itálii. Jmenovaní referenti podají v celkové době asi 1 a půl hodiny hlavní obsah svých referátů, načež po krátké pauze bude zahájena debata, kterou zavedou korreferenti. — Důležité upozornění pro účastníky konference: Témata mají tři části: a) historický vývoj společenského řádu, b) kritické stanovisko a c) uplatnění jeho předností v domácím řádu společenském. Budou vypracována podrobně písemně, pak doručena korreferentům k vypracování rovněž písemných korreferátů. Písemné korreferáty budou zaslány referentům, referáty pak s korreferáty těm přihlášeným účastníkům konference, kteří o ně zvláště požádají a tím zároveň projeví zájem zúčastnit se debaty. Jen tyto účastníci konference budou se moci v debatě ujmout slova. Vývody jejich musí však být co nejstručnější a věcně se pojit k thesisi a zásadám referátů a korreferátů. Eventuální písemná vyjádření budou vítána. Touto sociální konferencí má být učiněn počátek vážného řešení našeho domácího společenského řádu na podkladě učení církve; nebude jí tedy věc skončena. Proto podstatným úkolem konference jest podati základní věcné předpoklady pro vážné řešení sociálních problémů doma, najít kvalifikované interesity a určit způsob dalšího řešení. — Technické pokyny: K dosažení největší úspory časové a soustředění účastníků učinila Svatováclavská Liga opatření, aby venkovští účastníci byli ubytováni a stravováni v bezprostřední blízkosti místa, kde se bude konference konati. Je proto nutno, aby ti, kdož chtějí bráti podíl na sociální konferenci, přihlásili se přímo u Svatováclavské Ligy, jež obstará eventuálně ubytování a stravování. Konference se mohou zúčastnit všichni, kdož se vykáží sjezdovou legítimací nebo zvláštní pozvánkou. Přihlášku nutno učiniti co nejdříve, nejdéle do konce května 1935. Ubytovaní bude v soukromých domácnostech. Jeden nocleh a celodenní strava přibližně Kč 11—20 za osobu. Sjezdové legítimace opatřte si prostřednictvím místního farního úřadu. — Svatováclavská Liga v Praze IV., Hradčanské nám. č. 8, číslo telefonu 617-70.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Volby. Sněmovní volby byly vypsány na 19. květen a volby okresní a zemské na 26. květen. Dochází k nim předčasně, proti původnímu úmyslu vlády, jež chtěla je vykonati až na podzim, kdy plně vyprší funkční období poslanecké sněmovny, zvolené v roce 1929. Příčiny urychlení voleb nespočívají tentokrát v rozporech uprostřed vládní koalice, ale vyžádala si je jednak mezinárodní situace, jednak naléhání republikánské strany. Ta žádala dokonce provedení voleb již v měsíci březnu, třebas program politických prací nebyl ještě ani z poloviny absolvován. Jednostranný požadavek byl pak vyřešen kompromisem, z něhož vyšel 19. květen. Letošní volby budou mít zcela mimořádný význam. Bude to první velká zkouška naší demokracie, zda tato ob stojí v tom přívalu převratových myšlenek a hnutí, jímž propadly téměř všechny naše sousední státy. I u nás jsou strany, jež hlásí se k těmto ideovým směrům a jejich typickými představiteli jsou fašisté (Národní obec fašistická) a Národní sjednocení. Třebas dnes tato hnutí ujišťují svou demokratičnost, jejich politické aspirace jsou v pravém opaku k demokracii. Konečným cílem obou jest — diktatura. Svého času vyskytly se podobné aspirace u největší naší politické strany a některé projevy krajních pravcových radikálů strany republikánské (Stoupal) ukazovaly, že myšlenka totality nalezla i zde zalíbení. Dlužno s povděkem kvitovati, že frakce tato zůstala v menšině a že zvítězila i zde většina, přející si udržení a zabezpečení demokratických základů našeho státu. Není to jen prázdné heslo, že demokracie jest jediným režimem, který z hlediska na zeměpisné podmínky, národní, kulturní i sociální rozvrstvení naší republiky může tento stát udržeti. Poučením pro nás nejdůležitějším budiž to, co děje se

na našich hranicích, které stále nemáme dosti zabezpečeny. Půjde tedy v těchto volbách především o to, abychom zajistili naši demokracii. Půjde však také o to, jakou náplň naši demokracii dáme. Zda bude to demokracie, chápaná s úzkého hlediska stranického, třídního, či zda to bude opravdová demokracie, zabezpečující klidný vývoj celého státu a zajišťující životy všem jejím občanům. Naši demokracii scházela dosud pevná ideová, mravní základna. Každý si ji vykládal po svém neuměli jsme ještě v plné demokracii chodit, neuměli jsme si ji vážiti a proto se stalo na počátku republiky tolik chyb. Pravou náplň demokracii může dát jen křesťanství. Jen prolutím všeho našeho národního snažení a politického života zásadami křesťanské spravedlnosti, lásky a obětavosti může se dostatí naší demokracii plného výrazu i nejistějšího zabezpečení. Těžká hospodářská krize přivedla spoustu těžkých sociálních škod a nebezpečí. Bude třeba ochrániti ty sociálně slabé, kteří bojují dnes již jen o holou existenci před dalšími pohromami. Bude třeba je ochrániti však i před tím největším nebezpečím, před ztrátou naděje v opětovnou lepší budoucnost, před ztrátou víry k demokracii. Naše demokracie musí mít tedy i charakter sociální. Národně, křesťansky, sociálně! To jsou směrnice, proklamané již před 30 lety na památném sjezdu křesťansko-sociálním v Litomyšli. A o ně budeme bojovati i dnes. Jsou nesena československou stranou lidovou, která i letos kandiduje na celém území státu — od Šumavy k Tatrám. Jest povinností všech, kdož si přejí, aby zabezpečena byla republika a její demokratické zřízení, aby v ní i ve veřejném životě byly uplatňovány zásady křesťanské, aby vykonali plně svou státní povinnost. Nesmíme ohlížeti se na malichernosti, musíme dívat se přes osoby ke konečnému cíli: **vybudování křesťanského státu.** ff.

Světový mír zdá se zase na několik let zabezpečen. Po konferenci velmocí ve Strese, po ženevských poradách došlo k uzavření smlouvy Francie s Ruskem a v nejbližší době dojde k uzavření středoevropské dohody. Systém smluv má být doplněn úmluvami východoevropskými a středoevropskými. I když smlouvy samy o sobě nezabezpečují plnou bezpečnost, dlužno každou jednotlivou vítati, když pro nic jiného, tedy proto, že každou takovou smlouvou se přece jen oddaluje nebezpečí fyzického konfliktu. Proto také státníci Evropy tak úzkostlivě hasí každý ohněček, který hrozí vypuknoutí na mapě Evropy, neboť jest dnes jisto, že dnes každý takový plamínek rozpoutal by veliký požár. Práce není snadná, ale snad právě proto, že každá maličkost

vyžádá si tak velké námahy, lze věřit, že každý, i ten malý úspěch v práci pro zabezpečení míru má cenu trvalou.

Volby v Jugoslavii přinesly sice Jevtičově kandidátce veliký úspěch vzhledem k tomu, že šel do voleb s úplně novým systémem, který rozleptal i dosavadní jednotnou vládní stranu, ale přece ne takový, aby jím mohly být vyřešeny komplikované politické poměry v Jugoslavii. Jevtič dostal 62 procenta hlasů, ale opozice nezůstala o mnoho za ním. Předností Jevtičova politického skupenství jest jednotnost programu, která schází Mačkově opozici. Bude záležeti na další práci Jevtičovy vlády, zda podaří se jí vhodnými opatřeními správními, hospodářskými i kulturními zainteresovati pro svou věc i dosavadní své odpůrce. Proti jejich soustavné negaci musí postaviti pozitivní práci. A ta na konec vyhrává všude, i v politice.

C o ž i v o t a l

Středoškolský konvikt augustinánský u sv. Tomáše v Praze III. přijme letos opět **nanadané a zbožné hochy**, kteří by byli schopni a ochotni se státí augustinánskými kněžími. Za byt a stravu se platí jen nepatrný obnos. Úplně chudým, ale obzvláště způsobným žadatelům se povoluje částečná neb úplná sleva. Do 1. třídy se přijímají žáci obecné nebo občanské školy ve věku 11—12 let. Žáci občanské školy ve věku do 14 let mohou býti přijati do 2. nebo 3. třídy gymnasií, avšak jen pokud na občanské škole znamenitě prospívají a koncem června složí ministerstvem pro čsl. gymnasia předepsanou dodatečnou zkoušku z jazyka německého. Beze zkoušky možno přestoupiti z prvních dvou tříd kterékoliv střední školy. Pro studenty vyšších tříd zvláštní dohoda. Žádosti do 15. května na: **Středoškolský konvikt augustinánský u sv. Tomáše v Praze III.**

Sleva našim odběratelům v lázeňských domech! Tak jako jiná léta poskytnete i letos našim odběratelům Kněžská nemocenská pokladna v Přerově zvláštní slevu ve svých lázeňských domech, a to: v Leopoldu v Karlových Varech, v Ivance v Píšťanech, ve Věře v Luhačovicích a ve Vlastě v Teplicích u Hranic. Od 15. IV. až 15. VI. bude státí naše odběratelé v kněžských domech byt, strava, obsluha, světlo, 10% dávka z přechodného ubytování atd., zkrátka všechno denně 25 Kč. V Leopoldu se připlácí za den a osobu 3 Kč. Kdo chce této výhody použiti, nechť požádá správu Kněžské nemoc. pokladny v Přerově o bližší informace.

Do článku „Jdeme dál“, vloudilo se několik nemilých tiskových chyb. Na str. 81 v levém sloupce a druhém odstavci místo **Jo se f Souk up** má státí **Jan Soukop**, v pravém sloupce v třetím odstavci místo **s l a b ý stůj stálý**, na str. 82 v druhém odstavci levého sloupce místo **ú r a d k y stůj úsudky**.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Kristovým rytířem (M. Česka Maczyńska: *Kristův rytíř*, stran 260, vyd. Občanská tiskárna, Brno, brož. Kč 18.—, váz. Kč 30.—) jest polské spisovatelce M. Česka Maczyňské náš světec a při tom apoštol Poláků a Maďarů, svatý Vojtěch. My Češi opravdu bychom se měli rdíti studem (možná, že už jsme to dávno zapomněli), překládající sobě románově zpracovaný život svého světce. Ovšem, bude-li kdo upřímný, namítne, že my si tohoto světce (a kterého vlastně si vážíme?) docela nevážíme, jej nemilujeme. Proto, když nakladatelství nám poslalo tuto knížku o 260 stranách, zardovali jsme se nad ní, ale při tom jsme nechápali odvahu konkurovati takovou knížkou všelijakým Martám a Mariím a podobné „lehké“ četbě pro katolické rodiny. Obsah knížky netřeba zde líčiti, neboť obsahuje celý život druhého českého biskupa, prvního z domácího rodu. Autorka na pozadí velmi pečlivě a věrně historicky připraveném kreslí nám řadu pohledů do života světce a tím vlastně líčí kus českých dějin. Zajisté nepůsobí na čtenáře tento román takovou tragickou silou jako Durýchův Sv. Vojtěch. Autorka jako žena jest si vědoma, že by uškodila svému dílu, kdyby se stavěla zbytečně na vysoké kothurny, po nichž ženy jako dramatické spisovatelky velmi zřídka dovedou přejíti jevištěm. Vnesla by zbytečný nesoulad do svého vypravování a tak porušila plynulost a harmonickou jednotu svého díla. I když význam, že sv. Vojtěch dávno již mne zajímal i jako historika i ve slabé chvíli vybízel k napsání života v podobném obraze, jako učinila autorka, přece možno mně věřiti, že už dávno jsem nečetl jinou knížku s větším zájmem. Jsou obrazy, kde děj má skutečně dramatický spád (u smrtelného lože Dětmara, smrt Boženina), zatím co z jiných zavane k nám jarní vánek ottónské re-

nesance, která ve sv. Vojtěchu dala nám vypučetí takový krásný květ! Doporučovati knížku bylo by dělati reklamu. Jsou-li ještě čtenáři knih, což nepochybně sáhnou po ní pro potěchu srdce. Mám-li výtku, tož prosím, aby po druhé větší pozornost byla věnována českému jazyku. Všeobecně tím trpíme při překladech ze slovanských literatur. Příbuznost jazyková svádí a proto třeba dáti čísti překlad ještě jednou bez originálu. Leč to nemá býti závadou. Autorce pak musíme i zde poděkovati z upřímného srdce.

Boř. Benetka.

Časopis Společnosti přátel starožitností čsl. v Praze zahájil nový ročník (43.) rozpravou o čsl. hradech a zámcích. V prvním čísle jedná Dr. Zd. Wirth o stavebním vývoji jejich, koriguje běžné názory o starobylosti a poukazuje, že před 12. stoletím nebylo u nás hradů vůbec, jen hrazených míst. Hrad je vůbec výtvor kultury gotické. Jeho vývojové schéma nemá pravidelnosti, stavba řídila se terénem a cíly obrannými. Až renaissance sestupuje se strmých skal do nížin, vstupuje do měst, kde pak barokní kultura vytvořila vylukosty umělecký formát, jehož řešení kontrastů a řešení prostorové je vrcholem uměleckého chtění. Dnešní doba s novými možnostmi technickými a zvláště komunikacími dává přednost zahrádkářské vile. V 2. čísle bude pokračování o tomto zajímavém tématu. — Dr. Fr. Roubík vykládá život idealisty praž. Ant. Langweila, který vedle své úřední povinnosti zaměstnával se v letech 1826—33 sestavením plastického plánu Prahy. — Prof. Fr. Vacek píše dějiny vsi Olšan u Prahy, kde původně na místě dnešních hřbitovů byly dva poplužní dvory a několik chalup. Dr. Lad. Hosák kritikou pramenů opravuje starší dějiny Uher. O strohu na Moravě a nově lokalizuje husit. války s tímto jménem spojené. Ředitel mu-

sea L. Domečka popisuje dějiny komendy řádu němec. rytířů v Král. Hradci, která zanikla válkami husitskými. Dr. Josef Doštal podává dokument, nalezený v Čechách, z doby velké francouzské revoluce. Dr. Josef Šmída líčí hospodářskou politiku vlády a brněnské textilní cechy v 18. století. Fr. Zuman pranýřuje lajdácké referování o staroboleslavských památkách, jak se stalo na př. v Národ. Politice. — Seznam vlastivědné literatury a její ocenění zakončuje číslo. — Časopis zasílá se členům Společnosti zdarma. Členský příspěvek činí ročně Kč 16.—. (Adresa Společnosti: Praha-Vršovice, Třebízského 3.) —jp—

Dr. Gustav Friedrich: Rukověť křesťanské chronologie. Vydala filosofická fakulta Karlovy university v Praze. Stran VIII. a 340. Rozvoj historických věd, zvláště t. zv. věd pomocných, způsobil, že starší stejnojmenná kniha Emmerova byla rozebrána. Nové vydání nebylo možno bez náležitých korektur, které si nové studium pramenů vynutilo. Proto také úkol ten převzal prof. Friedrich, nástupce Emmerův, který jako vydavatel našich písemných nejstarších památek byl nejpovolnější. Prof. Friedrich knihu značně rozšířil. Již v prvé části v pěkně členěných kapitolách podal jasný výklad o římském kalendáři, rozmanitých způsobech měření času, různém určování počátku roku a svátků, dělení roku, atd. Důkladně probírá gregoriánská reforma kalendáře a její význam. Intenzivní mnohaleté studium starých památek písemných, které prof. Friedrich podnikl pro vydání Codexu regni Bohemiae et Moraviae, nebo pro Acta regum a pod., to dalo novou možnost zvláštního výkladu o české chronologii, zvláště pak vyznačení četných odchylek svěcení svátků v diecési pražské a olomoucké na

Objednávky, reklamace a čísla na ukázkou zašle ČASOPIS „ŽIVOT“ Praha II., Spálená 15.

Veliká obec 107.000 vkladatelů
projevila již svoji důvěru

Lidovým záložnám a raiffeisenkám

neboť u nich uložila **335 milionů Kč vkladů**. Této důvěry si plně vážíme. Chceme ji udržet a upevnit. Přispějte i vy k dalšímu rozvoji našich záložen, svěřte jim své vklady a staňte se členy.

Ústřední záložna lidová v Praze • Svaz hospodářských družstev čsl. v Praze
Adresa: PRAHA II., SPÁLENÁ UL. 15. Telefon y 43711, 43831, 45669

rozdíl od ostatního křesťanského světa. Řada chronologických tabulek k vypočítávání letopočtů a dní nově revidována a stejně i seznamy čes. králů, řím. papežů a císařů, všech čs. biskupů a arcibiskupů (jak to učinil již prof. V. Hrubý v knize „Úvod do archivní theorie a praxe“) a budou vítány všem; nadto přidal nově prof. Friedrich seznamy českých kněží a královen a morav. úředních knížat. Poslouží tedy kniha prof. Friedricha skutečně širokému okruhu naší inteligence, jimž svou přesností bude bezpečným průvodcem československou minulostí.

—jp—

Jón Svensson: Člunem přes moře. Nonni po příjezdu do Kodaně zahlédl s Kulaté věže za mořem švédské moře. Se svým přítelem Valdemarem podniká k němu o jarních prázdninách smělou plavbu na malé loďce „Lauře“. Zažijí při tom četná dobrodružství na ostrově Saltholmu, na obchodní lodi. Utkají se v nerovném boji s mořskými loupežníky, jež však přemohou. Nonni se osvědčí dobrým námořníkem a za velké mlhy přistanou šťastně u švédských břehů. Přenocují ve švédské chatě, kde se setkají s jedním z oněch lupičů, avšak smíří se a ten s nimi pluje do Malmö. Pak se vítězně vrací do Kodaně, kde jsou uvítáni s velkým jásotem od tamějších dětí.

Jón Svensson: Nonni. I. a II. díl. Nonni od nejútlejšího mládí toužil poznat daleký svět. Jeho přání se uskutečnilo a r. 1870 rozloučí se se svou matinkou, se svými známými a rodným Islandem a jede na malém jednostěžníku do Kodaně. Plavba trvá pět neděl a je plná dobrodružství a nebezpečí na rozbouřeném moři, mezi obrovskými le-

docvi, před i daleko za polárním kruhem. Končí však šťastným příjezdem do dánské metropole, kde Nonni žasne nad nádherou a novým světem, který ho obklopuje. Tato kniha je nejčtenější dílo Svenssonovo. Jím pronikl do celého světa a získal světovou slávu. Spisy Svenssonovy, jeho křišťálově čisté povídky o Nonnim a Mannim o jejich přátelích znamenají pro svou literární a uměleckou hodnotu skutečné obohacení krásné literatury a zvláště literatury, hodnotné pro mládež.

Zdeňka Nyplová: Zámek Zbraslav. Vydáno vlastním nákladem. 25 obr. — Historický i umělecký význam tohoto zámku, který autorku obklopuje, dovedl vzbudit i mimořádně živý zájem. Zdeňka Nyplová s porozuměním upravila a srovnala archiv, seznámila se literaturou a majíc umělecké pochopení, podala v této knížce skutečně hodnotnou, třebaž stručnou práci, která i vzorovou výpravou potěší a poučí. —jp—

Ernst Troeltsch: Z dějin evropského ducha. Vydal Historický klub v Praze, 1934, stran 255, cena Kč 30.—. — Zajímavý jásot pokrokové skupiny našich historiků nad tím, že z díla Troeltschova u nás, v českém překladu Werstadtově, dostává se do veřejnosti kniha širšího významu, měl dvojí cíl. Jednak skutečně široký rozhled Troeltschův po duchovním evropském vývoji jest věc literárně dosud jedinečná, jednak také byl jásot i nad tím, že pod autoritou prof. De-kaře vyšla kniha německého pastora. V mnohých referátech tato druhá radost zdá se závažnější. Počátky kultury v Evropě (vyjma hitlerismus) začínají se křesťanstvím. Tím začíná i Troeltsch, který v době prvé

celkem jasně proniká a vykládá zápas křesťanské kultury se stávajícími starými hospodářskými řády, na něž křesťanství vítězným svým pochodem působí stále mocněji a spořádalo je podle svých zásad. Horší situace nastává pro Troeltsche, když přistoupí k době reformační a protireformační. Tu již dává přednost luterství a kalvinismu před katolicismem; katolictví je mu spíše ztrnulý, nepraktický a v poměru k hospodářským řádům nemožný, zatím co životnost a duchovní základnu hledá v protestantismu. Nechci podezíratí Troeltsche z úmyslného stranicví, spíše myslím, že příčinou jeho zahrocených projevů ke katolictví jest jeho neznalost, která uměrně stoupá s přiblížením se k době nové; pomáhala tomu i vlastní Troeltschova ideologie a vnitřní přesvědčení cechovního pastora. Troeltsch jest již mrtev, snad je to pro něho i štěstím. Nová ideologie Německa, jak ji nyní vidíme, a trosky „silného, zdravého i praktického“ protestantismu ukazují zcela názorně, jak krásná chaloupka, kterou Troeltsch namaloval, byla jen osobním spíše přáním historikovým. Radost našich některých historiků je tedy zakalena tvrdou, ale pravdivou skutečností. Kniha tato jest pro nás skutečně poučná. Ukazuje, že i veliký duch, jakým Troeltsch nesporně byl, může ztroskotat, není-li jeho vědomost pevně zakotvena ve skutečném poznání. Mimo to při čtení knihy vidíme jasně, co jsme dosud u nás nevykonali a jak daleko od podobné synthese jsme ještě vzdáleni. Je to znovu vážné připomenutí (po kolikáté již?), že jen silou ducha a vědeckými pracemi, přísně katolickými a nestrannými, budeme vítězí. K tomu kniha Troeltschova je důkazem skutečně pádným. —jp—

Toto dvojčíslo o 20 stranách vyšlo 10. května. — Příští číslo, jež bude celé věnováno památce Dr. Fr. Noska, vyjde v druhé polovině měsíce května.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovu náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční zá-
věrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H
Dr. Šimon Bárta: Za služebníkem Božím. — P. Dr. Jan Ev. Urban: Duchovní jádro osobnosti. — Rud. Beran: V parlamentní úsporné komisi. — Ant. Remeš: Věrný kamarád. — Fr. Světlík: V parlamentě. — JUDr. Jar. Pipek: JUDr. Frant. Nosek čsl. ministrem pošt a tel. — Mayr-Harting: Vděčná vzpomínka. — B. Benetka: Žil Dr. Nosek životem zvláštním? — L. Peřich: Křesťanský politik. — Mgr. F. Vaněk: Dr. F. Nosek v hosp. otázkách. — A. S.: Ve sněmovně. — F. M. Horák: Vděčnost chudých. — K. E. Vlček: Život. — J. Janoušek: Dr. Nosek a mládež. — Poslání sv. Františka z Assisi. — A. Šorm: Výstavy Lid. Akademie, uspořádané na podnět Dr. F. Noska. — Dr. J. Durek: Z mých vzpomínek na Dra Noska. — V. Tichý: Vzpomínky na JUDra F. Noska z Poříčí n. S. — A. Hruza: Lístek do pohřeb. věnce min. m. sl. Dra F. Noska. — Josef Rezníček: Několik vzpomínek na Dra Noska.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 28. května 1935. Ročník XVII. Číslo

10

ZA SLUŽEBNÍKEM BOŽÍM.

Smrt služebníka Božího JUDra Fr. Noska je velikou ranou pro katolické hnutí v naší republice. Skláníme se pokorně před úradkem Božské Prozíratelnosti, která řídí osudy jednotlivců a národů. Snad chtěl Bůh nám v zesnulém v Pánu před oči postaviti vzor katolického pracovníka, politika na vinici Páně. Byl v Pánu zesnulý Dr. Nosek vpravdě ozdobou a vzorem lidového poselstva v našem Národním shromáždění. Byl vzácným příkladem, jak máme pracovati pro rozšíření království Kristova v našem národě. Nemůžeme oceňovati dnes jeho práce a zásluhy, jakých si získal o věc katolickou; k tomu je zapotřebí většího odstupu od přítomné doby; to jest jisto, že ztráta jeho jest bolestně pociťována ode všech, kteří milují církev a vlast. Kéž jeho příklad má mnoho následovníků!

V Českých Budějovicích 11. května 1935.

† Dr. Šimon Bárta, biskup.

DUCHOVNÍ JÁDRO OSOBNOSTI

Budovy a chrámy se nestaví na písku. Chrám Ducha svatého, lidská osobnost jest tak veliká, jaké má základy a jádro. Náboženská stránka takové většiny věřících jen proto tak často jeví nedostatky, trhliny, nečekané obraty, nedomyšlenosti, poddává se nižším pohnůtkám než Božím, dává přednost slávě pozemské, nemá pevné a samozřejmé důvěry, v jistou pomoc Boží, že stojí na náboženských pojmech a nikoli na náboženských skutečnostech. A některá část náboženské literatury ještě podporuje tuto písčnou strukturu náboženských podkladů, takže veliké části i horlivé věřících lidí jest Bůh, náš Pán Ježíš Kristus, církev, svátosti pouhým pojmem, jeho náboženský základ jest symbol, analogie, mravní moment tradice, ne-li zvyk, čili pouze nebo aspoň především uvědomělé myšlenkové formy.

Proto jest i jejich duchovní život lehký, nezatižitelný, nedůsledný, neplný. Forma, symbol, fantom neunes mnoho a nevdá mnoho.

Celá síla náboženského života se projeví teprve v tom okamžiku, když se stane svatá pravda zažitou skutečností. Tehdy, když duše se propracuje k tomu, že si uvědomí, že Bůh není pouze její myšlenkou, nýbrž že jest kolem ní tak jako vše ostatní, co vidí a vnímá, že Bůh jest tu nezávisle na mém poznání a vědomí.

Tato skutečnost náboženských pravd byla u Dra Noska skutečně jádrem jeho duchovního života.

Myšlenku neb pojem lze na čas vyřaditi z postupu jednání, a proto když mnozí jednali o věcech pozemských kteréhokoli druhu a odsunuli mimoděk, čili zapomněli bráti ohled na některý požadavek víry, ku př. na pokoru, na mírnost, na odpuštění a lásku bliženskou. Dr. Nosek nemohl odsunouti myšlenku, jako nemůžeme si odmysliti skutečnou přítomnost některé osoby, před níž mluvíme, kterou vidíme. Počítal s duchovními pravdami tak jako s jinými smyslovými skutečnostmi. To jest jeden důsledek.

Jiný: Ve svém smýšlení a poměru k některým projevům víry měl základem vždy otázku: Jest to tak nebo jest to pouze obraz, analogie? — A také podle toho se nedovedl nadchnouti pro to, co jest v náboženském životě pouze příkrasou, lidskou potřebou, symbolem a pod. Tedy ku př. těžko pochopil, proč musí ten, kdo chce žít v duchu sv. Františka a býti v jeho řádě, nositi škapulír a cingulum, — jen málo měl smyslu pro náboženské umění a zpěv, jako zase beze všech forem nade vše cenil svaté přijímání a mši svatou. Průvody, které neměly účel a byly jen k tomu, aby byly, nemohl vystát jako vše, co nebylo tím, čím se dělalo.

Nuže, takový život, který stále byl zahleděn do věčných a stále přítomných skutečností, musil býti plný mimořádné důvěry, v níž počítal s pomocí Boží právě tak určitě, jako s penězi. V této živé víře nemusil se zhroutiti pod odchodem svého synáčka ani pod bolestnou nemocí své manželky. V této jasné víře nemohl však také souditi o věcech politických i o osobních názorových rozdílech tak, aby klidně se vnitřně preorientoval a přijal klidně nějakou nepravdu, nebo s ní spolupůsobil, nemohl klidně přehlédnouti nekřesťanského ducha v řečech a jednání ať osob nebo celků, protože dá se podle potřeby potlačit a upravit myšlenka, ale nedá se vůbec odmysliti nebo upravit to, co jest!

Tato stavba života na skutečnosti, a to na skutečnosti věčných pravd, byla jádrem jeho myšlení i jednání a podává vysvětlení k jeho někdy nepochopitelnému chápání věcí: proč byl někdy strohý a jindy až slabošsky ústupný, někdy prudký a jindy až nápadně mlčelivý. Proč si nevěšiml sebe krásnějšího náboženského projevu a proč měl pečlivý smysl pro drobné práce exerciční, přednášky o světcích a pod. Proto že hledal, v čem jest něco, a vyhybal se, kde bylo jen zdání, a uvnitř nebylo pravdy, protože soudil ne podle okolností a ohledů, nýbrž stále podle skutečného a úplného stavu věcí. Kdo životně pochopí rozdíl mezi pojmem a skutečností a provede jej ve svém životě do důsledků, ten teprve uvidí, jak se odliší od okolního světa, jak zůstane brzo sám, protože žijeme více z jevů a dojmů než z celé pravdy.

P. Dr. Jan Ev. Urban.

V parlamentní úsporné komisi.

Spolupráce v parlamentní kontrolní a úsporné komisi vyvíjela se zvláštním způsobem. Již za mého předchůdce, nynějšího ministra vnitra Dra J. Černého, vznikl mezi členy úsporného a kontrolního parlamentního výboru v našich poměrech opravdu zvláštní přátelský, upřímný poměr. Všichni členové bez rozdílu politického přesvědčení prodchnuti byli snahou loyálně vzájemně spolupracovat, bez ohledu na cokoliv a jediné ku prospěchu státu. Jen tím bylo umožněno, že zachována byla vždy naprostá důvěrnost jednání parlamentního kontrolního a úsporného výboru. Není příkladu, aby některý parlamentní výbor konal takový počet pracovních schůzí jako tento výbor. Bylo to několik set schůzí a nikdy se v těchto schůzích zbytečně nejednalo a nemluvalo. Práce na státním rozpočtu, činnost kontrolní a revisní, projednání mnoha set případů ukázalo, že v tomto parlamentním výboru se opravdu pracovalo. Ačkoliv ve výboru zasedali i příslušníci jiné národnosti a oposice, přece nebylo tam nikdy vzájemné nedůvěry. Tento pracovní duch zachoval se v parlamentním úsporném a kontrolním výboru až do konce. Tato vzájemná loyální spolupráce byla zásluhou všech členů. Nutno ale po pravdě přiznat, že z veliké míry získal si zvláštní zásluhu o tuto spolupráci zesnulý náš kolega poslanec Dr. František Nosek.

Poslanec Dr. Nosek ještě v době své nemoci pracoval několik referátů pro parlamentní kontrolní a úspornou komisi; ačkoliv byl upoután na lůžko, ještě pracoval na návrzích o novelisaci zákona o pokutách z přestupků daňových a poplatkových. Dr. Nosek byl v úsporné parlamentní komisi referentem pro otázky školství a spolupracoval ve všech důležitých otázkách, které parlamentní úsporná a kontrolní komise projednávala. Všichni členové komise měli ho upřímně rádi. Proto nebylo jediné schůze parlamentní komise od doby onemocnění poslance Dra Noska až do jeho smrti, ve které by nebylo vzpomenuito předního člena komise a nebylo projevováno přání, aby se tento vynikající pracovník pozdravil. Bohužel určeno bylo jinak.

Všem nám, kteří jsme s poslancem Drem Noskem měli příležitost dlouhé měsíce spolupracovat, zůstane krásná vzpomínka na dobrého kolegu, upřímného vlastence a loyálního spolupracovníka. *Rud. Beran.*

V Ě R N Ý K A M A R Á D

Pracoval jsem s Drem Noskem od počátku existence našeho samostatného státu v rozpočtovém výboru poslanecké sněmovny, v rozpočtové sedmičce a poslední léta též ve výboru parlamentní úsporné a kontrolní komise. Měl jsem proto příležitost seznati osobní vlastnosti zesnulého tím více, ježto těsná spolupráce pro stát způsobila, že poměr náš vyvinul se v opravdové osobní přátelství. Píši proto tyto řádky s hlubokým pocitem bolesti u vědomí, že s touto dobrou a ušlechtilou duší a velikou státnickou postavou se více neshledám.

Dr. Nosek byl především člověkem práce. Konal ji s obdivuhodnou houževnatostí a svědomitostí. Dr. Nosek byl člověkem vzdělaným, mnoho věděl, mnoho uměl a v parlamentě patřil k těm, kteří nehoní se za slávou, ale dovedou bez ohledu na svoji popularitu tvrdě podívat se pravdě do očí a nevyhýbají se odpovědnosti. Dr. Nosek byl reálným politikem, který budoval na skutečnostech, nenáviděl fráze a sváděl odvážně a statečně zápas s každou neupřímností. Měl rád svůj stát a v pravém slova smyslu zemřel v jeho službách. Bezprostředně před svým ulehnutím vykonali jsme ještě spolu revisi fondu, vytvořeného z důchodkových pokut v ministerstvu financí. Dr. Nosek vypracoval pak návrh na změnu důchodkového řízení trestního, který však již ve výboru komise odůvodniti nemohl, aby se více mezi nás nevrátil.

Škoda, překoda tohoto zlatého člověka, přesvědčeného a ryziho demokrata a statečného muže. Dru Noskovi zemřel syn, on si nepostěžoval a přišel druhý den do schůze vyřizovati a starati se s námi o státní záležitosti. Zemřela mu žena a jen v zamlklosti Dra Noska jsme poznali, že stihl jej zase tvrdý osud. Nesl jej odhodlaně u vědomí, že není v lidské moci vrátiti životu ty, jež měli jsme rádi. Dr. Nosek byl živým příkladem ušlechtilé zásady, vyslovené velikým křesťanem: „Neshromažďujte pokladů na zemi, kde je rez kazi“ a štedrou rukou rozdával vše, co měl. Zemřel naprosto chud a neobtěžen žádnými křivdami, jichž by se byl na svých spolublížních dopustil.

Dr. Nosek byl někdo! Stát i jeho strana budou jej dlouho postrádati. Lituji hluboce ztráty tohoto věrného kamaráda v práci pro stát a jeho demokratické principy vládní formy, jejichž byl neohroženým zastáncem.

V Plzni dne 7. května 1935.

Ant. Remeš, člen stálého výboru podle § 54 ústavní listiny.

V parlamentě.

Tato črta nevyčerpává tematu, ježto je napsána narychlo, abych vyhověl přání redakce, poslati ji včas do listu. Činnost Dra Noska v parlamentě byla velmi obsáhlá a intenzivní a zasluhuje ocenění a rozboru podrobného zvláště proto, že Dr. Nosek vědomě hleděl, kde jen to bylo možno, vnášet do svých referátů a řečí ducha vlastního, který se tolik odlišoval od hromadného smýšlení v našem parlamentě, zvláště v prvých letech naší samostatnosti.

Dr. Nosek v parlamentě patřil k pilným a dochvilným poslancům. Jestliže se vytýkalo právě poslancům z Prahy, že nedocházejí do parlamentu a že tam „presenci drží“ hlavně poslanci přespolní, tož o Dru Noskovi, který bydlel v Praze, se to říci nemohlo. Ať zasedal klub — tam jsme bývali s Drem Noskem obyčejně první — nebo výbor nebo plenum, stával vždy na svém místě. Činil tak i když přestal býti ministrem. Bývalí ministři často se už nemohou vžítí do úkolu prostých poslanců a ignorují všední parlamentní práci, ale Dr. Nosek takový nebyl. Vstoupil znova do řad pilných a pracujících poslanců, jako by jakživ nebyl býval ministrem. Zkušeností z ministerské rady a z resortů, jež spravoval, ovšem jeho parlamentní činnost značně povznesly.

Dr. Nosek nepatřil však jen k poslancům nejsvědomitějším, nýbrž i řadil se k onomu nepříliš četnému výběru členů parlamentu, kteří k činnosti zákonodárné měli plnou kvalifikaci. Parlament měl nadbytek tribunů lidu, ale měl málo lidí, kteří byli s to, aby formulovali zákony nebo zaujali stanovisko k jejich znění, když zákony pravidelně předkládá legislativní sekce příslušného ministerstva. Běželo-li o referáty v klubovních schůzích o předlokách zákonů, byl to nejčastěji Dr. Nosek, který podával klubu zprávu a kritiku. A proto klub ho vyslal dvakrát do kabinetu, zvolil ho svým místopředsedou, který řídil někdy klubovní chůze, vyslal ho do rozpočtového výboru, do úsporné parlamentní komise a volil ho pravidelně jako svého reprezentačního řečníka pro plenum v rozpočtových debatách. Ocenění, kterého se mu dostalo v klubu, přeneslo se také do celé sněmovny, kdež byl vážen neméně. Vědělo se, že svým postavením, které si ve něm ovšem vybudoval, nabyl významu všenárodního.

A ježto Dru Noskovi bývaly svěřovány četné referáty nejen v klubu a výborech, nýbrž také v plenu, stal se i referentem o kongruovém zákonu. Připomínám tento jeho referát zvláště proto, že při tomto referátu stal se Dr. Nosek cílem hlavního útoku levice podniknutého v památné celně-kongruové debatě na němovní tribunu. Dru Noskovi rvány byly tehdy spisy z rukou, byly mu drženy ruce, aby nemohl jako referent dávat při hlasování znamení, jak se má hlasovat, a za všeobecné vřavy byl insultován nejhorším způsobem. Není potřeba podotýkat, že tehdejší kongruový referent snesl to všechno statečně a s chladnou krví i v ničem neustoupil teroru, takže také jeho velkou zásluhou byl kongruový zákon odhlasován. Že se mu za to nedostalo vděku a brzy se na to zapomnělo, rozumí se v politickém životě samo sebou.

Vynikajícího místa v klubu, ve straně a v parlamentě vydobyl si Dr. Nosek nejen svým velkým vzděláním ve vědách právních, národohospodářských a finančních, nýbrž i svým vynikajícím charakterem přesvědčeného a praktického katolíka. V dobách levicové opozice volali na něho, hájícího na parlamentní tribuně rájmy katolické, že je „jesuita“. Dr. Nosek to nikdy neodmítal, ježto v tom viděl dobrou charakteristiku své osoby. Je pravda, že byl cele oddán učení Kristovu, že podle něho žil — že promítal stanovisko křesťanské také do zákonodárství. Náboženský ráz Noskovy osobnosti byl znám celému parlamentu, který plně oceňoval její ušlechtilé smýšlení a nezištnou práci pro všechno dobré — velké. Ani příští Klub lidových poslanců ani parlament vůbec nenahradí tak snadno vynikající osobnost Dra Noska, který stává se vzorem katolického parlamentárníka a zůstane tak v duších žít i zářít do nejdelší budoucnosti. *Fr. Světlík.*

JUDr. František Nosek československým ministrem pošt a telegrafů.

(12. X. 1926—1. II. 1929.)

V deváté vládě (třetí Švehlově) a v desáté vládě (první Udržalově) byl ministrem pošt a telegrafů JUDr. František Nosek. Československá strana lidová vyslala ho do těchto vlád, poněvadž on — vedle Mgr. dra Jana Šrámka a dra Josefa Dolanského — byl ve straně vždy jedním z prvních propagátorů jejího programu státně-konstruktivního a z nejpřesvědčenějších bojovníků za myšlenku koaliční. JUDr. František Nosek, když se stal ministrem pošt a telegrafů, byl starý teprve 40 let, ale nováčkem ve vládních funkcích nebyl, neboť předtím již byl ministrem vnitra v sedmé vládě (druhé Švehlově) (10. XII. 1925 až 17. III. 1926), tedy šéfem resortu velmi významného. Ale i v ministerstvu pošt a telegrafů čekaly ho těžké, odpovědné úkoly. Vždyť dobře řízené pošty se svým důležitým posláním národohospodářským, — jako nezbytný instrument obchodu, průmyslu a všeho života veřejného a soukromého — co nepostradatelná složka státního aparátu, významná velkým počtem zaměstnanců (v ČSR. cca 45.000 lidí) i velkou majetkovou hodnotou v ní investovanou (v ČSR. v ceně cca 2½ miliardy) jsou jedním z předpokladů pokroku státu a ukazovatelem všeobecné jeho kultury, právě tak jako pošty špatně řízené či nedostatečně vybavené jsou brzdou všeho hospodářského dění a svědectvím nízké úrovně státu. Čsl. pošty a telegrafy v době, kdy dr. Nosek ujal se jejich řízení, nacházely se na osudovém rozhraní svého vývoje: uskutečňovala se právě tehdy jejich veliká proměna na podnik spravovaný dle zásad soukromopodnikatelských, obchodních, tak jak to přikázal zákon č. 404/1922 a jeho prováděcí nařízení č. 206/24, proměna, která — od základu měnící jejich strukturu a zvláště finanční hospodaření — byla úkolem plným nesnází a proto vlastně ještě ani dnes není skončena. A jiná neméně těžká úloha čekala tenkrát jejich ministra: zmodernizovati zvláště po stránce technické některá zařízení poštovní, telegrafní, telefonní, vybudovati rozhlas, provoz automobilový a jiná odvětví pro dopravu zpráv, zvěstí a zboží, jak to vynucovala neúprosně jednak doba tolik oživená rostoucí hospodářskou konjunkturou a rozmachem obchodu

a průmyslu, jednak důležitá poloha Československa na významné křižovatce hlavních cest evropských a mezi státy, v nichž zvláště pro elektrickou dopravu zvěstí v nejnovějších a nejdokonalejších formách vše potřebné již bylo hotovo nebo urychleně prováděno. Dr. Nosek všechny tyto mnohostranné úkoly přijal jako samozřejmé s opravdovostí, která tolik charakterisovala jeho pracovitost, ba s nadšením, které pro zárný cíl nevidělo nesnází a překážek. Neumění nikterak jeho zásluhu, že v mnohém budoval na základech položených spolehlivě jeho předchůdci na křeslu ministra pošt a telegrafů a že tehdejší hospodářská prosperita skýtala mu potřebné finanční prostředky, neboť pokračovati v dobrém díle podle zvýšených potřeb doby, ba i správné hospodaření, resp. účelné upotřebení značné zisky — přebytky československé pošty v roce 1927 byly 132 milionů a v roce 1928 180 milionů — to bylo — zvláště při závažnosti leckterého rozhodování — velkým podnikatelským rizikem a leckdy opravdovou zkouškou státníkovou. Bystrý finančník a prozíravý národohospodář, jakým právě ministr dr. Nosek byl, postřehl ihned velký význam a dosah všeho investičního podnikání v Československé poště pro celý stát a pro všechny jeho hospodářské složky a proto s vervou chopil se právě investičního díla. Bylo to v první řadě pokračování ve výstavbě telefonní kabelové sítě dálkové, která v roce 1926 dospěla z Prahy jednak do Lovosic, jednak

VDĚČNÁ VZPOMÍNKA

Málo slov, mnoho skutků. Spolehlivost a věrnost. Pracovitost a skromnost. Zbožnost a vlastenectví. To byl František Nosek. Byl můj stálý soused v ministerské radě a pomáhal mi, co mohl. Nesouhlasili jsme vždycky spolu, ale hádek mezi námi nebylo. Jeho rada byla mi vždy nad zlato. Pozbyli jsme v něm vzácného člověka, vzorného politika, nepřekonatelného katolíka. Zachovám mu stálou a vděčnou památku. *Mayr-Harting.*

do Jihlavy a její připojení na síť německou a rakouskou, resp. maďarskou. Za jeho účinné podpory následovaly v rychlém tempu další úseky spojující Prahu přes Plzeň s Norimberkem, dále přes Brno, Olomouc a Místek dvěma větvemi jednak přes Český Těšín se sítí polskou, jednak přes Moravskou Ostravu se sítí německou. Vedle toho došlo k uskutečnění dálkové trati z Prahy do Liberce pro další připojení na síť německou.

Takto zapadlo Československo v pravý čas do gigantické telefonní dálkové sítě svých sousedů západních, jižních a severních, stalo se její organickou složkou a průchodištěm čilého telefonního ruchu ve střední Evropě. Neomeškalo žádné příležitosti, aby stalo se účastníkem nových a nových telefonních styků se všemi kulturními státy, neboť po vzoru ostatních zemí s vyvinutým systémem telefonním dosáhlo v roce 1928 i telefonního styku se zámořím pomocí vhodné kombinace provozu kabelového s bezdrátovým přes Londýn. Československé veřejnosti, jejímu obchodu a průmyslu byla tak dána k dispozici telefonní síť neodvislá od atmosférických poruch, síť vysoké provozní kvality také proto, že stála se předpokladem pro výstavbu a zahušťování domácích vedení meziměstských v přilehlých oblastech státního území. Ze šlo tu o podnik finančně i technicky velmi závažný, je nejlépe viděti z toho, že v letech 1925—1930 bylo vynaloženo na toto odvětví činnosti přes 300 milionů Kč.

Nemenší péči věnoval ministr dr. Nosek i *telefonním ústřednám*. V tom poměru, jak rostl význam Prahy pro styk meziměstský, vnitřní i mezinárodní, přirůstala utěšeně nová spojení, takže brzy pražská meziměstská ústředna nestačila všechny pojmuti. Proto byla zde v roce 1927 spoluprací tuzemské firmy Telegrafia s anglickou společností International Standard Electric Corp. vybudována v Praze-Žižkově moderní meziměstská ústředna, skýtající možnosti rozšíření v budoucnu na 560 vedení.

Poněvadž ministr dr. Nosek vždy kladl důraz na prohloubení technické kultury mezi všemi kategoriemi zaměstnanců, byl v této ústředně současně zařízen i *poštovní technický zkušební ústav*, jemuž za úkol dán technický výzkum a studium nových problémů pošty, telegrafu, telefonu a radia, dále zřizování výchovných kursů a pořádání přednášek.

Stejnou pozornost jako telefonnímu styku meziměstskému věnovala poštovní správa, vedená jeho pečlivou rukou a povzbuzovaná častou jeho iniciativou, i zdokonalení a zmodernisování *telefonního styku místního* v rušných střediscích obchodních a průmyslových. Byla to opět v prvé řadě Praha, kde i za ministra dra Noska plánovitě pokračováno v automatizaci telefonu; byly zřízeny nové ústředny na Letné, v domě československých inženýrů a ve Vrsovicích. Při tom nebylo zapomínáno na města, kde telefon také hlásil se k čilému životu. Jako nejvýznamnější lze zde uvést: Mariánské Lázně, Brno a Moravskou Ostravu, kde byla automatizována vnitřní města i s pásem přilehlých vnějších ústředí, dále Luhačovice, Opavu, Růžodol, Jihlavu, Varnsdorf, České Budějovice, Most, Cheb, Znojmo, Chomutov, Turnov, Trenčín, Bratislavu, Ružomberok, Prešov, Žilinu, Českou Kamenici. Celkový náklad věnovaný tomuto telefonnímu odvětví dosáhl výše 90,000,000 Kč.

Jak všestranná byla péče ministra dra Noska o provozní prostředky všech odvětví, o tom svědčí též skutečnost, že za jeho správy pro účely poštovního a teletechnického provozu byla *postavena řada účelových budov*, které jsou cennou podstatou zakládacích aktiv podniku. Z nich největší jsou v zemi české: novostavby pro poštovní úřady v Plzni, Slaném, Rychnově n. Kn., v Hlinsku v Č., v Kostelci n. Orl., budovy pro dálkové zesilovací stanice v Lovosicích, Holoubkově a Boru u Tachova, vysílací stanici v Satalicích a garáže v Karlových Varech; v zemi Morav-

skoslezské novostavby poštovních a telegrafních úřadů: v Luhačovicích, Břeclavi a Hranici, dále budovy pro vysílačku v Moravské Ostravě a pro zesilovací stanice v Brně, Příboru a Olomouci a mn. j.; v zemi Slovenské a Podkarpatské vystavěny budovy v Košicích pro hospodářský úřad, dále pro poštovní a telegrafní úřad, pro studia rozhlasu a konečně pro vysílačku; dále v Trenčíně, Nitře a Piešťanech pro poštovní úřady a vysílačka v Bratislavě. Také stavba budovy československého rozhlasu v Praze vyšla z rozhodnutí zesnulého ministra. O rozsáhlosti stavebního programu na tomto poli činnosti ministerstva pošt a telegrafů svědčí číslce 57,000,000 Kč.

Vzácné porozumění projevil dr. Nosek i *pro zrychlení listovní a telegrafní dopravy v Praze*, když rozhodl nahraditi zastaralou a dávno nevyhovující podzemní potrubní poštu zařízením zcela novým; to dnes umožňuje ideálně rychlou dopravu psaní a telegramů do telegrafní ústředny a na pražská nádraží.

Také v oboru *radiotelegrafie a rozhlasu* učiněn podstatný pokrok za ministra dr. Noska; byly instalovány dva vysílače rozhlasové v Moravské Ostravě a v Bratislavě a stanice v Brně pro větší výkon zesílena. Hlavní událostí v té době byla však výstavba mocné vysílací rozhlasové stanice v Liblicích u Českého Brodu. Všechny rozhlasové stanice byly spojeny pro účely soudobého vysílání společných programů speciálními okruhy jak v dálkové kabelové síti, tak i na vedeních vzdušných. Zdokonalení radiotelegrafní a rozhlasové techniky si vyžádalo značného nákladu asi 30,000,000 Kč, ale trvalé přirůstání posluchačů a kulturní prospěch z činnosti těchto zařízení jsou nejlepším měřítkem těchto investic.

Dr. Nosek dovedl velmi dobře vystihnouti obchodní ráz podnikání československé pošty a staral se při každé příležitosti o její popularisaci; zde sluší zmíniti se o velké jeho zálibě v předvádění nových zařízení Československé pošty vynikajícím činitelům veřejného života (na př. premiérovi dr. Švehlovi) nebo představitelům veřejného mínění (zástupcům tisku), od čehož vždy právem očekával jejich podporu také pro další své záměry. Jiná jeho záliba byly osobní návštěvy a prohlídky nejen velkých provozoven poštovních (kamž přicházel pro vlastní poučení, nikoliv jako přísný dohlížitel), ale i soukromých závodů průmyslových, pracujících pro Československou poštu, ale i podniků z oborů zcela odlehlých, jen aby povzbudil a posílil praktický svůj smysl, při čemž záměrně bral s sebou na tyto prohlídky i své spolupracovníky z ministerstva pošt, neboť vždy a všude hlásal, že státní úředníci, jmenovitě v ministerstvech pracující na úpravách často osudově důležitých pro své poslání, nikdy nemohou býti dosti vyzbrojeni praktickými znalostmi skutečného života. Při prohlídkách velkých závodů a továren poznával práci všeho druhu, hmotnou i duševní, její prospěšnost, ba vznešenost, ale žel i její stinné stránky. A z tohoto poznávání jen rostl jeho zájem o souvislosti hospodářského života a rostlo i jeho přesvědčení o potřebě jejich harmonického zladění, — tam sílil jeho živý sociální cit a mohutnělo jeho spravedlivé pochopení pro všechny účastníky výrobního procesu. Třeba bystře kritický, byl ke všem ze svého okolí — vyšším stejně jako nižším — nesmírně laskavý a lze-li to říci — až vzácně pozorný. Měl osobní vlastnosti, které trvale získávaly lidská srdce a dovedou i po letech vzbuditi vděčné vzpomínky. Takovou jest i tato vzpomínka, tryskající z živého citu, také raněného předčasným skonem tohoto šlechetného člověka, *aby dala svědectví o poctivé a dovedné snaze zesnulého ve funkci ministra pošt a telegrafů a o jeho velké a obětavé práci pro zdar Československé pošty, práci, která mu zajistila v její historii čestnou památku.*

JUDr. Jaroslav Pipek.

ŽIL DR. NOSEK ŽIVOTEM ZVLÁŠTNÍM?

Smrt jest tečkou našeho vezdejšího života. Až k ní svobodně píšeme běh svého života. Skončivše život, předkládáme účty ze všech svých skutků, jimž svobodná vůle naší duše ponechávala sice plnou volnost, ale které u duše křesťanské nejsou omezo-
vány, ale řízeny základními pravidly křesťanského života. Jsou to pravidla jednoduchá, prostá, jimž naučí se dítě na obecné škole a která stačí po celý život všem. Snad právě ta jednoduchost svádí, aby mnozí si ta pravidla upravovali podle svého. Leč to je stejně nerozumné počínání, jako bychom chtěli přímé zrcadlo proměnit v duté či vypouklé, aby ukazovalo tvář podle našeho domnění lépe.

Zemře-li proto v našem středu člověk, který nepokoušel se ani ta pravidla měnit, reformovat, ani zrcadlo svých skutků přizpůsobovat svým osobním zálibám, vynikne prostota jeho duše v plné kráse ne proto, že žil výjimečně, ale proto, že regule jeho života byla prostá a jednoduchá jako každého dítěte. Ta prostota, ta jednoduchost, to jsou v naší společnosti ve skutečnosti nejzřetelnější rozdělovací a rozpoznávací třídítka.

Smrt dra Františka Noska otevřela nám dosud uzavřenou knihu jeho života. Nahlížíme-li pak do těch zápisů, chápeme, proč zvolil si sv. Františka, Chudáčka Božího, za svého vůdce. Jeho regule byla prostá, neumělkovaná. Svým životem hlásal lásku ke všemu tvorstvu. Miloval člověka, miloval květinu jako jakéhokoli živého tvora. Neboť to vše vyšlo z rukou Stvořitelových. Láska k tvorstvu přýštila z lásky k Bohu. A od svých druhů, od svých přátel a od své tisícihlavé rodiny nežádal nic jiného, než lásku. Hle, jaká to prostá regule pro křesťanský život! Celý náš život shrnut pod jediné pravidlo, neboť „kdybys lásky neměl, nic nejsi“.

Vstoupil-li proto dr. Nosek do družiny sv. Otce Františka, vepsal na první stranu svého životního díla lásku, která v srdcích bratří sv. Františka dosud hoří stejným plamenem, jaký v nich zažehl svatý zakladatel. Sjednotit lásku k Bohu a lásku k lidem pod jedno srdce, to se podařilo právě v prosté, nevyumělkované duši Františkově. Věříme proto, že duše, naplněná láskou ke všemu, co Bůh zde stvořil ke své slávě, že ta duše najde onen mír a pokoj, který tak často býval u dra Noska obdivován. Je-li náš život sešňorován řadou pravidel a společenských ohledů, jest i naše duše v područí těchto pravidel, vymyšlených lidskou společností jako náhražka pravidel života křesťanského. Dovedl-li proto dr. Nosek obepnouti ta úskalí, která zejména člověku společensky exponovanému jsou často pravou Scyllou a Charybdou, ukázal nám, jak nutno usměrniti život křesťana, život katolíka, život dobrého člověka podle obrazu svatého Františka. Tento prostý světec nechtěl nikdy, aby jeho bratři vylučovali se ze společnosti, aby se vyhybali životu. Neboť skoro na každém kroku mohou vykonati dobrý skutek. A k čemu by byl celý náš život, kdyby nebyl rozdělen řadou dobrých skutků, jako rok se dělí na dny a týdny? Co platno žítí podle úzkostlivých pravidel, když by hlavní regule, láska k Bohu a láska k bližnímu, byla jen v teorii? Vzpomeňme, že mezi starozákonními židy právě farizeové byli strážci těch nejpřísnějších předpisů Mojžišových. A přece, držíce se mrtvé litery, zapomněli už dávno na obsah, který tu byl hlavní. Co platny krásné zásady, když z nich zůstanou jen prázdné fráze, třebaš napsané nejkrásnějšími literami!

Podle statistiky máme u nás 76 procent katolíků. Jsou to tři čtvrtiny obyvatel. Kdo se drží jenom čísla, domníval by se, že také veřejný život, život naší společnosti, život rodinný a život jednotlivce jest katolický. Zkušenost nám však tuto domněnku popírá, ba obrací na rub. Byl by dr. Nosek mnohým lidem takovou záhadou, kdyby sami byli křesťany jako on, kdyby jejich život běžel ve stejných kolejkách jako jeho? Vždyť právě ten jeho život je udivoval. Neměli jsme zajisté možnosti nahlédnouti do jeho vlastního duševního života, ale i to, co proniklo pootevřenými dveřmi pokojíku jeho duše, i to stačí, abychom pochopili údiv, který se uhostil na tvářích a ve zraku lidí, když smrt přikázala dru Noskovi, aby vydal počet z vladařství svého. Neboť v té chvíli teprve se ukázalo, že ukládati na úrok k Bohu je to nejlepší uložení časných statků.

Četl jsem kdesi, že má být pravidlem katolického křesťana pro upravení jeho pozemského života: buď oddati se službě Bohu, nebo založili křesťanskou rodinu jako základ, jako novou buňku křesťanského života. V obou případech ukládá se člověku

přesný a často hodně přísný řád, kterému musí podřídit všechny svoje skutky, všechno svoje myšlení. Přijal-li proto dr. Nosek svátost stavu manželského a při tom zůstal synem svatého Františka, ukázal nám, že možno spojit v jedno, co mnohému už samo o sobě se zdá těžkým břemenem. Řekli bychom, že naznačil, co potřebuje dnes katolický život, aby stál na pevných základech: upevnití ořesené základy života rodinného regulí křesťanského života. Jako horolezec vyzbrojí se na zlézání velehora a zaopatří si řádného vůdce, tak i křesťan, když vstupuje do stavu manželského, má se vyzbrojit vším, co mu výstup usnadní. Kde číhá více srážů, více propaslí než právě na této cestě? Kde se nám může spíše stát, že jsme strženi s vrcholku svého časného štěstí přímo do propasti? Kolik bolestí číhá, jen aby nám ukázaly, že každé lidské štěstí jest vlastně jenom rychlým obrazem, pouhou epizodou života? Ztratiti ženu, státi u hrobu svého dítěte, co může býti větší bolestí pro lidské srdce? Kolik lidí prosí u smrtelného lože Boha za milost uzdravení nemocného, a kolik jich, když se zklamou, t. j. když nepochopí vůli Boží, obratem reptá a rouhá se! Když dru Noskovi zemřel hošík a matka klesala pod břemenem bolesti, jakou jenom matka může pocítiti při smrti dítěte, tehdy prý dr. Nosek zachovával onen obdivuhodný klid, který může míti jenom duše křesťanská. I jeho srdce zasáhla bolest, i jemu otecké srdce se zachvělo, ale duše křesťana dovedla i to přinést jako obět lásky k Bohu. Přišla smrt ženy. I duše nejotřelejšího muže se ořese, když stojí u rakve ženy, kterou třeba nemiloval. Jaká proto musela býti bolest Noskova, který svůj rodinný život měl za klidný záliv, kam se uchýlil po největších bouřích veřejného života, aby zde aspoň si oddechl! A přece ani v té chvíli neslyšel nikdo z jeho úst nic, co by se mohlo nazvat jenom zapochybňováním.

Nejlépe však se ukáže duše křesťana, když stojí před branami smrti. I ten, kdo pohrdal svým životem, kdo jej úmyslně ničil, i ten v té chvíli pocítí jeho hodnotu. Snad právě ten se nejvíce brání, aby anđěl smrti nevdechl na jeho tvář studený dech, pod nímž lidský život tuhne a srdce se zastavuje. Težko se umírá otci nezaopatřených dětí, zejména když není zde matky, která by aspoň část péče o sirotky převzala na sebe. To vše jistě i dru Noskovi nemohlo uniknouti. A přece hledí vstříc smrti s klidem, který nás udivuje. Tak může jenom umírat ten, kdo věří, že vše jest v rukou Božích. Ne, není to spoléhání na Pána Boha. Tady se uplatňuje ono pevné vědomí, že Bůh sice dopouští, ale neopouští. A toto vědomí, tato víra nedovolily, aby otec, louče se se svým dítětem, nevěřil, že Bůh přijme sirotka za své dítě.

Už těchto několik pohledů do života Noskova ukázalo, jak se mylili ti, kdož viděli v jeho životě, v jeho činech a v jeho smrti něco — zvláštního. Spíše bychom měli říci, že my jsme zvláštní, že my se lišíme svým životem, svými skutky, než dr. Nosek se liší od života, jehož základní pravidla jsme se učili v obecné škole z katechismu. Jako ten, kdo sedí v jedoucím vlaku, má klamně zdání, že vlak stojí a krajina kolem ubíhá, tak i nám se zdálo, že dr. Nosek žije životem zvláštním, zatím co on žil tak, jak bychom měli žít všichni. Řídl-li proto celý svůj život, veřejný i soukromý, pravidly, která se mnohému zdají býti zvláštními, a přece na konec se jim obdivuje, neznamená to nic jiného, než že tato pravidla byla dobrá, že tato pravidla, zavedená do veřejného i soukromého života, mohou přinést státu, obci i jednotlivci to, čím udivoval dr. Nosek: klid, mír duše, který činí zářaky. Takový mír duše, mír Kristův jedině může zachrániti nás, zachrániti národ, zachrániti lidskou společnost.

Proto chtěli bychom věřiti, že i ta smrt Noskova, třebaš byla těžkou ztrátou pro jeho dílo i pro jeho přátele, přece i ta smrt mohla by vykonati mnoho dobrého, kdyby v duši každého, kdo ho znali, nebo aspoň viděli a slyšeli o jeho díle, kdyby v duši těch všech lidí se zachytila aspoň jiskřka z toho plamene, kterým plápolalo jeho srdce. Potom by snad i mezi námi vymizelo mnoho zla, mnoho sobectví a na jich místě by se usídlila ona láska, která udivovala, ale přec tak málo lidí nadchla k následování. Neboť obdivovati neznamená ještě milovati, což jest jediná cesta k následování. Mnohdy jen smrt dovede pohnouti kamennými srdci. Dej Bůh, aby smrt Noskova aspoň pohnula několika srdci. Potom ani on by nezemřel marně. Potom by zůstal v životě i ve smrti tím, čím vždycky se snažil býti: jedním z nejmenších bratří pracujících. Bořivoj Benetka.

Křesťanský politik.

Po smrti člověka zazáří jeho dobré vlastnosti světlem jasnějším, jako světlo za dne v pokoji, když zavřeme okenice. Co nám bylo skryto a co nám připadalo všední, běžnou činností člověka, jenž koná poctivě své dílo, objeví se nám naráz v podobě vybroušeného drahokamu, jenž láme a odráží paprsky, jimiž osvětlil ho blesk smrti.

To viděli jsme zřejmě a průkazně při smrti dra Františka Noska. O činnosti soukromé jsme toho věděli málo, jen nahodilě drobtý, neboť dobré skutky dějí se ve skrytu. Nad jeho přednáškovou činností kulturní jsme stáli často s nepochopením a údivem, neboť byl to přece politik, a v jeho činnosti veřejné hledali jsme stopy stínů, v nichž bují květena našich politických bažin.

A přece z jeho osobnosti a z jeho díla vyzařovala síla, jež mimoděk přitahovala a budila úctu. Tak stal se dr. František Nosek, myslím, jediným z politiků lidové strany, jenž našel poměr, či spíše k němuž našla poměr nová generace katolíků, jež dospívala a dospěla v letech popřevratových. S počátku byl to poměr úcty a vážnosti ke staršímu druhu z řad slavné kdysi České Ligy akademické a později se z toho vyvinul — také vlivem jiných okolností — poměr srdečné a poctivé spolupráce.

Je jistě zajímavé, že s pochopením u generace poválečné souběžně a téměř ruku v ruce šlo odcizení a nepochopení u oficiálních politických vůdců a pro pozorovatele nebo sociologa stavu dnešního politic-

kého života bude v budoucnosti důležitým poznatkem zjištění, že dr. František Nosek na vrcholu své veřejné činnosti stál tu jaksi politicky osamocen s hrstkou věrných přátel.

Tvrdím, na vrcholu své politické činnosti. V poslední době všechny složky jeho pracovního zájmu byly vystupňovány do horečné přímo intenzity a jeho osobní poměr k veřejné činnosti nabýval krystalické formy, se všemi přednostmi i nebezpečími této podoby. Byl jasný, čistý, nesmlouvavý, bylo tu nebezpečí řezu a z toho rostla i jakási apodiktická jistota. Jestli někdo v katolickém táboře měl vlastnosti vůdce, byl to dr. Nosek, a ten byl téměř v ústraní. Jednak silou své osobnosti, jednak také tím, že po mnohých stránkách ztělesňoval ideál křesťanského politika, jemuž veškeré jednání a tak i veřejná činnost je jen prostředkem k cílům daleko vyšším, dokazoval stále všem a na konec stal se svým životním dílem důkazem nejlepším pro všechny ostatní, co jest to laický apoštolát.

Práce veřejná byla mu jen prostředkem k dosažení cílů duchovních. Politika i hospodářství byly mu službou, ale musily zase též sloužit principům vyšším. Tak postupoval přesně podle stupnice věčného, immanentního řádu a naplňoval jej. A v tom především zůstává velkým, bohužel však dnes příliš vzdáleným ideálem všech politiků současných a zůstane jím i pro budoucno, jestliže chceme věřit, že vývoj lidstva bude spěti dále a výše. *L. Peřich.*

Dr. František Nosek v hospodářských otázkách.

Nezdálo se vám to někdy být paradoxní, že dr. Nosek, muž tak nábožensky hluboký, vrhl se na studium otázek hospodářských a finančních? Kdo ho však znal blíže, nedivil se.

Věděl, že svět se brzy bude svíjet hospodářskou krizí. Věděl, že právě tento úsek bude vážnými pracovníky opuštěn, a proto přiložil své ruce tam, kde nejúsilněji bylo voláno: Zeň mnohá, dělníků však málo!

Svou práci dával vždycky do služeb vyšších, nadzemských. *Každá práce byla mu podstavcem, který měl nésti světe.* Chtěl pomáhat lidu v jeho bídě, aby pak jeho uklidněnou duši mohl pozdvihnouti k nebesům dřív, než jiní mu nabídnou svou pomoc, otrávenou nevěrou. Arcibiskup Kordač sám volával přímo prorocky: Dva tábory naposled zůstanou: Kristův a bolševismu, slibující nebe na zemi. Dr. Nosek nezapomněl Kristových slov nad hladovějícími: Lito je mi zástupů! Nezapomněl, že hladový půjde za tím, kdo mu dá chléb.

A proto rozdával nejen sám chléb, takže umřel chud jako jeho miláček sv. František, proto zakládal sirotčince a útulky, proto zakládal Lidové záložny, pracoval v bankách, aby vymanil náš lid z područí liberalismu a tím i nevěry.

Byl to *finanční talent*, který už za universitních studií udivoval kolegy i profesory a který chtěl zakotvit na universitní katedře. Ale když ho předáci lidové strany uprosili, aby jako finanční úředník dal své nadání a vědění do služeb nejen státu, ale i naší politické strany, začal i zde vzdělávat pole u nás nejvíce opuštěné, hospodářské a finanční.

To, co vykonával pro konsolidaci Svazu od r. 1926, je *dosud nedoceněno*, a já, který jsem jeho záchranou práci hodně zblízka pozoroval, v duchu jsem mu často ruce zulíbal. A nejen mě uváděl v úžas jeho finanční rozhled, jeho houževnatost, ale ještě více jeho důvěra v Prozřetelnost Boží. Nedá Bůh zahynouti, bylo jeho heslo. Nezapomenu jeho klidu, když líčil delegátům raiffeisenek situaci: Byla to loď, která na-

razila na skalisko, a do níž vnikala voda. Ale už je s pomocí Boží otvor zacelen, porouchané stroje se silně opravují a nepotrvá dlouho, co bude třeba jen loď ještě očistit, vyleštit a zase vesele popluje za svým cílem. A delegáti odnášeli si uklidnění od svých ústavů. A to uklidnění (a to bylo tehdy všechno) nemohl zajistiti nikdo tak jako osobnost ministra dra Noska. Finanční autorita, křišťálový charakter. Jeho zásluhou jsou dnes posice Svazu tak zpevněny, že mohou mu naše raiffeisenky nyní bez obavy své vklady svěřovati.

Jeho práce byla nejenom záchraná, ale *dávala se i na výboj*. Který z našich pracovníků zanechá po sobě trvalejší pomník své činnosti, než dr. Nosek, zakladatel 84 Lidových záložen? Znal předem, kam míří chystaný bankovní zákon: zamezit od r. 1934 zakládání nových finančních ústavů. A proto horečným tempem kladl základy našim novým ústavům, a na jednu, takoruka přes noc, *vidi užaslá nepřátelská veřejnost hustou síť našich hospodářských, finančních ústavů.*

A nejen zakládal nové Lidové záložny a s nimi raiffeisenky. Byla by to práce velmi pochybné ceny, kdyby se nestaral o *jejich vybavení* odbornými silami, o stálou kontrolu a spolupráci. Finanční ústavy, družstva, Lidové záložny a raiffeisenky jsou dobrodinným strany a kraje, jsou-li odborně a poctivě řízeny, ale kletbou, když neznají svou odpovědnost za svěřené miliony. Peníze vlastní jsou svaté, svěšené svatější, říká náš lid. Ovoce 100 svědomitě řízených našich ústavů nevyváží škodu jednoho, který by připravil své vkladatele o jejich úspory.

Proto dr. Nosek zakládá *Poradní sbor Lidových záložen*, který se schází, z každého ústavu delegát, nejméně čtyřikrát do roka. Na 100 nás vždycky bývalo. Dr. Nosek přednášel o všech zahraničních i vnitrozemských zjevech finančních. Jeho přednášky o pádu amerického dolaru, o pádu anglické libry, o zřízení Reeskontního ústavu, o devalvací měny, o státním rozpočtu, o práci jeho v úsporné a kontrol-

ní komisi uvádějí přítomné delegáty odborníky v ú-
čas, neboť je vždy vyzbrojen takovými vědomostmi,
které ovládá jen finanční kapacita.

Ale nespolehá jenom na sebe. *Povolává na tyto přednášky odborníky*, jako je dr. Engliš, ředitele Národní banky, Moravské banky, Reeskontního ústavu; právníky, kteří vysvětlují delegátům směneční zákon, zkušenosti se státními a j. cennými papíry, řídí debatu účastníků, kteří podávají dotazy a autoritativně je dr. Nosek zodpovídá. Vodí delegáty na exkursi do peněžní bursy, do šekového ústavu a neopomíjí ničeho, aby mohli být naše záložny vyzbrojeny všemi potřebnými vědomostmi a zkušenostmi, které by zajišťovaly jejich prosperitu.

Není divu, že tyto *mladé ústavy rostou, přímo kynou*, jako děti, které matka nejen živí, ale i žárlivě opatruje a svou láskou zahřívá, takže v den smrti zakladatele spravují už 332 milionů Kč vkladů, *Ústřední Lidová záložna už přes 40 milionů Kč a tato se stává největším peněžním katolickým ústavem českým*.

Finanční činnost dra Noska měla však širší základnu. V rozpočtové debatě byl vždy poslouchán po-

slanci všech stran s respektem, který odpovídal jeho světovému rozhledu, jeho přímosti a jeho noblesě, takže „Národní Politika“ po jeho smrti, navazující na jeho nefalšovanou přímoučarost v rozpočtové debatě, si posteskla: Škoda, že takoví poslanci náš parlament odcházejí!

A soc. dem. posl. Remeš, jeho spolupracovník v rozpočtovém výboru, byl by jistě zásluhy svého protivníka v plzeňské „Nové Době“ tak vysoko nevyzdvihl, kdyby si toho byl nezasloužil. Váha jeho v úsporné a kontrolní komisi byla taková, že když ministerská rada zamítla její pracný elaborát, a proto chtěla s komisí demonstrativně rozejít, dovedl ji dohromadu udržet, naší republice zachovat s poukazem na její ževnatost sv. Františka z Assisi, který vykonal ne smrtelné dílo jen proto, že rozeznával mezi snahou člověka a holou skutečností!

Ministr dr. Fr. Nosek *zachraňoval čest naší doby*. V době korupcí, defraudací a provísí dotýkaly se jeho ruce sice milionů, ale přece zůstaly čisté jak slušné papírky. Ten se jich také denně dotýká, ale ne porušen od nich vždycky odejde.

Msgr Fr. Vaněk

Ve sněmovně.

Před 15 lety, dne 7. ledna 1920, komisař zem. fin. řed. dr. František Nosek, slovem „Slibuji“ vzal na sebe povinnost, že jako poslanec republiky bude zachovávat zákony republiky Československé a zastávat svůj úřad podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Tento slib byl pro něho svatým, uloženou povinnost konal po 15 let bez oddechu, bez dovolené, vždy ochotný nejen převzít každou další práci, ale také ji svědomitě, přesně a v určenou dobu provést. Všichni, kdož s ním pracovali, vědí, jak krásná a snadná byla s ním práce. Poznámka do zápisníku byla pevnou zárukou, že referát v slíbenou dobu bude odevzdán.

V prvním voleném Národním shromáždění byl členem výboru imunitního, soc. pol., úst. práv., rozpočtového, Stálého, komise pro zkoumání činnosti Stálého výboru a komise pro kontrolu dávky z majetku. O tom, že to nebylo jen pouhé členství, nýbrž neúporná, vysilující práce, svědčí fakt, že dr. Nosek byl 52krát zpravodajem pro plenum sněmovny, nejvíce ze všech poslanců.

V druhém volebním období jako ministr vnitra a pošt a telegrafů pracuje v ministerstvech, takže ve sněmovně byl zpravodajem pouze o platech státně-zaměstnaneckých a kongruence.

V třetím volebním období podává zprávu 13krát a jeho činnost vrcholí ve funkci člena výboru Parlamentní úsporné a kontrolní komise, kde mu byl přidělen referát o školství, financích a poštách. Zde, tak jako jinde, neznal únavy a oddechu. Zbytečně nemluvil, ale když se ujal slova, jeho věcné důvody byly plně přesvědčující. Zde s ostatními členy úsporného výboru vykonával pro stát práci, o níž veřejnost nemá ani tušení. V té době, kdy výbor pracoval, neznaje dovolené, přes léto, umírá mu náhle synáček, umírá po hrozné noci. A dr. Nosek sedí druhý den ve výboru, vždyť slíbil konat povinnost. Za dva roky po řadu měsíců umírá mu manželka. Tráví u ní bezesné noci, hrdinsky ji utěšuje a ráno zasedá na své místo v Úsporné komisi beze slova tiše a přesně. Proto právem ve své řeči v poslanecké sněmovně brání se proti obviňování poslanců a senátorů, jako by „Národní shromáždění nebylo nic jiného, než vybrané shromáždění korupčníků, lumpů, zlodějů a darebáků“. Prohlašuje: „Nikdo, kdo takovýmto způsobem tyto věci líčí, nekoná žádným způsobem dobré služby ani demokracii, ani parlamentu, ani celému národu. Domnívám se, že začíná být čas, abychom jasně, zřetelně a otevřeně také začali proti tomuto

paušálnímu, všeobecnému a neodpovědnému štváří a nactiutrhání mluvit. Není to prostě pravda a je mravní povinností většinových stran, aby jedenkrát jasně a zřetelně veřejnosti pověděly, že to neustálé štváří a vykládání o bezpříkladné korupci, o které stále mluví v některé části denního tisku, není ničem, neodůvodněné, protistátní, nemravné osočování.“

Vidíme-li dnes před sebou celou jeho osobnost zakončený život, jedna jeho vlastnost jest nejmarkantnější: byl to život naprosto konstruktivní. Všechno jeho úsilí nese se jen k budování, stavění, k posilování činnosti, jak najít cestu k lepšímu. Nebyl snlek, v jeho slovníku o věcech profánních vyskytly se stále a stále slova: „rozumné důvody“, „lze rozumně očekávat“, „nelze rozumně žádat“, „lidské věci a nedostatky nedovolují“, ale ve věcech božích tento reálný politik jako hluboce věřící křesťan vynalezl slova „svatá lehkomyšlnost“.

Trvalým pomníkem v Praze zůstanou po něm základy položené zakoupením pozemků pro stavbu periferálních kostelů, které budou postupně vyrůstati na místech, která zakoupil ve spolku „Dílo bl. Anežky Přemyslovny“, a která by byla bývala pro tento účel provždy ztracena (Kobylisy, Spořilov atd.).

Celá jeho činnost je jediným aplikováním zákonů Božích ve všech směrech jeho působení, je to jedinou touhou prokázati, že i v politice nejen je možno řídit se příkázáními Božími, nýbrž že je to pro katolíka jediná cesta, jak dojít k cíli. Ti, kdo s ním pracovali z jiných stran, věděli, že dr. Nosek — bystrý a obratný politik — nelže a že to, co řekl, je pravda, a samy se vyjadřovali, že v tom je právě nebezpečným pro své protivníky. Kolikrát vykládal příslušníkům druhých stran a dokládá citáty z Pisma svatého, pro to tu či onu věc nemůže lidová strana za žádných okolností býti získána a přistoupení na kompromis, neboť jde o zákon Boží. Kolikrát během jednání uváděl vzory a analogie ze života sv. Františka či jiných velkých svatých a dovedl to podati takovým způsobem, že přítomní vždy s úctou naslouchali.

Všemi jeho řečmi jako červená nit pronikají dva motivy: jednání musí býti mravní (mravní a osobní odpovědnost!), a sociálně spravedlivé. („Sociální spravedlnost = justitia distributiva, spravedlnost která dává každému, co mu náleží.“) V r. 1923, kdy ve sněmovně mluvil o úpadku banky Bohemie, nevyužívá toho politicky, aby ukazoval na druhé, ale poctivě hledá příčinu. Nachází ji v mravním rozvra-

tu společnosti. Kdo se tehdy staral o mravnost, kdo tehdy dbal o mravní hodnoty, jak se k tomu dochází teprve dnes po 12 letech? A tehdy Nosek zdůrazňuje: „Je nedobře přehlížeti, že zde hrají velkou roli také momenty mravní, zde jsme u velkých bolestí, mravních nemocí současné společnosti“, a uvádí příklady nepoctivého získávání úvěrů a nepoctivého utrácení vydlužených peněz. Vůbec když Nosek posuzoval něčí provinění, nezkoumal jenčinu samého, nýbrž vždy se rozhlédl po okolí, pátral, proč vůbec k tomučinu mohlo dojít a teprve podle toho soudil. Tehdy končí svou řeč: „Jestliže znovu opakuji, že vedle hospodářských důvodů, které jsem naznačil, jsou to i momenty mravní, které spolupomáhají k budování a napravování současných neblahých poměrů, pak jsem toho přesvědčení, že jest třeba tyto mravní momenty víc a více zdůrazňovati.“

Jiným pronikavým rysem jeho povahy byla pokora. Pokorný, ale nebojácný sluha Páně. Jeho pokora byla až nepřijemná, poněvadž jsme sami nedovedli následovati ho v jeho pokoře a bylo nám trapné, že nedovedeme býti tak pozorní ke svým spolublízním a opomíjíme spoustu těch maličkostí, které však u něho byly samozřejmostí. Na stránce 2365 těsnopiseckých zpráv posl. sněmovny II. volebního období, kde je vytištěna zpráva dra Noska jako zpravodaje o kongru, čteme: „Potyčka mezi posl. Kreibichem a zpravodajem posl. drem Noskem.“ Byl to bouřlivý den ve sněmovně. Oposice chce za každou cenu znemožnit odhlasování kongruy, zpravodaj je obklíčen opozičními poslanci, a tu komunistický německý poslanec Kreibich napadne dra Noska, chce mu vyrvat spisy, a tu tento pokorný a mírný člověk u vědomí, že koná svou povinnost, vypořádává se s p. Kreibichem tak, že tento záložní důstojník neměl již odvahy napadnouti po druhé tohoto pokorného a klidného civilistu. Dr. Nosek vytrvá na svém místě, nestoupí násilí a zprávu dokončí.

Posledně mluvil v plenu sněmovny dne 7. listopadu 1934. V naší sněmovně nebývá zvykem, aby poslanci jiné strany projevovali souhlas s vývody poslance strany jiné. Tentokrát tomu tak však nebylo. Celá sněmovna, silně obsazená, naslouchá pozorně jeho vývodům. A po jeho řeči, při níž projevovali souhlas někteří poslanci strany soc. dem., nár. soc. a agrární, zvláště evangelický farář dr. Ruppel, gratulují dru Noskovi. A o čem mluví? Líčí, jak liberalismus neblaze působil na veškeré podnikání a porovnává dnešní poměry se středověkem, mluví o investicích a půjčkách na ně, jak středověk vycházel se stanoviska zatížení člověka prvotním hříchem, a tedy náchylného ke zlému, a proto reguluje jeho lačnost po zisku, kdežto liberalismus, pokládaje člověka za dokonalost samu, ponechává ho působení těch přírodních sil, kterými je sám ovládán jako všechno ostatní. — Vůbec dr. Nosek vždy měl na mysli lidskou nedokonalost, náchylnost člověkovu ke zlé-

mu a vždy s nimi počítal, když šlo o praktické provádění nějaké normy. — Dále mluví o nacionalismu, o ušlechtilém závodění národů a celá jeho řeč, jeho poslední slova k národu, jsou vyznáním toho, co celým svým životem prokazoval, vyznáním demokracie. A tento přesvědčený demokrat a státník končí těmito památnými slovy: „Záleží na větší nebo menší míře trpělivosti většiny tohoto státu, aby tuto novou formaci (fašismus) přežila do té doby, až zase ztratí více své nevalné soudržnosti. Takový hypernacionalismus český, italský, německý by neznamenal nějakou cestu dorozumívání, ten by znamenal přostřování mezinárodní situace, až ke konečné zhoubné konflagraci, která by ve svých plamenech musila zničit všechnu civilizaci současné Evropy.“ Zdůrazňoval: „Ale, prosím, po této stránce, aby bylo jasné rozuměno, neznamená to nějakou lhostejnost národní, nebo něco podobného. My nesmíme zapomínati, že je to přirozený řád, který pro nás znamená řád Bohem daný, aby jednotliví národové vyvíjeli své schopnosti, které jsou u nich individuální. To znamená, že každý národ bude si hleděti svých zvláštností a bude pěstovati to nejlepší, co dovede vytěžit z těch svých individuálních vlastností, aby je reprezentoval nejen pro sebe, nýbrž i pro velikou společnost a rodinu národů, pak to znamená myšlenku národního vyrovnávání, vzájemné výměny hospodářských statků, nemluvě ani o vzájemné výměně statků duchovních. To znamená možnost vzájemného dorozumívání, a to znamená také zabezpečení skutečně demokratického způsobu rozhodování nejen na fóru vnitřním, nýbrž také na fóru mezinárodním. Tato demokracie myšlenek pak vyplývá zase z přirozené povahy věci samé.“ Připomíná, že my, jako slabé Adamovy děti, nejsme s to, abychom každou věc vykonali stoprocentně. A pokračuje: „Z těchto vnitřních důvodů vyplývá naše přiznání k demokracii, odtud vyplývá také obava, že by se na těch věcech mělo něco změnit, poněvadž, jakmile se opustí základna demokratického řízení veřejných záležitostí, dříve nebo později — nemůže to býti jinak — dochází k jednostrannému reglementování ať jednotlivce nebo nějaké politické skupiny, znamená to úžasně ohrožení bezpečnosti osobní svobody a znamená to také dříve nebo později nastoupení špatných, bludných cest, poněvadž ony nejsou výhodným, prospěšným způsobem kontrolovány a korigovány od všech těch, kteří jsou také spolupovolání k tomu, aby o otázkách veřejných spulurozhodovali. S těchto hledisek prohlašuje, snažíme se o to, aby všechny snahy předsedy vlády a ministra zahraničí a celé vlády o řádné soužití Československa se všemi státy, se všemi národy byly podporovány co nejvíce, abychom tak uplatňovali prakticky to, co jsme si svého času hrdým způsobem dali do vstupních slov před ústavu československého státu, že jsme národ mírumilovný a demokratický.“

A. S.

Vděčnost chudých.

Bylo to přání našeho zvěčnělého dra Noska, aby na jeho rakev se nekladly věnce, ale aby místo toho bylo pamatováno na Družinu svatých Kláry. A když jsem procházel seznamy dárců, kteří jeho památku uctili věnováním daru, tu jsem se zaradoval nad číslicí: Křesťanští odboráři z Hradčan 25. — Kč.

Řeknete — 25 Kč, to je toho! To je nějakých peněz! Ale nesmíte zapomínati, že v tomto případě jde o vdovín groš, že skupina našich odborářů na Hradčanech, která má polovinu členstva nezaměstnaného, těžce a velmi těžce shání groše na to nejnужnější, že často není s to dostáti svým účelům charitativním a sociálním a že hluboká, vroucí vděčnost chudých a nezaměstnaných našich odborářů rysuje se v jejich daru. A co skupina bude skupinou, bude v její po-

kladní knize poznámka o tom, že vděčně pamatovala muže, který jí nebyl lhostejný.

A bude i v jednatelské knize.

Bylo to dne 12. ledna t. r., kdy hradčanští odboráři opět uspořádali jednu ze svých pravidelných schůzí. A nepřišlo tehdy jen členstvo, strahovská klubovna, kde odborářské schůze se pravidelně konaly, byla plná, přímo nabitá, tolik přišlo i hostů. A nebylo to nic divného, vždyť se vědělo, že bude mluvit dr. Nosek, řečník, kterého na celé řadě schůzí již předtím na Strahově hostili jak naši odboráři, tak i Katolická akce pro Prahu IV.

Dr. Nosek přišel. Prostě, pokorně. Ani aktovku, ani kabát nesvěřil nikomu. On, který všem chtěl a dovedl sloužiti, nechtěl, aby jemu někdo sloužil. A

mluvil. Prostě. Jeho referát nebyl, jak se říká „vábivý“, scházela mu veliká gesta a nabubřelé fráze. Zato byl tím věcnější, hlubší, a tím pravdivější. Tak jako ve svých předcházejících přednáškách mluvil i tentokrát, nevyhýbal se pravdě, byť byla sebe smutnější. Chtěl, aby každý z přítomných měl před očima celou vážnost naší doby i celou vážnost zítřků, bez okrašlování, bez zatušování. A z úst a hlavy dra Noska, který tehdy již churavěl a předem omluvil svou hlasovou indisponovanost, řinula se myšlenka za myšlenkou, zásada za zásadou, a vše to bylo podepřeno fakty a jasnou mluvou číslic. A ze všeho vanula jeho hluboká, vroucí víra, jeho nesmírná touha po opravdovém křesťanství, které každému dává, co jeho jest a které nezná nic většího a nic krásnějšího, než lásku a zase lásku.

O hornících na Duchcovsku tehdy mluvil, o lidech mozolných dlaní, kteří z osmdesáti procent odpadli, ale přece tolik jako marnotratní synové si odnesli z otcovského domu, že dovedli — křesťansky milovat. Že přistoupli na snížení počtu vlastních směn, jen aby se našla práce a aby se našel chléb pro nepracující druhy.

„Dovedeme my tak křesťansky jednat, jednáme-li my vůbec tak, když jde o to, abychom vlastními těžkými hmotnými obětmi přispěli druhému, jemu dopomohli ke chlebu a existenci?“ zpytoval svědomí přítomných dr. Nosek. A jeho řeč a jeho myšlenky nesly pak se zatajeným dechem naslouchající dál, až vyvrcholila v jásavém přímo vyznání víry v Boha, jedinou záchranu i nás, dítek dvacátého století, ze všech béd a krisí naší doby. „Byl jsem tehdy ještě ministrem,“ řekl dr. Nosek, „když za mnou přišla pí posl. X., abych prý něco učinil pro pí Y., že prý žije ve strašné bídě. Manžel její byl poštovním radou a dal se s ní rozvésti a vzal si druhou. Pak zemřel, a pění po něm dostává druhá žena, s kterou žil hrst let, zatím co druhá žena, se kterou žil snad dvě desetiletí, nedostává po něm ani haléře pense a od jeho úmrtí je úplně bez prostředků a důchodů. A tu chtěla pí posl. X., abych jí pomohl. Já jí řekl, že nejde o ojedinelý případ, že se takové případy budou víc a více hromadit, ale není prostě zákonitého titulu k povolení výpomoci takovým ženám. Je mi toho velmi líto, ale co není v mé moci, prostě není. Ale přesto znám prostředek, který by všechny budoucí manželky uchránil takové mizerie, v jaké se ocitla vaše prosebnice: Zrušme manželskou rozluku, a takové případy se více opakovat nebudou!“

Jako saň vylitla prý pí posl. X., zasyčela něco o zpátečnictví a již byla pryč. „A přece, chťějte co chťějte, nic nepomůže, nic nepřispěje, dokud se u nás zase v malém i velkém nebude zachovávat zákon Boží!“ A mistrně, od srdce a duše, jak jen dr. Nosek to dovedl, mluvil pak o zákonu Božím, a když skončil svůj referát, tu nechtěli jsme věřit svým zrakům — přednáška začala v 8 hodin a nyní bylo půl jedenácté.

A pak ještě účinná slova i činy pro físk, pak ještě jsme spolu rozmlouvali o nových knihách, které se chystají pro mládež, „ženský Thot“ že to bude, sl. Chudáčková že již pracuje na překladu, a na památku mi věnoval jeden exemplář německého originálu. A pak stiskl ještě jednou všechny ty mozolné ruce, které vděčně se k němu vztahovaly, a pak i my jsme se loučili. Netušil jsem tehdy, že naposledy jsem stiskl ruku muže, kterého jsem měl tolik, tolik rád...

Nevědomky jsme se loučili pro celý život...

A pak — vůle Boží volala mne na jiný úsek práce, pryč z Prahy, a z nového prostředí, jak bylo domluveno, chtěl jsem mu dopsat, kdy sem má přijet, aby zkypril svými myšlenkami, svojí vroucností tvrdý úhor. A zatím — k nám již dr. Nosek na schůzi nepřišel a přijetí nemohl, ale on mluvil svým životem, svým umíráním, svou smrtí. Celým tím velikým, krásným souladem života muže veliké víry.

Dvacet pět korun věnovaných drahými mi hradčanskými odboráři místo kytice na rakev dra Nos-

ka, jsou tichou, nenáročnou zvěstí o tom, že dra Noska měli rádi a mají rádi lidé mozolných dlaní a prostého citění, nezfalšovaného nikým a ničím. Že ho měli a mají rádi, jako jsme ho měli rádi my všichni, kteří jsme se k němu utíkali o radu a pomoc, když na nás dorážela bída jiných, kteří jsme ho znali jako muže, jehož čistý životní štít a jehož hluboká víra i nesmírnost vědění ho učinily něčím, s čím sotva kdy ještě v celém žití se setkáme...

Frant. Maria Horák.

K. E. Vlček:

Život

Památce ř. dra Fr. Noska.

Zazněly nejmenší zvony na věžích,
zalkaly bolesti, jež do srdce padla.
Rvaly se s vichrem o nárek lásek svých,
plakaly, zvonily, plakaly, zvonily:
„Život je pryč, život je pryč, život je pryč.“
Do slz svých věrných a do smutku všech
laly svou smutnou zvěst:
Dotlouklo srdce, v němž byla láska,
jež všechny milovala.
Pohasl zrak, jenž těšil a hřál;
ztuhla již ruka, jež všecko rozdávala.
Dotlouklo srdce, pohasl zrak, ztuhly již ruce...
Přikrovy černé přikryly hlavu,
v níž ještě dřímali velkých věcí vzlet.
Nic nechtěl sám, ale pro svou slávu.
On hřivnu svou, již od Boha měl dánou,
svou práci rozmnožil a druhým dal.
Žil v práci, neúnavný a Bůh jej miloval.
A proto seslal překrutnou ránu
a proto seslal přetěžký mu kříž.
Syna, hle, otec, s pláčem klade v hlínu,
slzami kropí malý jeho hrob.
On, v bolu silný, nereptá, kříž oddaně dál nese
a o pomoc se modlí k zemřelému synu.
Neoschly ještě slzy, nedozněl ještě pláč,
choť mu již nesou v náruč jeho syna.
Zdrčený stojí nad hrobem chotí a syna,
oddaně volá: Tvá vůle, Pane, je jiná,
však Tvá se vůle staň. A pracoval dál.
Práce mu tišila srdce a mírnila žal.
V bezesných na lůžku nocích,
život když kolem něj ztich,
trpěl svou bolest vtělenou v prsa a hruď,
trpěl svou bolest a zapíral slzy
před tou, jež sirotou bude,
až dopije kalich bolesti všech a posledních.
V své duši prosil: Ó Pane, milostiv mně buď!
... Dotrpěl, dotrpěl život.
Zazněly zvony a s jejich hlasem
vznesla se k nebi za věčným jasem
duše, tak vzácná jeho duše.
Odchází v nejprostší rakvi, jak sám si přál,
odchází v rouchu jak svatého Františka syn.
Odchází, odchází k chotí a synu,
tělo se klade v země klín,
duše však letí výš a dál
přijmouti odplatu za vše, co vykonal.
Odešel, odešel k Bohu.
Zvony mu zvonily, plakaly, zvonily:
Odešel křesťan. A odešel chud.
Nechal nám památku, nechal nám vzor,
nechal nám příklad, jež nezkalí nepřítel.
Ó, buďme jako on.
Jako blesk příkladem zazářil,
ctnost jeho kéž se však přeje do nás.
Srdce a zvony mu na pozdrav bijí,
všechny zvony mu zvoní unisono:
Svou smrtí odešel v Život!

Dr. Nosek a mládež.

V krátké úvaze lze jen letmo naznačit činnost zemřelého Dra Noska v mládeži, kterou měl vždy tolik rád. O jeho činnosti v katolickém studentsstvu nebo Orlu napsali jiní, já chci vzpomenouti jeho činnosti a pomoci ve Sdružení katolické mládeže.

Dra Noska získal pro SKM. první sekretář SKM. P. V. Chlumský již v roce 1918. A Dr. Nosek se nevyhýbal žádné práci v mládeži, o níž byl požádán. Stejně obětavě pomáhal lepít adresy a expedovat Dorost v Salmovské ulici, jako rád zajížděl na nesčetná shromáždění, schůze a kursy mládeže. Na památné schůzi na Chlumku u Luže v r. 1921, kde byla mládež napadena a zkrvavena, byl Dr. Nosek slavnostním řečníkem a účinně intervenoval pro obnovení pořádku. Do prvních ročníků Dorostu napsal řadu článků o ústavě Čsl. republiky, o peněžnictví a pod. Od r. 1918 byl Dr. Nosek po několik let volen do smírčí komise SKM.

Dr. Nosek na mládež nezapomínal ani později, kdy byl poslancem a ministrem. Mládeže se vždy zastal, pomohl a nebylo snad jedné valné hromady, aby se nepřišel potěšit z pracovních výsledků mládeže. Na několika valných hromadách byl slavnostním řečníkem.

V novém pracovním nástupu SKM. v roce 1928, kdy jednalo se též o založení mladé generace čsl. strany lidové, doporučil SKM., aby se též věnovalo občanské výchově mládeže, aby při opomenutí této výchovné stránky se mládež veřejného života nestranila anebo nevstupovala do práve se tvořící strany fašistické. Dr. Nosek nesouhlasil pouze s politickou výchovou mládeže (mladé generace) a stále a stále kladl důraz na hluboké náboženské uvědomění a výchovu mládeže, která musí předcházeti školení politickému. Sám se dal mládeži plně k dispozici pro přednášky na „Pracovních kursech mládeže“, kterých bylo na podzim v roce 1928 pořádáno 10. Na těchto kursech mluvili P. Ad. Pelikán S. J., taj. J. Janoušek, K. Nerad a ministr Dr. F. Nosek. Jeho přednášky byly s nadšením od mládeže přijímány a účast na některých shromážděních činila až 400 mladých. V Pelhřimově po takovémto kurse děkoval starosta města, živnostník Hrubant, Dr. Noskovi se slzami v očích za tuto výchovnou práci mezi mládeží a projevil přání, aby i jiní státníci takto československou mládež vychovávali.

Na jaře v r. 1929 z popudu Dra Noska organizovala mládež hromadný zájezd do kraje nepomuckého, kde během 5 neděl bylo absolováno 50 přednášek o životě sv. Jana Nepomuckého, jehož dvousté výročí svatořečení připadalo právě na 16. V. 1929. SKM. konalo tehda svoji zemskou valnou hromadu v Nepomuku u kolébky sv. Jana Nep. a slavnostním řečníkem byl Dr. Nosek. Nutno ještě připomenout, že přednáškám o sv. Janu Nep. předcházelo rozeslání 20.000 letáků o životě sv. Jana Nep., které Dr. Nosek napsal. V podzimním období v r. 1929–1930 zúčastnil se Dr. Nosek několika samosprávných kursů a na podzim téhož roku osmi sociálně organizačních kursů SKM., na každém měl 5 přednášek. Kromě zde namátkou vzpomenutých přednášek vykonával Dr. Nosek každoročně nesčetné přednášky ve Skupinách, na kursech, sjezdech atd. V roce 1932 byly to hlavně „Pracovní

a revisní dny“ a v roce 1933 „Dni hospodářské a výchovné práce“.

Zvláštní kapitolou jest otázka kolonií SKM., které byly založeny za tím účelem, aby mohla býti podchycena zvláště školní mládež městská a aby se jí dostalo v létě možnosti pobytu ve zdravé krajině a v katolickém prostředí. Zvláště pak se jednalo o mládež z chudších vrstev. Dr. Nosek počítal při budování kolonií se spoluprací mládeže ze Skupin z okolí kolonií, aby mládež sama na chudé děti sbírkami opatrovala potraviny, dary a pod. a učila se tak od mládí křesťanské charitě. Toto dílo Dra Noska bylo uvedeno v život a bude jistě od těch, kteří s ním spolupracovali, i nadále v činnosti udržováno a rozšiřováno.

Dr. Nosek velmi dobře znal poměry mezi mládeží a přímo se hrozil rostoucího mravního úpadku. Aby alespoň podle svých sil přispěl mládeži v jejím boji o mravní čistotu a náboženskou obrodu a podpořil tak práci generálních duchovních rádců SKM. vdp. P. Ad. Pelikána S. J. a vdp. P. F. Nesrovnala S. J. v jejich eucharistické výchově mládeže, rozdál během několika let tisíce hodnotných knih mezi mládež. Byly to hlavně knihy o mravní výchově od P. H. Schilgena: „Ty a ona“, „Ty a on“, „Ve službách Stvořitelových“, od P. K. Rebana: „Z poupat do květů“, od P. Ad. Pelikána S. J.: „Vino ze sodomských vinic“, od Bertrama: „Krev mučedníků“, od Bazina: „Obilí, které vzhází“ a „Čtyři malé dítky“, od Schpillmanna: „V říši chrysanthem“, od Wissemanna: „Fabiola“ atd. Vždy daroval knihy hodnotné s výslovným podotknutím: „Vaše ústředí vám posílá tyto knihy, půjčujte je do všech rodin v obci, aby každá přinesla co nejvíce užítu.“ Jedna osmdesátisvazková putovní knihovnička, jím darovaná, jest právě v Hlinsku.

Hnutí eucharistické a exerciční podporoval Dr. Nosek, jak mu bylo možno. Získané kolonie SKM. ve Skalici, Dvorku i v Jilovicích sloužily za exerciční domy. Dr. Nosek měl velký zájem i o stavovské potřeby mládeže, jak zemědělské, tak dělnické, úřednické, dívčí. Sociální studijní kroužky vděčí Dru Noskovi za darovaných 40 knih Dra Vaška: „Spravedlnost v životě hospodářském“. A první „Domovina katolických jinochů při SKM. Praha XII.“ byla zřízena jeho podporou.

Byli však také mnozí, kteří v jeho práci spatřovali nějaké osobní zajišťování anebo zárlil na něho, že jej měla mládež ráda. Klamali se ovšem, poněvadž nedovedli pochopit, že práce Dra Noska v mládeži není diktována jenom zájmy pozemskými a chytráckou mazaností, ale opravdovou láskou k nesmrtelným duším mládeže, kteří jsou nadějí národa a státu. Pro budoucnost Dr. Nosek pracoval a chtěl, aby mládež tuto budoucnost národa stavěla na pevných základech křesťanské víry, spravedlnosti a lásky. On velmi dobře věděl, že zasévá semeno, které vzklíčí teprve po letech a proto na vděk a okamžitý výsledek své práce nečekal.

Katolická mládež bude na Dra Noska dlouho vzpomínat, zvláště ti, kdož jej znali a bude jí stále velkým vzorem praktického katolického křesťana. Jan Janoušek.

Poslání sv. Františka z Assisi.

Když Chudáček Boží, svatý František z Assisi, umíral, zanechával světu svoji rodinu, ve které bylo mnoho svatých řeholníků. La Verna, svatá hora františkánská, by o tom mohla nejlépe vypravovat. A tato františkánská rodina pokusila se o něco skutečně velikého: chtěla přetvořit lidstvo, a ono se jí to podařilo. Čím pozorněji hledíme na vývoj událostí od založení řádu, tím jasněji si uvědomujeme jeho důležitě poslání, a bylo by omylem domnívat se, že ve XX. století tohoto významného poslání již nemá. Nikdo menší než nesmrtelný Lev XIII. řekl, že sociální otázka bude rozřešena třetím řádem františkánským. Slova veleknězova recituje rektor university Božského Srdce Páně v Miláně, P. Gemelli, františkán, ve své krásné knize nazvané: Poselství svatého Františka z Assisi naší době, kterážto dílo, nejen protože je sepsal velikán ducha, nýbrž i pro svoji časovost je třeba učiniti známým.

Známe dobu, ve které žijeme a pochopíme proč sv. František může účinně přispěti k její záchraně. „Chudobou, di P. Gemelli, se stal podle vzoru svého Mistra bratrem nejubožších tvorů, aniž se při tom vyhýbal chudým a mocným. Ale tím se úplně odlišil od hnutí, které v tehdejší době ovládalo obce i měšťany. Učiniti ze svatého Františka demokrata by znamenalo zapomenouti, že jeho demokracie nechce ani snížit druhé k sobě, ani povznést se nad ty, kteří jsou nad ním. To není demokracie, nýbrž láska, která se dává celičká, nic nežádajíc, láska, již naopak možno

považovati za aristokracii těch, kteří opravdu a vroucně milují Boha.“ Tuto Charitu, v dnešní době tak potřebnou, františkánský řád a terciáři nejen přejímají po staletích od svého zakladatele, nýbrž prakticky ji i provádějí. Nejen v Itálii, ve Francii, nýbrž i u nás, což je k veliké naší radosti a i naději.

Na jiném místě mluví P. Gemelli o sv. Františku takto: „Svou přirozeností má ve svých úrodných kontrastech impulsivnost intuitivů a houževnatost čirných lidí, jistotu hrdých a pokoru skromných, ctitelnost povznést se a potřebu milovat a býti milovánu, žízeň po slávě a hlad po zapomenutí. Je nakloněn lásce, ale ne lásce smyslné. Jako v panoramatu Assisi zahlédáme nad tvrdostí skalnatých hor údolí tak sladká, že rozněžňují duši až k melancholii, tak v tom intimním světě svatého Františka nalézáme nad mužnou energií čistou citlivost, ale ne smyslnost. Jest v něm spíše touha po kráse než po rozkoši... Je to čisté srdce, a proto když se setká se dvěma ženami hodnými jeho ideálu, nespustí jich s očí a povede je dvěma cestami, které se mu tolik líbí: apoštolátem odčinění a úctou k panenství. Apoštolátem, modlitbou a činností pro vdovy.“ Není i v této charakteristice poslání Chudáčka Božího pro moderní dobu? Neřekl ještě svého posledního slova a jeho duchovní děti rovněž ne.

V moderní době je kladen právem veliký důraz na inteligenci. Povrchnímu pozorovateli se může zdát, že sv. František nenáviděl vědu a že františkáni ve vědeckém i filosofickém světě nic neznamenali. P. Gemelli uvádí četné doklady o opaku z minulosti

Výstavy Lidové Akademie uspořádané na podnět Dra Františka Noska.

Jest zajisté v dobré paměti našich lidových kulturních pracovníků, kterak v roce 1922 o prázdninách byl svolán do Prahy sjezd všech katolických literátů a kulturních pracovníků, na němž p. poslanec Dr. František Nosek naznačil bohatý a pestrý program kulturní, jenž nemá býti opomíjen lidovou stranou, ale všestranně podporován, poukazuje na některé vážné zjevy zahraničí. Tehdy byl také zřízen Odbor pro rekonstrukci Mariánského sloupu.

Pokud byl tento program později prováděn a proveden, vděčíme z největší části p. ministru Dru Františku Noskovi. Bylo to zvláště výstavy uspořádané v letech 1922—1924, které vzbudily zájem nejen v našich řadách, ale péči ministra Noska i nejednou u našich politických odpůrců. Zahájeny byly nedlouho po výjezdu zmíněném sjezdu v roce 1922. Koncem prázdnin toho roku poznal Dr. Nosek cestu po Německu. Praktický vždy Dr. Nosek využil tehdy ohromných kursových rozdílů a za nepatrný takřka peníz nakoupil v Německu řadu prvotřídních reprodukcí posvátného umění.

Nato ihned získal velmi výhodně tehdy ladem ležící letní refektář semináře v Klementinu, jenž měl býti ohniskem hlavních podniků Lidové Akademie. Byla to věru místnost důstojná připravovaného nábožensko-kulturního oživení. První podnik byl v září či v říjnu, jakási výstava spojená s trhem našich živnostníků, které náš p. ministr také vždy hleděl podporovati všestranně.

Svědčí to konečně o promyšlenosti a důvtipu, s jakým vždy Dr. Nosek všechny své akce podnikal. Byl to jakýsi vzorkový katolický veletrh, při němž až v nejzazší části tohoto obrovského refektáře prodávali z Německa p. poslancem přivezené obrazy, jež měly korigovati poněkud krasochuť našeho jarmarečního zboží obrázkového. Pamatuji se, že zvláště těšily se tehdy pozornosti Kunzovy obrazy sv. Františka z Assisi. Tehdy byla v Klementinu též první expozice neprodejných obrazů a rytín Mariánského sloupu, o němž p. poslanec v zahajovacím proslovu oné výstavy se tak pietně byl zmínil.

Jako všechny podniky i pozdější výstavy byl již tento prvý uspořádán velmi účelně s nejnepatrnějšími výlohami, ale tehdy iště úspěšně jak pro zúčastněné živnostníky, tak pro Lidovou Akademii samu. K aranžování expozic dovedl si p. poslanec Nosek najít ochotné a obětavé pomocníky, službu pokladní a strážní obstarávala — samozřejmě bezplatně — sama jeho sestřička.

Za rok nato ožil refektář Klementina novým speciálním podnikem Noskovým — Jubilejní jesličkovou výstavou — pořádanou na památku sedmistého výročí živých jeslíček sv. Františka v italském Greciu. Byly to pro mne velmi radostné vzpomínky (kdyby tu bylo místa) na dovolenou, ztrávenou poutěmi za jesličkami

a přípravou výstavy, ale jen letmo dotknu se vzpomínek, v nich na prvním místě stojí osobnost Dra Noska.

V červnu 1923 jednoho dne, jda kolem mého stolu v ústárně Moravskoslovenské banky, kudy často chodíval do oddělení k respondentnímu diktování dopisy a různá „podání“, zastavil se p. poslanec u mne a tiše mi šeptal, že má v programu uspořádat jubilejní jesličkovou výstavu, zda a jak by to asi bylo uskutečnitelné a které osoby bylo by třeba přibrat k spolupráci. Byl velmi povděčen, že jsem jej upozornil na hlavního pracovníka jesličkářského, arc. kons. radu Karla Procházku na Žižkově. Nastínil n potom několika slovy výstižně celý program. Když pak někdy jsem jej obtěžoval některými detaily, dovedl mne velmi jemně odstavit, ale jinak podrobně se dával informovati, pomáhal intervencemi, kde bylo potřeba a teprve na podzim zahájeny schůze jesličkového výboru. Jeho místnost v bance — nejmenší v celé ústavě — stala se najednou jesličkovou kanceláří i skladištěm výstavních artefaktů, jež došly dříve, než bylo možno je ukládati do restaurovaného právě sálu Klementina. Schůzi zúčastnil se jen na počátku, obvykle pak odcházel do rozpočtového nebo jiného výboru a nejednou nám naznačil, jak mílo a příjemno k tomu bylo účastniti se raději jesličkové schůze než politických hrdlování v různých těch výborech, kam jej povinnost volala, a kde jeho přítomnost ve prospěch našich věcí byla více než nutná. Ale pomáhal všemožně, jak třeba znázornit tentýž doklad. Potřebovali jsme dopravit z Kovanic u Nymburka jesličky vzácné ceny, pro dopravu velmi choulostivé. Majitel učinil podmínku, že vydá je jen p. poslanci, když si pro ně přijede s autem. Dr. Nosek tehdy vůbec ještě auta neměl a nepoužíval. V celé straně lidové měl snad k dispozici auto, a to jen zřídka poslanec Dr. Jos. Novák. Ač asi valně chuti neměl, přimněl je Dr. Nosek přece jednoho škaredého listopadového dne, kdy auto nikdo nestál, k cestě za jesličkami a sám s p. posl. Novákem do Kovanic pro jesličky dojel. Na zpáteční cestě celou cestu musil Dr. Nosek jesličky držeti na klíně a pečlivě opatroval, ježto vitrina na jesličky se do auta nevešla a figurky-miniaturky byly by se snadno balením poškodily.

Při schůzích jesličkové výstavy a rokování poznali jsme tu zcela odlišnou povahu Noskovu, která přinesla mu mnoho přátel, právě proto, že byla tak vysoko nad úroveň ostatních jeho kolegů. Odmítl třeba pozvání osobu, o níž jaksi samo o sobě předpokládalo, že jest její čestnou povinností výstavu navštívit bez pozvání, ale naopak sám vypravil se zváti osobnost z kruhu nám níjak zvláště nakloněných, ale které měly býti získány pro naše ideje, jako ministra Bechyně a j. Takovýchto kontrastů, kterými mnozí těžko chápali, bylo ve všech počínech Noskových velmi mnoho.

Musím též vzpomenouti jeho práce při dokončování jesličkové výstavy, poslední noc před otevřením. Tehdy byl téměř celý de

dávně i blízce i přítomnosti, sám ostatně, světová filosofická osobnost, je rovněž dokladem o myšlenkové vyspělosti a duchu františkánském. Jeden příklad je zvláště silný. Kdo byl modernějším než Roger Bacon, který „nedělal syllogismy, nefilosofoval zbytečně, u něhož poznání bylo činností, jenž potřeboval faktů“? Bacon „měl již duši Leonarda da Vinci se zbožností františkánskou“. Mluví se o velikém Leonardovi jako o geniovi, který první přišel na myšlenky důležité pro nové objevy, ale zapomíná se, že již Bacon chtěl založiti vědu na mathematice scientiarum porta et clavis, bráně a klíči všech věd. Že Bacon byl jedním z hlasatelů experimentálního badání, uvažuje půltřetího století před Leonardem da Vinci o létacím stroji, o parních lodích. Že vynalezl brýle a byl zároveň „prorokem teorie vln, strojů bez koní se pohybujiících a chemik“.

Kdo jen poněkud studoval dějiny křesťanské zbožnosti, ví, jaké význačné místo v ní zaujímají františkánské svatci a spisovatelé od prvních dnů řádového života. P. Gemelli uvádí jednu zajímavost nad jiné pouťavou. Dom Guéranger ve svém veledíle „L'Année liturgique“ poznamenává, že druhá část Zdrávása byla hodně později formulována. P. Gemelli zjistil, že tato modlitba: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšníky nyní i v hodinu smrti naší“, jest dílem františkánským. Četné pobožnosti mají původ rovněž ve františkánských klášterech. A dnes, jako kdysi v době rozkvětu duchovního života, se též stávají tyto kláštery výhni zbožnosti opravdové a vroucí. Všechna odvětví slavného řádu znamenají a působí prohlou-

bení duchovního života. A není jen tak náhodně, že ve třetím řádě sv. Františka iest hodně inteligence, která se uplatňuje v životě velice slibně — u nás jsm měli případ, ať uvedu jen jedno jméno, u dra F. Noska, nedávno zesnulého terciáře — a že vliv chudobského řádu zasahuje daleko a hluboko do inteligence.

Každý ví, jak často se dnes píše o hrozící válce, jaké úsilí vynakládá se na zachování míru. P. Gemel v kapitole o misiích ve XIII. st. vykládá o dvou chudých, ale heroických františkánech, kteří přišli přemocného vezíra a takto mu nebojácně obhajovali účel své cesty: „Jsme posláni Panežem. Otcem všeho křesťanstva. Nařídil nám, abychom šli ke králům, knížetům, k tatarským národům, poněvadž si přeje, ať křesťané s nimi žili v míru a přátelství. Naším prostřednictvím a svým listem je vybízí, aby se stali křesťany a přijali víru našeho Pána Ježíše Krista, bez níž nemohou býti spaseni. Vzkazuje jim též svoji nálibost za vraždění křesťanů, hlavně maďarských, slovanských a polských... Bůh je těžce uražen takový vraždění a jeho Papež vyzývá Čatary, aby se napřestě vyvarovali takových omylů.“

Kniha P. Gemelliho iest velice bohatá, přinejsem z ní jen několik myšlenek, ale již ony dokazují, že se můžeme radovat z jara, které v moderní době prožívá řád sv. Františka z Assisi. Neboť lidstvo zbédované špatnými filosofiemi, duchovními krizemi a zeslabené mravním upadáváním, bude tímto jarní květem omilostněno a oblačeno. A to si přejeme i nás.

přítomen v chladném a promrzlém sále Klementína; pomáhal při všech možných pracích, jako přenášeti neb držeti vysoký žebřík, na němž instalátor ve výši upravoval elektrické vedení, přenášeti podstavce pod jesličky atd. Konečně připravoval do katalogu vplatní lístky pošt. spořitelny, vkládaje do každého katalogu leták opět jiného našeho podniku, tuším, nějaké tiskové akce. Byl by snad pracoval s námi až do rána, kdyby o 11. hodině v noci nepřihodil se p. Toupalíkovi vážný úraz (zlomení nohy), kdy pan poslanec rozkázal všechnu práci zastaviti. Druhý den při zahájení výstavy omlouval nedokončení, „že ještě ani jedna řádná výstava nebyla při zahájení úplně dokončena“ a proto že naši výstavu počítá též k těmto lepším řádným výstavám...“

Samozřejmě, že jeho účinné pomoci bylo všude potřeba, zvláště jeho intervencí. Zatím co jiné současné výstavy pražské, nejednou i v menším měřítku požádané, disponovaly značným kapitálem, často sumou statisícovou, výstava jesličková byla uskutečněna takřka za několik korun, třebaže musilo se stavěti nákladné bedně pro koje, zříditi elektrické vedení o více než stu zárovek, obstarati pojištění, platiti dovozy atd. Pan Dr. Nosek svými protislužbami získal zdarma dříví, některé dovozy, lesní zeleň a pod.

Pro jesličkový katalog napsal poetický úvod, jehož rukopis jsem si vyprosil a dosud uchoval.

Známa byla jeho láska k dětem a jesličková výstava zvláště dala mu příležitost, aby ji mohl tlumočiti. Chodíval do výstavy často, i z parlamentu si sem rád zaskočil a tu měl vždy kolem sebe skupinu, veselých dětí — sám tehdy ještě vlastních dětí neměl. Často bral do náruče ty nejmenší, aby je pozvedl a ony mohly popatřiti na veliké voskové Jezulátko, bavil se s dětmi u velkého betlema z cukru, rozsvěcoval vedení elektrické u betlema p. učitele Tupého, plného světelných efektů; jednou vešel jsem do sálu výstavního, kdy skupina dětí s rozžářenými zraky nejčistšího blaha za ruce táhla p. poslance k mechanickým jeslím, aby k potěše malých u něho točil klikou; byl to věru čarokrásný obrázek, důstojný jesličkového prostředí; škoda jen, že nezůstal zvětšen alespoň fotografickou deskou, ač byl by býval hoden štětcem velkého umělce. A p. Dr. Nosek šel častěji dětem zatočiti klikou u mechanického betlema kde vše se pohybovalo, kohout kokrhá... Jak byl ale málo chápán, jak lidská nenávisť dovedla obracet tuto jeho pokoru k Božskému dítěti v jesličkách, poznal jsem potom z jednoho dopisu, který přišel mi do ruky, kdež p. poslanci hrubě vytýkáno, že on, který jest lidovou stranou určen za budoucího ministra, místo aby vymohl komusi místo ve státní službě, hraje si s jesličkami, dělá dětem paňácu a točí klikou u jesliček.

Podobně i mnoho vzpomínek na ministra Noska mohl bych napsati z druhé velké výstavy Lidové Akademie — totiž *životního díla mistra Č. Vosmíka* a z *výstavy Mariánského sloupu*. Ale jeho poměr k tomuto námětu si vyžádá samostatnou kapitolu. Ježto p. Dr. Nosek se svým podnikáním nikdy nechodil na huben, sotva je známo, co v tomto směru pro Mariánský sloup vykonal. Letmo jen vzpomínám přednášky (úvodu) při schůzi v Plodinové burse r. 1923 — tak poetické, která zněla jako pokračování Zeyerovy Mariánské zahrady. K nejkrásnějšímu pak svátkům svého života počítám den, kdy konali jsme, Dr. Nosek, mistr Čeněk Vosmík a moje malíčkost, pouť za zbytky Mariánského sloupu, odloženými v lapidariu Národního musea, o nichž se měl mistr Vosmík vysloviti, zda bude je možno rekonstruovati. Bylo to záhy po naší návštěvě u biskupa Dra Podlahy, věnované pouze Mariánskému sloupu. Nezapomenu také nikdy, kterak přinesl p. Dr. Nosek první dárek na Mariánský sloup, krásné zlaté hodinky; nikdy jsem se ale nedopátral, kdo byl jejich majitelem, ale sotva se mýlím, když se domnívám, že patřily kdysi rodině Noskové.

Na konci budtěž mi dovoleny dvě osobní vzpomínky na ministra Dra Franta. Noska, u něhož celkem ve svých přímluvách za jiné nebo i za své zájmy jsem štěstí nemíval. patrně přispěním lidí, kteří mi snad nepřáli, že si mne p. ministr zvolil za jednatele a výkonnou sílu některých svých kulturních podniků.

Napsal jsem, a z větší části svým vlastním nákladem vydal, asi na padesát knih, ovšem z oboru, za který nebývá honorářů. Jed-

nou ale stala se výjimka, dostalo se mi honoráře knihy vlastního vydání, kdy jsem se toho nejméně nadál, a sice za knihu „Sv. František a příroda“, kterou jsem p. ministru jako zanícenému čtiteli „Skřivánka Božího“ věnoval. Honorář ten po stránce nejen obnosové, ale zvláště formou mne nanejvýš dojal. Uměl pan ministr věnovati a darovati svým osobitým jedinečným způsobem. Honorář ten totiž pozůstával z deseti svatováclavských dukátů, našitých na kartičce bílého papíru ve formátu kříže. V údivu a překvapení koktal jsem cosi, že ani zdaleka při věnování nebylo pomýšleno činiti útok na jeho štedrost, při čemž mi s takovou nečestností pravil, abych jen si to ponechal, na své „lucrativní podniky“, že uznává moji činnost na skále tak opomíjené, jakou jsem si vybral za svůj vedlejší životní obor.

Ponechávám Dr. Nosek velmi často v bance dukáty kupoval, domnívám se, že asi podobných zlatých křížů rozdál více.

Malou epizodu o pokoře Noskově. Hledal jsem jednou věc, o níž jsem se domníval, že jest u p. ministra ve stole, nebo že mu byla zapůjčena, totiž v jeho pokoji v bance, kde byly zároveň uchovávány sbírky stříbrných a zlatých předmětů na Mariánský sloup. Pan ministr prohlédl všechny zásuvky, ale hledané jsme nenašli; než se naději, jest p. ministr na kolenou, hlavu na zemi a již mi mizí pod stolem, hledaje pod stolem, za záclonou, jež zakrývala zastavené dveře do vedlejšího pokoje, zdáli tam snad hledané spisy náhodou nezapadly. To bylo v době, kdy již byl ministrem.

Snad mohu ještě připomenouti, že kromě kufříků s akty nosil p. Dr. Frant. Nosek, zvláště v letech popřevratových, skorem stále u sebe knihu Jörgenssonovu o sv. Františku. — Když jsem mu byl přáti k prvnímu jmenování ministrem, pravil mi: „Právě si jedu pro požehnání k nejd. opatu Zavoralovi a potom jedu do ministerstva.“ Když zřídilo Chrámové družstvo v Pelhřimově svoji filiálku a prodejnou potřeb pro chrámy v Praze na Národní třídě, jistě že ani žádný pražský farní úřad nebyl tak častým a značným odběratelem oltářních svící jako ministr Dr. Nosek, který osobně si je odtud odnášel a rozdával zvláště ústavním kaplím a chudým kostelům.

Šel jsem s p. poslancem Drem Noskem na svátek Hromnic — tuším posledních to Hromnic jako svátek u nás uznávaných — od mistra Čenka Vosmíka z jeho atelieru na Hřebenkách Holečkovou ulicí ke Drazce. Pan poslanec pln nadšení horlil, co by vše v naší katolické Praze mělo býti doplněno sochařsky a prohlásil, že Mariánský sloup na Staroměstském náměstí, kdyby měl býti rekonstruován, že není tu povolanějšího umělce než Vosmíka, který tak zdařile dovedl provésti Brokofovu kopii sochy sv. Františka Xavera na Karlově mostě. Dále vypravoval, že by si představoval a od Vosmíka chtěl provedenou nějakou význačnou sochařskou výzdobu svatojanskou v čele našeho lidového ústředí a tiskárny — myslil tehdy na dům v Panské ulici, bývalý klášter Piaristů — podniků to tak často vystavených na pospas tolika nectným a na cti utrhačným jazykům! To docházeli jsme právě před kostel sv. Gabriela, kdež se najednou zastavil, zvroutil svůj kategorický hlas, jako když přednášel o sv. Kláře, a povídá: „Pane účetní, prosím pěkně, teď si představte, jak to bude krásné jednou v nebi, kde budeme míti kolem sebe jen samé takové dobré, upřímné a poctivé lidi, jako jest mistr Vosmík...“ Pozoroval jsem i jindy, jak uprostřed různých námětů přeskočil najednou Dr. Nosek k nejvážnějšímu, ale zase hned vrátil se k programu původnímu, což svědčí, jak často asi obíral se životem, který bude jednou následovati za branou smrti.

Nenahraditelnou škodou kulturní a pro naše posvátné umění jest, že nebyly uskutečněny ještě další výstavy p. ministrem Noskem proponované na léta 1925—1926 v sále Klementína, a to výstava českého gotického umění, jež současně měla býti fichou retrospektivou, co vše bylo u nás zničeno husity, dále výstava velikonoční, výstava františkánská (na níž již byly konány přípravy) a j. Snad jinde bude též vzpomenu, jak p. Dr. Nosek umožnil dokončiti film svatováclavský. Tim ovšem ještě zdaleka není vyčerpáno, co vše Dr. Nosek podnikl pro naše kulturní podniky.

Antonín Šorm.

Vzpomínky na *†* JUDra Františka Noska z Poříčí nad Sázavou.

Do Poříčí nad Sázavou přistěhoval se v Pánu zesnulý JUDr. Frant. Nosek v roce 1912 s matkou, sestrou a se svojí pozdější manželkou Annou Kubešovou, kterou rodina Noskova vzala k sobě již jako osmileté děvčátko.

Bydlívali zde pravidelně od začátku května až do konce září neb i dále, ale byt měli zaplacený celoročně, takže sem i často mezi rokem přicházeli.

Tento skromný byt, sestávající z jedné světničky a kuchynky, byl v domě čp. 8 u Člamicích, v kterémžto domě svého času bydlíval i nyníjší p. opat strahovský Dr. Method Zavoral se svým otcem a nevlastní matkou.

Po roce se matka Dra Franta. Noska rozstala, nebyla schopna chůze a tu ji schovanka Anna Kubešová nosovala na zádech na čerstvém vzduchu, starala se o ni jako matka o dítě. V Pánu zesnulý Dr. Frant. Nosek mi říkával, že si ji bere jen pro její lásku k mamince a její šlechetnou duši.

Každé neděle, každého svátku bylo viděti, jak Dr. Frant. Nosek pokorně kličí na posledním místě v kostele, odkud však bylo dobře viděti na hlavní oltář.

Blíže jsem se s v Pánu zesnulým seznámil 10. července 1916, kdy přišel na faru požádat, abych šel s Pánem Bohem k jeho nemocné mamince. Kostelník byl právě na poli, prosil jsem o posečkání, ale v Pánu zesnulý sám vzal zvonek a tašku a pokorně šel přede mnou k nemocné a tam zbožně odříkával všechny odpovědi a modlitby. Druhého dne 11. července 1916 matka zbožně zemřela a byla pochována na hřbitově u sv. Havla v Poříčí nad Sáz.

Na pomník dal ji její syn napsat: „Kdo bližní miluješ a Boha znáš, pomodli se za mne Otče náš!“

V tehdejší době válečné prokazoval Dr. Frant. Nosek velké služby celému poříčskému psaním žádosti a poradami. Mně nosil v batohu na zádech mešní víno a svičky pro kostel.

Na rok po smrti matčině dne 21. srpna 1917 slavil Dr. Frant. Nosek svůj svátek s úplně chudičkou Annou Kubešovou v chrámu Páně sv. Havla v Poříčí nad Sázavou. Vědomosti náboženské při katechismu měl jako nejlepší bohoslovec.

Při svatební hostině posadili si kněze doprostřed a sami usedli jeden po pravici a druhý po levici, ale více snažili se posluhovati hostům, než starati se o sebe.

Pro zajímavost uvádím z křestního listu, že František Nosek narodil se 26. dubna 1886 v Chrudimi, kde jeho otec, též František, byl respicientem finanční stráže a pocházel jako syn sládky z Navarova. Matka Albina, rozená Čisťová, byla dcera stavitele z Dobrušky. Snoubenka Anna Kubešová, narodila se 10. července 1883 v Chotěboři, byla tedy o 3 léta starší než její manžel.

Manželství jejich bylo manželství svaté, posvěcené modlitbou a prací. Často jsem je viděl při procházce v háječku, který je u jejich bytu, společně modlit se růženec.

Dr. Frant. Nosek, jak jen mohl, rád si zajel s koňmi a svázel obilí. Manželství jejich bylo požehnáno dvěma dítkami: Anna narodila se v červenci 1923 v Karlíně a František 12. srpna 1924 též v Karlíně.

Svatá rodina vychovávala i svoje dítky svatě. Každého roku o Božím Těle vodil v Pánu zesnulý sám své dítky v průvodu před Nejsvětějším jako družičku a mládenečka. Jak povzbuzujícím bylo pro zdejší osadníky, když celá rodina s dítkami a i příbuznými přistupovala zde ke Stolu Páně.

Je to sice malíčko, ale je to charakteristické pro skromnost v Pánu zesnulého, že jsem jej viděl vždy dělati jen 3 malé křížky a nikdy velký latinský kříž. Teď skoro každý stydí se dělati tři malé křížky, jak je to maminka učila, i kněží znají malý křížek jen před evangeliem. Malé děti opíči se po velkých, i malá Anuška Noskova začala ve škole malovat velký kříž. Napomenul jsem ji: „Čatínek je velký pán a dělá malý kříž, dělej to po něm!“ Od té doby neviděl jsem, že by dělala velký kříž.

Dne 8. dubna 1929 zemřela Dr. Frant. Noskovi jediná svobodná sestra Marie, narozená 13. září 1893 v Týně n. Vlt., na rakovinu prsu a byla uložena do hrobu ke svoji matce na hřbitově u sv. Havla v Poříčí n. Sáz.

Byla to předzvěst jen větší rány Jobovy, která potkala manžele Noskovy dne 7. března 1933, když zemřel jim Fanoušek v nemocnici „u Milosrdných“ v Praze.

Byl to hoch opravdově zbožný, denně chodil k sv. přijímání. Někdy sestřička Anuška zaspala, ale on vždy přiběhl, třeba sám, k sv. přijímání.

Jak snášeli manželé Noskovi tuto ránu? Maminka — jak ji říkali: „naše zlatá máma“ — jen si povzddechla: „Čak, Fanoušku, již nebudeš bosáčkem-františkánem!“ A tatínek? Když pavným hlasem děkoval mládencům, družičkám a všem, pravil: „Přeji vám, byste měli takovou smrt jako náš František.“ V Pánu zesnulý František uložen do téhož hrobu k babičce a tetičce na hřbitově u sv. Havla v Poříčí n. Sáz.

Od smrti Fanouškovy chladla pi Anna Nosková, až jako světice dokonala svoji pozemskou pouť 18. července 1934 touže chorobou jako její švagrová, rakovinou prsu. Snášela svoji bolestnou, dlouhotrvající chorobu s nejpětší odevzdaností do vůle Boží. Před smrtí mi říkala, že zde na světě již jiného nechce, jen místočko u sv. Havla.

Toho místočka se jí dostalo blízko jejich milých. A její manžel zase při poděkování všem přál neochvějným hlasem, by zemřeli takovou smrtí jako jeho Aninka.

Ani rok neminul a odesel velký František za svoji Aninkou 17. dubna 1935 a vedle ní je pochován, jen slabá zídka hrobová je od sebe dělí, tak leží vedle sebe, jak kdysi klečeli u oltáře, on napravo, ona nalevo.

Co dobro v Pánu zesnulý ve světě nasel! Tak dobrý, tak pokorný! Nedávno mi říkala jedna paní, jak ji to došlo, do smrti na to nezapomene: Když jednou Noskovi šli na hřbitov ke svým milým, kostel byl právě zavřen, klekli si venku přede dvěma na kamenných stupních, s jedné strany Aninka a s druhé Fanoušek a vroucně se klaněli Nejsvětější Svátosti.

Nechť Pán všemohoucí v Pánu zesnulému a jeho manželce hojně odplatí na věčnosti za dobro, které tady naseli, a za ten dobrý příklad, kterým tady naši osadě a všem ve světě svítí, ať jim svítí světlo věčné! Václav Tichý, arcib. vikář a farář.

Z mých vzpomínek na Dra Noska.

Těch vzpomínek na Dr. Noska jest tolik, že nevím, kterou z nich vybrati a s vámi sdělit, aby i ona přispěla k osvětlení charakteru a apoštolátu tohoto v plném slova smyslu služebníka Božího.

Od převratu, tuším, jsme se znali a spolu na Litomyšlsku pracovali.

Začal jsem veřejnou práci hned po převratu, a to nejdříve mezi mládeží. Když se mi podařilo za pomoci zejména Štěpána Nešpora, nynějšího správce velkostatků na Volšovech u Sušice a Helenky Říhové, později provdané (nyní již zemřelé) Pavlišové, se sbíratí předválečné trosky Jelínkovy mládeže a pak mládež na základě nových stanov znovu vzkřísiti a pod ústřed. vedením nezapomenutelného P. Chlumského a jeho kdysi nejobětavějšího spolupracovníka P. Vajse ji řádně zreorganizovat, byl to Dr. Nosek a po něm Dr. Novák, kteří (na doporučení p. Dr. Doležala) byli mnou získáni především k spolupráci v mládeži na našem Litomyšlsku.

Zde také, pokud se pamatuji, začala též politická kariéra Dr. Noska.

Seznal totiž záhy vynikající schopnosti a osobní vlastnosti tohoto pozdějšího nejideálnějšího našeho politika, státníka a vůdce, snažil jsem se, abych ho co nejvíce připoutal k Litomyšli a tak ho uvedl též ve známost celého rašického katol. polit. hnutí. To se mi podařilo.

Dr. Nosek stal se v krátké době populárním v celém lidovém hnutí a stoupal v něm výš a výš až na ministerské křeslo.

Na mne však, na Litomyši a na náš kraj Dr. Nosek, ač exponován na všechny strany, nikdy nezapomněl. Zůstal nám věren a oddán až do smrti. A mohu říci, ať to jest naše dobře zorganizované Okres. sdružení katol. mládeže, ať to jest i naše silné politické a hospodářské hnutí neb slibně rozvíjející se zde eucharistický život a naše charita, všechno nese pečeť práce neb příspění Dr. Noska.

U všeho stál, nad vším bděl, všemu pomáhal slovem, radou, finanční pomocí i zářivým příkladem svého křesťanského života, posvěcovaného a silného sv. Eucharistií a duchovními cvičeními.

Největší zásluhu má ovšem o záchranu „Lidového domu“, ohniska nejen politického, ale i kulturního a náboženského života celého východního koutu Čech. Prožil jsem po svém návratu z Ameriky v r. 1924 v Litomyšli mučivé chvíle. „Lidový dům“, který jsem za pomoci našich hospodářských a finančních institucí v nejdražší a nejtěžší době budoval, abych jím zachránil okres i město před invází a záplavou všeho toho, co nám jinde v Čechách rozleptalo a ochromilo na celá padesátiletí náboženský život, měl býti za mne nepřítomností pro finanční břemena likvidován. Co by po tomto nepromyšleném činu bylo následovalo, dovede si každý do věci zaslíbený domyslit. Byla by to bývala katastrofa pro celé lidové hnutí na okrese, jeho hospodářských a finančních podniků a s ním i mnoha katolických rodin, které na něm byly angažovány buď zápůjčkami neb vysokým ručením.

Mně by se bývala dávala největší vina, a jak znám sebe, snad bych býval této katastrofy nepřežil.

Pán Bůh však, v kterého jsem vždy pevně věřil a důvěřoval, mne neopustil. Vrátil jsem se včas z Ameriky, zabránil likvidaci a když bylo nejhůře, třebaš mne Bůh nechal projít napřed ohněm velké zkoušky, vzbudil mi na konec zachránce.

Byl to Dr. Nosek. Ten, mnou řádně o všem zpraven, ujal se se vši energií záchranné práce. Došel pochopení u Msgr. Dra Šrámků, začal s plánovitým ozdravováním našeho „Lidového domu“ a s ním i jiných kulturních, hospodářských a finančních podniků lidového hnutí u nás, tak jako v Praze a jinde v Čechách.

Ze dnes náš „Lidový dům“ jest zachráněn, že i naše hospodářské a finanční podniky dobře prosperují, jest především zásluhou Dra Noska.

Když „Lidový dům“ a naše hospodářské podniky byly ozdraveny, přemýšlel jsem s Dr. Noskem o dalším plánu, jak vzkřísiti prohloubiti a podchytiť i pro budoucnost náboženský život v městě i na okrese.

Usnesli jsme se na tom, založiti charitativní ústav pro zestárlé, osamocené a opuštěné osoby pod vedením Milosrdných sester sv. Karla Bor. Charita jest nejkrásnější květ katolicství, který nejvíce působí na lidské srdce. Lid chce nejen slyšet pravdu naší sv. víry, ale vidět i její nádherné plody.

Od myšlenky přešli jsme hned k činu. Byl založen v Litomyšli „Domov sv. Kláry“, pro který byly zakoupeny za určitých podmínek dva vilové objekty se zahradami p. Sedláka.

Ač se mi samému podařilo do začátku ústavu sehnati větší kapitál, přece opětně největší starost a tíha o udržení řádného chodu tohoto nejvýznamnějšího našeho podniku spočívala na bedrách Dr. Noska a „Družiny sv. Kláry“, v Praze jím založené. Jestli tedy nyní kdo pocítí bolest nad ztrátou skromného duch. syna sv. Františka, p. min. Dr. Noska, byl jsem to já a náš charit. ústav sv. Kláry.

Pro náš „Domov sv. Kláry“, jak řekl sám starý domovník v ústavě tak často p. ministrem při návštěvě nenápadně obdarovaný, jest smrt p. Dr. Noska ztrátou nesmírně těžkou.

Pravda, „Družina sv. Kláry“ bude pokračovati v díle svého zakladatele, ale ministr Dr. Nosek byl jen jeden a ten bude všude dlouho nenahraditelný.

Šťasten bych byl, kdyby se našel mecenáš, který by zvčnil památku Dr. Noska, apoštola charity, zabezpečením zejména jeho nejceněnějšího odkazu „Domovů sv. Kláry“.

Náš ústav potřebuje nezbytně svého rozšíření — mám tolik přihlášek a tak rád bych na všechny strany pomohl, — ale nemám místa a dobrodinců, kteří by pomohli dílo Noskovo dobudovati v takový ústav, který by byl zachránou stům potřebným a zároveň skvoucím pomníkem té lásky, již plálo za živa tak málo chápáné srdce po Bohu našeho největšího dobrodince.

Tolik krásného se toho napsalo o Dr. Noskovi, ale dosud jsem nikde nečetl, že by se našel mezi těmi jeho tisíci cititeli z našich řad, který by význačnějším peněžitým darem pomohl zachrániti alespoň díla charity, jež on z víry žijící pro čest a slávu Boží a záchranu bližních budoval, ale pro nečekanou smrt nedokončil. Snad se najdou konečně tací, třebaš námi nečekaní.

Ale jest ještě jiné dílo, kterým si Dr. Nosek zasloužil v Litomyšli vděk farnosti. Postaral se na mou prosbu, aby i v Litomyšli byla zřízena stanice laického apoštolátu III. řádu svatého Františka.

Na podzim, tedy ne dlouho před bolestným svým utrpením a smrtí, dal do Litomyšle zavězt 2 sestry charity, aby se zde věnovaly ošetřování chudých nemocných po domech, ujmaly se

děti a byly nápomocny i jiným způsobem duchovní správě v záchraně nesmrtných duší. Sám také ze svého uhrazoval stravu a nejnútnejší potřeby sester.

Měli jsme však spolu v plánu i jiné a jiné podniky pro zesílení náboženského života nejen v Litomyšli, ale na celém našem východě. Prozrazuji, že jak já, tak on toužili jsme vždy po tom, aby v Litomyšli obnovila se v celém lesku tradice katolická z oné doby, kdy zde působilo tolik slavných řádů. Za tím účelem mimo již vylíčené akce neslo se i to společné naše úsilí, aby Litomyšl byla obohacena o nový a živý mužský český řád, kterého pro nesmírný nedostatek kněží tolik nejen zde, ale v celé naší diecési potřebujeme.

Chťeli jsme v nejkratší době postarat se zde též o exerciční středisko, což by se bývalo stalo nejspíš při rozšířeném „Domově sv. Kláry“ neb i jinde. Pomýšleli jsme dále v Litomyšli prosadit a zavést i určité typy našich katolických škol. O všem jsme spolu často uvažovali, do budoucna osnovali plány a k tomu připravovali půdu a schůdnou cestu. Smrt Noskova mnoho z těch plánů na delší dobu zarazila, ale, doufám, nezničila.

Památka Noskova zavazuje všechny jeho spolupracovníky, aby šli dál v jeho šlepečích a hledali zase oni cesty, jak by uskutečnili, čeho on bez viny nedokončil. Bylo by to velmi málo psátí nadšené a s obdivem o jeho ideálech, řadit se mezi jeho nejvěrnější přátele a utíkat od jeho rozdělané práce pro oběti s tím spojené. Nejen osoba Noskova, ale i jeho svaté dědictví musí všem jeho přátelům a spolupracovníkům býti nejvyšším drahým. Zaslouhuje si to plnou měrou. Pro mne a nás v Litomyšli i na okrese, kde jsme Dr. Noska znali, ctili a milovali, jest jeho předčasná smrt kategoričtím příkazem, pokud Pán Bůh síly dá a bude sám chtít, pokračovati prozřetelně, ale energicky s jeho houževnatostí a za všech okolností v jeho nám zanechaném díle.

K této činnosti, kterou Dr. Nosek v Litomyšli rozvinul, přistupují ještě desítky přednášek z náboženského, duchovního a finančního oboru při různých kurzech, duchovních cvičeních, slavnostech, jež ruku v ruce se mnou buď v Litomyšli neb na okrese připravil a uspořádal.

A na konec nemohu zapomenouti ani kláštera sloupnického. Nebýt Dr. Noska, jeho zásluha, nevím, co by se bývalo stalo ve Sloupnici u Litomyše s tamější dívčí měšťanskou klášterní školou.

Vzpomínám jen té spousty rekursů, jež přímo sám neb mým prostřednictvím odeslal nadřízeným státním úřadům, aby tamější klášterní školu zachránili před uzavřením. I to vyžadovalo veliké energie a obětavosti. A zachránil školu, ovšem nástavbou jednoho patra na klášterní budově.

Z toho, co jsem letmo načrtl, vysvítá jasně, co znamenal Dr. Nosek pro mne a celý katolický život v Litomyšli a na okrese, ba i v celých Čechách.

Jestliže vy všichni, kdo jste se s ním intimně stýkali, s ním pracovali, do hlubin jeho zbožné duše nahlédali, jeho život, práce, zkoušky, utrpení, nemoc a skon sledovali, o něm tolik pěkného po smrti píšete a vyprávíte, s větším ještě právem mohl jsem tak učinit já, jemuž Dr. Nosek věnoval tolik lásky a důvěry.

Ale pochybuji, kdybych se snažil sebe podrobněji a věrněji vylíčit práci a charakter Dr. Noska, jak jsem je poznal z častých osobních styků a dlouholeté spolupráce s ním, že bych ho plně vystihl.

Duše Noskova byla a zůstala až do smrti tajemnou, nezbadatelnou hlubinou, jen Bohu známou. Jedno mi jest jisté, že Dr. Nosek nebyl zednářem, jak byl za živa pomlouván, že byl nejen zevně, ale i niterně hluboce věřícím, že všechny jeho snahy a práce tryskaly z křesťanského idealismu, rozněcovaného a udržovaného Eucharistií a duch. cvičeními, že byl neobyčejně nadaný, vysoce inteligentní a vzdělaný, a to v každém oboru vědy (i v bohosloví), že nebyl nikdy povrchní, že šel až na kořen věci, že byl společensky noblesní, ale vždy pozitivně demokratický. Býval někdy v řeči i v chování úsečný, ale příčinou toho bývala velmi často přepracovanost a snad i jiné závažné důvody.

Co mi ho zvlášť přibližovalo, že o těch, kteří mu ubližovali, přede mnou a jinými nikdy nemluvil a když musil, vždy jen krátce a velmi slušně, že nedával znáti nikomu své intelektuální převahy, že se nechlubil svými charitativními činy, z nichž mnohé konal skrytě, že neobyčejně trpělivě, bez jediného slova reptání snášel všechny kříže, jež Boží Prozřetelnost v takové míře na něho snesla. To bylo prakticky prováděné křesťanství.

V poslední době dožil se mnohého nevďěku, snad ne ode všech ze zlé vůle, ale i to nesl bez stesku, statečně a s pevnou vůlí přes to se přenést a pracovati dál houževnatě za uskutečněním svých velkorysých ideálních plánů pro rozkvět království Božího mezi námi.

Jako byl věrným věře a církvi, nezakolísal nikdy ve své oddanosti též k lidovému hnutí. To chtěl postavit na pevnou bási jak hospodářskou a finanční, tak i náboženskou. Miloval velice mládež a v ní usiloval hlavně náboženskou a hospodářskou práci vychovati lidové straně kádr schopných, zásadních a spolehlivých průbojníků. Mládež považoval především za součást „Katolické akce“. Nebyl však proti tomu, aby mládež nepoliticky organizovaná si všímala i otázek politických.

Kladl však důraz na prvním místě vypěstovat z mládeže žulové katolické charaktery a praktické lidi, na které možno za všech okolností spolehnouti, které možno bezpečně postavit i na nejnebezpečnější a nejexponovanější místa. V tom duchu a směru se také nesly všechny jeho přednášky a akce v mládeži a pro mládež.

Tak jsem Dr. Noska poznal za mnoho let intimní spolupráce s ním.

Nemohu dnes pochopiti, že to vše již patří minulosti. Stále a stále vidím Dr. Noska před sebou a kdybych neměl takové doklady o jeho předčasném skoně, nevžil bych se snad v myšlenku, že se zde s ním již více nesetkám.

Tolik jsem mu přivykl. Čím to? Nejen pro to vše, co dobrého pro mne, Litomyšl a náš kraj vykonal, ale že byl ideálního založení a snah i mně blízkých. Byli jsme dvě duše rozdílné, ale rozuměli jsme si a i po větších diferencích mezi sebou jsme se opět sešli a shodli. Proto nedivno, že jsem nezadržel proudy slz a smutek velký padl na mne po jeho prostém františkánském pohřbu. Zemřel mně víc než přítel. Kéž i dál jest mně, Litomyšli a kraji svým duchem blízkou a zůstane nám všem vůdčí hvězdou v každém našem podnikání a mocným přímluvcem u Toho, kterého nade vše miloval a v životě, v utrpení i ve smrti tak krásně v sobě zpodobnil! Kéž jest mu za to Pán Ježíš štědrým odměnitelem na věčnosti!

Kéž svatá památka Noskova věčně svěží žije mezi námi!

Dr. Josef Durek, kaplan v Litomyšli.

Lístek do pohřebního věnce ministra m. sl. Dra Františka Noska.

Do věnců, jimiž uctíváme památku milých a zasloužilých osob, bývají nezdíka vkládány buď národní obětiny nebo jen prosté lístky s posledními pozdravy nebo vzpomínkami na okamžiky neb události, kterými se zemřelí navždy zapsali do paměti těch, kteří je přežili.

Přidružuji se tedy z velmi milé povinnosti k těmto projevům piety k zemřelému, abych touto nepatrnou a prostou črtou přispěl k věrnému dokreslení obrazu tohoto vzácného člověka, ušlechtilosti jeho ducha a příkladné jeho skromnosti a velikosti jeho upřímně věřící duše.

Měl-li jsem dosti zhusta příležitost obdivovati se jeho houževnaté vytrvalosti a příkladné křesťanské spravedlnosti na schůzích, jimž předsedal nebo na nichž mluvil, vzbuzovala můj údiv neochvějná trpělivost při slyšení zástupců odborových organizací, když mu jako ministru přednášeli svá přání, své stesky a požadavky. V rysech jeho obličeje neobjevila se únava, ani když mu mluvící organizace přednášeli svá přání třeba po dvě hodiny a v podrobnostech, jimiž chtěl u ministra — pokud šlo o jejich přepracovanost — sám se jako jejich autor snad pochlubiti — Dr. Nosek vyslechl ho trpělivě a neprojevil ani rozmrzelejším pohledem, že v jeho čekárně je podobných deputací několik a že by tedy bylo záhodno, aspoň v jejich zájmu, jednati stručně. Vybídl i ostatní členy deputace, s níž právě jednal, k podání event. doplňků předmětného referátu, a kolem jeho rtů objevil se nepopsatelně shovívavý, ale také milý — a soudím-li dobře — i vděčný úsměv, když vybidnutý člen deputace jen krátce podotkl: „Nemám, pane ministře, k věrně podané věci nijakých doplňků.“ Tuto šetrnost odměnil ministr při loučení upřímným stisknutím ruky.

Dr. Nosek byl horlivým obhájcem manželské nerozlučitelnosti; jeho řeč, přednesená krátce po převratu v holešovické organizaci, nasvědčovala, jak Nosek látku tuto ovládá a jak se k ní pečlivě připravil studiem pramenů a zákonů o manželství vůbec. Dnešní katastrofální následky rozluk potvrzují bohužel všechnu hrůzu rozvratu rodin, na niž řečník již tehdy s obavou a téměř věštecky poukazoval.

V téže době zemřel současník počátku politické dráhy Noskovy, poslanec ing. Bedřich Pospíšil. K jeho pohřbu na olšanských hřbitovech dostavila se snad celá katolická Praha. Nad otevřeným hrobem promluvil i Dr. Nosek. Právil v zásadě asi toto:

„Stojíme u hrobu, do něhož bude uložen náš milý přítel, inženýr Pospíšil. Jak velikou by byla naše bolest, kdybychom neměli víry v nesmrtnost duše. Proto nás, katolíky, pohled do otevřeného hrobu neleká, hrobu se bojí jen neverce. My však víme, že hrob je branou do života věčného, denně se modlíme ve svém vyznání víry, že věříme v život věčný. Pohřeb katolíka nenahání nám tedy strachu ze smrti, ale nabádá nás k modlitbě za pokoj a spásu duše zemřelého.“

Několik prostých slov z úst katolického laika, ale jaký byl v nich poklad duchovní útěchy pozůstalým přátelům i členům rodiny zemřelého katolického politika.

„Víro svatá, čím bychom my, synové prachu, byli bez tebe,“ napsal v jedné ze svých povídek moravský kukátkář P. Václav Kosmák. Jen tato pravda a naděje z ní plynoucí byla Dr. Noskovi posilou v těžkých zkouškách, když ukládal do hrobu své nejdražší. Ale Nosek, horoucně zamilovaný do chudáčka Božího, sv. Františka z Assisi, přijal s pravou křesťanskou pokorou a sta-

tečnosti toto navštívení Boží, tato duševní stigmata bolesti, ale také záruky lásky Noskova svatého patrona.

Případ Noskův plní duši posvátnou úctou a také svatou závisť. Je v něm, povrchně posuzováno, tolik bolestné tragiky, že by zdrtila duši zoufalstvím, kdyby nebylo víry, že právě tato bolest ji předurčila k bohatému podílíctví na kráse a bohatství nebes. A v tomto předurčení stává se i bolest sestrou a mění se v rozkoš.

Bývali jsme se zemřelým Dr. Noskem jednou sousedy v mnohých časopisech a listech katolických. Toto duchovní příbuzenství i upřímná sousedská láska dalo podnět k napsání tohoto listku do věnce zemřelého politika a vědce. Kladu jej ne bez hlubokého pohnutí na Noskův hrob a z hloubi sousedské duše přidružuji se k veliké obci jeho přátel i k jejich modlitbám za mír a pokoj jeho duši.

Antonín Hruza.

Několik vzpomínek na Dra Noska.

Jak jsou prostředky lidské řeči nedostatečné, chceme-li vyjádřit něco, co má být výrazem vzpomínky, lásky a úcty k osobnosti, jakou byl náš velký zesnulý. Zvláště když jde o dra Noska, který neznal shovívavosti vůči slovům a nade vše a do popředí všeho stavěl — čin, čin hodný praktického katolíka. To jej dělalo nedostupným, nedostupným těm, kteří jsou cititeli mnohomyšlnosti, laciné uliční demagogie, na kterou se redukuje u nás — bohužel — často politická aktivita.

Bylo vzpomenuť po smrti dra Noska v novinových článcích nutností, aby jeho dílo nezahynulo, aby bylo jeho spolupracovníky a následovníky konáno stále a přivedeno k potřebnému rozmachu, pod zorným úhlem, platným pro posuzování činů i každého slova podle zásady: „Co by tomu řekl dr. Nosek?“ Doslovné splnění této zásady znamenalo by snad vzdání se jakéhokoliv slova uznání jeho práce, protože on nikdy svou práci necenil a viděl ve všem svém konání jen projev Boží vůle a usouzení Božské Prozřetelnosti. Ne pro památku dra Noska, ale pro ty, kteří chtějí poznati vnitřní a vyšší stránku jeho celoživotní práce, přervané smrtí před padesátkou, chci v těchto řádcích pozměnit — jen pro tentokrát — onu směrnicí v těchto několika řádcích vzpomínek v ten smysl: „Co nám říkal dr. Nosek svou prací, celým svým životem?“

Po prvé poznal jsem dra Noska v prosinci 1925, kdy Sdružení katolické mládeže v Čechách mělo v Praze kurs pracovníků za vedení P. Klementa. Zájem o SKM, probuzený čtením „Dorostu“ již na střední škole — třebas hnutí na Moravu nezasahovalo organizačně, zato svým morálním vlivem a vzorem — vedl mě do řad posluchačů kursu, před něž v defilé vybraných řečníků a pracovníků předstoupil také poslanec dr. Fr. Nosek. Za několik dní nato stal se ministrem vnitra. Pro nás, kteří jsme na střední škole a zvláště na universitě vstřebávali do svého myšlení papírový integralismus „Rozmachu“ a měli jsme předem o „partajnicích“ určitý úsudek, málo schopný kladně posuzovati politickou práci českých katolíků, mohlo být téma přednášky dra Noska banalitou. Mluvil o katolících v politice, o možnostech a nutnosti čistoty v politice, o souladu veřejné činnosti s katolicismem. Každý, kdo prošel vývojem naší generace, měl jistě chvíli, kdy se mu rojily určité pochybnosti o politické straně jako správném výrazu tužeb československých katolíků ve veřejném životě, při čemž skupule byly posilovány disharmonií mezi myšlenkou a činem, slovem a praktickým životem nejednoho reprezentanta našeho veřejného života. Že tyto pochybnosti mě opustily a že jsem nikdy v další své práci nepochyboval, zvláště jako novinář, o nutnosti naší politické práce, o to má zásluhu dr. Nosek. V jeho výkladu nebylo slovíčkářství. Byla to prostá, upřímná slova, za nimiž stojí vykonané činy a současně s každým slovem zraje nový čin, čin hodný katolického politika.

Při práci v mládeži i několikrát jsme se setkali s drem Noskem. Nepočítával jsem nijak jeho uzavřenost. Vyplývala jako samozřejmá z jeho celé bytosti. Byl to typ politika, kterému je cizí t. zv. duše davu a snaha zalíbiti se lidu. Jeho práce v mládeži byla nezištná pastorela laika, který viděl, jak je zanedbáván lán katolické obrody, která jedině může

vyrůst z mladých, ale jen z těch, kteří jsou praktickými katolíky, svědomitými v plnění svých občanských povinností a pevnými a odhodlanými setkávati se na cestě k ozdravení našeho katolického života s překážkami a nevěděkem právě tam, kde se nejméně očekává — ve vlastních řadách. Dr. Nosek jako politik byl úzkostlivým strážcem nepolitického charakteru SKM. Není to paradox. Je to skutečnost, která je odůvodněna opravdovým žitím s Církví, která chce nábožensky silnou a dobře vychovanou mládež, aby pak jednou ve veřejném životě zasáhla na stráž katolických zásad svým praktickým životem a svými schopnostmi. Polovičatost je největším škůdcem katolíků v politice.

Co udělal dr. Nosek pro výchovu katolické mládeže k správnému chápání životního poslání československých katolíků, neoceníme v přítomnosti. Cítíme již dnes, že jeho živý příklad odešel nám dříve, než jsme se dovedli postaviti na jediné pevnou a bezpečnou základnu naší veřejné práce, opřít se o mládež obrozenou a prodchnutou duchem katolicismu činem. Vůdcové mládeže mají možnosti v praxi provésti ideál dra Noska tak, jak jej on sám činem prováděl. Píši to nejen jako bývalý funkcionář SKM, ale jako novinář, který je si vědom své povinnosti říci včas rozhodné slovo.

Kdybych měl kvalifikovati dra Noska podle jeho vztahu k novinám, musil bych říci, že nikdy dr. Nosek nestál o registraci své práce, tím méně její uznání, v tisku. To byla jeho chyba, protože je ještě tolik lidí, kteří věří o politické práci a schopnosti politika jen to, co o nich napíší noviny. Význam tisku pro věc a katolické zásady nikdy však nepodceňoval. Nebyl z politiků, kteří se specialisují na výklady novinářům na každém kroku, aby byli jisti jejich zmínkou o své osobě. Neměl smyslu pro takovou reklamu, podceňoval interview jako odřený zjev žurnalistické mašinerie. V užším kruhu dovedl však říci několika slovy novinářům, k nimž měl důvěru, leccos, co prospělo věci a novinám lépe než sáhodlouhé výklady. Jeho vlastní články v novinách a časopisech měly zvláštní ráz, neobvyklý v našich listech. Ukazovaly na politickou a žurnalistickou kulturu, s jakou se setkáváme v renomovaných listech románských a germánských katolíků. Z jeho článků bylo zjevno, že je píše odborník, ale také katolík, třebas dovedl býti v tomto smyslu podle potřeby i nenápadný, ale vždycky rozhodný.

Chťel bych připomenouti ještě jednu myšlenku dra Noska. Měl na srdci jednotu katolíků i ve veřejném životě. Proto měl ministr Šrámek v něm velkou oporu, zvláště v poměru k l'udové straně. Věren své zásadě, kterou viděl slovem vyjádřenu v citátu z Carlylových „Hrdinů“, tak často jím v poslední době užívaného: „Známku každého hrdiny všech věků, všech míst a za všech okolností jest, že proniká ke skutečnosti a opírá se o věci a ne o zdání věcí,“ studoval dr. Nosek otázku sjednocení československých katolíků důkladně a jeho stanovisko k politické jednotě veřejného katolického života Čechů a Slováků kryje se proto s míněním seriosních politiků a ne nekritických snůlků. Vývoj událostí potvrdil stanovisko dra Noska i v tomto směru. Posledním článkem zvěčnělého v „Životě“ je také nepodepsaná stať

„Autonomie českých zemí a autonomie Slovenska (v posledních číslech min. ročníku). A o tomto chystaném článku mluvili jsme s drem Noskem v poslední z těch několika rozmluv před mým odjezdem do Olomouce na chodbě před rozpočtovým výborem. S jakým pochopením rozvíjel tehdy celou myšlenku! Obraz, který nikdy nezapomenu!

Mladí čeští katolíci mají zvláště v náležitém pocho-

pení slovanské otázky a v následování souladu života soukromého a veřejného dra Noska nejlepší směrnici pro veškerou působnost. A mladí jsou přesvědčeni: Odešel křesťanský rytíř, který nechtěl na světě dojíti slávy. Jeho duch zůstal, protože je to duch katolické regenerace v našem národě. Věříme v jeho vítězství!

Josef Řezníček.

Promoce Dra Noska 19. února 1910.

Právnick Nosek docházel do České Lígy akademické v posledním roce svých studií takřka každý den navečer, kdy pak s kolejníky Arnošta z Pardubic chodíval na procházku po nábřeží od Národního divadla k železničnímu mostu, neb byl námi doprovázen k cestě do Karlína. Již tenkrát u nás čekatelů Č. L. A. budil respekt nejen svými vědomostmi, ale i skromným vystupováním. Jeho zdvořilost uvedla mě samotného mnohdy do rozpaků. Nejvíce jsme se těšili na Noskovo poučování, kdy nás tehda nejmladší zasvěcoval do různých národohospodářských teorií a náboženských polemik. Tím více vzrostla moje úcta k právníku Noskovi, když jako pomocník administrátora Studentské Hlídky jsem vypátral, že apolegetické příspěvky otištěné ve Stud. Hlídce pod značkou J. Ch.(rudimský) jsou dílem Noskovým. A když pak objevila se na černé tabuli vyhláška předsedy Gágy o Noskově promoci, nebylo z nás mladších nikoho, kdy by chyběl. Sám jsem šel již ze zvědavosti, jak taková promoce vypadá. Dr. Nosek ke konci své děkovné řeči nezapomněl také na hrstku přítomných ligistů a děkoval nám za účast tak vřelými slovy, že mě to docela dojalo k slzám a co nejvíce nás nadchlo a na co jsme byli nejvíce pyšní bylo, že s tohoto fora ozvalo se několikrát z úst Dr. Noska jméno České Lígy akademické. Dnes se to snad zdá trochu všední a naivní, ale tenkrát, kdy o nás nikdo nevěděl, kdy nás byla hrstka, co by nás na prstech spočítal a kdy jsme museli zápasit na všech stranách proti pokrokovému studentstvu, mělo to pro nás velký význam a znělo to jako první programová řeč budoucího státníka.

Zv.

Z matriky arciděkanského úřadu v Chrudimi. František Nosek narodil se v Chrudimi č. 78/IV. dne 26. dubna 1886 jako manžel syn Františka Noska, respicienta fin. stráže v Chrudimi, manžel syna Frant. Noska, sládka v Navarově, hejtm. Semilské a Františky rodem Kramářové z Vysokého, hejtm. Jilemnice. Matka jeho: Albína, manž. doera Jana Cisaře, stavitele v Dobrušce, a Terezie rodem Kuželové z Dobrušky. Oddán byl v Poříčí n. Sázavou dne 17. srpna 1917 s Annou Kubešovou.

Z mládí Dr. Fr. Noska. O životě pana Frant. Noska, ministra m. sl. vypravuje pí Žofie Urbanová, vdova po úředníku Občan. záložny v Chrudimi: Od své maličkosti byl velmi zbožný, chodíval s našimi dětmi denně do chrámu Páně a největší radostí jeho bývalo dělat věnečky a zdobit jimi kříže a sochy. Byl dítkem skromným, více v sebe uzavřeným a rád vodil ze školy domů maminoc chudé spolužáčky na oběd. Jeho poslušnost, pilnost a ve všem svědomitost byla ve škole i doma příkladnou.

Monografii o životě a díle Dra Fr. Noska

hodlají společně vydati III. řád sv. Františka, Spolek „Život“, Klub Dra Fr. Noska „Život“ na podzim letošního roku. Prosíme všechny, kdož poznali Dra Fr. Noska, aby na redakci našeho časopisu poslali své vzpomínky, sdělili adresy osob, které bychom o ně mohli požádati, jakož i sdělili vše, co by mohlo přispět k zachycení charakteristiky osobnosti a díla zesnulého Dra Fr. Noska. Za každé upozornění budeme vděční.

Redakce časopisu
„Život“,

Praha II., Spálená ul. č. 15

Objednávky, reklamace a čísla na ukázkou zašle ČASOPIS „ŽIVOT“ Praha II., Spálená 15.

Toto číslo jest o 16 stranách. - Bylo vydáno 28. května - Příští číslo vyjde 10. června 1935.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ZIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Bořivo Benetka, A. Hroch, P. Silv. Braitc O. P., dr. J. O. Martinovský, dr Jan Bartoš, dr. Jos. Pelikán, E. St Hertničan, F. V. Habětinek. Život náboženský, kulturní, politický. Co život dal.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. června 1935. Ročník XVII. Číslo **11-12**

Boř. Benetka:

Poslání katolického sjezdu.

Ještě minulá generace by teprve letos slavila tisící výročí mučednické smrti Dědice české země, svatého Václava. Snad jest to náhoda, že tento rok byl zvolen za první společnou manifestaci katolíků naší říše. Ale není náhodou, že u hrobu toho světce shromáždí se katolíci všech národností naší vlasti, by si slíbili stát pevně a svorně za jeho dědictvím: vírou katolickou, která právem v něm vidí zakladatele náboženské tradice české. Můžeme směle říci, že svatý Václav jako první nositel katolické tradice v plném a srozumitelném významu toho jména i svojí smrtí utvrdil a upevnil Kristovo náboženství na pomezí germánského světa.

Před šesti lety, když jsme před celým katolickým světem osvědčovali svoji katolickou, tisíciletou minulost, nedovedli jsme toho využití i ve smyslu tisícileté tradice českého státu, který trval po celých tisíc let i když snad různými opatřeními posledních panovníků na venek se popírala nebo zakrývala. Panovníci z německého Lotrinského rodu (František Josef se nazýval sám německým knížetem) sice navenek se osvědčovali jako panovníci katoličtí, aby mohli uplatňovati z toho plynoucí prospěch osobní a prestižní, ale svým skutky daleko prokazovali svého domnělého katolického přesvědčení. A jako se neosvědčili skutečnými katolíky, tak stejně nestáli o to, aby se projevíli dobrými a řádnými držiteli koruny svatováclavské, kterou přece nazývali perlou ve svém císařském diadém. Směle můžeme říci, že známým zákonem císaře Františka Josefa I., kterým rušil dosavadní ústavu a nastolil v Předlitavsku centralistický systém, popíráje tak stará práva české koruny, podepsal také ortel nad svojí říší.

V té chvíli už bylo jasno, že popřením i těch zbylých, skoro jen ideálních práv české koruny zřekl se starý císař také koruny svatováclavské, kterou sice v těžkých dobách sliboval přijmouti u hrobu svatého Václava, ale vždy se tomu vyhýbal, v té chvíli bylo zjevno, že to císař *rakouský* sám trhá pouta mezi Dědictvím svatého Václava a svým rodem.

Rozklad podunajské monarchie byl už jenom otázkou času. Obnovení plné svrchovanosti českého státu bylo logickým důsledkem neústavního gesta císařova. Proto snad ani Vatikán neměl námitek, aby národ, jehož se panovník zřekl, neusiloval o obnovení státu.

Dnes, kdy i ta krátká doba od roku 1918 ukazuje, že obnovení českého státu nebylo vyvoláno jenom na hodilým rozpadem soustátí rakousko-uherského, dnes právě sjezd katolíků celého státu v Praze jest toho dokladem, že katolický národ (mám na mysli národ ve smyslu státním) má primérní nárok na to, aby tento stát, posvěcený tisíciletou existencí, aby tento stát nejen zde byl, ale aby vykonal poslání, které už od věků zde měl: byl mostem mezi západem a východem, severem a jihem. Na západě roste germánské pohanství na východě rudý prapor pod heslem bezbožnictví dříve poslední zbytky pravoslavného křesťanství.

Tam u hrobu svatého Václava sejdem se všichni, kdož v pevné víře v moc a sílu katolické víry nejdou, ale pevně také věříme a jako věřící chceme sloužiti, jak se patří synům a dědicům svatého knížete míru a pokoje. A spolu s námi budou i tři Otcové svatého kollegia kardinálského: ze západu kardinál pařížský, z východu kardinál hnězdenský, ochránce katedrály, zasvěcené českému biskupu svatému Vojtěchovi a z jihu přijde kardinál vídeňský, aby ukázal, že i tam pochopili význam českého státu pro katolické náboženství.

Doposud jsme se zdáli státem bezbarvým a kdybychom chtěli souditi podle toho, jak se hledělo na nás v cizině, můžeme říci dokonce nekatolickým. Podařilo-li se proto svolati do Prahy katolíky všech národností naší říše, podařilo-li se sjednotiti je ve jménu Krista Krále, potom rázem padají ty mlhavé závoje našeho Dědictvím svatováclavským a celému světu zvěstujeme, že jsme státem katolickým. Toto veřejné přiznání však zavazuje. Zavazuje zejména nyní, kdy jako stát s většinou slovanskou jsme vlastně vklíněni do území Říše, kde pohanství Rosenbergovo a Ludendorffovo snaží se tam býti náboženstvím oficiálním. Vztýčíme-li nad Prahou kříž Kristův, představujeme se celému světu jako stát křesťanský. A katolický svět, který k nám vysílá své zástupce, s radostí kvituje toto veřejné přiznání, tím důležitější, že pod tím křížem schází se všechny národnosti republiky ve svorné jednotě. Co nedovedla spojití rozmanitá hesla stranická stavovská, slovem efemerní, to jest stmeleno jménem Kristovým. Až budete potkávat po Praze hloučky lidí ze všech konců republiky, nebudete v nich viděti příslušníky některé společenské třídy nebo národnosti. Ne, to budou katoličtí křesťané, kteří aspoň na těch několik dnů přiodělí svoji duši ve zbroj vojáků Kristových. Už na očích jim uvidíte, že radostněji hledí kolem sebe, neboť všade, kam pohlédnou, budou se setkávati se stejným radostným pohledem.

Proto katolický sjezd není pouhým sjezdem. Řekl bych, že jest to generální zkouškou katolické pohotovosti. Ovšem, nepojedou ulicemi těžká děla, nevidíte vojenských formací, ba ani meče, ani pušky. Takových zbraní Kristus-Král nepotřebuje. Jest účinnější zbraně, než všechny tyto nástroje, vymyšlené spíše nepřítelem člověka, než rozumem lidským. Jest to zbraň modlitby, která poráží všechny úklady proti Církvi, proti duši křesťanské. Tím si vysvětlíme, že vrcholné body sjezdu projeví se modlitbou. Liturgická modlitba, toť jest přehlídka vojska Kristova. Neuslyšíte planých hesel a výkřiků. V duši se rozezvučí často už dávno pohřbené ohlasy našich lepších časů, když jsme ještě byli dětmi Božského Spasitele. A tyto tóny splynou v harmonickou jednotu. Zapomeneme, že nás dělí stavovské či národnostní rozdíly. Budeme křesťany, katolíky, kteří snad teprve v této chvíli si uvědomí, že dědictví svatováclavské nebylo nějakou frází, ale skutečným základem, z něhož vyrostl i tento stát a na němž stojí i jeho existence, jeho budoucnost.

Katolický svět osvědčil nám, že stojí za námi. Nejsme proto opuštěni, nejsme jen vystrčenou výspou. Jsme tvrzí, hradem, nad jehož věžemi vysoko se tyčí kříž Kristův.

Nelze si proto představit, že by sjezd nepřinesl dobro i našemu státu. Ukáže se, že máme tu základ, na němž může se budovat jeho budoucnost. Základ v jeho katolické většině. Nemám tak na mysli ani většinu číselnou, ale většinu náboženskou a kulturní převahy. Z ní, jedině z ní může vyvěrat to ostatní.

Rok 1929 byl jarem, probuzením katolickým nadějí. Rok 1935 pak jest už něčím více. Radostným příslibem. A za jeho vyplnění všichni se modlíme!

Biskupové ze zákopů.

Předválečná Francie postavila duchovenstvo na stejný stupeň před zákonem i v plnění občanských povinností ve službě vlasti ve zbraní. Teprve během světové války pozvolna překládání kněží od zbraní k sanitě a k službě polních kurátů. Vliv na tento přerod ve smýšlení měli v první řadě kněží samotní, ti četní, kteří položili v prvních měsících války život za vlast i ti, kteří ve vojenských kabátcích ukázali se jako vzor statečnosti a odvahy a zdroj posily pro spolubojovníky. Dnes má Francie stovky kněží, kteří si odnesli z války válečný kříž, Čestnou legii nebo aspoň jmenování v armádních rozkazech. Po světové válce je kurs „anciens combattants“ bývalých bojovníků. Jsou předmětem úcty celé vlasti a v četných jejich svazech v departementech jsou předsedy — katoličtí kněží-bojovníci. Nyní se dostalo jim zvláštní pocty. Byli jmenováni čtyři noví biskupové a všichni čtyři jsou náhodou bývalí bojovníci.

Staroslavná diecése amienská dostala biskupem msgre Martina. Je mu nyní 52 let a hned 2. srpna 1914 rukoval jako dobrovolník-kurát do pole. Když byl demobilisován 27. srpna 1919, odcházel z armády jako rytíř Čestné legie, nositel válečného kříže, čtyřikrát citován v rozkazech armády a svého pluku. Je radost čísti úryvky z těchto rozkazů.

„Zraněn dosti vážně na ruce úlomkem granátu a odvezen ambulatorií, dal výraz své statečnosti tím, že se hned druhý den vrátil opět do služby.“

Rozkaz z 15. října 1914.

„Vyznamenává se od počátku války odvahou a neutuchající obětavostí. Vždy ochoten pomoci a dodat odvahy, účastnil se všech útoků a šel vstříc bez váhání nejnebezpečnějším situacím.“

5. září 1916.

„Již po tři leta nepřestává obětovati se pro dobro pluku, kde každý ctí jeho vysokou kulturu, jeho povznášející city, jemnost jeho ducha a rozvahu, liberalnost, uchvacující a bezpříkladnou dobrotu. Je vždy na místě při nejobtížnějších chvílích, při nejtěžších okamžicích, aby dodával odvahy, utěšoval a pomáhal, účastnil se všech útoků, nasazoval svůj život a zdraví, aniž by myslel na sebe.“

4. srpna 1917.

„... účastnil se s plukem od srpna 1914 všech velkých bojů povznášeje morálku vojska svým znamenitým příkladem...“ z odůvodnění udělení rytířství Čestné legie.

Nedivte se, že je diecése amienská a s ní všichni bývalí vojáci hrdí na svého nového pastýře!

Ostatní tři biskupové mají podobný lístek z vojenské služby. Msgre Durand byl 26letý licenciát filosofie, když narukoval jako seržant 2. srpna 1914 k 15. pěšímu pluku. Za rok byl podporučíkem, v říjnu 1916 poručíkem a 29. května 1918 dvakrát zraněn a zajat

Němci a internován až do konce války. Ze sedmi citací v rozkazech několik úryvků:

„Skvěle se choval v ohni palby ve dnech 9. a 10. listopadu 1914 u Yprů. Jeho chování je hodno největších pochval a je rázu naprosto hrdinského.“

Rozkaz z 21. listopadu 1914.

„Při útoku 25. června 1917 ukázal tolik chladnokrevnosti a aktivity při zabezpečování a krytí boku oddílu, na nějž nepřítel soustředil svůj protiútok.“

Rozkaz z 3. července 1917.

„Důstojník, obdivuhodný zřeknutím sebe sama, odvažný, prostý a skromný. Provedl se svou samostatnou skupinou výkon, který umožnil tomuto elitnímu oddílu splnit delikátní poslání. 1. října měl vésti skupinu 80 mužů za svitu měsíce 500 m vpřed do posic nepřátelských, aniž by vzbudil pozornost. Ve zvolenou hodinu výtečně dovedl svou skupinu k posicím nepřátelským, jichž podrobnou znalost získal. Zpět dirigoval návrat svého oddílu k vlastním zákopům za střelby dělostřelectva a kulometů chladnokrevně a tak, že nebylo ztrát.“

5. října 1917.

„... v noci na 29. květen 1918 zastavil a zadržel nepřítele na poslední linii v úseku, který mu byl vykázan...“

20. března 1919.

V odůvodnění vyznamenání rytířem Čestné legie čteme:

„Důstojník vysoké morální hodnoty, jehož aktívem je mnoho krásných činů statečnosti, svědčících o velkém duchu obětavosti. Dvakrát zraněn, pětkrát citován v rozkazích...“

Nyní povede duchovní voje ze své residence biskupské v Langres!

Nový biskup z Montaubanu msgre Choquet narodil se r. 1878, vysvěcen byl r. 1903. Když vypukla válka, rukoval hned jako vojín sanitní služby a jako samaritán dovedl ukázat odvalu a velkou lásku k trpícím v poli. Od 1. listopadu 1915 působil jako kurát, ale ještě jako saniták dostal v rozkaze tuto pochvalu:

„Od začátku války za všech okolností dával neustále nejkrásnější příklad naprosté obětavosti a absolutního pohrdání nebezpečím, zvláště 22. srpna 1914, kdy pomáhal do naprostého vyčerpání sousednímu oddílu těžce sklíčenému, a ve dnech 9. a 11. května 1915 přinášel za stálého bombardování lidi těžce zraněné a vrátil se dobrovolně ihned, aby byl po boku kamarádům v palebné baterii a prokazoval jim dále své velké služby, jak materiální, tak morální.“

6. srpna 1915.

Když se stal vojenským duchovním, byl opět po

boku svých drahých kamarádů vojáků v první linii a měl podle jiné citace v rozkazu „svým klidem za ohně a bombardování neobyčejný morální vliv na vojáky“. Byl však polootráven při střelbě plynovým střelivem a odvezen do zázemí. To bylo v říjnu 1917, ale abbé Choquet se brzy zase vrátil k vojákům do fronty. V rozkaze z 2. října 1918 čteme krásná slova uznání, že po třicet dní nepřetržitého boje jeho divise pronikl k oddílům nejvíce ohroženým, aby donesl bojujícím „ať byli již jakéhokoliv náboženského vyznání, útěchu svého vlasteneckého zápalu, učil je vesele snášeti nejtvrďší obtíže a získával je pro velké jejich poslání“. A následují slova chvály na jeho

velkou zásluhu o udržení a povznesení morálky vojska v palbě nepřátelských děl.

Ani nový biskup z Belley msgre Maisonneuve nedíval se na válku z bezpečné dálky. Rukoval hned 4. srpna 1914 jako sanitní vojn, zůstal pět let ve frontě, demobilisován byl v březnu 1919 jako desátník s válečným křížem a vrátil se ihned ke své katedře v semináři, kterou před lety opustil, aby na četných válečných úsecích konal dílo samaritánské.

Francouzské listy uvítaly jmenování nových biskupů uznáním jejich občanských ctností. Biskupové ze zákopů dovedou imponovati i sebezatvrzelejším ovečkám diecése.

J. H.

Náboženská síla dostředivá a odstředivá.

Základem katolictví jest jednota všech v Ježíši Kristu. Tomáš Akvinský mluví o Církvi jako o tajemném Těle Páně. Ve století XVI. byla více zdůrazňována vnější forma, čili společnost v Církvi proti novotářům, kteří zdůrazňovali duchovní, vnitřní prvek Církve, zacházejíce až tak daleko, že antipapismus, definovali Církev jakožto shromáždění předurčených. (Tím jednou Církev bude, ale nyní má jako archa Noemova shromažďovati všechny trosečníky.)

Ale ačkoliv tento bludný pojem abstrahoval tak od lidského, že vlastně počítal už jenom s věčným a ačkoliv rušil vnější formu Církve římské, přece jeho uskutečnění provedlo nejdokonalejší decentralisaci věřících podle hranic národů a třeba i stavů. Kletba odloučení od Říma, vytržení z obecnosti, z živé jednoty a tíhnutí k pozemsky ohraničeným a zdůvodněným skupinám!

Vytýkali novotáři Církvi katolické, že si osobila pozemskou moc a tím odpadla od čistého Kristova evangelia, ale tragický osud všech těchto odstředivých náboženských společností jest nakonec zdůraznění státní společnosti v otázkách nadpřirozených. Katolíci tvoří tajemnou jednotu Těla Kristova, která se projevuje také navenek, odstředivé křesťanské společnosti vyšly z číše duchovního společenství, aby skončily v územně spoutaných náboženských společnostech.

Proto není divu, že protestantské církve mají v zá-

pětí zvýšené národnostní sebevědomí. Vim, co říkám. Jsou doby, ve kterých budou tímto katolíky bít po hlavách, ale zoufalé katastrofy, končící v hrůzách válek pro vypjatý národnostní duch, ukazují pozeňnané dílo katolické pospolitosti, duchovního společenství, ke kterému tihne celá katolická nauka.

Tím ale není řečeno, že bychom zavrhovali nebo podceňovali národní myšlenku. Katolík ji nepodceňuje, ale zasazuje ji do rámce soužití a společného cíle nejvyššího, nadpřirozeného, všech. Každý národ musí co nejvíce vypěstiti své osobité dobré vlastnosti, protože církve se skládá z národů. Bylo by její smrtí, kdyby chtěla slepě uniformovati život a formy všech národů, protože by tím ochudila nakonec sebe. Společnost, která by chtěla mít lidi omezené, roboty, aby mohla jimi slepě vládnout, by nakonec připravovala smrt sobě samé, protože společnost skládá se z osob. Čím více těchto osob je osobnostmi, tím je společnost bohatší a její život zaručenější. Ale nemůže dojít k tomu, aby se osobnosti vyvíjely jednosměrně, bez ohledu na společnost, bez ohledu na její cíl.

Jsme jedním tělem Kristovým v Církvi katolické a směřujeme k tomu, aby byl jeden ovčinec. Aby nastalo vyrovnání, vzájemné obohacování a prolínání hodnot jednotlivých skupin a národů. Toto je cíl nadpřirozený křesťanství. Proti tomuto cíli rozhodně směřuje přepínání důležitosti v různých věcech, hra-

K. Hroch:

Ústa spravedlivého.

Ústa spravedlivého pronášejí moudrost a jazyk jeho mluví to, co pravé jest. Zalm 36.

Není snadné psáti vzpomínky na dr. Noska, protože teprve po globálním pochopení duchovního jádra osobnosti Noskovy (viz čl. dr. J. E. Urbana v „Životě“ č. 10) lze si ujasnit mnohá slova i mnohé činy, před tím zdánlivě nepochopitelné a paradoxní.

Seznámil jsem se s drem Noskem při jedné schůzi v Čáslavi. Inž. Kopecký mě představil a nikdy nezapomenu, že tehdejší ministr, který přijel řečnit o hospodářských otázkách, dal mi přednost před ostatními účastníky schůze, kteří čekali, až se k dr. Noskovi dostanou na několik slov. Dnes teprve si uvědomuji, že to byl jeho velký zájem o potřeby mladých a ještě větší zájem o duchovní blaho dětí, protože první jeho otázka byla, jak to vypadá ve škole, kde působím a na celém okrese. Snad byli tenkrát někteří účastníci schůze netrpěliví, že musejí čekat, až bude ukončen hovor s mladičkým učitelem, ale dr. Nosek tím průkazně ukázal, že při všech starostech o hospodářské zabezpečení a o uskutečnění hospodářského programu nelze ani na chvíli zapomenouti na věci kulturní a zejména že je potřeba neustále mít na zřeteli otázky školské.

R. 1929 jsem byl přikázán na Podkarpatskou Rus. Nastoupil jsem, ale měl jsem tenkrát silný pocit osobní krivdy vida, že na okrese zůstává několik nezkošených sil na měst. školách, zatím co zkošený musí jít do kraje pod Karpaty. Žádal jsem o zrušení příkazu z důvodů zdravotních a poněvadž kladné vyřízení naráželo na četné potíže, požádali moji přátelé z S. K. M. o pomoc ministra Noska. Když jsem se vrátil do Čech, byl jsem mu poděkovati v ministerstvu pošt. Přijal mě beze vší okázalosti, s nestrojenou prostotou jako rovný rovného. Na mé díky odpověděl otázkou: „Které opatření byste ještě považoval za nutné, aby bylo dosaženo úplné spravedlnosti?“

Pověděl jsem mu; spojil se telefonicky a v nedlouhé době bylo žádané opatření uskutečněno.

Věru vzácný smysl pro spravedlnost! Vážil jsem si dra Noska vždycky, ale tenkrát jsem ho začal milovat. Nebývá vždycky u starších lidí dost porozumění pro mladé, pro jejich ukvapenost, chyby, omyly, ale také pro jejich přímost a žízni po spravedlnosti. Dr. Nosek ukázal cestu mnohým. Spravedlnost mu byla nade vše. Jistě cítil jako ministr velkou odpovědnost za to, že by mohl pomoci a nepomohl, kde byla spravedlnost v ústíku, a proto pomáhal.

Veliký zájem Noskův o školství jsem poznal i na ústavě Školských bratří. Dr. Nosek snažil se kdysi vybudovati Školským bratřím moderní učitelský ústav v Praze, ústav, který by vyhovoval všem podmínkám a zabezpečoval řádnou výchovu katolických učitelů. Mělo to býti ukončení provisorie dočasně přenesení uč. ústavu z Bubenče do Sv. Jana p. sk., které se protáhlo na dvě desetiletí. V poslední chvíli šlo z celého jednání a mezi drem Noskem a Školskými bratři zůstalo cosi nevyjasněného, ač musím doznati, že se Školští bratři vždy takřka úzkostlivě vyhýbali každému slovu, kterým by snad dr. Noskovi ukřivdili. Souhlasím, že šlo o vzájemné nedorozumění způsobené snad hodně tou okolností, že dr. Nosek vždycky hledal, v čem něco je, vyhýbal se jen zdání a snažil se pronikat až ke skutečnému, neokrašovanému a úplnému stavu věci.

Přes tento rozchod neztratil dr. Nosek zájmu o katolické pedagogium a když jsem ho v Praze navštívil, vyptával se zejména na cvičnou školu, hovořil o dětech a při té příležitosti pronesl také se svéráznou stříhostí kritiku jiné řeholní školy. Zprvu jsem se zarazil tím tónem a takřka aristokratickou povýšeností, se kterou mluvil o těch ubohých dětech sebraných někde na periferii, zanedbaných a nenadaných. Teprve později jsem si uvědomil, že jsem tenkrát nedobře pochopil Noska a že jsem mu krivdil. Nebyl to odsudek dětí, nebyla to povýšenost, bylo to jen úmyslné zhuštění černě, aby vynikla velikost práce obětavých řeholnic spravujících onu školu. Bylo to velké porozumění pro obtíže práce učitelovy. Dr. Nosek tu zase šel až na kořen věci, jako vždy.

Jeho ústa byla ústa spravedlivého a je to veliký odkaz zachovaný zejména všem, kdož usilují o katolickou výchovu v katolických školách. Je to návod k oprostěnosti od všeho pomíjejícího pozlátka, k odpoutání od falše a pokrytectví a podnět k proniknutí až do hlubin tajemství úspěchu práce, k opravdovému katolictví zavazujícímu do všech důsledků.

nicích, omezení. Čili jinými slovy odstředivá síla žene národy k bezohlednému vlastnímu vyžití na úkor společenství, celku. A jako jednostranné přepínání osobnosti vede ke sporům a utlačování druhých, podobně zapominání na zásadní a základní jednotnost všech se všemi tak, jak je hlásá křesťanství svou podstatou, vede ke vzájemnému odcizování, nepřátelství a rasovému běsnění. Katolíci občas zapominávají, že jejich místo není v přehánění národnostní myšlenky, nýbrž v poctivém sloužení společnosti, obecnosti skrze národ výchovou, zdokonalením kladných hodnot ve službě pospolitosti. Naši nepřátelé sami toto pudově cítí, takže i když různí nadšenci katoličtí spolupůsobí, nevím, jak intenzivně, na přehánění národních myšlenek, nejsou nikdy uznáni jako prvek a živý národnostní. Jak na příklad u nás se dovede vždycky zapomínat na nesmírné služby kněží buditelů, spolumakladatelů matic, jednot, knihoven, museí, národních divadel atd. I nepřátelé cítí, že toto není ústřed-

ní myšlenka katolicství, nýbrž, že jejím středem jest poněkud více hrdí na tento klad a na tuto hodnotu, která jest velmi silnou oporou proti sobeckým, šíle-jednota, společenství, obecnost. Měli bychom býti ným válkám a nepřátelstvím mezi národy.

Dodal bych ještě jednu zajímavou podrobnost. Protestantství chtělo zdůraznit osobnost, ale tam, kde z něho vyrostl vypjatý nacionalismus, tam se jedinec dokonale ztrácí. Co ale bude z národa, kde buduje se dům a neopracovávají se jednotlivé kameny, z nichž je sděláván?

Zůstaňme svoji, budujíce na katolickém, obecném podkladě, směřujíce k jednotě v Kristu! Tím zamezíme anebo přispějeme k zamezení oné zoufalé izolace, která nastavěla nesčetných hranic, pasů a vis a celních přehrad a staletých nenávistí a hořkých připomínek, které na konec vedou nutně ke krvavému střetnutí.

P. Silv. Brait O. P.

Dr. J. O. Martinovský:

Kolonisace na účet našich lesů?

„Pravým základem národního bohatství není zlato, nýbrž dřevo.“ (F. L. Oswald.)

„Národ bez lesů je národ vymírající.“ (Francouzské přísloví.)

V 5. a 6. čísle „Života“ byly uveřejněny dva články dra V. Šauera „Vnitřní kolonisace proti krizi“ a „Mají lesy vliv na podnebí?“, v nichž autor propaguje zemědělskou kolonizaci, jež by se podle něho dala provést na úkor našich lesů. Je to jistě názor ojedinělý a podle mého soudu naprosto pochybený. Důvody, pro něž by autor věnoval část československých lesů kolonizaci, jsou dva: 1. zbytečně veliká — podle autora — rozlehlost našich lesů, 2. okolnost, že úbytek lesů by nepoškodil naše klima.

Povšimněme si nejprve blíže druhého bodu. V článku „Mají lesy vliv na podnebí?“ autor dokazuje, že lesy nemají vlivu na množství srážek. Avšak množství srážek není ještě podnebí. Pod pojem „podnebí“ náleží také vlhkost vzduchu, teplota, větry, poměr teploty denní a noční, letní a zimní atd. Autorovi šlo ovšem o to, dokázat, že složka, jež je pro zemědělství nejdůležitější — množství srážek — není lesy ovlivňována. Avšak ani to není dosud a naprostou jistotou rozřešeno. Prof. Vitásek v nedávno vyšlém „Fysickém zeměpise“ píše: „Vliv lesa na atmosférické srážky není dosud přesně stanoven, ani nesporný.“

Že lesy nerozhodují o deštivosti, dokazuje autor takto: Anglie, Belgie a Holandsko mají více srážek, ač jsou na lesy nepoměrně chudší než Československo a lesy požehnané. To je ovšem srovnání zcela chybné. Srovnávají se tu země přímořské se zemí, jež je na přechodu k zemím vnitrozemským. Chceme-li tu srovnávat, musíme srovnávat místa o stejné zeměpisné poloze. Zůstaňme při Čechách a srovnávejme jednotlivé oblasti. Pohled na mapu lesů a srážek nám ukáže zajímavou věc. Kraje na srážky chudé jsou kraje bezlesné a naopak. Proto tomuto zjevu autor uvádí, že „ve skutečnosti les podnebí nedělá, nýbrž sám je na něm závislý“ a jako doklad uvádí Rusko. Tam, kde je dosti srážek, po čáru Kijev—Kazaň, jsou lesy, dále na jihovýchod je step. Nikdo nebude ovšem popírat, že klima umožňuje vznik a rozšíření lesů, to však ještě neznamená, že lesy neovlivňují také podnebí. Čechy patří do oblasti lesů. Tacitův popis lesnaté Germanie vztahoval se i na ně. I ony byly druhdy lesy pokryty. Dnešní klimatický rozdíl mezi jednotlivými oblastmi Čech dá se vysvětlit jen tak, že některé kraje Čech byly pronikavě odlesněny. Tak vzniklo téměř stepní klima v Poohří, v Českém Středohoří, na Slánsku a Pražsku. (Tím ne-

chci ovšem tvrdit, že všechny stepi na kopcích Čes. Středohoří jsou umělé.) Lesy v těch krajích nejsou proto, že snad by se jim tam nedařilo, nýbrž proto, že byly vykáčeny.

Avšak připuštěme i to, že by měli pravdu ti, již vliv lesů na množství srážek popírají, znamená to už, že se lesy v klimatu vůbec neuplatňují a že nemají vlivu na zdar zemědělství? Vedle srážek se na vlhkosti půdy pronikavě uplatňuje vlhkost vzduchu, a to přímo i nepřímou. Že lesy se význačně na vlhkosti vzduchu uplatňují, nebude přec chtít nikdo popírat. Lesy svým podrostem, hlavně mechovým, a svou půdou jsou reservoiry vody, kterou zvolna vydávají do ovzduší ve vodních parách, čímž neustále zásobují vzduch nad sebou i v okolí vlhkostí. A ukázalo se, že vláhá v půdě není odvislá jen od srážek atmosférických, nýbrž v daleko větším procentu vzniká kondensací par obsažených ve vzduchu, který proniká do půdních kapilár“ (Doc. inž. dr. Klečka v časop. „Krása našeho domova“.) Nepřímou pak působí vlhký vzduch na půdní vláhu tím, že ztěžuje vypařování vody z půdy. Není tu věru názornějšího příkladu o pravdivosti tohoto tvrzení, než loňské katastrofální sucho. Stačí jen porovnat, kde působilo nejpronikavěji: Byly to vesměs kraje bezlesné (Lounsko, Slánsko, Žatecko, okolí Prahy, Českobrodsko). A přece nedostatek vláh byl celkem v Čechách stejnoměrný. V krajích lesnatých přesto úroda byla ob- stojná.

Je tudíž patrné, že důvod, pro něž mají být lesy v Československu káceny, že se neuplatňují na podnebí, neobstojí.

A nyní, pokud se týče hospodářského významu našich lesů, jež autor shledává rozlehlými a po omezení vývozu do Maďarska i zbytečnými. Vybírá tu data z Reichovy knihy „Základy organizace zemědělství čsl. republiky“ (1934). V roce 1927 činil vývoz dříví 5.2 proc. hodnoty zahraničního obchodu. V posledních letech se tento podíl pohybuje kol 3 proc. V pětiletí 1920—1924 se vyvezlo 24 miliony q v ceně 919.8 mil. Kč, v druhém pětiletí 22.7 mil. q za 648 mil. Kč. Aktivum bilance zahraničního obchodu činilo za 14 let, 1920 až 1933, 8 a půl miliardy Kč. Krise, jež postihla náš vývoz v posledních letech, je dočasná a při dobré organizaci vývozu bude činiti dřevo významnou položku v zahraniční bilanci.

Je ovšem pravda, že v našich lesích naroste tolik dřeva, že je sami nespotřebujeme a musíme počítati s vývozem. To však je naše veliké plus. Dřevo není artikl, v němž by mohly státy trpící jeho nedostatkem státi se tak snadno soběstačnými jako ve výro-

bě průmyslové. Uvažme tato čísla. V Evropě se vy-
pěstuje ročně 502 miliony m³ dřeva a spotřebuje se ho
480 milionů m³. To by na první pohled svádělo k to-
mu, že by bylo lze evropské lesy o něco redukovat.
Avšak v tomto přebytku je započten i přírůstek v le-
sích východoevropských, jež jsou z valné části ko-
munkačně nedostupné. V Rusku na př. ročně přiro-
ste na 198 mil. m³ dřeva a těží se pouze 178 mil. m³.
Tím je tedy onen přebytek 20 mil. m³ ztracen. Možno
tudíž soudit, že v Evropě je hospodářství dřevem
právě v přítomné době vyrovnané. Avšak spotřeba
dřeva stále stoupá. Jaká tedy čeká budoucnost? „Vše-
obecně se uvažuje, že na celém světě se těží v přítom-
né době asi o polovinu více dřeva, nežli ho pravidelně
přirůstá (1,500 mil. m³ proti 1,100 mil. m³), a že za
každých asi 50 roků se spotřeba dřeva zdvojnásobu-
je. Z té kalkulace pak se vyvozuje, že již asi za 20 ro-
ků nebudou moci ani dnešní evropské exportní státy
(vyjímajíc ještě Rusko, nebude-li zatím ve svých le-
sích příliš kořistiti) vyvážeti své dřevní přebytky vů-
bec a proto že se blížíme dobám, kdy se dřevo stane
velmi oceňovaným a hledaným materiálem, s nímž
bude třeba zacházeti velmi hospodárně.“ (Dr. inž.
V. Weingartl v encyklopedii „XX. století“.)

Všechny tyto a podobné úvahy vedou k příkazu:
Chraňme si své lesní bohatství, jehož cena s časem
rychle bude stoupati! Každého hektaru vyrubaného
a nenahrazeného lesa je škoda.

Ostatně nejsou naše lesy jen zdrojem příjmů stá-
tu, několika jedinců, či samosprávných celků. V člán-
ku „Naše lesy“ (Zemědělská přítomnost) píše les-
mistr V. Horáček a inž. dr. O. Farský: „Aby uvedená
roční výtěž mohla být zpracována, je nutno zaměst-

návati asi 230.000 dělníků a lesních úředníků, a při
7 Kč na 1 m³ vyplatiti jen lesním dělníkům 126 mil.
Kč rubačských mezd za 6 mil. pracovních dnů. Aby
tato výtěžná hmota mohla být z lesa vyvezena, je
nutno zaměstnati ročně 70.000 až 75.000 povozníků,
včetně zemědělců, lépe řečeno výhradně zemědělců;
činí-li dovozně 10—15 Kč od 1 m³, je třeba vyplatiti
nových 180 až 270 mil. Kč mezd povozníkům za 4 a půl
mil. pracovních dnů... Dalším zpracováním dřeva
v našem pilařství jest zaměstnáno asi 50.000 dělníků
a úředníků a dalších 7500 až 8000 obchodníků dřevem
zaměstnává zase 20.000 až 25.000 lidí, a konečně v prů-
myslu, který dřevo dále zpracovává, je zaměstnáno
ještě asi 120.000 osob. Celkem tedy 490.000 až půl mi-
lionu osob, což znamená plných 9 proc. obyvatelstva
v čsl. republice.“

Také jinak sociální funkce lesů je významná.
V chudých horských krajích východu republiky je
les často jediným zdrojem hotových příjmů. Jsou tu-
díž naše lesy samy už jakýmsi přirozeným druhem
kolonisace.

Ostatně kde jsou ty naše lesy? Byly zatlačeny tam,
kde už se půda nedá obdělati. Kolik by se těch lesů
dalo vykáceti, aby poskytly rentabilní půdu?

Žádný národohospodář, jenž si je vědom své od-
povědnosti před budoucností, nemůže souhlasiti s ja-
kýmkoliv umenšením naší lesní oblasti. V nich máme
poklad nesmírné ceny, z něhož těží přítomnost a jenž
jmenovitě v budoucnosti projeví se nedocenitelným.
Kolonisace — rád uznávám — je znamenitá sice věc,
leč prováděti ji na úkor lesů znamená asi tolik, jako
kdyby někdo sčesával ovoce stromu tak, že by uře-
zával větve, které je přinesly.

Dr. Jan Bartoš:

Miláckové našich čtenářů.

(Kapitola z učebnice vytržená.)

Kdyby se miláčky obecnstva stávali autoři sku-
tečně krásných knih, tudíž umělecky cenných, nebylo
by co namítati, ba naopak bychom ten zjev jenom
vítali. Bohužel, to se přihází velmi zřídka. Neboť
čím větší umělec, tím nachází méně chápajících
čtenářů; podává totiž skutečnost nebo své nitro bar-
vami úplně odlišnými, takže málokterý jedinec najde
tam sebe. Proto už napřed můžeme s jistotou souditi,
že kniha příliš populární je asi málo umělecká, když
v ní všichni čtenáři nacházejí sebe, není-li docela pří-
mo špatná a škodlivá. Takový autor líčí vše nejvše-
obecněji a nejšedivějšími barvami nebo hovoří zálibám
a vášním lidu, nikdy však neužívá při tom těžké for-
my. Vždyť právě umění nesmí kopírovati jen skuteč-
nost a podávati to, co se tak často děje; ono musí jíti
dále, má zušlechťovati, má vyšší cíle, vidí vše barvami
mnohem jemnějšími a půvabnějšími. V tom případě
může čtenáře také vskutku povznášeti.

I u nás máme podobných miláčků dost; o jedněch
se všeobecně ví, že podávají lehkou a nenáročnou čet-
bu, a nikoho nenapadne, aby je hledal v učebnicích
o krásném písemnictví. O takových ostatně není tře-
ba mluvit, nejsou nebezpeční. Hůře je tomu však
s těmi oblíbenými, kteří podávají aspoň zdánlivě umě-
ní, kteří se docela dostali i do školských učebnic a při
tom umělci přece nejsou! Divte se pak, že takový spi-
sovatel vyjde z ankety, pořádané mezi našimi vyso-
koškoláky, jako vítěz, když jako gymnasisté musili
o něm papouškovati v hodinách celé strany. Jde
o učebnice řádně schválené nadřízenými úřady, proč
by tedy neměl věřiti jí student, proč by nakonec i ne-
uvěřil leckterý profesor, ba i ředitel?

Mezi prvou skupinu už dlouhá leta náleží všude
známý romanopisec Bohumil Brodský. Vyhrál to
u čtenářů a zejména u čtenářek hned prvními svými

knihami, těší se dosud jejich přízní i ve stáří, jak se
můžete přesvědčiti z hojných statistik a z poptávek
u antikvářů. Smysl jeho knih je jasný: chtějí pobavit
a tomuto jedinému účelu plně vyhovují. Nikoho do-
sud nenapadlo, aby Brodským plnil stránky učebni-
ce, aby jím přetěžoval paměť studentů. K jeho chvály
lze podotknout, že tyto romány nikoho nezkažily,
i když už čtenáře nepovznesly. Snad i takové knihy
musejí býti nebo lze je trpěti. I jim můžeme přičísti
nějakou malou zásluhu.

Pamatuji se, bylo to za války. Tehdy i na venkově
byla shánka po knihách a dost se čtlo. Překvapí mne
jednoho dne moje švagrová, abych jí přivezl z Prahy
něco ke čtení, nejráději prý čte Brodského. Bohužel
jsem jí nemohl úplně vyhovět, neboť tento autor v mé
knihovně chybí, ale přinesl jsem stejně lehké autory,
ale přece jen cenné, Ráise, Baara a j. Zájem o četbu
už byl jednou probuzen, proto čtla a čtla, až se do-
stala k Světlé, Svobodové, Zeyerovi. „Poslechni,“ pravím
obmyslně jednoho dne, „neměl bych ti přivézt
konečně nějakého Brodského?“ „A já už po Brod-
ském netoužím, tenhle Zeyer je lepší!“ A tak tato
prostá venkovanka bez literárních výkladů rozeznala
hodnotnou četbu od zábavné. Je ovšem otázka, zdali
by začala čísti, kdyby nebyla zláskána lehkým Brod-
ským. Tak každý jeho čtenář dříve nebo později sáh-
ne po něčem jiném, už proto, že řada i takových
Brodských je vyčerpateľná. Brodští a jemu podobní
zaučují první čtenáře. Kolik lidí vůbec nečte jenom
proto, že začali s těžší četbou! Nečtou tedy nic a ni-
kdy!

Hůře je tomu s druhou skupinou, ti už jsou nebez-
pečnější a působí mnoho škod. Nedejte se zmýlit
učebnicí, že ho tam uvádějí, nedejte se oslniti tím, že
už dávno je v Akademii, kam se nepodařilo přijíti

ani největším současným básníkům, Durychovi a Demlovi, kde není ani Čapek. Jejich jméno bývá velice populární, neboť dovedou svou známost šířit i v rozšířených žurnálech mocných stran nebo přednáškami. Nebezpečí tkví v tom, že vkus čtenářů se do té míry otupí, že po lepším a hodnotnějším spisovateli už nesáhnou. Příkladem této druhé skupiny miláčků čtenářské obce může nám sloužit spisovatel Jan Vrba.

Vrba se narodil v Klenči roku 1889 z učitelské rodiny, působil na hájenské škole na sklonku války v Berouně, později přešel na Moravu, aby se za čas usadil trvale v Domažlicích, kde jen píše. Již záhy projevily své nadání spisovatelské, zejména lyrické jednak sbírkami básnickými, psanými ve šlépějích Březinových, jednak lyrickými líčeními krás a života přírody v knihách próz pod vlivem světové tvorby podobného rázu a módy. Po prvé na sebe upozornil širší obec čtenářskou svým *Lesem*, když roku 1916 byl poctěn cenou Akademie. Napsal jej však už o čtyři leta dříve, tedy v dvaadvaceti letech. Takové líčení přírody v celé knize bylo v české literatuře novinkou, a to dosti zdařilou, kromě některého kazu, Vrba sám už pak z tohoto oboru nic lepšího nenapsal. Pak už rychle následovaly další přírodní obrázky, ale čím dál různorodější a řidší. Kniha z přírody, *Dražinovská hora*, *Borovice*, *Bažantnice*, *Vysoký sníh* a j. *Chromá liška* je už klasickým dokladem, do jaké banality upadl tento ctitel přírody.

Pro tohle opěvování přírody mohlo by se jediné snad mluvit v učebnici o Vrbovi, ale nemohl by být uváděn mezi pěstitele románu vesnického za realismu jako nejpłodnější romanopisec Chodska! (Menšík, str. 21.) V těchto přírodních obrazech má i živel lidský, to jest část epická, a ta právě je nezdařilá. A přihlídneme-li blíže, není to realismus, u Vrby je to naturalismus. Proto by musil být uveden v kapitole, kde se mluví u nás o ohlase naturalismu. Ale to by tam musili uvést i mnoho jiných, když už by tam byl i Vrba. Příkladem nezdaru živu lidského je *Borovice*; známo je též, jak příkře odsoudil Otokar Březina dívku z Vrbova Lesa! Tak by mohla promluvit jenom prodejná láska!

Jako epik napsal už množství románů a povídek, kořeněných notnou dávkou naturalisticky zbarveného erotismu, aby jimi bavil široké vrstvy čtenářské. Ze všech za zmínku stojí svým dramatickým spádem Boží mlýny, podlehl však v nich příliš vzoru

svého krajana Jindřicha Š. Baara. Jako zvláštnost jeví se kratší práce *Člověk Boží*, v níž líčí dojmy a zážitky ohluchlého kamaráda. Jinak všechny ty práce z oboru vesnické epiky jsou více méně nezdařilé po stránce umělecké, většina pak posledních je úplně rozbředlá.

Jak vidíme, Vrba měl tři dary, potřebné každému umělci: viděl krásu, dovedl o ní vyprávět, a byl velice pilný. Ale to nestačilo, aby se stal umělcem — chyběl mu dar čtvrtý, autokritika, aby nevydával vše, co ho kdy napadne! K takové nekritičnosti ho svedla příliš snadno nabytá sláva už v mládí. Ta v něm zabila umělce! Proto dnes kritika o jeho nových knihách nereferuje, ty do umění už dávno nenáleží! Krása zahrnuje v sobě pravdu a dobro, ale knihy Vrbovy nejsou umělecké, nejsou ani pravdivé, ani v maličkos-tech. Srnčí milování je dvojí, ale jenom jednou se rodí mladí srnečkové. To prý je proto, že oplodněný zárodek počká s vývojem do druhé lásky! V Zeleném šeru svedená dcera drvoštěpa si nechce vzít mladého lesníka, počká prý si na obyčejného ženicha! V Dražinovské hoře modlí se babka za chudého Žida, aby také zbohatl atd.! Kdo by takovým pohádkám věřil?

Účast na politickém životě a na měnění náboženských poměrů svedla ho i k tendenčnosti. Chtěl překonati Baara a zejména jeho farské historky, ale vzešlo z toho jen tendenční a nejasné horování o česko-bratrském a vlasteneckém knězi — Jan Martin Šanda. Hrdina se ukáže slabochem, jímž vládne podle chuti starosta obce. Nespokojeny byly Domažlice s jeho Zubřany, nejvíce však nesouhlasu vyvolal jeho „historický“ román *Chodské rebelie*. Proti Jiráskovi, proti historické pravdě chtěl udělati z Psohlavců bojovníky za víru! Spisovatel Vrba přes svou popularitu dobře cítí, že jeho sláva umělecká zvadla docela, proto se tak rád dovolává blízkého příbuzenství Baarova, proto na záchranu zavolal docela i samotného velíkána Otokara Březina, když vydává objemnou knihu o něm, v níž polemizuje s Jakubem Demlem, kde uvádí příznivé soudy o svých knihách. Je to počínání zbytečné. Jan Vrba stal se lidovým populárním spisovatelem, baví po svém způsobu čtenáře, ale umělec se při tom ztratil. Proto Vrba nepatří do učebnice, tím méně na to místo a v takovém rozsahu, jak se uvádí, studenti se jím zbytečně pletou a přetěžují. *Kapitolu o Vrbovi je nutno z učebnice vytrhnout!*

Boj o školu v Německu vyvrcholuje.

Před druhým pololetím vlastně začal, několik měsíců se v něm pokračovalo, ke konci roku před zápisem vyvrcholuje. Jaké jsou v něm naděje konfesijní školy?

Víra nového Německa je shrnuta v těchto dvou bodech programu: 1. Po politickém sjednocení našeho národa musí přijít k jednotě víry. Německá zbožnost, ale bez křesťanství. Německé chápání Boha, ale bez církve. Svaté německé hodinky, ale bez kněží. Chceme úplnou národně-socialistickou obrodu německého společenství i v oblastech víry. 2. Německé dítě má právo na výchovu pravověrně německou. Každý konfesijní vliv musí být potlačen.

K tomuto programu připojujeme heslo, které po celý rok, hlavně v posledních měsících před zápisem, bylo hlášáno v celé Říši, ministry počínaje a posledním řečníkem konče: Německé dítě patří do německé školy a ne do konfesijní, ve které je vychováváno protiněmecky. Tento názor nám objasní těžké postavení katolíků v nynějším zápase o konfesijní školu.

Konfesijní škola jest zaručena konkordátem, ale toho se nedbá. V lednu a únoru před zápisem musili biskupové užít vši své autority a přece, dokonce i v katolickém Bavorsku a Mnichově, poklesl značně

počet žáků do katolických škol. S protestantskými to bylo ještě horší. Ale od února se agitace nacistů zvýšila a důležité je, že byla vážně ochromena činnost rodičovských sdružení i spolků katolické mládeže, kteréžto organizace od počátku byly nejspolehlivějšími bojovníky za konfesijní školu. Nesmíme ani zapomenout na zášť, která byla rozšířena proti řádům a kongregacím, z nichž některé se věnovaly čistě školské výchově. Tajné policii byly dány pokyny, aby přísně dohlížela na ty, kteří by agitovali pro katolickou školu, a každý ví, že na tento orgán lze plně spolehnout. Episkopátu je téměř znemožněno v tisku podati směrnice, neboť všechn tisk propadá hned konfiskaci. Ovšem to neznamena, že by neměli biskupové nic dělat. I přes všechny obtíže, které se jim stavějí v cestu, jsou odhodláni vésti boj. Tak vydali ke konci dubna společný pastýřský list, jímž nařídili uspořádání „týdnů katolické výchovy“ ve všech diecésích ve dnech 28. dubna až 5. května.

Bůh sám, připomínají arcipastýři, dal rodičům odpovědnost za výchovu mládeže a žádná moc na světě nemůže odníti Církvi, rodině a vychovatelům právo vykonávat povinnost, jež jim ona odpovědnost ukládá. Dokud bude německý národ podle vyznání

rozdělen, dotud bude nutnou konfesijní škola, kterou vzdělaný národ musí respektovat. „Ve stupni, v jakém rostou nebezpečí, ve stupni, v jakém jsou opuštěny ve veřejném životě principy křesťanské výchovy, se musí zvětšiti i vaše horlivost, musíte ze svých rodin vytvořit svatý asyl, v němž budou moci vyrůstat vaše děti jako křesťané uvědoměli u víře.“ Je pravda, že tyto týdny, nařízené biskupy, byly konány ve všech diecésích, i když na mnohých místech byly rušeny. Jest i pravda, že tím byly posíleny naděje, že nepoklesne příliš počet dětí, zapsaných do konfesijních škol. Ovšem nesmí se zapomínati na jednu věc nesmírně závažnou: Nepřítel chce napadnout církev zezadu. I byl dán pokyn, který jest hoden opravdu budovatelů novopohanského státu, aby do t. zv. Landjahru — to je rekvizice 30.000 dětí, které mají býti odňaty rodičům a vychovávány 12 měsíců společně na venkově — byly zvlášť brány děti katolických rodičů, navštěvující konfesijní školy. V těchto táborech není činěn rozdíl mezi dětmi různých vyznání, aby prý „byla potlačena v zárodku všechna konfesijní nesvornost“. Tam jsou vychovávány v naprosté náboženské lhostejnosti. Netřeba dále ani poznamenávat, že jest vykonáván silný nátlak na rodiče, zaměstnané ve státní i soukromé službě, aby své děti poslali do jednotné školy. To všechno nasvědčuje tomu, že nejde jen o chvilkový rozmar.

Ale zdá se, že se vzpamatovávají i protestanté. Synoda Evangelické církve starého Pruska vydala totiž prohlášení, které tomu nasvědčuje. V osmi bodech

ohlašuje svůj program o výchově mládeže. „Církev,“ tak praví, „musí se především obracet k mládeži, která je nejsilněji dotčena náboženskými zápasy nynější doby. Církev má právo na všechnu mládež, která je křtem postavena pod vládu Ježíše Krista, a která je k němu vedena z vůle rodičů křesťanskou výchovou. Církev připomíná rodičům jejich odpovědnost k dětem. Připomíná jim též, že práva státu nad nimi jsou omezena slovem Božím. Církev nesmí mlčet, zamýšlí-li se odloučiti z veřejné výchovy biblické poselství a nahraditi náboženstvím rasistickým. Náboženská výchova se musí dít na Písmu svatém, na Starém i Novém zákoně podle vyznání Církve evangelické. Rodiče musejí bděti nad svými dětmi, aby plnily své náboženské povinnosti. Církev přiznává státu právo na občanskou a tělesnou výchovu mládeže. Ale sama má právo vychovávat i v křesťanském společenství. Církev evangelická považuje za neevangelický zákon ze dne 2. března 1934, vydaný říšským biskupem. Církev má právo organisovati ve všech farnostech mládež podle svých směrnic.“ Toto přímé prohlášení bylo též zakázáno a tisku nebylo dovoleno uveřejniti je. To je dnes v Německu na denním pořádku.

Některé švýcarské listy se domnívají, že snad v poslední chvíli nebude vykonáván nátlak na rodiče s ohledem na sliby, učiněné katolíkům sárským. Ale tato domněnka jest málo pravděpodobná a spíše se lze nadít, že v Sársku se bude dít totéž co v Říši.

J. K.

Ztrnulá tvář českého politického nacionalismu.

V československém politickém táboře nepřinesly parlamentní volby podstatných změn, s nimiž se na mnohých místech počítalo. Nejvíce zklamání jsou agrárníci, kteří počítali, že předběhnou daleko ostatní strany a v této naději měli nekritické kalkulanty v t. zv. politickém nacionalismu, reprezentovaném u nás emblemem velkého N. Nestalo se tak. Obě tato zklamání mají svůj důvod v přecenění a neznalosti mentality českého voličstva a v event. podceňování morální kvalifikace vůdců, ucházejících se o hlasy. Chceme tu ukázati na příčiny nezdaru politického nacionalismu u nás.

Sjednocení chystalo se na volby za těchto perspektiv: Národ je znechucen dosavadními politickými stranami. Je velká nezaměstnanost, snížení životní úrovně zaměstnanců. V celém světě jde vlna nacionalismu, i v německém táboře u nás. Stříbrný dá nápady, národní demokracie peníze a národ hlasy. — Tedy kalkulace povrchní, špatná a právem ztroskotavší. Ukázalo se zas jednou zřejmě, že český národ je národ český a ne německý, italský atd. Sjednocením prohrálo volby, vedle nedostatku mravní kvalifikace u hlavních osob tohoto útvaru, boucharonské mladočešství, které teklo zas jednou mohutnými produkty řečnických frází i tiskařskou černí. Kalkulace sjednocených ztroskotala i na Praze, té velké politické falešnici, která se přetvařuje tak, že do nedávna se domnívali lidé v politice, že kdo má Prahu, má všechno. Zklamaná naděje na rozmach projevila se velkou kocovinou.

Český národ prokročil od doby nacionalistických frází dále, někdy až příliš daleko, k realitě. Český národ je národ organisovaný. Na zájmovém podkladě. Nemůže v něm proniknouti hnutí, které je kalkulováno na rýpalství štamtišť a čamarovité vlastenectví, tedy na anachronismu. Český národ nemá strany, která by ohrožovala národ. Je rozdělen podle světových názorů, politických doktrín a stavovských zájmů, ale je to dohromady národ, třebaž jsou jinde národy scelenější. Komunisté jsou věcí pro sebe a věčným talonem v politické hře.

Ani kalkulace na politické mrzoutství se sjednocením nepovedla. Vydělali na tom jen fašisté, kterým pomohl neloyální boj koaličních stran mezi sebou, zvláště nápor agrárníků proti lidovcům. Na úkor fašistů ztratili ti i oni, ale to je zjev, zdá se, přechodný. Fašisté nejsou u nás hnutí, které by mohlo hráti ve státě vůdčí úlohu.

Otázku, zda by bylo možné, aby v českých poměrech vznikl český politický útvar takové úměrné mohutnosti, jako je Henleinova fronta, možno a priori zodpovědětí záporně. V tomto směru jsou všechny kalkulace našich nacionalistů falešné a beznadějně. Silný nacionalismus Němců v Říši, postavení menšinové a ideologie rasismu nemá obdoby v českých poměrech. Panslavismus je jen vzpomínka na kvašení předválečného mládí.

Český národ nepotřebuje zvláštního politického nacionalismu, takového „nacionalismu pro nacionalismus“. Nesnáší to jeho povaha. To, co potřebuje náš národ, je mravní podchycení mladší generace, poválečné generace, její výchovu v duchu mravním a náboženském, její odpoutání od přežitků švejkovství a výstřelků trampingu, zbožnění kultu těla a zakrňování ducha a v oblasti národního života žádá lásku k vlasti, projevující se ochotnou a pozornou službou ve vojsku, v občanském povolání, v praktické soudržnosti celého národního kmene, v péči o národně ohrožené menšiny a jejich podporou ideovou i hmotnou, v rozumné politice k jinonárodním menšinám ve státě, aby se netvořilo ovzduší nebezpečné životu státu.

Potřebujeme rozvážné, nesobecké vůdce, kteří by dovedli národ ztmelovati i přes různost názorů a stavovských orientací. Naše vlastenectví pak dostane formu takovou, jaká odpovídá našemu dějinnému poslání. Českému vlastenectví dal k postojí vůči ostatním národům Rieger heslo: „Přijdou-li k vám s láskou, ať i ve vašich srdcích ozve se láska, přijdou-li s bojem, nebojte se, přijdou-li s křivdou, neďte se!“

J. H.

O naše menšiny.

—lc—. Jsou lidé, jejichž velikou nectností je ne-skromnost, a k této kategorii lidí patří ne na posledním místě značná část našich menšinářů. Čtete-li mnohou jejich resoluci, sledujete-li někdy velmi důrazně projevované jejich požadavky, divíte se tomu, že tam nebo onde, odkud projev pochází, není nikoho, kdo by výbojnost brzdil a zmirňoval, není nikoho, kdo by jim předvedl před duševní jejich zrak faktickou, těžkou situaci, v níž národ náš žije a kdo by měl odvahu říci slova někdy samozřejmě velmi nepopulární o tom, co je možné, myslitelné a — rozumné a co ne.

Kdo jen trochu zná poměry v menšinách, ten ví, že to, co se tam děje, není vždy dobré a správné. Tam vyrostla od převratu velká řada velmi krásných školních budov, ba, místy jsou to učiněné paláce, jejichž budování a zařízení pohltilo obnosy do milionů jdců. Kdo je budoval? Stát. A pro koho je budoval? Pro děti menšinářů. Ano, ale nejen pro ně — v menšinových našich školách najdete celé spousty dětí naprosto nečeských. Najdete tam na měšťanských školách řady dětí, které česky nedovedou ani mluvit ani psát ani čísti, a to nikterak ne děti nadané, od nichž by se právem dalo očekávat, že v dohledné době doplní mezery ve svých vědomostech, že nebudou balastem pro učitele a pro celou třídu ne-li školu, ale děti namnoze hloupé a velmi hloupé. Známe konkrétní případ — kluk, Němec jako poleno, a hloupý, lidově řečeno jako boty, propadl na německé občanské škole a rodiče, aby se pomstily, daly jej do české občanské školy. Ba, najdete tam, a to nikterak ne v malém počtu, děti, z nichž kdysi bude všechno, jenom ne živel, sympatizující s naším národem — jak by také, když žák nebo žákyně české občanské školy v menšinovém území horlivě navštěvuje německo-nacionální Turnverein. Kdyby se přijímaly jenom české děti anebo kdyby byl při nejmenším svědomitý výběr pokud jde o schopnosti a mohutnosti duševní, pokud jde o společnost mimoškolní a záruku pro budoucí smýšlení dítěte německého, naše menšinové školy by místy sice nebo dokonce ve zdrcující většině případů ztratily veliké procento žactva, ale za to by byla dána možnost, řádně je vychovati, vštípit jim vědomosti, odpovídající učební osnově a zpracovati je konečně i v duchu národním. A to, co jsem uvedl o školách občanských, platí plnou měrou i o obecných školách.

Je to ironie, strašná přímo ironie, že v době, kdy byly dávány miliony na zbytečně nákladné školní budovy v menšinových krajích, byly nuceny všemi možnými paragrafy do stavby škol četné obce, a namnoze obce velmi chudí, v uzavřeném českém území. Denním tiskem prošlo několik zpráv o tom, že tam nebo onde je žalována obec, která byla nadřízenými instancemi nucena do stavby školy a která nyní marne čeká na subvenci nebo subvence a nyní nemá ani na úroky, neřku-li umořování dluhů. Ryze české obce s hroufem ryze českých dětí musely si školy budovati samy a nemohou se dočkati subvencí — a pro německé děti ve zněmčeném území, navštěvující české menšinové školy, budovaly se nebo budují se zbytečně nákladné budovy! Tomu rozumějí, kdo může!

Po všech těchto zkušenostech a nutných přece závěrech z nich plynoucích přijde najednou česká menšina chebská s požadavkem druhé české střední školy v Chebu a domáhá se této školy docela energicky, a člověk věru neví, má-li se tento požadavek bráti vážně nebo ne. Žel Bohu, je míněn — vážně! Snad řekne někdo, že by to byla produktivní péče o nezaměstnané, kdyby se budovala nová, velká školní budova, že by snad dvě desítky nezaměstnaných profesorů se na ní uchytilo a Bůh ví kdo ještě — ale zapomínalo by se při tom, že nová střední škola nebyla by prostě ničím jiným, než fabrika na velkovýrobu nových, rok co rok desítky mladých lidí čítajících nezaměstna-

ných a že každému, komu jen trochu na tom záleží, aby se republika neutopila přímo v nadvýrobě mladé inteligence, velmi musí záležeti na tom, aby u nás nových středních škol bylo, pokud možná, nejméně, jestli vůbec jaké, a mnohem větší zájem aby na odpovídajících místech byl věnován restrikci středních škol místo novému jich budování.

Nepovažují statistická data naše za naprosto neomylná, ale přes to cítíme všichni, že situace mladé

Ministr Marchant obhajuje svoji konversi.

Resignace nizozemského ministra školství, umění a vědy, vůdčího politika liberální strany, vzbudila sensaci doma i v cizině. Neboť současně byl uveřejněn důvod této resignace i na ministerské křeslo i na posici ve straně: ministrova konverse k Církvi katolické. Samozřejmě, že noviny doprovázely tento krok jednoho z nejvážnějších členů Colijnovy vlády komentáři, mezi nimiž nechybělo ani útoků na ministra proto, že se přihlásil ke katolické Církvi. Tyto útoky byly nepřímo živeny mlčením ministra Marchanta o motivech a příčinách jeho konverse. Předmětem útoku byla také ta okolnost, že Marchant půl roku mlčel o své konverzi a teprve po vyhrůžném přímo dopisu svého ministerského kolegy Ouda, člena téže liberální strany jako Marchant, oznámil svoji konverzi. Jest zajímavé, že min. Oud jest čelným funkcionářem zednářským a teprve při této příležitosti se tato utajovaná jeho funkce dostala na veřejnost.

Ministr Marchant vydal o své konverzi zvláštní publikaci „Tot Verweer“ (Na obranu), v níž statečně, objektivně a velmi jasně obhajuje svoji konverzi a zejména politické důsledky, plynoucí z této změny životního názoru. V úvodě uvádí dva motivy, jež vedly ho k uveřejnění této brožury: hledí věc vysvětliti a nežádán poraditi. Chce vysvětliti své rozhodnutí, neboť řada lidí jej má za nějakého prospěcháře, který snad konvertoval pro nějaký politický nebo hmotný zisk. „To mně docela nic nepřekvapilo,“ píše ministr Marchant, „bezpočet jiných, kteří mne předešli a kteří byli mnohem větší, než já, setkali se se stejným osudem.“

35 let jeho politického života dostatečně dalo mu pocítiti podobné nedoložené útoky. Neboť každý politik se stává terčem podobného osouzení. Ale osobně má nyní nepochopitelně větší duševní zisk. Marchant potom připomíná své odmítnutí individualismu Rousseauova, své dvacetileté vedení liberální strany (liberálně-demokratické ligy), mluví o svých řečech v parlamentě, za rozmanitých příležitostí, z nichž bylo možno pozorovati jeho přibližování se k pravému křesťanství.

„Leč jak to, že když já nenávidím klamání, jsem mlčel o svém vstupu do katolické Církve 21. prosince 1934 (na den sv. Tomáše, p. r.)? Kdybych se byl stal žákem Rossembergovým a Ludendorffovým, kdybych přijal za svého proroka Kristnamurti-ho, kdybych se stal buddistou nebo dobrým protestantem, nebylo by zájmu o tento můj krok, ale nyní, nyní jsem konvertoval ke katolicismu. Ano, vždyť můj spolustranník Kranenburg říkal, že naše strana má řadu katolických členů. Nekatolíci nedovede pochopiti, jakou silou jest člověk zachvácen ve chvíli svého rozhodnutí. Tu už nelze jíti zpět nebo odkládati.“ Ministr Marchant říká, že kdyby byl svoji konverzi oznámil ihned, jakmile byl pokřtěn v prosinci, znamenalo by to bývalo velký debakl pro jeho stranu. Mlčel proto v zájmu své strany a na prospěch vlády.

Přímým důsledkem konverse bylo, že musel o ní mlčeti až do té chvíle, kdy to uznal za vhodné. Důrazně podtrhává, že po své konverzi jako ministr neposkytl katolíkům žádných zisků nebo výhod, jak se několik lidí odvažilo vykřikovati. „Kdo má za to, že já, věřící katolík, nekontrolovaně by sloužil katolickým zájmům, ten mne zná hodně špatně a neví zhora nic o postavení ministra“ a „za tu dobu (po konverzi) jsem se nerozešel s nikým ze svých nejbližších spolupracovníků, ač mezi nimi není ani jediného katolíka.“

Na otázku „Proč katolická Církve?“ ministr Marchant odpovídá, že měl vždy náklonnost ke katolické víře už od konce svých akademických studií. Když za své činnosti přišel do styku s katolíky, jejich institucemi, činností v jejich organizaci a v katolickém životě, cítil se puzen pátrati a studovati katolicism. „Hledal jsem nutné vysvětlení a pozvolna jsem se přesvědčil, že staneme-li před Evangelii, musíme se rozhodnouti: buď jim věříme jako Slovu Božímu, nebo tomu nevěříme. Kdo evangelia přijal jako Slova Boží, a pokračuje, kdo studuje to, co na podkladě tom bylo vybudováno ve smyslu katolického učení, ten se přesvědčí, že toto vše jest logicky opodstatněno. Zde jsem nalezl onu pevnost, po níž jsem toužil. A zde jsem nalezl tu jednu, všeobecnou Církve, kterou Bůh v Kristu založil.“

Hle, takto obhajuje starý, ale odvahyplný politik svoji konverzi ke katolické Církvi a politické důsledky z toho plynoucí. Třeba li-tovati skutečnosti, že byl donucen veřejně vydati tuto svoji Obranu, ale při tom můžeme se i radovati, s jakou jasností dovedl potříti všechny ty lži a nepravdy, které měly za účel podřítí skutečný styk mezi katolicismem a politikou.

Vim van Heugten.
(Přel. Bka.)

generace naší je hrozná a zoufalá. Stačí zajít si do některého centrálního úřadu a promluvit si tam s příslušnými referenty a uslyšíte o úžasných tisících žádostech, podaných o hrst vypsaných míst, a myslím, že se statistika valně nemýlí, píše-li, že u nás je středoškolařů nezaměstnaných na 25 tisíc, vysokoškolařů deset tisíc a z nich že je mladých profesorů 1800 a právníků 1700. A při tom nemluví statistika vůbec o mladých inteligentech, kteří se uchytili jak se dalo a kde se dalo, mají postavení, které po desetiletí jim znemožňuje uzavření sňatku a založení vlastní rodiny a nutný důsledek toho všeho? Bída že se převálí na ostatní stavy, že průmysl stavební a dřevařský, nemluvě o jiných odvětvích, na léta má takřka odzvoňeno...

Podíváme-li se na poměry, jak fakticky jsou, pak je nutno přihlížeti i k další okolnosti, s níž dosud bylo počítáno velmi málo: Jsme sice státem národním, ale máme menšiny velmi početné a menšiny — pokud jde o Němce — velmi kvalifikované. Dosud, ať se přijímalo kamkoliv a kdekoliv, obsazovala se místa takřka výhradně našimi příslušníky, Čechy, ale dříve nebo později, a konsolidace vnitropolitických poměrů nás k tomu donutí, budeme nuceni, abychom si řekli: Tolik příslušníků nečeských národností je u nás, takové tvoří procento a totéž procento všech míst ve veřejných službách musí dostat, chceme-li, aby u nás byl pokoj a mír. Bajonety a kriminále se šilhání za hnědými košilemi nezastaví a nezabrání, ba naopak, je zapotřebí, odložit konečně všechno revoluční a popřevratové blouznění a počítati s poměry, jak fakticky jsou a s jejich nejsamozřejmějšími důsledky. Muž tak povolaný, jako prof. dr. Pekař, poukázal nedávno v „Přítomnosti“ na neudržitelnost nynějších poměrů po této stránce. Jsou-li Němci, Maďaři a snad i Poláci občany našeho státu, chceme-li po nich důsledně

plnění všech státněobčanských povinností, pak je věcí víc než samozřejmou, že se nesmí přehlížeti problém jejich mladé generace proto, poněvadž jde o Němce, Maďary a Poláky. My se neptáme po národnosti, jde-li o daně nebo vojenskou povinnost, my žádáme po ostatních národech naší republiky plnění stejných povinností a proto nemůžeme se nadlouho obejít bez řešení otázky, dáme-li ve všech úřadech do všech důsledků jdoucí spravedlivé zastoupení nebo chceme-li, aby zůstala nevyřešena otázka, která pro nás jednou by mohla mít veliké a jistě nežádané důsledky.

A s řešením této otázky musí počítati také naši menšináři. Je nemožné a nemyslitelné, že by v městě X. nebo Y. nebo Z. s devadesátiprocentní německou většinou, kdejaký úřad na dráze, u pošty, u okresního úřadu, na berní správě a na berním úřadě, na četnické stanici, u důchodkové kontroly a Bůh ví kde ještě byl národnosti české a my většině místního obyvatelstva přímo vnucovali přesvědčení, že pro jejich příslušníky u nás ve veřejných službách není a ani nebude místa, že se musí „ohlížeti po něčem jiném“ nebo abychom ve velkém vychovávali lidí zlomených páteří a dvoji tváře, „naoko“ aby někdo dělal Čecha, zatím co v jeho srdci hoří žíravá přímo touha po tom, aby se dočkal chvíle, kdy by mohl vykřiknouti, seč síly jeho stačí, že hraje komedii, nic než bídou, hloupou komedii za žvanec chleba, za měsíční gáží...

A tak bude nutno, aby se problém našich menšin velmi bedlivě zkoumal a aby tím více bedlivosti a pozornosti bylo věnováno různým bojovným a ohnivým požadavkům menšinářů. Hypernacionalismus, který s křečovitou nevšímavostí jde kolem všech těchto problémů, na něž náš stát je tak bohatý, škodí. A to je nutno si říci a uvědomiti a podle toho také jednati.

mpa:

Proč se nemohou dohovoreti...

Poznámky reportéra k poměrům v Jugoslavii.

Bylo by skoro zaslepeností nepřiznati, že ve státě, který tak jest blízce každému občanu československého státu, nejenom pro blízkost krve, ale i pro jeho shodnost obrany, proti společnému nepříteli, vládne ovzduší, které ne vždy jest projevem síly a společné práce na národa roli dědičné, ví každý z Čechů i Slováků, že dějinný rozdílný vývoj ze všech kmenů, z nichž skládá se veliká Jugoslavie, vytvořil též rozličné typy lidí, společné krve a jednotné řeči. Mezi Chorvaty, Srby a Slovinci, přesto, že zákonem o sjednocení přestal názvový rozdíl, do dnešního dne vládne bezesporně odchylnost názorová, životních projevů, která musí přetrvati jedno pokolení klidu, aby mohla být vytvořena nová základna pro opravdový typ občana — Jihoslovana. V Anglii na příklad žijí Angličané, Skotové a Keltové, Walesané, kteří, ptáte-li se jich, co jsou, odpoví vám — Britové, skotské třeba národnosti. Žijí stejnou mentalitou staletími a jich životní názor jest sjednocen — vždyť i samotní Irové, kteří tak dokonalejší příklad dali lidstvu, co jest to boj za svobodu, žijí v Dublině i jinde ve své domovině životem, který svojí formou jest totožný s anglickým. V Jugoslavii spojeny byly kmeny po dlouhá staletí porobené se Srbskem, které již přece mělo svoji politickou tradici, smysl pro vedení věci státních atd. Ovšemže připojení krajů chorvatských i Slovinska, tedy oblastí, které byly odchovány jiným duchem školy i názorů na život, proveden byl veliký čin v dějinách Slovanstva a třeba bude delší doby, aby i rozdíly mentální byly vyrovnány. Stará Srbija žila minulost s puškou a šavlí v ruce, bránil svoji svobodu a křesťanskou víru, nucena byla koupajíc se v krvi, celou svoji národní sílu vrhnouti na zájem obrany vlasti. Po staletí i po dobytí svobody, až do let po světové válce, velmi málo času zbývalo občanům Srbska na rozvoj kulturní, na oduševněle prohloubení vzdělání širokých vrstev, zatím, co turecký paša nestaral se o potušení toho, kdo v jeho pašaliku řádně platil daně, vládci v rakousko-uherské monarchii snažili se zavedením germánské kultury ovlivnit slovenské miliony Chorvatů a Slovinců. Tento tah se jim nepodařil, díky velikánům, jakými byli P. Strossmayer, Juraj Bianchini, don F. Bulić a jiní duchovní vůdci lidu, ale mentálně přirozeně doba prožitá ve svazku rakousko-uherském zanechala své stopy v jiném postupu myšlení, jiném projevu ať politického, tak i kulturního dění. I v rodině velmi často se stává, že dva rodni bratři názorově se nechápou, ba jdou v čistě protivranných směrech, ale jest důkazem jich kulturní a duševní vyspělosti, jestliže smýšle svoje vyřizují si způsobem klidným a důstojným. Tak jest tomu i mezi různými synky velké rodiny, kterou jest národní stát.

Mezi Srby a obyvatelstvem, jak zde se říká „preko“ (přes Dunaj), jsou rozdíly názorové, způsobu života a hlavně víry. Pravoslavné obyvatelstvo Srbska stále ještě nemůže pochopiti, že katolické větve jsou též dobrými vlastenci, ba že u nich projev vlastenecké kultivovanosti jest na mnohem vyšším stupni. Naproti tomu mnozí z politiků chorvatských jsou přesvědčeni, že nutno nespokojenost a nesouhlas dávatí najevo těmi způsoby, jak činily oposice na sněmu ve Vídni, či Budapešti. Jugoslavie jest silná, pevná hradba lásky k vlasti, kterou všichni bez rozdílu šli by obhajovali v případě potřeby, ale nesoulad, který — a řekněme to upřímně, po smrti velikého panovníka, dostává významnější ráz, nemůže se stát užitečným činitelem v kulturním rozvoji v rozkvětu přátelské a bratrské spolupráce. Více citově založení Srbové dávají se častokrát unést přírodním temperamentem a více rozumoví Chorvaté bodavou někdy ironií rozpalují ještě více hranici, z níž plane roztrpčenost a mnohdy i hněv. Třetím elementem jsou zde Slovinci, kteří přes svůj malý počet velikým kulturním významem mohli by mnoho přinést ve formě uklidňujících a spojujících činů. Slovinci však ve svém jádru jsou národem velmi prakticky založeným, který práci člověka přece jen hodnotí též výsledkem materiálním a tak vidíme, že oni raději vůbec se ničeho nesúčastní, kde jde o zdání, že dva se hádají.

Sjednocená Jugoslavie potřebuje veliký klid několika desetiletí, aby tyto značné rozdíly byly srovnány. Nejvíce dnes na poli užšího sblížení, tedy toho, co by se těžko dávalo činitelům politickým, pracují kněží křesťanství — jak katolíci, tak i pravoslavní (u kterých bohužel jest mnohdy patrna veliká zanedbanost formálního vzdělání). Od hranic alpských, až po modrý Jadran a peřeje dunajské — duchovní lékaři lidí jdou příkladem i slovem před řadami těch, kteří pracují na výchově Jihoslovánů. Láska, která prýští z učení Kristova, jde v čele, zářným symbolem pravého lidství — sv. Křížem. To jest nejužší pouto, užší mluvy mateřské, které, bude-li řádně pochopeno, stane se tmelem mezi národy. Jihoslovanský sedlák — i duševní pracovník, občan severních krajů i slunného jihu jedině tehdy vytvoří jeden typ, stejnorodý, mentálně blízký úrovni kulturních velmocí, když budou oba pevně přesvědčeni, že jediná nauka křesťanská, jest nejpěvňším základem státu, tak, jak tomu věřili i velcí králové jihoslovanskí Petr I. Osvoboditel a Alexander I. Sjednotitel — dějiny jižních Slovanů je o tom učí a stíny hrdinů a mučedníků za křesťanskou víru mohou jim býti vzorem!

Několik slov o farních archivech.

Jest nanejdříve žádoucí, aby církevní archivy byly náležitě spořádány a organisovány tak, aby duchovní správce našel zde rychlou a přesnou odpověď na rozmanité otázky, s minulým vývojem jakkoliv souvislé. Na důležitost těchto archivů poukázala namnoze velmi důkladně pozemková reforma v patronátním právu (zvláště kde jest nějaký deputát), jindy opět opravy kostelů, nebo uplatnění právního nároku v rozmanitých případech. Ale přes to vše vidím, že organisace církevních archivů nedospěla žádoucího stupně, jakého jest třeba. Nepopírám, že jednou z hlavních příčin jest značná přetíženosť v duchovní správě návalem toliké práce. Leč zájem a láska k svatyním a církevním dějinám i k dějinám farnosti samé dovedou i tu konati veliké dílo, tím spíše, jde-li o dobro a prospěch farnosti samé. Byl bych velice rád, kdyby o prázdninách ujali se této práce také bohoslovci; našli by tu pro celý život přímý pohled do vývoje našich farností a poznali by skutečnost, na niž budou navazovati v dalších letech. Ale i svědomití inteligentní katolíci-laici mohli by přiložiti ruku k dílu (nutna ovšem znalost latiny a němčiny).

Proto bude snad s prospěchem i několik poznámek v tomto směru:

1. *Uložení archivu.* Veškeré písemnosti, pokud netvoří součást běžného našeho úřadování, a všechny písemnosti starších dob uložíme do suché místnosti (ne slunci vystavené), proti ohni a jiným škodám chráněné. Jednotlivé svazky (fascikly) vložíme do desek nebo papírových krabic, aby byly chráněny před prachem a světlem. Na krabici nebo fascikl naznačíme heslem a letopočtem obsah a dobu.

2. *Rozdělení archivu.* U malých archivů, zvláště mladších far, rozdělení nemá celkem významu. Spíše jest tu třeba rozdělení chronologické. Ovšem u archivů větších, především kde jsou filiální kaple a jiné samostatné právní celky, tam bude nutno roztržiti archiválie na skupiny tak, aby každá skupina tvořila celek správního vývoje. Listiny, jednající o téže věci téže skupiny (na př. o stavbě, opravě oltáře atd.), v omezeném časovém intervalu, dáme dohromady do společného obalu.

Když jsme si takto rozdělili v hlavních částech archivní materiál v jednotlivé skupiny, spořádáme jednotlivá oddělení.

3. *Pořádání.* V starší době naleznou se někde pergameny s pečeti. Ty dáváme samostatně do zvláštní krabice, když jsme je napřed pečlivě ošetřili. Do ostatních listin jest výhodou pořídit opis těchto pergamenů, který slouží běžné informaci, abychom ušetřili originál. Pergamen bývá složený a proto jej zase tak ponecháváme, abychom rovnáním jej nezničili.

Jednotlivé listy a listiny důkladně přečteme, vložíme do obalu (archu čistého papíru) a na obal napíše se obsah listiny čili regest. Regest musí obsahovati: místo, kde byla listina vydána a kdy (rok, měsíc, den), jméno vydavatele listiny a jejího příjemce, stručný obsah listiny, případně svědky a další záznamy, vyznačující obsah listiny.

Místo vydání.	Datum.
Obsah listiny: vydavatel, příjemce, právní akt, svědectví.	

Když celý archiv jest na jednotlivé právní celky rozdělen: farní kostel, kaple, fara, záduší, zvony, hřbitov, škola atd. a všechny listiny v oddílech budou vloženy do obalů s nadepsanými registry, přistoupíme k signatuře.

U některých archivů již tyto signatury jsou ze starší doby. V tom případě nutno starší rozdělení respektovati a podle těch signatur provést znovu spořádání archivu (rekonstruovati). Pravidelně však farní archivy pořádané nebyly. Přikročíme k tomu sami. Jednotlivá oddělení naznačíme buď velkými písmeny: A, B, C, D, E..., nebo římskými čísly: I, II, III, IV... Tak na př. listiny farního kostela budou míti všechny značku A, kaple B atd. Pak každý oddíl časově spořádáme a každé listině dáme jednak značku oddělení a běžné číslo v časovém sledu. Na př. všechny listiny farního kostela budou značeny: A 1, A 2, A 3 atd.

Takto jest dána první orientace. Hledáme-li na př., kdy a kým byl opraven oltář v kapli, přistoupíme k oddělení B a nahlédnutím do regist na obalech vyhledám si potřebnou listinu. Ale při větším množství listin i tu bude třeba času, aby se našla menší zpráva, která v daném případě má svou velkou důležitost. V této detailní orientaci poslouží lístkový katalog.

4. *Lístkový katalog* vyčerpává celé bohatství archivu a dělí se nejlépe na oddíl: jmenný a věcný. Prováděti jej můžeme až po úplném uspořádání archivu a označení signatur. Lístky u knihaře dobře seřiznuté, aby měly přesně stejnou velikost, z tužšího papíru, mají v pravém rohu nahoře základní heslo ve středu bližší označení věci, dole značku či signaturu listiny, kde se o té věci jedná. Na př.:

Oltář
sv. Václava, opr. 1745
B 8 d

Samek Josef
jmenován kaplanem zde, r. 1857 6. IX.
G 16 a

Obrázek první značí: oltář sv. Václava v kapli byl opraven roku 1745, listiny nebo zápis o tom nalézá se v oddělení B, v pořadí listina 8, čtvrtá strana ve spisu (d). V druhém vzorku vidíme hned, že Josef Samek, kaplan, byl sem jmenován roku 1857. Listina o tom uložena jest v oddělení G, v pořadí 16., zpráva na 1. stránce listu.

Při takto spořádaném archivu jest možno novému duchovnímu správci, aby ihned měl přesnou orientaci o všech nutných otázkách, jak je kdy čas vyžaduje. Dobré bude pak podniknouti také v sousedních archivech nebo panském archivu prohlídku a listiny, týkající se naší farnosti, si pečlivě opsati a spisy do archivu vložiti. Kdo by snad potřeboval další rady v neurčitých případech, najde ji v knize dra V. Hrubého „Úvod do archivní teorie a praxe“,¹ kde jsou i pomůcky pro vypočítávání letopočtu a různé pokyny praktické.

Dr. Jos. Pelikán.

¹ Knihu vydala Společnost přátel starožitností čsl. v Praze-Vršovcích, Třebízkého ulice 3, která jest vždy ochotna poraditi v jednotlivých případech.

Význam Lacordairovej osobnosti pre francúzsky katolicizmus

Začiatkom pôstu Paríž a s ním celé katolícke Francúzsko spomínalo na svojho veľkého kazateľa Henri Lacordaira, ktorý pred sto rokmi po prvý raz vystúpil na kazateľnici v kostole Notre Dame so svojimi chýrnymi konferenčnými rečmi. Osobnosť Lacordairova je ojedinelým zjavom v dejinách francúzskeho katolicizmu a dala dobe, v ktorej žil, zvláštny svojráz a myšlienkovú náplň. Lacordaire vedel vliať do zmlatenej doby náboženského vypätia a ochablosti nový elán pružného, tvorivého katolicizmu. Idee francúzskej revolúcie, ktoré sa zrodili z krajného racionalizmu a ktoré hrozily vykopáť hrob pozitívnemu náboženstvu, Lacordaire prenáša do svojho myšlienkového sveta a dáva im iné perspektívy: snaží sa nimi obroditi dušu. Vyzbrojený nadpriemernými darmi ducha, kazateľ mohutnej presvedčivej sily, muž ohnivých a strhujúcich ideí a predovšetkým jemný psycholog, ktorý veľmi dobre poznal myšlienkový svet svojich súčasníkov a duchovné slozenie svojej doby, stojí pred nami Lacordaire ako jedna z najväčších postav nielen francúzskeho, ale aj svetového katolicizmu.

Vyrástol v ovzduší Voltairových racionalistických náuk a v pomýlených filozofických princípoch Rousseauových a preto nie div, že v mladom veku bol stúpencom a vyznávačom ich kredo. Mravne zostal bezúhonným a v duši mu burácala túžba po poznání pravdy. Cíti, že osvetová filozofia, v ktorej vyrástol, zbavila ho smyslu života. Namiesto životnej radosti zahľadá mu na dušu životná núda. Skvelé triumfy, ktoré slávil ako právnik ani zďaleka neuspokojovaly jeho veľké túžby. Berryer tušil, čo sa deje v duši mladého advokáta a preto mu radí: „Vy potrebujete jarmo. Váš duch musí mať nad sebou silnú autoritu. Mal by ste sa stať kňazom a bol by ste chýrnym kazateľom.“ Lacordaire uvažuje o tých slovách: prežíva tvrdý duševný boj a výsledok: kľáči u srovnateľnice v Notre Dame. Zvíťazila milosť božia. R. 1824 vstupuje do seminára, aby sa pripravil ku kňazskému úradu. Po vysviacke Lamennais ho priberá za spolupracovníka k časopisu „L'avenir“, ktorý huževnate bojoval o práva katolíckej Cirkvi. Netreba zabúdať, že pôsobenie Lacordairovo spadá do rokov tuhého absolutizmu: musel byť preto apoštolom slobody a borcom o cirkevné práva. Vo svojom zápale išiel tak ďaleko, že pápež Gregor XVI. časopis odsúdil pre jeho revolucionársky tón a zakázal jeho vydávanie. A tak Lacordaire zostal osamotený: musel sa rozlúčiť so svojím priateľom, hoci mu to ťažko padlo. Utiadne sa z verejného života a oddáva sa štúdiu základných kresťanských pravd. Výsledkom hlbokého premýšľania sú: „Considérations sur le système philosophique de M. de Lamennais“, ktorých potom použil ako predmluvu ku svojim pozdorším kázňam. Onedlho sú mu sverené konferenčné reči v parížskom stanislavovskom seminári, ktorými si dobyl veľkého úspechu.

R. 1835 Lacordaire vystúpil prvý raz na kazateľnici v kostole Notre-Dame so svojimi konferenčnými rečmi, ktoré sú ojedinelou udalosťou vo francúzskom katolíckom živote. Schádzalo sa pravidelne na 5000 ľudí, aby počúvalo z Lacordairových úst večné pravdy a tajomstvá evanjelia. Lacordaire svojimi rečmi dokázal, že vieroučné nauky nie sú žiadnymi ztrnulými formami, žiadnymi skamenelinami, ale duchom a životom. Vedel podať konkrétne ná-

boženské pravdy v novom svetle, priodel ich novou formou, dal im pružnosť a vzlet svojho apoštolského ducha, aby širili svoje blahodárne účinky v srdciach poslucháčov.

Lacordaire zavádza do svojich kázni novú, dosiaľ neznámu fenomenologickú metodu: z veľkolepého zjavu katolíckej Cirkvi odvádza jej božský pôvod. Z každého jeho slova sála oheň presvedčenia sprevádzaný silným pathosom. Umelecká skladba jeho reči je klasická a tón ich je tak hudobný ako čarokrásna symphonia, hoci veľa razy boli len improvizáciou. Fysické sily v rade prirodzenom sú mu analogiou k názornému vysvetleniu večných pravd. Hneď nato sa vznáša v čistých sférach metafyziky a úchvatným slovom strhuje za sebou poslucháčov. Odputáva sa od preludov fantázie a brodí svojím orlím zrakom v čistom pojmovom ovzduší absolútna: preniká až k najvyššiemu princípu metafyziky, k Bohu.

Bojuje celou dušou oproti racionalizmu a jeho úsiliu zničiť alebo aspoň znetroviť život Ježiša Krista. Vedecky dokazuje autenticitu a integritu kníh sv. Písma. Hodnotí význam človeka ako bytosti rozumovej, mravnej, sociálnej Jeho slovo rozptýľuje pochybnosti jako slnko, keď svojím víťazným jasom rozháňa mlhu v dolinách hôr. Líči úchvatnými obrazmi veľkolepý zjav katolíckej Cirkvi. Cirkev je Lacordairovi večným pomníkom Boha. Cirkev je Mojžiš, cirkev — to všetci proroci, Cirkev je živý zážrak božej všemohúcnosti. Na jednu stranu kladie zrúcaniny Babylonu rozbité bleskami a na druhú jasnú postavu Kristovu, ktorý na výšinách storočí s úsmevom večnej mladosti žehná celému svetu... Jedného dňa zostúpil do hrobu, ale ľudstvo pre ktoré umrel sa k Nemu sklonilo a pozdvihnúc ho s láskou, ktorá už nikdy nemôže zhasnúť, drží ho vzkrieseného vo svojich rukách.

Tragický koniec Napoleonových chufok na svetové vládarstvo vyznieva veľkolepou hymnou na Kristovo božstvo: „Ja sa význam v ľudoch a viem, že Ježiš Kristus nebol človek“ (Napoleonov výrok pred smrťou). Tak dokazuje večný a víťazný význam kresťanstva a Cirkvi a tým sa stáva najväčším apoštolom svojho času. Nesený silou a velebou svojich myšlienok, za ktorými stojí celou svojou apoštolskou dušou, víťazne si podmaňuje srdcia poslucháčov. Pozná dobre ich psychológiu a záujmy; prenáša sa do ich duší a tak vytvoril nový typ kázne, ktorý najlepšie pristal súčasnej spoločnosti. Vie šťastne použiť maliarskych obrazov a strhujúcich kontrastov: Jeruzalem a Babylon: lev a baránok; obrovský obelisk na námestí sv. Petra a malí ľudia u jeho nôh: Cirkev v katakombách a Cirkev dneška. Porovnáva starú a novú dobu: srovnáva ich pozitívne a negatívne póly a tak posunuje do popredia pravdu. Svojimi kázňami v pravou smysle slova obrodil francúzsky katolicizmus v ovýšších kruhoch a určil mu pre budúcnosť nové méty.

Dielo Lacordairovo nezostalo osamotené: našlo šťastných dedičov. K Lacordairovi sa druží celý rad kazateľov, zväčša dominikánov, ktorí usilovne pracovali na diele svojho predchodcu. Najvýznamnejší z nich sú: P. Monsabré O. P., P. Janvier O. P., Etourneau O. P., d'Hulst a v dnešných dňoch: P. Pinard de la Bullaye S. J.

F. V. Habětněk:

SSSR - země neustálých změn a překvapení.

Sovětský svaz vznikl z revoluce roku 1917 a naše pokolení nepomene krvavou lázeň, kterou byla komunistická revoluce pro ruský národ. Tato revoluce není dosud skončena a jest zájmovu pozorovati, do jaké míry se uskutečnily chiliaistické plány komunismu v Rusku jako neúnávného hlasatele světové revoluce, jak se uskutečnily a za jakých obětí jejich sociální plány a jaká jest dnes ruská skutečnost. Ruská revoluce více než kterékoliv jiné revoluce změnila ráz společnosti, neboť šla přímo na základy starého zřízení, změnila sociální a kulturní ráz ještě větší měrou než třeba jiné dvě velké revoluce v Evropě: Německo a Itálie. Není možno prováděti srovnání mezi ruskou revolucí a jinými revolucemi v Evropě, jaké zde až dosud byly. Mají snad mnoho společného. Jest to především prvek diktatury — jako technický prostředek moci — uctívání moci státu a strany, ale tato podobnost zapadá, přihlídneme-li k zásadnímu rozdílu, t. j. k ruským změnám hospodářským a sociálním. Dalším velkým rozdílem mezi naším a sovětským zřízením jest samotný základ státu. Zatím co v celém světě jest stát budován na velkých ideálech francouzské revoluce, hlásající základní práva občana, jak byla vyjádřena v proslulém „Déclaration des droits de l'homme“, kdy každý člověk bez rozdílu svého původu, povolání, vyznání jest svěprávným členem státní společnosti, východiskem sovětské konstituce formulující práva občana, společnost jest Marxův manifest z r. 1848. Je to tedy společnost, která má základy na diktatuře proletariátu, t. j. všech pracujících, která jest stále v bojovném postoji a ve střehu proti všem vrstvám obyvatelstva nezapadajícím v pojem sociologických teorií Karla Marxe, jak byly interpretovány v ruské skutečnosti Vladimírem Iljičem Leninem. Kdybychom hledali další rozdíly mezi naší, t. j. a SSSR skutečností, je to vedle diktatury politické, sociální také diktatura

na praktické vyjádření svobody svědomí, jak je formulována v protináboženském boji, který jest prováděn v měřítku a důkladností, které až dosud dějiny neznají.

Proto vycházejíce z těchto skutečností, t. j. rozdílu mezi SSSR a ostatním světem, jest Sovětský svaz pro evropského pozorovatele země neustálých překvapení a úderů, země, která jako by stála na hlavě. Návštěvník ze střední a západní Evropy, ať již jest nadšen nebo rozhořčen, musí býti v prvních dnech stále zmatený, jak vidí naprostou změnu všech zřízení státních, společenských, které doma pokládá za perfektní a téměř na věčnost svými zásadami trasované. Není možno ubrániti se velkému překvapení, když vidíme ruskou skutečnost a provádíme srovnání mezi teoretickým marxismem, tím, co je u nás tak vynášeno a chváleno sympatisujícími a filokomunisty, z druhé strany zase tak haněno. Nalézáme zemi naprosto jiné sociální struktury, zemi naprosto novou, kde naše pestré společenské složení úplně zmizelo a jest nahrazeno šedí jednotné společnosti. Jsme také překvapeni tím, že i v této třídění společnosti vidíme pevné útvary vrstev, které vytváří ve skutečnosti zase nové třídní dělení, i když oficiálně a teoreticky jich není a nesmí býti. Návštěvník ze země západu vidí také, že zhodnocení a sociální funkce jednotlivých zaměstnání jest v SSSR zcela jiná než v jeho vlastní zemi. Jedním z největších překvapení proti komunistické doktríně jest různost hodnocení práce, jak ji vidíme v ruské skutečnosti. Vezmeme-li za východisko výhody, které sovětské zřízení poskytuje armádě, vyšším státním úředníkům, odborníkům ze všech odvětví průmyslu, zejména těžkého, úředníkům, t. j. vynikajícím pracovníkům ve všech odvětvích, sledáváme toto lepší zásobování, dovolenou, lázně, prémie ve zboží, divadla, auta atd. jako hlavní odměnu za práci, zatím co mzda, stejná jako pro

jiné pracovníky této kategorie jest vlastně jen kapesným. To není již teorie diluviálního komunistického názoru na práci a její naprosto stejné hodnocení, ale skutečnost dnešního ruského socialistického realismu, jak zní samotná sovětská terminologie.

Dále velmi výrazným faktem odlišujícím SSSR od světa jest postavení ženy v rodině, ve společnosti. Zcela jiný poměr mezi pohlavími jest vyjádřen sovětským zákoníkem i praksí. A zase jaký rozdíl jest zde mezi názory prvních let komunismu a životní moudrostí dnešního bolševismu. Stačí citovat jen novelisaci občanského zákoníka v paragrafech o manželství a dnešní tvrdé potírání homosexuality, která přece našimi komunisty jest prohlašována za buržoasní předsudek a za věc přece tak přirozenou. Právě v oblasti morálky může západní pozorovatel sledovat, jakému prudkému vývoji podléhá dnešní ruská společnost a jak suché rudé teorie vytvořené před 80 lety jsou měněny samotnými bolševiky, jakmile se moudře seznává, že jsou špatné pro vývoj sovětské společnosti. Mohlo by se zde uvést, že každá změna v sovětském zřízení jest vyjádřena jen materiální pohnutkou a nikoliv ideálním podnětem, jak třeba vyplývá s tisícileté praxe Církve. Homosexualita škodila ne rudé teorii, ale rudé armádě a proto byla změněna — a Církev mající zkušenost 2000 let a božské zákony dávno a dávno zaujala k tomuto výstřelku stanovisko diktované jak božským příkazem morálky, tak i zkušeností, co je dobrého pro lidskou společnost. Jakému překvapení podléhá západní pozorovatel, když sleduje i vývoj sovětské společnosti v umění, literatuře, stavitelství, morálce, veřejném životě a společnosti. V SSSR se vše liší od našeho pojetí, v posledních dvou letech se mu ale sympaticky přibližuje v mnoha a mnoha oblastech, vše se mění tak výrazně od rudé teorie, od internacionalismu k tomu, co vyžaduje skutečný zájem 160 milionů lidí, žijících na území celé šestiny světa.

Velkým překvapením ruské skutečnosti jest nesmírný přímo zájem o věci veřejné. Na rozdíl od našeho nazírání a skutečnosti v SSSR není hranice mezi státními — politickými a hospodářskými věcmi. Každá otázka a problém jsou Rusku, SSSR otázkou a problémem státním a politickým, každý dělník a pracující vůbec je státním zaměstnancem. S tím souvisí také velkolepá státní a stranická propaganda stále přesvědčující a utvrzující občany sovětského svazu o orthodoxnosti a samospasitelnosti sovětského zřízení a jeho úspěších ve všech oblastech sovětského života.

Když byla válka považována za vždycky dovolenou, bylo jedinou důležitou otázkou, která má být vedena; dnes se má naopak správně za to, že je snadnější zabránit jejímu vzniku, nežli ji regulovat, když už jednou vypukne. Je tedy třeba přidržovat se mnohem spíše potlačení války, nežli úpravy válečných prostředků.

Le Fur, profesor mezinárodního práva v Paříži, praktický katolík.

mpa:

Listy z Balkánu.

Z deníku zahraničního reportéra.

Balkán — poslední slovo, vyjadřující pojem té nejrozhodnější radikálnosti v jednání, jak tomu bylo do nedávna, změnil svoji tvářnost dokonale a úplně. Jest sice pravdou, že dnes najdete, procházejte jako turista, vzhled tohoto kraje týž, jak asi si to představuje řádný občan střední či západní Evropy, s jeho divokostí vnější, forem velmi primitivních, ale již hodně „zchladlý“ vnitřně, kde žár a prudká povaha byly posunuty na místo podradnější a dnes vévodí duch smířlivého názoru, na vítězství dohody, před útokem. Význam Balkánu není naprosto druhořadý v běhu kola osudů zemědělu evropského, jak konečně vysvitá z četných pokusů velmocí západu o uplatnění svého vlivu. Balkán, toť průchodní stanice brány Orientu, spoju dvou světadílů. Po celém poloostrově balkánském vine se silnice, jejíž počátek začíná u přehrady, kterou jest oddělena říše slavných mořeplavců — Velká Británie. Na jedné z nádherných silnic anglických, které počínají u Londýna, čteme nápis: „the Balcan road“ (balkánská silnice) a přes podivnost vztahu názvu této cesty k její zeměpisné poloze, pohlédnete-li na mapu, uzříte, že má pravdu Anglie, když jednu z „výpadních“ linek svého hlavního města nazvala po území, kterým tato prochází, jako konečnou fází své rozvodivé křivky. Přes různé státy, obývané různými národy, přijde se až kam vbíhá přímá

Je nutno poznat duši katolicismu.

V Marseille byla uspořádána katolická výstava, která vyvolává v celé Francii nesmírnou radost. Při zahájení této výstavy pronesl biskup msgre Dubourg řeč, z níž upoutala moji pozornost tato věta: „Opravdu, nepřátelé Církve nevědí, nevěřící rovněž nevědí a katolíci často nevědí, co již Církev učinila a co stále činí, aby život lidí, jejich inteligence byly krásnější, a aby se na zemi radostněji bydlilo.“ A jeden zastupce úřadů, procházejce výstavou, poznamenal nadšeně: „Marseille má duši a my jsme na to téměř všichni zapomněli. Katolická výstava nám ji odhalila. Mnohým nám i ukázala katolickou duši, jež v nás dříme.“

Že odpůři nebo nevěřící neznají duše katolicismu, ani neudivuje. Neznalost a nevědomost jsou přechasto drahým darem pýchy a odměňují se jí tím, že ji chtějí předstihnout zlobou. To je ostatně všeobecně známo. Horší je, že tato nevědomost zastírá i oči věřících, kteří nemají zlého umyslu a tak jim znemožňuje proniknout ke kořenům a zároveň je připravuje o velikou radost. Smutek katolíků, který je často neobsažitelný, pramení právě z toho, že nesestupují ke kořenům, neznají duše. Domnívajíce se, že katolicismus je pouze souhrnem bohosloveckých pouček a mravoučných směrnic, nechápou, že běží o spojení člověka s Bohem, o život z Boha a v Bohu. V tom je právě duše katolicismu a jediné tím vytvořila a tvoří veledila, ať již ve formě světců a světic, či uměleckých veleděl, či lidí šťastných a velkých u víře. K té duši přivádí věřícího studium, liturgie, zbožnost. Krásné činy jsou ovocem tohoto snažení, na které myslí msgre Dubourg.

Radost, již pocítil v sobě onen Marseillan, zahlédnuv duši katolicismu, je jako blesk, který svou intenzitou prosvítí staletí. A této radosti se zbavují, často úmyslně, katolíci, kteří netouží spatřiti v Církvi to, co je božského, duši, a spokojují se jen povrchním zachováváním příkázání. Vnější, to je málo pro důstojnost člověka, který je stvořen, aby patřil na tvář Boží. Nitro třeba poznat.

J. K.

spoj pro rostoucí ruch motorových vozidel — na Balkán. A tento klíček, abychom správně nazvali poslední z poloostrovů evropských, jest drahocenným řešením otázky, jak se možno po souši evropské dostat až k městu krásy byzantské, kde míší se Evropa s Asií v záři odrazů slunce na Bosporu.

Proto též hojně zajímá se svět západu o to, jak vyhlíží cesta, právě po území balkánském. Dřívější způsob balkánského života byl velmi mnohým ze západníků vhodnějším, nežli za časů dnešních, více méně klidných, když balkánské státy patří rozhodně ke skupině, která silně podporuje všeliké snažení o mír a klid. Názorová změna, hlavně u vedoucích činitelů těchto států, vykoupena byla drahou zkušeností a poučením, co jest vlastně válka, když celá území pokryta byla spoustou mrtvol jak lidí v stejnokrojích, tak i civilního občanstva.

Ještě dnes velmi často přijde se na jámy, do kterých v rychlosti ať již synové slunné Francie, či z okolí Rýna a Sprévy, naházeli své padlé druhy, aby je uchránili před potupným a nedůstojným člověka „odpočinkem“ v zubech vlků či ve spárech supů. Nad takovou jámou zamysleli jsme se nedávno, když úřední komise srovnávala hnáty a lebky, zkrátka vše, co zbylo z honosné schránky lidské. Co asi snů, tužeb i nadějí skryto bylo v srdcích těch, jichž kostry lékař-anthropolog monotonně oceňuje do protokolu. Kostí složeny do malých rakviček, vše poznamenáno, protokol podepsán a komise rozpuštěna...

Neznámí jedinci, jichž totožnost nikdy nemůže být vyjasněna, vůli Boží dostávají pěkný útulek v zeleni jilmů a bříz na hřbitově. Ale těchto hrobů jest stále méně a méně a o nich se již nepíše. Balkánský lid však

Vilém z Rožmberka.

Spor sám je zajímavý i tím, že tu knížata z Plavna snaží se uplatnit svůj knížecí titul říšský, dovolávajíce se, že z tohoto titulu plyne i jejich místo na soudu zemském, které si osobuje pán z Rožmberka jako dědictví po svém otci a jeho předcích. Odpověď páne Vilémova ovšem říká něco jiného: páni z Rožmberka aby stavy v království českém se srovnali, upustili od užívání titulu knížecího, neboť jim stačilo zemské zřízení vladislavské, které jim přiznalo významné místo po pravici králově. Proto když snad za dětských let pana Viléma neopatrností pánů poručníků se knížata z Plavna zmocnila této hodnosti, neznamená to, že už tím jim po právu náleží. Nikdo jim nebere titulu knížecího, ale ten sám (je to ostatně říšský titul, neboť v království podobného nic nepatří) je neopravňuje, aby zmocnili se místa, jež „Jeho Milost král majestátem svým za ouřadu kancléřství pana otce jejich knížat potvrditi jest ráčil s podepsáním ruky otce jejich“. Podařilo-li se proto panu nejvyššímu kancléři, Jindřichu z Plavna, v době, kdy nebylo tu žádného plnoletého Rožmberka, změnit staré zemské zřízení ve svůj prospěch, neznamená to, že už tím přednostní místo knížat jest utvrzeno. Neboť stalo by se tak po prvé, že by zřízení zemské bez vědomosti a přítomnosti postiženého předěláno ke škodě jeho rodu a druhému (knížatům z Plavna) k zvelebení. Staré zřízení zemské zná jenom tři stavy: panský, rytířský a městský. Proto svobody a obdarování od českých králů toliko na tři stavy a na žádný knížecí, čtvrtý, se nevztahuje. Kdyby snad se měl nějaký čtvrtý, knížecí, v království dostati do popředí, potom by to bylo ke škodě všech ostatních obyvatelů království. Dnes snad se tu uplatňuje privilegium tohoto čtvrtého proti jedné osobě, jednomu rodu. Ale tím už by zásada tří stavů v českém království byla porušena, a kdo ví, jak později by toto porušení mohlo postihnouti stav panský a rytířský a jich míst v úřadech a rozmanitých seděních, kde tito

mají svá místa vyhrazena. V podstatě běží o to, zda platí více stará zřízení zemská a dosavadní práva třech stavů království, či (jak se dovolávají knížata z Plavna) nová privilegia, psaní pod pečeti královskou, nálezy v soudu zemském utvrzená a upevněná v době, kdy páni z Rožmberka svých práv nemohli pro nezletilost hájiti a bedlivosti pánů poručníků záměry tehdejšího pana nejvyššího kancléře unikly. Co ohrožuje více ústavní život království: zvrácení takto získaných privilegií, neb obnovení starého stavu, odpovídajícího zřízení vladislavskému a při tom i zájmům všech tří stavů?

Spor, jak patrně, měl veliký význam, a i když jest se nám spokojiti jenom závěrem z roku 1556, pochopíme, že tu stáli proti sobě zástupci dvou směrů: pan Vilém jako obhájce práv a výsad stavu panského a rytířského, kníže z Plavna pak jako uplatňovatel nových privilegií pro dosud neznámý stav čtvrtý, knížecí, který chtěl svoje privilegia říšská aplikovati i v Čechách. Rozhodnutí Ferdinanda, jako krále českého, potvrzuje výsadu Rožmberků, odvolává se na zemské zřízení vladislavské a na privilegium dvou stavů (panského a rytířského), sedati na soudě zemském, a přiznává právo vladaři panství a rodu Rožmberského, sedati na soudu zemském po pravé ruce králově nade všemi úředníky zemskými. Pro knížata z Plavna ustanoveno, že „ti podlé svého důstojenství knížecího v radách JMKé, v sněmích a relacích sněmovních míst a přední přímluvy ve stavu panském i v jiných místech jim náležitých užívati mají“. Druhého dne po tomto rozhodnutí královském zasedl už pan Vilém po pravici králově na soudu zemském a učiněn byl radou JM krále. Vykonav dobře svůj úkol jako královský komisař na sněmích v Olomouci a ve Vratislavi, odejel na masopust do Brunšviku, kde se zasnoubil se sestrou knížete Ericha, Kateřinou, a 28. února 1557 slavil v Mindu sňatek, ale teprve na podzim si manželku přivezl domů. Jelikož

se velmi dobře pamatuje na ty doby — kdy se hnala kolem jich příbytků litice války. Hrozná a příšerná měla vraždící nelásky a příšerného vzteku. Lidský život v krajích těchto nemíval valné ceny — úbytek jednoho neb i více jedinců býval běžným; ale uragán smrti poslední války vyburcoval jaksi i ty nejzvyklejší k nutnosti vraždy v případě sebeochrany. Nechtějí své zažítí chvilě strachu před útokem nepřítele a tedy mění svoji tvářnost názorovou. Jasně jest to viděti v návštěvě kostelů i církevních slavností, jakou jest příkladně vzkříšení. Kostely a prostranství před nimi přeplněny jsou občanstvem, ačkoliv každý, kdo zde poměry zná, povi vám, že tomu tak v dřívějších letech nebylo. Idea učení Kristova blíží se nejvíce masám lidu, který proboujel celá staletí a dovedl hnáti útokem proti přesile vetřelců. K chrámu Krista-Krále všech králů, Krista vítězího láskou ve zmatku moderních hesel, směřuji ti, kdož milovali v dřívějších pokoleních pušku i šavli, jako odznak hrdé síly a bezpečnosti. Kdysi, procházeje krajem, který opředen jest pověstmi jak srbskými, tak bulharskými, kol Dunaje, až k Negotínu, vzpomněl jsem si na čas hajduků, kteří skryti v lesích, vpadali do středisek — měst, bojovali se zbraní v ruce proti náporu islamu, Mohamedových vojáků, kteří s fanatickým křikem „Alláh“ hnali se v četných hordách na vyznavače nauky Kristovy. Tehdy, za dob hajduka Velko, mroucí křesťané zde šli hrdinně s pocitem nutnosti vstříc ostrým jata-ganům a střelám yeni-šerů, mladých odchovanců sultánových. Byl to vlastně boj prvotních křesťanů v arénách, za smích panského Říma, který oslavuje triumf svých vojevůdců, předhazoval africkým lvům či leopardům kořist — vyznavače nauky, která tvrdí,

že záhodno a potřebno k spasení jest zlé odpláceti dobrým. Tady, ve skaliskách balkánských, bránili se již křesťané vpádu asiatskému, ale přesila dusila jich odpor v krvi a mučení. A tak to šlo vlastně stále a stále, až do doby, kdy skončena byla nejpříšernější z válek, kdy vracely se domů zástupy slepců, mrzáků a kdy trní a hloží zarůstalo náhodné společné hroby, až po desítiléty byly objeveny a kostry umístěny v zem posvěcenou. Tím objasníme dnešní stav balkánského smýšlení o potřebě míru pro rozvoj člověčenstva vůbec. Je-li dnes Balkán přesvědčen o potřebě míru a podporuje-li snahy tyto, nemysleme, že zeslábl a cítí se bezmocným. Bylo by to nebezpečné podceňování, jehož nebezpečnou tím více nepravdu pocítil by každý, kdo by chtěl vydráždiť spící bojovníky k důkazu, že jich paže nejsou schopny již chopiti se zbraně. Balkán by se zase probudil k staré tradici a vzhledem k silné ozbrojenosti byl by zase soppkou, která by zahrnula lávou Evropu. O tom se může každý přesvědčiti — to si musí uvědomiti. Hrozí-li si státy navzájem kdesi, v krajích, kde se hrozbám nevěří, poněvadž každý ví, že protivník udeří, až bude x krátě silnějším — na Balkáně mají tyto hrozby účinek zcela jiný. Zde dovedly by znechutiti práci a silný rozmach pro činnost tvořivou a navrátili zmatek v duši prostého lidu, který vypráví s nechutí o dobách, kdy bylo třeba násilím a krví platiti daň svobody těla i ducha. Viděl jsem a cítil, že v tom zbožném zpěvu o Kristově vzkříšení prostých sedláků okolo hor balkánských bylo tolik víry a naděje, že jsem uvrhl v sílu tohoto lidu v příštích dobách, když tak oddaně a s nadšením vítal vzkříšení krále lásky, míru a porozumění!

Autorita papežství ve světě zesiluje.

V tomto měsíci jsme byli svědky jedné podivuhodné oslavy: V severoitalském městečku Riese oslavovali 2. června sté výročí narození velkého syna, papeže Pia X., který vládl Církvi od roku 1903 do roku 1914 a zemřel na počátku světové války. A stalo se toto: Celý katolický svět, což by ani tak neudívalo, ale i jiná křesťanská vyznání, tak i protináboženství, vzpomněl tohoto jubilea, a to sympatickými články, nebo aspoň lokálkami. Jest i známo, že v celém světě bývá zaznamenáváno jubileum nynějšího Velekněze, J. Sv. Pia, třeba jubileum jeho padesátiletého kněžství, či jeho jmeniny, a to způsobem, který je jakýmsi zastřeným blahopřáním.

Tato fakta nepostrádají zajímavosti a známe-li poněkud historii minulých let, musíme se nad nimi s radostí pozastavit. Letošní oslavy Pia X. připadají skutečně ne jako oslavy platici jen jednotlivci, nýbrž vznešenému zřízení římského pontifikátu. Jako by to byly oslavy papežství, a to je významné v době, která leckdy tolik zdůrazňuje svoji autonomii.

Nikdo nepopře, že Pius IX. byl populárním papežem, a když byl zvolen, plesala celá Itálie. Roku 1892 připadalo výročí stého jeho narození a svět, i katolíky, je pominul takřka mlčením. Lev XIII. jest zván nesmrtelným papežem, a jistě plným právem. Vždyť vydal encykliku „Aeterni Patris“, kterou jako by vzkřísil tomistickou filosofii a tím dal podnět k rozmachu křesťanské filosofie, kterýžto rozmach stal se světu studnicí dober a záchrany. Svou encyklikou „Rerum Novarum“ o dělnictvu dal podnět k obrodě křesťanského socialismu, jenž je dnes tak mocný, že se s ním musí ve všech státech počítat. A 2. března 1910 téměř nikdo nevzpomněl stého výročí jeho narození. A ještě jeden případ mi budiž dovoleno uvés-

ti. Roku 1837 sloužil papež Řehoř XVI. mši sv. ve své soukromé oratoři a po ní nařídil svému služebníkovi, aby mu k suchému chlebu, který mu sloužil za snídani, přidal dva piškoty. Když je snědl, děl udivenému sluhovi: „Viš, proč jsem si dnes dovolil takový přepych? Před 50 lety jsem sloužil svou první mši svatou.“

A hle, roku 1935, po světové válce, v době racionalisace, diktatur, rozmachu věd a vzdělanosti, celý svět vzpomíná určitých dat ze života Velekněze vládnoucího, i těch, kteří před ním řídili kormidlo lodičky Petrovy, jako by v něm a v nich ctil otce. Ne světského vládce, nýbrž duchovního otce. Chvilí co chvíli čteme otevřené listy protestantských, anglikánských pastorů, pravoslavných církevních hodnostářů, v nichž se obracejí k římskému Veleknězi jako k Otci všeho křesťanstva. Kolem vznešené jeho postavy se soustřeďuje unionistické hnutí. Státy posílají své zástupce do Vatikánu. Dila, pojednávající o papeži, jsou horlivě čtena. „Catholic Trutt Society“ v Anglii vydává brožurky, určené pro anglikány, a nejvíce jsou vyhledávána pojednání o papežství, o papežské neomylnosti a pod. Není to něco podivuhodného? Jako by tam oživovaly doby velkého Newmana.

Encykliky Pia XI. jsou tlumočeny i židy. Jeho výzvy k nim přijímá uctivě a s čekáním celý svět. Zdaž necítí, že jediný muž na světě, který má poslání od Boha, může pomoci? Všechno ztroskotalo a papežství jest pevné. Všechny lásky pominuly, jen tato zůstala. Lidstvo potřebuje sloup pravdy, potřebuje otce, potřebuje lásky. V tom tkví příčina té úcty, jež projevuje při každé příležitosti Náměstku Kristovu.

J. K.

pak kněžna byla luteránka, vymínila si ve satební smlouvě, aby mohla mít svého predikanta, který skutečně přijel (zanedlouho dokonce druhý) a v zimě bydlel v Rožmberském paláci na hradě Pražském, kde také v neděli v pokoji paní kněžny kázal. Ovšem, král Ferdinand, dověděl se o této novotě, nebyl nikterak potěšen, vida, jaká neobyčejná věc se na jeho residenci začíná. Jeho žádosti, aby se tak více nedálo, pan Vilém nemohl prý vyhověti, odvolává se, že jen pod tou podmínkou si jej kněžna vzala a její přátelé ke sňatku svolili, když by jí slíbil při jejím náboženství ponechat, což proto musí zachovati, ač se snažiti chce, aby ji srovnal spolu i u víře, a tím krále upokojil.

V březnu (10.) 1559 zemřela mladá ještě paní Kateřina ve Varech a nepomohl jí ani doktor Burchart, osobní lékař sem z Brunšviku spolu se sestrou její Alžbětou, hraběnkou Henneberskou, poslaný. Smrt manželčina těžce dolehla na pana Viléma, že se dokonce mluvil, jako by po jedné straně byl raněn mrtvicí.

Když pak roku příštího zemřel nejvyšší komorník království českého pan Adam ze Šternberka, povolal král na jeho místo pana Viléma, odmítnuv jeho vý-

mluvu a mladost a nezvyklost mladého muže na takový úřad ustanovovati, když jest obdařen od Pána Boha zvláštními dary a uměním úřad svěřený dobře zastávat. Pan vladař, vzav na sebe úřad nejvyššího komornictví, ustanovil svého hofmistra, Melichara Stolinského, místokomorníkem, chtěje tak mít k ruce osobu spolehlivou a důvěryhodnou. Po dvouletém vdovství (památkou dodnes je v té době zřízený rybník Vdovec na Třeboňsku) ženil se pan Vilém po druhé. Tentokrát v Berlíně s dcerou markrabího brandoborského Joachima a Hedviky, dcery Sigmunda I., krále polského, Žofii. Svatby, pořádané na třetí neděli adventní roku 1561, shromáždily výkvět vznešených rodů celé Říše. Platilť zajisté vladař Rožmberský za ženicha vzácného a pána mocného. Ale teprve koncem ledna roku příštího paní Žofie se vypravila do nového domova, doprovázena nemálem vzácných lidí z Říše.

Jako obezřetný hospodář, pan Vilém věnoval péči i dolování, obnovuje a zakládá nová kutiska u Domorajic, Nařova i na jiných místech krumlovského panství. Rudu dal voziti podle dovolení královského k šmelcování na Krumlov.

Roku 1563 dal se korunovati Maxmilián na krále uherského a zvláštním pozváním vyzval i pana Viléma, aby do Prešpurka přijel a po jeho boku spolu s ostatními pozvanými pány z českého království se slavností korunovačních zúčastnil. Bylť tehdy Prešpurk tak malé město, že toliko ty osoby, kterých bylo nezbytně třeba k osobní obsluze císaře Maxmiliána stěží se tam směstnají. Předepsáno zvláštní roucho černé podle nakresleného vzorku a účastníkům arciknížetem Ferdinandem zvlášť doručeno. Zatím co se pan vladař s dvěma sty koňmi vypravil na korunovaci, navštívila paní Žofie ve Břehu ve Slezsku svou sestru kněžnu Barboru. Po korunovaci doprovázel Maxmiliána na sněmy na Moravu, do Slezska a Lužice.

Bylo by snad potřebí větší hloubky, než jakou má duch lidský, abychom jasně viděli, co je v té neznámé věci, jež nazývá se prostotou, která uniká sama sobě, jež pravidelně neví o sobě, jež nepochybuje, nerozebírá, jež jest darem a jež zdá se býti v přímém a zvláštním vztahu s jinou věcí, a přece tak různou, jež se jmenuje moc. Prostota a moc. Tyto dvě věci nejsou si podobny v očích lidských! Tato dvě slova v řeči lidské nemají téhož zvuku a tajemným zařízením, jež odporučují rozjímání duší rozjímavých, známka divotvorců jest obzvláště prostota.

E. Hello: Podobizny svatých.

Roku příštího měla se konati svatba panny Evy, sestry pana vladaře, s Mikolášem, hrabětem Zrinským, určená na masopust roku 1564, ale byla odložena na dobu pozdější. Zatím však Bůh navštívil dům Rožmberský bolestnou ztrátou manželky pana Viléma, která se roznemohla a za dva dny, v úterý o vigílii svatého Petra a Pavla, zemřela. Pan kancléř Albin z Helfenburku v jednom listě poznamenává, že prý „měla hlízu v hrdle, než žeť nesmějí JMti pánu praviti“. Nebylo ani toto manželství dlouhé a ani z něho nedostalo se rodu Rožmberskému potomstva. Jelikož pan z Hradce jako jednatel manželství panny

Evy se uvolil, že vzhledem k zármutku pana bratra svatební veselí na Hradci uspořádá, dal tam pan vladař potřeby obeslati, aby nikterak si panna Eva nemohla stěžovati.

Když pak roku 1566 Turek do Uher vpadl a oblehl Sigeth, povstal veliký strach a nejen z království českého a zemí k němu přináležejících, ale i ve svatě říši i od jiných křesťanských zemí vypravena vojska proti nepříteli křesťanstva, který při svém vpadu tak ukrutně si počínal. Nad českým lidem nařízen za nejvyššího hejtmana pan Vilém. Vojsko české sešlo se ve Znojme a odtud táhlo proti Turkovi.

(Ostatek přístě.)

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Sbírka nejkrásnějších modliteb papežů. Římská odbočka francouzského vydavatelství „Cénacle“ vydala výbor nejkrásnějších modliteb papežů. V knížce je zahrnuto 30 modliteb, složených papeži od Lva Velikého do Pia XI.

Exerciční hnutí na Slovensku. Exerciční hnutí na Slovensku je teprve v počátcích. Jsou to dva exerciční domy, z nichž jeden v Ružomberce vedou jesuité, druhý v Niře misionáři Božího Slova. V nitranském exercičním domě od r. 1929 bylo celkem 1250 exercitantů, z toho 496 kněží. V Ružomberce začaly exerciční kursy až v říjnu 1933. Tehdy během čtvrt roku bylo 110 exercitantů, příští rok 488 a do 1. dubna 1935 155. Tedy za půl druhu roku 753. Nejvíce exercitantů je z biskupství spišského a nitranského.

Františkáni titulárními okresními hejtmany. V republice Equador bylo několik františkánů-kněží jmenováno titulárními okresními hejtmany odměnou za velké zásluhy, kterých si získali misionářskou činností „Lovců lebek“, žijících v území Zámora. Současně jmenovala vláda msgra Cecco, apoštolského vikáře z Napa, zdravotním inspektorem v obvodu jeho jurisdikce. Má tím býti zajištěno správné rozdělování léků, vládou posílaných pro domorodce. Msgr Cecco funguje také jako čestný úřední inspektor nad silničními stavbami a mzdy dělnictvu na těchto silničních pracích vyplácí stát prostřednictvím misionářů.

Afrika se zase stává katolickou. Kdo by neznal heroism katolické Afriky v prvních šesti křesťanských stoletích? Karthago závodilo s Ří-

mem nádherou, uměním, bohatstvím, rhétorské školy africké byly tak skvělé jako římské. Ale i hloubka víry těch, kteří se stali vyznavači Ježíše Krista, byla v Africe taková jako v Římě. I mučednictví. Ale pak se dostavila pohroma, již přinesli Vandalové a sekty. Kvetoucí obce křesťanské byly zničeny, a tam, kde svítilo světlo víry pravé, začal vládnout Mohamed. To všechno připadá na mysl při četbě zprávy R. P. Monnensa S. J., děkana misionářské fakulty na Gregoriáně v Římě, kterou podal po svém návratu z Ruandy, a již začíná slovy: „Střední Afrika se stane katolickou. Je v ní pozorovat hluboké hnutí, jedinečné v dějinách křesťanských misí. Za jediný rok 1933—1934 přibýlo 44.839 katolíků a 98.901 katechumenů čeká na přijetí do Církve. To je světový misionářský rekord.“ Sen nesmrtelného kardinála Lavigerie, jenž snil o křesťanském království v srdci Afriky, se uskutečňuje. P. Van Oversehelde, rektor semináře v Kabarii, napsal 12. dubna: „Aristokracie s králem v čele vede. Na 142.798 katolíků 563.073 zpovědí a 3.134.938 svatých přijímání, toť svědectví o intenzivním náboženském životě. Bílým Otčům pomáhá 20 domorodých kněží, kteří sami řídí tři misie se 30.000 věřícími, jim pomáhá 38 bratří laiků a 52 domorodých sester. Malý i velký seminář jsou přeplněny, takže může býti do nich přijato pouze 40 proc. žadatelů.“ To jsou radostné zprávy. Ruanda se stává katolickým střediskem Afriky, pevností víry. Ale i v ostatních oblastech Afriky lze mluvit o probuzení katolického jara. Jsou zřizovány nové apoštolské vikariáty a stavěny nové chrámy a školy. Růst by byl ještě rychlejší, kdyby měli misionáři dosti prostředků. Duch svatý vane, kde chce.

Ž i v o t k u l t u r n í

Účast Československa na mezinárodní výstavě katolického tisku v Římě. V r. 1936 bude se konati v Římě velká výstava katolického tisku z celého světa. K provedení přípravných prací byly ustaveny ve všech zemích zvláštní přípravné výbory; také u nás byl zřízen takový výbor s J. E. ndp. biskupem drem A. Eltschknerem v čele. Přípravný výbor světil organizaci účasti na této výstavě Svatováclavské lize v Praze IV., Hradčanské nám. 8, na níž jest tudíž nyní říditi všechny přihlášky, resp. dotazy v té věci.

Smrt slavného kněze-linguisty. V Londýně zemřel dr. V. Kent O. S. C., jeden z největších znalců řečt na světě, a ovládal 54 jazyků. Začal se učit cizím řečem, když na svých procházkách v předměstích londýnských se setkával s dětmi, které ho obklopovaly, a bylo mu líto, že jim nemohl nic říci, neznaje jejich rodného jazyka. Londýn je metropolí světa, v níž žijí příslušníci národů z celého světa, a všem chtěl zbožný kněz nésti slovo Páně. Ovšem, jeho znalosti jazykových nevyužil jenom chudí, nýbrž i policie, advokáti, státní i soukromé úřady, jimž byl znamenitým tlumočnickem. Dr. Kent byl i výborným filosofem a theologem a byl jmenován čestným doktorem bohosloví v 73. roce svého věku při svém kněžském jubileu. Ale nejraději ho měla chudina. Byl velice štedrý a jeho příbytek byl stále prázdný, neboť rozdál všechno, co měl. Často se mu stalo, že se ze svých obchůzek vracel bez svrchníku i bez bot, neboť je dal některému chudásovi. Všechny peníze, jež si vydělal svými znalostmi jazyko-

vými jako tlumočnick, dal ubohým. Téměř vždy, když kráčel ulicemi, byl obklopen dětmi, a to byla jeho největší radost.

Dvojitý jubileum lovaňské university. Universita v Lovani je z nejslavnějších katolických universit. Byla založena roku 1425 papežem Martinem V. a od té doby prožila chvíle radostné i bolestné. Roku 1797 byla dekretem republikánské vlády zrušena, poněvadž prý „její forma a povaha věd v ní přednášených není podle metod a republikánských zásad“. Roku 1816 holandská vláda založila tři státní university, a to v Lovani, Liège a Gandu. Když dobyla Belgie národní samostatnosti, založili biskupové katolickou universitu v Malině podle vzoru bývalé university v Lovani. Když v září roku 1835 byla státní universita v Lovani zrušena, byla tam přenesena katolická vysoká škola z Malína. „Přenesli jsme na trvalo“, napsali biskupové, „katolickou universitu do Lovaně ke cti Boha Všemohoucího a Panny Marie, aby ožila slavná akademie, která tam existovala téměř celá čtyři století jako učitelka řádu, strážkyně pravdy a živelka věd.“ První školní rok byl zahájen r. 1835 na podzim a 13 profesorů přednášelo 86 posluchačům. Roku 1909 bylo tam již 2385 studentů. Roku 1914 ji obrátila německá děla v kouřící trosky, roku 1919 opět ožila. Dnes na ní studuje 4400 studentů a přednáší 218 profesorů. I zničená knihovna byla obnovena a čítá přes 2 miliony svazků. Dne 2. června bylo oslaveno celou Belgií jubileum jejího znovuzrození roku 1835 a zároveň jubileum 25leté vlády nynějšího jejího rektora msgra Ladenze, který má velikou zásluhu o nynější rozmach university.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

Domáci:

Parlamentní volby prošly v klidu a celkem i bez poučení. Jisto jest totiž, že vládní strany při posledních volbách ztratily, i když se to u některých stran neprojevovalo tak markantně v počtu mandátů. V celku však ztratily všechny. Nebyly to pak jen všeobecné a všem vládním stranám společné příčiny koření v těžké hospodářské krizi, jež přinesly neúspěch vládním stranám, ale byly to u každé strany individuální a jí vlastní příčiny. U lidové strany jednou z příčin byl jednak slabý a nedostatečně soustředěný tiskový aparát, jednak však také i nedokončená stavba organizační, jak jsme v tomto listě již několikrát poukázali, volající po vybudování řádné ústřední organizace strany. Nelze tyto skutečnosti přehlížeti a bude

nutno již jednou otázku, jež stává se dnes životní otázkou strany, od kořene řešiti. Bude to nutno tím spíše, když znovu se vynořují možnosti jednání se slovenskou stranou ludovou. Bude k tomu však třeba nejen dobré vůle, ale i odvahu věc opravdu provést a překonati ty různé osobní či regionální úzké zájmy. Myslíme, že toto bylo by nejlepším poučením z voleb, jež umožnilo by pak i větší akčnost i programovost celého hnutí.

Henleinova frakce v parlamentě se prozatím ukázala jako živel — aspoň vnějšně — státotvorný a velmi ukázněný. Počinání poslanců sudetoněmecké strany působí mnohdy dojmem příliš romantickým, který zdá se však již vyprchávati. A to bylo právě ono kouzlo, na něž se podařilo Henleinovi na jeden ráz strhnouti tak imposant-

ní majoritu německé menšiny na svou stranu. Politický romantismus jest však vystřídán realismem, a tak se celé Henleinovo hnutí dostává na tytéž koleje, po nichž se už deset let pohybovaly aktivistické strany německé. Henlein bez romantismu nebude mít té atrakční síly, jakou měl, než žádanou, ba dokonce ještě větší většinu dostal. Přijde také účtování a plnění volebních slibů a to nebude lze již prováděti mlhavými přísliby a dvojsmyslnými narážkami. Toho jest si Henlein vědom, a proto ten obrat k pozitivní a reální politice. Jak patrné, není tedy posice ostatních německých stran tak beznadějná. Nesmí ovšem se opakovati historie dnů předvolebních, kdy jedna strana si jaksi pěstovala Henleinovu stranu jako strašáka na jiné strany.

Zahraniční:

Stále se bojuje o mír. Systém kolektivní bezpečnosti, o němž se doufalo, že podaří se uzavřít, není tak jednoduchou věcí. Východní pakt se neuskutečnil a ani středoevropský či dunajský pakt nemá dosud konkrétních vyhlídek. Místo toho dochází k překvapením, jimiž se vytvářejí menší mocenské bloky, proti kterým dosud byla nedůvěra. Francie uzavírá pakt s Ruskem, my k němu přistupujeme jako první stát. Malé dohody, Anglie, cítící se ohrožována událostmi v Habeši, demonstruje opět proti evropským mocnostem přímým jednáním s Německem o otázce námořního zbrojení. Teorie o kolektivní bezpečnosti a teorie o nedílnosti míru dostaly pořádnou trhlinu, jejíž spravení bude chvíli trvat.

Vládní krise v Jugoslavii byla důsledkem voleb, které se Jevtičově vládě přece jen nepovedly. Vyšla z nich najevo silná posice negativistické opozice nejen už samých Chorvatů, ale i nespokojených srbských živlů. A to ještě aktivistická opozice Korošec a Spaho chovala se dosud velmi zdržlivě. Snad právě tato umírněnost obou těchto vůdců to jest, jež nyní je přivádí do vlády, která má být přechodem k obnovení demokratického režimu. Korošec je ministrem vnitra a sousedem generála Živkoviče, ministra války, který dal Korošce svého času internovati. Vývoj v Jugoslavii zdá se směřovati k obnově politických stran, při čemž Stojadinovič hodlá rekonstruovati radikální stranu pod svým vedením. Nové volby budou prý po půl roce. Jest pravděpodobnější vývoj k demokracii než k nějaké nové diktatuře. Chorvatská opozice má ovšem za tento vývoj odpovědnost a na ní bude záležeti osud demokracie v Jugoslavii. Věříme však, že i opozice se již něčemu naučila z těch těžkých a hrozných obětí, jimiž národ prošel.

Většina, tuším, pokládá pánovství za státnictví, a čeho žádný pro sebe neuzná za spravedlivé ani za prospěšné, toho neostýchají se prováděti vůči ostatním; pro sebe samy vyhledávají spravedlivé vlády, při ostatních však jim na právu nic nezáleží.

Aristoteles: Politika.

C o ž i v o t d a

Duchovní cvičení pro školní mládež diecése královéhradecké budou letos pořádány v jediném turnu, společném pro chlapce i dívky, v Boromeu. Začnou 1. července v 6 hodin večer a končí ve čtvrtek 4. července ráno. Poplatek za stravu 20 Kč. Příhlášky (mohou být i jednotlivých farností podány hromadně s udáním počtu účastníků) nejdéle do 23. června na ředitelství bisk. Boromea v Hradci Králové. Budiž přiložen koresp. lístek na odpověď. — Ostatní obvyklé turny exercií se zřením ke celostátnímu sjezdu katolíků v Praze letos pořádány nebudou.

Jak se dělá reklama. Dělá se reklama posmrtnému vydání Heuslerových kázání. Jsou v ní věty: „Nemá sobě rovného ani u velkých národů. V sepání kázání nepředstihl Heuslera nikdo.“ — To snad je přece poněkud nepodobné pravdě! — A potom: „Heuslerova kázání jsou také jedinečná ve snadnosti memorování, několikaminutová příprava dostačuje k pronesení promluvy bohatě myšlenkami a příklady.“ A pak mají mít lidé účtu ke katolickému kázání!

Pozemková reforma ve Španělsku podle křesťanských zásad. Do poslední revoluce ve Španělsku byla většina země, s výjimkou severních provincií, kde jsou drobní zemědělci, v rukou velkostatkářů, světských i církevních. V mnohých provinciích tvořily velkostatkářské ohromné komplexy půdy a drobní pachtýři a zemědělství dělníci stávali se selským proletariátem a byli přístupni anarchistické propagandě. Po revoluci byla provedena radikální pozemková reforma, kterou byla nebo měla být odňata světským i církevním feudálním pánům většina půdy. Protože tato reforma dala se překotně a bez jasného plánu, nastal nepopsatelný zmatek a mužové, stojící v čele dnešního nového Španělska, mají úkol, chyby a škody revoluční pozemkové reformy napravit. Gil Robles, politický vůdce španělských katolíků a náměstek předsedy vlády, vypracoval návrh zákona o pozemkové reformě, který byl parlamentem přijat. Zákon znamená pro sociální vývoj státu veliký krok, protože dává podklad existence středních selských usedlostí, takže vedle velkostatkářů a zemědělského proletariátu bude tu svobodný samostatný stav selský. Zákon chrání pachtýře tím, že pachtovní smlouvy mohou být uzavírány nejméně na šest let. Pachtýř a zemědělský dělník, který nepřetržitě po dvanáct let úspěšně obhospodařoval malé nebo střední hospodářství, má pak právo získati tuto půdu do svého vlastnictví. Stanovení ceny přijímací má se dítí volnou dohodou, v případě neshody určí cenu neodvislý rozhodčí soud. Platí je přípustno v patnácti ročních lhůtách. Gil Robles snižuje počtu bezzemků a usazením jich na půdě, láme ostří anarchismu sociálního i politického.

Nový německý zákoník. V Říši byl vydán nový zákoník, který je zajímavý po nejedné stránce. Předně se v něm často setkáváme s výrazem: národ, duše národa, což ani neudivuje, víme-li, jak Hitler na národě basíruje a jak dovede demagogicky využít lidu. Dne 1. května pravil v Berlíně: „Pamatujte si, že přes všechno, co vás rozděluje, patříte z vůle Boží k témuž národu. On nás každého činí údem ná-

roda. On nám dal naši řeč, on nám dal bytí a toho musíme uposlechnouti, chceme-li ve světě něco býti. Obnovte tedy dnes své vyznání víry v naše společenství a v náš národně-socialistický stát. Má vůle je vaše víra, to musí být naše společné vyznání. Má víra, to můj národ. Můj národ jest největším darem, který mi Bůh udělil. Budu mu sloužit s celou duší a položím za něj i svůj život.“ Nový trestní řád nezapomíná na tuto věc a za zradu prohlašuje útok proti duši národa. „Ti, kdož veřejně hanobí národ, budou trestáni pětiletým vězením,“ rovněž i ti, kdož „se proviní proti minulosti národa.“ Je dále přísně trestán i ten, kdo bude mluvit proti národním zvykům rozuměj obnoveným zvykům starogermánským. „Je zakázáno snižovat manželství.“ Jest otázka, platí-li to i na Rosenberga, zastávce mnohoženství. Pak by tento hlasatel novopohanství musel být za vřeno na 3 leta. Samozřejmě, že vysoké tresty jsou proti těm, kteří se dotknou osoby Vůdce. „Největším zločinem je pokus vraždy proti Führerovi v důsledku jeho osobnosti i výmínečného postavení.“ Tedy trest smrti. Snad tímto paragrafem se vysvětlí i ta okolnost, že důvodem rozvratu manželství je rozdílné nazírání na zásluhy Hitlerovy mezi oběma manžely. Ovšem, je to hrozné, uvážíme-li, že manžel nebo manželka mají nebo aspoň mohou na sebe donášet tajné policii a rozvracet rodinný klid. Manžel, který sám je darebák a nedo- sáhl by rozvodu, nebo opačně, dosáhne ho hned, jakmile obviní svojí manželku, že neuznává zásluh Führerových, nebo kritizuje jeho jednání. Donašec je na tom ve výhodě proto, že nemusí se dovolávat svědků, ba ani nemusí písemně podati svoji obžalobu. Vyhraje ten kdo přijde dříve, a ne ten, kdo má pravdu, a na jehož straně by mělo být právo. Těžce postihuje nový zákoník katolíky a před několika již bylo znát jeho působení. Protest kardinála Bertrama byl zkonfiskován ve všech listech, odpovědní redaktori byli uvězněni, listy byly zastaveny, nebo jim bylo zastavením pohroženo. Napříště nebude možno ozvat se proti zavádění novopohanských zvyklostí, nebude lze kritizovat usnesení úřadů a pod. Biskupové se nebudou ani dovolávat čestného slova Hitlerova, neboť to již předpokládá, že se zmýlil a dovolil něco nesprávného. Nedávno prohlásil ministr vyučování v Mnichově: „Je bolestno konstatovat, že se našli ještě v Německu rodiče, kteří posílají své děti do konfesionální školy“ a rozjitřený zástup volal: „Pověste kardinála Faulhabera!“ Jednota národní nesmí být trhána a je trhána, uznává-li se mimo národ ještě něco jiného, jako třeba katolická církev. Proto docela i v duchu nových směrnic není dovoleno rozšiřování katolických brožur nebo knih — třeba kardinála Faulhabera — které ostře kritizují a odsuzují výstředky novopohanství. Na to všechno lze užiti paragrafů o urážce národa nebo vůdce. Jak ostatně se dívá lid na Hitlera, je dobře známo, uvedu jen jeden citát nad jiné význačný, napsaný ke slavnosti 1. května. „Der national-sozialistische Erzieher“ napsal 20. dubna: „Hitlere, tvé jméno je Německo. Tvé já je naše my. Tvá vůle je naším zákonem. Tvůj boj je naším bojem. Tvůj život je darem Božím, na který jsme čekali 2000 let. Hitler je Mesiáš, je Pán země.“ A v tomto nazírání bylo zpracováno nové právo.

Toto dvojčíslo o 16 stranách vyšlo 25. června. - Čtenáře prosíme za prominutí, že vyšlo pro technické překážky opožděně. Máme nyní zabezpečeno, že nadále bude „Život“ vycházeti naprosto pravidelně vždy 10. a 25. v měsíci, takže další 13. číslo vyjde 10. července.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46700. Řídí dr. F. Formánek a za redakci odpovídá J. Rezníček. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelství pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.— do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Bořivoj Benetka, Karel E. Vlček, Branimír Avela, dr. Marco Weirich, P. dr. Jan Ev. Urban O. F. M., dr. V. Šauer. Život náboženský, kulturní, politický, hospodářský a sociální. Co život dal. Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. července 1935. Ročník XVII. Číslo **13**

Poselství episkopátu ČSR. katolíkům z I. celostátního sjezdu katolíků ČSR.

Buďte pozdraveni, Vy, duchovní synové a dcery naše, kteří jste v bratrském společenství s námi vyznali svou víru před Bohem i před lidmi v těchto požehnaných dnech!

Vám i všem katolíkům naší vlasti ohlašujeme nyní své poselství pro celý Váš další život:

Vy, kdož jste povoláni, abyste byli duchovními vůdci myšlenkového života katolického, plňte apoštolským slovem i příkladem úkol vytčený Vám Prozřetelností Boží a vnášejte do umění a věd všude myšlenky Boží!

Učitelé a vychovatelé, v jejichž rukou jest značnou částí budoucnost národa i Církve, veďte svěřené děti podle zásad božského vychovatele jen na cesty Pravdy a Dobra. Odborná zdatnost, hluboké náboženské přesvědčení a vysoká mravní úroveň zjedná Vám vždy úctu a lásku nejen svěřených dětí, nýbrž i jejich rodičů!

Vám, veřejní zaměstnanci, kteří jste představiteli veřejné autority a výkonnými orgány obecného blaha, budiž základem vši autority Bůh, a tak, jak sloužíte věrně státu a veřejnosti, buďte věrni Bohu a Bohem založenému ústavu spásy, Církvi katolické.

Křesťanské dělnictvo ví nejlépe, jak Církev vždy hájí důležitost a důstojnost práce a jak se staví neohroženě za oprávněné požadavky. Buďte proto vděční katolické Církvi, žijte neohroženě podle příkazů Božích a církevních a zastávejte se všude zájmů Božích i práv Církve, i kdybyste za to museli trpět!

Vězte, že Církev katolická vždy bude se stavět za dosažení Vašich oprávněných hmotných požadavků, pokud se jich budete domáhati nikoli třídním bojem, nýbrž cestou spravedlnosti. K těm pak dělníkům, kteří se odvrátili od Krista a jeho Církve, voláme slovy nynějšího sv. Otce: „Kéž by se vrátili, odkud odešli, do domu otcovského, kéž by stanuli v řadách těch, kdo chtějí přebudovat společnost na základě sociální spravedlnosti a sociální lásky podle učení Církve! Ať si uvědomí, že ani na tomto světě nemohou nikde naléztí plnější blaženosti než u Toho, jenž jsa bohat, stal se pro nás chudým, abychom my zbohatli jeho chudobou.“

Lide zemědělský, jenž jsi býval vždy nejpevnějším pilířem náboženského života, zachovej z celé duše křesťanský ráz rodiny, s nejvyšší svědomitostí svěť neděle a svátky a haj neohroženě náboženských zásad i v životě veřejném.

Neméně důležitý stav obchodní a živnostenský kéž udržuje též náboženského ducha ve svých rodinách a podnicích, věrně zachovává příkazy o svěcení neděle a svátků a takovým vzorným životem náboženským kéž zajistí požehnání Boží všem svým pracím a podnikům!

Ježto pak základem šťastné budoucnosti každého národa jest spořádaná rodina, spatřujte, všichni katolíci naší vlasti, v manželství svazek posvátný, jenž Ježíšem Kristem povýšen byl na svátost a prohlášen byl pro všechny časy za nerozlučitelný!

Rodičové, snažte se neochvějnou, vzájemnou láskou a věrností, náboženskou výchovou i hájením náboženské výuky dětí plnit vznešený úkol, jež Stvořitel Vám vytkl!

Děti pak láskou a poslušností k rodičům a čistým životem přispívejte k tomu, aby rodiny naše co nejvíce se podobaly vznešené Rodině nazaretské.

My, biskupové Vaši, nepřestáváme se a nepřestaneme se modlit za Vás, drahé své duchovní děti, za Vaše duchovní i hmotné blaho: Spojte s našimi modlitbami svou upřímnou snahu žítí podle zásad evangelia, hlásaných Církví katolickou; přičiňte se, aby Ježíš Kristus byl králem veškerého našeho života soukromého i veřejného, pracujte k tomu, aby Ježíš Kristus stal se opravdu vůdcem, který by nás vyvedl z nynější bídy mravní i hmotné!

Kéž požehnání Boha trojjediného — Otce i Syna i Ducha svatého, sestoupí na Vás i všechny Vaše drahé v domově a zůstává s Vámi vždycky!

Arcibiskupové a biskupové republiky Československé,

Po I. katolickém sjezdu v Československu.

V článku minulého čísla o katolickém sjezdu jsem napsal, že jest radostným příslibem rozmachu katolického života v naší říši. Jak radostně dnes píší, když mohou zde nejen říci, že moje předpověď se splnila, ba dokonce byla zastíněna skutečností! Praha v těch dnech sjezdových pocítila, že její srdce, zdánlivě již odumřelé každé vznešenější myšlence, přece ještě může se přivést k životu. Praha snad dovede na chvíli zapomenouti, ale nikdy nemůže se odříci své slavné minulosti. Takměř u vigilie svátku slovan-ských apoštolů přišli do Prahy ti, jimž evangelium lásky a pokoje bylo nejprve zvěstováno, aby i do chladných srdcí českých přinesli aspoň jiskřičku ohně, jímž plápolá jich srdce.

Česká srdce byla studená, neboť jedy, které do něho vstříkávali rozmanití „lékaři“, přeměnily je téměř v kus ledu. Proto muselo přijít zase ex Oriente Lux. Tisícipadesátá ročnice svatého Metoděje byla oslavěna přímo podivuhodným způsobem. Co chybělo nám v korunách zemích na oně živé víře, to přineslo početné poselstvo ze Slovenska jako dar Dědici české země: prostou, nevyparáděnou a oddanou víru v království Kristovo, které musíme budovat v srdcích celého národa, chceme-li z nich vyvrhnouti jed a špínu, natrousenou tam rozmanitými jeho dobrodinci.

Snad přeháním, když řeknu, že Praha nepoznala tak sílu katolické víry od dob slavností, jimiž se těšilo české království ve svatořečení svatého Jana. Jako tehdy barokní Praha mohla hrdě se přihlásiti do rodiny národů katolických a tím uzavřít smutnou kapitolu českého národa, tak i dnes sjezdem končí sedmnáctileté bloudění národa po poušti, vysušené tím tupením a haněním všeho, co vlastně tento stát a národ uchoválo pro doby lepší a radostnější.

Praha promluvila. I když její studené srdce samo ještě nemohlo se rozehrát a jásat s národem, otevřela mu aspoň pokladnice své slavné minulosti. Dnes otevřela tu schránku svých klenotů, aby zítra již se zastavěla v plné slávě.

Nelze dosti oceniti účast Slováků. Neboť vzdor všemu ničím nedoloženému tvrzení, že tu jest protes-

tantská tradice vzájemných kulturních styků, víme, že katoličtí Slovinci a katoličtí Češi mohou se pochlu- biti, že oni udrželi ono pouto lásky a víry mezi náro- dem, rozděleným do dvou polovic lotrinské monar-chie. Slovinci přišli, aby se nám odvděčili za naši lás- ku tím, že nám dobyli Prahu. Jako před sedmnácti lety Češi šli se zbrani na Slovensko hájiti osvoboze- ného národa, tak v těchto dnech sjížděly se do Prahy pluky katolických Slováků, aby ukázaly, že ne nená- vist, ale láska jest poutem dvojediného národa. Víra Kristova, naděje ve vítězství a vzkříšení katolického národa a láska k vlasti, to jsou pouta, kterými jsme připoutáni k sobě dobrovolně a tím upřímněji. Leč nesmíme zapomenouti ani na katolické bratry němec- ké. I oni přišli do Prahy, kam putovali s námi ke hro- bům svatého Jana i svatého Václava, aby ukázali, jak mocným poutem jest Kristus, jak poslušnými jsou syny Krále králů. Jejich pout do Prahy ukázala, jak hluboko jest i v jejich srdcích zapuštěna láska ke Kristu, i když i jejich domovy obcházejí falešní pro- roci s medem na ústech, ale s jedem v srdci. Může- me proto směle říci, že početnou účastí, vzorným vy- stupováním ukázaly drobné vrstvy našich Němců, jak Kristus dovede překlenouti všechny propasti ja- ko most k věčné Lásce.

K této bilanci, která má nesmírný a doposud dobře nechápaný význam i politicko-kulturní, musíme při- počítati ještě jeden velmi významný moment. Co se nepodařilo nejsnaživějším politikům, aby totiž dali státnímu národu i minoritám jedno pevné místo, kde by se sešli všichni lidé dobré vůle této říše, to doká- zalo slovo pastýřů duší. Na jich pokyn hrnuly se zá- stupy *katolického* lidu do hlavního města, na jejich přání a radu kloní se Eucharistii v pokorné prosbě za dobro všech, kteří bydlí v hranicích této republiky. Tak se ukázalo znovu, že křesťanství není pohoze- ným nějakým okusem z dob temného středověku, ale naopak jediným životaschopným elementem v ži- votě národů.

Vracíme-li se v myšlenkách znovu k těm velkole- pým oslavám svatořečení Jana Nepomuckého, chce-

Oslava prvního výročí pádu Bastily.

J. H. — Nic lépe nemůže charakterisovati var a počáteční nejasnost revolučních myšlenek, které vedly k velké změně ve Francii v letech devadesátých 18. století, než sbratřovací slavnosti. Francouzská revoluce nezrodila se do rá- na. Rostla souběžně se sociální bídou a myšlen- kovou infekcí encyklopedistů a z nich čerpajíc- ch demagogů v dobrém i špatném smyslu. Fran- couzská letora propukla při rozboření Bastily už způsobem, jakým se později projevovale re- voluce za vlády konventu, ale pád Bastily je v prvních měsících jen ojedinělý zjev. Francouzi, jako by se toho činu lekli, jako děti, které pod- kopaly zidku a ona opravdu spadla, omezují se pak jen na řešení otázek třetího stavu, radují se ze svobody a konstituce, politikové zabývají se tříbením parlamentaristických fines a nejsou ještě zmítáni oním děsivým krvežíznivým pu- dem, který byl vypěstován v klubech, zvláště jakobinském.

Pád Bastily byl pro Francouze radostným o- kamžikem. Opájeli se hesly rovnosti, volnosti a bratrství a věrným odleskem této nálady je prv- ní oslava výročí pádu Bastily — 14. červenec 1790.

Během uplynulého roku, od července 1789 konaly se v jednotlivých městech „slavnosti sbratření“ mezi řadovým vojskem a zeměbra- nou. Konala se vojenská cvičení a za víření bub- nů a stříbel z pušek přísahali vojáci a občané vzájemně státě věrně při králi a zákonu, ochra- ňovati dopravu obilí, poslouchati usnesení ná- rodního shromáždění a zjednávatí všude posluš-

nost i za cenu životů. Na jaře r. 1790 staly se občanské přísahy stálým průchodem vlastene- ckých citů a z podnětu Jihofrancouzů vyrostla myšlenka udělati celonárodní slavnost s přísa- hamí a nacionálním bombastem. 5. července vy- stoupil na tribunu Národního shromáždění před- ní jeho člen Bailly, který přednesl žádost Paříže na všechny Francouze celé země, aby na den 14. července, v první výročí svržení Bastily, konala se v Paříži velká národní slavnost na Martově poli. Město Paříž rozhodlo se, že ponese náklad slavnosti, která má potvrditi, že „Francouzi stojí v čele lidstva a dávají mu příklad“.

Na slavnosti měli bráti účast vedle krále a Národního shromáždění zástupci všech pluků řa- dovců a to vždy jeden dělesloužící důstojník a čtyři nejděle sloužící vojáci a poddůstojníci od každého oddílu námořní a pozemní moci. Všechny národní gardy distriktů měly zvoliti si zástupce na slavnost a to tak, že na 200 členů připadal jeden, jemuž distrikt (okres) hradil ces- tovní výlohy. Slavnost měla se konati na Mar- tově poli ve zvláště vybudovaném amfiteátru se 150.000 sedadly v 30 kruhovitých řadách a s místem pro dalších 150.000 ke stání. Ve středu amfiteátru měl býti na nakupeném vršku o 25 střešicích (t. j. asi 8 m) oltář vlasti. Dvůr a národní shromáždění mělo míti zvláštní vyvýšenou tri- bunu. Přes Seinu měl k usnadnění příchodu býti postaven most na loďkách.

Národní shromáždění schválilo projekt, ale od myšlenky k činu je velmi svižná cesta. zvláště jde-li o tak rozsáhlý podnik a pak, je-li

na to vlastně jen 8 dní práce! A přece se usku- tečnil!

Práce zabývalo 12.000 dělníků, ale hned se u- kázalo, že na takový úkol jejich síly nestačí. Pa- řičané se radili úzkostlivě, co počít a tu nějaký neznámý horlivce sebral motyku a připojil se k dělníkům. Tento příklad působil tak na o- statní městské lidi, práci často nezvyklé, že na- jednou přibývalo dělníků z měšťanských i šlech- tických řad po stovkách, po tisících, takže pra- covalo na poli Martově na 150.000 lidí v ho- rečném chvatu. Spolupracovníci stalo se módou. Obyvatelé celých distriktů poblíž Paříže při- cházeli s kapelou na pracoviště, vedeni starostou a farářem. Ani kněží a řeholníci nezaháleli. S motykou v ruce a tlačíce vozíky s hlínou a ka- mentem pracovali mniši, řeholnice, žviháci tabali káry a jemné dámy pomáhaly tlačiti. Docela by- la vytvořena pro tyto příležitostné dělníky zvláštní móda: páni nosili dlouhé vesty s ruká- vy, dlouhé cvilinkové kalhoty a pracovní čepi- ce, dámy nosily aspoň malé čepičky. (Podle své- dectví historiků-současníků všem to pěkne slu- šelo.) Byl velký obdoby látek a krejčí se činili, aby i ten pracovní oděv udělali co nejlíbivější. Při tom se při práci zpívalo. Historik Mercier za- znamenává také případ, kdy celá rodina byla při práci: otec kopál, matka nakládala na vozík, který děti vždy odvezly a přivezly vyprázdně- ný a nejmladší čtyřletý seděl na klíně 93letého dědečka a zpíval „Ca ira“ (Pájde to).

Byla to opravdu nezvyklá podivná na lid- ské mraveniště, v němž převládali ochotníci ze středního stavu i šlechty, laici i duchovní osoby. Možno věřiti, že cizí příchodci slzeli při spatření takového divadla: Kapucín pracuje vedle rytíře sv. Ludvíka, nádeník vedle žviháka z králov-

me znovu podtrhnouti, že to byly katolické prvky, katolické myšlenky, které jako jiskry pod popelem zaplápolaly, jakmile vyšel impuls z úst Církve. A jako tehdy nemodlila se k Bohu jen ústa, ale srdce synů této země, tak i v těchto dnech na popud Církve svaté rozezvučela se srdce všech katolíků jediným akordem: ten vyzněl v harmonii lásky a jako bouře očistil srdce od časných pošetilostí a připravil k velikému zítřku. Končí se vláda temna a nastává jítro Lásky. Bůh vyslyšel naše modlitby. Ukažme se hodnými této milosti!

Karel E. Vlček:

Smělci.

Stoupali do výši

a padali

cíle když nad nimi nejkrvavěji a nejnadějněji zaplály
Myšlenky nejtíši

zatvrdlé do skály

stoupaly

s naději pevnou a s přípravou na každé zklamání

Krvavé korály vyrostlé z úmorné práce století

z hlubiny do výšek vyrůstající

bouřemi zalitý silami země tisíckrát rozštípané

přece se dočkaly slunného objetí

A zklamané naděje jsou zase nezklamané

Slunce je v noci stopené v měsíci

a ráno v nové krvi vzplane

I Naděje pevné s přípravou v zklamání

Zklamání nebrzdí běh

Jen horečné stoupání a padání

Myšlenky nejtíši

zatvrdlé do skály

Ke hvězdám vyrostou na vůli zdech

Budeme stoupat a nebudeme padat zpět

Nebudeme pospíchat k cílům vychladlým v zklamání

Budeme smělci

smělci již jdou s rozvahou pevně a hrdinně vpřed

ského paláce, žena z rybí tržnice vedle dvorní dámy v hedvábí, lidé v hadrech vedle milionářů, kartuziáni vedle studentů atd. 150.000 a některý den dokonce 250.000 lidí pracovalo na tomto mraveništi a jednou tolik lidí přiblíželo, zpěv mšil se s hovořem, hudby brály. Pracovalo se do 9 hodin večer, kdy každý odcházela do příkázaných míst, kde nacházel v hostincích krájaný, druhy v zaměstnání a zpívali a hovořilo se dále.

Zádný stav nechtěl se dát zahanbiti. Rezníci přitáhli na pracoviště pod praporem, na němž byl velký nůž a nápis „Třeste se, nepřítelé svobody!“ Tiskaři táhli pod praporem s nápisem „Tiskařské umění je prvním praporem svobody“. A vidíte obchodníky uhlím, nosiče vody, parukáře, herce, prostě všechny stavy zúčastněny na práci, aspoň jeden den. Každý vynikající muž pro zachování prestiže musil chtít nechtět aspoň jeden den ztrávit v práci pro přípravu národní oslavy.

Na pracoviště přišel dokonce král se svou rodinou a byl předmětem úcty. Dělníci vytvořili mu čestnou stráž práce — s lopatami na ramenou. Při takovém úsilí podařilo se zmoci velkou práci a když ochotníci ustoupili odborným řemeslníkům k dokončení vybudování amfiteátru, bylo již jisto, že stadion bude včas hotov. Městská rada poděkovala všem a na slavnobráně, již se vstupovalo do kolosea, byly nápisy v oduševnělých slovních výrazech osvícenských myšlenek. Byly řeči, uvítání, děkování, delegace a davy z celé země zaplnily prostory. Provinciální zástupci přinesli do Paříže velkou náladu pro krále. Holodovali mu Bretoňci, Lotrinčané i ostatní. Jen jakobíni chtěli se vmístit do programu a nějak

zabrániti aspoň účasti královny na slavnosti, což se jim nepodařilo pro odpor zástupců provincií.

Za hřmění děl a hudby začal 14. červenec 1790. Nebe nemělo slitování s takovou pompou a dštímlo hustými proudy od časněho rána. Na francouzskou veselost a nadšení nemělo to vlivu. Žádné bláto, nečas a dlouhá obtížná cesta neodradila nikoho. Průvod krále přes čtyři hodiny. Vpředu šel velký oddíl dětí, pak šlo Nár. sborů, máždění, zástupci provincií s prapory, hřebeny, vojenskými delegacemi podle jednotlivých oblastí rozdělení. Cestu, kudy král šel, průvod, vroubily tisícíhlavé zástupy. Všude volání slávy, prapory, květiny, nadšení; muži a ženy ne dbali deště, tančili vesele na prostranstvích, kolem pyramid pušek a pod.

Po příchodu krále přestal tanec a Talleyrand, biskup autunský, později diplomat a zahraniční ministr Francie za všech vlád od republiky, přes císařství do království, sloužil u vyvýšeného oltáře vlasti mši sv. 300 kněží v bílém rouchu přepásáno stužovitými trikolorami tvořilo špalír se čtyř stran, 300 vybraných hochů zpívalo při mši sv. a dýmalo kadidelnicemi. Talleyrand poželnal pak nové prapore („oriflamme“) a 83 praporů jednotlivých departementů. Nato generál Lafayette přijal z rukou krále psanou formuli přísahy, vystoupil vzhůru k oltáři v čele generálního štábu pařížské gardy a federovaných, vytasil meč a s ním všichni, kdo meč nosili. Přisahal věrnost národu, zákonu a králi a pak všechny ruce statistik se zvedly k nebi a ozvalo se broumové: „Přisabám!“ Za Národní shromáždění složil přísahu předseda. 400 dělových ran provázelo v Paříži přísahu a současně hřměla děla po

celé zemi a všude občanstvo současně s Paříží přísahal.

Pak přísahal král, že bude zachovávat ústavu a v tom okamžiku protřelo slunce mraky a zalilo světlem krále. Symbolika nalezla odezvu v lidu. Královna pozvedla syna a ukázala jej národu, který propukl ve volání slávy. Biblické hosana! Záplava přísah! Proklamována jednota myšlení lidu a krále. Zanoťováno Te Deum, 1200 hudebníků hrálo melodií a statistice pěly za víření bubnů. Zdálo se, že všechno je v jakési extasi. Věhlasný historik Thiers k tomu poznamenává: „V takových okamžicích ztlumí se všechna nenávisť a mizí veškerá pýcha. Všichni cítí se šťastnými ve společném štěstí, všichni jsou pyšní jen na společnou důstojnost. Proč jen byl tak brzo zapomenut tento blažený dech jednoty. Ach, v životech národů jsou jen šťastné okamžiky!“

Oslava měla ještě dozvuky. Král na př. pohostil 22.000 lidí večer. Pak se konaly vojenské přehlídky, turnaje na lodích, všude se tančilo, hrálo a popíjelo. Pak se vývojová křivka politického revolucionarství ve Francii začala vlivem jakobínů, kteří se této první oslavy nezúčastnili a vydali docela hanlivé letáky o ní, otáčeli k varu vášní davu a došlo ke krvavým stránkám historie francouzské revoluce.

Z první oslavy zůstalo ve francouzských zvycích jen to, že se vojensky slaví národní svátek, bankety se a je národní veselice s tančením po ulicích, tak jako r. 1790. Jedině francouzští katolíci dodržují tradici prvního svátku tím, že 14. července obětují mše sv. a modlitby za blaho vlasti a usmíření národních vin v minulosti a přítomnosti.

Branimír Avala:

K pěstění kulturních styků československo-jihoslovanských.

Není tomu dlouho, co byla v Praze uspořádána zvláštní výstava jihoslovanské knihy. Věc jistě ve svém jádře velmi dobrá a pro obě zúčastněné strany též velmi prospěšná. Jak v Nár. museu, tak i na Mar. nám. byla dosti čteně navštívena a svému poslání dostála. V čestném protektorátu byly zastoupeny mimo jiné významné osobnosti české katolické kruhy velezasloužilým univ. prof. dr. Vajsem, což s povděkem kvitujeme. Pro informaci návštěvníků vydal při té příležitosti univ. prof. dr. Horák krátký literární přehled vystavených knih s pěkným úvodem.

Byla však za tímž účelem vydána ještě jedna česká brožura o 26 stránkách jako otisk „Československo-jihoslovanské revue“. Její obsah tvoří vstupní akademická řeč srbského akademika Pavla Popoviče, jenž ji proslovil na slavnostní schůzi Srbské král. akademie 11. února r. 1922 a dal jí název: „Jugoslovenska književnost kao celina.“ Do jazyka českého přeložil ji Antonín Beringer pod názvem: „Jihoslovanská literatura jako celek“. Jak originál, tak i jeho překlad nemohou na katolické straně české zůstat bez náležité odezvy, protože jedno i druhé československo-jihoslovanské kulturní styky přímo neslýchaným způsobem diffamuje a utlouká. Divím se pořadatelskému výstupu, že mohlo něco tak ostudného přehlédnouti a jakoby i krýti svým štítem. Jest to omyl, kterého dlužno hluboce zeletí.

Aby se nezdálo, že snad křivdám jednomu nebo druhému z obou zúčastněných, poukážu zde na nejkřivlavější nehoráznosti, o něž se autor i jeho překladatel bratrsky dělí rukou společnou a nerozdílnou, každý svým způsobem.

Tak pan akademik Popović, kdekoliv mluví o zřízení katolické Církve anebo o zasloužilých charvátských a slovinských literátech katolických z dávno minulých dob, nemá pro ně vlidného slova ani uznání, vida na nich jen všechno černé a téměř nic světlého. Zasedaje nad nimi na soudnou stolicí, dopouští se základní chyby, že je posuzuje a ovšem i odsuzuje jen s hlediska dnešní doby a to jako úzkoprsý pravoslavný Srb, jenž byl v té době, kdy to psal a mluvil, nevyčlelitelně raněn oním druhem pokrokařství, o němž razil kdysi tak přílehavý, u nás všeobecně známý výrok nebožtík náš Dyk. Mluvě nenávisť o jesuitech, překonává sám sebe. Píše o nich jako o „strašné družině Ježíšově“, o „černém vojsku Ignáce z Loyoly“, o jejich „zahníždění se“ v Dubrovniku. To okouzilo p. překladatele tak, že hned přiložil na ohníček polínko, hodiv po A. Kanizličovi českou přezdívkou „jezovitského“ spisovatele; v originále toho není, Popović mluví o účasti katolického kněžstva v národní práci literární, oceňoval je titulem „reakce“ a to v hanlivém toho slova smyslu. Nevidí anebo nechce vidět, že směr jejich literární práce byl dán dobou, ve které žili a poměry, v nichž pracovali. Psali proto o této katolické reakci, že „běsnila“ v Přímoří, v Istrii a v Slovinsku, snižovali anebo úplně přehlíželi, co dobrého vykonala za těžkých náboženských i politických poměrů, jichž nezavinila, svědčí o tom, že by jinak jinde vážený pan akademik měl to běsnění hledati někde sobě blíže a pak teprve by byl schopen souditi o jiných objektivně. Pan akademik Popović, mluvě o účasti srbského pravoslavného patriarchátu na kulturním životě Srbů, vyjadřuje se velmi uctivě a sympaticky. Zazlíváme mu to? Nikoli. Mluví totiž o svém, co mu je známo. Tu vidí vše světlé, bez nejmenšího stínu. Habeat sibi! Hned nato píše

o straně katolické charvátské a slovinské a tu už naladil zcela jiné struny, zrovna jako by byl jedním z bratří tří teček a jako by jeho heslem bylo: Calumniare fortiter. O katolických věcech mluví leckde jako slepý o barvách. Uctyhodnému sboru akademiků k věření předložil i tuto monstrosní perličku: „Bylo třeba přizpůsobiti hlaholské misály a brevře nové nauce církevní a kongregace to činila“!!! Kdyby tenhle nesmysl měl pan akademik dokazovati, bylo by mu horko. Co je protikatolické a protijesuitské, tím jest pan Popović zásadně nadšen, ať už jest literární dílo Pavla Sarpiho o tridentském sněmu anebo protikatolická činnost býv. senjského biskupa de Dominise a mnoho j.; co však je katolické, to je u něho v jihoslovanské minulosti vždy nanejvýš druhořadé anebo ještě více bezcenné. Opravdu přál bych z celé duše panu Popovićovi i sobě, aby došlo co možná k největší kulturní i literární jednotě jihoslovanské aspoň v budoucnosti, když už to pro různé nepříznivé vlivy nebylo možné v minulosti, ale ujišťuji ho, budou-li v tomto duševním, jemném a citlivém oboru pracovati a řádití lidé takovýmto neslýchaným způsobem jako on v této své vstupní akademické řeči, pak to u zdravého katolického jádra národa charvátského a slovinského zrovna ze země vydupe živelný odpor proti tak bezohledným „sjednocovatelům“ ze strany srbské. Dnes už jest jasno, kdo má na protisrbském smýšlení dnešních Charvátů a Slovinců přímo lví podíl. Ale to s radostí zde doznávám, že srbský prostý národ, pokud jej z vlastní zkušenosti znám, nikterak se neztotožňuje s takovýmto zrůdnými názory jednotlivců.

Ale, je-li při čtení duševních výlevů páně Popovićových člověku leckde smutno, pak při čtení jedinečně kostrbatého překladu páně Beringrova je člověku místy skoro do pláče. Pravda, snad leccos by se dalo svést na sazeče, ale pak se musíme právem tázati: Proč si to pan překladatel nedal předložit k korektuře? Anebo proč to neponechal někomu schopnějšímu? Jestli to překládal, dokud ještě nezaufmal tak vysokého postavení, jaké má dnes jako vlivný činitel při úředním pěstování styků československo-jihoslovanských, pak bych rozestřel nad tím plášť milosrdenství; překládal-li to však až teď, pak jest to trapné, protože bych z kruhů, jež jsou blízké národní osvětě, čekal právem něco hodnotnějšího. Takhle by mně to musel umět přeložit každý diletant na počátku své překladatelské činnosti. Překlad páně Beringrův nelze nazvati volným překladem, protože se namnoze drží originálu přímo křečovitě i ve volbě nevhodných slůvek srbského autora. Místy je to překlad vzácně otrocký, mělký a povrchní tak, že překladatel podává českému čtenáři, neznajícímu srbského originálu pravý opak toho, co tvrdí pan Popović, po přepadě zcela odlišný smysl. Tak jest tomu na př. v prvním odstavci X. části a leckde jinde, kde vynecháním některého srbského slůvka anebo nesprávným jeho překladem mění se smysl. Pro omezenost místa, jež je mi zde k dispozici, a pro velký počet dokladů neuvádím stránek překladu Beringrova, nýbrž jenom ve stejném postupu za sebou nejpře srbské slovo nebo rčení v originále, za ním hned Beringrův špatný překlad a pak překlad správný.

Tak tedy na př.: „u ovom ili onom vremenu“ neznamená „v tom či onom směru“, nýbrž „v tom či onom čase“. — „Kroz našu prošlost“ neznamená tu „právě pro svou minulost“, nýbrž „po celou dobu naší minulosti“. — „Pa to nismo imali ni u književnosti“ není „a to jsme neměli ještě v literatuře“, nýbrž „a to jsme neměli ani v literatuře“. — „U sasvim drugom pogledu“ není „v každém jiném směru“, nýbrž „v úplně jiném směru“. — „Nalazio je“ znamená „nacházel“ a ne „hledal“. — „Trajanje“ není „vývoj“, nýbrž „trvání“. — „Bolji“ není „dobry“, nýbrž „lepší“. — „Pozniji“ není „pozdní“, nýbrž „pozdější“. — S „ko“ si nevěděl rady a proto to vynechal; znamená to tu „jedni, druzi, jiní“. — Z „Petera“ udělal „Patera“. — Na str. 5 místo „Ve všech dějinách literatur“ mělo být „ve všech našich literárních dějinách“. — „Rubrike“ neznamená

„činitele“, nýbrž „oddělení“. — „Naglasiti“ není „upozorniti“, nýbrž „zdůrazniti“. — Na str. 8 vypouští důležité slůvko valjda, čímž mění smysl. — „Prepis“ není „opravování“, nýbrž „opisování“. — „Carostavnik“ není jen starodávná kniha! — „Radnja“ není „díl-na“, nýbrž „činnost“. — Vynechává svagda u potecnoj meri na str. 12, čímž dává tvrzení horší smysl. — „Od blizu dva veka“ není „skoro od rozhraní obou století“, nýbrž „téměř 2 století“. — Z kongregace Propaganda de fide udělal kongres pro propagandu viry! — „Prigriliti red“ neznamená „přitisknouti řád na své prsa“, nýbrž „přilnouti k řádu“. — Ze srbského Vasilije udělal Basileje! — Srb Popović píše „ljubav prema Bogu“, ale pan překladatel má jen „láska k bohu“ a taktéž o něco dále „strach před bohem“. Radím panu radovi, aby si opatřil Pravidla českého pravopisu, schválená ministerstvem školství a vydaná stát. nakladatelstvem a tam se poučil, že jméno bůh se píše Bůh. — „Gotovo“ na str. 13 není „úplně“, nýbrž „skoro“. — „Zastoj“ není „zastavení“, nýbrž „ztrnulost“. — „Tašt“ není „ničemný“, nýbrž „prázdný, lichý“. — „Važan“ není české „vážený“, nýbrž „důležitý“; to opakuje několikrát. — Panu překladateli by neuškodilo, kdyby si byl vzal napřed do rukou nějakou jen trochu důkladnější srbochorvátskou mluvnici, z níž by se poučil, že futurum při vypravování nesmí se proti duchu českého jazyka překládati zase futurem, nýbrž minulým časem, anebo aspoň presentem. Tu chybu dělá téměř napořád, což českému čtenáři zhusta zahaluje správný smysl. — Srbské „I pisci druge vrste“ není tu „i spisovatelé druhého řádu“, nýbrž „spisovatelé druhého druhu“ či lépe česky „druhé, t. j. nesrbské strany“; svým překladem je pan Beringer snižuje proti úmyslu pana Popoviće. — „Divkovićeve besede“ mohl docela dobře přeložiti „D. řeči“ a ne jen „besedy“, což dává jiný smysl. — „Naravno“ není rovnoměrně, nýbrž „totiž“, anebo „přirozeně“. — „Nezgodniji“ není „nejvhodnější“, ale „nevhodnější“. — „Pesnici“ nejsou „spisovatelé“, ale „básníci“. — „Zastranjena okolina“ není „odcizené okolí“, nýbrž „stranou odsunutí okolí“. — Ponechati „vrši se“ nepeložené, jest pochybené počínání. — „Naime“ není „zejména“, nýbrž „totiž“. — Srbské „patrijaršija“ není nějaké „patriarchie“, ale „patriarchát“. — „Nove obrasce“ neznamená „nové ideje“, nýbrž „vzory“. — Cyrillské Pop Poyal na str. 36 srbského originálu přeložil „Kněz Poyal“ místo správného „Port Royal“, nerozeznává písmena r v cyrilici od p v latince. To je fatální. — „Ljuljati se“ není „káceti se“, nýbrž jen „kymáceti se“ anebo „potáceti se“. — „Odista“ není „docela“, nýbrž „zajisté“, nebo „doopravdy“. — Popović správně píše o „Istoriji tridentskog koncila“, ale pan Beringer na str. 24 zase „kongres“. Snad přece zná rozdíl mezi koncilem a kongresem? — „Doduše“ není „skutečně“, ale „sice“. — „Primer“ není „překlad“, ale „příklad“. — Srbské „rodiše se daleko bolje nego“ přeložil špatně, „rodily se mnohem dříve než“ místo správného „zrodily se daleko lépe než“. — Srbské „toliko“ na str. 39 špatně přeložil českým „tolik“, kde to značí české „toliko“ anebo „pouze“. — „Prevedena proza“ není „prosa převedená“, nýbrž „prosa přeložená“. — Srbská „pismenost“ není česká „písemnost“, nýbrž „písmenovitost“. — „Gotovo ne misleći“ není „ničeho nemyslíce“, nýbrž „skoro nemyslíce“. — Na str. 42 vynechává při „novu književnost“ zájmeno přívlastňovací „našu“, čímž dává větě jiný smysl. — „Izjednačuje se“ není „ztotožňuje se“, nýbrž „vyrovná se“. Připisuje-li Hektorovičovi, že ví též o Vladimíru a Kosafe, jest to nesprávné; vždyť ani Popović toho nevdří.

Jestliže takto se reprezentuje „světlo“ mnohých přepokrokových pánů ovlivňujících Československo-jihoslovanskou ligu a její orgán, pak by bylo na čase, nechati tam vniknouti trochu té „tmy“ katolické reakce Popovićovy. Tohle je prostě tak trochu jako kulturní ostuda.

Dr. Marco Weirich:

Roosevelt mezi Scylou a Charibdou.

Krise a ústava.

Rooseveltův pokus o hospodářskou přestavbu Spojených států americký zákonem N. I. R. A. vystoupil v celé své obrovitosti teprve rozsudkem Nejvyššího správního soudu, který ho prohlásil protiústavním. I sociální zaostalost amerických poměrů před vyhlášením zákona N. I. R. A., která vysvítá z bližšího rozboru zákona samého, uvědomuje každého o státnické odvaze Rooseveltově, která chtěla zachrániti hvězdnatou říši před zmatky, aby nemusela prodělati najednou všechno to, co ještě neměla, a co už prožila Evropa v dosavadních převratech čtyř století. Uvažujeme-li o místu, které Spojené státy americké zaujímají ve světovém hospodářství, vidíme, že budoucnost tohoto státu se nutně dotýká velmi citelně i nejdlehlších zemí naší zeměkoule. Z těchto důvodů nemůžeme se spokojiti jen stručnými tiskovými informacemi o tak důležitých historických přeměnách v americkém hospodářském řízení a stojí za to, všimnouti si podrobněji obsahu zákona NIRA, a po jeho pádu shrnouti, pokud nám to dovoluje krátký časový odstup, účinky, které zanechalo toto giganticke dílo Rooseveltovo.

1933—1935 ve znamení Modrého orla.

17. června 1933 schválil americký zákonodárny sbor zákon National Industrial Recovery Act (N. I. R. A.). Jako velkonnárodní akce měla zvláštní znak modrého orla, což vyhovovalo i zálibám amerického lidu pro vnější vlastenecký lesk. Probereme-li krátce stav americké průmyslové organizace před tímto zákonem, vidíme,

že ten den jest dějinným mezníkem ve vývoji amerického průmyslu. USA mělo až do té doby nejostřejší protikartelové zákonodárství, jako žádná jiná země na světě: zásada svobodné soutěže byla jaksi nedotknutelnou modlou. V minulých 40 letech vyšlo několik různých zákonů, které naprosto zakazovaly tvoření kartelů a trustů. Prvým takovým zákonem byl už t. zv. Shermanův zákon z r. 1890, který byl postupně doplňován dalšími zákony. R. 1914 byla zřízena zvláštní dozorcí komise Federal Trade Commission, která sice měla zmírňiti účinky protikartelových nařízení, ale její vliv byl malý. Avšak r. 1923 vyšel nový protikartelový zákon, který zosílil všechny dosavadní předpisy a prohlásil všechny podobné dohody dokonce za trestné. Postižený průmysl svým odporem si konečně vymohl, aby alespoň vývozní průmysl byl vyňat z těchto ustanovení, tak na př. zvláště měďařský průmysl; za to petrolejářský průmysl neměl těchto výhod a známý koncern Standard Oil Co byl tímto způsobem dvakrát rozpuštěn.

Zákon N. I. R. A. chtěl pravý opak: tvoření kartelů, a to dobrovolně. Jen nedocílili-li se dohody, mají býti kartely utvořeny vládním nařízením. Pro dobrovolnou dohodu ponechala vláda jednoměsíční lhůtu, potom měl rozhodnouti prezident s konečnou a všeobecnou platností pro celý dotýčný průmyslový obor. Na druhé straně zákon nařizuje, aby dělnictvo dotýčných průmyslových odvětví vybudovalo odborové organizace, o kterých dosud Američané neměli ani ponětí. Tím Roosevelt chtěl jednotně organizovati dvě základní složky výroby, kapitál a práci, aby se mohly lépe dohodnouti na těchto třech hlavních úkolech zákona: 1. stanovití podmínky slušné soutěže a odstraniti bezohledné podbízení cen, 2. zkrátiti pracovní

Zásady slušné polemiky.

„To se odpovídá . . . , aniž by se spílalo, protože jak jest psáno v Příslovích 10: „Kdo pronáší spílání, je nemoudrý“ a 20: „Všichni pošetili užívají spílání.“ Kdyby tedy někdo chtěl proti tomuto psátí, mně to bude velmi milé. Neboť není lepšího způsobu odhaliti pravdu a zahanbiti nesprávnost, než odpírání protivníkům, podle slov Šalamounových: „Železo železem se brousí a člověk vybrousí tvář svého přítele.“ Mezi nimi a námi rozsudí Bůh sám, jenž je pozeňnaný na věky.“

Sv. Tomáš Akv. Dokonalý duchovní život.

Pravda a její obhajoba.

„V jistých záležitostech je lépe mlčet než mluvit, a není třeba pera jako mstitel, kde pravda sebe sama obhajuje.“

Ze životní moudrosti sv. Ignáce z Loyoly.

dobu a tak zařaditi větší počet nezaměstnaných do výrobního procesu, a 3. zvýšiti mzdy a tím také kupní sílu širokých vrstev.

Tyto zásady byly uplatněny pro jednotlivá odvětví průmyslu, obchodu a zemědělství ve zvláštních závazných smlouvách, t. zv. průmyslových codech, jichž bylo 862. Zvláštní úřad National Recovery Administration (N. R. A.) byl pověřen správou a dozorem těchto codů.

Co překvapuje mimoamerického pozorovatele nejvíce, je skutečnost, že v Americe dosud neexistovaly odborové organizace dělníků, a také fakt, že se vládě povedlo zkrátiti pracovní dobu jen na 48 hodin, dále zákaz dětské práce; sociální poměry před zavedením zákona Nira byly velmi zaostalé, a dokonce sociální vymoženosti samého zákona Nira, zachycených v těchto codech, jsou dokonce horší, než pracovní poměry v Evropě.

Také cenové poměry vynutily si přímo vyššího zásahu. Roosevelt poukazoval na neřízenou konkurenci, která podle měřítka evropského zákonodárství měla přímo ráz hotového podvodu. Tím nastalo velké snižování cen a také kvality zboží.

Mezi prvními přijal Rooseveltův cod dobrovolně textilní průmysl. Zavedl 40hodinovou pracovní dobu a stanovil minimální mzdu dělníčkou dol. 13 pro severní státy a 12. dol. pro jižní státy týdně, přesně podle vzorkového codu (ceníku), který vstoupil v platnost 1. září 1933. U petrolejářského, železářského, automobilového, uhelného průmyslu, které na začátek vesměs odmítaly přistoupiti na Rooseveltův průmyslový cod, musela vláda připustiti dalekosáhle výjimky, zvláště pokud se týkalo pracovní doby a mzdy. Odpor průmyslu vyvěral z okolnosti, že nepřál utvoření pevných odborových organizací.

Jak vidět, Roosevelt měl před sebou skoro sysifickou práci, jelikož chtěl obrátiti najednou vše, co bylo výsledkem celých desetiletí, a mimo to měl proti sobě obří moc průmyslníků a bank. Jestli přesto tímto zákonem prorazil, pak mu v tom pomohla vůle lidu, který vítal zlepšení sociálních poměrů, a konec konců i odhad nezaměstnanosti na 15 milionů lidí, což zvuklo i mnohé odpůrce presidentovy.

Postupem času ochablo nadšení pro Niru, a to následkem nedostatečných výsledků prvního roku trvání zákona Nira. Kritiku lze shrnout do těchto hlavních bodů:

1. Veliký počet codů vyžádal si velmi složitý a těžkopádný aparát. Byl utvořen zvláštní úřad t. zv. National Compliance Board (státní smírný úřad), který projednává všechny žaloby na porušování codů a pro nález prací zvyšil původní počet zaměstnanců ze 85 úředníků na 1800, a dále National Labour Board (Národní úřad práce), který vyřizuje spory mezi zaměstnavateli a dělníky. Tím citlivější byly autoritativní zásahy těchto úřadů do výrobního procesu.

2. Jako všude jinde i ve Spojených státech amerických se poukazovalo na zvýšení výrobních nákladů násilným zvýšením mezd a snížením pracovní doby, což mělo v zápětí zase potlačení podnikavosti. Ani výsledek tohoto boje pro nezaměstnanost neuspokojil samé zastánce Rooseveltovy. Podle výpočtu presidentova mělo se zařaditi do práce zase na 6 milionů lidí do 1. září 1933. V této době podařilo se však znovu zaměstnat jen 2 miliony dělníků. Také zvýšení mezd o 15 proc. v této době nebylo dostačující vzhledem k 25proc. zvýšení cen v důsledku znehodnocení dolaru o 33 proc., takže ve skutečnosti mzdy byly nižší než předtím.

3. Konečně rozpory mezi dělníky a průmyslníky byly zostřeny v otázce utvoření odborových organizací (Company unions). Americká federace práce (American Federation of Labour) trvala na tom, že odborové organizace na podkladě NIRA mají být utvořeny pro celá odvětví, zatím co průmysl hájil stanovisko, že dělníci se mohou sdružiti jen vždy uvnitř podniku (súčastníci se jen dělníci, zaměstnaní v příslušném podniku).

Pod vlivem těchto kritik byla připravována nálada pro změnu zákona NIRA, ale přesto nebylo použito ustanovení, podle kterého sice zákon měl trvat 2 roky, ale mohl být zrušen kdykoliv. Zákon se dožil celých předvídaných dvou let. Zato však stihala Roosevelta porážka za porážkou ihned od začátku nového roku 1935, kdy pro-

hlásil, že bude žádati kongres o prodloužení zákona NIRA o další dvě leta, t. j. do 16. června 1937. Po delších jednáních senát schválil zákon t. zv. Clark bill, podle kterého celá organizace NIRA měla být značnou měrou omezena a platnost zákona prodloužena jen o 9 měsíců do konce dubna 1936, kdy budou presidentské volby. Také zákon sněmovny byl vykládán čistě jako maskované zrušení zákona NIRA. Nato Americká federace práce pohrozila stávkou 400.000 dělníků a vynutila si slib, že zákon bude přece prodloužen o dalších 21 měsíců. Do tohoto boje zasáhla neočekávaná rána.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.

Velká americká drůbežnická firma Schechter Poultry Corporation se odvolala k Nejvyššímu správnímu soudu, poněvadž byla obžalována, že nedodržuje 18 bodů drůbežnického codu pokud se týče mezd, pracovní doby a také obchodních podmínek a odsouzena codem, který vynesl Roosevelt na základě 3. článku zákona NIRA. 27. května 1935 Nejvyšší správní soud (který očividně nechtěl zasahovati rušivě do vývoje tohoto zákona a vynesl tento rozsudek vlastně krátce před jeho vypršením, ačkoliv tento proces se táhl už celý rok) prohlásil, že zákon NIRA jest protiústavní.

Rozsudek poukazuje v první části především na dva předpoklady, že „ani mimořádná krise neopravňuje znovutvořiti anebo rozšířiti zákonodárnou moc“, dále, že codový systém nepředstavoval dobrovolné úsilí po spolupráci, ale „zahrnuje v sobě přinucovací výkon zákonodárné moci“.

V druhé části, která se zabývá s otázkou delegace zákonodárné moci, slavnostně prohlašuje, že americký kongres nemá moc zřici se zásadních zákonodárných funkcí a postoupiti ji jiným, a že ústava dovoluje kongresu dostatečné prameny, aby mohl elasticky vykonávati svou funkci. Po delší právní diskusi o slušné a neslušné konkurenci (fair and unfair competition) dochází k výsledku, že „3. článek zákona NIRA nemíní se zabývati jen s neslušnou konkurencí, která odporuje zákonům, nebo vytvořiti aparát, který by hájil už existující zákony . . . , nýbrž že má jasný úmysl opravňovati nové a kontrolní zákazy cestou codů, které mají platnost zákona a obsahují všechno . . . , co president uznává anebo předepíše jako moudré a blahodárné opatření pro řízení obchodu a průmyslu za účelem jejich vzkříšení. . . . Může kongres delegovati svou zákonodárnou moc obchodním a průmyslovým organizacím anebo skupinám? Mohou obchodní a průmyslové organizace býti ústavními zákonodárnými sbory? . . . Podobné delegování zákonodárné moci neznáme v naší ústavě. Kongres nemůže delegovati tuto moc presidentovi . . . Konec konců 3. článek zákona NIRA nemá předchůdce. Místo aby předepisoval pravidla chování, opravňuje tvořiti cody, které je mají teprve předepsati Myslíme, že oprávnění k utvoření codů jest neústavním delegováním zákonodárné moci.“

Třetí část rozsudku se vztahuje na uplatňování codů v tak zv. „intra-state-obchodech na rozdíl od „interstate-obchodech. Při posuzování amerických poměrů se zapomíná na to, že ústava Spojených států amerických byla původně něco podobného jako konvenant dnešní Společnosti národů. Svrchovanost tedy zůstala i nadále v jednotlivých státech tvořících spolu Spojené státy americké, které pak delegovaly určité omezené moci federální vládě. Mezi těmito delegovanými moci byla a jest podle ústavy výslovně také tak zv. „interstate commerce“, to jest „mezistátní obchod“, jinými slovy obchod od státu k státu, samozřejmě i obchod s cizinou, zatím co „intra-state commerce“, t. j. „vnitřně-státní obchod“ každého jednotlivého státu-člena Spojených států amerických se vymyká naprosto moci federální vlády. Ovšem vzrůstem průmyslu, obyvatelstva a komunikací stávají se hranice mezi oběma druhy obchodu čím dále tím více nejasnějšími, a proto se staly polem nešetných právních sporů s Nejvyšším správním soudem a také mezi odborníky. Rozsudek Nejvyššího správního soudu se staví proti tomu, aby federální vláda určovala pracovní dobu a mzdy pro všechny státy federace, jelikož „osoby zaměstnané v lokálním obchodě . . . nejsou zaměstnány v mezistátních obchodech . . .“, a dále „jejich pracovní doba a mzdy nemají nejmenšího vztahu k mezistátnímu obchodu“. Zajímavé jest tvrzení tohoto rozsudku, že vláda dokazuje příliš moc, když poukazuje na to, že jest třeba působiti na pracovní dobu a na mzdy, poněvadž ovlivňují ceny a tím také nepřímo „mezistátní obchod. Jestliže je tomu tak, pak by mohla vláda přivlastniti si právo působiti i na ostatní neméně důležité složky cen, pokud ceny ovlivňují, a to počet zaměstnaných, činže, reklamy, metody obchodování atd.

V každém případě jest z tohoto sporu zjevné, jak ústava už neodpovídá modernímu vývoji, jak státy-členy federace dnes už nejsou hospodářskými jednotkami a ztratily původní samosprávný význam. Na druhé straně zase se vytýká Rooseveltovi, že jeho „New deal“ (Nový plán) zašel do druhého extrému a považuje Spojené státy americké více za hospodářskou jednotku než za federaci hospodářských samostatných jednotek. (Dokončení.)

V roce 1934 zemřelo 2,400.000 lidí podvýživou, asi 1,200.000 lidí spáchalo z hladu sebevraždu. — Současně pro udržení cen bylo zničeno 267.000 vagonů obilí, 258 milionů kilogramů cukru, 26 milionů kilogramů rýže a 25 milionů kilogramů hovězího masa. Nepočítány zničené zásoby poživatin, které padly za obětí přírodním katastrofám.

Statistika z 50 významných států světa

Živá víra jako podstatná síla vytvářející lidský život.

(Řeč k jinochům, pronesená na katolickém sjezdě v Praze.)

Čím si kdo více skrývá nebezpečí, tím jest neschopnější mu dokonale čelit. Nesmíme přehlédnouti v tomto okamžiku, kdy se sešel výkvět katolické síly tohoto státu, že jde dnes o rozhodující boj mezi nepřáteli Boha a jeho věřícími. Bylo by snižováním tohoto nebezpečí, kdybychom nepřiznali, že tento boj jest největší v dějinách lidstva. (Lotz S. J., Stimmen der Zeit, Dezember 1934.) Jestliže byly úžasné boje proti zjevenému Bohu, byly to většinou boje meče a krve. Dnes jest to boj duchů a myšlenek, kdy se nepotírá víra v Boha násilím, při čemž by ona sama v lidstvu zůstala, nýbrž kdy se vytrhuje sama víra ze srdcí lidstva. Řeknete, že víra Kristova nemůže zahynout, že má trvání až do skonání věků. (Mat. 28, 20.) Ano, zajisté, ale nikde není zajištěno, že nezahyne a nezajde v Evropě, že nezahyne v srdcích těchto generací a v srdcích našich. A o to nám musí jíti, abychom zachránili sebe po víru a spásu Kristu, když nemusíme zachraňovat víru a církev, která má zaslíbení trvání do konce světů.

A v tomto boji mezi věrou a nevěrou bylo by malicherným snižováním a nepochopením skutečnosti, kdybychom chtěli v tomto boji postupovati jen užíváním částečných pomůcek, kdybychom chtěli bojovati pomocí pouze vnější organizace, pouze pomocí na př. tisku, řešení společenských otázek, pozemskou pomocí utlačeným stavům. — To vše jest na výsost nutné, ale to vše jsou již *následky* nebo *jednotlivé prostředky*, ale to vše není *jádro a kořen*. Zde však jde právě o sám kořen, z něhož vše ostatní vyrůstá. A tento kořen, o který jde, jest *Kristus*. Uvědomme si, že za všemi a pod všemi hlubokými a světovými otázkami, za všemi a pod všemi různými bédami, třebas o tom se nemluvilo, jest sám a jedině Kristus Ježíš. O Něho jde. Buď bude přijat On a vše, co On zjevil jako jediný zákon Stvořitele a jediný řád lidského života, nebo to bude odmítnuto. A podle toho vyroste vše ostatní.

Nuže, my jsme ti, kteří stojí při Kristu Ježíši. A právě proto nesmíme zůstat zaslepeni a léčiti pouze výhonky, které vyrostly z odmítnutí Krista, nýbrž *musíme ozdraviti sám kořen*.

I.

Co jest: ozdraviti kořen? Znamená to nikoliv jen mluvit o Kristu a zaváděti Jeho zásady, nýbrž znamená to *skutečně vytvořiti tento kořen*, Ježíše Krista, *v sobě!* Toto slovo bylo a jest pro mnohého věřícího katolíka právě jen běžným slovem, protože neví nebo nevěděl, že *miti Krista Ježíše v sobě není jen myšlenkou, nýbrž skutečností*. Jako dýcháme vzduch a tento vzduch, třebas ho nevidíme a neslyšíme, jest něco, něco, co působí na naše životní procesy a ihned by náš život zmíral, kdyby se najednou nedostávalo vzduchu, třebas jsme na něj zapomněli a na něj nemyslíme, tak něčím nekonečně skutečnějším jest Kristus, a to *Kristus v nás!*

Toho se nám právě nedostává!

Protože nám víra v Krista Ježíše a Jeho zjevení byla a jest přecasto pouze naukou, naučeným a odedávna navyklým slovem, mnohdy programem a vyznáním — asi tak jako nějakým programem, nehmataelným a myšleným jest stoupencům různých sociálních řádů jejich nauka — proto má tak málo síly. Jestliže si něco pouze myslím a nevyvstalo mi nikdy to živé vědomí, že to také tak jest mimo mne a beze mne, pak vpravdě tato myšlenka mnoho nezmuže. Vzpomeňte, jak málo síly mají různé projevy o nutnosti rovnosti majetkové u vyznavačů jejich, když titíž lidé, kteří je hlásají, neodolají zbohatnutí! Vzpomeňte, jak málo působí projevy a hlásání o škodlivosti alkoholu nebo nikotinu u těch, kteří sice jsou o tom přesvědčeni z nějakého studia, ale sami se jich nevarují, protože nezkusili jejich škodlivosti na sobě. A mnoho příkladů lze uvést, kdy člověk něčemu věří pouze *v sobě* a neuvědomí si, neprožil toho, že jest tomu skutečně tak mimo něj.

Nám musí býti tedy naše víra *vědomím*, že to, co věříme, *také tak skutečně jest*. To znamená: Ježíš Kristus není nám pouze programovým pojmem, nýbrž jest *někdo*. Jest to někdo skutečný, který byl a jest a kterého nutno přijmouti a kterého nelze předělati, přizpůsobiti anebo Ho nedbati. Co si pouze myslím, toho možnost nedbati, ale to, *co jest*, nemožno odstraniti, to lze nanejvýše přejíti.

Tím nám jest Ježíš Kristus a Jeho zákon a učení. Nelze tedy věřícímu katolíkovu uvažovati o tom, který životní názor jest lepší a praktičtější, který spíše pomůže tomu neb onomu stavu, protože nejde o to, který jest lepší, nýbrž o to, který jest *pravdivý a skutečný*. Neboť jen pravda a skutečnost jsou něčím, co může něco způsobit — to, co jest názorem vymyšleným, byť se zdálo lepším, lepším není, protože tomu chybí první podmínka, aby to skutečně existovalo.

To tedy znamená, že naše víra v Krista Ježíše musí býti

1. *vědomí skutečnosti* čili živá,
2. a musí býti *kořenem*, z něhož vše vyrůstá, nikoliv jen nějakou složkou našeho života.

Teprve taková víra *předělá celého člověka a vyrostě z ní nový člověk*.

Nuže, to jest rozpoznání nebezpečí: že se musí přeroditi celý člověk od kořene — nikoliv jen změnit některé jednotlivosti nebo stránky lidského života — a že se musí změnit živou věrou v Ježíše Krista.

II.

Avšak *nový člověk* z víry v Ježíše Krista není pouze nějakým *pojmem*, nýbrž, jak jsme zdůraznili, *skutečně* novým člověkem: Vzpomeňte, že hříchem prvotním naklonila se lidská přirozenost ke zlému. Kéž by s tím počítalo lidstvo a jeho vůdcové! Tato lidská přirozenost, ke zlému nakloněná, jest staré lidství, starý člověk. Protože vůdcové lidstva v posledních letech toho nedbali a dali tomuto starému lidství volný průběh, zřítilo se lidstvo do stavu, ve kterém jest! — Ježíš Kristus, když se vtělil, nezrodil se z tohoto starého lidství, nýbrž v Marii Panně byl stvořen jako *nový člověk*, který neměl svou přirozenost lidskou celou od Adama, nýbrž z Ducha svatého a bez prvotního hříchu. Jest tedy skutečně druhým prvotním člověkem, který začíná řadu nového lidství. A toto nové lidství, spojené s božským životem, vstěpuje Ježíš Kristus každému člověku, který přijímá *víru* v Jeho slovo a *láskou zachovává Jeho vůli*. Toto nové lidství vstupuje v každého člověka nejprve křtem svatým, a bylo-li na neštěstí těžkým hříchem znovu zničeno, obnovuje se opět svátostí pokání a živí se stále k většímu vzrůstu přijímáním živého těla Kristova.

Jest tedy každý věřící křesťan žijící ve spojení s Kristem, čili ve stavu milosti posvěcující, *skutečně novým člověkem*, jiným, než ti, kteří žijí bez milosti, majíce pouze člověčenství staré. „Je-li tedy někdo v Kristu, jest novým stvořením, staré pominulo, hle, všechno se obnovilo“ (2. Kor. 5, 17), praví sv. Pavel a jinde: „V Kristu Ježíši neplatí... leč nové stvoření“ (Galat. 6, 15).

To jest tedy v nás *jádro* celého křesťanství, a jest

jasno, že kde jest jiné jádro, jiné símě a jiný kořen, jest již potom i vše ostatní jiné, kmen a listy a plody. Tím tedy dává živá a skutečná víra vzrůst zcela novým osobnostem.

Neliší se tedy věřící katolík od člověka nevěřícího pouze tím, že se modlí, obcuje bohoslužbám, účastní se veřejných projevů náboženských a v ostatním jest stejný, nýbrž věřící katolík se liší od ostatních jak svou vnitřní přirozeností — což jsme ukázali právě — nýbrž i celým smýšlením a životem:

Tam, kde člověk bez Boha vidí důvod ke zlobě a vzpouře, vidí ihned člověk v Kristu příležitost k trpělivosti,

kde se člověk tělesný bouří k pomstě, tam člověk věřící právě vidí nutnost odpuštění,

kde člověk starý klesá ve slabosti a zoufalství pod životem, tam živě věřící teprve začíná pevně doufat v Boha a v této důvěře jde životem dál,

jestliže nepřítelé Boha a Krista bezohledným způsobem bojují proti nám, jeho vyznavačům, věřící nedají se strhnouti k odvetě týmž způsobem, nýbrž stojí pevně v duchu lásky a smířlivosti,

jestliže starý člověk a starý svět vítězí násilím, ne-láskou vystupňovaným sobectvím a nespravedlností, vítězí lidstvo Kristovo nepřemožitelnou láskou k nepřítelům, přitahuje srdce a nenutí nikoho silou pozemskou,

jestliže člověk bez naděje chce všechno blaho a odměnu zde, pracuje člověk doufající živě v Boha bez odměny, ano i za nevděk,

tam, kde člověk pozemský hledá a vidí pouze hmotný zisk, v otázkách hospodářských, obchodních, živnostenských, tam člověk věřící před pohledem na zisk hledí na zákon křesťanské mravnosti a zachová jej i když pozemský zisk by byl proto menší.

A tak bychom mohli do nejmenších částí denního života stavěti proti sobě člověka s Bohem a bez Boha a viděli bychom, že živá víra jest nejpodstatnějším činitelem celého života a že ona dělí celý svět na dva tábory, které se od sebe liší nejen jednotlivými úkony zbožnosti nebo opomíjení jich, nýbrž každým citem, tónem slova i vším jednáním.

III.

Abychom však odešli od této úvahy s jasným pohledem na zvlášť vynikající úkoly, na něž musíme pa-prsky své víry zvláště zaříditi, oživme skutečnost své víry hlavně ve čtverém směru:

1. Živá víra musí především proniknouti a přemě-niti naše rodiny! Věřící rodiny se musí lišit od nevěřících nejen vyznáním a modlitbou, nýbrž celou mravností: V křesťanských rodinách ať za žádnou ce-nu nenastanou zjevy hádek a nesvorností, nebezpeč-ných a neslušných známostí, nočních toulek, omezo-vání počtu dětí, neslušného oděvu, nestřídmosti a špatné četby, neslušných obrazů, písní a divadel. Mladí muži! Vezměte si za svatý úkol, ano slibte pří-mo s přísahou živému Bohu, Ježíši Kristu, že vstou-píte v manželství jen a jen s podmínkou, že tyto zje-vy se nevyskytnou nikdy ve vaší budoucí rodině! Slibte s přísahou živému Bohu, Ježíši Kristu, že se jich budete po celý život za každou cenu varovat, že je budete zamezovat všemi způsoby i ve všech rodi-nách, do nichž jakkoliv vnikne váš vliv! Naše rodiny musí mítí uvnitř i zevně povahu a ducha Ježíše Krista:

V našich rodinách musí žítí všichni členové ve sta-vu milosti posvěcující — zákon Boží a církevní musí býti zachován a nesmí ustoupiti moderním zvyklos-tem znesvěcujícím den Páně, pohanským výstřed-nostem a požitkářství.

2. Druhé prostředí, kde musí jasněji zářiti živá víra mladého muže, jest jeho povolání. Jest ďábelským bludem domnívati se, že věřící katolík jest věřícím pouze ve svém privátním životě a v povolání, že musí potlačiti veškerý rozdíl svého přesvědčení. Naopak,

v nejcivilnějších povolání musí zářiti živost víry ka-tolíkovi v jeho svědomité práci, spolehlivosti, prav-domluvnosti a poctivosti, v ochotě a laskavosti vůči spoluzaměstnaným, trpělivosti a v každé příležitosti, kdy by mohli ukázati plody své živé víry. Jestliže tedy člověk bez Boha jest dnes lehkomyslným, myslí jen na zábavy, dělá práci co nejméně dokonale, ztrá-cí čas na škodu zaměstnavatele, nemá lásky ke svému povolání, jest netrpělivý, sobecký a nelaskavý, bude věřící člověk pravým opakem tohoto moderního ty-pu nesolidnosti.

3. Třetím plodem živé víry, který zasáhne jak ro-dinu a povolání, tak i na konec nejširší okruh dosahu jest *laický apoštolát*. Mladí mužové, nový člověk tvo-ří i novou dobu. Nová doba má takový rozsah, že kněžští hlasatelé evangelia naprosto nestačí zasáh-nouti všechna lidská srdce. Nejen nestačí, nýbrž ani nevniknou do určitého prostředí i kdyby jich bylo se-be více. Tato nová doba vyžaduje, aby v *každém pro-středí pracoval jeho vlastní apoštol*: v prostředí úřed-nického může býti účinným apoštolem jen kolega úředník, mezi dělníky opět jeden z nich, mezi země-dělci, mezi obchodníky a živnostníky, jeden z nich. Mladí mužové, kdo z vás se nadchne, aby vložil do svého denního zaměstnání jako nejvzácnější jeho účel snahu, šířiti mezi spolupracovníky království Kristova Srdce? Není to totéž, jako když sv. Pavel provozoval své stanařské řemeslo a tím jako občan a pracovník, jako jeden z lidu a nikoliv jako mimo lidí, hlásal evangelium? Staňte se tedy každý apošto-lem, vžijte se tak do tohoto věčného poslání, aby vám toto povolání apoštolské bylo prvním a nejvyš-ším, a všechny jiné povinnosti, aby byly pomocníky a průvodci tohoto.

Pochopíte-li, že šíření života věčného v tomto ži-votě pozemském mezi lidmi jest vaším nejvyšším po-sláním, pak ovšem vás přinutí vaše láska ke Kristu Ježíši, abyste i mimo povolání věnovali volný čas *přímému a soustavnému apoštolátu*. Jsou různé dru-hy laické apoštolské činnosti, na př. šíření tisku, vý-chova mládeže, přednášky, skutky lásky a j. Nejhlav-nější však formou laického apoštolátu v dnešní době jest *Katolická akce*. Akce katolická jest organisová-na v diecích a farnostech. Nepatří do ní různé spol-ky, které snad nábožensky pracují a k ní se hlásí, nýbrž vedení Akce katolické má pouze biskup a fa-rář a jimi ustanovené orgány. Jedním základním sloupem Katolické akce diecéšní i farní jest *svaz ka-tolických jinochů*. Jakmile bude ve vašich diecích ustanoven, ať není ani jednoho věřícího mladíka, kte-rý by ihned do něho nevstoupil, který by se nedal vychovávat k hlubšímu náboženskému životu a jenž by potom nepracoval v tom úseku, který mu bude podle jeho schopností a možností vykázan. Nezapomeňte, drazí jinoši, že Akce katolická jest dnes nej-vyšším voláním Církve svaté, ano, jest nejlepším a nutným výkvětem živé víry. Nelze v několika slo-vech vás poučiti o tom, co jest a co žádá Katolická akce, jenom těmito slovy nutno vás upozorniti, aby-ste jí věnovali celou pozornost, protože od ní závisí spása křesťanství, ano, i lidstva vůbec. Již z toho vi-díte, že jest něčím jedinečně důležitým, když těmito slovy ji bez přehánění vynášim!

IV.

Bylo by však neúplné povzbuzovati vás k této celo- osobní a činné živé víře, kdybych vám aspoň nena-značil základní *prostředky*, kterými k ní dojdete. Chci vám to říci opět ve třech hlavních slovech: *modlitba, čistota, vzdělání*.

1. Víra není pouhé vědění, víra je plodem slitování Božího čili Jeho milosti. Bez modlitby si v dnešní do-bě víry Kristovy nezachováte. Proto, mladí mužové, ať jest modlitba dýcháním vaší duše, nikoliv ducha-morné a bezmyšlenkovité odříkávání, nýbrž myšlení celou duší a toužení celým srdcem po Bohu, vroucí

prosbou a vřelým díkem. Tak se musíte modlit *denně*, pravidelně, jako pravidelně musíme dýchat. Modlete se své obvyklé modlitby s horoucím srdcem a již nyní slibte — aby to bylo také plodem tohoto sjezdu — že vaše modlitby budou hluboce promyšlené, že každé slovo s plným vědomím budete vkládati do srdce všudypřítomného Boha. Modlete se před prací, modlete se v pokušení — zkrátka, mějte stále na mysli Boha, jako dnes v množství lidí stále hárají vášně protibozské!

2. Druhou nutnou podmínkou k zachování a oživení víry jest *čistota*. Jen čisté oko vidí Boha a vidí Ho jasně. Čím čistší, čím méně smyslné bude Vaše oko, tím blíže vám bude Bůh, tím hlouběji budete chápati Jeho pravdy. Nečistota těla, smyslnost a tělesnost, jsou temným dýmem, jsou očním zákallem, kterými ztrácíme vidění nejčistšího ducha. Chraňte se hříchu nečistoty a vaše duše zůstane plna inteligence nejvyšších pravd.

3. A konečně jest třeba víru znát. Proto jest vaší velice vážnou povinností, abyste se *vzdělávali* v náboženských pravdách. Čím více náporu proti Bohu, tím opět vy musíte lépe znát svou pravdu. K tomu jest třeba, abyste četli, a hodně četli a pozorně četli dobré náboženské knihy, aby vám četba byla denním pokrmem. Jak smutné, zná-li komunistický dělník daleko lépe ideje komunismu, než katolický mladík věčné pravdy! Tedy znovu pravím: Čtete!

Vyhledávejte svědomitě dobré náboženské a vzdělávací přednášky a kursy, mějte za velikou a plod-

nou práci pořádati ve svých různých skupinách přednáškové řady.

Tyto tři pomůcky postaví ve vás nepřemožitelný sloup živé a pevné víry.

Všechny pak káž se scházejí v jednom, v čem jest pramen i předmět i síla živé víry: to jest v *nejsvětější Eucharistii*. Čím budete čistší, čím více se modlit, čím více vědět o Bohu, tím více budete toužit po spojení s Ním ve svátosti. A čím častěji se s Ním budete svátostně spojovati, tím živěji se budete modlit, tím klidnější bude vaše čistota, tím více budete vidět do hloubek věčných skutečností.

Hleďte, drazí jinoši, v těchto několika slovech a ve vrcholu jejich, v přijímání Těla Páně, byl by pro vás uložen nejsilnější plod tohoto shromáždění.

Závěr.

Sešli jste se k tomuto sjezdu, který musí znamenati mezník v životě Církve u nás. Zapřisahám vás, katoličtí jinoši, aby vám tento sjezd nebyl pouze vnějším projevem a vnější slavností, nýbrž aby vám především zanechal v duši silné a vytrvalé vědomí a předsevzetí, že *víra v Syna Božího Ježíše Krista vám bude nejvyšším vůdcem v celém životě, v každém jeho okamžiku a že budete sami skutečnými jejími světly: světly víry a lásky Kristovy, která jsou sama plná Jeho žáru a která tímto žářem osvěcují a zapalují vše co přijde do jejich blízkosti.*

Dr. V. Šauer:

Ještě o vlivu lesů na podnebí.

V 11.—12. dvojčísle Života kritizuje dr. J. O. Martinovský můj jarní článek o vlivu lesů na podnebí. Užívá při tom silných slov jako „naprosto pochybený, srovnání zcela chybné“. Přiznává lesům pronikavý vliv na podnebí a na podporu svého stanoviska se dovolává nejprve Fr. Vitásky, pravícího, že „vliv lesa na atmosférické srážky není dosud přesně stanoven, ani nesporný“.

Rečená věta arci nevyrací mé tvrzení, nýbrž je podporuje. Kdyby les hmatatelně produkoval vlhkost, dávno by to bylo známo a nebyl by o to ještě nyní spor.

Za zcela chybné prohlašuje dr. J. O. Martinovský mé srovnání Československa se severozápadní Evropou. Prý se tu srovnávají země přímořské se zemí, jež je na přechodu k zemím vnitrozemským. To je sice pravda, ale bylo by třeba blíže vysvětlit, v čem záleží ta chybnost. Zdá se, že podle dra J. O. Martinovského se nesmějí srovnávat věci v něčem rozdílné. Ale pak by bylo třeba upustit od veškerého srovnávání, neboť srovnávat věci stejné nemá smyslu. Srovnáváme-li však věci v něčem rozdílné, činíme tak proto, abychom vyšetřili příčiny rozdílnosti a v tom záleží užitek.

Dr. J. O. Martinovský chce tím říci, že severozápadní Evrope jakožto oblasti přímořské (recte atlantské, po př. oceánské) poměrný nedostatek lesů ještě neškodí, kdežto nám by už škodil. Jako doklad uvádí středoseverní Čechy s jejich stepním podnebí, které se prý dá vysvětlit jen jejich odlesněním. „Lesy v těch krajích nejsou ne proto, že by se jim tam nedařilo, nýbrž proto, že byly vykáčeny.“ V této souvislosti se odvolává na Tacitu, mluvícího o lesnatosti staré Garmie.

Řeč odborníků je však jiná. Podle nich jsou středoseverní Čechy stepí přirozenou, a to už od předhistorických dob. Nejnověji se o tom šíří docent Fr. Říkovský, když hájí proti chybnému mapování Schlüterovu stepní a lesostepní ráz moravských úvalů počátkem historické doby.

Bezlesost Poohří a Slánska má ve skutečnosti příčiny podobné jako stepnatost Ukrajiny, totiž prvotný nedostatek srážek. Leží v deštovém stínu Krušných hor. Západní větry, které u nás převládají, po přestupu přes Krušné hory klesají, čímž se podle fyzických zákonů oteplují. A v oteplujícím se vzduchu nemůže docházet ke srážkám.

V dalším vytýká dr. J. O. Martinovský význam prosté vlhkosti vzduchu a praví, že se lesy na ní význačně uplatňují. Lesy arci dále vlhkost podporují, čímž umožňují déle trvající vypařování a tudíž stálejší syčení vzduchu vodními parami. A deště jsou jen z vodních par. V Amazonii, která je kryta pralesem, naprší více než v Guayanaích a na brasílském pobřeží. A přece nelze říci, že amazonský prales je prvotnou příčinou oněch hojných dešťů. Tou je poloha v pásmu rovníkových tíšín, které se vyznačují vzestupnými vzdušnými proudy, v souvislosti s tím jejich ochlazením a tudíž i srážením vodních par. Ostatní je jen následek.

Praví-li se, že lesy umožňují trvalejší syčení vzduchu vodními parami, neznamená to, že získaná vlhkost přichází u nás k dobru lesnímu okolí. Ponejvíce ji větry odnesou, jakož zase vlhkost, naší půdou využita, pochází celkem z oceánu.

Dr. J. O. Martinovský tvrdí, že vlhkost vzduchu přímo je s to aby umožnila úrodu. Odvolává se na loňskou neúrodu ve stepi oblasti středoseverních Čech a obtožnost úrody v krajích lesnatých při stejnoměrném nedostatku vláhy (recte srážek) v celých Čechách. Hann (Handbuch der Klimatologie) praví, že vlhkost vzduchu na Sahaře je táž jako ve Vídni. Ježto je Sahara poušť, patřeno, že vlhkost vzduchu naprosto nestačí, aby umožnila vznik rostlinstvu. Dalšího důkazu není třeba. Pustinnost Sahary opravdu ne souvisí s nedostatkem vlhkosti, nýbrž se směrem větrů, pasátů které dují k rovníku, tedy do oblastí teplejších. A v oteplujícím se vzduchu nemůže docházet ke srážkám, byť by v něm vlhkost byla vyšší než na Šumavě. Na druhé straně zase dojde ke srážkám v vzduchu málo vlhkém, jen jestli se náležitě ochladí.

Snad se zase namítne, že je zcela chybné srovnávat Saharu s střední Evropou, ježto na první je větší vypařování. K tomu předem podotýkám, že podle názoru odborníků by nestačila pouhá vlhkost vzduchu ani u nás. Je vypočítáno, že by v Čechách vznikla poušť, kdyby srážky poklesly pod 250 mm ročně. Nyní jich má Slánsko 450 mm, a to je minimum ve střední Evropě. Vlhkost vzduchu má tedy pro půdu jen teoretický význam.

Podle dra J. O. Martinovského trpí tedy Slánsko a okolí nízkými srážkami pro svůj nedostatek lesů. Kdyby to bylo pravdou, by bezlesý Alfvöld ještě sušší, protože je rozlehlejší. Ve skutečnost má však srážek více. Podobně Valachie, Podolská plošina, vnitroalpská část vídeňské pánve a nížina Pádsko-benátská. A u první tří oblastí jde vesměs o polohy kontinentálnější. Dalmácie je odlesněna a přesto oplývá vysokými srážkami. Na Krivošiji připadá dokonce maximum evropského kontinentu. Nelze namítat, že Dalmácie je přímořský kraj. Zeměpisná poloha a podnebná oblast jsou rozdílné věci. Dalmácie leží v podnebné oblasti středomořské (etěsiové), jež v letním období trpí celkem nedostatkem srážek a v zimním jich nemá nad evropské poměry.

Skutečností je, že rázy dříví v lesích hnijí, ježto není odbytu. Dr. J. O. Martinovský prohlašuje, že krise je dočasná. Běh světa je ale už takový, že dočasnými jsou mír a blahobyt, kdežto normálními válka a krise. Sociologický směr má sice za to, že válka je přechodný jev ve vývoji lidstva, ale kolik takových bájesloví vidíme dnes už ve starém železe? Aby bylo možné mluvit o budoucím vývoji lidstva po způsobu darwinistů, musely by být doklady, že se bílý člověk opravdu přetvořuje. Z nauky o psycho-fyzickém korelátu pro mne vyplývá, že duševní přetvořování předpokládá přetvořování tělesné. A k tomu není dokladů. Odborníci mají zjištěno, že dnešní švýcarský člověk je tělesně totožný se švýcarským člověkem předhistorickým. A můžeme jít ještě dále, až do středního dílu, k člověku cromagnonskému. Tvoření bílého člověka je tedy zastaveno.

V jarním článku jsem sám možnosti lesní kolonizace omezil a nehodlám se opakovat. Chtěl jsem jen veřejnost zbavit obav před vykáčením nějakého toho hektaru. Vím, jaké potíže se činí úředně třeba chalupníkovi, který si chce přeměnit svůj lesík v role. Vím též, že ty obavy jsou bezpodstatné.

Otázky českých menšin v cizině.

Československý stát patří mezi ty útvary držav, které mají veliké procento svých synů i dcer za hranicemi, a tak jsou bohaty na silné zahraniční kolonie. Celá stať mohla by být věnována příkladně otázkám amerických krajanů, jich vztahu k domovině, jich kulturnímu rozvoji, poměrům hospodářským a konečně i bodu, týkajícímu se odnárodnění. Americké poměry však vytvořily již samostatné ovzduší „české Ameriky“, takže tato „česká Amerika“ jest vlastně pokračováním tradice českého a slovanského národa, na půdě za Atlantikem. Amerika také má svůj vlastní kádr vystěhovalců — většinou lidí, kteří se v dobách dřívějších (do doby hosp. krise od 1929) prací domohli velikých úspěchů a tak jsou velmi často těmi bohatými strýčky, na které se vlast, když přijedou na návštěvu, usmívá od hranic, po celé délce jejich putování ve spacím voze, až zase do doby mávání šátků na nádraží, kdy je unášá expres do Paříže neb Říma, aby užili ještě Evropy, dříve nežli je zase pohltí vlny neznámé dálky. Ale stát československý má celé skupiny za hranicemi žijících občanů, kteří žijí za jiných podmínek i předpokladů, nežli jest tomu u skupiny, o které jsme psali výše. Jsou to všichni ti, kdož žijí v ostatních dílech světa, jmenovitě Evropy. Jest velmi důležité, uvědomiti si význam těchto průkopníků práce v zájmu propagace české a slovenské kultury, dobrého jména vlasti, za hranicemi. Oni to jsou, kteří v době silné nezaměstnanosti doma, dobrovolně ustoupili své místo spolubratřím a šli vstříc neznámé a nejisté budoucnosti, s pevnou vůlí probíjovat se. Bylo již častokrát hovořeno o zásluhách československého zahraničí, v dobách bojů o svobodu, dnes nebudeme se zabývatí tímto tématem o významu a zásluhách, před dvaceti lety, dnes chceme poukázat na práci, kterou koná český a slovenský dělník, duševní pracovník i umělec, v dnešní době — práci možno větší a namáhavější, nežli byly oběti přinesené v dobách nadšení bojů za ideál osvobození porobené vlasti. Dnes v době těžké krise hospodářské, v době největšího rozpětí egoismu jedince, naši za hranicemi prokazují velikou sílu morální odvahy a chuti k práci přes všechny potíže, přísné zákony o ochraně domácího trhu práce, té, které strany atd.

Jest zcela pochopitelné, že ti, kdož dobrovolně odchází z prostředí svého domova, z kruhu rodiny i přátel, mají určitou nadenergii i nebojácnost, i ideály víry, v konečné vítězství a dopracování se slušného živobytí. Jedině kdo žije za hranicemi, může jasně pochopiti, co to jest za hrdinství dáti se v boj — boj nerovný s tvrdostí dnešního života. Český člověk za hranicemi svého státu není podporován nikým a musí si sám probíjet cestu pralesem překážek a potíží. A přece vidíme, že čeští a slovenští vystěhovalci i v těchto skoro kritických dobách práce neklesají,

ale dále a dále snaží se dokázati, že jsou dobrými a spolehlivými obránci jména českého, jako lidí práce a snažení. Mají mnoho a mnoho svých bolestí, které snaží se uzdraviti, zdvojnásobenou pílí a tak snad možno jediné této vlastnosti děkovati, že vlna vypořádání cizích státních příslušníků valí se přes ně v měřítku menším, nežli přes skupiny příslušníků jiných států. Jsou ovšem i smutné případy všelikých dobrodruhů, ale tyto jsou jenom malým zlomkem toho drtícího čísla většiny pořádných a pracovitých členů československé rodiny zahraniční.

Spolky kulturní i spolky zájmové vykazují nejlépe tu statistiku českých neúnavných pracovníků na poli zahraniční práce. Bohužel pouze jediný fakt může býti smutnějším konstatováním v životě našeho zahraničí; tlak poměrů v poslední době dokazuje velmi často to, co nepodařilo se minulosti, uspišiti proces odnárodnění. Postup denacionalisace prochází nyní velmi rychle, příčiny jsou různé — sňatek, přijetí státní příslušnosti nové vlasti, prostředí a nedostatek spoju s kulturním ohniskem staré vlasti, její literaturou, uměním atd., to vše uspišuje odklon od národního charakteru a vhání do náručí skupiny cizího státu. Ve slovanských zemích (o Jugoslávii, Bulharsku a Polsku bylo by třeba mluviti ve zvláštní stati) přechází již druhá generace v domácí a tak velmi často děti českých rodičů neznají již ani slova mateřštiny své matky a otce.

Ale zde není třeba nijak si stěžovati, poněvadž tím zůstává vše v jedné vlastně rodině. Hůře jest tomu v zemích románských, germánských a anglo-saských, tam všechny pokusy jsou zbytečnými a udržuje se národní uvědomění pouze vnitřním vztahem každého jednotlivce nepsaným zákonem — lásky k otčině.

Ke konci naší reportáže chtěli bychom se zmíniti o katolických spolcích našich krajanů za hranicemi. Musíme opět připomenouti zde význam amerických krajanů-katolíků, kteří řadí se mezi vynikající borce naší národní věci, ale i jinde jsou to v neposlední řadě, ba možno říci na prvním místě, vždy svazky katolícké, které vedle náboženského a duchovního života jsou představiteli dobrých vlastenců, obětavých a hrdých na svůj původ. Úloha českých a slovenských kněží, kteří káží slovo Boží v mateřském jazyce staré vlasti, jest úlohou vznešených apoštolů nejenom učení Kristova, ale i apoštolů vzpomínek o staré vlasti tam nad Vltavou, v srdci žimé Hané neb na východě pod pohádkou Tater. Těmto náleží mnoho díky za práci na poli národním.

Konečně jsou to i nenárodní, neznámí jedinci, kteří vytrvale pracují mezi svými krajinami, aby zachován byl ten silný řetěz lásky k vlasti — mezi těmi, kteří žijí doma, a jedinci, jímž řízením Božím uloženo bylo žiti, pracovati pro chléb vezdejší, třeba i zemřít v cizině, se vzpomínkou na domov a jeho krásy!

V Bělehradě v červnu 1935.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Síla křesťanského charakteru pramení ze studia Písma sv. V Kempen konal se nedávno katolický biblický sjezd, který soustředil 120 kněží. Předneseny praktické referáty o studiu Písma sv. a jeho použití v pastoraci. Zakladatel katolického hnutí pro studium Písma sv. msgr. dr. Straubinger prohlásil m. j.: „Stěžujeme si dnes na nedostatek sebevědomí katolíků, na známé pocity méněcennosti. Čtením Písma sv. musí dosáhnouti naše zbožnost odstraněním zženštilosti a naslédlosti opět pravého, zdravého, přirozeného, nevyumělkovaného, neztrnulého charakteru. Zbožnost tohoto druhu neselže a nezaniká v diaspoře.“ Budeme musiti i u nás rozšířiti více znalost Písma sv. a upevniti křesťanský charakter národa i jednotlivců.

Mezinárodní kongres Krista-Krále v Solnohradě. Ve dnech 24. až 27. srpna koná se v Solnohradě, právě po skončení vysokoškolského týdnu, za souhlasu sv. Otce mezinárodní kongres Krista-Krále. Dne 24. srpna bude večer světelný průvod, v němž budou nesený reli-

kvie sv. biskupa Ruperta, 25. srpna po bohoslužbách budou v sekčních přednášky jako o biblickém a liturgickém hnutí a odepodně shromáždění kongresistů s referáty: „Kongresy Krista-Krále v minulosti a v budoucnosti. Duchovní a náboženská situace přítomnosti.“ Večer před domem slavnost katolické mládeže a lidu s řečí „Kristus — záchrana dnešní doby“ a holdem Kristu-Králi v nejsvětější Svátosti. Příští den po bohoslužbách ranní i odpolední shromáždění s tématy „Znovupokřesťanění moderního člověka, rodiny, života lidu i národů. Kněz a laik ve společné pastorační práci.“ 27. srpna ve dvou shromážděních: „Cesty k záchraně lidových vrstev ohrožených komunismem a hnutím bezbožeckým. Hnutí katolické dělnické mládeže. Sociálně-charitativní apoštolát sv. Cottolengo a Dona Bosco. Apoštolát na periferii. Nebezpečí novopohanství a jeho přemožení.“ Večer duchovní zakončení kongresu, který je organizován komitétem Diözesanstelle der Katholischen Aktion, Salzburg, Kapittelgasse 2.

...**Acta Apostolicae Sedis přinesla dekret kongregace koncilu o podpoře vyučování náboženství. Dekret se odvolává na Motu proprio Pia X. „Acerbo nimis“ a stanoví, že podle Can. 711, § 1 CJC má být v každé farnosti zaveden spolek pro křesťanské vyučování „Sodalitium doctrinae christianae“.** Kromě toho doporučuje dekret zřízení katechetských škol k vzdělání laických katechetů a pravidelné uskutečňování katechetských kursů.

Směrnice pro Katolickou akci ve farnostech. Maďarští biskupové ve společném pastýřském listě o směrnicích Katolické akce žádají nejprve duchovenstvo, aby se všemožně vynasnažilo, aby ve všech farnostech byly vybudovány skutečně života schopné organizace, ve kterých by se uplatňovala apoštolská horlivost. Jde o stanovení jednotné výstavby Katolické akce. Do církevních obecních rad smí být voleni pouze osvědčení katolíci; nesmějí být voleni indiferentní nebo zřejmě nekatolický tisk odbírající. Příslušníci farnosti mají být členění jednak podle katolických spolků a stavovských organizací a pak zvláštním seskupováním rodin. Má být 10 až 15 rodin svěřeno skupinovému důvěrníku. Tito „strážci rodin“, jak je označuje pastýřský list, konali by měsíční porady, aby přijali od faráře pracovní pokyny. Každá farnost je povinna zříditi zvláštní chudinskou péči.

Duchovní správa v pracovních táborech. Jedním z útvarů, který přinesla doba a opatření proti hospodářské krizi, jsou pracovní tábory, zvláště pro mladé nezaměstnané. I tam musí jít kněz, aby plnil své pastorační poslání. V amerických pracovních táborech, které hlavně provádějí zalesňovací práce, je nyní 220 kněží ustanovených k stálému působení mezi mládeží a 200 jiných kněží pověřeno výpomocí. Kromě toho přicházejí mezi mládež v táborech tisíce jiných kněží dobrovolně.

Katolická liga pro šíření evangelia ve Francii. Pěkných výsledků dosáhla ve Francii „La Ligue catholique de l'Évangile“, založená roku 1891 P. Garnierem z podnětu Lva XIII. Poslání ligy je, vnášeti evangelium na jeho místo v životě soukromém, veřejném a sociálním u věřících, tím, že se jim vštepuje užívání Písma svatého. Liga soustřeďuje všechny, kdo chtějí lépe poznati evangelia, chtějí podle nich prakticky žít a ve svém okolí šířiti známost a lásku k Písmu. Liga tvoří jednu z čelných organizací Katolické akce ve Francii.

Zemědělská poradna pro misionáře. Katoličtí studenti vysoké školy zemědělské ve Wageningen (Holandsko) zřídili zemědělskou poradnu pro misionáře, v níž chtějí podávat jim zdarma informace o domorodých rostlinách, které by mohl misionář pěstovati ve svém území, a raditi, které evropské rostliny, výživné i léčivé, může pěstovati.

Dojde k rozdělení belgických řádových provincií podle vzoru jesuitů? Jesuitská belgická provincie byla rozdělena na flámskou a galliskou. Bylo tomu již v 17. století a nyní se vyhovuje tužbám Flámů, aby měli svoji provincii. Očekává se, že toto rozdělení jesuitské provincie nebude bez vlivu na ostatní řády.

Ž i v o t k u l t u r n í

Mezinárodní výstava katolického tisku v Římě. Dne 29. června t. r. na schůzi katolických mužů přednesl dr. V. Janda dopis ústředního přípravného výboru ve Vatikánském Městě, zasláný předsedovi národního výboru J. E. nejdp. biskupu dru Eltschneiderovi v tomto znění: „Excelence, nejdůstojnější pane! Až k nám došel ohlas velkolepých příprav k I. celostátnímu sjezdu katolíků čl. republiky. Jestliže si uvědomíme, jak vynikající účast na této události bude mít katolický tisk a jaký nádherný příklad bude tímto sjezdem dán pro celý katolický svět, dovolujeme si prositi Vaši Excelenci, aby tlumočila nejdůstojnějšímu předsedovi sjezdu nejvěrejší přání a nejsrdčnější pozdravy od Ústředního přípravného výboru pro světovou výstavu katolického tisku. Zároveň dovolujeme si prositi V. E., aby u příležitosti tohoto sjezdu připoutala pozornost katolíků Československa na mimořádný význam, který bude mít Vatikánská výstava nejen pro katolický tisk, ale také pro světový katolický život, jehož je tisk nejúčinnějším a nejvěrnějším prostředkem. Vedle ostatních národů světa musí mít Československo zvláštní oddělení hodné tradice této země, jejího moderního vývoje a činnosti intelektuální a umělecké. Doufáme, že Československý národní výbor k dosažení tohoto šlechetného cíle shromáždí v jednotném souhlase a úsilí všechny katolíky. V tomto jistém očekávání dovolujeme si zaslati V. E. naše uctivé pozdravy. Za přípravný výbor světové výstavy katolického tisku: Conte Giuseppe della Torre, v. r. prezident, Mons. Giuseppe Monti, v. r., generální tajemník.“ Všem katolickým nakladatelstvím, resp. redakcím, byly zaslány dotazníky ohledně účasti na této výstavě. Kdo by jej nedostal, necht' jej reklamuje u sekretariátu Národního výboru v CSR, který vede Svato-václavská liga, Praha IV., Hradčanské nám. č. 8, telefon č. 617-70.

Solnohradský vysokoškolský týden koná se letos od 6. do 25. srpna a bude probírat mystiku, kulturní a náboženské dějiny křesťanského západu a základní otázky práva přirozeného a mezinárodního.

K podpoře katolického vydavatelství. Není všude taková krise v katolickém vydavatelství, jako u nás. Jinde je větší obětavost. Duchovenstvo více polských diecézí rozhodlo se svými dobrovolnými pravidelnými příspěvky uskutečnit vydavelský fond, který by bez ohledu na nepříznivou dobu umožnil rozvinutí katolické vyda-

program letosních exercií pro čtenáře revue na mučovník 24.—27. července v Kard. Rečici u Jindř. Hradce v ústavě ctih. ss. školských pro čtenářky 4denní, poplatky celkem 85 Kč. — 26.—30. července v Rajhradě u Brna u ctih. ss. těšitelé, pro čtenářky 3denní, poplatky celkem 65 Kč. — 27.—31. srpna ve St. Boleslavi v klášteře vdpp. redemptoristů pro čtenáře 3denní, poplatky 65 Kč. — 27.—31. srpna na Sv. Kopečku u Olomouce v klášteře ctih. ss. premonstrátů pro čtenáře 3denní, poplatky celkem 65 Kč. — Přihlášky posíláje v korespondenčním listku na adresu: Exerciční sekretariát revue Na hlubinu, Praha I., Husova 8. Hlaste se včas, abyste mohli dostati zprávu o přijetí!

Akta akademie sv. Tomáše. Právě vyšel svazek „Acta Pont. acad. s. Thomae Aq. et Relig. cath.“, který obsahuje četné studie. Zároveň se z něho dovidáme, že napříště budou tato akta vydávána každoročně. Abychom správně ocenili jejich význam, musíme znát jejich cíl. Vydává je Papežská akademie svatého Tomáše Aq., která byla založena Lvem XIII. po vydání slavné encykliky „Aeterni Patris“. Když se po Piu IX. ujal řízení Církve Lev XIII., evropská inteligence byla úplně v zajetí filosofie racionalistické a pozitivistické a netajila se nijak svými antipatiemi ke katolické Církvi a její nauce. Filosofie tomistická byla jí úplně neznámá a ani největší tehdejší filosofové neměli o ní větších vědomostí. A tehdy Lev XIII. vydal svoji encykliku, ve které poukázal na nauku doktora andělského, jako na jediné schopnou záchranu filosofie vůbec. A poněvadž Lev XIII. byl Veleknězem činu, dal zároveň podnět k založení instituce, která by seznámovala s naukou velkého Aquináta, a tou institucí se stala Akademie sv. Tomáše Aq. Nelze zde psáti široce o jejím díle, které jest ohromné, stačí uvést jen několik jmen, která znamenají mnoho ve filosofickém světě. Jejimi členy byli kardinálové Zigliara, Gonzales, Lorenzelli, který první sepsal učebnici pro studium filosofie a teologie tomistické, a konečně Mercier, který lovaňskou universitou, na níž kdysi přednášel filosofii, tolik přispěl k obrodě tomismu. Byli jejími členy Signoriello, Cornoldi, Liberatore, Janssens, Farges a Taiaamo, její dlouholetý sekretář. Mezinárodní tomistický kongres, který byl pořízen v kímě před několika lety, shromáždil největší katolické filosofy světa, a svou úroveň dokázal, že Akademie je prvotřídním tělesem. Předposlední akta byla věnována právě tomuto kongresu a setkáváme se v nich s hereckými jmény Garrigue-Lagrange, J. Maritaina, Grabmanna, Mandenneta, Gemelliho, Cordovaniho a j. a j. Akta, která byla nedávno vydána, se skládají ze tří částí a byla redigována sekretářem P. Bojerem T. J. a B. Xibertou O. C., jejich podsekretářem. V první části čteme od P. Masnova o historickém významu svatého Tomáše. P. Bartolomei píše o filosofovi B. Spaventovi, P. Cordonani studuje dílo msgra Talama, B. Cagliesi a P. Grammatico hodnotí význam jiných, dosud významných filosofů, nedávno zemřelých, J. Balleriniho a O. Cappellazziho. V části naukové jsou uveřejněny studie nestora tomistické filosofie Donna Grediho O. S. B., dra Grabmanna, P. A. Milesa, P. Bojera, J. Maritaina, Garrigue-Lagrange a jiných. Konečně se dovidáme o současném stavu Akademie. Tak lze skutečně říci, že tento svazek jest opravdu bohatý a hodný instituce, která jej vydává. Vyšel nákladem Marietti, Torino.

vatelské činnosti v Polsku. Především má být paralysován vliv rozkladné činnosti některých nakladatelství vydáváním dobré katolické literatury, která by vytlačila z knižního trhu nemorální a pohoršlivé knihy. Rozhodnutí duchovenstva bylo přijato s velkým uznáním v celé katolické veřejnosti.

Úspěchy francouzských katolíků v rozhlasové samosprávě. Francouzské rozhlasové stanice mají ve správních radách také zastupce posluchačstva. V samotné Paříži bylo z 10 volených míst obsazeno 7 katolickými kandidáty. V Rennes, Strasburku, Nizze, Marseille, Grenoble a Bordeaux byla zvolena obrovskou většinou celá kandidátka katolíků. Jen v Toulouse po prudkém boji prosadily spojené skupiny pokrokařů, socialistů a komunistů zvolení kandidátky Ligy pro lidská práva.

Calderonovo „Velké divadlo světa“ v Einsiedelnu. V novém inscenování režiséra dra Oskara Eberleho z Lucernu bylo zahájeno 29. června Calderonovo „Velké divadlo světa“ v Einsiedelnu na velkém náměstí před opatským chrámem. Hraje se do 5. října vždy ve středu a v sobotu. Hudební část komponoval P. Pirmin Vetter, ředitel chóru kláštera. Hraje 400 osob.

Náklady říšskoněmeckých denních listů. Jak známo, byl v Německu zakázán švýcarský list „Basler Nachrichten“. K zakazu píše „Neue Zürcher Zeitung“ v čísle z 1. července 1935: „Zápověď touto, která byla stanovena na neurčitou dobu, mizí z Německa nejrozsáhlejší zahraniční list. Gleichschaltování německého tisku a zápověď četných zahraničních listů zvýšily odbyty Basler Nachrichten v Německu až k rekordní výši. Denní obdyt B. N. v Německu byl odhadován na 60 až 80.000 exemplářů, číslo to, které mnohokrát převyšovalo část nákladu listu, určeného pro obdyt ve Švýcarsku samém, a bylo též vyšší, než náklad většiny říšskoněmeckých listů. (Příkladem uvádí redakce tohoto přehledu náklad některých deníků říšskoněmeckých: Berliner Tageblatt 63.000, Berliner Börsen Zeitung 31.000, Frankfurter Zeitung 64.000, Deutsche Allgemeine Zeitung 60.000, Völkischer Beobachter berlínské vydání 255 tisíc, mnichovské vydání 100.000, Der Angriff 94.000, Germania 8.000.)“

Zahraniční:

Složení nové sněmovny jugoslávské podle stavů a povolání. Jihoslávská skupština, vyšlá z voleb 5. května, má toto složení podle stavů a povolání: Advokáti 82, sedláci 51, obchodníci a živnostníci 43, pensisté 36, majitelé domů 20, duchovní 17, soukromí úředníci 16, inženýři 15, profesori 12, učitelé 12, novináři 11, průmyslníci 8, rentiéři 8, podnikatelé 5, bankéři 3, lékárníci 3, hostinští 3 a veterináři 1.

Nová vláda v Jugoslavii má připravit přechod od autoritativně-policejního režimu k parlamentně-demokratickému. Ve vládě jsou

téměř rovnocenně zastoupeny všechny tři kmeny jihoslávského národa a i radikální chorvátská opozice přijala novou vládu celkem příznivě. Maček sám sice do vlády nevstoupil ani důvěrníka nevyslal, ale není neochotný po nových svobodných volbách převzít i formální odpovědnost vládní. Zatím se o nových volbách nemluví, protože vládu čekají především starosti hospodářské a zahraničně-politické. Ale již dnes připravuje se generální revize ústavy i volebního řádu. Nová vláda na rozdíl od poslední vlády Jevtičovy složená jest více ze starších, zkušených politiků a nejmladším ministrem jest Jankovič, 41letý, a Beumen 43letý. Ministr Korošec, vůdce katolických Slovinců, stal se ministrem vnitra, funkce to jistě čestná, ale i choulostivá.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Sociální konference katolických pracovníků ducha, jež se konala dne 28. června t. r. při I. celostátním sjezdu katolíků, zřídila při Svatováclavské lize komisi pro studium otázek sociálních a vytěžení poznatků tohoto studia pro praktický život. Referentem komise ustanoven p. dr. Sýkora. Komise zahájí své práce v měsíci září t. r. a bude se scházeti pravidelně jednou do měsíce. Kdo by se zajímal o spolupráci v této komisi, nechť zašle svoji přihlášku na adresu Svatováclavské ligy, Praha IV., Hradčanské náměstí č. 8, telefon č. 617-70.

Sociální rada katolíků v Polsku. Další krok na ideovém koncentrování odborných sil v Polsku znamená Katolická sociální rada, složená z předních sociologů, sociálních politiků a významných osobností sociálního života v Polsku, podřízená kardinálu-arcibiskupu Hlondovi, jako primasu. Tato instituce ukončila své práce o otázce korporativní organizace v Polsku na základě papežské encykliky „Quadragesimo anno“ a obrátila se na veřejnost provoláním, v němž jsou zhuštěny zásady reorganizace sociálního života.

Devatenáctý sociální týden italských katolíků. V Římě bude se konati ve dnech 22.—28. července Devatenáctý sociální týden italských katolíků s hlavním tématem „Pracovní morálka v duchu „Quadragesimo anno“. Bude jedenáct speciálních referátů: Práce s hlediska etického, hospodářského, sociálního, právního a křesťanského. Stroj a organizace práce. Zvláštní problémy dělnické. Zvláštní otázky zemědělského dělnictva. Žena a průmyslová práce. Sociální péče. Péče náboženství o dělnictvo.

Bída maďarského venkova. Podle „Magyarország“ maďarská mládež zahájila sociografický soupis maďarského venkova. V pěti venkovských vesnicích učitelé uložili dětem, aby sepsali, co jedí k snídani, obědu a k večeři. Obraz, který byl takto získán, je přímo tragický. V jedné vesnici mezi 105 dětmi pouze 8 dostalo k snídani mléko. Děti píší, že matky jsou nuceny mléko a veice prodávat, aby dostaly několik haléřů na nejnnutnější životní potřeby. Podle sdělení obchodníků z jedné vesnice v měsíci dubnu bylo prodáno 60 kg cukru, z čehož připadá na jednu osobu měsíčně 3 kg cukru. Vesničané vůbec nejedí zeleninu, při prozkoumání 2.200 obědů a večeří pouze v 8 případech byl nalezen škvorek jako jediná zelenina. V jedné vesnici bylo zjištěno u člověka, který má rodinu a 3 jitra pozemku, že během plných 6 měsíců pouze jednou bylo vařeno. Jinak požívala tato rodina chleba, a to někdy s cibulí. Vařeno bylo pouze na velikonoční neděli. Děti na mnoha místech dostávají místo mléka víno. Mléko se totiž prodává, víno však nikdo nechce koupit.

Pesimismus Mezinárodní obchodní komory. V anglických finančních kruzích byl velmi kritizován pesimistický výrok předsedy Mezinárodní obchodní komory p. van Vlissingen na poslední schůzi v Paříži, podle něhož světové hospodářství se nachází „v neuvěřitelně neuspokojivých poměrech“, a zvláště „že dnešní situace jest horší než přede dvěma lety“. Tento posudek zdá se zakládati na statistice mezinárodního obchodu vyjádřené ve zlatě, způsob, který dává nepoměrně pesimistický pojem o světovém obratu. Jelikož ceny v zlatě neustále klesaly v minulých dvou letech. Ovšem jest iisto, že světový obchod není lepší. v každém případě však není prý horší. Statistická data, vydaná Společností národů, vyzkazuje od roku 1933 menší zotavení, ovšem velmi malé. Obrat světového obchodu byl v prvním čtvrtletí r. 1935 (1929 = 100) 76.5 proti 75.6 v r. 1934 a proti skoro 73 v r. 1933. Ovšem i nadále obchod zůstane stále jen ve výši třetí čtvrtiny z toho, co bylo před 6 lety.

Financování německého deficitu. Rozpočet III. říše za rok 1934-35 jest vyrovnán aspoň na papíře položkou 6.6 miliard RM. Ani převětivý obraz berlínské bursy nemá důvěry u obchodníků a bankovních kruhů. Zkrátka nikdo ničemu nevěří. Právem se poukazuje, že „mimořádný“ rozpočet jest zahalen do naprosté mlhy, stejně program vlády pro opatřování práce, pro ozbrojení vojska, námořnictví a letectva. Fakt je, že splatné úroky a úmory státních bonů se nevyplácejí hotově, ale zase jen papíry. Stále vzrůstající deficit jest financován novým a novým krátkodobým a středodobým zadlužováním, pro které byl založen trh stále vzrůstající úvěrnou expansí. Dnes 97 proc. oběživa jest křivo různými papíry, jako pokladničními poukázkami, vládními obligacemi a směnkami pro opatřování práce. Stejně jsou zadluženy všechny státem vlastněné podniky. Ve „Wirtschaft und Statistik“ vzrostlo státní vnitřní zadlužení z celkových 11.6 miliard RM v začátku roku 1933 na 12.3 miliard RM

v únoru 1935. Tato statistika se vztahuje však jen na státní zadlužení; v tom právě jest ta velkolepá hra německé propagandy, která nic nemluví o dluzích podniků a institucí, které vlastní stát sám. tak na příklad Výzkumný ústav, Ústav propagandy a podobné ústavy, které vlastně maskují financování zbrojení! Na jejich rub se účtují vlastně pravé státní výdaje, které nechťejí vyúčtovat ve státním rozpočtu! Proto odhad celkového vnitřního zadlužení na 16 miliard RM není daleko od skutečnosti, a finanční problém Německa je tím vážnější, že tak veliké obnosy nových půjček jsou poskytovány formou krátkodobých dluhů.

Reforma francouzských drah. Příjmy francouzských drah v prvních 22 týdnech r. 1935 jsou o 13,06 proc. nižší než v téže době r. 1934, stejně počet přistavovaných vozů jest o 7,40 proc. nižší. Podle prohlášení p. M. Laurent-Eynac, ministra veřejných prací, příjmy roku 1934 jsou menší o 8,2 proc. proti r. 1933, a také výlohy jsou o 8,9 proc. nižší. Celkový deficit počínaje od r. 1921 vzrostl na 25,9 miliard franků. Ohlásil dále tato opatření pro krytí deficitu: Přísnější státní kontrola, utvoření nákupního výboru, snížení poplatků na osobní jízdenky, různá opatření pro zmírnění silniční konkurence větší koordinací dráhy se silnicí, zákaz osobní a jiné dopravy na dálnkové silnice, snížení platů a počtu zaměstnanců, zjednodušení služby atd.

Holandský zlatý a katolíci zaměstnavatelé. Demisi holandského ministra pro hospodářské věci, dra Steenberghe, koncem června dostal se měnový problém přímo na pole praktické politiky. Demise byla výrazem neshody uvnitř kabinetu, neshody, která jest zjevná ve všech politických kruzích. Očekává se, že v příštích parlamentních diskusích o „Úsporném zákonu“ padne i rozhodnutí o měně. Významnou petici podal sněmovně Ústřední svaz katolických zaměstnavatelů, který mimo jiné prohlašuje: „Nemůžeme dále zatajovat parlamentu skutečnost, že nedůvěřujeme, že by vláda byla s to překonat hospodářské obtíže. zůstane-li při zlaté měně. Všichni jsou přesvědčeni, že dosavadní deflační politika vlády s matematickou přesností vede k dalšímu ochuzování a dalšímu snížení kupní síly celého národa. Úsporný zákon s důvodovou správou projevuje mentalitu, která ohrožuje naši zemi.“ Této náladě odpovídá neklidná situace na burse, kde přes okamžité uklidnění ve Francii, zůstane tendence ukládáního trhu i nadále stlačena, zatím co akciový trh vyzkazuje určitou odolnost. Také není naděje na brzké snížení úrokových sazeb, což oddaluje stále připravované konverze za účelem snížení státní úrokové služby. Krytí Národní banky se pohybuje i nadále kolem 70 proc., a v měsících leden—květen 1935 dovoz byl kryt vývozem ve výši 70.1 proc. proti 62.3 proc. v r. 1934.

Echo z Habeše.

Haló, zvláštní zpravodaji!
Jiné mravy, jiný kraj,
pochopíte, že pro horko
nepískám vám na šalmaj.

Jeť to míru inštrument,
zde pak samý regiment,
stroje, zbraně, aeroplány,
pro lid i zvěť alimant.

Ital vyspán do lila,
denně čerstvá poslla,
bude-li to déle trvat,
porukuje ballila.

Co Tallán, to duce,
přijde mrak a potluče,
Habešan pak za své vezme,
duši Bohu poručí.

Sedí bubák na střeše,
zapálí, když zakřeše,
žádný nechťel by dnes vězet
v černé kůži Habeše.

Odkud vyšla myšlenka uspořádati sjezd čl. katolíků? V článku v olomouckém „Našinci“ z 29. června připomíná šéfredaktor P. Ladislav Zamykal zásluhu „Života“ o myšlenku uspořádati sjezd čl. katolíků. Olomoucká arcidiecézní Katolická akce začala se v únoru 1932 vážně zabývat nadhozenou myšlenkou „Života“, vypracovala pak přes letní měsíce po zevrubných debatách memorandum, které předloženo říjnové konferenci episkopátu téhož roku konané. Návrh olomoucké arcidiecézní Katolické akce byl čl. episkopátem jednomyslně schválen. — Nebylo to po prvé, co podnět k tak významnému dílu vyšel ze „Života“. Nutno vyzvednouti zásluhu pracovníků v Katolické akci olomoucké arcidiecése, že propracovali námět a že navrhli také některé osoby, které pak stály v čele přípravného výboru.

Obnoví Spojené státy severoamerické zastoupení u Vatikánu? Mezi USA a Vatikánem byly dobré diplomatické styky v letech 1847 až 1867. Při vypuknutí občanské války v USA došlo k odvolání vatikánského zástupce a od té doby nemá Amerika a Vatikán oficiálního diplomatického styku. Američtí katolíci dožadují se obnovení diplomatických styků s Vatikánem, což nedělá žádné obtíže už proto, že podle platné ústavy nepotřebuje prezident k takovému kroku schválení kongresu.

Útoky novopohanů na kříže v Německu. Katolicism v Německu začíná prožívat velmi trudné chvíle. Koncem června měla katolická mládež v kolínském domě zahájení náboženských slavností bohoslužbami. Hitlerovská mládež obsadila portál a terasu domu a skandováním „Pryč s popy!“, „Dolů s křesťanstvím!“ rušila pobožnosti a příslušníky katolické mládeže vycházející z kostela insultovala. Hitlerovci vnikli dokonce do domu a tam ve svých provokacích a brachiálních útocích na katolickou mládež pokračovali. Vše za přihlížení policie. Není divu, že roste taková atmosféra, která vede novopohanů k rozbíjení křížů a k veřejnému uctívání slunce. Paderbornský biskup dr. Klein byl napaden při svém pobytu v Hammu tak, že hitlerovská mládež obklopila jeho vůz, když odjížděl z kostela, a jeden zpuštěl, stoje na stupátku s vytazeným nožem, volal: „Vám všem musíme podříznout hrdlo!“ Biskupa zachránil jeden důstojník Reichswehru, který přinutil policii k zakročení pohrůžkou, že, nebude-li policie konati svou povinnost, zakročí vojsko. Speciální pohanské časopisy v Německu nedosahují sice zvláštního rozšíření, ale rakovina se rozlézá pod záštitou oficiální propagandy do všech listů a organizací.

Maďarsko — zemí sebevrahů. Podle „Něpszavy“ ze dne 16. června v noci s pátku 14. června na sobotu 15. června Maďarsko do-

šlo světového rekordu. V Budapešti během této jediné noci 28 lidí spáchalo sebevraždu, z nichž nejstaršímu bylo 35 let. V nemocnici bylo zapotřebí otevřít novou místnost pro sebevrahy. Roku 1934 spáchalo v Maďarsku 5938 lidí, t. i. 3136 mužů a 2802 žen, sebevražedný pokus, z nichž 49.5 proc. skončilo smrtí.

Oprava. Do básně v 10. čísle se vloudila tisková chyba dávající opačný smysl. Na řádce 15. má být místo nesprávného: Nic nechtl sám, ale pro svou slávu, správně: Nic nechtl sám, nic pro svou slávu.

Střípky. Uvidíte-li v Užhorodě za výkladem řeznického krámu nápis „Kýlo Mišanych RežNYci 16 Kč“ pak vězte, že to není od moudrých cikánů, nýbrž prostě chce vám řezník prodat míchaný nářez. Jinde: „Prodej páli dřevo“, ale to je dřevo na pálení. — Dva inseráty: V katolickém listě: „Akademika, katolika, k vycházkám a do bia hledá zn. Literární učitelka.“ V „C. Sl.“ brzy na to: „JUC. hezký, seznámí se s učitelkou (možno-li nar. od 21. VII. do 21. VIII.). značka „Vzorný“ — Gasmasku z hedvábí začali vyrábět v Paříži. Většího rozšíření prozatím nenalezla, protože je nutno čekat, jaká bude móda v případě vypuknutí válečného konfliktu, aby gasmasky šly k „vedoucí barvě“ šatů. — V Přerově zemřel profesor náboženství P. Ertl. Akademické SS. dalo mu parte do místního pokrokového listu a v něm m. j. sdělují katoličtí akademici: „Jeho památku uctíme tryznou...“ Tento pohanský novozvyk neměli by pěstovati právě katoličtí studenti. — Na americké wesleyské universitě bylo zavedeno tančení jako učební předmět. Po absolvování teoretického a praktického studia mohou dostati studenti doktorát tanečních věd. Doporučuje se pražským „amerikanům“ k napodobení. — „Národní listy“ otiiskují román „Mezi dvěma“ jemuž dělaly tuto reklamu: Spisovatel Petr Vondrák (pseudonym) předvádí v řadě napínavě vržených kapitol milostné vzplanutí matky a manželky, kterou pozdní a proto tím zoufalejší láska k mladému sousedovi postupně zbavuje ohledů na chotě, děti a společnost. „A to je list hnutí, které chtělo národ sjednotiti. Nic než obchod! — Neřekli byste jaká je poříz s Jaroslavem Durychem, když se sestavuje výstava jeho spisů. Ve Val. Meziříčí na výstavě práce a kultury v expozici katolické knihy mají také slušnou řádku Durychových spisů. Kterýsi ferina jim sestavil z jejich titulů věty jako: „Naděje katolíků v českých zemích plížení Německem. Utěšitel nejlepších sedmikrásk cestou domů.“ Nechali knížky vedle sebe dále, protože při přestavování vycházely jiné ještě méně milé věty. — Tiskové chyby opravují i historii. V jednom pojednání o francouzských troubadourech dočetli isme se: ... připomíná krásnou pronásledovanou princeznu. o níž zpívali trouba-duši.“ Není to opak proti veleduchům?

Z k n i h a č a s o p i s ů

Kempenského „Následování Krista“ ve slovenčině. Neudávavý slovenský publicista Petr Pridavok překvapil katolickou veřejnost opět novou knihou. Jest to nový původní překlad slavné knížky bl. Kempenského „Následování Krista“. Není to sice první překlad díla toho do slovenčiny vůbec, ale první překlad opravdu moderní a kritický. K dokonalosti díla po stránce věcné přispívá pak i jeho sličná vnější výprava, které Grafická Unie věnovala opravdu zvláštní péči. Dílo jest tištěno krásným a dobře čitelným typem písma na dobrém velinovém papíře. To umožnilo také malý, opravdu kapsný formát knihy, čítající 272 stran. Knížečka připsaná pořadatelem prvního katolického sjezdu, bude pěknou a důstojnou upomínkou na tuto první velkou společnou manifestaci katolických Čechů a Slováků v Praze. — Vydala Grafická Unie v Praze. Cena v plátně vázaného výtisku Kč 30.—, v celokoležené vazbě se zlatou ořízkou Kč 60.—.

K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského 1778—1870. Napsal dr. Fr. Cinek. Vydala Družina literární a umělecká v Olomouci. Cena 30 Kč bez porta. Nová práce dra Cinka k stému výročí založení Slovanské knihovny bohoslovecké je jedinou toho druhu. Zachycuje počátky národního obrození, jak se začalo jevit v moravském kněžském dorostu v olomouckém semináři, jak si vynutilo pozvolnou změnu v smýšlení i v jazyce vyučovací. Již při psaní a shledávání materiálu k známému velkolepému životopisu Stojanovu zahloubal se autor do historie národního života na poli, které bylo velkým úsekem uvědomovací národní práce — v seminářích a v kněžském působení. Práce s počátku šla po-

malu pro kusost materiálu pramenného, ale příslovečná píle dra Cinka umožnila vytvořiti přehledné obrazy o národním duchu v semináři olomouckém počínajíc od germanisace josefinské. Je tu zachycen velmi pěkně vliv olomoucké Cyrilometodějské fakulty bohoslovecké a semináře na národní uvědomění budoucího kleru, které se zdařilo, jak vidíme z výsledků práce. Dílo dra Cinka bylo velmi pochvalně doporučeno předními osobnostmi české literární i vědecké kritiky a jmenovitě věnoval mu uznání a pozornost prof. dr. Arne Novák. Doporučujeme k co největšímu rozšíření. Zaslal D. L. a U. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16.

Zpěvníček S. K. M. Sdružení Katol. mládeže v Čechách (Praha II., Spálená 15) pokračuje s úspěchem ve vydávání dobrých a levných příruček pro mládež. Pozoruhodný jest úspěch „Zpěvníku“, který vychází již ve třetím vydání. Obsahuje písně vlastenecké, pochodové, vojenské, milostné, společenské stolové. U méně známějších jest připojen i nářev. Výběr písní jest pečlivý, takže lze zpěvníček bez obav dáti i do rukou školní mládeže. Výběr uspořádal vdp. farář J. Klouček a čítá 150 českých písní a písniček. A celý zpěvníček stojí jen 3.50 Kč. Jest to cena za 120 stránkovou knížku opravdu jen režijní a Sdružení Katol. mládeže i za tuto činnost zaslouhuje si největší podpory katolické veřejnosti.

Pro školní knihovny. František Chmelař: Čítanka pro učitelské ústavy díl IV. Státní nakladatelství 1935. Cena váz. 20 Kč. Obsahuje ukázky ze všech spisovatelů od El. Krásnohorské až po Nezvala, Durycha, Vančuru a

Čapka (na Slovensku Urbana) včetně. Připomeny jsou poznámky a slovensko-český slovník. — Bednář-Ježek-Kaňka: Příprava k přijímacím zkouškám do I. roč. obchod. akademii. Státní nakladatelství 1935. Cena 13 Kč. Vydátná a hutná příručka s přehledným uspořádáním látky a hojným cvičivem. — Vrána-Treutner: Němčina pro obecné školy, díl II. Obrázky Fr. Doubra. Státní nakladatelství 1935. Cena 10.30 Kč. Svérazný a zdařilý pokus o uskutečnění pracovních metod také ve vyučování cizímu jazyku.

Z Grafické Unie: „Výtvarná výchova“ číslo 2. přináší zejména pěkný čl. Švarců: Začátky výtvarné výchovy na obecné škole. — Petrus-Horčíčka: Cesta. Cvičebnice jazyka mateřského pro 2. post. ročník. Velmi pěkná a svérazná učebnice vhodná pro počátky samoučení. — Hanus-Drástová: Země — bydliště lidí, Země Česká, Slovensko a Podk. Rus, Země Moravskoslezská. Levné a pěkně vypravené sešity pracovní knihy zeměpisu pro vyšší stupeň obecných škol. — Brychta-Štvánová-Šturm: Kreslení a rýsování pro obecné školy (vyšší stupeň) podle nových osnov. Bohatě vypravené dílo známých autorů, kteří zaručují svědomité zpracování.

Z nakladatelství I. L. Kober: Sešitová vydání: Důmyslný rytíř Don Quijote od Cervanta v překladu Kühnové, Země Alpské od prof. Anděla a Dějiny československé od Nováka a Anděla.

Ze Státního nakladatelství: V. Runczik: Početadlo zákl. poč. spoj. Za 1 Kč. Hostáň: Chtěj být spisovatelem. Velmi zajímavá a instruktivní knížka.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí dr. F. Formánek a za redakci odpovídá J. Rezníček. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 64.546-VII-27. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskářské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Bedřich Vašek, K. Hroch, dr. Marco Weirich, Bořivoj Benetka, P. Silv. M. Braito O. P. Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální, politický.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. července 1935. Ročník XVII. Číslo **14**

Dr. Bedřich Vašek:

Jsmo po sjezdu — co teď?

Můžeme děkovati Pánu Bohu z hloubi srdce, že se celostátní sjezd katolíků čl. tak vydařil. Je dosti lidí, kteří i na tento sjezd se dívají pesimisticky a vidí v něm dokonce jakési dáblské mámení, které má zaslepiti katolíkův oči, aby neviděli skutečné náboženské situace u nás, aby uspani byli katolíci v blahé spokojenosti a aby živly nekalé tím nerušeněji mohly pokračovati ve svém zhojbném díle. Když však co neobjektivněji situaci uvažuji, dospívám k závěru:

Je pravda, kdybychom se dali tímto zevnějším úspěchem uspati, mohl by sjezd býti pro nás *osudným*. Avšak na sjezdu se ukázalo, že situace náboženská po mnohé stránce proti situaci, jak byla po převratu, se přece jen zlepšila. A může nám někdo míti za zlé, že i z *částečného* zlepšení se radujeme, po letech velikého náboženského zármutku?

Pokládám za blábolení ty hlomozné nadpisy v novinách, to exaltované vykřikování, že „sjezdem se náš národ zařadil mezi katolické národy“, že „duše našeho národa je katolická“ atd. Pokládám to za takovou dětinskou naivnost, jako když jsme si po převratu do nekonečna opakovali, že jsme „la plus grande nation“. Takovým přibarvováním se děláme směšnými a přeháněním znesnadňuje se tak, po případě přímo se znemožňuje střízlivá práce. Když povážíme, že nesčíslné školy u nás v plném tempu provádějí nerušeně dále své katastrofální dílo odkřesťanovací v nesčíslných duších dětských a studentských, že tisk protikřesťanský a bezbarvý v plném provozu ve statisících výtisků den co den zpracovává statisíce mozků, že kino, divadlo atd. atd. (zakončení věty si domyslíte) ... pak je dětinstvím mluvíti o vítězství katolicismu v národě, o katolickém národě. Ano, sjezd ukázal, že velká část národa je katolická, ukázal dále — a to je též zjev potěšující — že nekatolická část dovede se chovati ke katolíkům velmi slušně. Ale to není u mne moudrý katolík, ani nedělá katolicismu dobrých služeb, kdo vnucuje svým spolukatolíkům na oči *brýle mámení*: „Náš československý národ je katolický! Duše českého národa je katolická!“

*

I mně se chvělo radostí srdce, když jsem se rozhlížel v onen památný večer po Svatováclavském náměstí a v neděli při mši sv. na strahovském stadionu a když láska zástupů ke svátostnému Králi mě jako mystickými křídly zvedala do oblažujících výšin. Ale při pohledu na modlíci se zástupy hleděl můj zrak i do dálky ... na ty zástupy, které zde přítomny nebyly ... Ale zase jsem se vrátil k přítomným. Neměl jsem dojmu, že stojím již po bohatých žních na sýpce plné, plničké zlatého bohatého zrní. Měl jsem dojem, že stojím na roli uprostřed vyrůstající úrody; a to nikoli uprostřed vyrůstajícího obilí, jež roste pak již samo, pro něž v tom stadiu již nemohu nic dělat, než se modlit, aby Pán úrody zemské dáti a zachovati ráčil; nýbrž uprostřed mladinké zelené cukrovky, pěkně vzešlé, ale potřebující vedle Boží pohody také *neustávajícího a namáhavého lidského přičinění*, přetrhávání, pozorného plení.

Tak ta situace, kterou jsme viděli při sjezdě: To je něco, co volá po úmorné, promyšlené, důmyslné, žádných obětí se nelekající práci. Není ničím příjemným protrhávání a pleti mladičkou cukrovku — *na horkém slunci — po celé dny — shrben!*

*

Zvláště některé problémy, které budou vyžadovati enormní námahy a obětí, projeví se na sjezdě v celé své až drtivé naléhavosti:

Co podnikneme, abychom ve větším počtu získali pro náboženský život MUŽE?

Co podnikneme, abychom v počtu ještě větším pro náboženský život získali INTELIGENCI?

Abychom získali ZAMOŽNÉ vrstvy?

Náš náboženský život nemůže se plně rozvinout, nestojí-li za námi ti, kdo mají *rozhodující slovo* v národě a v rodinách!

*

A jiný problém, *enormní obtížnosti*:

Jak to budeme dělati, abychom aspoň částečně zeslabili vliv těch hrozných zdrojů, z nichž se valí do našeho národa zhouba náboženská a mravní?

*

Stačí zde jen takto napovědět, jaká práce nás čeká.

Tato práce posjezdová bude obtížnější, než přípravné práce na sjezd. Do prací zevnějších, jimiž měl být připraven sjezd, bičoval a hnál a hnál blížící se termín sjezdu; bičovala a hnala publicita prací a kontrola veřejnosti. Při pracích posjezdových tyto zevnější pobídky odpadají; jedinou hybnou silou může být obětavá láska a *křesťanské svědomí*, válčící s pohodlností těla, těžkopádností ducha a setrvačnou šablonovitostí. Sjezd nám napověděl, ŽE musíme dělat a CO máme dělat. Teď přichází mnohem fádňější, ale při nejmenším stejně důležitá otázka: JAK to máme dělat. A až bude plán dobře zpracován, pak přijde to hlavní: UDĚLAT! Architekt nepostaví zdravého domu na nepříznivém terénu, když by si sedl, a oddal se snění, jaká malebná vilka by zde mohla být vykouzlena, a snil a snil do nekonečna a nechal fantasii vykouzlovat nové a nové čarovné obrazy domků, vystavěných ze samých KDYBY a KDYBY. Musí zkrotit fantasii a vzít prosaicky tužku do ruky, a přemýšlet, až hlava bolí, a počítat a kreslit, a vymazávat vadné linie a znovu kreslit, až plán vyhovuje co nejdokonalěji všem *daným* podmínkám. A pak podle tohoto plánu VYSTAVĚT.

To je to, co nás teď po sjezdu čeká: JAK to provést? A pak: PROVĚST!

*

A to je důvod, proč na př. kněžstvo olomoucké arcidiecése se rozhodlo konati na sv. Hostýně na konci srpna třídní kurs a porady s cílem: „*Vypracování programu pro náboženskou práci v duchu Katolické akce v olomoucké arcidiecési v období 1935-36.*“

K. Hroch:

Deo gratias za velké dny katolického sjezdu.

Rok 1935 zapsal se nesmazatelně do našich dějin velkolepým katolickým sjezdem, kterým se dostalo tak mimořádných důkazů lásky českých katolíků sv. Otci v osobě jeho zástupce kardinála-legáta a kterým byly správně vyzdvíženy duchovní hodnoty katolicí: Nejsvětější Oběť a hold Eucharistii jako bezpečné pilíře v době naprostého nedostatku vhodného staviva kulturních hodnot lidské společnosti. Sjezd ukázal, že katolicí má co říci, že nikdy neoněmelo, ani v dobách pronásledování, ani v dobách krisí, že má nehynoucí schopnost vésti a vyvésti z labyrintu sobectví a neshod všechny, kdož mu podají dobrovolně ruku.

Sjezd nám zanechal celou řadu drobných odkazů, které máme za povinnost vyplnit, abychom pokročili po schodech duchovního růstu k dokonalosti hostitelů jednoho kongresu eucharistického z celého světa.

Především za velmi nutné považují stále víc a více šířiti znalost mše svaté, prohlubovati vědomosti o ní a o jejích účincích. Vždyť nejsvětější Oběť si toho plně zaslouží jsouc jediným testamentem Ježíše Krista všem věkům až do jejich skonání, kdy bude nahrazena patřením na Boha těch, kdož dobře mši svaté rozuměli a s plným pochopením jí rádi obcovali.

Nesmíme však dosavadní znalosti považovati za uspokojivé. Dokud pro naše věřící nebude mše svatá nekrvavou obětí Ježíše Krista, při které se musejí spoluobětovati, se kterou se musejí takřka sžít, dokud mše svatá bude naším lidem jen pobožností rovnocennou s odpoledním požehnáním nebo májovou pobožností, do té doby nesmíme ustát u apoštolátu mše svaté. Nejdůležitější je šířiti správné znalosti u školních dětí a pak u mládeže. Tam by prospěly liturgické kursy, které by doplňovaly, co nebylo možno povědět ve škole a pro co již mládež dozrála svým rozšířeným obzorem.

U dospělých by hodně pomohlo, kdyby všude a všude byly provedeny předpisy o zpěvu při tichých mších sv., kdyby důsledně byly vybírány k nejsvětější Oběti jen mešní písně, které se přimykají velikému ději kalvářskému. Pro mešní píseň je místo jinde, snad odpoledne po požehnání, při májové pobožnosti, bylo by dobře hojně dát lidem příležitost zpívatí mešní oblíbené písně při jiných kostelních příležitostech a slavnostech, ale při mši svaté je místo jen a jen pro mešní píseň. Sebekrásnější píseň mešní, třeba „Vzpomeň, ó královno“, „Tisickrát“, odvádí jen pozornost od toho, co se děje na oltáři, lidé neprožívají mši svatou a nedivíme se potom, že se shledáváme i u mladých lidí, kteří říkají: „Přišel jsem po mši sv., na druhou čekat nechci, tak jsem se pomodlil v kostele asi tak dlouho, jak trvá mše svatá a jdu domů.“

To je z nepochopení mše svaté.

Také mše svaté recitované, na př. mládeží hromadně s knězem, přispěly by ke zlepšení názoru na mši svatou. Někde pomáhají ale spoň některé části společně lidem recitované: Vyznávám, Obětování a Pane, nejsem hoden...

Za velmi šťastné bych pokládal, kdyby se u nás po farnostech ujal eucharistický slavnosti, průvody a adorace. Upevnilo by to též vědomí náležitosti k farní obci, která je přece chorem všech křesťanských rodin.

Je pravda, že v každém katolickém kostele jsme doma, všude je Kristus Eucharistický (aspoň ve farních kostelích), všude se koná mše svatá, ale k farnímu kostelu nás poutají mimořádná pouta, jak správně píše Dom Eugène Vandeur: „Ve farnosti totiž jsme se narodili Bohu, přijali velké svátosti, které zachovávají život duše a svátost, která založila naši rodinu.“ Z té příčiny nepovažují za nic šťastného utíkáni se svatbami bez příčiny někam jinam, do Prahy, utíkáni od stolu Páně někam jinam, snad proto, že jsme se s farářem nepohodli nebo proto, že se nám něco nelíbí atd. To nesvědčí o opravdovém duchovním snažení. Citovaný autor píše dále:

„Farnost bude jednou hlavní branou, kterou budeme uvedeni do ráje. Zdalipak jsme dostatečně pochopili nejživotnější a nejurodnější práci pastýřskou, tu, která stojí bezprostředně pod vlivem Ježíše Krista, totiž služby Boží, dílo to Boží, svaté obřady a různé

náboženské úkony farnosti? Nic nenahradí hierarchickou působnost farnosti. Proto se máme všeho účastnit, co se ve farnosti děje a farní sv. obřady mají nám být nade vše drahé — máme tu být přítomni mši svaté, nešporám a ostatním obřadům.“ (Pax 258.)

Máme sice dvě vztité eucharistické slavnosti: Boží tělo a Vzkříšení, kdy Kristus opouští chrám, aby se dal poznati všem, i těm, kteří do chrámu nepřijdou, aby se dal veřejně uctít a oslavit, ale čas nanese na tyto slavnosti mnoho světského prachu. Vzpomeňme jen venkovských kapel, které při té příležitosti hrají bříňkové pochody, moc málo přiléhající k posvátnosti okamžiku. Víme, že se i lidem více líbí takový eucharistický průvod třeba po misijích, kdy se jde pěkně v průvodu bez hudby, zato se společným zpěvem za hlaholu zvonů.

Při takových farních eucharistických slavnostech měly by se zavěsti invokace opakované všemi přítomnými. Na sjezdu se ukázalo, že nejsme na ně dost zvyklí, zejména, když český předříkavač zapomněl na to, co nezapomněl německý a ostatní, totiž říci lidem, aby opakovali za ním. Někdy mnoho předpokládáme.

Slyšet takové invokace v Lurdech, když je naši poutníci po předvolání zemřelého msgr. dra Al. Kolíška s nadšením opakovali, aby předčili ostatní národy, dává nám chuť slyšet něco podobného i u nás. To ovšem musí být připraveno dříve z menších podniků farních, vikariátních a diecézních.

„Podobně „Credo“, zpívané v Lurdech všemi národy latinsky společně, je něco velkolepého. Kdežto při zpěvu lurdské písně „Kde v údolí“ rozcházejí se národové a každý zpívá v ušlechtilém závoďení po svém jak nejlépe a nejsilněji dovede, aby dobře svůj národ reprezentoval, ve zpěvu „Věřím“ se sjednocují všichni v mateřské řeči Církve.

Hromadné, sborové zpěvy i modlitby jsou velmi krásné a působivé. Je-li modlitba vůbec hrází proti hříchu, pak společná modlitba, recitovaná tisíci ústy, jest tím mocnější, čím více rtů ji vyslovuje a s čím větším nadšením. Musíme se cvičiti v tomto způsobu. Je ovšem k tomu potřebí bezpodmínečně jednotného textu nebo nápisu a tu se nelze nezmíniti, že text českého „Věřím v Boha“ není na všech místech zcela jednotný, jak je potřebí k mohutnému účinku hromadné recitace.

Odpolední nebo večerní adorace Ježíši svátostnému zavedené po farnostech neměly by se jistě s účinkem. Průvod z kostela kolem náměstí nebo městem za zpěvu vhodné eucharistické písně („Ježíši, Králi“) k oltáři, kde by se nejsvětější Svátost vystavila, pak třeba společně „Vyznávám“, místo litaní invokace všemi opakované, obnovení křestního slibu nebo společně „Věřím v Boha“ a svaté požehnání bylo by jistě vhodné i důstojnou náplní slavností, které by nás připravovaly k účasti na eucharistickém kongresu. K účasti činné, ne k pouhé úloze pasivních diváků. Slavnostní chvíle se neminou bez hymen. U příležitosti sjezdu psal jeden pražský list, že papežská hymna byla zpívána lépe, než státní. K tomu není potřebí ani sjezdu katolíků, to se projeví všude, kde se zpívá hymna bez doprovodu nebo s doprovodem, který hraje hymnu správně, kdežto lidé obtížně její místo zpívají po svém. Tu je těžko radit. Hymně se přece učí ve všech školách, správně se jí učí, a přece obtížně její místo téměř nikdo samostatně nezaspívá. V našich venkovských kostelích není závada patrná proto, že varhaníci prostě lidem v onom místě raději vyhoví, než by rušili souzvuk a tím velebnost hymny.

Mohli bychom oplátkou poukázati na to, že máme vojenské kapely, které nedovedou zahrát správně „Svatý Václave“, nejstarší český chorál. Při sjezdu se stalo, že museli lidé dát kapele lekci z neznalosti druhé sloky, když kapela prostě opakovala první. Je vidět, že naše vojenské hudby rozhodně častěji hrají „Kdož jste Boží bojovníci“ než „Svatý Václave“, což jim i nám ovšem ke cti neslouží. Myslíme, že každý český člověk bez rozdílu náboženství by měl umět zazpívat první tři sloky svatováclavského chorálu.

A ještě jde o projevy nadšení. Je pravda, že máme své gesto zbožnosti odchylné od gesta Španělů nebo Italů (vzpomeňte na př-

chod papežův do basiliky sv. Petra) a přiznávám se, že někdy je naše odměřenost v nadšení důstojnější a imponující. Také nelze žádat nadšení od lidí lhostejných k víře, kterých je v Praze dost. Po té stránce přijetí, kterého se dostalo legátovi, je takřka překvapující.

Jindy jsme zbytečně chladní a uzavření. Pochoduje naše mládež, s nadšením, skanduje hesla, a ač prochází špalírem našich příslušníků, málokde se jí dostává ozvěny. To zaráží a deprimuje. Naši lidé to nedovedou, nedivíme se jim, nejsme na to zvyklí, ale neškodilo by nám trochu se v tom procvíčit, poněvadž jde o důležité prostředky, kterým se posiluje nebojácnost, hrdé, sebevědomé vystoupení a ozvěny špalíru nebo docela pozdravy z něho jsou posilou těch, kdož v něm kráčí. Nejde o ten rámus, ten není cílem, jde o to, že nedostatek nadšení vypadá jako lhostejnost. A z té se chce léčit.

A ještě na jednu věc jsem si o sjezdu vzpomněl a blahověl jsem našemu p. faráři za ni, že totiž naučil lidi před Eucharistií klekat. Lidé se tlačili dříve ke mřížce, ke sv. přijímání, ale klečeli jen ti u mřížky, ostatní stáli. Dalo to sice práce, ale lidé se naučili a dneska nikdo u mřížky před sv. přijímáním nestojí.

Myslím, že si budeme muset této věci hodně všimnout, poněvadž jde o hodně. Jde o pochopení Eucharistie. Buď věřím, že v proměněné hostii je Kristus, Bůh, a pak na kolena před ním, nebo nevěřím a pak nejsem katolíkem. Nikdy nezapomenu, jak mne jako malého kluka rozčilovalo, když učitel jinověrec šel podle kněze

nesoucího nejsvětější Svátost cynicky bez obnažení hlavy. To byl jinověrec. A není hezké, jestliže při takové slavnostní příležitosti, jako je sjezdová adorace, musí policie upozorňovat dámu s čestnou vstupenkou, že musí kleknout, chce-li zůstat v bezprostřední blízkosti klečících sester a ještě zazní odpověď: „Tak si tady sednu.“ Byla to snad jediná výjimka ve statisíkové mase věřících lidí, ale nezapomínejme, že může pokazit mnoho u několika set osob, které ji sledují. Proto je na místě velká opatrnost v přidělování čestných vstupenek a rozhodně by se měly vydávat jen proti doporučení farního úřadu. Čestná vstupenka má být opravdu ctí a musí zavazovat ke vzorné katolickému chování.

Deo gratias za veliké dny katolického sjezdu!

Nejen že ukázaly katolictví živé a žijící, katolictví silné a sílící, nejen že povzbudily mdlé a nadšením naplnily ochabující, všem, i těm nepřítomným, ukázaly program příští práce, která bude ovocem stromu sjezdu. Sjezd ukázal i dobré členění této práce po diecéších, vikariátech a farnostech a stal se tak průkopníkem obnovy společenství dítek Božích s domovem Božím a pastýřem duší.

Veliké jeho dílo budeme docenovat, až se zase pustíme do té drobné, všední práce, která musí předcházet každému velkému dílu a bez níž není žádného velkolepého podniku. Pracujíc pro zdar eucharistického kongresu u nás pracujeme i pro šťastnou budoucnost státu.

Za to za všechno: Deo gratias!

Řídí se Itálie v Africe podle britského vzoru?

alm. — Italské noviny jsou teď plny ostrých útoků proti Británii. Tak na př. uveřejnil ultrafašistický „Tevere“ snímky z burské války jako doklad anglického barbarství. Na fotografiích jsou zachyceny scény, ve kterých oddíl vojska dupe po spoutaných ženách, ležících na zemi. Nepředpojatý „Manchester Guardian“ reaguje na italské nevráživosti připomínkou, jak roku 1923 uvítal zástupce Itálie a Mussoliniho v Ženevě vstup Habeše do Společnosti národů:

Italský delegát prohlásil habešskou žádost o vstup za hold S. N. a řekl doslovně: Čest prokázána S. N. jest hodnotiti tím více, protože přichází od vzdáleného národa, jenž s obdivuhodnou důsledností si zachoval svůj křesťanský a národní ráz, zaslouživ se tak, aby na tomto místě se jeho vzácné ušlechtilosti dostalo patřičného uznání.

Pokud se tkne situace otroků, vede poznenáhle zlepšování všeobecné úrovně k zlepšení jejich osudu, takže se dnes již nedá vlastně mluvit o otroctví, nýbrž spíše o služební povinnosti. V každém případě nutno vzdáti čest knížatům, vystřídavším se na habešském trůně za tolik let v minulosti a především J. V. Rasu Tafariimu, následníku trůnu, knížeti vyspělého ducha, muži přístupnému moderním směrům.

A nyní, jak se nedávno vyslovil státní tajemník pro kolonie Lessona v římské sněmovně o Habeši:

„Habešské císařství nepředstavuje nic jiného, než ponižující zotročení několika afrických kmenů. Habeš jest rozsáhlá kolonie, udržovaná barbarskými otrokářskými metodami.

Tamní náboženství není pak nic jiného než křesťanství proniknuté barbarstvím.“

K tomu poznamenává „Manchester Guardian“:

Patrně neučinila Habeš od roku 1923 žádných pokroků a její císař jest hoden nedůvěry. Ztěžka lze ovšem uvěřiti, že se v tak krátké době stala tak nehorázná změna. Snad má pan Lessona osobní znalost současných poměrů a mohl by dát zajímavé vysvětlení o důvodech onoho zhoršení za posledních 12—15 let.

Další odpověď dává italské vládě čtenář řečeného anglického deníku ohledně připomínání neblahých vzpomínek na jihoafrickou válku: Po této válce se uskutečnilo britsko-burské smíření. Za světové války stáli oba národové v jedné frontě a konečně britská vláda odhlasovala přes tři miliony liber šterlinků k úhradě válečných škod, způsobených v jižní Africe. Byl to ostatně president Krüger, jenž odmítl zprostředkování nabídnuté Amerikou, Krüger dal Velké Británii ultimatum a vnikl hned do britského území. Srovnání s postupem Itálie proti Habeši jest tudíž

vratké. Též důvody sporu jsou zcela odlišné. Od dob objevu zlata v Transvaalu se evropské obyvatelstvo v obou burských republikách ztrojnásobilo v poměru k počtu obyvatelstva burského, Evropané platili vysoké daně, přispívající tak z rozmachu země, ale při tom neměli práva zvědět, jak se oněch daní používá. Evropská většina žádala pouze podle klasické anglické zásady zrovnoprávnění s burskou menšinou: „Žádná daň bez práva býti u vlády zastoupení“ žádala, aby oligarchie byla nahrazena demokracií. Válkou pak došly tyto požadavky splnění. Zlaté doly jihoafrické zůstaly i dále v rukou původních a nevynesly britské vládě ani haléře. Obě burské republiky, zkvétající v rámci anglické unie, odvrátily vpády německý a jiné.

Několik významných osobností, jako lord Bryce, by bylo bývalo možné dosáhnouti téhož úspěchu bez krveprolití. Ano, bylo by to možné, kdyby císař Vilém Ramsay Mins, Macauley, Trevelyan atd. tvrdilo, že nebyl podněcoval Bury k odvetě a nečíhal na příhodný okamžik, aby se sám zmocnil jižní Afriky.

Z těchto nepředpojatých vzpomínek jest zřejmou končí Manchester Guardian — že nelze poukazovat v souvislosti s nátlakem Itálie na Habeš, na britský postup v jižní Africe.

Povinnost katolíků k obecnému společenství.

Katolictví slévá svou podstatou lidi v jedno tělo, v jedno společenství. Proto je schopno vyrovnávati po věky všechny různosti, vyvažovati různosti třídní a národní.

Zajímavé jest, že co se odtrhlo od katolictví, zůstalo nakonec přes všechny proselytní pokusy omezeno na národ. Dále je zajímavé, že náboženské společnosti odtržené od Říma znamenají vždycky zároveň také zdůraznění nebo i přehnutí nacionalismu...

Katolíci by neměli zapomenouti na tuto ojedinelou, spojující, jednotící sílu. Neboť ve vypjatém nacionalismu nejhůře je nakonec postižena osobnost, když totiž národní diktatura okleštuje všechno, co se ji nezdá sloužiti jenom národu, zapominajíc, že národ silí a roste z osobností a třeba i protikladně rozlišných osobností...

Pro katolika národnost znamená především: přinešení osobitých hodnot a řešení obecné lidské pospolitosti... Obohacení, ne útočení, srůst, ne izolace... Katolíci, zůstaňte svoji. Budoucnost bude za to vděčná!
P. Silv. M. Braito O. P.

Roosevelt mezi Scylou a Charibdou.

(Dokončení.)

Účinky zákona NIRA.

Zákon NIRA byl odhlasován r. 1933 jako nouzový zákon, tedy s přechodnou platností. Ve dvou letech jeho trvání byl uskutečněn dvěma vůdčími osobami, generálem Juhem Johnsonem, který později ustoupil p. Donaldu Richbergovi. Byli to muži různé letory, která se odrážela také na utváření celé organizace. Na konec však, přes všelijaké přeměny nikdo s tím nezůstal spokojen a dokonce nebylo možno ani dosáhnout dohody o tom, jak a co má být pozměněno. Také vliv zákona nebyl stejnoměrný, v některých průmyslech byl čistě nominální, v některých zase uspokojil poměrně všechny, a jinde zase byl pocíťován jako vnucování a proto byl také úplně ignorován.

Jakmile padlo rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, redakce velkého deníku „New York Herald Tribune“ sňala s balkonu své budovy v New Yorku znak Modrého orla, symbol zákona NIRA, pro který se tolik exponovala. Nicméně však všichni bez rozdílu začali oplakávat toto rozhodnutí, které jedním rázem odstranilo úplně zákon NIRA, jeho špatné stránky spolu s dobrými.

Ovšem NIRA nezmizela tímto úplně. Včas byl odhlasován kongresem nový „act“ (zákon), který stačí, aby administrace NIRA zůstala i nadále aspoň při životě do 31. dubna 1936. Nemůže samozřejmě už být více než poradním a statistickým úřadem, který má mimo jiné úkol vypracovávat do příštích presidentských voleb na jaře 1936 statistická data o výsledcích dvouleté éry NIRA.

Už dnes můžeme aspoň přibližně ocenit s hospodářského hlediska výsledky a účinky zákona NIRA, a také upozornit na chyby, kterých se zase všeobecně dopouští na základě vybraných statistických dat. Jedno je však jasno, že zákon NIRA neuskutečnil naděje jeho nadšených zastánců, na druhé straně však nesplnil obavy jeho odpůrců.

Ti, kteří chtěli zredukovat dobré výsledky NIRA na nejmenší míru, porovnávají konečný stav z března 1935 s měsícem červencem 1933, kdy NIRA vstoupila v platnost. Nesmí se však zapomínat, že tento měsíc byl vyvrcholením spekulace po opuštění zlatého standardu. Proto také index průmyslové výroby 88 v březnu 1935 proti 99 v červenci 1933 (1923—25 = 100) nemůže dokazovat zhoubnost zákona NIRA. Na druhé straně zase nadšení zastánci tohoto zákona porovnávají březen 1935 se stavem v měsíci březnu 1933, jak to dělal začátkem května t. r. ministr obchodu Roper

v rozmluvě s pařížským časopisem „Petit Parisien“, kdy chtěl dokázat, že NIRA naprosto nebrzdila hospodářský vývoj Spojených států amerických. Poukázal na to, že od března 1933 vzrostla průmyslová výroba o 45 proc., spotřeba elektřiny o 51 proc., obrat obchodních domů o 20 proc., automobilový obrat o 57 proc. a že vyplacené mzdy vzrostly o 34 proc. (ovšem ve znehodnocené měně!). Sám však přiznal, že jediná chyba zákona jest v tom, že chtěl v nejkratší době vykonat příliš mnoho. Když se porovnává dnešní stav s březnem 1933, poněvadž v tom měsíci nastoupil úřad nový prezident Roosevelt, dopouští se opačné chyby; březen 1933 byl ve znamení všeobecného rozpadu bankovního systému v Americe, a tím se optickým klamem zvyšují nad míru dobré výsledky zákona NIRA. Průmyslová výroba vykazuje v tomto měsíci index 59 proti výše uvedenému indexu 88 z března 1935.

Nejlepší srovnávací měsíc (podle „The Economist“ z 22. června 1935) jest říjen 1932, který předchází měsíci, ve kterém Roosevelt byl zvolen prezidentem a který leží před obdobím bankovních nesnází, které převrátily slibný vzestup amerického hospodářství po konferenci v Lausanne.

I na základě tohoto věcného porovnání hospodářské poměry se hodně zlepšily. Tak máme tento obraz:

	X. 1932 (1923—25 = 100)	III. 1935 (1923—25 = 100)	Rozdíl
průmyslová výroba	66	88	+ 22
obchodní obrat	65	81	+ 16
bankovní věřitelé	62,6	80,3	+ 17,7
stavby	29	26	— 3
zaměstnanost	69	78	+ 9
průměrná hodinová mzda	47,4 cents	59,7 cents	+ 12,3 cents

(Podle National Industrial Conference Board.)

Jak vidět, vykazuje sestup jen index staveb. Ale také vzestup hodinové mzdy o 26 % jest v zajímavém rozporu se vzrůstem průměrné týdenní vyplacené mzdy, která se zvýšila se 16,86 dolarů na 21,86 dolarů, tedy ve větší míře než hodinová mzda, což znamená, že průměrné odpracované hodiny se nezměnily přes ustanovení zákona NIRA, který chtěl zkrátit pracovní dobu. Z toho důvodu jest těžko připisovat vzrůst zaměstnanosti účinkům zákona NIRA. Ve skutečnosti NIRA dosáhla jen jednoho výsledku na poli

Co stojí „malá“ válka?

J. H. — Pozornost světové veřejnosti je obřádně k Habeši a tak celkem bez zvláštního ohlasu skončila se regulérní válka mezi Paraguayí a Bolivií o území Gran Chaco. A přece tato „malá“ válka, soudíc vzhledem k velikosti a početnosti obyvatel obou válčících států i na válečné síly obou soupeřů, přinesla mnoho po-
učetného.

Když 14. června o 12. hodině polední dozněl třesk pušek a dunění děl bylo vystřídáno hlubokým zvonitím, skončila válka příměřím, které přejde v mír dva státy — oba poražené. Uvidíme oprávněnost tohoto označení a srovnání přibližných dat a nákladů, jaké si tato „malá“ válka vyžádala.

Předně jsou to náklady nejdrahocennější — na lidských životech, třebaže vojenské principality staví před hodnotu člověka hodnotu koně, motoru, kulometu, tanku atd. Nebudeme diskutovat o tom, že člověk žije v době nejvyšší dosud techniky jako mozek vynálezů a také jejich otrok.

Nemáme dosud přesné statistiky o ztrátách válčících států v Gran Chacu. Odhad je přibližný. Odborníci tvrdí, že nenadšazují odhadem 120.000 padlých (z toho 35.000 Paraguayců), 130.000 raněných a 35.000 zajatců (z toho 1200 Paraguayců). Uvažte však, že Bolívie má celkem jen asi 3 miliony obyvatel a Paraguay asi 1 milion.

Lidský materiál v Gran Chacu trpěl mnoho. Nejen tím, že v tomto „zeleném pekle“ bažin a pralesů je vražedné podnebí, nýbrž také vysilujícím bojem na frontě až 600 km, ovšem nesouvislém, který si vyžádal doplňování řad i 14- a 15letými hochy. Moderní válka zachvacuje celý národ a čím je národ menší, tím je to horší. Ve státních podnicích a hospodářských službách v Paraguayi musily ve velké řadě případů nastoupit místo bojujících mužů ženy.

Skončením války nastal však další sociální problém. Vojáci byli špatně placeni. Měsíční zold měl v našich penězích u mužstva hodnotu 5 Kč a důstojníci byli platem na výši seržantů Spojených států! Nikdo si nic pochopitelně ne-

ušetřil, spíše ze svého dosadil nebo se zadlužil.

Nyní se pozvolna vrací ožebračení vojáci domů bez peněz a bez schopnosti uživit své rodiny. Není divu, že jsou obavy z proudu statistik demobilizovaných, kteří byli zvyklí, stejně jako jejich rodiny doma, aby je živil stát. Bude to problém, jak opět tyto lidi zařadit do rozrušeného hospodářského dění země. Zdá se to skoro nemožné, takže na př. Paraguay, již Chaco až na pás neutrální přisouzeno, hodlá je kolonizovat bývalými válečníky a jich rodinami. Bolívie dosud nemá plánů.

Krise, která byla způsobena světovou válkou a jejíž účinky dosud trpíme, v zmenšené podobě hrozí oběma státům, a to na jejich poměry velmi drtivě. Ještě před válkou o Gran Chaco nevedlo se oběma státům hospodářsky dobře. Světová krise měla také svůj vliv na hospodářský stav Paraguaye a Bolívie již v té době, kdy počalo nepřátelství (červen 1932). Pokles cen cinu, který byl hlavním zdrojem příjmů Bolívie, měl pro tuto zemi téměř katastrofální následky; Paraguay, jejíž státní příjmy beztak byly dosti malé, velmi utrpěla snížením spotřeby a cen masových konserv, quebracho-extraktu a yerbamaté, jejího hlavního vývozního zboží.

A teď si představte, že tyto státy se pustí do války, jejíž hlavní důvod se udává v objeveném petrolejovém bohatství v Gran Chacu. Je zajímavé, že zřídka nafta nebyla dosud potvrzena! Ovšem ze zbrojařské konceny a trusty přišly na svoje při tomto krvavém sporu o území, které přirozenou povahou je bližší Paraguayi než Bolívii. Bojovalo se vlastně jen o čest, o to, který stát má pravdu, vznášeli nároky na toto území. Přišlo to ale draho.

Oba státy, stejně již světovou krizí hospodářsky oslabené, musily si na počátku války vypůjčit. Bolívie na výzbroj a udržování vojska vypůjčila si za hranicemi. Možná, že oklikou nebo přímo od koncernu, který jí dodával zbraně. Paraguay neměla při zahájení války zahraničních dluhů, nyní je však půjčkami na zbraně a střelivo skoro zničena. V Paraguayi přijali pěstitele dobytka jakožto největší národní prů-

mysl nejtěžší hospodářská břemena a tím se octli v zoufalé situaci. Jejich stáda byla stálými rekvizicemi dobytka k užití vojenských sborů tak zdecimována, že ani hromadné prodeje dobytka neznamenaly pro ně dostatečné zisky; při tom musili ještě opatřovat maso pro rodiny vojínů bojujících na frontě.

Financování války způsobilo také pokles valut obou států; Paraguay spotřebovala velký díl zlatého krytí svých bankovek a Bolívie musila sáhnout hluboko do rezerv své Národní banky, aby mohla uspokojit zahraniční věřitele. Tak musily oba národy obětovat své zlaté poklady, aby opatřily vojákům granáty a patro-
ny; konaly se sbírky (dokonce se sbíraly prsteny, hodinky a cizí zlaté mince), aby výtežky z nich mohly být proměněny v munici.

Je to velmi smutná bilance „malé“ války. Není vítězná, jsou dva těžce poražené státy, jejichž samostatný vývoj bude ještě více v budoucnu obrozen, až si zahraničními půjčkami nebo koncesemi budou musiti nechat regulovat svůj hospodářský i politický život.

Budete jistě s nevolí čísti komentář jednoho říšskoněmeckého listu, jímž doprovodil srovnání války o Gran Chaco s válkou rusko-francouzskou r. 1870. Napsal, že malá země může se z této války hodně poučit, zvláště z organizační stránky, jak se uplatňuje obyvatelstvo za války (zásobování v zázemí, ženy nabírají ve službách mužů atd.) a z vojenské stránky, že se rychle pohyblivý uplatní lépe, jak pomalý. K této úvaze druží se poznámka: „Paraguayský malý Napoleon, jak se říká mladému generálu Estigarribia, ukázal se jako vůdce velkého formátu. Nic neubírá jeho talentu, že nemohl dobýt Bolívii.“

Možná, že by si onen list přál, aby si ten malý Napoleon v nové válce vybral talent. My ostatní budeme jistě téžo náhledu, jako rozumné obyvatelstvo obou států, že by bylo nejlepší, aby oba státy uzavřely věčný mír, takový jako jiné dva jihoamerické státy, které na paměť toho postavily mezník, obrovskou sochu Bož. Srdce Páně.

Nemyslíte, že dnešní neklid ve světové politice pramení hlavně z nedostatku mravních sankcí mírových smluv?

zaměstnanosti: zabezpečila, aby vzrůst zaměstnanosti byl doprovázen více než poměrným vzrůstem ve vyplacených mzdách, t. j. 35proc. vzrůst zaměstnanosti s 63proc. vzrůstem vyplacených mezd.

Jak vidno, je těžko už dnes posoudit věcné účinky správy N. R. A. Některé jeho výsledky musejí být však už dnes uznány, jako zákaz dětské práce, zavedení rozumných životních měr v průmyslech, které očividně vykořisťovaly dělníky, zásada kolektivních obchodů, vzrůst dělnických odborových organizací atd.

Správně se však s opačné strany namítá, že zákon NIRA jest zákonem „vzkříšení“ (recovery act), který cílil k znovuztavení celého amerického hospodářství, a ne jen k dosažení částečných zlepšení. Nikdo nezapírá, že zaměstnanost vzrostla, poukazuje se však na to, že snad zaměstnanost mohla vzrůst mnohem více, kdyby náklady na práci nebyly bývaly zvýšeny tak drasticky právě v nejnižším bodě deprese. Na to nedá se odpovědět snad nikdy. Jen nepřímoby se daly odvozovati konečné výsledky zákona NIRA z pohybu cen. Nízké ceny se pokládají často jako příčina deprese. NIRA ve skutečnosti zvýšila ceny, které neměly být zvýšeny. Tak cenový index hotových výrobků se zvýšil od července 1933 do března 1935 o 13 %, zatím však index polohotových tovarů se zvýšil jen o 4 %. Rozpětí mezi oběma indexy, které v červenci bylo 3,1 bodů, se zvětšilo v březnu 1935 na 9,9 bodů. Ještě lépe to vysvítá z konkrétních případů. Na příklad ceny stavebních hmot, které ze začátku byly poměrně vysoké, se zvýšily o více než 20 proc, s výsledkem, že stavební ruch jest stále čtvrtinou normálního stavebního ruchu. Průměrná týdenní mzda jest kolem 22 dolarů, zatím co týdenní činže ze čtyřpokojových bytů (30 proc podpory, osvobození od všech poplatků a daní, levný úvěr a malé pokoje) jest jen 6,50 dolarů. Zřejmé zákon NIRA zvýšil nesprávné ceny a tím podporoval další nepoměr různých cenových hladin.

Odborníci však opakují, že prozatím je těžko dáti o tomto období věcný posudek, jen tolik se dá říci, že v oněch průmyslech, kde ceny klesly pod normální průměr a kde krkolomná konkurence přemírné kapacity snížila nesnesitelně životní úroveň dělníků, kar-

telisující účinky zákona NIRA byly jistě blahodárné (jako v bavlnářském, olejovém, měďařském, uhelném průmyslu atd.). Jinde zase, a to prý dost všeobecně, odstranění omezení zákona NIRA prý určitě působí povzbudivě na průmysl. Nikdo nechce snížení mezd, ale tam, kde mzdy byly zvýšeny nad úroveň kupní síly a mezd ostatních občanů, jest snížení mezd nutným předpokladem pro „vzkříšení“ celého hospodářství. Jen vzájemná vyrovnanost mezi různými cenovými hladinami jest zárukou pro povzbuzení hospodářství, a klíč jako všude jinde jest ve stavebním průmyslu.

*

Pokus Rooseveltův byl příliš veliký a ctižádostivý tým, že chtěl věc příliš univerzální. Mnozí tvrdí, že jeho plán mohl mít větší úspěch, kdyby byl býval zůstal v určitých mezích, t. j. kdyby se byl vztahoval jen na některé průmysly, na nejkřiklavější případy a mohl při tom zůstat v mezích ústavy. Tak však zmizel by zrušením zákona všechny, dobré i špatné stránky tohoto zákona, a ti, kteří doufají na další kontrolu těch odvětví průmyslů, které tohoto nejvíce potřebují, musejí vyčkatí výsledku ústavních bojů, které, jak se zdá, očekávají v příštích letech americký národ.

Prozatím administrace N. R. A. zůstane jen poradním a statistickým úřadem, všechny donucovací předpisy byly následkem nálezu Nejvyššího správního soudu zrušeny. Roosevelt si ponechal jen jedna zadní dvířka, že totiž při státních dodávkách se přihlíží jen k těm firmám, které věrně dodržují i nadále staré cody zákona NIRA. V závěru se dá tvrdit, že Roosevelt naprosto tím ještě není pohben, naopak hledí teď jinými cestami, v duchu ústavy prozatím, a reformou ústavy cestou lidového plebiscitu později, dosíci nutné přestavby a konečného vzkříšení amerického hospodářství. Jak se mu to povede, ukáže budoucnost, zvláště rok 1936. Jedno jest jisto, že z jeho dosavadní gigantické práce se zjevuje celou svou silou jeho neoblomná vůle, která ne teoriemi, ale praxí chce si razit cestu pro lepší budoucnost amerického lidu, a tak i celého světa.

Bořivoj Benetka:

Nedomyšlenost lotrinské restaurace.

Rakouské zákony, jimiž se vrací bývalému panovnickému rodu jejich majetek rodový na území onoho státu, ukázaly jasně, že nový režim v Rakousku kus po kuse bude napravovati „křivdy“, které domněle rod Habsbursko-Lotrinský utrpěl detronisací a důsledky z toho plynoucími. Celá akce má vypadati jako odčinění starých a nezasloužených křivd. Díváme-li se na věc objektivně, uznáme, že Rakušané mají právo, či vlastně povinnost, být vděční bývalé rodině císařské. Jen stačí nahlédnouti do kteréhokoliv rozpočtu monarchie; uvidíme tam, kolik bylo vydáno na země alpské, čili jinými slovy, kolik z českých zemí bylo vynaloženo k prospěchu císaři věrných Rakušanů. Není proto ta vděčnost a láska k císařskému domu něčím ideálním.

Rakousko rozmanitým způsobem získávalo po válce prostředky, jimiž by se nahradily tyto subsidie z českých zemí. Západní Evropa platila, neboť nikdo nevěřil, že by tyto „půjčky“ se zase vrátily do pokladen, z nichž se zárukou toho kterého státu byly vytázeny. Rakousko prostě hřešilo na neznalost poměrů se strany Dohody. Žilo se na dluh a z benevolence, případně i z jakéhosi nejistého strachu židovských bankéřů, kteří raději sjednávali úvěr, než aby se stěhovali z bývalého centra obchodu celé střední Evropy.

Nový režim, kterému smrt Dollfussova vlastně umožnila provedení starých snů, otevřeně prohlásil, že musí se dostati bývalému panovnickému rodu odškodnění za křivdy, spáchané prý dřívějšími vládami republiky rakouské. Stát, odkázaný na subsidie, najeďnou rozdává a nic na to nehledí, co tomu řeknou v cizině. Velmoci jsou zaneprázdněny africkými těžkostmi a tak rakouští politikové mohou klidně vydávati zákony, které nechtějí být ničím méně, než in integrum restitutio! Ovšem navrácení v předchozí stav jenom v takovém omezeném územním prostoru, jakým jest Rakousko dnešní, třebaž ve znaku jest zase dvouhlavý orel římských císařů, nebylo by důstojno starého panovnického rodu a proto претендент se nevrací domů. Čeká, jak bude dále. Bylo by jistě groteskní, kdyby císař rakouský vládl takovémuto kusému území. Nejlepší země císařské koruny jsou v jiných rukou, které dovedou už ostříhati bezpečně znovudobytých práv proti každému. Proto věříme ujistě-

ní rakouských politiků, že Otto se nevrátí. Vyskytl se v některých zahraničních listech návrh, zřejmě inspirovaný z okruhu Zitina: aby se císař rakouský stal představiteltem států v kotlině dunajské při „úplné jich neodvislosti“. Byl to ovšem pokusný balonek, který snad ani u nás nevzbudil zájem, ale jinde, na západě, nebyl jenom tak nechán na pospas nezájmu. Naopak. Doveden propagandě, kterou Zita dovede vyvinouti velice šikovně, se podařilo proniknouti do mnoha listů a do nejvyšších kruhů politických ve všech západních státech. Tím si vysvětlíme, že nové zákony rakouské nevzbudily rozruch. Byly prostě očekávány.

A jak jest stanovisko našeho státu na jedné a nás katolíků na druhé straně. Nenašli bychom na celém území naší republiky člověka, který by i při největší svobodě volného uvažování si přál obnovení staré monarchie. Tím spíše nenašli bychom něco podobného v prostředí katolickém. Žije a namnoze jest dosud veřejně činná generace, která viděla líc i rub „katolického“ panovnického rodu. Josefinský austrokatolicismus doznával za panování Františka Josefa v opravdu důstojné zakončení. Nebylo katolické Církve, neboť katolická církev byla zde jenom mocenským prostředkem císařské politiky. Panovníci dali to docela srozumitelně na jevo při mnoha příležitostech a známé veto Františka Josefa před volbou Pia X. ukázalo, že domnělá úcta a láska jsou jenom maskou, za níž se skrývá pravá podoba: německý kníže se všemi nuancemi podle pruského vzoru!

Náš stát může klidně pohlížet na události v Rakousku. Nyní přišla chvíle, kdy my můžeme rozhodovati ve střední Evropě. Na nás bude záležeti, zda ve Vídni bude sídlo expansivních cílů detronisovaného rodu panovnického. Jak jsem naznačil: my jako katolíci i jako občané státu díváme se na akce rakouských politiků s údivem. Neboť co podniknou, aby zajistili existenci svého panovnického rodu, když doposud žili z milosti západních velmocí? Jak zaopatří lesk císařského dvora, jak přesvědčí skutky věrné Rakušany, že nyní zase budou žít z mízy, přicházející z krajů, které nemají chuti stát se znovu dojnou krávou alpského státečku?

Svého času byl to český stát, který se stal jádrem

onoho mohutného státu ve střední Evropě. Všechny další výboje plynuly především z titulu českého krále. Z Prahy byla budována velmoc na Dunaji. Od té chvíle, kdy byl význam Prahy popřen a začalo se budovat sídlo ve Vídni, od té chvíle vlastně možno datovat úpadek moci dědičných králů českých, kteří na konec vůbec ani nestáli o to, aby také ústavně těmi králi se stali! A tím položili poslední podkopy pod svůj trůn.

Jest proto opravdu směšné, chce-li se budovat nové mocenské postavení na něčem, co jest mylně vykládáno. Neboť nebylo nikdy rakouské státní myšlenky; už ten pojem „Rakousko“ jest cosi nepochopitelně vymyšleného, ve vzduchu visícího! Mohla býti uherská státní myšlenka, česká státní myšlenka, ale nebylo a nebude rakouské státní myšlenky. Může existovati nějaká Lotrinská idea restaurační, ale nikdy nemůže se krýti pláštěm nějaké myšlenky rakouské.

Chceme říci tímto článkem zřetelně jako list katolický: Nevměšujeme se do vnitřních záležitostí rakouského státu. Ale jako katolíci varujeme všechny katolické činitele za hranicemi, aby nepodléhali nějaké

sentimentalitě. Neběží v Rakousku o restauraci katolického státu, ale o nové prameny, kterými by se mohly nahraditi dnes už vysychající. Bývalý panovnícký rod nezasloužil se nijak o katolickou církev, která byla mu pouhým prostředkem mocenských cílů. Není proto naděje, že by v přítomné a budoucí době se mohl nadíti katolický svět něco jiného. Slovanští dědicové Rakouska-Uherska dávno již mají uspořádan svůj politický život tak, že jakékoliv snahy po nadřazené suverenitě zdají se nejen nemyslitelnými, ale přímo odvážným gestem proti základním právům každého člověka a katolíka tím spíše.

Sjezd v Praze ukázal, že katolíci jsou páteří tohoto státu. Katolíci bez rozdílu národností stojí dnes za státní myšlenkou. Svobodně a bez postranních úmyslů a záměrů. A ti v zájmu své náboženské svobody a v zájmu pevné základny katolického života ve střední Evropě už dovedou odmítnouti hesla, jimiž má se zalepiti zrak i sluch katolického světa na západě.

Jaké jest to prostředí, ukazuje život a smrt posledního českého krále, který ani živý ani mrtvý nechtěl se navrátiti do císařské Vídne. I v tom jest symbol pevné vůle nás všech!

Bořivoj Benetka:

Vilém z Rožmberka.

(Dokončení.)

Vojenské tažení, jehož se vedle českého vojska stavovského účastnilo vojsko i z ostatních zemí korunních a k němuž se připojily také sbory císařské armády, doplněné nevalnou pomocí říšskou, skončilo vlastně táborem mezi pevnostmi Raabem a Komárnem, odkud se vojsko nehnulo. Zatím Siget, hájený švagrem krumlovského vladaře, Mikulášem Zrinským, dostal se do rukou tureckých. Smrt Solimanova zabránila dalším operacím tureckého vojska, které se hnulo zpět. Proto i tábor Maxmiliánův se rozešel, nic nepořídív. Stěžoval si proto právem pan Vilém v důvěrném dopise pražskému arcibiskupu: „Nic prospěšného zde neprovozujeme, než darmo ležíme, zahálíme a peněz utrácíme a nemálo na jiném místě jsme země i lidí dobrých ztratili.“

Smrt Jana mladšího z Lobkovic uprázdnila úřad nejvyššího purkrabího a na jeho místo zvolen v pátek po Božím těle pan z Rožmberka, kterého hned nato čekala správa českého království, jelikož Maxmilián se odebral na říšský sněm do Špýru a přikázal, aby pan Vilém, v čele deseti úředníků zemských, „osobou svou co nejvíc může, na hradě Pražském přítomný býval“.

Roku 1572 chystal se Maxmilián ke korunovaci Rudolfa na krále uherského. Do těchto slavnostních příprav došla zpráva o smrti polského krále Zikmunda II. Augusta, posledního Jagellonce. Proto císař rozhodl se vypravit do Polska poselstvo, které by se pro druhorozeného syna Arnošta ucházelo o korunu polskou. V čele poselstva postaveni pan Vilém a nejvyšší kancléř Vratislav z Pernštejna, kteří také dne 28. srpna do Krakova dorazili s velkým průvodem. Z Krakova jelo poselstvo do Varšavy, kde byli odkázáni do Ousandova u Lublína, aby tam přezimovali. Původně položené datum sněmu polského odloženo z října až na Tři krále roku příštího. Ale ani to datum nedodrženo a tak teprve v dubnu pan Vilém v čele českého poselstva mohl ve Varšavě dosíci slyšení, v němž se přimlouval za zvolení Arnoštova. Úvod řeči přednesl česky, vlastní řeč latinsky. Byl ji velmi ozdobně složil rada nad apelacemi Šimon Proxenus a Sudetis, ale ani tato řeč nezabránila, aby za krále polského nebyl zvolen 7. května bratr krále francouzského Karla IX., Jindřich.

Vrátil se tedy pan Vilém s nepořízenou domů, ale ani tam nečekaly veselejší zprávy: Stěžuje si Maxmiliánovi, že toho roku vzešla velká škoda krupobitím u dvou set vesnic a pěti městeček a patnácti

předních popluzí jemu a bratru panu Petru Voku, nadto i zámek Nový hrad, když blesk udeřil a zapálil, při čemž hrad se vznítíl, za své vzal.

Téhož roku koupiv na hradě Pražském dům švamberský, dal jej pobořiti, k domu svému přistavěti a postrannou zahradu uvnitř zříditi.

Smrt Karla IX. a s tím naděje, že by polský král Jindřich (nedávno korunovaný v Krakově) po něm byl povolán na trůn francouzský, způsobila Polákům těžké starosti. Nic nepomohlo, že snažili se Jindřicha v zemi udržeti. Unikl i bystrému oku své polské družiny a po šesté se ocitl 24. června ve Vídni. Tím ovšem nastala Polákům starost, koho na jeho místo si posadí. A tu vyskytly se i hlasy, aby pan Vilém „pán rodu starožitného Ursinovského, od několika set let po předcích svých Čech a bratr jejich přirozený, pán rozumný, učený, střídmy, katolický etc.“ byl za krále polského vyvolen. Nebylo to jenom několik osamocených hlasů, ale zdá se, že Maxmilián, marně se i nyní doprošuje koruny pro bývalého kandidáta Arnošta, raději viděl korunu polskou na hlavě Batoryho, než českého velmože, jehož služeb těžko by zejména tehdy postrádal.

Sněm měl pojednati o české konfesi a tu i strana katolická pokládala za potřebné, tušíc spory a zápas, uraditi se o společném postupu. Proto v červenci obrací se pan nejvyšší kancléř, Vratislav z Pernštejna, na pána z Rožmberka dopisem, v němž „za velkou potřebu býti znám, abychom z nich (t. j. podobojích, dožadujících se pod rouškou české konfese uzákoniti augsburskou) příklad vzali a též učinili, a jsouce my katolíci, a nás již neveliká hrstka, také včas na to pomysleli, jak bychom se se svými věcmi přihotověli, tak aby naše víra katolická k zmenšení a k většímu útisku nepřišla, a my všichni v tomto království abychom v lásce a svornosti s sebou mohli zůstat i trvati“. Odpověď ukázala, že nejvyšší purkrabí sám o věci přemýšlel, ale nechce, aby katolíci zatím na sjezdě se radili, jaké mají stanovisko pro příští sněmovní jednání. Ale při tom pro příhodnou chvíli příslibuje, že co „k zachování religii naší lásky, svornosti národa a nejmilejší vlasti naší své jakž práce, starosti a se vším srdcem upřímné rady přidati a v čem prospěšný a užitečný býti mohl a uměl, toho podle VMti a jiných milovníků vlasti naší nebude mi, dá-li Bůh, nikdá těžké, odporné a nemožné vykonávati“. Má na mysli i jiné věci, ale o těch nejlépe si ústně promluví.

Ale na straně polské dosud nevzdali se jeho přátelé naděje, že by pan z Rožmberka mohl přijmouti korunu královskou. I sám pan Vilém vyslal nové poselstvo s panem Janem Netolickým v čele, do Polska, ačkoliv není dosti objasněno, co bylo jeho úkolem. Ale ani roku příštího není rázem rozhodnuto, kdo bude opravdu v Polsce králem. Stojí proti sobě dva kandidáti: vévoda sedmihradský Štěpán Bátory a král Maxmilián sám (když kandidatura mladšího syna Arnošta skončila nezdarem). A tu třetí kandidát, vévoda krumlovský, pověřen posláním, aby odejel na sněm do Ondřejova a tam Poláky přemluvil, aby upustili od rozhodnutí korunu ve skutečnosti poskytnouti Anně a k ní aby se vévoda sedmihradský přiznal a tak přece jenom se stal polským králem. Maxmilián opíraje se o tvrzení, že část volenců odevzdala hlas jemu, žádá, aby sněm sice Annu nadále za královnu vyvolil, ale manželem aby se stal odmítnutý kandidát Arnošt. Ale ani přímlyvy pana z Rožmberka nic nezměnily a Štěpán Bátory byl králem zvolen. Životopisec vévody Krumlovského, Václav Břežan, poznamenává, že „sluší i to vědět, že pan vladař Rosenberský velikú (anobř větší, nežli dům rakouský, nemluvě toho na zmenšování a ujmu téhož slavného domu) náchylnost od pánů Poláků jměl a za krále žádán i jakož jeden tehdejšího času k důvěrnému příteli v polském jazyku takto byl psal: Jego Miłosci pana z Rožmberka cnotliwego i świętego pana, acześmy wszyscy radzi widzieli, ale na większy nasz żał do nasgo posłano. Gdyby był przed sześciami niedziel przyjechał, prawie by w czas było rzecom naszym. Ale Boże temu nieodpuszczaj, kto nam w tym winien... Mysmy Uhra królem obrali (kiedy Czecha niedopuszczano).“

Po smrti Maxmiliánově i jeho nástupce Rudolf snaží se udržeti služby pana vévody Krumlovského. A tak jeho přičiněním dochází ke třetí ženitbě pana Viléma. Tentokráte to byla markraběnka bádenská, Anna Marie, která 27. ledna arcibiskupem Antonínem byla sezdána s mocným pánem Rožmberským. Leč ani toto manželství nebylo dlouhé. Za pět let byl pan Vilém znovu vdovcem. Ale ani sklonek jeho života nebyl vlastně pro něho. Neboť jeho služeb potřeboval Rudolf stejně jako kdysi Maxmilián. Pojilať se tu moudrost a rozsáfnost páne vladařova s jeho vynikajícím postavením vně i uvnitř říše. Nejlépe to bylo patrné při obsazování trůnu v Polsku. Pravdou jest sice, že koruna polská potřebovala bohatého krále, aby mohl poplatiti dluhy svých předchůdců, což pan Vilém zajistě by mohl si dovoliti. Leč byly tu zajistě i příčiny jiné: dobré jméno jeho a při tom snad také to, že byl Čechem. Neboť jen si vzpomeňme, že sám kdysi svoji přímlyvu za Arnošta uvozuje českým proslovem a jazyk český tehdy v Polsce nebyl cizí. Bylo proto postavení pána z Rožmberka jistě velmi významné a smíle říci, že málokterý z domácího rodu mohl se poplubit takovou váhou svého slova.

Bylo proto více než podivnou náhodou, že snoubí se na konec s dcerou domácího rodu, s Polixenou z Pernštejna, aby tím netuše založil slávu jiného českého rodu, Lobkoviců. Teprve kněžna domácího rodu stává se jeho dědičkou. I když zemřel bezdětný, přece neodchází majetek do cizích rukou. Když zemřel, 31. srpna 1592, „padl platný sloup království českému, anobř vši svatě říši, jakož hned proměny hrozná a dav lidí následoval. Nenacházím, aby kterého pána českého kdy více lidé pobožní a obecně dobro milující tak dobře pod jednou jako pod obojí jako toho pana Viléma z Rosenberka, a zvláště když na ně těžkosti nejedny přivalily se, srdečně oželeli a oplakali.“ (Břežan, 299 str.)

Pozn.: Stručná jubilejní črta přilíh se rozrostla. Snad jindy bude možno věnovati obšírnější pozornost tomuto znamenitému muži, který slávu rodu i slávu českého jména všude šířil a zveleboval. Mnoho věcí dosud nebylo dobře využito.

Potřebujeme propagandy v katolickém světě.

—bka— Zahraniční novináři na Katolickém sjezdu v Praze byli vybíráni příslušnými zastupitelskými úřady. Ukázalo se, že znalost poměrů v katolických novinách jest slabou stránkou naší zahraniční propagandy. Podařilo-li se přes to dosíci zisku, reprezentovaného řadou příznivých článků, ukázalo se, že katolické noviny v cizině dovedou reagovati na každou pozornost, jen když má příslušnou vhodnou formu. Většina novinářů přijela k nám nepřipravena, neinformována o našich skutečných poměrech a proto také mnoho věcí jim bylo nepochopitelné. Tím snad se stalo, že leckteré noviny v cizině zaznamenaly vnější dojmy, ale — z pochopitelných příčin — nemohly proniknouti k jádru našich poměrů. Vůbec katolický svět v cizině musel doposud téměř sám se starati o informace o nás a proto často ty informace byly podle toho. Byly doby, kdy na př. La Croix z vlastního podnětu (po smrti msgra Hanuše) sháněl českého spolupracovníka. Zatím ovšem došlo ke změně názorů a dnes už toho zájmu není, či vlastně nebylo. Stejně to bylo i s jinými časopisy v cizině, které často marně se dovolávaly ochoty u nás a tím ochotněji otevřely své stránky cizí (pověštině maďarské) propagandě.

Zatím co liberální a socialist. tisk byl neúměrně ke svému vlivu předmětem oficiální pozornosti, katolický tisk byl pomíjen. Nej-smutnější jest ovšem, že toto pomíjení vlastně bylo mnohdy inspirováno i z kruhů, které měly mít docela jiné stanovisko, než nějaké lokální, osobní. Měl jsem příležitost za sjezdu seznámiti se s řadou cizích novinářů, kteří teprve po rozhovorech chápali, že tu jsou v zemi katolické, kde ani národnostní otázky nemohou zabrániti společné spolupráci katolíků. Ale i katolická kultura se jim teprve začala kus po kuse objevovati jako duchovní poklad celé země, celé říše. Byla proto bilance tohoto pohostinství hodně dobrá, zejména když uvážíme, že hosté sem přišli často více než nepřipraveni. Slyšeli jsme proto často hodně lichotivých slov, které proměněny ve skutky znamenaly by zejména nyní velmi mnoho pro posílení naší říše v mezinárodním katolickém světě. Jest na oficiálních činitelích, aby využili příznivé nálady a podchytili zájem katolického tisku na trvalo.

Ze soukromé iniciativy vyšlo už několik námětů a snad po prázdninách dojde k jich realizování část po části. Pro tisk náš bylo ovšem překvapením, jak dovede cizí katolický tisk psáti o našich poměrech. Byl překvapen tisk t. zv. katolický i liberální a socialistický. Ten prvý proto, že si byl vědom toho, že sám se o zájem katolických novin zahraničních o naše poměry nestará (až na čestné výjimky plynoucí z osobních styků!), ti ostatní proto, že ve skutečnosti katolický tisk zahraniční byl jim docela cizí a neznámou pevninou, terra leonum.

Jest radostno konstatovati, že i se stanoviska státně propagačního byl sjezd dobrým a užitečným ziskem. Ale takto získaný kapitál nesmíme nechati ladem. Využijme ho, snažme se, aby byl uložen na dobrý úrok. Neboť všecken výnos poplyne k dobru i státu i katolickému životu u nás, který doposud svou izolovaností mnohdy škodil sám sobě.

Katolické noviny jsou v cizině velmi vlivným činitelem. Nesmíme na ně hleděti našimi okuláry. Síla a moc katolického tisku postavená do služeb pravdivé a rozumné řízení propagandy, toť jest onen činitel, který chyběl doposud jako účinná zbraň nám všem, kteří už řadu let sloužíme dobrému jménu i státu i katolíků v něm tvořících aspoň číselnou převahu. Podařilo-li se usměrniti všechny akce, podařilo-li se vytvořiti u nás rozumně řízenou službu zahraničnímu katolickému tisku, potom dobro a užitečnost pocítí stejnou měrou i stát i my, katolíci, izolovaní často od cizího, katolického světa vlastní ležérností a netečností.

Až po jistém časovém odstupu bude se měřiti výsledek činnosti katolické a liberální tiskové služby pro zahraniční propagaci republiky, uvidí se, kolik a jak těžké kapitály se promarnily, že nebyl přibrán už dávno právě katolický tisk jako vlivný činitel v cizině. Byl proto i po této stránce I. katol. sjezd velmi důležitým mezníkem. Ovšem nesmí zůstat při konstatování. Dnes jest čas k práci. Každý promarněný týden znamená nenahraditelnou škodu.

Není vše skončeno.

J. K. — Některé události jsou jakýmsi doslovem předcházejícího dění. Jiné zase jsou spíše prologem k následujícím věcem. Katolický sjezd, který se skutečně zdařil, je prologem. To jest ostatně úkol, posláni všech katolických sjezdů v cizině, ať již myslíme na země románské nebo germánské. Minulost jest v nich zhuštěna ve zkratce, a ta ještě má tvořivé poslání pro budoucnost. Což teprve, když běží o I. katolický sjezd celostátní!

Slova prologu je třeba hledati ve dvou projevech: Jednak ve vnější manifestaci, jednak v resolucích, v nichž vedle připraveného jest i to, co bylo nalezeno v srdcích sekcí. Nuže, vnější stránka nás poučila o několika málo známých faktech. Prvním bylo poznání,

1918 bylo na tuto věrnost podniknuto velice mnoho prudkých útoků tiskem, schůzemi, falšováním historie, odpadáváním kněží, zakládáním nových konfesí, školou, ba i státními zákony. A přes tento soustředěný nápor zachoval si lid věrnost, ba ještě více, byla v něm probuzena touha po projevech zbožnosti z minulosti. Toto probuzení projevila ona stránka sjezdu, v níž vynikal nade vše poutní ráz zpovědi, odčinění, modliteb, vyznání víry a obnovení křestního slibu. Jako by ve vroucnosti, již vkládali na náměstí svatého Václava před nejsvětější Svátostí oltářní, před křížem a svatými patrony českého národa do svých pohledů, do svých slzí, do svých modliteb a slov, byl stažen a soustředěn smutek desítek let žitých jen na okraji víry a ne v ní. A toto zjištění zavazuje, jest i nejlepším prologem k budoucnosti. Smytím a odčiněním urážek byla připravena půda pro obdělávání a zasévání zdravého zrni.

Resoluce sjezdové nejsou jenom šlehnutím do vody, jen aby se něco dělalo, řeklo. Jsou rozkazem, který má znamení vůle episkopátu z celého státu. A který má zároveň duši to, co se zove Katolickou akcí. V obu těchto věcech tkví závaznost netoliko vnější, nýbrž i osobní. Ovšem záleží na tom, jak ti, kteří jsou postaveni v čelo, v první řadě pastýři duší, dovedou tu závaznost ve všech zdůvodnit a udržet. Připomenu příklad katolických sjezdů německých, které od roku 1850 měly tak veliký vliv na vývoj poměrů v celé říši, nejen tedy katolické Církve. Katholikentage stvořily pevnou organizační síť v celém Německu a tuto síť dovedly zatahovat stále do větších šíří a hloubek. Resoluce na nich odhlasované mi připadají jako uzle, držící celou síť ustavičně pohromadě. Všechny složky katolického života buď přímo vzrůstaly nebo aspoň se šířily katolickými dny, jejich duchem a usneseními. Tím se stalo, že byly hlasem pro všechny katolíky a lehce potom pochopíme, proč prvním činem hakenkreuzlerské nadvlády, chtějící šířit novopohanství, bylo zakázání katolického sjezdu. Páni dobře chápali, co znamená jednota rozkazu a poslušnost. Kněží, všichni vedoucí jednotlivých organizací, přísně dbali, aby činnost v dalším roku odpovídala sjezdovým resolucím, jsouce si i vědomi, že před příštím sjezdem budou musít skládati účty. Do měsíce po sjezdu měli všichni v ruce knihu o sjezdu a jeho usneseních a ta byla více než příručkou, byla jakýmsi zákoníkem pro všechny katolíky. Od Německa se musíme v tomto ohledu učit, chceme-li, aby i náš sjezd měl váhu, kterou z vůle Prozřetelnosti projevuje vnějším rázem a vroucností víry účastníků.

Slavnostními dny červnovými a červencovými nebylo tedy vše skončeno, nýbrž teprve začato. Teď čeká teprve těžká práce.

Sociální týden v Angersu: Pokoj Kristův spravedlností a sociální láskou

J. K. — Dne 22. července, hned po skončení národního eucharistického kongresu ve Strasbourg, bude zahájen ve městě Angers Sociální týden katolíků francouzských — La Semaine Sociale des Catholiques Français. Jeho program je zvlášť důležitý a časový: Pokoj Kristův spravedlností a láskou. Je známo, že tyto Sociální týdny mají zvláštní úchvalu Velekněží, Lvem XIII. počínaje. Každý Týden je jim předem oznamován a je v tom kus zápasu, který byl před 35 lety probíhán. Tehdy totiž vznikla první myšlenka na uspořádání Sociálního týdne. Od let osmdesátých minulého století byly pořádány ve Francii sociální kongresy, na nichž mluvili León Harmel a de Mun, Tour de la Pin a j. a j., a tyto kongresy měly vždycky silnou odezvu, poněvadž vždyť taly do živého. Proto často dávaly podnět k polemikám a měly hojně odpůrců i mezi samými katolíky, kteří dobře smýšleli, ale

Proto oznámení I. Sociálního týdne narazilo na o části katolické veřejnosti, obávající se socialistické vlivů. A tehdy pořadatelé se obrátili na Lva XIII. sociálního papeže, a pak na jeho nástupce, Pia X., je vzali v ochranu, důvěřující naprosto v jejich vověrnost a opravdovost. I letos byl zaslán list J. tosti Piu XI., to tím spíše, že program Týdne chci šit vážný problém na základě jeho encykliky „Quagesimo anno“. J. Em. kardinál Pacelli odpověděl kým a důležitým dopisem jménem svatého Otce kladní věty tohoto dopisu zde uveřejňujeme, i vadí i o našem katolickém sjezdu bylo mnohým niky nejen v sekcích, nýbrž i ve slavnostních : mážděních navrhováno řešení současné krise v d křesťanské spravedlnosti a lásky.

J. Em. kardinál Pacelli navazuje na Triduum ské, na němž zastupoval Velekněze, dokládá, že ním a jednáním Týdne jest jednota cíle, neboť oběma o rozšíření Kristova pokoje ve světě. „Po to není jen bezprostřední bezpečnost národů v j vzájemných vztazích. To je též pokoj v řádu a každé země. Tento vnitřní řád dnes vyžaduje, soudí všichni lidé, organizaci odborového života i chu spravedlnosti v lásce. V četných krajích po kem tragické krise, která částečně paralyzuje j život průmyslový a obchodní, se snaží s četnými kázkami a různým způsobem vzkráslit nebo zavést ně instituce veřejnoprávní, které v řádu sociá právním by mohly hospodářskému životu při dobrodiní řídicího orgánu spravedlivého i účinnu (Není třeba mnoho přemýšlet, abychom nepo: že se zde myslí třeba na úsilí, které vyvíjí belg premiér, Van Zeeland, bývalý profesor katolické versity v Lovani, nebo Salaza v Portugalsku, s schnigg v Rakousku, Robles ve Španělsku atd.)

Ve Francii se v poslední době stále více a více r o stavovském zřízení. Tak zemědělské organisa vzaly tento problém za základ svého valného sn

Někdy je lépe býti psem...

Lodní správa velkolepé transoceánské lodi „mandie“, cenově nepřístupné obyčejným smrkům, chystá pro pejsky buržoustů a nabobů, kte po ní plaví, denní bohaté menu. Přečtěte si je a mi za pravdu, že je dobré býti dnes psem, ovšem žoasním.

Polévka Bouky.

(Štáva, maso, brambory.)

Rozkoš à Zitta.

(Štáva, mrkev, sekaná pečeně, nudle.)

Zeleninový lunch pro dogy.

(Pečené jehně, špenát, zelený hrášek politý masitou štávou.)

Na psí zoubek.

(Kosti z hovězího žebírka, kosti od šunky, kost telecí.)

Nu, a potom si přečtěte stupnici měsíčních zaměstnanců na této přepychové lodi:

Vedoucí mužstva	665 fr.
Podmístři	650 fr.
Námořníci	585 fr.
Vrchní topiči	665 fr.
Ostatní topiči	635 fr.

To vše je za celodenní a celonoční službu, r zdraví a života a ustavičné vzdálení domova. ovšem zaopatření, ale o psím menu se jim ani n zdáti.

Horác řekl, že u Heroda je lepší býti jeho ve než synem. Na lodích těchto zpupníků jest jistě býti psem než člověkem.

P. Silv. M. Braitto O.

vání a i Sociální týden k němu bude přihlížet. Všichni se domnívají, že v tom může být nalezeno východisko k uspořádání nového hospodářského řádu. V tom smyslu píše i J. Em. kard. Pacelli, když poznamenává, že musí být ukončen třídní boj. „Je třeba, aby třídám, postaveným proti sobě, byly nadřazeny řádné orgány, stavy nebo odbory, které sdružují lidi ne podle místa, které zaujímají na trhu práce, nýbrž podle různých odvětví sociální činnosti, již vykonávají. Je dále třeba nalézt pro celek zaměstnání princip jednoty ve společném dobru, k němuž musí všechno směřovati, a každé, pokud na něm jest, koordinací svého úsilí. Tato sociální politika se bude snažit o obnovu odborových těles.“

Vyvstává myšlenka na dřívější cechy, ovšem dnes je nelze obnovit v jejich stavu a není ani možné užít nějaké stejné formule. Je nutno dbát různosti národů, prostředí, doby. „Lidé mají svobodu zvolit způsob, jenž se jim zamlouvá, jen když budou dbáti zákonů spravedlnosti a společného dobra.“ Ovšem nestačí dáti stavovské instituci právní strukturu, musí „mít i duši, totiž ducha spravedlnosti a sociální lásky“ a v tom se uplatní znamenitě Katolická akce, která je organizována podle stavů a „tvoří a vychovává své členy k inteligenci a praktikování povolání jejich stavů, což znamená, že je vede k řádnému plnění stavovských povinností“.

Hákový kříž proti kříži Kristovu.

V době, kdy uzavíráme toto číslo „Života“, vyvinul se protikatolický boj v Německu takto: Soustavné porušování konkordátu, útoky proti katolickému kleru a katolickým organizacím, konkordátem chráněným, a vystoupení ministra Fricka proti katolikům, že musejí se podrobiti všemu, co stát nařídí, bylo dovršeno nařízením ministra Goeringa, kterým se stává veškerý klerus a katolické hnutí pod dozor tajné státní policie a hrozí se rozpuštěním katolických organizací a zvláště mládeže. Vatikán po tichém protestu podal po Goeringovu nařízení oficiální protest, který předložil nuncius Orsenigo. Současně sešel se 21. července na hrobě sv. Bonifáce v katedrále ve Fuldě veškeren říšskoněmecký episkopát, aby po poradách vydal společný pastýřský list o situaci katolicismu v Německu.

J. K. — Nelze popřít, že novopohanské hnutí v Německu je na ustavičném postupu. Řízeno je universit. profesorem Hauerem, jenž je zván „novým Nietzsche“ a má již přes 2 miliony přívrženců. Generál Goering a hlavní vůdci moderního národně-socialistického Německa jsou mu nakloněni a při různých příležitostech s uspokojením naslouchají řečem, tupícím křesťanský kříž a hlásajícím blízký konec katolicismu. V písni, zpívané po celém Německu hitlerovskou mládeží, v této nové hymně pohanské, která o slavnostech slunovratu se zpívala na tolika místech, je hluboká zášť proti kříži a proti Římu.

„Uragan se řítí rovinou — nové millenium počíná — Německo se probouzí — Papež trní v Římě na hedvábných polštářích — jeho faráři ho obklopují. — Co záleží synům německé matky — na papeži a jeho farářích? — Pálili naše předky jako bludáře — krev Sasů zbarvila vody řek! — Faráři kradou lidu jeho duši — ať jsou římskými nebo lutheránskými! — Učí židovské víře. — Nepotřebujeme prostředníků s nebem. — Nám svítí slunce a září hvězdy. — Krev, meč a slunovrat jsou našimi vůdci do nekonečna.“

Ovšem toto bojovné nazírání naráží nejen na katolíky, nýbrž i na protestanty, věřící totiž, a má nesporně, hlavně mezi těmito, velikou zásluhu o probuzení náboženského citění. Cizinci, kteří v posledních měsících dleli v Říši, shodují se v tom, že jde o mocné probuzení náboženského uvědomění, které se projevuje různými způsoby. Zdůrazňují na prvním místě růst lásky věřících k pastýřům, biskupům i kněžím, jejichž nebojácnost je skutečně příkladná a hlavně mladý klerus je v tom ohledu jedinečný. V Bomheimu v Porýní byl zatčen v srpnu minulého roku a odsouzen na jeden rok do vězení farář, poněvadž prý řekl na schůzi — slyšel to jen hakenkreuzlerský starosta — aby „nehlasovali pro Hitlera a bandu jeho vrahů“. Ode dne jeho zatčení každodenně se večer od 5. do 6 hod. večer shromažďují v kostele osadníci a konají adoraci za faráře, který je ve vězení. O jeho svátku byla za něho sloužena slavná mše svatá a kostel byl přeplněn. Byl tam jmenován nový farář, ale osadníci ho odmítli. V Rheydtu a München-Gladbach, odkud pochází Goebbels, „němečtí věřící“ (vládní) konali shromáždění, které, když řečník začal útočit na náboženství, musilo být přerušeno pro odpor velké většiny přítomných. V München-Gladbach

protestanti a katolíci společně přerušili písní „Velký Bože, chválíme tebe — Te Deum“ řečníka, jenž rovněž mluvil proti zjevení. V tomtéž městě jsou denně konány adorace za odčinění urážek, způsobených Bohu. Nikdy, a to je hlas z celého Německa, nebyly chrámy, hlavně protestantské, tak četně navštěvovány, jako jsou v těchto dobách kulturního boje. Cítí se, že Církev jest matkou, která miluje své děti, a již děti její nesmějí opustit.

Církvi katolické je vyhlášen boj jak v kněžstvu světském, tak řeholním, tak v organizacích a spolcích. Má být současně zasažena celá Církev a nejen část, jako třeba řády a kongregace. Toto spojení je velice promyšlené a pochopíme to teprve, když si uvědomíme poněkud poměry v Říši za posledních sto let. Teprve r. 1848 dobyla svobody farní činnost. Přišly kongregace a řády, vznikly četné organizace. Protestantismus se zděsil z důsledků svobody a Bismarck měl kulturním bojem tuto činnost zadusit. Vytrhl v boj proti kleru, proti oficiální Církvi, ale musil couvnout před železným chodem katolických organizací. Toho jsou si národní socialisté dobře vědomi, a odtud jejich změněná bitevní metoda.

Proto nejdříve se vrhli na katolické organizace, které jsou v Německu prostě obdivuhodné, a působily v oblasti i náboženské, i sociální, charitativní a mimo to i nepřímě politicky, neboť dodávaly centru nejlepší síly, ba i vedoucí. Nuže, těmto organizacím byla znemožňována a konečně zakázána činnost. Byly jim vzaty jejich domy, zastaven tisk. Jejich vůdci byli pozavíráni nebo povražďeni. Jejich odsouzení bylo často vyjádřeno takto: „Právnícky osvobození morálně odsouzení!“ Obhajoba byla ztěžována. Byl vyhnán z úřadů a ponechán v bídě. Zatím co byli dávány ve státních i soukromých úřadech národně socialistickým úředníkům vysoké platy, členové katolických spolků bez udání důvodů, ač byli schopní mi úředníky, byli zbavováni svých míst.

Sedmdesát let práce bylo rozmetáno, nebylo dbáno na znění konkordátu. Byl dán rozkaz: Vše, co má v sobě jen něco konfesijního, musí zmizet. Dne 25. dubna šéf „Fronty práce“, Ley, dal rozkaz, aby byly zasaženy rozhodující ranou Kolpingovy svazy. Nestrpíme pravil, aby byl zde činěn rozdíl mezi uředníky. Ne můžeme uznat, aby katolický uředník se lišil od evangelického. Chceme jen, aby byli Němci. Chceme osvobodit „Frontu práce“ ode všeho, co by se mohl dotknout její jednoty. Opakuji opět: Není možné býti současně členem nějaké konfesijní organizace německé „Fronty práce“. Tato dualita je naprosto nepřijatelná. Jinými slovy, Kolpingovým tovaryšům byl rovněž vyhlášen boj na život a na smrt.

V Německu došly věci tak daleko, že vroucí opravdový katolík nebo protestant jsou považováni za největší odpůrce národa. To již tak bývá všude, kde se vede boj proti Bohu, tedy III. Říše si nemůže počínati jinak. Ale „brány pekelné ji nepřemohou“ ta slova Kristova platí i pro Německo hitlerovské.

ogram náboženské práce v duchu Katolické akce. Na sv. Hostý-koná se ve dnech 26. až 29. srpna t. r. kurs a porady kněží arcidiecése olomoucké, uspořádaný diecéšní Katolickou akcí. Duší pod-ču je prof. dr. B. Vašek z olomoucké CM. fakulty. V provolání zdůrazňuje, že sjezdové resoluce nesmějí zůstat jen na papíře, isejí býti uvedeny v život. Sjezd katolický v Praze byl jen formál-ukončen, musí býti v něm stále pokračováno a skutkem prove-eno, co naznačil. Pro výchovu laiků kněžími pro Katolickou akci pořádan kurs, na němž budou probírána důkladně témata: Nábo-aská situace u nás sub specie aeternitatis, Podstata, vlastnosti a tnost K. A., Cím K. A. u nás nesmí být a jak by se nesmělo acovati, Předpoklady úspěchu K. A., Proč jsou laici u nás značně vsímaví k úkolům K. A. V dalších přednáškách a koreferátech nována bude pozornost prostředkům, jimiž dlužno pracovat o ná-ženské povznesení mužů a žen, jak pracovat nábožensky mezi ádeží. Vedle programového návrhu práce katolické akce v příštím dobi v celé arcidiecési, probíráno bude šíření katolického tisku ve nosti, působení na lidi, stojící v jiných stranách, než jsou na ka-ických zásadách budované, a jiných spolicích, získávání dělníč-krvstev pro život náboženský, upevnění rodiny, co podniknouti, y neděle a svátky byly sečteny v duchu křesťanském (s hlediska ýst a výletních míst) a konečně závěrečný referát: Jak vychová-iti laické pracovníky v Katolické akci. Výsledek porad bude shrnut směrnicí. Výčet referátů, které přednášejí praktikové s vysokým děláním a životní zkušeností, ukazuje, že olomoucká diecéšní A. zaujímá u nás vedoucí místo a její iniciativa zasluhuje i jinde sledování.

dou patriarchové sjednocených církví jmenování kardinály? Ne-vo prošla tiskem zpráva, která nebyla Vatikánem potvrzena, že í býti konklave rozšířeno o 6 patriarchů sjednocených církví vý-odních, tedy jmenováním jich kardinály. Katolický tisk v Němec-upozornil však na to, že není novinkou, aby byl patriarcha sje-čené církve kardinálem. Byl jím na př. metropolita kijevský Isi-r a učený Řek Bessarion, v poslední době Piem IX. jmenován rdinálem řeckokatolický metropolita lvovský Levicki, Lvem XIII. enován kardinálem armensko-katolický patriarcha Antonín Has-n a později opět řeckokatolický metropolita lvovský Silvestr mbratovic. Kdyby došlo ke jmenování šesti kardinálů z patri-ů východních sjednocených církví, znamenalo by to zastoupení 5.000 řeckých melchitů, 420.000 maronitů, 60 tisíc syrských křes-nů, 135 tisíc Armenců, 100.000 Chaldeců a 45.000 Koptů z Eryp-

Ale všech východních křesťanů, sjednocených s katolickou rkví, je 8 milionů, z čehož zmíněné církve tvoří sotva čtvrtinu. selné nejsilnější jsou ukrajinskí uniáti, kterých je 5 milionů, mají etropolitu ve Lvově a sjednocení Rumuni mají metropolitu v Alba-lia. Jmenováním kardinálů z uniátských metropolitů a patriarchů zavádělo by se nějaké novum, nýbrž by se navázala tradice.

ych kněží připadají na tři farnosti ve Francii. V r. 1934 bylo ve ych 87 diecéších Francie celkem 41,242,167 obyvatel, farností bylo :149 a katolických kněží 47,015. Na kněze nejbohatší byly diecése: říž 1.791, Lille 1.610, Lyon 1.573, Strasburk 1.150, Arras 1.071, nnes 1.055, Saint-Brieuc 970, Rodez 958, Quimper 955 a Nantes 3. Nejméně kněží měla diecése Saint-Jean-de-Maurienne (v Sa-jsku v Alpách) jen 108. To byl ovšem jen absolutní počet kněží. ůměrně připadá ve Francii jeden kněz na 877 obyvatel. Zato v pa-ské diecési jeden kněz na 2.512, marseillské na 1.757, versailské 1.698, arraské na 1.335, bordeauxské na 1.311, rouenské a aixské

na 1.236 obyvatel. V některých diecéších je kněží sdostatek: V Men-de (dép. Lozère, již. Francie) je jeden kněz pro 188, v Rodez (sou-sedí s Mende) pro 337, v Digne (u italských hranic v Alpách) pro 361, v Chambéry (Savojsko) pro 367, v Tarentaise (Savojsko) pro 379. V diecési toulonské připadá jeden kněz na 726 obyvatel.

Protikatolické sektářství v Německu bují. Pochopitelně v nynější protikatolické atmosféře v Německu začínají se hýbat i sekty, jisté za tiché podpory určitých vládních míst. Vedle starokatolické círk-ve existuje spolek „Katholisch-nationalkirchliche Bewegung“, který na nedávné valné hromadě sice neuveřejnil statistiku členstva, ale ohlásil, že má 25 samostatných obcí, 7 „opěrných bodů“ (menší skupinky) a jednotlivé členy v 43 obcích. Po jednooročním trvání vykazuje spolkové jmění 500 RM a vydává časopis „Der romfreie Katholik“, jehož náklad stoupl z 5.000 na 9.000. Hnutí vzniklo od-štěpením se od starokatolíků.

Katolické ženy v Polsku tvoří svou organizací pevnou součást Ka-tolické akce. Má odbočky ve všech diecéších. Nedávno konala v Poznani kongres, který první soustřeďoval delegáty všech ženských organizací, kterým bylo loňského roku dáno jedno vedení a byly včleněny v Katolickou akci. Ze zprávy jednatelky bylo patrné, že hnutí toto roste stále více. Má 20 diecéšních svazů, 1287 farních sekci a 79.166 členek. Koncem roku 1933 bylo 426 farních sekci a 22.672 členek. V roce 1934 bylo uspořádáno 11.152 schůzí a konfe-rencí. Hlavní činnost se týkala oblasti sociální, prohloubení křes-tanské mravnosti v národě, výchovy dětí a pod. Biskupové vytkli organizaci cíl, vyjádřený těmito dvěma slovy: Posvěťte rodinu!

Polská katolická mládež mužská má 807 místních spolků s 350.000 členy. Většinu, a to 60 proc., tvoří jinoší venkovští. Hlavní důraz je kladen na náboženské poznání věčných pravd, proto se všude zakládají knihovny, které je mají umožnit. Dosud jich bylo zalo-ženo 309 a je v nich přes 40.000 knih, většinou apologeticko-nábo-ženských. Rovněž se dbá umění, hlavně hudby a divadla. Zasluzná jest i činnost směřující k prohloubení znalostí v různých odbo-rech; tak se pořádají kursy pro zemědělskou mládež, dělnickou a pod.

Schisma v řecké ortodoxní církvi — pro kalendář. Formální schisma nastalo v řecké ortodoxní církvi. 3 biskupové národní církve po-stavili se proti přijetí gregoriánského kalendáře a drží se starého juliánského. Posvětili dalších 7 biskupů a vytvořili zvláštní synod. Církvní soudní dvůr tento rozkol odsoudil a ekumenický patriar-cha Fotius II. je na straně státní církve a odsoudil taktéž oposici.

Několik ruských pravoslavných biskupů, žijících ve Francii, usiluje o vstup do katolické Církve.

Anglikáni hledají spojení s balkánskými pravoslavnými církvemi. Velká mise anglikánské církve dlela nedávno na Balkáně, hlavně v Bělehradě, pak v Sofii a Bukurešti, aby mezi státní anglikánskou církví a pravoslavnými církvemi-Balkánu docílena byla dohoda, vy-tvořením jakési církevní obce, v jejímž rámci by byli věřící ze všech členských církví připuštěni k obřadu poslední večeře. Nejvíce úspě-chu docílili Angličané v Rumunsku, kde navázali styky s oposicí proti pravoslavné církvi. Poselstvo anglikánů předneslo třem patri-archům zmíněných balkánských pravoslavných církví od anglikán-ského arcibiskupa canterburského, aby přijeli na návštěvu do Lon-dýna.

nát Herrmann byl představitelem českého liberalismu. V něm, či astně v jeho díle jest ztělesněno prostředí českého měšťáctva ravdu způsobem velmi dovedným, i když někdy i na úkor umě-ckému podání. Kronika rodu Kondelíkova odhalila nám a zacho-la pro budoucnost typické postavy českého liberalismu. V nich ou ukryty příčiny úpadku české buržoasie, která vůbec v Herr-annovi měla velmi dobrého kronikáře. Bylo by však omylem tvr-iti, že postavy jeho děl jsou už dávno pohřbeny. Žijí doposud mezi mi a stýkáme se s nimi denně. Vzali jenom na sebe jiný šat a ísto krásných plnovousů nosí svůdné knírky à la nějakého filmo-ého herce. Ani ta měšťácká společnost nevzala za své, jenom mís-výletů za brány odstěhovala se někam k vodě, kde svými zmo-řnisovanými „trampskými“ nápady jest stejně terčem posměšků, ko ty luftácké generace, jež Herrmann zachytil často snad až íliš realisticky. Právě smrt starých spisovatelů ukazuje, jaké roz-ky dovede vyvolati ocenění jejich díla i pro kritiky z povolání. edle ničím neodůvodněných přeceňování jsou to rozpaky těch, lož vůbec neměli v ruce nic od autora, o němž mají psáti nekro-g. Herrmann byl kronikářem své doby a jeho u m ě l e c k ě podání st patrné spíše v drobných črtách, než v těch „románech“, které ou spíše snůškou dobových pozorování, než povídkou či romá-m v pravém slova smyslu. Mizící generace (Jirásek, Herrmann) odkazují národu díla, jež by svěžestí a trvalým vnitřním životem ohla se předávati z generace na generaci. Život z jejich románů prchal ještě za života autorů. To, co dnes stojí kolem jejich uren íboť i v tom pohřbení ohněm jest cosi, snad ani nechtěně symbo-ického!) není nic jiného, než kronika doby, po níž snad sáhne dnou kulturní historik, ale jinak ty knihy budou se nok od roku křívati více a více prachem knihoven. bka.

Osmdesát let „Babičky“ ukázalo, že tento podivuhodný květ, vypu-čelý v bídě a zoufalství její autorky, byl skutečně světem, do ně-hož se uchýlila nejen Božena Němcová, ale v němž my všichni na-lézáme tušené poklady pohádkového dětství. Není v české literatu-re knihy, která by měla větší moc andělské krásy, než „Babička“. Toto umělecké dílo vyrostlo v srdci Němcové v dobách, kdy sama plna zoufalství hledala zapomenutí ve vzpomínkách šťastného dět-ství. Dětem ta kniha jest nejkrásnější pohádkou, lidem dospělým pak promítnutým obrazem vlastního života. My všichni, ať jsme se zrodili v kterékoliv části naší vlasti, my všichni lokalizujeme své dětství do těch míst, v nichž vykouzlila duše Němcové pozemský ráj krásného dětství. Ano, jest to píseň o ráji, neboť v ní tak často ozve se modlitba a píseň k Matičce Boží, že se nám zdá, jako by to ostatní bylo pouhou nutnou dekorací... Několik profesionálních ohledávačů literatury pokusilo se namluviti svému světu, že to všechno není pravda, že jsou to pouhé výmysly bídou podnícené zvýšené fantasie. Nám však se zdá, že oni jsou výmyslem sebe sa-mých, neboť není člověka v české zemi, který by spíše věřil jim, než zkazkám vlastní duše, která po těch luzích bloudila s duší autorčinou a dodnes uchovala si aspoň matnou vzpomínku na do-by, kdy bloudic rájem přišla do krajin věčného mládí. Národové mají hrdinné eposy, v nichž se opěvá boj a zápas, krev a válečný ryk. Z české bídy minulého století mohla však vypučeti jenom ona idyla, v níž pro všechny budoucí věky jest zachycena v poslední chvíli vzpomínka na dětství naše i dětství národa. Neumí ovšem každý to druhé vytušiti, ale tím více krásy jest přichystáno těm, kdož proniknou hradbou slov a stanou u Počátku všech věcí, kdy nebylo ani času ani prostoru. Až do těch nekonečných dálek se zahledělo oko autorčino, až z těch nedostupných sfér zněly jí v duši akordy Boží Lásky. Proto, že vypučela ta kniha z duše ná-

roda, sycena Láskou, proto květy ty jsou stále svěží a nikdy ne-
uvadnou. —bka.—

Jedinečná česká příručka křesťanské sociologie. Náš vynikající katolický sociolog dr. B. Vašek, profesor CM. fakulty bohoslovecké v Olomouci svou třísvazkovou „Křesťanskou sociologii“ dal československým katolíkům i odborné veřejnosti stěžejní dílo s četným materiálem, z něhož možno vycházeti k dalšímu studiu a badání v jednotlivých oddílech společenské vědy. Vaškova kniha však je už skorem rozebrána a tu autor veden potřebou zvláště bohoslovců a akademické mládeže pracuje na souhrnu hlavních zásad křesťanské sociologie. Do základních bodů chce skouiti celou sociologickou stavbu, aby se dostalo zájemcům vhodné příručky. Nemáme dosud takové a proto bude uvítána s radostí v celém katolickém hnutí. Dílo bude nazváno „Summarius křesťanské sociologie“. Obsáhne

asi 250 stran příručního formátu, v němž vyšly překlady sociálních encyklik. Cena bude levná. Vydá Lidové knižkupectví v Olomouci. Kniha vyjde koncem září a není nadsázkou, že se dočká více vydání. Zaslouží si toho.

Návrhy na světovou výstavu katolického tisku schváleny svatým Otcem. Návrhy na světovou výstavu katolického tisku, která bude od 1. dubna do 1. října 1936 ve Vatikáně, byly schváleny svatým Otcem. Jsou od architekta Giovanni Pontiho a budou provedeny technickým úřadem Vatikánu. Podobně jako při výstavě r. 1888 u příležitosti zlatého kněžského jubilea Lva XIII. bude v Píniovém dvoře vatikánského paláce postaven velký pavilon na ploše 6.000 čtver. metrů, a to z kovu a bude rozdělen do 30 oddělení. Při otevření výstavy sv. Otcem 1. dubna bude současně definitivně umístěn pomník Pia X. ve vatikánských zahradách.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Mezinárodní kongres katolické sociální práce v Bruselu. U příležitosti světové výstavy v Bruselu koná se ve dnech 28. až 31. července 5. kongres Mezinárodního katolického sdružení pro sociální práci. Na programu jsou tyto hlavní referáty: Mravní a sociologické základy sociální práce. Sociální práce jako nutná součást moderní hospodářské organizace. Sociální práce účinným faktorem v úsilí vlád o společenské pozvednutí lidstva. Filosoficko-náboženské vyučování v sociálních školách a pod. Protektorát kongresu má belgická královna Alžběta. V čestném předsednictví jsou osobnosti katolického světa, episkopát atd. z 18 států. Československo zastoupeno není. A přece je to úsek, kde by měl být uplatněn smysl aspoň pro propagandu státu.

Svaz katolického dělnictva a zaměstnanectva francouzského (C. F. T. C., t. j. Confédération française des travailleurs chrétiens) organizuje nyní 154.950 dělníků a zaměstnanců různých oborů. Organizace jsou seskupovány ve dvoje celky. Jednak jsou to odborové svazy určitého oboru práce (na př. kovodělníci, textiláci atd.). To jsou t. zv. federace. V určitém kraji pak všechny organizace odborářů (syndikáty) tvoří, bez rozdílu, k jakému druhu pracovníků patří, regionální unie (naše krajské odborové rady). C. F. T. C. má 154 tisíc 950 členů ve 770 syndikátech či odbočkách. Jsou ve všech 84 departementech včetně Alžíru. Dohromady tvoří 24 krajských unií a podle rozmanitého povolání 13 federací čili odborových svazů, v nichž je zřízenců 43.200, železničářů 36.500, textiláků 14.800, horníků 10.100, kovodělníků 8.000, oděvníků 7.000, úředníků 5.200, učitelů na soukromých katolických školách (laiků) 4.200, zaměstnanců námořních dílen 1.500, vojenských podniků 1.400, knihářů 1.300, rybářů lovcích na moři 1.000, farmaceutů 750 a členů v rozličných syndikátech, nesdružených v jednotlivé svazy odborové, je na 20 tisíc. — Socialistická „Confédération générale du travail“ má 676 tisíc 765 členů.

Bilance čsl. pozemkové reformy. Podle memoranda správního výboru Státního pozemkového úřadu vládě, dostalo se do konce roku 1934 pozemkovou reformou novým nabyvatelům 1.758.153 ha půdy, z čehož je 849.141 ha půdy zemědělské. K dispozici pro pozemkovou reformu je ještě 653.282 ha půdy, v tom 54.056 ha půdy zemědělské. V rámci lesní reformy dostalo se novým nabyvatelům 641 tisíc 678 ha a k dispozici je ještě 600.657 ha lesní půdy. Výše celkového úvěru, povoleného na pozemkovou reformu, je 1.198.660.000 Kč. Kolonií bylo zřízeno v rámci pozemkové reformy 212 s 2999 usadlostmi. Na zabraných velkostatech bylo 65.354 zaměstnanců a náklad na jejich zaopatření dosáhl 365.232.000 Kč.

Parita mezi zemědělstvím a průmyslem v Československu. Podle statistiky je u nás v zemědělství zaměstnáno 5.117.386 osob, v průmyslu 5.120.159. Obchodem, peněžnictvím a dopravou žije 1 mil. 935.645 lidí, ve veřejných službách a svobodných povoláních 927.009 osob. V těchto číslech jsou započtení ovšem i příslušníci rodin, jejichž hlavy nebo živitelé tak či onak vydělávají. Ze statistiky plyne další poučení, že zemědělství má více osob samostatně činných, kdežto průmysl má značnou většinu v námezdním poměru. Na 1000 příslušníků zemědělství připadá 450 dělníků, 529 osob samostatně hospodařících, 8 úředníků a 14 zřízenců, z 1000 příslušníků průmyslu je 779 dělníků, 124 samostatných, 47 úředníků a 48 zřízenců. Zajímavá je převaha dělnictva ať zemědělského nebo průmyslového: z 1000 obyvatelů je 501 dělník, 357 samostatně činných, 73 úředníků a 74 zřízenců. Dostí četná je skupina, žijící z podpory, rent, jako chovanci ústavů sociálních a pod. Do této skupiny, kam připočítání jsou i nezaměstnaní, patří 1.480.692 osob. Podle jednotlivých zemí vypadá poměr zemědělství a průmyslu takto: v Čechách je z 1000 osob 435 zaměstnanců průmyslu, 183 zemědělství, 92 veřejných úředníků a vojska; v zemi Moravskoslezské z 1000 obyvatel žije 420 průmysl, 224 zemědělství, 110 obchod a doprava a 74 veřejná služba a služba ve vojsku. Na Slovensku z 1000 osob v zemědělství 468, v průmyslu 212, obchodu 101 a 99 ve veřejných službách a vojsku. Na Podkarpatské Rusi je z 1000 osob 666 živo ze zemědělství a jen 115 z průmyslu.

Československé sezonní zemědělské dělnictvo v Rakousku. Do roku 1931 pracovalo v rakouském zemědělství v sezoně 14.000 až 16.000. Tolik bylo i před světovou válkou na toméž území. Poslední dobou je omezován přístup sezonního zemědělského dělnictva rakouskými úřady. A přece vděčí rakouské cukrovarnictví a pěstění cukrovky za svůj rozkvět našemu kvalifikovanému dělnictvu, takže jsme vývoz cukru do Rakouska v důsledku toho ztratili.

Rakouští zaměstnavatelé platí naše dělníky méně než domácí. Pracovní doba je těžká: od 3. hod. ráno do 9. hod. večer! Rakouští zaměstnavatelé opatřují si stroje, které postihují pak zaměstnanost jak domácího tak od nás příšleho sezonního dělnictva.

Vysoké správní náklady pojišťoven a bank u nás. V Živnostenské bance činily správní náklady za rok 1934 Kč 71.389.195,36, což je při celkové ztrátě 249.004.864 Kč 29 proc.; v Anglo-československé a úvěrní bance činily správní náklady přes 30 proc. (Kč 50.795.679,90 z celkové ztráty Kč 166.381.191,80). Ještě vyšší správní náklady mají soukromé pojišťovny. V r. 1933 činily po odečtení akvizičních nákladů 223.112.000 Kč, což jest na 40 proc. z celkové ztráty 555 mil. 230.000 Kč. Přesahují tedy správní náklady v těchto pojišťovnách náklady v pojišťovnách nemocenských. Je nesporné, že vysoké platy a správní náklady vůbec jsou působy enormní výši platů a odměn vysokých kategorií úřednických a ředitelských.

Mzdy dělnictva v Německu klesly o 12 až 40 procent, drahota stoupla o 20 až 100 procent. Německé statistiky zakrývají pravý stav, přes to lze konstruovati z některých pramenů situaci dělnictva. Sociální poměry německého národa se stále zhoršují. Proti průměru z r. 1932 byly v r. 1934 tarifní mzdové sazby průměrně pro všechny skupiny dělnictva o 3,2 proc. nižší. V lednu 1933 pracovalo v Německu 11.500.000 osob, letos v lednu 15.280.000. Přibýlo tedy pracujících o 33 proc. Mzdový důchod činil v lednu 1933 6.488 milionů, letos 7.480 milionů marek. V procentech zvýšil se pracovní důchod o 16 proc., ale počet pracujících o 33 proc. Průměrně klesly v Německu mzdy o 12 proc. U tiskárenských zaměstnanců sníženy až o 40 proc. Kromě zákonných sraček jsou nuceně přispěvky Frontě práce, na pouliční sbírky, zimní pomoc. Z 90 procent dávají čili musejí dávat na tyto sbírky chudí dělníci. Za vlády Brüningovy mělo 53,5 proc. dělníků 36 marek týdně, loni jich bylo už jen 36,4 proc. Kupní síla mzdy klesla se zřetelem k cenám poživatin, které oproti březnu 1933 stouply o 20 až 100 proc.

Bídne mzdy dělnictva v Maďarsku. Minule jsme poukázali na bídu maďarského venkova. Velmi trudné jsou poměry dělnictva, protože mzdové a pracovní podmínky nejsou opřeny o zákonnou a jednotnou pracovní dobu, dělnictvo nezná kolektivních smluv, není ani státem regulovaných podpor v nezaměstnanosti. Rozdíl mezi Budapeští a venkovem a mezi mzdami kvalifikovaných a nekvalifikovaných dělníků je veliký. Někdy i o 100 procent. V oboru železářském na př. v Budapešti měl za hodinu nekvalifikovaný dělník — přepočteme-li pengó na naše peníze — jen 39 haléřů, ale na venkově pouze 19, u dřevařského průmyslu v Budapešti 35 hal., na venkově jen 12 hal. za hodinu. Podle úřední statistiky o mzdách a pracovní době kvalifikovaného dělnictva v prvním čtvrtletí 1935 je průměrný počet hodin týdně u slévače 52, mzda týdně průměrně 28.60 pengó, klempíře 47 hod., mzda 29.14, staveb. zámečnicka 49 hod., mzda 25.97 pengó, strojníka a montéra 55 hod., mzda 36.85 pengó, tkadlece a přádláka 55 hod., mzda 23.10 pengó, zedníka 53 hod., mzda 31.80 pengó, tesaře 52 hod., mzda 28.60 pengó, betonáře 58 hod., mzda 19.14 pengó, obuvníka 48 hod., mzda 20.16 pengó, pánského krejčího 52 hod., mzda 29.12 pengó, ručního sazeče 41 hod., mzda 73.39 pengó, stroj. sazeče 40 hod., mzda 80.80 pengó, truhláře 48 hod., mzda 28.32 pengó, pekaře 52 hod. a mzda 30.38 pengó. Přepočteme-li si tyto mzdy na naši měnu — pengó je asi 4.60 Kč — vidíte, že jsou mzdy daleko nižší, než u nás.

Vyloučení slabých pojišťoven v Anglii. V Anglii byl uveřejněn nový zákon, který chce umožnit a ulehčit vylučování nezdarych pojišťovacích ústavů z každé činnosti. Už roku 1933 byl vydán zákon, který však nezabránil pád slabých pojišťoven. Nový zákon oprávnívá Obchodní radu (Board of Trade) vyšetřiti kdykoli stav každé pojišťovny, a potom eventuelně, zvláště jmenovanými inspektory, zkoumatí šanacní možnosti. Zákonu se vytýká, že není ještě dosti energický. Jeho slabina jest, že stále ponechává Obchodní radě úkol dokázati insolventci pojišťovny, místo aby pojišťovně byla uložena povinnost dokázati, že jest solventní. Pro vládní úřad jest těžko zavěsti zvláštní akci proti určitému ústavu, a mimo to není možno zabrániti včas přehmatům špatných ústavů. Proto se radí, aby se ustanovil určitý „standard“ solvence, a aby každý ústav byl zavázán dokázati jednou do roka, že jeho finanční stav odpovídá tomuto standardu.

Obilní přebytky ve Španělsku: pšeniční zákon. Také španělská vláda byla nucena upravit poměry na obilním trhu zvláštním pšeni-

ním zákonem, sestávajícím ze 24 článků. Příčinou toho nového zákroku byly obilní přebytky z loňských žnů. V minulých letech byl roční průměr kolem 4 mil. tun, což představuje přibližně roční spotřeba Španělska. Roku 1934 dosáhly žně 4,600.000 tun. Vláda a sněmovna byly tedy postaveny před těžký problém umístění 600.000 tun a vydati nyní zmíněný zákon, tím spíše, že letošní žně jsou už v plném proudu a podle očekávání mají zase končiti přebytkem. Tento přebytek však není jen výsledkem příznivých časových podmínek. Naopak vedra loňského jara ohrozila celé žně. Přebytek jest i výsledkem zvýšené úrodnosti některých krajů a rozšíření osevních ploh. Španělsko se nemůže měřit s ostatní Evropou, ale tento pokrok vedl k zvýšené nabídce. Mimo to po revoluci roku 1931 zemědělské podniky požívaly různých výhod novými zákony, a roku 1932 vláda chránila pšeniční trh před volnou hrou hospodářských sil a ustanovila pevnou minimální cenu 51 pesetas za 100 kg, to jest cena dvakrát tak velká jak průměrná světová cena! Ovšem tato minimální cena nebyla dodržována a nemohla být dodržována, jelikož zemědělci byli nuceni prodati své zásoby za jakoukoli cenu, aby dostali svým závazkům, tím více, že zemědělský úvěrní systém je ve Španělsku velmi primitivní. Nynější přebytek samozřejmě přivedl zemědělce do velké bída. Podle zákona z března t. r. měl být ještě utvořen obilní monopol, který měl skupovati přebytky a poskytovat premie kupcům pšenice. V březnu bylo už pozdě a tak ani jeden zemědělský podnik nebyl dostatečně připraven pro spolupráci a spoluprást v tomto monopolu. Proto novým zákonem bylo rozhodnuto, že stát nakoupí sám 400.000 tun prostřednictvím polooficielní Banky pro zahraniční obchod a že každý dobrovolný kupce pšenice do 100.000 tun dostane 9proc. premii. Tyto výdaje jsou uhráženy 1procetním poplatkem za všechny obilní transakce.

—c—

Industrialisace Japonska. V právě vyšlé knize anglického národohospodáře dra Guenthera Steina s názvem „Made in Japan“, která byla odbornou kritikou uznána jako vědecky dokonalé pojednání o moderních japonských problémech, najdeme zajímavé postřehy o pokračující industrialisaci Japonska. Úspěch japonského vývozu odůvodňuje tím, že „japonské zemědělství jest uměle potlačeno tak, aby japonský průmysl a tak i jeho vývoz mohl úspěšně soutěžit v cizině. Kdyby totiž zemědělské ceny byly dosti vysoké, aby zaručovaly zemědělci slušnou životní úroveň, pak by bylo nemožno zdolatí mezinárodní soutěž pro japonský průmysl proti industrialisační politice japonských velkopřemyslníků a vlády, politice, která chce napodobovati Anglii, se ozývají odpory se strany „pokrokového a radikálního hnutí“ na venkově, které tvrdí, že zemědělství musí být zachráněno, že industrialisace Japonska měla by se omezovati jen na malý průmysl, roztroušený po městech, a že tato „vnitřní průmyslová kolonisace“ bude možná jen tehdy, jestliže celý průmyslový, úvěrní a obchodní systém bude jednotně organizován a úplně kontrolován státem. Na konci knihy autor prohlašuje, že industrialisace Japonska jistě znamená v dlouhé době obohacení světového hospodářství, ale v krátké době znamená nebezpečný pramen války.

Účetní nepořádek ve III. říši. Pan Reinhardt, státní tajemník ministerstva financí, ohlásil v těchto dnech přibližně předpisy na vymáhání dlužných daní, a při tom podal velmi smutný obraz světově známé německé přesnosti. Prohlásil, že 95 proc. účetnictví německých firem jest vedeno nepořádně pro nedostatek odborného účetního personálu, že 30 proc. daňových prohlášení jest hotových podvodem a že 10 proc. poplatníků vede „dvojí účetnictví za účelem podvádění státu“.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

Domácí:

Praždninové šestinedělí naší vlády má zotaviti fysické i duševní síly jejích členů, ale také v klidu umožniti úvahy o příštím rozpočtu. Jeho sestavování nebude lehké, vidíme-li, jak se špatně scházejí daně. Příští rozpočet bude musit velice šetřit, aby byl únosný.

Sociálně-politické předlohy až na podzim. Poslední dny předprázdninových vládních porad věnovány výhradně věcem zemědělským a politickým. Monopol utužen, ceny obilí zůstaly na stejné výši a postupně na východ se podle zemí stupňují. Mouka, chléb, pečivo podle rozhodnutí vlády nesmí být zdražováno. Skoro již hotová osnova o zprostředkování práce musila počkat na podzim a stejné důležité snížení pracovní doby. Je to škoda.

Zahraniční:

Sociální rozvrstvení poslanců v maďarském parlamentě. Podle povolení je z členů maďarské poslanecké sněmovny 44 velkostatkářů-latifundistů, 34 středních statkářů, 11 průmyslníků, 7 farářů, 11 důstojníků, 35 veřejných zaměstnanců, 11 spisovatelů resp. žurnalistů, 65 ze středních stavů, 6 malorolníků, 4 živnostníků, 1 soukromý zaměstnanec a 9 dělníků. Velkostatkáři jsou pouhých 0.013 proc. celkové počtu obyvatelstva, ale v parlamentě tvoří 18 procent. Zemědělci bez vlastní půdy, pracující na panských latifundích, tvoří 15 procent obyvatelstva, ale nemají v parlamentě zastoupení. Dělnictvo, tvořící 10 procent obyvatelstva, má svými zástupci 3.4 proc. mandátů.

Poměry ve Španělsku a Portugalsku se zlepšují. Nvnější vláda, ve které má rozhodující slovo odchovanec salesiánů, Gil Robles, získává si stále více sympatií všeho obyvatelstva. Příčin této obliby je několik. Jest rozdíl mezi ní a předcházející socialistickou vládou v práci. Kdežto nynější vláda má nejen program hospodářské a sociální obrody, nýbrž jej i plní. dřívější měla jen mnoho slov a tvořila mnoho nových institucí, jež byly drahé a bezúčelné. Zaopatřovala mnoho svých lidí na úkor státu a výsledky jejího hospodaření byly katastrofální. Anarchie se stále zvyšovala, autorita vlády a zákona rychle klesala. To ovšem je výhodou pro nynější vládu, neboť národ, který vidí u ní činy, ji podporuje. Oposice jest ostatně slabá, nejednotná a skupina monarchistická nebrání vládě v provádění zdravých reforem. Je samozřejmé, že nelze v krátké době udělati zázraky, uvést v rovnováhu rozpočet, který byl vsoko pasivní, ale bylo přece již vykonáno tolik, že je zajištěn řád, bylo dosaženo zmenšení deficitu státního rozpočtu a zvolna jsou odstraňovány zbytečné instituce, které jen rozpočet zatěžkávaly. A je již dnes patrné, že bylo daleko prozřavější stanovisko Roblesa než některých radikálů. kdž proti ráznému chirurgickému zákroku zastával názor pozvolné práce. Tento konservatismus se Španělsku vyplatil. Ministr financí, když se ujal před 8 měsíci svého resortu, neměl postavení hodné závidění. Po čtyři leta nebyl vlastně dělán rozpočet a nepořádky ve

financích byly ohromné. Vypracoval tudíž prozatímní návrh na půl roku a teprve nyní podá definitivní návrh — první rozpočet po dlouhé době — na druhou část roku. Deficit, který činil 750 mil. peset, je zmenšen proporcionelně k celkovému sanačnímu plánu, rozvrženému na dobu 5 let. Po krizi vlády v říjnu minulého roku vývoj k lepšímu se dal po několik měsíců dosti rychle. V dubnu 1935 byl zaražen ostrou agitací marxistů, komunistů a levičáckých republikánů, kteří se postavili proti vládě, vyčítajíc jí, že úplně podlehla klerikálů Roblesovi. Pak došlo ke květnové krizi, kterou se podařilo zažehnat pomocí monarchistů a energií Roblesovou, a lze mít za to, že delší dobu bude moci vývoj pokračovati klidně. Gil Robles je právníkem a znamenitým národohospodářem. V Portugalsku opravdovým diktátorem je 45letý prof. na universitě v Coimbre, Oliveira Salazar, národohospodář, nynější předseda vlády, který vládne bez parlamentu, máje ovšem naprostou důvěru presidenta Carmony. Salazarovi se jistě nesnilo o moci, kterou má nyní, když byl r. 1926 po vojském převratě povolán zvítězivšími za ministra financí. Jako ve Španělsku i v Portugalsku byly poměry hrozné, země byla v úplném hospodářském úpadku. Salazar vyrovnal za rok státní rozpočet. Jeho autorita u ostatních členů vlády a hlavně u presidenta nesmírně stoupla. Zastíhoval své kolegy tento „svatý laik“, jak mu říkali v Portugalsku, a konečně byl jmenován r. 1933 premiérem vlády. Obdržel od presidenta, který má v něho naprostou důvěru, moc přímo diktátorskou. Rozpusťl parlament a strany, které podle něho měly hlavní vinu na špatném stavu v zemi, poněvadž neuznávaly základních principů křesťanské spravedlnosti a mravnosti a zájem vlastní kladly nad zájem státu a národa. Dal státu novou konstituci, která zavádí Národní shromáždění, volené hlavami rodin a mající jen kontrolní poslání, ne zákonodárné. Mimo to zavedl Stavovskou komoru, složenou ze zástupců odborových organizací. Není třeba ani dodávat, že veliký důraz klade při své reformě na náboženskou obrodu, které napomáhá ze všech sil. Proto nedávno bezohledně potlačil povstání určité křivky, která jednala v intencích svobodného zednářství. Svůj cíl vyjádřil Salazar těmito větami: „Cílem, k němuž směřuje veškerá činnost nového portugalského státu, je beznárodná služba všeobecným zájmům národům. Aby dosáhla tohoto cíle, není státní moc ani libovolná ani všemocná. Je řízena a ohraničena zákony křesťanské spravedlnosti a mravouky, která stojí nad právy státu, všeobecnými zájmy národa a vedoucích osobností i občanů.“

J. K.

Události v Habeši spějí k velmi nebezpečným komplikacím. Italie chce za každou cenu část Habeše, protektorát nad ní event. ještě vojenského pokoření. To je cíl, jaký si vytkla dostati po dobrém. Po zlém v případě válečného štěstí žádala by víc. Anglie je postavena před hotovou věc, protože stahuje do Egypta vojsko. Francie netají se sympatiemi s podnikem Itálii. Jde o krok, který oslabí anglické posice, které zesílily námořní dohodou s Německem. Rada S. N., která se má sejít na zlomku letních měsíců, prožívá veliké rozpaky. Italie by ze Společnosti národů odešla, kdyby měla v habešském konfliktu býti postižena.

„Život“ vyjde příště jako dvojčíslo v druhé polovici srpna.

Jednotlivá čísla Kč 1.50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí dr. F. Formánek a za redakci odpovídá J. Rezníček. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny feditelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskárské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

K. Hroch, O prvé místo. — Dr. Fr. Formánek, Mladá Itálie. — Dr. Funczik, Neriešená otázka nár. školstva. — Boř. Benetka, Zbožná fundátorka německobrodského gymnasia. — Pierre L'Ermite, pornografie atd. — Hákový kříž proti kříži Kristovu. — K. E. Vlček, Zrno. — Dr. M. Habáň O. P., Reformní snahy ve výchově. — V. Bitnar, Msgr. Ant. Melka šedesátníkem. — Staří a mládí. — J. Hlava, Není omluvy pro nespravedlivou válku. — M. Weirich, Politické a hospodářské sblížení Itálie s Jugoslavií. XVI. kongres Pax Romana v Praze a Bratislavě. — K. E. Vlček, Odchod. — L. Šafránek, Kinematografie a katolíci. — Návraty do Cirkve. — Nová ústava Indie. — Dr. V. Šauer, Vůdci a svůdci národa. — Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. srpna 1935. Ročník XVII. Číslo **15-16**

K. Hroch:

O prvé místo.

Ti, kdož se nesnaží, aby katolické školy byly nejlepšími školami, zasluhují opravdu okamžitého vyřazení z provozu a přeložení někam do zátíší, kde by mohli beztrestně snít o tom, že na chudý lid a na děti musí být přisnost, ale kde by nemohli svévolně kaziti a ničiti jiskřičky nadšení v duších těch, kteří chtějí pracovat a nechápou práci jen jako špionskou soustavu, kochající se chorobně v přistihování při hříchu.

Komu se zdají být tato slova ostrá, ať si přečte podobenství o hřivnách, jež vypravoval nejlepší Učitel, ať si přečte slova odsouzení, jichž se dostalo tomu, kdo hřivnu zakopal a nevytěžil z ní co nejvíce. Totéž dělají ti, kdož se vši silou nesnaží, aby katolické školy zaujímaly prvé místo ve státě. Svévolně zakopávají hřivnu jim svěřenou a omlouvají se pokrytecky s blaseovanou tváří: „Pane, my víme, že jsi spravedlivý a bereš, kde jsi nepoložil...”

V kursu cvičných učitelů, konaném po velikonocích v Praze, adresoval okresní školní inspektor F. Černý soukromým ústavům umírněnou výtku, jako by se zbytečně uzavíraly moderním snahám vyučovacím a snad i vychovávacím. Píši umírněnou výtku, poněvadž pravdivě konstatoval jeden případ, kdy abiturient řádového učitelského ústavu byl v oboru elementární třídy lépe připraven, než abiturienti státních ústavů (ovšem, jde-li o případ, který je mi znám, pak nemůže si tu zasluhu přivlastnit řádový ústav, poněvadž šlo o soukromou pili vynikajícího žáka) a poněvadž okresní inspektoři vesměs zdůrazňují, že cvičné školy nemohou býti pokusné, že také normální školy nemohou býti pokusné, ale jsou mnohé moderní, ověřené již věci, které se mohou právem od kandidátů učitelství požadovati. Nutno ještě od té výtky odpočítati procenta těch katolických řádových škol, které se snaží a skutečně jsou na výši dnešní doby a moderních požadavků.

Jde však o to, aby všechny katolické školy usilovaly o toto prvé místo, aby se o našich soukromých školách katolických mohlo říci to, co o francouzských, že mají vysoký kurs, že jejich jméno má tak pronikavý zvuk, že mu neodolávají ani odpůrci.

Abychom k tomu dospěli, musíme se ovšem chtít nechtět vyzouti ze zastaralých předsudků. V katolických školách nemá místo šablona, zkosnatělost, malichernost, tam musí býti opravdu katolický duch, duch velkomyslnosti, duch, který nezabíjí jako pedantské lpění na literě, ale který oživuje.

Pedagogika už dávno není jen a jen kázeň, strohá kázeň, policajtská kázeň. Moderní pedagogika má celou řadu akutnějších problémů: individuální a kolektivní vyučování, diferenciaci, účelnost postupu, samoučení, samočinnost a konečně třeba docela hlasitě prohlásiti: i normální učebné osnovy pro všechny — tedy i řádové školy — závazně požadují od učitele činnou školu.

Činná škola má potom jinou kázeň než stará škola, ve které učitel jen přednášel, stoje nehybně na stupínku, a žáci po něm opakovali. Takhle se už nechce učit. Takhle připravení kandidáti učitelství by nebyli dobře připraveni, poněvadž inspektoři žádají, aby procento učitelových slov namluvených v hodině (dosud asi 67 proc.) bylo ještě menší, aby pracoval žák a učitel jen práci řídil. Musí-li tedy pracovat ve škole žák, nemůže absolutně sedět nehybně jako vosková figurina. Činná škola má svou kázeň, která musí odpovídati pracovnímu duchu, musí být přiměřená práci, kterou žáci konají. Tak to vždycky zdůrazňují kandidáti učitelství při kritických konferencích. Když si vytýkají: kázeň byla slabá, ptám se: Vyhovovala práci? Rušila ji či podporovala? Byla menší kázeň výsledkem pracovní techniky či neschopnosti zjednat si pořádek?

O to právě jde. Nekázeň, opravdová nekázeň je pouze tam, kde učící nemá síly a schopnosti kázeň si zjednat. Nikde jinde. Jestliže mají malé děti tělocvik, nemohu od nich chtít, aby stály celou půl hodinu ve vyřízené řadě, aby se ani nepohnuly, aby prováděly cviky jako loučky s naprostou jednotností. To je monstrum tělocviku a ne tělesná výchova, jak ji předepisují osnovy, jak ji právem požadují okresní i odborní inspektoři.

Dítě chce pohyb, živost, a toho pohybu mu musí tělesná výchova v náležité míře popřát. Proto jsou pořadová cvičení zanulována jen na cviky nutně potřebné k přemísťování žactva, zařazují se hry a při všech cvicích se dbá jejich účelnosti. Pohyby bezúčelné, mechanicky k sobě přilepené, byť byly sebe lépe prováděny a při sebe větším tichu, nejsou tělocvikem, jak jej znají osnovy.

Naše soukromé školy se nesmějí starati jen o kázeň vnější. To je málo. To je kázeň jen na povrch. Musí tu býti také kázeň vnitřní. Chovanci nesmějí cítit nad sebou dresuru, ale musejí býti přesvědčeni o opravdovosti a účelnosti nařizovaných věcí, musejí brát kázeň za svou věc. A k tomu se na některých našich ústavech vůbec nepřihlíží, a lidé, kteří mají za dva měsíce býti sami vůdci dětí a učiteli, jsou hlídáni na každém kroku. Pro toto přemrštěné hlídání, pro tuto nedůvěru, která je takřka sugestivní pobídkou ke zlu, objevují se pak delikty, nad kterými se lámou ruce.

Nemá-li vychovatel ani špetky důvěry k chovanci, čichá-li všude podvod a klam, je-li ve svém chování strohý jako struhadlo, jak může chtít důvěru od chovanců? Jak může chtít, aby odchovanci takových ústavů měl pekné vzpomínky na katolickou školu?

Jakým právem vůbec můžeme od nich chtít, aby zůstali praktickými katolíky, když jsme jim katolictví ukazovali jen jako zamračené a mstivé strašidlo?

A přece právě my, katolíci, máme tolik krásných vzorů radostné katolické výchovy! Právě my, katolíci, můžeme mnohé reformy smele akceptovati a měli bychom býti první v jejich provádění. Taková diferenciacie opravdová diferenciacie ~~actva~~ *actva*, která i těm nejslabším dává dosáhnouti pro ně přiměřeného cíle: není to krásný ohlas křesťanského a katolického učení o Bohu, rozdávateli hříben, o tom, že každý, i ten nejubožejší, má právo na rozvinutí svých vloh? Není to praktické křesťanství?

Nebo: proč bychom právě my, katolíci, museli kázeň udržovat jen zastaralými prostředky, proč neužívám nadpřirozených prostředků v intencích svatého Bosca, proč nevychováváme k sebekázní, proč ze sebe děláme smutné katolické hastroše, když máme vzory radostných svatých?

Krlin v životopise Dona Bosca vypravuje: „Po jedné duchovních cvičeních, která byla zvláště krásná, přišel kněz k řediteli věznice s podivnou prosbou: Vězni potřebují zdravého vzduchu. Vyšel by si s nimi na celodenní výlet a žádá proto správu trestnice o dovolení. Nedostal ho a obrátil se tudíž na ministra vnitra. I v ton vyhověli přání Boscovu, že s vězni nesel ani jeden četník. Zaručil se, že přivede všechny večer zpět. Tři sti věznu tahlo ulicemi turinskými, uprostřed nich kněz v suťaně, vpředu vozík s potravinami. Ubírali se do Stupingi, vzdaleneho asi 10 km, kde je královský zámek s rozsáhlou zahradou. Vydováděli se, pobavili se, poveselili se a Don Bosco s nimi.“

A my, kteří máme svaté následovat, bojíme se pobavit a poveselit se 40 dětmi, ne se 300 vězni!

Pier Frassati, který zemřel v pověsti svatosti, byl stále ochoten ke křiku a hluku, všem žertům a vtípům stál vždy v čele, chuť k jidlu a žertu nikdy ho neopouštěla. Řekněme si upřímně: mohl by tento Pier Frassati studovati v některé naší soukromé škole? Pravím v některé. Nebyl by vyloučen se zákonnými mravy, když pouhé pohnutí hlavy malého děcka je pedagogickým proviněním?

A podobně je tomu s jinými moderními vymoženostmi ve škole. Často je protimyslné, aby katolická škola se vyhýbala na příklad aktivitě, když počátky aktivity *actva* sluší hledati v minulosti právě v řákových školách, v díle sv. Jana de la Salle a p. „Všechno zkuste a nejlepšího se přidržeťe,“ musí být heslem katolických škol.

Kritikuje tyto nedostatky některých řákových škol jsem si dobře vědom, že jsou státní školy, na kterých jsou poměry daleko horsí, ale to není omluvou. Katolíci nemají školy k tomu, aby byly mizerné. To by bylo škoda peněz.

Katolické školy musejí být vzorné, první.

Mnohé již jimi jsou, ale málo se o nich ví. Nedovedou si dělat reklamu. Jiné teprve potřebují, aby se jim staly. Rozhodně je potřeba daleko větší součinnosti mezi všemi katolickými školami, než se dosud jevila. To není horování pro nějaký nový spolek, který by se sešel, zvolil funkcionáře, ti poslali do tisku své fotografie a víc se nestalo.

To je snaha po opravdovém katolickém pedagogickém centru, které by mohlo docela dobře být vybudováno v rámci Říšského Svazu katolického učitelstva. Muselo by to být sdružení živé a práce by mělo věru dost. Otázka jednotných osnov pro katolické školy na podkladě normálních, otázka učebnic pro katolické školy studium moderních snah, otázka reforem a jich užití na školách, otázka pedagogické knihovny, pedagogického semináře ke školení učitelů, otázka nejužší spolupráce řádového učitelstva se světským, které se hrdě hlásí ke katolictví, to všechno by potřebovalo prostudovati, prodebatovati, to všechno potřebuje ještě mnoho práce, než katolické školy proniknou na prvé místo, které jim náleží.

A nejde o nic nedostupného. Jen víc vzájemné důvěry, hlavně víc důvěry k mladým, kteří nepřinášejí jen kritiku, ale ruku ochotnou k práci, víc svornosti a hlavně víc katolické opravdovosti.

Jsme-li katolíky, zijeme-li v časté společnosti Ježíše eucharistického, pak z toho plynou také velké závazky pro výchovu, kterých si musíme být vědomi. Nesmíme dělat z katolických škol staromodního hastroše, nevkusného a nemoderního, nýbrž musíme usilovati o takové školy, které by byly i vnitřně katolicky aktivní, t. j. kterými bychom získávali. I škola musí být ve službě apoštolátu v intencích sv. Otce, a kdo to nepochopil, škodí katolictví.

Dobře napsala dr. Sláva Fuchsová v „Hlasu malého Petříka“ v článku „Červené nehty“, který by měl si denně opakovat každý vychovatel: „Lišíme-li se již nějak podstatně od svého okolí, ať je to něco, co může získávat ty, kteří neznají Krista a jeho učení, kteří jsou Bohu dál než my.“

To je zároveň odpověď těm, kteří říkají, že katolická škola se musí lišit od těch ostatních. Zcela správně. Ale jako si nesmí lakovat nehty po nevkusném polosuvěta, tak se nesmí také ta katolická škola strojit tak, aby byla žbožným hastrošem. Nesmí být módní, ale moderní, musí být taková, aby získávala Kristu.

To je rozhodující a jediné kritérium katolicity školy: získává-li pro Krista.

Dr. František Formánek:

Mladá Itálie.

Levicový tisk snažil se vytvořiti u nás o dnešní fašistické Italii mínění, že diktátorský režim v ní, před 13 lety nastolený, je jen zjevem dočasným, a očekával každé chvíle jeho zhroucení. Je to stejný zjev, jako když na opačné straně tvrdošíjní obdivovatelé carského Ruska věřili v brzký konec vlády sovětů. Ta i ona se však udržela a českoslovenští novináři měli letos příležitost přesvědčiti se na vlastní oči, jak v Rusku, tak i v Italii o tom, že v politice se nedá prorokovati a v řadě neposlední poučili se i o tom, že všechny věci mají vedle stínu i světlou stránku. V tom směru zájezd československých novinářů jak v dubnu do Ruska, tak

v červenci do Itálie zajisté rozšířil obzory představitelů našeho veřejného mínění. Nebudeme zkoumati, jak daleko prospěl pravému poznání věcí v dnešním Rusku lednový zájezd našich novinářů; zajisté, že přinesl hodně kladného poučení, ale chceme aspoň v hrubých rysech všimnouti si věcí italských, o nichž dosud nebylo u nás dosti správného názoru.

Nelze upříti, že poměr mezi Itálií a naší republikou byl v posledních letech dosti chladný. Byla to jednak naše antipatie vůči diktátorským režimům vůbec, byl to však také i důsledek naší jednostranné téměř orientace k Francii. Také její poměr až do letošní schůzky

Lavalovy s Mussolinim, kdy vyrovnána všechna nedorozumění a obnoveny upřímné spojenecké svazky mezi oběma románskými zeměmi, byl vůči Italii více jen reprezentativní. Bylo v tom snad trochu žárlivosti na obou stranách a snad i prestižnosti, když Itálie, ovládaná pevnou vůlí Mussoliniho, začala uplatňovat i fakticky své dosud jen nominální postavení velmocenské. Společné však nebezpečí znovu rostoucího imperialismu německého a podivná hra Anglie, jež začala navazovat odděleně od ostatních velmocí jednání s Německem, sblížilo obě země, které přece jen od světové války tolik se sobě neodcizily, jako naše republika a Itálie. Příliš brzo zapomenuto bylo společných utrpení, bojů i vítězství, jichž památka spolu s naším jménem je vtesána do kamenných desek na radnicích italských měst v posledním válečném rozkazu generála Diaze z 9. listopadu 1918. Byly to pak i další okolnosti — napjatý poměr italsko-jihoslovanský, engagement Itálie v rakouské otázce, poměr k Maďarsku — jež bránily v upevnění a posílení přátelství ve válce světové uzavřeného a společným vítězstvím utvrzeného. Nepřátelská propaganda dovedla pak znamenitě využít našich nedorozumění a vzájemného nepochopení. Tím vzniklo ono ovzduší oficiální korektnosti, jež hraničila již s chladem. Až opět umění — hudba, výtvarnictví, film — našlo na obou stranách cestu k srdcím obou národů a vzájemné naše vztahy stávají se opět srdečnějšími.

Myslím, že nikoliv naplano Mussolini v proslovu k československým novinářům — 20. července — zdůraznil, že, byla-li snad mezi námi nedorozumění, byla více vinou okolností mimo nás, než nás samých, ale stejně tak měla svůj význam další jeho slova, když mluvil o povolání novinářském, jako povolání, ale i poslání, jež má dbátí vždy skutečnosti a pravdy („verità et realità“). Slova ta pronesená na počátku krátkého pobytu čsl. novinářů v Italii právě z úst Mussoliniho, který přece sám byl a ještě i dnes jest činným novinářem, vystihují i smysl celého zájezdu: viděti Italii, jakou skutečně jest, Italii starou v historických památkách všech dob, Italii archeologickou, Italii uměleckou, ale i Italii moderní, novou, mladou. Mladá Itálie, toť také heslo dne, kterým dnešní Itálie žije.

Můžeme mít o ideovém systému fašistickém jakýkoliv názor, můžeme kriticky souditi o tomto diktatorském režimu, který na rozdíl od našeho demokratického chápání dává možnost uplatnění jen určité vrstvě občanů — příslušníkům fašistické strany, můžeme pochybovati i o tom, zda tento režim trvale se udrží v dnešní své výlučné formě, ale nemůžeme zavírat oči před skutečností, že fašistický režim přinesl Italii i mnoho kladů, postavil mnoho realit, které budou mít cenu i tehdy, kdy snad fašistického režimu nebude. Mussoliniho úsilí podařilo se především přetvořiti celou mentalitu národa, který liberalistickými, filosofickými i vládními systémy byl zeslaben a ztrácel vůči hledě svou vitalitu. Nechuť k vojenské službě, trvalý pokles natalitní a ubývající vědomí nutnosti podřízené osobních či stavovských a třídních zájmů prospěchu celku, národního kolektiva, tyto charakteristické tři průvodní zjevy úpadku každého národa, projevovaly se v prvních letech poválečných v Italii stále zřetelněji. Hospodářské a politické zmatky let 1920 až 1922, jež hrozily již občanskou válkou, byly vyvrcholením této krise, v níž nakonec zvítězila vůle k moci Mussoliniho a jeho frakce. Za 13 let režimu podařilo se již vymýtiti leckterý kaz v povaze národní, podařilo se přinutit odstředivé snahy jednotlivců či tříd uvázati k zájmu společnému, cestou pokojnou i násilím, snad někdy až příliš tvrdým, ale nejsme povoláni býti soudci či učitelé jiných národů. (Toto naše povýšené mentorování, co se nám v cizině nelíbí zvláště in rebus politicis, nám zde nejvíce škodí. Jako nechceme, aby někdo se pletl do našich vnitřních záležitostí, tak musíme respektovati rozhodnutí toho kterého národa, jak si své věci upraví. To platí o našem po-

měru v Rakousku, Německu i Polsku.) Fašismu podařilo se stmeliti národ italský v pevný a uvědomělý celek, jím vlastně teprve dokončeno bylo italské risorgimento. Na ně také fašismus vědomě navazuje a myšlenky „Obrozené Itálie“, podložené ještě slávou starého imperia, jehož velkolepé památky jsou stále nové a nové odkrývány a stavěny na obdiv Italii i celému světu, jsou vůdčími ideami dnešní „Mladé Itálie“. „Mladá Itálie“ není pak jen pouhým heslem, jako se tak mnohdy a mnohde stává, ale jest zde skutečností. Na čelných místech italské administrativy, hospodářství, vědy a umění vidíte mladé lidi a není vzácností, když na nejvyšších místech administrativy stojí lidé ve věku 35 let. — V čele ministerstva propagandy a tisku jest ministr Ciano, starý 32 roky, tragicky zahynulý ministr Razza měl 42 roky atd.

K mladým obrací režim především svou pozornost. Organizace fašistické mládeže od balilly až k milici, toť pýcha režimu a také jeho naděje. V nich vychovává se vlastně teprve nový národ, který má naplniti ideál fašistické ideologie. Co chvíli potkáte skupiny italských dětí, chlapců i děvčat, kteří pochodují městem jdouce ze cvičení, z her či výletu. A není to jen pouhé vojáčkování, ač i to má svůj smysl výchovný, z důvodů, jež shora jsme uvedli — jest to i systematická výchova rozumu i vůle, výchova k pospolitosti, kamarádství i pořádku. Spolupomáhají tak nejrůznější sportovní a tělovýchovné podniky a organizace „Dopolavoro“, která umožňuje pak dětem zaměstnanců další vzdělání a rozvoj sil duševních i tělesných. Obobí — avantgardisté i balilla — mají ten účel, aby „připravily mládež fysicky i mravně k uskutečnění nového italského životního řádu.“ (Art. I. zákona z 3. dubna 1926 č. 2247). Režim vychovává i zde tedy nový národ, který bude již úplně prolut novými myšlenkami a který má založiti slávu nové Itálie.

Těm starším pak uvolňují se postupně místa ve veřejné správě i v podnikání. Nikoliv pak jen místa podřízená. Procházíte různými úřady, podniky, obchody a všude se setkáváte s mladými tvářemi. Režim umožňuje jim příležitost, aby se uplatnili, aby vynikli, poskytuje jim možnost, aby mohli něco velkého udělati, dokud ještě mají k tomu chuť i nadšení. Velkolepá, ale i nákladná díla stavební, elektrizační i meliorační (vysušení a zúrodnění pontinských bažin), podnikaná dnešní generací, nesporně zatěžují generace budoucí. Vnitřní dluh Itálie jest poměrně veliký, ponese ho nová generace, které se však umožňuje, aby na práci, která se dnes podniká, brala také aktivní účast a spolupráci. Nezůstane jí tedy jen tíživost břemene, ale i vědomí, že jest to její dílo, které budovala a které musí uchovati. A na dílo to mohou býti hrdi, ať už jsou to znamenité silnice, stavby železniční, elektrizační, stavby veřejných budov i celých nových městských čtvrtí ve všech italských městech, archeologické vykopávky a objevy (jezero Nemi, nově odkryté celé čtvrti starého Říma, vykopávky v Ostii, Pompejích a Herkulanum), či největší chlouba dnešní Itálie — zúrodnění neplodné země v Benátsku, Emilii, Toskáne, Latii, Kampani, Apulii, Sardinii. Jen na samotném „Poli Pontinském“, v němž přeměnil se močál Pontinský, získáno v posledních třech letech přes 40.000 ha nové zemědělské půdy, na níž osazeno již několik tisíc rodin. Připraveny pro ně i celé obytné budovy, hospodářské budovy a zařízení tak, aby již první rok nová zemědělská jednotka byla soběstačná.

Tisíce lidí nachází při těchto pracech obživu a tisícům opatřuje se trvalá existence. Není dnes v Italii téměř nezaměstnaných, přesto, že stoupá natalita a dřívější ventil pro přebytek obyvatelstva — emigrace — dnes jest téměř uzavřen. Dá se ještě v Italii samé urvati přírodě kus země, ale to zdaleka nestačí dáti živobytí rostoucí populaci. A zde jest hlavní motiv, proč Itálie tak touží po koloniích. Není to jen otázka velmocenské prestiže, ale i životní otázka státu samého. Země sama úrodná a plodná sice nemá onoho přírod-

ního bohatství, jež potrebuje moderní stát pro svůj průmysl, nemá uhlí — téměř všechny italské dráhy jsou již dnes elektrisovány — nemá železa ani ostatních kovů ani surovin potřebných pro ostatní průmysly jako textil, dřevoprůmysl atd. To mají dáti Italii kolonie, dnes konkrétně Habeš. Současně však má v koloniích naléztí obživu statisíce Italů, pro něž v Italii brzo by nebylo práce a chleba. Přebytek populační, který dříve emigroval zvláště do latinské Ameriky, zůstává dnes doma, snižuje životní úroveň celého ná-

roda a v brzkých letech byl by těžkým problémem nejen sociálním, ale i hospodářským. Proto tak Italie usiluje o kolonie a o Habeš, která jest vlastně už jen jediným drobtem, který ostatní velmoce po velikém dělení kolonií v minulém století zapoměly si rozdělit. Mussolini dnes tvrdí, že získání Habeše jest dnes životní otázkou Italie a jde do problému se svou obvyklou vervou, houževnatostí i upřímností. V tom smyslu nutno také i u nás chápati tuto jeho politiku, kterou my nezměníme a změnit nemůžeme.

Dr. Funczik:

Neriešená otázka národního školstva.

Tie zákony, ktoré upravujú základné právne pomery národného školstva, sú tak v Čechách a na Morave jako aj na Slovensku skoro už 70 ročné a teda už dosť staré. V Čechách a na Morave platné právo o národných školách bolo vytvorené v Rakúsku dľa tých pomerov, ktoré tam v polovici minulého stoloetia jestvovaly a ktoré pomery boli hodne odchyľne od pomerov Uhorska. Na Slovensku však je platné to právo o národných školách, ktoré vzniklo v Uhorsku vtedy, keď ono sa práve po vyrovnaní v r. 1867. na celej čiare štátneho, politického, kultúrneho, hospodárskeho atď. života dľa možnosti čím viac oddeľovalo a osamostatňovalo od Rakúska. Zrejme je teda, že tie rozdiely, ktoré teraz jestvujú v odchyľných právnych pomeroch národného školstva na jednej strane v Čechách a na Morave a na druhej strane na Slovensku, majú svoj pôvod vo zvláštnych vnútorných a vonkajších pomeroch Rakúska a Uhorska z polovice minulého stoloetia. Ďalšie novellizácie týchto zákonov, k nim vydané rôzne nariadenia a prax ešte viac vyvíňovaly a osilňovali tú rôznosť, v ktorej novoutvorená republika československá na svojom území našla rakúske a uhorské národné školstvo.

Avšak vzdor tomu, že rakúske a uhorské právo o národnom školstve počnúc od polovice minulého stoloetia až do r. 1918 v odchyľných pomeroch vzniklo a sa vyvíjalo, preč v oboch týchto právach sú viacmenej uplatnené aj niektoré spoločné základné zásady i také, ktoré nás s ohľadom náboženského a katolícko-cirkevného zvláštne zaujímajú. Vysvetlenie tohoto javu nachádza sa v tom, že tak v Rakúsku jako aj v Uhorsku vzdor pokusom Marie Therezie a Jozefa II. národné školstvo bolo až do polovice minulého stoloetia v rukách cirkví, zvláštne Cirkve katolíckej. Pri prevzatí tohoto cirkevného národného školstva do štátnej správy, čo sa vo väčšej miere stalo v Rakúsku a menej v Uhorsku, nebolo možno odhliadnuť od historického vývoja tohoto školstva a od záujmov cirkví, ktoré dotiaľ skoro výlučne sa staraly o toto školstvo. V ďalšom vývine národného školstva v Rakúsku a Uhorsku od polovice minulého stoloetia cirkvi, zvláštne Cirkev katolícka, veľmi bedlive sa staraly o to, aby v práve o národnom školstve, ktoré bolo novellizáciou, nariadeniami menené a doplňované, vždy boli dľa možnosti čo najviac a čo najlepšie uhájené a zabezpečené ich zvláštne záujmy.

Vo veci národného školstva v republike československej hneď v r. 1919. (zákon č. 189.) a ešte viac v r. 1920 (zákon č. 292.) staly sa pokusy právne pomery tohoto školstva od základov znovu organizovať a sjednotiť. Výsledkom týchto prvých pokusov u nás boli len čiastočné riešenia, ktoré uvedenými zákonmi boli uzákonené. Po krátkej dobe znovu sa stal pokus riešiť otázku národného školstva v celej republike, ale výsledok aj tohoto druhého pokusu bol len zákon č. 226-1922 (t. zv. „malý školský zákon“), ktorým sú určené predmety vyučovania (odst. 5. par. 3. vyslovuje, že žiaci môžu byť oslobodení od predmetu náboženstva), sriadiťovanie tried, počet žiactva v triedach, doba školskej dochádzky a iné podobné men-

šieho významu veci, ale základné zásady platných rakúskych a uhorských zákonov o národnom školstve ani týmto „malým školským zákonom“ neboly zmenené. Vzdor tomu aj tie zmeny, ktoré tento zákon previedol, narazily na veľké ťažkosti a preto aj prevádzacie vládne nariadenie k tomuto zákonu len v r. 1925. (č. 64.) bolo možno vydať. Potreba zmeny po ťažke sjednotenia odchyľných rakúskych a uhorských zákonov o národnom školstve aj naďalej bola pociťovaná a vyhlasovaná ale novú, a to už teda tretí pokus o toto stal sa len v r. 1933., keď minister školstva Déřer dal vypracovať dva svoje návrhy, jeden o sriadiťovaní a vydržovaní národných škôl, druhý o správe tohoto školstva. Tieto dva návrhy ministra Déřera, ktoré v prevažnej čiasťke byly vypracované len na základe starých, v Čechách a na Morave platných rakúskych zákonov a ktoré teda namiesto zreorganizovania národného školstva dľa nových časových potrieb a namiesto spojenia správnych základných zásad rakúskych a uhorských školských zákonov maly za cieľ vlastne len rozšírenie platnosti v Čechách a na Morave platných rakúskych školských zákonov aj na Slovensko a ktoré návrhy ministra Déřera aj cirkvami, zvláštne cirkvou katolíckou, neboly prijateľnými, nestaly sa zákonom. Otázka nového usporadania národného školstva v celej republike československej a sjednotenie rakúskych a uhorských zákonov o tomto školstve ostala teda až do dnes neriešenou otázkou. Následkom tohoto národného školstva aj naďalej inými zákonmi je spravované v Čechách a na Morave a inými zákonmi na Slovensku, čo veľké ťažkosti zapríčiňuje nielen štátnej školskej správe, štátnej administrácii, súdom atď., lež táto odchyľnosť nevyhovuje, ba škodlivá je aj cirkvám a tiež aj občanom samým.

Základné otázky, ktoré v práve národného školstva sú najdôležitejšie a ktoré, keďže práve v týchto otázkach nemožno u nás docieľiť dohody, najviac zapríčiňujú, že vzdor viacerým pokusom naše právo o národnom školstve doteraz sa nepodarilo zreorganizovať a sjednotiť, sú tie, o ktorých aj minister Déřer podal svoje neprijaté návrhy, totižto 1. sriadiťovanie a vydržovanie národných škôl a 2. správa národného školstva.

I. Otázka sriadiťovania a vydržovania národných škôl vo veľkej miere týka sa aj Cirkve katolíckej. Hlavnou požiadavkou Cirkve katolíckej vo veci národného školstva je síce, jako to teraz vyslovuje kánon 1372. kódeku kanonického práva, aby v tých školách, ktoré navštevujú katolíckej deti, nielen nič takého sa neprednášalo, čo sa protiví katolíckemu náboženstvu a katolíckej mravouke, lež aby v týchto školách hlavným predmetom vyučovania bolo náboženstvo a mravnosť. Túto svoju požiadavku cirkev katolícka vyhlasuje bez ohľadu na to, že kto sriadiť a kto spravuje národnú školu a keď táto požiadavka je splnená, vtedy cirkev katolícka s takouto školou je spokojná. Avšak i pri splnení výsoznačenej požiadavky cirkev katolícka nemôže sa zrieknuť svojho práva, že aj ona je oprávnená sriadiť si a sama sprá-

voval svoje vlastné cirkevné školstvo, pri ktorom sriadiť a spravovať ovšem musia byť zachované aj príslušné štátne predpisy. Kánon 1375. kódexu práva kanonického vyslovuje: „Cirkev má právo sriadiť školy jakéhokoľvek druhu, nielen národné, ale aj stredné a vysoké.“ Odôvodnenie práva cirkve katolíckej na vlastné cirkevné školy je nielen v historickom fakte, že ona vždy a všade cez stoletia mala svoje školstvo a že vlastne ona vybudovala terajšie moderné školstvo, lež hlavné odôvodnenie je v tom, že Cirkev katolícka je samým Bohom priamo založenou suverennou spoločnosťou, ktorá teda neodvisle od jakéhokoľvek svetskej moci má právo na tie prostriedky, ktoré sú potrebné k jej účinkovaniu a medzi tieto prostriedky patrí aj školstvo. Či Cirkev katolícka na volaktorom území sriadi a vydrží svoje vlastné školstvo, či teda použije svojho práva, alebo či sa uspokojí s necirkevným školstvom toho územia, to závisí od toho, či toto necirkevné školstvo výšvedenej hlavnej požiadavke Cirkve katolíckej vyhovuje alebo nie.

Skúmajúc uplanenie sa týchto zásad Cirkve katolíckej v práve nášeho národného školstva zistíme, že v Čechách a na Morave platné základné zákony rakúske č. 48-1868 r. z. (zvláštne jeho par. 4), č. 62-1869 r. z., č. 22-1870 čes. z. z. a neskoršie novellizácie týchto zákonov až do r. 1918. obidvom výšvedeným požiadavkam síce viac-menej vyhovovali, totižto právo Cirkve katolíckej na vlastné školy bolo týmto právom uznané a tiež aj v necirkevných školách náboženská a mravná výchova katolíckych detí bola zabezpečená, v skutočnosti však farské cirkevné národné školy skoro všetky boli zmenené v obecné školy a v týchto nábožensko-mravné vyučovanie a vychovávanie katolíckych detí v mnohých prípadoch Cirkvi katolíckej nepriateľskými učiteľmi bolo silne ohrožované. V uhorskom základnom zákone o národnom školstve, totižto v zákone XXXVIII:1868, a v neskorších novellách tohoto zákona, teda aj v zákone XXVII:1907 (t. zv. apponyiovský zákon), výšvedené dve základné požiadavky Cirkve katolíckej tiež boli uplatnené a Cirkev katolícka aj po vydaní zákona XXXVIII:1868 podržala si skoro všetky svoje farské cirkevné národné školy, kým necirkevné (obecné a štátne) školy len pomaly sa sriadovaly. Práve preto aj vývin uhorského práva o národnom školstve bol docela iný, ako vývin rakúskeho práva, totižto uhorské právo po r. 1868. vždy uznávalo oprávnenosť jestovania cirkevných škôl, ako na pr. v zákone XXVII:1878 o správe školstva (zvláštne v jeho par. 9) a podobne aj v uvedenom už zákone XXVII:1907. Následkom tohoto v bývalom Uhorsku cirkevné národné školstvo až do r. 1918 vo veľkom počte sa udržalo a tak aj v novoutvorenej republike československej na Slovensku väčšina národných škôl bola cirkevná, a síce nielen katolícke, lež aj evanjelické oboje vyznania a židovské cirkevné boli tieto školy.

V uhorskom práve o národnom školstve, ktoré je doteraz platné na Slovensku, nielen to sa vyslovuje, že Cirkev má právo na vlastné národné školy, lež bolo aj o to postarané, aby Cirkev tieto svoje školy dostatočnými hmotnými prostriedkami mohla vydržiavať. Zák. XXXVIII:1868 totižto nezrušil rôzne právne tituly (na pr. patronáty), na základe ktorých jednotlivci alebo morálne osoby boli povinné celkom alebo čiastočne vydržiavať cirkevné školy, lež vo svojom par. 25 aj to vyslovil, že politické obce môžu aj naďalej vydržiavať cirkevné školy dľa toho praxu, ktorý bol vo zvyku do vydania tohoto zákona. Hlavným zdrojom vydržiavania cirkevných národných škôl však zákon XXXVIII:1868 označil to, že Cirkev je oprávnená od svojich veriacich požadovať príspevky na vydržovanie cirkevnej školy v tej miere, v jakéj to ona sama určí. Keďže toto právo Cirkve vyberať cirkevnú školskú daň bolo zákonom uznané a vyslovené, preto tak dľa tohoto zákona jako aj dľa nasle-

Zbožná fundátorka německobrodského gymnasia.

Oslavy německobrodského gymnasia letošního roku pořádané plnily sloupce novin vzpomínkami na ty, kdož přijavše na tamním gymnasiu základy vědy a umění prokázali svým dílem, že marně nebyli zde zasvěcováni in litteris et artibus. Mnozí z nich přišli do Němec. Brodu osobně, aby ukázali nové generaci, jak dovedlo jejich gymnasium vychovávatí budoucí muže vědy, umění i politiky, na mnohé vzpomínáno s vděčnou pamětí jako budovatelů soudobé kulturní i politické vyspělosti národa. Při těch oslavách však neslyšeli jsme vděčné vzpomínky na českou ženu, katoličku, bez jejíž pomoci by snad nebylo v Německém Brodě gymnasium a tím snad i mnohého z těch, jimž se o letošních oslavách vily věnce.

Německý Brod jest bedlivým strážcem své dávné minulosti a pyšní se svým významem a důležitostí již od třináctého století. Měšťanstvo bohatlo obchodem a ani stříbrné doly nebyly k neužitku. Mělo však město také partikulární školu, jejíž odchovanci široko daleko šířili její slávu jako vítání učitelé. Bouřemi válečnými po stavovské vzpouře vzalo dobře vyvinutí školství zkázu, stejně jako blahobyt občanstva a Německobrodským se i po této stránce nevalně dařilo. Zůstaly jim jen školy nejnižšího stupně a ani ty nemohly vzkvétat. Proto jakmile Německý Brod jen poněkud pookřál, zatoužil i po staré slávě svých škol latinských, které by zase se staly cílem nejen domácích, ale i okolních studentů. Leč nebylo peněz, aby se vzkřísily. A hle: oč marně usilovali opatrní otcové německobrodští, to odhodlala se podstoupiti jedna z jich středu, paní Kateřina Barbora Kobsinová. Dvakrát výhodně provdána, měla po ruce značné jmění v pozemcích i listinách, jež chtěla odevzdat k tomu účelu, aby ustanoveny dvě nové kněžské síly jako učitelé, kteří by žili z úroků nadání, mládež vyučovali a na zakladatelku fundacími mšemi pamatovali. Ten dobrý úmysl projevila před dvěma sty lety, r. 1730. Ale tu vyskytly se nečekané překážky: V městě samotném její štědrost radostně byla přivítána, ale snad z nedobře pochopeného úmyslu, či pro jiné překážky zaviněné místní poměry, nedostalo se tomuto zbožnému úmyslu schválení od konsistoře a nabídka byla zamítnuta. Kdosi paní Kateřině doporučil, aby se obrátila na mnichy augustiniány, kteří se roku 1674 v městě usídlili. Ale tehdejší převor vysvětlil zbožné paní, že tichý život klášterní stykem s hlučnou mládeží by byl porušen. Nedoznavši podpory svého plánu ani zde, nevzdala se svého úmyslu a cítil, že choroba a stáří hlásí se velmi hlasitě a poslední hodinka je valem se blíží, pamatovala aspoň kšaftem na zbudování latinských škol ve svém milém městě. Byloť po její smrti shledáno celkem 8600 zlatých na penězích a statcích. Pamatovala i zařízením pro budoucí školu, věnujíc jí hojně stolů, lavic a cínového nádobí. Zemřela 20. června 1730, nedočkavě se příznivého rozhodnutí ve prospěch gymnasia.

S počátku se zdálo, že se zapomíná na provedení od kazu. Potom jednáno s piaristy a znovu s augustiniány, kteří konečně přece se v řízení gymnasia uvázali a po mnohých překážkách s rozmanitých stran konečně 4. listopadu 1735 se svolením Karla VI. došlo ke slavnému otevření škol. Časem opatřena i přiměřená budova, roku 1737 rozšířeno ze čtyř na šest tříd, v kteréž podobě trvalo až do Josefa II., kdy s jinými ústavy náhle uzavřeno a místo gymnasia svěřeno augustiniánům normálka Roku 1807 podařilo se gymnasium obnoviti a svěcení péči synům svatého otce Benedikta, kteří je vedli až do převzetí státem.

Zalétili jsme jen touto skromnou vzpomínkou ke hrobu zbožné zakladatelky Kateřiny Barbory Kobsinové s tím úmyslem, aby při oslavách slavných mužů bylo vzpomenuť i té, která před dvěma sty lety ze zbožného úmyslu budovala vlastně jejich slávu.

dujúcich noviel (zvlášťne spomenutý už par. 9 zákona XXVIII:1876) v prípade potreby táto daň bola vynútená administratívnym exekučným pokračovaním príslušných štátnych úradov. Koncom minulého stoloetia a začiatkom tohoto stoloetia v bŕvalom Uhorsku zákonmi XXVI:1893 a potom XXVII:1907 aj sám štát prispel na hmotné vydrŕzovanie cirkevných škôl tým, Œe plat učiteľov týchto škôl zo štátnych daní doplnil na určitú výšku. Týmto štátnym doplňovaním platu cirkevných učiteľov uhorský štát na jednej strane uznal, Œe cirkevné školstvo koná obecne prospešnú prácu a teda Œe na základe tohoto má oprávnený nárok na prispievanie z obecných prostriedkov, na druhej strane uhorský štát prevádzanie tej zásady, ktorú už zákonom XXXVIII:1868 uznal a vyhlásil, Œe totižto Cirkev je oprávnená svoje školstvo vydrŕiavať vybieraním cirkevno-školskej dane, tým doplňovaním platu cirkevných učiteľov zo štátnych prostriedkov aspoň čiastočne prevzal na seba a túto čiastku hmotného vydrŕzovania cirkevných škôl on sám vybíral vo forme štátnych daní. Všetky tieto zákonné ustanovenia uhorského práva o vydrŕzovaní cirkevných škôl a teda aj o štátnom doplňovaní platu cirkevných učiteľov prvým československým zákonom č. 11-1918 z 28. okt. 1918 boli aj u nás nezmenene prijaté a preto ony boli a sú platné na Slovensku v tom smysle a s tým odôvodnením, ktorým boli uzákonené v bŕvalom Uhorsku.

II. Druhá základná otázka v práve národného školstva je *spravovanie národného školstva*. Aj v tejto otázke má Cirkev katolícka svoje požiadavky, z ktorých tu spomeneme na krátko aspoň nasledujúce. Jednou takouto požiadavkou je, Œe náboŕzensko-mravné vyučovanie a výchova tak v cirkevných ako aj v necirkevných školách patrí do vŕlučnej právomoci a správy len Cirkve katolíckej a Œe teda určenie učebnej osnovy (spolu s určením učebníc, učebných pomôcok atď.), dozor nad týmto vyučovaním a vŕchovávaním, poslanie učiteľov náboŕženstva a disciplinárna moc nad nimi a vôbec celá správa náboŕzensko-mravného vyučovania podlieha moci príslušnej cirkevnej vrchnosti. Táto požiadavka Cirkve katolíckej je odôvodnená tým, Œe jedine a vŕlučne Cirkev má právo a spolu je aj jej povinnosťou starať sa o náboŕzensko-mravnú výchovu katolíckych detí bez

ohľadu na to, Œe do ktorej a takej školy ony chodia. Druhou požiadavkou Cirkve katolíckej v správe národného školstva je, aby ona svoje cirkevné školy výhradne sama mohla spravovať, aby teda, označme to beŕžným výrazom, v týchto školách mala školskú autonómiu, čo ovšem neznamená, Œe Cirkev v týchto svojich cirkevných školách nechcela by zachovávať príslušné štátne predpisy a Œe by nepripustila v nich štátny dozor. Toto vlastné spravovanie svojho školstva vyplýva z toho, Œe kto je oprávnený sriaďiť školu a ju mať, tomu nasledovne musí byť priznané aj právo vlastného spravovania jeho školy a preto, priznajúc raz Cirkvi katolíckej právo sriaďiť si svoje vlastné cirkevné národné školy, dôsledne musí jej byť priznané aj právo vlastného spravovania týchto jej škôl.

Výšuedené požiadavky Cirkve katolíckej o správe národného školstva boli tak rakúskymi zákonmi viac-menej uznávané a preto na pr. par. 10 zákona XXXVIII:1868 a par. 9 zákona XXVIII:1876 výslovné ustanovujú, Œe Cirkev sama si spravuje svoje cirkevné národné školy a podobne mnohými ustanoveniami zákonov a nariadení vŕdy bolo uznávané, Œe náboŕzensko-mravnú výchovu ŕiacstva aj v necirkevných školách riadi Cirkev. Na Slovensku po r. 1918 niektoré štátne úrady školské, zvlášťne škôldozorci, svojimi rôznymi dišpozíciami neoprávnené zasahovali do správy katolíckych cirkevných národných škôl, čo následkom rozhodnutí vyšších štátnych školských úradov a následkom niektorých nálezov najvyššieho správneho súdu postupne pomaly sa odstraňovalo.

V pokusoch, ktoré v republike československej doteraz sa staly vo veci nového usporiadania základných právnych otázok národného školstva, zvlášťne čo sa týka sriadenia a vydrŕzovania jako aj spravovania týchto škôl, nebral sa dostatočný ohľad medzi iným aj na oprávnené požiadavky Cirkve katolíckej, ktorá práve o národné školstvo má a musí mať veľký záujem a preto táto otázka musela ostať u nás neriešenou. Priateľskejší pomer, ktorý medzi Cirkvou katolíckou a naším štátom začína sa vyvíňať, snáď aj v tejto veci umožní nejakú dohodu, čo by nielen pre Cirkev, ale aj pre štát malo veľkého významu.

Pierre L'Ermite, pornografie atd.

J. H. — Ušlechtilý pařížský kanovník msgr Loutil, který pod jménem Petra Poustevníka po několik desetiletí promlouval duchaplnými posťehy svou speciální metodou šlehu, výtky i do-vzbuzení v nedělních číslech „La Croix“, iistě by promínil pisatelí těchto řádek, Œe jeho krycího jména bylo užito v nadpisu vedle výrazu, který značí mravní mor písemnictví a jemuŕ Pierre L'Ermite vŕnovoděl rozhodný boj. Je ironií osudu, Œe velký průkopník katolictví činem a práce v morálně obŕoŕených velkoměstských předměstích, setkává se ve společnosti nemravného tisku daleko od země francské za velmi nezvŕklých okolností. Pochopití brzy.

Shodou okolností ve chvíli, kdy píší tyto řádky, má velký konservativní český list feuilleton nadepsaný „Podrobili se“ a rozebírající vývoj poměru umělce k obdivovateli, diváků, čtenářů a hlavně kupci dřívě i dnes. Je charakteristické, Œe dnešní umělci ve své většině „podrobili se“ požadavku a vkusu vrstev, které byly kumštýřům starších generací protivné jako šosácké a umění nechávající. Podrobili se, usměrnili se dnešní kumštýři pera, štětce, dláta, noŕe a dělají umění snadněji lidské chápavosti přístupné. Rozmazané zoufalé mátohy neukáŕněných geniů jejího života zůstávají v opovrŕení uměnímilovného a také kouspěchopného obecnstva. Správně podotýká autorka onoho počárníku, Œe návrat ke pracovním a uměleckým metodám, které činí umění prostředkem obŕivy, není ničím jiným než návázáním na staletou

tradici. Jen 19. století přineslo vybočení z linie, která je charakterizována galerií umělců pracujících na zakázku, ale jimŕ ani sebe přísnější kritik nemůže vytknouti, Œe by musili utonouti v řemeslnosti. Potřeba obŕivy přispěla k tomu, aby se umělci „snížili k lidu“. Dochází k tomu nejprve v písemnictví a pak v ostatních oborech umění, které ŕiví, spojuje se s obchodním talentem. „Podrobila se“ i hudba a divadlo, malířství atd. Toto sníŕení se k lidu má ale své meze. Nesmí totiž jít k obhroublosti a nemravnosti.

Vŕdycky byla na jevišti literatury kulisa, která svou křiklavostí a divokostí neharmonovala s celkem. Strážcové literatury, kritikové i historikové nechávali i nechávají takové výstřelky propadnouti v zapomnění, ale přesto má tato divoká kulisa své stále uplatnění a táhne se jako spodní tón, skoro nevymítitelný v harmonii umění. Je to t. zv. literatura braková, Schund-literatur, sensace, křováky a pornografie. Těŕko bojujeme proti tomuto moru a podařilo se nám omeziti jeho střediska na několik míst, která jsou symbolicky vyznačena čtenářské obce jako otravným plynem zamořená místa jsou výstraŕně označována asanačními skupinami.

Nevěnovali bychom moru nemravné a nevhodné literatury pozornost na tomto místě, kdyby se nerozlézal nebezpečně i tam, kde dosud stál anděl s plamenným mečem a bránil vstupu — do katolíckých řad. Nevěřte v akutnost tohoto nebezpečí?

V Praze přibýlo k výrobcům sensační i nemravné četby jakési nakladatelství, o jehoŕ finančních zdrojích zasvěcení praví, Œe plynou ze zájmové sféry několika lidí, teprve nedávno v druhé řadě vedoucích míst katolíckých angaŕovaných. Upozorňuji: v druhé řadě, protože mají jistě vážné důvody, proč do popředí nevystupují. Zmíněné nakladatelství začalo chrlit brakovou literaturu v podobě týdenního sešitu s detektivkou, románem, črtami, oměšlými vtipy atd. Začalo to nezavadnými detektivkami, dobrodružnými příběhy a ocitl se zde také Pierre L'Ermite proní částí románu „Žena se zavřenými očima“. (Zde přecházíme k druhé polovině našeho nadpisu.) Na obálce druhého čísla po Pierre L'Ermiteovi sedí už nahá žena a pod ní nápis „Nic než tělo“. Autor, autorka? Pavla Dvořáková. Obobátila již naši literaturu románem „Marie a Marta“, jehoŕ adaptované vydání vyšlo ve „Výšehradu“ a po zásluze v „Životě“ již zváženo a uznáno lehkým. Obálka předstířena je obsahem líčení lidské „vlčice“ a jejích obětí. Necitujeme, protože se nám to hnusí. Podíváme se aspoň, kde to tisknou. A jsme překvapeni! V tiskárně, postavené a zařizené obětavostí katolíckého lidu. Tedy katolícká tiskárna vyrábí na zakázku pornografii? Ano. Tato braková „literatura“ inseruje v katolíckém listě, tištěném v těŕe tiskárně, a tento list doveďe zdrucujícím způsobem zatracovati nemravnou literaturu a sotva zmizí z rotačky odlišky stran těchto novin, střídá je nemravná literatura a rotačka chrlí tisíce zkázy. Obraz hodný pera Petra Poustevníka, které by možná mu vypadlo z ruky, kdyby viděl, kam se u nás dostal.

Hákový kříž proti kříži Kristovu.

J. K. — Ve 14. čísle „Života“ jsme si všimli všeobecně důvodů kulturního boje v Německu, umělých metod jeho ve srovnání s bojem Bismarckovým a posledních událostí. Vývoj v říši není v tomto ohledu pomalý. Němci, kteří začali světovou válku s udivující rychlostí, se domnívají, že lze tak snadno rozvrátit Církev, jako bylo snadno dobýt Lutychu. Že překvapení je nejlepší cestou k vítězství. Ale národní socialisté se mýlí, poněvadž zapomínají, nebo nechtějí vidět dvě vlastnosti Církve: Je dílem Božím v lidstvu a v pronásledování plodí lásku. Poněvadž je nevěstou Páně, je neporazitelná. A poněvadž krev jejích pronásledovaných dětí je vylévána z věrnosti a lásky nadpřirozené, je plodná. Tertullián to pochopil a proslovil tu slavnou a pravdivou větu: Sanguis martyrum est semen christianorum — Krev mučedníků je semenem křesťanů. Útok nepřítelů naráží na hrdinství a to je jeho mocná překážka.

Do července jako by byl v Německu veden boj v zákopech. Počátkem července hackenkreuzleré vyrazili ze zákopů a dnes se bojuje v širém poli. A hned podle připraveného plánu se rozpoutal zápas na několika úsecích. Nepřítel zkusil nejdříve, jak jistě stojí v čele katolické armády její vůdce, episkopát. Poznali, že jistě. Rosenberg chtěl s ministrem Frickem rozdvajit v katolickém městě Münsteru biskupa a věřící. Von Galen, arcipastýř münsterský, hodný svého předchůdce z pronásledování Bismarckova, nejen se nezalekl a neustoupil, nýbrž nepřítelů zmátl. A věřící proti pohanskému běsnění Rosenberga a Fricka se semkli ještě úžeji kolem svého arcipastýře a slíbili Církvi a jemu věrnost na život a na smrt. Současně si usmyslili vládci Německa postavit proti sobě biskupy a kněze. Zakázali kněžím přečíst pastýřský list. Kněží uposlechli svých pastýřů a četli jej, a kde to nebylo možné, četli z nařízení biskupů ostrý protest z listu svaté Stolice „L'Osservatore Romano“ proti porušování konkordátu vládou. Pravda, několik se jich za to ocitlo v koncentračních táborech nebo ve vězení, ale jednota tábora zůstala neporušena. Ani třetí manévr se nezdařil. Útok byl namířen na celistvost katolických spolků, některé z nich byly rozpuštěny, vůdce pozavíráni, jmění zabráno. Vláda má moc to udělat, ale členové spolků mají kostely, pouti, adorační pobožnosti.

Několik pohledů do boje. Papežský nuncius msgr. Orsenigo protestoval jménem svaté Stolice proti porušování konkordátu, který podepsal zástupce národně-socialistické vlády. Goering odpověděl tím, že vyzval úřady, aby nešetřily katolíků, pohrozil rozpuštěním svazů katolické mládeže, zakázal jim veškerou činnost, nošení stejno kroje, časopisy. Špióni dostali rozkaz sledovat kněžská kázání a udávat kněze, jako se to dělalo za Bismarcka. Katolíci jsou prohlášeni s komunisty za stejné nepřátele jednotného Německa a souzení na základě stejných zákonů.

Čtení protestu z „L'Osservatore Romano“ přesvědčilo vládnoucí, že boj nebude snadný. Proto měl být dán do rukou jednoho člověka: vláda jmenovala Kerrla novým ministrem kultu a pověřila ho úkolem zlomit odpor katolíků. Kerrl byl hned po jmenování poslán na tříměsíční dovolenou, pryč — jak sdělovala oficiální zpráva — aby se co nejlépe připravil na své poslání. Ale spíše bylo důvodem určité vystrážlivosti nazistů pod nátlakem ministra financí Schachta a gen. Blomberga, kteří vidí, že kulturní boj Německo poškozují nejen doma, nýbrž i v cizině. Schacht nemá skvělou úlohu, když hospodářství státní je stále pasivnější a nemůže si přát nepřátelského postoje cizích států. Blomberg nemůže v armádě potřebovat rozšíření a proto nerad vidí hloupost hackenkreuzlerských vůdců, tříšticích jednotu národa. A nesmíme zapomenouti ještě na jednu osobnost, která u Hitlera mnoho znamená: na Ribbentropa. V zahraničí je

mluvčím vůdcovým a má naklonit cizinu říši. Chystá se do Paříže, kde má jednat s předsedou vlády Lavallem. Po svém úspěchu v Anglii není mu nikterak příjemný odklon francouzského veřejného mínění, který je právě výsledkem nerozumné politiky Goeringovy, Goebbelsovy a Rosenbergovy. Tak se zdá, že v otázce boje nastalo rozdělení tam, kde se ho páni nenadáli, ne u těch, jimž byl vyhlášen, nýbrž u těch, kteří jej vyhlásili. Boj tudíž bere novou tvářnost.

Goering katolíků z duše nenávidí, to je věc příliš známá, než aby bylo třeba o ní déle hovořit. Jeho slabostí jako vojáka, který stojí na odpovědném místě, je, že jest upřímný. Byl by daleko nebezpečnějším, kdyby jednal vypočítavě. O to se snaží Goebbels. Ví, že ve straně je po 30. červnu 1934 nespokojenost četných přívrženců Roehmových a poněvadž nemůže říci, že hospodářsky je na tom Německo lépe, že mzdy se zlepšily, hledí odvrátiti pozornost jinam. Hodily se mu k tomu zákony o devisách, šikovně jich využil proti řeholnicím a řeholníkům, na které svalil odpovědnost za neutěšené hospodářské poměry, poněvadž prý, vyvážejíce peníze, poškozují těžce úsilí vlády, snažící se o zlepšení poměrů. Ale jeho vítězství nebylo ani zdaleka úplné a tak měli vypomoci Židé, na které byl uspořádán hon. Jak je z něho vidět, vypověděly i Goebbelsovi nervy službu. A co se obvykle v takovém případě stává, přihodilo se i Goebbelsovi. Snad i ze strachu před Goeringem — soudružnost nynějších vůdců Německa má mnoho trhlín — přistoupil na jeho plán. Bylo zjišťováno, jak smýšlí obyvatelstvo v katolických provinciích, a anketa vyzněla v ten smysl, že jsou proti vedení strany. Bylo tudíž usneseno jejich odpor zlomit. Ministři, kteří se stavěli proti kulturnímu boji, sice podlehli, ale, zdá se, že spoléhali na Hitlera.

Je těžko říci, jak se budou vyvíjeti poměry dále. Bude boj zastaven nebo zmírněn? Před několika dny prohlásil ministr Frick: „Konfesionálníismus musí z německého života zmizet. Katolíci se musí podrobit, nebo se s nimi bude zacházeti jako se Židy a marxisty.“ Podle těch slov bychom mohli soudit, že budoucnost bude horší přítomnosti. Francouzské listy mluví již o „bartolomějské noci“ v Německu, při níž by tekla krev katolíků. Ale doufejme, že zvítězí rozvaha.

Karel E. Viček:

Zrno.

Uprostřed letních a srpnových tich

hlasy jsem slyšel

semen nevzešlých

a temný vzdech jenž z klasů prázdných číšel

Uprostřed zpěvu dne

a rytmických úderů hrabic

jásalý klasy dozrálé

v své písni s kosou nedozpívané

o moci svého zrna

V něm život dvojitý ukrytý

Jeden ten vzkličí v pluhem rozrytý

až položí jej tvrdá dlaň

A život druhý dává nám

svou smrtí vykoupení

Je silou na cestě. A ke chvíli

kdy v smrti velké každý bude sám

se ještě naposled nám skytne

Již ne jak chléb. Věak Slovem kněze v Tělo proměněný

Uprostřed zpěvu dne

v hluboké tónině nikdy a nikým nezaspívané

cítil jsem oddaný skon nevzešlého semene

smrti prázdných klasů

Reformní snahy ve výchově.

Zápas o výchovu (v reformním smyslu) pro jasnost soustředíme kolem tří bodů, k nimž se druzí různé systémy a názory. Recitace pouhých názorů a proudů nemá významu, protože jsou protichůdné.

První bod je: O cíli výchovy a o tom, kdo má vychovávat.

Druhý: O základech, na nichž se buduje výchovný systém (světový názor).

Třetí: O prostředcích a metodách výchovy.

1. Cíl výchovy a kdo má vychovávat.

Proti intelektualistickému systému, jímž bylo zdůrazňováno především *vědění*, nastal převrat k požadavkům tělesného vývoje a k upevnění vůle a její výchově. Fysiologická psychologie přispěla k ocenění tělesné soustavy, její pravidelnosti a zdravoti pro duševní život a proti intelektualistické psychologii Herbertově přesunula se psychologie k vůli a jejím projevům jako centrálním celého duševního života. Proto není vrcholným účelem vzdělání jen vědění (míti v paměti a rozuměti), nýbrž jen jako spolelement vedle jiných stejně důležitých, snad i důležitějších.

V tomto boji proti intelektualismu bylo mnoho nepřesností. Rozumem (a do jeho oblasti) bylo rozuměno mnoho věcí, které tam nepatří. Za rozumného člověka byl třeba považován člověk neznající než sebe, své zájmy atd. Zatím co u tohoto člověka není nic rozumného, neboť chybí úplně sociální, altruistické smýšlení. (Homo naturaliter animal sociale.) Takový člověk je spíše jednostranně zničený, chybí mu výchova srdce, kterýžto prvek je stejně rozumný v lidském životě.

Intelektuální práci označovala se i nadprůměrná práce a přetěžování paměti, a omezení vši práce poznání na paměť bez hlubšího porozumění. Lidé takto vychovaní stávají se pasivní, bez vlastního života tvorného.

Jako cíl veškeré výchovy označil německý Kerscheneiner „*mravní svobodu*“. K tomuto cíli spějí různé prvky. Předně je to estetická výchova. Mezi mnohými vychovateli v této věci vynikl A. Herget v Praze svým spisem „*Das Betrachten künstlerischer Bilder in der Schule*“; od roku 1913 vydával časopis „*Schaffende Arbeit und Kunst in der Schule*“.

(Pojem mravní svobody čili vnitřní svobody znamená stálý vnitřní stav ducha, který nejen těžce bojuje nad nestálostí a nezřízeností těla, nýbrž který ovládá vše, co se hýbe v lidském nitru, t. j. každý afekt, každý projev vášně, náklonnost atd. znamená vnitřní svobodu ducha, nezávislost na věcech, z nichž pro ducha nic neplyne.)

Je nesporné, že estetická výchova je důležitou součástí k nadvzládě ducha nad hmotou, poněvadž nachází ve hmotě to, co lze označit za duchovní. Není to však jediný prvek!

Druhým prvkem k mravní svobodě ducha je snaha převést dosavadní školu pro učení na *školu práce*. I intelektualismu bylo zdůrazňováno, že je třeba pasivního poměru mládeže k vyučování, což má velké nedostatky; proti čemuž měla odpomoci *škola práce*.

Tato myšlenka školy práce není nová. Již Plato o ní mluvil. Nová doba se jí chopila s novým rozmachem a uvedla ji v praxi. Byl to zejména Kerscheneiner (* 1854, † 1920). Škola práce zaujímá široký program do výchovy, t. j. připravit mladé lidi podle psychologických vloh k povolání a k hospodářským cílům. Cíl je tedy středem školy práce, poněvadž podle cílů postupují prostředky. Děti se mají stát občany společnosti a státu; osobnost jejich má být naplněna vědeckým věděním. Nejedná se tedy o manuální práci, nýbrž o samostatné přemýšlení jako o hlavní práci. Práce neznamena jen zaměstnání, nýbrž sebe pono-

řiti do zaměstnání, tak aby vycházela *spontánně*, z vlastních popudů a z vlastního nitra. Je zřejmé, že škola práce má své hranice, že není možno jít do nekonečna.

K čemu je možno se propracovati? *Jen k rozumným náhledům a k sebezkoumání a poznání.*

Jiné hodnoty dají se jen prožítí. Škola práce musí spolupomáhat a při tom se varovat nebezpečí, chtít nalít všechno jako do hrnce nebo zaměnití dobré hodnoty v iracionální. „*Samostatnost*“ v duchovní práci, spontánní zaměstnání je hlavním účelem školy práce; býti přítomen duši při všem. To souvisí ovšem i s výchovou k umění, neboť i tvořivé síly skryté v duši musejí být uplatněny. Je třeba budít snahu k *tvoření*, nikoliv jen přivádět k pozorování, hodnocení, k měření; kreslení a jiné projevy tvořivých sil je stejně důležité.

Škola práce spojuje své zásady (zvl. Kerscheneiner) s přípravou na povolání, která se nesmí opomíjet ani na obecných školách. Přivádět člověka k práci, která je mu nejbližší a nejradostnější podle vloh. Všeobecné vzdělání nesmí zatlačit a nemá větší hodnoty než časná příprava na povolání. Vlastně vzdělání v pravém smyslu znamená i tuto stránku životní. Není to pouhé vědění, nýbrž *tvárnost* pro všechno *lidské, jistota úsudku*, samostatnost v pojetí a provedení úkolu, soulad přesvědčení s jednáním a vůlí.

Větší důraz na práci v uvedeném smyslu musí ovšem klásti všechny pokračovací školy.

Vynikajícím zástupcem školy práce byl Hugo Gaudig (1860–1923), který soustředil cíl výchovy k *osobnosti*.

Další bod, který je potřebný, aby se dospělo k cíli výchovy, je *mravně-náboženská výchova*.

Princip školy práce byl oživen a doplněn v této snaze vychovávat ve škole ke charakternosti, tvořiti charakter. (K tomuto závěru dospěl u nás sbor universitních profesorů teprve před nedávnem.) Proto byly tvořeny školy spojené s internátem, aby tohoto cíle bylo dosaženo. (Tak na př. uspořádal H. Lietz (1869–1919), jenž byl žákem Euchenovým, výchovný program. Jeho program byl v duchu Pestalozziho. Výchova má umožnit vývoj mravně-nábožensko-intelektuálních schopností, což přesahuje síly jednotlivcovy. Proto instituty mají být spíše na venkově, aby škodlivý vliv velkoměsta byl mírněn. (Přednosti venkova, zahrada, les, pole, hra ve volné přírodě atd.) Každý autoritativní a nutící systém je vyloučen, stejně jako jednostrannost intelektuální a cvičení paměti.) Institut musí být místem mladistvé veselosti a společenosti. *Učitel je nikoliv pánem, nýbrž pomocníkem*. To jsou ovšem prostředky k výchově.

V tomto bodě se vyvinula věc tak daleko, že byla upírána rodičům možnost výchovy. Je to zbytek primitivních názorů na dítě a školu. Vývoj musí odstranit tyto zbytky, které nemohou dnes sloužit. (V Rusku a jinde chtěli uskutečnit tyto společné ústavy.) Výchova v rodině je *nouzová*, neboť *rodina nemá nic společného s výchovou*. V rodině může dítě růst až do doby, kdy musí být vychováváno.

Důraz se klade na vlastní způsob a vlastní hodnoty mládí. Tato snaha chtěla doplnit dřívější; výchova nesmí vychovat jen členy společnosti, nýbrž i teď v ní mládež má být šťastná a zároveň vážně se blížit po stupních k životnímu smyslu a úkolu: Žáci a učitelé mají být jako kamarádi a společníci v duchovní práci, a jeden ovšem je vedoucí a druhý vedený. Řídící, učitel a žák mají společně projednávat otázky školní. Tato volná škola dává účel a cíle škole práce (která značí metodu).

Rozděluje dobu výchovy na období vášni, lásky, víry a schopnosti nadšení, a tedy v těchto věcech mu-

si dospět k hodnotám těchto věcí a touží po nich a opovrhne i předchozí výchovou k povolání a praktickou prací a jinými užitečnými věcmi. (Tady zasahuje pojetí Hegelovo o objektivním duchu.) (*Wynnehen.*)

Geniální v této věci byl Friedrich Wilhelm Foerster, profesor na universitě v Curychu, jenž byl původně vychovatelem v mravním smyslu bez náboženství, později poznal, že základem mravní výchovy je křesťanské náboženství a klonil se ke katolicismu. Chyba mechanisticky-mocné výchovy je v tom, že se snažila jen zevně působit na vůli a málo dbala na samostatnost a vlastnosti žákovy. Tak zůstalo umění budit a vésti duše bezvýsledné. Osvojili jsme si síly přírody, nikoliv ducha, a zevnější svět přejal více moci než potřeba nad vnitřním člověkem. Existuje kultura estetická, rozumová, sportní, práce atd., avšak málo charakterů. Výchova charakteru znamená ve své hloubce spojení čas s věčností. Vytáhnout člověka z nehybného přizpůsobení na průpovědky světa a učiniti ho pánem sebe samého. Cíl výchovy, ideální člověk, byl uskutečněn v Kristu. Proto křesťanství je základem výchovy.

Několik principů výchovy: 1. Vychovateli musí být znám nejvyšší cíl výchovy a mít jej před očima.

2. Nesmí být jen ideální, musí být i realistou, chutý smysl skutečnosti pozvednouti, pro duši a její hloubku. Přes všechna hesla, že je toto století století dítěte, neznáme dítěte a člověka vůbec.

3. Vychovatel musí stále a vážně i sebe vychovávat, musí prožívat duševní stav, který odpovídá ideálu. Nestačí pouhé slovo, nýbrž žité slovo.

Vyučování odborným předmětům může sloužit vývoji charakteru, neboť objasňuje dva body: 1. nižší síly v člověku (násilí, hřích, bezpráví, nevěrnost) nemohou vytvořit účinky stálé a pevné, leč jen zdánlivé; 2. pravý pokrok životní u jednotlivce i společnosti se dosahuje jen vyššími silami charakteru. Každé vyučování musí být orientováno mravně; mimo to je třeba zvláštních hodin, v nichž se učí děti znát život, což je doplněním a podporou náboženství. Přivést mládež k poznání skutečnosti (neboť je velmi fantastická) a zároveň poukázat na vlastní vnitřní síly, aby zůstaly pro skutečnost.

Školní disciplína musí být oduševnělá a plná mravního přesvědčení. Je třeba synthese mezi autoritativní a volnou školou americkou. Autoritativní postup nesmí rušit individuální iniciativy, nýbrž naopak, podporovat. Zástupci svobody nenahližejí, že právě tím člověk pozbývá své formy (duševní krásy, plného vývoje, ukázněnosti atd.) Subjektivní expanse musí být cílevědomě organizována. Je třeba zahrnouti přehnaný kult individuality dítěte, je třeba uzpůsobit je životnímu řádu, sebeovládání a sebevýchovy.

Souhrn všech těchto moderních názorů učinil Spranger. Jeho synthese všech dobrých prvků se může nazvat naukou křesťanskou. Nauka křesťanská a její psychologie nabyla určitého výrazu opovržením, ovšem neprávem, snad nedostatkem modernějšího roucha a nedostatkem čelit a asimilovat nové proudy. Často i praktická neznalost hloubek křesťanské výchovy způsobila, že výchova byla extrémně autaritativní s nedostatkem porozumění pro individuální život, pro samostatnost atd. (Spranger vyjádřil všechny prvky svým klasickým vyjádřením sympatie a moc se strany učitele.)

Základy, na nichž se budují výchovné systémy, je světový názor, názor na tělo a duši, na jejich vzájemný poměr. Poměr vzájemné vyrovnanosti a zúšlechťení těla duší s křesťanství byl porušen v nové době.

Na tento problém působil rozvoj vědy, který zdánlivě odporoval dosavadnímu názoru o existenci duše a o poměru duše k tělu. Nastává doba „vědeckého pojetí“, která se chce zbavit všech metafysických předsudků a vzniká nejdříve: *experimentální psychologie*.

Zakladatel tohoto proudu je vlastně žák Wundtův

Neumann. Hlavní myšlenka je, tak jako v přírodě fyzika a chemie jsou základem moderní techniky, tak musí psychologie dát základy psychotechniky. V psychologii má zavládnout exaktní metoda, nikoliv jako dříve nevědecká. Jedná se tu o kvantitativní měření duševních pochodů, které proto byly rozkládány a rozdělovány z organického celku.

Tento názor je materialisticko-mechanistický. (Tam se drží i psychotechnika pražské university co do zkoumání vloh k povolání.) Vlastní centrum duševního života citu, hodnot, vůle a intelektu uniká. Spíše se určí, kdo má dobré nervy než jaký má charakter.

Proti tomu proto povstala nová škola duševně-vědecké psychologie a pedagogie, která pozoruje jednotu duševního života a uplatňuje především to, co se nazývá *smysl*. Pro smysl a účel věcí nemá porozumění přírodovědecké zkoumání. Duševní dění a též přírodní má svůj smysl a podle smyslu se rozlišuje na příklad úkon estetický, náboženský a pouhého poznání, ač pochody fyziologické jsou tytéž. Duševní dění má svůj smysl a tím se liší od všeho ostatního; v tom je jeho povaha jako *duchovního*. (*Eduard Spranger.*)

Vilém Bitnar:

Msgr Antonín Melka šedesátníkem.

Bez ohlasu minul v červnu den šedesátých narozenin vynikajícího člena jihočeského kněžstva, který si získal pověst prvotřídního pracovníka v celonárodní kultuře. Pamatuji si živě na zájem katolických laiků v době předválečné, kdy Melka vydával již třetí svůj překlad z apologetického díla lavalského biskupa Bougauda. Od té doby rozvinul však Melka takovou literární činnost, že se rázem vřadil mezi nejpřednější naše aktivisty. **Antonín Melka** narodil se dne 14. června 1875 v Hradešicích, gymnasiu i bohosloví vystudoval v Českých Budějovicích, kde byl dne 17. července 1898 vysvěcen. Kaplanoval ve Volenicích a v Jistebnici, stal se 1903 ředitelem diecévního ústavu pro hluchoněmé v Budějovicích, 1906 jmenován farářem v Dlázďově, odkudž odešel zpět do Budějovic jako spirituál biskupského semináře a později působil jako jeho rektor. Již v bohosloví naučil se řeči francouzské tak důkladně, že mohl studovati katolickou literaturu a překládati z ní i díla odborná. Přilnul zejména k velkému francouzskému apologetovi a hagiologu, biskupu **Ludvíku Viktoru Emilu Bougaudovi** (1824 až 1888), jehož slavný spis „Jésus Christ“ vyšel v druhém vydání v době, kdy Melka byl v druhém ročníku bohosloví (1895). Mladý horlitel přeložil toto dílko do češtiny a jako novosvěcenec dočkal se jeho vydání v tehdy již proslulé vědecké Tumpachově a Podlahově „Vzdělávací knihovně katolické“ (Praha 1898). Vycházejí ze studia pětisvazkového Bougaudova díla „Le christianisme et les temps présents“, ukončeného v Orleánsku v polovině let osmdesátých. Melka nejen že vydal překlady jednotlivých partií „O bolesti“ (1903), „Zpověď a Eucharistie (1913) a „Církev“ (1923), ale počal v duchu svého mistra pracovati i samostatně v **homiletice**, orientované apologeticky, liturgicky i asketicky. Melka stav se vynikajícím praktickým kazatelem, soustřeďoval své četné homiletické práce ve Vaňkově „Kazatelně“ (od 1903), co mělo ráz převahově apologetický a vychovatelský, otiskoval pak v pražském „Vychovateli“. Po časopisecké průpravě vydal záhy i svou vlastní knižní práci, cyklus apologetických řečí o životě po smrti „Za hrobem“ (Pelhřimov 1907), o málo později své „Promluvy k studujícím vyšších tříd střední školy“ (Pelhřimov 1910). Po nich následovala řada postních řečí „Ježíš horlitel pro duše“ (Pelhřimov 1912), proslulé promluvy na neděle a čelnější svátky v roce „Rok na venkovské kazatelně“ (Pelhřimov 1913), řada promluv o manželství „Tajemství veliké“ (Budějovice 1917), dvě řady promluv na podkladě liturgického „Ze svatého týdne“ (Praha 1917), promluvy pro spolky křesťanských matek „Matkám“ (Praha 1922), šest promluv na památné dny národní „Den tento bude vám dnem památným“ (Praha 1925) a dva svazky eucharistických promluv „Sanctissimum“ (Pelhřimov 1925 a Budějovice 1926). Také v oboru **patrologie** pracoval, vydav překlad Salvianových osmi knih „O řízení Božím“ (1917), a v oblasti **asketiky** zasloužil se několika slovy o modlitbu Páně „Pane, nauč nás modlití se!“ (Praha 1922). Melkovi neušel ani význam mladšího francouzského apologety, **Louisa Beaupina**, z něhož pro současné potřeby katolického aktivismu přeložil významný spis „Na výboji“ (Praha 1925). Jak i z tohoto stručného přehledu vidno, Melka vyoral v naší katolické kultuře brázdu velmi hlubokou a zaslouží si srdečné pozornosti na prahu sedmé desítky svého plodného života. Ad multos annos!

Staří a mladí.

J. H. — Po skončení světové války počal všude, někde více a jinde méně, kurs mladých, což vedlo k hlášení jakési duchovní a vůdčí superiority mladých oproti starším, kteří prý brzdi veškerý pokrok a jsou příčinou, že se lidstvo nemůže dobře dorozumět. Jsme svědky zbožňování mládeže i u nás a viděli jsme před posledními volbami závody v tisku i řečech vůdců politických stran, zvláště těch radikálních a periodicky radikalisujících, jak načechrávali podušku, na které namnoze odpočívali ještě mladí, jako by to bylo křeslo, z něhož padne rozhodnutí o tvářnosti světa.

Švýcarský „Vaterland“ zabýval se nedávno problémem zbožňování mladých v článku nadepsaném „Po čtyřicítce“. Ukazuje, že v praxi vede přehánění schopnosti mládeže k tomu, že skoro každý po dovršení čtyřicítce stává se starým člověkem, který se již k ničemu nehodí a nad nímž triumfuje mládež jen proto, že je to mládež. Vede to i k tomu, že lidé po třetí desítce svého věku, jsou-li bez práce, těžko ji nalézají a vidíme i případy, že se ze zmíněných důvodů lidé raději dělají mladšími.

Jsou zajímavé výsledky, ke kterým dospěla věda, zkoumající, zda hodnota práce člověka v „druhé polovici života“, t. j. po čtyřicítce, je opravdu daleko nižší, než mladých. Podle dra Brackena vychází z pozorovaných případů na jevo, že lze velmi málo posoudit výkonnost člověka, bereme-li zřetel jen na jeho stáří. Mezi hodnotou jednotlivců ve vyšším věku jsou právě tak velké rozdíly jako v mladším věku. Životní křivka člověka probíhá velmi různě. Sestup může být

náhly nebo pozvolný. Je nesporné, že se na př. výkonnost dnešního dělníka podstatně liší od výkonnosti jeho druhá před padesáti lety. Dnešní člověk stárne později a pomaleji. Velkou váhu klade dr. Bracken na zjištění, že duševní výkonnost ochabuje později a pomaleji, jak tělesná. Schopnost úsudku daleko později upadá, jak síla svalů. Účelivost zůstává člověku dlouho v překvapující vysoké míře zachována. Přes 25 proc. padesáti až sedmdesátiletých zmáhá duševní a lehké tělesné úkoly právě tak dobře, nebo i lépe, než průměr dvaceti až padesátiletých. Je sice správné, že živost a svěžest, podnikavost a dobrodružnost stářím se zmenšuje, ale naproti tomu vytrvalost a stejnoměrnost pracovního výkonu a disciplinovanost při práci věkem vzrůstá. Starší člověk pracuje jinak, než mladý, ale ne méněcenněji. Úbytek tělesné zručnosti je vyvážen vyšším zájmem na práci, ochabnutí síly svalů účelným využitím zkušenosti a úsudku, ubývání schopnosti rychlého rozhodnutí nahrazuje se zkušeností a všestranným rozšířením zájmu.

Věda tedy učí, že výkonnost člověka v druhé polovině života je podstatně větší, než se lidé dosud často domnívali, a že proto přehnaný strach před stárnutím je neodůvodněný. Máme-li na mysli veřejný život, vidíme, že i zde není rozhodným dělidlím křestní list, ale schopnost. Životní zkušenost vynucuje si účtu u radikálního mládí, když přichází k vážnému rozhodnutí. Ideál ovšem je ve spolupráci obou, mladých i starších, jako je nezbytný přítok jezera, nemá-li stojatá voda hnit.

Jiří Hlava:

Není omluvy pro nespravedlivou válku.

Zijeme v době, která se nijak nehnozí slova: válka. Naopak vidíme u národů, vedených autoritativními režimy, že zbožňují vojácký čin, a že spatřují ideál v ozbrojeném výboji, ve válce. Tak brzy se zapomnělo na hrůzy světové války a na to, že byla právě jednou z příčin dnešního světového hospodářského úpadku. V Německu i Itálii je mládež vedena k zbožňování války. Itálie hledá ukojení tohoto pudu výboje v Africe, Německo se připravuje: tajným i veřejným zbrojením, tvořením vojenských a polovojskových formací, ale hlavně propagandou smýšlení, které vyúsťuje v požadavku války. V dnešním Německu žije většina obyvatelstva v přesvědčení, že vývoj mezinárodní situace vede k jedinému východisku — k válce, pakliže vševládné choutce hlasatelů rasové nadřaděnosti Germánů nebude se okolní svět chtít dobrovolně poddati.

V takové atmosféře připadá historický a na výsost odpovědný úkol katolíkům všech národů. Připomeňme jen slova Pia X. u příležitosti mírových porad v Americe r. 1911: „Pracovati o mír mezi lidmi, potlačovati nepřátelské útoky, zamezovati nebezpečí válečné a odstraňovati i starosti, jak mu říkají, ozbrojeného míru, je podnikem nejvznešenějším, a každé úsilí v této věci, i když nedosáhne přímo nebo plně svého cíle, je pokusem, jenž slouží ke cti svým původcům a k prospěchu státu.“ O tuto čest bojovati je hodno křesťanského rytířství!

Papežové posledních desetiletí velmi často upozorňovali na zhoubnost názoru, že se spory mezi národy dají vyřídit jen zbraní. Proti tomuto falešnému kultu moci, taseního meče, stavěli vysoko mravní moc práva, arbitrážní (rozhodčí) řízení a pod. Právě před dvaceti lety připomínal veliký papež míru Benedikt XV. ve svém napomenutí válčícím národům a jejich vládcům: „Ať se nepraví, že ohromný spor nemůže být vyřízen bez síly zbraní!“

Katolicismus stále usiluje o smírnou spolupráci všech národů. Jeho stanovisko k válce je jasné. Jen tehdy lze válku ospravedlnit, je-li to sebeobrana při nespravedlivém napadení. Musí však při tom běžeti o nejvyšší statky národa a být patrné, že nelze jinak těchto statků uhájiti. Válku obrannou však lze vésti jen do té chvíle, pokud nejsou ony statky dostatečně zabezpečeny. Jinak je válka zločinem.

Militaristický duch dnešního Německa našel cestu i do řad katolíků. Aspoň tím, že se u nich zdařilo odsuzovati pacifismus i v dobrém slova smyslu jako nečestnou výstřednost. Pacifistické hnutí „Mírový svaz německých katolíků“ je rozpuštěn, jeho časopisy zastaveny, jeho poslední předseda dominikán P. Fr. Stratmann po delším pobytu v koncentračním táboře dostal se skoro lstí z rukou nepřátel do Říma. Úvahy o katolickém názoru na mír a válku ztratily se z programu katolických organizací v Německu vůbec, nejen v důsledku tvrdosti a bezohlednosti nynějšího režimu, ale také proto, že se i zde projevuje důsledek přemrštěné nacionalistické

politiky, hlášené dříve některými katolickými vůdci a ovoce dnešní německé propagandy. I v některých řadách katolíků v Německu chápá se zbrojení a válka jako nutný činitel mezinárodní politiky v neadekvátní budoucnosti.

Všeobecně se pohrdlivě mluvilo a mluví v Německu o Společnosti národů a její mírové funkci. Zlehčuje se význam diplomatických porad, jakmile by mělo z nich vzejíti omezení cílů Německa. Proto také odešlo z Ženevy. Bohužel, byli to také i říšskoněmečtí katolíci, kteří se účastnili často aktivně útoků, zlehčujících mezinárodní instituce mírové a šli tak stejným krokem s hypernacionalisty a dnešními vládci III. říše. Dělalí to jednak z přesvědčení, jednak ze stranické oportunitity. Oboje bylo špatné a katolíkům neprospělo.

Při plnění svého poslání pro světový mír musí katolík nalézt i v době sdostatek rozhodnosti. Nejvíce škodí oportunismus, který připoštlí špatný výklad — máme v tomto případě pro oportunismus dobrý český výraz: mlčení k cizímu hříchu — takže květy zla snadno vypučí na větví, která měla nésti jen ovoce dobra. Jeden z vážných dokladů oportunismu v tak důležité věci našel jsem v jedné katolické filosofické knize,* vydané Herderem po nastolení III. říše. Snad to, že kniha vyšla v nových poměrech, zdálo by se omluvou, že není na místě užito slov rozhodných, ale to neomlouvá, uvážíme-li možné škody, které čtením příručky katolické filosofie, vydané v katolickém nakladatelství mohou vzniknouti pro její nerozhodnost v postoji k válce a mírovým snahám. V kapitole o mezinárodním právu na str. 282 čteme:

„Protože nad státy není vyšší instance, která by disponovala donucovacími prostředky, musí býti právo vynutitelné proti zlé vůli jiného státu jednotlivým státem použitím násilí, je-li to nutné. Použití násilí v mezinárodním styku je válka. Ta není tedy sama o sobě nemravná, i když je fyzickým zlem. Jest však jen pak mravně dovolena, jsou-li splněny určité předpoklady. Prvním je, aby cíl války byl věcí spravedlivou. Druhý, že jde o statek nutný k životu státu, při čemž ovšem nemusí býti k životu nutné věci nebo především hospodářské výhody. Dále je žádoucí, aby tyto cíle nebyly jinou cestou dosažitelné. Konečně že cíle, jichž má býti dosaženo, jsou úměrný velkým zlům, kterým je válka pro obě strany. Cím více tedy bude vytvořila jiné prostředky, aby bylo učiněno zadost právu, čím více neblahé jsou na druhé straně následky pro způsob vedení války, tím více je třeba zabránití válce a také vždy z cesty odstraniti vše, co by mohlo trvale k válce vésti.“

Není pochyby, že autor měl dobrou vůli podati stručné odůvodnění podmínek dovolenosti války, ale jeho stylisace připouští výklad přijatelný militaristům. Předně je tu vůbec popřena instance, která

* August Brunner: Die Grundfragen der Philosophie. Herder 1933.

by spory mezi státy rovnala a měla k tomu „donucovací prostředky“. Zde se projevil v plném rozsahu starý odpor Němců proti Společnosti národů a pohrdání jí. Společnost národů a celý systém rozhodčích řízení, je-li dobrá vůle u sporných stran, vyřešit může každý spor. Není-li u některé ze stran vůle podrobiti se rozhodčímu výroku, má Společnost národů donucovací prostředky, jimiž nemusí býti vždycky ozbrojená moc (hospodářská donucovací opatření, blokáda etc.). Každý stát může se obrátit na tuto instanci, jejíž síla je ovšem závislá na mírovém úsilí jejích členů.

Jak jinak dovedl se otevřeně vyjádřit mnichovský kardinál arcibiskup Faulhaber (v r. 1932): „Novodobá dopravní technika umožňuje, aby ve 24 hodinách telefonem nebo bezdrátovým vysílačem nebo i letadlem stát se obrátil na mírový výbor Společnosti národů a aby tento výbor byl svolán, aby v míru urovnal spor mezi dvěma státy dříve, než by byl urovnán krví a zbraněmi.“

Zmíněný autor základů filosofie opomíjí v knize vůbec rozlišovat

válku útočnou a obrannou a spokojuje se nejasným odůvodněním „aby cíl války byl věci spravedlivou“, aby šlo o „statek nutný k životu státu“ atd. Kdo však rozhoduje o spravedlivosti cíle, životní nutnosti určitého statku? Každý národ sám nezávisle na jiných? Jeho sobecký, ctižádostivý a bojovný pud? Nelze přejít mlčením oportunní stylisací zmíněné knihy, protože je v rozporu s nutným příkazem rozhodnosti k formulování katolického stanoviska.

Dnes, kdy mezinárodní kapitál a militaristické vášně ženou vodu na mlýn válečného třeštění, musí katolíci se vši rozhodností podporovat zásadu, že není jediným prostředkem k rovnání sporů mezi státy válka, ale že je nad státy ještě instituce, která může rozřešit každý spor bez boje, bude-li sama postavena na mravně dostatečně silný základ a podporována všemi národy a státy dobré vůle. Není kompromisu v otázce takové zhouby, jakou je válka. Katolíci celého světa musí v tomto ohledu jít v čele všech snah o zachování míru.

Politické a hospodářské sblížení mezi Itálií a Jugoslavií.

Nové cesty ke vzkříšení střední Evropy? — Posice Československa.

Postupující politické a hospodářské sblížení Jugoslaviie s Itálií vyvolalo všude, i u nás různé odezvy. Na jedné straně byla vítána konsolidace poměrů mezi dvěma státy, kde před lety rozhodující činitelé neviděli jiného východiska, než ve zbraních; z tohoto obrátu očekávají skoro všichni i zlepšení styků. Malé dohody s Itálií, a tím také další krok vpřed k nutné stabilisaci politických poměrů ve střední Evropě. Na druhé straně však naše vývozní kruhy upozorňují již od března t. r. na nemilé následky tohoto politického a hospodářského sblížení pro obchodně-politické styky mezi Československem a Jugoslavií. Zvláštní pozornost věnoval tomuto nebezpečí inž. V. Paleček v „Hospodářské politice“, kde mezi jiným upozornil také na článek dra I. Beliny, tajemníka záhřebské bursy, uveřejněný v bělehradské „Politice“ dne 26. února 1935.

Není zbytečno znovu citovati závěrečný odstavec tohoto článku: „Dnes dovážíme z různých států, zvláště ze západních, daleko více výrobků, nežli jsme s to umístiti tam svého zboží. Také loňského roku naše obchodní bilance s Anglií byla pasivní 151 mil. dinarů, s Francií 126 mil. din., se Spojenými státy severoamerickými 73 mil. dinarů. Musíme se pokusiti, abychom omezili dovoz z těchto států ve prospěch dovozu z Itálie, t. j., abychom z Itálie dováželi tu část zboží, kterou dnes kupujeme v Československu a Německu, neboť s těmito státy máme převážně pasivní obchodní bilanci. Zde nemůžeme jíti o nějaké citové ohledy, nýbrž v prvé řadě třeba míti na zřeteli zájmy našeho vývozu, resp. celého našeho hospodářství.“

Krátký přehled obchodně-politických styků mezi Jugoslavií a Itálií na jedné straně a mezi Jugoslavií a Československem na straně druhé, a vývojové fáze tohoto jugoslavo-italského sblížení od začátku roku až do dnešního dne nás názorně poučuje o tom, že skutečně stojíme v předvečer velkých obrátů ve středoevropské politice, které vyžadují naší největší bdělost a pohotovost.

Obchodní bilance s Itálií a s Československem.

Největší položkou jihoslovanského vývozu do Itálie jest dříví (56 proc. vývozu), pak přijde hovězí dobytek, drůbež a živočišné výrobky (30 proc.). Itálie zase vyvážá do Jugoslaviie většinou textilní výrobky, zvláště bavlněnou přízi (70 proc.), a pak rýži a jižní ovoce (15 proc.). Jugoslávská obchodní bilance s Itálií jest stále aktivní, avšak blíží se podle dosavadního vývoje k úplnému vyrovnání: jugoslávský vývoz do Itálie neustále klesá (před čtyřmi roky r. 1930 činil 1919 milionů a loňského roku jen 797 milionů, t. j. zmenšení o 60 proc.), zatím co italský dovoz do Jugoslaviie poměrně k celkovému obrátu stále stoupá. R. 1930 italský dovoz do Jugoslaviie činil 782 milionů din., a r. 1934 sice jen 555 milionů, ale, jak vidět, italský dovoz se hodně přiblížil k obnosu jugoslávského vývozu do Itálie. Zvláště kontingentační politika, zavedená Itálií dnem 1. dubna 1935, která míří k úplnému vyrovnání bilaterálních obchodních bilancí, pochopitelně musela znepokojiti jugoslávské vývozce, poněvadž jde o jednoho z největších odběratelů Jugoslaviie.

Podle dra Beliny by musela Jugoslaviie podniknouti vše, aby v rámci nových italských kontingentů udržela vývozní možnosti v bývalé míře. Italské pasivum s Jugoslavií by mělo býti vyrovnáno s větším italským dovozem, a to na účet jiných států, s kterými Jugoslaviie má pasivní bilanci. Nemůžeme to provéstí vůči Anglii, USA ani vůči Francii. Dr. Belina upozorňuje na Československo. Jinými slovy Jugoslaviie by měla odbíratí textilní zboží více od Itálie než od Československa.

Jak však známo, Jugoslaviie zvýšila už tou měrou svůj vývoz do Československa, že naopak Československo by mohlo žádati vyrovnání ve svůj prospěch. R. 1933 měla Jugoslaviie podle vlastních statistik 17.3 mil. din. aktivum, a r. 1934 znovu 20 mil. din. s Československem. Nepočítáme ještě do toho jiné aktivní položky platební bilance, jako turistický ruch, příjmy železnic a paroplavebních společností, doprava zboží po Dunaji.

Na druhé straně Československo už doplatilo na expansi italského textilního zboží v Jugoslavií. Účast Československa na jihoslovanském dovozu bavlněné příze na př. se zmenšil z 23.4 proc. v roce 1929 na 14.2 proc. v roce 1933, zato účast Itálie se zvýšila ze 24.7 proc. na 55.7 proc. Právě tak účast Československa na jihoslovanském dovozu bavlněných tkanin se snížila z původních 44.1 proc. z r. 1929 na 28.6 proc. v roce 1933, zato účast Itálie stoupla z 21.4 proc. na 31.8 proc. Důvodem bavlenné příze klesl u Československa od r. 1929 do r. 1933 o 57.8 proc., u Itálie vzrostl přesně o 37.8 proc. Jinými slovy Československo ztratilo už beztoho ve prospěch Itálie vedoucí místo dovoze textilního zboží na jugoslávském trhu.

Naproti tomu Jugoslaviie zvýšila svůj dovoz do Československa od r. 1933 do r. 1934 o 186 proc., do Itálie jen o 12 proc. Důvodem dovozu do Československa o 19 proc. a z Itálie a 21 proc. I z jihoslovanské strany se přiznává, že aktivita jihoslovanského zahraničního obchodu jest valnou měrou působena i vývozem pšenice do Československa. Konstatoval to sám gen. ředitel „Prizadu“, obilního monopolu jihoslovanského, Edo Markovič.

Takový je stav jihoslovanského zahraničního obchodu s Itálií a s Československem. Ovšem nesmí se zapomínati, že italské textilní zboží je lacinější, než československé, a to díky velkým sociálním břemenům československého textilního průmyslu a jeho rozcháranosti. Proto ani nejlepší obchodní politika by nebyla s to zlepšiti tuto smutnou situaci pro náš textilní vývoz do Jugoslaviie. K tomu by bylo třeba jiných předpokladů, které by měly vycházeti z našeho vnitřního trhu. Tím bedlivěji musíme sledovati různé projevy s italské a jihoslovanské strany, které zřejmě míří na těsnou hospodářskou spolupráci mezi oběma zeměmi. Přes to, že na jihoslovanské straně trvá nedůvěra a odpor proti jednostrannému zavázání se italskému trhu, neboť tato vázanost by mohla postupem času znamenati politickou závislost na Itálii. Z toho důvodu Jugoslaviie se pokouší umístiti na italském trhu i jiné zboží, než zemědělské výrobky. Zvláště by se podle odhadů dal několikanásobně zvýšiti vývoz dříví do Itálie.

Vývoj politického sblížení.

Prvním projevem této nové sblizovací politiky byl bezesporně výše zmíněný článek dra Beliny v „Politice“. Na to následoval projev nového italského vyslance Viola di Campalto v Bělehradě ze dne 15. března 1935, projev to, který vzbudil nejšíší zájem mezinárodní veřejnosti. Bývalý ministr Jevtič použil této příležitosti k tomu, aby problém sblizování se dostal o další krok kupředu. Před tím velké zásluhy si získal o to předchozí italský vyslanec v Bělehradě C. Galli, a není vyloučeno, že článek dra Beliny dostal podnět z této strany. V červnu už měla začíti obchodní jednání, ale vládní krise a demise znemožnily Jevtičovi cestu do Itálie, kde se chtěl sejíti s Mussolinim za účelem dohody pro další sblizovací politiku. Mezitím však rozproudily se přípravné práce, které dosud nejsou skončeny. V srpnu však nastaly další příznivé obraty, kterých si musíme zvláště všimnouti.

Byly to dvě události, významné právě tím, že byly skoro současné. Především návštěva jihoslovanského vyslance v Římě dr. Dučića u Mussoliniho. Návštěva trvala více než hodinu a měla za účel přiblížiti termín italsko-jihoslovanských obchodních jednání, která původně byla stanovena až na podzim. Jugoslaviie si přeje, aby jednání začala už koncem srpna, nejpozději v září. Tentokrát se však nejedná jenom o revisi některých položek, nýbrž o obnovení samých základů italsko-jihoslovanského zahraničního obchodu, a přípravné práce nejsou ještě hotovy, zdá se však, že jednání počnou přece až na podzim. Nicméně však je vidět snaha po brzkém dorozumění, a už sama návštěva jihoslovanského vyslance u Mussoliniho naznačuje, že věci už dost uzrály, aby se přikročilo k činům.

Současně 8. srpna uveřejnil záhřebský senátor a známý národohospodář a odborník v otázkách regionálních paktů dr. Otto Frangeš interview v novinách „Lavoro Fascista“. Tento článek, který jest potvrzením článku dra Beliny, má tím větší význam, že sen. Frangeš měl delší jednání i s Mussolinim samotným. Z toho článku je vidět, že „Hospodářská politika“ upozornila včas na skrývajících se nebezpečí této sblizovací politiky, ačkoliv tyto obavy podle prohlášení sen. Frangeše ztrácejí, jak uvidíme, na intenzitě.

Sen. Frangeš, vycházející z práce vykonané italskými a jihoslovanskými činiteli, nakloněnými sblizovací politice, se zvláštním poukazem na úmysly a smrt krále Alexandra, vyslovuje své přesvědčení o tom, že k této spolupráci mezi Itálií a Jugoslavií určité dojde. Vidí jen jednu velkou nerozřešenou otázku, a to výměna zboží.

Uznává, že zboží jihoslovanské, dovážené do Itálie má z výrobního hlediska osm- až desetkrát větší cenu než obchodní cena italského zboží, dováženého do Jugoslaviie, jelikož jde o suroviny, které většinou po zpracování v Itálii se vrací do Jugoslaviie jako hotové výrobky anebo polotovary a proto mají velký vliv na práci a kapitál. Přesto však připouští, jak sám říká, námitku, kterou mu činil sám Mussolini, podle které dodržování obchodního pasiva pro Itálii není nadále snesitelné.

Cesta k vzkrášení střední Evropy.

Největší překážku k docílení této rovnováhy obchodní bilance vyřadila Itálie sama svou notou podanou 29. září 1933, anglické, francouzské a německé vládě, na základě které se zřekla Itálie úplného uplatnění doložky nejvyšších výhod, pokud se týče podunajských států, a podle které se doporučuje pro zdravý vývoj těchto států cesta bilaterálních ústupků mezi těmito státy navzájem. Sám Jevitič vítal v senátě dne 27. března 1934 tuto italskou notu a prohlásil, že Jugoslaviie a Malá dohoda mohou klidně přistoupiti na podobné vážné návrhy, a také ministr dr. Beneš v Praze a ministr Titulescu se vyjádřili ve svých parlamentech stejně příznivě o návrhu Mussoliniho. Tím padají všechny obtíže pro urovnání styků mezi Malou dohodou a Itálií vůbec.

Sen. Frangeš poukazuje na úspěch hospodářské trojdhody mezi Itálií, Rakouskem a Maďarskem, která docílila ve skutečnosti zvýšení obrátu vzájemných výměn zboží jak množstvím, tak i cenou. Preferenční režim pro jihoslovanské zemědělské výrobky z jedné strany by měl mít za účel zlepšiti hospodářskou situaci jihoslovanských zemědělců a z druhé strany by měl zvýšiti jejich kupní sílu, zvláště pro nákup italských výrobků. Jen takové snížení cel, které by vedle k úplnému vyrovnání cen pšenice obou zemí může zajistiti kladný účinek pro nové hospodářské styky. Nebylo by to nebezpečím pro italský trh, poněvadž, obilí by mohlo býti odevzdáno zvláštní italské dovozní ústředně, která by mohla udržovati cenu obilí na oné výši, která je nutná pro dobrý chod obchodu v Itálii.

Stejně by však platilo i pro dovoz ostatních italských a jihoslovanských zemědělských výrobků. Naproti tomu i italské výrobky by dostaly tyto výhody. Za tím účelem by mohl sloužiti jako vhodné měřítko rozsah snížení celních sazeb. V každém případě, jen preferenčním systémem, aplikovaným ve velkém oběma zeměmi, lze ovlivňovati hospodářský vývoj Itálie a Jugoslaviie. To platí však nejen pro styky těchto dvou zemí, nýbrž také pro všechny ostatní podunajské státy a odtud také pro země sousedící s podunajskými státy. Jen podobné výhody, opakuje sen. Frangeš, poskytnuté ve velkém, mohou býti silným popudem pro hospodářské a tak i politické vzkrášení celé střední Evropy. Takovým způsobem by se utvořil regionální svaz s daleko větším významem než má regionální svaz Ouchy pro skandinávské a baltské státy anebo svazy pro iberský poloostrov a pro státy střední Ameriky. Jsou to dohody, které spojují jen země se stejnou hospodářskou strukturou, z toho důvodu nebylo docíleno hmatatelného výsledku. Preferencemi, které by takto poskytovala Itálie, by vznikl blahodárný hospodářský komplex států, který mají velmi odlišnou hospodářskou soustavu a které v mnohých ohledech se navzájem doplňují, a to by bylo pevnou zá-

rukou pro všeobecnou hospodářskou obnovu. Proto si přejeme, aby nové styky Itálie a Jugoslaviie byly východiskem pro rekonstrukci střední Evropy.

Líc a rub pro Československo.

Z tohoto projevu vychází zřejmě najevo, že celkem článek dra Beliny tentokrát dostává už poněkud oficielnější potvrzení: Jugoslaviie hledí skutečně vyrovnati obchodní bilance s Itálií ve směru zvýšení italského dovozu, ovšem s konečným úmyslem zvýšiti celkový obrát. Na čí účet, o tom mluví jasně dosavadní vývoj hospodářských styků s Československem. V tom zdá se, jsou obavy inž. Palečka velmi správné a tato vývojová fáze italsko-jihoslovanských styků zasluhuje proto naši největší pozornost a pohotovost.

Nicméně z prohlášení sen. Frangeše vyvěrá také, že snad věc není tak tragická, aspoň ne „in the long run“, t. j. na dlouhou dobu. Je sice pozoruhodno, že on jaksi zásadně uznává klad hospodářské trojdhody mezi Itálií, Rakouskem a Maďarskem, kterou dává dokonce za příklad pro další podobné úmluvy mezi podunajskými státy a Itálií, i když v podrobnostech by ji nechtěl napodobovati. Ale při tom hraje Frangeš i na strunu Malé dohody, i když to zastírá názvem podunajských států. V ostatních částech projevu totiž nezapomíná jmenovati také Malou dohodu. Takže nemálo mírní článek dra Beliny a vidí vlastně ve sblížení s Itálií i kus práce v zájmu Malé dohody.

Tato sblížovací politika ovšem může vésti konkrétně k dalšímu citelnému poškození zájmů československého dovozu do Jugoslaviie, ačkoliv na druhé straně nám nebudou chyběti, jak jsme viděli, ani argumenty ani prostředky k tomu, abychom mohli přiměti Jugoslaviie k většímu respektování našich oprávněných vývozních požadavků. Přece i Hospodářská Malá dohoda bude určité v tom směru dobrým regulativem. Můžeme naopak říci, že nebyti hospodářské Malé dohody, dnešní situace Československa, při sblížovací politice Jugoslaviie s Itálií, by dopadla mnohem choulostivěji a nebezpečněji.

Přes to však bychom se nevyhnuli dalším všeobecným oživením obchodních obrátů s jinými podunajskými státy a snad i se samotnou Jugoslavií, ke kterému má právě vésti toto nové sblížení starých soupeřů?

To záleží na nás. Bude jinými slovy třeba tyto nové hospodářské obraty bedlivě sledovati a nezůstati pozadu v vlastní iniciativě ve směru naznačeném sen. Frangešem: to jest v poskytování celních preferencí cestou bilaterálních smluv, t. j. vzájemným snížením celních sazeb ve velkém. K tomu bude však nutno lepšího vyrovnání sil mezi československým průmyslem a zemědělstvím, aby se mohla provést podobná obchodní politika. Po tomto vyrovnání se volá skoro už od převratu.

Tento vývoj kolem nás, fakt, že po trojdhodě Itálie, Rakousko-Maďarsko a Jugoslaviie se chystá k těsnějšímu hospodářskému semknutí se s Itálií, to všechno naznačuje jasně, kam hospodářský vývoj ve střední Evropě míří, a to by mělo býti dosti silným popudem k nutnému vyrovnání našich hospodářských sil. Jen aby to nebylo příliš pozdě...

M. Weirich.

XVI. kongres Pax Romana v Praze a Bratislavě.

Velkou mezinárodní katolickou událostí bude beze sporu letos také kongres Pax Romana v Praze a Bratislavě. Mezinárodní revue „Jeunesses du monde“ vydala k němu slavnostní číslo s programem a obrázky. Protektorát kongresu převzal čsl. episkopát. Tématem sjezdu je: „Nový člověk v nové době“. Kongres začíná v Praze 31. srpna příjezdem zahraničních hostů. 1. září po mši sv. v týnském kostele, kde káže francouzský opat dr. Zavoral bude zahajovací shromáždění v Obecním domě s pozdravy vysokých protektorů a zástupců vlády, města atd. Na Strahově bude odpoledne garden party, po které ve strahovském sále zasedne shromáždění ke schůzi. Požehnáním ve strahovském kostele zakončí zahajovací den. 2. září v kapli svatováclavské mše sv. se společným sv. přijímáním. Vzpomínka na zemřelé členy Pax Romana. První pracovní konference s referáty: francouzský P. Silv. Braitto O. P., Olomouc „Pravý křesťan v novém světě“, německý P. Rudolf z Vídne „Jak tvořiti pravého křesťana v dnešní době“ a anglický P. Martindale S. J. z Londýna „Nutné ctnosti křesťana dneška“. Rozprava a večer recepce katolických akademických spolků z Prahy a Brna. 3. září mše sv. za světový mír u sv. Mikuláše na Malé straně. Referát „Jak přispějí organizace katolického studentstva k formování dnešního křesťana“ — francouzský Robert Garric, německý pí Schlüter-Hermesova. 4. září mše sv. za misie u Pražského Jezulátka, francouzský referát generálního sekretáře Pax Romana P. Jos. Gremauda z Fribourgu „Stavovská aktivita spolků katolické mládeže“. Odpoledne odjezd do Olomouce, kde shlednou účastníci večer Sv. Kopeček. 5. září po mši sv. v katedrále sv. Václava budou přijati p. arcibiskupem drem Prečanem, pak odjedou do Zlína k prohlídce továrny a na Velehrad (škoda, že to bude ve všední den!) a večer dojedou do Bratislavy. 6. září pokračuje kongres v Bratislavě. Po mši sv., celebrowané apošt. admin. drem Jantauschem, a kázáním dra Okánika rozdělí se shromáždění na schůzi studentů podle oborů a schůzi redaktorů studentských časopisů. Medikové projednají populační problémy, právníci realisaci korporativního zřízení podle Quadragesimo anno. Odpoledne slavnostní zasedání zahájí biskup

Marian Blaho a prof. dr. Hrušovský pronese řeč „Katolicismus v Československu“. 7. září v kapli studentského internátu Svoradov celebruje za sjednocení Církvi řecko-katolickým ritem mši sv. biskup přešovský dr. Gojdič. Na schůzi tisku referuje posl. dr. Tiso „O funkci tisku jako služby katolické myšlenky“ (německy). Zasedatí budou komise Pro ředitu, misijní, sociální a finanční. V neděli 8. září celebruje závěrečnou mši sv. msgre Hlinka a káže dr. Filkorn. Závěrečná schůze. Kromě toho jsou do programu vřaděny prohlídky měst, výlety a pod. Z ciziny přijede přes 250 účastníků. Kardinál Pacelli poslal čestnému předsedovi Pax Romana biskupu Bessonovi z Fribourgu z pověření sv. Otce připsi a požehnaní sv. Otce kongresu. Je to první připsi, jaký Pax Romana vůbec od sv. Otce obdržela.

Karel E. Vlček:

Odchod.

Lehl si v letní jak den
v lípovou vůni
a bzukot včel
v noc tichou tlumenou temnem svítlen
a zůstal u ní

Život šel spát
do otevřené země
v příjemný chlad
nevzešlého sémě
život si dobývat

jenž žil

Kinematografie a katolíci.

Až do nedávné doby neuvědomili si katolíci dosah významu a důležitosti filmu. Film byl považován hodně dlouho nejen u katolíků, ale i v širokých vrstvách za něco podřadného a méněcenného. Podle dosavadních zákonů a zvyklostí jest ještě dnes film zařadován mezi pouťové a jarmareční atrakce, podle svého otcovského předchůdce kouzelného bubnu.

V katolickém táboře bylo možno až do nedávné doby a někde ještě dnes pozorovati dva tábory, dva názory na film a jeho poslání. Jeden z nich zásadně odmítal film jakožto prostředek, který pomáhá ničiti v divákovi všechno to, co je v něm dobré. Předvádí před oči diváka scény, které nemohou člověka zušlechťiti, ale naopak pomáhají k zesurování povahy. Proto nutno film odmítnouti a varovati před ním. V důsledku těchto názorů na film bylo odmítáno všechno, co s filmem souvisí, a celá filmová výroba i obchod ponechán v rukou Židů a jiných nepřátel křesťanství. Druhý směr v katolickém táboře byl jiného názoru. Film má velikou důležitost na poli výchovy i vzdělání. Jest velmi působivým moderním prostředkem pedagogickým, pastoračním, vzdělávacím atd., ale jest ho, bohužel, zneužíváno a proto jest nutno býti opatrným. Nejhorší jest, že se filmu zmocnili nepřátelé křesťanství, proti kterým jsme bezmocni.

Tak se stalo, že byla v katolickém táboře vytvořena situace, že na tyto otázky na poli obchodu a výroby filmů bylo zapomínáno a nedbáno toho, že film jde milovými kroky kupředu a že škoda každého roku, jež uplyne, aniž by katolíci věnovali svoji pozornost všemu, co s filmem souvisí.

Jest pravda, že filmového obchodu a průmyslu se chopili nejvíce Židé a nepřátelé křesťanství a že zde jest mnoho vlivů směřujících proti neslušnosti. Ale nejsou tím i katolíci sami vinni? Vždyť i katolíci měli a mají možnost uplatniti se zde a získati vliv na filmovém trhu. Jest to otázka volné soutěže, které by se ani katolíci při dobré organizaci nemuseli obávat, jen pevnou vůli a vytrvalost. Toto vše se netýká jen katolíků v Československu, ale katolíků vůbec. Před krátkým časem se jednalo o to, aby jistý katolický ústav žádal o kinematografickou licenci pro biograf. Funkcionář tohoto ústavu, vysoký církevní hodnostář, to odmítl s poukazem, že katolický ústav nemůže připustiti, aby pod jeho patronací se předváděly filmy víře, mravu a náboženství nepřátelské, ač ještě nemohl věděti, jaké filmy se tam budou předváděti. O licenci žádala jedna pokroková korporace a také ji obdržela. Mám za to, že by bývalo bylo lépe, aby onu licenci měl ústav katolický než pokrokový a že by to bylo v tom případě menší zlo, než je nyní.

Dosavadní systém kinolicensí je velice nesprávný.

Mnoho licencí jest v rukou korporací katolicismu nepřátelských, ale těch, které mají katolické spolky a korporace, není také tak málo (početně), nikoliv procentuálně. V městech jsou tato kina většinou propachtována, ale komu? Jak se tito licencionáři starají o programovou stránku kin? Jak pečují o to, aby nebyly předváděny filmy odporující zásadám a cílům oněch licencionářů katolických spolků a korporací? A přece i zde by bylo možno dosáhnouti velmi mnoho a uplatniti svůj vliv. Ve většině případů to dopadne tak, že licencionář je rád, že dostane pár šestáků nájemného ročně, o nic se nestará a pak se diví, když provozovatel nadělá mnoho dluhů a licencionář je žalován o zaplacení. Bylo by to všechno možné, kdyby se licencionáři starali a pečovali o kontrolu podniku?

Ve Velké Praze je 9 kin, jichž licence je v majetku katolických korporací, a jaký vliv mají tyto korporace v těchto kinech? Proč většina těchto kin je propachtována tak, že tento vliv není téměř žádný? Ale je zde ještě jiná otázka. Proč se nenajde v celé Praze několik podnikatelů opravdových katolíků, kteří by se chopili provozu kin? Proč tento obor podnikání je katolíky ponecháván nepovšimnutý? Z toho všeho je viděti, jak málo je u nás ještě pochopení pro otázky filmu. To vše je problém, který není tak snadný a tak jednoduchý, ale není také tak těžký, aby nebylo možno na tomto poli něco podniknouti. Čím dříve, tím lépe.

Někde i v církevních kruzích vidíme veliké nepochopení pro otázky kinematografie. V některých diecésích byl před lety dokonce vydán zákaz kněžím, navštěvovati kinematografická představení. Tento zákaz na mnohých místech nebyl dosud zrušen, ale není také prováděn. Nynější sv. Otec Pius XI. velmi dobře pochopil důležitost kinematografie, právě tak jako radia. Nejen, že velmi často o důležitosti filmu mluví, ale také filmy si dává předváděti a nejednkráte již opravil názory na otázky kinematografie. Při každé takové příležitosti zdůrazňuje, že jest nutno, aby tisk plnil své poslání i ve věcech kinematografie a všiml si všeho, co s filmem souvisí a upozorňoval na filmy dobré a varoval před špatnými. V některých státech mají katolíci velmi vyspělé organizace kinematografické jako v Německu, Holandsku, Belgii a Francii. I v Československu počíná se nyní jevití zájem pro tyto otázky a doufejme, že se nám podaří na tomto poli vykonati velmi mnoho.

Čím výstavnější je dům, v němž bydlí biskup, tím více musí se starati o příbytky chudých, mezi nimiž žije.
Irský biskup Brown.

Návraty do Církve.

Ve své knize „Návrat vzdělanců“ (nákladem „Život“) jsem studoval cesty, jimiž se brali význační umělci a jiní lidé od nevěry nebo protestantismu k Bohu, do katolické Církve. Cesty, pravím, neboť u každého z nich působily jiné důvody návratu. U některých jsem si mohl i všimnout, jak se v jejich díle odráží vnitřní mír a štěstí z toho nalezení pravdy. Nedávno se mi dostala do ruky kniha S. Lampinga O. F. M. „Menschen, die zur Kirche kamen“ (nákl. Koesel und Pustet, München), ve které pohled na duši konvertitů je udivující. Autor sebral doznání 42 konvertitů různých tříd i národů, Angličanů, Francouzů, Němců, Italů, Rusů, Holanďanů, Japonců, Čťanů, Židů i černocho. Nastínil i jejich duchovní vývoj

i stav jejich duše po obrácení. Čteme o Claudelovi, Chestertonovi, Ex. Schmidtovi, Galicinovi a j. a j.

Norský konsul, Einar Berrun, byl protestantem a dosáhl nejvyššího stupně hodnosti v zednářské lóži. Ač bojoval proti náboženství, cítil touhu po náboženské pravdě. Navštěvoval modlitebny protestantské i anglikánské, ale ty mu pořád nedávaly, čeho potřeboval. I jeho žena cítila vnitřní prázdnotu a byla smutná bez víry. Jednou zašli do katolického kostela Brigity ve Friedrikstadu, právě když kněz kázal. Jeho kázání na ně působilo drtivě, hlavně Einarem otřásl. Musil začít studovati knihy o katolické pravdě, a shledával ji stále krásnější. Ovšem, k přestupu se nemohl odhodlat, cítil se příliš zednářem. Jeho žena přestou-

pila dřívě a stala se mu vůdcem. V těžkých chvílích rozhodování volal k Bohu slovy žalmistovými: „Cesty své, Pane, mi ukáž a po stezkách svých mne ved!“ A byl vyslyšen.

Berlínský lékař Ed. Schaeffer praví, že pohané vstupují do svatopetrské basiliky otevřenými branami, kdežto protestanté se do ní prodírají zdmi. Schaeffer byl materialistou filosofickým. Ve světové válce se setkal s několika zbožnými francouzskými kněžími, a jejich zbožnost, obětavost a láska zmátly jeho pozitivismus dokonale. Musil si koupit apologetické knihy, několik jich prostudoval a vyhledal mladého kněze, s nímž vedl dlouhé a dlouhé rozhovory o Církvi katolické. Jeho zápas o Boha trval několik let, neboť předsudků, jež v sobě měl z protestantské výchovy, bylo velice mnoho. A přece je přemohl a po 14 letech, které žije jako katolík, prohlašuje, že je nevýslovně šťasten. Podobnými cestami se ubíral jiný protestant německý, nyní františkán, Expeditus Schmidt.

Ruský profesor Ivan Puzyna se prvně zahleděl v cizině na Církev po hrozném ztroskotání pravoslavné církve v Rusku po světové válce. V Berlíně se začal obírat studiem teologie katolické Církve a do toho studia zapadly zjevy, které se odehrávaly na hranicích českých, a jejichž středem byla Terezie Neumannová. Studium jejího života byl přiveden ke svěťci, která na něho zapůsobila rozhodujícím způsobem, svatě Terezii z Ježíška. Vůbec připadá této francouzské svěťci ve světě konverzi nádherné poslání. Ve své knize měl jsem příležitost studovat její zásah do života anglickánského duchovního Vernona Lea a i mnozí jiní konvertité četbou jejich „Dějin duše“ byli postaveni na cestu pravdy.

Profesor papežské university Gregorian L. M. Balasabrahmaniam, nyní jesuita, byl vychován v brahmanském náboženství. V dospívajícím věku prostudoval a podléhal různým racionalistickým soustavám a setkal se i s filosofií katolickou. Uchvátila ho její jednota, tolik vynikající nad roztržitostí jiných filosofických systémů. Srovnával je a byl stále více přitahován ke katolicismu. Ale jen zvolna a těžce se blížil k cíli, takže mohl říci, že jeho cesta se podobala nebezpečnému a obtížnému stoupání do vysokých hor.

Slavný anglický spisovatel Chesterton, jehož díla jsou čtena všude, napsal: „Jedině katolická Církev může zachránit člověka od ponižujícího a tísnivého otroctví, že je synem své doby. Katolík disponuje zkušeností 2000 let. Soudí věci tak, jak zmítají lidstvem všech dob a všech zemí, ne podle posledních zpráv novin. Když moderní člověk praví, že je spiritualistou nebo socialistou, tvrdí, že žije celý v nejnovějším světě stran. Socialism je reakcí proti kapitalismu, proti nezdravému hromadění bohatství v našem národě. Politika tohoto moderního člověka by byla úplně jiná, kdyby žil jinde, třeba ve Spartě nebo Tibetu. Spiritualism by tolik nevitězil, kdyby nebyl protestem proti materialismu, tolik rozšířenému. Spiritualism by byl bezmocný, kdyby všichni měli správný pojem o nadpřirozenu... Církev katolická ukázala, že není vynálezem lidí nebo dob. Je dílem svého Stvořitele a ve svém vysokém věku má tolik života, jako ho měla ve svém mládí. I její nepřátelé jsou již přesvědčeni, že nikdy se jim nepodaří ji zničit.“

Švéd Nils E. Santesson — je to jistě zvláštní začátek — četl ve čtrnácti letech „Decameron“, tedy knihu, kterou nelze doporučovat. Na prvních stránkách ho upoutalo vypravování o setkání dvou přátel, zbožného katolíka a zbožného žida. Prvý si usmyslil druhého obrátit, ale ten dlouho vzdoroval. Konečně mu slíbil, že se vydá do Říma, aby ve středu křesťanství dokonaleji seznal katolicism. Tím ovšem nebyl katolík nadešel, neboť věděl, že římský život je málo mravný. Žid odešel a když se vrátil, objal svého přítele, ale již jako katolík. Na otázku, jak došel do Církve, odvětil: „Když jsem přišel do Říma a pozoroval jsem život tolika nehodných kněží, řekl jsem si: Tato víra musí být

od Boha, neboť kdyby byla lidská, dávno by již zahynula.“ Toho ličení Boccacciovo na duši mladého jinocha silně zapůsobilo. Nevěděl o katolicismu pranic. Četl velice mnoho, vzal do ruky „Koran“, knihy jednáající o budhismu a četl i „Následování Krista“ od Tomáše Kempenského. Při této četbě si již umíňoval, že se stane katolíkem. Odebral se k biskupovi A. Bitterovi, který byl apoštolským vikářem ve Švédsku, a vložil mu, že by chtěl vstoupiti do Církve. „Bylo to na Veliký pátek, byl jsem přijat biskupem opravdu přátelsky, ale byl jsem zklaman, když mi sdělil, že podle švédských zákonů nemohu přestoupiti do katolické Církve, poněvadž jsem příliš mlád a poněvadž bych k tomu kroku potřeboval svolení svého otce. Od toho dne jsem často docházel k biskupovi, mluvili jsme o mnohých věcech, ale nikdy ne o náboženství... V 19 letech jsem sdělil otci, že se chci stát katolíkem. Z toho se zrodila bolestná historie. Můj otec, na něhož mám nejkrásnější synovskou vzpomínku, neměl žádné pozitivní víry, byl, jako téměř všichni Švédové, nábožensky lhostejný. Ale myšlenka, že bych byl katolíkem a zapřel víru svých předků, byla mi nesnesitelná... Dvě leta jsem bojoval, a posléze mi biskup určil kněze, který mne vyučil v pravdách katolického náboženství a přijal do Církve... Děkuji Bohu, že právě mne mezi tolika miliony nevěřících, k pravé víře povolal.“

A stejný dík vyznívá ze všech ličení, zpovědí konvertitů. V pravdě našli pravý pokoj duševní a opravdovou jistotu.

J. K.

Nová ústava Indie.

V rozruchu posledních politických událostí, zvláště hrozící italsko-habešskou válkou, událostmi ve Gdanskú atd. zůstal nepo všimnut velký historický děj: schválení nové indické ústavy anglickým králem. Nejen pro anglické dějiny, ale snad také pro budoucí vývoj v Asii (a snad dnes více než kdy jindy jsme přesvědčeni o velkém dosahu mimoevropských pevnin i pro osud Evropy!) je to snad největší událost poslední doby. Nový zákon indické ústavy „The Government of India Act“ z r. 1935 není jen velký objemem — čítá 455 stran a obsahuje 478 článků — ale je také veliký významem, jelikož zahajuje nový vládní režim pro pětinu lidského pokolení.

Snad nikdy v dějinách světa nebyl vykonán tak velký a tak dalekosáhlý kus ústavní práce jako tímto novým zákonem. Nikdy snad také nebylo tolik příprav, jako tentokrát. Popud vyšel od Lorda Birkenheada již v roce 1927, tehdejšího tajemníka indického státu, který přiměl anglický parlament k sestavení Simonova výboru, aby přezkoumal fungování poválečného indického režimu a podal eventuelně nové návrhy pro větší samosprávu. Bohužel nezasedal tam ani jeden Ind, a proto práce tohoto výboru byly ignorovány dokud nebyl utvořen zvláštní výbor umírněných Indů. Konečně došlo k svolání konferencí, tak zv. „Round Table Conference“. První se sešla r. 1930, na které indiští princové prohlásili, že přijmou myšlenku Vše-indické federace. R. 1933 anglická vláda shrnula výsledky tří těchto konferencí ve známé Bílé knize (White Paper) a v létě 1933 byl ustanoven parlamentní výbor, který měl „zaučovat“ vedoucí politiky tří hlavních anglických stran do komplikovaných labyrintů indické otázky. Tento výbor podal svůj velký referát až teprve na podzim r. 1934.

Osm let houževnaté, nadlidské práce vytvořilo tento nový zákon, který sice se týká ústavy, tedy převážně právních otázek, ale má nemalý význam národohospodářský, právě proto, že chce zahajovati v Indii nový režim, a to demokratický, samosprávný, chce z Indie vytvořiti skutečný Dominion. Dnes, kdy se rozvířila habešská otázka, kdy se mluví ne bez obav o budoucí vývoji evropských kolonií se všemi reflexy na evropské hospodářství, tento krok Anglie přispěje snad přece k upevnění evropských držav proti tlaku žlutého nebezpečí. Bylo dosti cyniků, kteří se směji tomuto pokusu přesaditi do odlišného východu západoevropskou demokracii, když v Evropě samé demokracie potřebuje reformy a injekci všeho druhu, když u nás jsou tak diskreditovány parlamentní vlády. Z hospodářského hlediska zdá se však, že tento anglický dar Indii přichází včas: Indické hospodářství se nachází dnes na vzestupu. Tam je už po krizi, aniž by zůstalo po ní stop. Finance ústřední vlády jsou zase v rovnováze, indický obchod ožívuje a měnová posice jest upevněna velkým odlivem zlata z Indie. Také politicky Indie jest poměrně klidná. Bude ještě třeba velké práce než se vybuduje podle nové ústavy federální vláda a správa, ale do roku 1940 je dosti času k provedení nového režimu, který, jak je zřejmo už nyní, získá i kruhy indického kongresu. -c-

Vůdci a svědci národa.

Pod tímto názvem vydal dr. Lev Borský knihu, k níž je třeba poznamenat. Se zřeteli, obrácenými zjevně k dnešním poměrům, snaží se dr. L. Borský pochopit příčiny rozmachu a úpadku národů, pokouší se tedy o práci historiosofistickou. Jako u jedince rozeznává i u národních společenství tři doby, mládí, mužnost a stáří, které je totožné s úpadkem. Myšlenka není původní, ide tu o obnovení staré romantické filosofie, která se vyskytuje dosud u některých dějepisců. Tak Stanojevič ve svých srbských dějinách vykládá středověké výboje Turků jejich poměrnou mladostí ve srovnání se staršími už národy balkánskými, což má být vysvětlením. Novinou u Borského však je, že v duchu řečeného vývoje pořádá i náboženství.

Autor si všímá tří kulturních oblastí, totiž středozemní, indické a čínské a v každé rozeznává tři vývojové doby. V oboru náboženském odpovídá době mladosti mythus, době mužné židovství, brahmanství a konfucianství, době starobné pak křesťanství, buddhismus a Laoceův taoismus. Přirozeně, že dr. Borský je nadšen pro mužnost a tudíž i pro mužná náboženství, ne-li zrovna pro mythus.

Vraštění obojí nad křesťanstvím pochází od diletantských úsudků několika beletristů, nadšených pro antiku, jejichž historické vědomosti sahaly jen potud, že věděli o rozpadu římského imperia, následujícím hned po vítězství křesťanství nad pohanstvím. S prominutím studia dovolili si soud, že zánikem římské říše je vinno křesťanství a tento názor vnáší i do dějepisných učebnic. Převzal jej na příklad dr. Hugo Traub. Vina křesťanství záleží v tom, že obrátilo hlavní zřetel k životu posmrtnému a zanedbávalo život vezdejší. V důsledku toho upadly starořímské ctnosti, hlavně bojovnost, a pohroma pro stát přišla v zápětí.

Podle pravdy se však úpadek starořímských ctností datuje od doby mnohem dřívější, kdy křesťanství ještě neexistovalo. V plném rozkvětu byly ty ctnosti naposled za války hanibalské, kdy platilo buď zvítězit anebo ztratit všechno, majetek i svobodu. Mafice vhlédla na vyhubení a otroctví. Římané tehdy naplnili všechny své síly a jejich statečnost i obětavost neznaly mezí. V této drsnosti válčících stran máme též vysvětlení pro ony starověké ctnosti. V takových situacích opravdu usilovalo, nežli nasadit všechno nebo ztratit všechno. Je jisté, že ony ctnosti by se obnovily, kdyby se obnovila válečná krutost. Ani marxisté by neřekli, že proletář je bez vlasti. Kdyby věděli, že vítězný nepřítel je přece jen o něco přípravi, totiž o osobní svobodu nebo život.

Po hanibalské válce se už Římané neocitli ve smrtelném nebezpečí. Další jejich války byly celkem jen spekulacními podniky a v souvislosti s tím počaly upadat i ctnosti. Zámožní se už vojenské službě vyhýbali a všeobecná branná povinnost přestávala. Vojska konsula Maria se skládala jen z proletářů, hledících se tak obžít, což bylo ještě sto let před Kristem. Když po dobytí rozsáhlých krajin zahájili Římané jejich kolonizaci vlastními bezzemky, vyšla z úvahy i vojenská služba jakožto prostředek obživ. Dlouhé období „římského mru“ pak dokonalo vývoje národa ke ztrátě bojovnosti. Zevrubně o těchto věcech pojednává Hans Delbrück v *Geschichte der Kriegskunst*. Rozdíl proti diletantskému názoru, vinícímu z úpadku Římanů křesťanství, je tu patrný.

Pokud jde o indickou kulturní oblast, je třídění Borského zcela nepochopitelným. Buddhismus byl tam jen krátkou epizodou a záhy se rozplynul ve starém brahmanství, které tam trvá dodnes. A stavět brahmanství proti buddhismu v tom smyslu, jak to činí Borský, není správné. Ideál askese, t. j. zdrženlivosti, který Borský pokládá za hlavní znak náboženské staroby, nevyskytuje se jen u buddhismu, ale také i u brahmanství. Ještě před Buddhovým vstoupením bylo brahmanskou životní snahou zplodit potomka a další život trávit v úplné zdrženlivosti.

Dokud jde o Čínu, zdá se, že dr. L. Borský neví, že Konfuce a Laoce byli současníky a že žáci přecházeli od jednoho k druhému. Laoce byl náboženskou osobností, kdežto Konfuce byl jen politický filosof, který uvažoval o příčinách úpadku své vlasti a lék viděl v návratu k ctnostem předků. Náboženství tedy nezakládal. Především ale vyplývá z údajů, že t. zv. náboženství mužná a starobné nejsou jevy následné, nýbrž současně. Chválí-li Borský dále islam jako náboženství mužné, zapomíná, že mezi muslimany jsou též řeholníci a ve starém Římě si neuvědomuje existenci nejen vestálků. Schema Borského se bortí a v čem vidí poslušnost, v tom jde jediné v současnost sil, vedle sebe působících.

Starobné náboženství je podle Borského vlastně jen průvodním

jevem, nikoliv hlavní příčinou starobnosti národních. Tou je materialismus a proti němu je zvednut boj. V duchu tohoto názoru není arci ještě materialistickým národ mužný a dokonce ne mladý. Historie nemůže dát ani tomuto pojetí za pravdu. Nevraživost Římanů ke Karthagu, tedy v době jejich mužnosti, vznikla z obchodního soupeření, tudíž z pohnutek materialistických. Germáni, vpadající na římské území, tedy v době svého mládí, činili tak pro lup, a nemůže být důvodu materialističtějšího. Porozhlédneme-li se po všech ostatních výbojích válkách, vždycky za nimi najdeme materialistické pohnutky. Materialismem bývají vedeni i útočící revolucionáři. Tudíž chválit mužnost a zavrhnout materialismus není důsledné počinání. Nanejvýš lze rozlišovat materialismus individuální, stavovský (třídní) a nacionální a vybrat si mezi nimi.

Normálnímu rozumu se přiči zvráceně Tolstého nauka o neodporování zlému, která je s to, aby podvracela řád a dodávala odvahu lotrům, ať za hranicemi či uvnitř národa. Též pacifismus, pokud pramení v hmotářství a neochotě k obětem, budí odpor. Borský se však mylí, když přepíná, zavrhuje zdrženlivost a chválí materialismus kolektivní.

Každý historik více méně pátrá po příčinách rozmachu a úpadku národů. Nejvíce očividnou podmínkou rozmachu je vítězná válka, která předpokládá bojovnost, a tak se zdá, že tato vlastnost je pro národní vzrůst vším. V souvislosti s tím se křesťanské ctnosti zdají zbytečnými, ne-li dokonce škodlivými.

Nutno však zdůraznit, že vítězná válka není vším. Z historie jsou známy případy národů, kteří se uvítězili. V dějinách lidstva nebylo většího výboje nežli byl výboj mongolo-tatarský v XIII. století. V několika desetiletích si obyvatelé Mongolie podrobili území od Tichého oceánu až po Karnaty. Rusí vládli 200 let, neochabující v bojovnosti. A dnes! Jsou živi v diaspoře v područí druhých národů, svých to někdejších poddaných. To proto, že bojovnost byla jejich jedinou ctností. Rusové se zatím starali o rodiny a tak se množili. Nakonec i z jiných příčin zesílili natolik, že se mohli odvážit, aby se Tatarům vzepřeli. Takových případů, kdy poražený solidnější životem vyhrál nad podmanitelem, je více. Školský je případ Maďarů, kteří po bitvě nad Lechem poznali nutnost vzdát se dobytelskému a zachránit existenci solidním životem. Proto není rozumné uvádět v nevážnost věci, které vlastně podmínují národní zdraví.

Vlastností filosofujících knih bývá neurčitost a jejich nůsbení záleží ve vzbuzení nálad. Závěry z nich si pak čtenář činí sám, ten mírnější, onen radikálnější. Onosice Masarykova proti zjevnému náboženství měla ten důsledek, že někteří jeho nechtěným vlivem se stali ateisty. Podobně Borského kniha se jeví jako propagace nauk z III. říše a čtenář ji tak bere.

Haknkraic vykonal čin, učiniv přítrž roztažující se zvrhlosti, nesené bolševiky, ale zdali jeho nauky posílí německý národ, to ještě není prokázáno. Zatím je iisto, že se vychvaluje barbarství. Osudný omyl je v domněn, že barbarství (čili mládí) vylučuje materialismus. Dr. Lotse v knize *Wolkstod* uvádí případ mluveských primitivů z Bismarckových ostrovů. Německý lékař, tam zavřavší, zjistil s překvapením nedostatek dět a převahu starých lidí. Melanesané totiž z racionalismu, jak říká Lotse, připadli na regulaci porodů a zavedli si i. Taková regulace přírodu se praktikuje i u australských černochů, neprimitivnější to lidské ras. A to ještě před příchodem Evropanů, které tudíž nelze obviňovat ze šíření tohoto neblahého vlivu. Čímž je dokázáno, že barbarství (čili mládí ve smyslu Borského) naprosto nechrání před omím druhem materialismu, proti němuž je jediné Borský vstupuje. Tím padá i staronová romantická filosofie, založená J. J. Rousseauem o škodlivosti kultur a stárnutí kulturních národů. Vyskytuje se sice rozmach a úpadek, ale příčiny třeba hledat jinde.

Je iasné, že národ, zauímaící milion čtverečních kilometrů, je mocnější, než národ, zauímaící těch kilometrů jen sto tisíc. Hlavní pak věc je, aby se dovedl dostatečně rozmnožovat. Rozmnožování pak je možné osídlováním pustého území anebo na útraty národa, pronadlého materialismu a úbtku. Pokud jde o vlastní národ, nestačí hřmat proti materialismu, nýbrž je třeba vzmýšlet prostředky k obživ. V době průmyslové konjunktury byla obživa v továrnách. Nyní však jsou vhlídky jen v zemědělství. Je třeba zakládat nové zemědělské usedlosti, a to kolonizováním pustých ploch a plantáží. Na prvním místě státních statků.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Z činnosti Sdružení katolické mládeže v r. 1935. Sdružení katol. mládeže jest školou, která připravuje mladého člověka pro jeho budoucí život. Nejlépe to dokazuje každoroční statistika, která uvádí, že v roce 1934 prošlo řadami SKM do praktického života na 1.300 členů, kteří se ponejvíce oženili, osamostatnili a nastoupili na ostatních úsecích katolického hnutí. Tento počet byl však znovu získán přílivem nového členstva v počtu přes 1.500, kteří přistoupili k SKM. Celkový stav činných skupin jest 488 se 12.566 členy. Počítáme-li do počtu SKM 97 činných dětských besídek s 3.715 dětmi, jeví se celkový stav SKM přes 16.000 příslušníků SKM. Činných OSKM jest 57. Z činného členstva jest jinochů 48 proc. a dívek 52

proc. Podle povolání jest u jinochů 34 proc. zřizovatelů, 35 proc. řemeslníků, 12 proc. dělníků, 8 proc. úředníků a zřizovatelů, 6 proc. studentů a 5 proc. jiných povolání. U dívek jest 48 proc. dívek při hospodářství, 17 proc. v domácnosti u rodičů mimo zemědělství, 18 proc. jest úřednic a dívek samostatně výdělečně činných, 5 proc. studentek a 12 proc. pomocnic v domácnosti a jiných povolání. Celková vzdělávací činnost skupin a okresních sdružení vyznačuje se za rok 1934 7.328 schůzí členských, výborových, přednášek, konferencí atd. čili průměrně 13 na 1 skupinu a OSKM. Společenská činnost vykazuje počet 1.036 pořádaných večerků, divadel a zábav. Tělovýchovnou činnost provádí hlavně 54 volleyballových odborů

při Skupinách, 55 cyklistických odborů. V Orle je činný 700 členů. Vzrůstá zájem o turistiku a Skupiny udávají celkem 550 výletů. Jeviště vlastní 142 Skupin. Knihovny má 180 Skupin s 25.200 knihami. Práce k rozdělení členstva ve Skupinách podle pohlaví pokračuje dosti dobře a 56 Skupin vykazuje založené odbory jinošské a 112 Skupin založené odbory dívčí. Odborová činnost vedena jest soustavně Okresními sdruženími mládeže a pak jednotlivými odbory při Skupinách, při nichž pracuje 40 sociálních studijních kroužků, 30 odborů zaměstnaneckých a 55 odborů zemědělských. Zvláštní zmínky zasluhuje činnost okresních Sdružení. V roce 1934 32 OSKM pořádalo veřejné okresní sjezdy s velkým úspěchem, na nichž katolická veřejnost jest vždy o obrodných snahách SKM informována. OSKM Čáslav, Klatovy, Přebyslav, Prachovice společně s okolními OSKM organizovaly 14 turnů exercicií. OSKM Hradec Králové vykonal velkou přednáškovou akci ve všech obcích okresu s velkým úspěchem. OSKM Humpolec řadu odborných přednášek hospodářských. Ostatní OSKM vykazují hlavně pořádané kursy štěpařské, hospodyňské, odborné přednášky hospodářské, 2 výstavy hospodářské, 4 výstavy katolického tisku, jakož i spolupráci v katolickém družstevnictví, odborových organizacích křesťanských a pod.

Náboženské poměry v Polsku. Počet věřících všech náboženských vyznání (římskokatolického, řeckokatolického, armenského a východo-byzantského) činí 23,175.343 osob. Římskokatolických věřících je v Polsku 19,548.859. Tento počet není úplný, jelikož některé farní úřady nepodávají podrobné statistiky. Statistikové se domnívají, že příslušníků římskokatolického vyznání je v Polsku 22 až 23 milionů. Duchovních je v Polsku úhrnem 12.964, z nichž římskokatolických kněží je 10.450. Z tohoto počtu je 51 biskupů (42 římskokatolických), kněží v duchovní správě 11.480 (římskokatol. 9128), řeholníků 1433 (řím.-katol. 1290). V Polsku na jednoho římskokatolického kněze připadá průměrně 2142 věřících (v Německu 990, v Rakousku 875, v Kanadě 812, v Anglii 737). Nejhorší stav v tomto směru je v diecési lodžské, kde na jednoho kněze připadají 3602 věřících. Počet alumnů v kněžských seminářích však slibuje, že v nejbližších několika letech bude lépe. V celém Polsku je 7054 far (římskokatolických 5018) a 582 děkanství (řím.-katol. 450). Nejvíce far, čítajících přes 10.000 věřících, je v diecési slezské (41). Nejméně římskokatolickým řádem jsou jesuité, kterých je 838, t. j. 15,5 proc. všech řeholníků.

Činnost františkánů polských po válce je stále větší a úspěšnější. Právě nyní založili katolický deník „Maly Dziennik“, který vychází nákladem 40.000 výtisků. Přípravy k jeho vydání trvaly hodně dlouho a jejich začátky třeba hledati již v prvních poválečných letech. Tehdy totiž, v roce 1922, začali vydávat synové sv. Františka měsíčník, nazvaný „Rytif Neposkvrněné“. Měl cílem šířit úctu k Paně neposkvrněné, jak si to předsevzala organizace „Militia Immaculatae — Vojsko Neposkvrněné“, založená v Římě roku 1917 několika františkány. Mezi nimi byl i polský františkán, P. Kolbe, který po svém návratu založil v rodné své zemi revui téhož ražení, jakou vydávali v Římě. Prvé její číslo vyšlo nákladem 5000 výtisků, dnes činí náklad čísla na 200.000 výtisků. Františkáni si získali četné přátele a od jednoho z nich obdrželi darem pozemek, jež nazvali Niepokalanow — Město Neposkvrněné, a začali na něm stavět tiskárnu. Roku 1931 opatřili si velkou rotačku, která může v hodině vytisknout až 20.000 výtisků, a tiskárnu vybavili nejmodernějšími přístroji. Roku 1933 počali vydávat zvláštní časopis pro děti a nyní přichází s deníkem. Bůh jejich práci požehnal.

Vojenská duchovní správa v dnešním Rakousku. Má systemisovaná místa: 1 armádního probošta, jeho zástupce a 2 kuráty pro každou brigádu. Do nedávna nebyla tato místa plně obsazena. Dnes má každá z 6 divisí svého faráře a kaplana s výjimkou motorisované divise. Chystané zvětšení armády bude mít v zápětí také zvětšení počtu vojenských kněží. Pro vojsko jsou pravidelné bohoslužby, k nimž chodí průvodem s hudbou. Kromě bohoslužeb konají kuráty po dohodě s veliteli jednotlivých útvarů t. zv. etické promluvy v kasárnách. Uplatňuje se také dobře katolický spolek sloužících vojáků „Katholisch-deutscher Soldatenbund“.

Poměr rakouských protestantů k státu. Rakouští evangelíci měli generální sjezd ve Spittalau nad Drávou, na němž také řešili otázku poměru k nynějšímu rakouskému státu, který se opírá ve své výstavbě o katolický názor světový. Konstatováno, že samozřejmě nelze ani mluvit o tom, že by protestanté Rakouska nezachovávali státu věrnost. Nový stát musí se uvnitř svých hranic moci spoléhati na své protestantské občany. V hlásání evangelia, což je jediným cílem protestantské církve, praví resoluce, byla zabezpečena protestantům úplná rovnoprávnost s ostatními státem uznanými vyznáními.

Katolické ženy v Německu. Jako muži i ženy mají v Říši pevnou organizaci, kterou se sotva podaří novopohanům rozvrátit. Největším spolkem je „Katolický svaz žen a matek“, jenž má 16 diecézních sdružení, 4.200 farních sekcí a přes milion členek. „Centrální svaz jednot katolických dívek“ sdružuje v 5.000 farních jednotách 800.000 členek. Do svazů dětí od 10—14 let, t. zv. „Frohscharen“, patří 150.000 dětí. Vedle duchovních řídí tyto spolky 60.000 ředitelky. Všechny časopisy těchto svazů jsou vydávány v Düsseldorfu nákladem 1.200.000 výt. měsíčně. Prvé dva svazy, jejichž hlavou je msgr Klens, si vytkly za hlavní cíl pracovati pro obnovu a posílení křesťanské rodiny v duchu encykliky Pia XI. „Quadragesimo anno“. Uspořádaly ve 2.000 farnostech „rodinné eucharistické týdny“, jichž se účastnilo 800.000 mužů a žen, jinýchů a dívek. Tato práce je podnikána v poměrech velice obtížných a hlavně

úderným oddělením je trnem v očích. Není tudíž divu, že malá příčina nebo falešné udání postačí k rozpuštění jednoty. Velikým nepřítelem jejich je „Liga německých dívek“, národně-socialistické organizace, která je ještě zúfalejší v boji proti Církvi než spolky mužů. Učitelkám je přísně zakázáno, a to i těm, jež učí na školách katolických, účastniti se práce v katolických spolcích. Ale přes to je činnost velká, a jak ukazuje vysoký počet dětí ve „Frohscharen“, rodiče nepatří do spolků jen podle jména, nýbrž plní příkaz, který je jim dán.

Deset let J. O. C. Letos vzpomíná katolická mládež belgická — Jeunesse Ouvrière Catholique — J. O. C., kterážto organizace je stručně zvana Jocisté, desátého výročí svého založení. Jejím tvůrcem je abbé Gardijn. Byl synem dělníka, poctivého a zbožného muže, který se účastnil i spolkového života a trpěl velice tím, že mládež dělnická jest odváděna od Boha. Několik dní před svěcením svého syna, kterého dal studovat na kněze, těžce onemocněl. Telegrafovali pro něho, přijel a mezi ním a otcem se rozvinul vážný rozhovor o budoucím povolání mladého kněze. „Nikdy nezapomeň drahé dítě, že jsi synem dělníka a ve svém kněžském apoštolátě pamatuj hlavně na dělnickou třídu!“ Otec zemřel, syn po vysvěcení byl jmenován profesorem v chlapeckém semináři v Basse Wane a pak kaplanem jedné farnosti v Bruselu. Začal kolem sebe shromažďovat dělnickou mládež obého pohlaví a zjistil, že žijí ve stavu velmi bédném, vykořisťování často nesvědčitými a chamtivými zaměstnavateli. A při pomýšlení, že takové dělnické mládeže je v Belgii na 600.000 duší, ještě intenzivněji přemítal, jak by jí pomohl. Válka, ani vězení, do něhož byl uvřazen, nezměnily jeho úmysly, ba naopak je ještě posílily a prohloubily. R. 1918 byl jmenován v Bruselu ředitelem sociálních děl a to již měl kolem sebe některé své odchovance a budoucí spolupracovníky jako Tonneta, J. Meerta, Garceta a j. R. 1920 obrátil se dopisy na brusselské kněze a vyložil jim své ideje, svůj program a smutný stav dělnické mládeže, již je třeba pomoci. Pět mu odpovědělo a slíbilo svoji pomoc. V téže době vydal prvé číslo časopisu hnutí, jež nazval: La Jeunesse syndicaliste. V něm byl vyličen program vedoucí J. O. C. „Chceme, aby naše mládež, vychovávaná školou, nebyla ponechána sama sobě ve volbě zaměstnání, řemesla, úřadu a vystavena nejhoršímu pohrdání a nákaze mravní. Přijmeme si, aby jim pomáhali sekretáři v hledání zaměstnání, na němž závisí celá budoucnost. Chceme, aby naši bratři se mohli naučit svému řemeslu a užili ho co nejlépe. Aby byli chráněni před vykořisťováním. Aby teoretické kursy doplnily jejich praxi, aby se mohli stát znamenitými dělníky, kteří dávajíce blahobyt zemi, by sami slušně žili ze své práce. Chceme, aby naši bratři a naše sestry požívali vážnosti ve svém zdraví, důstojnosti, ctnosti, mládí a pohlaví. Chceme hlavně, aby naše budoucí snoubenky, manželky a matky dělnické nebyly vystavovány pádu, snížení, rozmařilosti a prostituci. Chceme, aby dělnická mládež se stala křesťanštější, a tím mravnější, čistší a důstojnější.“ Proti Gardijnovi byl zahájen boj, bylo o něm roztržováno, že patří do blázince a pod. To se stalo kdysi i sv. Donu Boscovi, ale neustoupil. R. 1924 měl již za sebou tolik mladých dělníků, že požádal Svaz katolické mládeže, aby je přijal do organizace jako zvláštní složku mládeže při Katolické akci. O velikonočních 1924 se konala pamětná schůze, na níž padlo rozhodnutí. Téměř všichni byli proti, po řeči P. Gardijna téměř všichni pro. Příštího roku vydal svůj „Manuel Jociste“ a na schůzi katol. mládeže oznámil založení J. O. C. Téhož roku ho následovali ve Francii. K.

Stav kardinálského kolegia. Po smrti benátského patriarchy kardinála La Fontainea stává se aktuální otázka doplnění kardinálského kolegia, které čítá místo 70 jen 49 kardinálů. Z toho je 24 Italů a 25 ostatních: 5 Francouzů, 4 ze Spojených států severoamerických, 3 Španělů, 3 Němci, 2 Poláci, 1 Kanadán, 1 Brasilec, 1 Ir, 1 Portugalec, 1 Belgiec, 1 Rakušan, 1 Maďar a 1 Čechoslovák (kard. Skrbenský). Ze 24 kardinálů italských je 17 v Římě kardinály kurie, mimo ně sídlí v Římě jeden Francouz, Lepicier, a bývalý arcibiskup z Tolleda, kard. Ségura, který musil přchnout po revoluci. 7 italských kardinálů je arcibiskupy v italských městech. Z 49 žijících kardinálů je z doby Lva XIII. jedině kard. Skrbenský, z doby Pia X. 4, Benedikt XV. jmenoval jich 11 a panující papež 33. Doyenem kardinálů je kardinál Granito, ostijský biskup. Nejstarším kardinálem co do věku a délky hodnosti je kard. Skrbenský, který nosí purpur již 34 let. Během vlády Pia XI. zemřelo již celkem 59 kardinálů. Poslední jmenování kardinálů bylo 13. března 1933. Tehdy dostal kardinálský klobouk Fumasoni-Biondi, tehdy apoštolský delegát u Spojených států, Dolci, apošt. nuncius rumunský, Villeneuve, arcibiskup quebecký, Innitzer, arcibiskup vídeňský, Fossati, arcibiskup turinský a Dalla Costa, arcibiskup florentský. Několik kardinálů jmenoval sv. Otec v pozdějších konsistenciích, ale jen in petto, takže jejich jméno není dosud známo. Očekává se v nejbližší době jmenování kardinálů.

Změny adres

oznamte ihned administraci »Života«.

Kongres katolické inteligence slovanské v Praze koná se ve dnech 31. srpna až 4. září 1935. Hlavními referenty sjezdu, který jest vlastně generálním shromážděním seniorů spolků katol. akademiků slovanských (Slavia Catolica) jsou univ. prof. dr. Grivec z Lublaně, za ukrajinskou sekci dr. Borkovskij, za českou dr. Janda a za slovenskou dr. Durčanský. Program jest přízpůsoben tak, aby účastníci kongresu mohli býti přítomni i pracím mezinárodního studentského kongresu „Pax Romana“, současně v Praze konaného.

III. Akademický týden v Praze koná se od 29. září do 5. října 1935. Témata konferencí jsou: Totalita a metoda, Zkušenosti, Tvorivost, Duchovost, Stát, Rodina. Přednášejí opět nejlepší představitelé katolické vědy a umění: Habáň, Kalista, Dvorník, Martinovský, Brait, Urban, Cibulka, Soukup, Kudrnovský, Boškovič, Ullitz, Opitz, Dacík, Pavelka, Peřich, Kosatík, Berounský, Beneš, Heger, Vašek, Soukup, Pecka, Brait, Skácel, Birnbaumová. Sekretariát Týdne jest Praha I., Husova 234.

Národní ostuda ve Zlaté Koruně. Chatrné zbytky, většinou však jen již skutečné ruiny najde poutník, navštívivší klášter a kostel zlatokorunský. Jeden z nejkrásnějších skvostů našeho středověkého malířství, obraz Panny Marie zlatokorunské, velké gotické okno, presbytář kostela s několika ranně-gotickými sloupy a barokní zbytky v kostele a bývalém klášteře, ulovit o bývalé slávě tohoto místa, spjatého tak úzce s jednou z nejslavnějších epoch našich dějin, s dobou Přemysla Otakara II. Ačkoliv leccos už bylo restaurováno a kostel sám udržován jest ve vzorném pořádku, přece jenom padne na každého smutek, když navštíví toto místo, které bývalo pendentem jižněji položeného kláštera vyšebrodského. Tím větší smutek vyvolává pak vzpomínka, když procházíte skvělými památkami vyšebrodskými. Zde ve Zlaté Koruně, na tom malém kousku země, jakoby byla zhuštěna celá ta bída, ubohost a malost naší doby. Zatím co pěstujeme všelijaké legendární paloučky, hledáme a uctíváme nějakou stopu husitské revoluce a poblohorské emigrace, zde necháváme rozpadati jedinečnou národní i kulturní památku. Či snad činíme tak zámyslně, aby ty dnes ještě zřetelné ruiny kláštera zlatokorunského mluvily k národu o hrůzách a škodách revolucí? Klášter zlatokorunský byl rozvrácen ve válkách husitských, zatím co vyšebrodský klášter zůstal ušetřen a byť ještě dnes převážně německý, přece jen mluví k nám o slavné minulosti nejen své, ale i celé země a celého národa, který již ve XIII. století dovedl se nadchnouti a i ze sebe vydávati stejné skvosty umění a díla kulturní, jimž se dnes podivujeme v galeriích Itálie, Francie, Německa. Kde jsme byli tenkrát, kde bychom byli bývali, kdyby kulturní vývoj nebyl přerván — nikoliv Bílou horou, ale válkami husitskými — a kde jsme dnes? Jsme malým národem, ale děláme se ještě menším, když nedovedeme si vážit tradice a necháváme pustnouti nejkrásnější pa-

mátky dob minulých. Slavné české Assisi bylo zachráněno v poslední chvíli a dílo obnovy není vlastně ještě ani dnes dokončeno a Zlatou Korunu budeme asi zachraňovati, až úplně propadne zkáze. Pišeme tuto poznámku proto, že jest opravdu již poslední lhůta k její záchraně. Nynější stav jest skutečnou národní ostudou, která byla by ještě větší, kdyby zhroutilo se i to poslední, co zůstalo ještě zachováno. Hlavní nosné gotické sloupy, nesoucí vysokou klenbu hlavní a příčné gotické ještě lodi chrámové, jsou tak zeslabeny a povážlivě vyborceny, že i laiku jest patrné hrozící nebezpečí zřícení. Pak zůstala by nám ze slavné Zlaté Koruny jediná jen památka — ač-li i ta nevzala by za své — obraz Panny Marie zlatokorunské, který přechkal všechny ty doby ničení, války a ponížení, kterými prošla naše vlast a národ. — ff.

Karlova opera „Smrt kmotřička“, jedno z neúspěšnějších děl nové české tvorby operní vyjde na podzim tiskem v klavírní úpravě skladatelově s textem českým a německým. Publikaci, která bude významným obohacením domácího trhu hudebninového, chystá čilý nakladatelství Sádlovo za podpory České Akademie věd a umění a tiskne ji Průmyslová tiskárna v Praze. Pohádkové libreto Stan. Loma přeložil do němčiny dr. W. Maras. Po prvé německy bude Karlova opera „Smrt kmotřička“ (Gevatterin Tod) provedena v příštím období na Německém divadle v Praze.

Výročí smrti velkého španělského básníka. 27. srpna 1635 zemřel slavný národní básník španělský, Lope de Vega. Byl knězem, a jako prostý kněz i zemřel. Jeho díla jasně ukazují, že všechno vznešené a krásné, co tvoří vrchol kultury národa, tryská z křesťanské inspirace. Španělsko bylo tehdy za Karla V. politicky velice mocné, Španěle vládli v mnohých zemích, ale uvnitř bylo prázdno. Tu přišel Lope de Vega a v něm se Španělsko opět nalezlo. Miloval je celým svým srdcem, žil s národem a ve svém díle uložil celou slávu jeho dějin. Setkáváme se v něm s jeho světci, hrdiny, králi, s jeho nescetnými boji a vítězstvími. Lope de Vega byl básníkem hluboké víry, která byla základem i tvůrcem jeho vnitřní vyrovnanosti a harmonie. K jubilejním slavnostem celonárodním bylo vydáno několik děl a napsáno již mnoho menších studií.

Bude dokončen milánský dóm? V Miláně se říká: „Věčně nedokončen jako dóm.“ Nuže, toto rčení má pozbytí platnost. Nynější arcibiskup milánský, kardinál Schuster, se rozhodl dostavěti do 3 let nádherný dóm, který pojme na 40.000 lidí. Je vystaven z mramoru a je v něm přes 2.000 mramorových soch. Dóm začali stavět r. 1386 a r. 1586 byl sv. Karlem Borromejským vysvěcen. R. 1616 se začala se stavbou fasády, ale dokončena nebyla, teprve r. 1805 bylo opět ve stavbě pokračováno, ale ani tehdy nebyla dokončena. Na stavbě bude pracovat po tři léta 50 dělníků.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Nároky křesťanských odborářů československých k ozdravení našeho hospodářského a sociálního života. Koncem července byli přijati zástupci Říšské odborové rady křesťanských organizací dělnických a zaměstnaneckých ministrem soc. péče inž. Nečasem, kterému přednesli podněty na ochranu pracujících k ozdravení sociálního a hospodářského života. V obsáhlém pamětním spise po ideovém úvodě navrhuje Říšská odborová rada zřízení státní hospodářské rady složené z odborníků, zástupců zájmových odborových složek, jimž by byl svěřen úkol vybudování plánu výroby a hospodářské pomoci. Výkonným orgánem tohoto sboru byla by národohospodářská sekce při presidiu ministerské rady, která by byla přeměněna na stálý sekretariát Státní hospodářské rady. Je nutná účelná investiční politika. Dokud nebude přijat zákon o komorách práce, má býti vytvořeno zájmové ústředí odborových organizací zaměstnaneckých k hájení společných zájmů všeho dělnictva a zaměstnanectva. Memorandum žádá nové organizování zprostředkování práce, rozšíření školní docházky na devět roků k usměrnění trhu práce, zkrácení pracovní doby, zákaz práce přes čas vřbec, omezení dvojího zaměstnání, pensionování přesloužilců, sjednání vhodných obchodních smluv. Zkrácení pracovní doby ať je provedeno zákonem ne nařizovací cestou. Také v zemědělské výrobě nechť je provedeno zkrácení pracovní doby. Memorandum dále dožaduje se zavedení právní závaznosti kolektivních smluv, které by byly také závazny i pro veřejné úřady a vyřešily by také uspokojivě otázku mzdovou. Při předkládání ofert nechť zaměstnavatelé předloží zároveň opisy kolektivních smluv, z nichž je patrné, jaké mzdy budou dělnictvu vypláceti. Odboráři žádají, aby byl ztížen dozor nad prováděním státních a veřejných prací, aby práce ruční nebyla nahrazována strojní prací; dále aby bylo zrušeno zaměstnávání vdaných žen, pensistů v soukromých službách, provedeno pensionování zaměstnanců starších 60 let, reforma zákona o podomácké práci, novelisace zákona o závodních výborech. Memorandum dožaduje se sjednocení všech podpůrných řádů odborových organizací a tím odstranění nezdravé konkurence ve výplatě podpor podle gentského systému. Důležitý požadavek novelisace zákona o svátcích a památkových dnech opírá se o povinný nedělní klid na první a druhý svátek vánoční, pondělí velikonoční a svatodušní, Nový rok, Sv. tří králů, Nanebevstoupení Páně, Boží Tělo, Nanebevzetí P. Marie, sv. Petra a Pavla, sv. Cyrila a Metoděje a sv. Václava. V dalším staví memoran-

dum tyto požadavky: vynětí majitelů rodinných domků z regresu, pomoc stavebním družstvům, zrušení platových sraček veřejných zaměstnanců, posunutí výplatního termínu na 1. v měsíci a poskytnutí výchovného per Kč 150.— na jedno dítě, zlepšení léčebné péče, snížení věkové hranice na 60 u mužů a 55 u žen pro starobní důchod, urychlené vydání zákona o přestupu v sociálním pensijním pojištění, vytvoření větších pojišťovacích celků, novelisace zákona o úrazovém pojištění rozšířením pojistné povinnosti na lesní a polní hospodářství, nové rozdělení bezpečnostních tříd, sanace hornické pojištění, provedení voleb do sociálních pojišťoven a USP a příslušných rozhodčích soudů ve vhodné době, jmenování nových správních orgánů v pojišťovnách gremiálních a všech podobných ústavech (zvláště ve všeobecném pensijním ústavě, kde je dnešní složení správy již protizákonné). Pro pracující mládež žádají křesťanští odboráři zkrácení pracovní doby na 32 hodin týdně a zvýšení dovolené na 20 dní v roce. Při práci přes čas nesmí býti mládeže užíváno. Nedělní vyučování v pokračovacích školách ať je zrušeno. Mzda učňů budiž upravena tak, aby byla v prvním roce 20, v druhém 40, ve třetím 70 proc. mzdy dělníka. Učňům nechť je umožněno plnění náboženských povinností. Konečně žádá dělnictvo, aby při ministerstvu soc. péče zřízen byl poradní sbor jakožto pomocný orgán při řešení navržených opatření.

Naše družstevnictví v r. 1933. Státní úřad statistický vydal o družstevních svazech a ústředích v r. 1933 podrobná data. Družstevní svazy a ústředí dělí se do 4 skupin, t. j. skupina zemědělská, dělnická, živnostenská a občanská, z toho skupina zemědělská dělí se na svazy, soustředěné v Centrokooperativě a v ústředí Centrokooperativem neregulované a skupina dělnická na Zájmové ústředí družstevních svazů a ústředí mimo toto ústředí. Naše družstevnictví je zastoupeno v Cechách Svazem hospodářských družstev čsl., Praha II., Spálená ul 15. Je v něm 543 členů, z toho jedno ústředí, 422 úvěrních (lidové záložny, raiffeisenky, kampeličky), 117 neúvěrních družstev, 1 spol. s r. o., 2 spolky. Z neúvěrních družstev bylo 62 zemědělských, 8 živnostenských, 27 kunsumních, 18 stavebních, 2 ostatní. Vedle toho obchodní funkci má Hospodářská družstevní jednota tamtéž. Na Moravě máme Ústřední jednotu českých hospodářských společenstev úvěrních v Brně, Dominikánské nám. 5 s 802 členy, z toho 2 družstevní ústředí 736 úvěrních družstev, 60 neúvěrních,

4 fyzické osoby; z neúvěrných družstev bylo 43 zemědělských a 17 ostatních. Tamtéž Jednota hospodářských družstev měla 457 členů, z toho 1 družstevní ústředí, 416 úvěrních družstev, 28 neúvěrních, 11 spol. s r. o. a 1 spolek. Z neúvěrných bylo 28 zemědělských družstev. — Celkem je v Československu všech družstev různého druhu 17.021.

Omezení osevních ploch obilí v r. 1936 v Československu. Vládním nařízením stanoveno, že v hospodářském roce 1935-36 nesmí být celková osevní plocha pšenice, žita, ječmene a ovesa v jednotlivých zemědělských závodech větší než byla ve sklizňovém roce 1935; platí jen pro zemědělské závody mající větší rozlohu než 5 ha orné půdy (8.7 katastr. jiter). U pšenice stanoveno, že musí její osevniní napřístě jen 92 proc. dosavadní výměry, tedy redukce o 8 proc. Rozsah sklizňové plochy bude úředně zjištěn a budou stanoveny tabulky osevu. Okresní úřad může z důvodů mimořádného zřetele povolit výjimky v jednotlivých případech, ale plocha pšenice nesmí být zvýšena o více než 20 proc. plochy stanovené v tabulkách. Neuposlechnutí nařízení o zmenšení osevních ploch má v zápatí tresty. Pokuty jsou až 50.000 Kč, trest na svobodě 6 měsíců, kromě toho je tu možnost trestního stíhání. Jiný trest je snížení ceny výkupné za obilí až o 20 proc. u zemědělců, kteří neuposlechnou nařízení o omezení osevu.

Potřeba scelování pozemků v Československu. Celková rozloha našeho území 14,035.200 hektarů je roztržštěna na více jak 39 milionů parcel o průměrné výměře asi 26 arů. U nás existují i statky s roztržštěnými pozemky v dílky menší než 200 čtver. metrů! Ztráta orné půdy na mezích a brázdách je odhadována v Československu na 415.000 hektarů půdy. Pochopitelně i výrobní náklady při roztržštěnosti pozemků jsou neúměrně vysoké. Proto v odborných kruzích zemědělských pláduje se pro scelovací akci, hlavně v Cechách, kde 76 proc. půdy trpí nedostatkem scelování zemědělských pozemků. Je to ovšem akce velmi nákladná.

Oddlužení veřejných zaměstnanců. V „Hospodářských hovorách“ je informace z vládních míst, že se uvažuje o postupném odstranění platových srážek státních zaměstnanců a připomíná se, že by při tom mohl být nalezen prostředek, jak pozvolna amortisovat všechny ony dluhy, které jsou poznamenány jako dobrovolné nebo exekuční cese na jejich platech. Slo by o amortisaci nucenou a zároveň mimořádnou, protože splátkami z titulu navracených platových srážek zůstaly by nedotčeny původní, dlužníkem smlouvené dobrovolné splátky, takže by amortisace všech dluhů rychleji postupovala. Při tom by se zároveň osvědčilo snížit úrokovou míru u pohledávek, zajištěných cesí služebního platu, protože věřitelé mají dokonalou záruku bez rizika a mohli by se spokojiti nižšími úroky, čímž by se také zadlužení zmenšilo. Návrh dále upozorňuje na nutnost zvýšiti existenční minimum neobstavitelné, které dosud je 6.000 Kč ročně u aktivních a 4.000 u pensionovaných zaměstnanců, a zakázati obstarování platů ať z jakéhokoliv titulu dobrovolně nebo exekučně a připustiti je pouze v naléhavých zvláštních případech.

Hospodářství a německý Kulturkampf. Nový výbuch nazistického totalitarismu proti katolíkům a židům má různé příčiny. Jsou to vnější důvody, mezi ně lze zařaditi neúspěch hospodářské politiky III. říše, protože je nucena odvrátiti nespokojené vrstvy k novým hračkám, byť i nebezpečným. Nespokojenost stoupá neustále právě v dělnických kruzích vlivem stále vzrůstajících maloobchodních cen. Dále mají v tom slovo také malé úspěchy zahraniční politiky. Saarské vítězství stačilo jen na šest měsíců a nadšení z toho už dávno vyprchalo. Také neúspěch v Rakousku při tom rozhodoval. Jsou však také vnitřní důvody: každé hnutí, které chce být totalitární, nemůže snést jakoukoli, i duchovní sílu vedle sebe, a svou přirozenost jest hnáno k tomu, aby stupňovalo čím dále, tím více své totalitární požadavky i tam, kde se setká s nezadržitelným odporem. Jak píše „The Economist“, „nevěříme, že by boj na nůž mezi nazismem a církví nazism tento boj přežil“.

5. konference Mezinárodní katolické jednoty pro sociální práci v Bruselu, jejíž program jsme minule přinesli, nesúčastnilo se Československo sice řádnou delegací, ale byla tam jako pozorovatelka sl. učitelka Budělovská.

Přechodné uklidnění bouře v Holandsku. Citovali jsme nedávno memorandum svazu katolických zaměstnavatelů pro devaluaci. Poslední události ukázaly, že holandská katolíci mají skutečně velký vliv na hospodářské řízení státu. Dr. Colijnovi se sice podařilo znovuutvořiti vládu i s účastí katolíků, přesto však není vyhlídka na úspěch vlády v pokračování dosavadní deflační politiky. Tento boj mezi deflací a devalvací není naprosto ukončen, jen se ze strany devalvacionistů prozatím čeká na výsledky deflační politiky, aby potom přešli ke konečnému útoku. Tak se vysvětluje prozatím rezervované stanovisko katolíků. Mezitím řady devalvacionistů stále se zesilují; nejenom kruhy socialistické ze samozřejmých důvodů útočí na deflační politiku vlády, ale k nim se připojuje už také většina vývozců a průmyslníků, především z kruhů interesovaných na zájmech námořního dopravnictví, tam, kde se setkávají s konkurencí belgického přístavu Antwerp. Známý fečnický souboj mezi ministerským předsedou dr. Colijnem a vůdcem strany katolíků dr. Aalbersem, který předložil vládě dilemma devalvace a deflace a způsobil nejen vládní krizi, ale také silný vzestup akcií Royal Dutch, Philips a Unilever, zdá se užstati přes okamžitě smířlivé historickou události pro holandskou měnu. Dr. Colijn sice v odpovědi zdůraznil, že toto dilemma neuzná, že naopak vláda si nepřije ani přehnané deflace ani deval-

vace, ale během debaty přece po prvé v holandských dějinách, jako ministerský předseda, připustil možnost devalvace a řekl, že v případě nutnosti by měl za to, že devalvace by měla být provedena ve vhodném okamžiku. Z jiných kruhů se tvrdí, že status quo holandské měny bude ještě udržován delší dobu, díky technické síle měny, i přes tlak hospodářských a sociálních obtíží, také proto, že se chce ještě vyčkati výsledků Lavalovy deflační politiky na jedné straně, a úspěchu devalvace, provedené belgickou vládou. —c—

„Homo oeconomicus“ zemřel? Tak tvrdí Mussolini. A není to bez souvislosti s chystanou válkou v Habeši. Vysvětlením k tomuto odvážnému tvrzení, které pronesl Duce koncem května, je předcházející jeho článek z 18. října 1934, pod názvem „Zlato a světlo“, kde píše: „Angličtí je lehčí dostati se k pravdě drahou cestou praktických zkušeností než lehkou cestou intuitivní předvídatosti. To je důkazem pro nejvyšší spravedlnost Božské prozřetelnosti, která dala zlato některým zemím, a jiným dala Velké světlo intuice.“ Jinými slovy Mussolini chce se vytrhnouti z okovů materialistické vypočítavosti a zvítěziti jaksi vnitřním, geniálním vnutnutím i nad sebe větší překážkou, a to pro kterýkoli ideál. Angličané, na které tato slova byla zvláště adresována, a kterým Mussolini, a to ne naprávem, chtěl ukázati, že zlato není všechno, odpověděli dosti cynicky poukazem na dnešní hospodářský stav Itálie: uznávají, že když někdo má moc světla, nepotřebuje zlata, a v tom právě je důvod k tomu, že Italská národní banka vykazuje dnes v rezervách zlata jen 6 miliard lir proti 12 miliardám v roce 1927—1928, že životní náklady vzrostly o 12 procent bez odpovídajícího vzrůstu v důchodech a mzdách, že přes nejráznější měnovou defenzivu lira ve skutečnosti jest přehodnocena a prodává se na oficiálních trzích s 8procentním znehodnocením. Proti všem těm skutečnostem Mussolini chce postaviti převahu ducha, ať je tato skutečnost sebe drsnější. To je vysvětlením i k jeho boji o Habeš, do kterého se pustí přesto, že nemá pro to finanční ani hospodářské předpoklady. Chce odtrhnouti masku tomuto „homo oeconomicus“, kterého pokládá za fikci, která oslepuje lidstvo; je v tom kus pravdy, ale povede se mu ignorovati tak úplné zlato a skutečnost? —c—

Anglická konjunktura před novou depresí? Po prvé po pěti letech anglická statistická data vykazují stav nezaměstnanosti pod 2 miliony (koncem července). Samozřejmě, zvláště s ohledem na blížící se volby, oficiální místa a s nimi sympatizující anglický tisk vyzdvihují tento úspěch jako zásluhu hospodářských opatření Národní vlády. Dokonce se očekává od vlády, že stlačí nezaměstnanost ještě na nižší úroveň. Avšak odborné anglické kruhy varují před přílišným optimismem. Upozorňují nejen na to, že stav nezaměstnanosti v Anglii se nedá o mnoho snížit. Podle prof. Dennise Robertsona nejnižší možná mez pro stálou nezaměstnanost v Anglii se pohybuje kolem 1 a třetí čtvrti milionu. Zakládá se na skutečnosti, že každá konjunktura jest více méně výsledkem činnosti, kterou vykazují průmysl, vyrábějící výrobní statky. Podle Robertsona tento průmysl nebude už hrát v budoucnosti tak velkou roli jako v minulosti. Bude ještě dlouho trvat, než se podaří přizpůsobiti stav zaměstnaných osob a zařízení podniků k novému a úplně odlišnému poměru mezi výrobou výrobních statků a výrobou spotřebních statků. Ani sebe lepší zemědělská politika nebude moci dosti urychlití příliv nezaměstnaných na venkov. Snad je ještě možno udržeti nějakou dobu starý poměr mezi oběma výrobami, ale při nedostatku iniciativy se strany vlády může hroziti nový sestup konjunkturální křivky. Podle úsudků jiných pozorovatelů hrozí největší nebezpečí ze strany stavebního ruchu: Anglie bude muset zdolat v příštích dvou letech velmi vážnou situaci, jakmile přestane nyníjší vzpružení stavebního ruchu. Je sice pravda, že je plno stavebních plánů, ale většina těchto plánů se vztahuje na stavbu obytných domů, sice v nebytové míře, ale v jiných druzích staveb zaměstnanost jest stále pod úrovní roku 1929. Podle prohlášení předsedy Statistického úřadu je však potřeba obytných domů úplně kryta pro nejbližší budoucnost. Jestliže tedy najednou by přestala potřeba nových obytných domů, pak by se vyřadilo několik set tisíc osob ze stavebního průmyslu a tím by nastal obávaný návrat krize v Anglii. Všichni jsou také přesvědčeni, že stavební „boom“ nemůže trvat do nekonečna v nyníjší mimořádné míře. Domy, které se dnes v Anglii nejvíce staví, jsou všeobecného druhu, a pro tyto domy je počet koupěchtivých omezený. Směrodatné kruhy však doporučují tyto prostředky, které by mohly nahraditi očekávaný úbytek u poptávky obytných domů: je to přizpůsobení starších domů pro pohodlnější moderní život, zvláště opravy, a pak odbourání starých, vadných domů a nahrazení novými budovami. Výměna starých domů za nové pohybovala se v Anglii v posledních 25 letech v nejnižších mezích. Bytová úroveň v Anglii jest pry daleko více zaostalá v poměru s Německem a se Spojenými státy americkými, zvláště pokud se týče modernějšího vybavení, pohodlí a polohy domů. Tím by nastaly nové nutné úkoly pro stavební ruch, jenomže jsou obavy, že tyto nové potřeby nastanou o několik let později, po skončení nyníjší konjunktury. Proto by měla vláda ihned začíti s touto restaurační politikou. Stejně platí pro veřejné stavby: anglické veřejné mínění není ještě zcela nadšeno pro větší státní investice, ale poukazuje se na to, že investice jsou na místě právě tehdy, kdyby ustal dosavadní stavební ruch. Kdyby tedy anglická vláda pominula tyto příležitosti k utvoření rezerv pro zaměstnanost v příštích letech, pak by mohl hroziti osudný spád dnešní anglické konjunktury. Tento stav anglického stavebního ruchu jest však poučný i pro naše poměry, kde poptávka po nových domech přes nedávné oživení zůstane pro dalekou budoucnost ve velmi skromných mezích. I u nás by mohly být uplatněny velmi dobře návrhy k vzpružení stavebního ruchu: zdokonalení obytných domů (na př. ve vnitřní Praze), výměna starých domů s novými a veřejné práce. —c—

Nová obchodní politika Spojených států amerických. Zdá se, že myšlenka odbourání celních hradeb přece si prorazí cestu. Nová obchodní smlouva, uzavřená nyní mezi Spojenými státy a Švédskem jest pátou smlouvou od uzákonění nového „Trade Agreements Act“ ze dne 12. června 1934. Tímto zákonem o obchodních smlouvách americká vláda zahájila novou éru obchodní politiky, která má být vzorem pro celý svět a spočívá na vzájemném snížení celních sazeb. Smysl demokratické strany v Americe pro „free trade“ (volný obchod) po válce silně ochabl, a tento odpor mohl potrvati i po nastoupení Roosevelta. Roosevelt však jmenoval Cordella Hulla, senátora z Tennessee, který po celou dobu své politické činnosti bojoval neúnavně pro liberálnější obchodní politiku, svým státním tajemníkem pro obchod. Samozřejmě nemohl prosadití najednou všeobecné snížení cel, když jak zemědělství, tak i průmysl těžce trpěly krizí. Tak dal přednost tomu, aby se tyto liberální zásady prováděly od případu k případu. Byl přijat zákon, podle kterého prezident jest oprávněn snížití celní sazby při obchodních smlouvách bez dodatečného schválení Kongresu. První taková smlouva byla uzavřena s Kubou. Velký rozruch způsobila smlouva, uzavřená 1. května 1935 s Belgií, 3. června s Haiti. Čtvrtá smlouva byla uzavřena s Brasiílií a má být ještě ratifikována brasílským parlamentem. Švédská

smlouva je pátou. Nyní jsou v běhu jednání s 13 jinými státy, z nichž 6 je v Evropě: Finsko, Francie, Itálie, Holnadsko, Španělsko a Svýcarsko. Velmi důležité jsou jednání s Kanadou. I Československo se chystá k vyjednávání se Spojenými státy na základě těchto vzájemných celních úlev. Americký trh může absorbovati mnohem více našeho zboží, jen kdybychom dovedli lépe organisovati náš vývoz tam a dovedli se vybaviti z německého zprostředkování. I řádná propaganda je nutná a zdá se, že nový Vývozní ústav dovede i zde nasaditi všechny páky. Jinak tato nová obchodní politika Spojených států jest velmi slibná pro další rozvoj světového obchodu. Na druhé straně však straší zase nebezpečí války, které se stalo zvláště akutním habešským konfliktem. Tím nastal nový znepokojující prvek nejistoty a politická nejistota jest, jak známo, jed pro hospodářský rozvoj. Nebýtí toho, byli bychom snad na nejlepší cestě k návratu do normálnějších dob.

—C—

Rodinné a náboženské principy v japonských továrnách. Znácný podíl na úspěchu japonského průmyslu má skutečnost, že továrna je vybudována na jakémsi rodinném obyčeji, ředitel je ctěn jako otec, dělníci se modlí před malými skříňkami s bůžky za zdar své továrny.

C o ž i v o t a

Vojsko, četnictvo a policie v Československu. Podle úředního pramene má nyní Československo celkem v přesměnčích službách 102.995 vojáků, 10.059 důstojníků, 8.480 rotmistrů. Podle hodnotí máme 119 generálů, 360 plukovníků, 885 podplukovníků, 1.413 majorů, 2.462 štábních kapitánů, 1.752 kapitánů, 1.808 nadporučíků, 1.260 poručíků, 440 podporučíků přesměnčích služby, dělesloužícího mužstva (včetně všech druhů poddůstojníků děl.), v náhr. záloze 6.500, voj. akademiků je 429, elevů (hudba, letectvo) 470. Cetnictva máme 12.262, státní policie uniformované 6.348, státní policie neuniformované 984.

Mírové úsilí židů. Pozdrav rabinů katolickému sjezdu v Praze, kard. Verdieru při zastávce v Bratislavě a také eucharistickému sjezdu ve Strasburku kontrastuje silně s mlčením protestantských představitelů. Přes to je projevem, který je uváděn v souvislost s mírovým hnutím uvnitř židovstva, jemuž stojí v čele vrchní rabin londýnský Josef Shapotshnick (čti Sapočnik). „L. N.“ napsaly o cílech tohoto muže, považovaného za nejučenějšího žida na světě, žijícího v královské přímo váznosti uprostřed židovské čtvrti londýnského Est Endu, že si obral za životní úkol vytvořiti světovou společnost všech církví (League of Religions). Kdyby přý všechny církve, jichž je přes tři sta, zvolily své zástupce a ti by se seskupili v jakýsi parlament, mohly by jeho rozhodčí výroky mít větší účinek na národy, než má nyní Společnost národů. Ve Společnosti církví, která by ovšem sídlila v Palestině, byla by zastoupena aspoň miliarda lidí! Základem všech náboženství je snaha šířiti a podporovat dobro; proto by se docela dobře mohly spojit k společné práci pro veškeré lidstvo. Rabin Shapotshnick, jemuž je dnes 54 let, je si vědom obtíží a ohromných námah, jichž je k provedení této utopie potřebí, pracuje však neúnavně, podporován hlavně rabíny, ve všech dílech světa. Jeho korespondence je ohromná. Od papeže a arcibiskupa canterburského dostal již povzbuzující listy.

Střípky. Začíná se uvažovati o tom, že odstranění jakéhokoliv významání za občanské nebo vojenské ctnosti v míru není ničím, co by podmiňovalo demokracii. Vrátili jsme se k hvězdičkám, vrátíme se k významáním. Mají je prozatím hasiči, uděluje se mládeži

za vynikající zdatnost výborem pro zvýšení brannosti národa. Nyní dostanou i vojáci-střelci, mířící a dělovodi, kteří mají na vojné odznaky s výhodami, při odchodu do civilu miniaturní tyto odznaky, které se dají nositi na kabátě. Je to hezké a jistě přispěje to k oživení zájmu o armádu. Až se vymyslí způsob, jak vyloučiti vliv politického stranictví, zavedeme také občanská významání. — Jistě plníme povinnost, připomeneme-li, že Schuscheika, kterého Havlíček zvěčnil v známé posměšné písničce, byl později loyální vůdci požadkům českých politických snah ve Vídni jako novinář, že je upřímně a spravedlivě podporoval, za což se mu dostalo díky Palackého, Nerudy a j. — Cituplný sloh mají v některých listech při líčení slavnosti a pobožnosti. Tak jsme se dočetli v jednom rozšířeném týdeníku, že chrám bývá nácpan a „lid celý jen trne na zpěv.“ — Nové rekordy dobývají se v Americe. Závodí se, kolik kdo provlékne nití uchem obyčejné jehly. Letní zpráva praví, že v kalifornských závodech vyhrál jeden občan, který jich provlékl jedním uchem 75. Kdo tomu nevěří. — V emigrantských kruzích koluje vtip, že Goebbels ustaví novou státní společnost pro studium rukopisů slavných básníků-minnesänggrů Ulricha z Lichtensteinu a Wolframa z Eschenbachu a připraví jejich souborné vydání. Oba totiž neuměli vůbec psát a s námahou četli. — V Americe podle Casopisu českých lékařů dočasně osleplo 12 žen po požití odtučňovacího prostředku. Na očích se jim vytvořil bílý povlak a jsou nyní v léčení. — Ještě do třetice z Ameriky. Se svolením úřadů konal se v modlitební síni (!) newyorské pověstné trestnice Sing-Sing maskarní ples. Všechno bylo z kriminálu, hudba i maskování účastníci. Trestanci byli oblečeni i za dámy. Zesílené kulometné policejní oddíly byly stále ve střehu. Objevil se však nepřítel pořádku tam, kde ho nikdo nečekal. Z města přijelo nádhernými auty několik set „dam“ z lepší společnosti, které se dobývaly do trestnice a chtěly si za každou cenu zatancovat s trestanci. Musily býti rozptýleny slzotvornými bombami. A trestanci písemně pak poděkovali řediteli trestnice za to, že jim zaručil nerušenou zábavu! — Jeden přesluhující sekční šéf po návratu z Píšťan, kde celé léto léčil svůj rheumatismus našel na svém stole na karton napsanou tuto vězvu: „Staří a choří, uvolněte místa mladým a zdravým!“ Mladý nějaký šibal opravil tak známou vývěsku ve vozech elektrických drah: „Mladí a zdraví, uvolněte místa starým a chorým.“

Z k n i h a s o p i s ů

P. Konrád M. Kubeš S. J.: Ve šlépějích Neposkvrněné. Nákl. Občanské tiskárny v Brně 1935. Stran 992. Cena podle úpravy 40 až 85 Kč. — V poslední době máme několik dobrých kniží, slučujících výběr textů modlitebních s praktickým návodem věroučným a mravoučným. Připomínám vždy ještě krásnou a nedoceněnou knihu zemělého P. Jaroše S. J. Život podle B. Srdece Páně, Urbanovu knihu K Bohu, knihy Olivovy, Hronkovy a j. K nim přistupuje nejnověji zmíněná kniha P. Kubeše. Má velmi mnohý přednost, pro něž je hodná vřelého doporučení. Je to plod dlouholeté sběratelské práce, jež původně ani nepomýšlela na publikaci. Autor miluje svaté Otce a Liturgii. Nasbíral si mnoho materiálu, a to přesně vědecky ověřeného. Překládá z originálů, aspoň většinou. Ctí básnický a sbírá perly křesťanské poesie. Nestačí mu naše západní kultura duchovní, sahá do křesťanského orientu a čerpá z východních otců a liturgií,

čímž zároveň propaguje poznání orientu křesťanského ve smyslu unionistickém. Ze svého připojuje obšírný (nevím, snad by stručnost byla někde žádoucí) návod k praktickému křesťanství. Vede nás po celý církevní rok, učí žiti s Liturgií a z Liturgie a zpracovává téměř celou látku asketiky. Mimo to zastoupeny prvky biblické, přehojné odpustkové modlitby, poznámky exegetické, apologetické, historické. Modlitby jsou stylisované tak, že se tím podněcuje správná samostatnost toho, kdo knihy používá. V několika málo podrobnostech vyslovili bychom možná věc jinak, ale celkem je to dílo krásné a milé svou prostotou, nenáročnou a přece ladnou úpravou. Titul knihy působí asi trochu mylně dojem, jako by běželo o knihu výlučně mariánskou a pro dívky — tomu tak není: akord mariánský zní velmi zřetelně, ale kniha hodí se pro každého dospívajícího a dospělého, ať muže či ženu, ať inteligenta či prostého člověka. Abecední rejstřík uleh-

čuje rychlou orientaci v knize, čítající na 1000 stránek. Cena není vysoká. Zasluhuje vydatného rozšíření.

Reban.

Přesný překlad nejdůležitějších encyklik posledních let. Prof. CM. fakulty v Olomouci dr. B. Vašek, známý vynikající katolický sociolog, pořídil v r. 1931 vzorný překlad encykliky „Rerum novarum“ a „Quadragesimo anno“. Při tom účelně rozdělil encykliky na kapitoly. Protože „Quadragesimo anno“ bylo již ve dvou vydáních rozebráno a „Rerum novarum“ v prvním také, vydalo nyní Lidové knihkupectví v Olomouci obě encykliky ve zlepšené úpravě, překlad drem Vaškem přehlednut a vytříben a hlavně ještě více zdokonalen rozdělením encykliky účelnými tituly tak, že jsou výbornou pomůckou všem sociálním pracovníkům. Kromě toho překvapil dr. Vašek dalším přesným překladem encykliky „Casti connubii“, který vyplní citelnou mezeru v naší literatuře. Všechny tři encykliky

vycházejí pečlivě rozčleněny, opatřeny vhodnými titulky, ke každé připojen podrobný a praktický obsah. Cena každé encykliky Kč 3.—, s poštovným Kč 3.80. Zasiílá Lidové knihkupectví v Olomouci.

Příručka pro duchovní cvičení. Redaktoři revue „Na hlubinu“ sestavili a vydali praktickou příručku pro exercitanty. Obsahuje pokyny o významu duchovních cvičení, o rozjímání, silenciu, významu modlitby, hlavně společných modliteb při exerciciích, pak požnost: Veni Sancte Spiritus, Ranní modlitba (prima), mše sv. podle dominikánského obřadu (missa recitativa), některé chvalozpěvy a hymny a modlitby, modlitby stolní, křizová cesta a modlitba večerní (kompletář). Zasiílá administrace „Na hlubinu“, Olomouc, Slovanská 14.

Kněžská sobota. Salvatoriáni jsou u nás šířiteli myšlenky kněžské soboty. Vydali o tom stručnou informativní brožurku s hlasy čl. biskupů. Jde o hnutí, které chce modlitbami podporovat kněze v jejich těžkém úkolu. Obětování všech dobrých prací, starostí, námah, modliteb za posvěcení všech kněží a kandidátů kněžství po celém světě. Kněžská sobota má být věřícími chápána podobně jako pátek nejsv. Srdce Ježíšova nebo Apoštolát modlitby. Je to také sobota po prvním pátku v měsíci, kdy se má v celém světě modlitbami a dobrými skutky buditi láska

ke kněžskému povolání, poskytne se opora silné modlitby pro život a svatost kněze. Svaté kněžstvo je záchranou národů. Myšlenka kněžské soboty vznikla v jubilejním roce spásy 1933 a šíří se v evropských zemích i za mořem. Zaslouží si její vznešené poslání, aby i u nás našla půdu. Pán Bůh bude nám žehnat a pošle nám dobré kněze.

V. Bartušek: Metodika přírodopisného vyučování pro učitele a kandidátky učitel. Státní nakladatelství 1935. Cena 12.50 Kč váz. Jde o třetí vydání, upravené podle nových osnov a pozměněné vzhledem požadavku činné školy. Obsahuje též bohatý seznam odborné literatury a ukázky vystavování přírodnin ve škole.

Kneidl-Martinec: Početnice pro druhou třídu měšť. škol. Grafická Unie 1935. Váz. za 7 Kč. Martinec přepracoval v duchu nových osnov početnici Kneidlovu. Praxe ukáže, nemělo-li se raději sáhnouti k vydání zcela nové početnice, pořízené sekci pro výzkum počtů na školách národních.

Starý: Diktáty pro ústavy učitelské, vyšší třídy škol středních, odb. školy atd. Obsahuje 30 diktátů vybraných podle významných děl. Za 3.60 Kč.

F. Klapálek: Ze života hmyzu. Ve sbírce Brouci a motýlové sešit 60. Z nakladatelství

Kobrova v Praze. 1935. Krásné a bohatě ilustrované dílo, které nesmí chyběti v žádné školní knihovně.

Novák-Anděl: Ilustrované dějiny československé. I. L. Kober v Praze. Sešitové populární vydání. 10 seš. 25 Kč. Hodí se dobře pro školy národní.

Kejř: Zeměpis pro 6. až 8. post roč. Nakladem Grafické Unie 1935. Váz. za 9 Kč. Látka pro tři post, roč. je hutně shrnuta do knížky o 136 stránkách vyzdobené četnými obrázky, většinou zcela novými. Pěkná výprava.

Anděl: Země alpské. Sešitové vydání. I. L. Kober v Praze 1935. 10 seš. 29 Kč. Podrobně a široce popisuje jednotlivé země. Velké množství obrazů. Dobré dílo.

Cvič. uč. K. H r o c h.

Obrazová kronika sjezdu katolíků, církevní památky pražské v obrazech, mnoho jiných zajímavých obrazů a zásoba zajímavé i poučné četby na vás čeká v kalendářích Matice cyrilometodějské na rok 1936. Spolupracují nejoblíbenější spisovatelé (Brodská, Dostál, Hanák, Hrochovský atd.). Zajistěte si pro sebe výtisk kalendáře! Ceny kalendářů Matice C. M.: Kč 6.—, Kč 12.— a Kč 18.—. Objeďnávkou vyřídí Matice cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo nám. 16.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová Praha II., Spálená číslo 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují od 31. prosince 1933 již **150 mil. Kč** vkladů.

Toto dvojčíslo Kč 3.—.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ZIVOT

O B S A H

F. Skácelík, Základy katolické politiky. – Slib katolické mládeže belgické. – Politik, jenž nepochopil změnu časů. – Loquerisne lingua latina? – Bořivoj Benetka, Pravá cesta křesťanské výchovy, sv. Ludmila. – P. Ludolf F. Czermin O. Praem., Co zklamalo. – Dr. Fr. Nosek, křesťanský optimista. – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální, politický. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. září 1935. Ročník XVII. Číslo **17**

F. Skácelík:

Základy katolické politiky.

I.

Teoretikové katolické politiky v Německu přemýšleli velmi mnoho o poslání, smyslu a cílech katolické politiky, jak o tom svědčí řada publikací odborných i lidových, vydávaných hojně za režimu předhitlerovského. Hlavně knižnice vydavatelstva „Rhein-Mainische Volkszeitung“, redigovaná prof. dr. Dessauem, dr. Michalem, dr. Sharpem a známé Diederichsovo nakladatelství v Jeně přinesly několik pozoruhodných prací, které dnes jsou už skoro historickými dokumenty, ač všechny mají platnost obecnou, překračující i hranice státu, v kterém vyšly. Není snad tedy neúčelné podati souhrn názorů, jak jsou shrnuty v publikacích: dr. Michela „Zur Grundlegung einer katholischen Politik“, prof. university v Bonně Schmitta: „Römischer Katholizismus und politische Form“ a článků Peregrinových, Rosenstockových a Verlových v katolickém sborníku „Kirche und Wirklichkeit“.

V Německu naráželi politikové často na názor, že vůbec není možná katolická politika, ba i obecný výraz „křesťanská“ politika byl od mnohých věřících zavrhován, poněvadž v něm viděli zesvětštění „říše, která není z tohoto světa“. Proto šlo katolickým politickým spisovatelům o to, aby ve věci nastalo vyjasnění. Dr. Michel sám přiznává, že na název „katolická politika“ činí si nárok různé směry, které zdánlivě těžko dají se převést na společného jmenovatele. Jsou to hlavně tři názory, které získaly i praktického významu:

1. Jedni označují jako katolickou politiku *církevní politiku*, která (ovšem jen z důvodu státního a lidového blahobytu) má za účel hlavně posílení a rozšíření veřejnoprávního postavení Církve v jednotlivých státech, její stoupající vliv je zárukou obnovení života státního i lidového. Tento politický směr má svůj původ v t. zv. *ultramontanismu*, který v Německu se nejmocněji projevil r. 1848 za vedení kolínského arcibiskupa *Geissela* a byl jádrem pozdějšího centra. Při stálé změně vládních forem byl tento princip brzy opuštěn. Od této jasné politické linie nutno přesně oddělit onu čistě zájmovou politiku církevní, která směřuje pouze k upevnění posice Církve ve státě, přenechávající starost o obecné blaho státní politikům vůbec. Také není onou vlastní katolickou politikou míněna *politika býv. centra* (v Německu) v letech kulturního boje, která se může ostatně projevit vždy jako určitá část politického programu strany, vyvstane-li nutnost hájit zájmy Církve a víry proti všem po-

kusům násilnictví. Je to vlastně zápas o právní zajištění duchovního života národa i lidu.

2. Jiní chápou katolickou politiku jako činnost určitou normativním uznáním křesťanských sociálních principů, t. j. přirozeného křesťanského práva a mravního zákona. Při tom ovšem je rozhodující okolnost, že tato norma je pouze ona, které učí katolická Církev a *poněvadž* ji učí. Katolicita těchto norem je tedy východiskem základním, které ovšem nevylučuje i užší praktickou spolupráci s jinými křesťanskými vyznáními. Tato zásada způsobila však často rozštěpení názorů býv. centra ne snad v základních pojmech křesťanských, nýbrž v bojích o taktiku při řešení jednotlivých politických úloh. Zajímavé je, že při těchto neshodách se ukázalo, že vlastně *katolická rýnská kultura* je životodárné jádro katolicismu, že ona jediná buduje v tvůrčím smyslu ideu *velkého německého demokratického státu*. Ne nadarmo ji jmenovali „Staatspartei der deutschen Demokratie“. T. zv. bavorská Volkspartei ztratila svou secesi své historické poslání vůbec.

3. Třetí druh katolické politiky vychází z *politického řádu určité dějinné epochy*, t. zv. křesťanské státní duchovní jednoty středověku. Universalitu tohoto středověkého vzoru lze dosáti podle učení tohoto pouze katolickou politikou. Jen tak lze aspoň v Evropě zavést zase zdravý pořádek. Víme sice, dnes bezpečně, že takový „křesťanský duchovní stát“ nikdy neexistoval, ale byla to právě Církev katolická, která i politikou svou vyrostla v Církev světovou, dávající duším jednotnou vlast, bojující proti církvím národním, zasazující se o „svatou římskou říši“, sjednocující všude duchovní dědictví antiky, stavící se vždy hlavně proti výlučnému nacionalismu germánskému tím, že jej nivelisovala ve „svaté říši“. Napodobit v této snaze Církev římskou snažila se po válkách napoleonských církev pravoslavná za cara Alexandra I. t. zv. „svatou aliancí“, která zůstala jen snem a vyzvedla jen modloslužebné klanění se osvícenskému suverennímu státu racionalistickému, jehož duchovní pohanství Církev vždy potírala.) Tuto metafysiku státu rozbil vlastně v 19. stol. K. Marx svou kritikou Hegelovy právní filosofie a připravil tak vlastně ideu křesťanského státu. Političtí filosofové němečtí, hlavně dr. Michel, jsou toho názoru, že povolením německého suverenního státu, zbudovaného — víc než kterýkoliv jiný stát — na principu moci, uhodila Němcům hodina vybudovati stát *křesťanské* koncepce a že je to právě úlohou katolíků, kteří vždy žili dějiny vírou a stejně tak na ně pohlíželi. „Právě německý národ je

dnes svým osudem, svou dějinnou situací jako lidový národ zvláště naléhavě k tomu povolán, aby vytvořil éru přechodu do křesťanské formy státní. Právě němečtí katolíci jsou povinni uvážiti, že jejich iluze jsou v pravý čas v ohni víry spáleny a že se musí vzdáti snu o „křesťanském státě středověkém“, jak jej požaduje biskup Ketteler, ale také opožděné ideje státu liberálně-katolické pod heslem stát pro stát (učení Hertlingovo) — a musí sloužiti bez ideologií a romantiky v hodině světových dějin pouze *víře*, která dá státu což jeho jest — a nic více“ (psáno r. 1924 p. r.). Ovšem každá žitá forma má svůj omezený čas existence. Všechny reformy a novoty církevního života v 19. století měly vždy svůj původ v subjektivních rozhodnutích o objektivním dědictví, vycházely od citu k poznání. Tam, kde jsou skutečnosti minulosti v stále souvislosti se skutečnostmi přítomnosti, koriguje snadno život i nesprávné představy, které — protože právě jsou praktikovány dodatečně — působí na život rozvrtně. K pochopení této souvislosti buď poukázáno na to, že přibývající zatlačování života z víry (reálného osobního spojení s Bohem v Kristu) lze vysvětliti tím, že dnes jak filosofující theologové, tak i mnozí katolíci nahrazují *křesťanský* pojem věčnosti úplně heterogenním *filosofickým* pojmem věčnosti.

Novoprotestantská bludná nauka o *neviditelné* církvi svádí mnohé katolíky k opačnému bludu: nevidí v Církvi viditelné pouze tělo Kristovo oživené duchem Krista a tím *skutečnou* spásu dějinného člověčenstva, nýbrž i „říši Boží“. Zde jest pramen učení o církevním imperialismu. Je veřejným dějinným faktem, že vždy tvořivě oživily všechny oblasti světské, které Církev ovládla ať přímo či nepřímo. Tento fakt dává podle některých církví nárok na ovládnutí světa. Nemusi se tak vždy díti jen politickými prostředky. Církev roste ze sil nadpřirozených a staviva přirozeného; její prabuňka říše Boží stále jimi roste až pojme v sebe celý svět, jehož spása je jejím cílem. Je tu zřejmý specifický románsko-západnický rys: sjednocovati protiklady života lidským činem v complexio oppositorum. Vyvěrá to z optimistické víry v „zákon formy“, který jest vždy náchylný zbožniti a zvěčniti harmonii životních napětí, která jsou většinou jen podobná, a jsou vázána vždy určitou dobou i místem. Toto dědictví románsko-západnické projevilo pro církev západní jako dvojnásobné pokušení: jednou touhou vyrovnati napětí mezi nadpřirozeným a přirozeným, spásou a zákonem, Církví a světem aktivismem nadpřirozeného (zda se to dělo cestou logiky či ethiky, nepadá v úvahu) a po druhé snahou chápati dějinné vyrovnání světských forem jako hypostasi říše Božího zaslíbení. Bylo to propadnutí absolutismu forem, které se jeví na příklad u Hermanna Hefele, který ve své předmluvě k „Vyznání svatého Augustina“ staví „křesťana a moralistu“ oproti „Římanu, Řeku a katolíkov“. Zajímavě, že proti tomuto pojetí staví se dr. Michel, pokládaje je právě za západnický přejemný typ „čisté kultury“ a vida v něm nebezpečí vnitrocírkevního pohanství, proti němuž jsou právě „křesťan a moralista“, Hefelem podceňováni, správným lékem.

I P. E. Przywara S. J., jehož spisy budí dnes stále vyšší zájem, kloní se také k tomu nadhodnocení a zabsolutisování západně-církevního světa forem a proto nevidí v rostoucím rozvoji forem Církve oblast formových elementů, které jsou podrobeny moci lásky, jsouce proto časově i prostorově proměnlivé, nýbrž vidí v tomto viditelném rozvoji přímočarý proces substantiálního zbožnění pozemských forem.

Církev a svět, spása a stvoření, milost a zákon jsou dvojí oblast, jež jsou na zemi určeny k tomu, aby byly v poměru pólů a tím ve vzájemném napětí. Proto Církvi, jako viditelnému ztělesnění lidstva v Kristu spaseného, není dovoleno zasahovati přímo ve vlastní jádro politiky, nemá-li býti nevěrná svému poslání, získávati lidem věčnou vlast víry, naděje a lásky. Tím není řečeno, že by si Církev jako společenství těla

Kristova nesměla budovati formy vzdělaného lidského společenství, jako je stát, neboť i v podobě politického tělesa není politickým tělesem v přirozeném smyslu, nýbrž zůstává stále svátostně tělem Kristovým, neboť jejím posláním je sloužiti spáse lidstva a přizpůsobovati misionářsky své poslání všem místním i časovým životním formám, vykazovati právě i odlišnostem národním i jednotlivců místo spásy a zachovávat při tom svou universalnost. Spasené lidstvo bude se vždy reprezentovati před Bohem in toto. Uskutečňování „obecného ve zvláštním“ nalézá právě výraz v *politickém* vybudování Církve a z něho také vyšlo církevní osvobozovací působení na národy a státy. Z lásky, která slouží lidstvu, vychází Církev vždy svěží a mladá v měnící se útvary dějin. Byl by to imperialismus, vláda bez lásky, kdyby Církev stále trvala na vlastním, i momentním světu forem a kdyby vnucovala proces svého svézakonného vývoje bezstarostně dobám i krajům.

Plodný a zdravý poměr mezi Církví a státem jest možný jen na základě shody. Církvi není nijak zvlášť přikázáno zasahovati činně do politiky. Často byl takový zásah jen periferní, nouzový zásah: bránila se, snažila-li se světská moc pronikati do nadpřirozené oblasti jí vlastní, nebo potřebovala-li hájiti podmínky svého viditelného života (boj Rehoře VII., kulturní boj, konkordáty). Ale vedle toho upíná Církev svůj zrak na živoucí politickou činnost světskou, jako na dějinný život lidstva ve všech způsobech jeho projevů — činí tak ze svého misionářského poslání, s kterým přichází ke všem lidem i s jejich individuálními i dějinnými zvláštnostmi, které lidstvo dělí ve státy, národy, rodiny, společenství atd.

II.

Je-li zákon opačným pólem milosti, ztělesňuje Církev pól milosti, neboť ona je vždy viditelně přítomná skutečnost spásy, inkarnace pravdy, že v Kristu bylo lidstvo *objektivně* spaseno. A lidstvem není tu míněna jakási neurčitá obecnost jako v humanismu, nýbrž lidé ve své dějinné vývojové formaci. Proto ať se lidstvo dějinně vyvíjelo v jakékoliv přirozené útvary — i v útvar západnického státu — vždy se k němu stavěla Církev stejně jako svátostné tělo Kristovo, takže v tomto poslání nikdy nezasahovala ze své sféry milosti do sféry zákona. Byla kvasem, který milostí proniká věci světské, ale nikdy se věcmi světskými prolnouti nedá. Je to logické: nadpřirozenem možno působiti na přirozeno, ale přirozeno nikdy nemůže vniknout v nadpřirozeno. Filosoficky vyjádřeno: *idealistická* je cesta zdola nahoru, *křesťanská* jest shora dolů. S hlediska čistě křesťanského není tedy hlavní starostí lidskou zdravá kultura, politika, národohospodářství, nýbrž spojení jednotlivce, rodiny, národa, státu s Bohem věrou v Krista Spasitele.

Tento křesťanský požadavek není však nijak zásadním popřením světa, nýbrž zároveň tvoří široký prostor důvěry, že s uzdravením jednotlivce, národa atd. věrou bude zdravou i kultura, stát, politika, hospodářství. Křesťana vede víra vždy nad mraky pesimismu; miluje všechno stvoření, protože vidí stále jeho neztracenou souvislost s Tvůrcem.

Je jisto, že člověk nevychází ani z labyrintu svého já, ani z labyrintu světa, nepodřídí-li se vedení Boha zjeveného Kristem. Tím prožívá své já i svět stále z hlubin prapůvodu všeho stvoření a jen z těchto hlubin může vyrůst přirozená láska a přirozený pocit radosti. Svět a život obnovují se prostřednictvím věřící duše jenom ve spojení se svým Tvůrcem. Nejedná správně křesťan, který spokojiv se s křesťanskou niterností, zabsolutňuje napětí mezi milostí a zákonem (po vzoru některých protestantských radikálů) a podceňuje *dílo* víry, *dílo* lásky a tajemství síly z nich vyzařující a zpětně působící: milost ex opere operato. Takový křesťan ztrácí tu nejkrásnější

schopnost, kterou křesťanství budí a posiluje, to jest schopnost chápat úkoly života vždy nově a původně a působením víry, naděje a lásky činiti vždy to, co vyžaduje „chvíle“. Není ovšem křesťan stále v takovém stavu milosti, aby jako pozemské stvoření nepodléhal „zákonu“ přírodnímu i lidskému, aby nekolísal mezi dobrem a zlem, spravedlivostí a nespravedlivostí. Křesťan má nezvratnou zkušenost, že v jeho víře dá mu onen nadpřirozený opěrný bod, ve kterém rozpor zla a dobra se uzavírá. Tento bod ovšem není nikdy mrtvým bodem. Kristus nepopřel existenci a trvání zápasů o dobro a zlo, kterým je zatíženo pozemské bytí, a proto ve svém kázání na hoře ponořil se do nejvnitřnějších záhybů lidského svědomí a prohlásil pro ně povinnost osobního rozhodování, ale zároveň řekl lidem, aby neupadali v zoufalství při těchto mravních zápasech; zbavil hřích ostnu smrti.

Mravnost má svůj prapůvod v člověku, pokud je vlastní, organickými možnostmi ohraničenou bytostí, která jest obdařena nevykořenitelným pudem, uplatnit svou činnorodost buď ovládnutím přírody (hospodářská moc) nebo ovládnutím lidí (společenská moc). Je to jakýsi druh sobectví, které jest opačným pólem mravní nadvlády: člověk jako individuum nalézá zdravé ohraničení a plný rozvoj své činnorodosti pouze v odporu mravného. Ušlechtilé, zdravé, Bohem stvořené sobectví jak jednotlivce, tak národa, má své oprávnění. Zavrženíhodné je pouze sobectví chorobné, zlomyslné, špatné. Křesťan má výhodu, že ví, jak má v takových mravních zápasech hledati správné řešení, které musí ovšem odpovídati dané situaci. Křesťan je člověk s jasným smyslem pro skutečnost a s odvahou dobýti si v každém mravním konfliktu své pravé místo. Tak bude se chovati i v politickém životě.

III.

V orchestru politické souhry záleží přirozeně na každém jednotlivém nástroji a tím je — *svědomí jednotlivcov*. Nejvyššího stupně mravnosti (s hlediska stvořených bytostí) dosáhl onen člověk, který ve svém vlastním já ctí „lidství“ a proto každý svůj osobní čin povznáší k zodpovědnosti.

Nejplnější čin osobní svědomitosti pro lidstvo daroval Ježíš Kristus. Daroval i nejdokonalejší tajemství tohoto činu, opustiv ve své lidské podstatě zemi dříve, než sémě jím v zemi tuto vložené vyrostlo, znovu se obnovujíc, a začlonilo všechny doby i pásma. Osobní svědomí, jímž obdařeni jsou bytosti stvořené, není však naplněno samo sebou křesťanskou mravností. Vysokým a osvobozeným stává se mravní cit jednotlivce teprve, až zakotví ve víře, naději a lásce, čili až nalezne svůj domov v nadpřirozeně.

Jest však jeden výlučně *politický* „zákon“, podle něhož může býti i jednatel činěn zodpovědným za společné činy a chyby oné skupiny, jejímž je členem, neboť každá činnost určitého společenství, přenesená v život veřejný, vyživá se právě v každém svém členu a proto musí býti i každý příslušník národa volán k zodpovědnosti za hromadné činy jeho. Tuto pravdu lze nejlépe pochopiti v dějinné chvíli, ve které hromadné činy národa, státu či jakéhokoliv jiného společenského útvaru dostoupí k takovému rozvratu, že může přinésti záchranu pouze zodpovědný nástup svědomí jednotlivce na místo, na kterém právě v tu chvíli svědomí jednotlivcov nahrazuje rozvrácený národ a stát. Nejde tu snad o problém vůdce, který je případem sám o sobě, protože tu jde o vyvolení nebo přivolání a ne o přímý požadavek svědomí. Citujeme tu doslova časopis „Volk

Slib katolické mládeže belgické.

Sjezd jocistů, mužské katolické mládeže belgické dělnické, konaný v Bruselu, byl mohutnou manifestací víry a síly. Na 100.000 jinochů, nejen z Belgie, nýbrž i z Francie — 6000 —, Holandska, Portugalska, Kanady se sjelo, aby tlumočilo svým imposantním počtem, v jak mohutný strom vyrostlo zrno hořčičné, jež před desíti lety v půdě hrdinské Belgie zasel nadšený kněz P. Gardijn.

„Deset let uplynulo,“ napsal v listě sjezdu Jeho Svatost Pius XI., „od založení Svazu katolické mládeže dělnické. Diváme-li se dnes na cestu, již prošla, a přemýšlíme-li o velikém a podivuhodném díle, které vykonala, musíme v nich viděti moc Boha, který žehnal tomuto podnikání. Neboť JOC se rozvinula nejen v Belgii, posilujíc katolicismus a přivádějíc mu nové posily, nýbrž vnikla i za hranice, a lze si přát, aby v budoucnosti se ještě více šířila, připodobňujíc se různým místním poměrům a přání biskupů. A nemůže tomu býti jinak, neboť je pravověrnou formou Katolické akce, hodící se na současnou dobu, a podle rad naší Matky Církve věnuje své síly dělnické třídě, často drcené tíhou bídy a klamané bludy. Kdo tedy, máje smysl a úctu ke ctnosti, by neobdivoval tohoto zástupu jinochů, v nichž spočívá tolik naděje pro společnost i pro Církev? Hluboká znalost náboženství, pevná víra, nepřemožitelná láska, optimismus, který nikdy neupadá a jenž je důkazem bílé čistoty mravů, opravdová pokora, spojená s přímostí duše, toť vlastnosti, jež dávají do služeb Katolické akce, a pomáhají katolické hierarchii ve vykonávání jejího apoštolátu.“

Velká chvála Otce všeho křesťanstva. Mladí, 100.000 jinochů dělnických, na ni odpovědělo slibem. Ve stadionu Heyselově před třemi kardinály, před předsedou vlády Zeelandem, přede všemi biskupy belgickými, 1500 kněžími a nespočetnými věřícími, před 3000 prapory zněl v choru tento slib:

Jocista: Mladí dělníci, stavíme pro vás nový svět.

Sbor: Svět křesťanský.

J.: Dělnická mládeži, ani blahobyť, ani pokoj nevnesou nikdy boj mezi bratry. Přinášíme vám velikou naději. My, poslové božské lásky, vám přinášíme zákon Kristův, vznešené jeho příkazy.

Sbor: Milujte se navzájem.

J.: Vyzdvihněme vysoko tento božský příkaz lásky, aby jej viděl celý svět.

S b o r : Zdvihněme kříž, kříž Kristův.

S b o r : Dělnická mládeži, budeš věrna kříži Kristovu, budeš věrna kříži, budeš věrna Kristu?

Z á s t u p : Ano, až do smrti!

Toť nádherný slib a krásná naděje. Zakladatel JOC, P. Gardijn, to pochopil a na rozloučenou dal svým jinochům tento rozkaz:

Jocisté nesmějí a nechtějí býti otroky ani stroji, nýbrž spolupracovníky Božími. Proto chtějí práci a prostředi práce, rodinu a rodinný život, život mravný a citový, odborovou a sociální organizaci, které by byly důstojné jejich božského poslání. Budou pracovati proti ateismu, nihilismu, materialismu, bez zášti, bez násilí, v nezištné lásce ke všem.

Jocisté, poděkujte svým rodičům, svým duchovním vůdcům, svým dobrodincům!

Jocisté, posílám vás do vašich rodin, do vašich dílen, do vašich sekcí, do vašeho kraje s jasným rozkazem: Na výboj!

Na výboj vlastní, na výboj svých kamarádů, na výboj prostředí, v němž žijete, na výboj vašich rodin dnešních i budoucích.

Jocisté, buďte slávou Církve, Krista, buďte ctí své země, buďte nadějí této doby.

Žehnám vám. Vpřed!“

im Werden“ z roku 1924: „V takové době nejsilnější zřůdnosti hromadné politické vůle a politické zodpovědnosti, kterou prožíváme právě v Německu, nelze než vysílati záchranné volání ke *svědomí* každého jednotlivého Němce, a přátí si, aby toto svědomí vystoupilo na dějiště. Ať teď nikdo neříká, že mu do politiky nic není nebo že není politikem a že není-li vůdce, on, nepolitik, nemůže v neutěšených poměrech ničeho dělati. To snad platí všeobecně, ale neplatí už ve chvíli, kdy se ozve volání po osobní svědomitosti a kdy *celá* vina národa spočívá osobně i na každém jeho příslušníku. Je-li někdy záchranou státu v chaosu zodpovědný diktátor, tak i tento přichází pozdě, chybí-li jednotlivcům v národě svědomitost, zastupující ve chvíli chaosu ztracený pořádek.“

Tomuto názoru lze přisvědčiti hlavně v tom, že pro všechno lze najít náhradu i zastoupení, třebaš chvilkové — jen svědomí nelze ničím jiným nahraditi nebo dáti je zastupovati.

Církev katolická nejen že budila vždy osobní svědomitost jako záchranu v dobách zmatků, nýbrž z ní také žila a jí se obnovovala. Židovskému národu daroval Bůh toto probuzení svědomí v prorocích. A zápisy světců dokazují po všechna století znovu a znovu pravdu: jako jsme všichni v Adamu zhřešili, tak jsme byli *všichni* Ježíšem Kristem spaseni. Toto spasení jest obecné a zachraňuje duše ze všech nedostatků partikularismu. Svědomí v Kristu zakotvené je svobodné natolik, aby dovedlo vždy zakročiti ve prospěch státu a národa a od případu k případu konati onu subjektivní povinnost, ke které se ve chvíli nebezpečí národ utíká. (Může tedy býti husitství naší tradicí?)

Kristus učil, že ten, kdo jemu uvěřil, má odvahu žiti svůj život z lásky Boží, neboť láska Boží jest oním praménem lidí spojujícím v obec Boží, v království, které není z tohoto světa. Kristus podstoupil smrt kříže pro svou víru, vzal ji hrdinsky na sebe, ale v tom neviděl to, co mělo svět z kořene obrátiti, nýbrž v tom, že neustoupil radikálnímu *ne* nepochopení, odporu pozemského a že právě toto radikální *ne* odvážil se žiti jako absolutní *ano* Otcovo.

Tak obdržel člověk schopnost pozvednouti se ze své mnohonásobné nemohoucnosti k svobodě, celistvosti a jednotě. Křesťanská láska k bližnímu nemá tedy své těžiště v člověku, ale v lásce Boží. Biskup Sailer praví ve svých „Základech náboženství“, že ve své vlastní oblasti spojuje láska k bližnímu universalitu smýšlení s individualitou jednání.

IV.

Co je tedy katolická politika? Jak bylo už řečeno: v oblast nadpřirozených životních sil křesťanství politika neproniká; představuje vlastně jen zevně přivoděné spojení s křesťanskými elementy. Proto jako zjev o sobě neexistuje vlastně ani katolická politika, ani katolická etika, jako neexistuje katolická literatura, katolické umění. Jest umění, jest etika, je politika, jakožto formy lidské činnosti a jejich duchovní řády i zákony jsou obsaženy v mezích stvoření. Jak politika, tak etika nestávají se katolickými ani tehdy, stanoví-li *Církev* principy zdravého sociálního, státního a mravního života a prohlásí-li je za povinné. *Církev* potvrzuje tím jen nezměněnou platnost svého postavení, to jest své nadpřirozené polaritě, a nestaví tu žádný most mezi milostí, která je její doménou, a mezi oblastí přírodního, sociálního a politického života, jehož oprávněnost dosvědčuje.

Teprve tehdy můžeme mluvit o politice *křesťanské*, když politická činnost je ve svých konkrétních aktech pojata v osobní život křesťana s Otcem v Kristu, to jest je-li konána ze sil nadpřirozeného života. Tak zůstává politika oblastí *přirozeného* života, ale podřizuje se ve své tělesnosti kategorii poslušnosti z víry. *Katolickou* je pak tato křesťanská

politická činnost tehdy, když v dosahu křesťanského života z víry získá původnost a čistotu ze sil milosti oživující a vyživá se pak v této náplni původní skutečnosti: toto je vám však slíbeno jako království Boží a zaručeno Kristem zmrtvýchvstalým. Katolická politika neprojevuje se tedy jako zvláštní dosah politiky vedle jiných tak, aby se vyznačovala už navenek nějakými zvláštními „katolickými“ znaky — nýbrž je přirozenou politikou z duchovního obsahu víry obnovenou, způvodnělou tak, že očisťuje politický život národa od malosti, zřůdnosti i rozvrátových snah. Křesťanský obsah této politiky je dán jejím zakotvením v nadpřirozenou, katolický směr pak přesunuje těžiště v politický život sám, který je *osvobozen* láskou. Pro křesťana v napětí mezi spásou a zákonem platí slovo Kristovo: dávejte, co je císařovo, císaři, co je Božího, Bohu — a pro katolíka v jeho důvěře v království Boží: až obdržím od Boha, co je Božího, mohu teprve vskutku dáti císaři, což je císařovo.

Proto chápe pravá katolicita aktuální úkoly a potřeby politické v jich věcných odlišnostech, ale — což je rozhodující — z původního zorného úhlu víry a ne prostřednictvím teorie nebo ideálu, jak činí tak zvaný křesťanský realismus.

Katolicita jako forma rozvoje křesťanského života ve všech oblastech životních, stala se událostí v západních krajích římské Církve. Západní církev našla právě u románských a germánských národů, z nichž své tělo vybudovala, silnou pohotovost právě pro víru ve zmrtvýchvstání a v sílu milosti život obnovený, a aktivovala důvěru v království Boží, v Krista Krále. Plná katolicita čeká vlastně teprve římskou Církev, neboť secesse církve východní a luteránu (v širším slova smyslu) jest jen dočasná, protože je pouze klamně *rivalitou* o pravé křesťanství. Jak východní církev, tak luteráni — jak se dnes ukazuje — jsou jen skupiny buněk, v nichž jsou uchráněny živné síly křesťanství, aby se v náplni času oddělily a stály římské Církvi k pohotovosti jako zachránci a oživovatelé, až bude dílo západní Církve dokonáno a Církev na rozhraní věků bude potřebovati oživovací pramen víry a lásky. Jsou vlastně diasporou v širším smyslu.

V celkovém pojetí jeví se *dílo* křesťanské spásy se zřetelem k světu a tím i poslání římské Církve ve světě jako stálá a vždy nově se uskutečňující repatriace odpadlých částí světa (nevěrou, nevěrností) — v původní spojení s Bohem, v němž jedině jest ozdravení. Rozhodující čin, který toto obnovení světa předpokládá, není ani pouhé uskutečnění mravních zákonů (jak už svatý Pavel věděl), ani podrobení se životním řádům, které se i v životě křesťanském vyžily, ale je tímto činem vždy znovu původní křesťanská víra *in concreto*.

(Pokračování.)

O katolické filosofii v Polsku píše známý myslitel Josef Pastuszka v lublinském „Pradu“ velice pochvalně. Před 30 lety byl svět obdařen četnými soustavami filosofickými, z nichž mnohé za krátko zašly. Dnes je veden zápas mezi dvěma hlavními směry: realismem a idealismem, objektivismem a subjektivismem. Zatím co většina soustav nepřežila čtvrtstoletí, philosophia perennis žije nejen několik staletí, nýbrž je dnes v moderní době studována velice intensivně. V posledních 50 letech i v Polsku lze pozorovat zvýšený zájem o thomistickou filosofii. Velikou zásluhu má o to katolická universita v Lublíně, která byla založena r. 1918. Jako ve Francii a Italii, tak i v Polsku se stala katolická universita střediskem obrodného hnutí, které se šíří velice rychle. Několik thomistů je známo svými studiemi i za hranicemi, jako třeba P. Bodenski O. P., který se účastnil obou mezinárodních katolických kongresů, P. Chechelski z Krakova, K. Dworák z Kielců, P. Chojnacki z Varšavy, A. Krzesinski z Krakova, P. Ogarek ze Lvova, P. Siwek T. J. a j. a j. Dosud chybí polským filosofům vlastní časopis, taková naše „Filosofická revue“, takže většina filosofických statí jest uveřejňována v „Przeglądu powszechnym“ a v „Ateneum Kaplanskie“, vydávaném profesory kněžského semináře ve Włocławeku, kde je i jedna z největších a nejstarších knihoven polských. I nekatolické filosofické revue uveřejňují studie katolických filosofů. Pastuszka soudí, že značnou překážkou většího rozmachu je, že v Polsku je často považována filosofie za část teologie a proto se jí oddalují laici.

Politik, jenž nepochopil změnu časů.

K mezinárodnímu sjezdu „Pax Romany“ v Praze a Bratislavě, jehož se zúčastnilo několik set katolických studentů a hostů z ciziny, poslal ministr zahraničí dr. Beneš pozdravný přípis, v němž dosti vřele přijal hlavní heslo sjezdové „nový člověk v nové době“ a přál v tomto smyslu sjezdu a tedy i katolické mírové myšlence co největšího úspěchu. Ministr Beneš zde vystoupil jako ministr zahraničí a jestliže tón jeho dopisu zněl trochu vřeleji, než vyžaduje prostá zdvořilost, pak to bylo asi z těchže důvodů, z jakých o zcela mimořádnou kurtoasii dbala vláda i ministr zahraničí při uvítání kardinála Verdiera na červnovém pražském katolickém sjezdu. Ministr Beneš docela správně a jasně vidí, že v současné době, kdy německá hitlerovská vláda vede boj proti německému katolicismu a je v napětí s Vatikánem, nemáme my vůbec žádné příčiny, abychom si svou evropskou situaci komplikovali plagováním Luddendorfova hesla Los von Rom.

Na tom by tedy nebylo nic zvláštního, kdyby zrovna této příležitosti — Benešova přípisu katolickým studentům v Pax Romaně — nebyl se chopil jeden z vůdců tak zvaného národního sjednocení, Jiří Stříbrný, a jat touhou osvědčiti se pokrokářem včerejšího slohu, nebyl ukázal na Beneše a jeho rozezkalanost a nedostatek pokrokového charakteru a přimosti. Jiří Stříbrný, jenž z katolické Církve dávno vystoupil, vyzvedl ve svém článku v „Poledním listě“, že Beneš tak neučinil a katolikem zůstal. „To si mohla paní Fráňa Zemínová,“ píše doslova Stříbrný, „vymluvit plíce — dr. Beneš zůstal řádným členem katolické Církve a nikdy se tím netajil.“ Stříbrný nechce rozebírat příčiny, proč Beneš nevystoupil z Církve katolické; zda z opportunity, počítající jednou s presidentstvím ve

státě většinou katolickém, či z důvodů ještě jiných, ale je naplněn satisfakcí. Nad čím? Nad rokem 1925 . . nad rokem odjezdu nuncia Marmaggiho z Prahy, o nějž se poctivě zasloužil.

Ne, této své zásluhy už by Stříbrný vzpomínat neměl; nejen proto, že u ludové strany a msgra Hlinky si tím svou popularitu nemůže zvýšit (přičinil se v tom naopak o zhoršení poměru ke Slovákům), nýbrž že tím připomíná jednu ze svých největších životních porážek politických. On, který jakživ se netrápil přílišným zatížením duchovým, najednou v tomto roce — kdy už celý svět se obracel od starého protiklerikalismu předválečného typu — chtěl se vtláčit v čelo jeho před dávné bojovníky v tomto směru. Ne z důvodů ideových, nýbrž politické chytrosti, vypočítavosti a demagogie. Chtěl na této frontě pokrokového protiklerikalismu uctít svou popularitu a moc ve straně. A marne. Prohrál to, nemoha právě toto dlouho pochopit. Beneš užil proti Stříbrnému tenkrát na chvíli téže metody, podiviv se nad pokrokovou kompromisností Stříbrného, že Husův památný den odůvodnil jen jazykovými a mravními zásluhami — ale zase zůstal katolikem.

A Jiří Stříbrný mu za to dnes znovu zazlívá a volá: „To nejde zamhuřovati oči před protikatolickým hnutím ve straně s heslem: Řím musí býti souzen, a při tom osobně a jako ministr míti tak vřelý poměr ke katolickým studentům. — Nemají-li se masy lidu dostati na zcestí, je třeba je vésti. Pan ministr měl by si najíti formu, aby vysvětlil vážné důvody svým stoupencům, proč v nejbouřlivějších dobách zůstal věrným synem katolické Církve a proč vždycky měl poměr ke katolicismu.“

Loquerisne lingua latina?

J. H. — Není tomu ještě tak dávno, kdy jsme lyšeli a četli útoky hlasatelů „moderní“ vzdělanosti proti zatěžování mládeže studiem klasických jazyků a plně nabrazení jich moderními. Je brý to moření mladých duší věcmi, kterých nebudou nikdy potřebovati. Je sice pravda, že je možno do výstavby budovy vlézt do podkrovního zebříku a odpustiti si namáhavé stoupání po schodech, ale to je výjimka, která potvrzuje pravidlo. Vzdělanost stavěná na základě bez tradice má pomíjející dosah působnosti a jepičí život. Příkladů z historie máme dost. Ostatek úpadek vlivu hlasatelů těchto deform v dnešní době je toho největším dokladem.

Červotočina neutěšeného zármutku zachvacuje proto sloup dřevního pokroku nad nemožností vyvrátiti vliv latinské kultury, s níž je spojena také tisíciletá tradice Církve. Neboť bez křesťanství nebylo by u nás latinské vzdělanosti a vzdělanosti vůbec. I když si to krubý pokrokových vzdělanců zjednodušili tím, že zásluhu Církve ignorovali a zabývaly se latinskou kulturou jako Ding an sich, nemohou zapřít ve své práci a ve svém myšlení nikdy vliv tradice antické kultury, předané novým věkům pilnou prací příslušníků Církve. Můžeme říci, že boj proti latině a antické vzdělanosti celkem ustal a že nyní jde jen o místo, jaké opět latina v dnešní kultuře zaujme.

Výjimka v celkovém obratu v nazírání na latinu a římskou kulturu tvoří hackenkrenzlerské Německo. Pochopitelně. Vrátime-li se ke srovnání vývoje vzdělanosti s vystavěnou budovou, vidíme, že hackenkrenzlerská začínají stavěti od mezzaninu, ignorující základy a nabízející poznání jich vytvářením pomyslné mytické šachty, která sestupuje do nedozírné hloubky pragermánské minulosti, o jejíž povaze se rozchází studia historiků a gleichšaltovaní poetové na stolcích vědy. Panovačnost skobovitého kříže chystá se stále zaseknout se do stavby Církve a do vzdělanosti, jejíž je reprezentantkou. Vidíme v Německu boj proti latinské kultuře stejně jako proti domnělé šíři židovské kultury do žil německého národa, projevujiící se i potlačováním

esperanta jen proto, že je vymyslel polský žid. Boj proti latině nenabyl v Německu prozatím otevřeným forem. Na poli právní vědy projevil se již úplným ignorováním římského práva, které vlastní otcovství všech právních systémů civilizovaných zemí. Možno však očekávati, že se boj proti latině v Německu rozvine.

Katolíci v Německu v posledních letech souběžně se vzrůstajícím kultem pragermánských mytů pěstovali a pěstují větší znalost latiny a aplikaci tohoto jazyka vzdělanců po tisíciletí na moderní potřeby. Nechybí tu silné hnutí vytvořiti z latiny opět mezinárodní jazyk vzdělanců. Je v tom kus národní nevráživosti na frančtinu, ale hlavní důvod je v universalitě latiny. A tak vycházejí v Německu moderní konverzační knihy latinské, sbírky latinských anekdot, příručky pro psaní latinských dopisů, latinská přísloví atd. Mám před sebou 11. vydání Capelanovy příručky „Sprechen Sie lateinisch“, která vyšla v Bonnu v r. 1933. Je sdělována metodou věrnou úplně způsobu, jakým jsou sestavovány konverzační knihy moderních jazyků. Od počasi, určení hodin, denní a roční doby, přes kapitoly lidského žaludku: snídání, oběd, jít na víno, zvěřina a pernatci, naučení pro zachování tónu u hostin, ceremoniel na studentských kneipách ke potřebám každé hodiny: pozdravy, přání, prosby, děkování, dotazy, žerty, rozhořčení atd. Nechybí tu zásoba vět o svatbě, tanečnické, toaletě, o brách, procházkách, cestování, železnici, na poštu, zábavy, hraní kužele, kulečnicku, přísloví atd.

Je jisté, že užití latiny v mezinárodním styku bylo by jistě omezeno na prostředí inteligence. Sotva si pjdáte na nádraží pro lístky otázkou: ubi tesserulae veneunt, nebo na autosalonu se nerozkocháte: velim mihi sit elegans currus sex cylindrorum cum frenis quatuor rotarum. Ale na mezin. kongresech mohla by latina přijíti ke cti. Nedávne katolické kongresy, konané v Československu, daly možnost znalcům latiny užívatí tohoto jazyka při výkladech a informacích zahraničních hostů, kteří namnoze neznali jiného mezinárodního pojítka. Je tu ovšem obtíž s vý-

slovností, protože nesporně jazyky románské ovlivňují výslovnost latinskou podle způsobu, jakým se mluví tím oním jazykem. K tomu přistupuje nyní i to, že v Německu je odstraňován tradiční způsob výslovnosti litery c a Němci nyní všude ji čtou jako k, tedy Cicero je Kikero a Caesar je Käsar. Hrozilo by proto nebezpečí, že budeme míti tolik latin, že bude třeba vykonstruovati mezinárodní latinu jako dorozumivací jazyk mezi latinami národů. At už to dopadne jak chce, můžeme se radovati z toho, že latina je na postupu. Znamená to návrat k uvážlivějšímu rozumovému chápání. Návrat k logice. Návrat k seriosnosti.

Ve snaze připoutati srdce mladých Germánů k latině otiskují ve zmíněné konverzační knížce i latinské písně. Jednak staré buršácké popěvky latinsko-německé, jednak německé písně v latinském překladě. Tak tu jako „Rheni excubiae“ najdete Wacht am Rhein a čtyřverším:

„Opinor undas devorare
Nautam cum navicula.
Effecit solo canendo
Lurleia id dea“

končí překlad Heineho Lorelei.

Zbývalo by říci několik slov se zřetelem k našim poměrům. U nás latina dosud neslaví takové úspěchy, jako na př. v Německu. Byli jsme dokonce svědky velmi špatné výslovnosti a velmi špatné gramatiky při některých latinských explikacích inteligentních laiků o posledním kongrese Pax Romana. Doufáme, že i u nás dojde k tomu, že latina nebude jen myslivecká a že se věnuje klasickému studiu větší péče. Nebo bude posledním latinským literárním dilem veršovaná sloka v kterémisi listě před lety:

„Cum irem in suburbanum ad solemnia,
pulcherrima filia fit mihi obvia.
Alba fuit, ut placuit,
mihi non displicuit.
Desiderium dilectum
ire tecum in lectum.
Desiderium dilectum
dormire tecum.“?

Je to stará pražská odrhovačka „Když jsem šel do Vršovíc na posvícení . . .“

Pravá cesta křesťanské výchovy, sv. Ludmila.

Moderní stát podnikl tak často už pokus odníti rodičům dítě pod heslem výchovy budoucích občanů, že nesmí nikoho překvapit, usiluje-li na druhé straně Církev uplatnit své přednostní právo na dítě. Podíváme-li se na toto úsilí s hlediska rodičů křesťanských, nesoucích zodpovědnost za své děti před Bohem, pochopíme snadno, že rodiče křesťanských, katolických dětí nedají si vzít právo na duchovní i duševní výchovu dětí státem, zejména, když není tu záruk, jak tato výchova bude ovlivňována. Místo abychom zde podávali vlastní názory, myšlenky a náměty o právech a povinnostech těch, kdož jsou zúčastněni na výchově dětí, promítněme si několik mžlkových pohledů ze života matky a vychovatelky svaté Ludmily, kterou Církev povýšila na oltář a národ za ochranitelku křesťanské výchovy!

V očích mnoha a mnoha křesťanů jest dnes křest sv. pouhou formalitou, jakousi rodinnou slavností, vynucenou spíše předpisy státními než vnitřní nutností křesťanské rodiny. Proto ani výběr kmotrů ani význam křesťanské slibu nebývá pochopen. Z důležité a nepostradatelné svátosti stal se obřad formálně nutný, ale nepochopený i těmi, kdož by se urazili, řekli-li by jim někdo, že nejsou dobrými křesťany, katolíky. A přece srovnáním několika pohledů do života sv. Ludmily s obrazem současné křesťanské rodiny ukáže, jaké jsou vlastně prameny zla, působícího tak zhoubně na kofenech rodiny i samého státu!

Svatá Ludmila přijala křest sv. v dospělém věku. Teprve apoštolát soluňských bratří otevřel jí bránu křesťanské víry. Sama skládala křestní slib. Tím také daleko lépe pochopila jeho význam a opodstatněnost. Přijavši křest, přijala také všechny povinnosti řádného křesťana pro domov i veřejnost. Jsouc postavena po bok českého knížete, tím více bylo jí se vystříhat všeho, čím by v očích nových křesťanů křesťanství bylo poškozeno. Na ni upíralo se tisíce a tisíce očí. Nejen na ni, ale na celou knížecí rodinu, již byla matkou! Jelikož pak měla na péči i výchovu dětí (a později i vnuků) i v tomto ohledu dívalo se ke knížecímu hradu mnoho matek, aby nejen se seznámily s křesťanskou rodinnou výchovou, ale aby, uznají-li ji za prospěšnou, kráčely ve šlépějích kněžských.

Jiří Stříbrný zde žaluje na svého politického odpůrce a protichůdce v bývalé společné straně, ale nic než tato žaloba nemůže tak jasně ukázat, jak to Stříbrný dřív nebo později prohrát musel — pro svou duchovní zpátečnickost a menší světový i evropský rozhled. To takový Švehla, který zůstal katolíkem, to takový Kramář, který jím zůstal rovněž, rozuměli evropskému povětří i státním potřebám nové republiky mnohem lépe.

Ať je tomu jakkoli s vnitřními důvody formální a vnější věrnosti ke katolictví u jmenovaných tří vůdců tří pokrokových českých stran, jejich čin má svou historickou cenu, rostoucí s časovým odstupem; odpad Stříbrného čím dál se bude zato jevit víc jako nedostatek kulturní orientace a politická chyba. Zaplatil ji ostatně už těžce osobně a od jeho odchodu ze strany zmírnil se podstatně volnomyšlenkářský životní styl této strany. Vyzul se ze starorakouského, protiklerikálního provincialismu a i ve svém pokrokářství zevropštěl. Beneš, zběhlý světem, ukázal se zkrátka i v tomto punktu kulturní orientace chytřejší než Jiří Stříbrný. A republika toto stanovisko Benešovo prospělo, stejně jako jemu osobně. Anachronický, staropokrokářský zákal na očích Jiřího Stříbrného bránil mu postřehnout, že národ v samostatném státě československém musí mít po válce světové obzory širší, než v nesvobodě v rakouské provincii.

Kněží, posláni do Čech, i nová generace, vybraná už z domácího prostředí, nebyli jenom hlasateli Evangelia a prostředníky mezi věřícími a Bohem, na nich spočívaly i základy povšechných vědomostí, z nichž měli čerpat štipené počátky křesťanské vzdělanosti. Toto dvojí poslání přeneslo se i do křesťanských rodin. Svatá Ludmila nejen učila své děti znáti Boha, ale také vštěpovala jim základy toho, čemu se říká krásným jménem kultura. Byli zajisté na knížecím dvoře vychovatelé—kněží, kteří měli na péči výchovu knížecích dětí i těch, jejichž rodiče mohli a chtěli jim otevřít prvopočátky základních vědomostí. I jinde kněz při farním kostele nebo při dvoře bohatšího pána vykonával dvojí úřad: kněžský a učitelský. Leč jeho čas byl vymezen a rozsáhlý obor působnosti bránil, aby věnoval výchově všechen čas. Práce misionářská vyžadovala napětí všech sil, takže úřad učitelský zejména na počátku, byl odkázán na vyšetřenou volnou chvíli. Tím přesunula se výchova do rukou rodiny. Svatá Ludmila jako pečlivá matka měla zajisté mnoho každodenních starostí, ale i při tom našla volný čas, aby pokračovala, objevovala a utvrzovala to, co plebán zasadil, ale nemohl ošetřovat a podporovat ve vzrůstu a rozvoji. A zase věci duchovní a světské pojí se v jednotu. Vytyká-li se rannému středověku, že podtrhoval význam modlitby na úkor práce, jak nazvat současnou, moderní dobu, která škrtá modlitbu a marně se po práci shání? Snad dovedli tehdá lépe znamenati se křížem, než znamenati své jméno, snad jejich prostinné názory na svět neobstojí před kritickým měřítkem našich mudrců, ale když se díváme na jazýček vah, ukazujících poměr mezi vírou a vědou, ustrneme. Ukazuje totiž přesně rovnováhu. Život svaté Ludmily a život tehdejších křesťanských matek a rodin vůbec vyvede nás z té zdánlivé nemožnosti. Prostý život, prostá víra jsou tu činiteli toho domnělého zázraku. Odvážíme-li se však postaviti příměr: raflinovaný život (t. j. život přeplněný současnými „vymoženostmi“): raflinovaná víra, ukáže se srozmítné, že tento příměr předem je vyloučen, zatím co první jest samozřejmý. Výchova soustředěná v podstatě v rodině jest nejen jejím zrcadlem, ale také důkazem, že křesťanství staví a buduje základy rodiny a tím i společnosti a státu.

Svatá Ludmila vtiskla své rodině křesťanský ráz jednak vlastním příkladným životem, jednak výchovou dětí i dospělých. Neboť chtěla-li, aby žili jako praví a skuteční křesťané, sama předcházela příkladem. Nemohla žádati, aby členové rodiny i služebnictvo plnilo své křesťanské povinnosti, zatím co ona, kněžna, by si od toho, co by se jí zdálo nepohodlným, dávala dispens. Naopak, ona matka a paní šla příkladem vstříci.

Výchova není hračkou. Neboť tvárlivá duše dětská velmi snadno podléhá vlivům, aniž má měřítko pro dobro a zlo. Proto ty vlastnosti, které se vtisknou do dětské duše s počátku jeho vývoje, ty vlastnosti zůstanou potom na trvalo v duši. Vidíme to při bratřích Václavovi a Boleslavovi. Oběma sv. Ludmila zajisté stejně pečlivě poskytuje to nejlepší, čím oplývala její duše. A přece Boleslav stává se bratrovrahem. Sledujeme-li však příčiny a podněty toho zlého činu a pokusíme-li se pochopiti, jak smrt bratrova na Boleslava působila, dovedeme si i to vysvětliti. Boleslav stal se nástrojem nenávisti a politických pletich. Krev bratrova byla obětí za jeho procitnutí. To dobré, co bylo vtisknuto do jeho duše, zase dostalo se k moci. A další život Boleslavův, život jeho rodiny ukázal, že smrt sv. Václava, ani pro knížete nebyla marna. Taková byla tedy rodinná výchova sv. Ludmily.

Dotkl jsme se již té druhé stránky výchovy, zaváděné sv. Ludmilou: počátků vědomostí, potřebných ke čtení a psaní. To jsou brány ke všem dalším znalostem. I po této stránce, jak jsme viděli, sv. Ludmila neopo-

Co zklamalo.

Když bylo po neúspěšných sněmovních volbách, tu jako houby po dešti vyrůstaly úvahy, co jen mohlo být příčinou toho, že místo čekaného úspěchu nebo aspoň udržení posic se dostavil pravý opak. A při všech těchto úvahách zapomínalo se na velmi důležitého činitele, který fakticky selhal a velmi selhal — na ženy.

Ženské katolické hnutí zklamalo v českém i v německém táboře u nás. V německém — a to platí o Čechách — jsou katolické ženy o míle před katolickými ženami českými, jejich Frauenbund, vedený bývalou kněžnou Beaufortovou z Pečkova dodělal se velmi krásných organizačních úspěchů a byl svého času, ještě před nedávnem, jak bych řekl „módní“ organizační katolických žen německých, ale všechna očekávání a všechny veliké plány se zhatily v den voleb. Co na příklad má se říci k tomu, když v městě, kde povolání činitelů se honosí, že katolický Frauenbund má 900 členek, při volbách pro německou křesť. sociální stranu bylo odevzdáno všeho všudy 390 hlasů. . . a Henlein jich tam dostal přes 7000? A vyprávěl mi německý venkovský farář, který velmi pracně vybudoval Frauenbund ve své osadě, kde působí asi tři roky, že ženy u něho byly tak poblázněné politikou, že utíkaly, v pravém slova smyslu utíkaly celé hodiny pěšky, jen aby mohly slyšet Henleina mluvit — a jeho projev v okresním městě, asi tři hodiny vzdáleném od jeho farní osady, se konal v devět hodin večer!

U Němců je snad omluvou to, že, co se dalo při těchto volbách, to že nebylo ani již normální. Statistice si prostě vsugerovaly, že Henlein přinese ráj, a lidé byli slepí a hlouzí vůči každému odchýlnému, byť by také sebe rozumnějším stanovisku a programu. A přece — nemohu se ubránit výtce, že ani vedení německého katolického Frauenbundu není bez viny na přesunech volebních — jejich orgán „Die Frau“ je sice velmi krásně řízený, je obsahově bohatý, ba řekl bych přímo reprezentativní — ale není to časopis, který by dovedl nadchnouti, který by dovedl zapáliti duši prosté, denním životem štvané ženy. Listujete-li ve „Die Frau“, pak přímo vycítíte propast, která je mezi redakcí a mezi členkami se vzděláním obecné školy, s mوزolnými rukama a s čelem plným vrásek. Ano, pro „vrchních deset tisíc“ je to list naprosto vyhovující — ale pro obyčejný lid — to ne! A kolik „nóbl“ členek má Frauenbund a kolik prostých?

menula nic, čím by mohla ze své moci přispěti. Doplnuje, opakuje s dětmi a později s vnuky to, co pochytili při vyučování plebána. Jako s dětmi se modlí, do kostela ke svátostem chodí, tak s nimi krok za krokem pokračuje i při učení se toho, co má dáti základ k povšechnému vzdělání. Je to úzký kontakt mezi školou a rodinou. Mnohému se zdá příliš ideální, dnes neuskutečnitelný. Ale jak můžeme volati po dobré školní výchově, když o výchovu svých vlastních dětí nemáme zájem? Zjistě každý nemůže s dětmi opakovat, každý nemůže denně sledovat to, co se jeho děti učí. Ale každý má pečlivě dbáti, aby škola neodcizila děti rodičům a tomu, co tito jim vštepovali od malicka. Dítě dobře a zbožně doma vedené, velice jemně reaguje na vše, co by této výchově odporovalo. Když by však bylo bez pevných základů, snadno podlehně vlivu prostředí (viz Boleslav!). Kdyby rodiče se spoléhali na to, co kněz, katecheta podá jejich dítěti a sami je nepřipravili, potom splácí nad svou lehkomyšlností!

Otázka výchovy mládeže jest stále aktuální. To je tím, o němž denně se mluví, které každý den jest předmětem rozprav ve společnosti, v novinách, slovem je to nejožehavější problém přítomnosti.

Vidíme nové a nové náměty, nové pokusy. Ale nikdo

A pak — další bolest — nedostatečná iniciativa centrály, malý styk její s místními pobočkami a místy i minimální činnost těchto — ale kořen zla je stejný: Nemá-li duchovní správce nebo předsednictvo „buňky“ pro nějakou agilitu nebo iniciativu, pak to všechno musí členstvu dáti ústřední časopis, a jakpak by jim jej mohl dáti, když redakce sama jej nemá!

A dále — nestačí naprosto, aby členky měly svůj měsíčník, je nutno, aby byly vychovány k tomu, aby odebíraly katolické deníky a týdeníky, a myslím, že po této stránce výchova v katolickém Frauenbundu úplně selhala! Nebo že jí byla věnována pramalá pozornost, jestli vůbec jaká!

Ale nezklamaly jen organizované katolické ženy v německém táboře v Čechách, ale zklamaly i moravské ženy. O českých organizovaných katolických ženách je dosti těžko mluvit a psát, poněvadž jejich Svaz jest organizace početně slabá a poměrně málo aktivní. Ale Morava! Prosím, to byly číslice, s nimiž při každé příležitosti se vyrukovalo! Tři sta tisíc že jest organizovaných katolických žen v Moravskoslezské zemi — a přijdou volby, a celkový počet pro naši stranu odevzdaných hlasů kryje se takřka s počtem organizovaných katolických žen! A přece — na Moravě i ve Slezsku je tisíce a tisíce věrných, všech obětí schopných mužů — našinců! Ti jistě volili nás — a tu při sebe chladnější úvaze musí našinec dospěti k uzávěru — značné procento organizovaných katolických žen v zemi Moravskoslezské nevolilo lidově, nevolilo katolicky, nevolilo svého generálního duchovního rádece ministra dra Šrámka! Věřím-li v pravdivost toho, co ústředí Svazu katolických žen a dříve tvrdí o počtu organizovaných členek, pak nezbyvá, než si říci, že aspoň, aspoň třicet procent členek volilo jinak než mělo voliti!

A zase — nic neděje se bez příčiny, a také toto mělo své příčiny. Divím se, že se nenajde nikdo, kdo by se vypravil na studijní cestu do ciziny, aby tam, u Belgičanů nebo Holanďanů nebo u Němců se přesvědčil, jak tam pracují organizace katolických žen a dříve. Jak tam je důmyslně a do všech detailů provedena organizace. Kolik tam nesmírného dobra se prokazuje potřebným členkám po stránce charitativní a sociální. Rok 1935 vyžaduje přece jiné cesty, formy a způsoby organizační, než je vyžadovala doba před třiceti, čtyřiceti lety, kdy bylo více víry v lidu i více oběta-

se nepodívá po dokladech a příkladech vzorné výchovy, až je má na dosah ruky. Svatá Ludmila ukazuje nám cestu, jak si počínati: Vybudovati křesťanskou rodinu, zavést v ní křesťanský život, křesťanskou výchovu, která svou silou zmocní se i výuky školské. Neboť děti řádně připravené v rodině, pečlivě opatrované i za docházky do školy, dovedou už dáti křesťanský ráz škole. —

Ptáme-li se, co jsme vykonali za trvání republiky ve šlépějích sv. Ludmily v otázkách domácí i školní výchovy mládeže, neodvážíme se dáti si odpověď. Ano, mluvilo se, pouštěna hesla jako ty bubliny z mydlové vody! A také dnes kldíme pomalu, co jsme zasedli. Kolik máme Václavů a kolik naproti tomu Boleslavů. Ale ne těch chybných jen na čas, pod vlivem a nátlakem svého okolí, nýbrž zarputilých přátel hříchu a nepravosti.

Čas se přiblížil. Záchrana národa, záchrana křesťanského rázu státu vyžaduje, aby se přešlo od slov ke skutkům. Aby sv. Ludmila stala se ochránitelkou rodinného křbu, aby zase ona zasedla v kruhu rodinném ztělesněna matkou, a tak zachránila mládež pro lepší příští národa, odvrátivšího tvář od vzoru pravé výchovy! Nemáme zachována slova, ale činy sv. Ludmily!

vosti i pochopení pro všechno vyšší, nadzemské. Dnes je třeba voliti stále a stále nové cesty a cestičky, a takové ústředí musí býti magacinem myšlenek a námětů, to musí býti vysoká škola povinnosti ubitého duchovního rádce i funkcionáře poboček. Parádní schůze s poklonami jsou věci, které by již jednou pro vždy měly na věky věkův patřiti minulosti!

Podívejme se na moravský ženský tisk katolický, jehož náklad samozřejmě neznám, ale který ani zdaleka nebude úměrný počtu organisovaných členek, a jediné číslo listu stačí k utvoření definitivního úsudku.

Zklamaly a velmi zklamaly při volbách ženy. A zklamaly a zklamaly i ti a ty, kteří a které stojí v čele jejich organisací. Číslice o organisovaných katolických ženách a dívkách jsou pouhými číslicemi, za kterými nejsou fakta, stejně jako papírovými číslicemi jest oněch, do omrzení omílaných 78 proc. katolíků v republice. Přišel jsem o pololetí na nové působiště, měl jsem v první třídě obecné školy 40 dětí, a ačkoliv podle Kubíčkovy osnovy se Otčenáš má probíratí teprve v druhém pololetí, zkusil jsem, kolik z těch „katolických“ dětí zná Otčenáš — a jediné jej umělo a

39 ne! Jsou na papíře sice ještě katolickým katolických rodičů, ale nábožensky jsou úpl mřelé, na modlitbu dávno v rodinách se zapoí kostel? Nač tam choditi, vždyť tam nic — n

Velmi, velmi mnoho dá se napravit a zlep de-li dostatek dobré vůle na všech povolán tech, jak v Pečkově, tak v Praze i v Brně. A povoláných činitelích, mnohem více na nich členstvu záleží, aby hnutí katolických žen u r ré, jak volby dokázaly, jediné u Slováků nez bylo hnutím budoucnosti, hnutím cílevěc svých velikých, ba historicky významných po dbalého členstva. Jíti dále vyšlapanými, star tčkami — to znamená podle slov Spasitele pěstovati neplodný strom. Strom bez dobrého

Prosíme o vyrovnání předplatí

Dr. František Nosek, křesťanský optimista.

„Opravdový křesťan může býti jen optimistou, poněvadž ví, kam jde.“

Msgre De Guébriant.

František Nosek byl z toho mála lidí, kteří mohou odcházet ze života s úsměvem na rtech. Nebojí se smrti, poněvadž v ní vidí sestru. „Přál bych si prožiti svátky již v očistci,“ těmi slovy vyjádřil umírající svůj poměr ke smrti, a je v nich utajena síla, která se bude zdát podivnou člověku nevěřícímu, ale pochopí ji křesťan, neboť ví, co znamená důvěra v milosrdenství Boží.

Smrt bývá leckdy nazývána korunou života, a v tomto názoru je hluboký smysl. Člověk si ji zpracovává celým svým životem, svými činy, pokud jsou krásné, ji tepá, vyzdobuje drahokamy. V tom smyslu je důvěrný vztah mezi životem a smrtí, a na opravdovosti života závisí krása smrti. Je třeba, aby člověk žil ve světle. Pod tím zorným úhlem se chci podívat na osobnost dra Františka Noska.

Byl jediným synem zbožných rodičů. Otec byl úředníkem a plnil řádně své povinnosti. Nejen své povinnosti ke státu, který ho platil, nýbrž i své povinnosti k Bohu, který ho stvořil. Matka byla zbožnou ženou, která čerpala z víry radost i sílu. Potřebovala jich, neboť z dopuštění Božího zůstala se synkem sama. František v časném mládí poznal navštívení smrti, a poněvadž byl vychován ve víře, nezbyla v něm z této návštěvy jen hrůza, nýbrž i světlo. Věděl, že život je třeba promítnout přes hranice země, za nimiž nespojuje jižících a mrtvých osobní styk, nýbrž modlitba. Jednota je na několik let přerývána, ale ne zničena. Modlitba za mrtvé je mostem, jímž je stále udržována spojitost. V křesťanském pojetí smrti je veliká naděje a i tvořivost, poněvadž láska jako by do sebe přibírala více odpovědnosti. Otec, který za živa vedl své dítě k řádnému plnění povinností, charakternosti, činil tak i po smrti, která byla krásná, a příklad, který měl syn stále před očima, byl dobrým pomocníkem v růstu.

Studoval a byl svědomitým studentem. Víra z dětství nejen neopadla, nýbrž se prohlubovala a utužovala. Prostředí na střední škole na počátku tohoto století nebylo příliš příznivé náboženskému růstu a mnozí synové a dcery zbožných rodičů pozbyli na ní svoji víru. Nosek jí neztratil, díky pevnému základu, který si přinášel z rodiny a pak působením ještě něčeho jiného. Každý, kdo se s ním déle stýkal, mohl pozorovat u něho tento rys: povýšenost ducha. Tato povýšenost by se změnila v pýchu, kdyby nebyla kontrolována opravdovou věrou, a u nichž se tak neděje, se

skutečně mění v pýchu. U Noska byla doba neplaval s proudem jako ostatní studující, ale cestou. Zatím co ostatní se vysmívali nábožer četl knihy, pojednávající o náboženských pi Nepřistupoval ke stolu Páně proto, že to bylo no a katecheta žádal dodržování tohoto naříz brž proto, že opravdu věřil a miloval svátostn sitele. Jako s opravdovostí studoval, tak s n úkony víry. Když po maturitě vstoupil do Če akademické, všichni akademici hned v něm muže, jenž do ní vstupuje s přesvědčením.

Liga byla založena v dobách bouřlivých. školské studentstvo se veřejně chlubilo svou a své pohrdání Církví dávalo najevo při kaž žitosti. Proti bohoslovecké fakultě byl veden o: theologie nebyla považována za vědu a profec tolické theologie byli pokládáni za lidi méněce to nazírání bylo pro národ velice zhoubné a ne né, neboť kde inteligence vyhlásí boj Bohu a pravdám, tam nutně se schyluje ke katastrof si byli vědomi někteří synové katolických rodi si uchovali víru na střední škole, přišli s ní i versitu, a umínili si státi se jejími apoštoly a v nepřátelském prostředí. Proto byla založen liga akademická, a mladý Nosek považoval povinnost do ní vstoupit. Tehdy k tomu by heroismu, odvahy, vnitřní síly. Nikdo nemo hmotného prospěchu ze svého členství v ka akademickém spolku, a nestal by se jeho úde by neměl lásky. Nosek ji měl, byl z prvé gen gistů a bral vážně svoje členství. Byl z nejl nejnadšenějších. Jako ligista vynikal dvěma i vlastnostmi, jež ukazují, že byl již tehdy vni tový: Opravdovou zbožností a svědomitostí diu. Jeho kolegové si pamatují na jeho vrouc mši svaté a při svatém přijímání, na jeho váž měla základy v chápání tajemství víry. Proto vot byl stále krásnější a čistší a mohl tak i pronikati ve studium světské vědy. Ostatně i jako vše ostatní, bylo zapjato do služby ap Přednášky, jež konal v Lize, chtěly sloužit. A ba nesla ovoce, musela býti založena na pozn šlo mu jen o to, aby ovládnutím látky se přip úřad nebo na profesuru, aby dělal tedy jednou kariéru, nýbrž aby jím zmnožil dobro, zesi službu pravdě. A poněvadž chápal, že inteli nejúčinnější pomocníci v této službě, myslil versitní profesuru, a všichni ligisté byli přes že po ukončení studií bude se habilitovat na pi

fakultě. Bůh však užil jeho lásky jinak a jinde: Postavil ho po světové válce do politiky. Rokem 1919 nastává v jeho životě nové období.

Dr. Nosek přišel do politického života jak náleží připraven. Ovládal finanční vědu, studoval intenzivně národní hospodářství i sociální otázku. Možno dokonce říci, že rozuměl těmto vědám daleko lépe, než mnozí jeho kolegové v parlamentě. Tvořila se ústava a právník dr. Nosek byl na svém místě. Přijímal mandát, který mu byl svěřen, jako povolání, za které jest odpověden. V každé době vykonal toto povolání svědomitě, tím svědomitěji je chtěl konat v době, ve které, v dětských letech nového státu, se rozhodovalo o budoucnosti jeho, a kdy se většina domnívala, že štěstí státu bude tím více zajištěno, čím méně bude stát křesťanským a katolickým. Za takových okolností je postavení zákonodárce, jenž si je vědom výsostných práv Boha a jeho Církve nadmíru vážné a odpovědné. Dr. Nosek miloval nový stát upřímně, a poněvadž jeho láska ke státu a národu byla jen paprskem lásky k Bohu, od něhož vše pochází, který je Králem nejen jedinců, nýbrž i společností a států, byla tato láska schopna všech obětí. Dávala se nenáročně a samozřejmě. Nedala se odbýt, neboť byla trpělivá a prozíravá. Nevadilo jí, že odpůrci si v prvních letech popřevratových odsedávali od toho, který s ní přicházel, že se na něho osopovali. Copak láska nemá za nejvěrnější přítelkyni obět? A zdaž nemůžeme měřit propasti lásky podle výše obětí? To dr. Nosek věděl, ale věděl též, že té lásky i s obětí je třeba, poněvadž katolíci sami vlastní vinou mnoho zanedbali, opomenuli uplatnit mnohé dobro, jsou částečně vinni, že proti pravdě věčné a její nositelce je tak urputně bojováno v našem státě. Studium historie a četba duchovních knih ho utvrzovaly v přesvědčení, že nový řád, pro

jehož uskutečnění jako křesťan musí pracovati všemi silami, bude jen tehdy uveden v život, když sítě se bude zasévat v potu tváře a zalévat láskou, modlitbou a obětí. Národové a společnosti nejsou odměňováni a trestáni na věčnosti, nýbrž ještě na tomto světě. Zvýšení odměny nebo zmírnění trestu je závislé na opravdovosti a lásce těch, kteří tvoří kolektivum a svými činy činí je buď lepším nebo horším. Ani nelze doufat, že změna k lepšímu nastane hned, je k ní třeba houževnaté vytrvalosti a mnohé práce.

Po světové válce se u nás událo několik případů, které zarmoutily každého katolíka a musily zarmoutiti každého člověka, který není a nebyl úplně zaslepen vášní nenávisti. Byly sraženy sochy světců, vynášeny kříže ze škol, odpadali kněží a byla založena nová církev. Ba, bylo možno čekat, že vypukne pronásledování katolíků. Ti ovšem nebyli připraveni. Protináboženská akce nepřátel vyvolala však brzy reakci, která se projevila na několika stranách, a hlavně mladí lidé osvětlili na mnohých místech udatnost a vzbuzovali radostné naděje. To byl světlý paprsek ve tmě protináboženské zášti, a bylo na vůdcích, aby se neztratil. Česká liga akademická, jejíž senioři se hlásili k práci, získala si svou činností lásku katolické veřejnosti, kterážto láska se přenášela i na ty, kteří spolek budovali a byli dříve jeho členy. Duchovenstvo, jež zůstalo věrné, i ostatní očekávali od mladých laiků neústupnost v boji a pomáhali jim. Ale byla obava, aby nadšení nevyprchalo, poněvadž se objevilo příliš náhle, a pak, aby nezašlo do krajností. Tyto obavy bylo často slyšet od starších pracovníků, cítících všude bolševism a často se i obávajících kritiky. Tehdy byl dr. Nosek optimista, důvěřující v opravdovost mladých, a využil jí ke službě Církvi a idej, za něž bojoval.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Pastýřský list z konference německého episkopátu ve Fuldě. K pravidelné konferenci říšskoněmeckého episkopátu, která zasedala 19. a 20. srpna 1935 ve Fuldě, byly tentokrát obráceny žádostivé oči všech německých katolíků a právem. Z jejich organizací v posledním roce nezbylo toho už mnoho. Svazům mládeže zakázáno veřejné vystupování, tisk umlčen nebo zastaven. Proti řádům zakročeno umělými devisovými procesy. To všechno však bylo odůvodňováno bojem proti „politickému katolicismu“ a nebylo namířeno přímo proti katolické nauce a morálce, na které biskupové v těchto věcech, kde by jejich energické protestní vystoupení lehce bylo propagandou národně socialistickou zlehčeno, omezili se jenom na všeobecné odsouzení chytrácké a pokrytecké fráze o politickém katolictví, za kterou se novopohanské tažení národních socialistů schovalo. Nejslavnější obsah celého pastýřského listu, který biskupové z konference vydali a který byl v neděli 1. září předčítán ze všech kazatelen celého Německa, je však dogmatický, učitelský v nejpřísnějším slova smyslu. Je umírněný ve formě, ale naprosto rozhodný v obsahové všech pravd katolické nauky, na které Rosenbergova výchova a novopohanská propaganda měla nejvíce namířeno. Celý pastýřský list je novou energickou polemikou a odsouzením nejpodstatnějších naukových částí i praxe světového názoru národně socialistického, jak jej koncipoval především Alfred Rosenberg ve svém na index danému Mythu XX. století. V této knize, rozšířené ve 300.000 exemplářích po všech školách a knihovnách Německa a dané za směrnici národně socialistické výchovy ve třetí říši, je v duchu nordického rasismu především zavržen Starý zákon a apoštolů sv. Pavel. Je tam vysloven posměch všem dogmatům katolické Církve jako výronu orientálního ducha a kouzelnického kultu proti duchu nordickému, jehož podstatou je vědomí Boha v sobě. To je duchovní základ, lze-li tu mluvit o duchu, sebevědomí a pruského nároku severské rasy, s jejíž čistotou krve je tento duchovní obsah nerozlučně spojen. Němečtí biskupové vyvrátili už dříve „vědeckost“ těchto Rosenbergových thesů dokonale v jednotném spisku, který pod jménem „Studie k Mythu XX. století“ vyšel ve všech ordinárních listech všech diecézí německých. Na první pohled je v nich poznat i účast a argumentaci kardinála Faulhabera. Na tuto zdrcující kritiku své vědeckosti odpověděl letos Rosenberg zvláštní brožurou „Tmářům naší doby“, ve které znovu opakuje všechny blasfemie o původu Kristově, o panně Marii, o sv. Pavlu a znovu vyhlašuje, že Němec s tímto židovským křesťanstvím nemůže mít nic společného. Brožura vyšla už v nákladu půl milionu výtisků a byla zase rozhozena po všech školách, knihovnách, knihkupectvích i organizacích nár. socialistických celého Německa. Proto pochopíme, proč biskupové, vybízející německé katolíky k věrnosti u víře, přímo hájí „křesťanství s jeho pravdami v duchu starých proroků, evangelistů a apoštola Pavla“. Odsuzují dále Rosenbergovu metodu, která sestavila hří-

chy jednotlivých historických osobností katolických (a důkladně je zveličila) a tento seznam prohlásila za dějiny Církve katolické. To ostatně není nic nového, to dělali odpůrci Církve odkážíva. Biskupové pak připomínají, že tam, kde bylo ze škol odstraněno vyučování biblí, mají je rodiče doplnit sami doma. List odsoudil dále celé sterilizační zákonodárství a praxi a proti nár. socialistickému materialismu rasovému postavil katolickou pravdu, že „by bylo mravně osudné, posuzovati manželství jen s hlediska zachování čistoty rasy“. Poněvadž nové zákonodárství třetí říše manželství jinak neposuzuje, je zde i proti němu vysloven protest na celé čáře. To je tedy nepozoruhodnější na posledním pastýřském listu německého episkopátu: že znovu jasně staví katolicism a katolický světový názor proti oficiálně propagovanému novopohanskému světovému názoru národních socialistů; že hájí křesťanství historické a evropskou kulturní kontinuitu proti novému barbarství hitlerismu; že izoluje ideologii třetí říše v jejím duchu protievropejském a protikulturním. Dnes, v době úplné vnější mechanisace a zglajchšaltování německého života pod diktaturou hákového kříže, nozhoďně tedy není možno mluvit o jednotě německého ducha. Není ho a to je také jediná ještě naděje Evropy, vyslovená tentokrát v závěru pastýřského listu německých biskupů. Novopohanství nezvítězí nad Církví, praví tam biskupové, o tu obavu nemáme, ale strachujeme se o národ, jenž propadl takovým bludům a tak se octl na zcestí. Biskupové vyslovili tu krátce, co myslí o ideologii hákového kříže celý kulturní svět. Je pozoruhodné, že tento list byl v neděli 1. září předčítán v celém Německu, aniž by národně socialistické úřady proti tomu zakročily. Ministr dr. Frick dostal jeho text ve čtvrtek 29. srpna a vzal jej mlčky na vědomí. Biskupové při tom nařídili všem farářům, že k přečtenému listu nesmí připojit žádných svých poznámek a všechna kázání té neděle také odpadla. Tato forma ukazuje, že episkopát německý při veškeré neústupnosti ve věci víry a nauky katolické chce přece jenom dosáhnouti narovnání a udržování konkordátu pokojnou cestou. Tak tomu ovšem bylo od začátku při všech zákrocích episkopátu od fuldské konference 1933 až do dneška. Ze by národně socialistický režim byl ochoten ustoupit, to po všem, co se stalo a děje, není možno čekat, třebaž by kruhy hospodářské, vojenské a staré diplomacie s protikatolickým bojem nár. soc. vedení nesoehlasily.

Liturgický týden v Lovani. Kolébka liturgických týdnů je Belgie, kde vznikly z podnětu benediktinských mnichů. Dnes, kdy liturgické hnutí se šíří vítězně v celém světě a nese nádherné ovoce, nedovedeme ani dost ocenit dílo benediktinů, které tolik napomáhá náboženské obrodě a přináší vnitřní radost a štěstí nespočetnému množství věřících. A jestliže v moderní době i mezi protestanty a anglikány se projevuje zájem o katolickou liturgii, mají o to nemalou

zásluhu liturgické týdny, jež ukazují krásu a vznešenost liturgie. Letošní týden se konal v Lovani v benediktinském opatství Mont César, které vévodí Lovani. Episkopát zastupoval J. E. msgr Wiart z Malína. V Belgii liturgické hnutí je hierarchií nejen schváleno, nýbrž i organizováno. Liturgická modlitba byla tématem jednání a z ní hlavně žalmy. Chápání liturgické modlitby, chápání žaltáře, chápání mše a liturgického roku, toť témata jednotlivých přednášek. V bohoslužbě připadá žalmům čestné místo, to ví každý, nebo aspoň by měl vědět každý katolík. Zaltář je pevným základem liturgické modlitby. Zbožnost žalmů, která převyšuje všechny staré modlitby, je přirozená, lidská, kolektivní, liturgická. Tato zbožnost živila tolik svatých duší izraelského národa. Kristus a Církev vysvětlují žalmy. Křesťan, chce-li proniknouti do duše bohoslužby, musí tedy žalmy studovat a znát. Jak jinak bude nahlížet na misál, bude-li chápat smysl žalmů? Proto liturgický týden, který byl téměř výlučně studijní, měl zdůvodnění a vykonal pěkný kus práce.

Katolické školství v Anglii. Angličtí katolíci bojovali a bojují svůj zápas o konfesijní školu se skutečným zdarem a hlavně v posledních letech dosáhli velikých úspěchů, jak oznamuje časopis „Universe“. Od 1. dubna 1934 do 1. dubna 1935 bylo vládou povoleno otevření 24 nových katolických škol a rozšíření 31 škol. V nových školách může být umístěno 6.310, v rozšířených 3.590 žáků. Tato zpráva je tím potěšitelnější, že na státních školách v téže době se zmenšil počet žáků o 99.358, což lze přičísti na vrub ustavičně klesajícímu počtu porodů v Anglii. R. 1933—1934 navštěvovalo katolické školy, jichž bylo 1.215, 401.952 žáků, r. 1934—1935 již 410.000 žáků. Zvlášť radostným zjevem je, že přibývá v poslední době žáků na středních kat. školách, které se těžce probíjely. R. 1931 bylo na 107 těchto školách 25.256 studujících, r. 1935 na 120 školách 30.229. K tomuto počtu přistupuje ještě 58.129 žáků na klášterních a státem neuznaných školách. O katolické školy byl dlouho sváděn ostrý boj, ale zdá se, že i anglikáni již nahlízejí, že katolická Církev má na své školy plné právo. „Church Times“, časopis anglikánské církve, proto napsal: „Katolíci angličtí se plným právem domáhají práva, aby jejich děti byly vychovávány v katolických školách katolickými učiteli pod katolickou kontrolou. Zádají právem včlenění do národního školského systému na stejném základě, jako přívrženci nekonfesního světového názoru. To je rozhodná a logická politika, která bude ustavičně hájena. Kdyby i anglikánští biskupové měli tuto pevnou linii, pak by zitra dosáhli církve snadno toho, o co dnes usilují. Ohromný význam konfesijních škol pro duchovní život národa není dodnes doceněn. V mnohých oblastech Anglie existovaly tyto školy v samých počátcích školského vzdělání, když začaly být školy zakládány. Následky potlačování konfesijních škol se vždy objevují

tak po 20 letech. Tak mnohý kraj vděčí za svoji nynější duchovní sílu výlučně konfesijním školám. O tento nepopíratelný fakt se právě opírá katolická autorita, usilující o katolické svobodné školství.“

Návrat ke katolicismu v Canterbury. Po prvé po 400 letech byla sloužena v Canterbury, sídle anglickánské primasa, pontifikální mše svatá. Příležitostí byla oslava sv. Tomáše Mora a účastnilo se jí na 15.000 věřících. Katolické listy anglické mluví o této události jako o významném datu pro celé království a netají se nadějí, že i Canterbury se stane časem katolickým městem.

Socha sv. Dona Bosca v basilice svatopetrské. Sochař Canonica, který postavil v basilice svatopetrské sochu Benedikta XV., pracuje nyní na soše sv. Dona Bosca, která bude rovněž umístěna v tomto chrámu. Výsadou zakladatelů řádů a kongregací je, aby jejich sochy byly umístěny v tomto velechrámu křesťanstva. Socha sv. Dona Bosca bude umístěna ve výklenku nedaleko sochy sv. Petra. Nad touto sochou je obraz Pia IX. Podle tradice totiž žil sv. Petr v Římě 25 let. Ježto dosud žádný papež nevládl tak dlouho, říkalo se: „Nevidíš nikdy let Petrových.“ Pius IX. dovršil 25 let své vlády r. 1871 a kanovníci od sv. Petra se usnesli umístiti nad sochu sv. Petra podobiznu Pia IX. s příslušným nápisem. Ostatně i Lev XIII. řídil Církev přes 25 let. Canonica tešá sousoší sv. Dona Bosca z kusu mramoru, vážícího 67.000 kg. Ke sv. Donu Boscovi se tulí dva hoši, Dominik Savio, o jehož svatořečení se jedná, a syn jednoho Indiána, Namuneury z Patagonie, který byl obrácen i s otcem salesiánským misionářem. Je známo, že sv. Bosco poslal první své misionáře do Patagonie a vedl je Cagliero, který byl později jmenován kardinálem.

Z misíí. Čína má 89 biskupů, z nichž je 14 Číňanů, 20 apoštolských prefektur, z nichž 8 čínských. Ze 4.014 kněží je domorodých 1.647. Domorodých sester čínských je 3.319 proti 1.831 cizím. Katechistů je 11.833, z nichž je 7.381 mužů a 4.452 žen. Učitelů katolických je 14.922, z nich 8.683 mužů a 6.249 žen. V roce 1935 přibýlo 2100 nových učitelů. Katolíků je v Číně 2.702.468, o 78.908 více, než v minulém roce. Katechumenů je 465.000. — K knížectví indického Bobbili byl jmenován ministrem katolík Somma Reddi. — Španělské dominikánky otevřely novou nemocnici ve městě Forchov. Ošetřovatelkami jsou dominikánky, z nichž je 12 čínského původu. — Maristé mají na Cejlonu 3 školy a v Číně 17. Největší kolej je v Šanhaji, je to kolej sv. Františka Xaverského, která má 1.300 žáků. — V belgické Oubangui, africké kolonii, lze pozorovat rychlý rozmach katolicismu.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Padesáté výročí smrti E. Hella. Tři měsíce po oslavovaném Viktoru Hugovi zemřel v Keromanu v Bretani Ernest Hello, jehož charakterizuje výstižně Ed. Drumond těmito slovy: „Genius prošel, nepozorován, XIX. stoletím.“ Hello byl z nejkrásnějších, ne-li nejkrásnější a nejvznešenější postavou XIX. století ve Francii, která se přece může chlubit slavnými básníky, spisovateli, umělci, mysliteli. Byl zneuznán a nelze vypovědět utrpení, které mu toto zneuznání, nejen od nepřátel, nýbrž i katolíků, působilo, neboť se považoval za hlasatele věčné pravdy, která byla odvržena. Ale toto zneuznání lidí přivádělo ho stále blíže k Bohu, k němuž pronikal svými hlubokými studiemi, rozjímáním a pak modlitbou. Propasti jeho myšlenek, jeho víry a jeho lásky, jež jsou utajeny v jeho osobě, a z ní byly vynášeny do knih, jsou jakoby prosyceny nekonečnem, k němuž se ustavičně vracejí. Zínil pro ně stejně jako zínil po slávě Boží, trpěl pro ně a jeho opuštěnost byla palčivým plamenem po celý život. Jeho dílo je ohromné ne počtem stran, nýbrž světle, jež jimi prosvítá. Již prvá větší kniha, vyšeďší v letech padesátých, „Rena a atheism v Německu v XIX. stol.“, odhalila hlubokou inteligenci myslitele, zivěného sv. Augustinem. Tato kniha jest nebojácým a skvělým útokem proti zbožňovanému hlasateli scientismu, E. Renanovi a jeho dílu „O budoucnosti vědy“. Ve 4 kapitolách jasně a logicky přísně dokázal, že nauka Renanova vede osudově k negaci náboženství, vědy, života i umění a proti této negaci vytyčil kříž, Boha, v němž vše trvá, mluveny slovy sv. Pavla, která jsou mostem celé knihy. A po této prvé knize následovaly další: „Fysiognomie světů“, „Slova Boží“, „Clověk“, mohutná trilogie, v níž vznešenost vědy, víry, umění jest oblita zářícími paprsky absolutna, „Misky

vah“, „Podivuhodné příběhy“, „Den Páně“, „Angela Foliánská“, „Ruyshock Podivuhodný“, „Století“. Posmrtně byly vydány knihy meditací a modliteb „Od nicoty k Bohu“ a „Modlitby a rozjímání“. K nám začali uvádět tohoto genia p. Florian a P. S. Bouška a po nich Kuncíř. S. Bouška tlumočil „Fysiognomii světů“, ve Staré Říši vyšla „Slova Boží“ a „Clověk“, u Kuncíře v překladu Krlínové „Den Páně“ a „Podivuhodné příběhy“. Posledním dílem u nás přeloženým jsou „Misky vah“, vydané přede dvěma lety ve Staré Říši panem Florianem, kterému patří největší dík za to, že E. Hello zapůsobil i u nás na mnohé lidi velice pronikavě.

Zásluhna práce na poli filmovém. Film byl u nás katolíků a jest ještě stále opomíjen. Dosavadní pokusy oživit zájem katolické veřejnosti o film a jeho zužitkování jak propagacím, tak i obchodní, ztroskotaly. Svého času byl to brněnský Paxfilm, který vzbuzoval jakési naděje, ale ani o něm není dnes téměř slechu. Dnes vlastně máme jedinou naši korporaci, která zajímá se o film; jest to Filmové sdružení čsl. Zakladateli jeho jsou známý přírodopisec dr. Závadský S. J. a ředitel Ludvík Safránek. Podniknuto bylo již několik dobrých akcí. A kdyby nic jiného, tak svou cenzurou vykonalo Filmové sdružení veliký a zásluhný kus práce. Cas od času vydává totiž seznam nových i starších filmů, jež svědomitě recensuje a klasifikuje, zda se hodí pro předvádění a zda jsou nezávadné. Měřítka to není nijak úzkoprsé, ale svědomité. Sdružení vydává také občasně korespondenci, kde přináší seznam recenzovaných filmů a informuje o novinách z kinematografie. Přejeme práci Filmového sdružení hodně úspěchů a pochopení. ff.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Oxford středem katolického sociálního hnutí v Anglii. Sociální činnost anglických katolíků může se pochlubiti v minulém století několika velikými úspěchy, z nichž největší byl jistě zásah kardinála Maninga do ohromné stávky dělnictva přístavních měst, která právě díky zásahu kardinálovu dopadla ve prospěch dělnictva. Ale soustavně je studována sociální otázka až po světové válce a největší zásluhu o to mají jesuité. Tito již před válkou založili v Oxfordu „Catholic Social Guild“, která je dnes rozšířena ve všech anglických diecích. Cílem jejich jest prohloubení a rozšíření sociální nauky Církve a výchova dobrých vůdců. Na podnět vůdce Gild P. K. Platena, byly zavedeny letní sociální kursy v Oxfordu, které jsou letos

pořádány již po šestnácté, a z nichž vycházejí katolickému dělnickému hnutí znamenití vůdcové. Ne méně důležitou je „Catholic Workers College“, založená r. 1921, jakási vyšší sociální škola. Posluchači této školy absolvují dvouletý kurs, po němž dostávají diplom od oxfordské university. V prvním roce se přednáší etika, náboženská filosofie, katolická sociologie a dějiny, ve druhém národní hospodářství. Dosud obdrželo diplom 50 posluchačů.

Italské válečné přípravy, zatížení státní pokladny a měna. Tvrdí se, že pasivita italské obchodní bilance a oťes liry jest důsledkem válečných příprav. Jelikož tato pasivita trvá již několik let, jest zřej-

mo, že s africkým tažením nemá nic co činit. Příčinou toho úkazu jest nedostatek surovin. Položka za nákup surovin byla v dřívějších letech hrazena z **vystěhovaleckých peněžních zásluh** a z výnosu **cizineckého ruchu**. Zdroje ty však jsou stále slabší. Peněžní zásluky vystěhovalectví však již nedocházejí v dostatečné míře, snad pro nebezpečí válečné, nýbrž pro znehodnocení jihoamerických valut a severoamerického dolaru. Znehodnocení těchto valut, ve kterých dostávají italská vystěhovalectví mzdu, zúžuje stále více a více rozpětí mezi životními výdaji a mzdou, takže na zásluky příslušníků do Itálie zbývá pořád méně a méně. Zmenšení příjmů z cizineckého ruchu nastalo pak všeobecnými devisovými předpisy a znehodnocením měn vůbec. Mimo to se v odborných kruzích tvrdí, že turistu dnes již netáhne moderní comfort a opíčení se po přepychových hotelích amerických, nýbrž prostota, klid, čistota. Pro nebezpečí italsko-habešské války vypovídají britské velkobanky italským bankám a podnikům úvěry. Pro Itálii, která musí v cizině nakupovat bavlnu, surovinu gumu, kávu, čaj, nerosty, petrolej, nikl, cín a různé válečné potřeby, jest to těžká rána. Nedostatek surovin a otrocká závislost na zahraničních nákupech jest v Itálii uváděna jako jedna z hlavních důvodů k východoafrické výpravě. Případné politické vítězství však není s to, aby zbavilo italskou vládu rázem starostí s opatrováním devis spojené. Než se kýžená vlastní produkce uvede v chod, uplyne ještě mnoho let. Tak na př. kaučukové plantáže jsou produktivní až za šest let atd. Když roku 1914 vypukla světová válka, zavlád ve státních pokladnách zmatek, neboť bylo nutno náhle vydržeti miliónovou armádu branců. Národní hospodáři soudí, že by dnes takový zmatek nenastal, neboť beztak průměrně šestina obyvatelstva žije z podpor ze státní pokladny. Tak na př. ve Velké Británii byl r. 1931 počet osob nezaměstnaných, beroucích podpory ze státní pokladny,

větší, než nejvyšší stav anglického vojska za světové války. K tomu přistupuje okolnost, že ve většině států přes veškerou racionalisaci v soukromých podnicích, zejména v malých zemích, se udržuje armáda úřednictva z dob prosperity. Tragické jest, že z důvodů stranícko-politických se reformy dají provádět jen velmi pomalu a tak — pokud to půjde — žijí u svých vlády tisíce na úkor produkujících a lopotících se lidí. Státní pokladny zatěžují pak subvence organizacím výrobním a prodejním, různým podnikům tiskovým atd., což pro celek se v poměru k investicím nevyplácí. Takové neproduktivní zatížení soukromého hospodářství se projevuje **ohrožením měny**, neboť státy žijí z úvěru národních bank. Zlaté krytí měnové se zcvrkává, omezuje se pouze na zajištění zahraničních závazků. Zmínili jsme se, že britské velkobanky již nechťejí povolovati italské vládě úvěr s odůvodněním, že prý je její měna válečným nebezpečím ohrožena. Soudíme však, že to není jediný důvod. Velkopenněžnickým vrstvám nemůže být totiž také lhostejno, chystá-li se velký zákazník k soběstačnosti a časem by mohl dokonce dodávat i jiným státům. To ovšem ohrožuje měšec oněch finančních magnátů, kteří v britských osadách miliardovými investicemi financují plantáže, doly atd. Konečně věřitelé Itálie se obávají, že by Itálie mohla po vzoru francouzském přikročiti — až to bude „za to“ stát — k devaluaci, čímž by zlaté krytí rázem stoupl o 39 na 52 proc. V koloniálních podnicích hrají spořádané peněžní poměry v zemi dobytatele nepodcenitelnou úlohu. Domorodcům imponuje zvonící kov. Proto také italská vláda běže z oběhu stříbrné peníze a dává z nich ve Vídni raziti tereziánské tovary. Není přece zapotřebí omezit se pouze na střelbu z pušek a kanonů. Je, jak stará zkušenost učí, lidštější prostředek, neméně účinný, který není obsažen v branných předpisech pro fašistické hrdiny: zvonící stříbro. —alm—

Ž i v o t p o l i t i c k ý

Domáci:

Centrum čistě politických obtíží v současném vládním režimu. Kdo se domníval, že po květnových volbách nabude vládní politika nového tvaru a že jí volby dají nový živoucí podnět, je na začátku politické podzimní sezony zklaman. V největší vládní straně trvá stále podivný stav, že si strana neodvažuje zvoliti předsedu, což je důkazem nevyrovnanosti sil v této straně a nedostatku jasné orientace a vůdčí autority. Tím trpí vláda i republika. Ovšem, souvislosti věcí jsou hlubší a více se o nich v předních politických kruzích mluví, než veřejně píše. Základní význam v tomto smyslu má otázka presidentská. „Hospodářská politika“ nazvala jí správně centrem politických věcí u nás. Komentovala článek V. Rehoře ve „Venkově“ o presidentu republiky a na poznámku Rehořovu, že už v parlamentních volbách vyskytla se tam, kde se mluví o levici, kombinace o blízkých presidentských volbách, dodává, že taková kombinace se vyskytla i tam, kde se mluví o pravici. Trochu s nadsázkou a s určitou jednostranností píše list, že kombinace ta zpomaluje chod vládních prací a přímo je ztěžuje, ne-li znemožňuje. Zvláště pak v posledních dnech, píše list, šíří se pověsti, že prezident vzhledem na své stáří chce se své hodnosti vzdáti nebo aspoň dočasně resignovati na její výkon. „Shodovala-li by se tato pověst o presidentově vůli resignovat, musili bychom litovat podobného rozhodnutí, kdyby však bylo neodvolatelné, bylo by nutno, byť s politováním, ale přece jen bez sentimentu se s ním smířiti a přistoupiti k presidentským volbám, a to čím dříve, tím lépe. Věčné otázky velmi zde souvisí s otázkou osobní. Oddalovat řešení znamená jít blíže ke státní krizi.“ List varuje před úmyslným odsunováním a varoval by i před volbou t. zv. nepolitických osobností, protože by to v daném případě znamenalo jen zesílenou vládu stran a ohrožování demokracie. — Největší obtíž je v tom, že až dosud se domnívala větší část agrární strany, že z titulu demokracie má právo na nominaci kandidáta presidentství, kdyby dosavadní prezident resignoval. Věc je ovšem taková, že bychom pak „z titulu demokracie“ měli presidenta, předsedu vlády i předsedu sněmovny z téže strany a to strany, která k tomu má ministry vnitra, národní obrany, zemědělství, zemské presidenty a takřka celou státní byrokracii. Připočteme-li k tomu hospodářskou moc této strany, její monopoly, finanční podniky a účasti v průmyslu, zejména zbrojním — — — dostali bychom se rychle do situace, kdy by teoretikové demokracie mohli sice ještě dokazovat, že se nic nestalo, ale praktické by se viděly už v režimu docela autoritativním, abychom neužívali neoblíbeného slova o faktické diktatuře, jež by skutečnost vyjádřilo vlastně lépe. Proto se uvažuje v určitých kruzích, že by v takovém případě republika nesnesla, aby se zejména z ministerstva vnitra stalo něco podobného jako z ministerstva zemědělství. Jedno je pravda. Zcela jedinečná a neopakovatelná autorita prvního presidenta umožňovala a činila nesitelnou velkou přemoc strany agrární. Změna na nejvyšším místě státu by si vynutila — měli-li bychom zůstat ještě v demokracii — rovnoměrnější rozvrstvení moci v republice.

Společná aktivita socialistických vládních stran na začátku podzimní politické sezony. Společný projev obou vládních socialistických stran v pražské Lucerně, na němž promluvil ministr sociální péče Nečas a poslanec Klapka ukazuje, že socialistické strany cítí nutnost, vymeziti svou politiku v parlamentě neodvisleji od jednostranné iniciativy agrární strany než tomu bylo doposud. Ministr Nečas konstatoval, že sice nezaměstnanost u nás klesla z 830.000 v únoru na 556.000 koncem srpna, že jeví tedy tendenci sestupnou i proti loňsku (v únoru 1934 920.000 nezaměstnaných), avšak že trvale kles-

la životní úroveň i všeho zaměstnaného dělnictva. Mzdy zaměstnaných totiž v posledních 5 letech poklesly tak, že počet zaměstnanců, zařazených do nejnižších mzdových stupnic u Ústřední sociální pojišťovny (se 4 až 12 Kč denní mzdy) stoupl ze 40 proc. všech zaměstnanců na 53 proc., za to však poklesl počet zaměstnanců s nejvyšší mzdou 36 Kč z 15 proc. na 8 procent. Za této situace tím tížeji pociťuje dělnictvo přívál drahotní vlny. Ministr Nečas vidí odpověď v potírání neodůvodněného zdražování (avšak většinou je odůvodněno), dále v zákazu používání jedlých brambor k výrobě líhu, v dovozu levných brambor a dobytka, zvýšení dovozního kontingentu umělých tuků. U cukru reformou kartelového hospodářství. Hlavně však nutno opatřovat práci nezaměstnaným a to veřejnými pracemi a opatřeními dostatečného množství levných, neinflačních peněz pro hospodářské podnikání. V podobném smyslu mluvil i nár. soc. poslanec Klapka, který přímo na konci řekl, že stoupající cenová úroveň v zemědělství je vyvažována sníženou úrovní kupní u ostatních vrstev. Zde byl také hrot a politický smysl společného socialistického projevu. Fakt je, že socialistické strany jsou tlakem konsumentů donucovány k nové politice ve vládě a že zdražovací vlna nemůže za snížené hladiny mzdové přilížit dlouho pokračovat. Je nutno ovšem především rozmnožiti pracovní příležitosti a to nepůjde bez širšího plánu jak pro výrobu zemědělskou, tak průmyslovou a úvěrově finanční. Trvalý státní deficit rozpočtový ukazuje, že není už na uvažování bez činů mnoho času nazbyt.

Nová taktika komunistické strany v Československu. Nové směrnice, dané posledním sjezdem III. internacionály všem sekcím v Evropě, začínají se provádět už v Československu a soustřeďují se v první konkrétní akci: proti drahotě, se současnou devisou proti válce a fašismu; a to má být prováděno jednotnou frontou socialistickou, akční jednotou všech tří socialistických stran, vládních i opozičních komunistické. Komunisté, byvše odmítnuti od dvou svých partnerů, svolali si první zářijový týden do Prahy v týž den do třech sálů (Lucerna, Smíchov, Plodínová borta) svá vlastní shromáždění, na kterých referovaly Šmeral a Gottwald o usneseníh kominterny a boji proti drahotě. Nové směrnice znamenají velmi radikální obrát v dosavadní taktice, způsobený novou mezinárodní situací a hlavně postavením sovětského Ruska. Od nastoupení Hitlerova je sovětský stát ohrožen nebezpečím současného napadení dvěma mocemi: na Dálném východě Japonskem, na evropské západní hranici Německem a možná i Polskem. Tento útok by sovětské Rusko nevydrželo. Pod hrozbou této možné porážky a rozchvácení okrajů sovětského státu, provedla jak zahraniční politika sovětská, tak Stalin radikální změnu celé politiky sovětského Svazu i třetí internacionály. Nejdrív ovšem politika zahraniční. Sovětská vláda vstoupila do Společnosti národů, opouštěná Japonskem i Německem a navrhla všem sousedům smlouvy o neútočení. Pak šla dále a návrhem t. zv. východního paktu v dorozumění s Francií chtěla dosáhnouti, aby si všechny státy východní Evropy zaručily své hranice a pomoc vojenskou proti útočníkovi na hranice, ať je to kdokoli. V paktu mělo být Německo, Polsko, Sovětské Rusko, Československo a baltické státy: Estonsko, Finsko, Lotyšsko i Litva. Prakticky to znamenalo bariéru proti německému expansivnímu pochodu na východ. Toť se rozumí, že hitlerovské Německo celý plán odmítlo a s ním také Poláci. Baltické státy váhaly a tak byla uskutečněna jenom obranná aliance vojenská Francie-Ceskoslovensko-Sovětské Rusko na ochranu hranic těchto tří států. Je to jenom část plánu východního paktu a jedná se dále, aby k němu přistoupili Němci s Poláky aspoň nějakou mírnější a méně závaznější formou. To ovšem je nepravděpodobné a Němci by to udělali jenom tehdy, kdyby naděje jejich na výpůjč klesly na nulu. Tak

zbývá obecné zbrojení a čekání, co bude dál. Sblížení mezi Ruskem a jeho spojenci zatím pokračuje jak bylo vidět na účasti sovětského generálního štábu na čsl. manévrech současně s Francouzi, Jugoslavií a Rumunou. Za těchto okolností bylo úplně vyloučeno, aby komunistická internacionála prováděla dále politický rozvrat, vojensky zrádnou a revoluční taktiku uvnitř států, spojených se sovětským Ruskem. Proto otočil Stalin a za ním celá kominternu o 180 stupňů a poslední sjezd v Moskvě přijal novou, oportunní taktiku, obsahující tyto směrnice. 1. Hlavní boj komunistických stran Evropy musí směřovat proti fašismu a fašistickým státům s Německem v čele; to jsou nepřátelé sovětského svazu a tomuto nejvyššímu cíli, chránit sovětský svaz, se musí podřídit i třetí internacionála. 2. Proti fašismu mají komunisti, je-li třeba, jít se všemi socialistickými stranami, ba dokonce s měšťáckou demokracií, která je vždy lepší pro svobodu i komunistických stran než fašistická diktatura. 3. Komunistická strana nesmí nadále dělati protivojenskou, protizbrojní agitaci v armádách spojenců sovětského Ruska. Proto letos po prvé za manévru nešťvali komunisti proti armádě, která na manévrech hostila velitele rudé armády sovětské. 4. K nozšíření vlivu mají komunistické strany počítati s danými poměry ve státě, dovolávat se revolučních tradic ve vlastním národě (u nás táboritské) a nemají už pohrdavě mluvit o národním samostatnosti. 5. Samostatnost československou mají komunisti prohlašovat za nedotknutelnou proti německému fašismu a Hitlerovi. V případě přepadu republiky Hitlerem budou prý komunisti boj národa považovat za svůj, za spravedlivý a vytrvají v něm po boku ostatních vrstev čsl. demokracie. 6. Konečně mají usilovat o jednotnou frontu všeho socialistického dělnictva, ale už nikoli bojem proti „sociálfašismu“, nýbrž proti fašismu; proti válce a pro mír; pro vyšší životní úroveň lidu a demokratické svobody; a nemají při tom ani požadovat zásadní vystoupení ostatních socialistických stran z vlády. Tohle všechno je tak velká změna proti komunistické taktice minulých let, že není divu, že ji nestráví tak hned ani komunistické masy ani strany socialistické. Bylo by však chyba, kdybychom tuto taktiku podceňovali pro nejbližší budoucnost. Komunisté v posledních volbách přes všechno očekávání udrželi svou sílu. Ztratili v německém území ve prospěch Henleina, získali však jinde po republice a stali se stranou více svým složením československou. Když nyní nechají prázdného revolučního žvanění, boje proti čsl. státu a armádě a omezí se na prosté požadavky po zvýšení životní úrovně lidu, na opatření práce nezaměstnaným, na boj proti drahotě, nebude divu, když nejdřívší masy lidu budou nakloněny pozorněji naslouchat jejich hlasu, než tomu bylo dosud. Tato rozumnější komunistická demagogie bude tlačit druhé dvě socialistické strany vládní a bude podporovat tendence po jednotné frontě socialistické. V této perspektivě je skryto nebezpečí pro dosavadní systém vládní. Něco už tato taktika způsobila: že se socialisti museli postaviti otevřeně proti dalšímu zdražování životních potřeb, ačkoli zvýšení cen bylo přece nepřímým úmyslem celé vládní politiky od ukončení deflačního období (devalvace, obilní monopol). To te po prvé (jak se zmíníme jinde), co socialistické strany vládní se postavily proti dosa-

vadní linii strany agrární, kterou až dosud podporovaly a co se srazily v tomto bodě pevněji dohromady. S tím souvisí také prohlášení ministra financí Trapla, že na další devalvaci není ani pomýšlení, že rozpočet musí být vyrovnán a úroková míra snížena. To není sice žádný následek nové taktiky a tlaku komunistické strany, ale ona přece jen přispěla k větší rozhodnosti socialistických stran v boji proti zvyšování cen životních potřeb. Budou-li komunisti provádět novou taktiku umírněně a chytře dále, bude se tlak jejich na socialisty stupňovat a společná vystoupení všech tří socialistických stran (třeba proti válce a fašismu, za mír a chleba) ještě nedávno odmítaná, mohou se v dohledné době uskutečnit. To vše bude znamenati i novou situaci pro občanské strany demokratické a jejich vládní spolupráci; pro občanské strany vládní i dosud opoziční.

Z a h r a n i č n í :

Dva noví, mladí jugoslavští ministři. Ministrem nově zřízeného ministerstva pošt, telegrafu a telefonu v Bělehradě byl jmenován dr. Branko Kaludjerčič, poslanec, a ministrem bez portfeuille synovec bývalého vůdce Slovinců Kreka, advokát dr. Miho Krek. Oba dva jsou mladí lidé z poválečné politické generace. Dr. Kaludjerčič narodil se r. 1891 v Sarajevě, studoval ve Vídni, kde dosáhl také doktorátu. Jako student pracoval i v českém vídeňském Sokole a v ruském kroužku. Když se v červenci 1914 vrátil ze svých vídeňských studií do Sarajeva, byl tam v oně vzrušené době zatčen a souzen rakouskými soudy pro velezradu, ale pro nedostatek důkazů nakonec osvobozen. Poslancem se stal dva roky před vyhlášením diktatury, roku 1927. — Dr. Krek, advokát lublaňský, se narodil roku 1897, je mu tedy teprve 38 let. Práva studoval v Záhřebě a Lublani, byl redaktorem hlavního listu slovenské lidové strany „Slovenec“ a před pěti lety otevřel advokátní kancelář v Lublani.

Poměry ve Španělsku se zlepšují, jak nedávno prohlásil předseda vlády, vyzdvihuje několik známek tohoto zlepšení: veřejný klid, obnova principu autority, zvýšenou národohospodářskou činnost. Státní finance jsou uváděny do pořádku, což nebylo a není věcí snadnou v zemi, v níž radikální živlové hospodařili velice dlouho. Komunisté sice se neradi podrobují řádu, ale je jim znemožněno šfít dále anarchii v zemi. Postupuje se proti nim přísně. Na 1. srpen ohlásili silnou akci, ale nepochodili. Jako u nás, tak i ve Španělsku chtějí získat komunisté sympatie dělnictva, prohlašujíce jednotnou frontu, což je dobře promyšleno s ohledem na obecní volby, jež se mají konati v příštích měsících. Katolíci jsou v poslední době velice čilí. Katolická universita v Santanderu uspořádala zvláštní kursy, které byly hojně navštíveny, hlavně kurs pro kulturní a theologické otázky. Ve Svatém Sebastiánu byl uspořádán mezinárodní universitní sjezd, na němž mluvili nej přednější spisovatelé a vědci španělští i z ciziny. Hojně navštíven byl i „Týden pro Církev a vlast“. Na zimu svolává mládež své členy na studijní kursy, které se budou konati v Madridu.

Z k n i h a s o p i s ů

Chcete být informováni o školských otázkách? V dnešní době se neobejděte žádný veřejně činný katolík bez náležitých informací v otázkách školských. Ať jsou to členové místních školních rad, důvěrníci čsl. strany lidové, členové okresních školních výborů a všichni, kteří přicházejí se školou do styku, katecheté, učitelé náboženství a zejména literární učitelé měli by si předplatit a čísti Věstník katolického učitelstva. Pro učitele přináší přehled všech školských událostí, registraturu kulturního dění, řadu článků z učitelství praxe i článků teoretických z pedagogiky a didaktiky, právní porady a články informativní o škole. Každý odběratel má nárok na bezplatnou právní poradou týkající se otázek školských. Informuje o učitelských místech a vede v patrnosti vypsaná místa učitelská. Soustřeďuje všechnu školskou akci katolickou. Věstník katol. učitelstva vstupuje po prázdninách do nového ročníku. Ročně 20 čísel s několika přílohami za pouhých 25 Kč. Nezbytná pomůcka každého školského pracovníka! Redaktorem jest odb. učitel Fr. Hanzelka v Hodslavicích. 1. číslo nového ročníku vyjde k 10. září 1935. Vyžádejte si ukázkové číslo a přihlaste se za odběratele v administraci Věstníku katolického učitelstva, Přerov, Masarykovo nám. 16. Je to

jediný časopis katolického učitelstva u nás, jehož vydavatelem je Říšský svaz katol. učitelstva v CSR. Podpořte jeho odebíratelům také akci katolického učitelstva!

Vaškova příručka sociologie, o níž jsme v „Životě“ psali, je v tisku a v nejbližší době přijde do prodeje. Dílo bude mít 264 stran formátu, v jakém vydány překlady encyklik. Již nyní jeví se o dílo veliký zájem.

II. vydání českého překladu životopisu Piera Giorgio Frassati. Protože první vydání Cojazzioho životopisu Piera Giorgio Frassatiho v českém překladě kan. dra Kulače bylo úplně rozebráno, přikročila Edice Krystal, Olomouc, Slovenská 14, k vydání dalšího vydání této významné knihy.

III. díl pastýřského bohosloví dokončuje a svými bohatými zkušenostmi obohacuje kan. dr. Foltynovský z Olomouce. Naši pastorałce dostane se tak důležitého moderního díla. II. vydání Liturgiky téhož autora vyjde během října.

Jubileum deseti ročníků revue „Na hlubinu“, která za ta leta stala se reprezentantem tisíců,

má být oslaveno zvláštní poutí čtenářů a přátel revue do Říma. Pout navštíví vedle obvyklých míst Benátky, Florencii (s návštěvou kartuziánského kláštera), Assisi, Řím (4 dny) a Padovu také Ostii, Bolognu, Sienu a Pisu, jimž se obvyklý pořad poutí vyhýbá. Originelní je, že pout „hlubinářů“ bude se konati — v zimě. Podle dosavadních propozic vyjela by výprava z Prahy v noci z Božího hodu na svátek sv. Štěpána přes Vídeň, takže by zasněženými Alpami a Semmeringem jela ve dne. Vůdcovství pouti obstarají si redaktori „Na hlubinu“, kteří let v Itálii a zvláště v Římě studovali. Poutí potrvá 12 dní. V zimě je podnebí v Itálii velmi příhodné k cestování, lepší jak v horkém létě. Casu ve vlaku využito bude k přednáškám, duchovním i kulturním, o programu cesty. Stravování bude větším dílem v jídelním voze, což je přednost proti jiným poutím, kdy na cestách bývá jen studené stravování. Poplatek za cestu, ubytování, stravování, vstupné atd. celkem asi 1600 Kč. Přesná data budou sdělena. Pout schválil generál dominikánského řádu P. Gillet, který také uvede poutníky k sv. Otci. Položení doby pouti do vánočních prázdnin přijde vhod těm, kteří nemohou v době velikonocní. Přihlášky zašlete na redakci revue „Na hlubinu“, Olomouc, Slovenská ul. 14.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II, Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II, Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Dr. Bedřich Vašek, Katolická akce sociální. — K. Reban
Po katolickém sjezdu: Bo bude se školou? — Ant. No
vák, Katolíci v odboji. — Naděje v Petra. — F. Skácelík
Základy katolické politiky. — Oliveira Salazar. — Dr. Jan
Bartoš, Kluk na posvěcení. — K. Hroch, Několik snímků
z našeho školství. — Velký den našich salesiánů. — Živo
náboženský, kulturní, hospodářský a sociální, politický
— Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 30. září 1935. Ročník XVII. Číslo **18**

Dr. Bedřich Vašek:

Katolická akce sociální.

Jest rozdíl mezi „Katolickou akcí“ v přesném slova smyslu a „sociální činností katolíků“. Jest sice i Katolická akce činností sociální, protože působí na společnost a pracuje prostředky sociálními. — Jest dále i sociální akce akcí katolickou potud, že chce vnášeti katolického ducha do společnosti. Avšak „Katolická akce“ v přesném slova smyslu je činností pod vedením církevních představených a z jejich poslán; kdežto „sociální akce“, jak zde ji chápeme, jest akce vycházející z iniciativy jednotlivých katolíků bez oficiálního zásahu církevních představených a konaná na vlastní odpovědnost těchto jednotlivců. Katolíkům se dostane pod vedením církevním řádné výchovy jak povahové, tak sociální — a nyní jděte do světa a pracujte na svou vlastní odpovědnost; jako architektu se dostane na technice odborného vzdělání, a pak jdi, praxí se upevní v odborném vědění, a potom pracuj na vlastní odpovědnost.

Poněvadž sociální akce jde na osobní odpovědnost katolíků, smí býti pro tyto akce a příslušná zařízení používáno přívlastku „katolický“ jen za jistých předpokladů. Když se plývá slovem „katolický“, pak snadno i lidské omyly, ano i zřejmě přehmaty proti mravnosti mohly by se krýti jménem „katolický“, (na př. když se zvrhl život v „Katolickém domě“ v neštěstí a tancovačky) a tak by mohlo dojít k zprofanování nebo zkompromitování tohoto jména. Přívlastek „katolický“ ať je vyhrazen pro takové instituce a akce, které jsou v oficiální závislosti na církevní vrchnosti, nad kterými tedy církevní vrchnost má kontrolu a za něž také nese plnou odpovědnost.

Při sociální činnosti ať se katolíci chrání módní chorobné negace a kritisovačnosti.

Při sociální akci ať katolík dobře počítá se svými schopnostmi jak duševními, tak zdravotními, tak majetkovými. Komu se dostalo darů jen průměrných, ať splní jen své povinnosti v nejbližším okruhu. Dal-li mu Bůh dary a možnosti větší, ať podle nich rozšíří rozsah své působnosti. Dal-li mu možnosti mimořádné, ať pracuje velkoryse. Je neštěstím, když se katolík pouští do akcí, které jsou nad jeho možnosti; je neštěstím, když neudělá to, co vzhledem na jeho možnosti lze právem od něho očekávat.

Bývá výhodné, spojí-li se katolík pro sociální akci s jinými stejně smýšlejícími nadšenci. Stačí často jeden nebo dva hybní spojenci. Organizace může býti mnohdy velikou výhodou. Někdy však — protože svádí ke spolkářní formalistickému — může spíše brzditi opravdovou švihnou sociální akci. Ovšem: čím více horlivých a rozvázných pracovníků, tím lépe.

Hlavní rysy sociální akce.

Bylo by nepřirozené, aby člověk, který si osvoji sociální poznatky, uzavřel se před potřebami života ve vznešené slonové věži svých vědomostí. Je nutno vrhnout se v život, aby poznáním principů sociálního byla zjednána v životě platnost. Křesťanství není jenom pro kostel, je i pro život; všecky obory života i obory praktické, mají jím býti prokvaseny. Křesťanství musí býti převedeno do denního díla. Křesťanství není pouhé slovo, nýbrž čin, a to čin nejvyšší: spás duší. Jako Slovo se vtělilo, tak křesťanství jest jakýmsi vtělením úmyslů Božích ve skutečnost, činnost katolíků jest obrazem vtělení. Dobrá katolická nemocnice jest aktivní katolicismus, dobrá křesťanská rodina, křesťanská škola jsou uskutečněné, žité křesťanství. Program neprovedený — škoda práce obětované na jeho sestavení.

Poněvadž křesťanství má býti sociálním činem, musí se zvláště chrániti *neplodného nařikání nad poměry*: „Nesmíme se již ani na okamžik zastaviti u pouhého mluvení o sociální bídě. Neboť když jsme poznali sociální nouzi, nesmíme se pustiti do nařikání nad ní, nesmíme se dáti do pátrání, kdo mezi námi za vinil, že sociální bída vzrostla, nýbrž musíme z poznání sociální bídy ihned čerpati poznání ještě důležitější, totiž poznání sociálních úkolů. Pozorovati sociální bídu má smysl jenom tehdy, když z toho poznáme, čeho je třeba, abychom ji mohli přemoci.“ (Seipel.)

Při sociální akci musíme počítati s danými skutečnými poměry a pracovati metodami dvacátého století. Není moudré teskniti po středověku nebo upoutáva zrak k některému jinému období minulosti; Bůh nám staví do naší doby a žádá, abychom jeho program realizovali teď. Není dobré teskniti, že jinde mají také své poměry a my že jich nemáme. „Budu věřit v abso lutno, ale budu při tom počítat s přítomností a s poměry, do kterých mne Bůh postavil.“ Zdravý realismus.

Musím počítati s potřebami dneška, a podle toho upravit své metody. Církev je vzorem rozumné působivosti.

V sociální akci je nutno pracovati se střízlivou opatrností, prostou všeho dobrodružného romantismu počítati s tím, co je za daných okolností dosažitelné; nutno však býti odhodlána i k nejpronikavějším a nejradikálnějším reformám, když sociální spravedlnost a láska jich vyžadují. Bývá často slabostí katolického sociálního hnutí, že se leká postaviti požadavek v plné spravedlnosti. Ale rozhodující musí býti co žádá spravedlnost; nikoli, jak někdy, že požadavek

spravedlnosti lidi uvádí v rozčilení. A když není možno provést požadavek v plném rozsahu a musil jsem pro tu dobu se spokojit úspěchem částečným, nesmím se myšlenky na dosažení plného požadavku spravedlnosti ani na okamžik vzdávat.

Do sociální akce musím jít se svatým optimismem, a s ohněm potírajícím malátnost a loudavost. Je potřebný oheň: „Duch je vždy pákou velikých věcí. Bez mravního ovzduší nadšení, vroucí oddanosti a oběti neudělá se nic; velké plány, velké podniky ba i zákonodárství jsou mrtvou písmenou, nejsou-li oživeny mocným dechem ideálu.“ (Mussolini.) Běda, když loudavě! Zatím co katolíci španělští hádali se před převratem „o dávce konfesionalnosti v sociálním hnutí, dělník, donucen zmírnit svou bídu, přešel k socialismu nebo k anarchismu.“ (Boissel, Gil Robles, 80.)

Na všech polích společenského života musí se projevat sociální akce katolíků. Na poli veřejného života katolického; na poli hospodářsko-sociálním; politickém; charitativním; kulturním. Ve všech těchto oborech musí se sociální akce křesťanů projevit jako kvas, který vše zušlechťuje. Musí býti podán důkaz, že pravdivé je slovo Páně: „Ecce nova facio omnia“, obnovuji všecko“ (Apok. 21, 5); že království Kristovo se vztahuje na všechny obory.

Svornost je jeden z nejdůležitějších principů pro katolíky při sociální akci.

Nezbytná účast laiků v sociální akci.

Je nezbytno, aby katoličtí laici dobře promyšlenou a široce rozvětvenou akci zasahovali do života. Doby, kdy apoštolátní duch Církve — a tedy i sociální aktivity laiků v duchu katolickém — jest chabý, jsou dobami úpadku náboženského života.

Jak získává Církev, národ a lidstvo celé, když svými vnitřními kvalitami katoličtí lidé strhnou na sebe vůdcovství v politice, v hospodářském životě, v sociálním životě, v literatuře, v umění, ve vědě, v školství, v lidovýchovně! Oč lépe by si stálo lidstvo, kdyby mezi lidmi, kteří znamenali pokrok na těchto polích, bylo bývalo převážné procento katolických duší, vynikajících jak katolickou hloubkou, tak i odbornou velikostí!

Povinnost pracovat i sociálně vyplývá ze sociální přirozenosti člověka. Bez sociální práce laiků je za daných poměrů vyloučeno, že by ohromná část dnešního lidstva, vnitřně od Krista odpadlá, mohla býti znova získána pro Krista. Sociální práce kněží a laiků se navzájem doplňují. Kněží znají svět lépe po někte-

rých stránkách a v některých potřebách; laici zase, žijící bezprostředně uprostřed světa, znají jej lépe po jiných stránkách a v jiných jeho potřebách. Kněží dovedou účinně promluvit v některých věcech; v jiných záležitostech však dovede k laickému světu vhodněji a srozumitelněji a působivěji promluvit laik.

Iniciativní akce katolíků-laiků má vyzkoušet půdu pro oficiální akce Církve. „Vítězství křesťanské civilizace se dostaví jako výslednice snah katolického laikátu inteligentního a smělého, odhodlaného vzít na sebe potřebné riziko, pevně přesvědčeného, že za případné kroky nebude trpět prestiž Církve, pokorně uznávajícího, že jeho akce není ničím oficiálním a že pouze připravuje půdu pro masivní formace Katolické akce.“ (Th. Gilby, v časop. Blackfriars, 1934, červen.)

Od spolupráce v sociální akci neomlouvá katolíka námitka, že ve veřejném životě se pracuje někdy nízkými prostředky a o špatné cíle.

Čím důležitější a vyšší sociální postavení kdo zaujímá, čím větších darů ducha se mu dostalo, tím větší má povinnost pracovat i sociálně, to jest pro různé potřeby společnosti.

Protože katolíci mohou tím úspěšněji pracovat sociálně, čím výše stojí povahově i rozumově, nutno s velikou pečlivostí se věnovat jejich výchově a školení.

Náboženská akce sociální.

Cílem sociální akce náboženské jest: podporovat vlastními úsilími zájmy náboženství a duší všude ve veřejném životě. Nemyslí se zde na činnost, kterou rozvíjejí církevní orgány na hájení práv Církve ve veřejném životě a na posvěcení duší.

Příklady takové náboženské činnosti: Nabádati a soustavně vésti společenstvo spolu k náboženskému životu. Pořádati náboženské přednášky. Šířiti náboženský tisk. V hovorách a vůbec ve styku získávat jiné pro náboženský život. Pořádati náboženské slavnosti a průvody. Šířiti exerciční hnutí, hlavně stavovské exercicie. Potírat veřejnou nemravnost ve všech jejích projevech. Pořádati protestní schůze proti veřejným útokům na náboženství. Pracovat o to, aby práva Církve byla uznávána a zachována ve škole, v dílně, v obci a ve státě. I takováto soukromá a spolková náboženská práce má se dít ve shodě s duchovní správou.

(Myšlenky vyňaty se svolením autora z právě vyšlé jeho „Rukojeti křesťanské sociologie“, skvělé příručky pro kněze i laiky, bohoslovce, studující, veřejné a sociální pracovníky.)

K. Reban:

Po katolickém sjezdu: Co bude se školou?

Mnohostranně úspěšný první celostátní sjezd katolíků RCS, je jistě s to státi se reservuarem pracovní energie a zřídlem oživujícím Katolickou akci v nejrozmanitějších jejích oborech, nevyjímajíc ani pole školské akce katolické. Ano, dlužno tak říci — právě na poli školském je tím větší nutnost organického pokračování v intencích sjezdové idey christocentrické. Životní význam otázky školské neprojevil se na sjezdu náležitou měrou, snad proto, že tato otázka zasahuje tak široce a tak daleko, že se jí nevyhnutelně dotýkaly referáty ústřední i ve stavovských sekcích, ani nemluvě o přímo školským věcem věnované sekci katolického učitelstva.

Je tu ještě druhý činitel dokazující svrchovanou závažnost školských problémů, u nás vždy ještě tak bolestných: vzdor sjezdu, pořádaný v Praze živly levicovými ve dnech sjezdových, zabýval se valnou měrou právě školou československou a pokrokové učitelstvo tvořilo jeho významnou složku. Tam se správně postřehlo nebezpečí a proto s novým, naprosto nekom-

promisním a nezmarným elánem má se hájiti država pokroku ve školství, pokroku ovšem zvoucího se tak neprávem.

Nespouštějme nikdy s myslí, co se děje u nás na *zajištění laického rázu československé školy*. Zde, na poli školství totiž, když již všude jinde, ve všech duševních a mravních oblastech i u nás projevuje se hledání náboženských podstat a návrat ke křesťanskému myšlení a mravnosti, zde ve školství čnějí i do budoucích desítek let petrefakty laicismu a ignorování sil náboženských. Ve školství ni zdaleka není boj o náboženství dobojován, nýbrž vstupuje do kritického stadia. V našich poměrech stejně jako tomu bylo v zemích důsledně provedené laicisace, popředně v zemích socialistických, je škola vědomě a záměrně v rukou mnohých oficiálních i neoficiálních činitelů hlavním nástrojem boje dvou světových názorů: náboženského a laického, křesťanského a protikřesťanského.

Odpůrci užívají nové taktiky: vyčerpávají z křesťanství přirozené pravdy obecně platné, by tím prud-

čejí popřeli speciálně křesťanské, nadpřirozené prvky. Připustí leckterou pravdu a zásadu lidskou, podepřanou křesťanstvím, ale naprosto odmítají vztah mezi Bohem a životem kulturním, etickým a sociálním a protestují proti suverenitě Boží v řádu myšlenkovém, mravním i právním.

Konservace provedeného zlaicisování školy a jeho pokud možno pokračování děje se u nás cestou školní legislativy a administrativy i cestou vnitřních reforem, týkajících se organizace školství, učebních obsahů a metod i cílů. Tato snaha zajistiti nezměnitelně laický ráz školy je tak intenzivní, že je na místě úvaha, co my, katolíci, po sjezdu, jenž se stal mezníkem ve vnitřním rozvoji katolických sil, *můžeme a máme činiti* pro realizaci svých školských cílů.

Snad dostatečně vyčerpáme tuto otázku, řekneme-li, že stěžejní úkoly katolické akce školské v přítomnosti a v nejbližší budoucnosti jsou:

1. Soustředění všech katolických školských akcí.
2. Tvůrčí práce na poli školství.
3. Propagace katolických školských ideálů.
4. Politická akce.

Všimněmež si těchto jednotlivých úkolů!

1. Soustředění všech katolických školských akcí.

Je to *pium desiderium*, jež vysloví každý, kdo si jen poněkud všímá školských věcí. Toužíme po jednotné celoříšské Katolické akci, a to hlavně po katolické školské centrále, vybavené autoritou i pracovními prostředky, jež by byla organickou součástí Katolické akce. Máme sice středisko v Ústředním výboru katolického školství československého, jež bylo zřízeno nejdůstojnějším episkopátem a vešlo v život v jara r. 1932, jemuž stojí v čele člen sboru biskupského a jež zanechalo po sobě stopu upřímné snahy o soustředovací práci a podněty většího slohu slučujíc v sobě nejčelnější korporace se školským programem. Avšak mohoucnost tohoto Ústředního výboru je závislá na různých činitelích, neposléze na tom, v jaké míře jeho složky jsou ochotny k soustředěné spolupráci, sejdou se na jednotném hledisku v individuálních případech, kdy na př. zájmy rodičů a učitelstva jsou různoběžné atd. Překážkou největší je nedostatek aparátu, jež by ex offio a soustavně sledoval školské věci a vykonával na ně vliv v duchu katolickém. Dokud nebude ústřední katolické školské služby s odbornými pracovníky z povolání a všemi metodami racionální činnosti, dotud kruh osobností sebe schopnějších bude ve své energii a činnosti značně omezen.

Činitelů, jež dlužno soustřediti k jednotné plánové akci, je mnoho. Je to především naše soukromé školství, jak v historických zemích, kde je obstaráváno školskými řeholemi, tak na Slovensku, kde péče o ně připadá církevním úřadům a školským obcím. — Katolické učitelstvo je nejprůmějněji interesováno na školských otázkách. Zatím věnuje se svým vnitřním, zvláště kulturním úkolům, ale přáli bychom si, by mu byla dána možnost součinnosti na extenzivním rozvoji katolického školství. — Z organizací, jež mají přímo školské poslání, je tu především Matice cyrilometodějská s uznáhodnou působností, třebaže zápasí s obtížemi hmotného rázu. Vyskytly se již náměty, by právě tato instituce stala se nositelkou idejí katolického školství a organizačním ústředím aspoň pro země historické. Vyžadovalo by to duševní přípravy na obou stranách hranic českomoravských a přizpůsobení spolku rozšířeným úkolům. — Máme rodičovská sdružení na školách církevních, máme jejich spolkový typ staršího data a je velmi toho želeť, že pražské ústředí nepřiznivými poměry dalo se dohnati k zastavení činnosti. Najde se jeho obnovitel? — Budou to snad t. zv. školské odbory Farních Katolických akcí, jež podle organizačního řádu Katolické akce mají v každé farnosti existovati a řídit i prováděti školské a výchovné akce? — Máme snad více než je zdrávo spolků kulturních a vzdělávacích, nelze však říci, že

Ant. Novák:

Katolíci v odboji.

Po osmi letech vzpomněl si oficiální historik zahradniční revoluce Jos. Kudela na katolickou literaturu, věnovanou této látce. A šel na ni s lupou. Neunikla mu ani jedna tisková chyba. Hůře je to s hodnocením. Třebaže tomu problému věnoval celých padesát stran, nenašel slovo přívětivé pro těch několik novinářů a profesorů, kteří se pokusili objasnit několik otázek z odboje legionářského, jimž se oficiální i oficiosní chvalořečníci vyhýbají.

Budeme reagovati jen na kritiku, věnovanou „Životu“, který počínaje IX. ročníkem (1927) uveřejňoval články o Masarykově působení na ruské legie, o delegátštině, otiskuje dosud nevydané dokumenty. Byly to letáky, hektografovaná provolání, opisy sjezdových protokolů, osobní zápisky dobrovolce. Kudela mluví o neznalosti legionářské literatury, ale zapomíná, že kromě Kratochvílovy Cesty revoluce vyšlo o tomto problému velice málo, poněvadž příležitostné literatury. Otisknuté letáky velice dobře zachycovaly horké ovzduší na sibiřské magistrále. Rozbírat je a hodnotit, jak by to chtěl Kudela, nemělo smyslu. Chtěl jsem zachovat dokumenty, které zub času zle ničil a hledal jsem kořeny neblahé sibiřské vzpoury. Snad jsem tuto epizodu přecenil. Zajímala mne více psychologicky než historicky.

Kudela si usnadnil úlohu, aby mohl někoho nařknout z nepoctivosti citační. Shánějte po tolika letech své prameny! Tím méně má dr. Werstadt označovat někoho za protimasarykovce a falšovatele citátů. Byla by to pěkná denunciaci v našich poměrech, kdyby se jí někdo bál. Snad lépe udělá archivní rada, když bude dělat nové reportáže o odchodu slavných mužů za hranice.

Pana dra Kudelu ujišťuji, že jsem neužil o sibiřské legionářské armádě nikdy slova dobrodruzi. I to slovo bylo tiskovou chybou místo *dobrovolci*. Ošklivou chybou, která měla býti opravena, kdyby bylo vůbec při novinářském řemesle na něco podobného kdy.

by se zabývaly školskou otázkou v jejím celém dosahu. — Katolické studentstvo, akademické především, a inteligence vůbec dávno měly si daleko účinněji všimati bolestí školských, než jak se ve skutečnosti dalo. Vždyť každá ta skupina je zasažena laickou školou, jí ohrožována a tísněna. Tak se zdá, jako by si mládež ani nebyla toho vědoma, v jaké škole vyrůstá duševně a oč přichází v jejím prostředí a při její usměrňující činnosti. — Náboženské síly nutno probouzeti a obracet ke školskému problému u nás, vždyť dokud není škola křesťanská, vždy bude náš zápas s nepravou kulturou a pouze laickou morálkou nerovným bojem. Škola se musí státi zřítelnicí duchovní správy a centrem apoštolátu, jinak vždy více ztrácíme než získáváme.

Je více než známo, že jmenované složky školské akce vedou si obyčejně chabě. Příčinou je jednak nezajím širších vrstev o školu, zvláště v době vystupňované krise hmotné, jednak nedostatek vůdčích pracovníků a organizátorů, jednak obecná slabost katolických školských institucí.

Soustředění slibovalo by zpevnění a náplň novým duchem. Netajíme si ovšem, že — podobně jako na jiných polích — ve školství je těžko nalézt zlatý střed povinné a prospěšné jednoty a zdravé volnosti složek, jež chceme k soustředění zváti.

2. Tvůrčí práce na poli školství

má se projevovati jednak budováním katolického školství, jednak vnitřní reformní prací na poli pedagogiky a metodiky.

Je to takové přehlížené pole — katolická škola. Mnohá jiná dobrá díla spíše najdou dobrodince mezi obětavými jedinci nebo v katolické pospolitosti, ale na školské věci se zapomíná. A právě zde by přinesené oběti byly tolik na místě a tak duchovně rentabilní! Pravděpodobně jsou to mimořádné obtíže, s nimiž je spojeno budování sítě katolických škol, jež odstrašují od této práce a působí, že mnohem méně důležitým cílům věnuje se více energie a prostředků duševních i hmotných.

Po stránce vnitřních reforem školských litujeme, že katolické stanovisko trpívá často nesamostatností, neujasněností a nedůsledností úsudku, že to bývá často jen negativní stanovisko, gesto běžné novinové noticky. Do kladné práce třeba volati theologické fakulty, semináře, katolická pedagogika a jiné střední a odborné školy. — Odborné revue pedagogické a školské, literatura těchto oborů vůbec není na výši, ani nemluví o katolické experimentální pedagogice, odborných laboratořích atd. Velmi žádoucí bylo by tu připojení československé tvůrčí činnosti na mezinárodní a všesvětový odborný proud. Je to na újmu věci, že neusilujeme o mezinárodní katolickou školskou a pedagogickou spolupráci. Co dosud se stalo, jsou terče náběhy k seznamování se. Co by to znamenalo, kdyby se podařilo vytvořit mezinárodní školskou akci katolickou a kdybychom my zde mohli snáze čerpati z bohatších zahraničních studií a pracovních zdrojů — pochopí každý, kdo si uvědomí zisk mezinárodní katolické spolupráce v jiných oborech, na př. ve filmu, v sociologii atd.

3. Propagace katolických školských ideálů,

řekněme: *apoštolát školský* musí se díti jinak, než dosud: dosud býval více méně nahodilý, příležitostný a málo dbal o získání předpokladů katolické školy, nepoukazoval dosti jasně na to, že katolická škola je logickým důsledkem Zjevení Božího, založení Církve a pojmu náboženství. Soustavné a soustředěné poučování o těchto předpokladech odstraní — doufejmež aspoň — mnohý předsudek a rozptýlí nevědomost, jež u katolíků in puncto školy je zvláště žalostná. To je *církevní apoštolát*, neboť je jeho věcí, by ozřejmil katolickou školu všech stupňů jako důsledek věrouky, mravouky katolické, církevního práva a historie.

Nepřímou propaguje se katolická škola již tím, že usilujeme o celkové náboženské a církevní obrození nejširších vrstev všech katolíků ČSR. Ovlivníme katolickými hodnotami náboženskými a kulturními učitelstvo individuálně i kolektivně, životní prostředí, v němž žije škola, cíle a měřítko kulturní, etická a sociální: to vše je třeba prokvasiti, proměnit a pokřesťaniti.

4. Politická akce

musí vyjít z pasivního stanoviska obrany — málo ostatně účinné — a přejíti k činům. Nebylo by dobře, kdybychom se domnívali, že školská politika řídí se pouze volební matematikou a poměrem sil. Můžeme spoléhati, že pravda zvítězí, že důvody závažné budou si respektu, protože opravdu vážní lidé jsou syti planého radikalismu pokrokové školy a zneklidnění jejími výsledky: tak si školy nepředstavují, pro toto nepřinášejí pro školu takových obětí hmotných.

Politická akce může dobře budovati na základě demokratických principů o svobodě a právu svědomí, přesvědčení a vyznání, jak jsou vtěleny do Ústavní listiny. Může postaviti thesi o nutnosti zduchovnění a pokřesťanění školy se zřetelem na skutečnou kulturu vpravdě moderní a světovou. Znalci pedagogických problémů dokazují, že ve velké světové kulturní společnosti zlomily se vlny přehnaných reforem tendence uvolňující a že je tu již protiproud, který rehabilituje, co doba pozitivistická a výstředně liberální rozleptala. Chceme pokrok a chceme světovost — ty jsou dnes

Naděje v Petra.

Konflikt italsko-habešský znepokojuje celý svět, poněvadž jest obava, že sporem mezi dvěma mocnostmi, jenž snad vyústí ve válku, může býti rozdmýchán válečný požár v Evropě, po případě nová světová válka. V Ženevě se státníci stále radí, ovšem bez velkých výsledků, protože imperialistickým choutkám Anglie je těžko přiznat upřímnost. Ostatně, jak ukazují poslední události z Anglie, nemá vláda za sebou celý národ a početná opoziční skupina dělnické strany, Labour Party, ostře kritizuje počínání vlády a jejího delegáta v Ženevě.

A tato oposice učinila něco, co bychom nejméně očekávali právě od ní. Landsbury, nejvlivnější člen oposice, nespokojen s vládou a boje se nové války, obrátil se zvláštním poselstvím ne na státy, nýbrž na *Náměstka Kristova, římského Velekněze*, a v tom poselství ho prosí, aby vynaložil všechno úsilí na zachování míru ve světě. Na mezinárodní konferenci pro hájení habešského národa a zachování míru, která se konala počátkem září v Paříži, a na které většina účastníků byla komunistického smýšlení, bylo čteno toto Landsburovo poselství, poněvadž jeho autorovi byla účast znemožněna. Čteme v něm: „Ať žije mír! Ať žije solidarita! Ať žije internacionála. A nade vším, kamarádi, ať žije bratrství lidí a bezpečnost pro spolupráci, to je socialism.“ Tato slova je třeba uvést, abychom poznali smýšlení jejich autora, který není katolíkem. „Připomeňte si, kamarádi,“ praví dále poselství, „že jsme nyní schopni vyrábět v hojnosti, že Bůh, stvořitel a dárce všech věcí, nám uštědřil v hojnosti vše, čeho potřebujeme k plnému a šťastnému životu pro veškeré lidstvo. Je třeba, abychom my všichni, kteří tvoříme bílou rasu, Angličani, Francouzi, Němci i Italové, kteří vyznáváme křesťanskou víru, se spojili a dary Boží dali do vzájemných služeb.“ Landsbury dále opakoval apel, který již dříve učinil *svaté Stolici*, aby vynaložila všechno úsilí k znemožnění italsko-habešské války.

Tohoto apelu o intervenci *svaté Stolice* se chopila na konferenci delegátka francouzské strany radikálně-socialistické, *Ivonna Varennová*, která pravila: „Nechť Velekněz uposlechne přání konference, zakročí, dokud je ještě čas, vši vážou duchovní autority, která vyvěrá z jeho vznešeného poslání.“

Před několika dny uveřejnil francouzský tisk zprávu, která nebyla *svatou Stolicí* dementována, že totiž habešský císař se přímo obrátil na *svatou Stolicí* s přáním, aby intervenovala u italské vlády, aby nedošlo k válce dvou národů křesťanských.

Když se zdá, že všechny dobré úmysly zklamou, naděje v Petra ožívá. Pius XI., který je zván *papežem míru* a před několika měsíci užil ve své alokuci slova: „Pane, rozptyl národy, kteří chtějí válku,“ je nadějí světa, jenž si přeje mír. A Pius XI. ve své řeči ke 25.000 bývalých bojovníků pronesen, promluvil: „Jediná myšlenka na válku,“ pravil, „nás rozbolestí. Vidíme, že v cizině se již mluví o útočné válce a nechceme to ani připustiti. Válka, jež by byla jen dobývačnou, by byla nespravedlivá. To přesahuje všechnu představivost, to je něco nesmírně smutného a hrozného... Nechceme věřiti v nespravedlivou válku. V Itálii se však praví, že běží o válku spravedlivou, protože obrannou, k zajištění hranic proti ustavičným útokům a nebezpečím, válku nutnou pro expansi národa, který rychle roste, válku, jež má hájit a zabezpečit hmotnou bezpečnost země. Ale nicméně je pravdou, že může-li existovat tato potřeba expanse, existuje-li i nezbytnost zajištění hranic, si přejeme, aby se všechny obtíže rozřešily jinými prostředky než válkou. Jak? Není jistě snadno je nalézt, ale nevěříme, že by nebylo možné tu možnost studovat.“

Papež je hlavou nejmenšího státu, zakročení, plynoucí z mocenského postavení, je tedy nemožné. Ale obračejí-li se k němu lidé, pak proto, že důvěřují Petrovi. Hmotná síla nepomáhá, je třeba duchovní. J. K.

Základy katolické politiky.

(Dokončení.)

V.

Máme-li si ujasnit třeba jen teoreticky pojem katolické politiky, musíme stále mít na mysli poměr Církve k světu vnějšmu.

V očích katolíka zůstává svět vždy — „tímto světem“, oproti „onomu světu“, světem podrobeným zákonům růstu a zániku. Očima naivního realismu můžeme svět vidět všelijak, podle toho, které filosofické školy přitaháme, z nichž na příklad škola Schopenhauerova odvrhla veškeru moudrost světa a obnažila jej bezohledně v celém bezuzdném řádění jeho chtíčů a vášní. Toto obnažení světského toku a bohu jest úplné zřeknutí se všech tak zvaných světových názorů a „zorných úhlů“, které ve své prostoduchosti hledaly smysl bytí ve světě samém. Živoucí duše lidská nemůže se však zastavit ani při odchylování ani při přichylování se světu. Její vlast není sice z tohoto světa, ale její působení je v něm. Duše má své kořeny v nebi, ale korunou prostírá se nad zemí. Proto i když svět je duši čímsi cizím, přece zase jen jest tím, co jí dáno jako vlastnictví.

Pro duši jsou dějiny světa *dějiny působení duše na svět* a obdobně i pro Církev. Ve střed světa je Církev zasazena jako skála, o kterou se rozráží proud světského života. Změnila svět tím, že se stavěla na odpor jeho zkažené přirozenosti a tím vytvořila *dějinnou epochu*. Ve svých počátcích stála proti světu starému, ale brzy rozřešila svůj postoj vůči „zbožnému Platonovi“ a Virgilovi. To byl svět před Církví. Ale pak už se vyvíjel svět s Církví; s ním žila i zápasila podle okolností, až přijal její zákon, a nyní nese v sobě věčný, Bohem jemu udělený život, k další obnově v řádu. (Němci mohou to vyjádřit krátce slovy: Vorwelt, Mitwelt, Nachwelt.) Všechny tyto tři odstavce jsou dějiny světa a dějiny duše. Kristus sám oddělil oblast moci císařovy a oblast moci božské. Na toto odstupnění pozemského a božského řádu navazují učedníci, mučedníci, vyznavači, a budují vedle říše světského práva i říši živého Boha pro živoucí duše. Bůh a Caesar jsou protiklady staré Církve, která buduje svět Božího chrámu *proti* caesarům. Církev však zatím vystavěla svou budovu a stojí tváří tvář mladšímu, neřímskému světu, a tak kol roku 1200 povstává známá nauka o *dvojím meči*: světském (saeculare) císařově a duchovním (spirituale) papežově. Regnum et Sacerdotium, stát a Církev, vyslovuje se nyní jako protiklad, kterým se křesťanstvo odlišuje od ostatního lidstva. Ale protiklad znovu dozrává změny, neboť víra není dokonce *hebkou poduškou* pro věřícího, jak nesprávně tvrdí Marx a opakuje po něm Lenin. Víra je stálý zápas ve světě proti světu a pro svět. První změnil nauku o dvou mečích Luther, který neuznával (neudává důvodu) Církev viditelnou mo-

cí, nýbrž neviditelnou. Později de Maistre, Rothe a K. Marx nechtěli už ani slyšet o dvojitosti, snažice se její skutečnost soustřediti v nový jednotící princip. Podle Maistra má splynouti v jedno císařství a papežství, podle Rotheho křesťanství a svět, podle Marxe stát a společnost. — Všechna tato učení o „jednom meči“ jsou *bludná*. Ale Bůh nenechává bezdůvodně propadnouti určité době, kterou vidí stále ve spojení s předešlými, takovému bludu, aby křesťanu dal příležitost hledati nápravu v sobě samém, čili těžiště tu přeloženo zase do vědomí jednotlivce. Pozemské chápání božského zákona občas v nás trouchniví, aby pravda mohla v našem srdci zůstat živou. Je nutno, abychom stále hlásali věčný protiklad duše a světa. Boha a Caesara, ale je jisto, že novodobému jeho pojetí cosi chybí a že právě jím stal se nepůsobivým a nepotřebným, pojetí pro základ katolické politiky důležité.

VI.

Zajímavou věc připomíná E. Rosenstock, který není katolík, ve svém článku „Die Welt vor dem Blicke der Kirche“, který napsal pro katolické číslo Diederichsova měsíčníku „Die Tat“: poválečná doba vykazuje na vatikánském dvoře větší počet diplomatických zástupců jednotlivých států než bylo tomu před válkou. Ptá se, co je příčinou tohoto obratu? Církev se přece nijak nezměnila. Změnily se však státy, ať vítězné či poražené: jsou všechny mravně oslabeny.

V devatenáctém století vidíme, že idea křesťanskogermánského státu odumírá. Již v letech 1870—1914 žil v něm už jen zdánlivě protiklad státu a Církve. Bismarkův Kulturkampf byl anachronismem, a jak rychle kancléř uzavíral mír, praví Rosenstock. Neboť jiná protikladová dvojice počala plnit politiku, pronikala srdci i mozky, literaturou, tiskem, dějepiscem: protiklad *státu a společnosti*. Společnost byla zbožňována. Skoro přes noc jevílo se devatenáctému století všechno starým, co stvořilo v kultuře i v politice. Církevní i státní svět zdál se mu ztrnulým, kodifikovaným, otrokem zákona, kdežto společnost byla mladý, života schopný útvar, schopný vyvésti z chaosu, který nastává vždy po myšlenkovém zhroucení. Společnost, societa, byla náhle *metafysickou* bytostí, které se pracující třídy s náboženskou vroucností vrhaly v náruč. A jeden z nejvážnějších *historiků* prohlásil, že zápas mezi společností a státem bude obsahem nejbližší epochy světových dějin.

A co je tato společnost? Co ji rozeznává od státu a Církve? Není ničím jiným, než hospodářsky spojeným, činným a činným lidstvem, rozesazeným na celé zeměkouli. Je vybudována na *světské* části našeho duchovně spořádaného bytí, to jest na *práci*. Je proto protilehlým pólem Církve, která v nás jest stvo-

ve znamení křesťanství. — Politika může se dovolávat katolické školy se zřetelem na duši a život lidu, jenž se vrací k náboženství a lidová škola musí růsti z toho, čím lid žije ve svých největších životních, osudových chvílích. Škola národní musí navazovati na duši a dějiny národa: vědecká historie i to, co prožíváme v přítomnosti, čehož výronem byl vnější triumf katolického sjezdu, ukazují katolickou duši českou. Zákonem školské výchovy musí se stát shoda s tím, co tvoří nitro národa a co založilo jeho život kulturní, s náboženstvím. Rovněž tak zřetel na mravní a sociální potřeby *státu* musí diktovati odpovědnému politikovi stejně jako vychovateli budoucích generací úkol, vychovávatí nikoliv na poušti bezvěří nebo v úzkých roklicích sektářství, nýbrž na živné půdě toho činitele, který jest uznaně prvním v mravním a sociálním soužití občanů a příslušníků různých skupin zájmových,

to jest na půdě zvlažované světovým názorem křesťanským. To jsou důvody, proti nimž reálný politik nemůže zůstat trvale slepým.

Je dosti těžko vysloviti závěr tohoto článku. Proti obecnému a libivému zvyku, jenž velí na konec připojití myšlenku útěšnou, cítíme povinnost svědomí varovati co nejdůtklivěji před setrváním v dosavadní pasivitě školské. Kde není činů, není života a naopak. To by bylo smutné svědectví pro katolictví ČSR. Je zle a bude hůř, nevzchopíme-li se ani nyní, kdy sjezd ukázal, že možnosti úspěchu tu jsou a kdy před Bohem a národem jsme se zavazovali k uskutečnění království Kristova všude, tedy také ve školství, vzdělávání a výchově. Ač posuzujeme situaci hodně střízlivě, dokonce snad i skepticky, přece nezoufalíme a jsme si vědomi toho, že budeme-li vskutku chtít, učiníme školu takovou, jakou má být a jakou ji chceme mít.

řena jako *božská* část našeho bytí, to jest láska. Společnost tato jest ovšem též protikladem států, které budují ne na účasti prací našich rukou, nýbrž v oblasti rozumu. Podstatou státu jest ohraničení a odlišení, podstatou společnosti je promísení a členění. Ona nespočívá na ideálech, lásce k vlasti, pokrevních svazcích, na posvátných zvycích kmenových, nýbrž na práci, na boji o vezdejší chléb, to jest na božském údělu tvora pozemského. Společnost svými jednotnými účely a cíli přetéká hranice států a šíří se po celém světě. Posud byla nositelkou jednoty pouze římská církev, dnes vystupuje s jednotícími snahami společnost ať ve formě marxismu či leninismu, ovšem jen na pokladě hmotném, čili jako protiklad Církve. Tato společnost dnes staví se bojovně proti státům, a proto tyto utíkají se pod auspicie Církve, cítíce pravdu slov svatého Augustina, že *extra ecclesiam nulla salus*. Ale Církvi nastává nová úloha: jako dříve zduchovněla stát zápasíc s ním, tak i nyní musí vytvořit metafysické úkoly nové společnosti.

Děje se tak dějinnou tradicí Církve ve vytváření jednotnosti: v počátcích jejích projevil se boj o jednotu v boji proti polytheismu a náboženskému regionalismu, v němž každý kraj i město měly svého boha. Místo pantheonu staví Církev chrám jednoho Boha, vybudováním dogmatu a stanovením svátostí vytvořena pak *civitas dei* oproti *civitas terrae*, čímž pohanství a křesťanství stávají se inkomensurabilními veličinami.

Pak už vstupuje Církev *do světových dějin* a s ní zároveň románsko-germánské státy, s nimiž se dělí o dědictví římské říše: státy zmocní se světské části imperia, Církev dědí jeho náboženskou náplň. Světská oblast rozpadá se v držení několika států, Církvi nastává znovu úloha sjednotitele v duchu. Císař zůstává představeným králů a papež svým vlastním posláním nabývá převahy. Všechno se stává křesťanským: filosofie, věda, právo, život, mezi Církví a státy je činnost konkurence. Svátostmi je Církev oddělena od *civitas terrae*, ale aby mohla žít ve státě na téže rovině, tvoří si kodex svého *církevního práva*. Států je však stále několik, což značí oddělení, válku, hranice. Církev svou filosofií, kulturou vybavuje občany duchovně z područí států, odstraňuje hříchy, neboť dokud bude na světě hříchy, dotud budou války. Národy mají k sobě příbuzenské vztahy, ne pokrevní, ale duchovní, které jsou daleko silnější.

Pak ale osvobozují se přirozené schopnosti lidí a překračují hranice států. Tvoří se *společnost*, je však mladší než Církev, která má v ní stejné poslání: připoutat ji k nadpřirozenu. Je zřejmo, že je potřebí nových forem k zápasu. V době křesťanských států mohla být Církev monarchická ve vnější formě vystupování. Ve „společnosti“ nemůže být jiná, než *demokratická*. Po epoše aristokraticko-biskupské a monarchické papežské Církve přichází století Církve demokratické. Pius XI. projevuje tu neobyčejnou providenci inaugurací *Katolické akce*, čili voláním laického živlu k přímé práci o spásu světa. „Je plně zdůvodněno, aby i katolický laik byl přibrán k práci pro zájmy Boží a zájmy duší,“ píše dr. Vašek ve své „Katolické akci“ a kanovník Tiberghien v „Nouvelle revue“ tvrdí, že Bůh se nevrátí do zařízení světských, nebude-li tam vnesen v srdci těch, kdo tam přímo náležejí, to jest laikové. Katolická akce je tedy přímo nová orientace Církve k nové době.

Nebudí se v nás při tom myšlenka, že vyrůstá i demokratický typ biskupů, jehož vzorem zdá se mi býti arcibiskup Kašpar? I svatý Otec sám zasedá k rozhlasu, užívá více alokucí, než méně zatím dobově působivých encyklik, a vidíme, jak vždy přímý takový jeho zásah proniká hluboko v onu societu a jak se stává událostí.

Ale i politika a celý svět si musí uvědomiti jedno: Církev je trpělivá a věčná uprostřed zmítání světa. Církev trpí dnešním rozvratem, ale vyčkává jako duše žalmisty dne Páně. A komu ve vývoji dějinných udá-

lostí, kterému útvaru světskému je možno tak klidně vyčkávat? Není to čekání pasivní. Církev nese v něm svět s sebou, ať svět chce či nechce. Před jejím živoucím účinným pohledem lásky vyrovnávají se zmatky světa. A skála její obletována je při tom tisíci netrpělivých srdcí, které jsouce neprobuzenými křesťany, bez Církve, ještě nechápou, že tíha jich nespokojenosti, ubíjející všechny tvůrčí síly společenské, má svůj původ jen v tom, že posud nespočinuli v lůně Církve. Je marno a bylo vždy nesmyslné, povrchnosti předem propadlé heslo „Pryč od Říma“, které mohlo býti vysloveno jen v plné neznalosti duchovního vlnění a poslání života i jeho složitosti. Tomu, který řekl, že náboženství je narkotikum, byla už při zrození dána neschopnost, aby dovedl řídit a spravovati společenství lidských duší.

Církev nalézá vždy nové cesty, jak přivést duše k jich nadpřirozené úloze. Celý svět je stále naplněn všemi formami její působnosti, celé dějiny její jsou stále v životu světa přítomny současně, ale nyní vystupují v popředí se snahou o zmírnění utrpení světa dvě postavy: matka a dcera, to jest Církev a společnost. Přečteme si Dějiny papežů, napsané protestantem Rankem. Ať se snaží býti práv svému úzkému stanovisku, nemůže nijak ukřít velikost Církve. Ve všech bodech dějinného vývoje, v prostoru i času stojí Církev stále jako zjev vyšších poloh: *ἡ ἐκκλησία ἡ πρώτη ἡ πνευματική* (2. Clem.), *ἡ ἐκκλησία ἡ καθολική* (Ign.). Ona jediná sahá svou řadou papežů a biskupů v přísné, nikdy nepřerušené linii k Ježíši a jeho učedníkům. Z ní jediné lze dospěti až k *historickému* přiblížení se ke Kristu, ale teprve jí, jako katolickou, stává se Ježíš svým vlastním odkazem a příkazem, zjevem samé přítomnosti. Svými mysteriemi je s ní Kristus v reálném spojení, tělo jejího těla, duch jejího ducha, jeho pleasna, jeho *σῶμα*.

V křesťanství, které představuje Církev, vane vzduch výšin; je vzdáleno všemu stařeckému. Není v něm nic z temné smyslnosti starověku ani z hrubé fantastiky orientu, jest epifanií nejsmělejších myšlenek, nejjemnějších tužeb, nejdůležitějších požadavků, nejčistší oddanosti, jsouc tak učitelem a záchranou národů. Zažehuje jich život, poněvadž život možno vzbuditi zase jen životem (Möhler). A co je život jiného, než chtivost šířiti se, znovu se vytvářeti, růsti a chrániti si při tom hlavní podmínku toho všeho: organickou jednotu? Stále růsti a stále býti sám sobě věrným — to jest život. (J. Peregrinus: Credo.) Církev posvětila smysl společenství a z této pravdy musí vycházet jeden z niterných posudků katolické politiky, která v tomto pojetí nese národu i státu, což jeho jest. Kdo se osamocuje a odděluje, neutvoří podmínky společenství. Unus Christianus, nullus Christianus — platí o Církvi, jako o národě. Kristus je jediným pojítkem společenství. Bůh, to jest *causa prima non causata* jako Bůh živý, deus vivus stal se vtělením Kristovým, deus revelans. Zjevil nám sám sebe. Proto je a byla upřímná a čestná víra v živého Boha vždy a všude věrou ve zjevení. Kdo tvrdí, že není zjevené víry, nevěří také v živého osobního Boha. Věřící snad jen v mátohu deismu nebo mlhoviny pantheismu, a nemůže logicky uznávat Otčenáš za modlitbu k Bohu. Kde ve společnosti se šíří dvojakost, mnohost, schisma — tam není už Boží duch. To je negace a katolický člověk je člověk kladu, základní postoj jeho ducha musí vždy se kloniti k rozhodnému ano, jeho výklady nezačínají zápor. Jeho ano je pevně spočívání v pravdě (André.) A tento klad je zase jedním z vnitřních základů katolické politiky. Katolíci sice ví, že svět je protipólem nadpřirozeného, ve kterém tkví jeho kořeny. Ale tento protiklad není a nesmí býtí popíráním světa, nesmí býtí radikálním jeho odmítnutím. Katolíci musí i v politice chápati ohromnou problémovost vezdejšího života, ale při tom musí se stále snažiti, aby roztavil její protikladnost v synthese Bohočlověka. I víra není květina bez kořenů, a Bůh žádá, abych kypřil v sobě půdu pro růst těchto kořenů. Tu

nemohu uhýbat ani ve veřejném ani v politickém životě, jsa katolíkem. Tu nastupuje, theologicky mluveno, *potentia oboedientialis*.

Povinnosti katolíka ve veřejném životě, kterému odevzdává svůj tribut jako zoon politikon, plynou už z primárního pojetí podmičky příslušenství k Církvi. Neboť tím, že je kdo členem Církve katolické, rozhodnul se pro Krista ukřižovaného a zmrtvýchvstalého. Kdo k tomuto vnitřnímu rozhodnutí nedozrál, stojí stále vlastně mimo církev. Neboť každý katolík má vědět z Creda, že křesťan věří v Boha a Syna jeho jediného Ježíše Krista, ale ne v církev, nýbrž věří Církvi: *credo unam ecclesiam*, takže říkáti „Církev jest Kristus“, není zcela odůvodněno. Církev tím věří v Krista jako v živého Boha, ovšem ukřižovaného a zmrtvýchvstalého. „Nevstal-li Kristus z mrtvých, narná je víra naše,“ praví svatý Pavel. A právě tím učinila Církev, že zmrtvýchvstání Kristovo nezůstalo pouhým dějinným archivním záznamem, nýbrž stalo se milostí trvajícím po věky.

Katolické stanovisko k politice je jediné: osvobození lidstva z modloslužebnosti hmotě, penězům, z chamtivosti po majetku, z výlučné převahy tvrdého mužství: mateřské síly duše národa musejí se uplatnit v životě národa, státu, rodiny, povolání. Ženské hnutí musí býti pouze hnutím za osvobození matky, aby žena bohaté schopnosti své duše posunula na frontu, na které bojuje se o základy nové, křesťanské, to jest mateřsky nehlubší kultury. Ať lze naslouchati slovu matky v nejvyšším a nejduchovějším smyslu! Pak snad by se uspil návrat „ztraceného syna“ — čtvrtého stavu — do mateřské Církve, které se ve většině své zatím strani.

Mluví-li se proti Církvi, mří se tím obyčejně na její kněžstvo. Někteří je zneuznávají, tvrdíce, že není potřebí prostředníka mezi Bohem a člověkem. Jaká povrchnost! Farář J. Verle správně upozorňuje na to, že říše Boží není určena jen pro hrdiny křesťanského a mravního života, ale také pro hříšníky. Podle svatého Pavla jsou kněží „služebníky Boha a správcové jeho tajemství, kteří musejí hlásati slovo Boží i v době, kdy lidé zdravého učení nesnesou, kdy nashromáždí si učitelů podle vlastních chťičů, a majíce šimráni v uších, od pravdy sluch svůj odvrátí a obrátí se k bájím“. (2. Timot., kap. 4.) A čteme-li pozorně dějiny, pochopíme snadno, že právě katolické kněžstvo mělo vždy odvahu i trpělivost svým „bláznovstvím Kříže“ odolati těm „šimrájícím“ pamoudrostem světa a udržeti pravdu evangelia. Nebylo to snadné ve strašných zmatech dob, v nichž až k hranici smrti se ponořila i naše vlast. Kněžstvo udrželo tím mohutnou linii duchovního vývoje lidstva a uhájilo tak živoucí a souvislý zisk dějin oproti samopašnosti, samovůli jedinců a jednotlivos-

tí, odpoutavších se od potřeb pravého života. A to se jim připočte k zásluze v celém širokém významu, jakmile po nové Evropě nastoupí svět obnovený a očištěný ode všech civilizačních pověr. I v našem národě uznáme kdysi tento kulturní a vlastně politicky civilizační význam kněžstva, až přistoupíme z liberalistické uvolněnosti k duchovní konsolidaci. (O mnohém v té věci poučí publikace dra J. Doležala.) Tak je s duchového hlediska základ politiky i v posláních knězově, kterého pro denní politiku církev stanoví stavovské normy.

Celkem vidíme, že církev stojí před zraky světa i národů jako velká tvůrčí politická síla, růst, dění, útvar a budova říše duchovní, ovšem ve svém vlastním působení jako *nauka*. Toto jest místo, kde katolíkovi „politické“ dědictví Církve stává se živoucím obsahem jeho působnosti, ovšem jen tehdy, zachovávali živou víru.

Zmíněný už E. Rosenstock praví ve své stati „Srdce světa“: „Za knížectví a monarchie, které doba odplavuje, nastupují organizace, republiky, sověty. Ale přírodu nelze nahraditi suchými výpočty. Tam, kde se netvoří nové formy z ducha oživujícího, nemají trvání. Tajemství těchto duchovních forem chrání církev. Její vlastní tělo je formou z působení ducha... Ona je vzorem národům, jak sami mohou se skouti ve formy z působení ducha, a tím trvati dále, skládající se z lidí, kteří po stoletích v témže duchu věříce, si ruce podávají. Církev se stává učitelkou zákonů pro svět, jenž se stal křesťanským. Církev je národní učebnice lásky, kterou vychovává rozvrácené lidstvo k řádu duchovnímu. Proto je doba od roku 1870 do roku 1918 rozhodnou chvílí obratu ve světových dějinách. Vliv Církve se šíří. Její duchovní zákon zabírá v sebe světový pořádek. „Drobná práce“ Církve ustupuje do pozadí. Církev mluví dnes k celému světu politicky, hospodářsky, sociálně a káže tělo Kristovo oslabeným, lásky a řádu zbaveným národům. Přináší národům, v jejich potřebu zákonitosti a pořádku, téhož ducha, který ji samu stvořil: ducha lásky, síly a řádu.“ Z tohoto hlubokého pojetí musí vycházeti i katolický názor politický. Jak mohutně dovede církev vnášeti jasnost a pořádek třeba jen v malý úsek lidského zápasu o pravdu, viděti neobyčejně výrazně z krásné knihy prof. dra Jaroslava Beneše „Descartes či Tomáš Akvinský?“.

Z těch ohlasů myslitelů německých, které jsem promísl vlastními poznámkami, má vysvitnouti, jak hluboce a s jakou myšlenkovou důstojností a vážností badá se o úkolech Církve jinde, aby tím vynikla plochost a bída „politického“ myšlení u nás. Má-li Německo duchy v katolické Církvi tak pronikavě zakotvené, je boj hitlerismu proti ní zřejmě protikulturním a předem bezecně ztraceným.

Oliveira Salazar.

Pohled do světa nás seznámí s jedním faktem skutečně zajímavým: V nejkritičtějších dobách pro státy bývají voláni k moci mladí katoličtí laici. V Belgii má skoro diktátorskou moc Van Zeeland, profesor lovaňské university, muž dvačtyřicetiletý, v Rakousku o málo starší Schuschnigg, ve Španělsku z nejvlivnějších členů vlády je Gil Robles, odchovanec salesiánů, šestatřicetiletý vůdce zemědělské strany, a v Portugalsku je diktátorem Salazar. Všichni přicházejí k moci ve chvílích pro stát nesmírně obtížných, mají dáti do pořádku státní finance, očekává se od nich zažehnaní krise, mají tvořit lepší budoucnost národů a států. Vyznačují se sociálním cítěním a jejich politika není hašteřivá a malicherná, nedostali se k moci ani demagogickými frázemi, ani vynášením stále nových hesel, která by po týdnu zase zaměňovali za jiná. To jsou všechno věci mluvící pro ně a neudíví tudíž, že národ jim věnuje důvěru.

Oliveira Salazar byl dříve universitním profesorem v Coimbre a s katedry byl povolán do ministerstva. Coimbra byla střediskem hnutí katolické inteligence již před válkou a právě v době nejhrouževnatějšího pronásledování katolicismu za zednářské nadvlády byl tam založen spolek „Akademický střed v Coimbre“, z něhož vyšlo dosti odvážných pracovníků ve všech oblastech činnosti, kteří se uplatňovali dobře ve veřejném životě a získávali Církvi sympatie širších vrstev. „Střed“ se brzy stal skutečným středem katolické práce a dali podnět k zakládání spolků se stejnou tendencí v Lisabonu, Brage, Portu, Guimarsesu a j. Z tohoto prostředí vyšel i Salazar. Byl málo znám, ale byl milován svými posluchači a na odpovědných místech ve státě si získal jméno svými studiemi národohospodářskými a sociologickými. Dne 28. května vypukla v Portugalsku revoluce, důstojníci svrhli republikánskou vládu a nastolili vojenskou diktaturu. Situace v zemi

nebyla růžová, finance byly ve stavu velice zbledovém, anarchie dosahovala vyvrcholení, na všech stranách bylo cítit nedůvěru a ochablost. Generálové sice měli dobrou vůli, byli to i udatní vojáci, ale zachránit řád nedovedli. Uvědomili si to a povolali do vlády mladého katolického profesora z Coimby, Ol. Salazara. Zanechal přednášek a stal se ministrem financí. Neměl ve vládě lehkou práci, ale nutnost a pak jeho síla a inteligence byly mocnější než sobecké sklony některých pánů. Salazar vzal rozpočet a nemilosrdně trhal různé položky, nedbaje žádných protekcí a kritiky tisku. Za rok byl rozpočet aktivní. Od roku 1928 má Portugalsko aktivní rozpočet ustavičně.

Jeho vliv ve vládě stále rostl a rostla i jeho popularita v zemi, takže připadlo samozřejmým, když prezident republiky, Carmona, jmenoval Salazara předsedou vlády roku 1933. Bylo to v době, v níž důstojníci zase toužili po změnách a politické strany nerady snášely přísnost nejvlivnějšího člena vlády. Ale Carmona znaje poctivost a inteligenci Salazarovu, a znaje dobře výsledky jeho práce, dal jim přednost a svěřil mladému předsedovi vlády moc přímo diktátorskou. Cíl, který má, vyjádřil Salazar těmito slovy: „Cílem, k němuž směřuji všechny práce nového portugalského státu je beznáročná činnost ve službě velkých všeobecných zájmů národa. Prostředky? K dosažení cíle není moc státní ani libovolná ani všemohoucí. Je řízena a omezena zákony spravedlnosti a křesťanské morálky, zákony vyššími nad práva státu, zájmy všeobecné a osobnost vedoucích i občanů.“

Salazar nejen zdůrazňuje křesťanskou spravedlnost a morálku, nýbrž i vlastní odpovědnost, již má i jako strážce zájmů národa i před spravedlností. Tato odpovědnost chyběla, jak je přesvědčen — nedávno to jasně řekl šéfredaktorovi „Les Nouvelles Littéraires“ Fr. Lefèvrevi — politickým stranám a vůbec parlamentárnímu systému, kde zájmy osobní a stranické převyšovaly zájmy národní, a vůbec se nedbalo dvou zásadních principů: spravedlnosti a křesťanské morálky. Proto prostě politické strany rozpustil, čímž si ovšem sjednal hodně nepřátel, kteří občas se snaží vyvolat revoluci a Salazara zbavit vlády. Pokusili se o to dvakrát, nedávno před měsícem, ale marně.

V Portugalsku je parlament nahrazen národním shromážděním, jehož členové jsou voleni otci rodin.

Iato instituce kontroluje administrativu. Mimo to existují stavovské komory, složené ze zástupců odborových svazů.

Salazar, jemuž je 44 let, je mužem nejen inteligentním, dobře rozumějícím státním financím, nýbrž i energickým a velice pracovitým, kterýmižto vlastnostmi si získal důvěru celého téměř národa, jemuž ostatně nejsou neznámy kladné výsledky práce. Je milován i pro svoji charakternost a příkladný život. Žije jako poustevník, velice miluje chudé, jeho zbožnost je tak krásná, že mu říkají „náš svatý laik“. Náboženské obrodě země přeje a je proto nesmířitelným nepřítelem svobodných zednářů, kteří ovšem využívají každé příležitosti, aby mu znesnadnili jeho poslání. O jeho prostotě se vypravuje mnoho zábavných anekdot. Neraď se ukazuje na veřejnosti, neumí nebo nechce, jak to dělá Mussolini nebo Hitler, strhnouti masy silnými slovy a sliby, nýbrž vykonanou prací pro národ. „Jsem jenom obyčejným profesorem“ — pravil — „který se snaží pomoci své zemi.“ A poněvadž to dělá poctivě, to dlo se mu daří. J. K.

Politika a mládež.

Příčiny, proč mládež není způsobila pro vedení v politické práci, jsou: nedostatek životních zkušeností, odborná nepřipravenost, nevybalancovanost a neschopnost počítat se všemi složkami života, sklon k radikalismu, nestálost a citovost mladých lidí.

Proti modernímu „kultu mládí“ a „kultu mladých“ ostré slovo napsal vedoucí francouzský katolický filosof Gilson: „Bylo by zajímavé pátrat, jakým primitivismem se dospělo ke kuriozní ideji, která nás nutká, abychom od méně než dvacetiletých čekali program pro svůj život... Třicet let skrytého života a tři roky veřejného života, to je dobrá formule; víc než tři leta nebylo třeba k spáse světa. Dnes život skrytý je odmítán; proto bývají veřejné životy takovým fiaskem. Plod, který uzerál na jaře, ztrouchniví a spadne v létě; neshledá se s ním při sklizni na podzim. Žádat po mladém 20letém člověku, aby myslel, jako by měl čtyřicet, je totéž, jako žádat, aby se zřekl svých dvaceti let a nikdy neměl čtyřicet... Znamená to zůstat neplodným, protože se nevykalo doby, aby mohl dávat své ovoce.“ (Gilson, Pour un ordre catholique, 113.) Dr. B. Vašek.

Dr. Jan Bartoš:

Kluk na posvěcení.

Kdykoliv se přiblížila doba posvěcení, býval kluk jako na trní. Však to také byla pro něho událost! Což to bělčické posvěcení rozumělo se jako samo sebou, ale šlo mu o posvěcení v Koupi, jež se slavilo o několik neděl napřed. Koupě totiž byla otcovým rodiskem a měl tam tři své bratry sedláky. Jest to nejpětší a nejzávažnější obec na bělčické osadě, třebaž ostatní menší a chudší vesničky dývaly se na Koupi s patra: „Podívejte se, ani se nezmohli dosud na kapličku!“

Ale takové nedostatky obce klukovi neumenšily jeho těšení. Už na to byl zvědav, ke kterým Bartošovým se letos půjde, zda k „prostředním“ či k „bořejším“, či k Tintěrovým, jak se u tohoto strýce říkalo podle původního vlastníka statku, koupěného ve veřejné dražbě. Tot se ví, že nejraději chodíval k „prostředním“ Bartošovým, neboť tam také byla plná pec dětí a zejména kluků, jeden z nich docela chodil s bělčickým klukem do školy (dnes je starostou obce) o výbornou zábavu bylo obzvlášť dobře postaráno.

Ovšem radost to byla i u ostatních, třebaž i u takových „Tintěřů“, kde měli jediné dítě, a k tomu to byla zába ještě o nějaký rok mladší našeho kluka. Kdež by se s ní nějak vážněji mohl tenkrát bavit a k ní se snížiti! Kdožpak mohl tenkrát tušit, že se jednou bude procházeti po Přerově jako choť advokáta K.!

Předně na posvěcení bude se míti dobře a to není k zahojení. Bude koláčů velkých i malých s tvarohem, povídaly a roznikami, co srdce ráčí, padne na hostinu i nejtuchnější skopec ze strýco-

* Od 8. září t. r. už ji také mají!

va stáda. Panečku, takové skopové s mrkvi jáde klukovi také k duhu, zejména když maso v Bělčicích je tak vzácné. A pak tu ještě zbývá naděje na nějaký ten krejcar od tety a od strýce, kromě toho jistě se mu podaří navštívit „náhodou“ i ostatní strýce v obci za ty dva dni. Dále v Koupi bývalo vždy dost jablek a hrůšek, hlinitá půda podporovala jejich růst, zatím co bělčická zahrada urodila jenom švestky a ty už dávno byly usušeny a za komínem schovány.

Té neděle táhla se velká s kázáním do nekočná, kluk myslil na Pána Boha velmi málo, myšlenky mu stále utíkají k pozemským blaženostem. Konečně zazní „Zvěstuj Těla...“, velebný pán udílí požehnání a už kluk vyrazí z kostela prokelouznuv u dveří řadami dospělých. Však má také proč. Před našimi už stojí povoz s koňmi, strýc si pro své hosty poslal, aby nemusili ty tři kilometry po silnici k Březnici šlapat pěšky. Otec se už totiž dávno v mladých letech vzdal chovu koní, když ho stíhala nebhoda za nehodu.

Hup a už je kluk v košatině a slast projíždí jeho tělem jistě větší, nežli dnes mají kluci v autu. Opovažlivě bere bratranci oteče z rukou a zkouší, zda by dovedl také „kočkovat“. Ruce se mu třesou, má je přeplněny řemením, neví dobře, na kterou stranu dříve zatáhnout, třebaž koně jdou svým vážným krokem dál, treť do Koupe i bez kočího. Jak to bylo lehké, řídit otcovské volůšky na provazové oprati! Už proto má ke koním větší úctu.

Teta už netrpělivě vyhlíží, že už nejedou. Kluk nechápe, proč se po každé musí přijít spi-

še později. Být to na něm, přiběhl by třebaž už ráno. Však teta dovede vystihnout klukovský zájem a hned mu přináší koláč. Kdoví, kdy mužští si to dopovědí, aby zasedli k obědu.

Těžko by bylo postihnout, kolik těch chodů vystřídá kluk, bratranci nezůstávají za ním, koláče, ovoce, maso, a zas znovu a v obráceném pořádku. Stačí objevit se na práhu a teta hned ví, kolik udeřilo. Občas se sice ozve od stolu otcovo varovné slovo, mluví o nestoudnosti, pohrozí i výpraskem. Ale dnes tomu kluk nevěří, má toho otec tolik na srdci, znova a znova se noří do nekonečných hovorů se strýcem i s ostatními přáteli, pokuřuje si „krátké“ a bodře se usmívá.

A toho každý pořádný kluk dovede náležitě využít. Prolezou kdekakou půdu, sbíhají celou ves, hraji si s ostatními kluky, nakouknou i k muzice, aspoň pod okna. Vždyť tady se není čeho bát, nemají tu policajta, který v Bělčicích dovede zevlující kluky prohnat, nezahledne jich tu ani žádný učitel. Divte se, že kluk po takovém skotačení zas jí s dobrou chutí. „Hanba je za něj“, ulevuje si otec, „dělá, jako by nejedl celý týden.“ Zato jak by asi měl z něho radost městské maminky, když trnou strachy o své jedináčky, že zemrou, jedí-li málo.

Nebylo špatně klukovi ani na druhý den, kdy všechny ty dobroty začínaly se zas znova, třebaž toho spaní bylo tak málo! Za stálého kočkování a chychotu nebylo kdy na spaní a sotva svítalo, už se smáli zas. Možná říci, že o posvěcenském pondělí radost klukova ještě o něco vzrostla, když si uvědomil, že bělčičti kluci musí sedět ve škole. Tot se ví, že toho dne z Koupe nepřišel do bělčické školy nikdo! To dopoledne uteklo ve hrách a skotačení jako sen, po obědě však už kluk s takovou radostí nenasedá do vozu, domů

Několik snímků z našeho školství.

Církevní školství na Slovensku je stále trnem v očích lidí, kteří se zhlídlí ve státním školském monopolu a kteří by aspoň ve školství rádi kopírovali Hitlera, když se ho jinak zřikají. Tak si „Več. České slovo“ z 19. srpna vybralo církevní katolickou školu v Abrahámě, okres Galana, která hledá učitele konkursem v ministerském věstníku, tedy legální cestou. Uchazež dostane podle této zprávy ročních požitků 360 Kč a příspěvek od státu.

Muselo to dát tomu listu hodně práce, než si vybral tento případ, aby na něm patrně demonstroval špatné poměry učitelstva církevních škol a odradil mladé učitele z historických zemí od služby na těchto školách. Tuto socialistickou politiku však nechápeme, leda bychom připustili, že ji provozují lidé stížením marasmem, kteří ztratili poslední zbytek soudného rozumu a nebezpečné vakuum mozkové jim vyplňuje jen proticírkevní zloba. Dneska je přece každému jasno:

1. Když nepůjde na církevní školu na Slovensku, kde může být nejen hned výpomocný, ale i zatímtný a definitivní v krátké době na to, kde dostane od Církve (náboženské obce) 360 Kč plus naturálie a od státu příspěvek často ve výši úplně vyrovnávající plat se zákonitým, bude sloužit doma jako praktikant tři měsíce bezplatně, pak za 4 stokoruny a počká si, než se stane zatímtným.

2. Slovensko je nedílnou součástí republiky. To ví každé dítě, které začne chodit do školy. Poťouchlý boj proti církevním školám však ličí Slovensko jako exotickou cizinu s hrůzostrašnými poměry a rozhodně nepomáhá upevňovat státní soudržnost.

3. Žádnému mladému člověku neškodí zkušenost nabytá v cizině nebo trochu dál než za humny. Není tedy zrovna pěkným vysvědčením pro aktivitu mladých učitelů, kteří, sotva opustili ústav, mají jedinou cizizadost nedostat se za hranice vlastního okresu. Víme, že tu rozhodují často rodinné poměry. Často rodiče, kteří sami za svého mládí v hranicích bývalého Rakousko-Uherska prohodili na zkušené hezky kousek světa, jsou příliš choulostiví o své děti a chtějí je mít blízko sebe. Jindy k tomu rodiče nutí sociální postavení, kalkulace s pomocí dětí atp.

V celku však nelze schvalovat mladému člověku přílišné uzavírání do kruhu o nevelkém poloměru, dokud má možnost zjednávat si zkušenosti poznáváním jiných krajů a poměrů. Proč o Slovensku mluví jinak učitelé, kteří tam působili a kteří znají církevní školy z vlastní zkušenosti než redaktoři, kteří si celý obrázek malují podle nějakého konkursu?

Hlavní věc však je, že by kvalifikované síly církevním školám prospěly. Nechceme nijak maskovat pravý stav těchto škol. Víme, že jsou na nich síly nekvalifikované a žádný večerník se nesmí divit, když škola v konkursu uvádí, že bude přijat i ten, kdo bude „v kantorství alespoň částečně zbehlý“. Když není kvalifikovaný žadatel, co se dá dělat?

Sem smějuje celý boj: aby církevní školy kvalifikovaných sil neměly. Zatím co daleko menší procento státních škol je pěkně vybaveno a má postaráno o dobře kvalifikované síly, církevní školy po této stránce nemohou soutěžit. Závěr si každý domyslí.

Proto všechno úsilí slovenských katolíků by mělo směřovat k zabezpečení církevních škol. To by měl být předmět úsilí Katolické akce tamní a episkopátu.

Slovenská strana ľudová jako strana vládní by jistě za podpory ostatních koaličních složek (ani agrárníci — pamětliví slov Hodžových o církevních školách — nestavěli by se proti) dosáhlo toho, aby stát provedl nějakým způsobem směnu všech těch naturálních požitků (pole, lesy, louky, krávy) a ostatních příjmových drobčků za řádnou výplatu služného, kterou by obstarával sám, ovšem při nedotčené samostatnosti těchto škol.

Ponechání dosavadního stavu je pomalá cesta ke hrobu.

Nesmí nám přece záležet jen na počtu těchto škol, nesmíme je obhajovati jen jako nějakou kvantitativní državu. Musí nám jít i o jejich kvalitu a o záruku prosperity do budoucna. Školy, na kterých není zaručeno, že by mohly plnit řádně svou povinnost nejen podle státních zákonů, ale i podle církevního Canonu, nejsou nám nic platné, byť se jmenovaly církevní.

*

Podle novinářských zpráv připravuje se výnos, který by znemožňoval další studium těch, kdož propadají ze tří předmětů v první a druhé třídě středních škol. Zdálo by se, že při návalu na střední školy lze pořídití takový výběr žactva, který by alespoň pro první třídy dával záruku spolehlivé práce. Ale není tomu tak. Ukazuje se, že i tyto zkoušky bývají dílem náhody, která se nemůže opakovat. Kromě toho při každých zkouškách se uplatňují silné vlivy intervenční, kterými lze těžko proplout bez nehody. A tak se v prvních třídách objevují žáci, kteří propadají, opakují třídu, marí čas a peníze a konečně vystupují. Bylo by proto docela rozumné zbaviti střední školu takové přítěže ihned a dát rodičům možnost včas bez marnění času a peněz přemístit dítě na jiný typ školy.

Bylo by však také velmi na čase přemýšlet, jak by se měly zaříditi zkoušky nejen přijímací, ale i za účelem klasifikace na školách konané, aby z nich bylo vyloučeno všechno, co z nich dělá nedůstojné monstrum potácející se od libovůle učitelovy přes náhodu k podvodnému úsilí žáků. Nelze přece děle v našem školství trpěti zjev, aby za tytéž vědomosti na jedné škole byl žák označen nedostatečně a na druhé dostal bezmála výbornou, nutno nalézt faktora, který by korigoval rozptletí mezi známkou ze zkoušky písemné a ústní, je potřeba zjednotit bezpečný základ pro zkoušky také v tom, aby zkušenec věděl, co má znát a zkoušející co nesmí zkoušet, poněvadž jsou dobře známy případy naprosté desorientace v této věci, kdy na př. na středních školách je na žácích požadována látka nevyložená a neprocvičená, nebo při souhrnném celoročním opakování místo věci základních, zcela proti znění a duchu ministerských předpisů o zkoušení, jsou požadovány detaily, které nutně musely již zapadnouti pod práh vědomí a kterými při spoustě věcí důležitějších nemůže a nesmí být paměť přetěžována, jsou známy i stížnosti učitelů při zkouškách způsoblosti pro školy měšťanské, kdy docenti požadují věci, jichž znalost si prostě kandidát

ho nic netáhne. Ještě že zas brzy bude bělčické posvěcení, přijedou Koupišti do Bělčic, zas bude hej!

Ale i těm radostem idyllickým učiněn rázem konec, kluk poslán do škol, a tam na žádné posvěcení nevěří, musí se i o posvěcení jechat do školy. A přece jednou! Bylo to v šesté na budějovickém gymnasiu. Spolužák Vojtěch Měšťan kluka pozve k nim na posvěcení. Jak by odolal takovému vyzvání hladový žaludek vytáhlého kluka studenta? Hned po gymnasijských bohoslužbách zamíří na pražskou silnici a spěchají veselé do Lhotic, všick to za lesnic na osadě hošinské.

Ve velké světnici tísni se hosté, mladých, starých, děvčat i hochů. Tolik hodovníků kluk ve svém kraji nikdy neviděl, a přece jsou to jen strýcové, tety, bratrance a sestřenice. Tady se to posvěcení slaví nějak okázaleji. Měšťanův otec zabíjí oběd bláskot modlitbou, pak už plyne rušný hovor uprostřed množství jídla. Jenom to je klukovi divné, tady vstupním jídlem je praobyčejná kaše, to u nich musilo být samé maso. Tuší, že tu jde asi o ustálený obyčej a proto kaše nabírá jen opatrně, aby si vše vynabíral před huse a jiné pečeni. Ta kaše byla jen přídávka!

Ovšem, jak by vám nechutnalo všecko v těch letech, zvláště když ještě vedle vás sedí hezká dívka, Měšťanova sestřenice Kačenka z Hrdějovic! Nemusí je nikdo pobízet, aby šli za zvukem hudby do nedalekého hostince. Je jich plná hospoda, vždyť sám Měšťan má ještě tři svobodné bratry! Venkovská hospůdka je plná tančících a okna se otřásají tou hluchou hudbou. Studentské fráchky poskakují při veselé polce; zdá se jim, že vše hledí jen na ty dva studenty. Roztáčí to tím veselěji.

Ponenáblu se kluk rozhlíží a všimá si tančícího světa. Občas se zastaví před muzikanty některý selský synek a spustí písničku. A muzikanti poslušně hned ho začnou doprovázet a celá hospoda tancuje podle jeho noty. Obdivuje se venkovské kapele, že tak hned dovede zahrát každou písničku. Vidí také, jak po takové písni mladík hází jim peníze. Proto se neplatilo žádné vstupné, teď už to chápe. Ale jak se tak pěkně střídají ti zpívající hoši! Tu Měšťan prozrazuje, že to řídí sami muzikanti. Před kým zastaví, ten může zpívat a ten také musí platit.

A už si počkali na spolužáka. Syn takového bohatého sedláka se musí nechat vidět, zabýsknou se jim před očima dva zlatníky! Sotva se kluk probere z úžasu, už Vojtěch ryčně vyrazí: „Student ten se dobře má, juchajdá, juchacha, když mu táta flosky dá...“ Se smíchem na rtech běží každý pro svou tanečnici a spádná polka duní po podlaze. Kluk roztáhne Kačenku, až se jí sukně zvedají. Najednou v něm hrkne, zastaví právě před ním. Což o písničku by nešlo, zná jich na sta, ale ono se také musí za ni zaplatit! Nemůže však spolužákovu způsobit hanbu. Ruka se těžce sune do kapsy a vytáhne zlatník, celé jmění studentovo. Čím zaplatí útratu? Ale mladí je lehkomyslné, buďsi, aspoň se přesvědčí, zdali ti hudebníci dovedou i tu jeho, tu jistě ještě neslyšeli. Umyslně vyhledá v paměti nejnovější výrobek studentský o slečince hezouně. Muzikanti bystří sluch, klarinetista hledá jednotlivými tóny melodii, po chvíli se s ním shodne trumpetka a už to mají, zas to trefili, kolo se začíná.

Dojem kluk udělal a zatancoval to asi také pěkně, vždyť Kačenka zve ho upřímně: „Pane Bartoši, že k nám také přijdete, budeme mít u nás v lednu hasičský bál!“ Co by kluk v tom oka-

mžiku neslibil? A potom do Hrdějic je z Budějovic pár kroků. Do půlnoci to uteklo jako nic, ale ty hodiny k ránu už se začínají nějak táhnout. Radost z tance je zatlačována únavou, už každý kousek kluk netančí, posedá na lavici právě pod muzikanty. Nic mu nevádí ten peklý kluk té velké trouby, hlava klesá, dřímota ho zmáhá.

Konečně se chýlí k páté hodině, spolužákům jim třese, že nutno vyrazit, má-li se přijít včas do školy. Jaké je to libé probuzení, když hostinský nechce vzít ani krejcar, vše už prý je zapláceno. Panímáma Měšťanovic váže každému uzel s výslužkou. Kluk tam hned zahledne posvěcenkou hnetýnku; tu už zná z dřívějších let, jak je dobrá! Proto uzlík pevně svírá v té tmě, aby jej neztratil, a těžce si razí s Vojtěchem cestu skrz les, v každém stromu tuší nepřítel. Oddychne si teprve na silnici, ale tu už svítá.

Poctivě se oba včas dostaví do školy, ale té útrapy. Neměli tušení! Je tam hezky zatopino, hlava klesá, slova profesora Šestáka nemají takového kouzla, aby dovedla vzkřísit naše tanečnické. Jeho skandování latinských veršů rázem se mění v „estrada, estrada“ té velké trouby ve Lhoticích, klukovi se zdá, že tancuje. Silně zduchnutý kamaráda Krále volá ho k četbě, ale za chvíli je zas v limbu. Avšak Měšťan je na tom ještě hůř, jak to přecházelo do jedné hodiny? Zvedá se, dovoluje se a mizí s klíčem. Do konce hodiny nepřichází, ani si toho nevšimnou, nezpozoruje jeho nepřítomnost ani mladý Březina-Micipsa. Vysvobozující zavonění pudí kluka za spolužákem. Vysazuje ho, a co spatří? Vojtěch si tam libě podřimuje a netuší, že už je konec trápení. Vyskočí radostně a směje se s klukem, jaké to posvěcení bylo pěkné. Mladost — radost!

studiem knih obstarat nemůže, leda by se přihlásil ke zkoušce v osmdesáti letech, a to ještě by neměl záruky, že pan profesor vyrukuje s ním, co si včera někde přečetl a co bude požadováno jako podstatnou nutnost. Stejně se stává, že osobní dohady a domněnky zkoušejících pánů jsou jejich autokritikou považovány za nedotknutelné a na zkoušencích se chce, aby četli myšlenky a hádali slovíčko, které si právě pan examinátor myslí. Jsou to snad výjimky, ale stačí.

Není divu, že dosavadní způsob zkoušení znechucuje studentstvo a každého, kdo má být před nějakou zkouškou postaven, že ničí chuť k práci a víru ve spravedlnost. Není divu, že při takovém způsobu zkoušek je cílem jen to nějak odbýt, protože poctivé úsilí se nijak nehonoruje. Jsme proto právem zvědaví, jak bude obstaráváno zkoušení podle nových předpisů o zkouškách učitelské způsobilosti, které zejména v některých oborech přidaly hodně nové látky. Potřebujeme standardisaci otázek, výběr normálu a omezení všeho rušivého (nervosita zkoušejících, rozčilování, ironisování zkoušeného, hromadění otázek atp.), co z dosavadních zkoušek dělá spíše středověké hádání.

Výnosem o učitelských praktikantech ožily vzpomínky na časy Raisových „Zapadlých vlastenců“ a nemůžeme se ubránit trošce jizlivosti: vodit děti do kostela, pomodlit se s nimi, hrát na varhany, to bylo pro učitele ponižující, kostelnické a babské. Teď novodobí preceptoři budou vodit děti o přestávkách na záchod, procházet se s nimi po dvorečku, opravovat úkoly, a to nebude ponižující ani kostelnické. Tím se nechceme ani dost málo dotýkati

sociálního dobrodiní, které výnos prakticky přináší, tím jen demonstrujeme, co může zvrtnout doba.

Zavedení služby praktikantské má oddáliti příliv učitelů na místa vypomocná a zatímní, a regulovati spotřebu „nově vyrobených“ učitelů. Bylo v tisku poukazováno i na jiné okolnosti a možnosti regulace, na př. omezení počtu kandidátů v ročnících nebo na rozšíření ústavů na pětileté. Nestalo se tak. Socialistické strany se právem obávají, že snížením počtu žactva na ústavech by byly postiženy především chudší a střední vrstvy, které již dnes při neobvykle drahotě studií mohou dodávati stále se zmenšující procento mládeže na střední školy. Rozšíření učitelských ústavů pak by bylo proti plánům pomýšlejícím na odstranění ústavů. Nebyly definitivně pohřbeny. Obsazování měšť. škol profesory skutečně je de facto učitele s vysokoškolským vzděláním na národních školách, a reformátoři čekají jen na příhodnou dobu, aby svůj návrh provedli.

Zásadně lze těžko co namítati proti potřebě vysokoškolského vzdělání. Dosavadní ústavy jsou úzce odborné. Maturita na nich nedává jiné možnosti než jít k učitelství. Proč nejsou přístupny fakulty alespoň těm učitelům, kteří dávají záruku, že by opravdu mohli na nich studovati a že by po získání vyššího vzdělání nepostupili škol národních? Na druhé straně nutno uznati, že praktická příprava, které poskytují ústavy na svých cvičných školách, nedá se odstraniti a nahraditi nesoustavnými hospitacemi. Ta zůstane vždycky základem učitelské přípravy.

Učitelstvo samo svou touhu po větším vzdělání vyjadřuje pořádáním kursů. Činí tak i katolické učitelstvo, toužící po hodnotách, které nezůstávají v horizontu časnosti.

Velký den našich salesiánů.

J. K. — Dne 24. září, kdy Církev svatá slaví svátek Panny Marie Pomocné, udála se v salesiánském domě v Morav. Ostravě věc nad jiné významná. Z nařízení generála salesiánské kongregace byla utvořena samostatná salesiánská provincie československá a jest ji postaven v čelo Don Stuchlý. Don Walland z Lublaně předal novému provinciálovi slavnostně provincii.

K tomuto významnému aktu byl pěkně volen den i osoba. Láska k Panně Marii Pomocné je u salesiánů opravdu veliká od dob svatého Dona Boska. Jemu ji vstúpila do srdce dobrá matka Marketa a v jeho dile pro výchovu a záchranu mládeže má tato láska vznešené poslání. Na svátek Zvěstování Panny Marie roku 1855 skládali slavné sliby první žáci Dona Boska a tak byl položen základ ke kongregaci. Na svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie r. 1842 začínal své dílo v mládeži. Prvý nádherný chrám, který budoval, zasvětil P. Marii Pomocné. Když mu zemřela matka, paní Marketa, matka jeho mládeže, obrátil se Don Bosko k Panně Marii se slovy: „Musíš nyní, svatá Panno, zaujmouti toto prázdňé místo. Ve velké rodině musí býti matka. Kdo jiný by se ji stal, nežli ty? Svěřuji ti všechny své děti, bdi nad jejich životem a nad jejich duší nyní i vždycky.“ Když Řím se zdráhal uznati kongregaci salesiánskou, poprosil, odjížděje do věčného města, své děti, aby zdvojnásbily své modlitby k Panně Marii Pomocné. Uzdravoval, činil zázraky ve jménu Panny Marie. Ženská větev jeho kongregace se nazývá: Sestry Panny Marie Pomocné. Odesílaje r. 1875 deset prvých salesiánů do misie v Jižní Americe, dával jim tuto radu: „Starejte se jen o duše, ponechte stranou starosti o jméno, hodnost a bohatství. Chcete si zasloužiti požehnání Božího a lásky lidí? Milujte hlavně něžně nemocné, děti, starce, nešťastné.

Buďte všude poslušni autority světské i církevní. Staňte se apoštoly lásky k Eucharistii a Panně Marii ustavičné pomoci. Dělejte, co můžete, ostatní přenechte Bohu. Mějte neochvějnou důvěru v Hostii a Pannu Marii a uvidíte, co jsou zázraky.“ Ve snách mu Panna Maria zjevovala zdárnou činnost jeho misionářů. A konečně i ve vychovatelské metodě připadá lásce k Matce Boží úloha velice důležitá. Možno tudíž říci právem, že volba dne vyhlášení samostatné provincie je opravdu šťastná.

A osoba první hlavy provincie? Když byli k nám posíláni první salesiáni, byl mezi nimi i Don Ignác Stuchlý. Stále usměvavý, veselý, čilý, což jsou vlastnosti čistého srdce a hodné duchovního syna sv. Dona Boska, dal se u nás do práce s radostí a dnes možno říci, že ta radost a ta práce byly Bohem odměněny. První dům ve Fryštáku byl přestaven a rozšířen, takže je tam dnes ubytováno 100 jinochů, kteří studují primu až kvartu gymnasia. Loni byl o svátku Neposkvrněného Početí Panny Marie vysvěcen dům v Mor. Ostravě, kde na 70 jinochů studuje vyšší třídy. A před několika dny jsem obdržel zprávu, že již letos započnou salesiáni se stavbou domu v Kobylisích u Prahy. V Lublani a Turině studuje dosti bohoslovců, takže o budoucnost salesiánů je u nás dobře postaráno. Don Stuchlý, neúnnavný a stále důvěřivý, vykonal více, než se na počátku čekalo. Dá Bůh, že budoucnost bude ještě krásnější a ještě úrodnější.

Salesiáni vychovávají mládež, všímají si hlavně chudé mládeže, jak to činil i jejich zakladatel. Bez mládeže není budoucnosti. Proto je nutno pomáhati stavět salesiánům nové a nové domy, čím více jich bude, tím více světla pronikne do tmy současného života.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Kodifikace orientálního církevního práva. Po smrti kardinála Gasparriho pokračuje v uspořádávání sbírky pramenů orientálního církevního práva kardinál Sincero. Dosud vyšlo 13 svazků ve vatikánské tiskárně. Poslední svazky se dotiskují. Základní směrnice pro zákonotvornou redakci byly ve spolupráci s orientálními preláty stanoveny. Nedávno svatým Otcem jmenovaná komise kardinálů přikročila k redigování zákoníku. Předsedou je kardinál Sincero, členy kardinálové Pacelli, Serafini a Fumasoni-Biondi. V tichosti vzniká nový církevní zákoník, který nezadá si v důležitosti s kodexem církevního práva r. 1917 vyhlášeného.

Lauzac de Laborie zemřel. Byl to znamenitý historik, autor velkého osmismázkového díla „Paris sous Napoléon“ a četných studií, z nichž větší část byla uveřejněna v pařížské revui „Le Correspondant“. De Laborie znal důkladně XIX. stol. i moderní historii. Byl to člověk

hluboce zbožný, který zvlášť lnul k chudým. Pracoval ve vincenciánských konferencích a byl jejich generálním sekretářem. K.

Misionářský rekord. Tento rekord se zásadně liší od rekordů, o nichž nadšeně píše denní tisk ve sportovní rubrice, ale je nad nř daleko krásnější a úspěšnější. V Ruandě ve střední Africe vzrostl počet katolíků o 44.839 a katechumenů přibýlo 98.901. Je tam tudíž 142.798 katolíků, bylo jim rozdáno 3.134.938 sv. přijímání, což svědčí jistě o intenzivním náboženském životě. Bilým otcům, kteří působí v Ruandě, pomáhá 20 domorodých kněží, kteří spravují tři misie, 38 domorodých bratří-laiků a 52 sester. Malý i velký seminář jsou přeplněny studujícími a bohoslovci. K.

Pontifikální mše sv. při zahájení zasedání S. N. Při zahájení XVI. zasedání Svazu národů sloužil J. E. biskup Ženevský, msgr. Beason,

pontifikální mši sv., při níž kázal abbé Lachenal, poukazuje na to, že oči všech, kteří touží po míru, se obracejí nyní k Zenevě. „Proto neodvracejme se od této instituce,“ pravil, „naopak spojme se, všichni křesťané, v modlitbě za vítězství míru“. Rektor velkého semináře ve Fribourgu, msgr. Charrière, analysoval dvojí postoj ke Svazu národů. „Lidé nechťjší pochopit,“ děl, „že božský kvas, který musí přetvořit lidstvo, je rázu podstatně nadpřirozeného a že jedině řád přirozený v pravém slova smyslu a zřízení, založený Ježíšem Kristem a jeho apoštoly, jsou opravdu nezměnitelné, a že je třeba se

spojit se všemi lidmi dobré vůle. Velikým zlem naší doby není sn tolik to, že lidé jsou neznalí, nýbrž to, že mnozí z těch, kteří jas vidí, se neodvažují jednat. Hřešící proti světlu, zatemňují koneč své vlastní svědomí. Bylo by nyní třeba jako kdysi lidé odvážný, kteří dovedou vzít svoji odpovědnost a konfrontovat ji s kritik. Ale máme mnoho malomyslných křesťanů, kteří jsou jako zvětr: sůl, nebo, abych užil jiného obrazu, kteří svou nečinností spoutáv nohy a ruce svatého Petra. Znají dobře směrnice, ale nemají odv skutečnit je.“

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n

20 let katolického pedagogia ve Svatém Janě pod skalou. Letos na podzim je tomu již 20 let, co byl učitelský ústav Školských bratří ve druhém roce světové války pro nesnesitelné obtíže drahotní přeložen dočasné z Prahy do samoty ve Sv. Janě pod skalou u Be-rouna. Provisorium se protáhlo na delší dobu, než si sami bratři mysli. Byli nuceni se uchýlit do bývalého zámku, spíš význam-ného svou starobylostí než vhodného pro školu a internát. Ale přes to vynasnažil se řád vykonati vše, aby zabezpečil pravidelné a řádné vyučování a přes všechny potíže a nedostatky, které jsou bratřím nejlépe známy, je prosperita ústavu dobrá. Nepracuje se pro laciný efekt, neoslňuje se statistikami, ale pochvaly, kterých se dostává svatojanským abiturientům pro dobrou praktickou pří-pravu od všech nezaújatých inspektorů, jsou dostatečným svědec-tvím velké práce, kterou řád i profesorský sbor ústavu koná. Pře-jeeme bratřím, aby se brzy objevili v moderní budově učitelského ústavu v Praze, kde jich je potřebí jako soli. —ch.

Divné poměry ve státním školství francouzském. Francouzské li: uveřejnily zprávu, která divně charakterizuje současný stav laické školství ve Francii. Tam totiž existuje syndikát učitelů, který se středuje velkou většinu učitelstva státních škol, a to je zase v vel-části komunistické a protinárodní. Na letošním sjezdu byla dokor přijata resoluce ve prospěch komunistů a světové bolševické revo-ce. Ostatně již loni se stalo cosi podobného a tehdejší ministr vyu-ování Mallarmé byl nucen volat několik učitelů k pořádku. Ovš-zle se mu to vymstilo, neboť učitelská organizace zastává názor, je autonomní a ministr nemá do jejich věcí co mluvit, má je jed- právo platit. Ale zdá se, že pod nátlakem národné uvědomělé ve-rosti začíná vláda jednat energičtěji. Nynější ministr vyučování sjezde přerušil se syndikátem veškeré styky a je odhodlán — pok- mu to ovšem dovolí svobodní zednáři a různé ligy pro lidská prá- — vyvodit důsledky z jednání učitelstva. Tito komunističtí učít- stojí Francii moc peněz, neboť v rozpočtu je na obecné školství i ložka 3 a půl miliardy franků. Na katolické školy nepřiplácí vlá- ani haléře. Kde si zvykli na takovouto spravedlnost, tam musí b- připraveni ještě na horší věci. R

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n

Úspěch belgické devalvace. Dnes je už možno posoudit konkrétní účinky belgické devalvace z minulého března. V celku třeba uznati, že dosavadní výsledky devalvace jsou přesným splněním toho, co si od devalvace slibovali její zastánci. Především **nezaměstnanost** klesla od začátku roku do dneška o 37 proc. Pokles je sice i sezonní, ale jen částečně; hlavně pochází ze všeobecného hospodářského vzestup- pu, jak je vidět i z jiných dat. Počet úplně nezaměstnaných klesl z 223.300 v lednu t. r. na 146.500 koncem června, počet částečně za- městnaných ve stejném období ze 158.400 na 104.000. Od června do dneška zaměstnanost zůstala stejnou, jen na podzim se očekává malý sezonní vzestup nezaměstnanosti. Stejně **dráhy** svědčí o všeobecném zotavení. Na začátku tohoto roku železniční doprava byla o 7 proc. menší, než začátkem r. 1934. Ale v dubnu už vykazovala vzestup o 11 proc., v květnu o 15 proc., v červnu o 6 proc. a v červenci o 2 procenta. Počet přistavovaných vozů v srpnu vykazuje nový vzestup a byl o 8 proc. větší, než v srpnu 1934 a o 15 proc. větší, než průměr prvního čtvrtletí 1935. Ztráta železničního provozu činila v prvním čtvrtletí 1935 100 milionů frs, v druhém čtvrtletí jen 13 milionů frs. Ve třetím čtvrtletí se počítá dokonce s přebytkem, ovšem díky brulexské mezinárodní výstavě. **Odpůrci devalvace** chtějí vůbec tyto dobré výsledky připsati na účet výstavy. V žádném případě nemohou zapřít hospodářské zotavení. Na druhé straně je pravda, že výstava přispěla i svou hřivnou; kdyby však všeobecné zotavení bylo sku- tečně animováno výstavou, pak se to muselo projevit i v zaměstna- nosti už před výstavou. Ve skutečnosti však těch 20.000 dělníků za- městnaných na přípravách k výstavě, která byla otevřena na jaře právě v době devalvace, zapadlo úplně, v celkovém počtu zaměstna- ných bez vlivu a od té doby výstava nezaměstnala více osob než v každém jiném roce. I **námořní doprava** stále vzrůstá. **Vývozníci** byli velmi disciplinováni a na příkaz vlády nesnížili vývozní ceny, aby nedošlo k retorsním opatřením ostatních zemí. Proto vývoz vzrostl jen málo, ale stále roste. Největším úspěchem devalvace je

její blahodárný vliv na **státní rozpočet**. V prvním čtvrtletí 1935 I velmi kritický, a nyní, jak se zdá, se docílí dokonce úplné rovnová- Celkový deficit byl oceněn na 450 milionů frs na rok 1935, t. deficit jde však úplně na vrub prvního čtvrtletí tohoto roku, i devalvace výdaje nepřevyšují už příjmy a dokonce mají občas něja přebytek, a to pozoruhodným vzrůstem příjmů určitých poplat- zvláště tak vz. registračních poplatků z prodeje pozemků a z kol- které vesměs před devalvací vykazovaly menší příjmy než ve stejn- období loňského roku (méně o 13 proc.) a po devalvací registra- poplatky jsou průměrně o 46 až 59 proc. vyšší, a kolky o 15 až procent vyšší než loni. **Velkoobchodní ceny** vzrostly po devalv- jen o 19 proc. a **malooobchodní ceny** vzrostly jen o 6 a půl procen- Sami zastánci devalvace očekávali celkový vzestup cen o 10 až procent. Nyní třeba vidět, jaký vliv budou mít tyto úspěchy francouzské národohospodáře. —c—

Francouzská naděje na mezinárodní měnovou stabilisaci. Pově- t anglo-amerických jednáních, týkajících se prý určení nových z- tých parit, nevyrušovaly ani v nejmenším francouzské hospodář- kruhy, které byly úplně zaměstnány vnitřními problémy francouz- ho hospodářství. Všeobecně se má ve Francii za to, že v některý londýnských kruzích přibývá zastánců pro návrat k zlatému stand- du. Současně jsou francouzské kruhy stále přesvědčeny, že nc uspořádání zlatých parit, o nichž prý jednal Sir Josiah, nedotýká dnešních měn zlatého standardu, t. j. Zlatého bloku. V Paříži p- vládá stále přesvědčení, že Lavalovy pokusy působí uvolnění t- saurace a tím také novou vzpruhu francouzského hospodářství, t- dobně jako v Anglii a ve Spojených státech amerických. Tímto z- sobem se prý razí cesta i pro revizi zahraničně-obchodních sty- s Anglií a s U. S. A. Tento vývoj by přesně odpovídal podmínk- které kladly veřejná anglická místa jako *conditio sine qua non* i- určení nových zlatých parit. —o—

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n

Národní sjednocení „sjednoceno“ ještě není. Německý pondělník pražský, o kterém je známo, že přináší občas informace, jejichž ot- covství není daleko vlivných kruhů první vládní strany, přinesl zprávu, že národně demokratická, průmyslnická část národního sjednocení byla by ochotna jít do vlády hned, poněvadž průmysl trvale nemůže se opírat o stranu, žijící leta v opozici. Naproti to- mu ale ligistická část sjednocení je pro ostřejší opoziční postup než dosud. Nato se ihned ozval Jiří Stříbrný za keřem, na nějž bylo takto uhozeno, a prohlásil, že na vstup do vlády nepomýšlí z národ- ního sjednocení nikdo. „Zůstaneme v opozici,“ vyhlášoval pak zno- vu po schůzi v Holešovicích, kde mluvil společně s Hodáčem. Ho- dáčova slova, jimiž konstatoval opozičnost své strany, však byla mnohem opatrnější než radikálnost Stříbrného. Vlastní list Stříbr- ného o tom píše, že Hodáč vyvrátil se vši rozhodností zprávy levi- covského tisku, jako by bývalá složka národně demokratická byla ochotna vstoupit do vlády i za **cenu rozbití národního sjednocení**. Národní sjednocení, prohlásil Hodáč, zůstane v opozici **proti této koalici, složené ze sedmi sobeckých stran**. Hodáč sklidil prý za to bouři potlesku. Formulace Hodáčových diplomatických vět však

ukazuje jasně, že v národně demokratické části národního sjed- nocení byla by ochota k spoluprádce, jen kdyby to vláda sama ně- kým vnějším gestem umožnila. To se ovšem sotva stane, proti agrární strana je ráda, že národní sjednocení a zástupci průmy- v něm ve vládě nejsou. Agrární pravice měla by ztíženou situ- neboť zástupci průmyslu by často postupovali ve vládě spíše se- cialisty než s agrárníky, kteří by nadto ztratili kus své hegemon- ké moci. V tomto smyslu se agrární straně zamlouvá daleko opoziční stanovisko Stříbrného, než Hodáčova ochota posadit rodní sjednocení do vládních lavic. Rozpor uvnitř národního sj- nocení plyne také z pražských poměrů, kde je hlavní politická t- této skupiny. Ale na pražské radnici jsou bývalí národní demokr- stále součástí vládní většiny, kdežto ligisti dělají většinou opos- Zde se tedy sjednocení sjednotit nedovedlo, a protože jde o hla- město a o místo největší síly národního sjednocení, je to faktic- velká trhlina uvnitř celého hnutí. Proto je pochopitelné, že p- Chmelík, který na zmíněné schůzi mluvil po Hodáčovi, prohlá- že národní sjednocení musí jít celé do opozice také na praž- radnici. Nepůjde ovšem a tento rozpor jako symbol nejednotnc

bude trvat dále. Ten rozpor je hlubší, neboť voličstvo bývalé nár. demokracie (intelligence, finanční a průmyslový svět a trosky liberálního měšťanstva) bylo úplně jiného složení než voličstvo ligy Stříbrného (sociálně hladová mládež, drobní lidé ulice a zaměstnanectvo ostře protikapitalisticky orientované). Stříbrný docela správně viděl, že s úzkou voličskou základnou se nic velkého v politice nedá udělat a chtěl vydupat ze země masové hnutí. To ale dnes vzbudit je po celé Evropě úplně nemožné bez boje proti finančnímu kapitálu. To ovšem národní sjednocení nemohlo dělat, protože v jeho pozadí stál šéf českého finančního kapitálu dr. Preiss, který až dosud vždy dal první signál ke každému snižování platů a mezd. Preiss, jenž zná „tajemství vládnutí“, však význam „masovosti“ příliš vysoko nehodnotil, věda, že se politický vliv dá vykonávat také jinak, byť ovšem k němu určitého číselného volebního základu bylo třeba. Hluboký rozpor, jak spojit elán drobného českého člověka městského se zájmy českého finančního a průmyslového kapitálu v živou politickou jednotu, ten rozpor v národním sjednocení trvá stále. On byl příčinou, proč se ve volbách národní sjednocení nikde mimo Prahu neuplatnilo a proč ani v dohledné budoucnosti žádnou strhující sílu nebude moci projevit. Ti, kdo to vědí, jako Hodáč, nemají proto chuti čekat v ústraní na příští volby a chtějí se ve vládě uplatnit už s tou silou, kterou mají. V opozici je národní sjednocení vlastně nepřímým podporovatelem výlučnosti moci strany agrární, a to průmysl potřebovat nemůže.

Malypetrovo prohlášení novinářům o směru vládní politiky znamenalo jasné utlumení požadavků agrární pravice po další devaluaci měny a po inflačně úvěrové politice finanční, která by měla za následek obecné stoupnutí cenové hladiny. To při dnešních nízkých mzdách a platech je prostě vyloučeno. Tak jako za nízkých, ztrátových a nerentabilních cen zemědělských plodin rostli na vsích fašisti, tak by nyní při stoupající drahotě nabývala účinnosti komunistická akce protidrahoty, kterou by socialisté v klidu dlouho snášet nemohli. Ukázalo se totiž už teď, že protidrahotních táborů lidu se účastnili na různých místech všechny strany socialistické a někde i lidovci. To byl vykřikník, kam že až zdražovací politika může jít. Vláda to pochopila a dala najevo, že životní potřeby (brambory, chléb, umělé laciné tuky a uzeniny) nad dnešní cenovou úroveň už dále stoupat nesmějí. Zásobování tedy bude na zimu zaručeno eventuelně dovozem těchto produktů do větších měst z ciziny. Jinak bylo Malypetrovo prohlášení skoupé a o budoucí politice vlády mnoho nemluvalo. Rozpočet bude vykazovat i na příští rok skryté, ale jasné pasivum jako všechna leta krise, ale tu se čeká, že postupující oživení hospodářské je časem odstraní. V celku Malypetrovo prohlášení působilo upokojivě a ukázalo vládě, že by se k občanstvu měla přímo obracet častěji, neponechávajíc diktátorům pověst, že mluví k lidu častěji než vůdci demokracií.

O našem umění vládnout vyslovil pochybnost poslanec Ježek při příležitosti nesporně k tomu vhodné: po útku bývalých národně

socialistických poslanců Junga a Schuberta do Německa. Oba byli dva roky vyšetřováni pro úklady proti republice, na kauzi a čestné slovo však byli propuštěni s povinností denně se hlásit. Poněvadž to nějaký čas vzorně plnili, byla jim i tato povinnost prominuta a měli hlásit jen změnu pobytu. Tu ovšem už řádně neohlásili, protože utekli na konec do Německa, protože čekali na soud marně dva roky od 23. února 1933 do 20. září 1935. Dva a půl roku, praví posl. Ježek, byly soudy tak zaměstnány, že nemohly ohlášený proces dovést ani řádnému projednání. Obžalovaní, nemohouce se dočkat, vysvobodili sami soud i vládu z trapné situace a prchli tajně za Baerem a Krebsem do třetí říše německé. A tu správně posl. Ježek dodává: zatím co čsl. nacionalisté jsou s horlivostí pronásledování pro hlouposti a maličkosti, nechá se proces s německými hackenkreuzlerstvími poslanci ležet půl třetího roku, až to obžalované dopálí a rozhodnou se sejít se společně v Berlíně — aby tam v boji proti republice mohli pokračovat. Na tomto krutě ironickém líčení fakt je mnoho kritické pravdy. Každý politický proces u nás se soudně projednává obyčejně až tenkrát, když svědci, mající potvrdit skutkovou podstatu žaloby, už zemřeli. Tak to bylo se Stříbrným. Nebo když obžalovaní utekli: Krebs, Jung, Schubert. Anebo aspoň tak dlouho, až už se celá věc stane anachronickou, musejní záležitostí: to je soud pro nitranské události při loňských oslavách Pribinových. Tady o nějaké „vládě“ opravdu nemůže být řeči, a natopil tento způsob vyřizování politických procesů často více faktických i morálních škod než prospěchu. Avšak na druhé straně nesmí se zapomínat, že soudnictví v demokracii není tak „řízné pohotové“ jako v diktaturách, že nešije tak horkou nití. A v našem případě — uprchnuvších německých hackenkreuzlerů — že bez své zásluhy a nevědomky uskutečnilo politicky věc v negativním smyslu dobrou: nevyrábilo žádné mučedníky. Umění vládnout je také v tom: nedělat z odporců mučedníky a symboly boje. Takový Jung, zakladatel hackenkreuzlerství u nás, který přes všechno slušné chování se k němu, přes dané čestné slovo a kauzi prchl pak tajně za hranice — ten symbolem čestného boje a dokonce mučedníkem nikdy nebude. Je možné a víc pravděpodobné, že mnozí v tom budou vidět slabost nebo dokonce strach a ti, co uprchli, budou v boji proti nám pokračovat. Přesto politicky je rozumnější dělat co nejméně „omladinářských“ monstreprocesů pro podívání doma i z venčí, protože efekt takových procesů nekonečně vždy dojmem, který zamýšlel vyvolat státní žalobce. V zápase politickém a při přechínech politických je nejlepší rázné, tiché znemožnění činnosti protistátní, ale bez vnější pompy, která je potravou propagandy vždycky dvojsměrné. Ne, neobhajujeme úžasnou zdoluhavost čsl. soudů při projednávání politických procesů, poněvadž dobře to není k ničemu, avšak protože to není jenom věc soudů, nemůžeme nepřiznat výhody metodě, která se vyhýbá tvorbě nových mučednických postav a nových legend. Technika a umění vládnout pokračují dnes už natolik, že jsou schopny prosadit vůli vlády účinně a rozhodně, aniž by popřávaly odpůrcově politické myšlenky nebo osobě příležitost vyrůstát v symbol „potlačené pravdy“.

Ně

Z k n i h a č a s o p i s ů

Deset let „Schönere Zukunft“. Přední katolická revue „Schönere Zukunft“, Vídeň-Rezno, oslavuje právě deset let vycházení. Vznikla r. 1925 a naráz našla v katolickém životě ve střední Evropě značné uplatnění, zvláště když se v poslední době spojila s revue „Das neue Reich“, z níž před 10 lety vyšla. Je to dílo silné publicistické osobnosti dra Josefa Eberleho, který dovedl si získat za spolupracovníky přední osobnosti katolického světa duchovního, vědeckého i politického, při čemž trpí orientací starorakouskou, která neuznává nic, co se dobrého po světové válce ve střední Evropě stalo nebo na troskách minulosti vyrostlo. Proto na příklad zpravodajství o Československu je kusé, opožděné a pravidelně negativní. Je to málo věcí prospěšných, protože revue má mnoho odběratelů i mezi českými a slovenskými katolíky. Na příklad mezi gratulanty otiskuje revue i příspěvek p. biskupa košického Josefa Čárského. Nehledíc k této chybě je „Schönere Zukunft“ významný doklad, že lze v katolickém prostředí vytvořit dobrou týdenní revui, je-li pro to finanční podklad, pochopení osobností katolického světa vládnoucích perem a smysl u katolické intelligence. U nás v časopiseckém podnikání jsme dosud tyto tři podmínky postrádali.

Z nakladatelství Jos. Birnbauma v Brtnici. Lidové divadlo sv. 119. „Poslední píseň zvonu“. Hra ze života o 3 jed. Podle námětu z povídky J. S. Baara napsal J. Sanda. 10 m, 1 ž. Cena 6 Kč. Dobrá divadelní hra s nábožensko-vlasteneckým dějem, dnes už ovšem nepřilíháš časovým — rekvizice zvonu za světové války. Naši době jsou bližší momenty, kdy se autor dotýká sociální otázky a poměru ředitele dolů k dělnictvu, a které řeší krásným způsobem — po křesťanskou. — Lidové divadlo sv. 120. „V temnotách“. Dramatický příběh z venkovského života o 3 jed. 7 m., 3 ž. Cena 7 Kč. Hra má dobrou náboženskou tendenci, místy poněkud násilně vystupující do popředí. Je plna vzrušujících scén a vyžaduje velmi dobrých herců, aby z tragédie nebyla fraška. Hodí se pro venkovská jeviště. — Lidové divadlo sv. 121. Stan. Zbořil: „Živá voda“. Tragikomédie o 3 jed. 4 m., 3 ž. Cena 7 Kč. Námět hry není nijak zvláštní, ale dobře sehraň jisté občanstvo pobaví a vyvolá smích. Jiného nic asi autor nesledoval. I pro městská jeviště. — Lidové divadlo sv. 123. Hela Svehlová: „V údolí tom čarokrásném“. Opereta o 3 jed. 8 m., 6 ž. Cena 7 Kč. Nezávadná hra, ale dějově slabá. Naivní kalendářová povídka, plná nepřirozených monologů.

Pro školní knihovny:

Ze Státního nakladatelství: Der Tunnel. Nach Bernhard Kellermanns Roman frei bearbeitet von Dr. Th. Kornitzer. Vyšlo ve sbírce německé četby pro české žáky. — J. Karásek: Mladý badatel. Dvoudílná učebnice přírodovědy pro I. roč. měšť. škol, ne příliš šťastná jak pojetím, tak stylisací a výzdobou. Cena 11 Kč a 6 Kč. — A. Majer: Mladý přírodopisec. Učebnice přírodovědy pro I. roč. se sverázným postupem vyhovujícím činné škole. Cena 13 Kč. — K. Rakušán: Z říše čísel. Pracovní kniha počtů pro II. roč. měšť. škol. Cena 11,20 Kč. — B. Machač: Pravopisné zásoby. Příručka pro samostatná cvičení v pravopise pro střední stupeň s velkou zásobou dobrého cvičiva. Cena 7 Kč. — P. Dejmeš: Obč. nauka a výchova. Druhé vydání oprávněné od nápadné zaujatosti protikatolické, ale ještě dosti mnohomluvné. Cena 11 Kč. — B. Řehák: Praktická cvičení přírodovědná. Přírodopisné praktikum pro nejvyšší třídy středních škol a pro uč. ústavy. Hutná a dobrá učebnice. Cena 12,50 Kč. — K. Dolínková: Maminka Toktok a její děti. Povídky ze života kuřat. Cena 7,50 Kč.

Cvič. uč. K. Hroch.

„Život“ vyjde příště jako dvojčíslo k 28. říjnu.

Jednotlivá čísla Kč 1.50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II, Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskářské a nakladatelské, s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

P. Silv. M. Braitto O. P., Theologický rozbor dnešní hromadné nevěry. – Příprava mládeže pro politiku. – Van Zeeland, belgický ministerský předseda. – Hospodářské oživení USA předzvěstí lepších časů? – Dott. Marko Weirich, Hořké problémy našeho cukru. – Boř. Benetka, Památce prvního biskupa litoměřického. – Charita a mládež. – Ant. Kindl, farář, Ke školské otázce. – Nový křesť. naučný slovník ukončen. – Boř. Benetka, Jest habešská otázka hlavním problémem? – Prázdné kolébky. – Kulturní boj v Německu. – Muž, jenž obrátil Gemelliho. – Bedřich Směkal, Islam ve Španělsku. – Kultura slova ve veřejných projevech. – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. října 1935. Ročník XVII. Číslo **19-20**

P. Silv. M. Braitto O. P.:

Theologický rozbor dnešní hromadné nevěry.

Jsou známé příčiny nevěry osobní: nedostatek spolupráce s milostí, pycha, nevědomost, nepohodlnost různých pravd pro zbabělé, nepřijatelnost pro vyznavače této země. O to se zde nejedná. Jedná se nám o strasný fakt, který nazval Pikard ve strašně děsné knize *Flucht vor Gott, hromadným úprkem dnešních lidí před Bohem*. Přece nebudeme věřit, že pravými příčinami jsou hříchy kněží, neschopnost „Církve“ zachytiti dnešního člověka, vliv prostředí atd. Jistě, že mnohé z těchto příčin spolupracovaly, ale tak, jak jsou vysloveny, jsou jenom zkratkami dlouhého pochodu, který se po desíletí připravoval v generacích křesťanů, kteří brali své náboženství jako svoje svátostní šaty a část nedělního programu anebo inventář výchovy dětí, právě tak, jako škola a rákoska.

Víra jako nadpřirozený dar byla zasazena do svého připraveného podkladu, totiž do naší touhy po naprostém štěstí, po naprostém spočinutí. Proto také jenom tehdy jest víra dokonalá, jestliže naplňuje všechno v člověku, všechny jeho touhy a všechny jeho schopnosti. Jedná se tu, jak praví Pascal, o nás a o naše všechno. Neboť se tu nepodává jenom nějaká pravda, nýbrž veškerá pravda, celá pravda, pravda sama, která jest proto také zároveň pravým štěstím. Tak věriti neznamená přidati jenom několik nových pravd, nýbrž to znamená docela nového člověka. Kierkegaard vystihuje to přesně: Věřiti není počín jako každý druhý, vlastnost, která by se jako o jednu více připojila k člověku. Když se člověk odvažuje věriti, stává se něčím docela jiným.

Proto mluvíme o *konverzi* u těch, kteří k nám upřímně přicházejí: Stávají se opravdu docela novými, docela jinými lidmi. Neboť věriti neznamená připojití kamsi k lidskému životu něco nového, nýbrž to znamená zasaditi nové do samotného životního základu, postaviti tam totiž svrchovanost Boží nade vším, nad celým myšlením a chtěním, nad celým člověkem a nad celým životem. Věřiti znamená dáti vše svým krokům jedno jediné světlo, universální světlo, Božího hlediska totiž, na všechno se dívati jediným Božím hlediskem. Neboť víra nemůže zůstat utajena.

Víra má nazpět uskutečňovati onen soulad, který byl dříve před hříchem v člověku, ve všech jeho schopnostech mezi sebou a jich všech zároveň s Bohem. Tento soulad se uskutečňuje postupně, pomaleji či rychleji, podle toho, jak víra jest živá a ovládá.

Tato víra však potřebuje svého zdůvodnění. Tomáš Akv. praví, že člověk musí viděti, že to, čemu má věriti, jest věrohodné. Důvody věrohodnosti musí býti zřejmé, když víra jest tajuplná. Myslím, že jest těžko

najíti záruky větší pro víru člověkovu než skutečnost, že ve víře jsou zajištěny všechny hodnoty, ale v nejvyšší míře, po kterých člověk touží. Jiný důvod: skutečné posvěcení touto věrou lidí, kteří přijali víru, či lépe, kterým se dostalo milosti víry pronikající člověka do všech záhybů a do všech podrobností.

Proti tomuto duchu a životu víry pozorujeme nyní se stavěti hromadné hnutí, které proti absolutnosti nadpřirozeného křesťanství, které má žiti synovstvím Božím ve všem důsledně, staví universálnost laickou, a proti nadpřirozené totalitě totalitu přirozenou, proti božskému povolání člověka soběstačnost člověčenství. Tak se následkem toho vyjímá Církev Kristova, snad očištěná, ale v očích lidí odcizených osamocená, snižena jimi na jedno „náboženské vyznání“, na jednu náboženskou společnost. Dosud jsme málo bojovali proti tomu, že Církev není jedna z náboženských společností, že je prostě Kristem živým, dále trvající.

A jestliže má býti zprostředkovatelkou života více než ostatní, musí býti více než ostatní náboženské společnosti spojena s životem. Když chce uchopiti celého člověka, musí se postaviti tvář v tvář vůči všem dobrům. Proto nemůže nikdy býti víra v Církvi katolické privátní záležitostí, záležitostí několika slavnostních třeba okamžiků. A tam jsme dnes u nás: Náboženství Církvi hlásané není de facto pro lidi celým životem, nýbrž jeví se spíše životem mnohých katolíků, pouze jako jistý úsek života.

Na místě oné totality, kterou měla určovati naše víra a kterou dříve také určovala, nastupuje totalita smýšlení docela laického, pozemského, jenom naturalistického. Církev zároveň také se stala v očích mnohých také jenom jednou z náboženských společností, jakousi stranou...

Od svého začátku vybudovalo si křesťanství systém životní. Zasáhlo do budování rodiny, státu, do budování hospodářského, do tvoření uměleckého, do výchovy, do vzdělání. Tehdy Církev dávala první a celistvý a celkový princip lidských věcí. I zábavy se zařazovaly do tohoto rámce křesťanského života. Přirozeným následkem toho bylo, že duchovní měli i v těchto věcech svá prvá místa a svůj hlavní vliv.

Ve XIII. století vtírají se do vůdčí úlohy křesťanství laici ve formě Lyonských chudých, Valdenských; Albigenkých a podobně, kteří vytlačují hierarchický živel dokonce i z hlásání slova Božího a vedení duší. Tím rychlejší je tento postup ve století XIV. co se týče ostatních záležitostí. Laicisace pokračuje v těchto stoletích neslyšným, ale přece jistým a rychlým

krokem. Pak mohli přijít laičtí reformátoři a mstítelé Boží. Půda pro to byla připravena. Zklamání, jehož se dopustila část kněžstva, brala důvěru kněžstvu všemu, ale také nadpřirozenému chápání celého křesťanského života a nadpřirozenému jeho podřizování víře.

Od těchto století až ke století XVIII. zvolna se laicisuje celý křesťanský život, takže se náboženství stěhuje čím dále tím více jsouc zatlačováno do chrámů, do kapli, do bratrstev a oratorií a pobožností uzavřených. Náboženství se stává v očích mnohých čím dále tím více věcí soukromou a začíná hájení Církve oním kuriosním způsobem: Církev není proti vědě, Církev není proti lidské kultuře, vždyť ona pěstovala vědy etc., ačkoliv se mělo plně zdůraznit, že celá dlouhá staletí veškerá kultura byla jenom z ní.

Nejsmutnější na tom není skutečnost, že se život zasazuje do rámce laického místo křesťanského, nýbrž to, že se vytváří celé *náboženství humanitární*, laické, jako protiváha, a to vědomá, proti náboženství nadpřirozenému, křesťanskému. *Renesance* zplodila toto náboženství pouhého člověka, přirozeného člověčenství, toto zvelebení, povznesení a zbožštění lidského živlu. Tito lidé klaní se člověku a jeho schopnostem. Klaní se formám lidského těla a jsou strženi možnostmi lidského ducha. Všechno, co převyšuje člověka, jest cizí člověku a hlavně tomuto duchu. Jen příroda, jenom přirozené jim dokonale postačí. Věří také v nezadržitelný pokrok tohoto lidského ducha, tohoto přirozeného v člověku. A tento nezadržitelný pokrok považují za vyčerpání celého smyslu lidského života a trvání světa.

Tak si tvoří pomalu všechny skutečnosti své zřízení mimo Církev. Dříve byla Církev opravdovou matkou, to jest, všechno i časné i světsky kulturní jí procházelo, lidé žili v jejím klíně jako děti, žili z ní ustavičně a ve všem, ve všem se s ní shledávali, kdežto po tomto duchovním převratu, i když Církev své poslání plní stále, lidé si nacházejí novou matku, to jest humanitu anebo stát a národ anebo třídu, které skládají celý svůj život, ve kterém se nyní celý jejich život pohybuje.

Vedle této mystiky humanitářské povstává další *mystika vědeckosti*. Přírodní vědy se svou bezprostřední zřejmostí a jistotou, spočitatelností a hmatatelností, učinily obtížnější i věřícímu mysliti svou víru, protože se dnesní člověk naučil mysliti číslem a vahou a mírou. Mezi nevěřící postavila pak tato víra přehradu skoro nepřeklenutelnou bez zvláštního zázraku milosti.

Tento nový svět laicismu, humanitarismu, kultu vědy našel katolíky na mnoha místech velmi nepřipravené, ba stěží si protírající oči, co se to kolem nás děje.

Učilo se sice náboženství, ale náboženství bylo a jest ještě na školách jenom vyučovacím předmětem, ale ne vyučovacím principem. V našich i tak zvaných křesťanských rodinách se zase děti modlí hlavně večer, padnou i slova náboženská, snad jsou i s radostí posílány několikrát do roka k svátostem, ale zase je to namnoze jen mluvení o náboženství a není náboženství životním principem nejenom života dítek, protože to je málo, nýbrž celé rodiny, která celá musí býti náboženská do posledních důsledků, protože i rodina a její život jest životním principem dětí. Všechno ostatní mluvení je docela marné, nejhorlivější vyučování náboženství bude bez výsledků, jestliže nepadne slovo vyučujícího do srdce připraveného, do půdy opravdu *křesťanské rodiny*, tedy řekněme do života.

Vytýká se mnohým filosofům jejich činnost a formuluje se to takto: Ti a ti zkazili, odvedli nám mládež, inteligenci... Musíme říci „*nostra culpa*“, že jsme nedali jim rovnocenné partnery jak vědou, tak metodou. To jsou také kapitoly velmi přísné. Kdo sleduje dnes proudy ve výchově, ve filosofii, které se stále derou k mladým duším? Několik jen lidí, a

ostatní pro toto všechno nenalezli dosud pochopení. Slavnostní laskavá slova při různých příležitostech neznamenaají nic! Pak to, co se před lety a ještě dnes lepilo a lepi na plášť Církve katolické. Kdejaká prostřednost, kdejaká literární ubohost a prázdnota se chlubila tímto hrdým slovem, takže pak katolický u mnohých lidí znamená prostřední a ubohý, s čímž nechťel ničeho míti!

A tak stojíme před skutečností, že tu roste a rozprostírá se velké tělo, nové tělo, které není již mystickým tělem Kristovým, které nechce v Církvi státi se údem tohoto Těla tajemného, jemuž Církev nedává více duši.

Na tuto bídu musíme nějak odpovědět. Jistě je to milostí, dá-li Bůh někomu víru a zachová-li mu ji. Ale věčně zůstane otevřená rána v boku. Kristově jako věčná výčitka i jako věčné pozvání všem, kteří jsou bez domova. A že moderní duše jsou bez domova, to vyjadřují jejich teskné sentimentální písně, jejich hluché, prázdné zábavy. Věčně zůstane otevřena náruč Kristova, který nikdy neodvolal slova: „Pojďte ke mně všichni...“ Všechny je třeba přivést ke Kristu, k tomuto pastýři duší. Věrný jest Kristus a neodvolá slov, že je mu líto zástupu. A Církev, má-li zůstat jeho, musí podobně jako On chvěti se bolestí a volati celým svým zřízením, celým svým životem: Je mi líto zástupu.

Protože jsme mnozí ztratili smysl pro tuto náruč Kristovu, pro tato slova věčně znějící ve sluch, nepozorovali jsme, že se nám ztrácejí lidé. Rozhodně nebylo prostředkem k jich získání, jestliže byla zostřena nařízení a předpisy pro ty, kteří zůstali věrní. V dobách bludu: bludaři odejdou a ti, kteří zůstanou věrní, pocítí na sobě pojednou přísnost nových předpisů, které měly býti vydány hodně dříve. Takto vzaly mnohým chuť k práci, mnohým z těch, kteří by rádi získali bratry. Ale zase chyba. Proč vzaly ty předpisy chuť? Protože ti, kteří takto kapitulovali, zase byli plni *sebe* a nedovedli chápati přísnost v takových chvílích i to, že se v takovém zmatku svezí rána na mnohého, kdo hasí požár a plete se mezi ty, kteří jako žháří mají býti schytáni.

Další příčinou jest nedokrevná víra katolíků mnohých! Tak jako mluvíme o debaklu tak zvaného církevního umění, tak můžeme mluvit o nedostatečnosti katolíků v otázkách kulturních, výchovných, vědeckých. I do bohoslužby se vloudil ten bezkrevný, zimomřivý, nestvůrný duch malichernosti a povrchnosti, jak se jeví na mnohých místech různými pobožnostkami, písničkami, výzdobami kostelů, způso-

Příprava mládeže pro politiku.

„Kolektivní láska, jejíž jednou formou je politická činnost, je právě tak nutná jako láska individuální... Katolíci mají přísnou povinnost, aby měli zájem o veřejné záležitosti a aby se tedy účastňovali politického života. Ale *dostáti této povinnosti není možno bez přípravy, bez zralosti ducha a bez sebevlády, což vše si musejí takoví lidé osvojit již předem.* — Když mladí lidé vychovávají a „převychovávají“ sami sebe, když budou proniknuti duchem evangelia, pak budou zcela přirozeně a s plodnou účinností míti účast v politickém hnutí, stát z toho bude míti nejvyšší požehnání. — *Naprosto není nutné chtít po nich činnost předčasnou. A není třeba se obávat, že jejich dočasně vzdalování se je svede k netečnosti vůči politice. Pochopí jasně své povinnosti náboženské; a to je nutně přivede k tomu, aby se, až udeří hodina, věnovali horlivě činnosti politické a sociální.*“ (Pius XI. k belg. min. Tschoffernovi 1924.) Při této politické výchově velmi dobře jest předváděti vzory katolických politiků a ukázati, jak jejich práce politická měla náboženské základy. Důležité je *vštěpovati jim odpor k politice boucharonské a demagogické a lásku k politické práci pozitivní, konstruktivní, a tedy i k práci drobné.* Dr. B. Vašek.

bem kázání i katechisování. Jak často to je jaksi jalové, děláno jako na venek. A život pravý jde daleko kolem...

Proto: Neuzavírejte se! Poznejme nejprve, co znamená Církev pro lidstvo. Poznejme ji v její pravé podstatě, již jest: býti mystickým, ale to znamená skutečným a viditelným tělem Kristovým, které shromažďuje všechny, za které Kristus umřel a kterým přinesl svou pravdu.

Neuzavírejte se bídám doby! Buďte vděční těm, kteří ji sledují a kteří ji vykřiknou. Proto sledujeme bedlivě básníky a spisovatele a theology, kteří ukazují, čím doba stůně. Nic ať nám neujde! Žádný proud, žádná myšlenka, protože myšlenky jsou nesmírně dravé a působivé, i ty, o kterých se domníváme, že jsou odsouzeny k tomu, aby rozmnožily jenom ději-

ny filosofie. Buďte také upřímní k sobě a řečněme si všechny nedostatky a chyby, kterými trpíme a ne-kaceřujeme ty, kteří této odvahy nemají.

A pak přijímejte bloudící a hledající bratry s láskou. Nemysleme ovšem, že svým slovem jim můžeme vlít víru. Ta jest darem Božím. O tu musíme prositi pro sebe i pro bratry. Ale můžeme upravit k ní cestu odstraňováním předsudků a potom urovnávání návratu k Církvi těm, kteří hledají domova a Církve dosti anebo vůbec neznají. Především jim pak vytvářejme ovzduší životem, plným životem katolickým, co možná nejdokonalejším, abychom ukázali, že Kristus dá se i dnes žíti, že jeho pravdy nejsou snem, že se i dnes dají prováděti. Upřímně a důsledně. Tím zvítězil sv. František. Ani dnes nemá křesťanství jiné cesty!

Van Zeeland, belgický ministerský předseda.

J. K. — Historie Belgie od roku 1815 je slavná. Prvých patnáct let ubíhalo ve znamení bojů za svobodu náboženskou i národní, další leta plynula klidněji. Politicky stály proti sobě od počátku samostatnosti, vlastně již dříve, dvě skupiny: liberální a katolická. V letech bojů za svobodu se spojily, pracovaly společně, později ovšem, i když spoluprádly, nebyla jednota dodržována.

Belgičané, kteří zůstali vždy, i za josefinismu, věrni papeži a katolické Církvi, byli roku 1814 zašantročeni velmocemi, jako spojenci Francouzů, Holandsku, je-muž stál v čele přísný kalvinista a nesmiřitelný nepřítel Církve katolické Vilém Oranžský. Biskupové, kteří vždy hájili v Belgii svobodu nejen Církve, nýbrž i národa, první protestovali u velmocí a udržovali naději katolického národa i v nejtěžších dobách, a tak bránili poholandštění národa, které prováděl Vilém úplně v duchu josefinistických zásad. R. 1830 do-byl konečně národ svobody politické, která souvisí u Belgičanů se svobodou náboženskou a od té doby, spravována jsouc katolickou dynastií, Belgie šla stále kupředu a nezarazil ji ani vpád Německa roku 1914. A za světové války byla katolická hierarchie s nesmrtelným kandidátem Mercierem v čele, nejudat-nějším bojovníkem proti německé nadvládě, jako jím byla před sto lety hierarchie v čele s biskupem De Broglie.

Do roku 1886 nejdůležitějším problémem vlád byla otázka náboženská, ať již to byly vlády katolické či liberalistické, nebo společné. Ke konci století začala však silně vystupovati otázka sociální, neboť Belgie se stávala po výtce státem průmyslovým. Tato otázka byla studována intensivně katolíky, zásluhou papeže Lva XIII. a kard. Mermilloda, ženevského biskupa. Intimní komitě v Římě a Unie fribourgská, soustřeďující znamenité pracovníky teoretické i praktické, upoutávaly pozornost katolíků stále více na sociální problémy a encyklika „Rerum novarum“, vydaná roku 1891, měla mocný ohlas všude, i v Belgii. Ovšem katolická konservativní strana belgická si těžce přivykala změnám poměrů a sociální křídlo dlouho nemohlo dosíci takového vlivu, aby mohlo ve vládách uplatnit principy papežského listu. Od roku 1886 do roku 1914 tvořili katolíci ve všech vládách většinu, ale ve veřejném životě měli liberálové daleko větší vliv, než zasluhovali početně. Kapitalismus byl všemocným pánem a katolické dělnictvo již podléhalo silně proudům sociálně-demokratické strany, jež bojovalo o jeho lepší život.

Po světové válce moc kapitalismu nesmírně vzrostla a uplatnila se ve všech vládách, ať již katolicko-liberálně-socialistických, nebo katolicko-liberálních. Vliv kapitalismu byl tak silný, že svrhl i vládu, složenou z katolíků a socialistů (1925—26), která i svým programem i lidmi zaručovala spravedlnost. Nicméně

se stala změna a to v tom, že sociální katolické křídlo vykonávalo stále citelnější vliv a přinutilo stranu, aby prorazila ve vládách s některými požadavky ve prospěch dělnictva, jimiž byla zastavena propaganda sociálních demokratů v řadách organizovaného dělnictva ve straně katolické.

Od roku 1926 ukazovaly se v Belgii první náznaky krise. Částečnou devalvací byla zažehnána. Dostavila se dokonce tři leta blahobytu, ale již roku 1930 míjela. Výroba stále klesala a v poklesu zahraničního obchodu byl stav ještě horší. V roce 1934 se snížil na 28 miliard, tedy za pět let o 40 miliard. Stupňovala se přiměřeně i nezaměstnanost. Roku 1930 bylo nezaměstnaných 40.000, roku 1935 před nastoupením Zeelandovy vlády téměř 400.000.

Broquevillova vláda, která měla krizi zdolat, dala si odhlasovat parlamentem plnou moc, ale nebyla s to učinit nápravu. Důvěra národa k vládě opadala, hlavně zásluhou sociálních demokratů, a když se ujmál řízení státu Theunis, byla již situace tak pokročilá, že náprava se zdála neproveditelnou. 10. března 1935 musil podat Theunis demisi kabinetu, již král přijal. Belgický král je milován národem a je to mladý sice, ale moudrý panovník. Viděl, že strany politické nejsou s to zlomit krizi, a že ani plán socialisty De Man by jí nezlomil. Bylo třeba rychlé pomoci a král se obrátil na dvaadvacetiletého profesora lovaňské university, Van Zeelanda.

Van Zeeland byl znám jako odborník ve věcech finančních a národohospodářských a jako takový byl jmenován viceguvernérem Národní banky. V tomto úřadě projevil nejen dosti znalostí, nýbrž i energii, takže Theunis mu svěril roku 1934 křeslo ministra bez portfeuille a očekával od něho pomoc v boji proti krizi. Van Zeeland podal a vypracoval několik návrhů, ale když nebyly přijaty, odstoupil. Velký kapitál, který mu vytýkal, že se přiklání k názorům Rooseveltovým, se zaradoval, sociální demokraté rovněž, neboť jim byla dobře známa jeho přichylnost k programu encykliky „Quadragesimo anno“. Vláda Theunissova provedla druhou devalvací a padla. Van Zeeland vyzván králem, se ujal vlády, ovšem jist si naprostou důvěrou panovníkovou.

Vyzval ke spolupráci tři hlavní strany. Nechtělo se jim, ale poněvadž věděly, že odmítnutí znamená dik-taturu, přijaly. Katolíkům svěril 6 ministerstev, z nichž tři spravují delegáti sociální skupiny P. Ruttena O. P., sociální demokratům 5 míst. Henri de Man je ministrem veřejných prací a nezaměstnanosti a liberálům 3. Deficit ve státním rozpočtu obnášel miliardu franků. Parlament udělil vládě plnou moc na rok, neboť Van Zeeland chce do té doby uskutečnití svůj program, jež lze shrnouti ve tři body.

Prvým bodem je kontrola bank, které svou sobec-kou politikou v době rozmachu i v době blížícího se

úpadku mají značný podíl na těžké krizi hospodářské. Bankám bude odňato rozdělování úvěru, které bude svěřeno komisi, jmenované vládou. Je třeba — a to bylo druhým bodem programu — postavit hospodářství na jinou základnu. Byla zřízena kancelář pro hospodářskou obrodu, již bylo svěřeno provádění veřejných prací, aby byla zvýšena průmyslová činnost, umožněno zvýšení mzdy i kupní schopnost obyvatelstva. Vláda se postará o nalezení nových odbytišť, o rozšíření vývozu, za kterýmžto účelem naváže nové obchodní smlouvy se státy, hlavně s Ruskem. Třetí bod se týká uspořádání vnitřních poměrů. „S hlediska sociálního,“ pravil ve svém prohlášení Van Zeeland, „budeme usilovat o pozvolnou organizaci stavovskou a svěříme určitým jejím organismům moc, náležející jim v duchu jejich stavu. Rozšíříme a rozvineme činnost paritních komisí. Pokud se týče syndikátů a problémů mzdových, budeme si počínati konstruktivně, abychom užili všech sil ke společnému cíli: totiž obrodě hospodářské.“

Je pochopitelné, že banky, průmyslový kapitalis-

mus i někteří příliš velcí straníci političtí, nemají ministerského předsedu ve veliké lásce, ale na to byl připraven a není tak bojácný, aby se zalekl nástrah nebo neporozumění. Vzal odpovědnost a ví, jako muž a jako člověk hluboce věřící, co to znamená.

Prvou jeho starostí bylo, aby devalvací nebylo skutečně rychlé zvýšení životních potřeb. Devalvace — provedl ji Theunis, Van Zeeland vzal za ten čin jen odpovědnost, i když s ní úplně nesouhlasil — bylo 28 proc. zvýšení životních potřeb po 6 měsících, činí průměrně 6 procent. V polovici června ubylo 50.000 nezaměstnaných a dnes má práci dalších 40.000 dělníků. Přísnou kontrolou bank a vývozu devis dosáhl Zeeland, když průmysl začal prosperovat, že kapitál, který byl dříve dopraven do ciziny, se opět vrací do země. Důvěra obyvatelstva se zvyšuje. Je pravda, že světová výstava hodně napomáhá reformnímu snažení vlády, ale nicméně lze říci, že bez řádného plánu a energie by se i přesto bylo málo zlepšilo postavení země.

Van Zeeland, mladý katolík, koná dobře své dílo.

Hospodářské oživení USA předzvěstí lepších časů?

c. — Ve spoustě hrozivých zpráv o válečných nebezpečích v Evropě vyjmají se zvěsti z hvězdnaté říše jako bajky, kterým my Evropané sotva už můžeme věřit: stojíme prý na přelomu nové konjunktury, která při normálních poměrech by se pak rozšířila i na naši zmořenou pevninu. Tak jsme se dočkali po pěti letech ukončení krise a teď, co by mohl nastati tento dychtivě očekávaný, byť i malý, ale stálý vzestup hospodářských křivek, hrozí nám nová katastrofa, a v nejlepším případě další svévolné prodloužení hospodářské krise.

Tisk sdělil už překvapeným evropským občanům, že existuje ještě jeden stát, kde výdajové položky se pohybují daleko pod preliminovanou částku. Státní pokladna Spojených států amerických vykazuje ke dni 30. června 1935 *deficit* ve výši 3.281,982.860 dolarů proti prelimované částce ve výši 4.528,508.970 dolarů, to jest o více než miliardu dolarů méně než bylo očekáváno. To svědčí o tom, že státní výdaje na nouzová opatření postupně klesají, jinými slovy *soukromé a veřejné hospodářství se zotavuje a pomáhá si samo bez státních podpor*.

Kdo pravidelně sleduje tamní hospodářský vývoj, nebyl tím už překvapen. Zprávy, které nám docházejí po několika měsících ze Spojených států, byly jedno- myslně příznivé. Od prvních měsíců letošního léta ne- bylo týdne, co jsme se nedověděli aspoň jednu zprávu o průmyslovém oživení. Wall Street (bursa v New Yorku), který jest citlivým ukazovatelem hospodářských, zvláště průmyslových vyhlídek, jakož i ob- chodní psychologie, začala vzestupem už v dubnu, který, nehledě k obvyklým přechodným sestupům, stále stoupal a dnes překročil už nejvyšší body z ro- ků 1933 a 1934.

Pravda, i během krise nastaly vícekrát slibné ná- běhy, netrvaly však nikdy déle než 4 měsíce. Tentokrát vzestup už trvá nejméně šest měsíců a není ani nej- menšího náznaku k tomu, že by nastal obrat zpět. Mi- mo to máme po ruce různá data, která svědčí o tom, že Spojené státy americké se nacházejí na nejlepší cestě k hospodářské konjunkturě.

Obyčejně se dovoláváme *indexu přistavovaných vo- zů*, abychom mohli zkoušet tep hospodářského orga- nismu. V případě Ameriky tento index nenaznačuje nám už intenzitu průmyslové výroby a obchodu, ný- brž nanejvýše nám svědčí o tom, že železniční dopra- va ustupuje na celé čáře před automobilismem. Ne- dávno došla neuvěřitelná zpráva, že i řezivo se dopra- vovalo kamiony od Idaho až na kalifornské pobřeží, to jest dálka 750 km! Proto dnešní index přistavova-

ných vozů jest jen dvě třetiny indexu průměru z ro- ku 1923—25. Na místě tohoto indexu jest třeba uží- vati *indexu o výrobě elektrické síly*, která nebyla ni- kdy tak veliká, jako dnes. Převyšuje už normální prů- měr o 10 procent.

Jiným dokladem této skutečnosti a hospodářského oživení všeobecně jest *poptávka po automobilech*. Přesto, že výroba automobilů neochabla celkem ani v krizi, pokračuje vzestup výroby i dnes nepřerušeně, a jest oprávněná naděje, že rok 1936 převyší rok 1935 i v tomto důležitém oboru. Automobil se stal dnes v Americe skutečně už nezbytným statkem pro spotře- bitele. Co jest zvláště zajímavé, je fakt, že poptávka po nákladních automobilech je mnohem větší než po- ptávka po osobních vozech. Tak na příklad v červnu 1935 byl počet zaregistrovaných nových osobních vo- zů o 25 procent, a počet nových nákladních vozů o 44 procent větší než v červnu 1934. Z toho těží samo- zřejmě především *ocelový průmysl*, jehož výroba ne- klesla letos ani jednou pod 37 procent jeho kapacity, ačkoliv roku 1934 často klesla pod 20 procent. V srp- nu výroba zůstala nad 45 procent kapacity proti 25 proc. ve stejném měsíci minulého roku.

Méně šťastný, jako všude, jest *textilní průmysl*. Činnost *bavlnářských přádelen* byla jen o málo lepší než před 12 měsíci, zatím však *vlna a rayon* vykazují lepší zaměstnanost. Naproti tomu poptávka spotře- bitelů po textilním zboží jest stále lepší. Index pro- deje textilií, uveřejněný úřadem Federal Reserve Bo- ard vykazuje pro červenec 1935 index 80 (1923—25 = 100) proti 73 v červenci 1934. Ceny stouply jen málo, takže tento index svědčí i o prodeji většího množství.

Největší oživení nenastalo však v oboru spotře- bních statků, nýbrž, a co jest důležitějším ukazova- telem, v *oboru výrobních statků*. Právě u výrobních statků se projevila krise nejostřeji. V minulých měsí- cích nastalo zlepšení i zde. *Index stavebních smluv* to neukazuje jasně, jelikož v tomto indexu jsou zahr- nuty i veřejné práce, které jsou už v plném proudu a proto tento index neudává nám stav právě ujedna- ných smluv a tím také přesnější vyhlídky o budou- cím vývoji ve stavebnictví. Jisto však jest, že stavby, financované soukromým kapitálem, přibývají rych- lým tempem, a zvláště index o smlouvách uzavřených pro stavbu obytných domů jest dvakrát tak velký, ja- ko před rokem. Stavba obytných domů jest v Ameri- ce velmi závislá na situace trhu hypoték. Dokud hy- potekární ústavy byly krizí nuceny zúžití obrat, sta- vebnictví ochablo. Stavebnictví nemohlo oživnouti, dříve než stouply činže a než oživily hypoteční půj-

Hořké problémy našeho cukru.

Vývoz a domácí ceny.

Našemu občanu, který si sladí ráno svou kávu, nenapadne, že by cukr mohl být také hořký pro mnoho lidí. Jsou to dnes hlavně všichni ti, kteří jsou účastníci na výrobním procesu tohoto bývalého našeho „bílého zlata“, jsou to velkou měrou i národohospodáři, kteří v diskusi mezi sebou si dělali často zlou krev. Spotřebitel nemá ani zdání o tom, jak cukr někdy dovede zhořknouti, i takovému teoretikovi až z vyšší matematiky a jestliže má na ten cukr nějakou stížnost, pak je to jen okolnost, že on, spotřebitel, ho musí zaplatit drazé, zatím co zahraniční zákazník ho dostane za pár korun.

Ve skutečnosti problém československého cukru jest pro Československo jedna z existenčních otázek, a proto také tím více zamotaná. Co pro nás cukr znamená, a jakou škodu působí opuštění každého hektaru řepné plochy, to ukazuje tato krátká úvaha: následkem vývozních obtíží byla opuštěna část osevní plochy řepy, a tato část byla věnována pěstování pšenice. Osevní plochy těchto dvou zemědělských výrobků se změnily v posledních letech takto: proti průměru z kampaní 1923-24 až 1927-28 snížila se osevní plocha řepy v kampani 1932-33 o 135.000 ha, zatím co ve stejném období osevní plocha pšenice byla zvýšena o 185.000 ha. Jak známo, rozšířením pšeničné výroby jsme se stali skoro soběstačnými, a tím odpadl dovoz pšenice. Tím však nastaly obtíže ve výměně zboží s ostatními státy, zvláště malodohodovými, což brzdilo samozřejmě vývoz našich průmyslových výrobků do těchto zemědělských států. Zúžení řepné plochy a rozšíření pšeničné výroby však nejen působilo ochromení našeho průmyslového vývozu, nýbrž tato výměna nám přišla velmi drazé i s jiného hlediska, a to platebně-bilančního: devisy, stržené za vyvezený cukr, stačily na dvojnásobný dovoz onoho množství pšenice, jež by se sklídila na ploše, věnované pěstování vývozní řepy. To znamená, že jsme mohli mít lacinou pšenici, nehlédě k tomu, že, zvláště s balkánskými státy jsme mohli platit dovoz pšenice vývozem průmyslových výrobků. Každý hektar řepné plochy, který jsme postupně opustili, znamenal tedy dvojnásobnou škodu pro platební bilanci a pro zaměstnanost celého našeho hospodářství. Ačkoliv tedy cukr se prodává do ciziny se ztrátou s hlediska soukromohospodářského, národohospodářsky to nebyla a není ztráta, nýbrž zvýšení národního důchodu. Jak smutný vývoj vykazovala výroba a vývoz našeho cukru, o tom svědčí tyto číslice:

Kampaň	Výroba	Vývoz
	(v tunách)	
1925-26	1.510.230	1.080.470
1930-31	1.142.778	570.108
1933-34	517.490	166.125
1934-35	636.171	221.961
1935-36 (odhad)	575.000	—

čky. To se nyní stalo. Činže jsou o 12 procent vyšší než na počátku roku 1934 a hypoteční půjčky u 47 vedoucích hypotečních ústavů činí 3 miliony dolarů za týden proti 700.000 dolarů za týden v roce 1933-34. Stavební náklady sice stoupily následkem činnosti N. R. A., ale v minulých 12 měsících klesaly stále.

V tomto celkovém oživení zemědělec není naprosto zanedbán. Vyjma ovoce a zahradní výrobky, ceny zemědělských výrobků jsou vyšší než před rokem a příjmy zemědělce, včetně příplatků, které dostává od vlády pro restrikci výroby, byl v první polovině 1935 kolem 13 procent vyšší než v první polovině r. 1934.

Naproti těmto příznivým statistickým datům vyjímá se stále smutně ještě velký počet nezaměstnaných, kolem 10 milionů. Nicméně i zde jest vidět zlepšení. Percentuálka nezaměstnaných členů Dělnické odborové organizace Trade Union klesla z 24,3 v r. 1933 na 18,3 v červnu 1935. Dále je výhoda v tom, že nezaměstnanost jest poměrně stejná ve všech odvětvích průmyslu a ve všech krajinách.

Oživení amerického hospodářství má také tu dobrou stránku, že nepostupuje příliš rychlým tempem. Skutečně největší nebezpečí bylo by právě v tom, že by toto oživení pokračovalo příliš rychlým tempem a tak otevřelo brány přílišné spekulaci, jak to bylo roku 1933, kdy následovala nevyhnutelná reakce.

Samozřejmě Roosevelt rád poukazuje na zlepšení hospodářských poměrů. Uznávají to však i jeho odpůrci, ovšem z jiných důvodů. Chtějí tím totiž dokázat, že americké hospodářství nepotřebuje dalších státních zásahů, a podle nich toto zlepšení nastalo vlivy, které jsou mimo dosah Rooseveltových zásahů. Hlavní je, že země, ze které vyšel roku 1929 první výstřel k počátku zdoluhavé nynější krise, dnes se nachází zase na cestě k lepší budoucnosti.

Konec pětiletého Chadbourneova plánu.

Restrikce naší cukerní výroby byla vyvolána především vývozními obtížemi, ale také dobrovolným omezováním osevní plochy, které jsme provedli na základě našeho přistoupení k t. zv. Chadbourneovu plánu, který určil pro každého členu-výrobce vývozní kontingent. Tento plán byl dohodnut v Paříži dne 9. května 1931 podle návrhu Mr. Chadbournea, zástupce severoamerických cukerních zájmů na Kubě. Rovnováha světového cukerního trhu byla tehdy porušena nadprůměrnou světovou výrobou. Podle tohoto plánu se chtělo působiti na nabídku, t. j. provést důsledně přirozený zákon nabídky a poptávky a přispěti k jeho rovnováze zmenšením nabídky, jelikož i při neviděném poklesu ceny cukru světový konsum zůstal stabilní, t. j. nebyl naprosto pružný. Z tohoto důvodu měly být, podle plánu, na čas (první rok) vyloučeny přebytky a ne snadno zužitkovatelné zásoby vývozní, a jejich distribuce měla být provedena v ostatních čtyřech letech při současném omezení celkové výroby. Plán měl vypršeti a vypršel po 5 letech, a to 1. září r. 1935. Jak tehdy ceny cukru klesaly, ukážou průměrné ceny:

Kampaň končící 31. VIII.	Výroba	Spotřeba	Zásoby	Průměrná cena surov. cukru g ⁶⁰ c. i. f. Londýn	
	(v tisících tunách)			s.	d.
1926-27	24.487	24.419	3.377	13	9
1927-28	26.276	25.978	3.670	11	8
1928-29	28.382	27.068	4.592	9	1
1929-30	28.179	26.548	5.904	6	7
1930-31	29.732	27.139	7.422	6	4
1931-32	26.777	25.724	7.529	5	10
1932-33	25.815	26.083	6.941	5	3
1933-34	26.433	25.792	6.356	4	9

Jak vidět, přes pokles ceny, spotřeba cukru, místo aby se zvýšila, zůstala celkem stabilní, to jest, byla skutečně nepružnou.

Pokud se týče účinků Chadbourneova plánu, jest třeba zdůraznit, že se celkem povedlo působiti, byť i omezeně, na statistický stav výroby a zásob, ale minul se úplně cílem, pokud chtěl působiti na přiměřenou cenovou vyrovnání. Ovšem měl dvě vady: dohoda se vztahovala jen na Československo, Německo, Polsko, Maďarsko, Belgii z evropských cukerních vývozců a na Kubu a Javu z třtinových zámořských výrobců. Později přistoupily Jugoslaviie a Peru. Tyto země představovaly však jen 40 proc. světové výroby. Dále plán přeceňoval pružnost světové spotřeby tolik, že stav zásob se nezmenšil podstatně.

Poválečný vývoj v redistribuci světové cukerní výroby jest nejlepší ukazovatelem vyhlídek, které se otevírají po zániku Chadbourneova plánu.

Světová výroba cukru.

(V tisících tunách.)

	1910/11—1912/13	1919/20	1929/30	1933/34
Průměr				
Britská říše				
1. dominie a kolonie	682	887	1.511	1.845
2. Anglie	0	0	288	462
3. Indie	2.366	3.049	2.761	5.067
Celkem	3.048	3.936	4.560	7.374
Spojené státy americké	1.869	1.912	3.472	5.020
Kuba	2.102	3.730	4.671	2.278
Jáva	1.325	1.336	2.923	625
Německo	2.355	730	1.938	1.426
Rakousko—Maďarsko	1.556	—	—	—
Československo	—	483	1.007	511
Polsko	—	139	916	342
Rusko	1.809	88	937	1.084
Francie	743	170	897	925
Italie	206	187	435	299
Japonsko a Formosa	187	283	924	803
Brasílie	232	177	1.003	1.000
Celková svět. výroba	17.482	15.490	27.334	25.081

Proteční opatření v evropských státech, které dosud byly spotřebiteli, působila distorsi v celkové výrobě evropské; stačí přilížit k Polsku, Francii, Itálii. Ostatní spotřebitelské země se nacházejí v poloze „ostatní“. Britská Indie se stala v kampani 1929-30 a 1933-34 soběstačnou, což znamenalo ztrátu největšího odbytiště pro Javu. Také Jižní Afrika a Austrálie dělaly tak veliké pokroky, že zúžily citelně odbytové možnosti původních vývozních zemí. Také ve Spojených státech výroba řepového cukru byla zvýšena, díky proteční opatřením, na účet Kubu a Filipín, vývozců to třtinového cukru. Pozoruhodné jsou pokroky Anglie a dominií. A tím více klesla světová cena cukru, tím více byla zstřena proteční opatření. Ani oběti, přinesené Kubou a zvláště Jávou, nebyly nic platny, světová výroba se tím nezmenšila.

Tím se vysvětluje také přesun výroby cukru od třtinového k řepovému. Jasně to ukazují data Mezinárodního zemědělského ústavu v Římě:

Letošní výroba třtinového cukru představuje 96 proc. z výroby r. 1933-34, a 89 proc. z výroby r. 1928—1933, zatím co výroba řepového cukru představuje 108 proc. z výroby r. 1933-34 a 103 proc. z průměru r. 1928-33.

Pokud se týče zásob, podle velké americké firmy Czarnikow činily zásoby koncem dubna 1935 cirká 7.60 milionů tun proti 8.23 v roce

1934 a 6.17 milionu koncem února 1935. Iak Chadbourneův plán jistě přispěl aspoň částečně k likvidaci některých zásob, ale přes to nyní stav není lepší, než stav z r. 1928-29. Proto nelze se divit, že cena cukru tolik klesla. Po zániku Chadbourneova plánu dojde asi k nové dohodě, která by si musela podle odborníků ponechat dobré stránky bývalé dohody, jež spočívaly ve vyklizení zásob a v brzdění výroby. Naproti staré dohodě by se mělo však počítati i s tím, že nebude už vzrůstu světové spotřeby. Měly by také být zavedeny vývozní kontingenty a stabilizace výroby řepového cukru v dovozních zemích, jak to předvidá i Mezinárodní obilní dohoda, a očekává se určitě, že tímto ceny by spíše reagovaly na ubývání zásob. Ovšem poslední vývoj mříí zase ke zvýšení ceny cukru, zvýšení, které jest však působeno nehospodářským činitelem, to jest válkou. Nicméně očekává se tím rychlejší upotřebení i zásob, což konec konců, pokud věci politické budou vyřešeny bez světové války, by nemálo přispělo k ulehčení cukerního problému.

Postavení Československa.

Pro Československo Chadbourneova dohoda měla jednu dobrou stránku: působila totiž dobrovolnou restrikci naší předimenzované výroby a ušetřila tedy náš cukrovarní průmysl bolestného řezu s velkými ztrátami, které jinak se musely nutně dostavit při naší nadvýrobě. Je to pro nás velká výhoda, že jsme provedli tuto přeorientaci našeho cukrovarnictví mírnou cestou, přes to, že snad naše restriktivní politika šla dále, než byla povinná jíti. Následkem této přeměrné omezovací politiky jsme neměli ani dostačujících vývozních přebytků a tak jsme nemohli ani vyčerpati nám přidělených vývozních kontingentů. Jaká to byla pro nás škoda, jsme viděli nahoře. Musíme si uvědomiti, že na počátku Chadbourneovy dohody pracovalo u nás 140 cukrovarů. Tento počet se snížil teď po 5 letech na čtvrtinu závodů, aniž by se docílilo větší racionalisace výroby. V kampani 1930-31 činilo průměrné množství řepy na závod 482.673 q a přes klesající počet závodů toto množství místo aby se zvýšilo, snížilo se v období 1933-34 na 242.300 q a zlepšilo se jen málo v období 1934-35.

Jinak jsme si zachovali i ke konci Chadbourneova plánu primát jako nejsilnější vývozce řepového cukru v Evropě. Mezi světovými cukerními vývozci jsme však ustoupili ze čtvrtého na sedmé místo. Jinak klesl však náš vývoz nemálo; souměrně s poklesem výroby: vývoz přes Hamburk klesl na čtvrtinu, vývoz do Švýcarska na polovinu, do Anglie a Irsku na čtvrtinu, vývoz přes Terst a Rijeku na čtvrtinu, do severovýchodních států na třetinu a odbytiště ve Švédsku a Finsku jsme ztratili nadobro.

Po zániku Chadbourneova plánu se utvořil, jak známo, začátkem září t. r. Mezinárodní cukerní výbor, který převzal kancelářskou agendu bývalé dohody. Předsedou byl jmenován zase senátor Beauvain, a mezitím byly sjednány neoficiálně příští vývozní kontingenty. Československu má být přiděleno 250.000 q, což by stačilo k tomu, abychom si uchovali na výši stav naší dnešní osevní plochy. Na udržení dnešního stavu jsou skutečně namířena všechna úsilí našeho cukrovarnictví, které ovšem jako podmínky k tomu klade nezměněnou platnost tuzemské ceny cukru, další ponechání zmírněného paušálu obrátové daně z cukru a refundování daní obchodových, podmínky, které narážejí na velmi silný odpor na straně spotřebitelských vrstev.

Boj o snížení tuzemské ceny cukru.

Nelze popírat, že musíme soustřediti všechno úsilí aspoň na udržení dnešního stavu vývozu, a pokud možno, najít nové možnosti pro jeho zvýšení. Není sporu o tom, že by se to mělo umožnit snížením ceny cukru ve výrobě a mírným snížením daní. I v jiných oborech převládá názor, že lépe než vývozní prémie by pomohlo vývoznímu průmyslu zmírnění daňových břemen a všechna opatření, působící snížení výrobních nákladů.

Kde se však názory rozcházejí diametrálně, je otázka tuzemské ceny cukru, otázka, která byla opětovně přetřásána odborníky a politiky. V této diskusi se musí rozlišovati, co chtějí dokázati zastánci spotřebitelů. I oprávněné žádosti mohou být odůvodněny špatně. To se stalo i v této příležitosti. Samozřejmě cukrovarnický průmysl, vyzbrojen vědeckými pomůckami jako málokdo jiný — je to vůbec velmi vážný problém pro politiku spotřebitelských zájmů, které nejsou často hájeny se stejnou odborností — neměl těžkou posici dokázati vědeckou neopodstatněnost odpůrců, kteří chtěli dokázati snad více, než bylo třeba ve prospěch snížení ceny cukru.

Tak je tomu v otázce pružnosti poptávky po cukru. Zajímavá byla v tom ohledu diskuse, vedená mezi Jirím Hejdou v „Českém slově“ a Dixem v „Národohospodářském obzoru“ v minulém roce. Dr. Jiří Hejda chtěl totiž dokázati pružnost poptávky po cukru, to znamená, že snížením ceny cukru zvýší se rovnoměrně anebo alespoň citelně spotřeba cukru. Je to jeden z nejtěžších a dosud nerozřešených hospodářských problémů: stanoviti souvislost mezi cenami statků, jich výrobou (nabídkou) a jich spotřebou (poptávkou). Kartelní komise, utvořená na základě kartelového zákona na podzim r. 1933 za předsednictví dra Hotowitze měla právě zkoumati ceny výrobků, jejichž výroba je chráněna vysokými cly a jejichž odbyt jest řízen kartelovou organizací, a to výrobků, kde podle mínění všech by se dalo nejlépe působiti na snížení cenové hladiny a tím na zvýšení spotřeby. Tak byly zkoumány ceny cukru, železa a papíru. Komise prohlásila nemožnost snížit jejich cenu. Na to se rozpředla debata o tom, že by to bylo v zájmu průmyslu, aby snížil ceny, jelikož tím by se zvýšila spotřeba. Tak se tvrdilo, že touto cestou by se dala zvýšiti spotřeba, činící průměrně 20—22 kg na hlavu, až o 30 kg na 50—52 kg. Toto mínění vyšlo z předpokladu, že odbyt cukru je v pevné souvislosti s jeho cenou, a to na základě jednoduché nepřímé proporcionality podle formule $q_3 \cdot c_1 =$

Bořivoj Benetka:

Památce prvního biskupa litoměřického.

Po letech navštívil jsem zase Litoměřice, abych oživil vzpomínky na město, kam jsem dříve každoročně zajižděl se přesvědčiti, že i česká města mohla by býti krásná, kdyby minulé generace nepočínaly si přímo vandalsky. Procházíme pod klenbou katedrálního chrámu, stanul jsem před oltářem Panny Marie. Padl mi do očí latinský nápis, hlásající, že zde leží první biskup litoměřický, Maximilián Rudolf z rodu svobodných pánů Schleinitzů, zemřelý 13. října 1675. Odpočívá tedy již dvěstěšedesát let první biskup litoměřický pod tím kamenným náhrobkem a sní svůj sen uprostřed své diecése.

Rod Schleinitzů, v jehož rodovém znaku nalézáme tři růže, vlastnil městečko Šluknov, kde před 330 lety se narodil Maximilián Rudolf, první biskup litoměřický. Spojuje-li Balbín ve svých Miscelaneích podobnost rodového znaku Schleinitzů se znakem pánů z Růže, chce naznačiti, že i tento slavný český rod by mohl se pyšnit takovým mužem, jakým byl v očích současníků biskup Maximilián Rudolf. I stručný pohled do života a díla Schleinitzova dosvědčí, že Balbín nepřeceňoval.

Běh života mladého studenta byl obvyklý. Miloval cestování v cizích zemích. Jako kněz záhy opustil venkovskou faru ve Volešicích (jak našel Vacek-Kopidlenský v tamní Liber Memorabilium a pro sebe si poznamenal), aby se stal kanovníkem v Olomouci. Odtud vrací se do Čech, kde téže hodnosti dosáhl u sv. Víta. Kardinál Harrach vyvolil si jej za svého generálního vikáře. Za nedlouho však volal ho rodný kraj do svého středu. Zvolen proboštem litoměřickým, opouští roku 1637 definitivně Prahu, neboť zatím Ferdinand III. v dohodě s Innocencem X. se rozhodl rozmnožiti biskupské stolce v Čechách a probošta litoměřického postavit v čele nové diecése.

V Římě, kam se Schleinitz odebral, byl papežem Alexandrem VII. na biskupa vysvěcen a vracel se domů, aby podrobnosti o své nové diecési projednal s pražským arcibiskupem. Na den Nanebevstoupení Páně 1656 vstoupil do svého katedrálního kostela, aby na stolci biskupském přijal hold své diecése.

Úřad biskupský přijal s plným vědomím své odpovědnosti, zejména v těch dobách, kdy bylo nutno býti zakladatelem tradice nového biskupství. Mnoho koste-

$q_2 \cdot c_2$ (kde q představuje množství poptávky a c představuje cenu). Dix se právě dovolává teorie elasticnosti (pružnosti) poptávky největšího anglického národohospodáře Alfreda Marshalla, uveřejněné roku 1890, podle které mezi poklesem ceny zboží nebo služeb a zvětšením poptávky po nich je sice nepochybná souvislost, není však mezi nimi pevného jednotného vztahu. Spotřeba potravin nereaguje rovnoměrně na snížení anebo zvýšení ceny. Intensita, s kterou poptávka reaguje na změny v ceně, jest ovšem rozdílná, jelikož je závislá na důchodech spotřebitelů, na druhu zaměstnání, složení jídelního lístku. Elasticnost poptávky podle Marshalla je číslo, které udává, jak se mění poptávka po nějakém statku se změnou jeho ceny. Z koeficientů sestrojených Dixem na základě údajů statistického úřadu o výdajích v čl. domácnostech dochází k závěru, že elasticnost výdajů na cukr je zcela nepatrná, takže jen při velkém poklesu důchodů (t. j. při velkém zvýšení ceny cukru) dochází k restrikci těchto výdajů.

Pomocí pak korelační teorie, propagované slavným ruským matematikem a národohospodářem A. A. Curovem, Dix dokazuje stejně, že poptávka po cukru je jen málo elastická a nelze ani při podstatném snížení ceny cukru očekávati ekvivalentní zvýšení jeho odbytu.

Hejda popíral potom oprávněnost používati korelační teorie a odpověděl statistickými daty o klesající spotřebě na hlavu v jednotlivých zemích. Podle toho v Československu by připadalo na hlavu pouze 26.7 kg, zatím co v Rakousku by bylo 30 kg na hlavu, ve Švýcarsku 44.8 kg atd. Právem Dix upozornil na to, že s cizími vyvinutými státy můžeme jen porovnávat historické země a nikoliv Československo a Podkarpatskou Rus, jejichž spotřeba jest zahrnuta v těch 26.7 kg. Tak historické země by naopak vykazovaly větší spotřebu než Rakousko. Vedlo by nás to příliš daleko, kdybychom sledovali zde celý průběh této diskuse, ale jasně z ní vysvítalo, že pružnost

u dal opravit, z rozvalin vyzvednouti, jine dal od za-
ladu postaviti a v samotných Litoměřicích kostel sv.
těpána právem jej smí nazývatí novým zakladatelem.
Ikrétoy malby dodnes mluví výmluvně o péči, jakou
řenoval biskup Schleinitz výzdobě chrámu. Leč bylo
řeba peněz na pořízení důstojného sídla biskupského,
ylo třeba peněz pro kapitolu, ale kde tehdy by se na
o všechno sehnaly peníze, kdyby sám nepřinesl obět a
lepšispěl ze svého rodového jmění? Dotýká-li se toho
re svém dopise Leopoldovi, není to vychloubání svými
ásluhami: bylo třeba říci, že síce tu jest zřízeno bis-
upství, ale jeho příjmy nestačí na ty nejnütější po-
řeby.

A jak se věnoval řízení své diecése? Zřídka kdy bylo
nožno jej zastihnouti doma, neboť chtěl poznati do
rodbna svůj církevní obvod. Rozdělll jej na vikariáty,
řasadil vikáře, pečoval o to, aby duchovní správcové
řinili dobře své povinnosti: ty, kteří ukázali se zdatný-
ni, nelitoval odměnit, liknavé napomínal, dokonce
trestu se nelekl, měl-li tím zjednatí nápravu. Při hra-
licích zřizoval nové farnosti.

Aby duchovní měli dobré vodítko pro svoji práci, se-
stavil a upravil pro ně řadu vhodných pokynů, doplně-
ných příslušnými zákony a nařizeními. Byly vhodnou
řírůčkou až do josefinských dob, doklad, že celých sto
et přetrvaly svého autora.

A při té péči o svoji diecési našel vždy ještě čas vě-
novati se svým oblíbeným studím a pracem. I když od-
řhýlll se velmi často od dnes platných historických
řázorů, přece jest patrna v jeho dílech ta nejlepší vůle
řkázati, že sláva české země sahá daleko do minulosti
ř že jako on chce se hlásiti za dědice slavného rodu
řožmberského, tak i český národ může býti pyšný na
řvoji dávnou minulost.

Více než čtvrt tisíciletí přešlo nad hrobem prvního
řiskupa Litoměřického. Kolikrát již biskupský kronikář
řaznamenal úmrtí jeho nástupců a přece dodnes jméno
řakladatele biskupského stolce neupadlo v zapome-
nutí! Mluví za něho řada památníků, které ještě v dale-
řé budoucnosti výmluvně budou promlouvatí o upřímné
řásce, nezištnosti a zajištění i o dobré duši Maxmiliána
řudolfa Schleinitze. Nebylo v jeho životě slavných dnů.
řako prvý asistent pražského metropolitly účastnil se
řorunovace Leopolda I., ale to byl jenom na krátký
řas odvolán od svého díla. Jinak věnoval se zcela své-
řnu pastýřskému úřadu. O této práci věděli spíše jeho
řoučasníci, než můžeme hovořiti my. Dílo zakladatelů
řplynulo s dílem nástupců v jediný celek. Ale tím záslu-
řy Schleinitzovy nikterak se nezměnšly. Byl příkladem,
řzorem. A to pro přítele Kristova postačí.

Charita a mládež.

J. G. — Statisticky ukazují, jakou péči věnují kato-
lici charitativní činnosti. Jsou tu ústředí charity, jsou
tu konference sv. Vincence, charitativní apoštolát,
řízně soukromé počiny, ale na jednu věc se u nás za-
pomíná.

Praci charitativní se většinou zabývají lidé starší.
Vincenciány bývají už usedlí lidé, kteří navštěvují ne-
mocné, zjišťují sociální potřeby zestárých. Konají
řento akt lásky bliženské s důstojností a vážností
řzralého a usedlého věku. Není to však zvykem u všech
řárodů. Čtete-li na př. krásný životopis Frassatiho,
řidíte, že charitativní apoštolát je aktivně prováděn
řmladými, vysokoškoláky, vysokoškolačkami, mládeží!
Konference sv. Vincence sdružuje nejen životem pro-
řšlé a zkušené apoštolý trpících, ale i mladé horlivce,
řteří k odevzdanému léku. řatstvu, penězům dovedou
řvou osobností dodatí toho, co se nedá na hmotné
řprostředky přepočítat. Mladá tvář. navštívivši trní-
řciho. mluví o velkém společenství všech pro lásku
řristovu. Její slovo povzbudné má čistší zvuk jako
řpeníz neotřelý, svitící krásou a leskem Boží dílny.

A ne jenom pro zahrnované láskou bliženskou má
řvýznam účast mládeže na charitativním díle. Je to
řpřece jedna z dílen. v níž se školi naopak zase mladé
řcharaktery. Mládež charitativní práci získává výplň
řvého života, která touží no aktivitě. Proč tedy ne
řaktivitě v pravdě křesťanské? Naše velká města po-
řřebují takové činnosti. Praha. Brno. Bratislava. Ostra-
řva... Apoštolát mladých může míti ještě větší do-
řsah. než v tom, že prospěje tělesnému a duševnímu
řblahu jednoho, dvou lidí péči zahrnutých. Jaká síla je
řskrvta v tomto aktu pokorv. lásky. v tomto velkém
řpříkladu životnosti ideálů křesťanství v mladých du-
řších! Kolik mladých lidí může býti tímto příkladem
řvedeno!

Charitativní práce není práci dekorativní, v jaké si
řdnes často mladí libují. O jednotlivém díle křesťan-
řské lásky nebudou psáti noviny, nebudou přinářeti
řfotografie. řnad veřejnost nikdy nezví o tom ři onom
řdobrém skutku, nedoví se jméno apořtola lásky k bli-
řnímu, který volnou chvíli dovedl najíti pro nejučin-
řnější apořtolát. jehož ovoce přináři požehnání i pro
řjeho vlastní duři. Ale pro vybrouření katolického cha-
řrakteru je tato práce prostředkem, který nesmí býti
řopomíjen.

poptávky po cukru je malá, aniž by však tím Dix chtěl dokázati, že
poptávka by nebyla pružná.

Nutnost snížení ceny cukru.

Nicméně však volání po snížení ceny cukru jest více než oprávně-
něno. Pravda jest, že spotřeba u nás stále klesala, ovšem různými
řvlyvy, jako pašováním sacharinu, zneužíváním denaturovaného krm-
řného cukru i používáním sacharinu při výrobě limonád atd. K tomu
řjistě přispěla vysoká cena cukru. Jsou i jiné příčiny dosti zajímavé,
řjako na příklad rozřšířený názor řen, že cukr kazí řtřihlou linii, pro-
řčež nechťěji uřivati vůbec cukru při řídlech atd. Spotřeba cukru
řklesla opravdu velmi řnezpokojujícím způsobem:

Spotřeba cukru:

1925-26	408.348 tun	1932-33	399.170 tun
1930-31	400.588 tun	1933-34	371.017 tun
1931-32	395.657 tun	1934-35	365.322 tun.

Zdá se, že i při té malé pružnosti, kterou zjistil Dix u poptávky cu-
řkru, dalo by se přivesti spotřebu zpět do původních koleří řnířením
řceny, která skutečně dnes už neodpovídá řměněné kupní síle oby-
řvatelstva. K tomu přistupuje okolnost, že řhystané řníření úrokové
řmíry ulehčí našemu cukrovarnictvu výrobní náklady. Dále
řnové řvýřšení exportní ceny cukru a možnosti pro řvýřšení řvývozu
řcukru řurčiti řumožní našemu cukernímu řřmyslu řřistoupiti na
řtento už naléhavý požadavek řspotřebitelů. Nebylo naprosto řnutno
řdokázati, že poptávka po cukru jest velmi řpružná, a že řnířením
řceny cukru by se řdocílilo takového řvýřšení řtuzemského řodbytu, že

by se mohl omeziti „řtrátový“ řvývoz cukru. Podle řvědeckého řvř-
řkladu Dixa poptávka po cukru jest málo řpružná; když se to uřzná-
řvá, pak řvě řníření ceny cukru není naprosto řeřtě řtracena: řám
řDix řpřece řpřipouřtí, že při řvelkém řpoklesu řřúchodu, a co jest řtejně,
řpři řádmírné řvýřs cený, může řspotřeba řsilněji řeagovati. řnad řprávě
řtento řpřipad nález u nás řdnes v řČeskoslovensku. Také není řřeba
řpři tom řporovnávatí řtav naší řspotřeby se řstavem v řjiných řzemřích,
řale řtento řfakt řmusíme řřdřaznití, že řspotřeba řklesá, řmusíme řtotoř
řporovnávatí řdneřní řtav se řstavem řřed 1, 2 a 3 roky. Zde by se
řmohla řuplatnití řprávem i řmatematická řformula Dixova o řkoeficien-
řtu řpružnosti. Podle řsilného a řpostupujícího řpoklesu řspotřeby (řterá
řby řměla řpři řvrřřstu řobyvatelřva řvlastně řmírně řstoupati) řdá se,
řže řnastal řpřece řonen řvelký řpokles řřúchodu, který podle Dixa řpř-
řsobí řřžení řspotřeby. ř Pokud řspotřeba se řpohybue v řnormálních řme-
řřích, ř. ř. odpovídá řúplně řpotřebám řobyvatelřva, pak řzákon o řmalé
řpružnosti řpoptávky po řpotravínách se řplně řosvědčuje. Je to v řpř-
řpadě řnormální řspotřeby. Ale když řtato řspotřeba řklesla na řabnor-
řmální řroveň, řako u nás v řminulých řletech, pak řby už řmohla ře-
řgovati na řníření ceny cukru, když ne řrovnoměrně, pak řaspoň řna-
řtolik, aby řspotřeba cukru se řvrátila zase řpět k řvé řnormální řúrovni.
řV řtom řpřipadě řpoptávka po cukru může řbýti řdosti řpružná. řJaký je
řstav u nás, řvěcko řnasvědčuje řtomu, že řdneřní řcena cukru jest řčím
řdále řtím řvíce řnedostupnou pro řřiroké řvrřty.

Československý cukerní řkartel řvstoupil řtento řměřs do řpředpo-
řřledního roku řúmluvy, řkončř řtotoř ř roce 1937. řJestliže řeचेce řpř-
řřřžiti řk řnutné řrevisi řvého řdosavadního řpostupu, ani řpři řdneřních
řřlepřšených řpodmřnkách, pak řasi se řnevyřhřbá řzásahu řtátu. řNení
řřřeba řpřemřřřiti řpořadavky na cukerním řkartelu, naopak, jest v řzá-
řřmu řčřl. řárodořhospodářřství řpodporovati co nejřvíce řvývoz cukru,
řale řdneřní řcena cukru jest řneudržitelná a řje řen s řto řvyvolati a řřvý-
řřřiti nejen řoprávněnou, ale i řneoprávněnou řzářř proti řkartelům řvřbec.

Ke školské otázce.

(Několik slov a poznámek k Rebanovu článku v „Životě“, roč. XVII. č. 18 z 30. září.)

Vřele vítáme mužné slovo Rebanovo v otázce katolické školy v republice. První celostátní sjezd katolíků republiky československé dokázal, že katolické náboženství a křesťanský světový názor nejsou u nás u zdrcující většiny obyvatelstva tohoto státu odbyto věcí, naopak velikou a hlubokou náplní jejich života. Na základě sjezdu (jeho úspěchu po stránce vnější) jest samozřejmou povinností usilovati o uplatnění jeho devis v životě jednotlivců a národního, respektivně státního celku. Budiž však dovoleno učiniti několik poznámek k článku Rebanovu.

Ad 1. Soustředění všech katolických školských akcí.

Chybí nám jasné a nesmlouvavé stanovisko episkopátu k otázce katolické školy. Škola jest věcí ryze církevní. CJC v kánonech 1372 až 1383 pojednává expresse o školách. U nás nemáme katolické školy státní. Co se děje k nápravě tohoto nedostatku, jest rovno nule. Ne-děje se, správně řečeno, nic. Náběhy na řešení této otázky jsou jen a jen náběhy, které nemají praktického významu, poněvadž jsou to snahy jednotlivců, často protichůdné, roztržité. Katolická akce musí promluvit první a poslední slovo. Katolická akce (celostátní, říšská) jsou biskupové s věřícími. Popud musí však vyjít od episkopátu. Věřící za vedení svých neohrožených biskupů otázku školskou musí rozřešiti.

Reban správně se táže, zda to budou snad t. zv. školské odbory Farních katolických akcí, které podle organizačního řádu Katolické akce mají v každé farnosti existovati a říditi i prováděti školské a výchovné akce, které se stanou velmi důležitým činitelem v soustředění k jednotné, plánovité akci. Ano. Tyto školské odbory Farních katol. akcí jsou povolány k tomu, aby odstranily monstrum naší státní protináboženské školy. Ale zeptáme-li se výkonného duchovního správce dneška, zda jest možno s věřícími provésti Katolickou akci, odpoví vám, že nikoli, poněvadž naši milí věřící nedorostli ještě k vysoké úrovni Katolické akce, poněvadž vnitřně jsou nestateční, neposlušní, zaujatí. Katolickou akci na venkově můžete provésti nanejvýše v jejím odboru chrámovém, méně již v odboru charitativním, hodně se dá udělati v odboru tiskovém, ale budete-li na nich žádati soustředěnou a organizovanou práci ve školském odboru Farní katolické akce, utečou. Budou se báti teroru, třeba jen posměchem vyjádřeného, teroru pokrokařského kantora a jeho nohsledů, kterých na vesnici jest vždy více než jest nám milé.

Proto správně Reban ke konci stati sub 1. praví, že jest nutno „náboženské síly probouzeti a obracet ke školskému problému u nás, vždyť dokud není škola křesťanská, vždy bude náš zápas s nepravou kulturou a pouze laickou morálkou nerovným bojem“. Ano, dnes školou více ztrácíme, než získáváme.

Ale tu si dovoluji poznámku. Uvědomování, burcování věřících v ohledu školském bylo již mnohé, ale bezvýsledné. Čím to? Ten typ školy, který jest u nás, není de facto zjevem nanejvýše popřevratovým, nýbrž zjevem velmi starým, s nímž naši lidé již srostli. Jediná změna jest ta, že typ ten se ještě více „vybarvil“ protikřesťanský. Tady platí: peccaverunt patres nostri, non sunt! Vždyť my za republiky máme školu rakouskou. Nic se v ní nezměnilo! Pokrokařský učitel, který neustále hubuje na rakouskou porobu, měl by na koleno denně vroucně děkovati Habsburkům, že mu zanechali jejich c. k. národní školu ke zkáze naší mládeže! Duch rakouské školy

byl vysloveně osvícenský, moderně bychom dnes řekli laický. Kříž ve třídě, modlitba před vyučováním, dozor učitelů na děti při školní mši sv. byla akcidentia, která odpadla po převratě. Jinak se nic nezměnilo. 2 hodiny týdenního vyučování sv. náboženství a náboženství jiných vyznání zůstaly. Někde se učitel přece modlí s dětmi. Ano, doprovází je i do kostela na mši sv. v neděli a ve svátek. (V historických zemích!) A to prožívali naši věřící ve svých otcích a prarociích! Nechápu tudíž, proč u nás hubujeme na tu školu. Vždyť se nijak nezměnila! (Myslí si!) Jestliže někde učitel dělá potíže knězi, mají mu to za zlé, ale nic více! Učitel odejde, jiný nastoupí, ten jest již konciliantnější, a zase nic nemají již proti škole. Ze duch její je protikřesťanský, nepochopí.

Domnívám se, že jest nemožno opřít se dnes o věřící, i o ty, kteří se v slzách rozplývali při nádherném sjezdu. Tudíž řešiti otázku školskou bude nutno na jiném fóru, než na fóru Katolické akce. Ta musí půdu připraviti, ale monstrum dnešní školy musí odstraniti zase jenom politika. Po té stránce jest aktivita katolíků až zoufale malá. Zásada demokratické vlády se opírá o počet hlasů. Apelovati na svědomí vládnoucích, aby dali katolíkům školu katolickou, jest voláním do lesa. Odpoví vám, že si toho jejich voličové nepřejí. Nezapomínejme, že duch našich vládních činitelů jest zrovna tak rakousky osvícený, laický, jako je laická naše škola. Sami tedy nikdy nedají katolíkům, co jim po zásluze patří! Tu jest zapotřebí, aby jiné moci pracovaly za nás. Tím rozumím Boží Prozřetelnost. Dokud se katolíci nevyburcují ze svého polospánku, dokud neuvidí, ale rychle neuvidí, kam jsme dospěli, nebude u nás katolické školy.

Kdy to bude? Po nějakém velkém otřesu duchovním. Po takovém pronásledování. Ve Francii byly také školy do Veliké revoluce ovládnuty státem katolickým, a výsledek? Za revoluce bylo rozbito vše! Katolíkům vše vzato! Nyní mají náboženskou školu, ale školu soukromou. Nezbude nic jiného, než nechat dojít k těmto posledním možnostem. Pronásledováním katolíky probuditi. Soukromou školu bychom mohli míti ihned. Ve většině farností jest Skupina SKM. Mají při sobě besídky. Tyto besídky jsou zárodky našich soukromých škol náboženských. V tomto ohledu P. dr. Urban vykonal již více, než kdokoli jiný. Vyvolal v život charitky, které vedou kromě charitativních stanic i besídky. Úspěch charitek jest neobyčejný.

Jiné řešení, abychom si dopomohli ke katolické škole, to jest ke změně laického kursu našich dosavadních škol, jest akce politická. Dokud nebudou katolíci jakožto takoví míti v parlamentě poslance, kteří by byli lidem (voliči) pověřeni katolíky si počínati, nesvedeme ani na tomto poli nic. Náběh byl učiněn myšlenkou politického bloku stran, budujících svůj program na basi katolického náboženství. Kdo znemožňuje tento blok, páchá hřích nejstrašnější na duších a na těle československého národa.

Jsem přesvědčen, že ke katolické škole nedojde ani za několik desítek let. Stávající laická škola, která ničí duši naší mládeže a drásá nervy učitelů náboženství, natropí ještě velmi mnoho zla. Pozvolna dojde k tomu, že bude touto školou vyvolán kulturní boj. Ale pak bude její konec. Obroda katolicismu jde světem. Smete vše nepokrokové v pravém slova smyslu. Pak již ovšem nebude dnešní monstruosity, aby katolíci posílali své děti do náručí ďáblů. A to bude ta nejlepší služba, kterou dosavadní škola prokáže katolíkům a celému státnímu a národnímu tělesu.

Nový křest. naučný slovník ukončen.

B. V. — Tyto dny se rozesílá poslední svazek vzácného encyklopedického díla křesťanského „Der grosse Herder“.¹ V r. 1930 vyšel první díl, od té doby jednotlivé svazky — počítaje do toho Welt- und Wirtschafts atlas jako samostatný třináctý svazek — přicházejí ráz na ráz, a tak dnes, po pěti letech, jest dílo ukončeno. Jest to výkon obdivuhodný, když povážíme, že na př. náš Český slovník bohovědný začal vycházeti v r. 1907, a dosud je teprve u písmena I (Itálie), francouzský katolický Dictionnaire de Sociologie začal vycházeti v témž roce 1930 jako Der grosse Herder, ale dosud neabsolvoval plně ani první dvě písmena (poslední heslo zpracované je Béguinage). Takový prudký spád při vydávání předpokládá vysokou techniku v tiskárně (zvláště když běží o tolik ilustrací) a pomocných odvětvích a bezpečnou finanční sílu u nakladatele.

Hned první dojem zevnější je příznivý. Velmi úhledná vazba. Jemný papír. Účelné a vkusné písmo. Čisté a četné ilustrace z nejrozmanitějších oborů.

Jestliže příznivější je dojem při studiu obsahu díla. Je zpracováno na 180.000 hesel a podáno 20.000 obrázků a obrázů. Je známo, že spisovatelé bývají velmi žárliví na to, co napíší, a že mnohý spisovatel bývá až do smrti a nesmířitelně uražen, když se redaktor opováží zkrátit jeho příspěvek. Jsem jist, že ústřední redaktor Herderova naučného slovníku měl nejednou tuhou práci s rukopisy, když je za protestů rozčilujícího se spisovatele seškrtával na přiměřený rozsah. Kde není při takovém velkém díle, k němuž přispívá sta a sta spolupracovníků, železné ruky ústředního redaktora, tam se musí dílo rozjetí do takových šířek, že podnik je tím prostě zabit. Proto tím více musíme si vážiti disciplíny redakce při „Der grosse Herder“.

Mistrné jest při „Velikém Herderovi“ i sestavení hesel. Srovnával jsem nové svazky s posledním vydáním Herderova Konversationslexikon: jaká změna v projednáváních heslech! Kolik témat a osob-

ností bylo vypuštěno! Kolik nových hesel a jmen přibýlo! Redakce se totiž řídila zásadou, že encyklopedický slovník musí dokonale sloužiti životu, a že v něm má míti místo jen to, o čem život zajímá. Co patří jenom do minulosti a nemá pro přítomnost vůbec významu, to že má zmizet; a naopak, že lexikon musí podati informace o všem, co dnešní člověk pokládá za důležité. Ústřední pořadatelé musejí míti velmi jemné ucho, aby vycítili potřeby doby a reagovali na ně svými informacemi ve slovníku.

Důležité však je, aby hodnota projednáváních předmětů nalezla výraz i v nestejnosti prostoru, který jest jednotlivým heslům přikázán. Při mnohém heslu stačí řádka, dvě; při jiném je potřeba pojednání důkladnějšího. Lze tedy jen pozdraviti, když délka sloupců u jednotlivých hesel bývá velmi rozdílná.

Dobrou novinkou je zařazení, že taková hesla, která jsou zvláště důležitá, nejsou projednána v textu mezi ostatními podružnějšími hesly, nýbrž jakožto „rámcové články“, to jest vyhradí se jim nejbližší stránka neb stránky — které se označí rámcovou linií, aby ihned bylo patrné, že je zde kontext poněkud přerušen — a tak se získá možnost, aby taková látka byla podána podrobněji, stylisticky vkusněji, a může se uvést i nejnútnejší literatura pro prvou orientaci.

Mile působí četné ilustrace. Sta a sta drobných obrázků — osob, krajinek, živočichů, bylin atd. — jsou vsunuty do textu, v každém svazku je slušný počet i celostránkových a několikabarevných obrázků. To dodává dílu veliké pestrosti a zajímavosti. Obrázky jsou provedeny umělecky a i drobné fotografie vykazují rysy tak jasné, že nejrozmanitější světy hledí na nás z těch obrázků. Dobrý papír umožňuje zřetelnost obrázků, ale působí také, že oko čte bez námahy.

U každého veřejného pracovníka a vůbec vzdělaného katolíka vyskytuje se týden jak týden řada věcí, o nichž potřebuje okamžité informace. „Der grosse Herder“ podává orientaci ihned a s katolického hlediska spolehlivě. Pokládám tuto řadu třinácti svazků za veliké dílo, na něž katolíci v Německu mohou býti právem hrdí. A kdo v „Herderovi“ hledá informace, nebude litovati.

¹ 1702 sloupců textu, v polokožené vazbě svazek 34.50 Mk.

Jest habešská otázka hlavním problémem?

Již na jaře jsme v Životě naznačili, že Habeš jest jenom zlomkem světového zápasu, v němž se řeší problémy mnohem důležitější, než spor, zda Anglie dá placet italské hospodářské expansi v Habeši. Srovnáme několik událostí ze světové zahraniční politiky, sběhlých od letošního, politicky velmi rušného jara, a hledejme jich vztah k zjevně vypuknuvšímu konfliktu Habeš—Italie. Předně: dohoda britsko-německá o námořním zbrojení. Svět byl překvapen. Anglie prý podlehlá ultimatu Německa, které hrozilo, že nebude-li přijat poměr 100:35, budou Němci měsíčně svoje procento zvyšovati. A vnitropolitická situace vlády (budou nyní volby) vzhledem k Labour Party, která je v opozici a provozuje pacifickou politiku, nutila rychle rozhodnouti. Poslední překvapení britského kabinetu (kdy osoby přátelské Francii, jako lord Hailsbam, byly odsunuty na bezvýznamná a bezvlivná místa) naznačilo, jakou cestou se bude ubírat politika britského imperia. Vrací se časy královny Viktorie: nadvláda Británie na moři, supremace Říše na pevnině. Německu má se poskytnouti *laissez faire* na kontinentě, ponechá-li toto volnou ruku maritimní expansi britské. Jsou otázky: rakouská, ukrajinská, litevská, které zaberou hodně sil německé chuti po výbojích. Tak námořní prvenství zůstane uchováno Anglii. A s ním ovšem všechny koloniální důsledky. Důsledky dohody z 18. června se rychle dostavily: Francie přeskupila své středozemní loďstvo do Atlantiku a Severního moře. Ale tím Italie se stala nejmnějším námořním pánem na Středozemním moři. Posice Anglie ohrožena při Suez, stráž tohoto prvořadého obchodně-politického průplavu, Malta jako by vydána všanc útokům italské námořní invase a také Haifa, důležitý petrolejový přístav by se ev. mohla státi obětí italské převahy ve středozemních vodách. A byl tu ještě Gibraltar, který vzdor všem opatřením mohl by utrpěti těžkou pohromou. Německo při svém pobřeží stalo se významným námořním činitelem, neboť mimo SSSR nemá tam skutečného protivníka a tím samozřejmě vynořuje se možnost proniknout na Klajpedu (Memel) a Litvu.

A nyní obraťme se na pevninu. Italie má zde problém na Dunaji, Francie má stejné zájmy a při tom také je ohrožen její východní pakt. Vnitřní posice francouzské vlády není dosti pevná, aby veškeré své úsilí mohla věnovati otázkám zahraničně-politickým. Italie, přímý velmocenský interestent na střední Evropě jest zaneprázdněna (politicky i vojensky) v Africe. Rusko expansivním postupem Japonska při svých hranicích také není volno pro evropskou politiku. A tak jediné Německo může věnovati všechny své síly řešení svých pevninových plánů.

Taková je situace, kdy došlo již k vojenskému konfliktu mezi Habeš a Itálií. Italie jest nyní prvním námořním státem na Středozemním moři. Pronikne-li do Habeše, ohrozí tím egyptské panství při jezeře Tana. Ale tam skutečnými pány jsou Angličané. Ale je ohroženo i panství Velké Británie v Iraku. Nyní byla by vhodná příležitost (pro stálé boje mezi Sunnity a Šiity) zakročiti ve prospěch státní moci a ponechati tam posádky trvale. Bude-li ohroženo panství v Egyptě, stěží se dá udržeti přátelský protektorát v Arabii. Proto porozumíme, že Anglie nenechá nevyužit ani jeden prostředek, kterým by mohla zvratiti pevnou vůli Mussoliniho učiniti Habeš koloniálním prostorem své překrvené země. Viděli jsme námořní demonstrace, okázalé zajišťování Malty, demonstrativní zatáhování vnějšího a vnitřního přístavu v Gibraltar, dorozumívání s Řeckem (pamatujeme se ještě na nešťastnou politiku Lloyda George, který vehlal Hellas do nešťastného boje s Tureckem?) ev. i s Tureckem.

Když hledáme pramen zpráv o vnitřním neklidu v Itálii, zajistě nechybíme, když jdeme po stopách až za kanál, kde dovedou znamenitě ovlivniti pevninský tisk.

Načrtnuvše současný politický stav Evropy a srovnáme-li jej s hrozící bouří na Východě, proti níž všechny ty evropské zápasy jsou pouhým dětským škorpéním, těžko chápeme, proč Anglie se tolik exponuje v tomto africkém konfliktu a ony, pro ni daleko vážnější problémy na Východě nechává téměř náhodě.

Leč ten, kdo sleduje aspoň poněkud (a často jen ve výtazích hodně neúplných a nejasných!) události na evropské pevnině od jara letošního roku, porozumí poněkud i této nepochopitelné britské politice.

Řekli jsme svrchu, že Anglie a Německo vrací se k viktoriánskému dělení moci. Německo potřebuje volné ruce v Rakousku a na blízkém východě (Ukrajina). Italie z důvodů osobních i prestižních stojí za Rakouskem a ráda by viděla vyjasněno nad Dunajem. Viděli jsme to v jejím příklonění (nebo aspoň sympatiích) se k řešení Dunajské dohody v přátelské shodě s Malou dohodou. Zanedlouho po konferenci na Bledu Gömbös jede do Říše a princ Walleský pohybuje se mezi Peští a Vidní. Maďarsko hledá nového kombatanta pro své imperialistické choutky v Berlíně. Nové zneklidnění ve střední Evropě, které poroste podle průběhu habešského sporu.

Jak patrně, jest Italie kamenem úrazu pro dohodu britsko-německou. Proto se hledají všemožné cesty zneklidniti zahraniční i domácí politiku italskou. Nám, jako bezprostředním zájemcům na klidu ve střední Evropě záleží na tom, aby posice Německa v ničem nebyly posíleny. Ty pokusy vydráždi naše polské sousedy spadají do stejné akce zabaviti přímé i nepřímé interestenty německé expanse na všech stranách. Proto musíme úzkostlivě dbáti, aby ničím se neumožnilo německým agentům vyvolati otevřený konflikt polsko-československý.

O Maďarsko zatím netřeba se tolik zajímati, ač by jednou ani rumunská pomoc nemusela být tak pohotová, jako za bolševického vpádu na Slovensko.

V souhrnném pohledu na otázku habešskou můžeme si říci:

1. Nejsme bezprostředními interestenty v tomto koloniálním sporu; ale

2. jakmile by Německo z jakékoliv vnější příčiny projevilo snahu zamíchat karty na obvodu (v blízkém dosahu) svých hranic, půjde i o naši kůži. Z tohoto důvodu nesmíme se dívat se sentimentálním pacifismem na spor italsko-habešský. Jest jenom částí konfliktu, který v plném rozsahu vyvě na povrch, jakmile by se ukázalo, že síly Italie nestačí. Nebude-li postavena hrát od Terstu až kamsi k Petrohradu, pohne sebou hitlerovské Německo znovu. A potom osud Evropy by se nerozhodoval na Rýně, ale na Dunaji. To také naznačuje cestu, jakou se musí ubírat naše zahraniční politika, abychom neskončili u Hradce Králové, ale u Kolína! Hitler není Velkým Frickem, takže naše karta neukazuje tak špatně. Neběží v Evropě o černé křesťany, ale o hnědé novopohany, kteří z druhé strany Evropy snaží se přesvědčiti ostatní arijské rasy, že i na západě může se zroditi Alarych. Otázkou, zda by Kristus poslal do Říše, nad níž vlaje hákovitý kříž, své apoštoly, nebo zda by přísný Hospodin, Bůh Izraele ji spíše nevyvrátil jako kdysi Sodomu a Gomorhu!*

(Psáno počátkem října.)

* Doležal: Politická cesta českého katolicismu str. 23.

Hladina italských velkoobchodních cen, která začátkem r. 1932 byla kolem 95,8 (1931=100) a v lednu 1935 klesla na 85,2, převýšila v srpnu 1935 po první úroveň z r. 1931: 14. srpna byl index na 99,7, 28. srpna na 101,8 a 25. září dostoupil už 103,4.

—c—

Prázdné kolébky.

J. K. — Nedávno konali v Paříži kongres, na němž delegáti několika organizací se obírali vážným problémem denatality ve Francii. Bylo konstatováno, že ubývání porodů se nejen nezastavilo, nýbrž že stále postupuje. V posledních dvou letech byl zjištěn další pokles u porodů, a to 40.000. Od roku 1864 je tedy stav stále horší. Letos bylo zdůrazněno, že toto neštěstí se již rozšiřuje silně i na venkově, a je větší v oblastech nábožensky lhostejných, nebo přímo nevěřících. „Je třeba vytvořit nové klima pro rodinný život,“ žádal důrazně předseda sjezdu, Pernot.

Denatalita není jen nemocí francouzskou. Právě vyšlo dílo F. Marconciniho, nazvané „Culle vrede — Prázdné kolébky,“ (Casa Editrice Emo Cavalleri), v němž jedna kapitola má název, který je charakteristický pro současnou Evropu: *La gram pietà dell' Europa d'oggi* — Dnešní Evropa vzbuzuje politování. Na základě přesných statistik dokazuje Marconcini, že v evropských státech a hlavně v těch nejvzdálenějších, je v ohledu demografické situace daleko horší než v Itálii. Problém natality, který vyrostl do ohromných výšek, praví autor, je z těch, které právem znepokojují nejvíce Evropu moderní, neboť její budoucnost a její existence je velice nejistá. Po periodě rychlého přibývání obyvatelstva „poznává příznaky nemoci, která měnila staré státy: Pozvolné totiž, ale nezadržitelné ubývání porodů“.

Které příčiny způsobují toto zlo? Ve světě lze pozorovati nechuf k rození. Tato nechuf je ovocem vzpoury proti svátosti stavu manželského. Tato nechuf se projevuje nejvíce právě v době, ve které se všude v duchu laicisace uzakoňuje civilní manželství. Jinou příčinu, biofysiologickou lze hledati v menší plodivé schopnosti bílé rasy. Ale proti tomu je možno namítnouti, že tato schopnost by se nebyla zmenšila, kdyby celá pokolení nebyla podléhala více než bylo dobré rozkošim a nemravním neřestem. I základní rys současné civilisace, zásadně mechanistické, upjaté jen k vnějšímu pokroku a chudé duchovními hodnotami, mají nemalou vinu na demografické současné tragedii. V téže době materialistického vzepětí státu a života nastala depopulace, což jasně dokazuje protináboženskou a protiduchovní příčinu hrozného zjevu. Urbanism začal, nezdravý zeměnišm pokračuje v rozkladném dile.

Kořenem katastrofy jest individualism, který začal renesanci, pokračoval Descartem a svůj filosofický závěr má v Kantovi a v něžných moderních filosofích.

Ještě jeden důvod uvádí autor: literaturu. „Je základem životním požadavkem, že každý člověk, který píše a tím vykonává vliv, má odpovědnost a povinnost. Toto by mělo být všeobecným zákonem, a přece se dnes setkáváme často s názorem o nezávislosti spisovatelově. Jak skončila tato nezávislost v otročení spisovatelů nejhorším chutkám doby a lidí, a jaké ovoce z toho mají národové, je všeobecně známo. Prototypem moderního románu, hlavní jeho osobou je postava egoistická, egocentrická, zbožňující své vlastní já, nejčastěji smyslná. Nejinak vyhlíží představení v divadlech, biografiích. Není třeba připomínati, že takové vzory působí hrozně na společnost a ubíjejí v ní touhu po oběti.“

Na pařížském kongresu bylo voláno po četných rodinách, které jsou nejlepší zárukou národního růstu. Je to pochopitelné, neboť jsou učitelkou lásky, zesilují oběť a nabádají k opravdové snášlivosti a vzájemné pomoci. Všechny těchto vlastností potřebuje moderní svět, proto potřebuje i četné rodiny. Ale bez náboženských a mravních zásad nedosáhne lidstvo ničeho. Zde jsme u kořene problému, který je z nejtěžších i nejbolestnějších ve XX. století.

Kulturní boj v Německu.

J. K. — V boji proti katolicismu běží vždycky nejen o hodnoty náboženské, nýbrž i hodnoty kulturní a název, který tento zápas dostal v Německu ve druhé polovici minulého století a dostává i dnes, je tedy velice přiléhavý a vhodný. Nynější boj je skutečně bojem proti kultuře, kterou žil národ velice dlouho a projevuje se to v několika ohledech.

Vývoj událostí za dvě léta neomezené moci hakenkreuzlerů svědčí, že v Říši neexistuje prvý předpoklad pro každou kulturu, totiž duchovní svoboda. Nejde jen o to, aby bylo možno pronést slovo kritiky o nynějším režimu, v Německu není ani dovoleno napsat nebo pronést věty proti hlasatelům pohanství, ačkoliv, jako Rosenberg, se ohánějí zdáním vědeckosti. Teď právě byl zatčen dr. Barth, známý theolog, který již dříve byl pronásledován proto, že vyvracel nesmysly různých bůžků „nového“ Německa. Chce-li inteligent nebo vědec žít v klidu, musí jen mlčet, chce-li mluvit podle svého svědomí, musí být připraven na dvojí: buď na uvěznění nebo na vypovězení ze země.

Když na počátku Hitlerovy diktatury opouštěli mnozí vědci Německo, bylo možno říci, že se obávají pronásledování, poněvadž se hlásili k některé politické straně, buď k marxistům nebo Centru, jež byly dány na index, nebo že byli židovského původu. Ale později se ukázalo, že příčiny odchodu jsou hlubší: Většina emigrantů byla vypuzena proto, že příliš lpěla na staré západní kultuře, a že nemohla snést čistění ve jménu hakenkreuzlerského programu. Poněvadž mezi kulturou a křesťanstvím jsou důvěrné vztahy, boj proti křesťanství logicky se dotýká i kultury a těch, kteří tou kulturou žili nebo ji šířili. A jako náboženství tak i kultura potřebují svobody. A tak vidíme v Německu, že s postupujícím útokem na křesťanství přibývalo emigrantů z řad inteligence, umělců,

Muž, jenž obrátil Gemelliho.

J. H. — Dnes světová osobnost, rektor milánské katol. university P. Gemelli OFM, byl, jak obecně známo, za mladých let volnýmyslenkář a socialista. Houževnatý a urputný. Jako mladý lékař strhl na sebe pozornost italského socialismu, který od něho čekal rozhodné činy. Gemelli vystudoval lékařství na universitě v Pavii. Zde si oblíbil kolegu, který byl úplně opačných snah, vyhraněného katolického života, ušlechtilého, nadšeného a zbožného Ludovico Necchi. Studenti, stoupenci socialismu, sdružovali se kolem Gemelliho, který vydával socialistický list „Il Popolo“. A přece jeho nejdůvěrnějším přítelem byl katolík Necchi, přesto, že byl Gemelli ateista. Vysoká inteligence a šlechetnost povah obou přátel tvořila nejlepší pojítko.

Po skončení studií šli oba přátelé, katolík-solidarista a ateista-socialista na vojnu a jako lékaři byli spolu ve vojenské nemocnici. Vedli stále debaty, které jednou vyústily v radu Necchiho druhovi: „Modli se k Bohu alespoň: O Bože, existuješ-li, dej se mi poznati.“ Karel Metyš ve svém životopise Necchiho, který právě vyšel ve „Vítězích“, líčí pěkně toto soužití obou přátel a vyústění v návrat Gemelliho do Církve:

Každého rána vstával Necchi časněji než Gemelli a spěchal do nemocniční kaple, kde byla sloužena mše svatá a kde se mohl klidně pomodlit. Tu se modlil za obrácení svého přítele... Jednou večer pravil Gemelli Necchimu: „Poslyš, vzbud mne, až budeš vstávat. Jsem zvědav a rád bych viděl, kam jdeš. Mohu jít s tebou?“ „Ovšem!“ pravil Necchi s tichou radostí. Druhého dne ráno šli do kaple. Gemelli zůstal stát u dveří a mlčky přihlížel mši sv. Jak asi v té chvíli modlil se Necchi za svého přítele! Navenek vše zůstalo při starém. Gemelli opustil lhostejně kapli.

Přišel Velký pátek r. 1903... Gemelli přistoupil k Necchimu a řekl: „Ludvíku, zaveď mne do kostela!“ Vážný tón, s jakým bylo vysloveno toto přání, způsobil, že Necchi ihned vyhověl svému příteli. Šli do basiliky sv. Ambrože. Gemelli si klekl a zastřel rukama obličej. Když vstal, zašeptal k Necchimu: „Zaveď mne ke knězi!“ Necchi vyhověl a zavedl pak Gemelliho ještě k jednomu knězi, k P. Mattiussimu. Gemelli byl nepřítel polovičatosti. Rudého praporu, jehož byl stoupencem, se zřekl naprosto a zřekl se i kariéry ve světě. Po skončení vojenské služby vstoupil do kláštera františkánského. Socialistické listy napadly Necchiho, že ovlivnil Gemelliho. Gemelli však z kláštera bránil přítele, který jej ovlivnil jedině příkladem svého života.

Osobnost Necchiho stojí za nejširší znalost v řadách naší katolické inteligence. Je to vzor vědce, otce rodiny, vzorného katolíka a obětavého apoštola činem a příkladem.

filosofů, thelogů, spisovatelů a vědců, kteří — lze to tvrdit s jistotou — nebyli marxisty ani židy.

Jsou mezi nimi velcí básníci: Tomáš Mann, vyznamenaný Nobelovou cenou a jeho bratr Jindřich, Ar. Zweig, Schickele, Feuchtwanger, Doebelin, Kesser, Herei Deutsch, Bergnerová, Mosheim, Mannheim, Ebert Hartung. Mnoho universitních profesorů německých přednáší na cizích universitách, takže se říká, že nejlepšími německými universitami jsou vysoké školy v Ankoře a Istanbulu. Francouzské listy odhadují počet této emigrantské inteligence na 10.000, což musí trpce pocítiti národ, který má 70 mil. obyvatelů. Ta ztráta je tím citelnější, ježto ani ti, kteří zůstali v zemi, nemají svobody, ani nejsou ve velké vážnosti.

Bedřich Smékal:

Islam ve Španělsku. *(Co se obyčejně neříká.)*

O vládě islamu ve Španělsku se zakořenila představa, že to byla doba skvělé, okouzlující kultury. Proti ponurému Escorialu, inkvisici a slavnostním autodafé bývala stavěna nádherná Alhambra, tolerantní vláda kalifů, rozkvět věd a umění. Vyhnání Arabů, toť prý konec civilisace. Ukázalo se však, že moslimské Španělsko bylo vlastně rasově španělské, neboť počet dobyvatelů byl nepatrný a další jejich pokolení měla za matky křesťanské otrokyně severospanělské. Tu někteří historikové prohlásili dobu islamskou za španělstější než všechna století následující. Zašli do opačného extrému. Pravda je uprostřed. Skoro osm století boje s islamem vtisklo španělské povaze svůj ráz a mělo rozhodující vliv na další dějiny poloostrova.

Důvody dobytí Španělska od muslimanů nejsou dost jasné. Vizigotská říše, která zřetelně ukazovala, že vznikla na půdě pokročilé římské provincie, byla zničena jedinou bitvou u Xerez de la Frontera (711). Vítězný vůdce Tarik, podřízený afrického guvernéra Musy, zůstal udiven nad kulturním bohatstvím přemožené země, nad jejími kamennými stavbami, městy, paláci, pevnostmi, vodovody a fontánami. Prostá kořistná výprava se rázem změnila v dobytelský podnik. Domácímu obyvatelstvu se jeví muslimani jako barbari, ba předcházela je pověst lidožroutů, když někteří zajatci byli rozsekáni na kusy a uvařeni. První se k novým pánům přidali židé, kteří drželi křesťany v sachu a tvořili ve městech posádky. Španělé jim toho nikdy nezapomněli.

Musulmani cítili, že dobytý kraj má pro ně plno léček a nebezpečí; necítili se tam nikdy doma. I když zůstali tak dlouho na půdě poloostrova, přece nikdy, hlavně u knížat a vládců, nevymizel pocit, že jsou v zemi cizinci. S Tarikem a Musou jich přišlo do země jen 18.000. Čas od času byli posilováni novými výpravami s protějšího břehu afrického. Čistokrevných Arabů nebylo mnoho, většinu tvořili Berberé, neboť Arabové měli hrůzu z moře a proto se také nikdy nestali plaveckým národem. Kulturně nemohli přinést mnoho nového, protože přicházeli jako prostí kočovníci do země prosycené vzdělaností římskou. Umění vzdělávat a zavodňovat půdu bylo v zemi známo od dřívějších. Arabové nebyli zemědělci, polní práce vykonávalo domácí obyvatelstvo a živilo své arabské pány. Proslulá úrodnost Andalusie pochází již z časů římských, kdy tam byla provincie Baetica. Rubem vychvalované pokročilosti zemědělské za vlády islamu jsou zprávy arabských spisovatelů o hrozných letech hladu.

Po islamském výboji mnozí křesťané z politických důvodů odpadli. Nesplynuli však úplně s ostatními muslimany; ti jimi pohrdali jako „syny otroků“ a křesťané je veřejně prohlašovali za odpadlíky. Nedočkali se odnikud vděku. Proto tato vrstva byla nejvíce nakloněna k revoltám a působila vládě nejvíce vnitřních nesnází. Asi polovina obyvatelstva zůstala křesťanská (t. zv. mozarabové). Vláda k nim nebyla nijak

Rektory jsou nadiktováni vládou osvědčení hakenkreuzleři, jejichž vědecká kvalifikace není často na výši. Místo přednášek jsou konána vojenská cvičení. Na technikách, na nichž si Němci vždy velice zakládali, není stav o mnoho lepší než na universitách.

Jsou tím dotčeny i publikace vědecké, jichž proti dřívějšímu bylo vydáno polovic, i díla umělecká. V divadlech připadá 70 proc. na operety, frašky, často bezcenné a jen 20 proc. na klasická díla. Minulého roku se stala věc, která nevýznamněji charakterizuje současné poměry. Prvně od roku 1859 nebyla udělena Schillerova cena za nejlepší básnické dílo.

Boj proti náboženství křesťanskému je nebezpečný a doplácí na něj těžce národ, který jej vede.

osvěcensky tolerantní. Jestliže je někteří kalifové nechávali na pokoji, nebyla toho příčinou náboženská snášenlivost, ale prostě netečnost a změkčilost oněch kalifů, kteří se věnovali více svým zábavám než vládařským povinnostem. Přísný duch mohamedánský nikdy neusnul a výtky fanatických vykladačů zákona prorokova byly často namířeny proti nedbalým kalifům. Křesťané byli obrovskou pohromou zdrzeni, nechovali se nijak provokativně a uhýbali pronásledování s veškerou lidskou chytrostí. Přesto za Abderrahmana II. (822—852) a za jeho nástupce Mohameda I. bylo mnoho mučedníků. Nejznámější jsou toledský arcibiskup Eulogius a mladá dívka Flora. Kostely a kláštery byly zbořeny, křesťané vydáni nejhoršímu bernímu útisku a týrání, ba dokonce donuceni se podrobili obřízce. Nejhorší na tom byli křesťané z rodin, kde otec byl moslim (matka bývala nejčastěji křesťanka). Takovým hrozila bez výjimky smrt jako odpadlíkům, protože podle zákona Mohamedova děti muslimanů musí býti zase jen muslimany.

Od prvních kroků na půdu Španělska se proslavili muslimané ukrutností, která budila zděšení křesťanů. Pahorky z uťatých lidských hlav, hlavy naložené v soli a vystavené na mostě kordovském, řady ukřižovaných pro větší potupu mezi psem a vepřem, vytrhané nebo u země uřezané ovocné stromy, to byly nejobyčejnější ukázky té krutosti. Dvakrát do roka podnikali Arabové kořistné výpravy do křesťanských krajů v horách na severu, které si uchránily samostatnost. Jako důkazy zbožnosti jednotlivých kalifů vy počítávají arabští kronikáři takové výpravy, uloupenou kořist a tisíce žen a dívek odvedených do otroctví, zatím co mužové byli pobíjeni. Křesťané někdy spláceli nájezdníkům podobně a tak islamská vláda má na svědomí, že po dlouhá staletí udržovala poloostrov ve stavu všeobecného zesurování.

Stejnými metodami drželi vládcové na uzdě své vlastní nepokojné poddané a přece vzpoury a spiknutí byly na denním pořádku. Když Abderrhman III. Veliký dobyl tvrze Bobastra (928), dal kosti zemřelého vůdce povstání Omara ben Hafsúna vyzvednouti z hrobky a vystaviti k odstrašení na mostě kordovském. Španělská inkvisice tedy nevymyslela nic nového.

Islam ve Španělsku pozbyl hodně ze své původní podoby. Vyšší vrstvy v příjemném prostředí rychle ztratily svou arabskou bojovnost a měnily se v zženštilé rozkošníky. Tohoto rysu si byli dobře vědomi křesťané a zdálo se jim, že islam není než obnovením starého pohanství s veškerou jeho mravní nevýznaností. V Písni o Rolandovi se Saraceni nenazývají jinak než pohany. Horlivci křesťanští, kteří varovali lid před svůdným rozkošnictvím islamu, shodovali se s přísnými jeho vyznavači (hlavně z řad islamského kněžstva), kteří rovněž bouřili proti pití vína, tanečnicím a zpěvačkám.

Jestliže v tomto prostředí se vyvíjela civilisace a-

Kultura slova ve veřejných projevech.

J. H. — Nejsem obdivovatelem přemrštěného pěstování kultury slova, která vrcholí v nicočných frázích a kudrlinkách, jimiž se hemží francouzské projevy a vzletné novinové články. Neodpovídá to ani našemu temperamentu, ani dnešní periodě našeho citu pro význam a váhu toho kterého slova. Je jisto, že u nás nepříliš šťastně působil dvoji tlak: na jedné straně přemrštěná frázovitost, která v politice dostala cejch „mladočešství“ a která je v poslední době při životě uchovávána politickými útvary, které se vrhly na bombastické zpracovávání mládeže — na druhé suchý realism, který se vyjadřuje apostroficky a nejvyšším trháním licními svaly. Jestliže antika měla své rétoriky — bohužel učili většinou ve stylu, který tu právě na prvním místě zatracujeme — myslím, že by nebylo nevhodné, aby u nás se věnovala retorice zvýšená pozornost už na školách, ale rozhodně dříve, než se ten nebo onen rozhodne k vystupování ve veřejnosti, ve společnosti, politice atd.

Nejeden bedlivý pozorovatel dá mi za pravdu, že náš politický život trpí nedostatkem kultury slova. Pomineme-li frázovitost volebního boje, v němž při zdvižení stavidel výmluvnosti plyne s proudem i smet, zachycené na vantrokách politikářského pletichářství, jako případ mimořádný, který neobtěžuje naši mysl a sluchová ústrojí veřejnosti příliš často, stojíme ještě před velikým balvanem, který stále nakupuje kulturní nevyspělost průměrných politických činitelů, pakliže nepočítáme mezi nadprůměrné ony politiky, které vynesla konjunktura a sobectví jednoho stavu. Pak by sem patřili i „nadprůměrní“. A netýká se to jen řeči v uzavřeném prostoru.

Kdo jako novinář musí asistovati často různým projevům politických činitelů, jichž důležitost se rozlišuje podle toho, co si o sobě myslí sami a co o nich soudí veřejnost, jmenovitě inteligence, prožívá často značné utrpení, jak zachovati dekorum mluvčího před veřejností a jak zachytiti poctivě obsah řeči a najíti v ní nějakou myšlenku, která by „chytla“. Je to rozhodně utrpení větší, než má čtenář, když pročítá nahonem sestylisovaný obsah takového jepičího manifestu pro noviny. Žijeme v době úpadku kultury slova v politických projevech a úpadek zrači se i u osob-

ností, které se vžily do vůdčího poslání v národě. Snad už nic nečtou a zásoby jsou spotřebovány.

Ale řeknete snad pohrdlivě: nemají na to kdy, dělají politiku a to je řeč činů a ne pulerování slov. Rád v tomto směru pro přítomnou dobu skloním zbraň a řeknu si, že musíme míti s našimi politiky strpení, že snad bude ta další generace lepší. (O té „mladě“ v tomto ohledu ovšem pochybuji. Příliš se opíjí po chybách starých.) Ale jsou tu příležitosti, kdy se nedíváme na kulturu našeho jazyka, na kulturu slov jen my. Jsou tu mezinárodní příležitosti. A návštěvy cizinců. I když už bývá běžným zjevem, že většina exponovaných činitelů u nás umí obstojně jen rodným jazykem hovořit a bíděně láme němčinu a víc už nic, přece může i cizinec poznati z formy, jaké účte se těší jazyk československý a jakou péči mu věnujem při projevech.

In medias res: Měli jsme tu sovětské spisovatele, kteří z části česky rozumí anebo mají aspoň slovan- ský cit pro příbuznou řeč. Nenapsali ještě bilanci řeči, které slyšeli, sotva ji napíší, ale budou o tom hovořiti. Vzpomenou si, že je poslanec sociálně-demokra- tický tak dlouho a houževnatě vítal jako socialisty, až mu předseda delegace, z níž jen tři byli organiso- vani komunisté, musil v odpovědi říci, že jsou hosty celého státu a ne jedné skupiny. Nezapomenou snad, že na hanácké vesnici jim v potu tváři vykládal ze široka agrární poslanec, jaký že je rozdíl mezi našim sedlákem a ruským selským kolektivem a div od nich nechtěl záruku, že budou v Rusku pracovat pro sou- kromé selské vlastnictví. V obou případech jde o více porušení taktu, ale nezapomenou jistě, jak na jednom banketě mluvil jeden bývalý ministr, který zoufale lovil slova a nemohl si za nic vzpomenouti na slovo „kmen“, když slovanstvem překypoval. Proto nedale- ko sedící Mironov zoufale bálil z fajky u stolu, ale ostuda se nerozplynula tak jako dým.

Je u nás zoufalý nedostatek kultury slova. Vydá- váme dva slovníky českého jazyka. Vydejte také kon- versační knihu českou pro Čechy, řečnické vademe- cum, nebo aspoň zabraňte, aby nás před veřejností a cizinou nerepresentovali lidé, kteří ten zoufalý ne- dostatek tak okatě dávají najevo.

rabsko-španělská, nebyli jejími nositeli vlastní Ara- bové, spíše židé, křesťané odpadlíci od křesťanství k islamu. Arabové byli národ velmi málo vynalézávý. Jestliže se v jejich literatuře vyskytne nějaký výtvar básnické fantazie, je to obyčejně překlad z originálu indického, syrského nebo řeckého. Velkou překážkou vzniku jednotné kultury ve Španělsku byla neso- urodst ras. V části ovládané muslimany žili vedle sebe romanisovaní domorodci, Vizigoti, Berber, Arabové z Hedžazu a Jemenu, konečně i židé. Všechny ty rasy žily vedle sebe a nesplyvaly. Nebylo ani jednoty ja- zykové. Vedle arabštiny se uplatňovala nejstarší for- ma jazyka španělského, zvaná roman. O pěstování věd v našem slova smyslu v říši kalifů kordovských nemůže býti ani řeči. Nejvíce zájemců lákala démonologie, magie a alchymie. Z astronomie se v dobách přísně pravověrných kalifů smělo učiti jen o orientaci mešit k Mekce, době úplňku a určování přesné denní hodiny k modlitbám. — Filosofie se udržovala vždy- cky jen na periferii islamského světa: ve Španělsku, v Maroku a v Buchaře. Vliv filosofů u muslimanů ne- byl téměř žádný, od zapomenutí je zachránili jen křesťanští scholastikové, kteří je četli, vykládali a dis- putovali o jejich thesích. O přízni oficiálních zástup- ců islamu k filosofii svědčí osud Averroův. Byl zba- ven majetku a hodností, musel utéci z Cordovy do Maroka, tam byl uvězněn a donucen odvolati své blu- dy u bran velké mešity. Kolemjdoucí prý mu plivali do tváře. — Poesie arabsko-španělská je čistě formál-

ní, verbalistní. Opakují se stále stejná přirovnání: vládcové jsou vždycky lvi, jejich nepřátelé tygři a levharti, ženy jsou gazely nebo holubice.

V oboru umění výtvarného navázali Arabové na římské dědictví v Hispanii. Mnohé stavby si přizpů- sobili a opravili. Platili je většinou křesťané (poklad- na se plnila kořisti z kadoročních výprav) a prováděli je křesťanští zajatci. O velikosti sídelního města ka- lifů, Cordovy, uvádějí arabští spisovatelé čísla fantas- tická. Měla prý 500.000 obyvatel, 3000 mešit, 113 tisíc domů, 300 veřejných lázní a 18 předměstí. Můžeme to uvést na pravou míru, když si představíme, že mo- slimská Cordova zabírala asi polovici plochy nynější a ta má teď kolem 80.000 obyvatel. Velká mešita kor- dovská byla původně křesťanskou katedrálou sv. Vin- cence. Jako podobné stavby africké měla několik lo- dí, Arabové jejich počet rozmnožili na 13 a zachovali při přestavbě původní plán. Mnoho sloupů bylo přivezeno z Afriky a něco také z Byzance. Stavba me- šity trvala jim 3 století. Podobně jako změnili kate- drálu v mešitu, tak z římského castella zbudovali o- pevněný Alcazar.

Cellkem mají Arabové tu zásluhu, že v kultuře na- vázali stěhováním národů uvolněné pouto se vzdě- laností starověkou a zprostředkovali toto dědictví křesťanskému světu západoevropskému. Velkých sa- mostatných kulturně-tvářících činů nikde, ani ve špa- nělsku, schopni nebyli.

Proč byl zatčen míšeňský biskup Legge. Zatčení míšeňského biskupa Legge způsobilo v katolickém Německu veliké vzrušení, stupňované ještě nemožnými pověstmi, vzniklými z toho, že o zatčení byla uveřejněna jen krátká úřední zpráva a katolický tisk přirozeně odsouzen k mlčení. Předtím už byl uvržen do vězení generální vikář biskupství míšeňského, a to už v prosinci 1934, takže diecési nyní až do rozhodnutí sv. Stolicе musí nouzově spravovati nejstarší kanovník. Biskupa přišel osobně zatknout vrchní státní návladní a odvezl jej do vyšetřovací vazby věznice v Moabitech v Berlíně. Čeho se biskup Legge dopustil? Národně socialistickými úřady je obviněn ze dvou devisových přestupků, že totiž zaplatil do ciziny splátku na dluh, který jeho předchůdci, biskupové míšeňští, v cizině učinili. Jaký to je dluh? Jsou to prostě základací dluhy většiny diecésních ústavů, kostelů a řádových domů už od roku 1921. Toho roku totiž dosáhli katolíci německé velkého úspěchu: obnovy nového zřízení biskupství míšeňského, zrušeného v polovici 16. století, když kurfiřtství saské přešlo k reformaci. Právě tato okolnost byla a je trnem v oku německým novopohanům a protestantům pruského, národně socialistického typu. Nové biskupství bylo nutno vybudovat a vystavět úplně od základů. To provedl první biskup této diecése dr. Schreiber, který se stal o několik let později biskupem berlínským. On byl tím velkým stavitelem, který postavil řadu kostelů, řádových domů a charitativních ústavů a podniků v diecési. Poněvadž v Německu nebylo tehdy po válce žádných peněz, opatřil si biskup Schreiber peníze na tyto stavby za hranicemi: v Holandsku, Americe a jinde. Nástupcem jeho na biskupském stolci stal se biskup dr. Gröber, a to až do roku 1932, kdy byl jmenován arcibiskupem ve Freiburgu. Třetím biskupem míšeňským pak byl právě zatčený biskup Petr Legge, jenž převzal po svých předchůdcích i těžké břemeno dluhové, zkomplikované v posledních letech devisových předpisů a Schachtovým moratoriem. Biskup Legge byl tu postaven před těžký úkol, jak dostátí čestným i právním závazkům své diecése. Zaplacení splátky, takto samozřejmě věc obyčejné morálky, je mu kladeno za vinu. Biskup Legge nevystupoval v posledních církevně-politických sporech a bojích nijak vyzyvavě, což je v Německu pochopitelně příčinou pronásledování. Avšak přece jen se stal neoblíbený některými svými činy. Uvedeme jeden. Když totiž münsterský biskup po známém konfliktu s Alfredem Rosenbergem, šefem novopohanské propagandy, vydal obranné poselství svým diecesánům, bylo toto poselství úředně (národně socialisticky) zabaveno. Míšeňský biskup Legge dal však tento list svým diecesánům a nadto jej dal přeložit do lužičtiny a rozdál kněžím lužickým. To byl veliký přečin. Ne však jediný. Přízní biskupové se mimo to těšil jeden mnich, bývalý korunní princ saský, jenž vstoupil po světové válce do kláštera a v kostelích drážďanských pak konal plamenná kázání proti novopohanům třetí říše německé. Pro to vše zbystřili národní socialisté svou pozornost a svou nenávisť proti biskupovi, až našli záminku k jeho zatčení. Biskup Legge pochází z Westfálska a je mu 53 let. Knězem je od 27 let. Nyní bude tedy souzen v Berlíně proto, že splnil svou povinnost dvěma splátkami na dluhy, které jeho předchůdci a diecése učinila v cizině. Toto je ostatně celá podstata všech devisových procesů, uspořádaných hackenkreuzlery proti některým klášterům a kněžím. Jsou pronásledovány všechny řehole a osoby, které poslaly do ciziny splátky na půjčky, za něž řeholní domy, kostely a charitativní ústavy byly postaveny. Nejenom katolíci, celý svět ví, co si o tomto hackenkreuzlerském pronásledování katolíků má myslet. Biskup, který nerozuměl germánskému právu (vypůjčit si a nezaplatit), je zatčen a souzen. Celý svět však chápe práva a morálku jinak: a ten je na straně zatčeného biskupa a kněží, s ním pronásledovaných.

Bude znovu postaveno opatství v Cluny? Slavné benediktinské opatství v Cluny bylo založeno r. 910 a z něho vyšla reforma celého řádu. Po několika stoletích oslňovalo svět zbožností i učeností mnichů. Dalo Církvi tři papeže a mnoho kardinálů a biskupů. Klášter tvořilo více budov, uprostřed pak stál nádherný románský chrám, skutečné veledílo architektury. Po basilice svatopeterské v Římě byl tento chrám považován za největší ve světě. Od XV. století začalo opatství upadat. Roku 1562 bylo zrušeno kalvinci a r. 1789 bylo za revoluce uzavřeno. Za konsulátu a Direktoria se dostalo do rukou různých spekulantů, kteří je úplně zničili a neušetřili ani chrámu. Zůstala jen kaplička, vystavená r. 1560. Američtí archeologové se chtějí pokusit vzkrísiti staré opatství v jeho původním stylu. Pod patronací „Medieval academy of America“ J. Conant koná v Cluny vykopávky od r. 1928 a podařila se mu již rekonstrukce velkého klášterního portálu. V říjnu bude pokračovati ve svých pracích, takže v několika letech by mohly býti nejkrásnější částí kláštera a kostela obnoveny v původní podobě.

Bilance pronásledování Církve v Mexiku. Pronásledování katolické Církve v Mexiku je tak hrozné, že budí odpor v celém vzdělaném světě. President Cardenas je ještě horší, než byl Calles, neboť je vášnivým obdivovatelem komunistických metod. Na protesty z celého světa odpovídá, že Církev není pronásledována, že se hájí jen zákon. Nedávno vyšlo dílo protestanta dra Ch. S. Macfarlandy „Chaos in Mexico“, z něhož vyjímáme několik čísel, usvědčujících mexickou vládu ze lži. Zákon zakazuje vypovědět ze země mexického občana. Nuže, bylo vypovězeno 5 mexických biskupů a 12 jich bylo vypuzeno ze svých diecéseí. 4 biskupové jsou ve vězení. Bylo pobito 40 kněží a většinou byli před smrtí krutě mučeni. Když vypuklo roku 1926 pronásledování, bylo v Mexiku asi 3000 kněží. Čl. 130 konstituce ovšem znemožnil kněžím vykonávat úřad, neboť na 15 mil. obyvatelstva bylo dovoleno jen 334 kněžím vykonávat bohoslužby. Roz-

loha země jest 1,970.000 km². Ve státě Durango připadá na 1 kněze 246.765 věřících, ve státě Oaxaca dokonce 1,082.191. Ve 14 státech nesmí být ani jeden kněz, ačkoliv v nich sídlí 6 mil. obyvatel. Kněží se skrývají, často slouží nejsvětější obět v jamách vyhloubených pod zemí. Ti, kteří mají zákonem povoleno vykonávat kněžské funkce, musejí překonávat těžké překážky a každou chvíli jim hrozí uvěznění. Tak v arcidiecési Guadalajare bylo od prosince 1934 do března 1935 uvězněno 34 kněží a 10 jich bylo vyhnáno. Poněvadž vláda odměňuje ty, kteří vypátrají kněze, rozmohlo se špehounství. Kněží jsou pod různými léčkami, třebaže mají zaopatřit umírajícího, vyhlášení, chycení a uvěznění. Takových případů je mnoho. Všechny semináře byly zavřeny, církevní jmění zabráno. Výchova ve školách je úplně bezbožecká a komunistická. Jsou zaváděny staré pohanské zvyky, zkrátka vynalézají se stále nové prostředky, aby Církev katolická byla zničena. Katolíci pro své přesvědčení, jež mají zaručené zákonem, nevšlovně trpí. Tak rozumějí svobodě zbolševisování vládcí Mexika.

Národní kongres italské misijní unie kněžské se konal v Bari. Bylo na něm konstatováno, že za Pia XI. prvně se uskutečňuje začátek světových misii, neboť právem lze mluvit o „evangelické okupaci“ v celém světě. Msgr. Caselli, ředitel korespondence „Agenzia Fides“ uvedl, že miliardů lidí je dosud neznámá pravda Kristova. Pro obrácení miliardy duší pracuje 17.000 misionářů, mezi nimiž je již na 6000 domorodých kněží a řeholníků. V Oceanii připadá na 1 misionáře 20.000 duší, v Japonsku a Indii však 400.000. Ale život misijní je stále živější a největší nadějí je domorodý klerus, jehož výchovu Pius XI. ustavičně zdůrazňuje jako nejlepší prostředek evangelisace pohanských národů. V Číně bylo na počátku 19. století pouze 33 čínských kněží, roku 1848 jich bylo 135, roku 1900 již 470 a v roce 1930 jich hlásá učení Kristovo 1647. V 84 velikých seminářích se připravuje na kněžství 3944 bohoslovců a ve 267 malých seminářích je 11.244 studujících. Celkem je ročně v misii pokřtěno 400.000 dospělých pohanů. Ve střední Africe vane Duch tak, že jediné slovo zázrak vystihne růst Církve v těch oblastech, které tak dlouho vzdorovaly Slovu evangelia. Každý misionář tam průměrně získává Bohu ročně 450 nových křesťanů. Po světové válce je pozorovat rozmach misii v celém světě a láska k nim v zemích křesťanských nebyla nikdy tak plodná a vroucí, jako je nyní. Misionář je vším. Je napřed knězem, který křtí, zpovídá, uděluje svátosti. Je stavitelem, který buduje svoji chatu, chrám, školu. Je rádcem lidí v nejrůznějších otázkách a potřebách. Je učitelem, který nese dětem nejen věcnou pravdu, nýbrž i vzdělanost. Všimněme si jen posledních statistik. V misii existuje 33.635 obecných škol, 3565 škol středních, 221 normálních, a do těch škol dochází 2,288.171 žáků. Mezi vysoké školy třeba zařadit slavné jesuitské koleje v Bombaji, Kalkutě, Trichinopolu, Madrasu, Mangalore, katolické university v Sanghaji, Tokiu, řízené jesuity, v Peking, spravovanou misionáři Slova Božího, vysokou školu jesuitskou v Tientsinu a j. a j. A nejméně krásným je jejich dílo v oblasti charitativní činnosti. Misionáři vydrží 771 nemocnic, 2814 jakýchkoli polyklinik, 108 ústavů pro malomocné, 1971 sirotčinců a 420 útulků pro nemocné a staré lidi. S jakými obětmi konají toto dobro, snadno si představíme. Je třeba jim pomáhat.

Růst katolicismu v Indii. List „Rays of Light — Paprsky světla“, oficiální orgán „Catholic Truth Society“, uveřejňuje statistiku o katolicismu v Indii, která je velice poučná. Roku 1500 bylo v Indii, Birmě a na Ceylonu 60.000 katolíků, roku 1700 jich bylo již 800 tisíc. Roku 1850 o 300.000 více. Roku 1900 bylo katolíků 2,201.774 a dnes je jich téměř 4 miliony. Za posledních třicet let se tedy počet katolíků zdvojnásobil a za posledních 80 let jich přibýlo 132 proc., ačkoliv počet obyvatelstva se zvýšil toliko o 39 proc. Toto zvýšení je vysvětlitelné intenzivní činností misionářů. Za posledních 80 let vzrostl počet misionářských oblastí ze 29 na 58, počet kněží ze 2100 na 4225, bratrů laiků ze 250 na 950 a řeholních sester z 960 na 8700. Místo 19 seminářů a 400 seminaristů je dnes v Indii 3100 seminaristů v 63 seminářích. Dříve bylo vyučováno 75.000 dětí v 1850 školách, dnes 6500 škol navštěvuje 550.000 žáků. Katolické střední školy, které mají hlavně jesuité, jsou prvotřídní. Tím vším si můžeme vysvětliti rychlý růst katolicismu, který nebyl zaražen ani mocným nacionalistickým hnutím, vznícovaném hlavně bolševickými agenty a namířeným v prvé řadě proti katolíkům.

Zásluhy katolické hierarchie Spojených států. O jubilejních slavnostech kněžských biskupa Tomáše Lilis z Kansas City, msgr. Nicholase, cincinnatijský arcibiskup, promluvil o práci hierarchie ve Spojených státech. Její zásluhy o farní školství budí obdiv v celém světě. Středních katolických škol, kolejí a universit je 2000. Ve 200 seminářích studuje 24.000 seminaristů. Nemocnic vydrží katolíci 700, sirotčinců 500 a mimo to mnoho jiných dobročinných ústavů. Chrámy jest 18.000 a mezi nimi je hodně nádherných staveb. Po Bohu má o to největší zásluhu hierarchie, která od počátku byla na svém místě. Prvým biskupem americkým byl jmenován Piem VI. před 146 lety Jan Carroll, otec americké hierarchie. Tehdy bylo ve Spojených státech pouze 30 kněží a 22.000 věřících. Za 90 let po svěcení Carrolla byla založena diecése Kansas City. Za 4 leta po té události se již účastnilo koncilu v Baltimore 1 kardinál, 11 arcibiskupů ordinářů a 3 titulární a 58 biskupů. Kněží bylo 7000 a katolíků 7 milionů. Dnes po 50 letech je v Americe 107 biskupství a katolíků 22 mil. Toto zvýšení bylo s velké částí způsobeno přístěbovatelstvím. „Není-li počet katolíků vyšší, je to vinno to, že se nemůžeme o přístěbovatelství starati tak, jak by bylo třeba,“ pravil arcibiskup. Dobrým pomocníkem biskupů je „National Catholic Welfare Conference“. K.

Václav Talich jmenován šéfem státní opery. Po smrti Ostrčilové bylo vedeno mnoho debat o tom, kdo bude jeho nástupcem. Uváděla se dvě jména: V. Talich a Ot. Jeremiáš. Vláda jmenováním V. Talicha ukončila nejistotu a třeba říci, že nemohla volit lépe. Talich je dirigent světového formátu a Česká filharmonie, již řídí po Čelanském a kterou povznese k vysoké úrovni, je nejlepším svědectvím jeho uměleckých a dirigentských kvalit. Je svědomitý při nacvičení díla, neimprovisuje, jako třeba Čelanský, ale pronikne vždycky k duši hlouběji než kdo jiný. Kdo slyšel někdy jeho tlumočení Dvořáka, nikdy na to nezapomene, a Smetanova „Vlast“ nebyla snad nikým ještě podána s takovým pochopením. Když zemřel Kovařovič, uvažovalo se již tehdy o Talichovi jako jeho nástupci, ale on sám odmítl, poněvadž se chtěl věnovat jen Filharmonii. Dnes po velikých úspěších, jež dosáhl doma i v cizině — Talich je vlastně jediným naším dirigentem velice váženým za hranicemi — ujmá se scény, které Ostrčil vtiskl pečetí slávy, a která potřebuje geniálního vůdce. Talichovi není divadlo cizí, bylť několik let dirigentem opery v Lublani a v Plzni, již velice povznese, a právem lze od něho čekat, že po Kovařovičovi a Ostrčilovi povede i on státní naši scénu k výšinám.

Sté výročí narození Saint-Saënsa. Autor „Samsona a Dalily“ je z největších hudebních zjevů moderní doby a stého výročí jeho narození — narodil se 9. října 1835 v Paříži — vzpomíná celý kulturní svět. Zázračně nadaný pro hudbu, hrál již ve třech letech na piano a první jeho skladba spadá do pátého roku. Od r. 1853 do r. 1858 byl varhaníkem v Saint Merry, pak do r. 1877 u sv. Máří Magdaleny v Paříži. V těch letech složil své slavné symfonie, z nichž 3. symfonie en ut mineur je zvlášť krásná. Jeho dílo je ohromné, neboť obsahuje asi 160 skladeb symfonických, lyrických (Potopa) a dramatických. Z těchto posledních je nejznámější „Samson a Dalila“, která byla první hrána ve Weimaru r. 1877 a teprve po velkém úspěchu v německém městě, byla přijata nadšeně i ve Francii. O této opeře se říká, že je dlouhým výkřikem zášti proti katolicismu, ale po stránce hudební je to valedílo. Z církevních skladeb vedle menších vloček vynikají hlavně dvě „Slavné mše“ a „Requiem“. Saint-Saëns zemřel v prosinci r. 1921 v Alžiru, kde trávil nejraději poslední leta svého života.

Svobodné školství v Anglii. Organizace školství v Anglii začala počátkem XIX. st., až dosud zakládali školy buď soukromí lidé, pak různé kongregace a university, starající se tak o výchovu dorostu. Prvý zákon byl odhlasován r. 1833, ale měl úkolem rozšířit dávány státními podporami touhu různých soukromých institucí k zakládání škol. Ovšem toho nedosáhl a tak r. 1870 byl odhlasován nový zákon, známý „Forster Bill“, který nařizoval budování veřejných škol a starost o to byla svěřena úřadu, jenž se nazýval „School Board“. „Forster Bill“ omezoval značně svobodu škol ostatních, jako konfesijních, na které byla uvržena přísná státní kontrola a jimž bylo dovolováno pouze fakultativní vyučování náboženství. Je přirozeno, že tento zákon narazil na tuhý odpor náboženských vyznání a byl proti němu veden urputný boj, který trval přes 30 let. Teprve r. 1902, dne 20. prosince byl vyhlášen zákon nový, „Education Act“, který byl spravedlivější. Tento zákon zavedl t. zv. rady „County Council“, které vybíraly školské příspěvky v oblasti jím vymezené a rozdělovaly je mezi všechny školy, bez ohledu, zda se na nich učilo nebo neučilo náboženství. Svobodné školy „voluntary schools“, dostávají podporu jako veřejné školy, ovšem napřed musí být vystaveny. Ve Velké Británii je 12.000 svobodných škol, nepočítaje v to ovšem školy, které neuznávají státní kontrolu a nejsou proto ani státem subvencovány. Střední svobodné školy jsou teprve na počátku rozvoje. Vysoké učení je na 18 universitách. Poměry ve Skotsku jsou téměř stejné jako v Anglii. V Irsku školy dostávají podporu státní rovněž jen tehdy, když uznávají státní kontrolu a přijmou vyučovací plán státem schválený a navržený. V koloniích je stav jako v Anglii, jsou tam podporovány všechny školy, státní i konfesijní, střední školy i university. K.

Katolické školství ve Španělsku. Vývoj katolického školství ve Španělsku je pozoruhodný po několika stránkách a je zároveň důkazem, jak chybují katolíci, když přilíží důvěřují moci. Školský zákon z 9. září 1857 dovoloval zakládání konfesijních škol. Ve školách

státních bylo na základě konkordátu z roku 1851 vyučování náboženství povinné. Monarchie dávala Církvi aspoň vnější ochranu a proto katolíci se moc nenamáhal, aby si zbudovali školství vlastní, tím spíše ne, že ještě roku 1931, tedy při revoluci, jež svrhla monarchii, vyučovali řeholníci 715.000 dětí na 5000 obecných školách. Více bylo katolických škol středních, ale nestály na výši, poněvadž katolíci neměli university pro vzdělání profesorů. Byli ukořebáni a tak se stalo, že zvolna ale jistě nepřátelé ovládli učitelstvo a nasákli je duchem ostře protikatolickým. Při vypuknutí revoluce veliká většina inspektorů a učitelů smýšlela protikatolicky, a když byla vzata řeholnická škola, nastávala pro katolíky bolestná chvíle. Ale tehdy se jim postavil v čelo mladý laik Gil Robles a řekl si: „Za monarchie dělali katolíci parádu a nepřátelé jednali. Po revoluci se revolucionáři zmítají a my budeme jednat.“ Začal. Založil tři organizace, které pracovaly společně: Konfederaci rodičů a přátel náboženství (C. A. F. A. R.), Federaci přátel výchovy (F. A. E.) a Katolické sdružení otců (A. M. Ch.). Druhý spolek se obírá hlavně pedagogickými problémy a snaží se obsadit katolické školy nejlepšími silami. Největší činnost vyvíjí Katolické sdružení otců, založené roku 1931. Má 320 skupin a 80.000 členů a v posledním roce vydalo 335.000 brožur. Má dvojitý cíl: Uvádějí rodiče o jejich výchovatelské povinnosti a o jejich povinnostech ke škole. Kupuje konfesijní školy v místech, kde jsou zabírány státem, a staví školy nové. Má právo konati sbírky na vydržování katolických škol. To je významné. Konstituce zakazuje sice řeholím mít a zakládat školy, ale článkem o svobodě svědomí to dovoluje společně. Tak v Katalánsku bylo v několika měsících vybudováno 600 katolických škol, o jejichž vydržování se stará Katolické sdružení otců. Toto je majitelem školy, dosazuje učitele, pro které letos uspořádalo v letních měsících několik kursů pro zdokonalení. Tomuto sdružení se i podařilo zachránit velkou většinu škol, vydržovaných Školským bratry. Dnes již je stav takový, že město Barcelona podporuje katolické školy a uděluje i subvenci na stavbu nových.

H. Bergson protomistickou filosofii. Slavný filosof francouzský, jeden z nejslavnějších filosofů světových, H. Bergson, který se před nedávnem stal katolíkem, byl od počátku své tvorby velice vzdálen tomistické filosofii. Jeho žák, pozdější profesor na Katolickém institutu v Paříži, Jacques Maritain, ve zvláštní knize potíral Bergsona právě jménem nauky sv. Tomáše Akv. Jiný katolický filosof, Chevalier, profesor na Collège de France a znamenitý tomista, v díle o Bergsonovi, vydaném před několika lety, již dokazoval, že Bergson se přibližuje k tomismu a lze to zřetelně pozorovati v jeho díle. Poslední Bergsonova kniha „Dva prameny náboženství a mravouky“ dala Chevalierovi za pravdu, a sám autor se k tomu přiznal. Roku 1934 vydal profesor katolické university v Toulouse, Gorce, dílo o Albertu Velikém a Tomáši Akvinském, po jejímž přečtení dostal v červenci dopis od Bergsona, který psal: „Vždycky, když jsem se setkal s tomistickou naukou, se mi zdálo, že je životnější a nám bližší, než se všeobecně soudí. Co bylo u mne jen mluhavým dojemem, stalo se čistou myšlenkou, plnou poučení. Seznamujete nás s tím, co by se mohlo nazvat aktualitou Alberta Velikého a sv. Tomáše Akvinského.“ Letos uveřejňuje P. Gorce v revui „Sophia“ (břežnové číslo) studii o „Realismu bergsono-tomistickém“, a dokazuje v ní, opíraje se hlavně o dílo „La pensée et le mouvant“, že Bergson není již antiintelektualistou nebo antirealistou, a že jeho intuice by se mohla rovněž zvát inteligencí par excellence. Dovozuje dále, že Bůh Bergsonův není fantomem lidského ducha, ani ne svět, který existuje nezávisle na našem myšlení, nýbrž že je všemohoucím Stvořitelem, a že stvoření lidské je svobodné a schopné mravní činnosti. Na tuto studii obdržel 16. srpna tuto odpověď od Bergsona: „Přečetl jsem studii, již jste mi zaslal, a již končíte své úvahy o „Realismu bergsono-tomistickém“. Mohu jen opakovati, snad týmiž slovy, to, co jsem vám napsal již dříve: Nepoznávám, bohužel, dostatečně filosofie sv. Tomáše, abych mohl říci, do jaké míry je má myšlenka jejím pokračováním. Ale je jisto, že když jsem měl prohloubiti některý problém této filosofie, ocitl jsem se před ideami, jejichž podstatu jsem mohl přijati... Je-li třeba voliti mezi idealismem a realismem, nejsem ani na okamžik na vázkách: Hlásím se k realismu, a to realismu nejradikálnějšímu... Zavřel jsem kantism, ačkoliv „kritika čistého rozumu“ vnukala tehdy filosofům úctu téměř náboženskou.“ K.

Sociální akční program terciářů sv. Františka v Americe. Na kongresu provincie Bož. Srdce Páně třetího řádu sv. Františka v Chicagu přijat byl obsáhlý sociální program, který se staví proti šovinismu, rasové nenávisti a třídním předsudkům. Terciáři mají přispět svým dílem k řešení sociální otázky tím, že se zavazují starati se o to, aby se nedopouštěli ani myšlenkou ani skutkem hříchu k vůli bohatství, budou dbáti přiměřenosti v získávání pozemských statků a své vlastní časné statky že rozdělí mezi Boha a své chudší spoluobčany.

Spojené státy americké dodrží neutralitu v eventuelní válce? Spojené státy americké připravují se i hospodářskými opatřeními na eventuelitu, že by vypukla v Evropě anebo jinde válka. Nyní dochází zpráva, že koncem září státní sekretariát ve Washingtonu zřídil zvláštní úřad pro kontrolu zbraní a munice (Office of Arms and Munitions). Tento úřad nezahájil ještě svou činnost, ale, jak se proslychá, může tento nový úřad americké správy plně fungovati do

15 minut po vydání proklamace, kterou by adresoval americký prezident svému národu a cizině při eventuelním vypuknutí války mezi cizími státy. Zřízení tohoto úřadu jest doplněkem k „resoluci o neutralitě“, kterou odhlasoval kongres před odročením. Před r. 1917 Američané si vyhradili jako neutrální národ právo obchodovati s válčícími státy kterýmkoli zbožím, s jedinou výjimkou zbraní a munice, ale jen v oněch oblastech, kde jedna z válčících stran zřídila skutečnou blokádu. Zkušenosti z r. 1914—18 však přesvědčily většinu Američanů, že při dnešních poměrech podobná „obchodní politika“ by neodvratně hnala jejich stát do války. Z toho důvodu americké veřejné mínění rozhodně se postavilo za tím, aby se raději obětovaly tyto „neutrální“ obchodní zisky ve prospěch důsledného dodržení neutrality, než aby Spojené státy byly hnány znovu do války s velkými ztrátami na životech a na bohatství. Proto se americké mínění rozhodlo, aby prezident zakázal obchod se všemi válčícími státy, a to nejen ve zbraních, ale také ve všem kompromitujícím zbožím. Těžší však jest sestaviti přesný seznam tohoto

„kompromitujícího zboží“. Má se to vykládati v širším anebo v užším slova smyslu. Jsou tady všechny náznaky k tomu, že Roosevelt to chce vyložit v širším smyslu pro všechno zboží, které by umožnilo válčícímu státu pokračovati v nepřátelství. Prozatím Roosevelt zakázal jen vývoz zbraní atd. V každém případě tak skrupulosní dodržení neutrality by usnadnilo Společnosti národů úkol uskutečnit sankce proti útočníkovi, jelikož tímto by byla osvobozena od nepřijemné blokády amerického zboží a amerických lodí. —C—

Trnitá cesta francouzské deflace. Francouzský rozpočet na rok 1936, který byl uveřejněn koncem září, jasně ukazuje hloubky deflační spirály. Od roku 1932, kdy začal deflační proces ve Francii, rozpočet byl postupně vyrovnán na stále nižší a nižší obrát. Každý rok přinesl nové zúžení výdajů, doprovázené jen dalším zúžením příjmů. Celková položka výdajů činí nyní jen 40.000 milionů frs proti 53.500 milionům frs ve finančním období 1930-31. Příjmová položka byla odhadnuta 20 proc. pod úroveň dosavadních příjmů. Naproti tomu však „půjčkový rozpočet“ ve výši 6600 milionů frs na vojenské účely, z nichž 1 miliarda má být věnována jen letectví, nesvědčí tolik o „upřímnosti“, s níž francouzský ministr financí chtěl sestavit státní rozpočet, jelikož tímto Francie sleduje vlastně italské a německé metody, kterým se vyhýbalo největšímu deflačnímu ostří zlatého standardu: je to politika, kterou se chce financovati ozbrojení inflačními výpůjčkami. Tímto půjčkovým rozpočtem Francie anulují skládající účinky rozpočtových škrtů a zachraňuje průmysl na své sestupné křivce před úplným zhroucením. Jak se zdá, dnešní národy nemají jiného hospodářského vzpružení, než financování zbrojení. Tak ale Francie nebude s to vydržet na zlatém standardu, leda že by světové ceny záračně pokračovaly nynějším vzestupem na tolik, že by anulovaly nadhodnocení francouzského franku! —C—

Stoupající mzdy v Anglii. Vzhledem k vzrůstajícímu oživení v různých průmyslových odvětvích v minulém roce žádaly mnohé odborové dělnické organizace (Trade Union) o zvýšení mezd. Většina těchto žádostí byla vyřízena kladně, zvláště v oněch průmyslech, kde bylo největší oživení, t. j. ve stavebnictví a ve strojírenství. Ministerstvo práce vykazuje za leden—srpen 1935 zvýšení mezd v celkové částce 8.000.000 angl. liber (círka 960 milionů Kč) a u 2 milionů dělníků. Bez úspěchu vyzněly pokusy dělníků na drahách, v loděnicích a konečně horníci, kde prý výrobní poměry ještě nedovolují zvýšení mezd. —C—

Risika z válečných škod. Od r. 1918 pojišťovací smlouvy pro náklady na lodích obsahovaly také rizika pro válečné škody. Pojišťovací ústavy si vyhradily však právo zrušiti válečná rizika s desetidenní výpovědní lhůtou, kdyby nastaly mimořádné poměry. 16. září začaly užívatí tohoto práva londýnské pojišťovací ústavy, které za krátkou dobu sledovaly ústavy celého ostatního světa. 29. září londýnské ústavy uveřejnily celý seznam odstupňovaných sázeb. Nejvyšší jsou samozřejmě pro Středomoří, t. j. 5 proc. (vyjma ovšem italské přístavy). Z Londýna se dokonce sděluje, že celá německá flotila byla pojištěna proti válečným škodám na několik měsíců přímo v Londýně, což se vykládá v anglických kruzích jako výraz německé důvěry v budoucí styky mezi Anglií a Německem. —C—

Další nejistý osud holandského zlatého. Před dvěma měsíci jsme přinesli zprávu o stanovisku Katolického svazu zaměstnavatelů, který se vyslovil tehdy otevřeně pro devalvaci holandského zlatého. I tentokrát po trůnní řeči nezatajují svou nespokojenost s dosavadní politikou, a vytýká trůnní řeči, že se vyhýbala ožehavé otázce cen a výrobních nákladů, bez nichž není myslitelná aktivní hospodářská politika. Výslovně prohlašuje, že „měnový problém zůstane těžkým, raději bychom řekli, zlatým břemenem pro holandský národ“. —C—

Bankovní výstavba britské říše. Když mluvíme o britské říši, vynořuje se nám myšlenka o staré, po staletí pracně vybudované říši. Ve skutečnosti však hospodářské, a zvláště finanční styky mezi koloniemi, dominiemi a Anglií byly založeny a vybudovány teprve v minulých letech. **Odstředivá tendence dominií a kolonií** přes ottawskou úmluvu není dnes už tajemstvím. Snad v tom je také zárodek jaksi zoufalého odporu Anglie proti italské expansi v Africe, posledního to snad reservu pro britskou velkoříši. Tím více britská vláda soustavně pracuje na pevnějším semknutí svých dominií, dávajíc jim určitou samostatnost, která může právě být tím silnějším pojátkem s mateřskou zemí. **Indický problém,** zdá se, byl mistrně vyřešen novou ústavou, aniž by však Anglie při tom ztratila kontrolu. Zvláště důmyslně však anglická vláda zdokonaluje hospodářské a finanční styky s dominiemi, a to v reorganizaci bankovního systému. Mnozí budou překvapeni, že v dominiích neexistovaly ještě před několika lety centrální, t. j. národní banky. Tak na příklad teprve letos byly založeny centrální banky v Novém Zélandu, v Kanadě a v Indii, a teprve nedávno byla přetvořena Commonwealth Bank of Australia z obchodní banky na národní banku. Dokonce jihoafrická South African Reserve Bank, která jest jaksi „děkanem“ velkobank dominií, byla založena teprve před málo lety. Tato výstavba finanční sítě po celé britské říši představuje novodobý vývoj historického významu. Byly tady veliké nedostatky. Především nabídka a distribuce úvěru v dominiích byla nedokonalá. Dále v dominiích chybějí peněžní trhy, jejichž tvoření by bylo umožněno teprve existencí centrální banky. Naproti tomu v dominiích jsou skoro samí výrobci surovin. Tato okolnost znamená veliké sezonní výkyvy v poptávce úvěru, kde právě centrální banky by se velmi dobře uplatnily. Nejdůležitější výsledkem této nové výstavby jest však **koordinace peněžní politiky a techniky britské říše.** Zajímavé, že zde hrají velkou roli i osobní konnexy s anglickým emisním ústavem Bank of England. Tak guvernér novozélandské a kanadské banky zaujímali dříve vysoké postavení v ředitelství londýnského emisního ústavu. Konečně i dnešní přílišná peněžní likvidita a veliké a nezužitkovatelné

přebytky, které banky z dominií udržují v Londýně, volají přímo po vytvoření centrálních bank na místě, kde by bylo možno uložit tyto přebytky za lepších podmínek. Tento řetěz centrálních bank upevní bezpečoby britskou říši, není však vyloučeno, že na druhé straně v případě rozpadnutí anglického imperia mohl by připravit a umožnit naopak úplné osamostatnění dominií. Tento postup se zdá být přece jen nebezpečnou dvojsečnou zbraní. —C—

Neuspokojivý vývoj výdajových položek francouzského rozpočtu. Jak známo, příjmové položky nového rozpočtu na rok 1936 byly vypočteny podle nového systému: byl totiž vzat zřetel k pravděpodobně očekávanému úbytku příjmů tím, že tato položka na rok 1936 byla oceněna o 17 proc. níže než v rozpočtovém prelimitaři na rok 1935. Dosavadní vývoj státních příjmů francouzských dokazuje, že tento názor nebyl naprosto bez důvodů pesimistický. V prvních osmi měsících byly skutečně příjmy o 2969 milionů nižší než v prelimitované částce a o 1607 milionů nižší než v roce 1934. Naproti tomu však vývoj výdajové položky byl asi podceňován i pro rok 1936. Příjmy z Loterie Nationale naprosto nestačí na krytí vojenských pensí, také deficit železnic přibývá, a když to všechno se připočte spolu s různými půjčkami k částce 6 miliard mimořádného rozpočtu na rok 1936, pak se dochází k částce 11 miliard. Proto vláda se snaží seč může, aby přispěla k oživení obchodu a tak k zvýšením fiskálních příjmů. Tak Banque de France povolila zvýšení zápužek na obilí z 45 na 50 franků na 1 q pro obilí uskladněné u družstev a z 35 na 40 franků pro zemědělce. To působilo zvýšení obilní ceny z 60 na 86 franků, což má za následek, jak se zdá, i zvýšení kupní síly zemědělců a zvýšení objednávek průmyslových výrobků ze strany zemědělců. —C—

Útok na plánování ve III. Říši. Otázka zásobování obyvatelstva německé říše byla teď znovu rozvířena velkou potravinovou kalamiťou, která nastala stávkou německých zemědělců. Znamená to ztroskotání hitlerovského plánování, které nejen chtělo regulovati výrobu jak po množství, tak i po druhu, ale vztahovala se také na distribuční aparát. Úřední místa připisují nedostatek potravin nedostatku devis, ale přehlížejí, že právě ten nedostatek devis byl vyvolán cenovou a výrobní reglementací. Není bez zájmu připomenouti, že slovo „Planwirtschaft“, kterým Hitler tolik operuje, bylo utvořeno německými sociálními demokraty před 14 lety! Hitler opětovně žádal cenovou reglementaci „ze shora“. Nuže, touto reglementací byl pověřen roku 1934 dr. Goerdeler jako cenový komisař. Jeho pokus neměl úspěchu, a proto cenová reglementace byla svěřena přímo ministerstvu zásobování. Na základě těchto svých zkušeností dr. Goerdeler kritisoval plánování vůbec velmi ostrými slovy, která stojí za to, aby byla přímo přeložena: „Všechny tyto pokusy bez výjimky zvýšily a zhoršily následky nepřesných odhadů, které bývají i na volném trhu. Když tisíc ředitelů v jednom obchodním oboru má volnou ruku, pak výsledkem jest určitá rovnováha... Ale když na příklad jen já sám, s místa úředního, nařizuji těm 1000 ředitelům, co a kolik mají vyrábět, a jestliže v této funkci se dopustím jedné chyby, pak je po rovnováze... Chybám se však nevyhne. Bylo by třeba božské inspirace, kdyby se chtěl předem regulovati celý obchodní obor jen jednoho národa.“ —C—

Vzestup cen potravin v U. S. A. Vzestup cen určitých potravin ve Spojených státech amerických stává se čím dále tím více tíživější pro městské obyvatelstvo, a v některých případech vedl k veřejným protestním manifestacím. **Index životních nákladů,** vypracovaný úřadem National Industrial Conference Board vykazuje pro rok 1934 vzestup o 5 proc. proti r. 1933. Od té doby nastalo další zhoršení. **Index maloobchodních cen potravin,** uveřejněný úřadem Bureau of Labour, udává pro polovinu srpna 1935 122.3 v porovnání se 111.8 v polovině srpna r. 1934 a se 107.4 v dubnu 1934. Porovnání se děje s dubnem 1934, poněvadž jsou to poslední statistická data před velkým suchem, které mělo v Americe velký vliv na ceny. Vzestup cen nastal zvláště u masa a u vajec. U maloobchodních cen obilí je vidět jen malý vliv velkého sucha. U ková, u dováženého zboží a také u zboží **průmyslového zemědělství (bavlna a dřevo)** vzestup cen byl jen malý, a občas vykazuje i pokles. Hlavním poučením z těchto dat je závěr, že hospodářství Spojených států amerických nejenom v roce 1933, ale také r. 1934 podlehl vlivům sil, které působily zřejmý vzestup cen zboží. Částečně to byly síly měnového rázu, více však působila přímá vládní opatření na kontrolu cen, a ovšem největší příčinou bylo velké sucho z dubna 1934, které působilo až do konce roku 1934. —C—

„Cest, ne mzdy jsou hlavním zájmem německého dělníka.“ Říšsko-německý index životních nákladů vykazuje další vzestup i podle oficiálních dat. V srpnu byl 124.5 proti 124.3 v červenci. Proti lednu 1933, kdy Hitler nastoupil vládu a index byl 117.4, uznává se tedy i z oficiálních míst zdražení o 6 proc. od začátku nacistického režimu. Ve skutečnosti však ceny stoupají stále povážlivě, a v prvním týdnu září nebylo možno dostati v Berlíně některé potraviny. Proto se v dělnických kruzích zvyšuje nespokojenost s vysokými cenami a s nedostatkem potravin. Vůdce Německé pracovní fronty dr. Ley utěšil nedávno horníky v Neunkirchenu takto: „Životním úkolem německého dělníka nejsou ty malicherné haléře ze mzdy, ale jeho čestné postavení; ostatně mzdový problém se vyřeší samo sebou, když dělník má úctu sám k sobě. A konečně horník nemůže ani být zaplacen penězi vůbec; to, co dostává, jest jen malou odměnou pro jeho nenahraditelnou práci. Proto je to více, než směšné, když se lidé tahají pro takové malichernosti.“ Samozřejmě taková pojednání o sociálních problémech, která se opakují každý den, nejdou dělníkům a jejich rodinám k duhu, tím méně, že vidí vzrůstající zjevný blahobyt oficiálních funkcionářů a magnátů, kteří dostávají zjevným způsobem velmi cenné pozemky, patřící dříve soukromým občanům. —C—

Význam slova fetišismus. Na 13 misiologickém týdnu v Lovani mluvil P. Van den Eynde o náboženství afrických černošských národů a P. Tastevin o fetišismu. Oba dva se shodovali v názoru, že v Evropě se příkládá tomuto slovu jiný význam, než ve skutečnosti má. Náboženství černošských kmenů nemůže být nazváno fetišismem, neboť fetišismus jest víra v tajemné síly, ať skutečné či domnělé, určitých předmětů a patří do magie. Náboženstvím černochoů je naopak jakýsi monoteismus spojený s úctou bůžků, kteří jsou ochránci země, a s věrou v ustavičné zakročování zemřelých rodiny do života žijících. Vnější kult se odnáší hlavně k těmto dvěma kategoriím neviditelných bytostí, k prvním proto, že jsou vyslanci božství, k druhým z úcty nebo ze strachu. Kult Boha se projevuje hlavně krátkými, střelnými modlitbami, v nichž je vyjádřena víra v prozřetelnost, všemohoucnost a spravedlnost jedné nejvyšší bytosti. K.

Před 75 lety vznikala armáda papežských zuávů. Posledních 10 let papežských států — 1860—1870 — bylo velice bouřlivých. Revoluční ideje pronikaly a šířily se v Itálii stále více a touha po sjednocení Itálie mohutněla. Pius IX. vyzval v březnu r. 1860 generála De Lamoricière, aby zreorganisoval papežskou armádu tak, aby mohla klást odpor nepřátelským jednotkám a uchránila papežský stát. Generál se pustil do tohoto těžkého úkolu a v březnu téhož roku jmenoval francouzského kapitána Charetta velitelem francouzských a belgických střelců, kteří tvořili základ tělesa, známého pod jménem: zuávové. V září u Terni byly postaveny 4 setniny tohoto sboru a před nimi stálo desetkrát více Piemontánů. Dne 18. září se rozpoutal boj, v němž papežští střelci byli poraženi a jen málo jich vyvázlo životem. S těmi Lamoricière utekl do Ankony; s Becdelievrem jal se pak generál organisovat nové bataillon, který byl oficiálně již zván zuávským. 25. ledna vytáhl s ním do Coreze proti tlupám revolucionářů, které porazil. Doba od r. 1864 do r. 1866 byla poměrně klidná. Dne 15. září 1864 byla podepsána smlouva mezi Francií a Itálií, zaručující papežským státům úplnou svobodu, ale, jak ukázala budoucnost, ne na dlouho. Zuávové byli umístěni v Římě. V září 1867 byl podniknut garibaldovci nový útok na Řím, ale 3. listopadu byli garibaldovci poraženi. Do r. 1870 byl klid, mohl být svolán Vatikánský koncil, ale 20. září Cadoma vtrhl se svým dělostřelectvem do Říma. To byl konec papežských států. K.

Budou nás oblažovat mohamedánští a buddhističtí misionáři. Je znamením úpadku, jestliže náboženství půlměsíce se začíná šířit v evropských zemích odpadlíky křesťanské kultury a náboženství. A Praha má být oblažena stavbou mešity. Doufáme, že ji nedají na nábreží, jak při dřívějším projektu toho druhu kdosi navrhoval. Tenkrát výběrčí na měřítu s penězi zmizel. Nyní se prozatím na stavbu mešity vážně pomýšlí a opatřují se mecenáši. Podobně nám slibují i naši novobuddhisté misionářské cesty po Čechách. A to se děje v době, která ještě žije „z odkazu Husova a Komenského“. To se bude asi pěkně vyjímat: Hus—Komenský—Budha—Mohamed.

Střípky. Na podzim je sezona večírků. Každý spolek za nejrůznějšími zámkami pořádá večírky na zotavení spolkových financí. Tak je vinobraní, čajový, jirínový atd. večírek. Prozatím originalitu má „rybí večer“, který pořádaly ženy a dívky v jednom moravském městě. Upravily na všeliký způsob ryby a úspěch byl takový, že by se měl podle zpráv listů večírek opakovat. Někteří účastníci tak se do ryb zamilovali, že ještě druhý den po večírku pojídali slanečky. — „Večerník Práva lidu“ dělá statistiku nočních pražských kraválů. Zavedl si rubriku „Ulice s „nočními“ koncerty“ s výzvou: „Čtenáři, pište nám o „nočních“ koncertech. Scházejí se svědomitě příspěvky o řádění nočních chodců, nočňátek atd. Snad tento ročník zmíněného listu bude předán do vinku výboru pro odstranění hluku v Praze. — Jedna tisková chyba udělá někdy legrace za dvacetikorunu. Ale ještě lepší je, když se vleče v celém sloupci. V plzeňské „Nové době“ měli povolební článek o způsobu, jak se do obce volilo. A celý sloupec o tom, že se ukázalo bezvýznamným „panošování“. To nějaký radniční knap čili panoš nepoznal panošování od panašování. — Ovlivňujeme Mussoliniho. Aspoň podle zpráv tisku je prokázáno, že Mussolini, když byl ještě socialistickým redaktorem, dal si od Jaroslava Haška udělat výklad o českých dějinách a zvláště o husitství. Vznikla prý z toho Mussoliniho knížka o husitství. To je asi první a poslední vliv, který jsme na duceho měli. — Bláznovství se u nás jistě vždycky dřív ujme, jak rozumná věc. Strejci — fotbaloví horlivci se sázejí, kdo to vyhraje. A ne, jako dříve bylo zvykem, jen o pivo. Ještě o to, kdo ze sebe udělá většího blázna. A tak jeden takový „základ“ skončil tím, že usedlý mistr lakýrnický chodil po vesnici jen v plavkách o posvícení a na zádech měl barvou namalováno 4:0, a mistr ševcovský podrážel boty za výlohou.

Z k n i h a č a s o p i s ů

K posmrtným sedmdesátinám biskupa dra Ant. Podlahy uspořádal Jan Lebeda pietní sborník s projevy několika biskupových přátel z církevního, vědeckého a uměleckého okruhu. Knize, jejíž obálku symbolicky ozdobil Max Švabinský svým Předchůdcem Páně, dal název prof. Jos. Cibulka výstižně charakteristikou: „Sváteční člověk“. Úvodní slovo napsal arcibiskup dr. František Kordač. Knihu vydala bibliofilsky ve 300 výtiscích Růžena Klimakovská v Praze.

Cojazzi-Kulač, Pier Giorgio Frassati. Edice Krystal vydala právě v nové úpravě 3. a 4. tisíc životopisu Pier Giorgio Frassatiho za nezměněnou cenu 16 Kč, pro studenty 15 Kč. Líčí osobnost mladého akademika, který dovedl v sobě soustřediti veselý jižní temperament, srdce, ochotné k oběti a projevům lásky k bližnímu, praktický smysl pro turistiku a sport, pro život spolkový a veřejný, duši zbožnou a každé své jednání prochnouti takovou čistotou křesťanského charakteru, že vedl a přitahoval a ještě vede po smrti. Jeho životopis v originále rozebráno více jak 80 tisíc výtisků. Knihu, která podchytí mladé a usměrní starší.

Mystikovo srdce. Vlastní životopis německého mystika bl. Jindřicha Susona, přeložil ze staroněmčiny P. Šilv. Braitto O. P. Stran 158, cena 12 Kč. — Kdo rád vychutnává krásu středověké mystiky, sahne po tomto roztočném díle, které ukazuje nedozírné hloubky mystiky a nitro láskou k Bohu planoucího člověka středověkého. Překlad je sice literární prvotinou P. Braitto, vydanou až teď, ale má pěkný sloh a mnoho originál vstihujících slovních novotvarů. Cte se velmi krásně a vhodně doplňuje naši duchovní knihovnu.

Filosofie náboženství. Napsal P. Em. Soukup O. P. 120 str., 12 Kč. Recenzi přineseme příště.

Vaškova „Rukojeť křesťanské sociologie“. Ohlášena příručka sociologie od našeho nejlepšího sociologa, profesora CM. fakulty v Olomouci dra B. Vaška, právě vyšla. Má 263 stran formátu „Na hlubinu“, výrazný tisk a velmi přehledné uspořádání. Veřejným pracovníkům i studujícím dostalo se skvělé příručky, která nám tak chyběla. Ukazuje, přinesli jsme v minulém čísle. Nenahrazuje veliké Vaškovo dílo „Křesťanská sociologie“, která je vědeckou monografií a obsáhlým vy-

čerpáním látky, ale své poslání jako příručka splní dokonale. Je dobře rozčleněna v kapitolkách, tučným písmem výtiskem these, k tomu připojuje příklady a citáty. Pomůcku činí ještě hodnotnější podrobný věcný rejstřík. Vydalo Lidové knihkupectví v Olomouci. Doporučujeme k hojněmu rozšiřování. Cena Kč 15.—, vázané v plátně Kč 22.—.

Z Grafické Unie: Soupal a Prostěcký: Naš cíl. Základy kreslířské zručnosti v národní škole. Výborná učebnice kreslení. Cena 25 Kč. — J. Kubálek: Prvouka na škole městské. Starší vydání s hojným materiálem. — Kalivoda: Prvouka pro 1. a 2. post. ročník. Nejnovější a nejlepší naše příručka pro prvouku. Každý díl za 60 Kč. — Pro 1. třídu doporučujeme sešity: Malý písař a Pracovní sešit malého počtáře.

Z Kobrova nakladatelství: Prof. Anděl: Země alpské. Již sešit 37., pojednávající výstižně o Německu. — Novák-Anděl: Dějiny československé. Lidové vydání, bohatě ilustrované. — M. Cervantes: Don Quijote. Přeložila dr. Kühnlová. Sešit 15. Cena 2 Kč.

Příští číslo vyjde 10. listopadu.

150 mil. Kč vkladů

spravujeme od 31. prosince 1933

Tato důvěra široké lidové veřejnosti je doporučena, abyste i vy ukládali své úspory u našeho ústavu.

Ústřední záložna lidová, Praha II., Spálená ulice číslo 15.

Toto dvojčíslo Kč 3.—.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Gil Robles, politický vůdce katolíků španělských. – Jan Štréda, Existuje problém československý? – Proti pokoutním kritikům a pomlouvačům. – Boj proti kněžstvu v Německu. – Z deníku Elisabeth Leseurové. – Jiří Hlava, Potřeba organizační jednoty v lidové straně. – Dott. Marko Weirich, Žluté nebezpečí. – Karel B. Hroch, Mladí v práci. – Dr. Frant. Cinek, Velehrad víry. – Před revisí ottawské dohody? – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální, politický. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. listopadu 1935. Ročník XVII. Číslo **21**

Gil Robles, politický vůdce katolíků španělských.

J. K. — Roblesovi se přičítají slova, která po revoluci opakovaly francouzské listy: „Před revolucí dělali katolíci parádu a revolucionáři jednali. Nyní nechť dělají parádu revolucionáři a katolíci budou jednat.“ Je jimi znamenitě charakterisován stav ve Španělsku před rokem 1931; smutná role katolíků. V čele vlád stáli lidé věřící, diktátor Primo di Rivera i přesvědčením i životem byl vzorem, královská rodina byla katolická, guvernéři provincií byli katolíci. V zemi bylo mnoho řádů a kongregací. Ale zároveň bylo v zemi i mnoho tajných společností velice čilých, učitelstvo i profesori většinou byli nakloněni podvrtným myšlenkovým směrům. Dělnictvo téměř všechno bylo marxistické, nesmyslelo-li přímo komunisticky. Venkovský lid byl věřící, ale neuvědomnělý. Katolický tisk byl prostřední. Duchovenstvo, které žilo v bídě, nevynikalo celkově nad průměr, bylo sice obětavé, ale těžko se přizpůsobovalo rychlým změnám doby, které vyžadovaly nových pastoračních metod. Nejhorší při tom bylo, že ve velkoměstech, kde byla střediska anarchistů a revolucionářů, dělnické čtvrti byly téměř bez kněží. Nejdříve prohlédli tento zbědovaný stav synové svatého Ignáce, jesuité, kteří si začali všimati mládeže, hlavně dělnické, pořádali pro ni kursy, a vůbec hleděli katolíky přesvědčit o nutnosti zájmu pro sociální problémy. Právě pro tuto svoji činnost byli nepřáteli nejvíce nenáviděni a za nedlouho po revoluci se musili ze země vystěhovat. Církevní hierarchie neměla důvěrnějšího styku s věřícími a vnějšek ji často klamal o pravém stavu. Pro cizince, kteří znali španělské poměry, nebyla proto revoluce ničím překvapujícím. Jako všechny revoluce francouzské i španělská byla následkem odkřesťanování a i příliš se to projevovalo pálením chrámů a klášterů, vražděním řeholníků a řeholnic. Ale na druhé straně lze souhlasit s Francouzem Omersonem, který po revoluci španělské napsal do časopisu „L'Illustration“ článek, ve kterém po kritice dosavadních poměrů ve Španělsku projevil názor, že revoluce otevře katolíkům oči a bude jim záchranou. Ale i ve Španělsku si uvědomovali mnozí lidé, ovšem mladí, že paráda nestačí a neodpovídá ani duchu katolicismu a revoluce, která starší generaci naplnila pesimismem, mladé vyburcovala k činu. Z nich vzešel Gil Robles, který se stal politickým vůdcem katolíků.

Jako Salazar, diktátor Portugalska, nebo Van Zee-land, diktátor Belgie, i Robles byl profesorem národního hospodářství. Uplatňoval se hlavně v katolické mládeži, jejímž byl vůdcem a již vede v duchu encyklik v sociálním ohledu. Když byl postaven v čelo katolické akce Herera, mohl spoléhat na pevnou organizační mládež, nadšené i obětavé. Revoluce se svými

mi hrůzami stmelila mládež a katolíky vůbec. Již tehdy pomýšlel Robles s Hererou na výboj. Ukázalo se to ještě nutnějším, když byla odhlasována nová konstituce, provádějící rozluky Církve od státu, odnímající Církvi její jmění, zrušující vyučování náboženství ve školách a odnímající katolíkům školu vůbec. Možno říci, že obecné školství bylo skoro celé v rukou školských bratří nebo jiných kongregací, a když byli tito zbaveni vyučování, znamenalo to silné nebezpečí odkatoličtění mládeže, poněvadž učitelstvo se nikdy netajilo svými antipatiemi k Církvi.

Je nutno hned jednat, řekl Robles a Hererovi připadl úkol, informovat kladně hierarchii. Byla založena strana „Lidová akce“ a jejím vůdcem ustanoven energický Gil Robles. Jako odchovanec salesiánů nedal se zastráhat zoufalou situací. Sv. Don Bosco začal své dílo v době úplně zrevolucionisované, kdy téměř celá Itálie po římské revoluci a hlavně mládež neměla v lásce svatou Stolicí. Začal to dílo sám a dlouho se mu nedůvěřovalo. V těžkých dobách nepomáhají dlouhé úvahy ani se neosvědčují kompromisy, je třeba činu. Toho si byl vědom i Robles.

Zhodnotil sílu, o kterou se může opřít, i sílu svého nepřítele, či lépe svých nepřátel. Vzrůstaje v odporu proti vnějškovému režimu po stránce katolické a dobře si uvědomuje stíny monarchie, přímo a cele se postavil za republiku, a to za jednotnou republiku. Byla to odvaha a risiko, neboť si tím učinil nepřátele z přívrženců monarchie, lidí vlivných a z přívrženců regionalistických snah. Druhým odpověděl: „Nade vším je Španělsko; nad Španělskem je Bůh.“ Monarchistům řekl: „Pro nás jako katolíky neplatí minulost, pracujeme pro budoucnost; ti, kdož se hlásí k programu republikánskému, nejsou proto méně lidmi.“ K tom programu se hlásila většina národa a bylo by zpozdí jít proti ní a ještě zpozdilejší zřít se řízení osudů s tu. Robles proto od počátku zastával úcast strany vládě a tímto svým názorem zvítězil. Kádrem strany je venkovský lid a střední městské vrstvy, dělnictva má strana zatím málo. Levicové strany, které se ujaly vlády po revoluci, byly zeslabené volbami, provedenými roku 1933. Mírní socialisti, kteří mají vůdcem Lerrouxa, do letošního října ministerského předsedu, tvoří stranu početně silnou. Robles vyjednával s Lerrouxem, který je znám jako znamenitý státník, který nechce vydat Španělsko v plen komunistickým a anarchistickým živlům. Ovšem, Robles musil mít program a přijal jej z „Quadragesimo anno“ Zemědělský lid, který neměl nic, byl obohacen pozemkovou reformou, s níž souhlasil i Robles. „Jsme stranou, pravil, založenou na katolických zásadách sociální spravedlnosti, lásky a křesťanské solidarity, a jsme povin-

ni provést v praxi zásady, které hájíme v teorii.“ Proto sám vypracoval agrární plán ve prospěch drobných zemědělců, i plán na odstranění krise, která postihla Španělsko tak, že je tam přes 600.000 nezaměstnaných. Dal svůj souhlas i zákonům ve prospěch dělnictva a sám přinesl hodně zdravých podnětů. Žádal — Gil Robles jest ministrem vojenství i v nynější vládě, ustavené před několika dny — již roku 1933 několik protislužeb: Prvým jeho požadavkem bylo, aby v zájmu rovnováhy státního rozpočtu byli ze státních a jiných administrativních úřadů odstraněni lidé, kteří po revoluci byli do nich povoláni ve velikém počtu stranami, ač v úřadě byli zbytečně a zatěžovali tak rozpočet. Od revoluce se stát. rozpočet nedělal a nepořádky byly opravdu revoluční. Dále žádal o revisi konstituce. Strany centra souhlasily, levicové strany se vzbouřily. Roku 1934 vypukla krise, levicové skupiny se pokusily o druhou revoluci. Byla potřena. V květnu letošního roku se pokus opakoval, ale zase selhal.

Na letošním kongresu kominterny v Moskvě bylo několikrát zdůrazněno, že je nutno věnovat zvláštní pozornost Španělsku a jistě bylo důsledkem tohoto usnesení, že všechny levicové skupiny se spojily a využivše aféry, ve které Lerroux sám nemá asi přímé viny, vymohly si rekonstrukci kabinetu a odstranění Lerrouxovo. Gil Robles odpověděl pevným stmelěním dosavadní vládní většiny a podržel si ve vládě zase ministerstvo vojenství. Jako věrný republikán odmítl i snahy monarchistů, kteří považovali krisi za vhodný okamžik k dosažení monarchie.

Robles přichází do vlády s plány vypracovanými v duchu křesťanských principů a zasazuje se o jejich uznání. Vytvořil ve straně komise inteligentních a

zkušených lidí, kteří svědomitě studují jednotlivé problémy, takže návrhy Roblesem prosazované jsou propracovány. Katolická akce je mu rovněž dobrým pomocníkem. Ale často nedostačuje mít správný program, je třeba rozpoznávat, udělat mu prostě co největší propagandu. I v tomto směru nezapře Robles žáka svatého Dona Bosca. Při volbách užil všech nejmodernějších prostředků, radia, letadla, letáků. Dovede organisovat schůze tak, že 50.000 posluchačů není na nich žádnou zvláštností.

Není ani divu, že největší pozornost věnuje tisku. Nejdůležitějším katolickým listem byl „El Debate“, který před revolucí neměl vysoké úrovně. Nedávno jsem hovořil v Praze s několika mladými španělskými doktory, pracujícími v Katolické akci mládeže a přímo řekli, že do roku 1932 byli katolíci španělští skoro bez tisku. Robles vystavěl tiskárnu, dnes největší a nejmodernější v zemi, do „El Debate“ povolal schopné redaktory, spravedlivě je honoruje, poslal do ciziny dopisovatele, zorganizoval i krajinský tisk a má dnes pomocníka v zápase, jenž jest nenahraditelný. Ovšem ten tisk budoval v době rozluky Církve od státu a zabránil církevního jmění.

Ještě o jedné věci je nutno se zmínit. Strana se rodila a rostla v době zrušení konstituce, která je ke katolické většině národa pramálo spravedlivá. Programem Roblesovým je změna této konstituce. Dvě vládní komise pracují na ní dvě léta. S jakými výsledky, poznáme z toho, že svatá Stolica je ochotna sjednati se Španělskem konkordát a jednání již pokročilo tak, že k podepsání konkordátu není daleko.

Gil Robles, kterému je 38 let, plní dobře své poslání a přispívá k uklidnění poměrů v zemi a lepší budoucnosti státu.

Jan Středa:

Existuje problém československý?

Zatím, co na východní hranici naší říše jest zataženo a každou chvíli se zabýváme, bavíme se doma osobními spory a potýčkami. Jedním takovým „otevřeným problémem“ jest otázka československá. Tvrdím-li, že problém československý není, netvrdím to jenom já. Říká to tisíce Čechů a Slováků. A dobrých, puncovaných Slováků. Jsou zde společné zájmy, ale to není problémem, ale skutečností. A že i nepatrná roztržka mezi námi může ohrozit existenci státu je také pravdou, ale ne problémem, který by se řešil jalovým povídáním o problému československém. Když jsou tu chyby a nedostatky vzájemného soužití, třeba je napravit fakty a ne frázemi.

S pravidelností přímo pedantskou setkáváme se s články, které na české straně snaží se přesvědčiti, že my, Češi jsme ubohými, druhotnými, podřadnými katolíky, zatím co katolické Slovensko, či spíše Slovensko Hlinkovo, ve všem stojí vysoko nad námi. Kdyby to bylo pouhou frází, jaksi lišáckým vychloubáním, ani by nás nenapadlo potíratí takové *bludné* řeči. Dopouštějí se tím těžkého hříchu na katolické myšlenky a proto třeba varovati před takovým hříšným zahráváním s ohněm. *Neboť není slovenského katolicismu, ani českého.* Toto přímo zúmyslné matení pojmů nelze ani dost odsouditi, jak jest nebezpečné. Katolicism jest *idea universalní*, určená samým Kristem a zachovávaná Církví katolickou. Udává objektivně poměr člověka k Bohu a bližním, jest idejí universalní, jejíž omezování ať ve smyslu nacionalistickém či socialistickém je heresí, jak sám Pius XI. důtklivě prohlásil. Tak díváme se na věc my, připomínající, že ne vše, co se vydává za katolické, je jím také po pravdě a ve skutečnosti.

A z těchto zřejmých důvodů ohražujeme se důrazně na obě strany: českou i slovenskou, jakmile se tu dějí pokusy podříditi universalní myšlenku zájmům jakékoliv části katolické obce, tedy i zájmům osob-

ním a stranickým. Nechceme se obíratí rozbořem různých politických motivů a omylů, které přivodily izolaci Slovenska, neboť ani filologie, ani historie, ani žádná druhá věda nebude moci přesvědčiti slovenský národ o jeho historickém omylu. Ten jest pevně zakořeněn v historických zvlátnostech země, kterou nedovedl český vývoj národního uvědomění v minulém století získati pro národní jednotu československou. Leč z toho neplyne, že bychom klidně, ochotně a bez protestu přijímali to, co jest osobním míněním jednotlivců, ale vydává se za obecné pravdy. Aspoň některé zde uvedme, aby bylo jasno, k čemu všemu my, katolíci a upřímní přátelé Slováků nemůžeme a nesmíme přikyvovati.

Řekne-li poslanec Hlinka zahraničnímu novináři mimo jiné: „Češi jsou liberály, volnomyšlenkáři, husity, protestanty, socialisty, zatím co náš slovenský lid jest ze 78 procent katolický,“ aby tím ukázal, proč třeba vyhnati Čechy za Moravu, to nelze přejíti mlčením jenom proto, že by ty vypuzené Čechy měla nahraditi katolická inteligence slovenská. Při nejmenším jest to matení pojmů. Neboť chceme věřiti spíše upřímným slovům dra K. Körpra, který zná kazy českého národa, ale dovede pochopiti i lepší stránku katolických Čechů, řekne-li: „Verte mi, že na celom Slovensku ťažko sa najde ťolko oduševnených a praktických katolíckych ľudí, ako v jedinom spolku českom. A týmto katolíckym Čechom sme my Slováci každodenným chlebom, stálou nádejou, hoci si to, uprimne řečeno, ani nezaslужíme.“ A ta slovenská inteligence, kterou by rád Hlinka nahradil ty zlé Čechy? „Náš dedinský ľud, — to je množstvo, veriacie množstvo, katolícke masy, — ale *duch*, tvár a duša, ktorá vyrastá z toho množstva, to je *staronová inteligencia slovenská*. A keď máme súdiť podľa tejto inteligencie, tak musíme žasnúť, že z tých už dost hustých radov mladšej katolíckej generácie, ktorá od prevratu opustila

universitu a pustila sa na cesty života, len horko — ťažko kde tu sa nám podarí špiť budúcich vodcov-katolíkov. *A toto je naša bieda, naša najväčšia bieda.*¹ Mám sám osobní zkušenosti a slyšel jsem od svých slovenských přátel, že tato generace slovenská nepřinese kladu do katolického života ani v republice, ani v jich „užší vlasti“, na Slovensku. Trdí-li se proto před cizinci něco jiného, jsme na rozpacích jak to nazvat. Ale příkvyuje-li se k tomu nedoloženému tvrzení i u nás, potom opravdu nevíme, jak *toto* nazvat. Tuším, že by se mohlo nazvat „nadržováním zlému“ ke škodě katolického národa, ale těžko poučovat z katechismu ty, kdož mají katechism sami vykládati.

A těmto bezmyšlenkově příkvyujícím Čechům bychom rádi ocitovali ještě jednu větu, abychom zchladili jejich nadšení: „Neboť v politice jsme Slováci a katolíky a tím chci říci: sjednocení s Čechy v politice jest nemožno a vyloučeno.“ Nuže, kde jsou ty fráze v českých novinách o katolickém bloku, když sám prelát Andrej Hlinka, předseda slovenskej strany l'udovej, v *katolických* zahraničních novinách prohlašuje, že sices Karpatorusy chce vytvořit autonomistický blok, ale s Čechy spolupracovati nechce. Otázka jest zda Hlinka mluví za všechny katolíky slovenské. Pokud jest nám známo, není těch přátel „slovanské“ politiky nových poslanců l'udovej strany přespříliš, stejně jako u nás nechceme věřit, že by rázem pro něčí krásné oči se karty obrátily, a to, co se nemůže podařit jednomu prelátovi, podaří se — druhému. Tak jednoduše neřeší se žádné problémy, nota bene když tu vlastně žádného problému není, ale spíše věci rázu stranicko-politického, rázu osobního, tedy sobec-kého!

Jsou cesty, po nichž katolíci celé říše mohou a také dojdou k cíli: k dorozumění a spolupráci. Pokud však katolická inteligence bude sloužit osobním zájmům a v těchto cizích službách promrhá všechny své síly a schopnosti, marně bude cestu, *katolickou* cestu hledat. Nejdříve třeba pracovat na *odsvětštění* katolicismu. Odstraniti ona pozlátka a cetky, jimiž „přizdo-

¹ Kultúra VII., str. 149.

Proti pokoutním kritikům a pomlouvačům.

Žvaniti v pokoutních uličkách nebo krámech mas-tičkářů a pronášet soud: ten mluvil dobře, onen zle, tento zná Pisma, onen šlí, tento je mluvka, onen děti-na, dovede leckdo. Kdo mu dal právo, kritisovati kde-koho? Vykríkovati brzy zde, brzy onde po ulicích na kohokoliv a zahrnovati jej nikoliv obviněními proká-zanými, ale nadávkami, je zvykem darmošlapů a oso-čovatelů. Ať pohne rukou, chopí se pera, ať se činí a napíše, co umí. Sv. Jeroným v listu Domnionovi.

bili“ rozmanití podnikatelé osobního blaha tu prostou stavbu katolické víry. Neboť těžko rozumět, že by *katolíci* nedovedli nalézt klíč, kterým by otevřeli všech sedm zámků, jimiž jsou zavřena srdce národa. Svátý Augustin to říká srozumitelně: „Bůh nemožnosti nežádá. Chce abys vykonal co můžeš a pomáhá, abys vykonal, co můžeš.“ Tedy ne osoby, lidé, ale Bůh nám jedině pomůže vytvořit přísnou řeholi, která by v intencích posledních papežů pracovala pro rozmach ka-tolické víry v naší říši.

Vidíte-li, že vám kážou jinou cestu, jiné prostředky, jsou to falešní proroci. Jím záleží na osobním blahu, na něčem, s čím katolická Církev nemá docela nic spo-lečného. Katolické myšlenky jsou příliš vznešené, aby se staly předmětem hospodských diskusí. Proto Cír-kev zbudovala kostely, proto v tom chrámu na oltáři dnem i nocí trůní Kristus, aby jako strážce svatyně chránil tuto před lidmi jimž kostel, dům modlitby, by se stal jenom průchodem do šenkovny, kde jest da-leko volněji, neboť Bůh tak zřejmě se tam neproje-vuje jako v chrámě.

Ti, v jichž očích stala se Církev jenom jednou z ná-boženských společností, jakousi stranou, ti nemají práva směřovati víru a osobní názory a potřeby. Pro ně existuje problém československý. Odsvětšili-li se však, ukáže se, že u nás jest jenom jediný problém: *návrat ke Kristu!*

Boj proti kněžstvu v Německu.

J. K. — Po šedesáti letech je katolické kněžstvo v říši po druhé pronásledováno. Kulturní boj Bismarckův se na ně vrhl vši silou, již mu dodávalo železné rámě kancelářovo. Biskupové a kněží byli věznění, byla jim odňata veškerá svoboda, byli vylučováni z národa jako jeho nepřítelé a hrozilo se jim, že nová německá církev národní je smete. Kulturní boj byl zastaven, Bismarck jej prohrál a kněžstvo zapomnělo brzy na četná bezpráví. Zapomnělo i na to, že bylo vylučováno z národa a z lásky k němu se dalo do nové práce. A skutečně lze říci, že cesta jeho byla lemována keři, na kterých vyrostly růže. Množila se díla charitativní, přibývalo konfesijních škol, byly zakládány organi-sace katolické mládeže, spolky rodičů. Hierarchie, která za kulturního boje osvědčila tolik heroismu, byla posílena ve své autoritě a kněžstvo ji milovalo a hledělo plnit všechna její přání, směřující k nábožen-skému prohloubení národa. Musilo stále zápasit. Ne-mělo sice proti sobě stát, ale silnou propagandu pro-testantskou, státem podporovanou a částečně i pla-cenou. Hegelovská ideologie státu byla vtělena v ži-vot. Nebyla-li Církev pronásledována přímo, pak měl o to spíše zásluhu vývoj v říši než snaha po sprave-dlnosti. Po skončení kulturního boje vystupují totiž dva mocní činitelé proti sošáckému despotismu: Cen-trum a sociální demokracie. Vládcové říše brzy a do-bře rozpoznali přitažlivost marxistických ideí na široké vrstvy, i jejich nepřítelé v křesťanském socialismu a chtěli-li využít této protivy, musili ztlumit své za-ujetí proti katolické Církvi. Na berlínskou konferenci proti socialismu, svolanou roku 1892, byli pozváni ka-toličtí sociální pracovníci i z ciziny, jako Duscourtins,

a aspoň v maličkostech vykonala vláda ochotně přání Církve. Působil i tlak mezinárodní. Po kulturním boji Lev XIII. dovedl napsat biskupům, aby ve stejné lásce k národu pracovali katolíci pro jeho rozmach. Vilé-movi byl rovněž znám kladný a přátelský poměr Ve-lekněze k Anglii i jeho sociální činnost a chtěl jich politicky využít. Třetí republika ve Francii od počátku — katolíci na tom mají velkou vinu — se vyvíjela ostře protikatolícky a Němci se smáli. Domnívajíce se, že tento vývoj postaví svatou Stolicí proti Francii, uka-zovali laskavou tvář katolicismu, ovšem majíce při tom postranní úmysly.

Po světové válce činnost kněžstva ještě zmohutněla a přímo závodila s řeholemi velice agilními. Katolické sjezdy byly opravdu mohutnými projevy aktivity a sražený tábor představoval sílu, s níž se musilo počítat. Centrum se prohlásilo upřímně republikánským a se soc. demokraty tvořilo většinu vlád. Ovšem mu-selo přemáhat nepřítelé nad jiné mocného, pruské junkery, kteří na konci je svrhli. Kněžstvo se politicky uplatňovalo většinou pasivně, ponechávajíc téměř všude laikům starost o politický boj. Bylo to prozře-telné, neboť protestantské církve, které junkerši za-přáhli do boje za své cíle, se nevzdaly svého protika-tolického boje a sjednocující se, zmocňovaly i svůj vliv, který skvěle podchytil Hitler. Episkopát ostatně přísně dbal, aby politická činnost byla rozlišena od náboženské, a aby se nemohlo říci, že Církev a hierar-chie mají blízko k sekretariátu politické strany. Pro-to mohli biskupové v posledních dvou letech oprá-vněně vyvrátiti výtky hackenkreuzlerského tisku, že v kleru žijí stále ideje rozpuštěného Centra. A právě

díky tomuto oddělení Církev v Říši stále rostla a ve všech oblastech činnosti vykonala obdivuhodné věci. Síly, které nemusilo kněžstvo vyplývat v politice, vynaložilo na jiné věci a to s naprostým úspěchem. Je to nejlépe vidět v boji za konfesijní školu. Centrum usilovalo o její zrovnoprávnění se školou státní od osmdesátých let, na katolických sjezdech bylo o této otázce ustavičně jednáno, konečně byly drem Marxem založeny svazy katolických rodičů, které měly úkolem šířit uvědomění o nutnosti konfesijní školy. Tyto svazy byly odloučeny od strany, která na ně nemohla vykonávat žádný nátlak, kněžstvo v nich mělo zname-nitého pomocníka v pastorači, a když roku 1929 byl zápas vítězně dobojován, byl práven vzdán dík této instituci.

Poválečný vývoj podal však ještě jeden neklamný důkaz o tom, že německé kněžstvo není spolitisováno. Mladá generace, protestantská i katolická, viděla nerada konstituci výmarskou. V katolické mládeži docházelo dokonce k jakémusi rozštěpení. Dělnická mládež se přikláníla k Centru, kdežto mládež městská i venkovská neměla k němu postoj tak přátelský a sympatisovala s hitlerovským hnutím mládeže. Bylo to ještě zostřenější u inteligence. Když se Hitler dostal k moci, značná část katolického tábora to vítala a po podepsání konkordátu, který sjednával dr. Brüning a který nedodrží Hitler, nejen mládež a inteligence, nýbrž i kněžstvo značnou částí ozelelo zmizení Centra. Je ostatně známo, že Papan, který po Brüningovi řídil stát a který nedbal konstituce výmarské, měl mezi katolíky nadšené přívržence.

Nelze prostě věřit, že by hlavním důvodem nynějšího pronásledování kněžstva bylo, že je stále nakloněno rozpuštěnému Centru. Důvod je daleko hlubší: Kněžstvo, jež intenzivně pracuje a je vroucně milováno věřícími, je největší překážkou novopohanských hlasatelů. To ostatně věděl i Bismarck a podle toho i jednal, ovšem nechal nedotčenu frontu katolického lidu, která věrně stála za svým kněžstvem. Hackenkreuzleri napřed vedli útok proti této frontě a rozrazili ji. Rozpuštěli svazy katolické mládeže, zlomili tisk, téměř znemožnili charitativní činnost a úporně útočí na katolickou školu. Po té první fázi dochází na kněze. Biskup, několik generálních vikářů a hodně kněží je již za mřížemi.

Episkopát se nekonejší planými nadějemi. Z fuldské konference poslal společný pastýřský list, v němž projevil upřímnou dobrou vůli k vyjednávání a odklizení stávajících sporů. Nyní uveřejňují švýcarské a francouzské listy druhý list biskupů z Fuld, adresovaný kněžím. Je vážný a napovídá, že čekají budoucnost ještě horší než je přítomnost.

„Kněží Páně,“ praví se v něm, „nedivte se, přelévá-li se vlna novopohanství hlavně proti vám. Zdaž nás nepřipravoval Kristus na tu hodinu, když děl: Nenávidí-li vás svět, vězte, že dříve mne nenáviděl. Jsme dnes svědky toho, že bezuzdný tisk i časopisy pro mládež zneuctívají zpovědníci, kněžský celibát, úctu k ostatkům a téměř všechna církevní dogmata, aniž články konkordátu mohou hájit osobu a čest kněžskou proti těmto útokům. Vaše utrpení je naším utrpením, vaše pronásledování naším pronásledováním. Budeme-li jednoho dne uznáni jako první apoštolové trpět pro jméno Ježíšovo, budeme opakovati se svatým Štěpánem: Pane, nepokládej jim to za hřích.“ List je pln důvěry ve věrnost kněžstva a ta důvěra vyvěrá právě z jeho lásky k Církvi, která přinesla tolik krásných plodů. V zápase nynějším běží o vítězství lome-ného kříže nad křížem Kristovým a odtud ten soustře-děný útok na kněžstvo.

Biskupům zbývá jen protest, novopohané však jednají, nedbajíce naukových protestů nebo odvolávání se na konkordát. Byla jim zaručena existence katolických organizací, ovšem nepolitických, ale marně na to biskupové poukazují. Je známo, že v Německu již před válkou, ale hlavně po válce, se kněží ujímali

Z deníku Elisabeth Leseurové.

Je pramenem utrpení a značně citelných obětí, musíme-li rozdrobiti svůj život a stále dávat každému méně než očekával. Odtud časem u bližních se vyskytuje pocit, že jsme dosti neučinili pro ně, snad smutný dojem nebo lítost, která se stává opravdovou bolestí pro ty, kteří to zavinili bezděčně. A potom samoláska nedochází odplaty v tom, co my neoceňujeme tak, co podceňujeme a co se nám zdá pod náš úkol. Snad je v tom opravdu skryté ovoce této zkoušky: část dobré pokory, méně nebezpečné náklonnosti a podivu, bolest zcela vnitřní, kterou nestihne žádná pochvala. Než snažme se, abychom plnili široce své povinnosti a poskytli každému šlechetně své pomoci, čas a náklonnost, vždy stejné a laskavé přijetí, budiz to i za cenu obětí a odříkání. Potom obětovati Bohu svou neschopnost a přijati s radostí trochu nepochopení nebo spíše pocit, že jsem opravdu pochopena, ale se svými chybami, liknavostí a s četnými nedokonalostmi. Bez této kapky hořkosti, sladkost mne obklopující lásky mohla by mě obrátit v změkčilost a v spokojenost sebou samou.

*Bože můj, přijmi můj život rozptýlený, často proti-
chůdný mým touhám: tak často unavující směr za-
městnání, práci bez lásky a starostí. Pomož mi dostát
všem povinnostem stavu, než i zachovati můj život
duchovní. Učiň, že vždy každému zakryje půvab při-
jetí radost na mé tváři, usmívající se laskavost stav
choroby mého slabého těla, úsili a obětí mé duše.
Nauč mne, že budu celá pro každého, více přímá v ni-
tru k sobě samé. Budu podstupovat především umrt-
vování, zvláště v duchu pokání.*

*

Rozjímala jsem o zázraku rozmnožení chlebů.

*Ježíš Kristus sbírá tyto drobtý neužitečné zcela ma-
lické a drsné, a jeho požehnáním tento chléb je po-
travou a životem pro celý zástup.*

*Proč nebyla bych i já, v téže ruce božské slaboučký
nástroj podivuhodného díla? Proč bych nebyla Bo-
hem seslána k duším, abych jim pomáhala a živila.
Jsem pouze slabá, ale síla prýští z Toho, který mne
použije: Skrze něho dám se rozdělit duším a budu jim
sloužit jen potud, pokud tomu bude chtít. Sladké po-
žehnání božské, padni na mne; rozmnož ve mně mod-
litby, obětí, skutky lásky. Kež tyto části Tvé lásky po-
sílí žár pro vyhladovělé duchovně, jež vyčkávají po-
žehnaný okamžik, kdy Ty sám, Chléb jediný a živou-
cí, přijdeš je vzkřísit a spasit.*

*

*Lidé světšti nechápou, že lze být odvrácen ode vše-
ho lidského, vésti silný duchovní život a přece na-
cházet zalíbení na účasti, zájmech a radostech života.
A přece jedině tehdy, když jsme pojali zalíbení ve
věčnosti, můžeme nechat plout svou nízkou loďku po
povrchu vln a radovat se plně z pohledu na pozemské
břehy. Bouře více neděsí, jasné nebe neopouští odváž-
nější. Pod mrakem svítí vždy slunce; světlo tak krás-
né, když svítí, neskrývá světlo věčné a zářivé, které
nás vede až do přístavu a očekává nás. Přel. K. V*

se zvláštní láskou děti a v jakýchsi besídkách je při-
pravovali k věrnosti víře. Bylo to nutné v diaspoře,
ale takové konfesijní svazy dětí byly zakládány pak
v celé říši. Jistě někdo nebude podezírat kněze, že čin-
ností tohoto druhu by sledovali politické cíle. A hle,
co se nyní děje. Rodičové, zaměstnaní ve státních
službách, jsou nuceni své děti bráti z těchto spolků,
jinak ztrácejí místo. Poněvadž v důsledku agitace pro-
ti konfesijní škole klesá ustavičně počet jejích žáků
a poněvadž je kněžím znemožněno jiným způsobem
nahrazovat, co se nedává dětem ve škole, znamená to
odkřesťanování malých. Totéž co dělají v Rusku, dě-
lají i v Německu. A to je na pronásledování v Němec-
ku nejbolestnější.

Potřeba organizační jednoty v lidové straně.

(Rozbor organizačních řádů čl. strany lidové.)

Není žádným tajemstvím, že mezi pracovníky v lidové straně existuje dlouholeté přání a úsilí o unifikaci organizačního řádu strany, nebo alespoň překlenutí nesourodé organizační stavby pevným říšským vedením. Psal o tom loni i „Život“ a jedním z posledních projevů tohoto úsilí je memorandum, které vyšlo ze svato-václavského sjezdu křesťanských odborářů českých v Praze. Chceme tu podložit volání po nutném stmelení lidového politického hnutí ukázkou odlišnosti i naprosté protichůdnosti některých ustanovení organizačních řádů platných v jednotlivých zemských autonomních celcích strany lidové. S tohoto hlediska pokusíme se zde o rozbor všech tří platných řádů pro informování katolické veřejnosti.

Pro zemi českou platí „Organizační řád čl. strany lidové v Cechách“, změněný třikrát v posledních deseti letech; poslední znění upraveno 22. května 1932. Pak máme „organizační řád čl. strany lidové v zemi Moravskoslezské“, schválený 10. června 1930, a konečně „Organizační řád čl. strany lidové na Slovensku“, který v poslední úpravě je z nejnovější doby. Při našem rozboru použijeme těchto zkratk: Organizační řád v Cechách — ČR, v zemi Moravskoslezské — MSR a na Slovensku SR.

Projďte s námi nejdůležitější ustanovení všech tří řádů a uvidíte, že nejen nesouhlasí formální textace řádů a úprava podle hlav, kapitol odstavců (paragrafů užívá jen SR), ale že nesouhlasí ani obsah důležitých ustanovení.

Přijímání a vylučování členstva.

Už v této základní věci, jakou je pro každou organizaci **přijímání členů**, mají řady rozdílné podmínky. ČR i MSR mají výslovně podmínkou členství „křesťanské vyznání“, SR má tuto podmínku nepřímo obsaženou v ustanovení, že uchazeč hlásí se „k zásadám strany“, které pak jsou vyzvednuty zvlášť v dodatku k SR. To je jen ukáзка formální rozličnosti. Zato jediné MSR žádá určitý věk uchazeče, t. j. dovršení 14. rok. V obou ostatních řádech této podmínky není, užívá se označení „občan“, což by mohlo znamenati dovršení 21. rok, kdy získáváme občanská práva. Přijímají se však i mladší.

Kdy se stává přihlášivší se členem? ČR o tom nepraví nic. MSR žádá přijetí výborem LJ a vepsání do seznamu jejích členů. Nadto praví: „Za přijatého jest považovati také každého přihlášivšího se, jehož přihláška nebyla výslovně zamítnuta.“ Nepraví se však, do které doby má dostati uchazeč vyzkoušení, zda byl či nebyl přijat. Zde je nejjasnější SR, který má ustanovení: „Za definitivně přijatého člena sa považuje ten, proti přijatiu kterého během 2 měsíců od zahášení hlavnímu sekretariátu neboly vzneseny námitky.“

Jiná vážná odchylka: ČR nezná **přímé členství v ústředí**, jen skrze organizace místní. V zemi Moravskoslezské v místě, kde Lidová jednota (míst. organizace) není, nutno učiniti přihlášku u předsedy Okresní Lidové jednoty, jejíž předsednictvo přidělí přihlášivšího se do Lidové jednoty nejbližší té obci, ve které přihlášivší se bydlí. Na Slovensku přímé členy přijímá hlavní sekretariát v Bratislavě. — Jiná difference. **Odvolační do zamítnutí přihlášky** nezná jediné MSR. Podle ČR rozhoduje v případě takového odvolání okresní organizace strany s konečnou platností. SR stanoví, že odmítnutí místní organizací může ve věci své přihlášky odvolati se cestou hlavního sekretariátu k zemskému předsednictvu strany, které rozhoduje pak s konečnou platností.

O tom, **kdy členství ve straně přestává**, má jediné MSR čtyři případy: úmrtí, vystoupení, vyloučení a rozpuštění LJ. Ostatní dva řády znají jen vyloučení. (Může to vésti ke grotesknímu případu, že, když na příklad v Cechách někdo vystoupí ze strany, musí, aby znění ČR bylo učiněno za dost, býti vyloučen, aby opravdu přestal být členem strany. Prakticky se to ovšem neprovádí, ale jsou případy, kdy záleží na tom, jak skončilo členství: vystoupením či vyloučením.) Podle ČR provádí se podle nejnovějších úprav vylučování členstva takto: Vyloučiti někoho ze strany má právo výbor okresní organizace na návrh organizace místní (která se na tom usnesla na řádně svolané členské schůzi — mimořádné valné hromadě). Odvolati se lze do 14 dnů k výkonnému výboru strany (zemskému), jehož rozhodnutí má konečnou platnost. Výkonný výbor může sám z vážných důvodů zbavovati členství ve straně i bez návrhu místní organizace. Jedině v tomto případě lze se odvolati ještě ke sjezdu strany bez odkládajícího účinku. MSR stanoví, že vyloučení provede výbor OLJ na návrh výboru LJ. Zde se nežádá svolání členské schůze nebo mimořádné valné hromady. Stačí prostě rozhodnutí místního výboru, o kterém rozhoduje okresní výbor. Z jeho rozhodnutí lze se do 14 dní odvolati k výkonnému výboru zemskému, který rozhodne s konečnou platností. Při tom je stanoveno, že lhůta 14denní začíná dnem doručení oznámení o vyloučení postiženému. Odvolání ke sjezdu strany v MSR není, takže výkonný výbor, který provedl vyloučení, je sám konečnou instancí SR, pro zvláštní poměry na Slovensku, má odlišné ustanovení: Návrh na vyloučení činí výbor místní organizace a s konečnou platností vylučuje zemské předsednictvo, které má zároveň právo vylučovati samo přímo členy. V žádném z řádů není výslovně stanovena podmínka, aby vylučovaný byl před vyloučením slyšen!

Podmínky vylučování nestanoví ani MSR ani SR. Počítá se tu

asi s vyvinutým citem kompetentních funkcionářů. Zato ČR má obšírný výklad o příčinách, pro které je nutno zbavovati členství: „...dopustil-li se člen strany skutků nečestných a nemorálních, porušil-li hrubě organizační řád strany, poškozuje-li svým jednáním jednotu a kázeň strany, uvádí-li stranu a její kompetentní činitele v neváznost.“ Jak vidět, je ČR důkladný, pokud jde o vylučování členstva. Při přijímání tomu tak není.

Povinnosti a práva členů.

MSR: „Přihláškou zavazuje se člen strany plniti všechny **povinnosti plynoucí z programu i organizace strany**.“ ČR: „Za organizovaného příslušníka nutno považovati jen toho, kdo své povinnosti ke straně řádně plní a platí daň strany.“ SR má podobné znění, ale stanoví dále povinnost členů účastniti se členských schůzí, veřejných projevů strany, starat se o její rozkvět, získávat předplatitele časopisů, hmotně ji podporovat, zvláště placením členských příspěvků.

O právech členů výslovně se v ČR a MSR nedočítáme nic. Zato SR má o tom zvláštní odstavce, v němž se zdůrazňují práva člena, zaplativšího příspěvek pro patřičný rok: účastniti se shromáždění místní organizace, podávati podle organizačního řádu návrhy, voliti a býti volený. Hlavně zdůrazněno právo na intervence ve prospěch členů, kteří jsou ve straně nejméně půl roku a předplatí některý ze slovenských orgánů strany. V ostatních řádech těchto ustanovení není, i když se v tomž smyslu právo členské uplatňuje.

Co SR označuje výslovně jako právo — **býti volen** — to je v ČR nahrazeno odstavcem: „Příslušník strany smí přijmouti jakoukoliv veřejnou funkci pouze se souhlasem příslušné politické organizace, když předtím podepsal předložený mu revers. Podobné ustanovení má MSR, ale dodává, že „pouze ti, kdož jsou zapsáni jako členové strany **nejméně deset let** a plní ke straně všechny povinnosti, mohou zastupovati stranu v **zákonodárných sborech**. Pouze ti, kdož jsou zapsáni **nejméně pět let**, mohou zastupovati stranu ve sborech samosprávných jakož i ve veřejných korporacích a ústavech. V případech zvláštních zřetelů hodných může VV (výkonný výbor) připustiti výjimky.“ Toto velmi důležité ustanovení nemá, bohužel, ani ČR ani SR. V praxi se ukazuje, jak bylo toto ustanovení prozřívá a že je nutné, aby platilo v celé straně.

Místní organizace strany.

Jak si čtenáři všimli, je rozdíl v označování místních (ale i okresních a krajských) organizací strany podle toho, jsou-li v Cechách a na Slovensku nebo v zemi Moravskoslezské. V prvních dvou je označení „místní organizace čl. strany lidové“ (okresní organizace, krajská organizace...), kdežto v zemi Moravskoslezské máme Lidové jednoty (t. j. místní, zkratka LJ), Okresní LJ (OLJ) a Krajské lidové rady (KLR). Na Moravě a Slovensku jsou volby výboru každoroční, v Cechách však jednou za dvě léta. MSR stanoví pro volitelnost člena výboru LJ dvě léta v organizaci. Jinde tohoto ustanovení není. Nejpodstatnější rozdíl mezi strukturou organizační v Cechách a na Moravě, který začíná právě již od důležitých místních organizací, je

funkce důvěrníka místní organizace.

Ve všech řádech je ustanovení, že tam, kde nelze založiti místní organizaci, má strana aspoň „místního důvěrníka“. Ale v Cechách je mimo to důvěrník místo moravského jednatele LJ s tím rozdílem, že jednatel LJ je vlastně písařskou silou LJ, kdežto český **důvěrník je co do pravomoci největším funkcionářem organizace, větším než je sám předseda**. Tento typ je nutno dobře osvětliti proto, aby se české odlišnosti a některé z toho plynoucí zjevy náležitě staly zřejmými. Nebudeme rozebírat do podrobností jednotlivosti podružné. Zastavme se u předsedů a jednatelů (důvěrníků) podle ČR a MSR. (SR zná vedle jednatele i důvěrníka, ale o tom později.)

Spolupráce předsedy a jednatele v LJ.

Pro snazší pochopení rozdílu mezi duchem ustanovení organizačního řádu v Cechách a v ostatních zemích, jmenovitě v zemi Moravskoslezské, uvedeme zde přesné citace organizačních řádů o funkcích předsedů, jednatele a důvěrníka.

MSR praví a) o předsedovi:

„Předseda LJ stará se hlavně o organizační činnost. Je ve stálém styku s OLJ, Krajskou lidovou radou (KLR) a sekretariátem svého obvodu, podává jim zprávy a přijímá od nich pokyny a příkazy. Jest povinen dbáti přesně usnesení strany, pečuje o provedení přidělených úkolů, zejména o veřejné či důvěrné schůze a přednášky v obci. Svolává schůze výboru LJ i schůze členské, stará se o rozšíření tisku strany a dohlíží na zachování organizační kázně. Zastupuje LJ a podpisuje s jednatelem písemnosti LJ. Je-li nepřítomen, zastupuje ho s plnými právy i povinnostmi místopředseda.“

b) o jednatele:

„Jednatel LJ zapisuje průběh všech schůzí v LJ konaných a zápisy tyto po schválení podepisuje spolu s předsedou. Spolu s pokladníkem pečuje o přesný seznam členů. Spolupodepisuje

s předsedou písemnosti LJ. Zejména stará se, aby všechna podání i žádosti členů LJ pro Okresní LJ, KLR, pro Ústřední politickou kancelář (UPK) i pro tisk byly zasílány jediné prostřednictvím LJ a aby byly předem řádně vyšetřeny, opatřeny razítkem LJ a podepsány předsedou a jednatelem LJ. Pečuje dále o to, aby všechny dotazy a příspěvy organizačních jednotek, sekretariátů i UPK byly řádně vyřizovány.“

Důvěrník v Čechách nadřazen i předsedovi.

Sledujte teď rozdíl mezi obsahem pravomoci předsedy a jednatele na Moravě s pravomocí předsedy a důvěrníka místní organizace v Čechách.

ČR pravi o předsedovi:

„Předseda organizačního výboru řídí všechny schůze organizační, zastupuje spolu s důvěrníkem organizaci před úřady a podpisuje spolu s důvěrníkem všechny úřední listiny. Svolává v dohodě s místním důvěrníkem výborové schůze.“ Víc nic. Zato **pravomoc důvěrníka** je rozsáhlá:

„Důvěrník jest duší organizace a jeho úkoly jsou tyto:

a) Bude pilně dozírat a pracovat k tomu, aby organizace i její výbor plnily své povinnosti, vyčleněné v organizačním řádu.

b) Zastupuje organizaci vůči vyšším organizačním straně, jest s nimi ve stálém styku, plní jejich pokyny, odpovídá na jejich dotazy.

c) Podává okresní organizaci po valné hromadě zprávy o činnosti a přesný seznam členských, v němž je zaznamenáno, jak jednotliví členové zaplatili daň strany.

d) Stará se, aby ve větších městech každá ulice nebo čtvrť měla svého uličního důvěrníka.

e) Pečuje o to, aby i každý velký dům, dílna a továrna a vůbec každé místo, v němž bydlí, pracuje nebo shromažďuje se více lidí, měly svého domovního nebo továrního nebo dílenského důvěrníka.

f) Zařizuje místní agitační sbor z uličních důvěrníků, jemně předseda, jej měsíčně svolává a s ním se radí o uskutečnění těch úkolů, které organizační řád předpisuje.

g) Dochází do klubu lidových členů obecního zastupitelstva.

h) Dochází do schůzí okresní organizace, jejímž je stálým členem.

ch) Súčastňuje se jako řádný delegát valné hromady krajské organizace.

i) Jest řádným delegátem na zemském sjezdu strany.

j) Vede řádný seznam členů spolu s pokladníkem organizace a má v evidenci, které časopisy každý člen organizace odebírá.

k) Vydává legitimace strany řádně přijatým členům.

l) Dohlíží, aby veškeré dopisy, podání a žádosti členů organizace, zasílané ústředí nebo tisku, byly řádně vyřešeny a jeho podpisem ověřeny.

m) Důvěrnickou legitimaci dostává od ústředí prostřednictvím krajského sekretariátu.“

(Na vedení protokolů schůzí mají v Čechách zvláštní funkci – zapisovatele.)

Dott. Marko Weirich:

Žluté nebezpečí. (Asijský trojúhelník: Anglie—Čína—Japonsko.)

Habešským sporem nabývá dnes každá mimoevropská událost větší váhy, než jakou mohla mítí včera, poněvadž doléhá nyní silněji, než kdykoliv jindy na každý evropský stát bez výjimky. Jde tudíž o bytí a nebytí Evropy.

Dnes sice pozornost všech jest soustředěna na Habeš, ale zakrátko nastanou pro nás Evropany ještě ožehavější problémy, než je dnes habešský problém: je to tajuplná tvář Asie. Včera snad bylo možno pokládati „žluté nebezpečí“ za výplod fantastického mozku, dnes však s ním počítají jako se skutečností nejen filosofové teoretikové, nýbrž i velmi reálně myslící lidé, jako jsou obchodníci, finančníci a národohospodáři.

U nás v Československu první, kdo upozornil na budoucí dosah hospodářského a politického vývoje v Asii, byl JUDr. Rudolf Císvárek.* Je více než příznačné, že jeho spis „Asijské problémy a naše vystěhovalectví“ vyšlo r. 1927 v poučné a zábavné knihovně „Země a lidé“, redigované drem Stanislavem Nikolaem. Nemá to být výtkou, naopak, jest zásluhou knihovny, že zařadila tak důležitý spis do série svých vydání, ale chci jen říci tolik, že jest to výmluvným dokladem, že se ještě do nedávna dávalo u nás na asijské problémy jako na cestopisy z džunglí, z malajských pralesů anebo z mexické divočiny.

Z bohatých informací tohoto spisu stačí jen uvést tolik k náležitěmu pochopení zvláštního významu Číny pro budoucnost Evropy: morální a pracovní hodnoty Číňanů, kteří v tomto předělu Japonska, by pod cizím vedením se dovedli uplatnit tolik, že by mohli jednou úplně vyřadit Evropu ze světového hospodářství; zvláštní význam při tom nabývá okolnost, že jejich výrobky vynikají trvanlivostí, a v tom, mimo láci, jest největší nebezpečí příštího čínského vývoje. Když uvažujeme, jak japonský vývoz dnes prorazil světové hospodářství jen svou láci, můžeme si představit, co by mohl pro svět znamenat odborně vedený čínský průmysl. K tomu přijde ještě, že národ s ta-

Nebezpečí porušení rovnováhy organizační struktury.

Místní organizace je základní buňka každé strany. Proto jsme věnovali pozornost vybavení funkcí dvou hlavních činitelů. Srovnáním docházíme k tomuto závěru:

V zemi Moravskoslezské tvoří místní organizace (LJ) vyrovnaný celek, v němž je mezi funkcionáři vzájemná kontrola a spolupráce. Předseda LJ je opravdovým předsedou, který organizaci spojuje s vyššími útvary strany, pečuje o její rozvoj, dozírá na kázeň, zastupuje LJ atd. Jednatel výboru obstarává všechny písemnosti, které spolupodepisuje (jako „za správnost“).

V Čechách je podstatný rozdíl. Předseda řídí pouze schůze, zastupuje před úřady, ne však vůči stranickým instancím(!), organizaci. Ani schůze nemůže svolávat sám, nýbrž v dohodě s místním důvěrníkem. Důvěrník má organizačním řádem danou dozorní moc nad organizací i výborem(!), aby plnily své povinnosti. Nemá-li výkonné pravomoci nad výborem, nahrazuje to stížnostmi vyšším orgánům. On zastupuje, sám bez předsedy, organizaci vůči vyšším instancím strany, dopisuje si s nimi, a to bez kontroly ostatních členů výboru nebo aspoň předsedy. Zatím co podle MSR stará se o všechnu organizační činnost předseda LJ, je organizátorem v Čechách jediné důvěrník. Sám organizuje uliční důvěrníky, zřizuje agitační sbor, jemu předsedá, je virilním členem klubu samosprávných zástupců, je virilním zástupcem místní organizace v okresní organizaci, na valné hromadě krajské organizace a podle nejnovějších změn ČR je dokonce řádným delegátem na zemském sjezdu strany! O tom podrobněji píšete.

Prakticky to znamená, že, jakmile se někdo stane důvěrníkem (volbou místní organizace, která respektuje přání vyšších instancí), stává se důležitým článkem organizačního systému lidové strany v Čechách. Vrozený konservatismus stoupenců, dvouleté funkční období a právo důvěrníka býti samostatně v písemném i osobním styku s organizačními instancemi, jim referovat o práci organizace i výboru — umožňuje z místních důvěrníků vytvořit inspekční síť, která kontroluje a v kázni a účt drží místní organizace a je základem při tvoření a budování instancí orgánů směrem nahoru. Při tom demokratický princip (předseda a výbor) jsou jen formalitou, protože jejich rozhodování není podle citovaných odstavců ČR nutné k organizačnímu životu. Stačí důvěrník, jehož referát vyšším instancím nepodléhá schválení výboru organizace. Ostatní funkcionáři jsou jen tradičně ponecháni v řadě. Prakticky ceny nemají. Důvěrník, který tlumočí určitý názor, mluví jako hlasatel vůle orgánů strany, s nimiž je v neustálém styku a jimiž byl nadán mimořádnou pravomocí. Je to porušení rovnováhy a demokratického principu v organizaci už místní.

V praxi dosud ve straně v Čechách jsou ještě v četných místech staří důvěrníci, kteří mají zakladatelskou minulost a vedou hnutí autoritou, svou zkušeností za spolupráce ostatních. Jinde však, jako důsledek zámyslného hesla „Mladí vpřed“, obsazené důležité důvěrnické funkce politicky nezralými a ke každé službě shora přikázané ochotnými lidmi. Ti pak prakticky ukazují nebezpečí, plynoucí z dosavadního ČR, že se lidová strana v Čechách může snadno změnit v útvar ovládaný shora několika lidmi vyřazeným demokracií vůbec. V tom směru uvidíme oprávněnost tohoto názoru ve výkladu dalších ustanovení ČR.

Anglické a japonské námluvy o Čínu.

V druhé polovině srpna t. r. opustil Anglii Sir Frederick Leith Ross, hospodářský poradce anglické vlády pro otázky celého impéria, aby se odebral do Číny studovat a zkoumat na místě hospodářské a finanční problémy. Po podání jeho referátu Anglie zamýšlí se poradit se zainteresovanými státy, t. j. Japonskem a Amerikou. Sir Ross jest v této otázce jeden z nejzkušenějších odborníků a má zkoumat pŕdu pro svou zemi, která podle anglického výkladu má největší hospodářské a finanční zájmy v Číně. Je v tom však veliký háček: to jest zahraniční politika, kterou zahájilo Japonsko vůči Číně od r. 1931. Je to zabránění čtyř východních čínských provincií a jejich přetvoření v „loutkový stát“ Manchukuo a zvlášť rostoucí japonské ambice po zabránění dalších provincií. Byli jsme v minulých měsících svědky toho, jak rafinovaným způsobem Japonci vnikají dále a dále a dnes se už nezastavují ani před provincií Hopei, kde je starodávný kulturní střed celé Číny: Peking! Japonské armádě se už povedlo vyhodit z této metropolitní provincie Číny všechny čínské národní úřady od vojenských až k civilním, bez jediného výstřelu! Vytvořili tam dnes už úplné vojenské a správní vacuum v provincii, která se rovná území Italie s obyvatelstvem, čítajícím 30 milionů lidí včetně velkých měst Pekingu a Tientsinu (ne méně důležitým, než provincie Shanghai. Odtud není daleko krok k zabránění provincie Sangtunu, která jako poloostrov s naproti ležícím poloostrovem Koreou (dnes japonskou kolonií) uzavírá strategicky skvěle celý

* Dr. Rud. Císvárek, Asijské problémy a naše vystěhovalectví. Nákladem České grafické Unie a. s. v Praze 1927.

závl před Pekingem. Vždyť leží v Sangtunu Port Artur a Tsingtao! Dnes ústřední nankinská vláda, zastrašená japonským nenasytným postupem, ze strachu brání protijaponským manifestacím čínského obyvatelstva, jelikož každá sebemenší manifestace jest záminkou pro diktování dalších japonských požadavků. Proto ustal už čínský bojovník japonského zboží. Přibírání provincie Hopei vládl by Japonci včetně Mančukua nad 100 miliony Číňanů!

Japonci se nezastávají ani před tím. Vyhlásili minulý rok „neoficiálně“ prostřednictvím „mluvčích ministerstva zahraničních záležitostí“ v Tokiu, že objímají celou Čínu „Japonskou Monroenovou doktrinou“. Japonci prý jest jedině oprávněno se zabývat čínskými problémy, a každé vměšování jiné mocnosti, ať je to jednotlivý stát, nebo i Společnost národů, která by přímo jednala s Čínou ve věci její hospodářské a finanční rehabilitace, pokládalo by za nepřátelský akt, kdyby se před tím neporadila s Japonskem.

V Japonsku byla založena „Panasijská akce“, která sleduje tyto programové body: 1. Japonsko žádá v Asii prioritu před Evropou a Amerikou a zvláště intervenční právo v Číně; 2. Evropa a Americe má být zakázáno se starati o asijské záležitosti, které nejsou jim přístupné, a Tokio a Nanking mají mít výlučné právo vyřešit své vzájemné záležitosti přímo bez vměšování cizích mocností; 3. Asie patří Asii, evropské a americké kolonie v Asii mají být samostatné. Dále připomeneme prohlášení japonského velvyslance ve Washingtonu ze dne 18. dubna 1934: „Japonsko jest pevně rozhodnuto, nestí samo odpovědnost za mír v Číně, nemá však úmyslu dělit se o tuto odpovědnost s jinou mocností. Kdyby cizí státy přispěly na pomoc Číně, pak by Japonsko se protivilo proti podobné mezinárodní akci.“ Nestáčí, začátkem roku 1935 oznámil japonský časopis „Nagoya Shinaichi“, že Japonsko chce vytvořit Pacifickou Společnost národů. Těžiště světových dějin jest přeloženo z Evropy do Asie.

Co dělá Anglie? Sir Leith Ross před cestou do Nankingu šel se poklonit Japoncům v Tokiu. Aby význam Rossovy cesty do Tokia byl posouzen věčně, cituji jako pramen britského zpravodaje z Asie. „The Financial News“, vedoucí hospodářský deník londýnské City uveřejnil dne 19. října 1935 nejčerstvější zprávu o Rossově cestě do Tokia, kterou jest záhodno krátce zde opakovati.

Japonsko odmítá anglickou „spolupráci“ v Číně.

Dvoutýdenní pobyt Sira Rosse v Tokiu, jak praví dopisovatel, před jeho cestou do Nankingu, neměl úspěch. Opustil japonské hlavní město s vědomím, že aspoň pro okamžik jakákoliv anglicko-japonská spolupráce v Číně jest naprosto nemožná. Sir Ross ohlásil japonským úředním kruhům úmysl poskytovat Číně různé půjčky k hospodářské reorganizaci. Na tuto eventualitu bylo mu s japonské strany zdůrazněno, že taková pomoc by působila jen odklad nutných politických a správních reforem, které jediné by byly s to zachránit Čínu před zhroutilím. Dokud Čína nepocítí na vlastním těle následky svého nepořádku, nebude mít chuť k nápravě závažných nedostatků cestou radikální reorganizace. Právě tlak hospodářské krise by přesvědčil Číňany o nutnosti těchto reforem, a všechny peníze, investované před touto reorganizací, by byly navždy ztraceny.

V každém případě Japonsko trvá na faktické převaze v Číně a opakuje, že by nedovolilo nejmenší interference jiného státu do čínských záležitostí. Až Čína dosáhne pod japonským vedením určité vnitřní stabilizace, pak teprve by mohla přijít v úvahu anglo-japonská spolupráce v rámci přesného ujednání mezi anglickým a — jak už dnes říkájí — „japonským impériem“.

Skutečnost, že anglický vládní poradce začal své čínské studie poradami v Japonsku, a že je později ukončil novou návštěvou v Tokiu, se vykládá v japonských kruzích jako důkaz, že britská vláda přece jest si plně vědoma převahy Japonska v Číně. Dokonce vidí v tom uznání doktriny „ruce pryč od Číny“, vyhlášené před rokem japonským ministerstvem zahraničních záležitostí.

V těchto poradách o Číně anglický vládní poradce jednal i o urovnání nerozřešených hospodářských otázek mezi Japonskem a Velkou Británií. Anglie prý jest ochotna k tomu přistoupení jen pod podmínkou, že Japonsko udělá některé „ústupky“ v Číně. Naproti tomu však Japonci namítali, že by za to chtěli zvláštní výhody pro japonský vývoz nejen do Anglie a kolonií, nýbrž i do dominií, a dále by musela Anglie dříve otevřít dveře japonským vystěhovalcům.

Zajímavé jest, že v den příjezdu anglického poradce v Tokiu ministerstvo války uveřejnilo pamflet, ve kterém, dovolávajíc se slov Sira Samuela Hoare v Ženevě, žádá spravedlivou redistribuci světových základů surovin a vyslovuje nárok na nové mandáty, mezi kterými, podle dopisovatele, jest myšlen i mandát na Novou Guineu.

Jinak zkušenosti v Mančukuo, kde Japonsko udržuje velká finanční rizika, přesvědčily, ovšem menšinu japonských politiků, že bude přece lépe získati Čínu přátelským tlakem, než postupným obsazováním čínských provincií. Poslední události v Číně však nasvědčují tomu, že tyto hlasy, které uznávají prý i výhodu anglické spolupráce v Číně, jsou slabé.

Hospodářská rivalita mezi Anglií a Japonskem.

Na základě této zprávy není už nejmenší pochybnosti o úmyslech, které má Japonsko v Číně a v Asii vůbec. Vzpomeneme-li na síly, které dřímají v čínském národě, můžeme si lehce představit, co Čína bude jednou znamenati pod japonským vedením. Japonský organizační talent by vytvořil z čínské zručnosti v každém směru hospodářský kolos, před kterým evropský „poloostrov“ by se zredukoval na úplně malomocenskou posici. Vedle Spojených států amerických, Anglie a Ruska by povstalo úplně rovnocenné japonské anebo asijské impérium.

Abychom si však uvědomili dosah takového „žlutého nebezpečí“ pro budoucnost Evropy, stačí krátce se pozastaviti u dosavadních konkrétních faktů, která dovolují si domysliti, co by hrozilo z Číny,

vychované japonskou školou. Stačí zkoumati blíže anglo-japonskou rivalitu na hospodářském poli.

Dnešní hospodářský boj mezi Anglií a Japonskem se dá srovnávati jen s hospodářskou konkurencí Anglie s Německem před světovou válkou. Japonská konkurence proti Anglii nastala teprve po světové válce, kdy asijské státy byly přechodně osvobozeny od evropské konkurence. To umožnilo právě vývoj a dnešní zdatnost japonského průmyslu a vývozu, které oba dva postupně podkopávají anglický obchodní monopol v Asii.

Anglo-japonský hospodářský boj jest hlavně zápasem anglického bavlnářského průmyslu v Lancashiru proti japonskému vnikání na trhy Dálného východu. Bavlněné látky jsou totiž hlavním dovozním zbožím v těchto krajích. Před válkou Lancashire zaměstnával 500.000 dělníků a dodával polovinu světové výroby bavlněných látek. Vývoz bavlnářského zboží představoval nejsilnější položku anglického vývozu: jest na prvním místě, a dvakrát tak veliký jako vývoz uhlí a 2 a půlkrát tak veliký jako vývoz strojů. Dnes však vyrábí i Japonsko bavlněné látky pro vývoz. Vliv japonské konkurence jest vidět z percentuelní účasti anglického vývozu na mezinárodním obchodu bavlněným zbožím. Roku 1913 činila 73 proc., r. 1928 se snížila na 57 proc. a r. 1932 činí už jen 40 proc. Anglický vývoz bavlněných látek činil v letech 1909—1913 průměrně 6.5 miliard yardů, v prvních 10 letech poválečných 4 miliardy yardů a dnes už jen 2 miliardy yardů. Proti Lancashiru pracuje dnes Osaka, kde byla utvořena výroba a masový prodej nejlacinějšího standartního zboží z nejhorsšího druhu suroviny. Tam není třeba kvalifikovaných dělníků, které Japonsko dnes má (vzpomeňme při tom na Čínu!), ale stačí stotisíce selských chudých dcer, které pracují v Osace 10 hodin denně za mizerný plat. Podle sdělení delegace, vyslané labouristickou vládou v letech 1930—31, asijské textilní trhy mají zájem hlavně pro laciné zboží nižších druhů, kde nerozhoduje kvalita, nýbrž cena. Je sice pravda, že Lancashire i dnes zůstane na prvním místě, pokud se týče počtu přádelen s 50 miliony vřeten, zatím co Japonsko má jich jen 8 milionů, ale už v roce 1932 byla spotřeba bavlny v Japonsku větší, než v Lancashiru a japonský vývoz rovnal se r. 1933 už anglickému vývozu, přes to, že japonský vývoz byl před krizí r. 1926 6krát menší, než celý anglický vývoz. 60procentní znehodnocení japonského yenu dodalo nejhorší úder. V poslední době se však japonský průmysl vrhá i na výhlednější bavlněné zboží. O tom svědčí tyto cifry:

Dovoz japonských bavlněných látek do Indie (v milionech yardů):

Látky	1928-29	1932-33	Vzrůst na
surové	242	242	—
bílené	6	120	20násobné
barvené	110	214	2násobné.

Konkurence japonského vývozu se však nezastavuje jen u bavlny. Sáhá už i na vlnu a hrozí velkému vlnářskému průmyslu v Yorkshiru. Neméně nebezpečná jest japonská výroba umělého hedvábí, jehož dovoz do Indie obnášel r. 1930-31 jen 39.2 milionu yardů, a r. 1931-32 už 74.6 milionu a r. 1932-33 dokonce 114.5 milionu yardů. Je sice pravda, že Japonsko musí celulosu dovážeti, ale podle posledních zpráv se Japoncům povedlo využítovati odpadky bavlny pro výrobu umělého hedvábí. Tento nový proces spočívá v chemickém odtučňování odpadků bavlny, a totiž vařením těchto odpadků, které jsou velice olejnaté, ve zvláštní sloučenině z kaustické sody a rozpuštěné hemicelulosity. Tím způsobem se využítuje prý 80 proc. těchto odpadků a vyrábí se umělé hedvábí s mnohem větší odolností, než se dosáhne výrobou z dřevěné celulosity. Vyrábí se podle množství jen polovina, ale cenově jest výrobek mnohem lacinější. Touto cestou by se uskutečnil nový plán Japonců, postoupiti ve světové výrobě umělého hedvábí s druhého místa na první místo a tak přeskočiti Spojené státy americké. V Tokiu se s tím počítá do dvou až tří let.

Další japonská konkurence se uplatňuje i ve výrobě hrnčířského zboží, skla, elektrických strojů, papírových, cementových, pletených a galantních výrobků. Jenom ve vývozu strojů jest Japonsko ještě pozadu, jelikož mu chybí kvalifikované dělnictvo (což by však mohla dodat Čína) a dostatečné kapitálové organizace. Zde Japonsko nemůže konkurovati s dlouhodobými úvěry anglických bank. V této souvislosti jest zajímavé, že Japonsko skupuje od Anglie všechny opotřebované předací stroje a lodě, kterých buď použije do starého železa, ale také částečně zařazuje do podnikání. Právě v lodní dopravě Japonsko postupně zatlačuje Anglii, jelikož dostává vysoké subvence od státu. Zvláště je to znát v panamském a suezském průplavu.

Malou ukázkou, jak Čína může jednou pod japonským vedením vážně ohrožovati evropský vývoz, jest fakt z doby, kdy řádil protijaponský bojovník v Číně. V té době Anglie mohla přechodně zvýšiti svou účast na dovozu do Číny, ale ne na dlouho: pro nemožnost přímého japonského dovozu, Japonci založili a rozšířili počet vřeten v Sanghaji, patřící japonským concernům. V r. 1932 vzrostl počet s 1.7 milionu na 2.1 milionu, které vydatně konkurovaly uvnitř Číny anglickému dovozu. To znamenalo, že Japonsko mělo v Číně přes 2 miliony vřeten proti 9 milionům v samém Japonsku.

Odstředivá tendence anglických dominií a kolonií.

Co však japonskou hospodářskou expansi zvláště podporuje, jsou zájmy anglických dominií a kolonií, v této věci velmi odlišné od úzce anglických zájmů. Bylo to znáti, když Anglie chtěla odporovati japonskému dumpingu zvláštním celním režimem v koloniích a vysokými cly v dominiích v Indii, jakož i zvláštními výhodami pro anglické zboží, které bylo zavedeno ottawskou dohodou z roku 1932. Tak na příklad v srpnu 1932 byla v Indii zvýšena cla na japonské textilie na 50 proc. hodnoty zboží v r. 1933 dokonce na 75 proc. Současně byla zrušena stará obchodní smlouva mezi Japonskem a Indií. Na to však Japonci odpovídali bojkotem indické

Mladí v práci.

Nejsem žádným přítelem boucharonských frází, kterými se někdy reprezentují účtyhodně staří stoupenci t. zv. „mladé generace“, nemám aké brýle mámení, abych všechnu práci starých házel do koše a o všech počinech mladých tvrdil, že jsou pyramidální. Nejlepší vyřešení generačního problému je tam, kde je souvislost generací, kde mladí stavějí na tom, co staří vykonali, i když musejí někdy opravovat a pozměňovat jejich práci — ale staří se nesmějí nikdy divit, že mladí jdou ve stavbě výše. Bylo by smutné, kdyby nešli. Není to žádná jejich přednost, ale povinnost.

Mladí je sympatické, kde je opravdové. Třeba v chybách a omylech, třeba v názorech, které čas zkoriguje, jen když je vůle k opravdovosti, k činu. Po této stránce můžeme zaznamenávat u některých nejmladších pozoruhodné úspěchy, na které se nedíváme nikterak s pocitem žárlivosti. Naopak: radujeme se z nich a vyživujeme je pro povzbuzení ostatních.

Mladá generace učitelská není nakloněna k planým hádkám. Je snaha prokousat se ke kořenu věci a pojmů a přesvědčovat činy. To je velká výhoda proti generaci, která všechno chtěla řešit mluvením a spásu viděla jen a jen v řeči. Takový učitel, ať náležel do kteréhokoliv tábora, vyžíval se na schůzích a v přednáškách. Škola bylo až to poslední. Neváhám říci, že leckdy i opravdový náboženský život byl na místě posledním pro samý shon za mluvením.

U nejmladších se projevuje nechuť k planým debatám, ve kterých se hraje o slovíčka, mladí pohrdají vši chytristikou, jak „usadit“ a „skoupat“ odpůrce. Dívají se prostě i na odpůrce jinak. Chtějí ho přesvědčit činy.

Po této stránce vynutí si nejmladší asi i určité korektury spolkového života. Nenávidí plané řečnění pro řečnění. Chtějí něco hodnotného. Myslím, že i kursy katolického učitelstva budou muset učinit ústupek a místo od všeho něco specialisovat se na kousek z něčeho, který by se probral pořádně. A hlavně, že budou právě nejmladší učitelé chtít vidět výsledky práce a podle nich že budou práci hodnotit.

Tím, že se mladí zbavují povinnosti navštěvovat všechny možné a nemožné přednášky, že si pořizují rozumný výběr a plán ve svém sebevzdělání, získávají čas žít ve škole a pro školu. Tím získávají potřebnou rutinu, mají odvahu řešit otázky reformy škol, pokusů, stojí přede vším s jasným čelem a čistým pohledem. Odpůrci při nejlepší vůli nemohou brát pohoršení z jejich života. Mladí chtějí žít to, čemu věří. Mladí to i žijí. Mění gesto přikrčenosti v gesto sebevědomí.

Uvádím výňatky z dopisů mladého kolegy, býv. mého žáka: „Učím zde 11 tříd (6 tříd dívek, 5 tříd hochů), mám tedy 22 hodin týdně. Práce je dosti, ale nelituji námahy. Zatím jsem velice

spokojen. Děti mě mají rády. Ač jsem na ně dosti přísný, nosí mi kytice, různé obrázky a dosti se mně učí, až mě p. řídící již pochválil. Jdu do školy rád, s láskou, kterou vštěpuji zase dětem. Teď právě připravuji na 450 dětí ke sv. zpovědi a sv. přijímání.

I ve sboru učitelském se mi líbí, ač 12 učitelů je vesměs bez vyznání a ostatní p. učitelé a učitelky jiného vyznání. Jen 3 trochu věří. Měl jsem z nich strach, ale teď mě mohou každý den zbáznit, abych jim pomohl opravit sešity, že prý znám novou gramatiku více než oni.

Zprvu jsem vytrpěl dost výsměšků, posměchu, ba i ignoranci, že dnešní náboženská výchova nestojí za nic, že je přemrštěná, že pohádky z náboženství nemohou nikdy vychovat děti pro dnešní život, že se tím žádné dítě neřídí, že děti jen tak blamují a že z nich dělám nábož. fanoušky (děti totiž jdou za mnou). Teď to dělám tak, že si zvu na hospitace jiné p. učitele, kteří nejvíce pochybují. Zatím vždy vyšli po hodině z mé třídy s jiným úsudkem.

Nechal jsem jednou po škole 3 děvčata z 5. třídy. Půjdu po vyučování do třídy a místo 3 děvčat tam zůstala celá třída. Abych prý jim zas něco pěkného z náboženství vypravoval...

Připravuji oslavu 28. října... Děti na mě vyzvání chodí navštěvovat nemocné. Samy se při vyučování zapisují, kdo uměl, co kdo zapomněl nebo provedl, ve vyšších třídách se žáci sami zkoušejí a tak podobně.

Jedna vlašťovka jara nedělá, řekne si mnohý. Vím. Vím i to, že takhle pracuje víc mladých kolegů, odchovanců řádového pedagogia. Abstrahuji z toho tolik:

1. Je potřebí s kolegy odpůrci jednat vlídně. Ukazovat lásku. Vyhovět jim, kde lze. Ukazovat, že katolictví není nevrlé, v osobním styku nesnášenlivé. Prokazovat jim skutky tělesného i duchovního milosrdenství, přesvědčovat skutky, vlídně, bez hádek.

2. Je potřebí využívat všeho, aby děti šly za námi. Nevychýbat se oslavám. Je s tím práce, ale náš vliv tím ve škole stoupne.

3. Užívat i při vyučování náboženství moderních prostředků: závodění, samoučení, vzájemného zkoušení, vésti děti ke skutečnému prožívání náboženství.

Ale nemohu si odpustit, abych ještě něco nepřipomněl. Kdybych měl v moci udělení všelijakých odměn a vyznamenání, odměnil bych především takového mladého kolegu, který takto pracuje. Dávat vyznamenání za dožití určitého počtu let nemá smyslu. Odměna musí být pobídkou. Také v našich organizacích by se měli na přední místa dostávat takoví lidé, kteří pracují. V učitelských organizacích by měli být v čele lidé třeba mladí, jen když něco ve škole dokážou. Měli bychom tím začínati v katolických organizacích.

Japonský měnový a sociální dumping.

Úspěch japonské hospodářské expanse byl všeobecně připisován japonské dumpingové politice. Japonci se své strany se houževnatě brání proti této výtce. Naopak Japonsko prý jest jedinou zemí, která provádí klasickou hospodářskou politiku volné směny. Dumping prý spočívá v tom, že se vyvážá do ciziny za nižší ceny než ve vnitrozemí, a dále že vývozní průmysl jest subvencován státem. Japonsko prý nedělá ani jedno ani druhé. Byly o tom diskuse, celkem však převládlo přesvědčení, že jde aspoň o dumping de facto, byť i nechtěný, zkrátka, že Japonsko provádí v tom smyslu dumping, že vyrábí a vyvážá za lepších podmínek než ostatní země.

Velmi věcně posuzoval japonskou průmyslovou a vývozní politiku Arno S. Pearce, technický poradce Mezinárodní bavlnářské asociace (International Federation of Master Cotton Spinners' and Manufacturers Association, Manchester).

Dnes Japonsko má už 10 mil. včetně a 280.000 předacích strojů a vyvážá více než polovinu své výroby. Jest vůbec největším vývozcem bavlněných látek na celém světě a podle pořadí druhý dovozce surové bavlny. Ceny jejich látek jsou o 25 až 50 proc. níže pod evropským a americkým průměrem. Podle Pearseho příčina není v dumpingu. Skutečně nemůže být řeči o nějaké státní subvenci. Zato devalvace yenu umožnila 15 až 18proc. snížení výrobních nákladů. Zdánlivě pasivní obchodní bilance Japonska jest vyrovnána turistickým ruchem, příjmy obchodního loďstva a pojišťovacími obchody. Mzdy mužských dělníků nejsou při normálním kursu podstatně nižší než v některých krajích Francie, Italie a Československa(!). Během posledních let tyto mzdy stoupaly až 16násobně. Naproti tomu mzdy jsou velmi nízké u dělnice a mladých žen. Třeba pamatovati, že 63.4 proc. celého dělnictva jsou ženy a dívky. Na příklad v bavlnářských továrnách dostávají dělnice 1.55 šv. franků (asi 12 Kč). Tento obnos se jim však vyplácí jen částečně. Zbytek se dává buď na zvláštní spořitelní účet a částečně se posílá přímo z továrny rodičům těchto dívek. K tomu se ve zbytku ještě počítají náklady na byt a stravu ve velkoryse vybudovaných „kasárnách“. Mimo to existují pro dělnictvo zábavné a poučné podniky, které se vyrovnají nejlépe vystrojeným americkým podnikům. Pracuje se asi 8 a půl hodiny denně.

Japonci mají malé nároky, i zaměstnanci a ředitelé se spokojují s platy, které jsou jen malou částí našich obvyklých platů. Velký rozvoj jest připsati vyslovenému derinnému smyslu u Japonců vůbec, podle které stát jest vrcholem společnosti, pro kterou se jedinec a beznáročně pracuje. Komunismus není v Japonsku trpěn a také socialismus jest vystaven silnému státnímu tlaku shora.

Zato zisky japonských průmyslníků jsou záviděníhodné. Avšak dividendy jsou velmi nízké a proto se hromadí ohromné rezervy.

bavlny, které se vyvážá do Japonska 80 proc. Anglie musila ustoupiti na kompromis: Japonsko se jen zavázalo odebrati tolik bavlny od Indie, kolik tam dováží textilii. Také v dominiích se projevovaly odlišné zájmy. Sice i tam trpěli japonským dumpingem, na druhé straně nejsou však ochotni umožniti anglický dumping. Jsou to zvláště dominie, které vyvážejí velkou měrou potraviny a suroviny. Tyto protiklady mezi průmyslem dominií a Anglií byly zřetelné zvláště na jednáních ottawské konference.

Nelze se divit, neboť britské kolonie a dominie jsou přímo zainteresovány na japonském trhu. 25 proc. dovozu do Japonska pochází z těchto zemí, na prvním místě z Austrálie, pak z Indie a potom teprve z Anglie a na čtvrtém místě z Kanady. Japonsko dováží odtamtud 25 proc. potřebné bavlny a železa, skoro 100 proc. vlny a pšenice, 50 proc. železných minerálií a 66 proc. kaučuku. Průmyslová a zemědělská krize zvyšuje význam japonských nákupů. Proto dominie se obávají represálií se strany Japonska. I v Anglii rozvážnější kruhy upozorňují na nebezpečí příliš ostrého postupu proti japonské expanzi, jelikož Japonci by mohli nakupovati suroviny od zemí mimo britské imperium. Tak Japonsko využívá velmi takticky vnitřních rozporů britského imperia a burcuje proti anglickým vývozcům farmáře a monopolisty surovin v dominiích a koloniích. Konečně má zvláštní zájmy o Japonsko i anglické válečné loďařství. Japonsko jest totiž jeden z největších odběratelů anglického zbrojařského průmyslu. Stačí tato data:

Zbrojařský vývoz z Anglie do Japonska:

	v 1000 angl. librách	v proc. celkového anglického zbrojařského vývozu
1929	130	2.6
1930	188	4.7
1931	229	6.9
1932	322	9.7

Ale i Japonsko samo ztrácí pro Anglii význam. O tom svědčí tento vývoj obchodních styků mezi oběma zeměmi:

	1929	1930	1931	1932	1933
	(v 1000 liber šterlinků)				
Vývoz Anglie do Japonska	13.435	8.229	6.187	5.730	4.428
Reexport	207	168	145	109	152
Dovoz Anglie z Japonska	9.132	7.820	6.953	6.695	7.228
Saldo	+4.510	+577	-621	-856	-2.648

Bývalá aktivní obchodní bilance s Japonskem se stala pro Anglii nyní trvale pasivní.

Japonské firmy jsou velmi spóživé a vyhýbají se meziobchodu. Všude platí jen zdatnost. Strýčkovská protekce tam prý vůbec neexistuje. Celkem firmy nakupují suroviny ve velikém množství a platí hotově, čímž dostávají velmi výhodné ceny. Pojem obchodního tajemství v Japonsku neexistuje. Firmy se zpravují navzájem o eventuelních výhodných možnostech vývozu a dokazují národní solidaritu, která nám Evropanům právě chybí. Stát podporuje prodej v cizině zřízením zahraničních misí, které zastupují stejně všechny firmy. Vzájemné podbízení firem v cizině vůbec neexistuje. Textilní stroje si vyrábějí doma a celý proces výroby jest zařízen na standartní zboží, což právě umožňuje levnou cenu. Součet všech zde vypočtených výhod tvoří cenovou diferencí ve prospěch japonského vývozu. Při dobré vůli některé z těchto čteností daly by se provést i v Evropě. Mimo to Japonci umějí se velmi rychle přizpůsobit změnám podmínek. Tak na obtíže, kladené s evropské strany na expansi japonského zboží, odpověděli ihned dorozuměním s Čínou, a dnes bojkot japonského zboží v Číně už úplně přestal.

Japonci vědí velmi dobře, že Evropa se musí bránit, a jsou prý nakloněni k dohodě. Avšak jednání s Lancashirem ztroskotalo pro přemrštěné požadavky anglického průmyslu.

Zvláště nutno zdůraznit, že podpora japonského vývozu se zakládá na kolektivistické myšlence. Střední a malé podniky hrají velkou roli v japonském průmyslu a jsou sdruženy korporativně. Stát prohlašuje jejich usnesení, pokud se zakládají na většině, za

povinné pro celé dotyčné odvětví. K financování nových odbytišť eskontuje jim stát směnky až k 70 proc. obnosu. Japonský malo-průmysl sestává z více než 400 sdružení, které vyvážejí více než velkopřmysl. Jak vidět, Evropa by se mohla zde mnohemu přiučít, zvláště pokud se týče organizace a státní podpory. I v Evropě musí dojít ke kolektivistickému nákupu a prodeji, jestliže chceme zdolat japonskou konkurenci. Neobejde se ovšem ani bez snížení životní míry. Podle Pearse potrvá to ještě 60 let, než Čína bude stejnou měrou zindustrialisována, pak ovšem nastane největší hospodářský boj pro Evropu. Dosud docílené úspěchy Japonska stačí, abychom si mohli domyslet dosah industrialisace Číny.

Neuplynul ani rok ode dne, co generál Smith z Jihoafrické unie prohlásil, že těžiště budoucích bojů bude mimo Evropu, a upozornil na rostoucí nebezpečí v Africe a na Pacifiku, volal po spolupráci Anglie a Ameriky. Jeho varování málokdo doopravdy rozuměl. Dnes se už splňují první náznaky. Máme habešskou válku, máme nový spor, který hrozí vypuknouti nedávným osamostatněním Filipinských ostrovů, o které se budou rvát Anglie a Japonsko, a stejně dnešní hospodářský a politický stav Číny a dotyčná jednání mezi Anglií a Japonskem nám nevěstí nic dobrého. Dnes už vidíme, jak úkoly, které čekají Evropu v budoucnosti, budou velice usnadněny přimknutím se Ruska k Evropě, nicméně však nebezpečí, která nám ličí dr. Rudolf Cícvárek ve svých „Asijských problémech“, se nám narýsují čím dále tím zřetelněji.

Dr. Frant. Cinek:

Velehrad víry.

Mohutné sídlo Svatopluka kleslo,
Velehrad víry bez pohromy stojí.

Velehrad náš ten rozkvétá vždy znova,
nížádná moc už nám jej nerozbojí.

Apoštolů to dílo požehnané,
dědictví otců zachevej nám, Pane!

Přes nedořešenou otázku polohy původního Velehradu a metropolitního chrámu sv. Metoděje, má nynější Velehrad ojedinele významný vztah k náboženskému dílu našich slovanských věrozvěstů a k jejich duchovnímu odkazu.

Třebas nejnovějšími vykopávkami prokazuje se stále závažněji, že dnešní Velehrad souvisí i místně s polohou starého Velehradu a bohaté nálezy z doby říše Velkomoravské na Starém Městě opravňují k závěru, že zjišťované pozůstatky mohutného osídlení z 9. stol. v blízkosti Velehradu s velkou pravděpodobností jsou zbytky významného hradu z doby Svatoplukovy s hlavním kostelem moravským a hrobem sv. Metoděje, přece neváháme důrazně tvrdit, že duchovní význam dnešního Velehradu tkví popředně a podstatně nikoli v místním, nýbrž v myšlenkovém vztahu k středisku apoštolské působnosti našich věrozvěstů.

Základem toho, co zůstalo přes 700 let upjato ke zdem našeho Velehradu, není výlučně pouhá hmotná lokalizace, nýbrž **myšlenka — idea cyrilometodějská.**

Proto duchovní význam dnešního Velehradu je podstatně nezávislý na jakémkoliv řešení polohy hledaného hradu velkomoravského a stoliční svatyně Metodějovy.

Velehradský klášter a chrám, vybudovaný po ztroskotání původního Velehradu moravským markrabětem Vladislavem Jindřichem a jeho bratrem českým králem Přemyslem Otakarem I. koncem 12. a počátkem 13. století na místech, jež dříve podání spojovalo s hlavním působištěm sv. Cyrila a Metoděje, vyrostl prozřetelnostně v **nejpamátnější pomník** díla slovanských apoštolů, kolem něhož po staletích zmatků a rozkladu soustředilo se neméně prozřetelnostní úsilí o dobudování a dokonale uskutečnění veliké myšlenky našich apoštolů, jak u nás, tak v celé rodině Slovanstva.

Tento Velehrad s velebnou basilikou mariánskou zachoval nám drahé jméno slavného hradu velkomoravského i metropolitního chrámu sv. Metoděje, stejně zasvěceného Matce Páně. V příboji zmatků zůstal kamenným výkřikem, neumlkajícím mluvčím, který přes staletí spojuje potomstvo cyrilometodějské s dílem i myšlenkou slovanských apoštolů.

Velehrad velkomoravský, cyrilometodějský, padl. Rozmetala nám jej v ssutiny zloba nepřátel, ale tento Velehrad jej **vzkřísil**, duchovně obnovil.

Je to Velehrad víry.

Jím žije u nás památka sv. Cyrila a Metoděje i jeho odkazu. Je to tlumočnick jejich ideje, kterou před zapomenutím chránil a po dobách úpadku učinil krystalizační osou našeho duchovního obrození i pružinou všeslovanské sjednocovací a misijní práce podle záměrů sv. Cyrila a Metoděje.

I když nebyl velehradský chrám a klášter přímo zbudován jako duchovní památník díla sv. Cyrila a Metoděje (bylť jako jiné cisterciácké kláštery a chrámy založen na počest Panny Marie), prozřetelnostně zachytil památku odkazu cyrilometodějského a zůstal budoucím věkům nejmohutnějším jejím mluvčím.

Duchovní synové sv. Bernarda, „cisterníka Mariína“, přinesli sem z duchovního prostředí románského západu žhavé zanícení pro kult mariánský, navázali bezděky na dílo slovanských věrozvěstů, poslů Cařihradu, města Mariína, misijních vyslanců křesťanského Východu, kde nejprve jako v jarní zahradě Církve rozkvétala úcta mariánská, kde vyvstali největší obránci kultu Matky Boží, kde užíraly nejsladší plody starokřesťanské mariánské lyriky.

V cisterciáckém monastýru velehradském vyrůstá v 13. století mohutná štěpnice úcty mariánské. V tomto moravském Jasnodolu (odnoží jihofrancouzské kolébky řádové Claireveaux — Clara vallis) družiny Bernardovy zaštipena západní duchovní škola pronikavě oživeného kultu mariánského, jímž prozřetelnostně zaštitěno a v základech upevněno misijní dílo soluňských věrozvěstů ve svém hlavním duchovním jádru.

Úcta mariánská, jak ji k nám přinesli v duchu ryzích starokřesťanských východních tradic sv. Cyril a Metoděj a jak ji rozdmýchávali v předním a nejpamátnější moravském monastýru žáci mariánského apoštola křesťanského západu, sv. Bernarda, je hlavním vnitřním svorníkem duchovních statků křesťanství a přes pohromy rozkladu dodnes drahocenným pořítkem vízícím Západ s Východem i zárukou naděje na obnovu někdejší jednoty.

A právě v památném klášteře moravském, spojením podáním s hlavním působištěm slovanských apoštolů i s památkou na mariánský synodální chrám Metodějův, tající jeho ostatky, ožívá moené ohnisko úcty mariánské, která pak bohatě se rozmáhá celou Moravou a proniká jako nejvýraznější znak náboženskosti této země.

Nezůžujeme-li příliš svých výsledků s hlediska číže přirozeného, snažíme-li se pochopit velikou myšlenku obecnosti Církve Kristovy a díváme-li se zpět okem víry v Prozřetelnost, vidíme, jak naši věrověsti, apoštolé ryzí křesťanské obecnosti v protivě s tehdejší byzantskou úzkoprsostí a omezeností souvěkých národů západních (vždyť právě ve své obecné lásce křesťanské obětivali se za pohrdané Slovy) našli po násilném přerušení a oslabení svého díla právě v hlavním působišti svém pomocníky v řeholních bratřích Západu.

Jako sv. Cyril a Metoděj, učení a svatí mnišští řečtí velcíáni, přinesli sem z východního mezinárodního mnišského střediska bithynského Olympu, ohniska křesťanského ducha prvních století, ryzí nauku křesťanskou, nedotčenou úpadkovým politickým partikularismem byzantským, tak žáci nejslavnějšího západního reformátora řeholního 12. století a obnovitele ducha staré západní řehole benediktinské sv. Bernarda, nesou sem oheň zápalu pro evangelickou plnost života křesťanského.

Co zde započal Východ, dolévá Západ, křísící v řeholi Bernardově touhu po dokonalém pokřtění a posvěcení světa.

Náboženská situace v proletariátu je neutěšená. Z odborové nisovaného dělnictva v československé republice k 31. I roku 1932 bylo organizováno v odborových organizacích vy socialistických (soc. dem., národní soc., komun.) 56,95 % všech 4 křesť. odborových organizací dohromady 8,27 % ostatní v organizacích, které v nejprůběžnějších případech mohou označeny jako nábožensky bezbarvé. — Z 5.902 mužů, jejichž manželství byla rozložena v roce 1932 v ČSR, bylo dělníků a nádeníků 43 proc., se zřizenci dokonce 56 proc. V dělnických čtvrtích Prahy, Plzně, Mor. Ostravy a j. průmyslových měst bývá vysoké procento obyvatel bez vyznání. — To není nějaká výjimečná situace. Na celý kulturní svět vztahují se trpká slova sv. Otce: „Le plus grand scandale du siècle dernier, c'est que l'Eglise, en fait, a perdu la classe ouvrière.“ Podobně S. Congregatio Concilii 5. VI. 1929: „Náboženská apostasie, vyvolaná v masách dělnictva, je nesporný fakt, který nutí k přemýšlení.“ Příčiny: roztrpčenost proti hospodářskému a sociálnímu utrpení proletariátu. Všeobecná tendence náboženského odklonu, stále širší a intenzivnější pronikání laicisace: „stojíme tvář v tvář světu z velké části téměř znova propadlému pohanství“ (Q. A. 141). Církev líčena jako spojenýn s kapitalismem, jako šířitelka „opie národů“, jako spoluutlačovatelka proletariátu. Propaganda bezvěří se děje velmi důmyslně, velmi intenzivně, často i velmi násilnický.

Dr. B. Vašek.

Tentýž zápal, který vedl urozené a učené syny náměstka soluňského vojvody do monastýru olympského a odtud do služeb velkého misijního díla v Slovanstvu, ovládá o tři století později po éře úpadku syna burgundského rytíře Tecelina z Fontaines a pudí jej k obrovité duchovní obnově Západu.

A tento chudičský, světu odumřelý, úmrtvami ztrýzněný, více umrlci než živoucím člověku podobný francouzský mnich a asketický veleduch křísí reformou ochablého života řeholního ducha pokání a plamenně volá rozbourený a rozdrásaný křesť. Západ k návratu k duchu evangelia.

Ze svého kláštera (zvaného druhým Římem 12. století) zasahuje pronikavě do rozháraných poměrů Evropy, je rádcem, smírcem a rozhodčím ve sporech, různých a rozkolech, jež drásají křesťanský Západ a celou církev. Až ke kormidlu lodice Páně, kterou řídí posléze řeholní jeho odchovanec, proniká jeho mocný vliv.

Je zřejmě prozřetelnostním oprávcem domu Páně, omilostněným věstcem Božím, Janem Křtitelem 12. století. A zápal pro křesťanskou dokonalost prvotního století, jenž rozlévá se z jeho řeholního Jasnodolu, proniká ještě za jeho života přes Německo do Čech (kdež vznikají cisterciácké kláštery v Sedlci, v Nepomuku a v Plasích) a posléze i na Moravu.

Těch 12 duchovních synů Bernardových, kteří za půl století po jeho smrti přicházejí z kláštera plasského 11. listopadu 1205 do údolí mezi poslední výběžky chřibských hor opodál tržné osady Velehradu a začínají mýtit lesnaté stráně a odvodňovat bažinaté dno darovaného úvalu, jsou dělníci Boží, které posílá Prozřetelnost ze Západu na nedoorané liché mnišských věrozvěstů z Východu.

Moravský Přemyslovec, markrabí Vladislav Jindřich, syn Vladislava II., který otevřel brány Čech západním duchovním řádům, uvádí na Moravu syny Bernardovy. Očekává od nich zpevnění křesťanské víry země, v níž křesťanská osvěta vzala počátek. Slibuje si povznesení duševní i hmotné kultury svého rodového údělu. Věhlas řádu, stojícího na vrcholu vážnosti a obliby, slibně to zajišťuje. Cítil sv. Václava a horlil pro účtu mariánskou (v erlauském údolí štyrském založil mariánskou votivní kapli, z níž vzniklo slavné poutní místo Maria-Celly, jak jméno mor. markrabě s letopočtem 1200 dosud nad portálem kaplice hlásá) zakládá (ob reverentiam beatae virginis Mariae) velehradský mariánský svatostan, kolébku moravské řehole cisterciácké a primiciální klášter zemský, jímž měl prozřetelnostně ožít ztroskotaný Velehrad. Za 700 let bude psát zbožný kronikář velehradský: „Tímto činem postavil sobě Vladislav pomník veliký, slávy nehynoucí, ač nástrojem byl pouhým vševládne Prozřetelnosti Boží. Neboť tento klášter velehradský opanoval a zachoval nejenom jméno „Velehrad“, nýbrž i vznešený úkol bývalého Velehradu královského. Na tomto Velehradě klášterním Metodějovo požehnání v ovoci svém zůstává napořád...“

(Z chystané studie „Duchovní tvář Velehradu“ dal nám autor k dispozici tuto staf. Práce vyjde na jaře nákladem Družiny literární a umělecké v Olomouci.)

Před revisí ottawské dohody?

Ohromující vítězství liberálů při posledních parlamentních volbách v Kanadě, kde se stali nejsilnější stranou se 174 mandáty proti dosavadním 87, a konservativci získali jen 42 mandátů proti dosavadním 138 poslancům, mělo silný ohlas zvláště v britských hospodářských kruzích. Vynořuje se totiž otázka revise ottawské dohody, což by mělo nedozírný význam pro světový obchod s anglickým imperiem a ne v poslední řadě by zajímalo i Československo.

Porážka konservativní strany byla bezpochyby zaviněna hospodářskou politikou jejího vůdce Mr. Bennetta. Doufal, že protekční politikou zajistí Kanadě nejen velké zisky, nýbrž i vysoké mzdy a velkou zaměstnanost. Navzdor tomu však hospodářská deprese v Kanadě se přistříla dále. Proto Mr. Bennett zahájil velkorysou politiku v rámci britského imperia. Nabídl na velkobritské konferenci v Londýně roku 1930 Anglii preference pro anglické zboží, kdyby Anglie zavedla clo na dovoz zahraničního obilí. Když však se anglická vláda přesvědčila, že Mr. Bennett chtěl zavést „preferenci“ pro anglické zboží tím, že zvýší clo na zahraniční zboží, místo aby snížil clo na anglický dovoz, které beztoho bylo prohibitivní, vláda se za to poděkovala.

Mr. Bennett měl přece štěstí. Roku 1931 nastoupila nová anglická vláda, nakloněná myšlenkám výstavby anglického imperia. Tak na popud Mr. Bennetta byla svolána v červenci 1932 nová konference anglických dominií, a to v Ottawě, sídle na Bennetově. Tam konečně anglická vláda splnila výše uvedené požadavky, aniž by za to dostala zvláštní výhody pro dovoz do Kanady. Podle odborných anglických kruhů výsledek ottawské dohody pro zájmy britského imperia nebyl zvláště veliký a působil jen tolik, že malá část zamořského obchodu imperia se dostala z cizích států do rukou dominií. Zase podle anglických národohospodářů největší zisk z toho měla jen Kanada. Přesto však hospodářská deprese nastala a byla zhoršena devalvací amerického dolaru. Pozdější hospodářské oživení U. S. A. sice účinkovalo také pomalu v Kanadě. Ale už to bylo pozdě. Měsíc před parlamentními volbami Mr. Bennett uveřejnil nový politický program, který byl věnován zvláště sociálním otázkám. Všecko bylo marno. Mr. Bennett zničil, jak vidět, svou vlastní stranu.

Nový vítěz, vůdce liberálů Mr. McKenzie King, zahájí v Kanadě, jak se očekává, úplně novou hospodářskou politiku. Jeho prvním cílem jest liberální celní politika a zvláště revise ottawské dohody. V Anglii jásají nad jeho vítězstvím zvláště zastánci „free trade“, t. j. zastánci klasické anglické hospodářské školy pro volnou směnu, založené Adamem Smithem, a poukazují na to, že na světě existuje nyní aspoň jedna vláda, která bude zcela oddaná myšlenkám volné směny. Vítězství Mr. Kinga bude prý signálem k přeorientaci hospodářské politiky anglického imperia a opuštění politiky „zavřených dveří“, která byla zahájena ottawskou dohodou. Mr. King souhlasí s tím, jak Mr. Baldwin definoval už v Ottawě původní cíl tamní dohody: expanse obchodu mezi členy imperia, ano, ale nikoliv zúžení obchodu britské říše s cizinou. —

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Unionistický kongres na Velehradě v r. 1366. Ústřední Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje rozhodl na poslední poradě, aby příští rok byl na Velehradě unionistický kongres. Má se konati ve dnech 16. až 20. července, aby mohli se dostavit i referenti z Říma. Podle liturgické tradice sjezdů unionistických budou slavné bohoslužby hláholské, řecko-východní a byzantské. Každého večera budou eucharistické pobožnosti. Přednášky budou jen dopoledne na témata dogmatická, liturgická a historická o životě a kultu cyrilometodějském a časových otázkách. Odpoledne byly by porady odborníků a populární kurs pro kněze a bohoslovce. Večer skioptikonové přednášky. Zvolena užší přípravná komise sjezdová. Z Jugoslaviie je již ohlášena velká pout na Velehrad.

Pro větší ctění sv. Cyrila a Metoděje na Slovensku. Z podnětu slovenských delegátů na schůzi Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci má být vyvinuto úsilí, aby na Slovensku byl svátek cyrilometodějský více slaven a úcta slovanských apoštolů více šířena.

Katolická universita v Solnohradě. Již za Dollfusovy vlády byl odhlasován zákon o zřízení, vlastně obnovení slavné katolické university v Solnohradě. Na prvním katolickém sjezdu německém r. 1848 bylo jednáno o jejím otevření a od té doby se o ní často krát psalo. Dollfuss konečně provedl to, na co se nezmohla katolická monarchie rakousko-uherská. Nebyla-li dosud universita otevřena, stalo se tak proto, aby byl co nejlépe zajištěn její finanční základ. Ale jak sděluje „Katholische Kirchenzeitung“, bude zákon praktikován co nejdříve, a to tím, že budou zahájeny přednášky na filosofické fakultě. Bude to jakási akademie na způsob akademie sv. Alberta Velikého v Kolíně, která byla založena před čtyřmi lety. Bude zřízeno pět kateder, a to pro vědeckou analýsu duchovních proudů současné doby, pro srovnávací studium moderní filosofie v poměru k tomistické nauce, pro katolické učení o státu a filosofii historie. Průpravou jsou „universitní týdny“, které jsou již pořádány pět let, a v nichž přednášejí měsíci vědci rakouské i cizí. Letošního roku bylo přednášeno o bohosloví, písmu a historii. Z theologie byla věnována hlavní pozornost mystice, poněvadž právě moderní lidé se obírají hodně touto svatou vě-

dou. Ostatně četné moderní problémy potřebují mystického světla, mystiky jako vůdce. Duch lidský nalezne pokoj jedině v syntese modlitby a života, v rozmluvě člověka s Bohem. V historii se jednalo o Recku a Římě jako předchůdcích západní křesťanské vzdělanosti, o prvním utváření kulturní jednoty křesťanských národů a o vstupu germánských národů do křesťanské západní oblasti. Evropská civilisace je výslednicí splnutí přístěhovačských národů a myšlení jejich a proniknutím zjevnou naukou křesťanství těch různých rozptýlených ideologií. Jen v křesťanské syntese našla tato vzdělanost řád, klid, schopnost expanse a pokroku. Opuštěli lidstvo cestu, kterou takto nastoupilo, zřítí se do propasti. V třetí otázce šlo hlavně o moderní formy států, o ideu práva mezinárodního a o postavení církve ve světě v důsledku poválečných konkordátů. K.

Náboženská statistika Švýcarska ve srovnání s minulostí. Roku 1860 bylo ve Švýcarsku 1,478.591 protestantů, 1,021.821 katolíků, 4216 židů a 5866 příslušníků jiných vyznání. V roce 1930 je 2,330.336 protestantů, 1,666.317 katolíků, 17.973 židů a 51.774 ostatních (včetně bez vyznání). Z těchto čísel vyplývá vzrůst protestantů o 58 proc. a katolíků o 63 proc. za těch 70 let. V procentech z počtu celého obyvatelstva stoupli katolíci z 40.7 proc. na 40.9 proc. Pro péči o roztroušené katolíky mezi protestanty uvnitř země mají švýcarské katolíci „Vnitrozemské misie“, které v roce 1934 podporovaly 257 misijních podniků, z toho 154 diasporových far a 69 jiných bohoslužebných stanic. Přesto, že je krize, dali švýcarské katolíci na toto dílo 362.965 švýcarských franků na řádné a 175.281 švýcarských franků na mimořádné výdaje.

Drobnosti. Ve Stuttgartu vycházel již sto let katolický list „Das deutsche Volksblatt“, který se po roku sedmdesátém stal listem centra. Dnem 1. listopadu byl tento list zastaven. — Ve Vídni byly posvěceny nové budovy velkého katolického listu „Reichspost“. Slavnosti se účastnil kancléř dr. Schuschnigg s ministry a četné významné osobnosti veřejného života. Vysvěcení provedl arcibiskup vídeňský, kardinál Innitzer, který pronesl i řeč o důležitosti katolického listu. Život „Reichspostu“ byl dosti těžký za éry liberalismu. R. 1922 byla tiskárna zapálena, ale dnes je list již zase

pěkně vybudován. — Příští Sociální týden francouzských katolíků se bude konat příštího roku ve Versailles od 20. do 26. července. Bude se na něm jednat hlavně o sociální činnosti katolíků na periferii velkých měst. — Před 40 lety byl připojen k Francii Madagascar. Francie chce oslavit to výročí co nejokázaleji. Je zajištěné, že současně se jedná v Římě o blahorečení francouzského misionáře, který první přinesl na Madagascar radostnou zvěst evangelia a postavil tam mučednickou smrt. — Japonský archeolog Honda našel na ostrově Amakusa 379 katolických hrobů z r. 1574, tedy počátku křesťanství v Japonsku. V XVI. stol. byl celý poloostrov křesťanský. — Německá knihkupectví zahájila zvláštní dumping: Na nátlak ministerstva propagandy se rozhodla snížit kup-

cům z ciziny cenu knihy o 25 proc. Je to namířeno hlavně proti knihkupcům a vydavatelům německým v Rakousku a Švýcarsku. Rakousko se asi bude bránit tím, že uvrhne na každou knihu z říše cto 25 procent.

Celibát zradou německé rasy. Protikřesťanský časopis „Der Durchbruch“ prohlásil, že kněží, mniši a řeholnice jsou pro celibát a slib čistoty vlastně zrádci německého lidu. Vypočítává, že „papežská armáda v Německu“ čítá 120.741 lidí, z toho asi 15.000 mnišů, 84.000 řeholnic a 21.000 světských kněží. Počítá-li prý se na jednu rodinu 3—4 děti, znamená prý celibát úbytek natality za jednu generaci 400.000 osob.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Dantovo peklo zfilmováno. V USA vytvořili film podle Danteho „Božské komedie“. Režie přidržela se při zobrazování pekla hlavně kresb Doréových. Filmováno bylo v roklích Sierra Nevada, kde rozlita pravá moře petroleje a zapálena. Příprava filmu trvala 13 měsíců, filmování samo 6 měsíců.

Katolické školství v Holandsku. Na počátku XIX. stol. měl stát absolutní moc nad výchovou mládeže. Byl to stát protestantský a vše nasvědčovalo tomu, že se nebude chtít zřítí svého protestantského ražení. Ovšem katolíci nechťeli jen tak ustoupit a tak se rozpoutal tuhý zápas, který trval plných 120 let. Je možno rozlišit v něm tři období. První končilo rokem 1848 a školství bylo v něm neutrální, ale ta neutralita vypadala podivně a těžce ji nesli nejen katolíci, nýbrž i protestanti. Celá Evropa byla tehdy rozvrácena revolučními ideami a spousta tajných společností užívala všech prostředků a všech sil, aby podvrátily náboženský a křesťanský základ v duších, hlavně v duších dorůstající mládeže. Toto nebezpečí cítili dobře i katolíci i protestanti a odtud zvýšený boj za konfesijní školu. Vilém I., který tehdy vládl nad Holandskem a Belgií, nepřál katolíkům, jeho nástupce, Vilém II., byl již spravedlivější a tak v konstituci z r. 1848 je již obsažen čl. 194, který zní: „Vyučování je svobodné pod autoritou státní.“ Od r. 1848 byl tedy stav takovýto: Škola státní je neutrální. Mimo ni mohou být zakládány školy svobodné, které mohou podporovat obce, ovšem s podmínkou, že do nich mohou docházet děti různých náboženských vyznání. R. 1858, kdy byl ratifikován zákon z r. 1848, existovalo v Holandsku 3.473 obecných škol, z nichž bylo soukromých 957 a 25 jich bylo podporováno obcemi. R. 1876 bylo již soukromých škol 1.095 z celkové počtu 3.826 a subvencí jich bylo 120. Ovšem ani katolíci ani většina protestantů nepovažovali tento stav za definitivní a konečně dosahují zákonem z 8. prosince r. 1889 další výsady: Svobodné školy mají právo na státní podporu.

Od té doby přibývá svobodných škol. R. 1912 jich bylo 2.121 s 10 tisíci 714 učiteli a 365.887 žáky. Státních škol bylo v téže době 3.313 se 16.605 učiteli a 566.867 žáky. Státní subvence soukromým školám byla ovšem daleko nižší, než školám veřejným a proto katolíci se r. 1913 spojili s protestanty a po vítězství dubnových volbách byla nucena vláda jmenovat komisi, která by vypracovala nový zákon. Dne 9. října 1920 vstoupil v platnost. Ministr Viser jej obhajoval těmito slovy: „Hlavní myšlenka, která vedla k revizi čl. 192, je tato: Abychom předešli méně poutivé konkurenci, musíme finančně postavit obě školy na stejný základ.“ Školské zákonodárství v Holandsku vychází s hlediska, které o několik let později zastával ve své encyklice Pius XI., že totiž v prvé řadě rodině přináležejí právo i povinnost pečovat o vzdělání dětí. Když podněty rodičů nejsou s to vydržovat školu, má stát povinnost dát dětem dostatečné prostředky ke vzdělání. Stát přiznává stejná práva oběma školám, když vyhovují určitým podmínkám. Všechny výlohy hradí stát. Když se nějaké sdružení rozhodne vystavět školu, udělá rozpočet, který obec uhradí. V záporném případě má ona společnost právo odvolat se ke státu. Zákon vyžaduje, aby do této školy chodilo aspoň 100 dětí ve městech se 100.000 obyv., 80 ve městech nad 50.000, 60 nad 25.000 a 40 pod 25 tisíc obyvatele. Učitele platí stát. Ředitelé soukromých škol jmenují učitele, kteří musí mít maturitu z učitelských ústavů. Od r. 1920 počíná třetí období ve vývoji školské otázky v Holandsku. R. 1923 navštěvovalo státní školy 527.000 dětí, ale školy svobodné 562.000. Na katolických školách bylo r. 1913 195.000 dětí, r. 1930 již 416.000. Na školách středních není vyrovnání provedeno úplně. Stát platí svobodným školám 80 proc. výdajů na učitele a 75 proc. na ostatní potřeby. Holandsko bývá kladeno za vzor, pokud běží o rozřešení školské otázky, a to plným právem. Katolíkům je tam něco přes třetinu. Školské zákonodárství holandské bylo vzorem pro Německo a řešení z r. 1930 se hodně podobá řešení holandskému. K.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Křesťanské odborové organizace v Československu. V Říšské odborové radě křesť. organizací dělnických a zaměstnaneckých jsou sdruženy organizace v Čechách a v zemi Moravskoslezské, pak německá křesťanská odborová centrála ve Svitavách a lidové odbory na Slovensku. První tři ústředí konala letos na podzim valné sjezdy. Křesťanské odborové organizace v Čechách mají 21.720 členů (z toho 12.981 mužů a 8.739 žen). Moravskoslezští odbory (s členy z lidových organizací na Slovensku) mají celkem 40.430 členů (z toho mužů 32.379, žen 8.051). Protože německých odborů je 38.188 (z toho 22.044 mužů a 16.144 žen), je v západních zemích republiky (včetně slovenských lidových odborů) celkem 100.338 (mužů z toho 67.424, žen 32.934). Připočtením odborů při Hlinkově straně dostaneme velmi silnou organizaci křesťanských odborů.

O racionalisaci našeho autoprůmyslu. Anglický příklad. Při zahájení pražského autosalonu porovnával dr. Jiří Hejda v Českém slově výrobní poměry našeho autoprůmyslu se stavem v Německu, a došel k závazným závěrům. Zatím co u nás při maximální kapacitě 30.000 vozů ročně (která není vůbec plně využita) potírá se 8 automobilek 25 typy a r. 1934 připadlo na jeden typ jen 327 vozů, v Německu autoprůmysl šel cestou fúzí: r. 1928 vyrábělo tam 27 továren 95 typů, a letos bylo už jen 16 automobilových továren s 51 typy. Při celkové výrobě 147.000 vozů v roce 1934 připadalo 2882 vozů na jeden typ. Proti dokonalé racionalisaci v soustředění výroby v Německu, vykazuje československá automobilová výroba jen další tříště. Zvláště náš malý trh potřebuje nutně důsledné racionalisace, jestli náš autoprůmysl nechce vyrábět na samé ziskové hranici, a někdy i pod ní. Skoro současně s pražským autosalonem byla však zahájena i v Londýně dne 17. října velká automobilová výstava, která se může chlubit rekordy v každém směru, jak ve výrobě, tak i ve vývozu a v domácí spotřebě. Stojí za to, upozornit zde i na anglický příklad tohoto důležitého průmyslu. Hlavní rekord byl dosažen ve vzrůstu počtu automobilů z 1.333.000 na 1.493.000. Celková anglická výroba se zvýšila ze 181.413 vozů v roce 1928 postupujícím vzrůstem na 301.300 vozů v roce 1935. A z této výroby dvě automobilky dodávaly více, než polovinu vozů, totiž nejsilnější závod Morris nad 100.000 vozů a závod Austin 80.000 vozů. 6 automobilůk dodávalo celkem 74 proc.

domácí spotřeby a začínají novou sezonu s 45 typy. Při tom se ještě poznamenává, že se zvyšuje počet typů, přes to, že přinese s sebou další zvýšení výrobních nákladů. Když s tím porovnáváme naši výrobu s 8 automobilkami a 25 typy, k tomu ještě s nízkým rozsahem výroby, pak je to skutečně na náš malý trh luxus, na který někdo musí doplatit. Před týdnem byla hlášena první fúze dvou našich továren, Ringhoffer—Tatra se zpětnou platností od 1. ledna 1935. Snad bude jejich příklad následován ostatními, aspoň ve smyslu vytvoření společného výrobního plánu. Je to v zájmu průmyslu, ale také branné pohotovosti našeho státu. —c—

Další hospodářské zlepšení v Belgii. V předloze k novému rozpočtu na rok 1936 nepomýšlí belgická vláda ani na škrt platů, ani na zavedení nových daní. Je to tím větší úspěch, jelikož hospodářská situace Belgie byla v březnu před provedením devalvace opravdu beznadějná. Zhroutení státních příjmů v prvním čtvrtletí tohoto roku dalo očekávat celoroční deficit ve výši 850 až 1250 milionů belg. franků. Ve skutečnosti však, díky devalvaci, deficit nepřevyšil letos 200 mil. belg. franků a snad bude dokonce jen 160 mil. belg. franků. A také tento deficit jest skoro výlučným následkem prvního čtvrtletí před devalvací. V novém rozpočtu na rok 1936 výdaje a příjmy činí obrát 10.300 milionů belg. franků, t. j. o 300 milionů více, než loni. Nesmí se však zapomínat, že preliminované výdaje na rok 1935 byly podceňovány a budou ve skutečnosti tak vysoké, jako v rozpočtu na rok 1936. Vyrovnání nového rozpočtu bylo už mnohem poklesem výdajů následkem ubývání nezaměstnanosti. Počet nezaměstnaných, který zůstal nezměněn v červenci a srpnu, vykazuje další nový pokles v září a říjnu. Proti 170.000 nezaměstnaným v červnu, bylo začátkem října jen 161.000. V příští zimě očekává se ovšem nové sezonní zvýšení počtu nezaměstnaných, ale podle dnešního stavu už nedosáhne 275.000 nezaměstnaných, největšího to stavu z minulých zim. I celková hospodářská situace vykazuje slibné oživení. Zvláště je to vidět u obrátové daně. Vůbec všechny nepřímé daně budou asi převyšovat stav z loňského roku o 860 milionů franků. I spotřeba elektrického proudu je dobrá: v červnu 1935 byla o 9 proc. vyšší, než ve stejném měsíci 1934, v červenci o 12 proc. a v srpnu o 14 proc. vyšší, než ve stejných měsících r. 1934.

Domáci:

Hodža premiérem. Přišlo to dřive, než se čekalo. Ale stalo se. Formální průtahy s jeho jmenováním děly se s plnou korektností. Uznáno obecně, že státu neprospívá karikovat protivníky, stanou-li se pak reprezentanty státu, a tak viděli jsme v tisku jen solidní portréty. Retušování podle politické příslušnosti. Místo ostřelování větší kalibry byla děla jen zamířena, třebaš nabita, přece zajištěna proti náhodnému vypálení. Hodža je politik-Slovák a zná dobře lidi. Dovedl odejít, aby zase přišel. Je ceněn skoro víc jak Slovák, než jako politik. Má vliv na slovenskou opozici. Jeho postavení v čelo vlády má také jiný význam. Nastal smír a nebude bojů o příštího kandidáta presidentství. Agráři mají ve vládě novou garnituru.

Zahraniční:

Polsko. Změnilo vládu, ale nezměnilo dosud metody vůči nám. Štvanice vyrazí jako boláky ze znečištěné krve lidí, kteří ovládají politiku a tisk. Štvanice v rozhlase katovickém s vymyšlenými a zkroucenými příběhy, šmokovské útoky polského tisku, až na malé výjimky, pekelné stroje a pokus vyhodit do vzduchu most, spojující Těšín Český s Polským, jsou málo vhodným melodramem slovenské vzájemnosti. Snad výzva čl. vysokých škol na polskou vědu, aby se našla společná základna k řešení domnělých nebo skutečných provin našich na Polácích, bude mít náběh k lepšímu. S polským národem nemáme diferencí.

Pod tíhou sankcí. 18. listopadu mají vstoupit v platnost sankce proti Itálii pro porušení Paktu o Společnosti národů vyvoláním války s Habeši. Je to komplex velmi složitých otázek a zasahujících dále, než se původně při sdělování Paktu snad myslelo. Moderní mezinárodní život je tak spolu spjat, že znamená provedení sankcí i značnou materiální škodu států, které sankce provedou. Itálie je zatím neústupná, ale činí opatření k šetření v zemi; netají se, že sankce jí ublíží. Bude se šetřit i na dovozu cizích knih, novin,

časopisů. Diplomatické jednání má povahu nezávislých informací. Nepočítá se, že tři hlavní velmoci blíže k jednání přikročí před 15. listopadem, dokud nebude po parlamentních volbách v Anglii. Vyčkávací taktika Habešanů a povětrnostní i terénní obtíže vysílají italské vojsko. Je otázka, bude-li státí výprava do Habeše za to, co Itálie tak nebo onak územně nebo mandátově získá.

Politický vývoj ve Španělsku. Od vyhlášení republiky v roce 1931 prodělalo Španělsko již 13 vládních krísí, což je jistě dost na zemi, kde vše vře. Poslední krise byla zvlášť podivná. Ministerský předseda Lerroux podal demisi celé vlády, byla utvořena nová, ve které zůstali všichni dosavadní ministři kromě Lerrouxa. Levičákům se nesporně podařil skvělý tah, neboť Lerroux svou autoritou udržuje pravcový blok a opozici držel v patřičných mezích. Ale tímto tahem nedosáhla levice plně žádaného cíle. Na banketu uspořádaném ke cti Lerrouxově, byl blok stran centra ještě více upevněn a lze se nadít, že pro příští nedaleké volby to bude znamenat velký náběh k vítězství. Dnes je již zřejmo, že ve Španělsku půjdou do voleb dvě mocné skupiny: na jedné straně pravcové a na druhé společná fronta všech stran levicových, od zahnarčističtějších a nekomunističtějších. Je patrné, že komunisté jsou poslušni rozkazu Moskvy, který na 7. sjezdu III. internacionály, konaném v srpnu v Moskvě, tlumočil sekretář Kominterny, Dimitroff, když mluvil o společné spolupráci všech socialistických skupin a poukazoval hlavně na Španělsko, kde je ta spolupráce zvláště potřebná. Předcházející vládě může Španělsko děkovat za mnohé. Soustavně zmenšovala dluh a výdaje, takže rozpočet, který byl dříve ve velikém nepořádku, se blíží rovnováze. Důvěra v národ roste, a to je nejlepším znamením pro budoucnost. Práce, vykonaná pro rovnováhu rozpočtu je tím záslužnější, že zahraniční obchod od ledna do srpna letošního roku velice poklesl. Tento pokles je zaviněn hlavně tím, že vlády, které jsou příliš zaměstnány vnitřními rozpory, nevěnují hospodářské politice tolik péče, kolik by jí měly věnovat.

C o ž i v o t d a l

Německý tisk nebude zastoupen na vatikánské výstavě tiskové? Říšskoněmecký ministr prapagandy dr. Goebbels prohlásil, že „upouští“ od toho, aby „německý tisk byl příští rok na vatikánské tiskové výstavě zastoupen katolickým církevním tiskem“. Znamenalo by to, že nebude katolický tisk Německa na výstavě vůbec zastoupen. Je však možno, že zastoupeny budou církevní věstníky diecézí, které jsou vlastně dnes jedinými mluvčími katolíků a ještě musí být opatrné. Je otázka, zda by je německá vláda při pokusu vystavovat ve Vatikáně nezakázala.

Střípky. Exekuční soud ve Vídni rozhodl, že k výkonu povolání stačí spisovateli úplně dvě plnicí pera, aby nedostal křeč do ruky. — Návod na idylickou sebevraždu najdete v letošním ročníku „Světozoru“. Přinesl totiž pojednání a fotografie míst, kde nejraději sebevrazi končí. — Psát historická dramata není maličkostí. Přehlíží to leckteří P. T. autoři a pak to dopadne takto: Fr. Zavřel, autor četných dramát, která se neudržela, napsal právě „slavnostní jevištní hru o dvou dějstvích, Jan Žižka z Trocnova“. Přivádí v úžas, jak Žižka byl vzdělaný v moderních vědách. Když mu říkají lichotky, jak vítězí, povídá: „Je to početní úkol, nic víc. Druzí sečítají a násobí. Já musím umocňovat.“ Možná, že bude příště Žižka v dramatech recitovati pojednání o balistice a místo Písma bude do boje nosit logaritmy. — Jeden pražský list otiskuje denně astrologické rozbory o šťastných a nešťastných dnech. Nepřekvapí,

založí-li strana, která onen list vydává, vzájemně podpůrný odborový spolek kartářek, jasnovidek, chiromantek atd. — Jinak dobrý a užitečný „Kalendář katol. studentstva“, vydávaný „Moravcem“, má v právě vyšlém ročníku dvě pěkné botičky, jenže nejsou do páru. Pak v kapitole o pseudonymech nedovíte se nic o katolických spisovatelkách (př. Sadvská, Tichá), ale je tu, že —asa— je značka Anny Sadecké. Nedodáno: redaktorky Poledního listu. Pro potěchu studentských srdcí je tu květomluva, v níž karafiat bílý značí „odznak antisemity“ (anno dazumal), a vlčí mák — „odznak klerikálů v Belgii“. No, maturita se z toho nedělá a při stříhání novin se už leckomu stal malér. — Jeden katolický deník přinesl obrázek rožnavského biskupa dra Bubiče s označením, že „bude podle zpráv tisku jmenován arcibiskupem v habešském svatém městě Aksumu“. Pak aby v Rožnavě začali baliti zavazadla na cestu do Habeše, když to nemá být jen titulární jmenování. — Nová odborová organizace v Praze: v denním tisku čteme zprávu, že bude zřízen klub lidových kuželkářů. Bude prý to „sportovně-charitativní sdružení“. Ta charita se asi týká ošetřování stavců kuželek. — Vdávala se absolventka filosofické fakulty a dceraška majitele velkozávodu uzenářského a realit. Brala si doktora práv, konceptního úředníka. Aby nebyla v titulech pozadu, měla na svaatebním oznámení titul PhDr.C. — Sovětští novináři, kteří byli návštěvou v republice, byli málem ošizeni, podle „Azetu“. Jen starosta města Brna Tomeš „prosadil alespoň prohlídku nové radnice a Špicberku“. Škoda, že jim neukázali Novuju Zemlju. Je to blíž.

Z k n i h a č a s o p i s ů

F. Vaněk: „Slovo včas!“ Příležitostné promluvy řada I. Nákladem „Kazatelny“ v Pelhřimově, tiskem fil. Čs. akc. tiskárny v Ces. Budějovicích. — Vaněkovy příležitostné promluvy „Slovo včas“ jsou básní v próze. Je to román Pelhřimovského děkana v homiletické formě. A spolu dějiny kraje a celé české země. A v celé knize, na každé straně a v každé větě se chvěje teplé, veliké srdce. Forma je propracovaná a skvělá, až úžasné prostá. Prostota je ideálem každého velkého básníka Mistra. Má aristokratický vkus. Jeho slova jsou hudební (symfonickou básní). Kdyby se mne někdo tázal, jaký význam pro český lid má kněz, čím prospívá kultuře a programu národa, dal bych mu místo odpovědi přečísti jeho „Slovo“. Ostatně zvětšil i Pelhřimov. A o sobě napsal lyrickou píseň. Namaloval svou vlastní duši

a své vlastní srdce. Motem jeho promluvy mohlo být slovo sv. Pavla: „Kdybych jazyky lidskými mluvil i andělskými, lásky však kdybych neměl...“ Lásky, řízené osvíceným rozumem a moudrostí, dýše však a sálá nejen z jeho literárních prací, ale vede celý jeho život, praxi, inspiruje jeho skutky a činy. Promluvy „Slovo včas“ pronášel a pak napsal velký člověk a kněz.

Josef Pospíšil, farář.

Pro školní knihovny:

Státní nakladatelství: M. Skořepa: Červánky, díl I. pro 3. post. ročník. Vhodná učebnice občanské nauky a výchovy, prostě psaná, dětem srozumitelná a bez zaujatosti. Cena 4.50 Kč.

Zd. Louda: Postupy kreslení (ve III. škol.

roce a ve IV. škol. roce). Vzorné ukázky promyšlených a proto napodobení schopných prací, přiměřeně motivovaných a vhodně odstupňovaných. Cena 10 Kč.

Pro globální metodu vydalo Státní nakladatelství pěknou čítanku „Čtení nejmenších“ s „Průvodcem“ pro učitele. Zdá se, že globální metoda přes všechnu nepřízeň se šíří. Je-li v ní co dobrého, bude to těžko potlačovat. Zmíněná učebnice je velmi pěkná, ač výběr článků by snesl korektury.

Také pro „Mladého počtáře“ (1. post. roč.) byl vydán „Průvodce“ pro učitele, který vykládá, jak počítance užívat. Přetisk některých obrázků z Jungbauera je trochu zastaralý. Bylo potřebí spíše uvést zábavné způsoby procvičování, kterých je v Jungb. dosti.

K. Hroch.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

E. St. Hertničan, Návrat k náboženským hodnotám obnovou svetového poriadku. – Mluva svědků Božích. – Katolíci a politika. – Sinus, Náboženství sociálně neutrální? – Jos. Papica, Jen kuriozita pro amatéry? – Dr. Fr. Skácelík, René Descartes či Tomáš Akvinský? – Viktor Šauer, O rasismu a antisemitismu. – Jiří Hlava, Potřeba organizační jednoty v lidové straně. – Dohoda o kooperaci spolků Katolické akce v Čechách. – Karel E. Vlček, Moderní poesie a čtenář. – Bořivoj Benetka, Křesťanská láska k bližnímu. – Hrůzy mexického pronásledování katolíků. – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. listopadu 1935. Ročník XVII. Číslo **22**

E. St. Hertničan:

Návrat k náboženským hodnotám obnovou svetového poriadku.

Môžeme zrejme pozorovať, ako zo dňa na deň vzrasta nielen medzi jednoduchým ľuďom, ale aj v kultúrnom svete všeobecná únava zo života, ktorá miestami vyvrcholí v pochmúrny svetonázor v pesimizmus. Mnohí štátnici vážne pochybujú, či Európa bude ešte môcť dať v budúcnosti ostatnému svetu kultúrny podklad a rámec. Je isté, že svetová orientácia sa od svetovej vojny značne zmenila. Politická úzkoprsnosť, ktorá rozbieja národy a štáty a ktorá vylučuje veľkorysú svetovú politickú orientáciu, stáva sa vždy viac a viac markantnejším zjavom a charakterizuje tak dnešnú neistú dobu. A preto aj snahy štátnikov o vytvorenie lepšej situácie sa rozbieajú. Európsky kontinent sa triešti pre skupé záujmy štátov. Týmto rozkladným procesom najviac trpí kresťanská kultúra, ktorá svojou univerzalitou a sjednocovacou silou dala podklad k svornému súžitíu štátov. Prevláda mienka, že je nútno zmeniť metódy, ktorými sa dosiaľ riadia národy, bo ináč je nevyhnutelný rozklad a zánik západoeurópskej kultúry. O budúcnosť Európy sa boja nielen tí, ktorí sa dívajú na každý zjev zpod zorného uhla pesimizmu, ale boja sa o ňu aj bezstarostní optimisti. A majú k tomu aj vážne dôvody. Dnešná Európa krváca z tisíceroch rán: je chorá. Jej vnútorný život je rozorvaný, bo stratil smernice a preto nemá žiadneho pevného podkladu. Dnešná Európa sa triešti rozháranosťou kultúrnou, falošnou morálkou, chaosom v myšlienkovom svete a rôznymi filozofickými systémami i sociálnymi naukami. Stephen, americký mysliteľ, takto líči situáciu dnešného človeka: „Stojíme na horskom priesmyku uprostred zúriaceho sňahu a oslepujúcej mlhy, ktorou dostávame občas slabú vyhlídku na neisté cesty. Keď zostaneme stať na jednom mieste, zmrzneme. Keď pôjdeme nepravou cestou, zrútime sa do priepasti. Ba ešte ani to nevieme, či je vôbec nejaká pravá cesta.“ To je zúfalý výkrik človeka, ktorý stratil orientáciu myslenia, lebo staval svoje filozofické systémy vo vzduchu. Nerozrešil nimi smysel ľudského života. A tak to ide rad radom. L'ubovol'ná voľba filozofického smeru ešte viac zväčšuje zmätok a vypomstí sa na ľudoch najviac v mravnom ohľade. Veď nikdy sme nevideli, aby verejný život bol tak otrávený falošnými heslami a egoizmom ako v prítomnej dobe. Priliehavo charakterizoval tento stav Emerson: „Obyvateľstvo veľkých mest je materialistické, bez morálky: nepozná žiadnych sväzkov, žiadnych spoločenských citov, žiadneho nadšenia. To už ani ne sú ľudia, ale chodiaci hlad a smäd, horiace sny a žiadosti, ktoré sa staly telom.“ Z tých-

to slov zrejme vyplýva, že moderná, beznáboženská etika došla k fiasku, že všetky kultúrne snahy bez náboženského základu vyznievajú na prázdno, že filozofické systémy s pesimistickým sfarbením značia podlomenie životnej energie a všetkých kultúrnych snah. Praktickým úkazom tohoto záveru je úžasný deficit ideálneho nadšenia v spoločenskom živote, všeobecná nespokojenosť, nervozita, zo dňa na deň vzrastajúci počet samovrahov. Sú prvé, čo nazvali tento zjav pokrokom, iní zase dekadenciou, ba dokonca ozvaly sa aj hlasy, že je to prechod k novej dobe idealizmu. Všetkými dnešnými filozofickými smermi vlečie sa ako príšerná kliatba, životná núda, ktorá vedie svoju obeť priamo do pesimizmu. Sklamané ľudstvo pozerá s neistotou do budúcnosti, tak ako človek, ktorý sa zachránil po stroskotaní lode na holej skale.

Modernému životu chýba mravná sila, bez ktorej žiadna doba neobstala. Biskup Keppler v diele: „Mehr Freude“ hovorí: Moderná kultúra nemôže uspokojiť život dnešného človeka, i keď má po ruke všetky technické pokroky i keď sa snaží skrášliť a zlepšiť životné podmienky, ale ho ešte viac schudobňuje, sploštuje a pustoší a končí tým biednou podobilanciou radosti. Každá zdravá kultúra rozkvitá v radosť. Každý zdravý ľudový život sám zo seba vyháňa púčky radosti. Teda ani technický pokrok neuspokojil rozorvanú dušu moderného človeka, zmietaného kopou nesúvislých ideí — ba ešte viac ju znepokojil. Zklamane duše tonú v bezrádnosti — nemajú nijakých duševných radostí, bo to, v čom dosiaľ skládali nádeje sa rozplynulo pred ich zrakom ako prázdna ilúzia.

Tu vynorí sa nám otázka. Či dnešnému svetu už nič nepomôže, či nevyhnutelne musí nastať rozklad všetkých hodnôt? Konvertita Chesterton hovorí: Európa sa buď navráti k viere v Boha alebo zahyne. A od viery v Boha do katolíckej Cirkvi je už len krok. Deductio ad absurdum dnešného sveta je najväčším víťazstvom katolíckej Cirkvi a je akoby mementom, že ľudstvo vždy poblúdi, kedykoľvek sa odvráti od zásad, ktoré hlása katolícka Cirkev. Hej, záchrana je možná, ba istá, ale len v katolicizme.

Katolicizmus je práve pre dnešné kultúrne ľudstvo oným náboženstvom, ktoré vedie z neistoty a rozorvanosti, z temného pesimizmu, z bahna materializmu k upevneniu a jasnosti životného cieľa, k čistým, jasným výšinám.

Julius Werner, protestantský učenec, takto hodnotí obrodnú silu náboženského života: Nie len v štátnej

politike, ale aj v sociálnej reforme padajú na koniec jednako len imponderabilia na vahu a osvedčuje sa mravný idealizmus ako najsilnejšia realita... Kde je vážna vôľa, tam je tiež vždy i cesta a pod zástavou kresťanského ducha vedie cesta k mravné hlbšiemu cieľu... Jeho postoj k mravnej sile náboženstva je jasný. Len v ňom možno nájsť kľúč k rozrešeniu toľkých problémov, ktoré znepokojujú dnešný svet. Kresťanský ideál je preto v ostrej protive s modernou materialistickou etikou, ktorá svojím ospravedlnením nemravnosti a hriechu zavinila agoniu dnešného človeka (Schilling.) O koľko jasnejšie sú slová Leva XIII.: „Čo predovšetkým robí štáty šťastnými, to je čistota mravov, usporiadaný rodinný život, ochrana náboženstva a práva.“

Puhé rozumové kombinácie bez mravných noriem, bez etického a psychologického základu nevytvoria v spoločenskom živote nič pozitívneho. Len práve zväčšia chaos a vystupňujú egoizmus do krajnosti. Sombart nazýva takých filantropov „odborníkmi bez ducha“.

Katolicizmus svojimi večne živými hodnotami, kultúrnou silou i zdravým optimizmom ukazuje cestu a správny smer dnešnému, zblúdiťmu svetu. Neotravná cirkevná autorita, spiata s Petrovou Stolicou imponuje dnes každému kultúrnemu štátu. Dnešná doba s najrôznejšími vládnymi systémami zfalšovala pojem autority natolik, že pravý jeho obsah je ľuďom neznámy. Len v katolicizme skvie sa jeho smysel a význam v pravom svetle, v plnej kráse.

A keď že každé veľké dielo musí sa opierať o pevný bod, mravná, sociálna i hospodárska obnova svetového poriadku musí mať v úzadí silnú autoritu, ktorú v dnešnom rozháranom svete predstavuje jedine stolec sv. Petra. „Návrat k cirkevnej autorite jedine môže zahojiť moderné problémy“ (Troeltsch).

Nástupcovia sv. Petra sú si vedomí vznešeného poslania katolicizmu. Odtedy sa objavilo na svete kresťanstvo, odtedy neustále sa rozlievajú svetom prúdy jeho požehnaných vôd. Katolicizmus vniesol do všetkých oborov ľudského života obrodzujúcu silu, ktorá všetko dobré a krásne zušľachtila, ktorá dala večné hodnoty prieťahlým časovým zjavom, keďže jeho

zásadou v každej veci je hodnotenie „sub specie aeternitatis“.

Aj v dnešných dňoch ľudstvo úpenlive upiera zrak k sv. Otcovi, čakajúc od neho pomoc a smernice k zmiereniu bôľov súčasného života. A čo robí sv. Otec? Vychádza z toho stanoviska, že dobro jednotlivca a celej spoločnosti môže upevniť a trvale zaistiť len obnova a posvätenie duší. Práve preto jeho snahy smerujú k tomu, aby sa čím bohatšie a plnejšie rozvinul náboženský život v dušiach. Chce, aby náboženské cítenie preniklo do všetkých odvetví ľudského života, žeby jeho praktické činy reformovali duchovný svet. Chce tak ukázať, že katolicizmus je večne živým organizmom, dávajúcim formu celému duchovnému svetu. Takým postupom znovu sa majú rozželeť nivy náboženského života, aby milosť Božia prúdmi zaplávila duše a aby svet s nadšením zaspieval hymnu na oslavu nekonečného Boha.

To je konkrétna forma Katolíckej akcie. Chce zapnúť do veľkorysej obnovy náboženského života laické sily. V tom ohľade veľké nádeje sa kladú na katolícku inteligenciu v predpoklade, že inteligencia z širšieho kultúrneho ohľadu z vyšších pohnútok vrhne medzi široké masy obrodzujúce myšlienky, ktoré svojou pružnosťou a elanom rozplamena všade nadšenie a snahu po novom katolíckom živote.

Táto metóda Katolíckej akcie má hlboký psychologický základ v samotnom ľude. Keď buď vidí, že inteligent-laik žije dl'a katolíckych zásad, že z celého jeho života dýcha nezfalšovaný katolicizmus spojený s praktickým mravným životom, vtedy každý sa pozastaví a zamyslí: keď vzdelaný človek, ktorý už len lepšie vie, ako ide svet, tak zbožne a mravne žije, vtedy to náboženstvo už len čosi značí vo svete! A aplikáciu vezme na seba: začne byť novým človekom a s novým zápalom začne katolícky žiť.

To by boli plody náboženskej obrody v duchu Katolíckej akcie, keby jej cieľ dobre pochopila inteligencia. Počet európskych katolíkov by stačil na to, aby vytvoril silnú frontu zorganizovanú duchom Katolíckej akcie, ktorá by zastavila rozkladný proces európskej civilizácie a kultúry. Avšak nestačí len uznať vznešenosť kresťanských ideálov a zostať na

Mluva svědků Božích.

Rk. — Žijeme v době obecného úsilí poznati život slavných lidí a naléztí v jejich osudech vzor hodný obdivu a následování. Tato záliba vede k bromaďnému vydávání biografí vynikajících mužů i žen od nejménějších charakterových náčrtů přes důkladné historické studium a snahu naléztí nové motivy jejich osudů až k románovitému, více méně kasovnímu zpracování „žítova a lásky slavných mužů a žen“. Máme už desítky životopisů politiků, státníků, vojáků, umělců, malířů, skladatelů a pod., zpracovaných nejrozmanitějším způsobem z uvedených typů.

Do tohoto prostředí zapadá jako svěrázný útvar něco, co v očích průměrných čtenářů nezdá se ani být z tohoto světa. A přece jde o plody naší krve i země, jenže dozrávající v rozkošnou lahodu pod vlivem silného záru Boží milosti. Jde o kvas, který každou měřicí mouky proniká. Jde o silné víno v nádobách života. Jde o životní osudy, které neukazují jen lidské, „přilí lidské“ schopnosti a slabosti, nýbrž především nadlidské ctnosti. Jde o galerii krásných duší, které zdobí stupně Páně. Jde o Boží bojovníky, svědky Boží všech věků — o svaté a svěťice Boží.

Životopisy svatých těší se zvláště od té doby, co je píší především renomovaní laičtí spisovatelé, stále většímu pochopení u katolíků. Je to pochopitelné, že ve zmatku a morální disonanci dnešního života hledá větší člověk vedle posily Andělského chleba i životní vzory, které by jej způsobem myslím lidským co nejmátnatelnějším upevňovaly. Nejde o to, tvořit z katolíků naprosté ghetto v dnešní společnosti. I svatí žijí dnes mezi námi a nejsou podmíněni vnější ústředností, která by je charakterisovala a každé-

mu vnucovala na prvním setkání úsudek: „Isti sunt sancti.“

Ale tu třeba říci s Ernestem Heřko: „Jeden z velkých bludů světa spočívá v tom, že si představuje svaté jako bytosti docela cizí člověčenstvu, jako figury voskové, odlité všechny v též kadlubu.“ Mistrovské umění Hellovo našlo následovníky u všech národů. V Německu je to v nejnovější době také mladý spisovatel ALFONS ERB, který psává pod pseudonymem JOHANNES GOTTHELF. Býval redaktorem měsíčníku katolíckých pacifistů v Německu „Von frohem Leben“, který byl zastaven brzy po změně vlády v Německu. Erb žije v Berlíně, kde v tiché pracovně malého domu v předměstí Neu Bötzwou vycházejí jeho články i větší práce, které jsou věnovány z velké části studiu života svatých. V „Berliner Kirchenzeitung“ otiskoval postupně životopisy svatých, které našly velký ohlas. V 55 svatých všech dob a zemí vykereslilo pero Erbovo jako silné, uchvacující vzory katolíckého života. A nyní vydalo Herderovo nakladatelství přepracované a rozšířené tyto životopisy, pod názvem ZEUGEN GOTTES.¹ V stručných charakteristických portretech světců vidíte, že nespádli s nebe plní dokonalosti, že svatost neznamená být úplně bez chyb. Svatí zápasili a byli lidmi jako my, jenže vytvářejí a hrdinněji v usilování o dobro. Vydávajíc opravdové svědectví o lásce Boží a představují život Kristův. Tak jsou děje svatých dějinami Církve ve vlastním a hlubším smyslu. Erb podal životy světců plastic-ky, podal je životně. Jeho svatí vystupují do popředí sociologických poměrů své doby, statečnými činy nebo svatým působením svítí v temnu ostatního světa a mluví, křesťají dušemi. Brauno-

vy kresby deseti světců jsou charakteristické portréty majestátních i pokorných postav svatého cyklu.

Alfons Erb obohatil letos moderní katolíckou literaturu ještě jinou vynikající knihou o svatých. Je to první obsáhlá biografie obou anglických humanistů, mučedníků a svatých Tomáše Mora a Johna Fishera.²

Tato monografie byla vyznamenána pozorností švédské spisovatelky-konvertitky, nositelky Nobelovy ceny — Sigrid Undsetové, která k němu napsala předmluvu. Je to charakteristika obou světců a její krásný výstih jejich kresťanské dokonalosti končí: „Staví se pány nade vším chaotickým a impulzivním a krve, šli v poslušnosti vůči poznání pravdy Tomáš Morus a John Fisher na smrt jako v bílém světle božské moudrosti, v níž všechny barvy splývají v o- slepující jasnost slunečního svitu.“

Monografie Erbova vyčerpává všechnen přístupný historický materiál a literaturu o obou světcích. Uvidíte Tomáše Mora jako otce rodiny, jeho soukromý i veřejný život s důkladností Dürerových rytin vyrytý slohem vybraným a vybranými obraty. Zvláště si zaslouží také pozornosti část o Johnu Fisherovi, jehož osobnost po celou dobu oslav a svatořečení ustupovala příliš do pozadí.

Po přečtení takových životopisů svatých oce- níte náležitě velikost odhodlání a programu edice „Vítězů“, dáti nám české podobizny svatých.

¹ Alfons Erb, Zeugen Gottes. Eine Folge von Heiligenleben. S 10 obrázky od Augustina Brauna. Velká osmerka, XX a 402 strany. Brož. 4.20, v plátně 5.40 říš. marek.

² Alfons Erb, Thomas Morus — John Fisher. Caritasverlag, Freiburg i. B. Cena vázaného svazku 5.80 říš. marek.

povrchu katolicizmu, který je bez obsahu, bez náplně, bez tej sily, ktorá mení tvárnosť života. Mravy, ktoré určujú mravnú hodnotu človeka a ktoré sú nevyhnutné k prevedeniu tejto zmeny, musia dostať lesk ideálneho snaženia. Všetko, čo súvisí so životom, musí znovu ovievať duch Kristov. Keď sa takto uskutočnia a v život prevedú základné pravdy katolicizmu, tým sa odstránia, alebo aspoň zmiernia bóle súčasného života a vytvorí sa podklad pre spravodlivé riešenie aj tých najťažších otázok spoločenského života.

A preto situácia dnešného sveta nie je tak bezná-

dejná jako si to daktori myslija. Návrat k nábožensko-mravnému životu je istou zárukou zlepšenia pomerov. Keď každý obnoví svojho ducha katolíckymi zásadami — obnova spoločenského života príde sama. Nebude chybovať ani milosť Božia, ktorá snahy zúrodní a zošľachťí. Zásluhy Kristove na kríži sú nekonečné a preto až do konca sveta budú pre svet požehnaním. „Večná sláva patrí onomu trpiacemu Bohu, Spasiteľovi s trňovou korunou, ukrižovanému Kristovi, ktorého krv bola takmer zmierňujúcim balzomom, ktorý stekal do rán ľudstva.“ (Heine.)

Katolíci a politika.

J. K. — Stálá komise sboru kardinálů a arcibiskupů francouzských vydala v říjnu roku 1934 prohlášení: „Určitý počet katolíků je puzen nutností zájmu o politiku ve zhoubné nynější době a chce dáti politice křesťanský charakter. List J. Sv. Pia XI. kardinálu-arcibiskupu lisabonskému připomněl ostatně politické povinnosti katolíků a potřebu politiky křesťanské. Přísně rozhodnuta státi nad stranami a odhlížení od osobních zájmů, ale zároveň se snažíc o udržení nutných vztahů mezi politikou a náboženstvím, usnesla se komise požádati zkušeného theologa o vypracování „Politického katechismu“, jednoduchého a objektivního.

Tímto úkolem byl pověřen profesor Katolického institutu v Paříži, R. P. Daniel Lallement. Před několika dny vyšla jeho práce a má nadpis: „Principes catholiques d'action civique“ (Desclée, de Brouwer, cena 12.60 franků). Je to vzácná kniha a seznamují proto čtenáře s jejím obsahem.

Má náboženství něco říci politice? Staří liberálové tvrdili, že nikoliv. Proto bylo v XIX. stol. prohlášeno náboženství za soukromou věc, proti čemuž již vystoupil r. 1864 papež Pius IX. v Syllabu a odsoudil to jako blud. Nástupci Pia IX. učinili tak rovněž, zdůrazňující práva současných lidí na lidskou a křesťanskou vládu. Tedy na otázku, mají-li katolíci právo mluvit do politiky, je jediné správná odpověď: *Ano! Katolíci jsou občani a je tudíž jejich povinností účastnit se politického života*, ovšem s podmínkou, že nerozumějí politikou zájmy strany, nýbrž službu společnému dobru. Tento úkol sociální charity jsou jediné oni s to plně realizovat. Znájí řád rodinný, hospodářský, sociální, jak jej hlásá Kristus a jsou zavázáni ve svém svědomí a podle víry zařadit jak život veřejný, tak soukromý.

P. Lallement se táže: „Jsou křesťané zavázáni sesterskostí i k vládám, které zneužívají svatého původu autority? Mají zákony lidské předpisovat vše, co je dobré a zakázat, co je špatné, v sociálních vztazích? Jak si má vésti stát v otázce školské? Vyžaduje sociální spravedlnost mzdovou politiku? Mohlo by být dobro naší země zajištěno nespravedlností k jinému národu?“ Vysvětluje dále, kdy může katolík kandidovati, jak politické strany zneužívají svého poslání, proč v některých zemích nesmějí katolíci utvořit politickou stranu.

„Je dovoleno násilím svrhnouti vládu, která těžce ubližuje společnému dobru?“ „Není dovoleno obyčejným jedincům stavěti se do role soudců, aby hájili společné dobro proti stávající autoritě, která se má o ně starat. Nejen, že se jim k tomu nedostává autority spravedlnosti, nýbrž „bylo by to i,“ jak dí sv. Tomáš Akv., „nebezpečné pro stát, kdyby lidé z vlastní iniciativy útočili násilím na osoby vládnoucí, byť to byli tyrani. Neboť obvykle to podnikávají spíše lidé zlí než dobří.“ V případech vážných výstřelků moci proti životu nebo dobru občanů, jest oprávněna pasivní resistance, je-li užitečná a nepůsobí-li ještě větší zlo.

Za jakých podmínek je možná resistance? Když celek sociálních autorit a rozumných lidí z národa,

kterí jsou z nejlepších vybírání, uznává *veřejné nebezpečí*. Když se jedná skutečně o samu existenci společného dobra, vážně ohroženého. Když ti zkušeni vůdcové jsou přesvědčeni o úspěchu, který odkládí občanské zmatky, mohou býti *nehodni vládců sesazení konstituční cestou*. Je samozřejmé, že tato pravidla musí býti brána se skutečnou odpovědností.

„Provádět resistenci proti rušitelům lze jen tehdy, když vláda padla fakticky, a s úmyslem zvoliti co nejdříve vládu novou, která si bude vážit řádu.“

Jsme oprávněni ve všech případech občanského boje přihlížeti zvlášť k osobní mravnosti vedoucích a skupin, s nimiž spolupracujeme?

„Vážnost zájmů a dober, o které běží ve veřejných věcech, vzněcuje velice lidské vášně a často a lehce dává charakter velikosti vši činnosti, která směřuje, jak se zdá, ke společnému dobru. Duchové, kteří nechtějí připustit, že zájem státu je mravním zákonem, nebo usilují nade vše jen o vítězství politické koncepce, snadno si v praksi počínají tak, že napodobují strany odsouzené Církví, které kladou politiku nade vše. Církev oprávněně a velice správně zakázala svým synům účastnit se podniků a patřiti ke škole těch, kteří stavějí *zájmy stran nad náboženství a chtějí vtáhnouti náboženství do služby strany*. Političti vůdcové, jichž se týká toto odsouzení, vyznávají integrální nacionalism, který je ve svém základě jen pohanským pojetím státu, v němž Církev má jen místo jako podpora řádu, ne jako božský organism a nezávislý, který vede duše k jejich nadpřirozenému cíli. Opomíjejí celou část katolické mravouky, která je její nejlepší stránkou, totiž shovívavost, charitu, umírněnost, apoštolát chudých. Mladí lidé, vychovaní v jejich škole, sní o jiné metodě činnosti a zásada: nejdříve politika, nepřijatelná katolíkům, obrací jejich činnost k jiným cílům. Za to činnost, která by měla býti moudře usměrňována, uskutečňuje všemi prostředky dílo politické. Postupuje se smělymi polemikami, které, vedené v duchu protikatolickém, neosvětlují, nýbrž lehce vzněcují nejhorší vášně, nenávist a pohrdání. Tato odsouzení Církve varují katolíky před podobným scestím. Všichni, kdož chtějí zůstat věrni svému křesťanskému jménu, musí dbáti, hlavně ve zmítaných dobách, aby

1. *nade vše kladli evangelické ctnosti, jejich zachovávání a obhajobu,*

2. *aby především konali dílo charity a apoštolátu před činností politickou a*

3. *aby, když je prospěšné jednati, se svěřili vedení lidí mravně i rozumově velikých.*“

Z několika těchto ukázek je zřejmo, že *odpovědnost katolíků v době Katolické akce právě na poli politickém je ohromná a je to nutno připomenout právě v době, v níž nebezpečné pojetí: Napřed strana a zneužívání náboženství k cílům politickým se i u nás mnoho uplatňuje.*

Účastnit se politického života náleží mezi povinnosti křesťanské lásky, neboť každý občan má, pokud mu to možno, přispívat k blahu svého národa.
Pius XI.

Náboženství sociálně neutrální?

Sociální poměry nejsou takové, aby nás nechávaly v patriarchálním klidu a bezstarostném čekání, že se to nějak vyřeší, že nějak bylo a nějak bude. Neutralita ve věcech sociálních se rodí z dostatku a blahobytu, který si nepřeje změň, aby nepřišel o svou možnost odpoledního odpočinku při britaniku a sociálně neutrálním listě, který předpokládá, že všichni lidé jsou syti a mají lenošku. Skutečnost je však trochu jiná a rozhodně méně idylická. Vidíme, že přes všechna sociální opatření není na tom dělnictvo tak dobře, aby se mohlo říci, že byly všechny jeho požadavky uskutečněny a dosaženo maxima společenské spravedlnosti. Vidíme, že přibyl studovaný proletariát, charakterizovaný dříve bílými límečky, dnes spíše spoustou vysvědcení, kterým se ušklíbne ten, kdo jich nemá, ale má místo, peníze a ostatní, co lze za peníze koupit. Vidíme konečně, že i střední stav je na silně nakloněné ploše, že mnohé jeho vrstvy spějí k proletarisaci, ba vidíme někdy i státní aparát v úloze přístrkovačů k pádu (chyby a omyly berního systému, který mhouřil oči nad velkými nedoplatky, ale ničí živnostníky pro nedoplatky malé).

To jsou všechno otázky, které těžko nechají v klidu člověka, majícího jen trochu smysl pro spravedlnost. Přece nebyl stvořen tento svět proto, aby několik desítek nebo stovek lidí se dusilo v blahobytu a svévolně uzavíralo všechny možnosti ke slušnému životu milionům méně šťastných. Nelze se smířit s pomyslením, že Kristus proto přišel na svět, trpěl a umřel na kříži, aby se po této vykupitelské smrti nic nezměnilo na vzájemném poměru lidstva.

Socialismus v boji proti neutralitě zasahuje i Církev a náboženství. Tvrdí, že jeho dvojítoť onoho a tohoto světa, pravého a nahodilého života odsuzuje všechnu sociální skutečnost k bezvýznamnosti. Že pro náboženství je svět slzavé údolí, jímž je nutno se vyláčet ke spásě bez nějaké možnosti sociálního pokroku. Že náboženství je náhradnou ilusí za životní bídu. Zkrátka, že prý náboženství, není-li přímo účastno na frontě konservativní, pak je aspoň sociálně neutrální. Jsou to vážné výtky (podle „Činu“ VI. 1070), které chtějí zatlačit náboženství tam, kam rozhodně nepatří a které chtějí lidem zoškliviti náboženství tím způsobem, že spojují je s představou liberálního a kapitalistického neutrála, který kašle na bídu.

Nejsou to však správné výtky, protože zaměňují často osoby za celek. Nesociální citění některých nábožensky řečneme vysoko postavených lidí skresluje sice naši ideální představu o působení náboženství, ale nemůže jít na účet zásad. Musíme rozlišovat opravdovost od předstíranosti, zásady od těch, kteří si z nich dělají konjunkturu.

Papež Pius XI. velmi dobře postřehl toto nebezpečí, plynoucí z pohoršlivého života katolíků bez sociálního citění a odsoudil je v encyklice „Quadragesimo anno“:

„Srdečně litujeme, ctihodní bratři, že žili a dosud žijí někteří lidé, kteří se sice prohlašují za katolíky, ale téměř úplně zapomínají na vznešený onen zákon spravedlnosti a lásky, jenž nás nejen zavazuje, abychom každému dávali, což jeho jest, nýbrž, abychom též nuzným bratřím pomáhali jako Kristu Pánu samému; ba ještě hůře, neostýchají se vykořisťovati ze ziskuchtivosti své dělníky. Ano, někteří zneužívají i samého náboženství a jeho jménem chtějí zastíratí své nespravedlivé kořistění, aby se ubránili proti plně oprávněným požadavkům dělnictva. Jejich jednání nikdy nepřestaneme přísně karati. Neboť oni jsou příčinou, že se zdálo o Církvi a že bylo proti ní vyslovováno podezření — neprávem, křivdilo se jí tím — že straní bohatým, že se však nezajímá o potřeby a úzkosti těch, kdo byli připraveni jako o své přirozené dědictví.“

Papež tedy po zásluze a ostře odsuzuje ty, kdož chtějí náboženstvím docela omlouvat nebo zastírat svou nespravedlnost. Jsou to největší škůdci náboženství, protože podle jejich činů jsou odsuzovány pak i ušlechtilé zásady, které zprofanovali. Papež dále mluví zcela jasně, otevřeně a nahlas o oprávněných požadavcích dělnictva a o přirozeném dědictví chudých a bédných. Jistě správně, neboť nynější rozdělení bohatství světa lze těžko nazvat rozdělením podle plánů Božích. Papež však uvádí v encyklice i prameny odpomoci nynějšímu nespravedlivému řádu, zasahuje tedy aktivně do sociálního dění a jestliže katolíci mají někde dost času číst Dvořákovou a sledovat vraždy místo studia encykliky a místo touhy po novém, spravedlivém řádu, pak tím není vinen ani papež, ani náboženství, nýbrž úzké obzory oněch katolíků, kteří se tím staví do řad nepřátel náboženství. Kdyby nebylo jich, nebylo by ani výtek proti sociální neutralitě náboženství. V sociálním dění nemá a nemůže mít náboženství úlohu neutrála, nýbrž musí aktivně zasahovati a spolupomáhati slabší straně. Kristus se za svého pozemského života nikdy ani vteřinu nerozmýšlel, kde jest jeho místo, nesmějí se rozmýšlet ani jeho následovníci.

Musí se ovšem zejména u nás ještě mnoho změnit, než se stanou bezpředmětné výtky našich nepřátel a než se nebudeme musit rdít při slovech papežových. Budeme si musit zvykat mluvit k lidem trochu jinak než se mluvilo v roce 1850, kdy za knězem stál četník a právo měl jen boháč. Pro ilusorní křesťanství boháčů jsme ztratili miliony chudých, kteří se náboženství odcizili, když ne formálně, pak jistě duchem. Bude potřeba zvykat si hodnotit pracovníky podle opravdovosti a ne podle toho, kolik Kč přinášejí věnem, stavět v čelo akcí lidi schopné a ne ty, kteří nevědí, co je sociální citění. A ještě mnoho jiných věcí.

Josef Papica:

Jen kuriosita pro amatéry?

Soudil jsi, milý příteli, při hovoru o nedávném vydání životopisu jednoho askety, který se nebál pomučit tělo, že dnes to nezni dobře; tak, že pro milovníky kuriosit se hodí takový životopis, obyčejný dnešní člověk chce něco jiného.

Máš pravdu, dnešní člověk chce něco jiného. Ale přece jen v hloubi touží, chce totéž, co chtěl onen hrdiný asketa: zvítězit v duchu a pravdě. I kdyby sebe více toužil po moci a po požitku, nepřestává skrytost jeho srdce hladovět pro království ducha a po jeho vítězném, poctivém dobytí. To je prvé. A potom druhé: kdo píše a vydává, je před Bohem povinen nehledět jen na kšeft, nýbrž i na své poslání. Jeho poslání pak je živit, ať je to již duchovní stravou oblíbenou či takovou, kterou zmlsané dítě bude jísti jen obrácenou lžící. Jediné kritérium: je tato duchovní strava zdravá, je potřebná. Když vyzní odpověď kladně, přestává právo ohledu na oblíbenost.

Tak si nyní vezměme otázku, zda je potřeba duchovní krmě nevábících forem askese? Nebudu odpovídat hned sám, Strážce, který stále tvou námitkou hýbal, aby zůstala živá, přivedl k ruce starší, ale výtečné dílo P. Martina Les moines et leur influence sociale dans le passé et dans l'avenir... Hovoří stručně o východním mnišství, jehož strohost v podrobování těla bude po věky známa. Tu teprve by bylo lze mluvit o přehánění, o anormalitách, o pathologičnosti atd., když z protimaceračního slovníku vybereme jen vlnidná a hezká slova. Ale odpovídá badatel, jehož hodnotu ocenil největší bard mnišství D'Alambert; stojí

René Descartes či Tomáš Akvinský?

Apoštolská konstituce papeže Pia XI. „Deus scientiarum Domini“ svou snahou čelili roztržičnosti moderního smýšlení uvedením v ní zásad tomismu, nese již své ovoce nejen v cizině, ale také u nás. Vedle Habáňovy Filosofické revue a akce Akademických týdnů, je jím kniha známého katolického myslitele univ. prof. dra J. Beneše, která vyšla pod titulem v záhlaví vyznačeným v knihovně katolického duchovenstva. Autor, který již po mnoho let sleduje kriticky otázky moderní filosofie — osvědčiv na př. bystrost svého pohledu metodickým a pronikavým rozбором psychoanalýzy Freudovy — zahajuje patrně novou svou knihou řadu analys novodobého myšlení, za jehož otce je právě pokládán Descartes jako strůjce jeho moderního subjektivismu.

Už to dodává knize Benešovy ceny, že začíná metodicky u pramenů, neboť má-li podle providenciálního příkazu zmíněné konstituce být novodobému myšlení dán jednotící střed filosofii Akvinatovou, pak musí její subjektivistická rozdrobenost být zasažena v celé její šíři.

Uvésti pořádek v systémy, metody, cíle, směry osvědčenou duchovní konkrétností, to není jen otázka výchovy k filosofickému myšlení, to je zároveň životní praktickou otázkou lidstva, to znamená pořádek v hlavách i srdcích. Jako je tedy tomistická konstituce Pia XI. velkým nedoceněným posud činem, tak je i činem přímo v mravní život zasahujícím každé dílo, které vychází z podnětu jejího. Potřebujeme vědu, která slouží životu a ne takovou, která pod maskou pozitivismu se utápí v abstraktech. Je skoro dojemné číst o tom, jak zestárýl Platon touží náhle po věcech skutečností duchovní a pocituje chlad, vanoucí naň ze světa jeho idejí, jak Leibnitz ve svých posledních dnech chodí po ulicích Hannoveru zkormoucen myšlenkami, které jsou daleky zdánlivé jasnosti jeho systému. I svatý Augustin odvrací se ve stáří od čisté spekulace. A dokonce myslitel, který podle J. Bernharta získal nejvíce pevné země pro poznání, sv. Tomáš odkládá v posledních letech pero: „ó bratře Raynalde, nemohu — nemohu — neboť vše, co jsem napsal, připadá mi jako tříšť“ — prohlédl tak jasně, široce a hluboce do stavby bytí, že klesá mlčky na kolena před latens Deitas.

Tu je vyslovena správnost cesty i cíle. Tu je velká, neobyčejná a přece prostá a logická zkušenost, která staví jedno z nejvelkolepějších děl lidského ducha do služeb života a spásy lidské duše. Subjektivismus podlehl pověře klamného požadavku, aby každý myslící akt se děl bez „předpokladů“, jak na to upozorňuje J. de Vries. Descartes jej vlastně první uvedl v život svým ustupováním ve vzduchoprázdnotu metodického pochybování. Zastavil-li se v jistoty myslícího subjektu, neoctl se nijak na pevné půdě, neboť jeho cogito, ergo sum nevydrží verifikace protikladu. Lze říci: non cogito, ergo non sum? Je tato jasná jistota východiska, kterou Descartes hledal, nebo je to jen jakýsi „kartesiánský čertíček“? Nebo

jeho kritérium pravdy: „mohu stanovit všeobecné pravidlo, že vše to jest pravdivé, co velmi jasně a zřetelně pojímám“. Tu je možná sice aplikace principu protikladu — ale postavte přesnou definici Akvinatovu v téže věci — a dojdete — jak originálně prokázal prof. Beneš — k tomu, že Descartes nerozlišil přesně pojmů **pravdy** a **jistoty**. Příklad, kterak se prokazuje užitečnost konstituce.

Beneš došel metodou tomismu ke skutečnosti, která zůstává stejně nepopíratelnou skutečností — a to je ten důležitý zisk — přezkoumáte-li ji i jinou odlišnou cestou, jinou metodou. Descartovi byla také k dispozici pevná rovina systému Akvinatova. Ale on zřejmě porušil její rovnováhu mezi přirozenem a nadpřirozenem tím, že ji naklonil, aby získal pohyb svému pochybování, které ovšem klesajíc blížilo se k statickému momentu klidu a jistoty, ale zmizelo mu pak v temnotě subjektu.

Prof. Beneš právě tím, že se zabývá jen jádrem filosofie Descartovy, t. j. jeho problémem poznání, nalezl i měřítko, kterým může odměřovati stupeň odklonění roviny Descartovy od roviny Tomášovy a tím stanoviti i míru a podstatu její nejistoty. Neubírá Descartovi všelichlou snahu hájiti objektivní pravdu proti skepticismu, ale nemůže dojiti k jinému závěru, než že Descartes nedokázal existenci Boží, nemohl ničím zachrániti objektivitu našeho poznání. Pravda je podle sv. Tomáše bonum rationis, tedy je v jádře ctností. Její poznání zavazuje mravně a určuje i činy, naplňuje život k Duchu. Liberalisticko-racionalistické osvícenství odřízlo spojení člověka s objektivní skutečností a obrátilo podstatně poměr stvořeného subjektu k objektu a tak i poměr stvoření k Stvořiteli. A právě Descartovou chybou, na kterou upozornil Beneš, začíná řada filosofů racionalismu a rozhodává jako červ všechny jeho systémy. Bylo by velmi poučné vysledovat v nich celé dějiny její rozvrtnosti. Byla by tak posílena touha po jednotícím středu a byl by jistě objeven — jak dovodil v nedávné své studii Régis Jolivet — právě ve filosofii Akvinatově. Upozorňuje na tento závěr Jolivetův i Przywara, nazývaje ho šťastným dokončením snahy Sertillangeovy vystihnouti sv. Tomáše jako vnitřní vyrovnání mezi aktem a potencí, t. j. mezi Descartem a Bergsonem, v tom pojetí, že Descartes je „doktrínou solidních hodnot dokonale ohraničených, doktrínou aktu“, Bergson pak „doktrínou plynulého, průchodného, budoucího, doktrínou rozvoje, potence“.

V tomto rozpětí je skorem naznačen i úkol, který čeká myslitele nastupující cestu, naznačenou konstitucí Pia XI. Prof. Beneš vycítil dobře, kde nutno začít, aby konečně vyrovnání bylo metodické. Poukázal v náčrtu životopisu Descartova také na jakousi aktualnost jeho zjevu, neboť jako dnešní myšlenková zmatečnost doby činí velmi pilným volání po jistotě všeobecné, tak bylo i u Descarta, který — jak napsal už Durdík — poznal život své doby nejen studii vědeckými, ale i cestováním jako hrůznou směsí povah i

slova odpovědi za to, abych ti je s přátelskými pozdravy poslal:

„Východní mnich . . . miluje utrpení, řeklo by se, že je rozkošně chutná . . . Řeklo by se, že nemá těla a má-li je, tedy jen na mučení. Jedině duši cení; všechno ostatní sotva za co považuje . . . Podivný zjev, jenž, kdybychom nepřemýšleli, by sváděl k miněti, že mniši byli zachváteni nesmyslnou závratí. Ale neukvapujme se v soudu. Největší lidé tohoto období se tvořili v této tvrdé škole, lidé obrovští, sláva lidstva, stejně velící srdcem a nadáním, jako silou charakteru a svatostí života, Atanášové, Basilové, Řehoři Nizianští, Zlatoústci, Efrémové a tolik jiných, kteří zasadili poslední rány pohanství, drtili bludy, změnili tvář země, označili božskou a nesmazatelnou pečeti viru národů. Jeronym utíkal objektem Říma a přidal k těmto udatným šikům východních mnichů, přiváděje s sebou do drsných pouští Chalcidy a Betlema celou emigraci mladých patriciů a urozených Římanek. Augustin vděčí vzpomínce na Thebaidu za první myšlenky obrácení. Když se stal biskupem hipponským (dnešní Bone v sev. Africe), ústy církve africké a západní, obracel k nim závistivě zrak a se souhlasem svých kleriků se snažil ve svém domovu napodobiti způsobu mnišského života, pokud se daly srovnati s pastýřskými povinnostmi. Lze říci, že přes několik protestů takřka neslyšených, celý svět zahrnul mnichy askety svou úctou, obdivem a láskou, počínaje císařem na trůnu a konče posledním otrokem; všichni v tvrdé kázní mnišské zahlédali oprostění a svobodu duše. Již to, soudím, dostačí, aby vnutilo úctu našim moderním myšlenkám a povýšenému pohrdání . . .

Tato pravda pak konec konců platí pro všechny věky, neboť ve všech dobách roste býti pohanství, t. j.

víry v bůžky, ať jsou kusem dřeva nebo idejí či kolektivismu, raší herese, poněvadž všichni neseme zate-mnění a zpychnutí rozumu.

Kromě toho pro naši dobu to platí ještě zvláště, jelikož jsme se následkem všelikých anestetik odučili trpět bolest, zapomněli jsme, že bolest je lidské duši kadlubem, v níž se z obyčejné hmoty přerodí ve slibný diamant. Utíkáme před bolestí, činíme vše, aby nás nepotkala, a když nás potká, jsme ochotni vzítí nejsilnější dávku narkotika, jen abychom ji necítili. I život obětujeme za lék proti utrpení, ať je to sebevraždou ať jindy hubením života počínajícího nebo zmrtněním duše, na které by život vzklíčiti a vyrůst mohl. Lehčeji by se nám dýchalo, kdybychom se naučili utrpení rozumět, utrpení milovat, utrpení vykořistit. Zatím nad námi vítězí bolest-smrt; také se vyhýbáme poučení o taktice vítězství nad bolestí a smrtí. Neuvědomujeme si, že ruka Boží mění hořkost a jedovatost rostliny bolesti v živnou a hojivou krmí, jen když požehnání na ni přivoláme.

Proto se nehněvej, příteli vldný, že nesouhlasím s tvým názorem o nevhodnosti četby životopisu hrdiny dobrovolného utrpení a velmi vytrvalého i originálního trýznění těla. Poslán byl, aby nás svým příkladem učil k následování, které jistě nedosáhne jeho hrdinství; byl poslán, aby i za nás změkčil odtrpěl část našich bolestí, když tak slábi jsme, že ani jejich mírný vánek nesnášíme bez zoufalého křiku o pomoc. Byl poslán, aby dobrovolně trpěl za myšlenku, které-hožto ideálu ještě stále potřebujeme.

BLÍŽÍ SE KONEC ROČNÍKU.

ZAPLATILI JSTE JIŽ DLUŽNÉ PŘEDPLATNÉ?

názorů bez veškeré jistoty myšlení a zatoužil po pevném bodu, položiv důraz na zkušenost vnitřní. Descartova generace trpěla stejně jako naše dnešní smutným dědictvím předcházejícího století. Bylo to tehdy v 16. století, které shlíželo — jak to krásně vylíčil Guardini v životopise Pascalově — ovoce renaissance: hrubou pozemskost Rabelaisovu, nezvládnutou skepsi Montaignovu, filosofický deismus Charronův, stoicismus Lipsiův, bezvěrectví „schöngeistů“ a „libertinů“, bezbožectví Vaniniho. Války, povstale z napětí, způsobené reformací a státními novými jednotkami, zpusťovaly a zbarbarisovaly země. Pak nastalo hluboké náboženské hnutí, kdy Jindřich IV. rozhodl se pro katolickou církev (jaký to pokyn pro naši dobu — historia magistra!), protestantismus omezen na malé oblasti, jednotnost náboženského vědomí udržena, tvůrčí náboženské podněty nalezly půdu a prostor v životě veřejném. Duchovní život, odrážející se i v urovnání poměrů politických i hospodářských se nesoustředil (což je pozoruhodno!) kolem politiků a filosofů, nýbrž kol osobností čistým křesťanským citěním naplněných a nábožensky geniálních. Byli to Vincenc z Pauly, de Bérulle, sv. František Saleský a jim následovala zase duchovně vedoucí generace Bossuetova, Fenélonova, Bourdalónova, sv. Terezie z Avily,

sv. Jana z Kříže. A poněvadž protestantismus se nemohl státi zádnou veřejnou mocí, podněcoval reformní podněty, sváry vnitrocírkevní a šířil zmatek i ve věcech praktického rázu. Ale z jmeovaných osobností náboženských rostla touha po jednotě, po prohloubení duchovním, jako reakci proti rozumné povrchnosti protestantské a po jistotě poznání a pravdě. To vše bylo summum necessarium jako dnes a proto je Descartes se svým vystoupením proti skepticizmu sympatický. Nenašel-li cestu, poctivě cítil, že je nutno ji nastoupiti, „zůstáváje při tom věrným zákonům víře i vlasti své“, jak praví v Rozpravách o metodě. Dnes volá po ní a ihned určuje zároveň její směr Pius XI. Zase je to náboženská osobnost, která se ujímá vedení. Veřejnost všechna bez rozdílu musí míti na této cestě svůj životní zájem i cíl a vítati všechny, kteří stejně jako prof. Beneš ji nastupují, neboť nejde jen o filosofii, ale o to, že potřebujeme dnes zvláště jejich služeb, aby nám pomáhala zachraňovat všechny duchovní statky, které jsou v nebezpečení. Kniha Benešova byla proto použita jako vhodné příležitosti, aby se o této životní funkcionelnosti filosofie šíře promluvílo a poukázalo na osvobozující význam plodu skutečné moudrosti, kterým je konstituce „Deus scientiarum Dominus“.

Viktor Šauer:

O rasismu a antisemitismu.

Je mylná představa, že rasismus jako státní nauka byl zaveden až ve III. říši. Též je přeceňován význam francouzského šlechtice Gobineaua, který vystupoval jako první teoretik rasismu.

Stopy rasismu se dají podle pravdy zjistit ve všech historických dobách. Rozdělení indického obyvatelstva na kasty a zákazy styků jakož i sňatků mezi kastami mají původ v něm. Toto rozdělení provedli bílí Ariové, když dobývali Indie na tmavých domorodcích, za tím účelem, aby zabránili svému smíšení a ztrátě své plemenné ryzosti. Při tom podrobené obyvatelstvo tmavé pleti bylo zařazeno do nejnižších kast. To je první historicky známý případ plemenné výlučnosti a od těch dob — t. j. asi od r. 2000 př. Kr. — lze se s rasismem setkat vícekrát.

V uplynulém tisíciletí, dokud byla Evropa uvědoměleji křesťanskou, nečinily se rozdíly mezi národy, aspoň ne mezi křesťanskými. Obrození rasismu lze datovat až od náboženského rozdělení na počátku nového věku. A první, kteří se mu oddali, byli Anglosasové. Při tom anglosaský rasismus byl mnohem tvrdší nežli rasismus starověkých Ariů. Pokud šlo o získávání půdy, cenné zemědělsky, byli domorodci prostě vyvražďováni. Vyhubeni byli Indiáni v Severní Americe, kde jich zbývá jen několik set tisíc, a to v územích s méněcennou půdou. Na tasmanické domorodce podnikali Angličané organizované hony jako na dravou zvěř a vyhubili je už v 18. století. Na Novém Zélandě se ještě drží v horách zbytek Maorů, když velká většina národa vyhnula ve vyhlazovacích válkách. Indové před podobným osudem jsou chráněni jen tím, že jejich tropická země se nehodí pro evropskou kolonizaci. Evropané totiž nesnášejí bez újmy na zdraví tropické vlhké podnebí.

Ostatní evropské národy, pokud se usazovali v zámořských krajinách, rasových rozdílu nečinili. Francouzi, dokud vládli v Kanadě a v Louisianě, měli s Indiány dobré styky a Španělé se s nimi ponejvíce smísili. Vrstva míšenců, mesticů, je v latinské Americe nejčtetnější, s výjimkou její jižní, mimotropické části. Domorodé zákonodárství španělské bylo pak nejmírnější ze všech. Dály-li se v osadách proti Indiánům přehmaty, dlužno je připsat na vrub jednotlivců, nikoliv madridské vlády. Rusové se na Sibiři mísejí s domorodci dodnes.

Ve Spojených státech dochází nyní k projevům proti hitlerovskému rasismu, ale titíž manifestanti se rasově odlučují od černochů a jejich míšenců. Je dobře známo, že v Unii jsou pro černochy zvláštní školy, zvláštní oddělení ve vlacích atd. Jde-li přece po ulici s černochem běloch, jest ostatními pokládán za tram-pa, což tam znamená vagabunda. Právě ve Spojených státech byl rasismus prakticky uplatněn do posledních důsledků, a to i státními úřady. Plemenná nevraživost

byla v Unii nakonec rozšířena s černochů na všechny Negermány a v jejím zájmu dalo se především omezování přistěhovalectví. Nejprve bylo zaraženo stěhování Mongolů a po světové válce i negermánských Evropanů. Tak, bje-li svět do rasismu v Německu, ať nezapomíná na rasismus v Unii. Jeho předky jsou Anglosasové a Angličan Stuart Houston Chamberlain to byl, který jej před válkou přenesl do Německa, vlebě tiskem i slovem domnělou vyvýšenost severské rasy.

Rozmnožení moci, které se dočkali Židé po světové válce v Rusku a ve střední Evropě, nezůstalo bez vlivu na jejich sebevědomí. Pozorující své úspěchy, došli k názoru, že též náležejí mezi lepší rasy. Došlo k tomu, že vyvlastňovali pro sebe vynikající lidi. V pařížské L'Illustration byl roku 1929 obšírný článek, v němž nějaký španělský profesor snažil se dokázati, že Kolumbus byl Židem.

Rasistickému blouznění se neuzavřel ani český tisk, a to ještě před válkou. Zde však nešlo o vlastní vyvyšování, nýbrž o trapnější případy sebeponižování. Je známo, jak byl k nám zaváděn kult Anglosasů, uctívání germánských národů vůbec a obdivování Židů. Lidové noviny mívaly spadeno na vynikající muže slovanské, pro které pracně dokazovaly germánský nebo židovský původ. Takto se bezděčně připravovala půda pro rasovou nevraživost i u nás, neboť takové počínání musí vzbudit odpor.

Při tom při všem je rasové vyvyšování a opovrhování nelogické. Lidé se celkem dělí na dvě hlavní skupiny na plemena tmavá a na plemena světlá, což jsou běloši s Mongoly a Indiány. Světlá plemena jsou uzpůsobena jen pro obývání chladnějších krajů a tmavá plemena zase pro obývání krajů tropických. Běloch se nemůže trvale usadit v horkém a vlhkém podnebí, neboť tam předčasně hyne a jeho děti zakrňují. Dobře však to podnebí snáší černoch, což mu umožňuje jeho pigmentace. Protože černoch snáší i podnebí studené, je takto patrné, že před bělochem je vlastně ve výhodě. Ve Spojených státech se opravdu černoši šíří na sever. Brailská vláda, usilující o zalidnění liduprázdných oblastí ve svém tropickém vnitrozemí, dívá se příznivě na míšení bělochů s černochy, neboť i míšenci jsou proti horkému podnebí odolnější než běloch. Světlý člověk, jsa tělesně méně nadán než černoch, byl nucen vymýšleti si proti nepřízní podnebí způsoby ochrany, a tak se vyvinula u světlých plemen civilisace, což je zase jejich výhoda. Černoši takových stupňů vzdělanosti zatím nedosáhli, a to je důvod, proč jsou pokládáni za nižší rasy. Jsou však civilisace schopni, jak ukazují případy z Ameriky. Ze všeho ale může vysvítat, že každá rasa má svůj úkol.

Pokud jde o Židy, nelze je pokládat za zvláštní rasu a naprosto už ne za rasu semitskou. Ryzí rasa semitská jest uchována jen ve vnitrozemí Arabie a jejími

Potřeba organizační jednoty v lidové straně.

(Rozbor organizačních řádů čl. strany lidové II.)

(Pokračování.)

SR má svá ustanovení sdělována podle vzoru jak **ČR**, tak **MSR**. Pokud se místních organizací týče, má místní organizace na Slovensku jednatele podobného funkcí jednatelem moravskoslezských LJ s tím rozdílem, že po vzoru českého důvěrníka stará se o plnění povinností v organizaci, udržuje styky s vyššími instancemi strany, plní jich pokyny, účastňuje se zasedání okresního výboru strany. Před zasedáním obecního zastupitelstva svolává k důvěrné poradě členy obecního zastupitelstva zvolené za stranu lidovou a rokuje spolu s „organizačními důvěrníky“ o postupu a stanovisku v určitých věcech. Vedle něho je i zapisovatel ve výboru místní organizace jako v Čechách. „Organizační důvěrník“ je funkcionář jako český důvěrník místní organizace, jenže pouze ve větších městech a obcích. Stará se o to, aby měla organizace uliční a čtvrtň „pověření“. Tvoří z těchto poverenců agitační sbor, jemuž předsedá. Poverenci dbají na to, aby členstvo chodilo na schůze, platilo příspěvky, odebíralo a četlo tisk strany. Při tom zůstává v takové organizaci vedle organizačního důvěrníka ještě jednatel (a ovšem i zapisovatel). Oba dva účastní se schůzí a konferencí okresní organizace. Seznam členů organizačního důvěrníka nevede. To je práce jednatele a pokladníka. Důvěrník vede jen seznam poverenců, jejich činnost vede v patrnosti a prostřednictvím jich dodává členské legitimace, které dostane od pokladníka. Sám má důvěrnickou legitimaci od hlavního sekretariátu strany na doporučení výboru místní organizace.

Okresní organizace — významný organizační článek strany.

Okresní organizace (**MSR** zná Okresní lidové jednoty, **SR** jako **ČR** okresní organizace) je tvořena všemi lidovými místními organizacemi v soudním okrese (na Slovensku v politickém okrese). **ČR** a **SR** klade podmínku, aby byly místní organizace aspoň tři, **MSR** o tom neříká nic, jen podotýká, že tam, kde nelze Okresní LJ založit, může Krajská lidová rada Lidovou jednotu nebo místní důvěrníky přičlenit k nejbližší sousední OLJ.

Podle **ČR** volí se na valné hromadě okresní organizace devítičlenný okresní výbor, který pak sám ze sebe zvolí: předsedu, místopředsedu, důvěrníka, pokladníka, zapisovatele, dva revisory účtů a dva členy výboru. Je-li v okrese více než 20 místních organizací, volí se ještě o dva členy výboru více. Na okresní valnou hromadu vysílají místní organizace svého důvěrníka, a čítali-li místní organizace více než 100 členů, zvolí na každých dalších 100 členů jednoho delegáta, ale tak, aby delegátů z jedné organizace nebylo více než tři. — Tedy první jedno sto lidí má jediného zástupce na okresní valné hromadě a tím je bez volby — důvěrník místní organizace! To je ve velké části místních organizací. Místní důvěrníci volí tedy skoro všude okresní výbor organizace, při čemž je tu pro účtu ostatním ustanovení, že „do okresního výboru nemusí být členové z místních důvěrníků nebo delegátů“. Členy okresního výboru ale pouze s hlasem poradním jsou zástupci (po jednom) spolků politických, odborových, vzdělávacích a Klubu lidových členů okresní samosprávy. Výbor okresní v těchto korporacích zastupuje okresní důvěrník, po případě jeho zástupce.

Na **Moravě** je to jinak. **MSR** praví: Delegáti LJ z okresu a členové výboru OLJ, jakož i členové okresního a zemského zastupitelstva a poslanci a senátoři z okresu tvoří zastupitelstvo OLJ. Členové zastupitelstva okresního s hlasem poradním jsou také političtí a odboroví tajemníci a redaktoři v okrese vycházejících časopisů strany nebo zájmových organizací. Delegáti místních LJ do zastupitelstva OLJ jsou voleni na valné hromadě LJ, a to za první sto členů jeden, za každou další započatou stovku vždy další jeden delegát. Zde se bere za základ počet řádně platících členů.

Na Slovensku tvoří okresné valné shromaždenie: členové výboru místních organizací a výborů v rámci strany účinkujících odborových a kulturních organizací v okrese.

Kompetence a funkcionáři výboru okresních organizací.

ČR má okresní výbor jen devítičlenný (viz dříve), podle **MSR** volí zastupitelstvo OLJ výbor OLJ deseti až dvacetičlenný. Členem výboru OLJ může být jen člen nejméně dva roky zapsaný v seznamu členů některé LJ! **ČR** tohoto omezení nemá. **MSR** dále praví, že do výboru OLJ vysílají okresní svazy zájmových organizací po jednom zástupci (na př. dělnictvo, zemědělství, živnostníci). Je to však členstvo plnoprávné, nikoliv jen s poradním hlasem jako v **ČR**.

Na Slovensku je odlišnost v tom, že okresní výbor není složen tak jak v ostatních zemích. Jeho členy jsou: předseda a jednatel každé místní organizace, delegáti těchto místních organizací jeden za sto členů a za každý zlomek další stovky jeden delegát, členové okresního zastupitelstva volení i jmenovaní za stranu a po jednom delegátu mají odborové a kulturní organizace pracující v rámci strany.

I zde platí základní rozdíl: v Čechách jsou výbory voleny na dva roky, na Moravě a na Slovensku jen na rok.

Kompetence okresních výborů je obdobná místním výborům, jenže se vztahuje na činnost strany v soudním (na Slovensku politickém) okrese. V příslušném samosprávném politickém okrese v **C** i **MS** tvoří se společný výbor okresní organizace (OLJ). Klíč stanoví VV (výkoný výbor zemský) na Moravě, v Čechách mají ustanovení, že zemský VV v dohodě s krajským VV může seskupit vždy několik okresů v t. zv. obvodovou organizaci. V obou zemích je funkce těchto složených útvarů jen pomocná. Podle **MSR** má společný výbor nad to ještě tuto kompetenci: dává podněty ke společným akcím pro celý politický okres, řídí tuto akci, sestavuje roční rozpočet na společné potřeby samosprávného okresu a stanoví úhradu (příklad: kandidátky do okresního zastupitelstva samosprávy), sestavuje kandidátku do okresního zastupitelstva samosprávy, předkládá ji ke schválení zemskému VV. Sám pak schvaluje kandidátky sestavené jím do veřejnoprávních korporací a poradních sborů okresních.

Okresní důvěrník v Čechách.

Pokud se týče jednotlivých funkcionářů okresního výboru organizací strany je už rozdíl ve způsobu volby. **ČR** dává voliti výbor en bloc a ten teprve mezi sebou volí funkcionáře, **MSR** dává voliti také celý výbor, ale ten pak volí ze sebe okresní předsednictvo: předsedu, 1—2 místopředsedy, jednatele a pokladníka. Předseda OLJ je zároveň okresním důvěrníkem strany.

Vidíme tu tedy podstatný rozdíl: Na Moravě podle výboru okresního je ještě jeho předsednictvo a objevuje se v **MSR** označení „okresní důvěrník strany“, kterým je vždy předseda OLJ. **ČR** má opět funkci okresního důvěrníka nadřazeného ostatním členům okresního výboru. **ČR** výslovně o něm praví, že „jest z nejdůležitějších funkcionářů z našeho hnutí vůbec a na okresu zvláště“. Dbá o to, aby ve všech obcích na okresu byli ustanoveni a zvoleni čili, schopní a svědomití důvěrníci, založeny čilé organizace, rozšířen byl tisk strany, pečuje o zakládání a zmohutnění odborových organizací na okresu (u důvěrníka místní organizace toto poslední ustanovení o odborářích není), je členem krajské organizace strany, ve stálém styku s krajským a zemským sekretariátem, podává zprávy o činnosti na okrese, řídí okresní agitační sbor, předsedá sboru lidových samosprávných funkcionářů z obcí okresu, dochází do schůzí klubu lidových členů okresní samosprávy!

příslušníky jsou Beduini. Z fotografií, obsažených v Musilových cestopisech, je patrné, jak vypadají. Na první pohled je zřejmo, že se liší od běžného typu středoevropského Žida a svým vzhledem že jsou velmi blízcí Evropanům. Na druhé straně nejčastější typ středoevropského Žida je velmi rozšířen po vší přední Asii a možno říci, že mu náleží většina předasijského obyvatelstva od Arábie až po Kavkaz a od Egejského moře až do Iránu. Oč jde?

Rase, které se v Evropě mylně říká semitská, příslušelo praobyvatelstvo přední Asie, které bylo neznámého původu a z něhož jsou známa jména jen dvou národů: Sumerů a Churiů. Nápadným znakem tohoto praobyvatelstva byl ohnutý nos. V historické době daly se do přední Asie četné vpády s různých stran. Od jihu se tam tlačili Semité, od severu různí národové indoevropští, mezi nimi i Arméni, a od severovýchodu Turci. Praobyvatelstvo podléhalo cizincům, ztratilo samostatnost i svou řeč, ačkoliv svou vyspělou civilizací se stalo pamětihodným. Dobytelé je z části pohubili, z části se s ním smísili a zdědili po něm

jeho rasové znaky, v tom i zahnutý nos. Proto v přítomné době vypadají přibližně stejně Židé i Arméni, Turci i Arabové z Iraku. Všichni jsou větším dílem příslušníky téže rasy, které se odborně říká rasa assyroidní nebo armenoidní.

Všichni Židé však nepřísluší této assyroidní rase, ježto všichni nemají své předky z Palestiny. Židé dělávali svému náboženství též propagandu a ta měla někdy úspěchy. Největším úspěchem bylo získání pro židovskou víru velké části mongolského národa Chazarů, který před tisícem let měl mocný stát v černo-mořských stepích. Chazarští stát byl rozbit Rusy a po ztrátě samostatnosti následovala ztráta jazyka a vymizení národa. Udrželi se nesmíšenými jen ti z Chazarů, kteří byli židovské víry. Když ve 12. století přišla do východoslovanských zemí židovská imigrace z Německa, splynuli s ní řečenými Židy z Chazarstva a přejali od ní řeč jidiš. Rasové mongolské znaky si však udrželi: Jsou to rudé vlasy a vysedlé lícni kosti. Tohoto mongolského původu je velká část Židů na Podkarpatské Rusi.

(Dokončení příště.)

SR má funkcionáře podobné jako v místní organizaci s tím rozdílem, že se jejich působnost vztahuje na celý okres.

Zvláštnost má MSŘ: za vedení výboru OLJ vytvoří se v každém okrese společný výbor všech zájmových okresních organizací, a to tak, že každá okresní zájmová organizace vyšle do tohoto výboru po dvou členech, OLJ však vysílá třetinu členů do společného výboru, předsedu jeho je vždy předseda OLJ. Společný výbor stará se o soustavnou činnost hospodářskou, sociální i kulturní a vzájemný soulad všech organizací a společenských vrstev ve straně na okrese. Okresní LJ je povinna starat se o řádný chod prací finanční komise, zřízené pro obvod sekretariátu, do něhož je zařazena. Na Moravě pro obvod sekretariátu zřízená finanční komise skládá se z předsedů resp. místopředsedů všech OLJ do obvodu zařazených. Komisi předsedá zvolený předseda, který podléhá schválení zemského VV a který je pověřen kontrolovat finanční hospodářství sekretariátu. Finanční komise má hlavní úkol: opatřit úhradu na vydržování sekretariátu.

V Čechách mají vedle valných hromad okresních organizací jednou za dvě leta ještě t. zv. **okresní konference**. Mají se scházeti aspoň jednou za čtvrt roku.

Krajská organizace strany.

Přikročíme k rozboru vyšší jednotky organizace lidové strany, k **organizaci krajské**, které nemáme na Slovensku. V historických zemích kryjí se krajské organizace svým obvodem s volebními kraji. Je jich tedy v Čechách 9, na Moravě 5. Rozlišují se opět jménem. V Čechách je to krajská organizace čl. strany lidové, v zemi Moravskoslezské Krajská lidová rada (KLR). Jak jsou tvořeny?

MSŘ: Delegáti okresních LJ v obvodu volebního kraje pro volby do poslanecké sněmovny tvoří Krajskou lidovou radu. Počet delegátů z každé OLJ stanoví zemský VV podle počtu platíčního členstva v jednotlivých OLJ. Každá OLJ má nejméně jednoho zástupce. Plnoprávními členy KLR jsou také všichni poslanci a senátoři kraje, členové zemského zastupitelstva (samosprávy) z kraje a všichni členové předsednictva KLR pokud nejsou delegáty. Hlas poradný mají odboroví a političtí tajemníci a všichni redaktori časopisů strany v kraji.

V Čechách odpovídá pravomoci Krajské lidové radě z Moravy instituce **krajského výkonného výboru** strany. Je **jedenáctičlenný**, volí se na valné hromadě a sám ze sebe pak volí předsedu, místopředsedu, důvěrníka, zapisovatele, pokladníka, dva revisory útů a čtyři členy výboru. Virilními členy krajského výkonného výboru jsou opět senátoři a poslanci za kraj zvolení nebo pro kraj delegovaní (jsou v Čechách volební kraje bez poslanců, ve zmíněném území a má je pak přidělený některý poslanec z jiného kraje) a dále **plnoprávními členy vedoucí redaktori krajských časopisů po jednom z každého listu** (copak má list, zvláště týdeník, více vedoucích redaktorů?), **krajský tajemník a obvodový tajemník! Tedy i zaměstnanci strany, závislí existenčně na vedení strany, mají plnoprávně hlas jako delegáti ostatní.**

KLR schází se aspoň dvakrát do roka, Krajský VV český nejméně jednou za dva měsíce. V Čechách je opět doba volení na dvě leta, na Moravě rok. Také u krajské organizace v Čechách jsou konference aspoň dvakrát do roka. Je zde obdobná činnost jako u okresních organizací, tedy krajský agitační sbor za předsednictví krajského tajemníka strany.

Výkonným orgánem a vlastním vedením kraje je v Čechách **presidium krajského výkonného výboru**: předseda (nebo místopředseda), krajský důvěrník, pokladník, dva členové zvolení krajským VV. Schůze koná nejméně jednou měsíčně. Na Moravě je v obdobné funkci předsednictvo **Krajské lidové rady**, které se skládá ze zástupců OLJ v kraji (z každé jeden) a z předsedy, 1—2 místopředsedů, jednatele a finančního referenta. Všude **podmínka členství ve straně aspoň dva roky**. (V Čechách této podmínky není.) Toto předsednictvo schází se aspoň dvakrát ročně ke schůzi. Do předsednictva KLR kromě členů volených vysílají krajské svazy zájmových organizací po jednom (plnoprávním) zástupci. I zde je podmínkou dvouleté členství ve straně. **Předsednictvo KLR** je výkonným orgánem KLR, provádí její usnesení a příkazy a připravuje pro ni návrhy. K vyřizování administrativních záležitostí, týkajících se jen organizace politické, scházejí se pouze volení členové předsednictva KLR. Zpravidla jednou v roce svolávají se v každém moravskoslezském kraji **manifestační sjezdy krajské**, přístupné všem členům. Podávají se na nich přehledy veřejné práce strany.

Jak zřejmo, je v MSŘ pamatováno na širší základnu v krajské organizaci i v jejím předsednictvu. Neškodí to nijak dělnosti KLR i předsednictvu KLR. Při tom je pamatováno i na zastoupení odborářů, kteří mají plnoprávněho člena KLR. O organizační spolupráci odborářů a strany pojednáváme ostatně zvláště. Zajímavější bude pro nezasevěnce,

jak se volí krajské orgány strany.

Krajský výkonný výbor v Čechách je volen každý druhý rok těmito voliteli na valné hromadě krajské organizace: **místní důvěrníci, okresní důvěrníci, delegáti okresních organizací**, a to za každých 1000 členů jeden (nesmí však být z jednoho okresu víc jak 3 delegáti) a **celý výkonný výbor krajské organizace**. Srovnáte-li toto ustanovení s výše uvedeným způsobem volení do KLR na Moravě, vidíte, že **základna volitelů je v Čechách širší** a protože účast místních důvěrníků je nejistá, záleží na vedení strany, jakou si většinu na krajské valné hromadě opatří. Uvážíme-li, co jsme v počátečních odstavcích řekli o místních důvěrnících strany, vidíme zdánlivě demokraticky širokou základnu v jasnějším světle. Zrovnoprávněním místních důvěrníků s ostatními voliteli do krajského VV uplatněno velmi zřetelně „argumentum ad hominem“.

Jak KLR, tak krajský výkonný výbor v Čechách sestavují kandidátky do voleb poslaneckých v kraji, ve společné schůzi krajských těchto institucí podle příslušných krajů tvořících senátní volební kraje kandidátku pro senát. Konečné slovo a úpravu má zemský VV v Čechách a ZZ na Moravě. Funkci UUV viz dále.

Je zajímavé, že **jedině ČR má ustanovení pro případ, že by krajská organizace strany „nekonala své povinnosti“**, nebo je-li její postup takový, že je v rozporu s programem nebo institucemi strany (tou je už jen zemský VV podle ČR), má zemský výkonný výbor právo svolati mimořádnou valnou hromadu a vykonati nové volby. Stejně může sesaditi okresního důvěrníka zemský VV, neučiní-li tak okresní VV.

Zemské sjezdy — samostatné směřodáté celky.

ČR praví velmi výmluvně o zemském sjezdu strany v Čechách: „**Sjezd strany je nejvyšší instancí strany, z jehož rozhodnutí není odvolání. Přísluší mu rozhodnouti o veškerých záležitostech strany**, zvláště o velkých a závažných záležitostech strany, zvláště o velkých a závažných časových otázkách politických, organizačních, odborových, tiskových nebo kulturních, o programu strany a organizačním řádu.“ Ani zde, ani na jiném místě **ČR nedočtete se nic o tom, že by nejvyšší instancí strany byl říšský výkonný výbor**. Připomínáme to nyní, i když se k téže věci vrátíme.

Lépe již zní **MSŘ** v téže věci: „Zemský sjezd jest nejvyšší rozhodující a programodárnou institucí strany v zemi.“ I když z toho není připomenutí říšský VV, je tu naznačeno, že je ještě něco jiného, než rozhodování o záležitostech strany v zemi Moravskoslezské. **MSŘ** dále praví: „Sjezdu přísluší stanoviti a měniti jméno strany a schvalovati program, organizační řád strany a stanoviti org. příspěvky (daň strany). Sjezd rozhoduje o zprávách a návrzích VV.“ — Změna názvu strany má býti oprávnění vyššího útvaru, než je sjezd země.

Sledujeme zatím rozdíly ve složení zemských sjezdů strany v Čechách a na Moravě.

Zemský sjezd moravskoslezský tvoří členové Krajských lidových rad, předseda strany se členy zemského zastupitelstva strany, poslanci a senátoři strany ze země Moravskoslezské a lidové členové moravskoslezského zemského zastupitelstva (t. j. samosprávy). VV připouští jako členy s poradním hlasem politické a odborové tajemníky, redaktory listů strany, funkcionáře zájmových organizací a pod.

Členy zemského sjezdu v Čechách jsou všichni místní a okresní důvěrníci, krajská presidia (nikoliv tedy už všichni členové krajských VV), delegáti okresů za každých dalších 1000 členů jeden, celkem ne víc než 5 delegátů z okresu (jedním z nich je už okresní důvěrník), delegáti zájmových organizací, a to do 5.000 jeden (!) a na každých 5.000 členů odb. organizací další tak, že počet jejich nesmí být větší, než 5 (odboráři tedy mají na př. na 21.000 organizovaných členů pět delegátů, stejně jako 5.000 organizovaných členů strany v jednom okrese!), členové zemského výkonného výboru, poslanci a senátoři strany, ústřední (t. j. zemský), krajský a obvodový tajemníci, řídící redaktori uznaných orgánů strany. Platí tu tedy stejná poznámka, jaká je u krajských valných hromad. Zaměstnanci strany postaveni na roveň ostatním delegátům, účast místních důvěrníků zvláště z míst bližších Praze hraje velkou úlohu. **ČR** zdánlivě rozšiřuje základnu voličskou pro vyšší instanci, aniž zabezpečuje, aby na př. dostavili se důvěrníci z obcí hodně vzdálených. Je to jen zdánlivé „k lidu níž“.

Volba zemského výkonného výboru.

ČR: Na zemském sjezdu se **prohlašuje (tedy nevolí) nový výkonný výbor**. Tento se skládá:

a) z **pěti členů, které jmenuje (!) odstupující výkonný výbor** a již mají být (ale nemusí) z řad zvláště zasloužilých pracovníků nebo odborníků (stačí osobní přátelství s čelnými funkcionáři strany, viz memorandum odborářů);

b) z **31 členů zvolených na základě zastoupení jednotlivých krajů**. (Následuje obšírné vysvětlení vypočítávání počtu mandátů pro jednotlivé kraje dělením počtu organizovaných členů 31);

c) **delegáti ústředních odborových organizací v zemi**, jimž toto právo bylo VV přiznáno, a to z každé odborové ústřední organizace po jednom za podmínek, k nimž se vrátíme ještě;

d) **ústřed. tajemník strany a řídící redaktori hlavních listů strany**;

e) **zástupci klubu poslaneckého a senátorského po jednom**.

Jak je tomu na Moravě? Podle **MSŘ** je docela jiná organizace vrcholných institucí strany v zemi Moravskoslezské. Předně je tu instituce, která v Čechách není, a to **zemské zastupitelstvo strany**, které je 100členné, volené na čtyři roky. **Předseda strany je volen na šest let!** Sjezd, který volí 100 členů ZZ, volí z nich hned nato 30 členů výkonného výboru. Také na čtyři roky. Při tom se ale kompetence ZZ na Moravě a výkonného výboru v Čechách v některých věcech shoduje. Obě instituce jsou konečně v úpravě kandidátek do poslanecké sněmovny a senátu, i když ještě formálně tyto návrhy přicházejí do říšského VV, konečně v rozhodování o kandidátkách do zemského zastupitelstva (samosprávy). VV je celkem 35členný, protože ke zvoleným 30 členům má sám právo kooptovati 5 členů. To je rozdíl oproti **ČR**, který pojišťuje odstupujícímu výboru právo dáti podle svého uznání 5 členů do vlnu nového VV. Snad z obav před dekapitací některých osob.

Některé rozdíly mezi vrcholnými institucemi strany v Čechách a na Moravě. **Moravské ZZ** schází se pravidelně dvakrát do roka. Mimořádně se musí sejít k sestavení kandidátek do Národního shromáždění nebo samosprávy. Rozhoduje o zásadních otázkách, pokud je nemá vyhrazen sjezd, schvaluje jednací řády strany, doplňuje

koopací zemský VV, pakliže se místo uprázdní. Při tom uprázdněná místa v ZZ zůstávají až do řádného sjezdu strany neobsazena.

Ceský zemský VV schází se nejméně jednou za tři měsíce. Náleží mu rozhodovati o všech zásadních otázkách politiky, taktiky, organizace, financí a tisku strany, pokud nerozhodl o nich sjezd strany. Jemu náleží bdíti nad prováděním programu a autoritativní výklad organizačního řádu. Při jednání o politice strany poslanci a senátoři zdržují se hlasování. Rozhodnutí VV o zmíněných otázkách jsou pro všechny stoupence závazná. CVV bdí nad správností vedení všech institucí, zájmových organizací, ústavů, tiskových podniků a všech korporací, v nichž mají stoupenci hnutí takové zastoupení, že „odpovědnost padá buď z části nebo úplně na stranu“. Dalekosáhlé je ustanovení, že **VV má právo v případě nutnosti** (kdo rozhoduje o nutnosti?) **svolatí porady a schůze kterékoliv organizace či korporace a stranici jsou povinni, pokud v nich zasedají, těchto schůzí se účastniti.** Je tu i ustanovení, které vylučuje na př., aby kterákoliv organizace v Čechách mohla být svolána mimozemskou institucí na př. ústředním výkonným výborem. Právě se tu: „Jinak jest dovoleno svolávat stoupence strany nebo její organizace jediné kompetentním činitelem, příslušným územních organizací lidové strany.“ (Tedy nemohl by je svolat ÚVV!) Jen s vědomím VV může svolávat členy lidové strany v Čechách jednotlivce nebo jiná korporace. Ještě stojí za zmínku, že zatím co volí na Moravě sjezd předsedu a ZZ a z něho členy VV, v Čechách se volí pouze VV, který pak ze sebe volí předsedu a ostatní funkcionáře.

Na Slovensku má lidová strana tři zemské instituce: **předsednictvo strany, výkonný výbor a sjezd.** Předsednictvo je 12členné: předseda, 4 místopředsedové, jednatel, generální tajemník, zástupce tisku strany a 4 delegáti. Všichni jsou voleni sjezdem strany na 3 roky. VV schází se jednou do roka a skládá se z předsednictva strany, členů N. S., zemského zastupitelstva samosprávného, ze zástupců některých okresů a tolika sjezdem volených členů, aby nebylo všech členů VV více, než 100. Okresy, v nichž strana dostala v posledních volbách aspoň 1000 hlasů vysílají 1 delegáta do VV a za každých dalších 1000 hlasů opět 1 delegáta. Rozhoduje zde tedy počet odevzdaných hlasů, ne organizovaných členů. Funkce VV je obdobná příslušným institucím v Čechách a na Moravě. Jako zvláštnost je tu, že VV volí **právního zástupce strany.**

Zemský sjezd skládá se z členů výkonného výboru, delegátů místních organizací a z delegátů místních organizací, odborových a kulturních organizací v rámci strany. Každá místní organizace vysílá na sjezd předsedu a jednatele a za každých organizovaných 100 členů jednoho ještě delegáta. Odborové a kulturní organizace mají po dvou zástupcích na sjezdu. **SR** zřetelně naznačuje, že je ještě něco nad zemským sjezdem, o němž praví, že je „nejvyššou instancí strany na Slovensku“. Dále pak to **SR** rozvádí na „slovenský program a organizační pořádek“.

Zemské výkonné výbory a říšský výkonný výbor.

Náš náčrt nechce být srovnávací organizační příručkou. Nebude proto zabíhat do detailů jednotlivých zemských organizačních řádů. Zmíníme se jindy o poměru strany k odborovému hnutí, tisku a mládeži. Všimněme si nyní nejdůležitější věci, která charakterizuje stranu a dává jí politickou sílu navenek: **celoříšské organizace strany.**

Podle jednacího řádu **Ústředního výkonného výboru**, který byl jím samým při ustavující schůzi v r. 1923 schválen, je ÚVV nejvyšším ústředním orgánem lidové strany, který má mimo 48 přisedlých, vyslaných zemských VV v Čechách, v zemi Moravskoslezské, na Slovensku a Podkarp. Rusi (v nejvýhodnější části republiky je lidová strana teprve od jara 1935; před tím to byla „Christiansko-narodna partija Padkarpatskej Rusi“), ještě po jednom zástupci celostátních kulturních nebo odborových organizací. ÚVV spravuje všeliké politické, kulturní, hospodářské a organizační záležitosti, týkající se lidové strany v CSR jako celku. Vykonává zejména kontrolu parlamentní činnosti obou poslaneckých delegací, stanoví základní směrnice jejich politiky, obstarává záležitosti celostátní reprezentace lidové strany doma i za hranicemi, jest nejvyšším rozhodčím tribunálem ve všech sporných otázkách, týkajících se jednoty strany.

Reviduje kandidátky, ale neupravuje je konečně, nýbrž podle řádu ÚVV „předkládá je k definitivnímu schválení zemským zastupitelstvům strany“. Stanoví definitivní kandidátky pro druhé a třetí skrutinium. Delegáti a náhradníci do ÚVV jsou voleni zemskými VV z jejich členů. Počet delegátů stanoví se podle počtu odevzdaných hlasů pro strany v celém státě, při čemž se dělí tento počet volebním koeficientem 49. Získané volební číslo je dělitelem hlasů, odevzdaných v jednotlivé zemi. Každé celostátní kulturní nebo odborové organizaci přizná ÚVV právo na jednoho delegáta. Usnesení ÚVV jsou závazná pro jednotlivé zemské VV. Je-li některý zemský VV z vážných důvodů toho mínění, že by zájem jeho obvodu, usnesením ÚVV mohl být ohrožen, jest oprávněn učiniti v té věci ÚVV rozklad. Jinak nejsou zemské VV ve své pravomoci nikterak dotčeny. Z ostatních drobných ustanovení celkem stručného jednacího řádu ÚVV je zajímavé, že poslanci nesmějí mít mezi členstvem ÚVV nadpoloviční většinu, ustavující schůze ÚVV musí se konati do měsíce po volbách. Jinak není stanoveno, kdy se má ÚVV sejít. Předseda ÚVV je předsedou strany a 4 místopředsedové podle zemí tvoří s ním říšské předsednictvo. ÚVV má zasedati střídavě v Praze, Brně, Bratislavě. Dnešní složení ÚVV: 21 z Čech, 23 ze země Moravskoslezské, 2 ze Slovenska a 2 z Podkarpatské Rusi.

Citovaný jednací řád ÚVV je nejkusejší práce ze všech řádů, které lidová strana má. Byl dělán spěšně v r. 1923 a od té doby nebyl upravován a zůstal vlastně na papíře. A tak máme o vyšší

organizační strukturu v lidové straně tento obraz: Jsou čtyři zemské autonomní skupiny organizací se samostatným zemským vedením. Organizační řády jejich buď prohlašují za konečnou instanci zemský sjezd a nedbají, že vůbec nějaký „výkonný“ ústřední výbor je (ČR), uznávají kompetenci zemských sjezdů se zřetelem k taktice a organizaci zemské, ale mlčky připouští ještě celostátní rozhodování (MSR a SR). Strana nemá říšského sjezdu — jediná ze všech celostátních stran v CSR — a ústřední výkonný výbor, přes ustanovení jednacího řádu, ustrnul na formalistickém zasedání jednou, dvakrát za rok, nikoliv před významnými událostmi v politice, nýbrž pravidelně po nich a pak před kandidátkami do Národního shromáždění. (Stejně nezasedá střídavě v hlavních městech, nýbrž vždycky v Praze.) Tento nedostatek projevuje se velmi znatelně právě v okamžicích disonance mínění zemských výborů. Důklad nepropracovanosti a právní nedostatečnosti jednacího řádu ÚVV vidíme zvláště na § 4 o závaznosti usnesení ÚVV. Čtete tu, že může zemský VV podati rozklad proti usnesení ÚVV, kdyby byl zemský výbor toho mínění, že by zájem jeho obvodu mohl být ohrožen. Není tu však v jednacím řádu nic, co se stane s tímto rozkladem, zda se má o něm znovu jednat a zda je zemský VV v té či oné zemi povinen řídit se rozhodnutím nezměněným novým ÚVV. Stejně je tomu v neshodě ZVV a ÚVV o kandidáty do voleb. Požadavek zachování naprosté autonomie zemských celků uvnitř strany postaven byl nejprve moravským výsekem celostátní strany. Ale nesmí být z toho anarchie.

Lidová strana je tvořena (počítáme-li slovenskou a podkarpatskou část v jeden menší útvar) třemi neodvislými celky, které jsou volně spojovány ÚVV a hlavně osobou říšského předsedy. Zakladatelská vážnost dnešního říšského představitele strany spojuje zemské celky jako tři pruty Svatoplukovy pevným lýčím. Je však třeba myslet na budoucnost a na nejbližší přítomnost. Bude nutno dáti i při zachování určité země autonomie lidového hnutí jeho celostátními souhrnu pevnou páteř: moderně vybaveným ústředním výkonným výborem, užším i širším, celoříšským sjezdem strany, organizováním odborových svazů v říšské odborové radě, podléhající přímo ústřednímu vedení strany, konečně vytvořením ústředního sekretariátu strany a jeho odborných komisí a rozhodnutí o ústředním tiskovém orgánu strany. Pak bude nutno sjednotiti i organizační řád všech krajů, okresů a místních organizací v celé republice, aby byl stejný pro celou stranu a nebudil dojem, jako **ČR**, že je dělán pro někoho a proti někomu a nasycen duchem, cizím demokratickým zásadám.

Zachování statu quo organizace lidové strany v době autoritativních teorií i ostatních pevných politických stran, přineslo by vážné ohrožení dosud nejednotlivé strany a její budoucnosti. Jenom pevně zmílená celostátní organizace může lidové straně vrátiti váhu, kterou měla a kterou musí míti.

Dohoda o kooperaci spolků Katolické akce v Čechách.

Ústřední svazy: Sdružení katolické mládeže čsl., Ústředí katolického studentstva čsl., Svatováclavská liga (Svaz katolických mužů) a Svaz katolických žen a dívek usnesly se na společných poradách přispěti v intencích nejdůst. episkopátu vzájemnou spoluprací k úspěšnému dobudování Katolické akce v Čechách. Z té příčiny prohlašují: 1. Protože Katolickou akci ve farnosti tvořiti mají: muži, ženy, jinoši a dívky, chceme do těchto složek Katolické akce vřadit členstvo Skupin Sdružení katolické mládeže (rozdělené podle pohlaví), Obcí katolických mužů a Odboček Svazu čsl. katolických žen a dívek. 2. Aby uvedeného cíle bylo plně dosaženo, budou všechny uvedené složky Katolické akce usilovati o uskutečnění hesla: „V každé farnosti Skupina SKM, Obec katolických mužů a Odbočka Svazu katolických žen a dívek.“ 3. SKM bude proto pečovat ve svých Skupinách o to, aby členové Skupiny pouštějící, resp. členky provádějí a svobodně starší, přestupovali do Obcí katolických mužů, resp. do Odboček Svazu katolických žen a dívek. Stejně Svatováclavská liga (Svaz katolických mužů) a Svaz katolických žen a dívek budou pečovat pomocí svých Obcí, resp. Odboček o zakládání jinošských, resp. dívčích Skupin Sdružení katol. mládeže ve farnosti. 4. Obce katolických mužů a Skupiny SKM budou si vzájemně pomáhati při své kulturně-náboženské činnosti. Odbočky Svazu katolických žen a dívek budou prostřednictvím svých činovnic pomáhati při stavovské výchově dívek ve Skupinách SKM. Skupiny SKM budou aktivně podporovati kulturně-náboženské podniky Svazu katolických žen a dívek. 5. V záležitostech, které se vymykají z vnitřního organizačního života uvedených centrálních Svazů, jakož i při projevech širšího významu, budou postupovati podepsané Svazy po vzájemné dohodě. 6. Kde na farnostech existují organizační útvary Ústředí katolického studentstva, vztahují se nahore uvedená ustanovení o vzájemné spolupráci i na ně. 7. Spolupráce uvedených složek Katolické akce vztahuje se i na vzájemnou podporu akce tiskové. Za: Sdružení katolické mládeže čsl.: J. Sova, úřad. místopředseda, P. F. Nesrovnal, gen. duchovní řádce. Svaz čsl. katolických žen a dívek: E. Schmutzerová, předsedkyně, Z. Lobkowiczová, jednatelka. Svatováclavskou ligu (Svaz katolických mužů): Dr. V. Janda, předseda, dr. J. Sajic, gen. vice-sekretář. Ústředí katolického studentstva čsl.: JUC. Fr. Kolman, předseda, P. A. Daňha, duchovní řádce.

Moderní poesie a čtenář.

Bylo napsáno již mnoho knih i pojednání, dobrých i špatných příruček o tomto tématu. Přece však stále je mnoho nejasností. Či spíše neporozumění. Dokonce i neznalosti.

Bývá vůbec chybně pojímán název moderní. Ne všechno, čím žije dnešní svět, je moderní. Jako není moderní vše nemravné v umění, jak mnozí se snaží do tohoto kouzelného slovíčka věci ono kalibru jemně zakrýt.

Musíme si především být vědomi účelu umění. Jistě správně jej staří označovali „καθαρισμός τῶν παθημάτων“, purificatio passionum. Nenazvali jej vystavování, ani dráždění, ani vzbuzování vášní, nýbrž καθαρισμός – očištění od vášní.

Uchylme se však k věci naší, k básnictví. Úseku, čas-ti umění.

Dobrym básníkem být, je těžké. Každý může mít totiž krásno v duši. Ale ne každý je dovede slovy vyličit. A v tom je ono umění. Neméně těžké je však být i dobrým čtenářem básní. Špatné básníky může těšit Chestertonovo: „I špatný básník je básníkem, jako špatný člověk nepřestává být člověkem.“ Nepochopená báseň se však prostě odkládá.

Musí tedy být jakýsi kompromis mezi tvůrcem a čtenářem. Vyrovnání myšlenek. Pochopení.

Proto připomeňme si pro vzájemné pochopení hlavní věci.

Poesie není jen slovíkaření, jako hudba není jen fídlání. Podstata a podstatná hodnota poesie byla vždy a podle rozumného lidského nazírání musí být jen a pouze myšlenka. Rozumné myšlení jest onen vznešený poklad, jímž člověk byl povýšen nad všechno ostatní stvoření.

Všechno ostatní, ať již forma poesie respektive básní, či toliké různé trópy a figury, strofy atd. jsou pouze accidentia, pouze krásné květy okolo jádra, semene, kterým je myšlenka. To se má pomocí jich snadněji rozpučet ve květ bílého světla chápání.

Všimněme si, pro důkaz této these, vývoje básnictví vůbec, třebaš ne přísně chronologicky.

K ozdobám, do kterých se myšlenky odívají, patří v hlavních rysech, jak se vyskytovaly od nejstarších dob až do dneška, asi tyto: Především je to rytmus, rým, dále počítání slabik, verš (pravidelný), paralelismus, obrazce a mnohé jiné.

Rytmus. Nejstarší památka řeckého básnictví jest a zůstane nesmrtelná Homérova Ilias a Odyssea. A ta je psána klasickým, pravidelným rytmem, vyjádřeným hexametrem bez vady. Hexametrem, po případě elegickým distichem (hexametr spojený s pendametrem) jsou psány i staré epeje latinské. Vergiliova Aeneis a j.

Avšak naproti již tak vyvinutému, užívanému a rozšířenému rytmu máme z doby starší i novější zachované básně, které rytmu vůbec neznají. Tak v básnictví starohebrejském, babylonském, u básníků románských (na příklad španělských, kteří pravidlem v básnictví stanoví přesné odpočítávání slabik, ovšem bez rytmu).

Rým. Vzniká teprve ve středověku. Předtím neznámý. Důkazem mohou nám být shora již uvedené epeje řecké i římské. Patří k ozdobám těžšího druhu. Mnoho básní krásných je kaženo špatnými rýmy. Časem se stává otráveným. V nynější době se zaměňuje neotřelou ještě assonancí.

Počet slabik. Rovněž již v dobách nejstarších. Vždyť hexametr i pentametr se skládají z určitého počtu dlouhých a krátkých či přízvukných a nepřízvukných slabik. Konečně to jsou věci známé.

A opět v téže době máme starohebrejské, egyptské atd. básně bez stejného počtu slabik; totéž nacházíme později i ve slovanských bylinách národních.

Verš. Pravidelný verš pěstovali Řekové a po nich Římané. Známý je na příklad verš sapfický (podle básníčky Sappho), jedenáctislabičný (versus sapphicus hendecasyllabus) nebo verš asklepiadský atd. Rozbor jednotlivých není možno podrobně rozebírat pro lepší stylisaci. Zmínky zasluhuje však blankvers, jímž psal Shakespeare svá dramata, jehož užíval též Vrchlický. Dále verš adonský, španělský a srbský trochej, senár, alexandrin a j.

Sem patří také strofy, které se skládaly z různých pravidelných veršů a podle toho dostávaly i svá jména. (Strofa iambická, pythiambická, první až čtvrtá strofa asklepiadská, strofa alkajská a j.) Rovněž strofy provencalské (znělka, ritornel, respeti atd.), francouzské (madrigal, rondel, rondeau a j.), španělské (decima, tenzona), orientální (gazel, pantoum) a m. j.

Naproti tomu na příklad v bylinách národních nacházíme verš volný a rovněž volnou strofiku.

Paralelismus. Zdá se, že v něm vůbec spočívala forma básnictví starohebrejského. Paralelismus membrorum, to jest myšlenkový úměr, jakási souběžnost, obdoba čili úměr (myšlenkový) jednotlivých stichů či veršů. Mluví o něm Robert Lowth v latinské knize vydané v Oxfordu: „O posvátném básnictví Hebreů“ a rozlišuje trojí paralelismus: synonymus, antitheticus a syntheticus.

Zdá se, že to je skutečně pravá forma starohebrejského básnictví, neboť dosud se nikomu nepodařilo jinými důkazy poukázat na něco jiného. Všechny pokusy, ať již to bylo s počítáním slabik (Francis Hare), či s časomírou (prof. Gonar), či pomocí rytmu (Anton), zklamaly.

Je tedy zřejmo, že původní forma básně neměla ani určitého rytmu, ani rýmu, ani pravidelných strof. Jak bylo již poukázáno, byl to jak v básnictví starohebrejském, tak i egyptském a babylonském paralelismus membrorum.

Obrazce. Patří mezi formy nové, třebaš ne nejnovější. Z velké míry pěstuje je u nás Nezval. Sem patří jak geometrické obrazce, tak básně částečně psané, částečně kreslené, malované.

Báseň může mít buď všechny tyto ozdoby, nebo jen několik z nich. I jenom jednu. Anebo konečně vůbec žádnou z vyjmenovaných, nýbrž něco naprosto jiného, čemuž však přece nemůže být naprosto upřen název poesie.

Tyto všechny způsoby a druhy básnictví uznávají mnozí, že byly, tedy že mohou být i nyní, a neměli proti nim žádných námitek. Největší disputace však působí otázka o interpunkci. Ta je mnohým trnem v oku.

Proč však dlouhé říkání o její praktičnosti či nepraktičnosti? Konečně interpunkce není nic podstatného, základního. Je to věc úplně vedlejší.

S hlediska historického vzato, poesie byla dříve, než byla interpunkce. Interpunkce je vlastně věc nepřilíš stará. Vždyť staří interpunkci ještě neznali. Byla vynalezena později, abych se tak vyjádřil, z pohodlnosti, což je skoro jako z praktičnosti. Aby čtení bylo usnadněno. A přece nemůžeme říci, že ty plody literární byly proto méněcenné, i když i v nynější době dá ohromnou práci rozluštit třeba nějaký starý nápis, kde často ani jednotlivá slova nejsou oddělena.

Interpunkce zde jednou je, aby sloužila k lepšímu chápání a porozumění. Nezamítáme ji. Existuje, netřeba ji zavržovat. Ale tím nechce se říci, že by byla v básnictví nutná.

Básník potřebuje stejně jako síly, potence básnické, též básnickou volnost. Básník nesmí spoutávat. Nesmí krásu takovou, jakou je, je-li skutečnou krásou, oskálávat. To by znamenalo mrzačení. Básník uvolňuje krásu. Krásu svých citů. Krásu svých myšlenek. Rych-

lost svých myšlenek. A rychlost nedá se zpomalovat. Nedá se rozčlenit milníky. Nemůže za každým téměř slovem zakopnout. Myšlenky musejí vířit, letět... Myšlenka je rychlost již dána.

Proto básník k vyjádření plynulosti básnické myšlenky odpoutává se od zákonů interpunkce, aby měl čas dáti probíhat volně svým citům a procesům myšlení. Z nich chytá, uchvacuje jakoby ve spěchu ty nejlepší, ty nejkrásnější. Vždyť dojmy jsou tak prchavé.

Lze-li přirovnat malou věc k velké, můžeme si věc na příkladě osvětlit.

Básnické vidění je tak trochu podobno vidění prorockému. Prorocký raptus můžeme (stále se zřetelem, co bylo řečeno: přirovnává se věc malá k nesmírně veliké) tedy srovnati s básnickým. Najdeme mnohé podobnosti. Zdůrazniti zase třeba slovo podobnosti; nikoliv totožnost.

Nezarazí nás, najdeme-li zde i to, co u proroků se nazývá prospectus propheticus. Vlastnost totiž, klásti události sběhlé v časových odstupech, někdy i stoletých, bezprostředně za sebou, jako by následovaly jedna za druhou bez přerušení. Je to, jako když se díváme s věže. Předměty blízké zrakovému obzoru se zdají býti blizoučko u sebe, předměty ještě bližší často splývají v jeden celek. A ve skutečnosti mohou býti i kilometry vzdáleny.

Někdy prorok nerozeznával přítomnost od budoucnosti ani minulosti. Všechny události viděl přímočaře před sebou, třebas ve skutečnosti tyto rozdíly časné zde byly.

Něco podobného pociťuje i básník. A třebas poesie, ať již myšlena v myšlenkách básníkových jako inspirace či intuice, nebo iluze a náladovost, je nepatrná proti prorockví, dílně to Boží, přece zůstává jakýsi reflex po onom krásném a věčném.

Proto nás proroci uchvacují svou silou, prýstící ze síly vyšší.

A jako je potřeba k chápání pravd Božích, aby na nás působily v tom smyslu, jak jim rozumět máme a jak je Bůh jim zjevil, tak také básník musí věc vyjádřit a uzpůsobit tak, aby na čtenáře působila v tom smyslu, v jakém ji on vyjádřil.

Básni úplně porozumí ten, kdo má srdce právě tak naladěné jako básník, který to psal a když to psal.

Právě proto vznikají „miláckové“, oblíbení autoři u některých osob i více lidí, po případě i celých tříd či vrstev. Těm jsou miláčky, ke kterým se svým tvořením přibližují.

Dva autoři, třebas objektivně stejné úrovně a ceny umělecké, působí přece na různé povahy různě.

Nezbytné je jakési sblížení duší, vzájemné proniknutí. To je charakteristické i pro překlady. Proč v překladech Vrchlického nacházíme tolik kazů? Protože prostě při spoustě práce neměl času vniknouti do hloubky, do nitra tolika různých autorů, a proniknout tolik povah tolika různých národů, z nichž překládal.

Proč některý básník tak krásně výstižně přeložil básně z cizího jazyka, i když neovládal jazyk, z něhož překládal? Zde právě je to, čemu říkáme sblížení duší. Sblížení povah. Proniknutí srdcí.

A tyto vlastnosti musejí býti nejen mezi autorem a překladatelem, nýbrž i mezi básníkem a čtenářem.

Tím se jen samozřejmě okruh čtenářstva básní, které básním dobře porozumí, velice zúžuje. Ale to není nic nového. Vždy bylo mnoho čtenářů a málo básníků, ale ještě snad méně těch, kteří básníkům úplně porozuměli.

Nesmíme se horšit na moderní fasonu básnictví. Ani ne na slovo moderní. Pozorujete již, možná, sami, že slovo moderní je vlastně velice neujasněný pojem. Moderní neznamena extrémní. Naopak extrémní nemusí býti moderní.

Vidíme ovšem částečné prolínání těchto dvou pojmů. Sami musíme rozsoudit, v jakém poměru má býti obojí pojem k sobě navzájem.

Neodsuzujme jméno, nýbrž to, co odsouzení zaslu-

huje, to jest extrém jakožto takové (hypermodernismus etc.). Jako extrémní může se označit na příklad jistý směr, jenž zaměnil v básnictví základnu, to jest myšlenku za pouhé vjemy zrakové nebo sluchové. Je v tom něco. Ano. Je to zručnost v tvárnosti slov. Myšlenka však zručnost daleko předčí. Chybí zde však vnitřní pochopení. A odhazuje se ono κατὰ φύσιν, to, co staví básníka na stupeň posvátnosti.

Přijímáme novou, chcete-li, moderní techniku básnickou. A očekáváme od ní mnoho. Proto ji nezavrhujeme.

Na konec maličkou zajímavost. Ukázka z babylonské básně o vstupu Ištar, bohyně lásky, do podsvětí. Aplikuje na ni vše, co již bylo řečeno. Zní takto:

K zemi, z níž není návratu,
Ištar, Sinova¹ dcera,
zřetel svůj obrátila.
Obrátila Sinova dcera
zřetel svůj
k domu temnot,
k sídlu Irkallinu,²
k domu, do něhož kdo vkročí,
již nevychází,
k cestě, po které jíti,
znamená nevrátit se,
do domu, do něhož kdo vkročí.
postrádá světla,
kde prach jest jejich potravou,
a pokrmem jejich hlína;
světla tam nevidí,
v temnotě sedí,
odění jsou jako ptáci,
v křídelné roucho,
na dveřích a závorách
usadil se prach.
Ištar k bráně bez návratu
když dorazila,
ke strážci brány
slovo promluvila:
„Strážce, hoj,
otevři svou bránu!
Otevři svou bránu,
bych mohla vstoupit!“
— — — — —
— — — — —

Vrátný šel
a otevřel jí svou bránu.
— — — — —
atd.

Neubráníme se dojmu a nechce se nám věřit, že by tato ukázka pocházela již z tak prastaré doby. Bylo by zajímavé uvést ještě jiné příklady, třeba z básnictví egyptského nebo i z žalmů biblických. Avšak to snad někdy příležitostně, aby již dost dlouhý článek příliš neunavoval.

A tyto ukázky jsou jen překlady. Jak krásně zní originály! Co krásy zde nacházíme!

A přece není zde ani rýmu ani pravidelného rytmu ani pravidelné strofiky... .

Maně se tážeme, je moderní básnictví něco tak výhradně moderního?

¹ Boha měsíce. ² Bohyně podsvětí.

Politika modloslužbou.

Politika se nesmí státi jedem, který tak omámí ducha, že na všechno se dívá jen s hlediska politiky a dokonce snad s hlediska politiky strany. Politický zřetel není jediný; jest ještě zřetel ke spásce duše, k rodině, zřetel spravedlnosti k zájmům jiných skupin. — Politika výstřední uloupí mši sv. v neděli Bohu, aby politický projev se mohl více rozvinout, pošlape zájmy celku, nebo práva jiných skupin, aby triumfovala strana. Pak se stává politika modloslužbou, přeceňováním hodnoty pozemské na úkor vyšších a nejnižších hodnot.
Dr. B. Vašek: Rukojef křesťanské sociologie.

Křesťanská láska k bližnímu.

Dnes nechci vésti čtenáře do minulosti, abych mu ukázal nějaký pěkný vzor katolického křesťana. Zdálo by se, že nemáme v České zemi v přítomnosti už nikoho, kdo by se mohl svým dílem osvědčit jako dobrý příklad současníkům. Listoval jsem Výroční zprávou arcidiecévního svazu katolické Charity za minulý rok a jediná řádka, jediná položka stačila, abych se odhodlal napsat tento článek. Můj rodný kraj jest krajem podobným; shodoval se v tom Viktor Dyk s Vítězslavem Hádkem a i v mé duši uvízlo mnoho, čím ten kraj pod Řípem pronikne duši všech, kdož na pomezí dvou světů se narodili a dýchali vzduch širokých polí, omezených jenom proti severu hradbou Středohoří s přední baštou Řípem, o němž jsme říkali, že svým tvarem německé piklhaubny jest výstrahou před branami Prahy. Dostatek chleba, možnost výdělku, dobré zpeněžení zemědělské výroby, to všechno jest vhodným podkladem pro plevel nevěry a náboženské lhostejnosti.

A přece uprostřed toho kraje vyrostl jako navzdory krásný květ křesťanské obětavosti. Starobylý český rod, hrabat ze Zubří a Lipky, s krásnými rodovými znaky, ale chudý na statky pozemské zakotvil nedaleko mého rodiště. Skoupil několik statků, jichž majitelé octlí se na mizině, vystavěl si malý zámček uprostřed parku a pěkně zahrady a tam v tom prostředí neokázalého slechtictví chystal se poslední nositel rodového jména skončit běh svého života a tím i historii svého rodu. Bezdětní Kustošové nehledali zábav a radovánek bohatých lidí, v nichž by utratili příjmy svého skromného hospodářství. Nechtěli však ukládati přebytky do spořitelny pro nějaké vzdálené příbuzné, ale raději to všechno uložili na dobrý úrok u Pána Boha. Postavili kapličku poblíž svého dvora, a naproti domek, v němž vyhradili byt pensistovi-knězi a několik místností, kam chtěli ukládati výnos svých pěti set strychů polí. Jako pětiletý chlapec po prvé jsem přišel do onoho přízemního domku, abych v něm ztrávil dvě leta svých nejkrásnějších dětských let. Ráno jsem přišel, večer odešel, trávil takto den za dnem (mimo prázdniny) pod pečlivým opatrováním ctihodných sester. Neubíral jsem místo potřebnému dítěti. Nebylo toho třeba. Rozumná péče mého děda mne uvedla do onoho dětského světa proto, abych v dětském prostředí mohl žít jako dítě s dětmi chudých dělníků na jeho polích, aby se ze mne nestalo panské dítě s naškrobenými šatečkami a vzhůru ohrnutým nosíkem. Stal jsem se členem oné dětské rodiny, která byla nejmilejší zábavou a potěšením krásné, bělovlasé dámy, paní hraběnky. Nebylo rozdílu mezi námi dětmi a nebylo rozdílu mezi paní hraběnkou a matkami těch všech dětí, které se kolem ní točily jako kuřátka kolem kvočny. Od té doby poznal jsem mnoho vznešených dám, dostal se do společností, kde dámy zářily drahokamy a pracně sehnanou krásou, ale doposud jsem neviděl krásnější ženy, než moji paní hraběnkou. Snad tím, že její dobrota, skutečně křesťanská dobrota byla mně měřítkem mezi ní a těmi ostatními, snad proto marně jsem hledal lepší a dobřeji dámy...

Nejraději vzpomínáme na své dětství. Není to jenom kotva, již jsme zakotvili v tomto pozemském životě, ale také doba, kdy všechny naše dojmy nejsou zatíženy pozdějšími zkušenostmi. Doba, kdy řadíme dojmy jeden vedle druhého jako krásnou kytku pestřých vzpomínek a ohlížíme se, komu bychom ji nejraději podali jako projev upřímné úcty. Neboť i dětská duše dovede nejen milovat ale i ctít. Vidi-li pak den co den tolik srdečné lásky ke všem dětem, k těm umrněným tvorečkům, které ráno máme přinesou, nebo přivedou a které si večer odnášejí domů pěkně opatřené, ošetřené, potom nejsme na rozpacích, komu ten projev dětské úcty podat.

Chcete vidět, jak vypadá křesťanská láska k bližnímu, pojdte se mnou se podívat do naší školky. Ráno uslyšíte křik těch malíčkových, které sestřička v jeslích dostane na starost. My větší už jsme podřízeni jakési kázni, která se vynutí po případě i metličkou. Tam ta drobotina potřebuje spíše skutky tělesného milosrdenství, ale my, velcí občané pod tím krovem máme už jiné nároky. S námi se musí naše sestřička lopotiti trochu jinak. Vykládat nám základy toho, čemu se říká honosně kultura. Musíme se umět pomodlit, leč čemu porozumět, písničku zazpívat, slovem bystřiti svůj dětský rozum. Kdykoliv vzpomenu si na pojem školní siň, nevybaví se mi naše třída v obecné škole, ani naše gymnasiální či universitní posluchárny. To jest přece samozřejmo. Vybaví se mi před očima ta místnost v n a š i škole, s okny na náves zrovna proti kapličce: dvě řady lavic, jedna pro nás, druhá pro děvčata a tam kdesi u stolu, nebo mezi lavicemi postava ctihodné sestry, naši pěstounky. O této „školce“ rád vypravuji, na tuto rád vzpomínám.

Chcete vidět dětskou radost? Přijďte mezi nás o vánocích, nebo raději několik týdnů před těmito svátky. To přijde svatý Mikuláš s paní hraběnkou, aby k a ž d é m u z nás předložil dotaz, co bychom si přáli od Ježíška. Paní hraběnka vše zapíše, aby mohla celou tu litanii předložit na příslušném místě, nebo poraditi se s maminkou, zda ta by poradila pro Ježíška něco vhodnějšího, než dětský rozum. A potom nadílka. Docela nic se neostýchám říci, že i já jsem řekl své přání a skutečně také jsem dostal svůj balík. Ovšem: bez zásluhy to nebylo a také (jak jsem zvěděl mnoho let později) bez potyčky mezi mým otcem a paní hraběnkou. Představte si: já chtěl boty, vysoké boty jako pravý sedlák, s podkůvkami, pěkně černé a vysoké až po kolena. Už jsem byl velikým klukem, když se rozdaly a já pro ně plakal. V sále zámčku byla dětská slavnost, s divadlem a těmi slavnostmi, obvyklými si- ce i jinde, ale zde prolutými opravdovou srdečností a láskou. Smím říci, že jsem po prvé a naposled v životě hrál divadlo a po prvé a nejlépe za svého života si zařechnil? Chápete proto, jakou cenu měly pro mne ty boty, které babička po letech rozdala, aby neplesnivěly někde ve skříni? Byli jste také dětmi a znáte cenu takového pokladu. Doma jsme měli veliký strom, až do stropu, byly pod ním dárky, pěkné a snad i mnohem cennější než ty boty, ale Ježíšek v zámku byl pro mne jaksí lepším, milejším, neboť sdílená radost, je radost znásobená počtem těch, kdo se s námi sdílají...

A leta mýjela, chodíval jsem do té sousední vsi už jenom, když jsem přijel navštívit dědečka a babičku, a s nimi do té kapličky na mši svatou. Když tyto dvě milé hlavy jsme uložili do hrobu a cizí lidé se nastěhovali do rodného domu, přestaly i návštěvy v rodné vsi. Přetrhl se kontakt s dětskou minulostí a zůstaly jenom vzpomínky. Naposled jsem viděl paní hraběnkou jen čistě nahodile na nádraží a potom už jsem četl jenom novinovou zprávu o její smrti.

Až letos, namátkou jsem se dočetl, jak její dílo křesťanské lásky nebylo vloženo s ní do hrobky se zlomeným erbem hrabat Kustošů na citovském hřbitově. Věděl jsem, že si vychovává nástupce. Ale slyšel jsem, jak poválečná horečka, zasévající nenávisť do srdcí, naočkovala ji také do srdcí těch, kdož spolu se mnou by měli vděčně vzpomínati. Stydl jsem se tehdy za sebe i za ty ostatní. A přece: lidská zloba nedovede vykořeniti ze srdce lásku, štěpovanou těma rukama, zlatýma rukama paní hraběnky.

Považte: z pěti set (kdo ví, zda dnes celých) strychů polí ročně vydati na péči o děti 37.000 korun! A kdo nutil tu dědičku, které ukazovali dveře z osady, kterou tupili a haněli, aby tu zůstala, aby se neodstěhovala

prýč mezi své, mezi Němce a tam poskytovala vděč-
nějším lidem ovoce, kterým tam ti pohrdali? Ano,
křesťanská láska k bližnímu. Když na osadě stonala
chudá žena, anebo i stará matka bohatších lidí, ale její
nemoc budila odpor a ošklivost, byla tu ještě hraběn-
ka (to už se nepřidalo ani slovo paní), která přišla ne-
žádána a stala se pečlivou ošetřovatelkou. Kolika li-
dem ona ustlala do hrobu místo nevďěčných dětí! Di-
víte se proto, co lásky se nashromáždilo pod střechou
těch dobrých žen, že vystačila i pro ta leta popřevra-
tová?

Chtěl bych být výmluvným řečníkem, mistrným
umělcem, jen abych mohl vylíčit co nejkrásněji kus
toho světa lásky, jaký jsem zahlédl tam v tom rodném
kraji. Ne, není to paján, není to velebení lidí. To jest
velmi strážlivé vyličení toho, co oko vidělo a ucho sly-
šelo, to jest snad pohádka uším navoněných a nama-
lovaných žen, ale pro mne jenom prostým vyprávěním
holé skutečnosti.

Hrůzy mexického pronásledování katolíků.

J. K. — Když se řekne: Toto je drakonský zákon, znamená to
karakteristiku málo pochvalnou. Tyrán starověku, Drakon, by se
však rozhodně ohradil, kdyby slyšel, že zákony, které se vydávají
r. 1935 v Mexiku proti katolíkům, jsou nazývány jeho jménem. Ne,
starověký tyrán byl lidštější a spravedlivější. Dne 31. srpna vstoupil
v platnost mexický zákon o znárodnění jmění a je to skutečně typ
zákonu mexického. Má 33 paragrafů a jeho vzezření vypadá takto:
1. Národním majetkem jsou chrámy, jež jsou určeny veřejnému
kultu, biskupství, fary, semináře, útulky, koleje různých společností
a náboženských institucí, kláštery a jiné budovy pro administraci,
šíření nebo vyučování náboženského kultu. Veškeré základní jmění
a hypotéky náboženských korporací. 2. Chrámy je třeba rozumně
budovy otevřené pro veřejný kult se svolením ministra vnitra, i ty
budovy, v nichž bývají konány se svolením majitele církevní obřa-
dy. 3. Tyto budovy jsou znacionalisovány, když se v nich obřadují
obřady, jimiž se propaguje víra, jsou v nich umístěny úřady, ma-
jící autoritu nad věřícími, nebo je v nich škola, v níž se vyučuje
s tendencemi náboženskými. I kdyby to nebylo, lze-li usuzovat, že
to jmění slouží nějakému podobnému cíli, podléhá státu. 4. Zákon
se vztahuje na všechny, ať již mají jakýkoliv charakter... A tak
to jde dál. Slavný právník mexický, E. Pallares, který není nakloněn
katolicismu, napsal o tomto zákoně: „Je to zákon, který zabije
svobodu svědomí, již všichni svobodní národové považovali a pova-
žují za nejvýznamnější prvek v politickém životě. Pod záminkou
řádného uspořádání jmění církevních institucí zabije náboženství,
neboť s nepochopitelnou tyraní brání veškerému vyučování a šíře-
ní náboženských nauk. Prostá propaganda, vyučování a náboženská
výchova jsou pokládány za činy nedovolené a všechny budovy, v
nichž se dějí, stávají se tím samým majetkem národa. Všechny před-
pisy tohoto zákona dýši divokou záští proti náboženství, kněžím a
hlavám různých kultů. Nedovedeme si tu zášť vysvětliti. Když byla
Církev mocná, bohatá, vlivná a schopna vésti svědomí, mohlo se po-
rozuměti tomu, že laický stát v ní viděl obávaného soka a bojoval
proti ní jako Zuarez a jeho přívrženci. Ale stav se úplně změnil,
a nikdo, kdo posuzuje jasně vývoj událostí, nebude moci tvrdit, že
Církev je nyní nebezpečím pro pokrok nebo pro požadovanou e-
mancipaci proletariátu. Po přečtení zákona se ptáme: Žijeme oprav-
du v právním státě? Je vlastnické právo a držení majetku chráněno
zákonem a státní autoritou? Existuje náboženská svoboda? Nejhorší
je, že si tak zvykáme na všechny druhy právních atentátů a že
mlčky přihlížíme i k neabsurdnějším věcem.“

Nemusíme se divit, když při takových zákonech vykládá presi-
dent Cadernas, že „vláda žádá jen plnění zákona“. Kdyby se jed-
noho dne zmocnili vlády zlodějové a vražedci, je možno předvídat,
že vražda a loupež by přestaly být zločinem, neboť by si na to udě-
lali zákon — a ti, kdož by kradli, by jednali „v duchu zákona“.

Hle, co dovede vyvolati jediná řádka ve výroční
zprávě katolické Charity! Kolik očí přejde tu řádku
bez povšimnutí. Zarazí se snad nad tou sumou, ale
jde dál. Nu, jsou to peníze, ale kdo ví, jaký je to díl
z bohatého příjmu. Převeďme však ty peníze na kapi-
tál, vypočtěme, z jakého kapitálu jsou to úroky a po-
tom požadujeme podobnou daň Církvi ode všech bez-
dětných bohatých, opravdu bohatých. Já bych neměl
odvahu přijít s takovou žádostí ani k jedné vznešené
dámě, neboť bych se bál, že by pro mne přišel strážník
a odvlékl kamši do temnice, že jsem ohrožoval vzne-
šené zažívání několika čínských psíků a jiných dědiců
statků bohaté dámy. Ne, prosím, možná, že bych ne-
řekl ani dáma. A proto nikam nepůjdu a raději napíši
tuto vzpomínku svého dětství na důkaz, že nejsme ze-
mě pohanská, když Kristus dovede ještě pohnouti
srdcem dobrých žen, které by jistě byly v jeho druž-
ně, kdyby chodil mezi námi.

Mexičtí biskupové proti zákonu protestovali v listě, který zaslali
29. září prezidentovi Cadernasovi. „Mexický lid, praví v listě, je ve
svě většině katolický a věří. Neexistuje žádná právo pro proná-
sledování náboženství jeho předků, právo zbavit národ náboženské
svobody. Pokrok mexického národa nebyl dosud proto tak veliký,
že se mu neumožnilo sjednocení všech v duchu bratrství a vzájemné
spolupráce. Je to dílem zákonů, které probudily zášť a zavinily ne-
blahé rozdělení. Je již na čase, abychom všichni přispěli k vytvo-
ření velikosti své vlasti snášenlivostí a v duchu kladné spolupráce.
Katolická Církev v Mexiku je nejspíše s to pracovat na díle sku-
tečného národního povznesení, ale je nevyhnutelně třeba, aby měla
všechna práva, která jí přiznávají vzdělání národové, aby mohla
užítí svých duchovních sil v míře co největší.“

Zákon o zabránění církevního jmění není ovšem jediným dokladem
pronásledování katolické Církve v Mexiku. Nedávno bylo zatčeno
několik osob, a to pro tento zločin: Policie chytila děcko a přinu-
tila je donést balíček prachu do domu Dorada, věřícího mexického
katolíka. Za chvíli vnikla do domu, prach podpálila a zatkla Dora-
da, poněvadž prý porušuje zákon, prodávaje prach. Napřed mu
ovšem sebrala všechny peníze. Začalo mučení. Dorado a jeho děti
byli svázáni a po dva dny a noci připoutáni ke stěně. Není třeba
dodávat, že stav všech je hrozný. Dalšího dne bylo zatčeno jiných
15 osob, neboť opili Dorada a přinutili ho podepsat prohlášení, že
obdržel prach, aby jej dodal dvěma kněžím, Saldanovi a Simonovi,
delegátu Ligy pro hájení náboženské svobody a předsedovi místní
Ligy. Bylo zatčeno 13 osob a hrozně mučeno. Ženy jejich byly zbi-
čovány. Mučení osobně řídil generál Acosta.

Acosta je jedním z těch nesčetných generálů, kteří jsou pravou
metlou země, zmítající se v ustavičných revolucích. Španělský spi-
sovatel Blasco Ibañez, který je dobře poznal, píše o nich ve své
„Mexické revoluci“ takto: „Mexický militarismus nemá jiný původ,
než nepořádek a anarchii. Je ovocem odvahy v naprostém revolu-
čním rozkladu. Je neomylným prostředkem k dobytí moci a jedinými
velikými činy jeho historie jsou vraždy Mexičanů, ničení pokojných
vesnic a státních železnic. Mexický generál revoluce neví, co je
šavle, neboť jí nikdy nenosil, jedinou jeho zbraň je revolver.“

Uvádíme tyto věci schválně v době, ve které svět odsuzuje tažení
Italie v Habeš. Odsuzuje je, je mu líto, a nejvíce právě levičákům,
Habešanům. Italové si prý nepočínají lidsky, proto je třeba protesto-
vat. Ale proti krutostem zbolševisaného vedení mexického státu
neslyšíme ani slova. Je tudíž třeba, aby se pozdvihlo mínění celého
katolického světa. Jsme povinni pomáhati svým zmučeným bratřím,
trpícím pro věrnost katolické víře. Je třeba činiti nátlak na mexi-
ckou vládu, aby ustala tyranie. Čekáme, že i naši biskupové něco
podniknou, jako biskupové cizích států, aby celé veřejné mínění
bylo vzníceno proti krutosti mexických pronásledovatelů.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Ceskoslovensko dostalo kardinála. V tajné konsistoři 20. listopadu
jmenoval svatý Otec 20 nových kardinálů, mezi nimi i pražského
arcibiskupa dra Kašpara. Československo vstupuje tím do křesťan-
ské obce světové říše katolicismu zástupcem ve svatém kolegiu,
kterým jmenován český primas, arcibiskup hlavního města republi-
ky, jenž má již od svých římských studií dobré jméno v římských
kruzích. Veškeren československý tisk i zahraniční listy shodují se
jednomyslně v církevně-politickém významu události, která vyzna-
menává první etapu modu vivendi: jurisdikce čsl. episkopátu stano-
vena na veškeré území v republice, diecése rozhraničeny, majetkové
záležitosti Církve na Slovensku regulovány. Zbývá jmenování arcib-
iskupa pro Slovensko a řeckokatolického arcibiskupa pro východ
republiky. Bohoslovecká fakulta slovenská bude v Bratislavě a byla
nadána právem udílet doktoráty. Profesorský sbor dosud ustaven
nebyl. Zvláštní komise, složená z profesorů bohosloveckých fakult

a zástupců MŠANO zkoumá došle žádosti o obsazení profesor-
ských míst na nové fakultě.

Stav kardinálského kolegia. Jmenováním 20 nových kardinálů do-
plněn počet členů svatého kolegia na 69. Zbývá jedno místo do
počtu, a to je rezervováno pro Anglii, pro nástupce kardinála Bour-
nea, zesnulého letos. Vyhlášení nových kardinálů bude provedeno
ve veřejné konsistoři 16. prosince. Vedle pražského arcibiskupa jme-
nování nuncií španělský Tedeschini, polský Marmaggi (byl v
Praze), pařížský Maglione, vídeňský Sibilia (z nich Tedeschini již
před časem jmenován in petto), arcibiskupové remešský, buenos-
aireský, tajemník „Propaganda Fide“ Salotti (stejně jmenovaný již
in petto), patriarcha Taponi z Antiochie (syrského obřadu, sjedno-
cený), dále arcibiskupové Cremonesi, msgr Baudrillart (v Paříži
z určením pro péči o cizince), z prelátů papežského dvora msgr

Caccia Dominioni, msgr. Canali, msgr. Jori, msgr. Lapuma, msgr. Cattania Madori, msgr. Massini, msgr. Mariani a jesuita Boetto. V kardinálském kolegiu bude nyní celkem 38 Italů, 7 Francouzů, 4 z USA, 4 Španělů, 3 Němci, 2 Poláci, 1 Kanaďan, 1 Argentinčan, 1 Braillec, 1 Ir, 1 Portugalec, 1 Belgičan, 1 Rakušan, 1 Maďar, 2 z Československa (Skrbenský a Kašpar) a jeden zástupce východních sjednocených církví. Nynější svatý Otec jmenoval celkem 53 kardinálů.

Pastýřský list o katolickém sjezdě v Praze a Katolické akci. Csl. episkopát vydal na biskupské konferenci v Olomouci pastýřský list, v němž vyzvedá náboženský kulturní a státní význam zdražilého celostátního sjezdu katolíků z CSR v Praze. Zároveň také vyzývají všechny věřící, aby zaujali svá místa v Katolické akci. Je třeba upevnit duchovní obnovu. Sjezd sám byl dílem Katolické akce jednotlivých diecézí. Právě tu výslovně o potřebě další práce: „...ani my, když pocítujeme jakési uvolnění překážek, jež znesnadňovaly činnost a vyčerpávaly síly k nejnnutnější obraně, nesmíme se oddat lichým nadějím, že nyní již zlepšení bude postupovati samo sebou.“ Nedostatek kněží žádá apoštolát laiků. „Církev volá každého věřícího bez rozdílu, aby za vedení biskupů a kněží spolupracoval na záchraně a obrodním díle.“ O působnosti Katolické akce praví biskupové: „Katolická akce není míněna jako nový útvar spolkový. Její organizační základnou je farní osada s duchovním správcem v čele. Jejím polem působnosti jsou všechna odvětví náboženského života v osadě. A jako farní osady jsou spojeny v diecézi a řízeny biskupem, tak i Katolická akce má společné vedení. Katolická akce zavazuje k součinnosti všechny spolky, v nichž se soustřeďují síly katolíků, má usměrnit jejich činnost podle požadavků Církve. Výzva ke Katolické akci znamená, aby každý využil času, schopnosti a síly, jež mu zbývají po vyplnění povinností jeho stavu a povolání, k činnosti pro Církev a pro duše spolubližných, a to pod vedením duchovního správce a v součinnosti s jinými souřadnými i nadřízenými činiteli, čímž postup činnosti jest účelně a soustavně upraven. Kromě různých odvětví spolupráce jest ještě každému možný apoštolát slova, tisku, modlitby, smíru, obětí a dobrého příkladu, apoštolát snadný a přec mnohonásobně účinný. Proto, milovaní věřící, jako jste ochotní a nadšeně poslechli naší výzvy a spoluposobili ke zduření našeho prvního celostátního sjezdu, zůstaňte i nadále pevně spjati s námi, se svými biskupy a kněžími, pouty poslušnosti, která nám usnadňuje práci o zvelebení království Božího a vaše vlastní blaho. Zaujměte každý své místo v Katolické akci! Každá služba v této činnosti je čestná, slavná, neboť vás k ní volá svrchovaný Pán, jenž za radost a útěchu, kterou mu způsobíte, bude vám štědrým odplatitelem. K tomu vám z otcovsky milujícího srdce žehnáme ve jménu † Otce i † Syna i † Ducha svatého. Amen.“

2256 bohoslovců v Československu. Ve školním roce 1935-36 ve všech 15 bohosloveckých učilištích (alumnátech i na fakultách) studuje 2256 bohoslovců, z toho je 450 řádových kleriků. U bohoslovců světských je letos přírůstek 101. Je jich 1801. U řádového dorostu je přírůstek 61. Celkem přibyl oproti loňskému roku 162 bohoslovců. V prvním ročníku je světských bohoslovců 365. Celkem je v jednotlivých alumnátech letos tento stav (číslo v závorce udávají stav loňský): Olomouc 316 (312), Praha 209 (191), Brno 174 (172), Trnava 163 (142), Hradec Králové 140 (131), České Budějovice 129 (129), Litoměřice 123 (115), Užhorod 85 (76), Nitra 80 (69), Báňská Bystrica 78 (71), Vidnava 63 (67), Spišská kapitula 62 (66), Košice 55 (68), Prešov 38 (40) a Rožnava 33 (30) bohoslovců. Podle národnosti je Čechů 685 (loni 669), Slováků 394 (390), Ru-

sínů 80 (97), Poláků 27 (30), Němců 446 (407), Maďarů 101 (78), jiných 4 (2). Je tedy malý úbytek u Slováků a Poláků, větší u Rusínů. Jinak všude přírůstek, největší procentuálně u Maďarů a Němců. Kromě toho studuje v cizině 64 světských bohoslovců. Rády a kongregace mají z počtu 450 kleriků většinu na studiích v cizině. Jesuitů-kleriků je 85, salesiánů 55, kapucínů 51, redemptoristů 49, františkánů 38, dominikánů 33.

Eucharistické a exerciční hnutí v Omladině. Sdružení Katolické omladiny čsl. má 150 exercičních kroužků ve skupinách. Loni se duchovních cvičení účastnilo 1961 členů, z toho hochů 1024, dívek 937. Eucharistických kroužků je 85, v nichž je sdruženo 1267 členů, přístupujících aspoň jednou měsíčně k sv. přijímání. Omladina má ve skupinách vedle toho jednou až třikrát ročně společné sv. přijímání, konalo se ve skupinách 1763krát, duchovních cvičení (neuzavřených), rekolekcí, duchovních dnů a pod. 587, náboženských přednášek bylo 1678, poutí a jiných náboženských podniků 1407. Výstav katolického tisku 29.

Katolická škola v Itálii. Když r. 1922 se ujal vlády Mussolini, měli katolíci trochu svobody, pokud se týče obecného školství, kdežto střední školy i vysoké podléhaly úplné státní. Již před tím Lidová strana — Partito Popolare usilovala o změnu a r. 1919 začala svůj boj za revisi zákona. Kolem časopisu „Nostra Scuola“ se soustředila zase jiná skupina, která čistě z výchovateckých ohledů usilovala o změnu. Byl to známý filosof B. Croce, dále G. Gentile, L. Radice, E. Codignola a j. „Zaslouhou Mussoliniho, bývalého učitele a předsedy vlády,“ napsal tento list, „bylo, že se cítilo, že není vážnější otázky pro národní obrodu nad problém školský.“ Mussolini jmenoval Gentile prvním ministrem školství a jeho sekretářem Radice. Gentile přesvědčen o užitečnosti konkurence, přenechal katolíkům 3000 škol, které neměly 25 žáků a zatěžovaly velice státní rozpočet. Dále bylo dovoleno komukoliv otevřít školu. Ovšem musil k tomu mít svolení „proradátora“, t. j. hlavy krajského školního úřadu. Tyto školy podporuje stát podle počtu žáků navštěvujících je. Střední školy jsou rozděleny ve tři skupiny: 1. Klasická skupina. 2. Reálky. 3. Školy normální. Studenti škol státních skládali dříve zkoušky před profesory, kteří je vyučovali, kdežto studenti škol soukromých před komisemi, jmenovanými státními úřady. Ze jich mnoho propadlo, není ani třeba zdůrazňovat. Od r. 1922 se poměry změnil. Všichni žáci jsou zkoušeni komisemi, složenými z profesorů jiných, než těch, kteří je vyučovali ve školním roce. A uvidělo se, že svobodné školy excelují, což má za následek ustavičný jejich růst. Školy vysoké měly být úplné v područí státní. Lidová strana se však dožadována zákona, který by dovolil zakládání katolických universit. „Nostra Scuola“ se postavila k tomuto požadavku kladně a rovněž i několik významných kulturních pracovníků jiných stran. Když byl jmenován ministrem školství poslanec Lidové strany, Anilo, došlo k založení katolické university v Miláně. Ovšem nedostala ještě práva udělovat vysvědčení stejně platná jako z universit státních. To se stalo za Gentila, který udělil soukromým vysokým ústavům rovnoprávnost s ústavy státními. Fašismus tedy — naši demokrati by se mohli nad tím zamyslet — dal soukromým školám i právo na život a umožnil jim vyvíjet se.

Katolíci obětmi politických bojů v sev. Irsku. V Belfastu a okolí bylo až do 6. října t. r. 514 katolických rodin s 2241 příslušníky vyhnáno z bytů a domů. 430 domů musilo být katolíky opuštěno, 73 domů bylo zapáleno. U soudů je 688 žalob na náhradu škody. Biskup žádal o nestranné vyšetření nepokojů. Tomu se brání parlament šesti severoirských hrabství.

Ž i v o t k u l t u r n í

Duchovní akademie v Praze udělila z nadace Ježkovy čestné ceny, které obdrželi kněžsko-spisovatelé: Dr. Jan Kap. Vyskočil, O. F. M., za knihu Blahoslavená Anežka Česká; P. Josef Pejška, CSsR., za dílo Církevní právo; prof. Emanuel Zák za knihu o manželství, Drobné kapitoly o náboženství a Fragmenty; dr. Bedřich Vašek za spisy Život sociální a Katolická akce; dr. Fr. Cinek za knihy Arcibiskup dr. Ant. Cyril Stojan a Liturgický kalendář svatých. Duchovní akademie byla letos nucena omezit počet i výši udělovaných cen, poněvadž přihlížejíc k vůli zakladatelově, věnovala také značnou částku na pořízení pamětní desky a poprsí svého prvního předsedy spisovatele a ouvařského faráře Aloise Dostála. Nadace Ježkova je výhradně pro spisovatele kněžského stavu.

Péče německých katolíků v Československu o školy. „Hilfsverband der deutschen katholischen Erziehungs- und Bildungsanstalten“ pečuje o německé katolické školy v Československu tak, že v prvních pěti letech své činnosti sebral Hilfsverband na jeden milion Kč a poskytl z něho dary jednotlivým ústavům. Hodlá vyvinouti ještě větší činnost, protože potřeby katolických škol německých se stupňují.

Den katolické knihy v Německu. V neděli 3. listopadu konaly se v celém Německu sbírky na Borromäusverein a agitováno pro vstup do tohoto spolku, který je organizací k šíření katolické knihy, má 5611 knihoven se 4 a půl milionem svazků. Členů má asi čtvrt milionu, dostávají ročně knihu, kterou si mohou vybrati, jako podíl spolku, užívají spolkové knihovny a mají nárok na poradu při výběru knih a v jiných literárních věcech. „Den katolické knihy“ byl proveden podle pokynů usnesení fuldské konference biskupů z roku 1919.

Osobnost profesora Lallementa. Úveřejňujeme na předním místě aksiomy platné pro účast katolíků ve veřejném životě, jak je zhustil prof. Lallement na výzvu episkopátu francouzského. Zajímá nás osobnost tohoto kněze, který strhl na sebe pozornost. Narodil se v Ardenách, v Sedanu, známém z kapitulace francouzské armády r. 1870, v prosinci 1892. Je mu tedy teprve 43 let. Má licenciát filosofie scholastické a světské filosofie. Za války 1915 až 1918 učil na universitě. Knězem stal se r. 1919. Nyní je profesorem na filosofické fakultě katolického universitního institutu v Paříži. Hlavní dosud vyšlá nebo připravovaná díla: „Proč Řím promluvil“, „Prozřetelství Říma“, „Lidská osobnost a společnost“. Pravidelně otiskuje od r. 1926 v „Cahiers thomistes“ komentáře o III. části Summy theologické sv. Tomáše Akv. Je spolupracovníkem Revue de Philosophie, Vie spirituelle atd.

Giovanni Papini na katedře. V říjnu byl povolán básník a vůdce mladé katolické filosofické generace na profesorskou katedru božské university. Zaznamenáváme tento úspěch „velkého světla na italském duchovním nebi“. Papini vedl svým dílem, svou revui „Il Protispizio“, povede i s katedry. Itálie dovede své syny oceniti.

Katolíci spisovatelé belgičtí. V létě bylo v Bruselu založeno sdružení katolických spisovatelů „Scriptores catholici“. Jsou v něm Vlámové i Valoni. Ustavující schůze se účastnil Felix Timmermans (u nás znám románem „Petr Breugel“), Ernest Closson, J. M. Jadot, Ad. Hardy, Ferd. Desonay a j. Timmermans v úvodním projevu zdůraznil nutnost propagovati práce katolických spisovatelů, pečovati o jejich rozšíření, a to více plánovitě a důkladně, než dosud. K tomu by byla vhodná mezinárodní organizace, jejímž hlavním úkolem bylo by umožniti užší spolupráci mezi jednotlivými sku-

Připravujeme obsahové zlepšení „Ž i v o t a“ v příštím ročníku. Zašlete nám adresy svých známých, kteří dosud „Život“ neodebírají.

pinami spisovatelů. Předsedou „Scriptores catholici“ zvolen právě Timmermans. Příští pak kongres bude v Bruggách. Neznámý mecenáš dal sdružení 6000 franků na dvě stejné ceny pro soudobé práce jednoho vlámského a jednoho valonského spisovatele. Na tomto kongresu nebylo neshody mezi Valony a Vlámý.

Jest přechodník tvar mrtvý? Když jsme chodili do školy, říkali nám, abychom přechodníků v úlohách neužívali, prý bychom to nedovedli. Vždyť už je to opravdu neživý tvar a proto ho není třeba užívat. A přece otevřete-li kteroukoliv knihu kteréhokoli autora, ať staršího či mladšího, po každé najdete tam nějaký přechodník: s přechodníkem se setkáte i v zákovské úloze stejně hojně jako v denním tisku. Je tedy vidět, že přechodníkové vazby se houževnatě drží aspoň v řeci spisovné. Každý uznává, že je to přece jen jisté zpestření slohu a proto se takového zkracování vět nebojí. Ovšem děje se tak velmi často s malým zdarem. Pravda je, že už nikdy nenajdete zkrácené věty o nestejném podmětu; po této stránce kultura přechodníků pokročila. Patrně každý si ze školy odnesl v paměti výstražný a posměšný příklad, tak často a skoro všude uváděný: Koukaje z okna kráva ho kopl. Jenomže máme dva přechodníky a není to lhostejné, kterým zkracujeme. Přechodníkem času minulého můžeme krátki dvě věty s dějem předčasným, ale jen v minulosti: Jakmile přišli, začali zpívat — přišedše začali... Když však jde o děje současné, musíme se obrátiti k přechodníku času přítomného: Když šli, zpívali — jdouce zpívali. Stejně nutno tímto přechodníkem (ovšem jen od sloves dokonavých) krátki věty předčasné v budoucnosti: Až přijдете, zazpíváte — přijdouce zazpíváte. Kromě toho zkracuje se věta s méně důležitým obsahem a některé věty nelze vůbec krátki. Není tudíž otázka přechodníků

tak jednoduchá, jak by se zdálo. Podívejte se jen tak namátkou, kolikrát zaměnili i dobří spisovatelé přechodník minulý za přítomný: ...svléknouc rukavičku, pozorně ho vymotávala... A M. Tilschová: Synové str. 20. ...pozvednouc cíp zástěry nanovo usedla v pláči... tamtéž str. 177. ...přihlédná blíže poznával... V. Vančura: Dlouhý, Široký a Bystrozraký str. 59. A zemřela tiše nikdy se neobjeviv v kolonádě... pohlédnouc bystřeji uzřela svoji tvář Jan Opolský: Visuté zahrady str. 17. a 51. ...srotic se připadla — usedna si pozoruje... Josef Toman: Člověk odnikud... Velmi často najdete přechodník přítomný místo minulého u Kubertové-Zátkové, jež nám přeložila Galsworthyho V osídlech: ...odpověděl neohlédna se... str. 66, postřehnouc zvolala (str. 83), řekla pohlédnouc (str. 105), ohlédná se tážal se (117), pohlédna v tvář poznal, obrátíc se řekla (291) a jinde. Ranní Národní politika ze dne 6. list. t. r. Spatřic sličnou miss zamflila k ní... odpolední ze dne 8. t. r. mrkna rozespalýma očima na svou hůl spatřil hříbeček. Ve všech těchto případech jde o minulost a má tudíž býti: mrknuv, spatřivši, obrátivši se, pohlédnuv, ohlédnuv se, neohlédnuv se nebo ještě lépe neohléd se, srotivši se, neobjevivši se atd. A naopak dávají přechodník minulý při krácení budoucnosti: ...aby se nikdo nespletl zavaz si najednou dvě... Tilschová: Dědicové str. 195. Skončivše obřad odeběřeme se, pozitří přijav svátosti bude oběšen... Josef Toman: Člověk odnikud. ...pro případ, že by zklamali davše přednost... Lidové noviny roč. 43. č. 453 úvodník. Má býti: dadouce, přijma, skončice, vezma. Je-li taková živelná touha po přechodnících, nedopouštějí-li se spisovatelé chyb v rodě a čísle obou přechodníků, jistě se časem naučí i správně klásti přechodník přítomný a nebudou si jej plést s přechodníkem minulým. Neboť přechodníky žijí!

Dr. Jan Bartoš.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Starosti britské velkoříše. Upoutali jsme posledně pozornost čtenářů na rostoucí hospodářské i válečné nebezpečí na Dálném Východě. V zápětí nato četli jsme skutečně ve všech denících vedle zpráv o italském vojenském postupu v Habeši i pobuřující sdělení o novém čínsko-japonském napětí, které každým dnem se stává čím dále tím ožehavějším. Zatím co Společnost národů bojuje všemi morálními i hospodářskými prostředky o zastavení italského válečného tažení, Japonsko začíná už hroziti i Šanghaji, manévruje na zabránění celé Severní Číny a mífí čím dále tím zřejměji do Mongolska. Současně Čína hledí se měnovými opatřeními hospodářsky osamostatniti, opouštějí stříbrný standard snížením čínského dolaru z 22 23/32 d. na 14 a půl d. anglické libry a zvýšením vývozního cla na stříbro ze 14 a půl na 65 proc. Reformuje tedy svou tisíciletou starou stříbrnou měnu, čímž nejen že se vymyká každému vlivu americké politiky stříbra, nýbrž bude moci také účinně konkurovati japonskému dumpingu. Japonsko vidí ovšem v tom jen ohrožení své hospodářské posice v Číně a urychluje svůj postup do Asie, využívající zaneprázdněnosti Společnosti národů. Anglie má však starosti nejen na Dálném Východě, nýbrž i docela blízko u evropských bran, a co je horší, blízko u afrického válečného dějiště: je to egyptská Sfinx, která dodnes zahluje budoucnost Egypta do tajuplného mlčení. Nemůžeme ani říci, že anglické veřejné mínění, zvláště v hospodářských kruzích, by sdílelo strohé stanovisko anglické vlády k egyptským požadavkům. Naopak poukazuje se tam na to, že angličtí státníci, jak se zdá, opakují stejnou velkou chybu jako po světové válce r. 1919. Britská okupace Egypta trvá už více, než půl století, aniž by uměla do dneška přeměnit tuto okupaci v přátelský ujednaný smluvní styk. Dnes Egypt jest dotčen vojenskými i hospodářskými událostmi, které ohrožují jeho existenci zájmy, a aniž by byl k tomu smluvně nucen, nejso členem S. N. prohlásil ochotu připojit se k sankcím. R. 1919 anglická vláda odmítla svůj souhlas k tomu, aby Egypt byl zastoupen na mírové konferenci. Následkem toho bylo egyptské povstání r. 1919 a celé desetiletí bezúspěšných pokusů napravit škody. Dnes Egypt ukázal svou dobrou vůli, a jest více než přirozeno, když žádá porozumění i s druhé strany: smluvní úpravu vzájemných styků na základě „de ut des“. Bohužel, prý na to anglická vláda měla jen jednu odpověď, že okamžik není vhodný. Anglické hospodářské kruhy však poukazují na to, že Anglie dovedla dáti Indii moderní ústavu, dovedla v těchto dnech uzavřítí uspokojivou smlouvu s Irákem, proč by to nedokázala s Egyptem?

Německé indexy a skutečná dražota. Německý index životních nákladů za říjen vykazuje pokles na 122.8 proti 123.4 v září. Stejně ceny potravin vykazují za říjen index 119.6 proti 116.1 v srpnu a proti 118.6 v srpnu 1934. Tyto indexy stojí však v příkrmě protikladu ke skutečnosti, kde každý občan ze zkušenosti se setkává se všeobecným sestupem cen. Jak to vysvětliti? Tyto veliké nesrovnalosti — stačí faktický nedostatek potravin, který musí nutně působiti zdražení — vznikají asi dvojím způsobem: částečně tím, že do indexu se počítají určité úřední maximální ceny, které nejsou dodržovány v obchodě, částečně tím, že se počítají do indexu úřední ceny takových potravin, které... vůbec nejsou k dostání a vůbec

se neprodávají. Na příklad bývalí spotřebitelé vepřového masa si nařikají, že buď se musí vzdáti vůbec vepřového masa, anebo koupiti mnohem dražší maso, jehož cena není vůbec kontrolována. Do indexu se však právě počítá úřední cena vepřového masa, které v celém Německu není k dostání. Čím dále, tím více se zhoršuje nedostatek potravin.

Švýcarský deficit musí býti hrazen novými daněmi. V těchto dnech ministr Trapl předložil návrh na rozpočet r. 1936, k jehož vyrovnání sice bude třeba zvýšení státních příjmů fiskální cestou. Když však se ohlížíme do ciziny, nemůžeme popírati, že jinde by byli šťastni, kdyby mohli vykazati i papírově vyrovnaný rozpočet, a to ještě bez většího utažení berního šroubu. Deficit švýcarského rozpočtu na r. 1936 vykazuje 77 milionů šv. frs. t. j. cca 604.5 milionů Kč a musí býti hrazen hlavně takto: 21 milionů má býti ušetřeno novým snížením platů státních zaměstnanců, kterým byly platy zredukovány už loni o 7 proc., a dále 7 milionů různými úsporami ve státní administrativě. Hlavní úkol však připadá fiskálnímu šroubu: 32 milionů má býti hrazeno cukerní a petrolejovou daní, 10 milionů zvýšením „krisového poplatku“, 5 milionů zdaněním bankovních vkladů, 40 milionů novou daní, která se zavádí na výnosu průmyslových, obchodních a bankovních podniků, a konečně 3 miliony zrušením bezplatné poštovní dopravy pro kantonální vlády.

Hospodářské oživení ve Finsku. Náš průmysl přijímá rád zprávy o hospodářském oživení v zámořských zemích, i v Anglii a také Vývozní ústav mífí všechna svá úsilí k rozšíření odbytiště právě v Jižní a Severní Americe. Dnes více než kdy jindy se uznává nejenom teoreticky, ale i prakticky, že oživení jedné země prospívá i druhé zemi právě tím, že zvyšuje možnosti většího odbytu. Přehlíží se však dnes i bližší země, než je zámoří. Nevadí, že je to malá země, při dnešním boji o zvýšení našeho vývozu je každé sebemenší zvýšení úspěchem. Tak Finsko prožívá nyní slibný vývoj, který se projevuje zvýšením kupní síly finského obyvatelstva. Především jest nutno vyzdvihnouti, že dnes finský emisní ústav vykazuje nejvyšší dosud dosažený stav zlaté rezervy, která vzrostla od září do října z 324.8 na 460.7 milionů finských marek. Většina tohoto zlata se uschovává však v cizině. Hlavně však zahraniční obchod svědčí o dalších pokrocích finského hospodářství:

	Dovoz	Vývoz	Rozdíl
I.—IX. 1933	2.768	3.780	+ 1.012
I.—IX. 1934	3.440	4.497	+ 1.057
I.—IX. 1935	3.819	4.412	+ 593

Vývozní přebytek sice vykazuje pokles, ale zato jest celkový obrat vyšší, než r. 1934 a zvláště r. 1933. Víme v případě naší obchodní bilance, co znamená i celkový obrat. Ve finském případě jest však překvapující vzrůst dovozu, který se připisuje částečně zvýšené kupní síle Finska a částečně zvýšeným investicím finského průmyslu. Stejně průmyslová výroba vykazuje dobrý stav, vyjma snad dřevařský průmysl. Pro nás by měla býti zvýšená kupní síla Finska pobídkou, abychom našli všechny možné cesty ke zvýšení odbytu čl. zboží do této země.

Stav přihlášek na světovou výstavu katolického tisku ve Vatikáně. K obelání světové výstavy katolického tisku ve Vatikáně v r. 1936 přihlásili se dosud katolíci z těchto zemí: Argentina, Belgie, Brazílie, Československo, Costarica, Lile, Gdansk, Kanada, Kuba, Rakousko, San Salvador, Filipíny, Německo, Anglie, Haiti, Honduras, Irsko, Itálie, Jugoslaviie, Litva, Lucembursko, Malta, Mexiko, Nicaragua, Holandsko, Panama, Paraguay, Peru, Polsko, Portugalsko, Portoriko, Rumunsko, San Domingo, Španělsko, USA, Švýcarsko, Maďarsko, Uruguay a Venezuela. Kromě toho účastní se výstavy 19 klášterů východního ritu a 27 řádů a kongregací latinských.

I. Katolická olympiáda ve Vídni. Usnesením Mezinárodní Unie katolických gymnastů bude uspořádána ve dnech 12.—14. června 1936 ve Vídni první Katolická olympiáda, které se účastní také Čsl. Orel výpravou tělocviků a sportovců. Uspořádána bude v rámci programu vedle mezinárodních závodů nářadových a atletických, vystoupení jednotlivých národních svazků i anketa „Katolický názor světový a tělovýchova“. Orel předvede také ukázky národních krojů a tanců.

Statistika Katolické omladiny ze země Moravskoslezské. Od posledního valného sjezdu přistoupilo do SKOČs. 7997 nových členů a přešlo do lidových jednot a jiných složek katolického hnutí a jednak odešlo úběkem 4953 členů. Nyní má Omladina celkem v 748 skupinách 21.886 členů, takže skutečný přírůstek je 3044 členů. Podle sociálního rozvrstvení je 11.554 mládeže zemědělské, 6080 dělnické, 2380 živnostenské, 954 studentů a 918 jiných povolání. Cinných členů je 10.274, členek 9694, přispívajících dohromady 1918. Nových skupin založeno 78, takže nyní je Omladina v 748 obcích. Okresních sdružení je 61. Dvě byla zrušena a 4 nová ustanovena. Krajská sdružení jsou již ve všech krajích země Moravskoslezské. Dvě skupiny jsou na Slovensku (Bratislava, Hlohovec). 27 dětských besídek sdružuje 1407 školních dětí. Tyto besídky pořádaly 895 besídek a 45 veřejných vystoupení. Místní skupiny konaly schůzí výborových 3824, členských 5711, přednášek 5495, divadel 1685, tanečních zábav 1211, sjezdů, slavností a pod. 457, vycházek 820, slavností svěcení praporů a vlajek 9, valných hromad 1155. Ve skupinách je zřízeno 23 čítáren. Dobře fungují odbory při Omladině, zvláště hospodářský.

Proč klesá v Československu počet uzavřených sňatků. Statistika zaznamenává úbytek uzavřených manželství. Pokles je každoroční. Roku 1931 bylo u nás uzavřeno ještě 129.900, roku 1934 už jen 118.300 manželství. Nelze to vysvětlití obecnou krizí světového hospodářství. Jeden z důvodů je v naprosto nevhodných zaměstnanecích poměrech mladých lidí. Zde je Československo hluboko pod evropským průměrem. Není zdravé pro demokracii, ukazuje-li se vzestup u států fašistických nebo s autoritativním režimem (Itálie, Německo, SSSR i Rakousko). „Hospodářský rozhled“ doporučil statistiku poznámkou, že Československo je v celém veřej-

ném životě, ve všech úřadech a také v četných soukromých podnicích — příliš přestárlou zemí. Skodí tu i ochrana nájemníků, která znemožňuje mladým opatřit si levné byty. Jiná otázka je morální stav mladých a stoupající sklony požívačnosti, které otupují smysl pro manželství.

Svatý Václav a kopaná. Pražák je člověk v zásadě analytický, stane-li se syntetikem, tak to stojí za to. Tuto humornou a úmornou práci dělá věstník jedné uhelné společnosti, při níž se vytvořil „Svaz svatováclavské gardy v ČSR“. Prozatím mají návrh stejnojmenný, vypsalí tři ceny na libreto pochodu a vydávají statečně „rozkazy“, na př. o hodnotech. Je to ovšem obyčejně rozmarne manšestrácké pojednání, ale na uhelný věstník je to dost. Jako charakteristické uvádíme, že prvním činem té svatováclavské gardy je ustavení fotbalové jedenáctky. — Nadarmo nemá bruna sv. Václava na náměstí nohu připravenou ke kopnutí.

Prosba. Dům milosrdenství „Vincentinum“ v Praze-Břevnově hodlá vydati životopis svého nezapomenutelného otce a duch, správce msgr. Jana Říhánka. I prosí jeho spolužáky z gymnasia v Plzni a České koleje z Říma, jakož i chovance z konviktu přibramského a kněze, vychované v pražském semináři, aby laskavě zaslali své vzpomínky na něho. (Zvláště na Plzeňsku z dětských let!) Vítány jsou dopisy a podobizny, které se vrátí. Každá zpráva, týkající se zesnulého, bude vítána. **Adresa:** Dům milosrdenství „Vincentinum“, Praha-Břevnov.

Střípky. O pohřbu býv. ministra Bradáče přišlo. I na členy vlády. Na obrázku v časopisech vidíme neobvyklou dvojici: ministry Bechyně a Srámka. Bechyně drží rozevřený deštník nad monsignorem a nad sebou. Je to doklad, jak se od převratu vyčasil. Bechyně už černého popa nevyhazuje. — Dr. Vilinský býval redaktorem „Lidových novin“, do nichž psal špatné informace o lidové straně a zvláště o katolickém bloku. Pak přešel do agrární redakce krajských listů do Prahy a zásoboval listy politickými úvahami. Nedávno napsal do „Svobody“ besídku „Zvířata mezi námi“ — o vlčích, opicích, slonech, kteří se chtějí ženit. Rozhodně psáno úspěšněji než o politice. — Viribus unitis nezahynulo s Rakouskem. Máme tradici, v níž žije. Projevila se v poslední době v listě politických práčat, kde nějaký politický stařec ohřívá mladým své vzpomínky: „Viribus unitis jdeme za svým cílem.“ — List fašistické opise „Reflektor“ sděluje: „Dovídáme se, že p. A. Poživil z Lysé n. L., župní organisátor na Mladoboleslavsku, po velkém zklamání v NOF vrátil se tam, odkud vyšel — do strany lidové.“ Šel po vyšlapané cestě. Jenže to bylo levnější. — „Národní stranu státních, veřejných a soukromých zaměstnanců a pensistů“ založil jeden kantor na pomocné škole pro úchylnou mládež, jinak bývalý kandidát strany práce na Hané. — Jedna politická veličina má svůj speciální frazeologický slovník. Ukázka: „Pokrokovář dovedou skákat mezi vejci, aby záprtky nerozbili a nezasmradili se.“

Z k n i h a č a s o p i s ů

Nové vydání Schallerova latinsko-českého misálu vyšlo ve dvou formách: úplné vydání a jen pro neděle a svátky. Je obsahově zlepšen.

Duch českého baroka. Vilém Bitnar napsal do listu pro výtvarnou práci a uměleckou kulturu „Život“ essay o duchu českého baroka. Práce vyšla jako zvláštní otisk. Je tu vystižena touha po jednotě, jakou se jeví český barok, označovaný epithetem jesuitský. Zajímavý a švihavý přehled zdůrazňuje zásluhy jesuitů o formování české chaotické duše v řádě ideové architektury. Essay o 11 stránkách je velmi cenným přehledem, který by měl si osvojiti každý vzdělanec.

Zapomenutý milovník krásy a svěžestí českého jazyka. Je dobře občas na chvíli zapadnout ke knihovně a pohrabbat se v ní, mnoho zajímavého se objeví na takové výzkumné cestě do neznáma. Tak jsem v kout-

ku pro jazykovědu a národopis zase „objevil“ vynikajícího milovníka české řeči, muže v mnohém velmi originálního a také odvážného, tak odvážného, že tu i onde ve svých spisech soudí i některé nedotknutelné naše jazykovědné autority. Msgr. Alois Hlavinka, pro nezasvěceného je amatérem jazykovědy, pro osobu znalou jeho životních osudů skutečně oprávněným filologem, neboť filologie byla jeho původním povoláním. V knihovně Pedagogické akademie vycházely jeho spisy **Povaha česká v řeči** (str. 286-X, II. vydání 1917, cena 4.50 Kč), **Moderní kultura jazyka českého** (str. 96, cena 7 Kč), a posléze **Lidová řeč a spisovný jazyk** (str. 136, cena 16.50 Kč; všechny vyšly v Matici cyrilometodějské, Olomouc, Wilsonovo 16). Hlavinka byl rozeným učitelem a jazykozpytcem, měl mimořádně vyvinutý smysl a cit jazykový a své pozorování také dovedl podat jadrně, důkladně a také pochopitelně i zajímavě. Vezměte si z Lidové řeči na př. kapitolu Naši

zpěváci, jak vás jen taková kapitola, nic rozvláčná, naučí chápat hloubku a bystrost lidového popěvku; nebo stať **Obrázky v řeči lidové**, jak ta vystihuje britkost obratu lidové řeči. Stejně bohatství nápadů a jazykových postřehů najdete v **Povaze české v řeči**, která dosáhla v krátku po vyjití dvojího vydání. Mnoho životopisného uložil Hlavinka v **Moderní kultuře**. V obchodě jsou dnes asi nedostupné jeho jiné spisky **„Hanácký věde a dovoce“**, **„Když srdce zavolá“** (sličné jiskry z denního života sub specie aeternitatis), **„O zvucnosti jazyka českého“**, **„Na kraji Hané“** a **„Spalík písniček“**. Mnoho dobra zplodily jeho dějepisné knihy **„Bludy a lži v dějinách“**, **„Dějiny světa v obrazech“** a **„Kronika českomoravská“**, vydané v Brně. Brzy bude deset let od úmrtí tohoto nadšného milovníka krásy mateřského jazyka a věrného služebníka Božího, a vděčnost hlavně vzdělaných katolíků nedopustí, aby jeho rov zarostl též býlím zapomenutí. jp

Příští číslo vyjde 10. prosince 1935.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II, Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II, Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatná činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

J. V. Majcé, Dr. Anton Korošec. – E. Stach, Čo je so slovenským katolicizmom a inteligenciou? – Vilém Bitnar, Kanovník a poslanec František Světlík šedesátníkem. – Krekovo výročí, Duchovní činnost a duch času. – Sovy v politice. – Bořivoj Benetka, Václav Vratislav z Mitrovic. – Z deníku Elisabeth Leseurové. – Viktor Šauer, O rasismu a antisemitismu. – E. St. Hertničan, Košická gotika. – Ze světa mladých. – Jiří Hlava, Odborové organizace, mládež a tisk. – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. prosince 1935. Ročník XVII. Číslo **23**

J. V. Majcé:

Dr. Anton Korošec.

V serii politických portretů současných katolických politiků v Evropě je postava jihoslovanského státníka dra Antona Korošce jedna z nejzajímavějších. Svou koncepcí současné politiky katolických Jihoslovánů a svou státnickou a vůdcovskou moudrostí může sloužiti přímo za vzor reálného katolického politika.

Dějiny Korošcovy politické činnosti jsou dějinami z německé a kapitalistické poroby probouzejícího se národa. Slovinský národ v letech, kdy Korošec vstoupil do politické arény (r. 1896), byl veden mlhovitým „slogaštvím“, výslednicí to měšťáckého liberalismu a neschopností katolického konservatismu. Politická malátnost všech směrů, záměrné a plánovitě ničení sedláka německými a židovskými lichváři, úžasná bída dělnictva, ždímaného německými velkostatkáři a fabrikanty, diktovala mu svépomocný odboj, který pod vlivem Krekových idejí vyvrcholil v politickou koncepci křesťanského solidarismu. Pro dosažení tohoto ideálu, vědom si povinnosti a zodpovědnosti kněze, prodchnut ideou pravého nesobeckého nacionalismu, zakládá novou katolickou politickou formaci „Kmečko svezó“, v jádru hospodářskou svépomocnou organizaci pro zemědělce a dělnictvo. Touto hospodářskou organizací, která tvořila pevný základ veškeré pozdější politické expanse, a pomocí jím organizovaných vzdělávacích svazů „Mladeníškíh“ (jinošských) a „Dekliškíh“ (dívčích) záhy úplně ovládl politický život ve slovinském Štyrsku. Přes nepřítel svého biskupa Napotnika provázen neomezenou důvěrou lidu, nebojácně zahajuje radikální politický boj ve smyslu křesťansko-sociálních idejí proti kapitalistickému řádu. Vítězství do sněmu říšského (r. 1906) a štyrského (r. 1909) bylo dobrou předzvěstí budoucích úspěchů.

Prvním výrazem jeho národního uvědomení byla jeho státoprávní politická koncepce: požadavek ve štyrském sněmu (r. 1909) po sjednocení slovinských částí Štyrska a Korutan s ostatními jihoslovanskými zeměmi v jednotný správní celek. Tato idea sjednocovací neopustila jej ani po dobu persekuce za světové války. Proti bezpráví německé většiny ve štyrském sněmu (r. 1910) používá účinné zbraně obstrukce, se kterou pro její působivost znemožňuje téhož roku v rozpočtovém výboru říšském založení italské university v Terstu, a o rok později pomocí jí jako člen rakouské delegace účinně protestuje proti násilné maďarizaci Čuvajova režimu v Chorvatsku.

Jeho nesmlouvavé stanovisko ve věcech národních, obětavá velkorysá činnost sociální, hospodářská, kulturní, mu již tehdy vtiskly na čelo znamení Bohem vyvoleného vůdce celého národa. Když tehdejší vůdce

dr. Ivan Šušteršič pro svou oportunistickou politiku ztratil důvěru národa, stává se předsedou chorvatsko-slovinského parlamentního klubu ve Vídni Korošec, čímž jeho poslání vůdce národa dostalo ještě viditelnější formu. Válečná litice a persekuce zatlačily slibně se vyvíjející státně-politickou činnost Korošcovu, ale neznemožnily drobnou práci hospodářské svépomoci ohroženého zemědělce. Vysilující tělesné a duševní napětí válečných persekucí nezlomilo odolného ducha Korošcova, a tak hned po uvolnění politických poměrů po smrti Františka Josefa svolává do Štyrského Hradce klub chorvatsko-slovinský, kde byla jeho zásluhou a přes odpor Šušteršiče usnesena co nejužší spolupráce s Čechy. Korošec tehdy správně pochopil dějinnou osudovost nastávajících událostí a proto chtěl ve spojení s reálnou politikou českou, pro kterou měl ve Vídni vždy tolik pochopení, vyzískati pro svůj národ tytéž výhody a práva, o které bojoval český národ doma a za hranicemi. Jeho prozíravý duch již tehdy viděl pád shnilé dvojité monarchie. Proti Šušteršičovu (laik) katolickému habsburgofilství staví se po bok Krekovy (kněz) koncepce státní suverenity jednotného národa jihoslovanského. V nerovném boji mezi vůlí národa, reprezentovanou „Krekovci“ a státním aparátem, podporovanou skupinou „Šušteršičjanci“, zvítězili první. Výrazem této změněné situace jest utvoření jednotného „Jugoslovanského klubu“ (všech jihoslovanských poslanců) na vídeňské říšské radě (29. května 1917) s Korošcem v čele.

Jakožto předseda klubu připadá mu čestný úkol prohlášením státoprávní „deklarace 30. května 1917“ zatlouci první oficiální hřeb do rakve germánského utlačovatele jihoslovanského národa a snůšky falešného cesaro-katolicismu rakousko-uherské monarchie. Deklarace, zvaná „květnová“, byla a jest prvním politickým revolučním aktem přes svůj nutný rámec „habsburského žezla“ Korošec zde již jako vůdce veškerého národa bez rozdílu politického přesvědčení byl si plně vědom rozhodující vážnosti boje, proto ne-hazardoval krvavou revolucí v zemi svého národa, kde byla rozložena přesila nepřátelské soldatesky z Reichu, pak austroněmecká a maďarská, nýbrž na nesčíslných veřejných táborech ve Slovinsku, Dalmácii, Bosně, ba i v Čechách a na Moravě ve stínu četnických bajonetů nebojácně kul a razil nový státoprávní národ, heslem „Zvedněte hlavy, neboť blíží se vaše spása“ Květnový státoprávní akt Korošcem proklamovaný, stal se východiskem velkého národního hnutí, zvláště když se na povzbuzení biskupa Jegliče pro něj vyslovily obě hlavní slovinské strany. Charakterností Korošcovy politiky, jeho nesmlouvavostí padly vše-

chny pokusy rozbítí nebo oslabití hnutí za osvobození a sjednocení. „Jugoslovanski klub“ za vedení Korošcova v těsném souručenství s Čechy přechází stále k ostřejší opozici, obratně využívající zahraničně-politických událostí, zvláště prohlášení Wilsonova o sebeurčení národů. Korošec, vědom si své vůdcovské povinnosti vůči celému národu, zanechává doma vavříny, agitačními cestami získává z jara roku 1918 Chorvaty a muslimany pro květnovou deklaraci, ovšem vzhledem k vyjasněným poměrům mnohem radikálnějšího znění, a později i srbochorvatskou koalicí.

A již se politické události valily jako lavina a budiž ke cti 46letému Korošci, že v tom chaosu nejen neztratil hlavu, jako mnoho jiných později „schopných“ politiků, ale právě v tu dobu ukázal veškeré své schopnosti a politickou prozíravost. Ministru Burianovi na jeho pozvání válčícím státům k mírovým rozhovorům odpovídá 2. října r. 1918 v říšské radě přečtením prohlášení jihoslovanských politiků, přijatým 24. září v Záhřebě, že Burian může mluvit jen jménem Němců a Maďarů, ostatní národy monarchie žádají pro sebe plně právo sebeurčení. Ustavením „Narodnog Vijeća“, jež zvolilo za předsedu nejpovolnějšího — Korošce — rozbily se habsburské okovy a skromný mladý kaplan stává se hlavou nového státního útvaru, „šéfem exekutivy svobodného státu všech Slovinců, Chorvatů a Srbů na území rakousko-uherské monarchie“.

Plně své svaté a zodpovědné poslání vůdce vzkříšeného národa, odchází v říjnu 1918 do Švýcarska, aby ještě před krachem na frontě, který byl očekáván z jara 1919, získal přátele a spojence pro nastávající rozhodný boj na mírové konferenci. Jak mocný musel být politický vliv tohoto skromného duchovního, když jej i sám mocnář požádal o zprostředkování příměří s Itálií, což přirozeně, věren svému programu, prýstičího z vůle národa, odmítl. Jeho působení v zahraničí lze právem nazvat křížovou cestou. Zásadní politické a prestižní různice Trumbićeva „Jugoslov. odboru“ a Pašićovy srbské vlády svými vyjednávacími schopnostmi a autoritou likvidoval aspoň částečně dosažením „ženevské deklarace“, když srbská vláda uznala „Narodno Vijeće“ za zákonnou vládu. Svůj politicko-diplomatický talent velmi zdárně uplatňoval v Paříži, kde jednal s dohodovými státníky, mezi jinými též s drem Benešem, kterého požádal za arbitra s Itálií. V tom slibném jednání byla mu po prvé, zato ale důkladně podražena noha demisi Pašićovy vlády, a tím pád ženevského ujednání. „Narodno Vijeće“ totiž za jeho nepřítomnosti ovládla dosud stranou stojící srbochorvatská koalice v čele se Svetozarem Pribičevićem, od které si tehdejší Protićova vláda slibovala výhodnější dohodu. Tak Svetozar Pribičević — pozdější zlý duch Jugoslaviie — využiv nepřítomnosti šéfa exekutivy, postavil jej na vedlejší kolej Korošec, muž, jenž celý svůj život zasvětil sjednocovacím snahám jihoslovanského národa, muž květnové deklarace, šéf exekutivy státu SHS, dlouho nemohl v Paříži dostati svého cestovního průkazu pro návrat do vlasti a ještě cestou byl ve Veroně „náhodou“ zdržen právě tolik (2 dny), aby jakožto šéf státu SHS, nemohl své revoluční dílo a svou sjednocovací akci korunovati předáním adresy „Narodnog Vijeća“ principi regentu Alexandru, a tak býti přítomen slavnostnímu prohlášení národního a státního sjednocení dne 1. prosince r. 1918. Kdo byl příčinou, že tuto adresu nepředal nejpovolnější vůdce Korošec, šéf státu SHS, odpověď dějiny.

A zde opět vidíme skvělou stránku jeho ryzího charakteru. Neznal urážky, ignoroval pokošení. Vrátil se do vlasti (2. prosince), odchází ihned do Bělehradu a již zanedlouho vstupuje jako místopředseda do první vlády (Protićovy) nového státu. Z Korošce revolucionáře a odbojníka, rušitele habsburské monarchie, stává se budovatel a organisátor Jugoslaviie. Jeho stát-

nické nadání brzy vyniklo a svěřeny mu nejdelikátnější a nejdůležitější úkoly, kterých se ve prospěch státu a národa vždy skvěle zhostil. Jeho osobní poctivost a politická čistota, vyvěrající z jeho křesťanského světového názoru a z jeho kněžského poslání, staví jej záhy do popředí veškerého politického dění a zjedná mu úctu a přízeň doposud váhajících srbsko-pravoslavných politiků a především úctu koruny. Stojí zde za zaznamenání, že právě jeho státnická moudrost a politický instinkt, tušící v komunistické všeobecné stávce nebezpečí pro mladý stát, vnukl mu způsob, že jako ministr železnic, mohl bez krve provzduškovat rozkladný živel — bolševismus. Jeho autonomistický náčrtek ústavy, mistrovské to dílo zákonodárce, strachem před klerikalismem a neoceněním Pašić-Pribičevićova režimu odmítnutý, byl později radikálním politikem Stojanem Protićem pojat do jeho proslulého ústavního návrhu. A i politika všech vlád od zavedení diktatury dodnes kráčela v témže decentralistickém směru, jaký doporučoval jeho náčrt ústavy.

Když jej poměry zatlačily do opozice, nestal se opozičníkem za každou cenu, nýbrž i zde, a právě zde, ukázal své veliké státnické schopnosti a lásku k rodné zemi. Jeho zásluhou uskutečněn opoziční blok (Davidovićovi demokraté, Spahovi muslimané a Korošcovi lidovci), s kterým razil parlamentní odpovědnost vlády a zahájil očišťovací akce poválečné demoralisované administrativy. A jeden z jeho nejdůležitějších státnických činů je zajisté ustavení federalistického bloku (s Radićevci a Spahem), poněvadž v rámci toho uplatnil veškerou svou politickou rutinu, aby se Chorvaté (Radićovci) zřekli své politiky abstinence a svým příchodem do skupštiny přešli do vod reálnější politiky. Jeho dílo bylo korunováno úspěchem, ale nedoceněno. Logicky těmto směrnicím již po volbách 1925 vzniká „blok narodnog sporazuma i seljačke demokracije“ (Korošec, Davidović, Radić, Spaho), který umožnil účast Radićovců ve vládě. Nestálost a programovou nejasnost Radićovců nemohl ani Korošec napravit, rozptýlit a usměrnit, proto uzavřel s radikály (r. 1927) volební dohodu „blejski pakt“ a ve Vukičevićově vládě r. 1928 svěřen mu je v důsledku toho resort ministra vnitra. Ale veškeré jeho námahy shora uvedené, likvidovati latentní politickou krizi, byly marné. Krise, zaviněná jednak stranicko-politickými zášťmi, jednak nejasností programovou a nestálostí politické linie, zbytečným zdůrazňováním kmenových rozdílů a pak ovšem i temnými zásahy zahraničí, způsobila stupňovanou nervositu, provázenou urážkami, kterýžto stav vyvrcholil v osudných výstřelech ve skupštině.

Odchod Radićovců a Pribičevićových demokratů ze skupštiny byl tragickým omylem chorvatské politiky. A v tom moři chaosu, v předvečer hrozící občanské války, stojí u kormidla vnitřní politiky jako strážce pořádku, státní autority a jednoty ministr vnitra — Korošec — celý Jugoslován, katolík — kněz. Ale důvěra krále a všech mocenských činitelů, nevyjímajíc vojska, staví jej ještě výše, v čelo státu, jako prvního ministerského předsedu s „preka“. Co vše v této své funkci podnikal na zachránění zdiskreditovaného parlamentarismu a s ním demokracie, těžko by bylo, třeba jen v krátkých slovech, vyličiti. Stranická zášť oněch, kteří později nejvíce volali po zavedení demokratického režimu, znemožňovala každou jím již sjednanou dohodu. Intrikami znechucen a již nemocen, skládá svou funkci do rukou vladaře, a za čtyři dny, on, demokrat z přesvědčení, vstupuje na nátlak směrnatného činitele do diktátorské vlády Živkoviće. Co musel viděti a věděti demokrat Korošec, že se rozhodl svůj politický vliv a svou popularitu dáti do služeb diktatury?! Kdysi mi řekl dobrý přítel, že obět je posvěcení díla. A tu obět Korošec přinesl na oltář v nebezpečení se nacházející oně vlasti, pro kterou trpěl za cizáckého násilí v Rakousku a kterou budo-

vati v najväčšej miere pomáhal. Jeho vyvinutý smysl pro povinnosť občana, pro štát nalézajúci sa v nebezpečí, prikazuje mu pozdžej a již po tretej zapomenutí príkoží a dbáti jen blaha své vlasti. Po tragickém skonu svého vladaře, kterého upřímně ctil a miloval, první se dává k dispozici odpovědným kormidelníkům státu. I to jeho počínání, jako veškerá jeho činnost, je logickým závěrem příkázání Božího. Bez hořkosti chce se věnovat práci s oněmi, jež vyřkli nad ním politické anathema. Bylo a jest veřejným tajemstvím,

E. Stach:

Čo je so slovenským katolicizmom a inteligenciou?

(K článku J. Středy: Existuje problém československý? „Život“, č. 21., 1935.)

Teda problému československého niet. To hovorí dr. K. Körper (Kultúra VII.) a to isté hovorí aj J. Středa (Život, č. 21.). Niet československého problému v tom smysle, ako by Slováci a Česi boli jeden národ. Svojráz, psychológia, etnografia a povahové vlastnosti Slovákov sú neodškriepiteľným faktom, z ktorého berieme indukčný dôkaz: *Slováci sú svojim národom.*

Noríť sa retrospektívne do hmlistej minulosti a hľadať tam „historický omyl“, ktorý zavinil národnú izoláciu Slovákov, je nerozumné a zbytočné. Ten „historický omyl“ dôkladným štúdiom by sa zaiste zmenil v pravdivú realitu, podoprenú samými dejinami. Držme sa len prítomného stavu: Slováci chcú žiť ako zvláštny národ s bratským národom českým v spoločnom štáte. V záujme bezpečnosti tohoto spoločného štátu je svätou povinnosťou každého chrániť štátne záujmy i s osobnými obetami a odstraňovať prekážky, ktoré stoja v ceste *vzájomnému súžitiu*.

Slovenského katolicizmu niet len v tom smysle, keby si Slováci exkluzívne prisvojovali nárok na katolícke náboženské hodnoty. Avšak v určitom smysle slova môžeme hovoriť o slovenskom katolicizme. Katolicizmus je natoľko ideou univerzálnou, nakoľko je súhrnom *abstraktných dogmatických a morálnych pravd*. Tieto univerzálne pravdy, prenesené do života, priberajú individuálny charakter jednotlivca, keď je to spoločnosť, vtedy charakteristické znaky spoločnosti, teda aj *národa*. Preto jestvuje v tom smysle katolicizmus *i slovenský i český*, podobne ako hovoríme o katolicizme francúzskom alebo nemeckom. Katolicizmus ako idea univerzálna a nacionalizmus so svojou partikularitou sa navzájom nevytláčajú, ale tvoria spolu harmonický celok. Katolicizmus zošľachťuje národnostný svojráz bez toho, aby ho naštrbil: dvíha k nadprirodzenému cieľu jeho prirodzené vlohy bez toho aby im bol na škodu. Katolicizmus predpokladá nacionalitu, t. j. konkrétne, svojrázne individuá s ich špecifickými vlastnosťami, ktorým dáva univerzálnu šírku a v nej trvale konzervuje cenné nacionálne hodnoty.

A preto, aj pokus odsvetiť slovenský katolicizmus, by bol daromný, keď by sme ho chceli zbaviť tých prvkov, ktoré podstatne patria k slovenskému nacionalizmu.

Středa vo svojom článku viac vytýka Slovákom spolitzovanie ich náboženského života a tento smutný zjav pokladá za hlavnú príčinu nesúlady medzi Čechmi a Slovákmi. Je tomu skutočne tak? Musíme odpovedať pozitívne. Hlinka, politický vodca väčšiny slovenského národa, je ako kňaz v očiach ľudu aj reprezentantom katolicizmu, hoci pravoplatnou autoritou v cirkevných veciach je *biskupský sbor*. Náprava v tejto veci nastane len vtedy, keď Slovensko si vychová katolíckych vodcov laikov, ktorí budú viesť jeho politické záujmy. Kňazi potom budú môcť bez ťažkosti pracovať na povznesení celoštátneho katolíckeho života a ich úsilie nebude hatené toľkými prekážkami. Dokiaľ politické, hospodárske i rečové potreby slovenského ľudu budú zastávať kňazi, dovte-

že jej již zesnulý král Alexander předurčil pro jeho státnickou prozíravost za jednoho z vyvolených, kteří měli přivést zemi do normálních politických poměrů.

A tak zatím končí politický profil jihoslovanského státníka Korošce zase na jednom z nejdůležitějších míst ve státě, jako strážce řádu a pořádku — v ministerstvu vnitra. Prostý katolický kněz — křesťanský sociál a družstevník — ministrem vnitra v zemi s nadpoloviční většinou pravoslavnou a skoro dvoutřetinovou většinou nekatolickou.

dy *cesta vzájomnému súžitiu* medzi Čechmi a Slovákmi v náboženskou ohľade *bude zatarasená*.

Či právom si osobujú Slováci primát v katolíckom, štátnom živote? Tvrdiť to s apodiktickou istotou je zaiste veľkou odvážnosťou. To by sa mohlo povedať snáď o katolicizme širokých ľudových vrstiev, ale faktom je, že *kultúrny katolicizmus* český je na vyššom stupni než slovenský. Slováci môžu ďakovať okolnostiam, že v dejinách neboli vystavení toľkým náboženským búrkam ako Česi. Avšak týmito ustavičnými bojmi, ktorým bol v Čechách vystavený katolicizmus, zmohutnel, pribral na svojej vnútornej sile, odpor vystupňoval náboženské nadšenie do krajnosti. Zhníle alebo zkazené ovocie opadlo zo zdravého stromu. Katolicizmus český je preto už vykryštalizovaný.

U Slovákov sotva možno najst' tej veľkodušnosti. Slováci cez celé storočia verní Rímu srástli s katolicizmom jako s *dennou skutočnosťou*. A keby slovenský katolicizmus musel prežiť toľké náboženské revolúcie, ako v Čechách, čo by z neho bolo zostalo? Bol by sa udržal v toľkej sile a sviežosti, jako v Čechách? A odmyslíme si len „ardorem politicum“, ktorý na Slovensku sprevažda obyčajne každý prejav náboženského života, čo nám zostane z katolicizmu? *A preto nijako nemôžeme hovoriť o katolíckom Slovensku, jakoby u nás náboženský život kulminoval*. Pravdu má Karel Mirvald, keď hovorí: Dnešní duchovní život Slovenska, a nesmíme před tím zavíratí oči, je ve znamení úpadku... Slovenské katolictví je dnes více zvykové než přesvědčující, proto ani plné kostely nemohou nás klamati o jeho pravé hodnotě.“ (Přehled, čís. 17., 1935.)

Hej, katolícky život na Slovensku musí len ešte kryštalizovať, zatým čo v Čechách už cez tieto vývojové stádia prešiel. Katolicizmus sa osvedčil v boji, či je zdravým jädrom, či je plnosťou náboženských hodnôt, za ktorými stojí človek celým životom a či je len pozlátkom, ktoré odpadá pri prvom útoku.

A čo je so slovenskou inteligenciou? Keď Hlinka hovorí, že treba umiestniť slovenskú inteligenciu, myslí tým na vyštudovaných Slovákov vo všeobecnosti. Dr. Körper hovorí o inteligencii — elite, ktorá by svojou nezištnosťou a vodčými kvalitami viedla v budúcnosti národ. To sú dva rozličné pojmy, ktoré netreba stotožňovať.

Podivajme sa trochu, jako je to s tou slovenskou inteligenciou — elitou, o ktorej hovorí dr. Körper. Jeho bedákanie nie je bezzákladne. Hrozí nám skutočnosť, že zostaneme bez katolíckej inteligencie. A prečo?

Z gymnázií vychádza mládež s *ochablým alebo mŕtvým katolicizmom*. Výsoka škola a jej prostredie zhubné dielo ešte dokončí.

Štátne učiteľské ústavy produkujú na naše dediny učiteľov s takými prevrátenými názormi, že je veľké nebezpečie sveriť im deti, aby ich viedli v najvyšších hodnotách, v náboženstve. Panteistické bludy, slepé

citové náboženské zážitky, útoky na Cirkev, na cirkevné školy, sú u nich *druhou prirodzenosťou*.

A tak sa mohlo stať, že v boji o katolícky svetozor, zostal som od svojich vlastných „katolíckych“ učiteľov osamotený a hájila ho so mnou neohrozene učiteľka — z Moravy.

Na vodčie miesta v slovenskom verejnom živote sa dostávajú ľudia s menšou intelektuálnou a mravnou kvalifikáciou, svoju malichernosť zastierajú neistou ideológiou rôznych politických strán, ktoré chránia ich záujmy. A tak inteligencia je *spolitizovaná*, všetko robí pod zorným úhlom programu svojej strany a o náboženské hodnoty sa nestará. Pojmy „cirkev, národ a štát“ sa tak scvrknú na malicherné záujmy politických skupín.

Veľá škody narobila slovenskej inteligencii *sokol-ská myšlienka*, ktorá sa tiska nielen medzi náš ľud, ale podmaňuje si mnohých z radov inteligencie. Česi nevedia pochopiť psychológiu slovenského človeka a vnucujú mu svoje názory i tam, kde vidia otvorený odpor. *Potom nie div, že odpor Slovákov sa prenáša dl'a psychologických zákonov nielen na pôvodcov zla, ale i na tých Čechov, čo nám úprimne podávajú ruku k bratskej shode*. Ľud nerád špecificky rozmýšľa, ale hneď generalizuje.

A ako sa chovajú oproti tomu smutnému javu kňazi? Slovenskí kňazi na dedinách divajú sa so založenými rukami, ako sa im odcudzuje inteligencia, a nerobia nič na jej záchranu. Či už z nedostatku potrebných vedomostí, či už z toho, že si nevšímajú moderných myšlienkových prúdov, ktoré majú veľký vliv na inteligenciu, pozerajú pasívne, ako táto ide svojimi cestami ďaleko *od pozitívneho náboženstva, od Cirkvi, od Boha*.

Vilém Bitnar:

Kanovník a poslanec František Světlík šedesátníkem.

Vynikající člen sboru českých katolických politiků a publicistů, olomoucký metropolitní kanovník a poslanec, František Světlík, dožívá se letos svých šedesátin. S jeho jménem je spjatý takový kus významné historie našeho politického i kulturního hnutí, že si jubilejní den zaslouží zvýšené pozornosti celého národa.

Světlík narodil se v Bilovicích u Prostějova dne 28. prosince r. 1875 v chudém domku číslo 52. Domek stojí na „dolní konci“ dědiny „Na Bědově“, kde bydleli bezzemci. Bilovice leží pod Kostí a patří pod faru v Kostelci na Hané a pod soud na Plumlově. Za jeho mládí měla tato rodná dědinka asi sedmdesát čísel se šesti sty obyvateli. František byl posledním dítětem ze sedmi sourozenců. Když mu byla dvě leta, přestěhovali se rodičové na „horní konec“ mezi usedlíky, do pěkné a výstavné chalupnické usedlosti číslo 31. Rodina ji koupila od příbuzných z rodu Svědů. Františkov strýc Svěda byl děkanem v Určicích u Prostějova a jeho vliv na rodinu byl značný. Od toho přestěhování počala rodina býti na vzestupu. Dědeček byl zámožným rolníkem ve Vřesovicích u Prostějova a hrával v osadě i v kraji vůdčí roli. Dokonce roku 1848 holdoval za celý kraj v Olomouci mladému císaři Františku Josefovi. Avšak pozbyl všeho majetku a zemřel chud v Prostějově. Jeho čtená rodina se rozprchla po světě, zejména do Vídně.

Ale otec František Světlík sloužil na faře ve Vřesovicích a později vzpomínal svého šéfa, faráře, skoro denně, citovav jeho výroky i jeho činy. Byl to „člověk Boží“, pracoval celý den, byl vždycky dobrý náladu, hudebně založený a bezstarostný, srdce velmi dobrého. Nejmilejší mu bylo, když mohl jako „starší bratr“ voditi procesí na hanácká a horácká poutní místa, na Svatý Kopeček u Olomouce, do Sukdola u Konice nebo do Jaroměřic u Jevíčka. Malý František s ním všude rád chodíval, nosil kříž a prozpěvoval mariánské písně. Ale i jinak byl otec mužem oblíbeným, volívali jej radnám a volitelem poslanců.

Oženil se s vdovou chudičkou Marií, rozenou Kratochvílovou, byla dcerou „krajánka“, který pracovával hlavně v mlýnech v Bilovicích a Lutotíně. Po matce pocházela z rodiny Hochvaldů, kteří měli v Bilovicích hostinec a byli původu židovského, odedávna pokřtěni. Po těchto předcích zdědila matka své obchodní nadání, svou energii a vytrvalost. Bylať pravým opakem otcovým, živého temperamentu a starostlivá o svou rodinu. Její iniciativou založili si pekařskou živnost, jejímž duchem byla matka. Jezdili s chlebem dvakrát týdně až do Olomouce a o válečném roce 1866 upevnili svou existenci. Odtud přikupovávali polností a ježto se pilně pracovalo a matka vše dobře i bystře vedla, domohli se v několika letech majetku, takže se všechny dcery dobře vyvdaly a Františka dali na studium. Hoch již od útlého mládí jezdil s rodiči do Olomouce a do Prostějova „hlídati vůz“ o trzích na obilí. Ale nejen tento život

A ani mladý dorost kňazský neukazuje lepších nádeji. Niet nádeje, žeby naši mladí kňazi zachytili v budoucnosti inteligenciu. V seminárech niet tej dynamiky, která by rozplamenila v mladých levitech nádeje a zápal *za katolícké ideály bez politického sfarbenia*. Prevláda názor, že stačí politické rojčenie, aby sa udržal náboženský život medzi ľuďom na dostatočnej výške. Teda *náboženského ducha udržuje politický život*, a keď ten upadne, čo zostane zo samotného katolicizmu? Je nutný širší rozhľad, treba viac kozmopolitického smýšľania, a to per excellenciam u kňazov, ktorí sú reprezentantmi *katolíckého univerzalizmu* v prvom rade.

Musíme sa snažiť s napnutím všetkých síl, aby sme si zachránili slovenskú katolícku inteligenciu, lebo veď hrozí skutočnosť, že v rukách nám zostane len sám ľud. Čo keby začaly zúriť protináboženské boje jako v Nemecku, či inteligencia by sa vedela smelo podívať do očí zúriacim živlom? Či by sa vedela vynajst' v ťažkej situácii? Či by biedne neapostatovala, jako sa to stalo za náboženských búrok v Čechách? Netvrdím, že vôbec nemáme katolíckej inteligencie, ale jej počet sa nijako nevyrovná potrebám slovenského katolíckeho života.

A preto *nesyfme* sa bezzákladnými nádejami, jako-by slovenský katolicizmus bol na ideálnej výške. Pripravujme sa na urputný boj s nepriateľmi Cirkvi a náboženstva, zachyťme inteligenciu pre Cirkev, aby v páde potreby sme nezostali bez opory. Hľadáme cesty sblíženia medzi Čechmi a Slovákmí nie s kopou predsudkov, ale nech nás vedie v tej snahe najúprimnejšia túžba, chrániť spoločné cirkevné záujmy a katolícky život nie z malicherných svetských ohľadov, ale z motívu nadprirodzeného: *ex amore Christi*.

určoval jeho samostatnou budoucí povahu, hoch byl matkou vychovávan pro život politický již od mládí. Houževnatá práce nevyčerpávala matčiny energie, ona se při tom ráda, ba vášnivě zabývala obecní politikou a podporovala snahy o zavedení nového pořádku v obci. Volební porady konaly se u Světlíků, hoch je poslouchal se zbystřeným zájmem a v osmém roce byl již za svědka v místně politickém procesu na Plumlově. Strana, kterou matka podporovala, vedená čtvrtlánkem Josefem Dvořákem, potom zvítězila a dlouhou dobu stála v obci u vesla. Uvedla vše do vzorného pořádku a obec pozvedla vybudování pevné vozovky, rozšířením školy, opravou kaple, úpravou polních cest, výsázením stromů na pustých místech.

A tak byl malý František jako žák obecné školy rodinnými poměry vržen do politiky, která se mu měla stát životním osudem. Ježto učitel bilovické jednotřídky chválil hochovu ostrovtivost, rozhodli se rodiče, že z něho bude „panáček“, jako z celé řady jiných hochů z Bilovic a z okolí. I vypravili se s ním svým časem k zápisu na gymnasium do Olomouce, a tak právě před padesáti roky, v říjnu 1885, sotva desítiletý, byl přijat do první třídy „slovanského gymnasia“ v německém městě. Žáků bylo tolik, že prima měla tři paralelky, a Světlík se octl podle abecedy v „primě C“. Učení mu šlo dobře a na prvních vysvědčeních měl valnou většinou „výborné“. V Olomouci bydlel v domě „Demlové“ vedle redaktora Langa, u něhož se seznámil s časopisy českými i slovanskými. V tercii seznámil se v rodině sazeče Jedličky s „Nášincem“ a ježto sám již odebíral „Národní politiku“, stal se horlivým „staročechem“. Na nižším i vyšším gymnasiu, v době zápasů staročeků s mladočechy, chodil poslouchati na politické schůze vůdčí řečníky obou stran. A tak již z mládí poznal politické osobnosti i techniku účinné řeči. Vedle politiky byla hudba a zpěv druhým živlem, kterému se oddal plnou duší. Studoval rád, profesory měl rád, ale na jeho duševní vývoj neměl z nich žádný určujícího vlivu. Gymnasta Světlík žil svým vlastním životem spíše mimo školu, ve které se cítil spíše jako na „vedlejší koleji“. Ani „náboženské krize“ neprožil, náboženství mu bylo od mládí tím, čím je rybě voda a povinnosti konal on i ostatní žáci dobrovolně a rád.

Tak se přiblížila doba maturity a na podzim v roce 1894 vstoupil do olomouckého semináře, aby vystudoval na kněze. Rozhodnutí bylo mu snadné, ježto z domova i ze školy byl věřícím. A v semináři viděl, jak se život rozvíjí v rozmanitých směrech. Rozuměl se, že vstoupil hned do pěveckého sboru a dostal se tak v kapli na kůr. Současně octl se i ve spolkovém životě, reprezentovaném „Českou knihovnou“, „Literární jednotou“ a kuřáckým spolkem „Bosna“. Silou setrvačnosti zůstával v prvním ročníku stále ještě věren novinám a politice, takže musilo mu býti připomenuto, aby se věno-

val více studií. I přimkl se k spolužákovi Karlu Kyselému a po jeho vzoru počal se obírat studiem apologetiky, filosofie a sociologie. Z českých bohoslovců a filosofů byl to Pavel Vychodil, jehož díla četli a jehož „Hlídku“ odebírali. Z cizích měli na ně vliv bohoslovci tehdy evropské pověsti, Schell, Willmann, Ehrhard, Müller, Linsemann, Eucken, Schäffle a Pesch, z italských Bonomelli a Muri, z anglických Manning, z amerických Spalding. Ale i vídeňské křesťansko-sociální hnutí, vedené prelátem Scheicherem, a katolické centrum německé působily na něho mocně, a tak se zvolna dostával zase do vleku politiky, tentokrát již křesťanské. Dověšením jeho výchovy byl přimknutí se k družině „Nového života“, vedené Karlem Dostálem Lutínem, jehož kulturní akční program přijal za svůj a s nímž pak až do jeho předčasně smrti pracoval.

Roku 1898 byl vysvěcen na kněze v Olomouci a měl pak v Kostelci dne 10. července 1898 slavnou primici. Když jako novosvěcenec přijel do rodných Bilovic, vítal jej jménem obce sám starosta Ondřej Novák u slavnobrány uprostřed návsi. Hostů bylo na primici tolik, že naplnili i verandu ve dvoře. Primice byla slavnější, než svatba a trvala po dva dny, jež byly z nejšťastnějších chvil jeho výborné matky. Ale doma dlouho nepobyl, brzy dostal dekret, kterým byl ustanoven kaplanem na Vsetíně na Valašsku, kam šel bezstarostně a rád. Seznámil se záhy s poměry a první jeho myšlenkou bylo založit v městě křesťansko-sociální spolek. Mladí dělníci ze skelné huti mu tento plán schvalovali a spolek byl skutečně ještě na podzim 1898 uveden v život. Vydátného pomocníka našel Světlík v katechetovi Svrčinovi, který se stal v organisování křesťanského hnutí vsetínského jeho nástupcem. Tak založil Světlík první své ohnisko politické práce. Po těžké nemoci odešel Světlík roku 1902 ze Vsetína za kaplana do Kroměříže, na faru u Panny Marie, kdežto dobré místo bylo mu odměnou za jeho činnost na Vsetíně. I tady zřetel svůj obrátil k politice.

Byl zvolen jednatelem „Katolicko-politické jednoty“, předsedou „Spolku katolických tovaryšů“, počal psáti do „Našince“, do pražských „Katolických listů“ a do brněnského „Hlasu“. To byly počátky jeho později tak rozlehle činnosti žurnalistické, která byla pravým smyslem celého jeho dalšího života. Psáti do novin a časopisů bylo pro něho odpočinkem. Vykonával často namáhavou povinnost duchovní, nebo vrátiv se z přespolní školy, Světlík zasedal kdykoliv k psacímu stolu, aby psal do novin. Žurnalistika a politika byly hlasem jeho srdce. A když Mořic Hruban hledal redaktora pro „Našince“, poslechl Světlík tohoto hlasu srdce, a nedbaje nižádného riska, místo v „Našinci“ rád přijal.

Kardinál Bauer dal mu bezplatnou dovolenou, a tak se Světlík ujal dne 1. března 1905 redakce olomouckého „Našince“, jehož desolátní poměry za krátko povzněl k výši výtečně vedeného listu. Dosavadní šéfredaktor Alexandr Jirfíček byl již dlouho upoután těžkou nemocí na lůžko, a když po roce zemřel, stal se Světlík šéfredaktorem. „Našince“ byl z německo-židovské tiskárny Groačovy přenesen do tiskárny arcibiskupské, a v redakci nastal nový, čilý a radostný život. Jak si v něm Světlík počínal, toho nejlepším důkazem byl vlastnoruční list kardinála Bauera, kterým u příležitosti padesátiletého vycházení „Našince“ jmenován byl radou arcibiskupské konsistoře „na důkaz uznání poctivé, svědomité a obětavé práce“ v redakci. Světlíkovi bylo tehdy 39 let a jmenování konsistorním radou vzbudilo v kněžských kruzích velikou pozornost. Redakce se vhodně doplňovala, přispívatelů přibývalo a účinek svorné i družné práce počal se jevit brzo i v politickém hnutí. „Našince“ svou pohotovostí nabýval vážnosti a byly doby, kdy se jednalo o to, aby se stal orgánem strany i v Čechách, kde politická strana nemohla se spojitelností na vratkou podporu Kotrbova „Čecha“. Rozumí se, že rozmach „Našince“ budil i u protivníků protitlak, který se vyvíjel v prudkých útocích na všechny osoby, jež za „Našincem“ stáli. Počala doba prudkého vzrůstu a jareho boje!

Vstupem do redakce „Našince“ stal se Světlík nadsmrti občanem města Olomouce, který již neopouštěl trvale nikdy, ani v době, kdy organisoval v Praze deník „Lidové listy“. Olomouc stával se k politickému hnutí českých katolíků až do jeho příchodu chladně. Zejména křesťanský socialismus, tkvící svými kořeny v Brně a vycházející z družiny Sušilovy, nenalézal v tomto starobylém městě katolického arcibiskupství pochopení. Ignát Wurm a prelát Jindřich Geisler, kteří v české menšině cosi znamenali, nepřáli s počátků politickému osamostatnění katolíků a hájili jednotnou stranu národní, orientovanou staročesky. Metropolitní kapitula pak nechťela vůbec nic mít s politikou a byla katolicky dynastická. Stoupence měla v Olomouci pouze frakce katolicko-národní, a to byli většinou přátelé advokáta Mořice Hrubana. Patřili k nim svatomořický kaplan Ocásek, tehdejší vikář dómský Vylečka, superior semináře Wisnar, vicesuperior Kořistka a jiní. Po venkově olomoucké pořádala Hrubanová „Katolicko-politická jednotu“ schůze, ale v městě samém se nic nehýbalo. Po svém příchodu do města počal se Světlík zanáseti otázkou organisování Olomouce a šťestí mu přálo, že několik měsíců před počátkem jeho šéfredaktorství stal se olomouckým arcibiskupem dosavadní brněnský biskup František Salesius Bauer. S ním přišel z Brna i prelát František Ehrmann a jimi bylo hnutí rázem posíleno. Jako sekretář měl Ehrmann na Bauera velký vliv a Světlík, chodě s ním na procházky, získal jej záhy pro své plány. Tento příznivý vítr shora usnadňoval Světlíkovi posíci i jeho podnikání, a tak, záhy po příchodu, založil „Lidový vzdělávací spolek Sušil“. Postupem práce vzniklo ze „Sušila“ několik jiných útvarů, zejména „Všeodborové sdružení“, Raiffeisenka, Orel, pěvecké sdružení „Nešvera“ a „Křesťansko-sociální spolek žen a dívek“. Všecko toto podnikání připravovalo se v redakci „Našince“, odtud počal Světlík v roce 1907 zakládati i skupiny „Všeodborového sdružení“ na venkově.

Katolíci zmohli se tím způsobem tak, že na Světlíkův podnět uspořádán byl v Olomouci 1909 zemský sjezd křesťanskosociální a

Krekovo výročí.

27. listopadu bylo tomu sedmdesát let, co se narodil zakladatel a průkopník kulturního, hospodářského i politického uvědomění katolických Slovinců prof. Janez Ev. Krek. Narodil se 27. listopadu 1865, původně chtěl studovat slavistiku, vstoupil však r. 1884 do lublaňského semináře. Po krátkém kaplanování šel do Vídně dokončiti studia do Augustina. Věnoval se výhradně studiu sociálních otázek a stavu širších dělnických vrstev, sledoval pilně Luegrův křesťanský socialismus. Poznal nemravnost kapitalistického řádu a nutnost bojovati proti němu. Při tom věnoval své síly poznání a povznesení slovinského sedláka. Napsal „Černou knihu sedláckého stavu“. Organisoje sedlaky, zakládá raiffeisenky, Zadrudne zveze, Gospodarske zveze. Slovinci měli r. 1912 již 567 raiffeisenek. Obrat v zadrudném zvezu byl r. 1900 asi 5 mil. rak. K a r. 1910 již 116 mil. rak. K. Krek založil v Lublani první družstevní školu ve starém Rakousku. Zakládal také hospodyně školy.

Janez Ev. Krek byl všestranně vzdělán. Hodně cestoval, mluvil perfektně devíti řečmi (slovincky, německy, maďarsky, italsky, česky, polsky, rusky, francouzsky a anglicky). Doplnoval praktickým poznáním své sociologické badání. Jeho sociologické přednášky na ústavu sv. Jošta v Lublani byly jedinečné. Budoval lidové univerzity, přednášel v kursích akademikům ve Vídni. Vedle Zadrudne zveze založil i dělnický „Jihoslovanský odborný svaz“ a hlavně Orla r. 1894 a dal jména i tělocvičným katolickým odborům i u nás, kde po počátečním úmyslu označit je jako „katolický Sokol“ převládlo jméno Orel.

J. E. Krek je zakladatelem a prvním průkopníkem Vseslovinské lidové strany. Byl zvolen r. 1907 a 1911 poslancem na říšskou radu vídeňskou. Jeho politický talent, skvělé řečnické schopnosti učinily z něho vlivného politika. Když r. 1912 vyslala peštská vláda barona Cuvaje za komisaře pro správu Hrvatska, protestoval Krek energicky ve vídeňském parlamentě, obžaloval veřejně uherskou vládu z panovačnosti a svévole. A v říjnu 1912 sešlo se v Lublani 90 poslanců hrvatských a slovinských, kteří zde vyslovili zásadu svého politického kředu, že Hrvati a Slovinci tvoří jeden národní celek a postavili požadavek: „Pro jednotnost, právo a volný vývoj hrvatsko-slovinského národa v mezích habsburské monarchie.“ Dálo se to z podnětu Krekova, který o měsíc později hlásal krevní přibuzenství Slovinců a Hrvatů s balkánskými Slovany — Srby a Bulhary. Zabýval se myšlenkou spojením všech jihoslovanských větví v kooperaci. K tomu cíli připravoval všedružstevní kongres Slovanců v Sofii. Celý slovanský Balkán pokládal za celek a odmítal dělení: „Zde končí Slovinci a začíná Hrvat, tam končí Srb a začíná Bulhar.“ Vyjádřil se jednou, že se na Cataldži a na Jadranu bojuje i pro posledního slovinského sedláka v ohrožených Korutanech. I poslední sedlák, který drží straň na Cataldži, dostává povzbuzení, že jeho boj není marný a že přijde chvíle vítězství a svobody.

Za války nepřestal věřit v budoucnost Slovanstva. Sotva byl obnoven parlamentarismus a zahájen r. 1917 vídeňský parlament, spěchal projevit svůj národní cit. A tak vyšla známá deklarace z 30. května 1917, české delegace na sněmu vídeňském společně s jihoslovanským klubem, v níž se domáhají rakouští Slované práva sebeurčení. Krek dovedl proti různým námitkám rozhodně vystoupiti. V jižní Dalmácii na kázání prohlásil, že je velezrádce ten, kdo bojuje proti svobodě a že požadavek svobody není vlastizrada. Po návratu z Dalmácie zemřel náhle 8. října 1917 u svého přítele faráře na sv. Janu. Svobody se nedočkal, ale jeho spolupracovníci na ní pak pracovali a ještě usilují o lepší budoucnost sjednocené Jugoslaviie. Před 15 lety postavena mu na hrob pamětní deska na lublaňském hřbitově za veliké účasti. V jeho závěti je pro všechny Jihoslovany tento výmluvný odkaz:

„Vy všichni, kdož jste semeno vykrváčeného národa, myslíte pouze na jedno: jak byste své snahy a síly soustředili ve prospěch našeho jihoslovanského státu.“

Slovínští katolíci v čele s Korošcem tento odkaz věrně plní.

v srpnu 1911 všeobecný sjezd katolíků, jež se oba skvěle vydaly a znamenaly pro katolický Olomouc i pro Hanou definitivní emancipaci politickou, sociální i kulturní. Odtud se katolíci stále rozhodněji vyzouvali z dosavadního područí liberálního a socialistického. Ovšem světová válka znemožnila na delší dobu politickou práci, nad „Našincem“, ačkoliv byl loyální, vládla přísná censura, list nedostával ani přidělu papíru a z nouze se tiskl na papíru balicím. Světlíkův „Našince“ i za války zcela otevřeně hlásil se ke starému státoprávnímu programu, svému českému stanovisku nijak nezadal, takže po převratu mohl směle vkročit do obnoveného českého státu.

Jako representant lidové strany účastnil se Světlík státního převratu v Olomouci, na zprávu z Prahy o propuknutí revoluce připojil se k zástupcům ostatních stran, a vyhlásil s nimi převrat. Dal o tom natisknouti plakáty v arcibiskupské tiskárně a spolu s ostatními svrhl dne 28. října 1918 rakouské úřady olomoucké. Věc byla provedena hladce, přednostové úřadů podřídili se vesměs Národnímu výboru. Světlík stal se pak členem revolučního „Národního výboru“. Nebylo divu, že muž takto činně působící v politickém životě moravských katolíků měl i svůj velký podíl na budování politické strany, zvláště když se již jako mladý kaplan vsetínský dostal do cíleho osobního styku s novojičínským kaplanem Janem Srámkem. Ten již od devadesátých let sledoval cíl vybudovati centrálu křesťansko-sociálních spolků, ovšem zemskou, čímž se dostal do rozporu se snahami arcibiskupa Kohna, usilujícího zříditi centrálu diecéšní. Sránek svůj plán prosadil, zemská centrála konala sjezdy na Velehradě a na své konferenci ve Vyškově roku 1899 se

ustavila dokonce jako samostatná politická strana křesťansko sociální. Světlík se účastnil sjezdů velehradských, kdež mívával referát a na konferenci vyškovské 1899 byl zvolen do výkonného výboru mladé strany.

A zde objevila se plně charakteristická stránka osobnosti Světlíkovy: jsa věrným vyznačem myšlenky i strany Šrámkovy, nestal se nikdy programovým fanatikem tou měrou, aby se vyhýbal práci ve straně katolicko-národní, v jejímž čele stál Mořic Hruban. A tak vidíme s údivem, že křesťanský sociál Světlík stává se v Kroměříži snadno a rychle také jednatelem „Katolicko-politické jednoty“ Hrubanovy a po příchodu do Olomouce dokonce členem výkonného výboru jeho strany katolicko-národní. Tento rozpor jest však jen zdánlivý. Světlíkovi šlo při jeho politické, žurnalistické i kulturní práci především vždy o aktivisaci českého katolicismu, o politickou i sociální emancipaci katolického lidu, dosud mlčícího a platicího materialismu liberálních i marxistických stran. A pak mezi oběma stranami katolického lidu moravského nebylo takových rozdílů, aby snad bojovaly proti sobě na škodu společné ideje katolické. Takt obou představitelů, Šrámka i Hrubana, vylučoval již předem zápas takový a oba přáli myšlence, kterou Světlík již před válkou propagoval v „Našinci“ v podobě úsilí po „syntése obou křidel“. Již pro tuto slučovací snahu nebylo Světlíkovi za těžko pracovati v obou „stranách“, ježto v praxi politické a volební obě strany šly vždycky svorně a jednotně. V Olomouci šlo to vůbec tak daleko, že s Hrubanem pořádal Světlík politické schůze na okrese a při tom pro Šrámka zakládal v těchto místech skupiny Všeodborového sdružení. A tak si pomalu zvykli v Olomouci příslušníci obou stran pracovati společně.

Když pak na sklonku války jednalo se konečně o splnutí obou katolických stran, byl to přirozeně Světlík, který s Mořicem Hrubanem smluvil modalitu sjednocení a který pak ve společné schůzi obou výkonných výborů sjednocení takové co nejrozhodněji hájil. K splnutí skutečně došlo a tuto zásluhu nutno připsati Světlíkovi, který nadto vypracoval i organizační řád a program nové strany, která přijala opět po návrhu Světlíkově název Československá strana lidová, který nese podnes. To je vrcholný počín Světlíkův při svízelné dlouholeté akci po vybudování strany, jež se pak opravdu stala vážným činitelem na Moravě. Ale příklad Moravy byl příliš lákavý, aby mu odolalo rozvrácené hnutí katolíků v Čechách. Rada frakcí českých katolíků spojila se i tady svorně v celek, přijala program i název „Československé strany lidové“ a tak byl dán pevný základ k velké celostátní straně katolické.

V Čechách byly vedoucím činitelem známy tyto zásluhy Světlíkovy a proto, když bylo roku 1921 rozhodnuto, že strana musí mít spolehlivý reprezentační list, stal se Světlík šéfredaktorem „Lidových listů“ v Praze, které řídil od roku 1922 až do dubna roku 1923. Srdečnost a kolegiálnost, s jakou si Světlík v redakci počínal,

usnadnila redaktorům rubrik, že „Lidové listy“ povznesly se záhy k úrovni, jež imponovala i protivníkům. Škoda, že bylo pobytu Světlíkovu v Praze tak na krátko. Nový olomoucký arcibiskup, dr. Antonín Cyril Stojan, chtěl mít spolupracovníka v Olomouci a jmenoval jej nesdělným kanovníkem metropolitní kapituly olomoucké. Dne 1. dubna 1923 Světlík tedy z Prahy odešel, pracoval ještě rok v „Našinci“, až byl posléze roku 1924 jmenován sídelním kanovníkem metropolitní kapituly, se sídlem v residenci číslo 4. Když později se přestěhoval do residence číslo 11, vzpomněl si často, jak svého času jeho otec nosil na ramenou do těchto budov chléb pro pány kanovníky, jak do kapitulní kanceláře nosíval peníze, vybrané od nájemců kapitulního dvora v Bilovicích. Nyní stal se jeho syn sám takovým velkým církevním hodnostářem, nyní sám obýval takový nádherný palác.

Ale jeho mysl nezpýchla a Světlík nepřestal pracovati. Neopustil především své zápasíště politické! Pracoval-li až potud na prospěch strany, nepomýšlel celkem při tom na svůj prospěch osobní. Proto se nedral ani do revolučního Národního shromáždění a při prvních volbách postoupil své místo na kandidátce zástupci domkářů, Aloisu Kaderkovi. Teprve když poslanec Kaderka provedl známou secesi ze strany lidové a byl volebním soudem zbaven mandátu, do stal se Světlík do parlamentu jako poslanec za lidovou stranu, a tak došel konečně mety, která byla přirozeným důsledkem celého jeho života. Ujal se ovšem činnosti velmi horlivě a mluvil hned v rozpočtových debatách programově za svůj klub. V prvním období 1925 byl členem výboru ústavo-právního, ale již v druhém dostal se do výboru zahraničního, kdež se uplatnil dokonale. V posledních sedmi letech nebylo exposé zahraničního ministra, aby se nebyl účastnil debaty větším projevem. Tato jeho aktivita vedla však k tomu, že se stal členem presidia Meziparlamentní unie, s níž se účastňoval hlavních zasedání v Londýně a v Ženevě, že byl vládou jmenován členem parlamentní ženevské delegace a dvakrát již se účastnil podzimních zasedání Společnosti národů. Stal se i členem výboru „Panevropské unie“ v Praze a dostal se takto vůbec do velkého světa politického, který jej odtud přirozeně pokládá za zahraničního mluvčího klubu lidové strany. Ale také počet intervencí rostl úměrně s pronikáním jeho jména do veřejnosti. Obraceli se na něho nejen lidé jeho volebního okresu, ale voliči z celé republiky. Ze stručního vylíčení životního běhu kanovníka Světlíka je zřejmé patrně, že své hříbny nezakopal. Přehledný článek jubilejní nemohl s dostatek vystihnouti i jeho působení kulturní, jemuž se věnoval se zálibou po celých čtyřicet let své činnosti veřejné. To by již vyžadovalo speciálnějších statí, na které zajisté v době jubilejní dojde. Naše statí snažila se vylíčiti vztahy životní, jež nejsou dosud všeobecně známy, a tak upozorniti na smysl životního díla tohoto muže, jemuž přejeme srdečně: Ad multos annos!

Duchovní činnost a duch času.

Bylo již mnohokrát řečeno v poslední době, že moderní krise je především krisí ducha. I když odsuzuje J. Maritain v knize *Primauté du spirituel* činnost *L'Action Française*, nevidí v ní a v jejím přehnaném nacionalismu — který se dnes ostatně jeví leckde jinde v daleko ostřejších rysech — nic jiného než krisi ducha, krisi rozumu a protože rozum je ohrožen degradovanou civilizací, která jej strhuje příliš k hmotě, musí se hájiti a požadovati nazpět svou svrchovanost a svá práva v činnosti člověka. A je tu opravdu něco tragického, když uvážíme, že toto zlo přišlo od rozumu samého. Snažil se nejdříve držeti, abych tak řekl, v zajetí pravdu, zneužíval všechno, co přesahuje zcela přirozené chápání až nakonec neuznal rozum sama sebe. Tak se dostal do zajetí těla, když se chtěl oprostit od hodnot, které jsou nad něj, nikoliv však proti němu, které jsou vyšší než pouhý řád lidský. Člověk zapomněl, že nelze dosíci klidu a pokoje, dokud nejsou smysly poddány rozumu a rozum Bohu, čehož lze dosíci jen nadpřirozenou vírou a láskou. A prakticky můžeme říci, že smysl se nepoddá pravidelně rozumu dokonale, dokud se nepoddá rozum Bohu. Adam porušil první i druhou podřízenost. Kristus je napravil opět milostí a dary Ducha svatého. Blud moderního světa a rozumu dnešního člověka spočívá v tom, že se snaží zajistiti vládu rozumu nad přírodou a zavrhuje vládu nadpřirozenou nad rozumem.¹ Tím nastalo zvrácení hodnot a dnešní člověk cítí tíhu tohoto neštěstí. Cítí ji nejen inteligence, nýbrž celé lidstvo, protože člověk je tvorem politickým právě proto, že je tvorem rozumovým. A protože všechno, co náleží do řádu ducha a do řádu milosti, bylo vymýceno ze života rozumového a ze života sociálního, proto nás dnes tísní svou nadvládou hmota.

¹ Srov. Maritain, *Primauté du spirituel*, Paris, 1927, str. 7.

Nic není dnes tak podceňováno, jako právě duchovní činnost. Zdálo by se, jako by tu bylo něco zcela opačného vzhledem ke středověku, kdy se musely žebřavé řády hájit, chtěly-li vyvíjet v Církvi vnější činnost, kdežto dnes je potřeba hájit činnost duchovní proti hmotné činnosti vnější.

Mluvíme-li o duchovní činnosti, nemáme na mysli jen nejvyšší činnost člověka jako takového, totiž činnost rozumovou, protože svrchovanosti a nadvládě hmoty se musí opřít nejen rozum, nýbrž i Boží milost. Je jisté podle tomistické filosofie, že rozumová činnost je nejvyšší činností člověka. Mezi bytím respektive mezi bytostí a její činností je vzájemný vztah, což vyjadřovali scholastikové zásadou: *Operari sequitur esse*. Žádné bytí není schopno vyšší činnosti, než jaká odpovídá složení a uzpůsobení tohoto bytí, ale také pro každou bytost je nejvyšší činnost ta, ve které se ona bytost projevuje jako taková. Čím člověk vyniká nad ostatní tvory v řadě bytí, je právě jeho rozumovost. Je tvorem rozumovým, který se ke svým skutkům svobodně rozhoduje, který řídí sama sebe ve své činnosti a není řízen jen zvenku. Zde je člověk tím, čím ve skutečnosti je. Aristoteles nazývá lidský rozum čímsi božským,² když jej uvažuje z tohoto hlediska, protože *žije-li* člověk, tím ještě se podobá jiným živoucím tvorům, kdežto *uvažuje-li*, čili *žije-li podle rozumu*, podobá se přímo Bohu. Proto žije člověk jen tehdy opravdu lidským životem, když žije podle rozumu, když rozum je jeho vůdtkem a nikoliv nižší jeho schopnosti.

Nemůžeme se proto divit, když svatý Tomáš klade vrchol lidské blaženosti v činnost, a to v činnost rozumovou, tedy duchovou. Už v řádu přirozeném nemůže být pro člověka vznešenější a krásnější činnosti,

² Srov. Aristoteles, *Ethic.* I. X. lect. 11.

než nazírat rozumem na nejvyšší pravdu. A tése je nám jasná, jestliže souhlasíme s tomismem, že rozum je nejvyšší schopností člověka. Pak nám stačí říci si se sv. Tomášem: Každá věc je potud dokonalá, pokud je v konu, protože pouhá schopnost, pouhá mohoucnost bez konu je něčím nedokonalým. A poněvadž jakákoliv schopnost je tehdy dokonalá, když je v konu — činnost je jejím cílem a po cíli touží každá věc — a poněvadž nejvyšší schopností člověka je rozum, dosáhne člověk tehdy své dokonalosti, když jeho rozum je v činnosti a tato dokonalost je pak tím vyšší, čím vyšším předmětem se obírá. A proto není třeba utíkat se ani k teologii, protože to řekl už Aristoteles, že největším štěstím pro člověka je nazírání na nejvyšší Pravdu, na Boha. Obě podmínky štěstí rozumového tvora jsou tu uskutečněny: Je v činnosti ve své nejvyšší schopnosti a tato činnost se obírá nejvyšším předmětem. Zde jsme zatím v řadě čistě přirozeném, protože k tomuto závěru nepotřeboval Aristoteles ani Písma ani učitelského úřadu Církve, stačil mu k tomu pouhý rozum. Víra pak obohacuje nesmírně cennými příspěvky tento závěr. Především nám řekne nesmírně více o Bohu, než nám může říci pouhý rozum a pak milost usměrňuje veškeru činnost člověka k této nejvyšší činnosti, která, je-li obohacena doplňky, jaké jí skýtá řád nadpřirozený, čili je-li povýšena tímto nadpřirozenem, snaží se táhnouti všechno za sebou. To znamená pak onen výraz, užívaný v křesťanské terminologii: *rozum, osvícený věrou*. (I. II. ot. 3.)

Třebaže tato duchovní činnost je u člověka nejnižší, je přece největší hodnotou, jakou má. Svatý Tomáš o tom mluví asi takto: Rozlišuje trojí stupeň duchovní činnosti, z čehož plyne trojí stupeň dokonalosti jí odpovídající a trojí stupeň blaženosti. Nejvyšší stupeň má Bůh, u něhož splyvá blaženost, bytnost a činnost. Jeho bytnost je jeho činností, již nepožívá jiného než sebe. Druhý stupeň je u andělů, jejichž činnost spočívá v nazírání, a to v jediném a věčném nazírání na Boha. Jejich činnost je odlišná od jejich bytnosti a předmět jejich činnosti nejsou oni sami, nýbrž Bůh. Teprve třetí a nejnižší stupeň duchovní činnosti náleží člověku v tomto životě, pokud totiž se člověk dovede rozumem a pak ovšem také vůlí — zde máme na mysli hlavně nadpřirozenou lásku — spojití s nejvyšším předmětem poznání a chtění, nejvyšší pravdou a nejvyšším dobrem, Bohem. Tato činnost však nemůže býti souvislá a důsledně ani jediná, protože je v tomto životě neustále přerušována. Odtud také závěr sv. Tomáše, že v přítomném životě nemůže mít člověk dokonalou blaženost. Aristoteles, neznaje onu naději, jaká proniká duši svatého Tomáše, praví tu jakoby litostivě: *Nazýváme se blaženými jako lidé*.³ A svatý Tomáš, srovnává život činný s životem kontemplativním, píše větu, kterou málo chápe dnešní člověk: V činném životě, zaměstnaném v mnohém, je méně blaženosti než v rozjímavém životě, který se zabývá jedním, to jest nazíráním na pravdu (I. II. 3. 2. ad 4.). Hmoty je principem rozdělení a proto činnost člověka, čím více je závislá na hmotném, tím více podléhá mnohosti, rozdělenosti, kdežto čím více se zbavuje hmotného, tím více se soustřeďuje na jediný předmět; čím se stává činnost člověka duchovnější, tím je také sjednocenější, trvalejší, nepřetržitější. Třebaže tedy zde na zemi nelze dosáti úplné nepřetržitosti duchovní činnosti, jakou mají andělé v nebi, lze se jí přiblížit v té míře, v jaké se dovede člověk zbavit všeho, co rozděluje.

Odtud je patrné, jak nesmírně přesahuje duchovní činnost jakoukoliv jinou činnost, tak jako hodnoty duchovní přesahují kterékoliv jiné hodnoty. Ještě více však vysvitne tento závěr, když uvážíme duchovní činnost v celém jejím rozsahu. Co jsem řekl dosud, nevymyká se téměř vůbec přirozenému řádu. Jestliže však bēreme duchovní činnost nejen jako nejvyšší činnost člověka přirozeného, nýbrž jako činnost člo-

Sovy v politice.

Sova, toť ten, jenž potají rozšiřuje pomluvy o lidech jemu nepřijemných, a když je přímo vyzván, aby se odpovídal ze svých slov, rozkřikne se uraženě: „Já jsem nic netvrdil, říkali mi to.“ Ovšem, že nelze zjistiti, kdo to říkal. Sova v politickém životě je muž, jenž nosí masku propagátora svobody, poctivosti a lásky k lidstvu, avšak v příhodné chvíli bez výstrahy sladce zardousí člověka nebo celý národ.

Ch. de Coster: Ulenspiegel.

věka pozvednutého milostí do řádu nadpřirozeného, pak se nám zjeví tato duchovní činnost v celé své kráse.

Každá činnost vychází bezprostředně z mohutnosti, které tkví v přirozenosti té neb oné bytosti, schopné činnosti, a každá činnost rozumového tvora je zaměřena k nějakému cíli. Duchovní činnost, povýšena do nadpřirozeného řádu, je rovněž poddána těmto zákonům. Místo schopností zaujímají vlité ctnosti a dary Ducha svatého, které tkví jako ve své přirozenosti v posvěcující milosti. A nadpřirozený cíl člověka, vedoucí každý skutek k Bohu, usměrňuje veškeru jeho činnost. Takto nalézáme v omilostněném člověku zcela nový, nadpřirozený organismus, který je schopen vyvíjet zcela novou duchovní činnost. Toť onen nový člověk, o němž mluví svatý Jan v Prologu, člověk, který není zrozen ani z vůle muže, nýbrž z Boha, a proto také jeho činnost je činností spíše Boží, božskou než lidskou. Celá myšlenková syntese tohoto člověka nabývá zvláštního uzpůsobení. Duchovní činnost, která se stává pro něho tím, čím opravdu je a má být, první a nejdůležitější činností člověka, jsouc pozvednuta do nadpřirozeného řádu, ovlivňuje veškeru ostatní činnost člověka. Rozum, který před tímto přetvořením milostí soudil o všem jen podle přirozených zásad, nemohl se pozvednout nad jistou syntesu kosmocentrickou, protože o všem soudil jen ve světle bytí stvořeného. Nyní pod vlivem milosti se počíná jeho myšlení usměřovat theocentricky, protože jeho duchovní činnost, povýšená na úroveň Boží a nadpřirozený cíl, který vede jeho činnost i vnější, usměrnily všechno jeho smýšlení a jednání na první Pravdu a nejvyšší Dobro—Boha. — A podobné byla-li vůle člověka předtím obrácena jen do sebe, egocentrická, brací se pod vedením obráceného rozumu k Bohu a k jeho věcem.

Chápeme-li v tomto smyslu prvenství duchovní v činnosti, pak rozumíme odvážným slovům Maritainovým, že není v celé Evropě ba ani mimo Evropu jediné politické strany, která by byla opravdu ryze katolickou, protože Evropa zapomněla, že cíle politické jsou podřízeny cílům duchovním, že politický řád křesťanský světa se nedá sestrojiti uměle diplomatickými prostředky, protože je plodem ducha víry, předpokládá víru živou a praktikovanou největším počtem, civilisaci, vystavěnou na základech theologických a uznání všech práv Božích ve státě.⁴ Jen tehdy ovládne duchovní činnost veškeru jednání jedince i celku, když se jí dostane opravdu prvenství, když je tak postavena před jakoukoliv jinou činnost, každá jiná činnost z ní vychází a nechává se jí ovlivňovat.

Čím více svět se bránil duchovní činnosti a odmítal ji, tím více si jí vážila a ji pěstovala Církev. Za všech dob podporovala řády, které se věnovaly výlučně duchovní činnosti, rozjímání a nazírání na Pravdu. A třebaže svět nikdy nechtěl rozumět takovému životu řeholníků. Církev se jich vždy ujímala a hájila je proti všem útokům. Se stejnou naléhavostí jako listy středověkých papežů mluví i encyklika Pia XI. o misiích *Rerum Ecclesiae*, v níž se přikazuje, aby v místech misijních byly co nejdříve zakládány kláštery kontemplativních řádů, aby se z těchto středisek duchovní činnosti šířilo požehnání Boží do celého dalekého

³ Cf. Ethic. Nic. lib. I. cap. 10. — S. Th. I. II. 3, čl. 2, k 4.

⁴ Srov. Maritain, I. c. str. 130—136.

Václav Vratislav z Mitrovic.

(K 300leté památce jeho smrti.)

Není to jenom naše mládež, která už od svého dětství sní o dobrodružstvích, o dalekých zemích, vůbec o příležitosti seznámit se s cizím světem. Již dávno podobně snili o neznámých krajích jinoši v českém království. A tyto dny vzpomínáme třístoleté výročí smrti Václava Vratislava z Mitrovic, který jako patnáctiletý hoch vydal se na dalekou cestu do blízkého Orientu, aby jednak ukojil svou zvědavost, jednak připravil se na dráhu, předurčenou mu významem svého rodu i neobyčejnými schopnostmi.

Syn Štěpána Vratislava z Mitrovic a Kateřiny rozené z Běšin, narodil se roku 1576. Už od dětství jevil se jeho sklony po cestování daleko silněji než ochota sedět ve škamně a obírat se nudnou gramatikou. Na školách Tovaryšstva Ježíšova záhy pozorovali tuto zálibu a nikterak nebránili hochu; snesli mu vše, co tehdy bylo po

okolí. Tak jako obroda katolicismu v každém národě předpokládá obrodu lásky k duchovní činnosti, tak také tam, kde má zapustiti hluboké kořeny katolický názor na život a na svět, musí být především vypěstěna láska k duchovnímu v celém jeho rozsahu.

Mohli bychom se ještě ptát, jaký je aktuální stav ve světovém dění vzhledem k našemu problému duchovní činnosti a duchovních hodnot vůbec. Je sice pravda, že vítězství duchovního bude vždy jen relativní, protože boj mezi hmotou a duchem nepřestane a jestliže tu a tam nabude převahy duch, bude zase jinde tlačen hmotou. Člověk je svou povahou příliš pohodlný a nakloněný k tomu, co je snadnějšího. A jestliže duchovní činnost je nejvyšší činností člověka, je jisté také činností nejobtížnější. A proto nám není tak divné, že nachází málo nadšenců.

Než přesto můžeme konstatovat, že zájem o duchovní hodnoty a duchovní činnost stoupá denně, duchovní se dostává ke svému prvenství, které mu právem náleží. Maritain vidí charakteristickou známku naší doby v tom, že na jedné straně vzrůstá čistý materialismus, *podlidský*, kdežto souměrně a současně vzrůstá na druhé straně život božský, *nadlidský*, v němž se duch poddává stále více Bohu, jenž je Duch, a celému duchovnímu řádu, ustanovenému jím. Zdá se, že vstupujeme do doby, v níž všechny naděje, vložené v racionalismus a humanitářský optimismus zklamaly a velké problémy duchovního řádu znovu ovládají dějiny lidstva. Není daleko pravdy ruský filosof Berdiaeff, jenž nazývá naši dobu *novým středověkem*. Kdo si jen poněkud všimá, co vše se děje zvláště v Církvi, vidí jasně, jak všechno spěje jen k obnovení a k prohloubení duchovního řádu v křesťanstvu. A i mimo Církev ten velký zájem o křesťanskou filosofii není ničím jiným než známkou, jak o duchovní hodnoty a duchovní činnost se probouzí stále větší zájem.

To vyšší stránka člověka se hlásí o svá práva. Vždyť čím člověk vyniká nad ostatní nižší tvory, je právě rozum, a proto život nižší než život rozumový, tedy život ducha, ho nemůže uspokojit. A čím člověk vyniká nad sebe sama, nad lidstvo, je už jen milost a pouze ve spojení těchto dvou prvků nastává pro člověka to, po čem touží celou svou bytostí. Jen v této činnosti, k níž se spojí nejvyšší schopnosti člověka a nadpřirozená milost, nastává uspokojení všech tužeb lidských. A proto se celými dějinami lidstva stále táhne ohlas slov velkého Svatého Augustina: Nepokojné je lidské srdce, dokud nespočine v Bohu, to jest, dokud jeho činnost, duchovní činnost přirozená pozvednuta milostí, nezamíří zcela na svůj nejvyšší a jediný předmět, který ji může nasýtit, Boha.

ruce: cestopisy, popisy dalekých zemí. A jednou zakončené přání a touha nedaly se už odstrčit. Když císař Rudolf II. poslal do Cařihradu poselstvo pana Krekvice nacházel se v družině císařského vyslance také patnáctiletý Václav.

Ve Vídni vstoupilo poselstvo na lodi a tak začalo velké dobrodružství, jehož popis dodnes se čte se stejným zájmem, jako v dobách, kdy pan Vratislav jej sepsal. Není to deník, psaný po cestě. Ale tím nikterak není porušen bezprostřední dojem. Neboť autor dovedl, třeba: ještě skoro dítě, všimati si všeho: krajiny, obyvatelstva náboženství a zvyků národů s nimiž za daleké cesty přišel do styku. Přinášel si ze škol jisté vědomosti, které nyní doplňoval, opravoval z vlastního poznání. Již tehdy projevily znamenitý postřeh, jakým i později se významoval.

Konečně po dlouhé cestě, plné skutečných dobrodružství, přijelo poselstvo do Cařihradu. Leč místo slavného uvítání byly na všech stranách patrné přípravy sultánovy na novou válku s císařem Rudolfem. Ani vyslanec, ani jeho družina, nemohli se ukázat na ulicích z obavy před útokem. Tato nečinnost a čekání bez konce vyvolaly v srdci mladého Vratislava touhu dostat se lodi do Asie, spatřiti Jerusalema a Svatou zemi. Leč plán se zhatil. Na jedné straně mor, na druhé osud poselstva rázem škrtnul takové plány. Hofmistr poselstva odpadl k Islámu a obvinil vyslance, že kuje zradu proti tureckému dvoru. Byl proto vyslanec přepaden, jeho papíry prohlédány a skutečně: — našly se nějaké doklady o jeho „úkladech“. Takové „usvědčující“ dokumenty snadno se mohly dostat do zavazadel poselstva, ale stačily přece, aby vyslanec se dostal do vězení, kde byl na konec zavražděn. Ani osud jeho družiny nebyl lepší: šedesát osob z jeho průvodu bylo doslova vyhnáno na ulici, spoutání vedení na posměch ulicemi do žalářů. A byli to znamenití lidé, kteří se tak octli ve vězení: Bedřich Malovec, Smil Zahradecský, který, vraceje se z Jerusalema zdržel se nakrátko při poselstvu. Ale i řada jiných jmen, tehdy zvučných, dala se vyhledati mezi vězni: Vilém Vrabský, Richard Stampach, lékař Konrád Prätorius.

Vratislav nemohl se tehdy, jsa nemocen, ani na nohy potavit, ale přece byl z postele vytažen, vyvlečen na ulici a na posměch vsazen na osla a vezen za průvodem těch nešťastníků. Dáno mu na rozhodnutí: buď přijme učení Mahomedovo, nebo si zvolí smrt. Ale ani on, ani nikdo z průvodu vyslancova neodpadl. Proto bylo jim zakázáno všech béd, jaké si tehdy dovedli vymysleti. Vratislav byl přikován ke knězi Vinoři a to snad mu dodávalo síly, aby překonal hlad, žízeň, vedra a všechny útrapy těch ubožáků na galejích. Tak půl roku žil v bídě a snil o tom, jak by mu přišly vhod zbytky, které se v domě jeho otce odhazují psům.

Po půl roce navrátil se do Cařihradu a byl uvržen do Černé věže. Nepatrná dávka černého chleba a ještě skromnější odměňovaná voda, to stěžovalo k udržení na životě. Aby aspoň holý život zachovali, snažili se zajatci přivydělati se nějaký groš. Naučili se plésti punčochy a rukavice, což přece umožnilo přilepšiti si nějakým soustem. A v tomto prostředí i Václav Vratislav z Mitrovic žil; zde v bídě a nedostatku upevňoval se jeho charakter. A můžeme říci, i jeho víra, věrnost náboženství zde mohly se jenom upevniti. Bylať to pro něho zkouška, ale také škola života!

Ubozí vězni toužili po vysvobození ze svého postavení; konečně jim zasvítl paprsek naděje. Prostřednictvím Vratislavovým zvěděl o jejich bídě Ibrahim paša, který kdysi byl znám s vůdcem poselstva Krokvicem. Když po smrti Sinan paši Ibrahim nastoupil na jeho místo, povolal zajatce k sobě, aby jim oznámil propuštění z vězení a slíbil návrat domů. Už, už chystali se na cestu, loučili se s přáteli, když tu najednou nová překážka: Mehemet-aga, jich strážce, požadoval slíbených 200 dukátů za pomoc jim poskytnutou, aby mohli se domluvit s novým vezírem Ibrahimem. Marně ukazovali zajatci, že nemají nic, než to, co mají na sobě a že jakmile do Benátek dostihnou, ihned mu místo 200, 500 dukátů pošlou.

Neboť marně se dovolávali pomoci u kupců v Galtě, marně prosili o pomoc a záruku vyslance anglického a francouzského. A jejich strážce, který si nedoveď vy-světliti tuto neochotu křesťanů cařihradských pro spolu-věřící, rozlítil se a zle nakládal se svými vězni, pode-zíraje je, že zamýšlí bez výplaty se dostat na svobodu. V té bídě došla Vratislava zpráva, že u jistého kupce španělského (Alfonse Strady) jest pro něho dopis. Psala mu matka prostřednictvím kněze Adama a strýce jeho Křištofa. Dostala zprávu o jeho osudu a vedle smutné zprávy o smrti otcově poukazovala mu potřebnou sumu k vykoupení ze zajetí, kterou také kupec vyplatil. Vratislav spěchal zaplatiti svému strážci, za sebe i za své druhy a spěchal do Cařihradu s nimi, aby odtud co nej-rychleji se dostal domů. Tam pomocí anglického vyslan-ce po četných nových strastech podařilo se jim dostat se s vojskem tureckým k Budínu a odtud konečně do vlasti, kamž dorazili roku 1595. Byli představeni císaři Rudolfovi, který, aby je odměnil za jejich útrapy, pro-půjčil jim rozmanité úřady. Ale mladý pán Vratislav spě-chal domů do náručí své matky. Tam odpocíval po to-líka bolestných zkušenostech a jal se spisovati dojmy a zážitky svého strastiplného dobrodružství.

Leč zátiší domácího krbu, do něhož si přivedl i man-želku Ludmilu Ježovskou, bylo porušeno politickými u-dálostmi, vyvolanými stavovským povstáním. Náleže ke straně katolické, octl se samozřejmě na líně ne-přátel vzbouřenců. Jeho majetek zkonfiskován a jen zá-zrakem zachránil si život při známé defenestraci králov-ských úředníků na Pražském hradě. Jeho oddanost k Ferdinandu II. plynula samozřejmě z katolického stano-viska Vratislavova, kterému také nebylo tajno, jak špat-ně a jak povrchně bylo stavovské povstání vyvoláno a ještě hůře vedeno. Proto když bitvou bělohorskou po-vstání bylo potlačeno, patřil mezi ty, kdož za svoji věr-nost nejen dostali navráceny zkonfiskované zboží, ale dostali se na výsluní královské přízně.

Toto údobí činnosti Vratislavovy jest často opomíjeno, nebo falešně vykládáno. Patřil i on mezi věrné Čechy a jeho oddanost Ferdinandovi plynula z přesvědčení, že slouží nejlépe své vlasti a svému katolickému nábožen-ství. I ti, kdož se dívají na bitvu na Bílé hoře jako na neštěstí národa, i ti přiznávají, že povstání bylo předem předurčeno k nezdaru. Tento přelom českých dějin, kde z náboženských sporů, vyvolaných zájmy cizími, došlo k útrapám války třicetileté a tomu všemu, co tato při-nesla českému království, tento zlom dějin českého ná-roda byl obestřen často nedoloženou sentimentitou. Na veřejné činnosti Václava Vratislava z Mitrovic, kte-rou osvědčil po dosazení v nejvyš. hodnosti v království, ukazuje se nejzřetelněji, že ne bitva na Bílé hoře, ale dělení statků Valdštejnských otevírá bránu cizincům, kte-ří usazující se na konfiskovaných statcích, vnášejí do ze-mě cizí živel, který velmi těžko splýval s českým náro-dem. Leč bylo by nespravedlivým obviňováním, vše-chnu vinu svalovati na ty, kdož stáli na straně Ferdinan-dově.

Dnes, kdy český stát obživil v plné své suverenitě v republice Československé, také třeba hleděti na udá-losti očima docela objektivními: povstání stavovské by-lo revolucí, vyvolanou z vnějška. Národ ve většině ne-katolický, neměl přece bezprostřední účasti na revoltě. Byla to hra stavovská. Stál-li pan z Mitrovic na straně ka-tolické a tím Ferdinandově, nedopustil se nic jiného, než ti, kteří se postavili proti zvolenému panovníku. Nesmíme hleděti dnes na tento zápas jako na boj národa o samostatnost. Byla to revoluce politicko-náboženská, kde národnostní motiv skoro nebyl patrný. Národ svo-bodný, dnes po dějinném odstupu musí korigovati i to-to období svých dějin a tam, kde bylo romantickou do-bou české historie naneseno neprávem příliš černě, tam třeba tuto odstraniti v zájmu dobrého jména národa sa-motného.

S tohoto stanoviska třeba se dívat i na postavu Vác-lava Vratislava z Mitrovic. Ten proslavil se nejenom svým dobrodružstvím mladých let, ale také jako zralý muž

hrál důležitou úlohu v politickém životě českého krá-lovství. Paušálně odsuzovati tuto činnost nemáme prá-va. A ti, kdož vidí v historii skutečnou učitelku, vidí v díle Martinicově kus služby českému království, i když zdánlivě na straně těch, které jsme nazývali vítězi bělo-horskými.

Nestranní znalci dějin ukázali, že to nebyli Habsbur-kové, ale jejich dědici, Lotringové, kteří se pokusili vy-hladiti český národ s povrchu zemského. Nebyl proto Mitrovic ve službách nepřátel národa, ale systému, kte-rý byl daleko neutrálnější vůči národním snahám čes-kým než ti, kdož jako dědici Františka Lotrinského po-kusili se germanisací zahladiti poslední stopy nejen čes-kého státního práva, ale také i mateřského jazyka, Je-hož i pan Mitrovic a řada českých pánů katolických, tře-ba stáli na straně habsburské, byli upřímnými ctiteli.

Když pak 23. listopadu 1635 p. hrabě z Mitrovic umíral obklopen syny a vnuky jako český šlechtic, který jako katolík nemohl státi jinde, než tam, kde mohl pomoci a posloužiti národu i Církvi, pro niž už jako jiných tolik vytřpěl. I jeho vzpomínka stojí za zaznamenání.

Z deníku Elisabeth Leseurové.

Radosti života: přátelství, krása přírody, zář umě-ní, a právě tolik a i více než z něčeho jiného raduji se z vás, protože jste odleskem oné krásy a lásky, která má své panství v mém srdci. Bolesti života: strasti, nemoci, trudná slabost, drahé družky, které jste mi tak věrné, neodpuzují vás, ale mám vás ráda, protože jste druhým pohledem na Jedinou Lásku: protože, sjednoceny na svatém kříži, staly jste se dobrými děl-nicemi spásy a obrácení duší i odpykání pro mne, proto-že, díky vám, mohu často dosvědčit svou křehkou vděčnost Tomu, který tolik, ba vše, učinil pro mne.

Buď chválen Bůh za vše; za radosti i utrpení. Kéž mně pomáhá pomocí duchovní vnitřní radosti, která trvá i uprostřed temných vnitřních, abych jej velebila a oslavovala až do posledního dechu až do věčnosti.

*

Zachovám pomocí modlitby a stále snahy, nezkale-ný klid vnější ustavičnou laskavost. Když v nitru jsem přepadena a smutně rozechvěna, zůstanu klidná. A vždy udržím rovnováhu mezi těmito dvěma povin-nostmi, dvou to nezbytností mé bytosti: vnitřní sou-středění a věnování se bližnímu. Především: modlitba a rozjímání, potom: činnost.

*

Rozhodla jsem se, že učiním z každého svého dne, výsek celého života tak, že v každém dni bude: pře-de-vším modlitba, celá vnitřní a hluboká modlitba srdce, rozjímání, cvičení v obvyklé zbožnosti, třikrát týdně přijímání. Pak pokora, přijetím každodenních utrpe-ní, dobrovolným umrtvováním a s tohoto hlediska ne-zapomínati na újmu ve stravě. Konečně pokorným a stálým cvičením lásky budu dobrá a laskavá, rozprá-věti s každým řečí jeho duše.

Pokud to mé zdraví a povinnosti dovolí, vynasna-žím se znovu zabývat se chudými. Po každé půjdů zvláště k poníženým, k trpícím, a tiše přijmu, že ne-mohu vykonati vše, co bych chtěla pro bližního a pro duše. Na jejich prospěch obětuji svou nemohoucnost, modlitby a oběti a proniknu se touto myšlenkou, jež-to modlitba je účinnější než čin.

Stále víc a více míti ducha pokání pomoci v z ý v a-n é Boží milosti. Nesmím zapomenout, že vybranými milostmi, zvláštními výjimečnými zkouškami, obdi-vuhodnou silou své lásky, Bůh mne povolal k tomuto povolání, jež mají duše, po kterých chce, aby mu s l o u ž i l i. Všechny strasti mého života nejsou ničím proti této milosti, které jsem i byla nehodná. Pane, nauč mě obnoviti a zdokonaliti svůj ubohý nástroj pro tvá díla k tvé slávě.

Mé utrpení současné zdá se mi poněkud trudné a s pokorností jest mi seznati, že jsem je na počátku špatně snášela. Nyní přijímám nésti radostně všechny tyto malé kříže: nésti je v mlčení, s úsměvem v srdci i na rtech, ve shodě se srdcem Ježíšovým. Má bezděčná „žíněná košile“ bude mi nahrazovati to, co by mně nikdy nebylo dovoleno nosit a tak uhaňuji svou pýchu, sobectví a bojácnost. Bože můj, buď požehnan a přijmi každý den muka, nudu a utrpení, které mi způsobuje tato nemoc, jež ať je modlitbou a činem očisty.

Počátek půstu (1. března 1911): čas usebrání a pokání. Uchýliti se do temnoty, nikoli vnější, ale vnitřní. Dám se do díla s úmyslem opravdu se posvětit a na konci této doby je nejpůlnější zasvěcení Bohu.

Budu se postit duševně ustavičným úsilím nad sebou samou, obětmi, utrpením; tělesně újmou ve stravě, postěním i všemi chorobami tělesnými.

Modlití se ve sv. zpovědi, ve sv. přijímání žhavějším a soustředěnějším, v rozjímání Umučení; návštěvami u svaté Svátosti, růženec, žalmy pokání, cestu křížovou, přítomností na kázání, pokud to bude možno a cvičením duchovním stálejší a pokojnější notu duše s Bohem. Budu udělovat almužnu částečně peněžitou, částečně také na čas, radou ze srdce, modlitbou a utrpením. Vložím do svého srdce, nebo spíše modlitbou, obětmi a pomocí božské milosti dám do něho sestoupiti nesmírné lásce; sladké, něžné statečné lásce, která ovlivňuje vše vždy, nejvíce snad ty, ke kterým mne nepoutá žádný lidský půvab.

Stanu se pokornější, mlčenlivější o sobě, o svých zkouškách o mém duchovním životě; především podstoupím tělesné umrtvování tak, jak jsem se rozhodla před Bohem. A potom poslechnu přísné rady našeho Pána: ukryji svou mnohem větší umrtvenost pod vnějším úsměvnějším, laskavějším, milejším: „Nebudte tváře smutné,“ nenoste v srdci půst a lidské pokání jak těžké břímě; ale rozzařte na všechny vnitřní radost ovoce odříkání a lítosti.

Viktor Šauer:

O rasismu a antisemitismu.

Konečně se Židé mísili s obyvatelstvem, mezi kterým žili. Ve střední Evropě se někteří smísili s dlouholebými lidmi a v důsledku toho asi desetina zdejších Židů vypadá jako Němci severského plemene. Ve Francii někteří Židé vypadají jako Francouzi, v Itálii jako Italové a v Číně jako Číňané. To všechno ukazuje, jak nesprávné je mluvit u Židů o semitské rase.

Nelze-li mluvit o židovské rase, tím méně lze mluvit o některých vlastnostech jako o rasových židovských. Myslí se tím sklon k obchodování a co s tím souvisí. Kdyby to bylo správné, měli by Židé ty vlastnosti od prvopočátku. V prvopočátku však byli kočovnými pastýři, později zemědělci, když dobyli Kanaanu. Stále však byli reky, čímž vynikali nad své sousedy. Teprve v babylonském zajetí se jejich část vrhla na obchod a k němu přešel všechny národ teprve tehdy, když jej Římané vyhnali z jeho země. Následuje z toho, že sklonky lidské skupiny nejsou vrozené, nýbrž získané a dají se předělat. V této souvislosti možno též odmítnouti tlach o tak zvaném jihočeském reformáčním duchu. Zdrojem takovýchto předsudků je J. J. Rousseau, čili tak zvaná osvícenská filosofie 18. stol.

O Židech nelze mluvit ani jako o národnosti. Podstatným znakem národnosti je vlastní jazyk, a toho Židé nemají. Svou národní řeč hebrejštinu, ztratili v babylonském zajetí a po návratu z něho mluvili už vždy jazyky těch národů, mezi kterými žili. Zprvu to byla aramejšтина, později jazyky jiné a vždy četnější, úměrně s tím, jak se rozcházeli po světě.

V nynějším století se propaguje mezi Židy sionismus, to jest hnutí, které chce vytvořit ze Židů národ-

Prostředky k posvěcení po dobu půstu:

Půst — podle toho jak je mi možný, potlačením všeho, co není nezbytné mému zdraví ve stravě i ve věcech lidských; duchovním i tělesným umrtvováním.

Modlitba — v Eucharistii: sv. přijímání, přítomnost u svaté Svátosti, návštěva sv. mešní Oběti, rozjímáním umučení, v jednotě s Ježíšem Kristem trpícím a ukřižovaným, obvyklými cvičeními duchovními, vyplněnými s větší dychtivostí, usebraností a klidem.

Láska — věnováním sebe všem, almužnou hmotnou i duchovní. Mnoho pokory, mlčení a laskavosti. Práce rozumová nebo skromné povinnosti stavu, jež přetvořím a posvětim úmyslem nadpřirozeným.

*

17. března 1911.

Zvláštní modlitba. Vnitřní úmluva mé duše s Bohem, mého srdce se srdcem Ježíšovým, prostřednictvím Nejsvětější Panny a pod ochranou sv. Josefa a sv. Terezie. Tentokrátě konečně důvěra, že budu vyslyšena. Nyní, Pane, očekávám splnění Tvých požehnaných slibů a chci být věrná v tom, co mně přinesou ve Tvém jméně.

Bůh buď pochválen!

9. dubna 1911.

Staň se vůle Boží.

Pane, buď veleben za vše a dej mi své odpuštění a svou milost. Požehnej mým milovaným všem; dej jejich duším, obrácení a svatost.

Kéž jsou mé drahé neteře a můj synovec křesťany a apoštoly. Dej svou milost duším, které jsou mi drahé a každé dej světlo a život nadpřirozený.

Požehnej a veď svou církev a posvěť kněze, mezi nimi mého duchovního vůdce.

A vezmi mne celou k sobě, v životě, ve smrti na věčnosti.

Staň se.

(Dokončení.)

nost. Má však mnoho odpůrců i mezi vlastními lidmi, neboť četní Židé se chtějí pokládat jen za náboženskou obec a v souvislosti s tím psát se jen s malým ž. Velmi obtížnou otázkou je pro sionisty — čili Židy — národní jazyk. Podporuje se hebrejščina, ale lze pochybovat, zdali úsilí bude korunováno úspěchem. Spíše se zdá, že Židé, usadivši se v Palestině, přijmou od tamních Arabů arabštinu.

Poznali jsme, že Židé nejsou ani samostatnou ani jednotnou rasou a mnozí že se nechtějí pokládat ani za zvláštní národnost. Tak jedině, co by všechny spojovalo a činilo z nich celek, bylo by náboženství. A tedy přestával by býti Židem, kdo by přestoupil na příklad ke křesťanství. Takový konvertita, jestliže by jeho obcovací řeč byla německá, stával by se tak německým křesťanem rasy assyroidní, pakliže by tyto rasové znaky u něho byly arci uchovány.

Jest ale otázka, kam zařazovat ty ze Židů, kteří se stali internacionálními ateisty, což je případ marxistických vůdců v Rusku i jinde. Je patrné, že Židy přestali býti, Židy též nejsou, a tak by zbývala jen ta assyroidní rasa, po případě chazarský typ. Ale což, když jde o osoby asimilované, to jest plemenně splynulé s národem, mezi nímž žijí? Není názvu pro takové lidi a nejpřípadnější by bylo označovat je jako exžidy.

I když exžidů je dost, je přece patrné, že velná část zůstává při židovství a tvoří tak zvláštní kulturní společnost. V tom je zahrnuto i náboženství, protože non est cultura sine cultu. A je velmi nesprávné tuto kulturní společnost podceňovati.

Podle bible skládala se kdysi jen z Jakuba a jeho

12 synů. Dnes už čítá 15 miliónů lidí. V Polsku tvoří Židé desetinu všeho obyvateľstva. Jak bylo řečeno, přišli Židé do Polska ve středověku z Německa a část jich pochází z Chazarů. Ačkoliv není statistik pro dřívější stáletí, lze snadno předpokládat, že jich tam nepřišlo celé 3 miliony. Ví se, že ve městech mívali jen oddělené čtvrti, dnes však na polském východě tvoří většinu městského obyvateľstva. Z toho plyne, že procento Židů v Polsku stoupá. Totéž platí i o Rusku. Na Bílé Rusi a Ukrajině je několik měst úplně židovských. Carská vláda jejich šíření bránila zákazy stěhování do velkoruských gubernií. Směli se stěhovat jen po tak zvanou čaru osídlení, a odtud nenávisť proti carskému režimu.

Na území bývalých Uher nebylo před 100 lety téměř Žida. Jakmile byl za Košuta nastolen liberalismus, hrnuli se tam Židé z Haliče a rostli tak závratně, že na příklad v Marmaroši je nyní čtvrtina obyvateľstva židovská. Při tom Židé tam mají v rukou průmysl, obchod, řemesla a část i sedlači. Ve městech i v dědinách náležejí jim nejlepší domy a hojně pozemků. Zmocnili se jich leckdy nekalým způsobem, jak o tom vypráví Ivan Olbracht. Je však ještě trik, o kterém Olbracht nezvěděl. Na fačevském okrese přišel k židovskému krčmáři ruský gazda se žádostí o pálenku a půjčku 150 Kč. Krčmář půjčil peníze na směnku. Na ní bylo číslicemi napsáno 150, ale slovy patnáct tisíc. Gazda uměl číst číslice, ale nikoliv písmena a směnku podepsal. Krčmář pak ke 150 připsal tři nuly a po čase žádal o zaplacení. Gazda nemohl odporovat a v soudní dražbě přišel o usedlost, kterou tak lacino dostal krčmář. Ale přesto nelze mluvit o lichvě jako o úkazu výlučně židovském. Nežid je toho též schopen, jak známe ze soudních síní, a v českých obchodech na Podkarpatské Rusi bývá zboží dražší než v židovských. Příležitost dělá zloděje, a zde je vina v tom, že ruský gazda stojí vzděláním níže nežli Žid.

Vzdělání samo nečiní arci společnost zdatnou ani ji nerozmnoužuje. Vlastní příčina rozmachu Židů je jiná, a tou je jejich ukázněnost. Nekladou na přední místo požitky, nýbrž život s touhou po potomstvu. Ukázněnost se jeví i v poměru dětí k rodičům i v povtivosti děvčat. Na Podkarpatské Rusi možno spatřit, jak dospělý židovský syn líbá veřejně otci ruku a dívka zůstává jistě pannou až do sňatku. Rabíni se těší respektu a jejich slovo je mocné. Uvalit na sebe nepřizeň rabína, znamená uvalit na sebe bojkot souvěrců. V učení jsou Židé nejpilnější a na školách jsou židovští žáci a studenti lepší skupinou mezi spolužáky, pokud jde o prospěch. Při tom od útlých let se moří hebrejštinou, aniž nařikají na tak zvané přetěžování. Netrápí je pedagogické problémy jako lidi ze západu, jimž jde v podstatě o to, jak se něčemu naučit, aniž by pracovali.

Dál-li se tedy v minulosti růst Židů prostě a v některých krajích podle zjištění i poměrně, jaká z toho vyplývá předpověď pro budoucnost? Vývoj se zajisté nezlomí naráz a jestliže se vůbec nezmění, stanou se některé oblasti Evropy po staletích převážně, až i výlučně židovskými. Byla kdysi říše římská národa německého a obdobný případ by se mohl opakovat. V Rusku se zmocnili moci exžidé (přesně vzato vynikající spoluúčastí na moci). Nejsou více Židy, ale vědomí původu činí jim bývalé souvěrce přece jen bližšími. A držení moci je příznivé vlastnímu rozmachu.

Toto hodnocení se netýká Židů západních (respektive exžidů). Nedávno proběhla novinami zpráva o tom, jak Hitlerův lid se těší, že za dvacet let nebude v Německu Žida. Nezasvěcenec to chápal jako doklad zvířecí brutality III. říše. Ve skutečnosti Židů v Německu ubývalo už před Hitlerem. Ubývalo jich i v českých zemích, a zdá se, že i po vší západní Evropě. Příčinou toho byl Einkindsystém a podobné věci. Západní Židé nejsou ukázněni, nýbrž podlehlí uvolňovacímu vývoji a dokonce jej vedou. V souvislosti s tím ubývá jich rychleji než národů, mezi kterými žijí.

E. St. Hertničan:

Košická gotika.

Gotické stavitelské umenie zakotvilo na Slovensku až v 14. storočí: koncom 13. storočia prenikaly k nám len prvé, nesmelé počiatky nového stavitelského štýlu, takže často ťažko určiť presné hranice medzi gotikou a romanským slohom. Gotika na Slovensku našla priaznivé podmienky k svojmu rozvoju a porozumenie u tých, ktorí mali byť jej mecenášmi, a preto nie je div, že u nás sa bohatšie a rozmanitejšie rozvinula než v ostatných uhorských krajochoch. Svojou umeleckou silou a rozmanitosťou i výrazovým momentom nezávisela na kráľovských gotických stavbách, akoby stavitelský impulz prichádzal len z kráľovského centra, ale nadviazovala priamo na západné vzory, či už na české, nemecké, alebo francúzske. Prvý pozoruhodný rozmach gotického umenia u nás začína sa ukazovať až v 14. storočí. Vliv doby Priemysla Otokára II. v Čechách v druhej polovici 13. storočia sa javí aj u nás v niektorých prvých gotických stavbách na západe. Priemysel Otokár II. vo svojej krajine venoval gotickému umeniu veľa pozornosti. Na Slovensku v tejto dobe náboženský život ešte nebo natolík intenzívny a precitnený, aby mohol prechádzať v nadprirodzenú mystiku, prejavujúcu sa v gotických stavbách. Gotika svojou transcendentálnou mystikou vyžaduje silné náboženské cítenie, bezpodmienečnú oddanosť náboženskému presvedčeniu a odvážny vzlet do nadzemských sfér, kde duša uniká pozemskému životu a spája sa s Bohom. Gotickí stavitelia znázorňovali tento myšlienkový a citový motív na stavbách tým, že ich dvíhali čo možno do najväčšej výšky, kde mizly pozemskému zraku.

V 13. storočí náboženský život u nás akoby bol drier. Feudalizmus uhorskej šľachty, rozhárané pomery po vymretí Arpádovcov a cudzí panovníci na uhorskom tróne netvorili priaznivé podmienky pre rozvoj gotiky. Ani Karol Robert v tomto ohľade nebol činnjší. Ako vojak snažil sa zaistiť svojej ríši predvšetkým mocenské postavenie voči ostatným európskym krajom. Až doba L'udvikova a predovšetkým Zigmundova vytvorila na Slovensku monumentálne gotické stavby, ktorými gotické umenie dosiahlo u nás kulmináčného bodu.

Vývoj slovenskej gotiky môžeme rozdeliť na päť období. I. doba Karola Roberta. II. doba L'udvika I. a vláda Zigmundova do r. 1400 s vyvrcholením gotického umenia. III. doba Zigmundova do r. 1458. IV. doba Mateja (druhá polovica 15. storočia), v ktorej kvitne pozdna gotika. V. doba Jagelovcov začiatkom 16. storočia, v ktorej pozdna gotika zanika a prichádza renesancia. Ako vidieť, rozdelenie je skôr metodické, bo presných hraníc, ktoré by rozdeľovali jednotlivé obdobia, nenajdeme nikde. Pre košickú gotiku najdôležitejšie je obdobie druhé a tretie.

Z druhého obdobia je v Košiciach kaplnka sv. Michala. Viaceré záznamy svedčia, že bola vystavená v 13. storočí, avšak dľa slohu skôr patrí do doby L'udvika I. Stavba sa skladá z dvoch krížových polí a rebiere, podopretých sväzkom stĺpikov a trifóliovými krúžkami okien. Zaujímavá je fasáda, znázorňujúca hrotový oblúk. Nad hrotovým oblúkom sa dvíha malá veža. Súd sa, že pôvodne táto kaplnka mala slúžiť za presbyterium veľkého dómu, od čoho potom stavitel z neznámych dôvodov ustúpil. Rok výstavby tejto kaplnky 1365 odhadujeme z erbu mesta Košíc, ktorý je pripevnený nad vchodom.

Najcennejšiu gotickú stavbu, košickú dómu, dala Východnému Slovensku doba Zigmundova. I keď vo všeobecnosti za panovania Zigmunda cirkevno-politický život v jeho ríši bol hodne zakálený a nejasný, hoci i hospodárske pomery boli rozhárané, jednako veľkodušne potvrdil plán na stavbu košického dómu. Tento krok historikovia odôvodňujú tak, že Zigmund si touto stavbou chcel získať popularitu slovenských

miest a vojenskú pomoc pre prípadný útok zo strany poľskej. Na stavbu košického domu sa začalo vážne pomýšľať už r. 1380., keď starý kostol zhorel a keď Zigmund sľúbil podporu na stavbu nového kostola. Práca šla dopredu pre technické ťažkosti pomalým tempom, takže kostol bol v základných rysoch dohotovený až r. 1436., vtedy keď Zigmund zomrel. Po jeho smrti v stavbe pokračovali mešťania a okolo r. 1450 dohotovili severnú vežu. O desať rokov pozdšie boli dohotovené okná. V tejto prvej stavebnej fáze, v ktorej ešte klenby neboli hotové (až za Mateja), bol postavený kaplnkový chór z jemných originálnych skladieb a z pilierov, ponad ktoré sa vypínajú fialy, prerastajúce pavlač strechy. Výsoké okná a vo vnútri síťová klenba s rebrami zdôrazňujú vertikálne vypätie. Vo fasáde boli projektované dve rovnaké veže, ale bola dokončená len severná, osemboká, ktorá sa svojou jednoduchosťou veľmi líši od ornamentálnej výzdoby presbyteria. Loď, trojradová bazilika s priečnou loďou, je bohato delená členenými pilastrami, ktoré sa spájajú s rebrami klenby. Umelecky najhodnotnejšie je presbyterium. Jeho tvorca, ktorý bol dobre vžitý do ducha a podstaty gotiky, vedel s originálnym pochopením a jemným estetickým vkusom vytvoriť nádherné kompozície. Staviteľ presbyteria nie je nám známy. Niektorí sa domnievajú, že to bol Zigmundov dvorný staviteľ Peter, vyučený buď na pražskej škole svätovitskej, ale vo Viedni.

Za panovania kráľa Mateja v stavbe sa pokračovalo. Boli postavené južné kaplnky a to kaplnka sv. Kríža a sv. Jána. Prvá r. 1475 a druhá r. 1477. Vtedy povstala aj predsieň. Podľa zaručených dokumentov kaplnky staval kráľovský staviteľ Štefan. Jemu sa pripisuje aj stavba južnej veže so štvorcovým základom, na ktorej však nemožno badať princíp vertikálnych snáh.

So stavitelskou gotikou ruka v ruke kráčala aj ornamentika, ktorú gotické umenie vyjadrovalo vo freskách, reliefsch a oltárnych maľbách. Keďže tvorcovia gotických sôch boli často len kamenármi, bez umeleckého vzdelania, mnoho sôch tejto doby je bez umeleckej ceny. Avšak postupne aj sochárstvo sa postavilo do služieb gotiky, keď umelci zaviedli do neho typ vertikálnosti a odhmotnenia v štihlosti zobrazovanej postavy. Gotická plastika bola z počiatku kamenná a len pozdšie sochári začali používať dreva.

Vo výzdobe košického domu zanechalo 15. storočie pre Slovensko produktívne a kvantitatívne najcennejšiu plastiku. Keď v 60. rokoch 15. storočia bol kostol dostavaný, jeho dovršením boli portále živých tvarov z pozdnej gotiky. Tieto portále sú vyzdobené plastikou sôch a reliefsch. Zaujímavé sú reliefs portálu západného, avšak zo stanoviska umeleckého sú najcennejšie reliefs na severnom portálu. Tympanon severného portálu je rozdelený na dve časti a k reliefom si umelec vzal látku z dvoch výjavov pašiového deja. Dolú je zobrazený Kristus na Olivovej hore a hore je Pieta, obklúčená učeníkmi. Majster pri tvorbe toho reliefs Krista Pána vystihol značne realisticky a súciti Piety má v sebe niekoľko cudzích prvkov. Najkrajší je relief Veronikinho ručníka, ktorý je obrubený troma cherubmi. Pri vypracovaní Kristovej hlavy umelec chcel zdôrazniť individualistický výrazový moment, ale to sa mu nie celkom podarilo. Reliefs severného portálu sú značne strnulé a neproporcionálne. Hodnotnejšie sú reliefs P. Marie a sv. Jána. Ale ani u tých nemožno najstť správnej perspektívy. Plus týchto reliefs je, že majster sa usiloval vliť do tvári osôb kus individualizmu a vyvolať ni ich tvárach určitý duševný stav. Ani veľká kompozícia „Posledného súdu“ nemá proporcionality a perspektívy, pretože skupina osôb je znázornená tak, že jedna stojí nad druhou. Majster dvoch reliefs sv. Alžbety, ktorý tiež nemal smyslu pre perspektívu, pracoval už dľa vzorov pozdnej gotiky. Tvorcu týchto reliefs nepoznáme. Sochár Štefan, ktorému sa niektorí snažia pripísať tieto diela, stal umelecky o veľa vyššie, čo je

v protive s portálovými reliefsmi. On snád' mohol zhotoviť len architektonickú časť portálov, ale reliefsy nie sú jeho. Štefanova gotická expresia charakteristicky sa prejavuje v sochách klaňiacich anjelov na tabernakulu. Tu sa už zrejme ukazuje vliv pozdnej gotiky.

Hlavný oltár domu je zasvätený sv. Alžbete. V strede je socha Panny Marie a po bokoch stoja dve Alžbety. Oltár bol postavený okolo r. 1475. Rucho sôch je značne zidealizované a v ich tvárach badať snahu po duševnom výraze. Majstra hlavného oltára nepoznáme. Také isté umelecké pojetie má aj dielo Smrť Panny Marie, uložené v biskupskom paláci.

Taktiež nepoznáme maliara krídiel hlavného oltára, na ktorom je cyklus obrázkov zo života sv. Alžbety a Panny Marie. Mienky, že to mohol byť Ján z Kolína, alebo krakovský maliar Vavrinec Wladarz, nie sú podopreté žiadnymi konkrétnymi dokumentami. Neznámy majster sa snaží podať na obrazoch individuálnu charakteristiku osôb, ale aj tu perspektíva kuľhá — nie je vždy podarená. Maľbám za vzor slúžili drevené reliefs a preto aj farby sú tak kladené, že veľa razy nevytvárajú žiadneho priestoru.

Ku kamennej gotike patria aj náhrobky. Košiciach je niekoľko náhrobkov z 15. storočia: sú to dosky, vyplnené čiernou smolou, ktorá znázorňuje gotický kríž. Pozdšie na dosky prikládali rodinné erby.

Z drevenej plastiky najvýznamnejšia je Madona, uložená vo Východoslovenskom muzeu v Košiciach. Je z 15. storočia a jej vlastnosti svedčia o tom, že vznikla v krajoch umelecky výspelejších.

Gotické stavitelské umenie sa na Slovensku takto široko rozvinulo a bohato uplatnilo. Na slovenskej gotike možno badať snahu vytvoriť určité lokálne zvláštnosti, ktoré by túto architektúru v plnej miere charakterizovali. Všímanie si cudzích vzorov sblížilo našu gotiku viac s cudzinou a spalo vývoj našej gotiky s všeobecným vývojom európskym. Výtvorom tejto doby, plnej stavitelského ruchu, je aj košický dóm, ktorého prvý, neznámy staviteľ bol prvotriednym a svojráznym umelcom, vyučeným na západných vzoroch či už francúzskych, nemeckých alebo českých.

Ze sveta mladých.

6. národný kongres katolíckej mládeže španielske konal se ve Valencii. Mládež čítá v 42 diecézných svazoch a 1100 duchovných strediscích 45.000 činných členů. V uplynulém správním roce konalo se 18 diecézních generálních shromáždění, 205 exercičních kursů, jichž se účastnilo víc jak 12.000 mladých. Mládež má přes 500 knihoven a spolupracuje na 155 katechetských dílech. Dorost organizační, dosud neplnoprávný, jsou t. zv. aspiranti. Je jich 20.000.

Státní organizace mládeže v Rakousku. Vytvořením úzkého pracovního společenství mezi „Jung-Vaterland“ (mládež heimwehru) a „Ostmarkjugend“ (mládež úderných oddílů „Ostmark“, založených nynějším kancléřem drem Schuschniggem) došlo prakticky k vytvoření státní organizace mládeže v Rakousku, analogické italské ba-lille. Vedením pověření státní rada hr. Thurn-Valsassina (heimw.) a školní ředitel Winhart (Ostm.). Mimo tyto sdružené svazy mládeže (je to důsledek podřízení Ostmarksturmscharen vůdci heimwehru Starhembergovi) jsou v Rakousku i organizace katolícké mládeže (Reichsbund s 90.000 a křesťanskí turněři 60.000 cvičících členů), které pěstují výchovu k brannosti a vlastenectví. Biskupská konference rakouská jednala sice o včlenění katolíckých svazů mládeže do státní organizace mládeže, ale rozhodnutí neučinila. Byl pověřen magre Gessl z K. A. arcidiecése vídeňské, aby prostudoval otázku takového splnutí. Vedoucí místa Katolícké akce ve Vídni v čele s kardinálem Innitzerem jsou toho mínění, že by bylo možné a vhodné pracovní souručenství při zachování plné svobody rozhodování ve vnitřních záležitostech organizačních jednotlivých svazů. Katolícké svazy byly by zastoupeny v náčelnické radě státní organizace mládeže, stejně v odborných komisích. Všechna mládež má mít společné programové směrnice, bude vydána společná příručka pro členstvo a jiná pro vůdce. V lednu mají již býti společné pracovní vůdcovské kursy. Bude zaveden společný odznak. Pracovní souručenství prý bude se starati o dodržení záruk, které byly státem dány v konkordátu v náboženském ohledu pro státní organizace mládeže. Církev bude mít ve společném výboru zástupce. Je otázka, jak dlouho se snesou totalitní metody s křesťanskými zásadami ve výchově mládeže. V Itálii církevní kruhy nesdílí podobný názor, přesto, že v Rakousku není režim vysloveně fašistický.

Odborové organizace, mládež a tisk.

(Rozbor organizačních řádů čl. strany lidové III.)

(Dokončení.)

Považoval jsem za nutné vyjmouti z rozboru organizační stavby lidové strany podle organizačních řádů zemských i jednacího řádu ústředního VV (nadále zkratkou **ÚR**) ustanovení o třech význačných sloupcích politického hnutí vůbec. Jsou to **odborové organizace, mládež a tisk**. I zde najdeme určité rozdíly v ustanoveních jednotlivých řádů a někde velmi dalekosáhlé. Na prvním místě je třeba se podívat, jaký je

poměr odborových organizací a lidové strany

podle ustanovení organizačních řádů. Již **ÚR** mluví o zastoupení odborové organizace v ústředním VV. Právě v § 3: „Každé celostátní kulturní nebo odborové organizaci lidové strany, prokáže-li náležitosti zde uvedené, přizná Ústřední výbor výk. čl. strany lidové právo vyslati za sebe jednoho delegáta.“ O zmíněné náležitosti nenajdete v celém **ÚR** nic. Týká se patrně průkazu celostátnosti odborové organizace. Jiných podmínek tu není.

ČR v posledním znění z r. 1932 rozšířil svá ustanovení právě ve smyslu vztahu strany a odborových organizací. Všimneme-li si ustanovení shora dolů, vidíme, že „VV (to jest zemský) určuje, které odborové a zájmové organizace mají býti za účelem specialise práce založeny, schvaluje pro ně vypracované řady a stanovy a podporuje jejich činnost.“ V téže kapitole: „Výkonný výbor jmenuje do všech odborových a zájmových korporací strany svého zástupce, pokud tyto chtějí vyslati své zástupce do výkonného výboru strany, jenž se účastňuje všech jejích schůzí a porad. VV má právo v případě nutnosti svolati porady a schůze kterékoli organizace či korporace a stranici jsou povinni, pokud v nich zasídlí, těchto schůzí se účastniti.“ Jmenování zástupce VV do odborových organizací předchází zvláštní jednání. **ČR** o tom praví: „Dále jsou členy výkonného výboru delegáti odborových organizací, které mají charakter organizací ústředních a jimž právo to bylo přiznáno výkonným výborem, a to každé odborové organizaci po jednom, v tom případě, že uznají vzájemnost plnoprávného členství zástupce výkonného výboru v představenstvu dotýčné odborové organizace. O tom budí s každou odborovou organizací sjednána zvláštní dohoda, po níž teprve následuje vzájemné členství jak ve výkonném výboru strany, tak i v příslušné odborové organizaci.“ Na první pohled je z tohoto citátu zřejmo, že tento odstavec neukazuje zvláštní důvěru v dobrý poměr VV a odborových organizací v Čechách. Formulace je dokladem toho, co jsme již výše řekli, že některá ustanovení **ČR** jsou dělána pro někoho a proti někomu. Zde na př. o ústředním charakteru (t. j. podle smyslu **ČR** celozemským) odborové organizace rozhoduje VV, nikoliv zemský sjezd. Protože uznaná odborová organizace má bez ohledu na počet členstva jednoho zástupce ve VV, pochopíme snadněji existenci papírových také odborových či zájmových organizací v Čechách s honosným titulem, budoucím zdání vrcholné instituce, které pak mají po jednom delegátu stejně jako dvacetitisícová organizace, na př. dělnická a zaměstnanecká.

Poměr politické organizace a odborové podle **ČR** dá se ještě zhuštěně říci takto: V ustanoveních o místní organizaci je odstavec: „Členství v odborových organizacích strany jest pro všechny příslušníky strany povinné.“ (V praxi ovšem vedení odborových organizací marně několika memorandy zemskému VV dožaduje se uskutečnění tohoto ustanovení.) O práci místní politické organizace se praví, že „...zakládá odborové organizace...“ Není tu však ustanovení, že se má bráti zřetel při volbě výboru místní organizace na zájmové rozvrstvení a odborové organizování členstva. Teprve do okresního výboru lidové strany vysílají odborové organizace (okresní skupiny) po jednom členu, ale jen s právem poradním. Za to je zástupcem strany v odborové organizaci příslušný okresní důvěrník strany. Na okresní valnou hromadu strany nevysílají odborové organizace delegáty. Jsou mimo, i když „úkolom okresní organizace jest, aby strana svými organizacemi politickými, odborovými ...pevně zakotvila...“ Podobný úkol v oblasti župy má krajská organizace strany a krajský výkonný výbor má dbáti, „aby odborové organizace pracovaly...“, „krajská konference radí se též o otázkách odborových“, ale v žádné z těchto institucí ani v krajském výboře, ani na krajské valné hromadě, ani na krajské konferenci nemají odboráři podle **ČR** nároku na svého zástupce ani s poradním hlasem. Stejně nemají odborové organizace zastoupení ani s poradním hlasem v zemském zastupitelstvu strany. Na zemský sjezd dostávají na každých 5.000 (pět tisíc) odborářů jednoho delegáta, celkem ne víc než 5. Z uvedeného je zřejmo, že lze sotva souditi na zvláštní smysl politické organizace pro odborové hnutí.

Jak to vypadá na Moravě? MSŘ praví hned na druhé stránce: „Každý člen LJ budí zájmově organizován.“ Tato výzva má celkem stejný účinek jako ustanovení povinného členství v **ČR**. Ale již při volbě výboru místní LJ je uvedeno: „budí přihlíženo k zastoupení zájmově organizovaného členstva“. Také LJ pečuje o zřízení místních organizací zájmových a výbor LJ „pečuje o soulad mezi místními zájmovými organizacemi a LJ“. V zastupitelstvu **OLJ** jsou virilisty s poradním hlasem odboroví tajemníci (v Čechách jsou odboroví tajemníci na podnikách strany de facto rovní prostým delegátům, jsou-li takovými zvoleni příslušnými institucemi nebo prostě hosty). Do výboru **OLJ** vysílají zájmové organizace po jednom zástupci. Tento výbor vede m. j. v patrnosti i zájmové orga-

nizace v okrese, s nimi spolupracuje a pomáhá jim při jejich podnicích. Tuto funkci především vykonává předseda **OLJ**, který k tomu cíli se snaží „udržovati nejčilejší styky se sekretariáty zájmových organizací v okrese i kraji“. Vzpomeňme, co výše bylo řečeno o společném výboru okresních zájmových organizací, do něhož každá taková organizace vysílá po dvou členech a předseda **OLJ**. Členem Krajské lidové rady jsou i odboroví tajemníci s poradním hlasem a do předsednictva **KLR** vysílají krajské svazy zájmových organizací po jednom zástupci. Je u nich podmínkou, aby to byli členové lidové strany aspoň dva roky zapsaní v organizačním seznamu. (Jak jsme ukázali, v Čechách tomu tak není.) Na zemském sjezdu strany mají odboroví tajemníci poradní hlas. Jinak není výslovného ustanovení o zastoupení odborářů na zemském sjezdu, ani v zemském zastupitelstvu, ani v zemském výkonném výboru, i když se tomuto přisuzuje usměrňování. „...zejména činných organizací zájmových podle programových zásad strany...“ dále „jest rozhodující instancí ve sporech organizací zájmových a provádí kárné řízení proti příslušníkům strany a proti těm zájmovým organizacím, které porušují program a dohodnutou a schválenou taktiku strany...“ Ustanovení o poměru odborových organizací ke straně ustrnula v **MSŘ** u kraje. Chybí tu vyřešení zastoupení strany v ústředních zájmových organizacích a naopak.

Na Slovensku výbor místní organizace stará se podle **SR** o odborové vzdělání členstva. V okresním výboru strany má příslušná odborová organizace jednoho delegáta, okresní výbor se stará, aby byly v jeho obvodu zřizovány odborové organizace. Členové výboru okresní odborové organizace jsou zároveň členy okresního valného shromáždění strany. Na zemský sjezd strany na Slovensku vysílají odborové organizace po dvou delegátech. V zemském zastupitelstvu odborové organizace zastoupení přímého nemají. Odborové organizace na Slovensku jsou připojeny k brněnské odborové ústředně.

Organisování mládeže v lidové straně.

Není jednotného systému. Speciální organizace mládeže politické jsou jen v Čechách. V **ČR** samém o mládeži není nic. Její organizace, nazvaná „Mladá generace“ (jméno převzato od národní demokracie) má svůj organizační řád z r. 1930 (podle fašistických řádů mládeže). Místní skupina Mladé generace čl. strany lidové jest odborem místní organizace, která **MG** ustavuje, na ni dohlíží, po případě po schválení krajského VV ji rozpouští. Místní výbor organizace strany může usnesení mladých zastaviti. Proto jsou mu předkládána všechna usnesení mladých k nahlédnutí. A místní důvěrník je členem organizace mladých s hlasovacím právem.

Jinak těší se mladá generace zvláštní organizační výhodě, že její spory s místní organizací strany, která má na ni dohlédnouti, neřeší okresní, nýbrž už krajský výkonný výbor strany. Pro členy **MG** je stanoven věk, který nemá zpravidla překročovati 30 let. Na místní **MG** stačí pět členů. (Měla se zakládati všude, kde je aspoň pět mladých v místní organizaci, ale zůstalo to na papíře). Z příspěvku organizačního, odváděného mladými, případnou jejich organizaci dvě třetiny. **MG** musí za to třetinu výtežku svých zábav a různých podniků dáti politické organizaci. U **MG** není výborů, nýbrž jsou náčelnické rady. Je-li členů aspoň deset, skládá se náčelnická rada z náčelníka, místonáčelníka a tajemníka, je-li jich víc jak 10, pak je ještě pokladník, dva revisoři účtů a členové náčelnické rady, a to za každých 10 členů jeden. Celkem nesmí míti náčelnická rada víc jak 11 členů. Schvaluje ji výbor místní politické organizace. Legitimace členů vedle náčelníka a tajemníka podepisuje i důvěrník politické organizace. Výchovní úkol místních skupin **MG**: sebevzdělávacími hodinami (písemné kursy), pracovními večery **MG**, které jsou každý druhý pátek v měsíci a probírá se v nich látka sebevzdělávacích hodin. Vede je buď náčelník **MG** nebo jiný člen t. zv. učitel místní skupiny. Účast na písemných kurzech a pracovních večerech je povinná. Každý rok na konci jara jsou stanoveny pracovní závody. Každý první pátek v měsíci (pátky jsou oblíbený den této organizace, na př. i náčelnická rada se schází „pokud možno každý třetí pátek v měsíci“) je plenární schůze místní skupiny **MG**. Akční činnost týká se voleb, účasti na schůzích, zábav, agitace, kolportáž atd. „Akce tyto budou řízeny z ústředí, ale musí se týkati místních poměrů tak, aby členové místní skupiny uplatnili se při všech místních akcích a zvláště jarym, sebevzděním duchem naplňovaly (!) všechny počiny místních organizací.“ (Ten sebevzděný jarym duch, jak od počátku ustavení této organizace lze sledovati, se plně uplatnil. Běda, koho si vezme sebevzdědomá mládež na mušku! Nápadné je to vždy ten, kdo je nepohodlný vedení strany. Tím se liší od jiných mladých generací, které mívají vlastní ideje a dívají se na situaci často jinak, svými vlastníma očima.)

Náčelník místní **MG** zasedá ve schůzi výboru místní politické organizace strany. U mladých není důvěrnický systém po vzoru politických organizací. Zde ani náčelník sám nezastupuje **MG** ve schůzi náčelníků místních skupin. Chodí tam s tajemníkem místní **MG**.

Okresní zřízení MG je zvláštnost. „Krajská náčelnická rada podle výsledků pracovních závodů místních skupin sestavuje v době podzimní v jednotlivých soudních okresech Okrskové čtyři Mladé

generace čl. strany lidové. Tyto čtyři okrskové mohou mít nejvýše 10 členů a jest jich na okrese tolik, kolik desítek členů lze sestavit. Tyto čtyři (vzor stejný jako původ organizačního řádu) mají za úkol „akční práci“ podle instrukcí, daných okrskovou nebo krajskou náčelnickou radou nebo ústředím MG. K tomu cíli mají okrskové čtyři každou první neděli v měsíci okrskové kursy. Vede náčelník okrskové čtyři. Vedle něho může být zvolen okrskový učitel MG (nemusí však být z jejích řad) ... Tyto okrskové čtyři MG volí na své plenární schůzi pro obvod určitého okresu okrskovou náčelní radu, složenou z náčelníka, místonáčelníka a tajemníka, resp. učitele okrskového. Vírilišta s právem hlasovacím je okresní důvěrník strany. Členové okresní náčelnické rady podléhají schválení krajského (ne okresního) výkonného výboru strany, ten ji může rozpustit a po slyšení krajské náčelnické rady MG jmenovat novou.

Krajské a zemské zřízení MG. Zde je v ustanoveních naprostá nejasnost. Právě se tu, že zemská náčelní rada jmenuje podle výsledků pracovních závodů na podzim každého roku krajské čtyři MG pro obvod jednotlivých krajů shodných s volebními kraji. Zde je nejvýše 5 členů v četách a „jest jich v kraji tolik, kolik pětice členů (všech organizovaných?) byli!“ Ukol a práce krajských čet je obdobná práci okresních. Mají kursy každou druhou neděli každého druhého měsíce. Krajské čtyři na své plenární schůzi volí pro obvod kraje krajskou náčelní radu (náčelníka, místonáčelníka, tajemníka, vírilišty jsou krajský důvěrník a krajský tajemník strany). Kromě toho se volí i krajský učitel, který nemusí být z řad MG. Podléhá schválení zemského VV strany, který má vůči krajské náčelnické radě tu kompetenci jako krajský VV k okresním náč. radám MG. Generální shromáždění MG koná se každého druhého roku. Je to vlastně zemský sjezd MG. Jeho členy jsou místní, okresní a krajské náčelnické rady MG, okresní a krajské čtyři MG, zemská náčelní rada a presidium čl. strany lidové. Na sjezdu volí se zemská náčelní rada: zemský náčelník, místonáčelník, pokladník a 9 členů zemské náčelní rady, pak zemský učitel MG. Vírilišty jsou delegáti presidia strany a ústřední (vlastně zemský) tajemník. ZVV schvaluje zvolené členy zemské náčelní rady. Zemská náčelní rada dostane třetinu z příspěvků, odevzdaných členy MG straně. Těžkopádnost řádu MG ukazuje zřejmě kopírování cizorodého vzoru.

Na Moravě není politických organizací mládeže v lidové straně. Místní organizace nezakládají odbočky mladých. MSŘ říká, aby při volbě výboru místní LJ byl vzat zřetel k členům z řad mládeže. Ve výboru OLJ má mít mládež 2 zástupce. O vyšších institucích nemá MSŘ ustanovení o zastoupení mládeže. Přesto, že MSŘ nemá ustanovení o organizování mládeže jako v Čechách, uplatňuje se však politický vliv na mládež v jiných organizacích. Mimo jiné zavádí se i část programu MG (převzatého odjinud) o domácím učení (pisemné kursy).

Také na Slovensku politické organizace mládeže ve straně není. Zvláštního ustanovení v SR o tom, ani o zástupcích mládeže v institucích strany, není.

Organizační řády o tisku.

Improvisovanost ÚŘ, o které jsme se již dříve zmínili, ukazuje se zřetelně také v otázce tiskové. Není v ÚŘ o tisku ani slova. Dnes nemá také lidová strana oficiálního ústředního orgánu, jediná ze všech stran. Zůstaňme u organizačních řádů. Samozřejmě je, že ve všech zemských org. řádech je nabádáno členstvo a organizace k šíření tisku strany.

ČR má některá ustanovení skoro policejně-dozorčího rázu. Jak jinak označit duch, který vane z tohoto odstavce ČR: „Členové strany lidové mohou buď jednotlivě nebo sdružení v jakémkoliv korporaci vydávat politické, odborové a vzdělávací časopisy pouze se svolením výkonného výboru, když předtím podepsali zvláštní revers, jímž se zavazují zachovávat v nich disciplínu strany.“ Ovšemže se v praxi nedbá takového úzkoprsého paragrafu, který by na př. vázal vydávání třeba „Loutkařských rozhledů“ na revers straně, která by reklamovala, aby se o loutkách psalo podle stranické disciplíny. — Na revers je dovoleno členům strany zřizovat tiskové podniky rázu stranického a jakékoliv nakládání s časopisy (koupě listu, přeměnu jeho, změnu v době vycházení atd.). ČR má ustanovení o disciplinárním řízení s listem, který se provinil proti kázi strany. Tiskové věci strany v Čechách má na starost sedmičlenná zemská tisková komise, v níž jsou sice šéfredaktoři ústředních listů strany členy, ale pouze s hlasem poradním. O účasti redaktorů na organizačním životě strany jsme již psali u jednotlivých organizačních stupňů.

MSŘ sice také váže svobodu členů strany ve vydávání časopisů, ale týká se to jen listů politických, odborových a organizačních. Nonsense se „vzdělávacím“ tiskem pod kuratelou strany tu není. Jinak je i tu ustanovení o reversu vydavatelství listů, o nichž rozhodl VV, že jsou orgány strany, zákaz zakládati bez souhlasu VV tiskové podniky nebo brát účast na tiskových podnicích mimostranických. (V Čechách toto poslední omezení není.) Poměr redaktorů k organizačnímu životu strany jsme zachytili také dříve. SR neřeší tiskových záležitostí podobným způsobem. Má jen výzvy k odbírání tisku strany, okresní výbor strany má mít stálého tiskového referenta, ale jinak není tu ustanovení o reversu a disciplinárních zákrocích.

Zasloužil by zmínky vztah hospodářských a družstevních institucí ke straně. V řádech jsou patrně subsumovány pod ustanovení o „zájmových“ organizacích. ČR, MSŘ ani SR nemá výslovně o tom nic. I zde jsou mezery v organizačních řádech, ovšem jistě k prospěchu zmíněných podniků, které by nesnášely takové subordination, jaká se zavádí v některých řádech.

*

Chťel jsem rozbořem organizačních řádů čl. strany lidové ukázat, kde je slabost a síla strany. Je třeba však postavit hnutí na solidní organizační základ. Ti, kdož v dnešní době jsou v čele hnutí na třech rozdílných výspách i na spojovacím náspu, mají velkou odpovědnost, nechají-li dnešní desolátní stav nezměněn. Pokynů a návrhů z řad odborníků teoretických i praktických dostali již dosti.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Jedinečnost katolického náboženského života záleží v tom, že tento život od svého začátku, ve svém postupu i ve svých cílech stojí jen a jen na pojmu pravdy. A jen tehdy bude možná náboženskou psychologií vystihnouti náboženské dění v duši katolíka, nasadí-li badání zde, u pojmu pravdy a poměru člověka k pravdě. P. Em. Soukup O. P.: *Filosofie náboženství.*

Jubilejní oslavy svatometodějské v r. 1936. Ústřední Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje přizval ke spolupráci na svatometodějských oslavách v příštím roce 32 katolických nepolitických korporací. Budou uspořádány tři velké manifestační pouti o hlavním svátku cyrilometodějském, o mezinárodním sjezdu unionistickém a třetí bude dojednána. Pozvání na Velehrad budou nejen katolíci z Československa, nýbrž i zahraniční krajané a bratrské národy slovanské. Zvolen přípravný užší výbor.

Velehrad a Olivetská hora. Letos byla vybudována a posvěcena smírná kaple cyrilometodějská na hoře Olivetské v Jerusalemě, kde jsou OO. těšitelé. Palestinský spolek z Brna při cestě do Palestiny navštívil také Soluň, kde má být trvale uctěna památka svatých bratří soluňských. Příštího roku umístí Palestinský spolek v basilice velehradské kříž z oliv zahrady Getsemanské v Jerusalemě a Slovinci postaví sochy sv. Cyrila a Metoděje v novém klášteře na Olivetské hoře.

Organizace vojenské duchovní správy v Německu. Svátá Stolic schválila organizační statut pro vojenskou duchovní správu v Německu. Zavedení všeobecné branné povinnosti v Německu způsobilo, že exemplární zřízení vojenské pastorace, o níž je již zmínka v konkordátě z r. 1933, stalo se aktuálním. Bude jmenován vojenský katolický biskup s ordinárními pravomocmi pro všechny vojenské osoby. Bude sídlit v Berlíně a bude placen státem jako vojenská osoba. Vojenský biskup bude jmenován papežem po vyjádření německých úřadů.

Evangelici v Československu. Začátkem prosince konal se v Praze 7. synod českobratrské církve evangelické (z českých zemí). Cítá

162 farních obcí, 30 obcí filiálních a 211 stanic. Podle posledního sčítání lidu má 299.000 příslušníků.

Obhájce kartuziánů rozchází se se socialismem. Francouzský advokát a socialistický poslanec Chastanet je obhájce z Francie vypuzených kartuziánů z Grande Chartreuse. Opětovně usiloval o povolení návratu pro řeholníky, ale marně. Byl za to vyloučen už dříve z organizace svobodomyšlných, strana socialistická jej pokárala a vytkla mu, že se zpronevěřil laickým zásadám také tím, že povolil jako starosta obce subvenci na pořízení zvonů pro farní kostel. Chastanet odpověděl vystoupením ze socialistické strany a vydal knihu „Vyznání svobodného muže“.

Katolická akce mužů v Belgii. Radostný rozmach katolických organizací mládeže valonské a vlámské v Belgii ukázal správný postup výchovný, programový i organizační. Belgický episkopát jmenoval přípravný výbor, který má vytvořit organizaci katolických mužů podle vzoru organizací mládeže.

Úbytek bohoslovců ve Španělsku. Projevuje se přechodná krize ve Španělsku v seminářích. V letech 1926—1930 bylo celkem 47.512, v letech 1931—1935 jen 33.952 alumnů ve všech seminářích. Ve školním roce 1935-36 se počet bohoslovců poněkud zlepšil.

Starokatolická církev v Německu rozštěpena. Loni vzniklo v Německu „Katolicko-národní církevní hnutí“ jako odštěpenec starokatolictví. První pracovní sjezd konalo nedávno v Essenu pod devísem „Církev a národ — katolicky a německy“. Ve dvou referátech stanoven požadavek uskutečnit německou národní církev, která by byla „romfrei“ a zároveň „katolická“. V ostatních přednáškách probírány otázky národ, rasa, náboženství, církev a stát. Bohoslužby v rámci sjezdu konaly se ve starokatolickém kostele. — Ani na heslo národní církve nezlákají hackenkreuzleři katolíky.

Vzpomínka na Adolfa Kolpinga. Před dvěma lety v listopadu vzpomínali jsme 120. výročí narození Adolfa Kolpinga. Letos 4. prosince bylo tomu sedmdesát let, co Kolping zemřel a byl pohřben v minoritském kostele v Kolíně n. R., před nímž stojí známé sousoší Kolpinga jako otce chudých. Jeho dílo tovaryšské spolky vykonaly obrovskou práci apoštolskou mezi pracující mládeží. Nápor dnešního režimu ohrožuje činnost katolických tovaryšů v Německu, ale dosud se daří Katolické akci je uchránit teroru.

Pařížský kardinál Verdier bude jmenován čestným doktorem bohosloví olomoucké theologické fakulty cyrilometodějské.

Jaroslav Durych členem Akademie věd a umění. Jeho jmenování nenalezlo v literárním a uměleckém světě námitky. Durych se v 49 letech probíjaval do akademie, která však u nás nemá té „nesmrtelnosti“, jako je francouzská. Jsou v ní mnozí, kteří by tam nepatřili, a je dosti těch, kteří v ní nejsou. A mezi těmito i F. X. Šalda, který jistě by si členství v akademii zasloužil a dávno by tam byl, ale obratní režisérův turniket, kterým se vchází do této instituce, pod dojmem utrpených a často spravedlivě utrpených šlehů Šaldově kritice neodpouští.

Minimální katolické požadavky v dnešní škole. Formuloval je ve sněmovní řeči něm. křesť.-soc. poslanec E. Zajíček takto: 1. Zavěšení kříže vedle obrazu presidenta republiky ve všech třídách, v nichž tvoří děti křesťanského vyznání víc jak 50 procent. 2. Omezení doby pro odhlašování z náboženství na dobu kolem začátku školního roku. 3. Zavedení povinného vyučování náboženství dvě hodiny týdně ve všech třídách. 4. Odvolání ustanovení, že profesoři náboženství nesmějí výpomocně vyučovat jiným předmětům, na př. dějepisu.

Katolické university ve střední Evropě. V činnosti je vlastně jen jedna ve švýcarském Freiburgu a chystá se v nejbližší době uskutečnění salcburské. Freiburská katolická universita chystá v brzkém čase zřízení nové stolice na právnické fakultě pro lepší pěstění hospodářských nauk. Filosofická fakulta musí k zvýšení mezinárodního zájmu připojit další jazykové stolice ke stávajícím německé, francouzské, anglické a polské. Především má být navázán tímto způsobem styk se španělsko-jihooamerickým vědeckým světem. Vzrůstající příliv studentů z Číny a Japonska ukazuje nutnost péče a východoasijské otázky jazykové a kulturní. Na přírodovědecké fakultě má být umožněno medicím zavedením anatomických kurzů pětisemestrové studium této disciplíny a skládání druhé propedeutické zkoušky ve Freiburgu. Z tohoto počátku má se vyvinouti budoucí lékařská fakulta, která v universitním svazku chybí. Dosud jsou čtyři fakulty: theologická, právnická, filosofická a přírodovědecká. Čím dál tím tíživější je nedostatek místností a potřeba nových budov. — V Salcburku má být prozatím přistoupeno k budování filosofické fakulty; jako počátek k ní bude uskutečněno několik odborných stolic, aby mohli posluchači skládati profesorské zkoušky. Stolice byly obsazeny profesory křesťanského světového názoru. Přípravy k tomuto prvnímu kroku jsou již učiněny. Termín počátku práce na této etapě závisí podle slov salcburského arcibiskupa dra Waitze — na štědrosti katolické veřejnosti.

Z jiných katolických vysokých škol. Katolická universita v Lublině trvá již 16. rok a měla v uplynulém školním roce 934 posluchačů. V letošním roce je jich ještě více. — Rekokatolická akademie ve Lvově má též bohovědnou a filosofickou fakultu s celkem 26 stolicemi. V minulém roce bylo 365 posluchačů z Polska, pak Československa (Rusíni), Jugoslaviie, Rumunska a Bulharska. Akademie má vědecký časopis „Bohoslovie“ a vydává četné unionistické spisy. —

Na universitě státní v Rize, která má nyní 8600 posluchačů má být zřízena katolická fakulta. Vyjednává se o tom s Vatikánem. — Obětavost amerických katolíků pro katolické university ukazuje nejlépe skutečnost, že od r. 1903 vybralo se při každoroční jednodenní sbírce do r. 1934 včetně celkem 5,636.471 dolarů. Letošní sbírka poslední listopadovou nedělí vynesla o víc jak třetinu víc než loni. — Katolická bohoslovecká fakulta ve Würzburgu byla uzavřena, dokud nebude jinak rozhodnuto. Pozadí tohoto úředního zákroku tkví v akci proti katolickým vysokoškolským kroužkům. Vůdce vysokoškolské skupiny Deutsche Studentenschaft Kreppel (zgleichaltovaná organizace) nařídil vůdci bohosloveckého kroužku, aby vystoupil ze spolku „Normannia“, když to tento odmítl, jmenoval se Kreppel sám komisařem bohosloveckého kroužku. Würzburgský biskup zakázal bohoslovcům účast na shromážděních kroužku, protože Kreppel není katolík a je posluchačem jiné fakulty. Rektor university odpověděl na rozhodnutí ordinariátu zavřením katolické fakulty.

Katolická knižní unie ve Francii. Náboženský život ve Francii v posledních letech je na vzestupu. Ukazuje se to především v různých odborových svazích, jichž hlavním účelem je náboženské, mravní a duchovní vzdělání členů. Jmenovitě duševní pracovníci mají více takových odborových sdružení. Nejnovějším je „Union Catholique du Livre“, které mělo nedávno v Paříži valné shromáždění. Nápad uskutečnit tuto organizaci vznikl u 12 mladých lidí zaměstnaných v knižní živnosti. Organizaci založili r. 1934. Zkrátka měla tato knižní unie několik set členů. Nejsilnější je organizace zastoupena v pařížské arcidiecési a má pobočky v četných departementech. Za první rok trvání uspořádala unie četné přednáškové večery, studijní kroužky a dny. Slavnostně oslavuje svátek svého patrona sv. Jana Evang. Poskytuje členstvu hmotnou i duchovní podporu. Organizační věstník vychází měsíčně a uplatňuje ideály Katolické akce v knižní živnosti. V nastalém novém pracovním roce budou vybudovány studijní kroužky, měsíčně bude mše sv. pro příslušníky unie, uskuteční se pout do Lisieux. Unie bude pečovat o to, aby členové, zaměstnaní v novinářských podnicích v noci ze soboty na neděli, měli možnost hned po skončení noční služby obcovati mši sv.

Sto spisovatelů mrtvo pro Němce. Politická klatba dnešního režimu nad německými spisovateli, kteří nevyhovují požadavkům hackenkreuzlerských rasových a jiných ideálů, stihla už přes 100 spisovatelů. Jejich „smrt v povolání“ prohlásil v říšské kulturní komoře její zglajchaltovaný prezident. Mezi nimi jsou i katoličtí spisovatelé. Většina klatbou stížených spisovatelů jsou arijci.

Roste zájem o antickou poesii. Vyznamenání 75letého klasického filologa a nejlepšího překladatele z antiky prof. Otmara Vaňorného čestným doktorátem filosofie bylo jistě zasloužilé. Jako student jsme sice na jeho přehled hubovali proto, že se z něho nedal pořádně „tahák“, čili překlad pro školní potřebu, ale jinak jsme se těšili z těch umných slov a zvukného spádu českých hexametrů. A Vaňorný nezástal sám. Vychází právě v poslední době několik překladů antické poesie, z toho tři přebásnění Ovidových Metamorfos. Nejlepším z nich byl uznán překlad Stiebitzův.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Dr. Korošec přednáší družstevnictví. Ministr vnitra sjednocené Jugoslaviie a vůdce katolických Slovinců dr. Antonín Korošec je snad jistě profesorem družstevnictví na vysoké škole v celé Evropě. Přesto, že je v politické aktivitě, zahájil v Bělehradě přednášky za nadšených ovací studentů.

Sociální akce české katolické mládeže. V Čechách je v činnosti již přes 40 sociálních studentských kroužků při skupinách SKM, při Orlu i jako volné kroužky. Práci a materiál pro činnost diriguje zaměstnanecký odbor SKM. Kroužky pěstují studium sociálních otázek, encykliky, sociologická díla a jsou tak velmi čilými buňkami. A co naše Sociální studentská sdružení?

Zdravstvena zadruga: zdravotní družstvo. Družstva tohoto druhu vyskytují se především v bývalém Srbsku a pak v bývalé Vojvodině. Iniciátorem jich založení je selský synek dr. Gavrilko Kojič. On první začal bojovati proti vydírání sedláků nesvědčomími lékaři a proti tomu, že se lékaři usazují jen ve městech a že 80 proc. obyvatelstva, to je selský stav, nemá možnosti používatí lékařské pomoci. Jeho heslo svépomoci bylo: „Sedláci musejí vzít sami správu svého zdraví do svých rukou.“ Od roku 1921, kdy bylo založeno první zdravotní družstvo, bylo založeno 84 družstev, které jsou již v provozu a jsou vykonány přípravné práce pro nových asi 100 družstev. Jako příklad uvádím „zdravstveno zadrugo“ ve vsi Banjani, založené roku 1925. Z počátečních 178 členů vzrostlo na 404 členy. Na každého člena třeba počítati 6 osob, poněvadž členy jsou jen „starešine“ (nejstarší) tak zvaných „kučnických zadrug“. Tedy zdravotní družstvo pečuje o zdraví asi 2500 členů mimo nečlenů. Zadruga vydržuje jednoho lékaře a jednu lékařku za stálý měsíční

plat a ti jsou povinni poskytovat lékařskou pomoc všem (nejenom členům), kteří o to žádají. Členové platí za návštěvu 10 dinarů (asi 5 Kč), nečlenové 40 dinarů. Honoráře od členů jdou celé do pokladny zadruga, od nečlenů dostane polovinu zadruga, druhou polovinu lékař (lékařka). Jednou měsíčně vykoná lékař přehledku všech školních dětí z oněch vesnic, ve kterých otcové dětí jsou členy zdravotního družstva. Po prohlídce uděluje lékař rodičům pokyny co do výživy a léčby. Jednou ročně obejdou lékaři všechny obyvatele svého okresu a na základě těchto návštěv vyhotoví zprávu o podmínkách bytových a zdravotních každého člena zadrugi. Lékař vydává posudek závad v domě a na dvoře, které jsou na újmu zdraví obyvatel. Mimo to jednou týdně vykonají lékaři prohlídku těhotných žen a pak dětí do jednoho roku. Zmíněné družstvo vybuodovalo nádherný dům — „zadrugi dom narodnogo zdravlja“, ve kterém jest přijímací lékařská síň, dva pokoje pro nemocné a pokoj pro rodičky (třeba poznamenat, že srbské ženy žijí v kučnické zadrugi, t. j. v jedné chalupě přebývá několik rodin). Dále jest v domě přednášková síň, knihovna-čítárna, koupelna a sprcha, kde se jednou týdně koupají všechny školní děti bezplatně. Pak dále speciální kuchyň a sál pro kursy vaření, dále pak byty pro lékaře a lékařnu, ve které dostávají členové léky o 30 proc. levněji a ostatní za normální nákupní cenu. Roku 1932 vykonali lékaři 1800 návštěv u dospělých, stále prohlíželi 718 školních dětí a mimo to měli pod dozorem 72 těhotné ženy a 94 dětí do jednoho roku. Ve správě družstva působí staří, mnohdy negramotní, i mladí. Všichni jako jedna rodina vzájemně se ctí a milují. Charakteristické je, že všichni, a i zakladatel, lékař i lékařka, oslovují se „ty“. Svou zadrugu milují, sami vozili písek, kámen, cihly, dříví a blížili. Lékaře nazývají „naš anděl strážce“, který nemá zájem, aby bylo co nejvíce nemocných, nýbrž každou chorobu v zárodku ničí. J. V. M.

Postavte kladné hodnoty — nestačí run na Švejka. Na divadle hrají Fr. Langra „Jízdní hlídku“. Je to hra z legionářského života, působivější svými kladnými hodnotami víc než Medkův „Plukovník Svec“. Je to přirozené, protože kázeň za cenu sebevraždy velitele je na vojně — neklademe-li zde důraz na katolické stanovisko a pouze konstatujeme zakořeněný zvyk — posledním krokem. Jistě nebudeme chtít, aby se zatracování Martiškoviny, odvržení negace, dalo za takovou cenu. Vzpomínáme na run na Švejka, který nastal v důsledku výroků sovětských spisovatelů, kteří nám doporučili víc si všimat Žižky. Už méně bylo v tisku konstatováno, že kult Švejka je defaitismus nejhoršího druhu, oslava pasivní resistance v armádě, oslavování deserce, infekce mravního rozkladu, jaký dravý národ nesmí připustit. A sovětské spisovatele se ptali, zda máme u nás hry, které by oslavovaly armádu, utvrzovaly brannost a sílu národa. Naši průvodci se nezmohli na kloudnou odpověď, protože defaitistická literární jsou vojenští ulejšťáci, kteří sami ještě nestrásli se sebe švejkovinu. Rusové si představují vojáka, který na povel jde bojovat. U nás k tomu ještě nedospěli. Ale Lange-rova „Jízdní hlídka“ je krásný zpracováním toho, co každý československý voják přísahá: „... že svých vojsk neopustíme, ale i životy své ochotně dáme na ochranu vlasti a za její svobodu; přísaháme, že budeme druh druhu milovati, k sobě věrně státi, v nebezpečí se neopouštět, ale až do konce se brániti tak, jak nám káže mužná čest...“ Je naděje, že Švejk zůstane bez planého filosofování a vědeckých rozborů jen historkou ze světové války, k jaké se mladá generace necítí povinná vracet.

Rozdělení světa. V době úsilí změnit politickou tvářnost Afriky je dobré připomenout si rozdělení světa podle plochy i obyvatelstva. Z organizačních celků je největší ovšem co do rozlohy i obyvatelstva British Empire. Má 35.6 milionu čtverečních kilometrů (t. j. 27 proc. celé půdy světa) s 511 miliony obyvatel (právě čtvrtina celého světa). Po anglické světově říši následuje SSSR s 21.3 mil. čtver. km (16 proc.), ale jen 168 mil. obyvatel (8 proc.). Světové panství francouzské má 12.5 mil. čtver. km (9 proc.) a 86 mil. obyvatel (4 proc.), USA má 9.7 mil. čtver. km rozlohy (7 proc.), ale v počtu obyvatel převyšuje francouzské imperium 140 mil. obyvatel

(7 proc.). Nizozemské panství s 2.1 mil. čtver. km (2 proc.) a 69 mil. obyvatel (3 proc.) je dalším, ale už menším zlomkem světa. Zbytek světa 51.7 mil. čtver. km (39 proc.) má 1069 mil. obyvatel (53 proc.). Vidíme jasně světový problém, že 53 proc. obyvatel má jen 39 procent půdy. Není tedy hybnou pákou světa jen ovládání surovin.

Strípky. Sekce výrobců deštníků a slunečníků při zemském společenství soustružníků v Praze zamýšlí zavázání majitelů deštníků a slunečníků proti ztrátám nebo odcizení. Každý by s koupeným parapletem dostal od prodávajícího potvrzení o pojištění, které by bylo bezplatné. Uskuteční-li se, zaniknou čsl. humoristické žurnály, které hříšně tyly z historok o deštnících a zapomětlivých profesorech. — Tři dni trvala v Praze kavárna Okulta, určená „všem stoupencům tajných věd a nadpřirozených zjevů, jasnovídcům a hypnotisérům, magnetikům a spiritistům“. Pak zhasla docela, protože se okultní citelé neodvážili vstupem do podniku přiznat se ke svým zálibám. — Sotva vyšlo naše minulé číslo se zprávou o návratu jednoho fašistického důvěrníka do lidové strany v Brandýse n. L., ohlásil vydavatel dvoustránkového opozičního listu fašistického „Reflektor“, že poznal atd. a že vstoupí do lidové strany. Je to bývalý fašistický direktor Vodák, kdysi předseda pražského kraje NOF. Domnívá se, že v lidové straně v Čechách mají bývalí fašističtí direktori příležitost udělati kariéru. Jinak o něm píše jiný fašistický list „Pravda“, že byl ze strany fašistické vyloučen pro podvody 20 tisíc, 10 tisíc, 5 tisíc Kč. List blahopřeje lidové straně v Praze k této „závidění hodné“ atrakci. — Zneužívání náboženství ke kšeftovním účelům vidíme v reklamě jedné pojišťovny (ze sféry lidové): „Smrt je jistá, nejistá je pouze hodina. Je povinností každého řádného katolíka-otce zabezpečiti rodinu... pojistkou od... „Kdo se nepostará o svoje, horší je nežli pohan“, praví sv. Pavel v listě svém Timoteovi (1, 5, 8).“ — In-terní nabídnutí k sňatku: „Nábožná blondýna, 22 l., provdá se za staršího pána, třeba s e m i t s k é h o v y z n á n í s větší částkou na hotovost, nejraději do obchodu. Obor nerozhoduje.“ Jsem nábožná, ale je mi všechno fuk.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Překlad Louis Le Furova Nástin mezinárodního práva veřejného, který pořídil dr. Z. Ehler (vydal Orbis, Praha 1935, str. 742, cena 48 Kč) a k němuž napsal předmluvu ministr zahraničí dr. Ed. Beneš, dlužno uvítati z toho důvodu, že se v něm dostává vhodné a důkladné příručky nejen studentům, nýbrž i všem těm, kdož si chtějí učitelný přehled o vývoji mezinárodního práva a situace, zvláště po světové válce. Le Fur, profesor právnické fakulty university pařížské a místopředseda Institutu mezinárodního práva, je na slovo vzatým odborníkem. Ve své knize vykládá v předběžné části (str. 3—65) základní pojmy a principy mezinárodního práva, v první části (66—217) mezinárodní prostředí (osoby a věci právní), v druhé části pak (218—708) vysvětluje mezinárodní organizaci právní a způsoby řešení sporů (mezinárodní obyčej, smlouvy, orgány mezinárodních styků, úprava práv a povinností mezinárodních osob). Autor se zabývá zvláště nejnovějšími událostmi a problémy politickými po světové válce, jimž je věnována největší část knihy. Je proto samozřejmé, že se pojednává podrobně o Společnosti národů (163 až 174, 288—340), jakož i o dalších smluvních dohodách, které následovaly po paktu Společnosti národů (protokol ženevský, dohody locarnské, pakt pařížský z r. 1928, pakt čtyř) atd. České vydání se liší od francouzského originálu (2. vyd. z r. 1933) tím, že zachycuje události až do konce r. 1934: vytvoření Manžukua, vnitřní přeměnu Německa, vystoupení Německa a Japonska ze Společnosti národů, odzbrojovací konference, vstup SSSR do Společnosti národů a j. My pak musíme zvláště vítati, že v knize je důkladně objasněno postavení svaté Stolice v právu

mezinárodním, zvláště povaha její svrchovanosti (146—163) a že je v ní věnována velká pozornost politickým a právním otázkám střední Evropy (419—435), což oceňuje také francouzský autor v předmluvě k českému vydání. V poznámce uvádí autor četnou literaturu, která je též v českém překladu hojně doplňována. Podrobný obsah na konci knihy spolu s věcným rejstříkem usnadňuje hledání v knize jinak velmi přehledné. Tuto zdařilou příručku mezinárodního veřejného práva vřele doporučujeme. Dr. Antonín Salajka.

P. Em. Soukup O. P.: Filosofie náboženství. Zmínili jsme se o vyjití tohoto díla, které autor skromně označuje za „studijní přehled“. Není tím řečeno vše, protože vedle přehledu předmětu je tu včleněn katolický názor na svět a vztah člověka k náboženství. Filosofická erudice autora nezaválila balastem těžkopádného konstruování thesů. V třinácti kapitolách o pojmu, původu a obsahu náboženství, o náboženství v kultuře, o cestě k náboženskému smýšlení, rozbor jedinečnosti katolického náboženského života, podmínky jeho vzrůstu, o tomismu v náboženské psychologii, jaké jsou úkony náboženství, jaká je úloha náboženství, jeho úpadek i vzrůst, to vše formulací zkušeného profesora filosofie a tomisty dostává živý výraz a svěží spád myšlenek neporušuje, nýbrž doplňuje důkaznost argumentů. Kniha, která nesmí chybět v knihovně katolického intelektuála.

Studentům a bohoslovcům poskytuje velmi výhodné podmínky Družina literární a umělecká v Olomouci při koupi knih. Na příklad komplet K. Dostála-Lutinova „Orlí fanfary“ (II. vyd.), H. Bensona „V rozbrěsku budou-

nosti“ (obsáhlý román jako „Pán světa“) a W. Kozakiewiczze „Návrat“ (román studenta) celkem za 10 Kč (místo 20 Kč).

Nejcennějším vánočním darem

je pro inteligenci jedinečná práce z českých dějin, jakou je historická monografie Josefa Pekaře

ŽIŽKA A JEHO DOBA

Čtyřsvazkové dílo o 1200 stranách je dokumentární prací vyčerpávající dokonale historický materiál a s realistickou věrností přesně kreslící do detailu obraz doby tábořské revoluce a portret Žižkův, který se mnohde liší od běžného nekritického nazírání. Pekařovo dílo je ozdobou každé knihovny. Cena všech čtyř knih 231 Kč. Aby umožnilo co největší rozšíření knihy, poskytuje nakladatelství „Vesmír“ kompletní dílo na splátky po 20 Kč měsíčně. K tomu dostane kupující, i ten, kdo si kupuje dílo na splátky,

dvě přémie zdarma:

**Loukotka, Náboženství Indiánů (24 Kč),
Pertold, Náboženství národů nekulturních (27 Kč).**

Objednejte na adresu nakladatelství „Vesmír“, Praha VII., Dobrovského 29.

Příští číslo, poslední v tomto roce, vyjde po vánocích. Vyrovnejte laskavě všechny nedoplatky!

Jednotlivá čísla Kč 1·50.

Běžný účet u Střední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II. Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do čísla Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

J. Krlín, Encyklika Pia XI. »Ad catholici sacerdotii fastigium«.
– Dr. Walter Simon, Návrh na samosprávu sudetských Němců. – A. Novák, Političtí hráči. – Viktor Šauer, Význam událostí v Řecku. – J. K., Paul Bourget zemřel. – Rainer Maria Rilke: Dopis mladé ženě. – Dott. Marko Weirich, Úsvit nové doby: převrat XX. století ve znamení kříže. – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální, politický. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 31. prosince 1935. Ročník XVII. Číslo **24**

J. Krlín:

Encyklika Pia XI. „Ad catholici sacerdotii fastigium“

K vánočním svátkům poslal J. Sv. Pius XI. katolickému světu novou encykliku, jejímž předmětem je svaté kněžství. Pojednává v ní o důstojnosti, poslání a ctnostech služebníků Božích a činí tak způsobem, jímž se tento list staví mezi nejkrásnější a největší encykliky svatého Otce.

Kněžství, praví na počátku Pius XI., vždycky tvořilo vrchol jeho myšlení a ustavičně vzpomíná těch, kteří podle slov Písma mají býti solí země a světlem světa a pak drahých jinochů, kteří ve stínu svatyně se připravují na vznešené poslání kněžské. Hned v prvních dnech svého pontifikátu v apoštolském listě „Officiorum omnium“ z 1. srpna r. 1922 nastínil směrnice výchovy pro kněžský dorost a od té doby častokrát učinil projevy o svatém kněžství. Dalším důkazem jeho starostlivosti o kněžstvo jsou nesčetné semináře, jež vystavěl. „Souhlasili-li jsme, aby u příležitosti Našeho kněžského jubilea byly uspořádány oslavy a otcovsky jsme přijímali důkazy synovské lásky z celého světa, bylo to hlavně proto, že jsme považovali tyto oslavy za vyvýšení kněžského charakteru a důstojnosti. A i reforma studií na theologických fakultách, kterou jsme nařídili apoštolskou konstitucí „Deus scientiarum Dominus“ ze dne 24. května 1931, měla hlavním cílem zvýšit a povznést ještě výše výchovu a nauku o kněžství.“

Kněžství je něco tak neskonale velikého, že „považujeme za vhodné jednati o něm zvlášť v okružním listě, aby nejen ti, kteří mají neocenitelný dar víry, nýbrž i všichni ti, kteří přímo a upřímně hledají pravdu, poznali vznešenost katolického kněžství a jeho prozřetelnostní poslání ve světě a především, aby je poznali a vážili si ho ti, kteří jsou k němu povoláni. Tento předmět je zvlášť hodný ke konci roku, který v Lurdech v čistých paprscích Neposkvrněné a ve vroucnosti nepřerušného eucharistického tridua uviděl katolické kněžství všech národů a obřadů v záři božského světla v nádherném zakončení Milostivého léta vykoupení slaveného v celém katolickém světě. Vykoupení, jehož služebníky jsou naši draží a ctihodní kněží, kteří právě v tom Milostivém létě byli tak činní, v létě, v němž bylo zároveň oslavováno devatenáctisté výročí ustanovení kněžství, jak jsme napsali ve Svě apoštolské konstituci „Quod nuper“

Tato encyklika navazuje na předcházející, v nichž se mluvilo o nejvážnějších problémech současné doby. „Vždyť skutečně kněz je povoláním a božským posláním největším apoštolem a nebojácným promotorem křesťanské výchovy mládeže. Kněz ve jménu Božím žehná křesťanskému manželství a hájí jeho

svatost a nerozlučitelnost proti útokům a zlehčováním, zaviněným smyslností a špatnými žádostmi. Kněz nejučinněji napomáhá rozřešení, nebo aspoň zmírnění sociálních rozporů, hlásaje křesťanské bratrství a připomínaje všem jejich povinnosti spravedlnosti a z evangelické lásky, vnášeje pokoj do duší rozvrácených mravním a hospodářským stavem. Kněz je konečně největším hlasatelem křížové výpravy odčinění a pokání, k níž jsme uznali všechny dobré lidi, aby napravili rouhání, hanebnosti a zločiny, které zneuctívají lidstvo v této době, která jako málokteré v dějinách, potřebuje Božího milosrdenství a odpuštění. Nepřátelé Církve dobře znají životní důležitost kněžství, proti němuž, jak již jsme děli, mluvíce o našem svatém kněžstvu mexickém, především směřují jejich útoky, které mají cílem samé zničení Církve.“

Kněz je druhým Kristem. Je prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Pokračuje ve vykupitelském díle Kristově. Má moc nad skutečným tělem Kristovým a nad mystickým tělem Kristovým. „Kněžské poslání nemá předmětem věci časné a pomíjející, nýbrž božské a věčné. Věci, jímž se mohou lidé z nevědomosti vysmívat a jimi pohrdat, mohou proti nim vésti hrozný a dábelický boj, jak se často dalo a děje i dnes, ale které jsou vždycky na prvním místě v individuálních a sociálních aspiracích lidstva, které nevyhnutelně cítí, že je stvořeno pro Boha a může spocínouti jedině v něm.“ Kněz je blízko věřícímu, údu mystického těla Kristova, uděluje mu svátosti, hlavně svátost pokání, v níž se odpouští jeho hříchy. Kněz učí všechny národy, věre příkazu Páně: „Jděte a uče všechny národy. Svatý Pavel praví o nich, že jsou služebníky Kristovými a rozdavači tajemství Božích. „Kněz je služebníkem Ježíše Krista a proto nástrojem v rukou božského Vykupitele, pokračuje v jeho vykupitelském díle v celé jeho universalitě a božské účinnosti, v tom díle, které přetvořilo svět. Kněz je „druhý Kristus“. „Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás,“ pravil Kristus.

Kněz jest apoštolem charity a lásky. „Církev Kristova, neomylná ochránkyně božského zjevení, svými kněžími rozděljuje poklady božských pravd, hlásajíc Toho, který je „pravým světlem, jež osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět,“ rozsévajíc símě, malé a pohrdané světem, ale které jako evangelické zrna hořčičné má v sobě moc zapustiti hluboké kořeny v duších upřímných a žiznivých po pravdě a učiniti je jako mohutné stromy odolnými ve všech velkých bouřích života.

Ve druhé části encykliky mluví Velekněz o ctnos-

tech katolického kněze, o vlastnostech nutných k vykonávání tak vznešeného poslání. Kněz má být svatým, má napodobovat toho, který se dává jako neposkvrněná oběť na oltáři. Jeho ctnosti mají převyšovat ctnosti ostatních lidí. „Velice vznešená je důstojnost kněžská, a slabosti, často trapné a bolestné, některých nehodných kněží nemohou zastínit záři takové výjimečné důstojnosti, jako nemohou zatlačit do pozadí zásluhy tolika kněží vynikajících ctnostmi, věděním, horlivostí, mučednictvím.“ Které ctnosti mají kráslit kněze? Je to na prvním místě zbožnost, čistota a s nimi spojená beznáročná služba. „Opustěn od falešných pout, které by ho mohly srážeti k zemi, pout rodinných, osobního zájmu, katolický kněz bude spíše připraven, aby byl rozpalen tím nebeským ohněm, který tryská ze Srdce Ježíšova a chce zapáliti celý svět, ohněm horlivosti... Jak může kněz rozjímati evangelium, styšeti vzdech dobrého Pastýře: Mám ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince, a které je třeba do něho přivést, jak může viděti pole bělající se již ke žni a necítiti a nehořeti touhou přivést tyto duše Dobrému Pastýři a neobětovati se Pánu žní jako nadšený dělník?“

K těmto ctnostem má přistoupit ještě vědění. Kněz musí znáti důkladně svatou vědu, neboť jak by ji mohl učiti věřící, kdyby ji sám neznal? Kněz musí být hluboce vzdělán, aby znal úctu věřících.

Dr. Walter Simon:

Návrh na samosprávu sudetských Němců.

Moje návrhy na samosprávu sudetských Němců jsou budovány na dvou předpokladech, které zde mohou jen naznačiti, ne však odůvodňovati. První předpoklad: *lidská přirozenost neřádá zhola jen pospolitý život, nýbrž také určité svazky lidí* podle zásady: tolik volnosti, kolik možno, tolik svázání, kolik nutno. Aby pouto vyhovovalo ve všech formách, bylo *dobrovolně* snášeno a nepociťováno jako nátlak, musí určité životní obory autonomně spolupůsobiti, a to: náboženství, věda, umění, stát, národnost, hospodářství. Jen jejich součinností může se vytvořiti harmonický svazek, „zdravý“ a „spravedlivý“ řád života společnosti. Plné lidství je si vědomo své odvislosti od těchto oborů života, jež nazývám „vespolností“ („Gemeinschaften“). Světový názor toho, kdo popírá tyto závislosti, je kusou slátaninou, její realizace utopií. Děje-li se o to přesto pokus (na příklad materialism), musí vésti k rozkladu života společnosti. Těchto šest vespolností (Gemeinschaften) jest a musí uyniti své kompetence býti autonomními. Podaří-li se některému z těchto šesti vespolností, na příklad politické moci, ovládnouti některé nebo všechny ostatní, to jest aby svou autonomii omezily, musí také řád společenského života trpěti, onemocněti, protože jen vespolnost sama o sobě může věděti, jak své síly ve službách celku nejlépe uplatní, a nenechá si v tom od jiné vespolnosti diktovati.

Že k zdravému řádu života společnosti musí všech šest vespolností autonomně spolupůsobiti, aniž by jedna směla svobodu druhé omezovati nebo utlačovati, je tedy prvním předpokladem. Z toho vyplývající autonomie vespolnostní (Gemeinschaftsautonomie) vrcholí v řízení státu vespolnostní radou těchto šesti oborů, při čemž k provedení jejich usnesení a k politickým úkolům (právní řády, tresty atd.) je tu vláda státu a ministerstva. K zamezení zneužití moci musejí býti členové této rady vespolnostní nezávislí na náhodných parlamentních nebo jiných většinách.

Druhý předpoklad: *všechn společenský život uvnitř vespolností (Gemeinschaften) i v celku má své určení* — říkáme tomu kulturní tvoření — je ve službách celku, to jest má každému jednotlivci ulehčiti vedení mravného života. Není tedy žádné vědy pro

Ve třetí části encykliky pojednává Pius XI. o výchově kněžstva. Naléhá, aby „budoucí kněží po jistém klasickém vzdělání byli zasvěceni do scholastické filosofie“ Výběr bohoslovců má býti co nejsvědomitější a výchova musí směřovati opravdu k vytvoření svatých kněží, jejichž vzory jsou svatý farář Vianney, sv. Josef Cottolengo a sv. Don Bosko. Velekněz s uznáním mluví o Katolické akci, jež má nemalé zásluhy o zvýšení počtu povolání kněžských v řadách mládeže. Raduje se z katolických, hluboce zbožných rodin, které nemohou míti větší štěstí, než když jejich dítě přistupuje k oltáři. „Ale první a nepřirozenější zahradou, ve které jaksi spontánně mají klíčiti květy svatyně, je vždycky rodina opravdově a hluboce křesťanská. Většina svatých biskupů a kněží, o jejichž chválách píše Církev, vděčí za své povolání, za prvé jeho probuzení příkladům a povzbuzováním otce plného víry a ctnostného, čistě a zbožně matky, duchu rodiny, ve které vládla láska k Bohu a bližnímu.“

Ke konci svého tisku obrací se papež jako otec ke všem kněžím milujícími slovy, k bohoslovcům, kteří mají pokračovati v nádherných tradicích svatého kněžství a oznamuje, že současně ustanovuje novou votivní mši svatou nejvyššího a věčného kněžství Ježíše Krista, kterážto mše sv. bude moci býti sloužena každý čtvrtek.

vědu, není l'art pour l'art, národnosti pro národnost, není státu, hospodářství samoučelného, jako Církev není samoučelem. Všechny slouží tvoření mravní osobnosti v každém jednotlivci, k jeho posvěcení. Tento úkol je nejvyšší, poslední, naproti němuž má všechna pospolitá činnost, ať je jak velká, nutná a nenahraditelná, jen pomocnou funkci, jest subsidiární, abychom mluvili slovy encykliky Quadragesimo anno: cum socialis quaevis opera vi naturae sua subsidium afferre membris corporis socialis debeat, numquam vero eadem destruere et absorbere (neboť každý společenský zásah svou mocí a svou přirozenou povahou má přinášeti posily údům sociálního těla, nikdy však jich nemá ničiti a strhovati na sebe jejich funkci). Jen součinnost všech šesti vespolností může nejlépe odpovídati této morální úloze všeho kulturního tvoření. Je-li na příklad přepínána jinak nutná úloha hospodářské vespolnosti, může se tak státi jen tím, že je podceňován úkol jiné vespolnosti, na příklad Církve. Následkem může býti sice rychlé rozmnožení hospodářských statků, ale nedostavuje se jejich sociálně spravedlivé rozdělení, protože snaze po zisku hospodářsky mocných chybí spojení s Církví (ostatně možná také zákonodárcům), které by stanovilo sociální závazky vlastnictví, že jmění, přesahující stavu úměrnou životní míru, jest chápáno jako přebytek, který patří chudým. Jakmile tedy některá vespolná činnost je podhodnocena, vyrůstá jiná nebo více jich v přehánění a přemoc. Nejsou-li vespolnosti pro všechny údy kulturního celku, nýbrž pouze ve službách několika skupin nebo vrstev, nebude mocí kultura býti lidovou kulturou, nýbrž jen kulturou špiček, která od počátku v sobě nese zárodek smrti.

Oba předpoklady souvisí tedy vnitřně a nuceně vedou k třetímu: *vyplývá-li nutnost všech šesti vespolností z přirozenosti, vede-li jediné autonomní součinnost všech k plnému lidství a národní kultuře, musí moudré vedení státu ve službě celku, tedy mravního vedení života všech jednotlivců, dáti každému „spravedlivý“ to jest jeho způsobu a schopnostem odpovídající podíl na této autonomní spolupráci.* Platí to především se zřetelem k menšinám. Kulturní tvoření buduje na společném jazyku, společné příslušnosti

k národu, je tedy v podstatě národní. Národní menšina může svou službu celku — v našem případě tedy především mravnímu vedení života sudetských Němců — jen tehdy nejlépe splnit, má-li odpovídající podíl na autonomii všech šesti vespolečností. Protože Československo nemá ústavu na základě vespolečnostní, je nutno požadavky přizpůsobit dané ústavě, což je snadno možné, protože je také demokratická.

Samospráva sudetských Němců proto vyžaduje:

1. **Zjištění a vedení v evidenci všech sudetských Němců založením národního katastru.** Národnost zavazuje. Každý sudetský Němec má jako takový přispět k sudetoněmeckému kulturnímu tvoření.

2. **Metodické stanovení sudetoněmeckého „prostoru“.** Toto stanovení je proto důležité, protože autonomie mnohých vespolečností (politické, hospodářské) není osobní, nýbrž teritoriální povahy. Stanovení musilo by být pouze **metodické**, ne strohé, tedy udána jen metoda, podle níž by na příklad byl stanoven sudetoněmecký prostor po každém sčítání lidu.

3. **Uznání sudetských Němců státem jako veřejnoprávné korporace,** která by byla reprezentována „*Sudetendeutsche Gemeinschaftsrat*“. Tato vespolečná rada bude slučovat státem přiznané autonomní podíly na autonomii a jako zástupce sudetského německví uplatňovat, po případě řídit v národě sudetských Němců autonomii v míře přiznané státem.

Politická autonomie samozřejmě není míněna jako stát ve státě, nýbrž pomysli se na již existující — nyní ovšem ve prospěch byrokracie těžce okleštěnou — teritoriální samosprávu v obcích, okresích a zemi. K tomu přistupuje ještě požadavek **uznání Svazu německých samosprávných korporací jako samosprávné komory a tím jako veřejnoprávní korporace, dále rozdělení zemských úřadů na národní sekce v určitých věcech,** jako na příklad při rozdělování subvencí, budování silnic a pod. Suverenní vrchnostenská správa jako taková (vláda, ministerstva, parlament) zůstala by nedotčena, protože v každém státě může a musí být jen jedna státní moc.

Všechny ostatní otázky jsou podružné, po případě z daných základů lze je snadno odvodit. Tak by na příklad požadavky **hospodářské autonomie** zněly:

1. **Nové rozdělení obvodů obchodních a živnostenských komor,** při čemž by bylo dbáno vedle hospodářské ucelenosti také poměrů osídlení podle národností.

2. **Rozšíření nucené organisace, jako ji má obchod a živnost, na zemědělství** (nucená okresní společenstva) **a na podnikatele** (kteří jsou dosud organisováni v dobrovolných svazech).

3. **Zřízení místních (podle okresů pak sdružených) hospodářských rad a vytvoření národních sekcí sociálně-politických ústředních úřadů.**

4. **Sdružení vrcholných skupin průmyslových, živnostenských a zemědělských zástupců hospodářských a obchodních organisací, zemských kulturních rad, obchodních a živnostenských komor a okresních hospodářských rad v autonomní korporaci „Sudetendeutsche Wirtschaftsrat“.**

Nebo národně-politické požadavky:

1. **Uznání sudetoněmeckého Volksratu jako veřejnoprávní korporace.**

2. **Jmenování německého ministra krajana bez portefeuille v každé vládě.**

Moje návrhy chtějí podati uzavřený program, který je vybudován na dokazatelných předpokladech bez škody pro stát, který je také na širším státě a na širší vlasti, možno uskutečnit. Státní autorita nebyla by tím zúžena, naopak. Získala by uvnitř i navenek.

Poznámka redakce: Přinášíme článek dra Waltra Simona, mladého německého katolického sociologa, vedoucího ústavu pro volbu povolání, a přednosty německého psychotechnického ústavu u nás. V r. 1933 vyšla jeho kniha „Die sudetendeutsche Selbstverwaltung“, str. 168, mnoho tabel a mapka, cena asi 20 Kč, v katolickém nakladatelství Ad. Czerny, Praha I., Masná 7. V ní široce rozvedl svůj návrh na uspořádání samosprávy pro naše Němce. Netlumochi tedy názor nějaké velké skupiny, tím méně nějakého politického hnutí. Jeho názory jsou opřeny o účtyhodné množství odborných, zvláště statistických studií. Zmíněná kniha našla v odborných kruzích českých i německých pozornost. „Zivot“ má posláním ukazovat opravdu život a proto v době, kdy je tříst názorů na proudy v dnešní německé menšině u nás a namnoze se ukazují odstředivé snahy i státu nebezpečné, je na místě ukázat také na názory, které vycházejí z věrnosti k půdě a pocitu věrnosti ke státu, ve kterém se cítí doma. Kdyby jiného důvodu nebylo, stojí sociologický ráz knihy za prostudování. Překlad stati měl své obtíže, protože mnohoznačná slova moderní sociologie, na př. Gemeinschaft, nemají v češtině ustálených výrazů, aby vystihla originál. Zachována je tedy přesnost dosažitelná. Redakce by uvítala diskusi o námětech návrhu dra Simona. Proto také nepřipojuje vlastního komentáře.

A. Novák:

Politici hráči.

Presidentská politika strany ministerského předsedy byla zřejmě hrou va banque a nedovedli bychom si ji vysvětlit, kdybychom nevzáli v úvahu, že dr. Milan Hodža teprve krátký čas je ministerským předsedou a posl. Beran předsedou strany.

Nechtěli hned na začátku své v lůně strany boj s radikály, kteří jim vlastně pomohli k vysokým a zodpovědným funkcím.

Radikálové v republikánské straně svou hru prohráli. To jest jediné plus pro stranu z presidentské volby.

Jak kalkulovali hráči Vraný—Stoupal?

Abdikace presidentova zdála se jim psychologickým okamžikem v boji o moc. Chtěli prosadit ještě řadu předloh, těžce snesitelných pro ostatní politické strany. Sociální předlohy byly stále odsunovány a nedalo se čekat, že by ostatní strany koaliční i příští rok chtěly dělat jen předlohy zemědělské.

Už změna na křeslech ministerského předsedy a ministerstva zemědělství byla dělána diktátem. Tohoto způsobu mělo být používáno i nadále. Proto úmysl presidentův, resignovat, nebyl straně republikánské vítán. Vědělo se, že president přeje si za nástupce ministra Beneše a republikáni se báli, že nový president bude více než churavý Masaryk zasahovat do politických událostí. Že na novém presidentu nevynutí rozpuštění sněmovny a pod.

Do hráčské party patří ještě Jiří Stříbrný, nyní vlivný politik sjednocených. Tam byla resignace presidentova uvítána jako dlouho čekaná příležitost k vypořádání s masarykovským režimem, socialisty a Židy. Odtud vyšel popud k postavení protikandidáta Benešova. Byli získáni i živnostníci, počítalo se s luďáky i s lidovci. S těmi v důsledku zpráv, že mezi českým a moravským křídlem není jednoty. Mnohé snad mátl způsob psaní „Lidových listů“, které nedovedly vždy držeti pevnou linii v zásadních věcech. Strana lidová hazardní hráče šeredně zklamala. O tom však není třeba psát.

Hráči pokračovali přes toto zklamání. Rozdělili si úlohy. A hráli jako ve ferblu. Ač v ruce neměli trumfy, ale jen kartu špatnou, přísazovali a budili v tisku dojem, že to mají v kartách tak dobré, že určitě vyhraji. V zápalu boje nevšimli si, že se strana ministerského předsedy, zodpovědná za hladké provedení voleb, spolčuje s divokými sjednocenými a neohlíží se na to, jak bude po volbě. Zda bude možno za tohoto ostrého boje dvou bloků udržet koalici a vůbec sestavit vládu.

I v tom byl odvážný hazard. Ministr Hodža byl jednou tvůrcem občanského bloku, proč by ho nemohl stvořit po druhé? Loyálně konstatujeme, že dr. Hodža se v tomto směru neexponoval a snažil se

Význam událostí v Řecku.

Rozebírat nyní letní události v Řecku je poněkud opožděné, ale zhora zbytečným to není. Neboť nedá se čekat, že by tam zmizely nadobro síly, které tam byly prozatím potlačeny. A to si snad málokdo uvědomuje, že ony síly strojily na evropském jihovýchodě válku. Jen sporé zmínky proskočily v novinách o nedávných příbězích na Balkáně. Bylo to vystoupení venizelovců v athénské sněmovně proti balkánskému paktu, zejména proti všestrannému vojenskému spolků s Jugoslavií, dále za venizelovského povstání stahování bulharského vojska k řeckým hranicím a stahování tureckého vojska k hranicím bulharským. Chápalo se, že počínání Turků je míněno jako protitah vůči bulharské akci, ale nevysvětlilo se, jaký zájem mají Bulhaři na sporu stran v Řecku. Vůbec zprávy z tohoto koutu Evropy postrádaly komentářů. Tato nevšimavost byla dost nemoudrá, protože od druhé poloviny minulého století jsou evropské války zažehovány odtamtud. Chci říci, že vývoj v Řecku má ještě jiný význam než ten, stojí-li v čele státu prezident Venizelos nebo král Jiří.

Když se na jaře nejprve všeobecně mluvilo o tvoření balkánského svazu, nebudilo to valné pozornosti. Jako Malá dohoda je sdružením států na ochranu před Maďarskem, tak též na Balkáně trvá už přes dvacet let dohoda, jejímž úkolem je držet v šachu Bulharsko. Je to skupina někdejších vítězů nad ním, totiž Rumunska, Jugoslaviie a Řecka. Jestliže tedy tyto státy hodlaly vstoupit ve svaz, pak to nemuselo znamenat nic víc, než utužení a prohloubení dřívějších úmluv.

Když se sdělilo, že do svazu míní vstoupit též Turecko, nebylo to ihned srozumitelným. Od Bulharska se Turecko nemůže pokládat za ohrožené, protože má rozsah jako dvě Francie a 16 milionů lidí, kdežto Bulharsko je veliké jako dvojice Čechy a obyvatelstva má necelých 6 milionů. Na výboje v Evropě Turci nyní vůbec nepomýšlejí. Už sultáni se smířovali se ztrátou evropských držav, a to ještě dříve, než o ně přišli. Výbojné plány hodlají Turci uskutečňovat v Asii. Podle potřeby budou tak činit pod heslem panturanismu nebo panislamismu. Panturanismus by se hodil při válce s Persií a Ruskem. V obou těchto státech blíže Kaspického jezera žijí v souvislé oblasti Tataři, a ti jsou jazykově velmi příbuzní Turkům. Panislamismus by byl zase vhodným při agitaci mezi Araby v Syrii a v Iraku a dal by se použít ve sporu s Francií a Anglií.

O výbojných úmyslech Bulharska vůči Turecku není nic známo. Naopak. Spojenecké city k Turkům, vzniklé za světové války, držely se v Bulharsku i po ní. Když před dobrými deseti lety porazil Mustafa

usměrniti politiku strany ve smyslu přání presidentova.

Politicky byli republikáni oslabeni. Řekli si o jednu zkoušku a nedopadla pro ně dobře. Na tom nic změnit ani úřední komuniké o sezení agrárních klubů, kde usneseno na návrh senátora Vraného (sic!), že předseda strany poslanec Beran, jemuž vzdány díky, provedl zkoušku státníkovu znamenitě. To vypadá spíše jako výsměch, než uznání.

Vraný psal posměšně o černo-rudé „koalici“. Nebyla dělána, nebyla utvořena, ale po prvé zasáhli čeští a slovenští katolíci svorně a plány diktátorské skupiny se rozletěly. Bude to stát republikánskou stranu hodně námahy, než se na vše zapomene a než v koalici zavládne bývalá harmonie.

Jednou pro vždy, jak se zdá, je znemožněna u nás možnost diktatury jedné strany.

O to šlo při volbě presidentově.

Kemal Řeky v anatolské válce, pozdravili Bulhaři tento úspěch jásotem a uvítali návrat Turků do Cařihradu a Drinopole. Po světové válce bylo Bulharsko obklopeno nepřáteli se všech stran a obávalo se dokonce o své bytí. Nyní obklíčení přestalo a bylo o koho se opřít. Výsledek anatolské války znamenal též zničení mírové smlouvy sévreské a v Bulharsku vzniklo hnutí, aby s tureckou pomocí byla zvrácena i mírová smlouva neuilská, jež mu vadila. Jugoslaviie byla aspoň znepokojena a na hnutí v Bulharsku odpověděla mobilisací. Řecko se hledělo zajistit tím, že usilovalo o vstup do Malé dohody.

Balkánský svaz, umlouvaný letos na jaře, se tvořil bez Bulharska. Ono bylo sice též zváno, spíše však ze zdvořilosti. Z formy pozvání bylo patrné, že se jeho přistoupení neočekává. Bylo v tom hodně přehlížení, které naznačovalo, že proti němu se svaz netvoří.

Oč jde, naznačily události v řeckém parlamentě. Je v paměti, jak venizelovská opozice protestovala prudce proti tomu, aby sjednáváná smlouva zavazovala Řecko pomáhat Jugoslaviie v případě italského útoku na ni. Toto náhlé italofilství bylo silně podezřelé, neboť není zrovna v řeckém zájmu připouštět, aby se Itálie šířila na Balkán. Z její pohromy by mělo Řecko dokonce zisk, neboť by mohlo zabrat jižní Albanii. O to se pokusilo dvakrát, jednou za balkánské války, po druhé po válce světové. Itálie to po každé zmařila a na druhý pokus odpověděl Mussolini dočasným zábořem ostrova Korfu. Pacifismu nelze též připisovat vystoupení řecké opozice proti paktu, neboť něco podobného u Venizela neexistuje. Od počátku svého politického vlivu byl duší všech válečných podniků Řecka a všechny vojny se daly na jeho popud. Dobře se cítilo, že Venizelovi jde o zmaření balkánského paktu. Pozoruhodné bylo též vyvinuté úsilí, které se stupňovalo až v povstání. Nelze přehlédnouti, že k občanské válce v Řecku došlo v souvislosti se sněmovní debatou.

Když Bulharsko za povstání stahovalo vojska k řeckým hranicím, nebylo lze z toho usuzovat, že hodlá revoluce využít k záboru řeckých krajin. Státy balkánské dohody nedají na sebe v této věci dopustit a útok na jednoho z nich by znamenal vystoupení všech proti Bulharsku. A tolik jsou Bulhaři dnes po trpkých zkušenostech poučení, že nepřeceňují více svého bohatýrství. Tak bulharská akce nemohla znamenat nic jiného, nežli úmysl podporovat některou z řeckých stran. Kterou, to řeklo soustředování Turků v Evropě. Že toto soustředování bylo namířeno proti Bulharsku, plyne odtud, že si Bulhaři na ně stěžovali až v Ženevě. Poněvadž vlády turecká a řecká umlouvaly právě balkánský pakt, je patrné, že Turci to museli činit na podporu řecké vládní strany a Bulhaři tedy chtěli pomáhat vzbouřeným venizelovcům. K nim ostatně také poražení povstalci prchali, do Turecka nikoliv.

A tu jsme u nové záhady. Na nikoho nevzpomínají Bulhaři tak smutně, jako na Bratiana, Pašice a Venizela. Tento byl u všech podniků, ze kterých měli Bulhaři škodu. Za světové války král Konstantin odevzdal Bulharům řecké území až po řeku Strumu. Venizelos však ho přinutil, aby se vzdal trůnu, vyhlásil válku a způsobil, že Bulharsko je dnes odříznuto od Egejského moře. Jestli mu Bulhaři letos přesto chtěli pomáhat, pak zajisté že ne ze sympatií, nýbrž jediné pro svůj prospěch. A aby přemohli odpor k němu, musela vyhlédnutá odměna stát za to. Tou odměnou nemohl být volný přístup a svobodné přístavní pásmo v Dedeagači, neboť takový ústupek může dát Bulharům jakákoliv řecká vláda. Jsou státy, které podobné výhody poskytují ochotně, ježto samy mají

Pravdě nezáleží na formě.

Nic nesmí se pokládati za pravdivé jen proto, že je to výmluvně předneseno, ani za nepravdivé, protože je to předneseno těžkopádně: a naopak ani za pravdivé, protože to bylo předneseno neuměle, ani za nepravdivé, protože to bylo předneseno řečí oslňující. S moudrostí a pošetilostí se má věc jako s pokrmu užitečnými a škodlivými, jež mohou býti podávány v nádobách vzácných i prostých, jako ony ve slovech ozdobných a neumělých.

Svatý Augustin, Vyznání 5., VI.

z nich prospěch. Odměnou tou nemohl býti ani prostý odstup řeckého území, ježto k tomu za takových okolností nesvolí žádná vláda, nejméně pak Venizelos. Ziskem mohl býti jedině zábor cizího území, při němž měl býti Venizelos nápomocen. Zábor jest arci uskutečnitelný jen válkou, a té se Bulharsko nemůže odvážit ani ve spolku s Řeckem. K válce bylo by jim potřebí ještě třetího, a jak ze souvislosti vyplývá, tím třetím měla býti Itálie. Tam rovněž venizelovci přechali po prohraném povstání.

A toliko strach z Itálie to byl, který pudil Turky do balkánského svazu, neboť jiné důvody pro ně neexistují.

Zájem na Turecku Itálie má. Mírová smlouva sévreská jí dávala jihozápadní část Malé Asie. Anatolská válka tento záměr zmařila, ale Mussolini se myšlenky chopil znova. Když nedlouho po pochodu na Řím ohlásil válečný program, pokládalo se obecně za oběť Turecka.

Na účet Turecka mělo se nyní rozšířiti též venizelovské Řecko, aby nabylo nazpět toho, oč je připravil Kemal. Expanse na východ je právě programem Venizelovým. Jí mělo sloužit i válečné loďstvo, o jehož vybudování se Venizelos přičinil a které má dodnes převahu nad námořními silami tureckými. Konečným cílem expanse je pak uskutečnění tak zvané veliké ideje, to jest obnovení byzantské říše s Cařihradem jako hlavním městem.

Ziskem Bulharska měla býti zajisté jihoslovanská Makedonie. Na ni si činí Bulhaři nároky historické i národnostní. K Bulharsku Makedonie náležela od prvopočátku jeho dějin. Teprve car Štěpán Dušan ji dobyl pro Srbsko, nikoliv však na dlouho, neboť po padesáti letech byla už zabrána Turky. V minulém století ji Srbové dlouho nepokládali za svou oblast. Kosovo pole a hřebeny Šar planiny bylo všechno, co v těchto končinách pohledávali. Šířit se hodlali na západ, do Bosny. Změna v srbských plánech nastala, když roku 1879 zabralo Bosnu Rakousko-Uhersko. Malým státem zůstat Srbsko nechtělo a směr expanse byl pak jen jediný, totiž právě do Makedonie. Touha po ní zesílila, když za balkánské války nedovolilo Rakousko-Uhersko, aby si Srbové zabrali údolí Drimu a s ním cestu k jaderskému přístavu Lješi. Pak už jim zbývala jediná možnost, jak se dostat k moři, totiž údolí makedonského Vardaru.

Jest známo, že Itálie má vůči Jugoslavii výbojné úmysly. V jakém rozsahu, to povídá zřetelněji nežli všechny ostatní projevy oficiální Atlas di Touring Club Italiano. Se vzácnou důkladností jsou v něm vedeny národnostní hranice mezi Chorvaty a Srby, práce to, které se dotud nikdo nepodjal pro její problematičnost. V tom atlase jsou dokonce obyvatelé bývalé Černé Hory mapováni jako zvláštní národnost, ačkoliv všechny svět je pokládá za Srby a oni sebe sami rovněž. Naznačuje se tím zajisté, že Itálie míní obnovit Černou Horu, a to arci jako italský vasalský stát.

Stanovisko Rumunska k těmto plánům je dáno jeho přistoupením k balkánskému svazu. Svými sympatiemi se sice kloní Rumuni k románským národům. Rádi zdůrazňují, jak jejich řeč je blízká italštině a

J. K.:

Paul Bourget zemřel.

Ve vysokém věku rozloučil se se světem jeden z nejvýznačnějších spisovatelů francouzských, slavný autor „Essayí ze současné psychologie“ a četných románů, P. Bourget. Vyrůstal v době, kterou charakterisoval výstižně slovy: „Kolísavost vůle, sofistický kompromis svědomí, diletantism vždy napolo odpoutaný a vždy lhostejný, všechny ty slabosti, jež působí, že ještě více závidíme těm, kteří také prošli kruhem mnohých ideí, a kteří neztratili starých někdejších ctností: plné energie charakteru, nezdolné přisnosti u vnitřní disciplíně, vážného pojetí reality.“ Byla to doba pozitivismu a scientismu, kdy se věřilo s Berthelotem, že svět je dnes již bez tajemství, a kdy věda měla nahraditi náboženství. Bourget, nadšený vyznavač scientismu Tainova a Renanova, nevěřil v Boha, ale nebyl tím nikterak šťasten. Ve svých dvou románech, které jsou do jisté míry autobiografií, v „Mensonges“ a „Le Disciple“, vykreslil dvě postavy, René Vincyo a Roberta Greslona, představující generaci let osmdesátých, ke které náležel i on. Je to generace pesimismu, chybí jí naděje, vyznačuje se neschopností volit a milovat, pochybovačností, duchem analýsy, jednostranným intelektualismem, nemá národního cítění, jest výstředně egoistická. Vincy se potácí s místa na místo, trpí a je vnitřně rozpoltěn a v zoufalství vidí jedině východisko v sebevraždě. Greslon, ztrativ víru, upadal mravně stále hlouběji. Užíval, ale rozkoš mu nedávala uspokojení a trvalou radost. Věda, čistá věda, k níž se vrhl po vzoru svého učitele A. Sixta (Tainea), doufaje, že utiší jeho vnitřní neklid a zaplaší bolestný smutek, mu nedala touženého klidu, jak svědčí deník, který si psal.

Těmito bolestmi trpěl i Bourget a hledal lék. Nevěřil, ale hledal víru. Nevěřil a bylo mu smutno. Ve svých básních toužil a plakal po víře svých dětských let: „Assis au coin du feu, malade et seul, j'ai songé tout à l'heure à cet hiver, ou je croyais en Dieu, et je

cítí románskou vzájemnost. Politika je ale staví do fronty protibulharských států. Jde jim o Dobrudžu. Vidí, že Dobrudža náleží zeměpisně k Bulharsku a jemu též v předturecké době patřila i politicky. Rumunskou není ani národnostně, jsouc obydlena Tatarsy a Bulhary. Se zřetelem na Dobrudžu Rumunsko už před balkánskou válkou roku 1912 prohlásilo, že nemůže dopustit, aby Bulharsko vzrostlo na přední balkánskou mocnost.

Všechny uvedené indicie ukazují, že v případě Venizelova vítězství byla by propukla na jihovýchodě válka. Byl by vznikl spolek Itálie, Albanie, Řecka a Bulharska proti balkánskému svazu Jugoslaviie, Rumunska a Turecka. Italský blok byl by čítal 55 mil. lidí, balkánský svaz 47 mil. lidí. Převaha by byla zřejmě na straně italského bloku, který je bohatší a ovládá i moře. Takovou příležitost by sotva propáslo Maďarsko, neboť by se mu tak naskytla možnost, aby si utrhlo něco z Jugoslaviie a Rumunska. V případě maďarského útoku na tyto státy bychom však podle spojeneckých smluv museli vyrazit i my. Z toho všeho je patrné, co všechno záviselo na výsledku občanské války v Řecku, a rovněž i to, jak mír v Evropě visí jen na niti.

Pozoruhodné je též, že Mussolini se dal do habešského podniku až po porážce venizelovců. Teprve nato začalo se s italskými transporty do Afriky.

Nyní se dá předpokládat, že nějaký čas bude na Balkáně zachován mír, a to i v tom případě, skončí-li habešský podnik pro Itálii úspěšně. Vyčerpává i vítězná válka a Mussolini bude muset několik let dávat do pořádku italské finance, nežli nabude sil k nové akci.

Dopis mladé ženě.¹

Locarno, Švýcarsko, dne 19. ledna 1920.

Milostivá paní,

toto bude stěží dopis — nic více, než starostlivá otázka po Vás. Váš dopis z 28. září se končil s náznaky tak mnohých nejistot a změn, že jsem byl nakloněn podkládat Vašemu prodlení veškeré možné těžkosti. — Bylo by dobře, kdybyste mne mohla poněkud uklidnit.

Co se týče mého mlčení, tedy jsem Vás prosil hned na počátku, abyste z něho nevyvozovala snad neúčasť nebo zapomenutí. Mám dlouhé doby ztrnulosti, kdy je mně mučidlem pero, jsem i jinak tak odvislý od změny a vlivu okolí, že nemohu trvat na žádné pravidelnosti. Mám-li jednou najít pravé a vhodné místo, po kterém se mi tak nevýslovně stýská, kde by mělo vliv vše to, co je příznivé mé práci a soustředění — pak budu jistě v tomto směru lepší, spolehlivější a odpovědnější. Pro nejbližší čas jsem tomu ještě hodně vzdálen. Osudné, mnohdy bezpředmětné nahodilosti, do kterých mne uvrhla válka, nejsou ještě dlouho u konce, jak se zdá, jsem ustavičně sur la branche, et c'est une branche plutôt sèche et très pen convenable, qui me sontient —² Když právě došel Váš poslední dopis, musel jsem již opustit svůj pobyt v Soglio, čímž povstalo proměnlivé hotelové pobývání, které je mi vždy tak nepoddajné pro veškeré dopisování, částečně proto, že i hotely, tak zvané nejlepší, neposkytují vhodného místa na psaní, nanejvýše pro cestující příruči, částečně proto, že tehdy po každé mne obklopuje tolik osobních a ústních vztahů, takže veškerá má vyjádření jdou touto stranou. Došlo k tomu, že jsem byl zaměstnán po pět týdnů jakýmsi tourné k vůli veřejnému předčítání, což mne vedlo od města k městu, poměry, které, jak si můžete pomyslet, jen zvýšily o několik stupňů přímou sdílnost. Vyprávím toto vše jen, nikoliv abych si do sebe u Vás stýskal, zapomeňte to tak rychle, jak možno — nýbrž jako malý pokus

¹ Dopis mladé ženě je vyňat z bohaté Rilkovy korespondence, která se stává důležitým článkem v poznání této bohaté básnické osobnosti. Stěží lze najít v německé literatuře druhé svědectví o vážnosti a hloubce života, jako podávají tyto dopisy, a jest jen podivné, že nebyla dosud více jim věnována pozornost. K. V.

² Na větvi, příliš suché a velmi málo pohodlné, která mne drží.

o omluvu. Jest mi přece uznati, že by byla vítána má řeč právě v těchto kolísavých dnech. Ale snad byly také tyto týdny tak plodné, tak plně rozhodnutí a jednání, že sotva mohl mít u nich dopis nějaký vliv. Kdepak jste našla místo se svým malým synem? Táhá se často, zvláště o vánocích vždy opět jsem o tom přemýšlel. Tehdy naposled jste psala o žákyňách, ale aniž jste naznačila, kterého druhu je Vaše vyučování. Mohla jste s ním na novém bydlíšti znovu začít s úspěchem? s radostí — pokud? Jak těžko Vám asi bylo opustit starý tichý dům, jsem dovedl tak dobře uznat, ježto na mne krutě doléhá, že jsem bez domova a bez vlasti. Jak zcela jiná byla by pro mne tato hrozivá léta válečná, kdybych je byl mohl ztrávit pod ochranou trvalých a příjemných věcí.

„Otázky“ Vašeho velikého dopisu — inu, drahá milostivá paní, odkud máme u tohoto začít? Vždyť je to opět stále „celek“, o který tu jde, ale tento celek, i když jej vnitřně mnohdy shrneme v rozmachu štěstí nebo čistší vůle, bývá ve skutečnosti rozrušován všemi těmito omyly, chybami, nedostatečností, zlovůli člověka k člověku, bezradností a strastí — ba skoro vším, co nás denně potkává.

Je to děsící myšlenka, že chvíle lásky, již považujeme za tak plně a hluboce vlastní a zvláštní pro nás, mohla by být určena nad jednotlivcem, tak zcela od budoucnosti (od příštích dětí), a na druhé straně od minulosti — ale i pak zůstává ji vždy ještě její nepopsatelná hloubka úniku do sebe sama. Což je mi nasnadě věřit. Shoduje se toto také se zkušeností, jak velice se čini neodvislým od trvání a průběhu celé nezměřitelné bytí každého našeho nejvnitřnějšího vytržení, stojí skutečně kolmo na směrech života, jak na nich kolmo stojí smrt, s níž mají více společného, než se všemi cíli a pohyby naší vitality. Jen ve smrti (neplatí-li nám smrt za odumřelost, nýbrž přikládáme-li ji všeobecně převyšující intenzitu —), jen ve smrti, domnívám se, stáváme se spravedliví k lásce. Ale i zde všude jsou nám v cestě obvyklá pojetí této velikosti. Naše tradice nejsou více vůdci, jsou vyschlými větvemi, které už nejsou živeny ze síly kořenů. A připočteme-li k tomu roztržitost, nepovolenost a netrpělivost mužů a že žena jen ve vzácných okolnostech štěstí se hluboce obětuje, a že vedle tak rozpolcených a ohromených stojí dítě, vždy již jako příští, je převyšující, a přece právě tak bezradné — ano, pak rozumně přiznáme, že jest nám velice těžko.

Dovolte, ať se vše co nepřátelštěji mezi námi rozvíjí od začátku až do konce.

pleure — Sedě u krbu, nemocen a sám, myslil jsem na chvíle té zimy, kdy jsem věřil v Boha a pláču.“ Kde naléztí vysvobození? Vincy se nezastřelil, jen se postřelil. Přišel k němu na návštěvu jeho přítel a setkal se s knězem, který za rozmluvy ukázal na kříž a pravil při tom: „Nikdo nemluví více o utrpení a vášních a nikde jinde nenaleznete léku.“ V „Žáku“ je to řečeno ještě výstižněji. Toto přesvědčení bylo východiskem Bourgeta k Bohu. Věděl, že materialistický mechanism vede k pesimismu a amorálnosti, a to je vážné nebezpečí jak pro jednotlivce, tak pro celou společnost. Umělec, který rozsévá slovo, jest odpověden za to slovo, za myšlenku, kterou čtou čtenáři. Nad Greslonovou mrtvolou stojí A. Sixte a táže se zoufale: „Jsem vinen jeho zločinem a jeho smrtí?“ Místo odpovědi, a je to vlastně nejjasnější odpověď, se mu derou do očí slzy a rty šeptají Otče náš.

Problém odpovědnosti je Bourgetovi nejen problémem náboženským, nýbrž i sociálním. Ani umělec nežije ve světě sám, nýbrž ve společnosti s ostatními. Člověk má duši, „skutečnost, o které nemůžeš pochybovat, neboť ji máš“, a k té skutečnosti je nutno přihlížet v celém konání. V „Kosmopolis“ a „Étapé“ tvoří tato myšlenka duši románů. Bourget

nehledal nadarmo a r. 1902 oznamoval autor „Rozvodu“ svou konversi. Celé jeho dílo, a je to od té doby nějakých 60 svazků, románů, studií, dramát, je prosyceno hlubokou věrou a je nesené duchem velké odpovědnosti. Bourget hlásá jim návrat k tradici, návrat ke starým ctnostem, které vyrostly na stromě hluboké a opravdové víry. Ty staré ctnosti zbožné Francie našly v tomto velikém umělci a psychologu nadšeného obhájce, možno dokonce říci, že nejnadšenějšího. Bojuje proti rozvratu v rodinách i společnosti, ukazuje na smutné ovoce rozkladu víry v životě moderní Francie, vzněcuje lásku k vlasti, která vyrůstá jako čistý květ z lásky k Bohu. Takový román „Smysl smrti“, napsaný za světové války, zůstane vždycky dokladem opravdovosti a kladu Bourgetovy tvorby. Mnozí, pravda, nenalezli zalíbení v těchto kladných hodnotách jeho tvorby, raději by viděli inteligenci a analýsu jeho v hájení zla, ale ve skutečnosti Bourget těmito vlastnostmi přispěl velice mnoho k restauraci Francie v ohledu mravním i k povznesení lásky k vlasti, a to je něco, co šlechtí každého člověka a na prvním místě umělce. Proto jeho dílo zůstane vždycky slávou moderní Francie a Bourget její chloubou.

Úsvit nové doby: převrat XX. století ve znamení kříže.

Velké historické dění jest v proudu: snad to víme všichni, ale nejsme si toho jasně vědomi. Jen vytříbené oko filosofa — ne onoho filosofa, který jde za citem, za fantasií, za utopistickým fantomem, ale onoho, který bystrozrakem a železnou logikou dovede soudobé zjevy porovnávat, rozlišovat a vyzdvihovat a ze současného chaosu vyčistí hlavní tendenci — jen oko toho filosofa může vám povědět, kam naše století spěje.

My katolíci patříme k Církvi Kristově, která už dvě tisíciletí jest svědkyní lidského zápolení na všech polích, a která přežila nejen všechna království, nýbrž i všechny sebe pyšnější školy lidské inteligence a lidské vědy. Bohužel, přesto nás často v dnešní době ob- jímá úzkostlivost, malomyslnost, a třebaš známe nevyčerpatelné po- klady katolického myšlení, nemáme odvahy toto naše přesvědčení vyhlásit, ne ze strachu, ale pod tíží ničícího shonu moderního ži- vota, pod zkaleným zrakem urputného boje o denní chléb a pod de- primujícím tlakem lidské zkaženosti.

V takových okolnostech je těžko nabýti oné jistoty zraku, zvláště když vás obklopuje chaos dění a myšlení, chaos všech oborů. Tak aspoň právě v dnešní době přijde ke cti filosof, který silou svého charakteru, školeným rozumem a zdravou, nezkaženou intuicí je s to vám tento zamotaný kolotoč rozlústi a říci vám bez váhání, na které cestě se nacházíme, zůstáváje při tom nad všemi denními malichernostmi lidské bíd.

Z tohoto důvodu nová kniha Rud. I. Malého, jednoho z nejvý- znamnějších filosofů mladé generace v Československu: „**Kříž nad Evropou — Revoluce XX. století**“, přesahuje význam literární no- vinky, která obohacuje naši literaturu o nové, cenné dílo tím více, že nemáme ještě vůbec původního díla tohoto druhu, jakým se prá- vem může chlubit italská a francouzská literatura a v určitém smyslu i německá literatura, ať je to s kteréhokoli hlediska. Chtěl bych upozornit na příklad jen na knihu Henri Massis „La défense de l'Occident“ a pod. Jak uvidíme, kniha Malého předčí podobná díla v různém ohledu.

Hlavní význam knihy Malého spočívá právě v tom, že chce být více než příjemnou literární četbou, že chce být bezpečným uká- zatelem v dnešní kritické době té československé inteligence, která má ještě zájem pro morální hodnoty našeho pozemského ži- vota, chce být vůdcem v hledání pevné myšlenkové základny upro- střed moderního chaosu, který nastal selháním určitých různých systémů a — ismů, a hlavně, že chce poukázat na postavení a s tím spojené úkoly Československa ve stupňujícím vření nové Evropy, postavení a úkoly, které odpovídají jeho klíční poloze ve střední Evropě a musíme dodat i na evropském fóru katolicismu.

Kniha Rud. I. Malého předstihuje výše naznačená díla toho dru- hu z ciziny tím, že není jen skvělým výplodem toho, čemu se říká „esprit“, zvláště u francouzských děl — což často jest na závalu přesnosti filosofického myšlení — ale nejenom vám předkládá mis- trný rozbor klasického filosofického myšlení, které umí zjistiti po- doby a rozpory povrchní, a rozlišuje je od podob a rozporů pod- staty, ale hlavně v tom, že se rozlúští po evropském proudění s roz- hledny střední Evropy, tedy v srdci Evropy, odkud může lépe než ojinou poznati a posuzovati všechny politické a kulturní systémy současné doby.

Demokracie mechanická a kvalitativní.

Spisovatel líčí zklamání, když po světové válce místo nové po- hádkové éry vzkříšení lidstva všichni viděli padati jeden ideál po druhém, až závoj poválečných ilusí v lidský pokrok se brzy roz- hrál. Pro člověka této doby nenajde lepšího výrazu než sandwich, jelikož „základním rysem této doby jest všeobecná duchovní vlaž- nost, a strakatá duchovní míchanice, nestálost, povrchnost, necha- rakternost — a nikoliv jenom některý určitý projev těchto vlast- ností...“, čeho jí chybí v každém směru je opravdovost, jednota, pevný tvar a vnitřní podstata... V náboženství pan Sendvič vidí jen zvláštní zálibu a soukromou záležitost, a je-li zvlášť pokrokový, dá si sám k zvýšení své ušlechtilosti na svůj krajíc hezky vedle sebe kousek Luthera, Husa, Budhy, Konfucia, kousek Rousseaua, Voltairea, Kanta, pozitivismu a Kázání na hoře... anebo si prostě jenom krajíc tlustě namaže náboženstvím vůbec. Jenom nic příliš určitého a církevního v tom nesmí být... a zvláště ne nic kato- lického.“

„Tak Sendvič je všechno a není nic, z toho důvodu také naprosto nečiní zásadního rozdílu mezi bolševismem, fašismem a katolictvím, co by ho mohlo zničit, jsou oheň, víra, útok, plán — ne rybí salát.“

„Sendvič je demokrat. Je demokrat, protože v nic nevěří absolut- ně. Je demokrat — nikoliv, protože by mu demokracie znamenala svobodný boj o uplatnění kvalit, určitého přesvědčení, charakteru, víry, myšlenek, ale právě naopak: protože v demokracii pan Sen- divč toho všeho vůbec nemusí mít, protože v demokracii, k jeho obrazu stvořené, je lépe, když člověk nemá příliš pevného přesvěd- čení a charakteru. Sendvič hájí demokracii pro její kompromisní bezvětrí, v němž se dobře daří jeho soukromým kapustám.“

Zde nutno podati krátce pojem Malého o demokracii. Má na mysli demokracii kvalitativní v protikladu proti dosavadní demo- kracii mechanické, která se tak hodí panu Sendvičovi. Rud. I. Malý už roku 1924 se vyslovil otevřeně pro kvalitativní demokracii a narážel tehdy na jednotný odpor všech zastánců „demokracie“, a to

* Rud. I. Malý: „Kříž nad Evropou — Revoluce XX. století.“ (Doba-Sendvič, Demokracie, Bolševismus, Hitlerismus, Fašismus, Nová doba; nakl. A. Neubert, str. 253, Kč 28.—.)

demokracie mechanické, číselné, kvantitativní, která tehdy slavila své největší triumfy. Dnes už mluví o kvalitativní, autoritativní de- mokracii kde kdo, a sami jeho bývalí odpůrci. Právem se však spi- sovatel obává, že tentokrát byly jen vyměněny tituly, ale ne ob- sah. Oni myslí, že našli tuto „kvalitativní demokracii v demokracii Masarykově“ (Kozák, Beneš). Je otázka, zdali opuštěním mecha- nické demokracie, místo, aby se došlo k demokracii spravedlivější a kulturní, se nevrací snad k liberalismu a absolutismu.

Demokracie nemůže ve skutečnosti být „vládou lidu“, jestliže chce zůstat demokracií, nýbrž má být alespoň „**vládou pro lid**“, vládou pro blahobyt **všeho** lidu, a nejenom několika jedinců anebo některých tříd, tak zvaná **částečná demokracie**. Kvalitativní demo- kracie chce být **úplným blahobytem, a to kvalitativním**, a nejenom hmotným, nízkým, částečným anebo prostředním. Otázka je, jak taková demokratická vláda by mohla prosadit věci v zájmu hmot- ného i morálního blahobytu celého lidu, které nejsou příjemné ani populární? Jak vidět, zde se dotýká samého kořene demokracie. K tomu jest třeba vyšších zájmů a cílů; podkladem této kvalitativ- ní demokracie může být proto jenom pevný náboženský řád; ne- stačí, musí být **náboženský řád katolický**.

To jest jedinou zárukou, aby činnost funkcionářů, ani přání lidu se nevrhla do anarchie, do nespravedlnosti. **Kde však jako dosud vládné morální naturalismus, tam se vyznává a uplatňuje zákon džunglí.**

Demokratická myšlenka jest starou myšlenkou a zakládá se na mytu „**rovnosti**“, na zásadě rovnosti všech lidí. Tento falešný, ab- surdní mythus rovnosti „ačkoliv nejsme rovni“ vznikl tím, že **tento princip rovnosti „byl vzat z podstaty, která se naprosto liší od té, na kterou byl v XVIII. století naroubován. Princip rovnosti byl přejet od křesťanství a naroubován na osvícenský naturalismus“**. Tato víra v rovnosti všech lidí má reálný a moudrý smysl jenom v křesťanství. Křesťanská víra v rovnost všech lidí „před Bohem“ jest ovšem demokratická. Ale je to rovnost v **možnosti** a nikoliv v praktickém životě. Křesťanství ve skutečnosti vede k individualis- mu a nikoliv k automatické rovnosti. Křesťanská demokratičnost jest vnitřní a nikoli vnější.

Naturalismus na místo Boha dosadil přírodu a místo křesťanské rovnosti, spojené s individualismem — zavedl víru v obecnou ro- vnost všech lidí v naprostou závislost duše na vnějších podmínkách. **Dnešní mechanická demokracie, jak byla po světové válce u nás i jinde praktikována, tvoří s filosofickým naturalismem jeden a týž myšlenkový celek, jeden a týž světový názor, jenomže její hrubý tehdejší naturalismus zakrývá a zjemňuje. Naivní osvícenský natu- ralismus položil vědeckěji, místo božstva Přírody vyzývají nyní božstvo Humanity a vedle „autority“ Pokroku třeba se i znova za- se dovolávají „autority“ etických zásad křesťanských „evangelické- ho křesťanství“**.

Prakti nyníjší demokracie je nejenom abstraktní nivelisace všech lidských individualit, mechanická rovnost všech občanů při vol- bách, tedy jakýsi záluďný politický pantheismus, ale prakti nyníjší demokracie jest i divoká anarchie a zároveň diktatura politických stran, prakti je vláda politických sekretariátů a všeho druhu „sil- ných“ jedinců, kteří již po volbách dovedou udělat z abstraktní rovnosti **svou** konkrétní nerovnost. Prakti nyníjší demokracie je, že politické strany podřizují vyšší zájmy národní a kulturní svým mocenským zájmům a volební demagogii. Napsal-li T. G. Masaryk, že „theokracie jest vládou boha a ve skutečnosti kněží“, platí mno- hem spíše, že nyníjší demokracie je sice theoreticky vládou lidu a humanity, ale ve skutečnosti jen vládou politických machrů, klik a sekretariátů.

Praktický naturalismus moderní demokracie je příčinou celé naší dnešní krise, ať se to vezme s kteréhokoli hlediska. **Demokratické ideály nejsou samy špatné a falešné; špatné a falešné je pouze je- jich spojení s naturalismem**. Špatná a falešná je pouze filosofie, která demokratické ideály oddělila od jejich pravé podstaty, kterou je křesťanství, a která je naroubovala na naturalismus. Pravé de- demokratické ideály logicky nevyplyvají z naturalismu, nýbrž z křes- ťanství a proto musejí být s křesťanstvím zase spojeny, mají-li se státi praktickou skutečností.

Začátek nové doby v duchu katolicismu.

Mechanická demokracie se prosadila teprve po světové válce. Ne- znamená nikoliv začátek nové éry, nýbrž vyvrcholení staré doby, konec XIX. století, o čemž svědčí sama světová krise, a „krise“ samé demokracie ve všech státech. V prvním a druhém desetiletí se teprve uskutečnily ideály minulého století, a hlavně zásady so- cialismu, které však vedly ke krizi, k rychlému úpadku a rozkladu poválečných věr a nadějí a svědčí o tom, že tato doba nyní již ko- nečně opravdu dožrala a dokonává. Tento neslavný konec doby, která se pokládala za vrchol evropské kultury, neznamená však zároveň i konec **veškeré** evropské tvůrčí síly a tradiční evropské civilizace, nýbrž jen konec XIX. století.

Nová doba nenastala ihned po válce, jak se mylně předpokládalo, ale teprve v druhém desetiletí později, a první předzvěstí této nové doby je **porážka bolševiků u Varšavy roku 1920**, která zarazila ví- tězný pochod bolševismu, t. j. nejpřílišho uskutečnění socialismu, a současně přispěla k tomu, že příznivá atmosféra pro vysoký tlak socialismu v Evropě znenáhla začala opadávati. Druhou předzvěstí jest **vítězný pochod fašistů na Řím roku 1922**, který doplnil var- šavské ochromení socialismu svým rozkladným a zároveň výchov- ným vlivem na demokracii. Proti anarchii mechanické demokracie

fašismus zavedl povinnou národní kázeň a smysl pro národní čest i velikost, zavedl etickou závažnost v politice, regulované zřízení korporativní v životě hospodářském... a stal se záhy celé Evropě vzorným příkladem nového nacionalismu a nové demokracie. Probudiv tím i jiné národy, a vykonal to právě v pravý čas, kdy začal se znovu probouzet **imperialismus německý**, kterému — zní to paradoxně, ale je to pravda — šel na ruku hlavně Spengler svým zvěstováním zániku západu, zániku, který nevztahoval na Německo! Proto se Mussolini ocitá mezi předními obhájci latinské civilizace proti germanismu a Evropu, když na ni bojovně naráží hitlerismus, je již zvláštní zásluhou fašismu mezinárodně a i vnitropoliticky docela jiná, než jak si ji po válce představovali němečtí Spenglerové. (Jen mimochodem řečeno, Rud. I. Malý připisuje knize Spenglerově, která byla čtena v poválečném Německu s největším nadšením ve sta a sta tisících exemplářích, hlavní zásluhu o vítězství Hitlerovo!)

Konečně třetí příznak nové doby jest **náboženská renaissance**. Evropa deset let po válce nejen se náboženstvím definitivně nezabyla, jak nevěrci z prvních let po válce najisto očekávali, ale naopak — horlivě se k němu vrací. A jak všechny známky nasvědčují — bude to zvláště katolictví, které nové době dá nový náboženský ráz. Nová doba bude katolická, protože Evropa z těžkých krisí minulé doby vychází s novým smyslem pro pevný duchovní řád a pro mezinárodní obecnost mravních norem, pro tradiční hierarchii kulturních hodnot a pro klasické spojení idealismu s realismem, pro latinský primát. „A naade vším — veliká osobnost Pia XI. Rok 1922, kdy fašisté pochodovali na Řím, je datum pro novou dobu dvojnásob významné: tento rok se také začal slavný pontifikát Pia XI. a papež Pius XI. jest osobnost, která již sama sebou by stačila, aby se mohlo mluvit o nové době katolictví. Panující svatý Otec je dokonale nekompromisní strážce církevní orthodoxy, ale zároveň i srdečně přítel moderních věd, umění, techniky a moudrý sociolog i politik. A přísně vyhazuje ze života Církve právě tak planou pověrčivost a divadelnost jako theologický liberalismus a defeatismus. Vede Církev dokonaleým stylem nové doby, neboť nová doba bude zároveň moderní i klasická.“

V katolicismu vidí autor nejideálnější uskutečnění praktické demokracie, to jest kvalitativní demokracie. Před jeho vznikem zásada všelidské rovnosti a všelidského bratrství vůbec nebyla známa. Ihned z prvních křesťanských shromáždění však pán a otrok již vycházejí zcela závazně i samozřejmě jako rodni bratři. Ani katolické kněžstvo nemá nic společného s bývalými kastami. Kněžský úřad u katolíků je mnohem spíše dobrovolná oběť, kázeň, služba, nežli nadpráva a výsada. Jedinou „výsadou“ kněžské „kasty“ je: možnost a nutnost soustřediti všechny síly k náboženskému ideálu a obětovat z osobního života pokud možno všechny běžné radosti a potřeby, které by mohly kněze oslabovat, zdržovat a rozptylovati při jeho těžké a krásné službě. Demokratická ovšem vždy byla také katolická činnost charitativní. Miluje i nepřátele své! Autor líčí význam misí, dovolává se celé řady světců, kněží, biskupů i prostých katolíků a vyvolává: „Hleďte dnes mezi vášnivými socialisty a demokraty někoho, kdo by po celý život prokazoval milosrdenství galejním otrokům a periferijním chudším i nalezenčům... anebo kdo by svým synům místo osobního a třídního sobectví a záští naopak vštepoval příkaz užívati svého jmění jen k dobrým skutkům a ve prospěch chudých, vdov, sirotků a nemocných.“ Stačí přehlédnouti celý tento vývoj od jáhnů až k posledním sociálním encyklikám, které jsou základním vodítkem sociálního působení katolické Církve, t. j. demokratickou snahou umožniti každému člověku, aby žil a trpěl způsobem, který je důstojný člověka, syna Božího. Mezinárodně katolická demokratičnost pak je vyjádřena již obsahem pojmu: **křesťanská katolicita**. V dějinách katolictví neřídka se vyskytují i případy, které nám připomínají dokonce přímo — nynější plány a debaty ženevské! Na ženevský pacifismus, na Společnost národů a panevropské snahy poválečný demokratismus byl obzvláště hrdý. Nuže — prvním v tomto smyslu uvědomnělým Evropanem byl papež! Papež Julius II. v XVI. století, papež Innocenc II. ve XII. století, tuhé boje papežů s Hohenstaufy ve XII. a XIII. století. Nejvýraznější však speciální katolická demokratičnost se projevuje všude tam, kde jde o hájení dobrého mravního řádu, náboženských principů a duchovní svobody proti tyranii moci světské. A konečně středověký boj papežů o investituru, který byl dokonalý projev tradiční katolické demokratičnosti, demokratičnosti v nejlepší slova smyslu, neboť tu Církvi šlo o duchovní svobodu a primát. Autor pak probírá skvěle postoj protestantismu k mechanické demokracii a boj protireformace, který byl bojem o emancipaci víry od stranických zájmů politických a o duchovní svrchovanost, zatím co právě reformace svazek víry s politikou nedůstojně utužila a světským vládařům vlastně i vyhrála boj o investituru a o politickou nadvládu nad věcmi duchovními. Protestantismus opravdu právem je řaděn do vývojové linie k moderní demokracii mechanické, která se podstatně liší od demokratičnosti katolické, zvláště despotické, „cuius regio, eius religio“, který v jiných obměnách platí i v moderní mechanické demokracii.

Po podrobném rozboru katolické „parlamentnosti“ a katolického monarchismu, zvláště neomylnosti papežovy dojde k pojmu demokracie kvalitativní, k porovnání demokratického ideálu s dnešním jeho uskutečněním, docházejí, jak už řečeno, k závěru, že nutným předpokladem pro demokracii jest náboženský, a to katolický řád. Proto není kvalitativní demokracií ani demokracie Masarykova. Autor vidí různé ústupky mechanické demokracie, které však nejsou proto ještě kvalitativní demokracií, nýbrž jen demoliberalismem. **Základní světový názor v demokracii — a zvláště v demokracii! — naprosto není otázku vedlejší, ale naopak rozhodující. Pro osud každé demokracie jest na prvním místě rozhodující — vládnoucí světový ná-**

zor a kvalita vedoucích osob, kvalita národní inteligence a národních mravů. Proto dobrá, totiž kvalitativní demokracie nemůže být bez náboženství. Být dokonalým katolíkem znamená být dobrým demokratem.

Výzva k inteligenci.

Další rozbor Rud. I. Malého — který právem můžeme nazvat klasickým filosofickým rozбором současných zjevů a proudů — o bolševismu, hitlerismu a italském fašismu by zasloužil zvláštní pojednání. Jen krátce budíž zde vyzdvihnouti, že autorovi se povedlo dokázati přes povrchní podoby těch tří hnutí zásadní rozpory, které však staví bolševismus a hitlerismus do jedné řady proti italskému fašismu. Najde u prvních dvou systémů stejné kořeny brutálního naturalismu a francouzského osvícenství, jako u mechanických demokracií. Forma nerozhoduje. Zvláště pozoruhodný je výklad o hitlerismu a dnešním Německu: **neexistují dvě Německa**, jak se mylně vykládá, Německo „Goetheho“ a Německo Hitlerovo. Je to jedno a totéž Německo, výslednice celých německých dějin od Wídukinda přes Luthera, Bědřicha, Bismarcka až po Hitlera. Německo může být přijato do evropské civilizace jen tehdy, až se vrátí k ní čistým srdcem Parsivalovým, očistěným katolickým duchem. Tato kapitola by měla býti nejbedlivější úvahou všech nás Čechoslováků, jinak dnes převládající mylné názory o Německu by nás osudně oslepily a klamaly v okamžiku, kdy bude třeba se rozhodnouti.

Co platí v negativním smyslu v opravě názorů o Německu, platí v pozitivním smyslu o fašistické Itálii, která vzkřísila latinské genia a duchovní imperialismu a ve které autor vidí uskutečňovány nejvíce ze všech moderních proudů znaky kvalitativní demokracie. Naopak podle Malého italský fašismus svým zdařilým pokusem o uskutečnění demokracie kvalitativní — ze všech evropských režimů nejdále pokročil do nové doby, právě že na rozdíl od bolševismu a hitlerismu se nezakládá na brutálním naturalismu, nýbrž na etických zásadách. Autor rozebírá také **italsko-habešský konflikt**, který jest demokratickým odbojem proti nadměrným kapitalistickým privilejiám a dokazuje závěrem demokratičnost fašistického režimu.

Z celého rozboru autor dochází k závěru, že pro uplatnění kvalitativní demokracie nesmíme položit otázku: Je lepším sociálním zřízením demokracie či diktatura? Patří evropská budoucnost demokracií či diktatuře? **Otázka není demokracie či diktatura, nýbrž: čeho je třeba, aby demokracie i diktatura byly dobré, kdykoliv nastanou.** Právě rozbor bolševismu, hitlerismu, fašismu i mechanických demokracií dokazuje autor, jak **diktatura jest jen vládní formou, která nerozhoduje o hodnotě režimu, a která ostatně je často vlastní i demokraciím.** Co rozhoduje, jest podstata, totiž **světový názor, náboženský, a to hlavně katolický podklad.**

Autor se obrací pak proti stranické vášni, která propadla naše inteligence a vyzývá ji, aby se vrátila zase k původní funkci, totiž býtí vůdcem národa. Musí však odčinit hlavní zradu na národě, a to zradu náboženství. Každý inteligent má být na svém místě, a přední „politickou“ funkcí inteligence je právě býtí příkladem i strážcem mravních a duchovních hodnot. **Jaká je inteligence, taková mohou býtí dříve či později i všichni voliči: a jací jsou voliči, taková budou poslanci.** Praktická politika jest jenom konečný výsledek myšlenkového a mravního vývoje, který tu byl, a byla to inteligence, jež o rozšíření socialistických ideí nejvíce se zasloužila. Vzdělaní lidé zradili sami sebe tím, že svým slabostvím se učinili vrstvou méněcennou, a tím zradili celý národ. V čele však mohou býtí jenom tehdy, budou-li sami dost silni. **Brutalita dnešních politických poměrů se mohou ubrániti jen mimořádně zvýšenou a nikoliv sníženou silou a nepoddajností svého ducha a svého charakteru.** Funkce národního vůdcovství se dobývá. Ani politické strany samy však nemohou být bez inteligence, protože nemohou býtí bez vzdělaných odborníků. A není důvodu, proč by vzdělaní lidé předem měli odepírat svou spolupráci stranám, které o ni stojí. **Všude je možno být misionářem, ale je nezbytné, aby každý vzdělaný člověk jen tehdy a jenom potud sloužil zájmům a cílům strany, pokud tyto zájmy a cíle souhlasí se zájmy celého národa a zejména, pokud nepoškozují duchovní primát v národě.**

Autor pak probírá **nacionalismus**, zvláště československý, který pokládá za prosáknutý německou, a řekněme otevřeně, hitlerovskou mentalitou, zvláště pokud se týče jeho základu na brutálním materialismu. Vidí nejdůležitější českou „osudnou českou otázku“ v otázce našeho národního charakteru, který dodnes není ještě ucelený. Po rozboru těchto pojmů dochází k závěru, že **dějinným údělem českých zemí je býtí severní baštou latinské civilizace proti germánské moci a kultuře.** V tom je věčný podnět našeho národního utrpení i heroismu. Jsme klínem, vraženým do boku německé říše a naši posici nikdo nám nemusí závidět. Ale v této nešťastné posici je zároveň i naše mezinárodní síla a cena. Jsme stráží a výspou, která má velikou cenu strategickou pro celý protigermánský blok a proto je také v zájmu celého negermánského světa, abychom byli svobodni, jestliže budeme latinský charakter a spolehlivi. Naše sourozenství s latinskou civilizací je sourozenství na život a na smrt. **Jen latinská civilizace znamená Evropu, v které je radostno žít, a jenom evropská nadvláda latinských národů nám může zajistit svobodnou budoucnost.** To má býtí základním rysem našeho státního charakteru, osvobozením od zajetí německé mentality a od zprotestantštělého poměru našeho národa k Římu. Je nejvyšší čas, abychom konečně trvale začali být, k čemu jsme povoláni: pevnou a bystrou stráží latinské civilizace. To je zase úkolem naší inteligence, vytvořit z dosavadního českého naturelu skutečný česko-latinský charakter. To znamená, že inteligence musí až do morku kostí českému národu vstřebat vědomí, že patříme i chceme patřit jen do sféry civilizace latinské. Jak vidíme z knihy Malého, jde o dějinný úkol, o zajištění naší národní existence, jako by se vrátila doba sv. Václava. Výzva Malého přichází v dvanácté hodině. Kdo jí rozumí, ať neotálí zachránit národ i Církev.

Velebných a bolestech současné doby. J. Sv. Pius XI. přijímal před vánočními svátky kardinály, jejichž jménem mu pronášel blahopřání děkan svatého kolegia, kardinál Granito di Belmonte. Jeho Svatost odpovídal na to blahopřání delší řečí, z níž uvádíme několik nejvýznamnějších vět: „Ubíráme se v těchto dobách cestou, která je velice strmá a neschůdná. Neběží toliko o nejistý mír, na obzoru se objevují příznaky války. Okolnosti Nám, budiž Bohu žalováno, nedovolují sdělit vám radostnější zvěst, jak bychom si přáli při příležitosti tohoto slavného vánočního shromáždění. Necht' Bůh vzdálí všechno nebezpečí. Neméně Nám působí starosti ostrý boj nevěrců, bezbožníků. Lidé, země povstávají, popírajíce Boha, jako by se měla ověřiti slova žalmisty, který řekl: „Děť bláhový ve svém srdci: Není Boha.“ A toto pobouzení se šíří po celém světě. Svatý Otec vzpomíná vzdáleného Mexika, zmiňuje se a odsuzuje jednání vlády, která, aby potěla Boha, náboženství a Katolickou akci, pronásleduje kněze, jež chce vyhnati ze země a znemožňuje jim každou kněžskou činnost. Ale ještě jiné zjevy ve světě znepokojují srdce Velebného. Někteří lidé bojují proti křesťanství ve jménu křesťanství. Jaké je to pobouzení! Říkají je vedou boj ve jménu křesťanství pozitivního, historického a praktického. Jako by jediným pravým a úplným křesťanstvím nebyl katolicismus! Toto jednání není prosvětleno světlelem nebeským. Na konci svého proslavu oznámil J. Sv. Pius XI., že vydává encykliku o svatém kněžství, poněvadž nelze důstojněji ověřit Milostivé léto, tak překrásně ukončené nepřerušovaně eucharistickým trůnem, konaném letos v Lurdech. K.

Složení kardinálského kolegia. 19. prosince bylo ve veřejné konsistoři jmenováno ohlášených 20 nových kardinálů. Protože několik hodin před zahájením sedění konsistoře zemřel viceděkan kolegia kardinál Legge, je nyní celkový počet kardinálů 68, z toho 37 Italů.

Cyriometodějský rok 1936. V uplynulém roce 1935 byla velká cyriometodějská jubilea: 1050. výročí smrti sv. Metoděje, 200 let od posvěcení nynější velehradské basiliky. S ohledem na nutnost soustřediti síly pro katolický sjezd v Praze odložený cyriometodějské oslavy na r. 1936. Psali jsme již o přípravách k unionistickému kongresu na Velehradě. V svolání, podepsaném olomouckým arcibiskupem drem Prečanem, brněnským biskupem drem Kupkou, diecésními Katolíckými akcemi, Ústředním Apoštolským CM, diecésními Apoštoly CM v Olomouci v Brně, CM fakultou bohoslovce-kou v Olomouci, seminářem v Brně, Akademií velehradskou, MCM a 28 vrcholnými i oblastními kulturními katolíckými organizacemi, jsou vyzváni všichni katolíci v Československu a za hranicemi k pouti do slovanského Betlema. Pozvání je adresováno nejen k příslušníkům slovanského národa, ale ke všem přátelům unionistické myšlenky v katolíckém světě. Všeobecné pouti budou 14. února v úmrtní den sv. Cyrila, 6. dubna v úmrtní den sv. Metoděje, 5. července hlavní pout, ve dnech 15. až 19. července unionistický kongres, 19. července pout Apoštola sv. Cyrila a Metoděje, 4. října ve výročí vysvěcení basiliky, závěrečná pout. Pak budou stavovské a spolkové pouti: 17. května ženy, 24. května dívky, 31. května jinoši, 6. července pout duchovenstva, 10. července poutníci-jubilanti z r. 1885, 14. července bohoslovci, 15. srpna muži, 23. srpna Orelstvo, 6. září III. řád, 27. září Omladina. Kromě toho budou ještě pouti z různých krajů. Podle ujednání. Náš Velehrad znovu rozkvétá!

Rozhlasové kázání u nás. Dosud jsou jedině ve slovenských rozhlasových vysíláních pravidelně zařazena katolícká kázání. Jak se dovidáme, je v proudu jednání, aby i v Praze a Brně byly pravidelné katolícké rozhlasové promluvy. Bude vytvořen kroužek významných kazatelů na Moravě i v Čechách, který by pečoval o důstojné a reprezentativní kázání v rozhlase. Námět je projednáván Katolíckou akcí. — V Itálii právě vzpomínají desíletého jubilea rozhlasových kázání. Tehdy je začal františkán P. Vittorino Facchinetti, jako první v celé Evropě. Začal přípravou Italie na výročí sv. Františka v milánském rádiu. O svých desíletých promluvách vydal vzpomínkovou knihu.

II. valné shromáždění Sdružení Katolíckej Mládeže Slovenskej. Konalo se 26. listopadu v Piešťanech za účasti 486 delegátů. Na 700 mladých bylo na mši sv., kterou celebroul p. biskup msgr. Michal Bubnič, předseda slovenského SKM, který organizaci po převratě uváděl v život a loni opět se v čelo postavil. Na valném shromáždění za předsednictví P. Vincence Bolečka promluvil p. biskup Bubnič výzvou k mládeži, aby pracovala v Katolícké akci. K tomu cíli má být v každé obci založeno SKM. Kromě obvyklých sjezdových formalit přijati organizační řád s pokyny a podněty pro pracovní komise, které jsou vlastním jádrem této rozvíjející se organizace. V provedené volbě předsednictva, ústředního výboru, poradního sboru a dozorců rady (dozorové poverenictvo) byl požádán za převzetí funkce předsedy SKM p. biskup Bubnič, slovenským předsedou zvolen správce školy Vojtěch Horák z Vajnora, tajemníkem Ján Bohát, pokladníkem Marcel Škobla; za předsedu poradního sboru P. Vincence Boleček a za světského předsedu Valer Vnuk, redaktor obrázkového čtrnáctidenníku mládeže a tajemník Spolku sv. Vojtěcha z Trnavy. Po pozdravech delegátů a odeslání telegramů sv. Otci, prezidentu republiky a místnímu ordináři p. biskupu msgr. dru P. Jantuschovi skončeno valné shromáždění, po němž zasedaly zvolené instituce SKM. V přípravných pracích rysuje se obraz organizace, kterou vedou moderátoři (duchovní rádcové, u Němců praesides), jmenovaní biskupským sborem. Organizuje se mužská a ženská mládež, každá zvlášť. Pro ideové vůdce SKM

bude Spolok sv. Vojtěcha v Trnavě vydávati od 1. ledna 1936 příručku osvětové práce Katolícké akce pod názvem „Prednášateľ“ šestkrát do roka s obsahem vypracovaných přednášek z oboru náboženského, sociologického, tiskového, charitativního, národohospodářského atd. Bude podávati programy akademií, společenských večerků, posudky o divadelních hrách a různé praktické pokyny pro pořádání různých zábavně-poučných podniků jako divadla, hudebně-pěvecká vystoupení, sportovní hry atd. Redaktorem „Prednášateľa“ bude msgr. Ján Pöstényi, správce SSV. — Tato aktivita slovenské mládeže zasluhuje zvláštní pochvaly. Co je nejvýše důležité, že v čelo mládeže Katolícké akce stává se aktivně vynikající člen biskupského sboru. Tohoto porozumění u nás v českých zemích ještě plně nenacházíme. Není pochyby, že takto dobře fundované hnutí bude dobře vzrůstat a prospěje katolíckému životu co nejvíce. Přejeme Slovákům i v tomto směru hojnost Božího požehnání. Mās—

Papežské směrnice pro církevní architekturu. Nedávno uspořádala Katolícká akce studijní týden církevního umění ve Ferrare. Výsledek porad předloženo svatě Stolicí a kardinál-státní sekretář Pacelli ve své odpovědi sdělil, že pravá cesta chrámového umění je dána vlastním a přirozeným účelem kostela. Chrám je určen k veřejnému uctívání Boha. Kostel je vždy a především útlukem pro duše, které se zde blíží Bohu. Proto musí být kostel naplněn božskou majestátností, v níž se zrcadlí víra a zbožnost. Všechno u kostela, materiál, architektonické řešení, výzdoba ba i rozdělení světla a stínu musí se podle těchto nejvyšších a posledních hodnot řídit a vyjadřovati tyto věrně a plně.

Protibezbožnická propaganda v Rakousku. Na jaře bude ve Vídni uspořádána velká výstava Pro Deo, která ukáže způsob práce komunistického bezbožnictví a obranu proti němu.

Organisace vojenské katolícké duchovní správy v Německu. Doplňujeme zprávu z minulého čísla nově došlými informacemi: Statuty vojenské katolícké duchovní správy v Německu byly vyhlášeny papežským motu proprio z 19. září 1935 po předchozí domluvě s německou vládou. V čele bude polní probošt v hodnosti biskupa, bezprostředně svatě Stolicí podřízeného a jí jmenovaného. V jeho jurisdikci budou všechny vojenské osoby a jejich příslušníci (ne však rozvedené ženy vojenských osob s dětmi), děti do 20 let. Armádní biskup dostane generálního vikáře k ruce. Kde není vojenského duchovního správce, má biskup pečovati o to, aby se vojáků ujali místní duchovní na základě zvláštního pověření. Duchovní světští a vojenští mají si vzájemně vpomáhat. Vojenský biskup je povinen nepřipustiti, aby oběti mše sv., přinášené na volném prostanství mimo kostelní prostory nebylo využito k náboženskému vybavení světských nebo politických slavností.

Přípravy na blahořečení Adolfa Kolpinga. K námi vzpomínatému výročí smrti Adolfa Kolpinga napsal do berlínského „Kirchenblattu“ dopis kolínský světitel biskup msgr. Josef Hammel o přípravách na beatifikační proces Adolfa Kolpinga. Po vyličení vlastností zvěčnělého vůdce a ochránce dělnictva podotýká biskup, že hrob Kolpingův stal se svatyní, u níž se denně modlí četní věřící, zvláště ti, kteří pracují na výchově mládeže. 175.000 věřících z německých měst i jiných zemí svými podpisy podepřelo prosbu, aby svatost Kolpingova byla Církví uznána. Biskup vyzývá k zaslání všech spisů, dopisů a jiných Kolpingových dokumentů generálnímu vikariátu v Kolíně n. R. k dispozici a sdělit vše, co by mohlo svědčeti proti svatosti Kolpingově nebo některého hlášeného zázraku. Vyhledávací proces beatifikační byl už zaveden.

Židé a křesťané. Oscar de Ferency, francouzský spisovatel, vydal objemné dílo, nadepsané „Les juifs et nous chrétiens — Židé a my křesťané“, k němuž napsal předmluvu R. P. Devaux, generální superior kněží misionářů Naší Paní Sionské. Chce dokázat protikřesťanský charakter antisemitismu. Židovská otázka nemá pro něho jen ráz národní, hospodářský a sociální, nýbrž i duchovní a božský. Židé neuznali, odsoudili a ukřižovali Ježíše Krista, tím lze vysvětlit antisemitismus křesťanů. Ale čin židů má korelativ ve výlučném ulpění na Talmudu, kterážto výlučnost je z největších jak s ohledu národního, tak náboženského. Antisemitismus spočívá často na základech chyb jednotlivců, jak dokazují nesčetné případy. Žije velice mnoho špatných židů, téměř nevěřících, kteří se stávají sloupy zednářství. Ferency cituje slova jednoho významného žida, který napsal: „Kdybychom měli ještě Sanhedrin, totiž nejvyšší soud židovský, dal by do klatby všechny takové odpadlíky od tradiční naší víry. Byli by jako Spinoza exkomunikováni. Judaism jako náboženství je naprosto nesmířitelný s marxismem i se zednářstvím, touto protináboženskou sektou, která se staví proti všem náboženstvím, tedy našemu i vašemu.“ Systematické nepřátelství proti židovství je nepřipustné, to hlásá i Církev, jež se stále modlí za židy. Nesmíme posuzovat židovství podle špatných židů, jako si nepřejeme, aby bylo křesťanství hodnoceno podle špatných křesťanů.

Katolícká universita Aurora v Šanhaji, jež je spravována jesuity, stává knihovnu, která pojme 250.000 svazků a mimo místnosti pro administrativu bude mít velký sál pro 200 studujících a menší čítárnu pro profesory. Rektor university, R. P. Germain, obrátil se s prosbou na různé instituce a nakladatelství, poněvadž finanční možnosti university nejsou tak značné, aby byla knihovna vybavena, jak je žádoucí. Knihovna bude již otevřena na jaře r. 1936 a při otevření bude uspořádána výstava francouzské knihy. Aurora

ma velký vliv v intelektuálním prostředí Číny a hlavně její právnická a lékařská fakulta jsou velice ceněny.

Oslavy šestnáctistého výročí smrti sv. Silvestra, papeže. Na přání J. Sv. Pia XI. budou uspořádány velké jubilejní slavnosti smrti sv. Silvestra, papeže, který se ujal řízení Církve po stoletích krvavých pronásledování a za své dlouhé vlády upevnil církevní organizaci a vystavěl několik nádherných římských basilik, výmluvných to dokladů vítězství křesťanství. Slavnosti budou zahájeny 31. prosince roku 1935 a potrvají celý rok a jejich středem bude basilika Lateránská. V létě bude uspořádán zvláštní Studijní týden, v němž budou studovány historicky, archeologicky, ikonograficky i sociálně činy a díla sv. Silvestra.

První řeholnice-misionářka. Letos bylo oslavováno čtyřsté výročí založení ženské kongregace sv. Voršily, kterážto kongregace vznikla v Brescii, italském městě, 25. listopadu 1535. Byl to první řád, který si předsevzal za cíl učit, neboť až dosud všechny ženské řády byly kontemplativní. Svatoú Anđelou vstupuje do života řeholnice-učitelka jako spolupracovnice kněze v křesťanské výchově dívek. To bylo velice významné, neboť byl zachráněn více milion dívek a rodin, a mimo to začaly být zřizovány nové kongregace, jež měly stejný cíl. Zajímavé je, že právě tato kongregace poslala prvou řeholnici do misí. Byla to Marie, která r. 1639 založila klášter v Quebecu v Kanadě, z něhož misionářské dílo se šířilo do

celého světa. Dnes mají vorský klášter v jižní Africe, na Javě, v Siamu, Číně, Brazílii, na Aljašce a jinde. Voršílek je dnes asi 15.000, z nichž 8.000 je podrobeno generální představené, ostatní jsou samostatné. V jejich školách se dostává křesťanské výchovy asi 80.000 dívkám ročně.

Obnova kláštera v Gubbio. Františkánský klášter v Gubbio, známý tím, že sv. František nedaleko „obrátil vlka“, jak vypravují „Kvítky sv. Františka“, byl opuštěn již delší dobu. Řád se několikrát pokoušel o obnovu kláštera a ty pokusy mají konečně klady výsledek. Klášter byl opraven a nastěhovali se do něho duchovní synové svatého Františka. Za velké účasti kněží i věřících se ujali slavnostně kláštera, v němž působil veliký františkán, sv. Leonard. A tak dnes dostávají františkány zase skoro všechny kláštery, které v dřívějších stoletích se těšily veliké lásce všeho obyvatelstva.

Náboženské vyučování v Peru povinné. Republika Peru má téměř všechno obyvatelstvo katolické a vláda této země provozuje politiku, odpovídající duchu národa. Proto vydal ministr školství dekret, kterým se nařizuje, „aby náboženská výchova ve školách a kolejích republiky byla závazná a aby aspoň dvě hodiny týdně se na všech školách vyučovalo náboženství. Biskupové ustanoví ve svých diecézích kněze, kteří budou vyučovat náboženství na státních školách a školské úřady musí všemi způsoby toto vyučování umožnit“.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Učme se od nizozemských katolíků. V poslední době vidíme u nás, že nachází radostný ohlas práce nizozemských katolíků a touhu po následování jejich metod. V „Životě“ měli jsme před lety vylíčenou historii školského zápasu nizozemských katolíků až k dosažení vítězství. O dnešní organizaci katolického školství v Nizozemí vyšla česká brožurka. V naší revui jsme přinesli vloni pastýřský list nizozemského episkopátu proti fašismu a o zásadách katolické politiky. Tím není ještě výčet skončen. Katolický tisk nizozemský pozorně sleduje vývoj událostí v Československu a zvláště katolický život u nás. Dělá to objektivně, protože ví z vlastní zkušenosti, jaké obtíže má defenzivní postavení. (V tom se liší od katolického belgického tisku, který je zabarven austro-monarchistickými proudy a z tohoto úzkého hlediska zkresluje občas události u nás.) Literární a společenské styky jednotlivců z našeho katolického prostředí s Nizozemskem jsou doplňovány účinně spoluprací na politickém a žurnalistickém. Má o to zásluhu u nás B. Benetka, který navázal přátelství s mladým, nadaným žurnalistou Wim van Heugtenem z Helmond. Je to nadšený esperantista a tento mezinárodní jazyk vytvořil dobré pojetí mezi katolíky obou zemí. O katolickém sjezdu byl Heugten v Československu, cestoval po Čechách a po Slovensku a výsledkem jeho poznatků nebyl jen seriál článků v deníku „De Morgen“ a j., nýbrž neustálá propagace československého katolicismu v Nizozemí. Do Holandska jezdí se učit naši zemědělci. Byl tam letos (už po druhé) opět jednatel Svazu lidových zemědělců v Čechách Jan Janoušek. Katolické družstevnictví v Nizozemí je na vynikající výši. Jiným projevem styků bylo i československo-nizozemské číslo „Přehledu“, kam napsali články jeden z politických vůdců nizozemských katolíků posl. Max van Poll (nedávno měl být ministrem při rekonstrukci vlády), redaktor Wim van Heugten, E. Neurd, Anton van der Leerrue, A. Schellens Kerel. Číslo redigoval B. Benetka za přispění svého holandského pří-

tele. Za Čechy napsal úvodní článek posl. dr. Josef Novák. Kromě toho uveřejněny dva překlady básní J. van den Vondela a F. van Eedena, pořízené drem Janem Sajcem. Připojeno devět pěkných fotografií. Zvláště však třeba vyzvednouti ještě jinou akci: Přenos z katolické radiostanice z Nizozemska do Prahy 17. prosince 1935. Esperantské projevy měli B. Benetka a Wim van Heugten. Zástupce čs. vyslanectví v Haagu vyzdvihl kulturní úroveň a vážnost katolíků v celém Nizozemí. Hudební produkce byla velmi zdařilá. — Zbývá přání, aby naše styky s Nizozemím se rozšířily, abychom se v našem katolickém životě něčemu přiučili. Rk.

Pro křesťanskou obnovu divadla. Na čtvrtém kongresu k počtě jubilea Voltova, svolaném královskou italskou akademií na říjen loňského roku do Říma, jednalo shromáždění také o umění dramatickém, o krizi divadla a jejích příčinách. Konstatováno, že jde nejen o hospodářskou, nýbrž i o duchovní krizi divadla. Dva vynikající katoličtí románští dramatičtí spisovatelé Francouz Jacques Copeau a Ital Silvio d'Amico, prohlásili na kongrese nejvýrazněji, co dnešnímu divadlu chybí: fecké a středověké tragedie a hry ukazují zřejmě, čeho dnešní divadlo postrádá. Je to religiozita. Divadlo musí mít jasný pojem o člověku, jeho původu, podmínkách životních a jeho vztazích k Bohu. Negativní filosofie vládne, pudy vítězí nad jakoukoliv kázní, láska zkreslena v požívačnost, čest je jen k smíchu, každou větou se pohrdá atd. — to je dnešní divadlo. Člověk, místo aby se pozvedl a duchovně posiloval, vede se směrem „vše je dovoleno“, pak není ani pravé komedie ani tragedie. Copeau výslovně prohlásil: „Je třeba konverze divadla,“ a d'Amico před odborníky stanovil směrnicí: „Jedině katolické náboženství, které dalo myšlenku o lásce nejnádhernější, nejněžnější, nejbojovnější, ale také nejkonkrétnější obsah, může uskutečnit obnovu divadla.“

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Počet zaměstnaných provdaných žen stoupá. V naší republice je celkem 1.146.574 gážístů, z toho 575.891 úředníků, 489.297 zřizenců a 181.386 pensistů, všechno mužů i žen. Otázka ženského zaměstnání je dobře zachycena podle pojištění. Z celkového počtu 316.739 pojištěnců Všeobec. pensijního ústavu je mužů 227.482 a žen 89.257. Průměrné roční pojistky u mužů činí kolem 16.000 Kč a u žen 8.000. Plat mužů klesá a přibývá zaměstnaných žen a rovněž stoupá procento provdaných žen, které spolu s manželi jsou zaměstnány. Otázka dvojího příjmu v rodině a otázka rodinné mzdy jsou nejaktuálnější v sociální politice.

Bude prodloužen čl. obilní monopol o dvacet let? Na valné hromadě Obilní společnosti ze záplavy čísel vynikají hlavně tři položky: zisk 2,9 milionů Kč, a 5 a půlprocentní dividenda a stát uhradí 24,3 mil. Kč. To jsou totiž ztráty z obchodů, provedených na příkaz státu. Předseda Obilní společnosti dr. Feierabend tlumočil svůj osobní náhled, aby bylo monopolní hospodaření prodlouženo u nás o 20 let. S tím se ztotožnili jen zástupci skupiny zemědělské a mlynářské, ne však obchod a konsumenty.

Návrh na uzákonění Státní rady hospodářské. Podali jej lidové poslanci Petr, Bezděk, dr. Mičura. Je myšlena jako poradní a iniciativní orgán vlády, jednotlivých ministerstev, ústředních státních úřadů, Národního shromáždění; podávala by buď na vyzvání nebo z vlastní iniciativy dobrá zdání, posudky a zprávy o jí předložených návrzích nebo takové návrhy na řešení otázek hospodářské důležitosti by předkládala. Zkoumala by všechny návrhy zákonů a nařízení všeobecně hospodářského významu. Po projednání a dobro-

zdání by návrhy pak podala vláda v Národním shromáždění. Státní radu hospodářskou by tvořilo 150 členů, jmenovaných na osm let. Tito členové by byli tvořeni: 50 zaměstnavateli, 50 zaměstnanci, 25 odborníky a 25 členů z ústředních úřadů státní správy a institucí celostátního významu. V návrhu je stanoveno, že kterých korporací by byli členové SHR jmenováni. Tak na příklad ve skupině zaměstnavatelské bylo by 10 členů navrženo ministerstvem zemědělství z členů zemědělských rad a zájmových korporací, 17 za průmyslníky, 5 ze Státní rady živnostenské, 3 za Ústřední obch. a živn. komor, 3 za Ústřední radu obchodnictva. Návrh by provedlo ministerstvo obchodu. Veřejné práce by navrhly 4 za hutní a báňské podniky. Min. vnitra by navrhlo 6 za Všeobecný fond peněžních ústavů a 2 za pojišťovny. Skupinu zaměstnavatelskou by navrhlo celou ministerstvo sociální péče za odborové ústřední dělnické a úřednicko-zřizenecké, odborníky by jmenovala vláda, z ústředních úřadů a institucí měla by po jednom členu všechna ministerstva, zemské výbory, university atd. Pak jsou tu organizační věci: předsezení, výbory, podvýbory, sekretariát. V důvodové zprávě se podepírá návrh potřebou řízení, hospodářství, při čemž musí převládat momenty hospodářské a ne politické. Orgán „Poradní sbor pro otázky hospodářské“ nesplnil úkol, jaký mu dán vládou, dnes již nestačí. Do klasické teorie moci přichází vedle parlamentu nový prvek — autonomie hospodářská. Je nutno se evolucioně připravit na změnu hospodářského řádu. Státní rada hospodářská by musela být vybavena určitou pravomocí, zvláště co do iniciativy v předkládání návrhů. Zrušením „Poradního sboru pro otázky hospodářské“ došlo by se úspor, které doplněny z rozpočtu prezidia miisterské rady postačí v prvním roce na náklady finanční se zřízením SRH. Pro další leta byla by v rozpočtu přechodná položka.

Kontrolované domy pro chudé rodiny v Holandsku. V hlavních městech nizozemských i na venkově málo potkáte žebrající a sešlé lidi. Celek pečuje zde o rodiny postižených nouzí, o žebračky i opilce a pod. zvláštním způsobem. Jsou to t. zv. kontrolované rodiny. Podle novinových zpráv má město Haag již od r. 1928 v soustavě svých velkoryse řešených domů blok pro tyto „kontrolované rodiny“. Má to být svým technickým uspořádáním a způsobem vedení jakýsi výchovný ústav pro rodiny. Rodiny jsou podle své sociální závislosti zařazeny do tříd, které jsou odděleny přísně od sebe. Jsou tři třídy. Rodiny zařazené do třídy třetí nemohou se po určitou dobu stýkati se skupinou druhou, která stejně jako první má odstupňovanou míru volnosti podle výsledku chování a hospodaření. Také vycházky a návrat jednotlivých členů rodiny je upraven podle domácího řádu a střežen dozorcem. Na tento zdánlivě přísný režim přistupuje každá rodina dobrovolně po podepsání smlouvy, ať už se přihlásila sama nebo byla-li doporučena k přijetí policejními orgány. Komplex domků má polohovězdicovitý půdorys a umožňuje dobře separování rodin. Současně bydlí tam 108 rodin nejméně šestičlenných. Správa ústavu snaží se aspoň jednomu z manželů opatřit práci: při čištění městských i soukromých budov, při umývání schodišť, dvorů, stěhování atd. Vedle ředitele je tu odborně školená inspektorka bytů, která vychovává rodiny k rovnovážnému hospodaření, neboť obyvatelé těchto bytů rekrutují se z lidí, žijících ze dne na den. Tato inspektorka také rozhoduje o postupu rodiny z jedné třídy do druhé, dává také konečný návrh na přestěhování rodin do normálních domů, je-li záruka nebo alespoň pravděpodobnost, že budou soběstační hospodářsky a morálně. Tento systém je součástí organizovaného boje proti žebrotě

a připravuje lidi na návrat do spořádaného života. Podle zpráv, z nichž čerpáme, má tato metoda kladný výsledek.

Odborové hnutí v Československu. V r. 1934 bylo v Československu 688 organizací (svazů) zaměstnaneckých s počtem 1,994.236 členů. Z těchto 688 organizací bylo 410 sdruženo ve 14 odborových ústřednách, 11 organizací bylo sdruženo pod společným vedením a 267 organizací bylo mimo odborové ústředny. Z uvedeného počtu organizovaných členů bylo 1,412.717 národnosti československé (70.84 proc.), 526.043 Němců (26.38 proc.) a zbytek jsou Poláci, Maďaři a Rusíni. Je zajímavé, že každý sedmý občan republiky je odborově organizován, v Čechách každý šestý. Nejslabší jsou organizace odborové na Slovensku a Podkarp. Rusi. Srovnáváme-li počet všech plnoletých občanů v republice s počtem odborářů, je to z 9,188.341 plnoletých 21.70 proc. a ze 4,449.883 zaměstnanců v povolání činných je členy odborových organizací 44.82 proc. Největším odborovým svazem jest soc. dem. Odborové sdružení čl. s 75 organizacemi a 642.039 členy (z toho je 123.796 žen), pak nár. soc. Čs. obec dělnická s 67 organizacemi a 307.164 členy (žen v tom je 52.544), komunistická centrála rudých odborů s 11 organizacemi 172.681 členy (žen 29.711), agrární Odborová jednota se 143.728 členy (24.978) — v tom je i Čufíkova skupina, ale i přes to je to číslce přehnaná — a pak naše Říšská odborová rada křesťanských organizací (české ústředí Praha a Brno a německé ze Svitav) s 57 organizacemi, 112.997 členy (32.568 žen). Chybí zde data ludových odborových organizací, takže skutečný stav křesťanských odborových organizací je větší. Nad to stojí mimo ROK několik menších odborových organizací v Čechách.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

Domáci:

Presidentská volba svým šťastným výsledkem přikryla několik ošklivých zjevů, jež ji předcházely. Bylo to po prvé, kdy nebyl volen za presidenta T. G. Masaryk a už se ukázalo, co nebezpečí se skrývá v demokracii, nemá-li dosti silné autority a tradice. Tentokrát měli jsme ještě Masaryka, ale kdo bude to přistě, když už dnes mnozí nechtějí ničeho dít ani na přání prvního presidenta? 7 let uplyne jako voda a nepřál by si jistě nikdo, aby historie předcházející presidentskou volbu letošní, opakovala se znovu, snad dokonce v horší formě při příští presidentské volbě. Myslíme, že takové nebezpečné hře nutno včas zabránit, abychom zachránili nejen demokracii, ale i stát. Jsme zatíženi historismem, stále mluvíme o našich dějinách, ale poučení jsme si z nich nevzali. A historie volby českých králů a správců zemských jsou velmi poučné i pro dnešek. Doufáme, že z posledních presidentských voleb vezmou si naše politické strany příklad, že nutno podřizovati zájmy osobní či stranické prospěchu celku, národa a státu. Pro nás jest pak dosti učiněním, že tato příležitost ukázala oprávněnost katolických politických stran a jejich funkce, jako činitele vyrovnávacího a tvořícího i udržujícího tradici.

Agrární strana prožívá těžké chvíle, třebas na venek se to ještě tak naplno neprojevuje. Presidentská volba, při níž nový předseda agrární strany byl podroben první velké státnické zkoušce, málem že nepřivedla celou stranu do rozkolu. Otevřeně došlo již k různosti názorové mezi Prahou a slovenským křídlem a stará nespokojenost slovenských agrárníků s centralistickým režimem pražským jen znovu oživila starý požadavek organizační autonomie slovenských politických organizací agrárních. Sjezd agrární strany, který má se konati počátkem ledna, bude mít tedy práce dosti, aby uvedl stranu zase do pořádku jednak politicky, jednak organizačně. Na výsledku sjezdu bude prý také záviset, zda Hodža zůstane v čele vlády, či zda bude vystřídán jiným politikem.

Katolický blok vytvořil se nahodile při příležitosti presidentské volby. Nelze zatím z této nahodilosti vyvozovati žádné politické závěry. Katolické politické strany prokázaly tak poznovu jen svoji politickou i státní vyspělost, že se totiž aktivně účastnily státního aktu, volby hlavy státu. Byly to důvody rozumové, státní, národní

i náboženské, jež rozhodly o postupu katol. stran. Bylo by však zcela předčasně těšiti se už na nějaké větší sblížení těchto stran samých. To bude trvati ještě nějakou dobu a bude státi také ještě kus práce, než k nějakému konkrétnímu sblížení a pak spojení dojde. První krok udělaly naše odborové organizace dělnické, které již před půldruhým rokem vytvořily společnou ústřednu, v níž sešly se ke spolupráci nejen čeští odboráři z Čech a Moravy, ale jsou zde i Slováci a Němci. Před vánocemi pak konala se pracovní konference našich zemědělských a družstevních pracovníků, na které po prvé referovali také zástupci hospodářských organizací slovenské strany ludové a něm. strany křesť. soc. A tuto odborovou drobnou práci pokládáme za nejlepší základ snah po sblížení a sjednocování v táboře katolickém. V nadšení dá se leccos spojit a sjednotit, ale nadšení vyprchá a zbude šed' všedních dnů. Pak spojuje jen práce a čím jest solidnější, tím jest pouťo také trvalejší. Práce také umožní bližší poznání lidí, to, co nám v katolickém táboře tolik chybí, že totiž se navzájem vůbec ani neznáme a vzájemné představy máme o sobě, až na několik čestných výjimek, velmi pokřivené.

Zahraniční:

V anglické zahraniční politice došlo k sensačnímu pádu dosavadního ministra Hoara. Příliš daleko chtěl vyjíti vstříc Itálii, aby umožnil ukončení války ve vých. Africe. A Itálie, místo aby návrhy ty přijala, začala je odmítat a tím urazila anglické veřejné mínění tak, že Hoare stal se nemožným a musil odejít. Jeho pád málem že nestihl s sebou i Lavala, který tentokrát získal ještě důvěru sněmoven, ale většinou již daleko menší, než dosud mívával a které potřebují ve Francii ministerští předsedové. Zdá se, že dnes i Laval bude již zdrženlivější vůči Itálii a že více bude hleděti si Anglie. To znamená ovšem zostřování sankcí a pokračování války v Africe a tím i zesílení válečného nebezpečí ve Štředozemním moři.

Jugoslavie pokračuje v konsolidační politice a postupně jsou dále uvolňovány občanské svobody. Konají se již i přípravy k novým volbám, jež byly by vypsány asi na měsíc duben či květen. Do té doby mají býti připraveny všechny návrhy na novou demokratickou ústavu.

C o ž i v o t d a l

„—eva—“. Co s učiteli náboženství. až bude dostatek kněží? Otázka stejně palčivá, jak vážná a důležitá. Vyřešiti ji co nejdříve jest nejvyšší nutností církevních úřadů. Není pochyby, že to bude těžký problém a rozumné řešení jeho setká se s mnohými nesnáze. Dá se však očekávati, že Církev, jako vždy, bude se řídit zásadami křesťanskými. Přičilo by se názoru křesťanskému, kdyby tito učitelé náboženství měli býti z úřadů svých vyloučeni, jakmile dohlédná doba s dostatkem kněží nebude jich potřebovati. Mladí lidé tito, když v době největší náboženské krise, vedeni jsouc citem náboženským, poznali nutnou potřebu nových dělníků-pomocníků na vinici Páně, s nadšením a láskou po náležitém vzdělání doplňovali řady „bojujících i učících zároveň“, čímž Církvi svaté nemalo prospěli a zajistili si jistě čestné místo. Mnozí v těchto úřadech s obdivuhodnou energií dopracovali se značných úspěchů, jak v umění vychovatelském, tak i na poli kulturním a sociálním (v katolických spolcích). — Příklad: Dvacetiletého jinocha poučoval svého času duchovní o možnosti získání dobré existence v povolání učitele náboženství. Pravidl: „Po náležitém náboženském vzdělání a absolvo-

vání předepsaných zkoušek můžete dostati místo učitele náboženství a jistě nebudete toho litovati. Mladík, toho času v dobrém místě se slušnou gáží, houževnatě studoval a zkoušky složil s dobrým prospěchem. Dostal místo. Když rok učil, obdržel od nejdůležitější biskupské konsistoře sdělení, že s existencí touto může dotýčný počítati jen po dobu nedostatku kněží. Přesto však tento učitel náboženství věnoval se úřadu mu svěřenému celou svoji duší a v tomto povolání uplatnil své dobré schopnosti, což písemnými vysvědčeními potvrdily nadřízené úřady nejen duchovní (vikariát-ní), ale i školní (okresní školní inspektor). I v katolických spolicích za neohroženou a obětavou práci získal si značné zásluhy. Jistě tedy tento, jakož i jiní zaslouží si to čestné místo mezi kněžími. Bylo by jistě nespravedlivým, kdyby tito učitelé náboženství byli macešsky ze služby předčasně propuštěni. Jest otázkou, zdali by mnohý z nynějších učitelů náboženství tehdy změnil své povolání, bylo-li by každému při podání žádosti o připuštění ke zkouškám oznámeno, že existence tato není stálá. Jistě by byl mnohý nucen, ač velmi nerad, své rozhodnutí změnit. Nedá se pochybovati o tom, že

eventuální pozdější propuštění laických učitelů náboženství, když svůj mužný, obětí schopný věk ztrávili ve službách Církve svaté, působilo by pochopitelně rozhořčení nejen ve světě katolickém, nýbrž v celé veřejnosti vůbec. Není také vyloučeno, že by tato existenční katastrofa v nynější velmi těžké době vedla u mnohých ke smutným koncům. Zdá se být samozřejmým, že Církev v oceňování práce učitelů náboženství zachová se skutečně křesťansky a existenci jejich zajistí. Zajištění existence znamenalo by ponechati nynější učitele náboženství v jejich úřadech, pokud jim to zdraví dovolí, aby si mohli ze skromných úspor zajistiti klidné stáří. To se stane tehdy, promluví-li opravdu křesťansky citlivé srdce našich kněží nynějších i budoucích a nebudou uplatňovati svůj nárok, vyučovati na školách, kde působí učitelé náboženství. O skutečně dobrých a vzácných vlastnostech našich kněží se pochybovati nedá, takže by tu ani protestů nemuselo být, zvláště, jednalo-li by se o kněze, kteří nemají zvláštních povinností ke svým starým rodičům. Se svou gáží od státu a vedlejšími příjmy (pohřby, svatby) snadno by vyšli. Bude však třeba, aby takové uspořádání poměrů bylo upraveno a vydáno ve formě zákona tou církevní autoritou, která dala svolení, by učitelé náboženství na školách vyučovali. Když tato autorita žádala pomoc, již potřebovala k udržení katolického ducha ve státě a byla jí dána, pak ona jistě zachová se křesťansky a celý problém v tomto smyslu vyřeší. Tím zbaví učitele náboženství velkých starostí z hrozné budoucnosti, jež jim nemohou v jejich povolání nikterak prospívat, celou veřejnost katolic-kou v očekávání uspokojí a antikristům, kteří by tohoto užili k demagogii, vyrazí zbraň z ruky. Tot názor nezávislého pozorovatele. Nechť čtenáři, jichž se tato otázka týká, i ti, jichž se netýká, odpoví v tomto časopisu na toto téma.

Rakovina. Není tomu tak dávno, co jsme u nás poukázali na to, že v tiskárně, postavené z katolických peněz, tiskne se pomografie a že se to děje za kapitálové účasti představitelů oné tiskárny. Nikdo se neodvážil to popřít. Ale není to jen líčení pohlavních vášní, co tisknou špatného v tomto podniku; jsou to i zesměšňování sv. zpovědi, kněžského stavu vůbec. V č. 4. téže sbírky je „humoristicko-satirický román dnešních dnů Děti krise“. Jeho hrdinové na každé stránce jsou tříkrát na flámu. Jsou to právě promovani doktoři a shánějí místo. Jeden se stane rabínem, druhý žije s mladou vdovou atd. I zde jsou košilatiny podle vzoru „Nic než tělo“. Hlavní hrdina jde ke strýci na venkov a sám stále karbaní — s farářem a kaplanem a mudruje: „Kdybych se byl věnoval teologii, mohl jsem už skoro dva roky někde kaplanovat, zpo-vídat babičky a dědečky a hřmět s kazatelny do duší dnešního zhýralému mladému mužskému i ženskému pokolení — a takhle!“ A pan farář na str. 31. zatím mu „mírně vyčíní, proč jsem se nevěnoval stavu kněžskému, v němž bych to se svým mariášnickým nadáním mohl dotáhnout jistě až na kanovníka nebo snad i výš. Vyhrál jsem čtyřicet šest korun osmdesát haléřů, z nichž páně kaplanových bylo třicet pět korun dvacet haléřů, jelikož byl teprve loni vysvěcen a je proto všestranným novicem.“ Jindy pan farář, vida karbanické umění pana doktora, „rozkoší až skoro fičel jako bujný hřebec“. Po těchto citátech se už nepodivíte, že je líčen pan kaplan jak s nasazenými černými brýlemi okukuje koupající se

„letňáčky“ a tvrdí, že objevil zcela neznámý druh kapradiny, o níž hodlá napsati do „Farního věstníku“ atd. — Dosud tak psaly jen socialistické „Červánky“, „Trn“ a jiné protikatolické tiskoviny. Dnes se to tiskne a financuje z kapes katolíků lidmi, kteří se bojí na světlo, ale kteří mají volnou ruku. To je rakovina katolického života.

Otázka státní organizace mládeže v Rakousku. Rakouští biskupové schválili pamětní spis o poměru katolické mládeže a mládeže ve státní organizaci, předložený Říšskou pracovní komisí katolických svazů mládeže. Je v něm zkonstatováno, že Vaterländische Jugend (Staatsjugend) musí obsáhnouti celek všech organizací mládeže nebo mladých, pokud se kladně staví ke státu. Jde o 160.000 mladých do 18. roku. Právě katolická mládež, chráněná konkordátem, musí se účastniti výstavby organizace vlastenecké mládeže, ale při zachování vlastních svazových zvláštností. Biskupská konference nyní nemá námitek, aby za těchto okolností rozšířila se organizace vlastenecké mládeže o katolické svazy.

Katolíci v anglickém parlamentě. Po nedávných parlamentních volbách je v parlamentě (dolní sněmovně) 18 katolických poslanců, z toho 12 konservativců, 5 labourpartistů a jeden z opoziční labour party. Dále zvoleni 2 katolíci poslanci ze severního Irsku, kteří do sněmovny nejdou. Katolických kandidátů bylo postaveno různými stranami 43. Ve sněmovně lordů přibyl lord Sempill, vynikající konvertita, ke katolíkům vévodovi z Norfolk, lordu Howard of Penrith, lordu Tyrellovi (oba dva bývalí vyslanci v Madridu, Washingtonu a Paříži) a lordu Titz Allanovi, jedinému a poslednímu katolickému anglickému místokráli v dnešním svobodném Irsku. Kromě těchto osobností je ještě několik méně významných katolických lordů. V sedmi anglických městech byl zvolen katolík starostou. V jednom ale musil pro nemoc resignovati.

Střípy. Jeden moderní osmiletý kluk si prý podle „Nár. listů“ přál letos k Ježíšku: Drobnohled, vývěvu, trubice a láhev rtutí, všechny knihy „strašlivé“ od Wallace, lyže od nejlepší firmy a lyžařské boty, brusle a boty, novou „dospělou“ hokejku kanadskou s hodně dlouhou izolací, psací stroj, krabici čokoládových orínek koulí, pět zkumavek s bacily cholery, záškrtu, vztekliny, tuberkulósy, malarie, žluté zimnice a injekční stříkačku. Když se ho otec ptal, nač tohleto poslední potřebuje, řekl kluk: „Ale přece pro kamarády, na zkoušku, jestli se jich to chytí.“ — Po vypuknutí italsko-habsburské války byli jsme až rozhlaselem vyrozumění, že se neříká něž, nýbrž negus a Addis Ababa, ne Abeba. Ale pravopisné lekce ani cestou eterickou na nás neplatí, píše se to, jak se nemá, a už nás nikdo neopravuje. — Jeden knihkupec dostává z Francie noviny na adresu: X. Y. „kuchkupec Votolagatel Olomouc“. Vtipná naše pošta vyrozuměla, že je to „knihkupec, nakladatel, Olomouc“. — V jednom olomouckém předměstí bývala kaplička se zvонkem. Před lety byla zrušena a tak ztratila ona čtvrt zvonek. Jeden podnikavý občan koupil si zvon, má jej na zahradě u stodoly a vy-zván za mírný honorář na požádání kohokoliv. — V Americe je sekta Moravských bratří. Velmi by se Morava podivila, kdyby sem zavítali, protože jsou to většinou černoši.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Revue „Na hlubinu“ do nového decenia. Revue „Na hlubinu“ skončila desátý ročník a za řízení dra. Sil. M. Braitto a dra. Reginalda Dacika, profesorů olomouckého dominikánského učiliště, vstoupila prvním číslem o 72 stranách do nového ročníku. „Život“ vykonal pro revue „Na hlubinu“ kus průkopnické práce a proto se z rozmachu jejího těší. Formát, který se užíval, zůstal nezměněn. Jen obálka je nová — se symbolem PX a žlutou barvou s hnědým tiskem vystřídalá modř. Už obsah prvního čísla nového ročníku ukazuje, že revue je na cestě stoupajícího rozmachu. Jde skutečně, na hlubiny a dovede nesevšeně. Přejeme Hlubině a Vítězům, kteří také budou lépe vyhověni, největšího rozšíření.

Břevnovští benediktini vydali právě jako 1. svazek své knižnice Opus Dei životopis zakladatele svého kláštera, známou legendu sv. Brunona z Kverfurtu, pod názvem „Život a utrpení sv. Vojtěcha“. Dosud jsme neměli nic tak příručného a zároveň opravdu vědeckého, odkud bychom se poučili o veliké postavě sv. Vojtěcha, tak často neprávem zapomínané. Knička je velmi vkusně vypravěna a stojí 15 Kč, studentům sleva. Luxusní vydání pa. Van Gelderové holandů je za 50 Kč. Kromě textu legendy, bezvadně přeložené doc. dr. J. Vitkovským, je v svazku

stať dra R. Holinky o významu světcové řady vysvětlujícího poznámek. — Další svazek nové břevnovské knižnice bude Bridelův „Život sv. Ivana“, který podle tisku z r. 1657 znovu vydá a průvodní studii doprovází prof. dr. mgr. J. Vašica. Objednati možno v knihkupectvích anebo přímo v Edici benediktinského opatství, Praha-Břevnov 1, kde je na skladě i studie prof. dra C. Sameše „Kláster vilémovský“, o dějinách významného středověkého střediska českého (6 Kč).

Frant. Valoušek: Jesličky. Vánoční hra z dnešního prostředí o 4 jednáních. Cena Kč 9.—. Hra je apologií víry a nerozlučitelnosti křesťanského manželství.

Ksaver Meško: Vánoční zázrak. Mysterium o 4 obrazech. Cena Kč 8.—. Velmi pěkná rytířská hra z doby křížáckých válek. Ličící zázračně uzdravení malomocného rytíře ve vánočním svatvečeru. Obě knížky vyšly nákladem Společenské knihtiskárny v Pílově.

Dr. Jar. Rehulka: Čtyři vážné příběhy. Stran 215. Cena 12 Kč. Vydala Družina literární a umělecká v Olomouci. — Hanácký spisovatel, známý žertovnými historkami ze života hanáckého lidu, ministrantů, při čemž do veselého jádra uložil vždy jiskry svérázné hanácké povahy, představil se tentokrát čtená-

řům v jiné podobě — jako spisovatel vážných příběhů. První z nich, „Setkání“, je literární prvotina, která ukazuje rozvíjející se talent kresby přírody i lidí, „Divčino krásná“ má již nádech na charakteristiku rozmarů ženské duše, který vrcholí v třetím z příběhů „Hřích“ nejcenějším nejen rozvinutým námětem, ale i zpracováním. Lehoučkou nahozen je čtvrtý příběh „Pes“, který nese stopy chmurné nálady ze světové války a v němž převládají realistické tóny.

Dr. Zdeněk Kalista: Národní motiv úcty svatoprokopské a svatoprokopská legenda z roku 1618. Vyšlo ve 300 výtiscích jako nezměnný přílohy revue „Na hlubinu“, Olomouc (20. svazek knihovny revue). Svatý Prokop v našich dějinách je spojen s úctou pramenící v srdcích nejen zbožných, nýbrž i vlasteneckým zánícených. Jeho kult vzrostl po kanonisaci ještě více. Legendy svatoprokopské jsou nerozlučně spojeny s motivem obrany proti útlaku národních práv a jazyka proti cizině. Známý jsou ze zásahů světe v sázavském klášteře proti německým mni-chům. Čtyřicet stran studie Kalistovy přisluhuje čtenářům na roztomilou legendu, uloženou v univerzitní knihovně v Praze, Cena 3 Kč. Zaslalají dominikáni, Olomouc, Sloven-ská 14.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.